

treća
krajiška
brigada

1945-1950
THE FIVE YEARS OF THE
INDONESIAN PEOPLE'S
REVOLUTION

Iz d a v a

ODBOR SEKCIJE BORACA TRE E PROLETERSKE
KRAJIŠKE BRIGADE U BEOGRADU

R e d a k c i j s k i o d b o r

ANTONIJEVIC LJUBIŠA, BAJI VLADO, URGUS LJUBIŠA
(Predsednik), DEBIJADI Dr. HAGARA, GRBIC SVETKO,
GALIN BRACO, KUCAN VIKTOR, KERKEZ BOSKO KERKEZ
DUSKO, MIRKOVIC SRETKO (Sekretar), PILIPOVIC NIKICA,
RAKONJAC LJUBIŠA, RADULOVIC ILLJA,
RMANDI DUSKO i SOVILJ VELJKO

U r e d n i c i

CURGUS LJUBIŠA, MIRKOVIC SRETKO
i RAKONJAC LJUBIŠA

TRE A KRAJIŠKA
PROLETERSKA BRIGADA

ZBORNIK SJE ANJA

KNJIGA TRE A

BEOGRAD, 1985.

TRE A KRAJIŠKA PROLETERSKA BRIGADA
KNJIGA 3

Tiraž: 5.000

Štampa: IPP »Banat«, OOUR »Grafika«, Kikinda

PREDGOVOR

Do sada su iz štampe izašle dve knjige Zbornika se anja boraca Treće proleterske krajiske brigade. Sadržaj ovih knjiga je povoljno ocenjen i izazvao je veliko interesovanje. Povodom proslave 45-godišnjice brigade, a na zahtev mnogobrojnih njenih boraca, Odbor Sekcije boraca u Beogradu pokrenuo je inicijativu za izdavanje treće knjige Zbornika, kao dopunu prethodnom izdanju.

Treća knjiga je proširila teme Zbornika, koja dopunjuje epopeju borbenog puta brigade, njenu ratnu veštinsku i dragocenu iskustva, koja je brigada sticala u svojoj 4-godišnjoj ratnoj istoriji. I kroz ove napise se vidi kako su borci brigade ispunjavali svoju patriotsku dužnost i asno izborili i ponosno nosili simbol NOVJ — proleterski.

I ovaj deo Zbornika, kao i prethodni, sa novim temama prati borbeni put brigade od Kamenice do Trsta, tako da Italac doživljava svakodnevni život brigade, preživljava svaku od njenih 375 bitaka, svaki njen uspeh i teškoće. Obra uju i gradu iz opisa događaja i linosti, nastojali smo izbe i ponavljanja, obra ena u prethodnom delu Zbornika, mada je njih bilo teško izbeći.

I ovde su autori na zanimljiv i neposredan način opisali deo hronike brigade, iz koje se vidi borbena vrednost i visoki moral njenih boraca i rukovodilaca, sudbine ljudi njenog sastava, koji su podnosili nadljudske napore, herojski gineći u borbi, umirući od napora i gladi, ali nikada ne gubeći veru u svoje snage,

u pobedu pravedne stvari za koju se bore. U knjizi su opisani brojni likovi boraca i rukovodilaca koji su imali snage i ume a da savladaju sve teškoće i sve situacije koje je surovi rat nametao.

I ova se anja boraca svojim sadržajem i neposrednim ljudskim kazivanjem, stavljuju na raspolaganje mlađim pokolenjima one vrednosti boraca brigade i njene ratne veštine koja je pisana na bojnom polju, u teškim borbama, sa tehniki i brojanom daleko nadmo nijim neprijateljem.

Autorima priloga, koji su bez ikakve materijalne naknade obavili jedan veliki posao, pripada veliko priznanje za brojno učešće u pisanju svojih se anja. Takođe smo zahvalni i našim drugaricama-borcima, koje su u svojim kazivanjima ispriale deo istorije brigade, na jedan jedinstven, topao i ljudski način. Njihova kazivanja su puna herojskih podviga i borbi za ranjene i bolesne borce. U ovoj knjizi borbeni put brigade pratе i prilozi autora boraca bataljona »Matteotti« naših saboraca — antifašista iz Italije.

Sastavni deo knjige je spisak boraca brigade sa osnovnim njihovim podacima, što oboga uje njen sadržaj na poseban način.

Oseamo se obaveznim da se zahvalimo svim društveno-političkim zajednicama, radnim organizacijama, Dragi Marjanović i Bežzi Kabiljagi, koji su pružili materijalnu pomoć i tako omogućili da se ovaj obiman posao uspešno završi i da ova knjiga bude predstavljena Italiji publici.

Posebnu zahvalnost dugujemo Radnoj organizaciji »Grafika« Kikinda, koja je na vreme i kvalitetno obavila izdavački deo posla.

REDAKCIJSKI ODBOR

BORBENI PUT 1942—1945¹

Dvadeset drugog avgusta u selu Kamenici kod Drvara, formirana je Treća Krajiška brigada. Formiranje brigade pada u vrijeme, kada je na teritoriju Bosanske Krajine došao Vrhovni štab NOV i POJ, sa drugom Titom na elu, i kada se val ustanka sve više rasplamsavao i šiće. Brigada je formirana od Drvarskog i Petrova kog bataljona Petog Krajiškog odreda, a 22. oktobra u njen sastav ulazi i samostalni bataljon »Zdravko Celar«. Nekoliko dana kasnije, od dijelova ova tri bataljona formiran je i IV bataljon. Pored radnika i seljaka pretežno iz Drvara, Petrovca i okoline, u brigadi je bio i izvjestan broj boraca koji su došli iz Dalmacije.

Formirajuće brigade prisustvovali su drugovi: uro Pučar-Stari, sekretar Oblasnog komiteta KPJ za Bosansku Krajinu, Osman Karabegović, politički komesar operativnog štaba za Bosansku Krajinu i Slavko Rodić, zamjenik komandanta operativnog štaba. Oni su pred postrojenjem brigadom govorili borcima o vojno-političkoj situaciji, ciljevima Narodnooslobodilačke borbe i zadacima brigade u toj borbi.

Prvi štab brigade sa injavali su: komandant — Nikola Karanović; zamjenik komandanta — Vlado Bajić; politički komesar — Simo Tadić i zamjenik političkog komesara — Milkan Bauk.

Od tog dana započeo je težak ali slavan put Treće Krajiške brigade. Već 24. avgusta brigada polazi na prvi zadatak da u Cazinskoj Krajini napadne i razbije ustaške jedinice.

¹ Prilog objavljen u Zborniku »KRAJIŠKE BRIGADE« 1954. godine.

NIKOLA KARANOVIC — KARAN
komandant Brigade

Ona je taj zadatak uspješno izvršila. U tim borbama zadobila je znatan ratni plijen — 300 pušaka i 25 automatskih oru a — i bila je prvi put pohvaljena od operativnog štaba za Bosansku Krajinu.

Sredinom septembra Tre a Krajiška brigada se prebačuje na sektor Sanioe i Klju a, gdje je i ostala do kraja oktobra. Ona je na ovom sektoru vodila nekoliko ve ih i manjih borbi protiv neprijateljskih jedinica koje su imale zadatak da naše snage potisnu sa tog terena, a zatim da onemogu e žetvu u plodnim krajevima Sanioe i Klju a. Brigada je, u zajednici sa ostalim našim jedinicama, omoguila omladinskim radnim brigadama da sakupe ljetinu i da time znatno obezbjede ishranu za jedinice NOV i POJ koje su se borile na terenu Krajine.

Tridesetog oktobra brigada vrši pokret usiljenim maršem preko Sanioe, Lušci Palanke, zapadnih padina Grme a, preko rijeke Une, zatim vrši manevar preko planine Pijevioe i 2. novembra uve e, zajedno sa Prvom, Drugom, Petom, Šestom Krajiškom i Osmom banijskom brigadom napada na neprijateljski garnizon u Biha u. Za tri dana uz dva no na odmora, brigada je prešla preko 130 kilometara, iz marša prešla u napad i izvršila svoj zadatak u borbi za oslobo enje Biha a. Zajedno sa ostalim brigadama koje su u estvovale u ovoj operaciji, brigada je bila pohvaljena od Vrhovnog komandanta druga Tita.

Trinaestog novembra brigada je pošla iz Biha a i Cazina za Bosanski Petrovac da — po odluci Vrhovnog štaba — u e u sastav Prve proleterske divizije. Tu ast, priznanje i povjerenje da Tre a Krajiška brigada ulazi u sastav Prve proleterske divizije sa ve proslavljenom Prvom proleterskom i Tre om sandžakom brigadom, saopšto je sutradan u Bosanskom Petrovcu borcima i rukovodicima brigade Vrhovni komandant NOV i POJ drug Tito. Poslije izvršene smotre, on je postrojenoj brigadi govorio o našem položaju, uspjesima, teško ama i zadacima. Zažarena lica, vedra i bistra pogleda gledali su i slušali borci i rukovodioci Tre e Krajiške svog Vrhovnog komandanta — izražavaju i svoju spremnost da e izvršiti svako njegovo nare enje i da e se do kraja boriti za oslobo enje svoje domovine.

Ve 15. novembra, Tre a Krajiška kre e na nove zadatake u sastavu Prve proleterske divizije u pravcu Centralne

SIMO TADI
politi kí komesar Brigade

Bosne. Toga dana narod Bosanskog Petrovca i okolnih sela ispratio je vrlo srda no i toplo svoje boroe — onako kako to naš narod zna i umije, želete i im puno uspjeha i sreće u predstoje im borbama. Na putu za Centralnu Bosnu, brigada je 18. novembra napala etničko uporište u selu a avici i u roku dva sata osvojila ovo mjesto. 23. novembra brigada u estvuje u napadu i oslobođenju Jajca, napadajući i likvidirajući njemačke i ustaške otporne taktičke lijeve obale rijeke Plive i preko Careva Polja. U toku decembra brigada je vodila niz velikih i manjih borbi sa etničkim ustaškim i domobranskim jedinicama na sektor Kotor Varoš — Teslić. Ona je u ovim borbama nanijela niz poraza etničkim jedinicama kojima je komandovao Rade Radić. 26. decembra brigada je razbila udruženi napad dvaju etničkih bataljona pod komandom Jove Kitića i 400—500 domobrana i tom prilikom ubila 25 domobrana i 28 etnika, među kojima etničkih komandanta bataljona Tankosića i zloglasnog Kitića, učesnike u sukobu i ubijanju narodnog heroja Zdravka Celara, komandanta Krajiškog proleterskog bataljona. Ovim pobjedama bili su stvoreni uslovi za napad na Teslić — jer su etničke i domobranske snage po okolnim selima bile razbijene.

Na novu godinu 1943 — Treće Krajiška brigada i 4. bataljon Prve proleterske brigade izvršili su snažan napad na spoljnu odbranu grada i do zore uspjeli da likvidiraju sve otporne taktičke i oslobođene Teslić. Grad je branio domobrani puk od oko 2800 vojnika pod komandom pukovnika Bindera i oko 900 legionara (ustaških milicionera) pod komandom ustaškog satnika Ferizbegovića. Snage koje su napadale brojale su oko 1300 proletera. Iako je neprijatelj raspolažeao znatnom artiljerijom, bio dobro naoružan i branio se iz bunkera i rovova opletenih žicom, on nije mogao da odoli jurišima Treće Krajiške. U ovoj borbi zarobljeno je 1270, a ubijeno 70 neprijateljskih vojnika. Zarobljeni su pukovnik Binder, ustaški logornik i 45 neprijateljskih oficira. Zaplijenjeno je 11 topova raznog kalibra, 17 teških mitraljeza, 65 puškomitrailjeza, 1500 pušaka, 3 vagona topovske i minobaca, 2 municije, 8 minobaca, dva vagona puščane municije i vagona količine životnih namirnica. Sutradan u gradu je održan veliki miting na kom je, pored ostalih, govorio i

VLADO BAJI
zamenik komandanta Brigade

drug Fi o (Filip Kljaji), politi ki komesar Prve proleterske divizije. Istog dana formiran je Narodnooslobodila ki odbor za grad Tesli .

Nakon par dana — 5. januara 1943. godine — brigada je napustila grad pod pritiskom njema ko-ustaških snaga. Tokom itavog januara vo ene su borbe po okolnim selima, jer su Njernci, zajedno sa etnicima, ustašama i domobranima svakodnevno pokušavali da potisnu naše snage što dalje od grada. U tim borbama brigada je nanosila teške gubitke neprijateljskim jedinicama i svaki put ih potiskivala u grad. Tako je, 23. januara poslije borbe koja je trajala osam asova (od 11 do 19 asova) pred 4. bataljonom Tre e Krajiške brigade, ostalo na bojnom polju 50 ubijenih Nijemaca.

Po etak etvrte neprijateljske ofanzive zatekao je Tre u brigadu na položajima oko Tesli a. Situacija stvorena neprijateljskim napadima na slobodnu teritoriju nalagala je da se Prva proleterska divizija hitno prebac i Centralne Bosne u dolinu Vrbasa i na sektor Prozora. Tre a brigada je — u sastavu divizije — pošla na ovaj marš 1. februara preko planine Borja, rijeke Ugra, planine Vlaši a, preko komunikacije Travnik—Jajce, Travnik—Donji Vakuf i Travnik—Gornji Vakuf i 7. februara stigla u rejon Gornjeg Vakufa. Na tom sektoru brigada je imala nekoliko borbi sa njema kim snagama koje su napadale od Bugojna, a njena dva bataljona su bila odvojena kao rezerva Tre e divizije u borbama za osvajanje Prozora. 26. februara brigada se prebacila u selo Duge kod Prozora. Ona je, po prvobitnoj zamisli, trebalo da pre e na sektor Konjica i da uzme u eš e u borbama za likvidiranje neprijateljskog garnizona u njemu. Me utim, neprijateljski napadi sa pravca Bugojna i Gornjeg Vakufa preko planine Kobile bili su ozbiljno ugrozili oko 4000 naših ranjenika koji su se nalazili u prozorskoj (š itskoj) dolini. Stoga brigada — po nare enju Vrhovnog štaba — usiljenim maršem kre e preko Prozora sa dva bataljona ka planini Raduši, a sa druga dva na Vili a Guvno sa zadatkom da onemogu e neprijateljsko prodiranje u š itsku dolinu. Tre oj Krajiškoj brigadi pripada ast da je prva otpoela neposrednu protivofanzivu — u sklopu naših snaga — za odbranu ranjenika u prozorskoj dolini. 1. i 2. bataljon na sektoru Vili a Guvno — planina Kobil a, a 3. i 4. bataljon

*MILOŠ BAUK
zamenik politi kog komesara Brigade*

na planini Raduši, uspjeli su da zaustave prednje dijelove neprijatelja i da ih potisnu sa položaja koje su bili osvojili. Glavni pravac kojim su Nijemci nadirali išao je iz doline rijeke Vrbasa i Gornjeg Vakufa preko planine Kobile i Vilica Guvna. Taj pravac je za naše snage, posebno za naše ranjenike, bio najopasniji, jer bi neprijatelj poslije osvajanja Vilica Guvna mogao lako i brzo da se spusti u prozorsku dolinu tj. da dođe do sela u kojima je bilo smješteno oko 4000 ranjenika. Od 1. marta kada su 1. i 2. bataljon stigli na Vilica Guvno do 5. marta kada su napadi njemačkih snaga razbijeni pod udarcima Prve i Druge proleterske divizije i brigada Treće i Sedme divizije koje su u estovale u borbi za ranjenike na Vilica Guvnu i planini Kobila, vodila se neprekidna ogorčena borba. Zajedno sa borcima ostalih brigada, borci Treće Krajiške herojski su se borili za spasavanje ranjenika pod parolom: »Samo preko naših leševa neprijatelj može doći do naših ranjenika«. 1. i 2. bataljon su u nekoliko navrata, prije dolaska etvrte proleterske crnogorske brigade, pokušavali da razbiju njemačke snage. Oni u tome nisu uspjeli zbog jačine neprijatelja, ali zato ni njemačke jedinice nisu uspjеле da njihov potisnu i da otvore put ka ranjenicima. 3. marta na položaje prema Vilica Guvnu stigli su i bataljoni etvrte crnogorske brigade. 1. i 2. bataljon Treće Krajiške pomjerili su se udesno od centralnog položaja, koji je zauzeo drugi, a lijevo od njega ostali bataljoni etvrte brigade. Zbog pregrupacije i zauzimanja položaja, komandant etvrte crnogorske brigade bio je naredio da napad otpođe u 12 asova, međutim, Nijemci su izvršili snažan napad u 9 asova, kada svi dijelovi etvrte brigade nisu još bili zauzeli svoje položaje. Razvila se teška i ogorčena borba prsa u prsa. Bataljoni etvrte brigade i 1. i 2. bataljon Treće brigade odolijevali su divljačkim nastajima njemačkih jedinica pod paklenom vatrom. Samo za prva tri sata borbe, u brigadnom previjalištu Treće Krajiške, koje se nalazilo neposredno iza naših položaja, previjeno je oko 90 ranjenih drugova i drugarica. Predveđene su naše snage izvršile snažan napad, kome Nijemci nisu mogli da odale. 2. bataljon etvrte i 1. bataljon Treće brigade napadali su sa elama, 2. bataljon Treće zaobišao je neprijatelja¹ u jurišu, po snijegu do iznad koljena, ovladao planinom Kobilom, a ostali bataljoni etvrte obilazili su i napadali

neprijatelja s lijeve strane. Ta zaista teška i ogor ena borba od koje je u najve em stepenu zavisila sudbina naših ranjnika, završila se pobjedom kojoj su u velikoj mjeri dopri njeli 1. i 2. bataljon Tre e Krajiške brigade. Vili a Guvno je ostalo pokriveno njema kim i našim lješevima, polomljениm »šarcima« i njema kim mašinkama. Na po desetak metara odstojanja ležalo je nekoliko ubijenih Nijemaca i naših drugova. U toj borbi bataljoni Tre e brigade imali su mnogo žrtava. Medu ostalima, Tre a brigada je izgubila proslavljenе junake, bombaše i -majstore u jurišima, drugove Rada Petrovi a i Peru Zori a. Za ovu pobjedu zajedno sa etvrtom crnogorskom pohvaljena je i Tre a Krajiška brigada od Vrhovnog komandanta druga Tita.

Do 15. marta Tre a brigada je bila u zaštitnici ranjnika i skoro svakog dana vodila ve e i manje borbe desnom stranom rijeke Rame od Prozora do Neretve. Poslije prelaska preko Neretve kod Jablanoe, brigada i dalje ostaje u zaštitnici prema Konjicu i vodi manje borbe sa preostalim etni kim jedinicama. Brigada je ostala na sektoru Konjic—Bijela—Bora ko Jezero sve do 7. aprila, kada kre e preko Kalinovika za Ustikolinu na Drini. U to vrijeme, 9. aprila, Prva proleterska brigada je ve forsilala Drinu i vodila borbe protiv Talijana i etnika. Tre a brigada prelazi Drinu 9. aprila i zauzima položaje prema Ifsaru, Golom Vrhu i Raskrš u. 11. aprila zajedno sa Prvom proleterskom, Tre a Krajiška brigada u estvuje u razbijanju talijanske divizije na Ifsaru i okolnim položajima. Talijani su u toj borbi bili razbijeni i potu eni do te mjere da su, pored toga što su na bojnom polju ostavili dosta mrtvih i znatne koli ine na oružanja, napustili Cajni e bez borbe i pobegli u Pljevlja. U borbama na Ifsaru i okolnim položajima, pred bataljonima Tre e brigade ostalo je oko 90 ubijenih Talijana i 3 etnika; zarobljena su 4 Talijana, 2 brdska topa, 2 laka baca a, 2 »brede«, 30 mazgi sa mnogo razne opreme. Brigada je u ovim borbama imala 6 mrtvih i 9 ranjenih drugova, me u njima i dva komandira eta — drugove Dragiju Dumi a i Danu Grubora.

Po etak Pete neprijateljske ofanzive zati e Tre u brigadu u Sandžaku na sektoru Mojkovac—Bijelo Polje. Na tom sektoru ona je vodila nekoliko uspješnih borbi sa Talijanicima, a zatim i sa Nijemcima. 21. do 23. maja brigada se, po

nare enju štaba divizije, prebacuje preko Krupioe—Mao-5a_Kasanice—Glibi a—Konjskog Polja na sektor Celebi a i Zlatnog Bora. 24. maja Tre a brigada zajedno sa još nekoliko brigada u estvuje u protivnapadu na njema ke snage koje su napadale sa sektora Fo e sa namjerom da našim sna-gama onemogu e prebacivanje preko rijeke Tare i Pive. U tim borbama Tre a brigada je osvojila neprijateljske položaje na Zlatnom Boru i tom prilikom ubila 31 neprijateljskog vojnika, zarobila 28 njema kih vojnika i 3 oficira — koji su streljani. Borbe na tim položajima vo ene su i 25. maja — a uve e toga dana brigada se ponovo prebacuje ka Celebi u radi zadržavanja neprijateljskih snaga koje su napadale iz Pljevlja preko Popova Dola. 27. maja, u borbama na liniji Meljak—Popov Do, brigada je ubila 30 neprijateljskih vojjiika (Nijemaca i ustasha) i zarobila izvjesne koli ine naoružanja. 28. maja brigada se ponovo bori na padinama Zlatnog Bora i prelazi rijeku Taru kod Uzlupa. Ve 5. juna bataljoni Tre a brigade — poslije prelaska Pive — nalaze se na Sutje&ci i zajedno sa Majevi kom brigadom napadaju Nijemce na liniji Mrkalj Klade i Popov Most. Borbama koje su vo ene tih dana Tre a brigada je u velikoj mjeri dopri-nijela da su Nijemci preba eni na lijevu obalu Sutjeske. Od 6. do 9. juna Tre a brigada se preko Dragaš Sedla, Suhe (na Sutješci), pored Tjentišta, Krekova i Hr alje, prebacila na Zelengoru — Lu ke Kolibe. Desetog juna brigada kre e iza Prve proleterske — u prethodnicu glavnine naših sna-ga — da probija neprijateljske obrue i omogu i izvla enje naših snaga. Prva proleterska je probila neprijateljski obrub na Balinovcu, a Tre a Krajiška odmah stupa u borbu za dalje razbijanje neprijateljskih snaga i proširenje koridora kuda je trebalo da pro u naše snage. Ona postiže znatne uspjeha: osvaja Pliješ, razbija pred sobom njema ke i legio-narske snage na Siljevici i Visu i izbija na cestu Kalinovik—Miljevima—Fo a kod sela Govze. U borbama od Balinovca do Govze brigada je ubila oko 150 Nijemaca i legio-nara, a imala je 8 poginulih i 12 ranjenih drugova. Poku-šaji brigade da zbaci njema ke snage sa ceste Kalinovik—Miljevina i sa položaja iznad ceste ostali su bez uspje-ha, jer su se Nijemci bili dobro utvrđili na pogodnim domi-niraju im položajima i jer su na ceste imali znatnu artilje-riju i tenkove. No, ona je te snage prikovala na tim položa-

jima i time obezbje ivaLa izvla enje naših snaga preko Rataja i Miljevine. 14. juna neprijateljske snage su napale sa le a položaje brigade — 3. bataljon koji se nalazio u rezervi. Ovaj napad je došao neo ekivano, jer su sa te strane — od Balinovca — prolazile naše snage. Me utim, Nijemci su idu i u stopu za našim jedinicama naišli na Tre u brigadu. Razvila se teška borba prsa u prsa, koja je trajala do kasno u no . U teškoj situaciji, 3. bataljon se brzo snašao i nanio neprijatelju veliku gubitke. Dominiraju i položaji su bili osvojeni i brigada se u toku no i prebacila u pravcu Rataja i 15. juna ujutro prešla cestu kod Miljevine. U no i izme u 16. i 17. juna, nakon marša padinama Jahorine, Tre a brigada prelazi oestu i prugu Sarajevo—Višegrad kod Pra e.

(Pored teških i stalnih borbi koje je brigada vodila od Bijelog Polja do Pra e, njeni borci su u toku ove neprijateljske ofanzive, kao i borci ostalih brigada, izdržali izvanredne napore, neprekidne marševe i gladovanja. I borci Tre e Krajiške brigade su u Petoj ofanzivi pokazali junaštvo, bezgrani nu izdržljivost i visoku svijest. Oni su još jedanput uspješno položili ispit svoje odanosti narodu i Partiji i izvršili s uspjehom svoj dio zadatka u razbijanju i ovog po kušaja fašisti kih okupatora da razbiju i unište našu vojsku.

Poslije prelaska pruge i ceste Sarajevo—Višegrad, Tre a Krajiška brigada ostala je na terenu Isto ne Bosne (Sokolac—(planina Devetak—Vlasenica) sve do kraja jula 1943. godine. Na ovom terenu ona je vodila nekoliko borbi sa Nijemcima i ustašama i dva puta prelazila prugu i cestu Sarajevo—Višegrad. Poslije prvog prelaza ovih komunikacija, kojom prilikom su bila zarobljena 23 domobrana i ustaša, brigada se smjestila na isto ne padine Jahorine, jednim dijelom na liniji Crni Vrh—Krnja Jela—'Biljeg—Orahovica, a drugim prema Pra i i Podgrabu. Uve e su dvojica zarobljenih ustaša uspjeli da pobjegnu zbog nepažnje stražara. Sutradan, tj. 19. jula, došlo je nekoliko neprijateljskih aviona da bombarduje prostor na kome je brigada bila smještena. Kako su jedinice brigade bile rasturene po šumarcima, neprijateljski avioni nisu joj, u prvim naletima, nanijeli nikakve štete. Me utim, poslednja bomba, nanijela je brigadi jedan od najtežih gubitaka. Toga jutra lanovi KPJ u štabu 2. bataljona trebalo je da održe sastanak svoje elije. Na sastanak je došao i drug Vaso Prlja, rukovodilac politodjela brigade.

Oni su se bili sklonili na ivici jednog šumarka i nisu prekidaли sastanak, smatraju i da su dovoljno udaljeni od bata-Ijona i da su dobro zaklonjeni. Me utim, poslednja bomba iz neprijateljskog aviona pala je ta no na mjesto gdje se održavao sastanak elije. Tom prilikom poguli su: Vaso Prlja, rukovodilac politodjela, Nikola Vojvodi, zamjenik komandanta bataljona, Vojmir Kuzmanovi (iz Kaštela kod Splita), zamjenik politi kog komesara i Dara Šepanovi, referent saniteta u bataljonu. U ovom jedinstvenom sluaju — da se partijski sastanak održava u vrijeme neprijateljskog bombardovanja, brigada je izgubila etiri rukovodioca (tri druga i jednu drugaricu) koji su bili me u najboljim komunistima i borcima u brigadi.

Na putu za Bosansku Krajinu Tre a Krajiška se 3. avgusta prebacila preko pruge i ceste Sarajevo—Konjic, a iza toga ostala je nekoliko dana u selima između ove komunikacije i Prozora. Osmog avgusta u selu Solakova Kula održana je prva konferencija partijske organizacije u Tre oj Krajiškoj brigadi. Konferenciji su prisustvovali drugarica Cana Babović, Ivan CK KPJ i drug Milentije Popović, onda instruktor CK KPJ. Na konferenciji je razmatran rad partijske organizacije, politički i kulturno-prosvjetni rad u brigadi i mjestima kuda je brigada prolazila i druga aktuelna pitanja. Posebno je bilo od značaja razmatranje stećenih iskustava iz rada partijske organizacije u periodu etvrte i Pete neprijateljske ofanzive. Sumiranje iskustava i donošenje zaključaka za budući rad imalo je velikog značaja za rad partijske organizacije i za brigadu u cjelini.

U drugoj polovini avgusta Tre a Krajiška izvodi nekoliko uspjelih napada na neprijateljske garnizone i posade na sektoru Travnik—Donji Vakuf—Bugojno. U borbama koje su vođene 16. i 17. avgusta ona oslobođava Donji Vakuf (zarobljeno oko 100 neprijateljskih vojnika i dva oficira; gubici brigade dva ranjena druga). Osamnaestog, devetnaestog i dvadesetog avgusta napada Turbe kod Travnika i nanosi osjetne gubitke neprijateljskim jedinicama iz Travnika. Dvadeset drugog avgusta Tre a brigada u zajednici sa etvrtom Krajiškom brigadom napada na ustaški garnizon u Bugojnu i poslije likvidiranja neprijateljskih uporišta u gradu, oslobođava ga 24. avgusta.

Za uspješno izvršenje zadatka u sastavu Prve proleterske divizije, za vo enje borbe i pobjede u etvrtoj i Petoj neprijateljskoj ofanzivi, za junaštvo i samoprijegor, za svijest i odanost koju su borci i rukovodioци pokazali u dodatašnjim borbama, a nakon pobjede u dolini Vrbasa (oslobo enje Donjeg Vakufa i Bugojna), Vrhovni komandant NOV i POJ — proglašava Tre u Krajišku brigadu za Tre u proletersku Krajišku brigadu. Naredba o ovom najdražem i najve em priznanju koje je brigada zadobila, stiže u brigadu 14. septembra, kada se ona ve nalazila na putu za Dalmaciju i kada je u pokretu, s hoda, zauzela Duvno. U toj kratkoj i oštroj borbi brigada je ubila 12 ustaša, ranila 10 i 6 zarobila. Zaplijenjene su velike koli ine oružja, municije i druge opreme: 150 pušaka, 3 puškomitrailjeza, 100.000 puš anih metaka, jedan minobaca , 150 mina za baca , 250 pari odijela i mnogo namirnica.

U vrijeme kapitulacije Italije, u Dalmaciji se naglo razbuktao narodni ustank i Vrhovni štab upu uje Prvu proletersku diviziju da pomogne dalmatinskim jedinicama u razoružavanju Talijana, u borbama protiv njema kih jedinica i u izvla enju ratne spreme i naoružanja. U sastavu Prve proleterske divizije, Tre a Proleterska Krajiška brigada vodila je niz borbi po Dalmaciji, a naro ito kod Sinja i sela Dicma.

Po povratku iz Dalmacije u dolini Vrbasa, brigada napada zajedno sa našim tenkovima na Kupres i oslobo a 4. oktobra ovo mjesto od zloglasnih ustaša.

Radi nanošenja što težih udara fašisti kim okupatorima i radi onemogu avanja da se oni koriste našim bogatstvima, Tre a Proleterska Krajiška brigada dobija zadatak da sama napadne na industrijski centar Zenicu. Osmog oktobra sa sektora Bugojno ona odlazi na ovaj zadatak i 10. oktobra u 22 asa proletari Tre e Krajiške vrše silovit juriš na Zenicu. Za dva asa borbe brigada je ovladala industrijskim dijelom grada. U ovoj akciji brigada je uništila: sva fabri ka postrojenja, kazane i visoke pe i željezare; elektri nu centralu koja je davala energiju za željezaru i rudnike Kakanj, Vareš i Brezu. Ošte en je rudnik uglja u Zenici. Tako e je uništeno 27 lokomotiva i 150 vagona, skladište benzina, nafta i oružja, nekoliko motornih vozila, željezni ka i žandarmerijska stanica itd. Ubijeno je 90 Nijemaca i jedan legionar, a

zarobljeno 60 domobrana i 4 Rusa. Zenicu je branilo 1500 Nijemaca i pripadnika »Vražje divizije« i 1 satnija željezni ke bojne. Brigada je imala: 5 poginulih, 7 ranjenih i 4 nestala druga. Po završetku akcije, bataljoni su se u zoru povukli iz grada.

Po etkom decembra neprijatelj preduzima Šestu ofanzivu i sa jakim snagama nadire od Sinja i Imotskog ka Livnu. Brigada dobija zadatak da se prebaci na livanjski sektor. Pokret je izvršen 6. decembra u zoru i istog dana brigada je prešla put od 70 kilometara (od Donjeg Vakufa preko Bugojna do ispred Borove Glave kod Livna). Od 7. do 18. decembra brigada vodi žestoke borbe po golin brdima Borove Glave i Šujoe, po najve oj zimi i snijegu. U toku ovih borbi ubijeno je oko 250 neprijateljskih vojnika, a mnogo više ranjeno, zarobljene znatne koli ine oružja i municije. Zbog velike hladno e teško je prehla eno 120 boraca, etiri su premrzla.

Za postignute uspjehe nad neprijateljem, za pokazanu izdržljivost i upornost u ovoj borbi, Vrhovni komandant drug Tito pohvalio je našu brigadu.

P O H V A L A

Izražavam svoje priznanje i zahvalnost borcima, komandirima, komandantima i politkomesarima Treće Kraljevskog bri- gade Prve proleterske divizije, koji su u borbi kod Livna i Šujoe pokazali nad ovje anske napore i uprkos nadmo nijeg neprijatelja izvršili zadatke koji su bili pred njih postavljeni.

*Vrhovni komandant NOV i POJ
Maršal Jugoslavije — Tito*

Od 20. do 26. decembra brigada vodi manje borbe oko Travnika. U me uvremenu, spremao se napad jedinica V Kraljevskog korpusa na Banja Luku i, na zahtjev komande V Korpusa, Treća brigada sa položaja kod Travnika polazi u nje- gov sastav da u zajednici sa ostalim Kraljevskim brigadama sadejstvuje u napadu. Brigada je dobila zadatak da s juga

napadne gradsku etvrt od Vrbasa do potoka Crkvene. Napad je po eo 31. deoembra u 22 asa. Na svom napadnom pravcu brigada je probila spoljnu odbranu grada i prodrla do samog centra. Tri dana trajale su žestoke uli ne borbe. Naše jedinice bile su zauzele nekoliko neprijateljskih utvr- enih zgrada: »Hotel Palas«, Sokolski dom i »Crnu ku u«, iz koje je oslobo eno 207 zatvorenika, i blokirale tvr avu »Kaštel«. Usljed pristizanja jakih neprijateljskih poja anja brigada se tre i dan povla i iz grada. U borbi za Banja Luku brigada je ubila 480, ranila oko 400, a zarobila 370 neprijateljskih vojnika i 38 oficira, zaplijenila znatne koli ine oruž- ja, municije i druge spreme. Spaljena je zloglasna »Crna ku a« i Uprava policije, u kojoj je prona ena crvena rad- ni ka zastava sa proslave 1. maja 1911. godine.

Sredinom januara 1944. brigada se prebacuje na sektor izme u Glamo a i Drvara, u sela Prekaju, Poljica i druga. I na ovom podru ju ona je vodila nekoliko borbi sa nepri- jateljskom posadom u selu Hotkovci i odbijala njegove na- pade s namerom da potisnu brigadu. Tako je 21. januara vo ena oštra borba izme u 1. bataljona i neprijateljskih snaga u ja ini od oko 600 Nijemaca. Borba je trajala šest sati. Poslije ubacivanja novih snaga, neprijatelj je bio razbijen i protjeran. Na bojnom polju ostalo je 37 neprijateljskih vojnika i dva oficira. Brigada je imala 11 mrtvih i 9 ranjenih drugova. Dvadeset drugog januara neprijateljske snage su napustile Glamo . Nastao je period zatišja.

Na predlog štaba brigade, štab divizije je dozvolio da se borcima sa sektora Drvara i Petrovca da odsustvo. Tako je više od polovine boraca i rukovodilaca Tre e brigade pošlo svojim ku ama 27. januara na etiri dana odsustva. Ovo ri- jetko odsustvo ostalo je u sje anju drugova kao draga uspo- mena. Pjevaju i, grupe proletera odlazile su ka Drvaru i Pet- rovcu. .. Narod ih je srda no i toplo do ekivao. Bilo je to pravo narodno veselje, dirljiv susret ratnika sa svojim po- rodicama, sa borcima u pozadini. U brigadu se vratio ne- koliko desetina boraca više nego što ih je pošlo na odsustvo. Narod Drvara i Petrovca slao je nove borce sa svojim pro- leterima u Tre u — svoju brigadu.

Poslije povratka brigade iz Dalmacije, ona se popunila novim borcima iz Krajine i Dalmacije. To popunjavanje je omogu ilo da se 11. novembra 1943. formira 5. bataljon. Ses-

tog deoembra iste godine brigada je dobila i 6. bataljon, formiran od Talijana koji su u periodu kapitulacije Italije i kasnije pristupili našoj vojsci. Talijanski bataljon je nosio ime »Mäteoti«.

U po etku Šeste neprijateljske ofanzive štab Prvog proleterskog korpusa, u ijem su se sastavu nalazile Prva i Sesja proleterska divizija, raspisao je me ubrigadno takmičenje za nagrade i naziv »Uzor brigada Prvog proleterskog korpusa« u razbijanju Seste ofanzive. U ovom takmičenju brigadi je odnijela pobjedu i imala tu ast da dobije naziv »Uzor brigada« od strane korpusa, a drug Tito je pohvalio itavu Prvu proletersku diviziju za uspješno izvršenje zadataka u Šestoj ofanzivi.

U februaru, martu i maju brigada se nalazi na sektoru Mrkonjić Grada i Glamo a, gdje je vodila borbe manjeg značaja. U martu i u maju diverzantske grupe brigade uništile su nagaznim minama na komunikacijama koje iz Šujica i Prologa vode u Livno, etiri tenka, tri kamiona, jedan motocikl i dinamitom srušile jedan most.

Dvadeset petog maja 1944. godine desantom na Drvar započinje Sedma neprijateljska ofanziva u kojoj su Nijemci postavili sebi za zadatak da unište Vrhovni štab NOV i POJ.

Neprijatelj jednovremeno napada iz svih pravaca slobodnu teritoriju jakim motorizovanim snagama. Dvadeset petog maja napada i položaje Treće proleterske brigade koja se nalazila na sektoru Glamo a. Cilj neprijatelja bio je brzo prodiranje preko Glamo a u pravcu Drvara. U toj borbi, u operacijskom dnevniku štaba brigade zapisan je sledeći pasus:

»25. V. 1944. godine neprijatelj je krenuo sa snagama od 8 velikih i 4 mala tenka, 38 kamiona i 1500 vojnika od Livna prema Glamo u. Ove snage pripadaju njemačkoj diviziji »Princ Eugen«, a među njima i 200 livanjskih i glamočkih ustaša. Borba je otpočela u 5.30 asova, neprijatelj je prodirao vrlo drsko i do 14 asova dospio pred Glamo. U ovoj borbi su u estovali 2., 4., 5. i 6. bataljon. 5. bataljon, dijelovi 6. bataljona, a doonije i dijelovi 3. bataljona ostali su na bokovima neprijatelja, isto no i zapadno od komunikacije Kori na–Priluka. Ovi bataljoni su u toku cijelog dana vodili oštreljive borbe sa pojašnjem koje je neprijatelju pristizalo. 6. bataljon je vodio borbu duž linije Kori na–Glamo sa prednjim dijelovima neprijatelja. U 19 asova uba en je u

borbu 2. bataljon iz rezerve i nareen je protivnapad na cijeloj liniji. U toku borbe od pola asa neprijatelj je bio razbijen i nastavljeno je gonjenje na cijeloj liniji. Dijelovi u pozadini uspješno su odsijecali neprijatelja koji je, gonjen od elnih bataljona, bježao uz Glamočko polje u pravcu Činčara.

U ovoj borbi ubijeno je 139 neprijateljskih vojnika, a ranjeno oko 200. Neprijatelj je kupio ranjene i mrtve u toku dana i pod jakom zaštitom evakuisao ih je za Livno. Zaplijenjena je ogromna količina ratne spreme, oružja i municije, između ostalog i 52 bicikla. Uništen je jedan tenk »Tigar«. Na našoj strani 6 mrtvih, 4 ranjena i 3 nestala Talijana.

Tako je Treće proleterska Krajiska brigada uspješno izvršila svoj zadatku u borbi za onemogućavanje neprijateljskog nadiranja u pravcu Drvara i time znatno doprinjela rasišavanju situacije stvorene desantom na Drvar. Dvadeset sedmog maja Treće brigada je ponovo odbacila neprijatelja koji je u dvije kolone pokušao da dođe do Glamoča. Ubijeno je oko 35 neprijateljskih vojnika i više ih je ranjeno.

Trideset prvog maja uveče Treće brigada kao zaštitnica Vrhovnog štaba, savezničkih misija i štaba korpusa kreće iz sela Popovići i spod Šator planine ka planini Ardaku sa zadatkom da dođe do Mliništa i da se tamo spoji sa Prvom proleterskom brigadom. Prvog juna ova kolona se odmaraju u šumama Crne Gore, a predveče je nastavila pokret ka šumskoj pruzi Lisina—Mlinište. Kada su prednji dijelovi brigade u prvi mrak izašli na prugu, susreli su se sa njemačkim i etničkim jedinicama koje su takođe bile u pokretu dijelom od Oštrelja duž pruge, a dijelom iz Mrkonjić Grada. Razvila se žestoka borba prsa u prsa. Dok su bataljoni Treće brigade opkoljavali neprijatelja koji je dolazio od Mrkonjića, dotle su Nijemci sa lijevog boka i leđa napadali naše snage. Sva naša kolona sa svega jednom etonom iz brigade povukla se natrag u šumu, dok su bataljoni nastavili borbu sa Nijemcima. Sutradan kolona je krenula šumom bez ikakvog puta — u pravcu Mliništa. Sa etonom koja je bila u prethodnicima išao je jedan seljak (lugar iz Stekerovaca) koji je vodio kolonu punih osam sati kroz gustu i besputnu šumu. Za etonom je išao Vrhovni štab — drugovi: Tito, Kardelj, Ranković i ostali, štab korpusa, zatim savezničke misije, zaštitni bata-

ljon i inžinjerijska brigada, a onda su se priključili i bataljoni Treće brigade. Kolona je bila duga ka nekoliko kilometara i stigla je na oestu Mlinište—Glamo baš u vrijeme kad su bataljoni Prve proleterske vodili najžeš u borbu da Nijemci odbace ka Glamomu, kako bi sa uvali prolaz. Vrhovni štab, savezni ke misije i sve ostale jedinice prebacile su se preko oaste prije mraka i nastavile put ka Kupreškom Polju, odakle se nakon dva dana Vrhovni štab prebacio na ostrvo Vis. Treća Krajiška je i ovaj zadatak uspješno izvršila iako je neoekivano došla u tešku situaciju sudarivši se sa neprijateljskim jedinicama na pruzi Oštrelj—Lisina—Mliništa. Njeni borci i rukovodioci su u ovoj susretnoj borbi pokazali krajnju odlučnost i masovno herojstvo, svjesni zadatka koji je pred njih bio postavljen.

Prepostavljujući i da je Vrhovni štab još uvijek sa Prvom proleterskom divizijom, njema ke jedinice (dijelovi divizije »Princ Eugen«, brandenburške divizije, 19. pukovnija domobrana i garnizonske snage iz Konjica, Prozora, Gornjeg Vakufa, a zatim i iz Bugojna i Travnika) su nastavljale sa upornim napadima. Tih dana Treća Krajiška Proleterska brigada vodila je skoro neprekidne borbe na Vitorogu, a zatim kod Kupresa. Etrnaestog juna ona se u sastavu Prve divizije prebacuje preko planine Raduša i Kobilu, ceste Gornji Vakuf—Prozor, a zatim preko planine Zec na Vrani u. Osamnaestog juna ona se itavog dana borila protiv Nijemaca na Vitreši, jednom od najvećih visova na planini Zec, i izbacila iz stroja oko 120 neprijateljskih vojnika. Dvadeset prvog juna poslije neprekidnih borbi, Prva divizija vrši manevr preko Vranjoe i prelazi preko ceste Travnik—Rostovo—Gornji Vakuf. Dvadeset treće juna Treća brigada je vodila jednu od najžešćih i najtežih borbi u svojoj ratnoj istoriji. Nijemci su u to vrijeme uspijevali da dešifruju depeše koje je slao štab divizije i na taj način su znali za njenu namjeru da se prebaci ka planini Vlaši. Da bi diviziju doveli u što teži položaj, oni su 23. juna napali prvo na Prvu proletersku brigadu na liniji Kalin—selo Pećine—polje Bašarinac kod Travnika, Komara i Donjeg Vakufa. U 8,30 asova započeo je napad na Treću brigadu sa pravca sela Rostova ka Crnom Vrhu. Namjera neprijatelja je bila oigledna: da Prvu diviziju nabaci u dolinu Vrbasa otkuda nije vršen napad, da je tada na cesti Bugojno—Gornji Va-

kuf napadne i razbijje i u tom cilju on je na pomenutoj cesti držao znatne snage, motorizaciju i artiljeriju. Borba koju je vodila Treća brigada sa dijelovima »Princ Eugen« divizije trajala je punih 12 i po sati, tj. do 9. avgusta uveče. Brigada — 2., 3., 4. i 6. bataljon — odbila je 12 neprijateljskih juriša na Crnom Vrhu, koji je prosto tutajao od neprekidne vatre automatskih oružja i ruknih bombi. Predveče 1. bataljon i dijelovi 3. bataljona, kao prethodnica itave kolone — štaba korpusa, divizije, divizijske bolnici i ostalog — krenuli su ponovo ka cesti Travnik—Gornji Vakuf (između Rostova i Travnika) da bi obezbijedili izvlačenje divizije ponovo ka Vrani i. Ovaj manevr je uspješno izveden i divizija je 24. juna bila ponovo na vrhovima Vrani.

Prema najstrože cijenjenim podacima, Treća Proleterska Kraljevska brigada ubila je u borbama na Crnom Vrhu preko 260, a ranila preko 300 neprijateljskih vojnika. Gubici brigade su iznosili: 29 mrtvih i 40 ranjenih drugova.

Pobjeda izvođena na Crnom Vrhu bila je presudna za odljepljivanje Prve divizije od neprijateljskih snaga koje nisu bile u stanju da nastave sa opkoljavanjem u daljim napadima. Koristeći tu okolnost, Prva divizija prelazi preko planine Zec, Planinice i Bitovnje, a 27. juna prelazi i komunikaciju Konjic—Sarajevo i izbjega na južne padine Bjelašnice.

Dalji pokreti i usputne, esto vrlo oštare borbe koje je brigada vodila na putu preko Kalinovika, Foče i Čajniča za Sandžak, za borce su zna ili samo micanje prepreka na značajnom putu, na putu za konju nije obraćen. Znali su, da će po etak konja nog obraćena biti negdje u Srbiji i da će oni, kao dostojni toga, u estovati u njemu. Situacija na frontovima i pokreti naših jedinica prema Istočnoj Bosni, Sandžaku i Ibru i rasplamsane borbe srpskih jedinica na to su ih upozoravali. Ovim putem kretali su, godinu dana ranije, u susret velikim okršajima Petre ofanzive. Kroz kolone u pokretu, na sastancima i odmorima, obnavljali su se doživljaji iz Petre ofanzive: sjećali su se svojih juriša u rejonu Bijelog Polja, Slijepa Mosta i na Žeđevom Brdu; sjećali su se divljih talasa Tare i Pive, maglovitog Volujaka i huke Sutjeske. Na kraju, pred njima su se redali naizmjenični juriši, njihovi i neprijateljski, na položajima Jelačić i Govze. I uobičajena pjesma i živost u kolonama bataljona naglo

je zamukla kada su se, na putu od Kalinovika za Fo u, pred njima ukazali Siljevac i Pliješ na kojima su šest dana i šest no i odbijali juriše i sami jurišali u odbani koridora kroz koji su prolazile naše glavne snage i ranjenici. Ova sve ana tišina sa kojom su bataljoni, jedan za drugim, kao po dogovoru, prošli ispred slavnog razbojišta, znaila je poštu palim drugovima ovđe i u Zelengori. Ovo je bio još jedan zavjet brigade na osvetu, zavjet bez rije i. I još jednom je neprijatelj osjetio proletere na Kr inom Brdu i Raskrš u, na Ljubišnji i u Ho evini.

Ho evina, Brvenica, Potpe, Crnogorje. Opet stari položaj i stari poznanici. Još jednom brigada je osjetila toplinu narodne ljubavi u sandžakim selima; svoje poznanike iz Pete ofanzive narod Sandžaka do ekao je kao roenu bra u i sinove. A pored svega toga i stari poznanici — etnici i njihovi novi gospodari u pljevaljskom garnizonu osjetili su brigadu. Bez ja ih snaga nisu smjeli izlaziti ni u neposrednu blizinu grada. I ovaj put brigade po starim stazama, u vremenu od 7. jula do 23. avgusta, koštalo je neprijatelja nekoliko stotina mrtvih i ranjenih.

Za postignute uspjehe u borbi za oslobojenje domovine, za širenje bratstva i jedinstva u krajevima gdje su prolazili, sve tri brigade Prve proleterske divizije odlikovane su Ordenom narodnog oslobojenja. Ova odlikovanja sve ano su proslavljenja u selu Šahoviima, uz ogromno učešće naroda Sandžaka. U ime Treće brigade drug Mirko Knežević, tada zamjenik komesara Čete, rekao je: »Bombe i bajonete Treće brigade opravda ovo veliko narodno priznanje«. Ova misao povela je brigadu 23. avgusta 1944. godine preko Lima i Uvea na tie Srbije. Bombe i bajonete brigade zadale su smrtni udarac na Uvcu braniocima Nedićeve »majke Srbije« i otvorili put preko Zlatibora ka slavnom Užicu. U ovim borbama poginuo je komesar brigade Narodni heroj drug Krsto Bajić. Bombe i bajonete-iz ruku komandanta bataljona Mile Bulajića i njegovih junaka, pokazali su buganskom okupatoru na Palisadu, kakvu cijenu treba da plati za pljuku, ubijanje, silovanje i paljevine u našoj domovini.

Dvadeset treće avgusta brigada je, u zajednici sa Tri-naestom proleterskom i dva bataljona Prve proleterske, razbila bugarske okupatore na prilazima Palisadu, a zatim brzim pokretom opkolila utvrđenje iz kojega se branio bugarski

okupatorski puk oja an divizionom artiljerije. Silovitom naletu naših bataljona i ostalih djelova Prve divizije nisu se mogli oduprijeti 2000 moderno naoružanih okupatorskih vojnika, raspore enih u savremena utvr enja i poljsku fortifikaciju opasanu sa nekoliko redova bodljikave žice i minskih polja. Prvi je u neprijateljska utvr enja prodro kapetan Mile Bulaji sa svojim bataljonom, u rovovima je nastala borba prsa u prsa, a eksplozija ru nih bombi zaglušivala je mitraljesku i automati arsku vatru. Do no i je likvidiran okupatorski puk u utvr enjima i uništена dva bataljona koji su pošli u pomo opkoljenom garnizonu. U ovoj borbi brigada je uništila 300, a zarobila 70 bugarskih okupatora. Zaplijenjeno je 2 topa, 10 mitraljeza i velika koli ina pušaka, puškomitraljeza i municije. Nezaboravne su uspomene koje su borci brigade ponijeli iz prvih srpskih sela. Stari ratnici iz Prvog svjetskog rata žurili su na položaje brigade sa svojim savjetima, stezali su ruke svojim sljedbenicima po borbi za slobodu i predvodnicima u stvaranju novog i ljepšeg života žele i im ratnu sre u. »I mi smo se juna ki borili za slobodnu domovinu, ali nismo do ekali da naša borba da one rezultate koje je trebalo da da. Zato iskoristite naše gorko iskustvo.« Ovo su bile rije i junaka sa Soluna junacima Zelengore i Drvara.

U prethodnici Prve i Šeste divizije od 26. avgusta do 7. septembra brigada je kretala dalje prema Požegi i Kosjeri u. Svojim bo nim obezbje enjima uništila je neprijateljske posade u Ivanjici i Arilju, a glavninom oslobođila Požegu, razbivši nekoliko etni kih »korpusa« i manje njema - ke snage. O borbi brigade u ovim krajevima najbolje govore rije i seljaka sela Rupeljeva kod Uži ke Požege. Nekoliko oficira sa komandantom brigade govorili su sakupljenim seljacima o ciljevima naše borbe i našoj pobjedi, raskrinkavaju i sluge okupatora i njihovu izdaju vlastitog naroda. Na ovo je jedan seljak, izme u ostalih, odgovorio: »Mi pratimo vašu borbu i vaš stav prema narodu. Budite takvi kakvi ste dosada i ne e vam biti potrebno da mnogo pri ate, a naša pomo bi e obilata. Ali, ako bi radili ono što su radili etnici i okupator, uzalud bi vam bila pri a.«

U daljem nastupanju preko Jelove Gore i Kosjeri a, prethodno razbivši jedan Ijoti evski bataljon i nekoliko etni kih »korpusa« na položajima ispred Kosjeri a brigada se

zadržala u cilju obezbje enja prikupljanja glavnine Prve i geste divizije. Sedmog septembra etni ke snage, prikupljene iz svih krajeva u ja ini od oko 15.000 ljudi pod komandom zloglasnog etni kog »vojvode« Kalabi a, napale su brigadu. Ogor ene borbe trajale su neprekidno 24 asa. Brigada je 6topu po stopu napuštal položaj za položajem, stavljaju i pod uništavaju u vatru pijane etni ke rulje. Na položajima Jelove Gore kona no je slomila napada a i prešla u protiv-napad. Pošto je potpomognuta pristiglim dijelovima Trinaeste proleterske brigade, nastalo je gonjenje razbijenih etni kih ravnogorskikh »korpusa«, a 11. septembra 1944, prednji dijelovi brigade pod komandom komandanta bataljona urana Kova evi a i Ilije Radulovi a zauzeli su Dražino glijezdo — Ravnu Goru, a zatim je produženo gonjenje Draže i nje-govih ostataka prema Kolubari. U ovim borbama ubijeno je 750, a zarobljeno 300 etnika. Zarobljena je etni ka emisjiona radiostanica »Slobodne jugoslovenske planine«, 12 obi-nih radio stanica, veliki dio arhive »Jugoslovenske vojske u otadžbini«, mnoge fotografije etni kih zlodjela i velike kolije naoružanja i municije. Pored ostalog, ubijena su dva komandanta etni kih »korpusa«, a samo iz Dražine pratinje 6 oficira.

Tih dana pripreman je napad na Valjevo. I dok je pri-prema bila u toku, stotinama mladih rodoljuba iz valjevskog kraja, potomaka slavnih ratnika Drinske divizije iz Prvog svjetskog rata, dolazili su dobrovoljno u brigadu, a narod je neprekidno nudio svoje usluge. Seljaci koji su se dobrovoljno javljali sa kolima u komoru, nisu tražili smjenu, govore i da smjena do kona nog oslobo enja nije potrebna.

U oslobo enju Valjeva i itave Kolubarske doline sa Lajkovoem, Lazarevoem i Ubom od strane Prve i Šeste divizije, u periodu izme u 13. septembra i 8. oktobra, brigada je igrala jednu od najzna ajnih uloga. Ona je još jedan-put pokazala svoju visoku vojni ku vrijednost i zaslužila narodno priznanje. U prilog ovoga govori i ovaj primjer: U ovom periodu brigada je ubila oko 500, a zarobila oko 450 neprijateljskih vojnika, zarobila ili uništila ogromnu koliju oružja i opreme neprijatelja. Izme u ostalog: 5 topova, 20 kamiona i 1 tenk. Jedna stara seljanka obilazila je vinograd pored kojega je logorovao jedan bataljon Tre e brigade. Kad je ustanovila da vinograd nije ni dotaknut,

obratila se komandantu bataljona i šaljivim tonom rekla: »Kakva ste vi vojska kad ni grož a niste ubrali«, a onda se uozbiljila i dodala: »Kad ste ovakvi, djeoo, neka vas svuda sre a prati. A sada, dajte mi nekoliko vojnika da naberi grož a za svu vašu jedinicu.«

Iz rejona Lazarevca brigada je krenula 7. oktobra prema Kosmaju i Mladenovcu, a 9. oktobra uve e napala Mladenovac radi otvaranja puta našim snagama i dijelovima Crvene armije sa istoka prema Beogradu. Ošte borbe na Mladenovcu i okolnim željezni kim stanicama trajale su do 11. oktobra. Ostaci neprijateljskih snaga branili su se iz centra Mladenovca, a zauzeta je željezni ka stanica Vlaško Polje, uništene su dvije neprijateljske kompozicije na prilazima ka Mladenovcu i zaplijenjeno 20 kamiona. Ovdje kod Mladenovca brigada se susrela sa djelovima ruskih tenkovskih korpusa. I dok su se vojnici pozdravljali i zamjenjivali kape, opasa e i poštoltje, dotle je sovjetski general Zdanov i njegova pratrna, napadaju i komandu brigade za navodno neodlu no dejstvo, vršio presiju na štab da mu se stavi pod komandu i kre e u sastavu njegove kolone na Beograd. Naranovo, štab brigade je odlu no odbio njegove zahtjeve i neosnovane optužbe za neodlu no dejstvo, koje im je služilo samo kao povod za ja e vršenje presije radi pot injavnja. Ovo je prvi susret i prvo razo arenje u rukovodioce sovjetskih jedinica, koje e docnije postati normalna pojava.

Pod borbom i napornim marševima preko Kosmaja, Ralje i Ripnja brigada je žurila prema Beogradu. Ponasna na to da joj je palo u dio da u estvuje u oslobo enju glavnog grada domovine i ogor ena na nedostojne postupke rukovodioca sovjetskih jedinica, brigada je 14. oktobra preko Banjioe ušla u okršaj bitke za Beograd. Sest dana i no i prolamali su se borbeni poklici oslobojidaca Beograda, me u kojima i boraca Tre e brigade. A kao kruna uspjeha Tre e 'brigade na Beogradu, gdje je ubila i zarobila 2400 neprijateljskih vojnika (brigada je brojala 3300 boraca), bio je signal komandanta 2 bataljona narodnog heroja urana Kovalevi a, kojega je 20. oktobra u 5 sati dao sa Kalemeđdanske tvrave kao znak da je i poslednje uporište neprijatelja u Beogradu zauzeto.

Mjesec dana brigada je ostala u Beogradu kao dio posade grada. Ovdje je ona moderno opremljena i naoružana,

a za uspjehe na Beogradu, u sklopu ostalih jedinica, brigada je pohvaljena od Vrhovnog komandanta druga Tito, a mnogi borci dobili su prva odlikovanja.

Poslije mjesec dana odmora, koji je provela u Beogradu, brigada kreće na Sremski front, uzima učešće u napadu na Frušku Goru i u probijanju neprijateljskih položaja na pravcu Tovarnika, a zatim tri mjeseca vodi rovovsku borbu na Sremskom frontu i najzad 12. aprila 1945. godine na pravcu glavnog udara Prve proleterske divizije brigada probija Sremski front, goni neprijatelja preko Slavonije i Hrvatske i 9. maja 1945. godine stiže u selo Sestine sjeverno od Zagreba, gdje do ekuje ostatke triju njemačkih divizija.

Na dan 9. maja, poslednjeg dana oružane borbe Treće Proleterske Krajiške brigade, u ruke njenih boraca pada ogroman plijen, i svoju zadnju borbu brigada završava sa velikim uspjehom. Ubila je samo u ovoj borbi 1207, zarobila 630 neprijateljskih vojnika i oficira, zaplijenila je 56 topova raznog kalibra, 63 minobaca, dvoja borna kola, 133 mitraljeza, 71 radiostanicu, 70 telefonskih centrala, 74 telefona, 15 poljskih kuhinja i preko 1500 konja sa kolima.

Brigada se borila protiv svih okupatorskih i izdajničkih snaga u zemlji: Nijemaca, Talijana, etnika, ustaša, domobrana, Nedićevih dobrovoljaca, Bugara, Mađara, srkeza, Belogardejaca, ustaške milicije »zelenog kadra«.

Brigada je do kraja 1946. godine dala oko 400 vojnih i političkih rukovodilaca za druge jedinice i ustanove naše Armije. Borci i rukovodioci Treće Krajiške brigade danas su rukovodioci u jedinicama JNA na raznim dužnostima, komesari oblasti, komandanti korpusa, komandanti i komesarji divizija, pukova i ostalih jedinica.

Pored najviših odlikovanja kojima je Prezidijum odlikovao brigadu, Ordenom narodnog oslobođenja i Partizanskom zvijezdom prvog reda, ona je dva puta pohvaljena od Operativnog štaba za Bosansku Krajinu, nagrada ena i proglašena za uzor brigadi od komande Prvog proleterskog korpusa, pet puta posebno i dva puta u okviru divizije pohvaljena je od Vrhovnog komandanta druga Tita.

U ove njene borbe, pobjede i slavni put uzidane su kosti najboljih sinova Bosanske Krajine i svih ostalih krajeva naše zemlje.

Tre a Proleterska Krajiška brigada bila je jedna od najboljih krajiških brigada i uopšte među najboljim brigadama naše Armije. Odlikovala se brzinom pokreta, silnim napadima i prodorima, a naročito se isticala vještina, hrabrost i borbenost njenih boraca i rukovodilaca u zauzimanju građova i ostalih naseljenih mjesta. Njeni puškomitralski bili su najveći strah i trepet za neprijatelje, a ponos za brigadu. Ona je to dokazala kroz itavu borbu, kroz prvu godinu svoga postojanja zasluzivši najveće priznanje — proletersko ime — time uzdigla sebe u red naših najboljih brigada. Ona je ponos Krajine, popaljenog Drvara i Petrovca, o kojoj je narod sa ushi enjem pjevao: »Neko veli Krajina je mala, a dosta je dosta proletera dala«.

Autori:
Nikola KARANOVIC
i Vlado BAJIC

or e Andrejevi — Kun: »Kolona«

ŠTA JE PRETHODILO

Odmah po dizanju ustanka 27. jula 1941. godine, na sektoru Drvara i Petrovca, partijska organizacija formira ve i broj oružanih jedinica, razli itih naziva: Gerilski odred, vod ili eta. Skoro svako ve e selo imalo je neku od pomenutih oružanih jedinica. Tokom borbe manje jedinice se spađaju i organizuju ve e i ja e borbene formacije. Sastav prvih jedinica sa injavaju borci razli itog doba starosti, brojnog stanja i stepena naoružanja. Sve ove jedinioe su bile u sastavu bataljona »-Sloboda«, koji je pripadao drvarskej brigadi, prvoj partizanskoj brigadi u našoj zemlji. Ove prvobitne jedinioe, pored naziva sela iz kojih su formirane, neke su nosile nazine: Munja, Strela, Javor, Volga. I ako bez ikakvog ratnog iskustva ve u prvim borbenim okršajima protiv ustaša jedinioe su imale velike borbene uspehe. Njihov reon dejstva se širio i na susedne srezove, sa centrom u Drvaru, koji je oslobo en prvog dana ustanka. Kako se ustanak više širio i u vrš avao, tako se i broj boraca pove avao, a jedinioe organizaciono ja ale. Narod je ubrzo stekao poverenje u svoje boroe, koji su ih štilili od ustaškog genocida, davao im materijalnu pomo i moralnu -podršku.

Pokušaj okupatora — Italijana, koji je došao na ovaj sektor ja im snagama, koncem septembra 1941. godine, da demagoškom politikom razbijje naš pokret nije uspeo. Naprotiv, pokret je dobio u svom kvalitetu. Pou en iskustvom iz prošlosti narod je u oelinu podržao stav Partije — borbu protiv okupatora i njegovih saradnika, dok je samo manja grupa izdajnika se priklju ila okupatoru.

Do kraja 1941. godine, na teritoriji Drvara i Petrovca, od svih jedinica, formira se deset ustanih eta. Brojno

stanje eta bilo je i do 130 boraca, pretežno mlađih godišta, dok su borci starijih godišta bili raspoređeni na dužnostima aktivista na terenu. Ete su nosile nazive sela iz kojih su formirane: šipovljanska, zaglavićka, kamenička, cvjetnićka, vakufška, vrtočka, krnjeuška, vođenica, drinička i bravška. Po njihovom nazivu prepoznavala se njihova teritorijalna »pripadnost«, mada su one formalno nosile lokalna obeležja. Po etkom 1942. godine, na teritoriji Drvara i Petrovca, od ustanika tih eta formiraju se tri bataljona.

Zbog prirode borbenih zadataka ete su odlazile i na druge sektore, gde je bila potrebna pomoć ugroženim jedinicama ili za širenje pokreta na doti nom području. One razvijaju borbena dejstva od Knina do Bosanskog Novog, od Prijedora do Drvara, od Jajca do Livna. Žrtve koje je narod trpeo od ustaša, smrt boraca na frontu podsticao je borce na podvige protiv okupatora i domaćih izdajnika, bez obzira na teren na kojem su se borili.

U mnogobrojnim borbama, protiv ustaško-domobrantskih i italijansko-četničkih snaga u toku 1941. i u prvoj polovini 1942. godine, ete i bataljoni su sticali dragoočena ratna iskustva. Svaka eta je bila samostalna, vrlo pokretljiva, vojnički dobro organizovana, politički izgrađena, sposobna za brze manevre, duge marševe i veće borbe. Hrabrost je bila svakodnevno ponašanje njenih boraca. Uspešnim i stalnim delovanjem partijske i skojevske organizacije, unutar svake ete, svest boraca je bila na visini njihovih zadataka. Tako je Partija od radnika i seljaka, koji „nisu posedovali ni najmanje elemente ratne veštine,“ stvarala hrabre borce, iskusne ratnike.

U jednogodišnjoj borbi postojanja ete su položile ispit vojničke zrelosti i političke svesti. Pored brojno uspešnih akcija protiv ustaško-italijanskih snaga, borbe za oslobođenje Drvara i Prijedora, borbe na Bravšku, Agićima, Petrovcu, Livnu, Srbu, Ključu, Sani koj, Dolini, Koluni u Medenom Polju, Glamoču i drugim mestima bile su velika škola sticanja ratne veštine. Iz tih borbi komande ete i štabovi bataljona izvlačile su iskustva i pouke u izgradnju naše — partizanske taktike, posebno u napadima na jače utvrđenja i dobro branjena naselja.

U tim teškim borbama pali su mnogi hrabri borci i starešine ustanika tih eteta. Ginuli su komunisti i skojevcii,

bombaši, puškomitralsjesci, starešine od desetara do komesara i komandira eta. Padali su smr u odanij boraca svom zavi aju, Partiji i oslobođila kom pokretu. Beležim samo neka od tih imena: Dušan Baji, Lazar Rujevi, Ilija Rodi, Mi a Babi, Ma uka Pilipovi, Bogdan Trnini, Milan Radoševi, Pero Bursa, Dako Karakaš, Dušan Kalaba, Luka Kneževi, Lazo Jevi, Radivoje Rodi, Simo Krmar, Miloš Kuruc i mnogi drugi. Kao prva žrtva novoformirane brigade život je izgubio zaslužni borac i rodoljub ustani kog Drvara Miloš Bauk, zamenik politi kog komesara brigade. Oni su postali prva zbirk dokumentata, o ljudskim okršajima, o neverovatnim podvizima, koje je vodila brigada u svojoj ratnoj istoriji.

U toj jednogodišnjoj borbi borci ustani kih eta su razvili veli anstvenu snagu i otkrili svoje velike slobodarske ideje koje su poneli iz svojih sredina. Iako su to bili pretežno golobradi mladi i oni su kroz svakodnevne borbe sazrevali i postajali hrabri borci, odani velikim idealima — Partiji i revoluciji. Mada su u borbi davali sve što su znali i mogli i borba je od njih stvarala hrabre borce, dobre rukovodioce i od obi nih boraca iskivala likove dostoje poštovanja.

Razmahom ustanka u Bosanskoj Krajini i dolaskom proleterskih jedinica i Vrhovnog Štaba na sektor Drvara i Petrovca, meseca jula 1942. godine, bili su stvoreni svi uslovi za formiranje jedinica većeg formacijskog sastava. Samo u toku 1942. godine na teritoriji Bosanske Krajine formirano je deset brigada. Tako je na osnovu odluke Vrhovnog Štaba i CK Komunisti ke Partije Jugoslavije, 22. avgusta 1942. godine, u selu Kamenica kod Drvara, formirana III krajiška NO udarna brigada. U stroju na Kamenici bili su drvarske i petrovačke bataljoni, sa šest ustani kih eta, sa oko 700 boraca. Posle dva meseca u sastav brigade ušao je i bataljon »Zdravko Celar«, sa tri ustani ke te, koje su brojale preko 300 boraca. Tako se u stroju brigade do novembra meseca iste godine našlo devet od deset ustani kih eta Drvara i Petrovca*, koje su tokom rata prešle borbeni put od 23.000 kilometara i vodile oko 375 borbi, među kojima i one gde se rešavala sudbina naše revolucije.

* Drini ka eta ušla u sastav Prve krajiške brigade.

Obrazovanjem svetu je od ranije bila poznata Ko i eva krajina po bunama i ustancima. Me utim, novija istorija borbe na tom podruju, na Kozari i Drvaru posebno, stvorila je simbol otpora prema okupatoru i doma im izdajnicima. Veli ine tog simbola naši borci su bili svesni kroz oeo osdobjedila ki rat i oni su ga asno opravdali. I ako su to bili pretežno polupismeni mladi i i devojke, oni su bili ne samo borci na frontu, ve i aktivni tuma i slobodarskih ideja svoga zavi aja i propagatori oslobođenja ke borbe. Zbog borbenih i moralnih vrednosti prvobitnog sastava brigade u njene redove su se rado ukljuivali borci iz svih sredina kroz koje smo prolazili ili se borili za njihovo oslobo enje.

Mada se organski sastav brigade esto menjao tokom rata, iz poznatih razloga, borbeni duh Drvara i Petrovca zadržao se u brigadi tokom itavog rata. To je bilo veliko priznanje tim vrednostima, od mla ih boraca po stažu u brigadi. I ako su novi borci brigade dolazili iz raznih sredina, donosili razli ita shvatanja i navike svoje sredine, oni su se vrlo brzo adaptirali u kolektiv brigade, nastoje i da u svemu oponašaju svoje starije drugove iz brigade. Za tu sredinu njih je vezala mladost, slobodarske ideje, drugarstvo, me usobno poverenje i visoki moral boraca. Oni su se u novoj sredini ose ali kao u svom domu i sa svojom porodicom. To je i bio razlog da su i sinovi heroja sa Cera i Kolubare, potomci buntovne Dalmacije, sledbenici revolucionara Matteotti, u brigadni kolektiv unosili sebe, unosili svoju mladost i ubrzo postali dostojava zamena svim palim borcima iz ustani kih eta, koji su im služili za uzor.

Brzo stvaranje borbenog jedinstva starih i mladih boraca u brigadi, održavao je njene visoke borbene i moralne vrednosti u toku rata, što je imalo za rezultat da je naša brigada, od 357 ratnih brigada, izborila svoje mesto u red najboljih brigada u toku rata.

Svrstavaju i se u red najelitnijih jedinica u toku rata borci ustani kih eta i njihovi mla i saborci tokom rata asno su ispunili dug prema svom proleterskom simbolu i prema 2.000 palih drugova širom naše zemlje. Oni su asno ispunili svoju obavezu prema narodu Drvara i Petrovca, prema narodu Srbije, Dalmacije, Slovenije, progresivnim snagama

susedne Italije i svim mestima u zemlji iji su se sinovi borili u njenom sastavu. Oni su asno ispunili svoj dug prema Partiji i novijoj istoriji naroda Jugoslavije.

Tako je niklo i razvijalo se stablo brigade od devet ko-rena, stablo iz kojeg se razvila heroj brigada i brigada heroia.

Nikola PE ANAC

or e Andrejevi — Kun: »Kraj poginulog druga«

SKOJ — MLADOST BRIGADE

Velika je uloga i doprinos SKOJ-a u dugoj i teškoj narodnooslobodila koj borbi i revoluciji koju je vodila Tre a Proleterska Krajiska brigada. Kakva je ta uloga i koliki je zna aj dovoljno je naglasiti: prvo, krajem 1942. godine u brigadi je od ukupno 1141 borca bilo 346 lanova SKOJ-a i 283 lana KPJ i kandidata za Partiju; drugo, u borbama za ranjenike u etvrtoj neprijateljskoj ofanzivi na Neretvi, brigada je brojala 1050 boraca od kojih je 750 boraca ijrukovodilaca lani KPJ ili SKOJ-a, što govori da je preko 70 posto boraca bilo organizовано i tre e, preko 75 posto bora kog sastava bilo je mla e od 25 godina života. Ove injenice samo potvr uju: da je Tre a Proleterska Krajiska brigada sastavljena više od 70 posto od lanova Partije i SKOJ-a, i da brigadu u ve ini ini omladina. Takav odnos i sastav osta e, skoro, za sve vreme narodnoelobodila ke borbe.

Ovaj sastav brigade nije slu ajan

Naime, poznato je da je omladina u prvim danima ustanka, na poziv KPJ-u me u prvima se odazvala i masovno stupila u narodnooslobodila ku borbu. Ve krajem februara 1942. godine u Bosanskoj Krajini deluje 146 skojevskih aktiva sa preko 700 lanova SKOJ-a i 90 vaspitnih grupa sa preko 900 omladinaca i omladinki. Omladinke i omladinci lani SKOJ-a me u prvima stupaju u ustani ke ete i odrede iz kojih izrastaju brigade.

Organizovanost SKOJ-a u brigadi

Prema direktivama CK SKOJ-a i PK SKOJ-a za Bosnu i Hercegovinu od avgusta 1941. godine, odnosno januara i marta 1942. godine — formiraju se skojevski aktivi na osnovnom principu — po etama i odredima. Formiranjem brigada, u po etku, u bataljonima i brigadi deluju omladinski rukovodioci, a kasnije se formiraju bataljonski odnosno brigadni komiteti koje ine sekretari skojevskih aktiva, odnosno bataljonskih komiteta.

O ustrojstvu i organizovanosti SKOJ-a naro itu brigu i pažnju vodi KPJ. Njeni lanovi i partijske elije imaju zadužene lanove partije za rad u SKOJ-u.

Prijem u SKOJ vršio je aktiv na redovnim sastancima. Kriterijumi za prijem bili su strogi, naro ito u po etku ustanka i stvaranja ve ih partizanskih jedinica, što je esto vodilo sektaštvu i nepravdi prema brojnim omladinkama i omladincima, koji su svim svojim bi em i srcem bili privrženi ustanku i borbi za slobodu. Naravno, prijemu je pretvodila temeljna rasprava i ocena, kako pozitivnih tako i negativnih osobina, kod kandidata, koji se predlaže za prijem u SKOJ.

Prethodne rasprave vo ene su, po pravilu, bez prisustva omladinca koji je predlagan, a prijem je vršen na sve an na in uz prisustvo komesara ili zamenika komesara etc. Još u prethodnoj idejno-politi koj aktivnosti lanova Partije i SKOJ-a, objašnjavano je omladini kakav treba da bude lan SKOJ-a, ko ispunjava uslove da bude primljen u SKOJ.

U kriterijume za prijem u SKOJ na prvo mesto dolazila je odanost i vernost narodnooslobodila koj borbi i revoluciji, što se dokazivalo i potvrivalo primernim ponasanjem u najtežim prilikama.

Clan SKOJ-a mogao je postati onaj omladinac i omladinka koji su primernom disciplinom, hrabroš u, drugarstvom, iskrenoš u, poštenjem i skromnoš u zra ili u svojoj sredini. Re i i dela potvrivani su svakodnevno u borbi, izlaganjem sopstvenog života radi spašavanja ranjenog druga. Na sastanku aktiva kada je vršen prijem u SKOJ redovno je naglašavan značaj, ast i ponos omladinke i omladinca koji postaju lanovi SKOJ-a. Naravno, naglašavane su i krupne obaveze koje ima SKOJ kao borbena i vaspitna

omladinska organizacija. Tom prilikom, još jednom, u sve a-noj i ozbiljnoj atmosferi i raspoloženju, objašnjavano je novom lanu, ali ne samo njemu, šta je SKOJ, da je to bor-bena i vaspitna organizacija omladine, da je rezerva Partije, da se SKOJ bori za ostvarivanje programa Partije koji zna i oslobo enje zemlje od okupatora i doma ih izdajnika, da nema povratka na staro, za bratstvo i jedinstvo svih naših naroda koji žive na tlu Jugoslavije.

Sadržaj idejno-političke aktivnosti SKOJ-a

Se anje na aktivnost SKOJ-a i skojevaca u Brigadi vo-de ne samo herojskim podvizima skojevaca, mitraljezaca i bombaša, na silovite juriše na nadmo njeg neprijatelja itd., ve i širokoj, svestranoj i organizovanoj idejno-političkoj ak-tivnosti SKOJ-a koja je ispunjena bogatim sadržajima.

Kada je brigada — posle oslobo enja Bihaća u novembru 1942. godine — ušla u sastav Prve proleterske divizije i drug Tito u Bosanskom Petrovcu rekao da će borba biti duga i teška i da će Brigada od sada morati da ratuje daleko od svoje Krajine, bilo je jasno borcima i rukovodiocima da ulaze u inovu etapu borbe. Nije to bilo lako. Napuštao se rodni kraj, ostajala je najmilija rodbina, koja je izložena svakodnevnim opasnostima okrutnog, neprijatelja, a pred-stoje dugi marševi i žestoke borbe.

Treći Krajiška brigada nastavila je svoj ratni pohod prema centralnoj Bosni gde su je ekale, ne samo žestoke borbe, već i nova sredina u kojoj je neprijatelj — okupator i doma i izdajnici, ustaše i etnici, vodili lažnu propagandu o našem pokretu. Bilo je potrebno vojnički i politički raz-bititi neprijatelja. Se am se, kada smo nastupali prema centralnoj Bosni, da se narod u po etku plašio i napuštao svoje domove, ali posle dan-dva boravka brigade na terenu, taj isti narod je ne samo došao svojim kućama, već i govorio: »ovo je naša Narodna vojska«... »neka vas deco sreća svuda prati«.

Došla je bitka na Neretvi, trebalo je zaustaviti nadmo-nog neprijatelja i omogućiti proboj Vrhovnom štabu i ranjenicima preko Neretve. Zadatak je uspešno izvršen. Došla

je bitka na Sutješci, višemese na borba sa desetostrukoj
jednim neprijateljem, ali i bitka sa zimom, glađu, dugim
marševima bez odmora itd., međutim i taj zadatak je izvršen.

Naravno, kako se borila razvijala i širila ekali su i
novi zadaci, naprimjer posle kapitulacije Italije, potreba za
brzi prođor u Dalmaciju. Ta natrag u centralnu Bosnu. Do-
šao je i desant na Drvar i "žestoke borbe, posle kojih brigada
kreće na dug put ka prođoru i oslobođenju Srbije, Beograda,
probija Sremskog fronta i konačno oslobođenje zemlje.

Sećajući se idejno-političke aktivnosti SKOJ-a i Partije
u rešavanju složenih ratnih zadataka može se tvrditi da je
to delovanje predstavljalo takvu snagu koja je imala pre-
sudnu, odlučujuću ulogu u stvaranju moralno političkog jedinства i
udarnu snagu brigade, naravno, tim pre, što su
članovi SKOJ-a i Partije služili za primer u svakom pogledu (u borbi, na maršu itd.). Mnogobrojni sastanci, razgovori,
objašnjenja posvećeni su tumačenju ciljeva naše narodno-
oslobodilačke borbe.

Redovni i vanredni sastanci skojevskih aktiva ispunjeni
su razmatranjem raznovrsnih pitanja kao što su: priprema
za predstojeće akcije, iskustvo iz završene operacije — što
je predstavljalo svojevrsnu vojnu obuku, upoznavanje sa
stanjem na frontovima u drugim krajevima zemlje, na frontovima
Saveznika, prelazak jedinice na novi teren, odnos
prema narodu, pomoć u organizovanju omladine i narodne
vlasti na novo oslobođenom terenu, organizovanje i sprovo-
đenje takmičenja sa drugim jedinicama, kako po pitanju
borbe, tako i organizovanja kulturno-prosvetnog rada i života u brigadi opismenjavanja itd.

Na brojnim takozvanim teoretskim sastancima proučavane su teme o ulozi KPJ u NOB-u, KPJ i nacionalno-pitanju, stav KPJ po seljačkom pitanju, klasnoj borbi, diktaturi proletarijata, o Oktobarskoj revoluciji itd. Sve je to imalo za cilj da se što svestranije shvati istorijski smisao i značaj borbe za stvaranje nove Jugoslavije, stvaranje i razvijanje bratstva i jedinstva svih jugoslovenskih naroda. SKOJ je duboko shvatio i prihvatio Titovo upozorenje da "omladina treba da odigra krupnu ulogu u borbi protiv šovinizma i u međusobnom povezivanju naroda Jugoslavije".

Naravno, od svega toga je u tome najznačajnije, što su
ta zalaganja na sastancima aktiva potvrđivana delima, u

susretu i pravilnom odnosu prema narodu, što je stvaralo i inilo neraskidivu vezu naroda i njegove vojske, u razvijanju druganstva u susretu sa drugim jedinicama, a ti susreti su bili radost i nova snaga, u konkretnom odnosu prema novom borcu, njegovom prihvatanju i pomo, zatim, u podeli oskudne municije, obroka hrane itd., u odnosu borca prema starešini, kao i starešine — rukovodioca prema borcu.

SKOJ slede i politiku KPJ izuzetno je cenio i pridavao poseban značaj moralno-političkom jedinstvu boraca i itavog našeg pokreta.

Šta je bio naš partizanski moral? To je pre svega, vernost i odanost ciljevima narodnooslobodilačke borbe, što je značilo oslobođenje zemlje od okupatora i domaćih izdajnika, stvaranje bratstva i jedinstva naših naroda i stvaranje nove Jugoslavije. Zatim, to je iskreni drugarski odnosi među borcima, starešinama, narodu. To je dostojanstvo, hrabrost, poštovanje i skromnost. Moralno je spasti svog ranjenog druga, a nemoralno ostaviti ga na bojištu, moralno je podeliti par ekleziju, oskudnu municiju a nemoralno biti sebi an.

Međutim, esto je pod pojmom morala podrazumevan, u užem smislu, i odnos momka prema devojci, partizana prema partizanki. Otkud to?

Se aju i se toga vremena i odnosa koji su vladali u to vreme i u našim redovima potrebno je naglasiti:

Kada je majka pratila erku u narodnooslobodilačku vojsku, ona se nije toliko bojala za njenu pogibiju, jer je rat u kome se gine za slobodu, koliko se bojala i bila zabrinuta da joj se erka ne vrati crna obraza.

Ovu brižnost krajiške majke i roditelja za erkom brzo je shvatila KPJ i zato je preduzela potrebne mere — idejno-politički osposobljavanja, pre svega SKOJ-a, da povede borbu za očuvanje asti i istočno, ponosa i dostojanstva majki i njene erke, ali i naše narodnooslobodilačke vojske i njenog ugleda u narodu.

Istina je da Partija, ni SKOJ, pa ni vojni organi — komande nisu imali pisana pravila kojima se to reguliše — odobrava ili zahranjuje. Međutim, intenzivnim idejno-političkim radom izgrađeno je običajno pravilo ponašanja, i ako bi se neko ogrešio o ta pravila ponašanja bio bi strogo kažnjiven.

Ovoj intenzivnoj idejno-politi koj aktivnosti SKOJ-a i Partije može se zahvaliti, što se vrlo brzo proširilo saznanje i shvatanje kod naroda da su u redovima partizana me u-ljudski odnosi na visokom stepenu moralu, da vlada gvoz-dena, ali drugarska, svesna disciplina.

Naravno, ovim se ne negira mladost, simpatije, ljubav i ose anja. Ljubav se iskazivala u susretu, iskrenom brigom za voljenoga odnosno voljenu, ljubav je buktala u srcima i njedrima, u žarkoj želji da voljena odnosno voljeni ostane živ.

Koliko je puta na sastancima SKOJ-a izre ena misao: ovo je vreme surovoga rata koji uništava oveka i sve nje-gove draži i lepote. Nije ovo vreme za ašikovanje. Do i e i taj sudnji dan slobode i ko ostane živ bi e vremena i za ašikovanje.

Takvo vaspitanje i ponašanje u našim jedinicama i u našoj brigadi imalo je višestruki značaj: obezbedilo je mir i raspoloženje roditeljima; snažno je uticalo na priliv nove omladine; odbijalo je lažnu propagandu neprijatelja, koji je pokušavao, da blati naš pokret i da kod neobaveštenog stanovništva prikaže partizane kao bezbožnike i ratnike, koji se bore za zajednički kazan, zajednički brak, ženu itd.

Naravno, to je krupna pobeda Partije i SKOJ-a u našoj socijalističkoj revoluciji, a u suštini to su i prvi temelji u izgradnji veće ravnopravnosti žene i muškarca.

U Trećoj Kраjiškoj brigadi — uostalom kao i drugim jedinicama narodnooslobodilačke vojske — nije vladala kruta, šablonска disciplina koja je nametana naredbama odozgo. Ona je izgrađivana i stvarana aktivnim idejno-političkim radom SKOJ-a i Partije. To je bila svesna, voljom boraca izgrađivana i stvarana disciplina narodne vojske. Organizovan i uporan idejno-politički rad SKOJ-a i Partije, podigao je svest svakog borca na viši stepen. To je doprinelo da borac narodnooslobodilačke vojske duboko pronikne i spozna mračnu ideologiju fašizma i u redovima boraca razvije mržnju i prezir prema okupatoru i domaćim izdajnicima. S druge strane, idejno-političkim radom, razvijena je svest kod boraca i ogromna ljubav prema svome narodu i slobodi, stvorena je vrsta rešenost da se do kraja života bori za bolju i sreću budućnosti, za bratstvo i jedinstvo svih naroda Jugoslavije, za vlast radničke klase, za novu Jugoslaviju.

U sadržaj aktivnosti SKOJ-a u etama i Brigadi valja ista i da je skoro na svakom sastanku aktiva razmatrana i ta ka dnevnog reda »kritika i samokritika«. Uvek je vo ena topla, otvorena, iskrena drugarska kritika i samokritika. Uka-zivalo se na pozitivne osobine skojevaca: hrabrost u borbi, požrtvovanje prema svome drugu, izdržljivost u maršu, pravilan odnos i postupak prema narodu, marljivost u u enju i li nom uzdizanju, odnos prema higijeni itd. Ali, bilo je oštре, britke kritike prema onima koji su krnjili ugled i lik narodnog borca. Kritiku je karakterisala otvorenost, demokratija i upu ivana je podjednako borcu i rukovodiocu. Kritika nije smetala ugledu rukovodioca. Ona je bila iskrena i dobromernna. Takva kritika nije shva ena kao napad na li nost niti je kvarila me uljudske odnose. Naravno, izre-ena kritika naprimer na adresu rukovodioca je delovala toga dana ili no i jer je potvr ivana od strane boraca u jurišu, u napadu i to bez rezerve prema svom komandiru koji je prethodnog dana bio kritikovan. To je bilo pove-renje. To je stvaralo dobre drugarske odnose i doprinisalo da posle danono nih borbi i dužih marševa, bez odmora i spavanja i bez hrane — kada brigada stigne u neko mesto — nijedan borac ne odlazi samovoljno da traži hranu ili smeštaj za spavanje. Naravno, u brigadi je funkcionisala organizovana intendantska vojna organizacija koja se starala i obezbe ivala hranu i kona ište. Ova vojna organizacija delovala je po našim ratnim partizanskim propisima koji su u suštini po ivali na kriterijumima dobrovoljnosti, otkupu, rikviziciji uz potvrdu i pe at i konfiskaciji od neprijatelja.

U takvim teškim uslovima bilo je logi no o ekivati gun-anje i nezadovoljstvo boraca, jer ovuku se inilo, pone-kada, da je došao kraj svemu. Me utim, mladost je nalazila snagu i izlaz. Iz umorne kolone, odjednom bi se ula pesma: »Oj Krajino zemljo idealja, sve što imaš u borbu si dala«, pa bi nastavili »Oj Katioe kapetanovice«, ili »Široko je liš e borovo«, a potom: »Padaj silo i nepravdo« ili »Partizan sam s tim se di im to ne može biti svako«.

Mladost i pesma koju je pevala izmu ena, ali nepokorenja Titova, narodna vojska, mladost iji je motor bio SKOJ, budila je iz sna i podizala iz pepela, podizali borbeni moral, davala snagu, izdržljivost i hrabrost.

Nije zadatak ovog se anja da iskaže hrabrosti i junaštvo skojevaca i mlađih lanova Partije u brigadi koji su dali svoje živote za slobodu i pobedu naše socijalističke revolucije. To junaštvo i podvige mogu iskazati ukupna kazivanja o borbenom putu brigade. Međutim, organizovanim i sistematskim idejno-političkim radom SKOJ je dao neprocentajni doprinos u podizanju mlađih radnika, seljaka iaka Krajine a posebno, Drvara i Bosanskog Petrovca, zatim, Dalmacije i Srbije koji su popunjavali brigadu i proneli njenu slavu širom Jugoslavije. To je SKOJ mogao zahvaljujući i pre svega li nim primerima i junaštvom svojih lanova, koji nisu znah, niti su hteli znati za strah i poraz.

Imena mlađih komunista kao što su: Šljivar Rade iz TUK-Dževara, kurir u brigadi od 13 godina, poginuo 1944. godine kada je imao 15 godina života; Teši Dane iz Vodenice, mitraljez, poginuo u 18-oj godini života; Grubiša uro, Vedro Polje, mitraljez, poginuo u 19-oj godini života; Kukolj Aleksandar-Aco i Marko — dva brata iz Risovca poginuli Aco u 15-oj, a Marko u 19-oj godini života; Babi Milan, Trubar, Kneževi Milan-Mile, Veliko Stjenjanje, Radovićevi Bogdan, Suvoja, mitraljesi poginuli u 20-oj godini života; Jovi Milan i Rade, Vranovina, Filipović uro, Vrtočić, Vržina Stevo, Bjelaj, mitraljesi poginuli u 21-oj godini života; Stupar Jovo-Caruga, Bjelaj, bombaš, poginuo u 20-oj godini života; Babić Đorđe, Trubar, poginuo u 22-oj godini života — komandant bataljona; Kosanović Alekša, Rašinovac, poginuo u 25-oj godini života — komandant bataljona; Golalić Azim, Banja Luka, poginuo u 24-oj godini života — zamenik komesara bataljona; Rodić Dragan, Trubar, poginuo u 23-oj godini života — komesar bataljona; Atlagić Dušan, Vrtočić, poginuo u 21-oj godini života — komandir tenkovskog voda; Krajinović Ilija, Suvoja, poginuo u 24-oj godini života — obaveštajni oficir brigade; Morača Simo, Bukovac, poginuo u 23-oj godini života — komesar ete; Zorić Miladin — Garađa, Oreško Brdo, poginuo u 22-oj godini života — komandir ete — Narodni heroj; Miljuš Stevo, Vodenica, poginuo u 23-oj godini života — komandir ete; Surla David — Daka, Vranovina, poginuo u 22-oj godini života — zamenik komandira ete; Banović Stevo, Vodenica, poginuo u 24-oj godini života — komandir ete; Marjanović Nikola, Rašinovac, poginuo u 24-oj godini života — komandir

dir ete; Joki An a, Vodenica, poginula u 20-oj godini života, delegat voda; Kneževi Nikica, Cvetni , poginuo u 20-oj godini života—komandir ete; Ple aš Božo, Bjelaj, poginuo u 21-oj godini života — komandir ete; Brklja Mi o, Risovac, poginuo u 21^oj godini života — komandir ete; Triki Milan, Drvar, poginuo u 21-oj godini života — zamenik komandira ete; Kova evi Dragica, Lastve, poginula u 19-oj godini života; Kecman Milka, poginula u 22-oj godini života, Brki Sveta, Koloni , poginula u 20-oj godini života, Kulenovi Besima, Bosanski Petrovac, zarobljena i u logoru u Nema koj umrla — sve su to hrabre bolni arke; Simi Petar, Bare, poginuo u 22-oj godini života — sekretar bataljonskog komiteta SKOJ-a; A im Pe anac, Suvoja, poginuo u 22-oj godini života — sekretar SKOJ-a.

Ovi mladi i i devojke i stotine drugih ugradili su svoje živote, svoju mladost, za dostojanstvo i ponos, za slobodu naših naroda. Njihova imena osta e ve ito da žive i opominju generacije kako se vodila borba i ginulo za slobodu i kako je treba uvati.

Za uspehe i pobeđe koje ostvarisemo u toj veli anstvenoj epopeji, zahvalnost pripada ovim znamenim i neznamenim junacima i herojima koji svoju mladost, svoje mlađe živote užidaše u temelje slobode.

Njima je i posve eno ovo kazivanje.

Svetko GRBI

BRIGADA MLADIH

Kao i sve jedinioe NOVJ kroz etiri godine rata, preko 80% sastava naše brigade su sa injavali mladi i i devojke Od 18 do 25 godina starosti. Jezgro njenog sastava u formiranju i u borbama na Neretvi i Sutjesci sa injava 1.000 do 1.250 boraca Drvarsко-Petrova ke mladosti. Tokom vremena redove brigade popunjavala je omladina regija i mesta za ije se oslobo enje borila brigada. Njen sastav uvek je sa injavao broj od 1.000 do 3.350 boraca, što je zavisilo od vremena i uslova za njenu popunu. Hroni ari su zabeležili da se u redovima brigade borilo oko 10.000 boraca, od kojih je 2.000 svojim životom obeležilo njen borbeni put od 23.000 km.

Ciljevi i zadaci koje je imala brigada u ratu, stavljali su pred njene lanove Partije -obavezu da izgra uju njen sastav i sposobljavaju ga da odgovori svojim borbenim obavezama, politi kim zadacima, da od, do tada politi ki ne-izgra enih devojaka i mladi a, poreklom uglavnom sa sela, izgra uje hrabre borce, vnsne ratnike, propagatore ciljeva naše NOB, sposobne da odgovore svojoj patriotskoj obavezi.

Kako je proces promene sastava brigade bio stalan, zbog ranjavanja i pogibija i dolaska novih boraca, aktivnost Partije na tom planu morala je biti permanentna. Mladima je trebalo objašnjavati ciljeve NOR, razvijati ljubav prema domovini i svom narodu, objašnjavati politiku okupatora i njegovih saradnika, sposobljavati mlade da deluju u jedinici i na terenu, razvijati moralni lik borca — partizana, od mladih stvarati kreativne i samostalne li nosti, da se podsteti u na u enje i osloba anje od ostataka prošlosti, da neguju bratstvo i jedinstvo i da budu sposobni da se politi ki

bore za sve ono što je progresivno. Bez stalnog politi kog delovanja Partije me u mladima u brigadi, nije se moglo biti sigurno u ishod jedne teške i duge borbe, kroz koju je brigada prolazila.

Za sprovo enje tog zadatka, Partiji je utoliko bilo lakše, budu i da je ve ina boraca brigade, bez obzira na godine starosti, bila odgojena u slobodarskom duhu, da je bila patriotski nastrojena, jer je od starije generacije u ila šta zna i stajati razoružan pred neprijateljem. Njima je bilo poznato da istorija nije zabeležila primere da su osvaja i sa ovog podneblja dobrovoljno odlazili i da se sloboda ne dobija molbama i peticijama, nego oružjem. Zato je i osnovno geslo naših boraca bilo: »svaki borac mora postati majstor svoga oružja i tuma ciljeva NOB, svaka pala žrtva u brigadi mora biti osve ena...«

U prvoj sastavu brigade delovala je mlada partij-ska organizacija, oko 25% njenog sastava, koji su primljeni u Partiju, odnosno za kandidate, u prve dve godine rata. U drugoj polovini rata prooenat partijskog lanstva je znatno povoljniji. I ako bez ve eg politi kog iskustva u po etku, Partija je brzo sazrevala i postala rukovode a snaga u brigadi i takva ostala do kraja rata. U Partiji su izgra eni izvrsni partijski radnici, koji su izgra ivali Partiju, a ona izgra ivala njih, kao što su: Ljubiša Curgus, Mi o Brklja , Vojimir Kuzmanovi , Stevo Miljuš, Lazo Latinovi i mnogi drugi.

Pored politi ki aktivne Partije, u brigadi je delovala vrlo brojna i jaka organizacija SKOJ-a. Krajem 1942. godine, oko 40% brigadnog sastava sa injava SKOJ. Taj procenat je kasnije bio mnogo povoljniji, tako da bi sredinom nadne godine u brigadi bilo 80% boraca organizovano u lanstu KPJ i SKOJ-a. Za izgradnju borbene vrednosti i visokog morala boraca, velika je zasluga SKOJ-a. Ovi mladi ljudi bili su primerni u borbi, uzorni u ponašanju, koji su snagom svog ugleda pokretali mla e brigade na podvige. U ovoj organizaciji mladim delovali su izvrsni rukovodioci SKOJ-a: Branko Baši , Rade Zori , Petar Simi , Nikola Medi i drugi.

U toj surovoj školi rata, gde se svakodnevno izgra ivalo borHeno jedinstvo brigade, iz njenih redova izrastao je mladi rukovode i kadar za komandne i politi ke funkcije u brigadi

i za druge jedinice NOVJ, od desetara do kamandanta i politi kog komesara divizije. Najhrabriji i najsposobniji borci postavljeni su na rukovode a mesta, bez obzira na nacionalno poreklo i teritorijalnu pripadnost.

Kako se tokom rata sticalo borbeno iskustvo i borbena vrednost brigade se pove avala. Mladi borci, u e i od svojih starijih drugova, vrlo brzo su sticali veštinu ratovanja, spremno rukovodili svojim oružjem, a mlađe starešine smelije i uspešnije rukovodili svojim jedinicama.

U brigadi nisu bili hrabri samo pojedinci. Citavi vodovi, ete, bataljoni, bili su heroji na odre en na in i u odre enim situacijama. Za njene ete nije bilo neprobojnog obrusa, z i aše bombaše nije bilo neosvojenog bunkera. Primera je nogo: Bihač, Raduša, Zlatni Bor, Vis, Govza, Bugojno, Crni Vrh, Palisad, Beograd, Vizići, Srem i Pleternica, bili su i ostali primer borbene vrednosti brigade. Mitraljesci brigadi, po svojoj smelosti, po veštini ratovanja, po prkosu prema neprijatelju, ostali su najlepša stranica istorije brigade; Branko Malbašić, Ilija Cubrilo, Radeurgus, Stevo Keća, Ilija Grbić »Mali«, Stevo Sobot, Svetko Grbić, Petar Manojlović i stotine drugih.

Drugarice borci brigade, koje su ponekad sa injavale i preko 10% njenog sastava, bile su primer izdržljivosti, hrabrosti i humanosti. One su u dosta primera padale od umora i gladi, ali su na odmoru negovale bolesne i ranjene borce, prale veće i krpile ode u svojih drugova. Neke od njih su komandovali vodom i etom i obavljale dužnosti partijsko-političkih radnika. Mnoge od njih ostavile su svoje živote spašavajući ranjene borce sa vatrenog položaja. Sve su to radile svesno i nesebično. Takvih primera je bilo mnogo, navodim imena samo nekih: Ana Jokić, Dragica Kovačević, Cveta Grbić, Trivuna Kovačević, Besima Kulenović, Mikica Kovačević, Smilja Culibrk, Milka Kecman, Stojan Podkozarac, Milka Torbica, Jela Rodić, Mileva Zorić i druge mnoge drugarice.

Stuži brigade mladih, inio je njen rukovode i kadar, hrabri komandiri i komandanti, uzorni komesari i partijski radnici, koji su svojom hrabrosti u podsticali na smelost, svojim moralnim likom služili za primer: Mile Bulajić, Jovo Pužić, Mile Latinović, Marko Jokić, Pepa Karar, Mirko Kne-

ževi , Aleksa Kosanovi , Dragan Rodi , Lazo Atlagi , Sretko Tadi , Mile Malbaši , Nikola Vranješ, An elko Rodi , Rade Trnini , Branko Vignjevi i desetine i desetine drugih.

U svojoj bogatoj ratnoj istoriji, sa 375 borbi, od kojih 55 velikih bitaka, brigada je izgubila mnoge heroje, zadržala mnogo rana, ali u njenim redovima nikad nije bio slomljen borbeni moral njenih boraca. U tim brojnim ratnim okršajima, ni na recima, ni u ponašanju, nikad se nije desilo nešto što bi ukazivalo na gubljenje perspektive, nikad se nije dogodio slučaj gubljenja ili uništavanja ni najmanje jedinice, koja je pripadala njenom organskom sastavu. I u najkritičnijim ratnim situacijama nalazilo se najbolje rešenje, zahvaljujući i pre svega politi koji svesti boraca, dobroj organizaciji i umešnom komandovanju njenih starešina, od komandira voda do komandanta brigade.

Ceste borbe i marševi nisu bili jedini zadaci brigade mladih. Stalno se usavršavala unutrašnja organizacija i komandovanje u jedinicama i na taj način obezbeđivalo punu jedinstvo vojnih i političkih ciljeva brigade. Svaki njen starešina bio je dobro upoznat njegovim sektorom delovanja. Vojna obuka i u enje ratnoj veštini, bila je sastavni deo oelog sastava brigade. U ilo se od puške do topa, napad i odbrana, osvajanje naseljenih mesta, zaštita od aviona, snabdevanje hranom i zbrinjavanje ranjenih i bolesnih boraca. Svako novo oružje moralo se brzo upoznati i ono se davalо najboljima. Među borcima je bila parola »Stomak može biti prazan, ali sanžer mora uvek biti pun«.

U brigadi mladih se neprekidno radilo na usavršavanju njenog najubođitijeg oružja — politi ke svesti njenih boraca. Osnovni zadatak je bio da svi borci budu sposobni da ideje i saznanja o našoj revoluciji prenose na druge, da deluju unutar jedinice i među stanovništvom. Nije bilo događaja u zemlji i svetu da o njemu borci nisu bili blagovremeno upoznati, kada je to situacija na položaju dozvoljavala. Razvoj ustanka u zemlji, formiranje novih brigada i divizija, velike pobede Crvene Armije i Savezničke vojske, bili su naš veliki moralni podsticaj, a nama, politi kim radnicima, bogat sadržaj rada.

Kroz itavo vreme rata uporno je negovan lik borca — partizana. Posebno je razvijano drugarstvo u jedinici, human odnos prema narodu i ispravnost prema njegovoj imovini,

drugarski odnosi prema borcima drugih jedinica, korektni odnos prema zarobljenicima. Posebno se insistiralo na pravilnom odnosu drugova prema drugariama — borcima, iji moralni lik ni im nije smeо biti narušen. Za prestupe ove vrste sledile su stroge kazne. Sa ovim se nije negirala mladost i simpatije, kojih je i bilo.

Najznačajniji oblik politi kog rada bile su etne i vodne konferencije, koje su imale političko-pedagoški karakter. Na njima su održavana politika predavanja, raspravljanje o držanju pojedinaca i jedinice kao celine u borbenoj radnji, raspravljanje o svim problemima od ishrane i međusobnih odnosa do postupaka prema narodu. Koliko god se sagledavalo pozitivno, kritici je bilo podvrgnuto negativno. Uvek se težilo da bude bolje, jer se cenilo da su borci za to spremni i sposobni, a mlađi posebno.

Partijsko-politički radnici brigade održali su na hiljadu sastanaka, zborova i konferencija na terenu, formirali brojne odbore narodne vlasti, partijske elije, Skojevske aktive i organizacije žena, pomagala na jačanju već postojećih organa i organizacija. Aktivnost na tom planu bila je posebno zapažena u oslobođenim mestima, a naročito u Bihaću i Beogradu, gde smo bili kao posadna jedinica. Poseban oblik naše aktivnosti na terenu bio je kulturno zabavni rad među starnovništvo, sa mlađima u prvom redu. Na ovom planu mlađi u brigadi su nosili glavni deo aktivnosti. Svaki nepravilan odnos prema narodu i njegovoj imovini, strogo je kažnjavan. Zato je brigada u narodu bila omiljena. Draga srca su je primali, a topla srca ispravali. Vojin Navalušić, borac naše brigade, je zabeležio, a da u selu Butova kod Kupresa još i danas živi mit o tome, kako je jedino naša brigada bila u stanju da razbijje ustaški bastion — Kupres.

Zbog karaktera naše borbe, moralnog lica boraca brigade, unutrašnjeg jedinstva kolektiva, za itavo vreme rata nije se postavljalo pitanje njene popune novim borcima, i ako je svaka bitka proreivala njene redove. Našim dolaskom u bilo koje mesto na našem borbenom putu, broj boraca se povećavao. Prilikom našeg pokreta iz Zapadne u Centralnu Bosnu, 1942. godine, mnogi omladinci i omladinke Drvara i Petrovca uključili su se u čete brigade, a da o tome rukovodstva na terenu, pa ni Stab brigade, nisu bili obavešteni. Posle bitke na Neretvi, brigadu popunjava veliki

broj devojaka iz Drvara, Petrovca i iz 9. Dalmatinske divizije. Ponovnim dolaskom u dolinu Vrbasa 1943. godine, brigadu popunjavaju borci iz Bosanske Krajine. Boravkom u Dalmaciji, u brigadu dolazi oko 250 mladi a i devojaka, da bi konoem iste godine brigadi se prikljuilo i oko 300 antifašista iz Italije. U redovima brigade se borilo oko 2.200 boraca iz Srbije, koji su ispisali lepe stranoe istorije brigade. I ako u brigadu nisu uvek dolazili najhrabriji, tokom vremena mnogi od njih su sticali osobine hrabrih, u e i od starijih boraca. Oni koji nisu bili sposobni da nose teret obaveza, oni su ostajali, tako da su u brigadi ostajali samo oni koji su bili spremni da odgovore svojoj patriotskoj obavezi.

I ako su hroni ari zabeležili da je sastav brigade sa injavalo i do 80% organizovanog sastava, u njoj se nisu borili samo lanovi Partije i SKOJ-a. U rjenom sastavu bila je i brojna omladina, pogotovo u poslednjoj godini rata, antifašisti ka i rodoljubiva, koja je bila patriotski vaspitana, spremna da se bori za slobodu i da sledi liniju Partije.

U brigadi smo imali dve organizacije mlađih, koje se, po svom programu, po svojim zadacima, po aktivnosti u izgradnji borbene vrednosti jedinioe, nisu mnogo razlikovale jedna od druge. Razlika je bila samo u tome, što je omladinska organizacija, po svom sastavu, bila šira, dok je SKOJ bio znatno uža organizacija, u koju su primani najbolji omladinci. Budu i da su ete bile pretežno sastavljene od mlađih boraca, to su one istovremeno sa injavale aktive mlađih, mada ih tako nismo tretirali. Pored brojne omladine, u brigadi smo imali i mlađu populaciju boraca — pionire, decu od 10 do 15 godina starosti, decu stradalih roditelja, koju smo nalazili po putevima i u zbegovima. I za ovaj uzrast boraca našao se zadatak. Za njih je bila organizovana škola opismenjavanja, a potom su mahom bili angažovani na kurirskim dužnostima.

Snaga mlađih bila je neizmerljiva. O njoj mogu da pišu samo poete. U slobodnim asovima u eti, mlađi su pokazivali svoju životnu radost. Ni u teškim danima, a njih je bilo mnogo u ratu, mlađi se nisu lišavali mlađala kog ponašanja. Uvek je bilo srneha i ponašanja bezbrižne mlađosti. Uz odjek pesme, zaigralo bi se Kozara ko i Sumadijsko kolo, ili bi zapoela neka igra i šala. Svaka eta imala je svoju

pesimi, pesmu borbe, prkosa i nade, one pesine koje su mogle da se uju i onda kada nam nije bilo do pesine. To su bile novonastale narodne i borbene pesme. Ostale su mi u se-anju pesme Pepe Kara, Bojana Polovine, Milenka Stupaira, Boška Atlagića, ukana Vučovića, Jove Mandića i dr.

Omladina je bila nosilac opismenjavanja nepismenih u eti, izdava bataljonskih listova i etnih novina, nosilac kulturno prosvetnog rada u jedinici i na terenu sa omladinom mesta, pokreta sportske aktivnosti i druge delatnosti potrebne za razvoj naroda i jedinice. Pored angažovanja Partije, velika je zasluga organizacije mladih, SKOJ-a u prvom redu, da je naša brigada 10 puta pohvaljena, odlikovana sa 4 najviša ratna odlikovanja, proglašena Uzor brigadom od strane štaba 1. Proleterskog Korpusa i da je u ratu izborila naziv proleterske jedinice.

I tako je omladina brigade delovala u vremenu, teškom i surovom, u kojem je valjalo stegnuti srode i zube, prezreti smrt i boriti se za ugled brigade, za bolje sutra. Ona je bila ponos brigade, najbrojnija snaga i njena nada u toku rata. Ona je odigrala posebno važnu ulogu u stvaranju borbene i moralne vrednosti brigade, u stvaranju jedinstvenog vojnog kolektiva u eti, gde se živilo kao u porodici. U te kolektive mladi su unosili sebe, unosili svoju mladost.

Tako je brigadu mladih sa injavalo pokolenje koje je rano naučilo da mirno gleda u oči svakoj stvarnosti njenog vremena, pokolenje ije srce nikad nije zadrhtalo pred opasnostima, mladost kojoj je samopregor i podvig bio svakodnevno ponašanje. Mladi su brzo sazrevali i postali svesni svojih obaveza. Oni su znali da bez masovnih podviga, bez spremnosti na žrtve nema ni pobede, ni ugleda koji je brigada imala u porodici proleterskih jedinica NOVJ.

Sretko MIRKOVIC

SA NARODOM PODGRME A

Formiranje brigade na Kamenici 22. avgusta 1942. godine, postrojavanje jedinica, itanje naredbe o formiranju i imenovanju komandnog kadra, zbor naroda i vojske, govor druga ure Pucara i isprava jaj na dug i slavan borbeni put, bio je za sve nas događaj koji se doživi jednom, a pamti dugo. Borci su ponosno stajali u stroju, koji je djelovao veli anstveno po brojnom stanju, (oko 800 boraca svrstanih u dva bataljona i jednu samostalnu etu), naoružanju i mladosti. Ispred stroja su stajale majke, sestre, mlađa braća i djevojke i sa ponosom gledali svoje najmilije. Za veliki broj njihovo je bilo i poslednje viđenje, jer se mnogi, iz tog prvog stroja na Kamenici, nisu vratili u svoj Petrovac, u Drvar, ili su oni, koji su nas pratili, izginuli u neprijateljskim ofanzivama ili u sastavu drugih jedinica.

Poslije rukama, koji je narod pripremio svojoj brigadi, izvršen je pokret za Bosanski Petrovac. Moja Prva eta, Prvog bataljona, kretala se na elu kolone. Omladina i pioniri su nas pratili, a oko puta se okupljao narod, staro i mlado, da nam kaže do viđenja, da daruje jabuku i poželi sreću. To što se zabilježilo onoga dana na Kamenici, bila je manifestacija snage NOB-e, koja se upečatljivo odrazila na dalji razvoj moralnog i političkog jedinstva i borbenog morala i u jedinicama brigade i među narodom toga kraja. To je predstavljalo i novi zadatak za nas politike radnike, komuniste i skojevce. Pred nama su sada stajali novi uslovi rada, stalni pokreti i stalni novi susreti sa narodom na slobodnoj i još neoslobodenoj teritoriji. Morali smo osposobiti i sebe i borce za pravilan odnos prema narodu i političkim usmjeravati prema daljem širenju ideja NOB-e, bratstva i jedinstva itd...

Na putu za Bosanski Petrovac živo se prepri avaju do-
ga aji sa Kamenice. Borci i rukovodnici iz drvarske i pet-
rovačke vojske se odmjeravaju, upore uje se fizi ka sposob-
nost, naoružanje, spremnost.

Borci Vrtoke ete iz Petrovca, sada naše Druge ete,
idu za nama. Obu eni su već inom u žandarske uniforme,
fizi ki jaki i stasiti. Me u njima ima dosta plavih momaka.
Nei naš šaljiv ija sa oduševljenjem konstatiše da će se ovi
»ži-jani« sigurno dobro boriti. Ova prva, u šali izreka ocje-
na se obistinila — »Zujani« iz Vrtoke ete su se juna ki
borili cijelo vrijeme rata.

Bez jahanja na konjima, lanovi štaba brigade povreme-
no idu sa nama, razgovaraju sa borcima, raspituju se o sta-
nja u Prvoj — Drvarskoj eti. Komandant brigade, živahan
katač je bio, žele i valjda da se približe borcima, podbaci u
prolazu nogu jednom omladincu koji je nosio puškomitral-
ljak. Ovaj, ne gledajući i ko je, masno opsova. Kada je video
kerne je opsovao, puškomitraljezac se po eo izvinjavati. Ko-
mandant ga je zagrljao, malo sa njim popriao i za as je
i sa njim i sa ostalim borcima uspostavio drugarski odnos.

U Bosanskom Petrovcu, koji je par mjeseci ranije bio
oslobođen, narod nas je oduševljeno do ekao. Tu smo se
susreli i sa omladinskom radnom brigadom iz Drvara, koja
je isla na sakupljanje hrane u Sani ku dolinu. Neke su dje-
vojke samovoljno prešle iz svoje radne brigade u naše jed-
inice, ali su ubrzo vratile odlukom štaba brigade i sekre-
tara OK KPJ druga Rudija. Tako u našoj brigadi nije bilo
žena sve do oktobra mjeseca.

Dalji put vodio nas je preko Vodenice, Krnjeuše i Ri-
iovca u Podgrme. Treći etvrti dan marša idemo preko Ri-
sovaca, kroz Grme, za Jasenicu. Na obroncima Grme, is-
pred Jasenice, odjednom se ispred nas pojavljuje oko ceste
omladina i narod sa zastavama, već inom crvenim. Mi smo
bili pomalo iznenađeni, ali je to iznenađenje prerastalo u pra-
vo oduševljenje kada smo shvatili da je to dobitnik, koji je
narod priredio svojim borcima. Dok je kolona prolazila, narod
nas je darivao vunenim arapskim, peškirima i drugim
miloštama. Najviše su darivali puškomitraljese. Organiza-
tori dobitnika — odbornici NOO, lanovi KPJ, SKOJ-a i AF2-a,
pozvali su nas da posetimo sa njima u jedan bukov gaj iz-
nad Jasenice. Tu nas je ekako opet veliko iznenađenje. Pri-

premljen je ru ak za brigadu sa toliko hrane, da bi vjero-vatno još jedna mogla ru ati. Zene i omladinke su u dva velika reda kroz bukovu šumu (zaklon od aviona) prostie plahte, na koje su poredale pe eno meso, pite, kola i e, pilje, kajmak, hljeb, kukuruzu, kiselo mlijeko i drugu hranu. Uz drve e, oko nas, stajali su ražnjevi sa rezervom pe enog mesa. Zene su nas nudile, dodavale hranu tamo gdje je po-nestajalo.

Poslije ovog ru ka — gozbe, koji smo dugo pamtili, ne samo zbog jela, nego prije svega zbog velikog 6rca naroda Podgrme a, njegove organizovanosti i odanosti NOP-u, te poslije razgovora koji je uslijedio, izvršili smo pokret, uglavnom na kolima sa konjskom zapregom, u sela: Majki a Japru, Hašane, Suvaju i druga. Na ovom terenu zadržali smo se nekoliko dana, a svu brigu o smještaju i ishrani jedinica, preuzezeli su odbornici NOO i lanovi drugih organizacija NOP-a.

Dok su štabovi vršili izvi anje za pripreme tzv. Cazinsku operaciju, u etama su održavani sastanci elija KEJ, aktiva SKOJ-a i etne konferencije. Jedan dan boravili suo u jednom vo njaku punom zrelih šljiva, jabuka i krušaka, kao zaklunu od pogleda iz aviona i obavljali svoje svakodnevne zadatke, a da niko nije ubrao ili digao sa zemlje njednu vo ku. Doma in, jedan stariji ovjek i njegova žena, gledali su to i nijesu vjerovali svojim oima, pa su po ei gun ati i ljutiti se što ne jedemo vo e. Kada smo im objasnili da mi sami ne uzimamo ništa od naroda, doma in j? zamolio da odredimo nekoliko boraca da mu pomognu u branju, te su nam drugovi nabrali i podijelili vo a koliko je kc mogao da pojede. Sa današnjeg aspekta nevjerovatno, ali sasvim ta no. Ovaj naš stav, iako strog, doprinosiso je, pored ostalog, podizanju ugleda NOB u narodu, naro ito u novooslobo enim krajevima.

Drugi put sa narodom Podgrme a sreli smo se podkraj oktobra 1942. godine. Oko dva mjeseca nalazili smo se na terenu sreza Klju na obezbjedenju omladinskih radnih brigada, koje su radile na sabiranju ljetine u Sani koj dolini. Sa pravca Sanski Most—Vrhpolje, svakodnevno su napadale ustaško-domobranske snage, a sa pravca Ratkovo—Sokolovo—Vilusi, etnici, sa ciljem da onemogu e prikupljanje i

odvoz hrane u Grme . **Mi** smo uspješno onemogu avali ne-prijateljske napade i omogu ili omladini da izvrši svoj zadatak.

Stab brigade je dovršio daljnju organizaciju i popunu brigade. Sada smo imali etiri kompletna bataljona, za ono vrijeme dobro naoružana. U svim etama se odvijao intenzivan vojnopoliti ki rad i vršene su pripreme za predstoje e akcije.

Krajem oktobra nare en je pokret usiljenim maršem pravoem: Budi Han—Samca—Me e e Brdo—Jelašinovci—Lušci Palanka—Benakovae—Jasenica i dalje prema Biha u. I opet oni prijatni, topli susreti sa narodom i omladinom Podgrme a. U toku prve no i marša prešli smo put od Sani ke doline do Jelašinovaca. Pred zorou do e do manjeg zastoja na elu kolone. Brzo se saznalo da se dijeli suva hrana. Opel je ovaj divni narod do eka svoju vojsku sa darovima. Sa obe strane puta, kojim se kretala kolona, bile su ogromne hipe hrane, koju su nam odbornici i omladinke u prolazu dijelili. Na tom istom mjestu, hranu su dobijali i borci drugih krajiških brigada, koji su se istim pravoem kretali prema Biha u.

Ovi primjeri, izme u mnogih, sami po sebi govore o snazi, organizovanosti i odanosti naroda ovoga kraja, o njegovom ogromnom doprinosu u borbi protiv okupatora i doma ih izdajnika. Oni su, u pravom smislu tih rije i, dali sve od sebe i više nego što su mogli u etverogodišnjoj borbi za oslobo enje naše zemlje.

Pero MATERIC

ORUŽJE POD OGNJIŠTEM

Gojko (A imov) Kneževi , rođen je u selu Malom Cvjetni u 1922. godine. Tek koju godinu pred rat, otac mu je umro, a majka se preudala, tako da je uz strica, koji je pazio njega i mlađu braću, Gojko bio kao neka glava porodice.

Kuća A imovih nalazila se u isto nom prikrajku sela. Možda bi ona i njeni učenici ostali malo poznati, da nije došlo do rasula jedne i stvaranja druge — nove vojske, 1941. godine.

Tog proleća su se od Primorja ka severu kretale hiljade vojnika, dobro odevanih i naoružanih. Išlo se putevima, prugama, a najviše pre icama i stranputnicama, zbog opasnosti da se padne u ruke Njemaca ili ustaša. Jedan od takvih pravaca vodio je krajem ovog sela, planinama Vučjaka, ka Drvaru i Petrovcu. Gotovo tri dana prolazile su ovuda grupe ili kolone vojnika. I dok su mnogi seljani, ak i ozbiljniji ljudi, nemo posmatrali prolaznike, Gojko im je išao u susret, pokazivao pravac kretanja i razgovarao sa njima, donosio im po koje pare hleba ili projektila. Gladni su, govorio je Gojko. Niko od učenika i komšija nije sumnjao u Gojkovu humanost, da nahrani gladne prolaznike, a još manje naslušivao da se za hleb može dobiti oružje i municija, i da bi se s tim mogao baviti Gojko.

Gojko je kolone pratilo podalje od sela, davao vojnicima hleb, a oni njemu oružje i municiju, koje je on, odmah u šumi zatrپavao, a da to niko od seljana i učenika ne vidi i ne sazna.

Kada je i zadnja grupa prošla, Gojko je narednih dana, po tamnoj noći, krišom odlazio u šumu, donosio oružje i skrivaо ga u pojatu (štalu) na suvo mesto.

Krajem aprila, ustaške vlasti izdale su naredbu da se sve oružje, bilo vojno ili lova ko, ima bezuvjetno predati vlastima. Ko to ne uini, a sazna se da ga poseduje, pretila je smrtna kazna. Ozbiljni ljudi su zabrinuto vrteli glavom, dogovarali se, diskutovali o tome šta treba uraditi. Neki, malodušniji, odneli su svoje lova ke puške u Drvar i predali. Drugi su odneli staro i zaralo, a zakopali bolje i vrednije oružje. I Gojko je bio zabrinut, ali ne radi toga kako da preda, već gde i kako da sakrije svoje naoružanje, a da to ne sazna niko, pa ni njegov stric i porodica. A tek što bi se desilo da vlasti u njegovoj pojati na u skriveno oružje, o kome niko od lanova porodice ništa nije znao. I sama pomisao na posledice, bila je dovoljna da se nešto brzo uini. Gojko zbog toga no ima nije spavao. Mislio je i smislio originalno rešenje.

Jednog proljetnog popodneva počeo je na prošelje kući da dovozi zemlju ilova u i trinu. Porodici je rekao da na većer podu u komšiluk na sijelo, a on će da napravi novo ognjište, pošto se staro već iskrzalo. Kad se noć spustila i porodica pošla u komšiluk, Gojko je zasukao rukave, raspakao staro ognjište i pod njim iskopao duboku rupu za svoje oružje. Zemlju je razvezao po bašti, a od ilova će i tri ne napravio naboj za novo ognjište. Odmah po završenom poslu oko ure enja spremišta za oružje, Gojko se obazrivo prebacio do pojate i u vreću složio svoje oružje i municiju, sa dosta slame da ne ovlaži i odneo u kuću. Brzo je položio oružje u rupu, koju je zatrpaо do pola metra od površine. Ostali deo posla bio je lakši. Do pola noći, novo ognjište je bilo završeno. Gojkova tajna bila je sa uvana. Sutradan je strina već ispekla hieb na novom ognjištu. Niko nije mogao ni pretpostaviti da se ispod ognjišta nalazi oružje.

Dva i po meseca kasnije, u Drvarskom kraju počeo je ustank. Počelo je stvaranje nove vojske. Gojko i njegova porodica posmatrali su okupljanje svojih komšija. Neki su donosili lova ke puške ili vile i rogulje, a samo retki pojedinac, povratnik iz bivše vojske, karabin.

Gojko se nije ništa nije dvoumio. Otkopao je kuću, otkopao oružje i pokazao ga stricu i porodici. Oni su odvukli ostali bez reči. Kad su videli sedam vojnih kih pušaka sa municijom, i mladi i stari svet se sagledavao zbog iznenađenja

koje im je Gojko priredio. Oni plašljivi, što su iz straha i lova ko oružje predali, bili su posramljeni, a potom su Gojku svi srda no estitali na hrabrosti koju je izveo.

Potom se pristupilo podeli oružja. Glavnu re, kao i obi no, vodio je Markica, sredove an, krupan i nabusit de-lija. Prema broju pušaka, vršio se izbor boraca za oružje. Markica je odabrao najbolje strelo, me u koje je uvrstio i sebe, a gotovo zaboravio na Gojka, govore i: »Ti nisi ni vojsku služio i ne umeš ga ati iz oružja«. Gojko se uvredio zbog ovakvog Markioe, te limalo da nije došlo do sukoba. Meštani su bili na Gojkovoj strani. Tako je Gojko naoružao gotovo celu desetinu, u koju je i sam ušao, zadržavši sebi jednu, od sedam pušaka, sve dok je nije 1942. godine zamjenio za mitraljez u Cyjetni koj eti naše brigade.

Gojko se hrabro borio u svojoj eti sa svojim mitraljezom, kr io put u napadu, štitio u odstupanju tamo gde je to trebalo. Rastao je sa svojom etom i izrastao u uzornog borca, druga i stareštinu. Kad je brigada, posle Pete ofanzive, izdvajala kadrove za druge jedinice, me u odabranim bio je i Gojko. Po zadatku krenuo je u Sloveniju da tamo, u novoj sredini i zajedni koj borbi, gradi bratstvo i jedinstvo. Poginuo je 1944. godine kao komandant bataljona u brigadi »Toneta Tomši a«. Nama je ostavio amanet da se rado secamo tog uzornog, hrabrog i ponositog druga, borca i stairešine.

Pero KNEŽEVI

U ZAŠTITI BRIGADISTA

Oslobo enjem Klju a i Sanioe krajem jula meseca 1942. godine, u kojoj akciji u estvuje i naš bataljon »Zdravko Čelar«, oslobo ena su i sva sela u me ure ju Sane i Sanice. Tako je na podru ju Klju kog sreza stvorena velika slobodna teritorija, sa koje o ekujemo priliv novih boraca i koja, istovremeno, treba da bude zna ajna baza za ishranu brojnih jedinioa koje su se nalazile na ovom podru ju.

Pod utdcajem ustaške propagande i pritisaka, oelokupno stanovništvo iz oslobo enih reona pobeglo je u Sanski Most i Prijedor, tako da je ovo žitorodno podru je ostalo bez svojih žitelja.

Dolina Sanioe je uvek lepa, pogotovo u julu mesecu kad se zatalasa zrela pšenica, kojoj posebnu lepotu daju okolna pošumljena brda i tiha, ista i bistra reka Sanioa. Tako je i tih julskih dana. Teško je pasmatrati bogatstvo plodova koje je izloženo propadanju, puste domove bez njenih žitelja, koje je neprijatelj evakuisao pri povla enju. Te godine, priroda je bila izuzetno darežljiva. Sve je rodilo, hlebna žita, vo e i povr e. Dok mnogi stanovnici Bosanske Krajine, pa i vlasnici posjeda u Sani koj dolini, oskudevaju u hrani, na tom plodnom podneblju na hiljade tona poljoprivrednih kulturnih izloženo je propadanju.

Odlukom partijskog rukovodstva za Bosansku Krajinu, rešeno je, da se, koliko je god to mogu e, iskoristi ovaj dar prirode, koji e dobro do i za ishranu partizanskih jedinica, ranjenika u bolnicama i stanovništva ija je imovina uništena. Odlu eno je da se ovaj zadatak poveri omladini, koja se dokazala i u ranijim radnim akcijama. Izba ena je parola: »Ni zrna žita fašisti kom okupatoru-«.

Po etkom avgusta 1942. godine, u Sani ku dolinu stiže preko 3.500 omladinaca i omladinki iz Drvara, Petrovca, Ključa, Grahova, Kulen Vakufa i sela ispod Grmeča, svrstani u radne ete i bataljone. Po elas je žetva velikih polja dozrele pšenice u selima: Ramici, Peči, Velagići, Vojići, Gudelju, Krasulje i Kanički. Po elas je bitka za svaki klas pšenice, svaki klip kukuruza, za svaku vreću u krompira. Ovu bitku za hieb nazvali smo drugi front.

Itavom akcijom rukovodi partijsko rukovodstvo za Bosansku Krajinu. Glavno obezbeđuje akcije omladinskih radnih brigada, sa pravca Vrhpolja, gde je neprijatelj bio najjači, povereno je našem bataljonu, koji zaposeda borbeni položaj u reonu sela Peč i Krasulja.

Cene i znaće ubranih poljoprivrednih plodova za naš pokret, neprijatelj, gotovo svakodnevno, vrši napade na naše položaje. Ponekad su borbe vrlo teške, zbog nastojanja nemaka-ustaških snaga da ovlađaju reonom Sani ke doline. U jednoj od ovih borbi, po etkom septembra meseca, hrabro gine komandir naše ete — Simo Krmar.

Oko dva meseca bataljon uspešno odoleva neprijateljskom pritisku. Svaki njegov novi napad je jači od prethodnog. Na domak njegovih puščanih cevi ekamo napetim puškama i mitraljezima, a iza naših položaja kreću se kolone omladinskih radnih brigada, sastavljene pretežno od devojaka Bosanske Krajine.

I tako mi, koji imamo oružje i oni koji nose kosu i srpsku injavamo jedan front. To su deca Krajine, Revolucije, Partije i SKOJ-a, najbolji omladinci i borci, koji za sobom imaju jednogodišnje borbeno iskustvo. Ni svakodnevna topovska i avio bombardovanja položaja našeg bataljona i reona gde se odvijala bitka za letne plodove, ne mogu da spreči rad omladinskih radnih brigada.

Grupama ustaša ponekad uspeva da zaobilaznim i dobro skrivenim putevima, proći u naše položaje i napadnu ete radnih brigada, koje su i same organizovane za samoodbranu. Zbog estih neprijateljskih napada i njegovog lukavstva, mi borci na položaju, osećamo se odgovornim za bezbednost omladine, za odbranu žitnih polja, te je omladina sigurna u našu zaštitu, pa tako postižemo uzajamno poverenje.

Prijatno je bilo posmatrati entuzijazam mladih, kako spretno barataju sa kosom, srpom i vršaljicom, kako ne štede

snagu, nose i na le ima ne baš lagane džakove žita i krompira. Izme u eta i bataljona vlada duh takmi enja. Koriste i zatišje na položaju i mi se, skupa sa omladinom, prihvataamo kose, srpa i nošenja džakova krompira i kukuruza. Tu se ne samo fizi ki radi, nego je uz rad organizovana i izuzetno dobra politi ka aktivnost i društveno-zabavni život. Sva ka eta ima svoju borbenu pesmu, a sve skupa se sli vaju u jednu jedinstvenu pesmu, pesmu o Partiji i pobedi.

Naš Stab bataljona uveo je praksu da svake nedelje, ako to borbena situacija dozvoljava, da jedna od eta poseti logor omladinske radne brigade. Nakon višednevnih priprema, jedne nedelje i naša — Krnjeuška — eta pose uje logor Petrova kog radnog bataljona, koji je smešten u selu Rami i. Za ovu priliku, pored politi kih priprema, o istili smo oružje i podesili ode u i obu u prema ondašnjim mogu nostima. Mnogi od nas imamo nekog od svojih bližih na radnoj akciji, pa je naše raspoloženje u toliko bilo ve e. Radujemo se tome susretu. U logor stižemo sa pesmom, kako je to ve partizanska praksa.

Omladinske ete do ekiju nas postrojene sa zastavama, pesmom i srpom u ruci. Ima i klicanja parola: »Zivela narodna vojska«, »Z'ivele omladinske radne brigade«. U programu posete su i zvani ni pozdravi sa jedne i sa druge strane. Omladinu pozdravlja naš komesar ete Jozo Gizdi , proleter iz Splita. Ne se am se ko govori ispred omladine. Pozdravne re i su jako tople, a njihova sadržina je u duhu zajedni kih obaveza koje smo obavljali tih letnjih meseci.

Prijatno smo iznena eni kako je omladina organizovala svoj život i rad u logoru. U istorijskim dokumentima Bosanskog Petrovca postoji podatak, da je prvih dana avgusta meseca 1942. godine, u logoru Petrova kih bataljona bilo 2.777 lanova omladinskih radnih brigada, organizovanih u etiri bataljona sa 25 eta. Cete su organizovane od omladine po selima, bataljoni po opštinama, a svi bataljoni sa injavaju radnu brigadu. Svaka formacija ima svoje rukovodstvo, sastavljeni pretežno od najistaknutijih omladinskih radnika u opštinama i srezu. U logoru vlada savršen red. Na vidnim mestima postavljene su table za zidne novine, istaknute zastave i parole, me u kojima:

»Ni zrna žita fašisti kom okupatoru«,
»Sve za front, sve za pobedu«.

Posle zvani nog, po inje zabavni deo programa. Na zvuk harmonike, na kojoj svira Vlado Romi iz Bukova e, brzo se formira veliko kolo, u kojem su, momci preba enih pušaka preko grudi i bombama oka enim za opasa, i devojke sa srpom na ramenu, simboli fronta i pozadine, simblici vremena u kojem živimo i borimo se za slobodu. I Kozara ko kolo na e se u programu, koje je to tada bilo nepoznato u našem kraju. Na nekoliko mesta formiraju se grupe peva a. Prijatno je slušati borbene pesme razdragane omladine i vojnika. Stvorena je izuzetno prijatna atmosfera. Dobija se utisak kao da niko ne misli na ratne teško e i ljudske nevolje.

Igru i pesmu ponekad prekidaju naleti neprijateljske avijacije. Mesto za logor je brižljivo odabранo — blizu ve e šume ispod Paunovca, podesno za zaklon od izvi anja iz vazduha. Prestankom naleta avijacije, koilo i pesma se ponovo nastavljaju i tako do kraja dana.

I ako je nedelja, neke ete radne brigade bile su na redovnom zadatku. Negde oko 17 asova u logor s pesmom ulazi kolona umornih i prašnjavih, ali, veselih mladi a i devojaka, dok drugi odlaze na ispunjavanje svojih obaveza, me u njima i moje sesstre, Drenka i Mika. U prijatnom i netko lepot raspoloženju no se približava. Rastajemo se pesmom:

*Petrova ko ravno polje,
Cvili narod, od nevolje,
Željan hleba, žedan vode
Željan pravde i slobode.*

Istovremeno se uje i tada mnogo popularna pesma omladine iz Drvara, koju su Petrov ani »pozajmili«:

*Stoj Švabo, stoj mi bijemo boj,
Stoj Švabo, ne eš dalje
Drug nam Tito vojsku šalje.*

Uz tople pozdrave rastajemo se od naših gostoljubivih doma ina i ponovo odlazimo na naše položaje, puni utisaka o lepo provedenom danu sa omladinskom radnom brigadom

Bos. Petrovca u vihoru rata. Ovaj susret navodi nas da još više razmišljamo o zna aju povezivanja fronta i pozadine, o odanosti mladih Petrov ana Revoluciji i Partiji, i u svemu tome zna aj misije našeg bataljona u zaštiti izuzetno korisnog rada za naš pokret.

Zbog sve intenzivnijih neprijateljskih napada, sredinom septembra meseca, naše položaje na Krasuljama oja ava Tre-a Krajiška brigada, u iji sastav ulazi i naš bataljon. Sada se ose amo mnogo ja i a omladina bezbednija. Po dejstvu neprijateljske tehnike u jutarnjim asovima svaki dan, cennimo njegove namere i pravac dejstva. Borbe obi no po inju ujutro, da bi se završile u popodnevnim asovima. I tako svaki dan. Prestankom dnevnih borbi, radne brigade kre u na svoj radni zadatak, kao da se ništa ne dešava, mada nas esto pitaju: »ho ete li izdržati, da završimo naš deo obaveza«.

Do kraja septembra razbijamo sve ustaške nade da se probije u dolinu Sanice i Klju . Cene i da bez ve ih snaga ne e mo i posti i svoj cilj, ustaše angažuju svoje saveznike Nemce i etnike, koji iz Banja Luke, preko Mrkonji a, sa-dejstvuju snagama koje napadaju naše položaje iz pravoa Vrhopolja. Udrženim snagama, uz podršku aviona i tenkova, neprijatelj, koncem septembra meseca, po inju ofanzivu na ovaj deli naše slobodne teritorije, da bi po etkom nared-nog meseca probio naše položaje i ovladao reonom Klju a. Na našem sektoru uspevamo zadržati neprijatelja u užem koridoru komunikacije Vrhopolje—Klju , vode i svakodnevno žestoke borbe, ne dozvoljavaju i neprijatelju da se širi u dolinu Sanice i tako obezbedimo mogu nost da se poljo-privredni radovi izvode na prostorima zaklonjenim od neprijateljskog dejstva. U tim borbama pogled nam uvek nehotice leti tamo gde rade omladinske radne brigade.

U tim, 15-dnevnim ja im borbama za dolinu Sanice, omladina obavi svoj deo obaveza tamo gde je osigurana njena bezbednost. Branje kukuruza i va enje krompira, uglavnom se odvija no u, pri svetlosti mese ine, ili pod zaštitom magle. Ono što se obere i povadi no u, izvozi se u partizanske baze u Grme .

I ako Prva Proleterska brigada ponovo osloba a Klju , a mi povra amo privremeno izgubljeni deo slobodne terito-rije, sredinom oktobra, stalno smo izloženi dejstvu neprija-

teljske avijacije i artiljerije. Jako dejstvo neprijateljske tehnike i nagla promena klimatskih uslova, otežavaju rad omladinskih radnih brigada.

Kad je krajem oktobra 1942. godine glavni posao omladinskih radnih brigada završen, Tre a Krajiška brigada, 30. oktobra kreće iz neonog Sani ka doline na svoj novi borbeni zadatak — napad na Bihač, kojom prilikom dokazuje visoke borbene vrednosti svoje i sredine iz koje je ponikla — naroda Drvara i Bosanskog Petrovca.

Sretko MIRKOVIĆ

U STROJU PRED TITOM

Biha je bio prvi veliki grad na koga smo do tada napadali. Pa ipak, nikakve posebne pripreme za takav složen zadatak nismo vršili u bataljonu. Osnovni razlog bio je u tome, što zbog tajnosti priprema za ovu operaciju, o njoj ništa nismo znali u štabu bataljona sve do poslednjeg dana. Bili smo na usiljenom maršu dugom preko 100 km. od reona Klju a do Biha a, a marševalo se preko Podgrme a ka planini Bjelasica. Borci su imali izvanrednu fizi ku kondiciju. Kada je pronešena vest da idemo na Biha , moral kod boraca je naglo porastao. Ovo tim pre što smo doznali, da na Biha idu sve Krajiške brigade.

Dok su bataljoni pristizali u rejone polaznih položaja za napad s obe strane reke Una, komandanti bataljona su sa komandantom brigade, Nikolom Karanovi em, krenuli na izvi anje pravca napada. Vršeno je izvi anje zemljišta i neprijateljskih položaja i ja ih vatreñih ta aka, kao što su bunkeri i utvrene kuće organizovane za odbranu. Na ovom izvi anju, bataljoni su od štaba brigade dobili svoje zadatke.

etvrti bataljon naše brigade, formiran je od jedinica sa podru ja Bos. Petrovca, Drvara i Bos. Grahova, te su ga na osnovu toga u šali nazivali skucani bataljon, a popunjavali su ga, uglavnom, omladinci od 19. do 20. godina, dok je komandni sastav bio malo stariji, ali i on relativno mlad, jer nije prelazio 25 godina starosti. Komandiri eta bili su: Sajo Grbi , Rade Kljaji i Jovo Vukša, a komesari: Milan Zrili , Rade Trnini i Dušan Adamovi .

Bataljon je za napad dobio deo sektora brigade koji se protezao komunikacijom Lapac—Biha . Lijevim krilom, bataljon se oslanjao na Biha ki aerodrom, preko koga nije na-

padala ni jedna naša jedinica, dok desno krilo bataljona oslanjalo se na naš Prvi bataljon, koji je napadao pravoem Zegar.

U prvim asovima napada, bataljon je imao dobar uspjeh. Ovladao je neprijateljskim položajima, koji su bili vrlo snažni i podesni za odbranu.

Raspored glavica, uvika, kao i kosa, omogu avao je neprijatelju dosta veliki manevar, tako da je ispoljavao jaku vatrenu mo , kako frontalnu, tako bo nu i unakrsnu. Dnevni napad na ove položaje zahtevao bi velike žrtve bez podrške teškog naoružanja. U napadu te prve no i mi smo neprijatelja izbacili sa ovih položaja u kotlinu prema Biha u. Tom prilikom bio je zaplenjen jedan protivtenkovski top. Neprijatelj je u tri maha pokušavao da povrati ove položaje, ali bez uspjeha. Imah smo žrtvata. Tu je hrabro pao omladinac Dušan Rodi iz Trubara, puškomitrailjezac 1. ete.

Po zauzimanju Biha a pozvan sam u štab brigade, gdje mi je re eno da drug Tito dolazi u Biha i da mu treba izvršiti po asni pozdrav. Ova po ast pripala je mom etvrtom bataljonu.

Ta nog vremena se ne se am, ali mislim da je to bilo oko deset sati. Ja sam postrojio bataljon na livadi ispred zidine porušene stare crkve, gde se sada nalazi zgrada SO-e Biha . U Biha u je zaplenjeno dosta ode e i naoružanja, pa su borci bili odeveni u nove uniforme i dobro naoružani. Bila je to prava vojska, kako je posle obilaska stroja izjavio drug Tito.

Uzbu enju i radosti nije bilo kraja, pre svega zbog toga što emo prvi put vidjeti našeg Vrhovnog Komandanta druga Tita, kao i to što emo mu dati po ast u do tada najve em oslobo enom gradu u Jugoslaviji. Komesar brigade, drug Simo Tadi , koji se nalazio tu sa lanovima Štaba brigade, davao mi je pobliže savjete. Tom prilikom mi je rekao, da prilikom predavanja raporta drugu Titu, li no ne pozdravljam onako kako smo mi to uobi ajili dok smo bili u Odredima, tj. da je puška na ramenu, a da mi stisnute pesnione pozdravljam sa »Smrt fašizmu«. Pošto smo sada prešli u regularne jedinice, to i Vrhovnog Komandanta treba pozdraviti po propisima strojgovog pravila BJV, tj. spuštanjem ruke niz remnik puške na vrat kundaka, sa dodatkom »Smrt fašizmu«.

U me uvremenu dok smo ekali, komandiri eta 1 politi ki komesari, zauzeli su svoja mesta. Bataljon sam poravnao i pregledao svakog borca da bi kod njih otklonio poneku neispravnost, koja je mogla nastupili. Dok sam ja vršio pripremu za pozdrav, foto-reporter iz Vrhovnog Štaba je slikao bataljon, a da ga ja nisam ni vido niti sam znao da je ova sve anost bila ovjekovje ena sa fotografijama. Poslije rata, drug Ljubiša urgus dao mi je jednu uveli anu fotografiju sa ove sve anosti.

Najzad, sa desne strane, pojavio se drug Tito sa pratnjom. Ja sam komandovao: »Mirno« i »Pozdrav na desno« a potom sam strojevim korakom, što sam znao i mogao bolje, prišao pred njega, stao mirno i raportirao:

»Druže Vrhovni Komandante, etvrti bataljon Tre e Krajiške brigade postrojen je u Vašu po ast. Raportira Komandant etvrtog bataljona oko ubrilo.«

Drug Tito se rukovao sa mnom, a potom uz moju pratnju obišao bataljon i stao pred sredinom stroja bataljona i pozdravio borce sa »Smrt fašizmu«, koji su odgovorili sa: »Sloboda narodu.«

Na licu druga Tita moglo se videti njegove veliko zadovoljstvo posetom jednom od bataljona Tre e Krajiške, za koju je tih dana doneo odluku da u e u sastav novoformirane Prve Proleterske Divizije.

oko UBRILLO

BRANKO MALBAŠI -CILE

Svaka naša eta imala je svoje omiljene borce — puškomitraljesoe i bombaše, koji su, svojom smjeloš u i hrabrosti u borbi, ili pjesmom i humorom za vreme pokreta i odmora, prednja ili, koji su znali i da pjevaju i da jurišaju. Takav je, me u ostalima, bio Branko Malbaši , puškomitraljezac u Prvoj Drvarskoj eti (Prva eta, Prvog bataljona).

Branko je rođen i odrastao u skromnoj i poštenoj porodici Koste Malbaši a u selu Šipovljani. Brano, Marko, Bosa i Rosa, Kostina djeca, bili su 1941. godine momci i djevojke stasali za ženidbu i udaju, ali su se svi oni, u tim sudobnosnim danima, svjesno opredjelili u drugom pravcu. Svih etvoro su odmah postali aktivni u esnici i borci NOR-a.

Rosa je poginula u jedinicama Pete Krajiške divizije, a Branko 3. novembra 1942. godine u borbi za oslobođenje Bihaća.

Branko je bio jedan od najhrabrijih boraca u Prvoj eti. Isticao se u svim akcijama i borbama koje je eta vodila i prije, a narođito poslije formiranja brigade. Njegov puškomitraljez je imao nekakav karakterističan zvuk — sitni isprekidani rafali, pošto su uvjek znali gdje je on, a on je obično bio ispred drugih boraca. Zato smo ga ponekad u komandi ete upozoravali, a on je tu svoju »samovolju« objašnjavao kao nešto što je ja e od njega, nešto što ga vuče naprijed, da to nikome ne smeta, jer se on kao obućeni vojnik bivše jugoslovenske vojske zna dobro uvati.

Branko se nikad nije rastajao od svog miljenika — puškomitraljeza. Za vreme pokreta on ga je nosio kao igračku na ramenu. Bilo je tako lijepo vidjeti njega i njegov mitraljez. Bio je izrazito kršan momak, dobro razvijen i snažan,

utegnut i uredan, oli enje pravog narodnog borca, zbog ega je svojim djelom, a esto i samom pojmom, sticao simpatije i povjerenje mla ih drugova boraca.

Za vrijeme odmora ete, i onda kada nije bila zvani na nastava — obuka, okupljao je oko sebe omladinoe, rastavljao svoj mitraljez, objasnjavao njegove djelove i svojstva i u io ih kako se rukuje ovim oružjem.

Jednom prilikom kada smo bili kod sela Krasulje, na položaju prema Vrhpolju, Branko je, koriste i vreme kada se njegov vod odmarao, obu avao omladince u jednoj dolini. U to vrijeme njegov pomo nik, nosilac rezervne municije i okvira, bio je omladinac Mirko Rokvi -Šoša. Branko je njega i ostale obu avao na originalan na in. Leži on sa puškomitraljezom, a Šoša iza njega na etiri-pet koraka, i to sa torbom municije pored sebe. Zatim mu komanduje da puzi i da se približi do njega na dohvatz ruke. Onda mu objasnjava da pomo nik mora, za vreme borbe, uvjek biti na tolikom nastojanju da može iz ruke u ruku mitraljescu dodati okvir s municijom. Ako ostaneš dalje od toga rastojanja, re e mu u šali: »puškomitraljez se okre e prema tebi«. Šoša je jedno vreme bio uz Branka i li no mislim da je od njega primio pozitivne osobine, kao što su smjelost i odvažnost, da je zavoleo puškomitraljez i od njega i »Šarca« više se nije rastajao sve do ranjavanja na Sremskom frontu, a nešto kasnije, za izrazitu hrabrost i junaštvo, proglašen Narodnim Herojem.

Kratak je bio borbeni put druga Branka, ali on se hrabro i odvažno borio sve do njegove juna ke smrti. Pored njegove hrabrosti, bio je dobar drug, kandidat i lan KPJ, aktivovan u esnik u radu na obuci omladine u vojnim vještinama, pravedan i kriti an i prema sebi i prema drugima.

Sje am se njegove hrabrosti u nekoliko akcija. U Cazinskoj operaciji, naša eta imala je zadatuk da zauzme željezni ku stanicu Srbljani na Unskoj pruzi, most preko reke Une i oružni ku postaju, koja se nalazila u neposrednoj blizini tvr ave Ostrožac. Trebalо je pro i izme u neprijateljskih posada u selima Spahi i i Ramici, spustiti se u dolinu Une i na prepad zauzeti ove objekte.

Zahvaljuju i tome što smo se dobro pripremili za ovu akciju (svi smo bili u opancima radi lakšeg i ne ujnjog kretanja) i dobrim vodi ima — omladincima iz Podgrme a, prvi

dio zadatka je izvršen na prepad, ali oružnici nisu dali preko mosta. Me u dobrovoljcima sa bombama i mitraljezima, koji su trebali pre i most i likvidirati oružni ko utvрenje, bio je i Branko. U nekoliko pokušaja dobrovoljci nijesu uspjeli da se prebace preko mosta. Zandarmi su se uporno branili iz svoga bunkera. Nare eno je privremen» zadržavanje i utvrivanje na osvojenim pozicijama. Nešto kasnije, nama iza le-a, pojavili su se domobrani i ustaše, koji su odstupali ispred Druge i Treće našeg bataljona. Branko je, kao i obično, bio na pravom mjestu, okrenuo se i zajedno sa borcima oko sebe i zamjenikom komandira, odbio ovaj napad. Neprijateljski vojnici su se našli u bezizlaznoj situaciji, preostalo im je jedino da skaču u vaiove Une. Nastala je panika i kod oružnika na drugoj strani Une, tako da su se naši mitraljesci i bombaši pomješali sa grupama civila, prebacili preko i likvidirali i ovo uporište i na taj način omogućili dalje napredovanje eti i ostalim jedinicama Prvog bataljona prema Cazinu.

Branko se istakao i u borbama na zatvaranju pravca Sanski Most—Ključ, ispred sela Vrhpolja, septembra i oktobra 1942. godine. Mi smo na tom pravcu bili relativno dugo. Kasno na našem položaju »frontu« napravili nekakve zaklone — rovove, i ako to mi partizani nismo voleli. Ali trebalo je obezbjediti omladinu na berbi i sakupljanju hrane u Sanskoj dolini, pa smo se morali prilagođavati određenoj situaciji. Jednog dana ustaše i domobrani su izvršili ozbiljan napad na položaj naše ete. Izvršena je minobaca ka priprema, a mine su padale iza naših zaklona na nekoliko koraka. Zatim je krenula pešadija uz veliku viku i galamu. Tu su naši mitraljesci, me u kojima Branko Malbašić, Branko Bašić Gaj, inovi i drugi, odigrali odlučujući ulogu. I pored velikog nasrtaja i juriša, mi nismo ni koraka odstupili, a borba je trajala 5—6 sati, sve do mraka, kada su se povukli i oni (uz određene gubitke) i mi. Nama je određen novi položaj u Paunovcu, jer se otkivao napad većih razmjera, pa je trebalo zatvarati pravac Ključ—Petrovac. U toj borbi poginuo je puškomitrailjer Branko Bašić, vrlo hrabar i omiljen drug, sekretar aktiva SKOJ-a u eti.

U napadu na Bihać neke naše jedinice su zakasnile. Prvi bataljon napadao je selo Zegar, a četvrti Vedro Polje — pomoći aerodrom. I pored vrlo žilavog otpora neprijatelja,

dobro je nama išlo do zore. Bila je likvidirana vanjska odbrana i osvojeni neki bunkeri i objekti od tvrdog materijala, što je bilo od zna aja za dalje napredovanje ili eventualno zadržavanje preko dana. Međutim, ustaše su pred zoru ubacile u borbu nove snage i na pravcu napada Prve ete i etvrtog bataljona izvršili juriš. Došlo je do pometnje i odstupanja preko brisanog prostora prema selu Zavalje.

U toj situaciji, Branko je ispred jednog bunkera kod Zegara, imao dobar zaklon, ometao posadu u vatrenom dejstvu i na taj način štitio odstupnicu svojim drugovima izete. Oviči kažu, da je u jednom momentu, kada je vidio mrtvog druga pored sebe, vjerovatno sa namjerom da ubije neprijateljskog mitraljesca kroz puškarnicu u bunkeru, koji je slijao smrt, ustao i iz stope eg stava pucao u otvor. Taj junak podvig platio je svojim mladim životom. Bio je izrešetan neprijateljskim rafalom, ali je ipak omogućio povlačenje svojih drugova. Ovo je bio do tada rijedak primjer junaštva, primjer koji je služio za ugled drugim hrabrim borcima, primjer koji sigurno može poslužiti budućim pokolenjima kako se bori i gine za ideale revolucije.

Pero MATERIC

LEPO NAS ISPRATIŠE

U toku najve eg slavlja u brigadi zbog oslobo enja Biha a, u kojoj borbi je naša brigada dala zna ajan doprinos, dolazi druga radosna vest. Formira se Prva Proleterska Divizija, u iji sastav ulazi i Tre a Krajiška NOU brigada. Tu odluku drug Tito li no saopštava Stabu brigade u Biha u. Vest se brzo prenese na sve boroe, koji postadoše radosni i gordi što našoj brigadi pripade ast da u e u sastav prve divizije NOVJ. Ceo brigadni sastav je shvatio da je, biti borac Prve Proleterske Divizije, velika ast, ali istovremeno i još ve a obaveza i iskušenje za sve nas.

Po saopštenju odluke o ulasku brigade u sastav više vojne formacije, po inju intenzivne partijsko-politi ke i materijalne pripreme za predstoje e zadatke brigade. Partijsko-politi ki radnici objašnjavaju vojno-politi ku situaciju u zemlji i svetu, zna aj formiranja krupnijih vojnih formacija za razvoj NOP u zemlji, potrebu odlaska brigade na druge teritorije van Bosanske Krajine, zna aj borbenog i moralnog jedinstva u brigadi. Intendantski i sanitetski organi obavljaju svoj deo obaveza.

Dobro politi ki pripremljeni i snabdeveni potrebnom vojnog opremom, u jutarnjim asovima 13. novembra, polazimo iz Biha a za Bosanski Petrovac. Bataljoni kre u jedan za drugim na potrebnom odstojanju. Prvih jutarnjih asova prolazimo tvr avu Sokolac, poslednje ustaško uporište u odbrani grada. Sa platoa Gorjevac posmatramo Biha koji je pokriven maglom, grad gde ve no ostade naših 30 drugova, me u kojima: Milan Bojani , Vojin Malbaši , Mi a Mandi , Trivun Rodi , Jovo Stupar, Pane i Nikola Atlagi , Trivun Surla,

Boro Radiši i drugi, koji nisu imali sre u da sa nama dele zadovoljstvo pobede. Veliki broj naših ranjenih drugova ostade u Centralnoj bolnici.

I ako je put naporan, pesme i šale gotovo ne prestaju. Cete kao da se takmiće koja će otpevati lepšu i noviju borbenu pesmu. Kao kurir Treće bataljona maršujem u mojoj Krnjeuškoj eti, gde je izuzetno lepo raspoloženje, kojem ton daju drugovi: Pepa Karačić, Milenko Stupar, Bojan Polovina, Boško Atlagić, ukanc Vu ković i Jovo Medić.

Meštani sela pored puta izlaze nam u susret, da nas pozdrave. U centru njihove pažnje je naš komandant Nikola Karanović, komandiri i komesari ustaničkih eta i drugi istaknuti borci brigade. Svaki odmor koristi se za pesmu i igru vojske i naroda. U tim asovima ne zna se ko je zadovoljniji, meštani ili mi borci, kojima se ukazuje velika pažnja na odelom putu od Bihaća do Petrovca. Najveselije je u selu Vrtoče, gde nam je i najviše naroda izašlo u susret.

Po selima, pored kojih prolazimo, puca se iz pešadijskog naoružanja. To su uglavnom borci brigade koji se uz put navratiše da vide i pozdrave svoju porodicu, prijatelje i komšije, a momci i svoje devojke. Oni koji se odmah vraćaju u jedinicu, prati ih uža porodica, prijatelji i devojka. Svaka od eta, formirana na teritoriji Petrovca, ima »svoju« pratnju, pretežno mlađeg sveta, od kojih mnogi ostaju u brigadi. I mene moja sestra Boja prati od Medenog Polja do Petrovca. Pioniri su, kao i uvek, naša najzahvalnija poseta, a ovom prilikom naša najdraža pratnja. Do eci i pratnja, sve je spontano, ali do kraja iskreno i toplo.

U Petrovcu nailazimo na posebno topao doček. I ako je hladno jesenje već stanovništvo grada i bližih sela iz okoline Petrovca, izašlo je da nas dočeka i pozdravi. Sa tom pažnjom smo posebno dirnuti. Pored nas izlaze i naši budući sašborci, drugovi iz Prve Proleterske brigade, koji u Petrovcu proslavili 25-godišnjicu Oktobarske revolucije i primili svoju ratnu zastavu.

Narednog dana novi datum u istoriji brigade. Okupili se brojni Drvarani i Petrovani da pozdrave svoju Treću u Krajišku NOU brigadu, koja je u estovala u do tada najvećoj pobedi partizanske vojske — oslobođenju Bihaća. Došli su da istovremeno isprate svoju brigadu na novi borbeni zadatak, put u sastavu Prve Proleterske Divizije. Drvarani i

Petrov ani Tre u Krajišku brigadu nazvali su svojom, jer je njen sastav sa injavalo svih devet ustani kih eta sa tog podru ja, jer je u brigadi bio gro Drvarsko-Petrova ke mla- dosti.

U subotu 14. novembra 1942. godine, gotovo repriza sve- anosti od pre osam dana, kada je Prva Proleterska brigada primila svoju ratnu zastavu. Ispred zgrade Doma u Petrovcu postrojena je Tre a Krajiška NOU brigada (od 12. septembra 1943. godine, proleterska). U stroju je preko 1.000 boraca bri- gade, svrstanih u etiri bataljona, dobro naoružanih i lepo obu enih. Na malom prostoru nije lako postrojiti toliki broj boraca. Ose ao se i nedostatak iskustva sa ovakvih sve a- nosti. Svi su u o ekivanju trenutka dolaska Vrhovnog Komandanta, druga Tita, za mnoge borce prvi susret sa njim. U tom momentu svaki borac u stroju je ponosan što pripada jedinici koja predstavlja sredinu iz koje je ponikla. Oko postrojene brigade okupila se masa sveta, koja radoznao pos- matra ovaj impozantan stroj.

Ta no u odre eno vreme, u pratnji Štaba Prve Prole- terske Divizije, dolazi Vrhovni Komandant, kojem, Nikola Karanovi , komandant brigade, predaje raport. Pred strojem brigade drug Tito govori vojnicima i okupljenom narodu o vojno-politi koj situaciji u zemlji i svetu, uspešnom razvoju NOP i njegovo povoljnoj perspektivi, o zna aju formiranja divizija i korpusa, da bi na kraju odao priznanje brigadi za njen veliki doprinos u borbi za oslobo enje Biha a.

Velikom pažnjom borci slušaju govor svog Vrhovnog Komandanta i snažnim aplauzom popra aju vest o ulasku bri- gade u sastav Prve Proleterske Divizije. Ponosni su što su uš- li u sastav jedne više vojne formacije — Prve Proleterske Divizije, koja je bila prva, ne samo po imenu, nego i po to- me što se u njenom sastavu nalazila Prva Proleterska bri- gada, naša prva regularna jedinica sa velikim borbenim is- kustvom i prekaljenim borcima i kadrovima. Biti u sastavu takve Divizije, bila je velika ast, jer je od do tada sedam formiranih Krajiških brigada, izabrana samo jedna — Tre a Krajiška NOU brigada.

Posle ove smotre po eo je, zapravo, naporan ali slavan put Tre e Krajiške NOU brigade, koja e sa Prvom Prole- terskom brigadom do kraja rata sa injavati jezgro Prve Pro- leterske Divizije. U njenoj hronologiji stoji da je ona u estvo-

vala u gotovo svim presudnim bitkama NOR-a, gde je pokazala bezbroj primera istinskog heroizma, ljubavi za slobodu i ljubavi prema svom narodu.

Posle podne organizuje se narodno veselje. Iz svih sela oko Petrovca i mnogi Drvarani, došli su u grad, da pozdrave, kako su govorili, pobednike velike Bihaćke bitke. Najviše je devojaka, koje su došle da isprate bra u ili svoje momke, da ih obezbede toplim džemperima i vunenim arapama. Raspoloženje je izuzetno lepo. Prvi put na okupu su borci Krajine, Srbije, Sandžaka, Crne Gore i Dalmacije. Igra se i peva ceo dan. Veseli se narod i vojska. Naizmenično se igra gluvo Petrova ko kolo, Kozara ko kolo, a ansko i oro. Niko nikom ne zamera ako se u igri ne snalazi. Prijatno je posmatrati borce nove vojske koja se stvara. To su kršni momci, lepo obučeni i dobro naoružani, tako da još lepše deluju i daju ton sve anosti. Od pesme odjekuje oeia varoš. Pesme su različite po sadržaju i melodiji. Dominiraju pesme:

Poznaju se bra a Krajišnici...

Tekla reka Lepenica...

Durmitore visoka planina...

Marjane, Marjane...

Po kolu i pesmi se da zaključiti da to nije samo zbir prisutnih iz Drvarsko-Petrovačke regije, nego šire, zbor Jugoslavije u malom. Svet se tiska oko kola i grupa peva a, da bolje uye pesmu, da izbliza vidi igrači i pevači, prepozna nekog od svojih bližih i poznanika. Gotovo na svakom koraku ljudi komentarišu: »Bra o moja, ime smo po eli, a gledaj sada vojske i oružja«. Ovo je druga jesen od kako je Petrovac spaljen. On je postao centar slobodne partizanske teritorije, gde se ruši staro, stvara novo i lepše.

Taj dan je najveća radost za svakog borca i prisutnog građana od kada smo digli ustanački ljudima suze naviru na oči od radosti. Momci s puškama preko grudi, a devojke raspletene kose, u kolu igraju ili po gradu šetaju. Raspletene kosama one borcima darivaju svoju ljubav, darivaju svoju mladost isto onako kako su to inile njihove majke i bake, kada su njihovi očevi i dedovi odlazili u borbu protiv osvajača.

Po raspoloženju nije teško zaključiti da sve kipti od oduševljenja zbog tog deli a slobodne domovine, na kojoj se može slobodno živeti i spremati u nove pobjede. Po atmosferi

koja vlada na zboru, ne bi se moglo zaključiti da je većina prisutnih građana došla na zbor iz domova koji su podignuti na zgarištima i da mnogi u srcima kriju tugu za onima koji su pali na bojnom polju, ili kao žrtve terora okupatora i doma ih izdajnika.

Ovakvo raspoloženje nije ostalo bez uticaja da se mnogi omladinci i omladinke odluče za odlazak u neku od brigada novoformirane divizije, posebno u našu brigadu. Omladina popunjava teži su redovi proravnici u ranijim borbama. U brigadi ostaju i neki lanovi omladiskih rukovodstava opština i sreza, koje je partijsko rukovodstvo planiralo da rade na terenu.

Bliži se noć a time i rastanak vojske i naroda. Prijatno raspoloženje zamenjuju uzdisaji i suze u očima. Pojavljuje se neskriveni strah da to ne bude poslednje viđenje me u najbližima, što se nažalost u mnogo slučajeva to i dogodilo (samo na Sutjesci život je izgubilo 275 boraca Treće Krajiske NOU brigade).

Tako Drvarani i Petrovani ispratiše svoju brigadu, cvet svoje mladosti, na njen istorijski borbeni put, dug 23.000 kilometara, ispratiše jedinicu koja će kroz 375 bitaka, koliko ih je vodila u ratu, izrasti u najborbeniju brigadu NOVJ, da će postati Heroj brigada i brigada Heroja. Ostaju i verna revoluciji, boreći se od Bihaća do Beograda i Trsta, ona je u potpunosti oličavala borbeni moral sredine iz koje je ponikla, sredine Drvara i Petrovca.

Sretko MIRKOVIĆ

PRATIM BRATA I TRE U BRIGADU

Neposredno posle oslobo enja Biha a, novembra 1942. godine, preko partijske i omladinske organizacije, obavešteni smo da se u Petrovcu organizuje do ek i ispra aj boraca Tre e Krajiške brigade. U subotu, 14. novembra, mnogi naši bravskari odoše na proslavu. U ve ernje sate dolaze drugovi i drugarioe iz Petrovca, puni utisaka o smotri brigade i na rodnom veselju. Istovremeno nas obaveštavaju da je brigada ušla u sastav 1. Proleterske Divizije, da odlazi na drugi teren, iji put verovatno vodi preko Bravska.

I ako nismo sigurni, niti znamo vreme njenog prolaska preko Bravska, po zaseocima se dogovaramo da iza emo na put, da ispratimo brigadu i u njoj našu Bravsku etu. Ovu jedinicu nazvali smo našom brigadom, jer se u njenom sastavu nalazila i naša bravска eta. Kad bi neko u našem selu, nekog drugog upitao, u kojoj brigadi je neko od njegovih bližih, sa ponosom bi odgovorio! »Pa zna se u kojoj, u Treoj Krajiškoj. Ispra aj brigade ose ali smo kao svoju obavezu, ne samo zbog naših bravskara, ve i zbog svih boraca Drvara i Petrovca. Dok se dogovaramo o pripremi za izlazak pred brigadu, starije žene i bake, nama devojkama, savetuju da na ispra aj boraca iza emo raspletenih kosa, po ustaljenoj praksi u ovakvim prilikama, što prihvatamo, kao još jedan naš poklon ljubavi prema našoj brigadi.

Ve u jutarnjim asovima, 16. novembra, kroz selo prostruji vest da je brigada krenula iz Petrovca i da maršuje preko Bravska. Na tu vest, u Bunari, žene, devojke, po neki omladinac i stariji ljudi, dozivaju i se i žagore i, stižu na put koji vodi iz Petrovca prema Klju u. Imamo sre u da na put stižemo pre el a brigadne kolone.

Dok se brigadna kolona primi e mestu našeg ekanja, ujem jednog našeg meštanina, koji kaže i pokazuje rukom na grupu ljudi, koji na elu kolone jašu na konjima: »Ovaj u sredini je Nikola Karanovi — Karan, komandant brigade«, dodaju i da je to ve proslavljeni borac Bosanske Krajine. Štab brigade prolazi pored naše grupe. Vidimo ozbiljna lica, dostojanstvenog držanja, što uleva poverenje. Sad bolje vidim komandanta te duga ke kolone, koji sa svojim prodornim i kestenjastim oima, deluje odlu no i sigurno. I ako prvi put vidim tog oveka, osetih neko zadovoljstvo što je i naša bravска eta imala tu sre u da bude u sastavu jedinice kojom komanduje jedna ovako sigurna li nost. Prolaze i pored nas, Karan nas pita:

»Koga vi ekate?«

U jedan glas odgovaramo:

»ekamo sve vas, ekamo našu Bravsku etu«. Pitamo ga, gde se nalazi naša eta? Karan nam odgovara da se Bravška eta nalazi u drugom delu kolone, da je sa ekamo, da e ona nai i za petnaest minuta.

Pozni je jesenji dan. Studen vетra, bez sun anih zraka, a sneg celo jutro ne prestaje da pada. Uvu eni u svoju oskudnu zimsku ode u, s mokrom obu om na nogama, stojimo pored puta i posmatramo kolonu koja se otegla preko celog Bravskog Polja. I kao svaka partizanska sestra, s nestrpljenjem o ekujem susret sa bratom Milošem. Nismo se videli od septembra meseca, dana kada me je posetio na radnoj akciji u Sani koj dolini.

Iza Štaba brigade nailazi elo kolone sa zastavom. U koloni se ve uje poznata Drvarska pesma:

»Oj Katice ispod Kamenice...«

U drugom delu kolone se peva:

»Poznaju se bra a Krajišnici...«

Tako su pevali momci Drvara i Petrovca u koloni brigade, oprštaju i se od svog zavi aja. Dok slušam te pesme, neminovno se prisjetih one stare pesme, koju su pevali, na prolasku voza kroz Bunaru, regruti iz Drvara:

»Zbogom Drvar, zbogom »Šipad« vratiti se ne u nikad«.

Pomišljam kakva razlika u politi koj svesti i borbenom moralu tih boraca naše Partije. Njihove pesme razležu se po oelom Bravskom Polju, kao kod svatova kad devojku vode. Ponesena mladosti i pesmom, da mogu i ja bih se uklju ila

me u peva e te duga ke kolone. Vidim, sve mladi momci i dosta devojaka. Malo je starijih od 25 godina. To je zaista kolona biranih momaka i devodjaka, cvet mladosti Drvara i Petrovca. Zato se neki od prisutnih ražalostiše i uz uzdisaj izgovaraju:

»Kako im nije žao ostaviti svoj narod, ko e nas braniti kad nas napadnu ustaše i Italijani?*.

Neki stariji ljudi, iskusniji u životu, da bi smirili zabrinute, kažu:

»Oni su Biha oslobođili, a kamoli ne e Bosnu. Oni dobro znaju kuda i zašto idu. Sa njima su proletari Srbije, Sandžaka i Crne Gore. Na Grme u ostaje Košta sa ostalim Krajiskim brigadama«.

Nakon izvesnog vremena nailazi Tre i bataljon. Nižu se redovi. Pored nas prolaze radosni i veseli borci iz Vodenice, Skakavca, Suvaje i Krnjeuše. Neke od njih poznajem od susreta u Sani koj dolini i na Krasuljama. Nailazi i naša Bravška eta, na elu sa komandirom Dušanom Ožegovi em, njegovim zamenikom Ilom Radulovi em, komesarom ete Bozom Jeli i em i njegovim zamenikom Lazom Latinovi em. Nailaskom brata Miloša, uska em u kolonu i padam bratu u zagrljaj. Oboje smo uzbudeni i teško pri u po injemo. Sa svima se u eti pozdravljam, mada neke teže prepoznajem, jer su se obukli u uniforme različitih boja. Sa bratom se uklju ujem u kolonu Bravške ete i razgovor napokon po injem. Vidim svi borci lepo obuđeni i dobro naoružani u Biha u. Cela eta izgleda kao prava vojska. To više nisu nekadašnji deaci, sitni i stidljivi. To su junaci iz narodnih pesama, izuzetno lepi i jako dragi. Poznajem sve boroe naše ete. Svi su mi dragi kao braća. Cini mi se da svi izgledaju kao njihov komandir Dušan. Kape nakrivili, a oružje nose kao i on. I naši bravškari su veseli što nas vide, ali istovremeno ispoljavaju sažalenje što smo izloženi velikoj hladno i, ekaju i njihov dolazak.

I drugi bravškari uklju uju se u kolonu brigade i pozdravljaju sa svima redom. Svojim bližim daju neke od odevnih predmeta, poneku jabuku ili pregršt suvih šljiva. I ja bratu dajem arape od vune. Ujem jednu ženu kako govori sinu, daju i mu arape i džemper:

»Ponesi ovo sine, neka Ti se na e kada bude trebalio. uvaj se da se ne prehladiš na ovoj zimi. Danas je lako zdravlje izgubiti«.

Sim to uzme i majku u lice ljubi u znak zahvalnosti i pažnje.

Pods taknuta veli inom kolone, raspoloženjem koje u njoj vlada i blizinom brata, kod mene se probudi želja da ostanem u koloni i sa bratom krenem na taj, neizvesni, borbeni put. Moju želju podgrejavaju drugovi iz kolone, pitanjem:

»Mala, ideš li sa nama, pušku emo Ti dati.«

Odgovaram da sam još mala pušku da nosim, da mi baka i Partija ne dozvoljavaju da napustim teren i rad u pionirskoj organizaciji. U tom momentu prisetih se bakine opomene, da je hladno i da moram im pre ku i da se vratim, kada brata ispratim.

Dok kora am sa bratom u koloni, u toj teškoj opasnosti i velikoj neizvesnosti, po inje da me hvata strah, da to ne bude naše poslednje vi enje. I kod ostalih naših bravskara, koji prate kolonu, itam na licu, po malo napregnuto ozbiljnost i zabrinute poglede. Na žalost, doga aji su potvrdili zle slutnje, jer je svakom etvrtom borcu naše ete ovo bio poslednji prolazak preko njihovog roenog Bravskog.

Kolonu pratim sat vremena. Napokon se rastajem od ete i brata Miloša s minoga poljubaca i još više suza. Stojimo i nemo posmatramo kolonu naše brigade, koja se gubi tamo prema Paunovcu, gaze i sneg koji stalno pada. U tom momentu svi u sebi mislimo — ode naša brigada sa proleterima, kada e nam opet do i u naše Bravsko.

Stana LATINOVIC- ILAS

CICVARU ZA RU AK

Za Novu 1943. godinu poklonili smo narodu i narodnooslobodila koj borbi oslobo eni Tesli . Za druge vojske to bi bio dovoljan razlog za veliko slavlje, za nas Titove partizane, to je bio samo podsticaj za nove okršaje i borbe. Tako je bilo i ovoga puta.

Nakon oslobo enja Tesli a IV bataljon Tre e krajiške proleterske brigade dobio je zadatak da »pro ešlja« i o isti jedan deo teritorije oko Tesli a. Konkretan zadatak je glasio: »O istiti uporište u selu Komušine«.

Zima, no , ništa se ne vidi, kolona se sporo kre e. Nalazimo na nekoliko ku a. Vodi je stao i kaže: »Ja dalje ne znam put.«

Komandant Milan Bosni nare uje da se potraži novi vodi .

Ulagamo u selja ku ku u i tražimo vodi a. Seljak se odupire, jer kaže da ne poznaje teren. U ku i vlada neka posebna atmosfera. Prkne ujemo da se kuva više hrane nego što ima u ku i eljadi. Pitamo doma ina za koga to sprema ve eru? Zbunjeno odgovara: Za boži . Ta no je da je dolazio Boži , ali se ipak ubrzo ispostavilo da se ve era sprema za etnike, jer u istom asu napolju se uje komanda — Zao-kruži preko brda i opkoli!

Posle kratkog razgovora sa doma inom to se i potvrdilo, ali ne samo priznanjem, ve i prona enim puškama i etni-kom uniformom, koja je zbog brzine bežanja »zaboravljen«.

Nastavljamo put prema selu Komšine. Približavamo se bunkeru koji je osvetljen naloženom vatrom ispred bunkera.

Po vojni kom pravilu privla imo se oprezno da nas ne primete, jer iznena enje je u ovakvim prilikama ve a garantija uspeha.

Evo nas svega na 100 metara ispred bunkera. ekamo komandu za juriš, i umesto komande odjednom ujemo glas iz bunkera: »Ooooo partizani nemojte pucati! Mi znamo da ste blizu, ovde su domobrani, predajemo se bez borbe.« Pre-dalo se dvadeset domobrana sa jednim oficirom. Tako je okon an ovo »osvajanje« bunkera u selu Komušine.

Vra amo se i stižemo u svanu e dana u selo gde smo no as naišli na etnike. Saznajemo da su logorovali u seoskoj školi i da su tamo imali svoju kuhinju.

Škola prazna, ali zaklju ana. Uska emo kroz prozor i odjednom uje se glas Milana Bauka, kurira IV bataljona koji vi e: »Evo » ikana«, zarobio sam etnika.

Brzo smo se našli oko zarobljenog » etnika«. Kada sam ugledao oveka, koji je stajao uplašen ispred pištolja kurira Bauka, koji ga je držao na nišanu, stao mi je dah. Prvo što sam u tom asu mogao re i bilo je: Jesi li to ti VOJINE? Klimnuo je glavom i rekao: Jesam. Kurir me pogledao popreko i za u eno. Otkud ja poznajem etnika u centralnoj Bosni kod Tesli a. Razumeo sam u enje kurira i rekao mu: »Nije to etnik, ve naš proletar, borac proslavljenog I krajiškog proleterskog bataljona — Vojin Grbi , spusti taj pištolj.

Bio je obu en u odelo od sukna, što su esto nosili etnici, kratki crni gunj, pantalone od crnog sukna do kolena, bele vunene pletere arape podvezane ispod kolena i gumeni »batini« opanci.

Posle smeštaja bataljona Vojin Grbi nam je ispri ao potresnu pri u.

U maju 1942. godine neprijateljske snage, etnici sa brojnim nema kim i ustaškim snagama opkolili su i napali Prvi krajiški proleterski bataljon. Bataljon je pretrpeo ogromne gubitke. Zdravko Celar komandant bataljona zarobljen je i streļjan. U toj borbi Vojin Grbi je ranjen sa sedam rana

u gornji deo tela — po plu ima. Ostao je na bojnom polju me u mrtvima. Nakon dva dana seljak koji je uvao koze i ovoe zapazio je da me u mrtvima ima ranjenih i živih boraca. Tako je Vojina preneo do kuće, sakrio ga, hranio, dok se nije malo oporavio. Kada se oporavio, seljak mu je rekao: Ovde u okolini nema partizana. Ja te više ne smem uvati, jer ako etnici saznaju i mene i tebe i itavu moju porodicu će streljati i sve spaliti.

A šta sada, zapitao se Vojin? Idi kuda znaš, ili te ja moram prijaviti etnicima — odgovorio je seljak. Vojin, još bolestan i bez znanja gde se može povezati sa partizanima, odlučio je da se prijavi etnicima i da kaže da je vojni kuvar. Mislio je — što mu je i uspelo, da ga etnici neće streljati i da će mu dati zadatak da bude i njima kuvar. Tako je Vojin postao kuvar etnika u okolini Tesli a.

U tom momentu ga prekinu komandant Bosni . Ako si bio kuvar kod etnika, imaš li šta da spremiš partizanima za ru ak?

Imam druže komandante — imam masti i Kukuruznog brašna. Spremi u cicvaru kakvu doma in želi da spremi željenim gostima.

I zaista, toga dana ru ali smo bogato spremljenu hranu.

Vojin je dobio od »zarobljenih« domobrana novo vojničko odelenje (domobrani su po običaju otišli svojim kućama, a neki ostali u našoj jedinici). Pošto je Vojin služio staru jugoslovensku vojsku i bio nišandžija na bacu u, a mi smo imali teški bac u bez nišandžije, to je Vojin postao njegov nišandžija.

Nakon dva dana, bio je to 7. januar 1943. godine — pravoslavni Božić — neprijateljske snage Nemci, ustaše i etnici krenuli su iz pravca Teslija, koji su u međuvremenu ponovo zauzeli — prema našem položaju.

Do ekani su žestokom vatrom, zaustavljeni i vraćeni u Tesli.

U toj borbi zarobljeni »ikan« pokazao je šta zna. Bacu kojim je on nišanio bez greške je tukao neprijateljsku kolonu. Iz stroja partizana grmilo je glasno: »Udri ikane, nagari Mileva, razbrucaj Stevanija!«

OSVETISMO ZDRAVKA ELARA

Naša Bravska eta, 25. i 26. decembra 1942. godine, vršila je obezbe enje od eventualnog napada etnika sa pravca planine Borja. Na pravcu Tesli a obezbe enje je vršila Prva eta 3. bataljona. etnici iz šume pripucavaju i dobacuju pogrdne re i, naro ito na ra un naših drugarica boraca. Svakog asa pretila je opasnost da neko od boraca bude pogon od etni kog metka. Bogdan Latinovi , Nikola Despot, Duka Ostoji — vodnici vodova i An a Joki — delegat voda, dolaze kod mene i traže da napadnemo etnike. Njihov predlog usvajam, ali je trebalo ceniti situaciju, da li napustiti položaje, i i u Borja i sa kojim snagama. U svakom slučaju na dotadanjim položajima obezbe enja su morala ostati.

Zbog svega ovoga, rešio sam da poem kod Marka Joki a, iskusnog i hrabrog komandira Prve ete, da ga upoznam sa svojom zamisli i odlukom i da ujem njegovo mišljenje o odlasku u Borje i napadu na etnike. Joki , kao da je jedva do ekaovakav predlog, odmah se složio sa mojom odlukom i predlaže da iz svake ete uzmem po dva voda, a po jedan vod da ostavimo na dotadanjim položajima radi obezbe enja od etni kog napada.

Magla je gusta, sneg pada i etnici uopšte ne prime uju povla enje vodova sa položaja. Kad je Joki sa etom, bez jednog voda, stigao kod nas, mi smo ve bili spremni za pokret. U istom momentu kod naših eta stigli su i Dušan Ožegovi , koji je tada vršio dužnost komandanta bataljona i Stevo Miljuš, zamenik komesara bataljona. Kad su uli našu odluku i videli ete spremne, rešili su da po u sa nama. Ostali deo štaba bataljona o ovoj odluci nije ništa znao.

Mislili smo da su etni ke snage male, da smo ih brzo razbiti i potu i i da o ovom napadu nema potrebe nikog oba vesta va ti. Nismo mogli ni prepostaviti da je sa tim etnicima u planini Borja, što na nas pripucavaju, glavni komardant etni kih snaga na tom terenu, zloglasni Jovo Kiti , da se pod njegovom komandom u Borju nalaze brojne etni ke snage sa oja anjem od preko 500 domobrana. Domobran: iz Tesli a pod komandom pukovnika Bindera, su izvodi!. koordinacioni napad skupa sa etnicima pod Kiti evom komandom. U svakom slu aju bilo je bolje što sve ovo nismo znali, jer pitanje je da li bi se odlu ili za ovu akciju.

U koloni po jedan, u najve oj tišini, krenuli smo uz planinu Eorje, levom obalom šumskog potoka. Išao sam na elu kolone sa Nikioom Despotom »Mali em«, vodnikom 1. voda. Gust sieg je i dalje padao. Na desnoj obali potoka, tamo na drugoj kosi — platou, ula se velika galama i smeh. Protegla se tako visoko u platou. Tek tada shvatamo da to nisu manje grupice etnika, kao što smo mislili, nego da je tu više neprijateljskih vojnika i da napadu treba ozbiljno pristupiti. Nastavljamo pokret, kako bi zauzeli dominantne položaje i razbili etni ke snage.

Skoo na 2 km. u šumi, sa desne strane kose kojom se penjem<, u jednoj dolini oko naložene vatre, skupila se povе a gripa etnika i okre u pe enje na ražnju. Raspoloženi, verovatio malo više popili, me usobno razgovaraju i glasino pevaju. Jednovremeno smo se videli, ali etnici nas ne raspoznavaju i pitaju nas: »Ej, bra o, kuda vi to idete«. O igrledno su mislili od nas da je etni ka patrola. »Idemo gore da obi smo položaje i vidimo one druge, a vi pecite dok se mi ne vratimo«, rekli smo etnicima, a potom ostavili jednog borca da skrene kolonu iza kose i nastavili pokret naviše. Na desnoj obali potoka sve je ja a galama. Sad ve ujemo i kaco pevaju. Veliko je raspoloženje kod etnika tamo prekc potoka. Bilo je neizvesno kako e se sve ovo završiti, jer su neprijateljske snage daleko brojnije nego sam prepostavljao. O svojim zaklju cima ne obaveštavam Joki a i Ože-givi a.

Daleko u šumi, po elo je jenjavanje etni kog žagora i piarne sa druge strane potoka. Gore, naviše, nije se uo nikakav glas. Bilo nam je jasno da smo nadvisili neprijatelja i ca sad možemo pre i u napad. Sa nekom olakšicom se zaus-

tavljam i preko veze prenosimo da Joki i Ožegovi pro u napred. Kad su drugovi stigli, Joki se nasmeja i re e: »Druže, dobro se pripremi, to nije mala grupa etnika kako si ti rekao. Prepostavljam da su tamo ja e njihove snage. Imaemo ozbiljnog posla sa njima«. Joki daje predlog: »Ti, Ile, sa svojom etom idi preko potoka okolo i spuštaj se što niže, da ih napadneš sa le a, a ja u sa uranom napasti ove sa vrha i tako ih goniti niz brdo. Vodi ra una da ih je mnogo i da napad mora biti brz, a kad ih krenemo, ne smemc popuštati«. Usvajam Joki ev predlog i polazimo na izvršenje zadataka. Idemo preko potoka i neprimetno zaobilazimo etnike, a Joki eva eta razvija se u strelja ki stroj za napad ni najgornju grupu etnika.

etnici se vesele, okre u ražnjeve, piju rakiju i ne znaju šta ih ubrzo o ekuje u dubokoj šumi planine Borja Naša eta žuri da što više zaobi e etnike, da se nisko spusti u njihovu pozadinu. Prva eta je prešla potok, izašla na ivicu šume i stigla na rastojanje do etnika na oko 50 metara. Po dogovoru je trebalo da Prva eta sa eka dok naša Tie a eta pro e okolo i napadne etnike sa le a, pa tek onda jednovremenim napadom da ih zbunimo i tu emo. Koriste i povoljnu situaciju, Joki eva eta napada. Prasnule si ru ne bombe, rafali puškomitraljeza i plotuni pušaka Prve ete. Paljba je proložila planinsku tišinu i prekinula raspoloženje etnika. Juriš Prve ete je silovit. Ne obziru se na napuštene vatre, ražnjeve, rakiju i napušteno etni ko oružje, koje ostaje vise i na drve u, nego jure za etnicima »iz planinu.

Na oko 500 metara drugi etnici i domobrani orginizuju otpor i zaustavljaju napad Prve ete. Joki trubioom svira i daje znak za što brži napad naše Tre e ete. Tada se oglasla i trubica komandira Bravske ete i napad na domobrane i etnike otpo eo je s le a. Zbunjeni i iznena eni jakim napadom i vatrom s le a, a pritiskom s ela od strane Prve 6-te, etnici i domobrani napuštaju položaje i pani no bee niz planinu u pravcu Tesli a.

Slu ajno se desilo da Bravska eta, iz pozadine, direkto napadne na štab zloglasnog etni kog komandanta Jove Kitica. Teški mitraljez »Švarcloze«, ispod gumastog drve a, tu kao je na pravac napada naše ete i štitio povla enje etnik i domobrana ispred Prve ete. Posluga mitraljeza je izginula

osini nišandžije, koji je, zaklonjen iza eli nog štita, ga ao teškim mitraljezom. Na oko 70 metara ekali smo da nišandžija na etni kom mitraljezu menja redenik. Dok je mitraljez za utao, menjaju i redenik, nišandžija je malo podigao glavu iznad štita. Bio je pogoven u elo iz našeg rafala.

eta je skoila na juriš. Vlado Ožegović, uvukao je redenik u zarobljeni mitraljez i po eod dejstvovati na etnike i domobrane.

Prestao je svaki otpor neprijatelja. Gonjeni od strane Prve i naše Treće ete, domobrani i etnici pani no beže niz planinu prema Tesli u, bacaju i pri tom svu opremu i naoružanje. Poginuli nišandžija na teškom mitraljezu bio je zloglasni etnički komandant Jovo Kitić, koji je izrekao presudu i streljao komandanta Krajiškog proleterskog bataljona i Nacionalnog Heroja Zdravka Čelarja. Tim više smo bili ponosni, što je baš našoj, Bravskoj, eti palo u ideo da osveti Zdravka Čelarja.

U Kitićevoj torbici našli smo zapovest za sutrašnji napad na Treće i četvrti bataljon naše brigade, koji su bili na ovom pravcu. U zapovesti je bio tačan formacijski sastav naših bataljona, koje oni trebaju da napadnu. Našli smo i izveštaj o kretanju naše brigade od prelaska Vrbasa kod Jajca.

Ovom akcijom mi smo razbili jaku etničku grupaciju i preduhitrili njihov i domobranski napad na naše snage. Mrtvi etnici i domobrani ležali su na bojnom polju. Pneživali su pobegli u Teslić, ostavljajući opremu i naoružanje. Ostavili su ražnjeve sa petenjem i nepopijenu rakiju. Magla i tamna noć se već spuštala, a mi smo jurili za etnicima. Uz veliki napor stižemo u selo Buletić. Razbijanjem etničko-domobranskih snaga, no nije protekla mirno, bez borbe i pucnjave.

Obaveštavajući i Vrhovni Stab o ovoj borbi, štab 1. Proleterske divizije piše da su tri etnička bataljona iz okoline Teslića, u sadejstvu sa pet domobranksih satnika iz Teslića, izvršili napad na našu brigadu i da je borba trajala celi dan. U izveštaju se navodi da je neprijatelj razbijen, uz gubitke od 30 ubijenih i 6 zarobljenih etnika, 30 ubijenih i ranjenih i 10 zarobljenih domobrana, da je zaplenjen 1 teški i 3 laka mitraljeza, 30 pušaka i oko 5.000 metaka. U izveštaju je na-

vedeno da je u ovoj borbi ubijen zloglasni etni ki komandant bataljona Jovo Kiti i Vojo Tankosi , lan Glavnog štaba etni kih odreda u Bosni.

Ovim uspehom. borci Braviske ete su posebno zadovoljni, jer je iz njihovog oružja ispaljen hitac, koji je smrtno pogodio zloglasnog etni kog komandanta Jovu Klju a i na taj na in osvetili legendarnog Zdravka Celara i njegove drugove.

Ilija RADULOVIC

or e Andrejevi Kun: »Mitraljezac« 1944. — crtež, tuš

OPIJENI OD ORAHA

Nakon oslobo enja Jajca, 25. novembra 1942. godine, naša brigada se prebacuje na desnu obalu reke Vrbasa, gde kona i slede eg dana, 28. novembra, kre e ka severu i smešta se u selo Podgorje. 2. decembra brigada se prebacuje preko reke Ugra i preko sela Imljana maršuje u pravcu sela Šipraga. Istog dana stiže u Šiprage i produžava ka Kotor Varošu.

Tre i bataljon, odnosno naša Druga eta, kre u i se od Šipraga prema raskrsnici puta Kotor Varoš — Maslovare, naišla je na železni ku stanicu i u njoj našla nekoliko vagona oraha u džakovima. Se am se da smo poneli sa sobom nekoliko džakova oraha. Kada smo tu, u neposrednoj blizini, prelazili re icu, da li je to bila Kruševica ili Vrbanja, ta no ne znam. na nekom uzanom prelazu širine debljeg brvna, jedan od naših drugova, mislim da je bio Jevi Rade, pao je sa džakom oraha u vodu. Nije se povredio, ali je džak sa ora sima ostao u vodi.

Kada smo stigli u jedan zaseok, koji se nalazio levo od puta prema Maslovarima, eta se smestila radi odmora. Odmah smo navalili da ljuštrimo i jedemo orahe. Naravno bili smo gladni, pa smo se toliko najeli oraha, da smo gotovo bili malte ne svi pijani, odnosno uljuljani. Baš u toj situaciji došao je kurir iz štaba bataljona sa nare enjem da naša eta uputi jednu desetinu prema Maslovarama, jer su se, prema nekim obaveštenjima, u našoj neposrednoj blizini od pravca Maslovara, pojavili etnici. Komandir i komesar ete bili su u nedoumici koju desetinu da upute, kada su svi jeli orahe. Ipak su pronašli one koji su manje jeli i bolje se ose ali i uputili ih na izvršenje zadatka. Ja sam bio u grupi koja se

dobro opila od oraha. Odmah je zakazan etni sastanak, na kome smo pretrpeli ozbiljnu kritiku. Posle toga se raspravljalo i kritikovalo i na partijskom i skojevskom sastanku.

U to vreme bio sam sekretar aktiva SKOJ-a u eti i radi oraha dobro sam se preznojio od kritike pa i samokritike. Nismo pojeli sve, pa smo ostatak dali seljacima. Sve se ipak dobro završilo. Neprijatelj nas nije uz nemiravao, a imali smo i dobar ruak, što je bilo od uticaja na ublažavanje dejstva oraha. Pokazalo se da niko od nas nije poznavao tako jak, njihov, uticaj na vitalne organe nervnog sistema, verovatno i zbog toga što se u našem kraju nisu gajile već koli ine oraha. Ali, kasnije smo bili oprezni, ne samo prema orasima, nego i prema drugom vođu, pa i hrani uopšte.

Sve se dobro završilo, pa smo sledeći dan nastavili borbe i išenje sela od neprijatelja i etnika Rade Radića u pravcu sela Snjegotine.

Milorad Radišić

PROBOJ IZ OKRUŽENJA

Poslije oslobo enja Tesli a, naš Drugi bataljon zaposeda položaje iznad reke Usore, sa zadatkom spre avanja neprijateljskog proboga od Doboja prema oslobo enom gradu. Dva dana vodimo borbu protiv Nemaca. I pored vrlo teških klimatskih uslova i žestokog pritiska neprijatelja, bataljon uspeva da održi branjene položaje. Kao puškomitraljezac, nalažim se u vodu 2. ete, iji je komandir Gašo Jari. Moja desetina nalazi se na jednom uzvišenju koje dominira nad širim reonom, koji brani naša eta.

U toku dvodnevne borbe, cela eta vodi tešku borbu, uz zнатне gubitke. Od moje desetine u borbenom stroju ostajemo Milan Bokan i ja. Me u poginulima je i puškomitraljezac Stojan Radak. Narednog dana smenuje nas Kragujevac ki bataljon iz 1. Proleterske brigade.

Naš vod se povla i u obližnje selo na odmor i smešta se u male seoske ku ice. Umorni od dvodnevnih borbi i jake zime, brzo zaspasmo. Naše spavanje remeti stalna eksplozija neprijateljskih artiljerijskih granata, koje tuku mesto našeg razmeštaja.

Budim se rano, rastavljam i istim puškomitraljez, uz bezbrižno krckanje oraha, koje nam doneće doma ica. U jednom momentu instiktivno pogledah kroz mali prozor sobe i na veliko iznena enje ugledah kolonu Nemaca, koja prolazi nedaleko od ku e u kojoj je smeštena naša desetina, kako se kreće u pravcu gde je smešten drugi deo našeg voda. I potrođica ku e je uplašena. Na brzinu sastavljam delove puškomitraljeza, iska em u dvorište i zauzimam položaj iza jedne klade. Od taraba neprijatelj me ne prime uje. Dok nameštam puškomitraljez za dejstvo, prilazi mi Milan Bokan i pred-

laže da ne otvaram vatru dok i za elje kolone ne bude u zoni dejstva našeg mitraljeza. utke usvajam njegov predlog.

Za kratko nastaje tajac 1 nama se pridružiše i ostali drugovi iz desetine. Kad je i za elje neprijateljske kolone ušlo u zonu dometa mog puškomitraljeza, otvaramo jaku puš anu i mitraljesku vatru. Municije imamo dosta, pa je i ne štedimo. U istom momentu i drugi delovi našeg voda stupaju u dejstvo, od kojeg smo odvojeni jednom jarugom. Neprijatelj je iznena en, ali se brzo sre uje i otvara vatru na naše položaje. Nakon dva asa borbe, uspevamo da se spojimo sa ostalim delovima našeg voda u jednom šljiviku. Komandir voda saopštava nam da smo odvojeni od öete, da smo opkoljeni i da se -moramo probijati u pravcu položaja naših snaga.

Zbijeni na uži prostor reona odbrane voda, neprijatelj nas obasipa jakom vatrom iz svih raspoloživih oružja. Komandir voda donosi odluku o proboru iz obru a. Otvaramo jaku vatru na neprijatelja u pravcu našeg probora. I neprijatelj odgovara istom merom. Razvila se teška borba. Moj puškomitraljez dejstvuje bez primedbi.

U momentu kad se pripremamo za promenu položaja, osetih težak bol leve noge. Padam i ne mogu da se podignem. Puškomitraljez uzima moj pomo nik i opraća se od mene, kao da se nikad više ne emo videti. Stiže i bolni arka Marica, zavi ranu, stavi mi par e hleba u džep i kroz prigušeni pla re e: »Možda se više nikad ne emo videti«. I još nekolicu drugova opraća se od mene, vide i i cene i da je smrt neminovna. U istom momentu do mene stiže Mirko Grubor i kad me vidje ranjenog, na glas povika: »Drugovi, Milana ostaviti ne smemo, pa makar svi izginuli«. Do e i komandir voda i organizuje moje nošenje.

Uz pomo drugova, kroz visoki sneg, na kolenima i rukama, povla imo se u pravcu odre enog mesta za probor. Puze i po snegu, uz pomo drugova, stižemo do jedne žive ograde. U momentu pokušaja prelaska preko ograde, neprijateljski metak me ponovo pogodi u ranjenu nogu i tako onesveš en padam na drugu stranu ograde. Kod mene se pomeša bol -od rane i strah da u ostatil iza voda. U tom momentu prilazi mi Milan Bokan, uzima u naru je i pod zaštitom voda uspeva odneti u jednu obližnju šumicu, gde me spušta da se oba dva odmorimo. Dok razgovaramo šta dalje da uradimo, kod nas dolazi Dragutin Bego i re e da u ne-

posrednoj blizini prolazi nema ka kolona sa konjima i kao kroz šalu re e, da e zarobiti jednog konja iz nema ke komore, kako bi me prebacili u brigadnu bolnicu.

Bego, kao i uvek, šaljivdžija, veliki drug, ali i hrabri borac, što re e to i u ini. Hitar i snalažljiv, Bega odjednom nestao. Brzo se spusti do neprijateljske kolone. Zarobi jednog konja. Kako? Mi ne znamo. Dovede ga kod mene i Bokana i re e:

»Jesam li ispunio obe anje?«.

Odgovorih mu:

»Znao sam da si plemenit, da si šaljivdžija i nestaska, ali nisam o ekivao da eš izvesti ovaj podvig«.

Bokan i Bego me stavljaju na konja i pokazuju pravac mog kretanja. Dok jašem, kroz neki šumarak iz pravca mog kretanja, ujem gromko »Ura«. Prepoznajem glas nekih moga drugova iz ete. To naš bataljon vrši protivnapad. Komandir Druge ete, Dragija umi i komandant bataljona, Nikola Pe anac, videvši me na konju, bili su više nego iznenadieni. Prilaze mi i pitaju za sudbinu voda. Kažem im da se vod sre no izvukao iz obru a i pokazujem mesto njegovog vatretnog položaja. Moju ranu isti i zavija referent saniteta bataljona Dara Šepanovi.

Protivnapadom bataljona, vod je spašen od uništenja.

Milan RADA
K

HUMANOST PARTIZANSKIH RUKOVODILACA

U toku borbi koje je naša brigada vodila u Centralnoj Bosni, negde pred kraj decembra 1942. godine, jedinioe Tre-e g bataljona izvršile su napad, u reonu planine Borja, na etni ke jedinioe iji je komandant bio zloglasni Jovo Kiti . U ovoj borbi etni ke jedinice su bile potpuno razbijene, a njihov komandant Kiti je poginuo. Tom prilikom smo zarobili i dobrog konja »-Lisca«, koga je do tada jahao etni ki komandant. Zaplijenjenog konja je kasnije jahao naš komandant Savo Triki .

Ja sam u to vrijeme bio puškomitraljezac u Drugoj, Krnjeuškoj, eti. Za svoje godine bio sam dosta razvijen, pa sam bio u mogu nosti da nosim puškomitraljez i da sa njim uspješno u borbi rukujem. Bila je zima, a ja nikako da do em do dobrih cipela obzirom da sam imao dosta veliku nogu sa visokim risom, tako da je za mene bilo teško na i odgovaraju u obu u. Nije mi preostajalo ništa drugo, nego da mu im muku sa opancima — oputašima. Više puta noge su mi bile zamotane u krpe. Bio me je stid i od naroda. Jer kakav sam ja puškomitraljezac kada idem polu bos. Dakle, morao sam u borbi birati oilj da bi rješio ovaj, za mene ite kako, važan problem.

Prilikom manevara i kretanja našeg bataljona u toj tesli koj regiji, nekoliko puta je drug Savo Triki , vidjevši me bez obu e, znao sjašiti sa svog »Lisca« i re i: »Jaši Manojlovi u« što je meni inilo veliku ast i zadovoljstvo, jer sam osjeao da mi je moj komandant na taj na in želio pomo i, a pokreti su bili esti i naporni. Ja jašem »Lisca«, prebacio puškomitraljez preko njegovog sedla, a moji drugovi iz ete,

pa i iz bataljona, sa mnom se šega e i dovikuju mi: »Zdravo druže komandante«. Ipak i dalje sam bio ponosan radi toga što sam ovu malu privilegiju osje ao kao humani gest svog komandanta.

Komandant je uvek ispoljavao brigu i pažnju i prema drugim borcima, naro ito prema onima koji su bili slabijeg zdravstvenog stanja i koji su imali lošiju odje u i obu u na sebi. Radi takvog svog ponašanja i brige prema borcima, visoko je bio cijenjen i poštovan od svih boraoa još dok je bio komesar, a zatim i kao komandant bataljona.

Moj komesar ete bio je Pepa Ka ar, ro en 1921. godine u Lastvama kod Kmjeuše, tj. u mom selu, tako da smo zajedno rasli i stasali i 1941. godine zajedno u borbu krenuli. Pepu su krasile, rekao bih, sve pozitivne ljudske vrline. Bio je estiti komunista, uljudan, napredan i jednostavan, a iznad svega humani komesar. I on je razumevao moje poteško e sa obu om, pa mi je u tome esto pomagao. Zašti ivao me je da se ne prehladim. Prilikom no nih službi, bilo da sam na straži, u patroli ili sli no, Pepa mi je esto davao svoje cipele, koje sam ipak mogao obutи. Jednom prilikom išao sam na rizi an zadatak. Pepa me je pozvao da mi dade cipele. Dok sam obuvao njegove cipele, rekao sam mu: »Druže komesare, ako se ja ne vratim sa ovog zadatka, šta eš Ti obuti«. On se na to nasmejao i rekao: »Obuvaj se i šuti, ja bih Tebe i bos našao«.

Ovakvi primeri u nas nisu bili retki. Osje aj ljudske pažnje i humanosti partizanskih rukovodilaca prema svojim borcima, podizao je moral i borbeni duh kod boraca i takva vojska mogla je da pobijedi svakog neprijatelja, bez obzira na njegovu brojnost i tehniku opremljenost.

Pepa je hrabro poginuo prilikom napada na Travnik 29. novembra 1943. godine, ali naše uspomene na njega i njegov ljudski lik ostaju trajno. Za njegova života podelili smo radost, kada sam preko nišana puškomitraljeza pronašao krupnog njema kog SS-ovca, ije su mi cipele pasovale kao da sam ih pravio po meri.

MANOJLOVI Petar — Pero

PARTIZANSKA OBUKA

Partizanska obuka po sadržaju i zna aju ini sastavni deo naše narodnooslobodila ke borbe i zauzima veoma zna-ajno mesto u aktivnosti narodnooslobodila ke vojske, posebno u udarnim i proleterskim jedinicama kao što je III krajiška proleterska brigada.

Zašto?

U partizanske redove stupala je masovno i dobrovoljno od sveg srca i bez ikakvih rezervi i predrasuda omladina. Naravno, dobar deo omladine nije služio vojsku zato što je -bila mla a od dvadeset godina, te nije raspolagala sa osnovnim znanjem iz vojne obuke, vojne veštine, posebno u rukovanju sa oružjem.

Naoružanje koje je teškom borbom i plenom otimano od neprijatelja bilo je razli ito. Naime, u zavisnosti od toga sa kojom okupacionom vojskom je vo ena borba, takovo je i oružje pienjeno. Ako je vo ena borba sa fašisti kom armijom Nema ke, otimano je naoružanje nema kog porekla, od fašisti ke armije Italije naoružanje italijanskog porekla, a od doma ih izdajnika, ustaša, etnika i drugih pienjeno je razli ito naoružanje, od naoružanja sa kojim je bila naoružana bivša jugoslovenska vojska, do onoga oružja kojim je okupator naoružao svoje sluge.

Zna aj partizanske obuke Titovi partizani su shvatili i prihvatali odgovorno i ozbiljno, jer su znali da ratuju sa neprijateljem koji je organizovan, do zuba naoružan i dobro obu en, te ga je mogu e pobediti, ne samo odanoš u ciljevima revolucije i li nom hrabroš u, ve znanjem, veštinom ratovanja i znala kom upotrebotom i koriš enjem zaplenjenog naoružanja.

Naravno, smisao partizanske obuke, namera i cilj rukovodstva za ovato vreme narodnooslobodila ke borbe bio je: posti i pobedu nad neprijateljem uz sto manje gubitaka ljudskih života. Sa uvati živu silu, sa uvati borca, oveka mogu e je tada kada je borac obu en, ospesobljen za rukovanje i upotrebu oružja sa kojim raspolaže i upotrebljava u teškoj borbi u kojoj se gine.

U ovim injenicama nalazi se politika, stav i vrsto opredeljenje rukovodstva narodnooslobodila ke borbe za sistematsko organizovanje i rad partizanske obuke.

Naravno, nije to uvek išlo glatko i bez teško a, jer, bilo je i takvih koji nisu imali poverenja u omladinu. Govorili su: »Nisu oni još zreli za borbu« itd. Me utim, omladina je to vrlo brzo demantovala brzim u enjem i još hrabrijim ponašanjem u borbi. Omladina je brzo shvatila zna aj i ciljeve narodnooslobodila ke borbe kao i svoje mesto i ulogu u sudbonosnim danima svoga naroda.

Partizanska obuka je kod ve ine boraca, posebno omladine, svesrdno, odgovorno i ozbiljno prihva ena. Vladao je duh takmi enja od pojedinca i ete do bataljona i brigade.

Sadržaj partizanske obuke u našoj brigadi u suštini deli se na dva dela: — na ideološko-politi ko ospesobljavanje i — na vojnu obuku.

Nije mi namera da dajem ooenu ove aktivnosti za brigadu, jer za to nisam ni kompetentan, ali koliko se se am na asovima posve enim ideološko-politi kom ospesobljavanju izu avali smo naj eš e ove teme: o pravednim i nepravednim ratovima; o fašizmu i okupatorima naše zemlje; o KPJ i njenog rukovode oj ulozi u NOD; o SKOJ kao odredu mlađih komunista; o narodnooslobodila kim odborima i njihovoj ulozi u našoj narodnooslobodila koj borbi; o ulozi Sovjetskog Saveza u borbi protiv fašizma; o bratstvu i jedinstvu jugoslovenskih naroda kao osnovi naše budu nosti; o pozdravu stisnutom pesnicom; o simbolu srpa i eki a, petokrake zvezde; o liku narodnog borca itd.

Na asovima, a može se re i, i, na jednom satu vojne obuke, izu avano je: rastavljanje i sastavljanje puške, mitraljeza i mašinke (strojnica). Tražila se preciznost, ak tako daleko, da se borac ospesobi, da vezanih o iju brzo i precizno rasklapa i sklapa ova oružja. Zatim, nišanje i okidanje, juriš sa bodežom, napad i odbrana, zaseda, zaklon

sa zemlje i iz vazduha, straža i stražarsko mesto, patroli ranje i izvi anje, orijentacija na zemljištu, prva pomo ranijenom borcu, diverzantske akcije, upotreba bombe ru ne i nagazne itd.

Naši »profesori« su iskusni i hrabri borci i rukovodioci u etama i bataljonima. Oni su precizni, strogi, traže disciplinu i odgovornost. Škrti su na reima. Jednostavno govore: nema se vremena za »mla enje prazne slame«. Naglašavaju: otvorite dobro o i na ulite uši, nauite i savladajte osobine oružja i ratovanja sa njim, jer, to znanje može vam u teškoj situaciji spasiti život.

»U enici« partizani mladi ljudi — kakvi su bili u Treoj krajškoj brigadi (sedamdeset procenata skojevaca i lanova KPJ) brao su i dobro u ili. Oni su svim svojim biem okrenuti i usmereni zadatku nastave. Shvatilo se da i od toga znanja, sposobnosti i snalažljivosti u žestokoj borbi zavisi ne samo njihov život, ve i život ratnog druga i širi uspeh naše ukupne borbe.

U borbama koje su vodili i ovi »profesori« i »kunstisti« pokazali su svome narodu i Partiji da su dobro u ili, da su se osposobili i nisu žalili i ono što je najdraže, svoje mlade živote za slobodu i dostojanstvo svoga naroda i domovine.

Uspesi brigade u brojnim bitkama koje je ona vodila na svom dugom borbenom putu širom Jugoslavije, najbolji su dokaz i potvrda uspešnosti partizanske obuke i njenih učenika. To je potvrda, da se radi o rodila nova narodna armija od mladih i zdravih ljudi, ljudi visoke politike svesti i moralja.

Se aju i se partizanske obuke, radi ilustracije istem i jedan konkretni primer koji bezvega komentara govori o vremenu i praktičnosti strane obuke i njene realizacije.

Nema ka fašisti ka armija raspolažala je jednom vrstom automatskog oružja — mitraljeza koji se razlikovali, tehnički, ali još više po svojoj ubitu noći i efektu od drugih mitraljeza. U sudaru sa nema kim elitnim jedinicama, kao što su »Prinz Eugen« divizija, ose ali smo na svojoj koži dejstvo tog oružja. Nismo znali kako izgleda. U borbama za oslobođenje Teslića na novu 1943. godinu, zaplenjeno je više topova, mitraljeza, pušaka itd. Ovoga puta zaplenjeno je nekoliko ovakvih mitraljeza. Se am se da je jedan od zarobljenih mitraljeza bio plen i treće ete etvrtog bataljona.

To oružje izgledalo je prosto i jednostavno. Pitali smo se: da li je moguće da tako jednostavno oružje ima tako ubita nu vatrenu moć. Naravno, nije bilo problema da se ovaj mitraljez stavi u dejstvo, ali se postavljalo pitanje: kako se u slučaju kvara isti otklanja, kako se u slučaju zakivanja ovej menja cev, kako se isti i održava itd.

Za partizane ništa nije moglo dugo da ostane tajna. Sve se brzo rešavalo. Tako je bilo i ovoga puta. Zamenik politi kog komesara bataljona Ljubiša Curgusa avijati ar pre rata i naš »profesor«, vrlo brzo je dešifrovaо sve »tajne« zaplenjenog mitraljeza.

Međutim, postavilo se pitanje: kome od boraca dati zaplenjeni mitraljez, jer, i ovoga puta, kao i ranije, javilo se više boraca koji su tražili da dobiju ovo ubojito oružje. Nije bilo izvlačenja, iako su borci znali kakva opasnost pretiče onome partizanu koji rukuje takvim automatskim oružjem. Znali su, da su mitraljesci prvi na nišanu neprijateljske artillerije, avijacije, automatskog oružja i snajperista protivnika, pa ipak su želeli da se ono nađe u njihovim rukama.

Zašto? Ne zbog ratni kog junaštva, iako se i to ne može osporiti, već pre svega radi uspešnije borbe za slobodu, želje da i po cenu svoga života, da što već i doprinos bržem oslobođenju svoga naroda.

Da bi se problem rešio dogovoren je, da drugovi koji već nose mitraljeze ne mogu vršiti zamenu, da treba odbaciti pet boraca i to pre svega pomoćnika mitraljezaca, koji su kroz borbu položili ispit hrabrosti i zrelosti. Onaj borac koji bude najbrži u rasklapanju i sklapanju tijekom rukovanju novim mitraljezom biće zadužen sa njim.

Bio sam pomoćnik Atlagi Boška — Boškine odvažnog i hrabrog mitraljesca. Preneo sam od Grmeća do centralne Bosne hiljadu do hiljadu petsto metara. To je bila dobra »kvalifikacija« da budem kandidat i »kursdista« u obuci na ovom mitraljezu.

Ostalo mi je u dubokom se anju kako je izgledao taj naš partizanski kurs — obuka.

Ljubiša Curgus zamenik politi kog komesara bataljona, kod boraca poznat, oenjen i poštovan, raširio je zaplenjeno nema ko šatorsko krilo i rekao: momci, slučajte! Ovaj mitraljez koriste elitne nemačke jedinice i zove se »šarac«. To je veoma ubojito oružje. Uspešno dejstvuje iz zasede, ali je još

efikasniji u napadu. Relativno je lak i stavljam i remnik na ramena može se koristiti u pokretu i jurišu. Mitraljez je automatski i veliki potroša municije. Ko sa njime rukuje mora o tome voditi strogo rauna, jer kao što znate naše jedinice nemaju skladišta i do municije dolaze teškom borbom.

Me utim, i kod ovog mitraljeza javljaju se odreene slavosti. Brzo se zagreva oev pa se esto zakiva. Zato je potrebno da onaj, ko sa njim rukuje, mora znati u svakoj situaciji, no u i danju, na kiši i u snegu, a posebno u žestokoj borbi da brzo otklanja nastale kvarove.

A sada dobro pazite! Ja u ovaj mitraljez polako rasklopiti na osnovne delove i ponovo sklopiti. To u ponoviti tri puta, ali svaki sledeći put radi u brže. Posle toga, vi ćete ponoviti dva puta uz moje merenje vremena. Onaj drug koji bude najbrži i bez greške, dobiće mitraljez — završio je drug Ljubiša.

Obuka je trajala oko jedan sat.

Bio sam precizan i najbrži.

Dobio sam »šarac« sa kojim u pre i herojske bitke Neretve i Sutjeske, biti dva puta lakše ranjen i treći put na Romaniji teže — kada u se i rastati od ovoga lakog i ubojitog mitraljeza.

Svetko GRBI

BITKA NA NERETVI

Decembar 1942. i januar 1943, boraima naše brigade, ostali su u dubokom sedanju. To je bio period vrlo uspešnih operacija naše divizije u Centralnoj Bosni u me ure ju reka Virbas, Bosna i Sava. Vrlo intenzivne, gotovo svakodnevne borbe sa nema kim, ustaško-domobranskim i etni kim snagama i nova borbena iskustva, pozitivno su se odrazila na borbenu gotovost naših jedinica, na borbeni moral boraca. Istina, brigada je u tim borbama izgubila oko 50 izvanredno iskusnih i hrabrih boraca, me u kojima i Milana Kerkeza-Ujiku, komandira ete i druge. Me utim, te dragocene žrtve davale su nove podsticaje u obra unu sa okupatorskim snagama i snagama izdaje.

Po etkom februara 1943. godine, brigada je dobila zadatak da krene u pravcu Gornjeg Vakufa. Me u borcima osjetilo se veliko raspoloženje kada su saznali da kre emo u pravcu Bos. Krajine, jer se pronjela vijest o velikoj neprijateljskoj ofanzivi na Bos. Krajinu. Me utim, želja mnogih boraca nije se ostvarila, jer je IV neprijateljska ofanziva dospjela do Bugojna i Gornjeg Vakufa.

Usiljenim maršem brigada je krenula iz Centralne Bosne preko planine Vlaši a i Kornara. Marševalo se bez odmora, dan i no, po jakoj zimi i me avi. Naporan put, veliki snijeg i studen, te februarske noći nisu predstavljale prepreku da jedinice brigade no 4/5. februara pređu u željezni ku prugu i oestu izme u Travnika i Donjeg Vakufa, kod Turbeta, te nastave put preko Rostova do Gornjeg Vakufa. Dolaskom u reon Gornjeg Vakufa, etvrti bataljon dobio je zadatku da se razmjesti u selo Voljioe izme u Gornjem Vakufu i Bugojnu. U selo Voljice bataljon je stigao poslije pola noći.

Dolaskom u ovo selo, lavež pasa uzbunio je itavo selo. Meava i vejavica nisu prestajali. Stariji muškarci kad su uli lavež pasa, izlazili su pred kuće i povicima ponukavali ih da još više laju, ne znaju i o emu se radi. Kad smo se onako umorni razmještali po kuama, osjetili smo da nas doma ini nisu o ekivali, pa ni rado primili.

U ovom selu, kao i mnogim drugim, neprijatelj je širio udesnu propagandu protiv partizana. U selu nije bilo odraslih i sposobnih muškaraca za vojsku, jer su skoro svi mobilisani u domobrane, a neki su otišli u ustaše, tako da su se u selu nalazili samo starci, žene i djeca. Politi ki komesari i vodni delegati su odmah upozorili borce da strogo vode rauna o svom ponašanju i odnosu prema stanovništvu ovoga sela. Ve sutradan je otpo eo intenzivan politi ki rad u etama i bataljonu. Održani su skojevski sastanci i sastanak bataljonskog biroa KPJ, kao i partijskih elija po etama. Borci su upoznati sa novonastalom situacijom u vezi sa IV neprijateljskom ofanzivom.

Ova situacija ni malo nije obradovala borce, pa ni rukovodiooe. Ovo tim prije što su borci od ranjenika i izbjeglih mještana Bos. Krajine i Banije saznali tužne vijesti o stradanjima naroda u tim krajevima. Postojala je opasnost da takve vijesti uznenire borce. Me utim, do toga nije došlo. Borci su brzo shvatili situaciju u kojoj smo se našli.

U Voljicu smo saznali da se Centralna bolnica, sa oko 4.000 ranjenika, nalazi u pokretu ka Prozoru, da se Vrhovni Stab i CK KPJ tako e nalaze u pokretu na istom pravcu. Situacija je bila više nego ozbiljna. Me utim, moral boraca je bio na visini. To se pokazalo ve u prvim sukobima sa Nemcima, koji su nadirali prema Gornjem Vakufu.

Iznenada, 16. februara 1943. godine, rano ujutro, etvrti bataljon je dobio nare enje za pokret. Krenuli smo u pravcu Prozora. Njema ka avijacija je nadlijetala oestu od Gornjeg Vakufa do Prozora i povremeno mitraljirala kolonu koju je primjetila. Ovo nam je usporavalo brže kretanje. Žrtava nismo imali.

Nave e je bataljon stigao u odre eni reon, severno od Prozora u jedan zaselak, u kome smo kratko predahnuli i odmorili se od napornog i usiljenog marša, a potom smo zauzeli položaje za napad na Prozor. Tu smo doznali da Tre a divizija ponavlja napad i da Prozor mora pasti.

Posmatrali smo Prozorsku kotlinu i neprijateljske položaje. No je bila uveliko, snijeg i vejavica neprestano su nas pratile. Obavešteni smo da naš Prvi i etvrti bataljon, zajedno sa snagama Treće divizije, napadaju na jake talijanske snage, koje su jako utvrgene. Ranije smo imali iskustva iz borbi sa Italijanima, pa smo smatrali da ovaj napad ne će biti težak i da ćemo uspešno savladati njihovu odbranu.

Negdje oko pola noći bio je ugovoren znak za napad. Sa južne strane Prozora uočio se plotun topova, a zatim prasak mitraljeskih rafala i puščane vatre. To je bio po etak napada Treće divizije. I naš etvrti bataljon je otvorio vatru iz mitraljeza i minobaca a na unaprijed utvrgene otporne tačke neprijatelja. Česti juriši i uraganska vatra je trajala sve do svanu a 17. februara. Neprijateljska artiljerija ne prekidno je tukla po našim položajima. U toku noći i saznali smo i za naređenje Vrhovnog Komandanta, druga Tita, da Prozor mora pasti. Svi smo bili svjesni da se naređenje druga Tita mora izvršiti po cijenu života. Posebno su pripremani puškomitraljesci i minobacači, kao i bombaši dobrovoljci na elu sa Milom Bulajem.

Prozorska kotlina je vrla od uraganske vatre i detonacije topovskih granata, minobacačkih mina, bombi, mitraljeskih rafala i puščane vatre sa svih strana oko Prozora, ali neprijatelj se nije predavao, sve dok ujutro 17. februara nije slomljena spoljna odbrana grada. Tada su italijanski vojnici masovno počeli da napuštaju objekte spoljne odbrane, bježeći i u sam grad. Kada smo primjetili da se neprijatelj povlači ka centru varoši, izvršili smo juriš i nastavili da ga uništavamo i zarobljavamo.

U prvom naletu ka bunkerima, koje su fašisti fortifikacijski dobro utvrdili, naišli smo na minsku polju. Ovo je bio prvi naš susret sa minskim poljima, koja su nas zaista iznenadila. Nakon kraće vremena savladane su i ove prepreke, pa smo ušli u bunkere i zemunice, koje su Italijanski fašisti uredili za stanovanje, a ne samo za odbranu. U zemunicama smo imali prilike da na brzinu vidimo prave magatine sa raznom robom i prehranbenim artiklima, što nas je iznenadilo. Nismo imali vremena da se zadržavamo u ovim zemunicama, jer smo nastavili gonjenje neprijatelja i žurili u varoš, da bi što prije došli do munitije i drugih potreba za dalju borbu.

U centru grada vladao je pravi haos. Talijani su se masovno predavalili, moleći da ih ne ubijamo, vade i fotografije porodice, uzvikujući: »Pikula«, »Mama mija«, »Ne fašisto«, i slično. Svi koje smo tada zatekli, bili su sa crnim košuljama, što je bio dokaz da su bili fašisti. Leševa na ulicama i u zgradama bilo je mnogo. Mrtve i ranjene mazge zakrile ulice, topovi i druga teška oružja bila su ispreturana. Borci iz Treće divizije su iznosili iz magacina oružje, municiju i hranu.

Ubrzo smo napustili Prozor, s tim što smo na brzinu uzeli dodeljene količine hrane, automatsko oružje i nove odjeću iz magacina. Posebno nas je interesovala obuća, jer smo imali boraca sa slabim cipelama, ili bez njih u opancima. Ove, njihove, cipele su bile male, pa ih mnogi od nas nismo mogli obuti, pa je dolazilo do zamene — trampe. Već u 23.00 asova, 17. februara, vratili smo se u sastav brigade. Išli smo usiljenim maršem. Zamor nismo osjećali. Bili smo vrlo srećni i ponosni; jer je padom Prozora otvoren put našim ranjenicima ka dolini reke Rame.

Njemački snage u više kolona nadiru sa pravca Bugojna i Gornjeg Vakufa. Tih dana kolona ranjenika sa Vrhovnim Štabom se nalazila u reonu Šepeta, nedaleko od Prozora. Trebalo je što prije oslobođenja prolaz ranjenicima dolinom Rame do Neretve. U vezi s tim i naši četvrti bataljon dobio je zadatku da krene u pravcu Jablanice i u pokretu došao je do sela Lug. Međutim, ubrzo je stigao naša kolona zamjenik političkog komesara brigade — uro Lončarević na motorciklu i prenijeo naredbu da se bataljon što je moguće prije vrati na planinu Radušu, sa zadatkom da sa ostalim jedinicama, koje su se nalazile na tom terenu, u estvuje u sprečavanju neprijatelja da prodre u Prozorsku kotlinu. Nije bilo dileme ni dvoumljenja. Bataljon je usiljenim maršem krenuo nazad u pravcu određenog položaja i u toku dana, pod vrlo teškim uslovima, međutim, hladnom i velikim snijegom, preko Makljena, stigao u reon Grnog Vrha na planini Radušu.

Dva bataljona naše brigade imali su zadatku da smjene Banjiske jedinice, koje su bile vrlo iscrpljene, kako od višednevnih borbi, tako i od bolesti tifusa. U momentu smjene od 21. februara, napadi Njemaca bivali su sve žestivi, te smo odmah po izlasku na položaj, mada je već bio pao mrak, stupili u borbu. Njemci, potpomognuti jakom artiljerijskom

i minobaca kom vatrom, bjesomu no su napadali, jer im je bilo minoga stalo da nas sa ovih položaja izbae i ovladaju visovima Makljena, Kobilje dave i drugim prema Prozoru. Ukoliko bi ovladali ovim položajima, oni bi ugrozili odstupnicu naših ranjenika, koji su ve bili po eli pristizati u dolinu Rame ka Neretvi. Otpo eli je borba na život i smrt. U tom silovitom napadu neprijatelja na naše položaje, nismo imali vremena ni da odahnemo, niti da se osušimo. Odje a i obu a na nama je skroz mokra, no i pored toga zaledli smo u snijeg i otpo eli bitku. Te no i bio je jak mraz, tako da nam su se odjela mrzla. No i pored svih tih neda a, nje ma kih juriša i hladno e, mada u po etku nismo znali važnost ovih položaja, nismo odstupili ni za jedan korak. Odbijali smo neprijateljske juriše uz obostrane gubitke. Sutradan smo bolje sagledali neprijateljske položaje. Stab bataljona je pozvao komandire eta, politi ke komesare i komandire vodova na kra i sastanak, na kome ih je komandant bataljona Milan Bosni upoznao sa situacijom u kojoj se nalazimo. Bosni je bez ikakvog uvoda na po etku rekao da se nalazimo u veoma ozbiljnoj i složenoj situaciji, pred jakim njema kim snagama. Izdržati se mora, nazad nemamo kuda. Životi naših ranjenika su u našim rukama. Ukoliko neprijatelj uspije da prodre, ranjenici su za nas izgubljeni. Drug Tito je naredio da se položaji po svaku cijenu moraju održati sve dok ranjenici ne pro u Prozor i dolinu Rame. Zahtevalo je da se upoznaju svi borci sa momentalnom situacijom i našim zadacima u vezi s tim.

Poslije kra eg zatišja po eli su žestoki napadi Njemaca. Potpomognuti jakom artiljerijskom i minobaca kom vatrom, krenuli su u napad. Mi smo se pritajili i pustili ih na oko 50 metara. Kada su se približili, osuli smo jakom koncentri nom vatrom iz svih oružja kojima smo raspolagali. Njemci su, zbog velikih gubitaka, po eli da se povla e, ali na naše položaje otvorili su jaku vatru iz artiljerijskih oružja. Na ro ito im je bilo jako dejstvo ru nih minobaca a. Ponovo su krenuli u napad, ali on je bio slabijeg intenziteta. I ovaj napad je odbijen.

Slede eg dana, rano ujutro, Njemci su dobili poja anje i ponovo krenuli u napad na naše položaje. Nakon tro asovne žestoke borbe, neprijatelj je ponovo odbijen uz velike gubitke. etvrti bataljon je toga dana imao 3 poginula i neko-

liko ranjenih drugova. Poginuli su: Banjac Dušan, Zori Pe-
ro, komandir voda u Drugoj eti i Bjeli Nikola, borac Dru-
ge etc.

Njemci su sa nesmanjenom žestinom neprekidno napadali. U toku dana vršili su po nekoliko napada, ali su svi bili odbijeni. Poslije sedam dana neprekidne borbe u odbrani, jedinice Treće Krajiške brigade uspjele su neprijatelja potisnuti sa njihovih položaja, tako da se neprijatelj povukao u Bugojno, u kome je sredio svoje snage i nakon desetodnevnih priprema ponovo krenuo u ofanzivu, ovog puta sa daleko ja im snagama.

Cijela naša brigada bila je neprekidno na položaju. Ranjenici sa Centralnom bolnicom već su bili prošli kroz Prozor na putu ka Neretvi. Prvog marta 1943. godine stigla je i etvrta Crnogorska proleterska brigada na Vili a Gumno i zauzela položaje levo od našeg etvrtog bataljona. Treći bataljon naše brigade nalazio se desno od etvrtog bataljona. Tada smo saznali da je Treća etapa Treće brigade bataljona imala osjetne gubitke kod Gornjeg Vakufa. Poginuli su: komandir ete Dušan Ožegović, dva komandira voda, Duka Ostojić i Nikica Despot-Malić, te puškomitrailjezac Rade Radak. Ovo su bili divni drugovi, hrabri borci i dobri komunisti.

Ključni i poslednji položaj koji od Gornjeg Vakufa preko Kobilice izvodi na Draževsku visoravan iznad Prozora, bilo je Vili a Gumno. Zbog toga su ka tom prevoju Njemci usmjeravali svoje glavne snage, jer bi samo preko njega mogli ući u Prozorsku kotlinu. Nova ofanziva njemački 717 i jednog puka 118 divizije, imala je zadatku da po svaku cijenu prodre u Prozorsku kotlinu, pa su svoje glavne snage koncentrisali na ovom pravcu.

Raspored naših snaga bio je takav da su bile vrste veze između bataljona i znatno zgasnut streljački stroj. Po dolasku na ovaj položaj, borci su se odmah ukopavali i pravili zaklone u snijegu. Već 2. marta, njemačke snage su izbile oko 8 sati ujutro na oko 100 metara ispred naših položaja. Naređeno je da se ne otvara vatrica prije nego što se dade ugovoren znak, s tim da se neprijatelj pusti na što kraće odstojanje. Oko 9.00asova Njemci su izvršili snažan juriš. Iako su njihov streljački stroj proreivali mitraljeski rafali naših jedinica, iz pozadine su, kao da iz zemlje izrastaju, nadolazile nove njemačke snage. Vojnici u zelenim uniformama

mama išli su naprijed uporno u stoje em stavu, ne bi li tako svog protivnika zbumili ve na po etku okršaja. Me utim, Krajišnici i Crnogorski proleteri nisu se dali zbumiti, niti demoralisati. Nastao je pravi krkljanac. Odjekivale su eksplozije ru nih bombi, topovskih granata, minobaca kih mina, mitraljeskih rafala i puš anih plotuna. Prozorska kotlina je vrla od ovih eksplozija sa obe strane. Snijeg nije bio više bijel, ve ofarban ljudskom krvlju i garom baruta. Samo naš Prvi bataljon imao je za ova etiri dana (od 1—4. marta) 10 mrtvih i 32 ranjena. Prema izvještaju komande 717 Njema ke divizije, samo u toku 2. februara 1943. godine, imali su 51 poginulog vojnika, 83 ranjena i 21 nestalih.

Do 4. marta, Tre a Krajiška i etvrta Crnogorska brigada su uspjele da u nezadrživom jurišu razbiju neprijateljske snage na Vili a Gumnu, te ga prisile na povla enje na nove polazne položaje, ne uspjevši da toga dana sakupi svoje poginule vojnike. Poslije ove pobjede, jedinice naše brigade nastavile su zaštitu odstupnice bolnice i ostalih jedinica koje su prelazile Neretvu.

Dušan STRI EVI
i Rade KOVA EVI

Ismet Mujezinović : »Kroz me avuk«, 1970. ulje

BITKA ZA RANJENIKE

U vreme kad smo dobili nare enje za pokret iz reona Tesli a, januara 1943. godine, naša brigada bila je dobro naoružana, odevena i hranom snabdevana. Nare eno je da sa sobom ponesemo što više municije i ru nih bombi. U maršu, koji je potom nastupio, pre osmo planinu Borje i izbismo pod Vlaši . Prugu Travnik—Donji Vakuf prešli smo u reonu Komara. Kad smo krenuh na ovaj marš, mnogi borci su verovali i potajno se nadali da smo se vratiti u Bosansku Krajinu, ali kad kod Travnika skrenusmo u levo, uz Vrbas, videsmo da od Krajine nema ništa, ve da idemo na izvršenje nekog drugog, još nema nepoznatog, zadatka, jer ni mi u eti za ofanzivu još ništa nismo znali.

Naš Tre i bataljon, meni je tada sve bilo pod brojem tri — bio sam delegat Tre eg voda, Tre e ete, Tre eg bataljona, Tre e Krajiške brigade, razmešten je u selu Lužane i zaposjeo položaje u pravcu Bugojna. Tre om etom tada je komandovao Ile Radulovi , pošto je dotadašnji, naš, komandir Dušan Ožegovi bio postavljen za zamjenika komandanta Tre eg bataljona.

Tu, u selu Lužane, bio nam je i prvi — ja i sudar sa neprijateljem. Neprijateljski napad bio je vrlo snažan. Nemci su napadali sa takvom drskoš u, koja nama ranije nije bila poznata. To tome se moglo zaklju iti da je re o nekoj ve oj ofanzivi, jer je to njihova upornost u borbi dokazivala. I na in vo enja borbe bio je nekako druga iji u odnosu na borbe koje smo do tada imali sa njima. Najpre su nas tukli artiljerijom, ali odmah, dok još padaju granate po našim položajima, podvla ili su nam se do ispred same prve linije. Istovremeno po eti otpo e i veoma jaka vatra sa desnog bo-

ka. Video sam da nešto nije u redu i povukao se malo pozadi na jedan uvik, da vidim kakva je situacija i šta se sve to zbiva. Imao sam šta i vidjeti. Neprijatelj je ve tu, nekih 100–200 metara ispod nas. S desne strane, kosom, izbjiga nam s boka. Naše jedinice s desnog krila valjda su se morale povu i pod pritiskom i zbog toga niko nije stigao da obavesti Tre u etu. Odmah sam to javio Bogdanu Latinovi u, komandiru voda.

U tako teškoj situaciji, posle šesto asovne teške borbe, trebalo je povu i etu. Nikakvih zaklona skoro da nije bilo. Gola strana, snegom pokrivena, otvorena da nas neprijatelj prebrojava. I po stroju tuku kako ho e. S jednog uzvišenja štiti vas Vi ura, Vid Santra, stari ratnik, mitraljezac, koji se od svog oružja nije odvajao još od Ripa kog Klanca (Biha) 1941. godine. Štiti nam izyla enje. Ubrzo, me utim, Njemci konoentrišu artiljerijsku vatru prema njemu, gde i poginu.

Povla imo se, pretravamo preko brisanog prostora. Izvla imo mrtve i ranjene. Tu je hrabro pao Dušan Ožegovi , zamjenik komandanta bataljona, neverovatno hrabar, odluan i dovitljiv starješina. Pored njega pao je i Duka Ostoji , koji je komandu voda preuzeo nekoliko mjeseci ranije, kad mu je roeni brat poginuo u borbama za oslobo enje Biha a. Pogiboše još Rade Radak, Milan Mali i još dva druga, dok je sedam boraca bilo ranjeno. Toliko stradalih u jednom okrušaju, Tre a eta nikada pre toga nije imala. Po tome emo 21. februar i selo Lužane zauvek zapamtiti. Poginule druge smr sahranili i od njih se zauvek oprostili. Taj rastanak, rastanak od tako divnih i hrabrih drugova, nikada ne mogu zaboraviti. Imala je naša eta gubitaka i ranije, ali nikada tako teških i to u jednoj borbi. Ranjenici su preba eni u brigadnu i divizijsku bolnicu. Kasnije su se, oni koji su preživeli, vratili u jedinicu.

Pa ipak, pored tuge zbog poginulih drugova, ini mi se da nam je još jedino potpuno zajedni ko ose anje u tim teškim trenucima bila želja da ih osvetimo. Sami smo sebi obeali da emo ih osvetiti, i tada u Lužanima i kasnije u koloni dok smo išli ka Gornjem Vakufu. I sigurno smo ih osvetili, odmah tu, na Raduši, Kobiljoj Glavi, Vili a Guvnu i drugim bitkama.

Pritisak neprijatelja i dalje nije se prekidao. Tu, oko Gornjeg Vakufa, stalno su se vodile borbe. Nastojali smo zadržati njihovo napredovanje u pravcu Prozora. I tu nam je konačno postalo jasno da je ofanziva uveliko po elu.

Na položajima na Raduši, Kobiljoj Glavi, Vili a Guvnu... sreli smo se sa drugovima iz Banije. To su bili borci jedne od brigada Sedme Banjiske divizije. Pričali su nam kako je u Bosanskoj Krajini, šta su sve prošli, šta vidjeli i doživljeli. Izbjeglice iz Banije i Bosanske Krajine su pristizale. Treba shvatiti kako je tada bilo nama borcima. U zbijegu i nošenju ranjenika bilo je i naših najrođenijih. Kako su se tada ose ali borci na položaju, sreću i svoje najmlađe kako se povlače i mogu samo da im kažu da je sve pogorelo, a ono što je ostalo da su Njemci uništili i ustaše poubijale. Ja o svojima tada ništa nisam saznao, ni da li je ko živ, niti da li je mrtav. Ali, to nam je bila zajednica sudska. Valjalo je i dalje, dalje u pobjede i ne dozvoliti neprijatelju da propadne, da dalje ubija i pljeka, da radi kako i što hoće...

Mi smo dobili zadatak da izdržimo i ne dozvolimo neprijateljskim snagama prodor u Prozorsku dolinu. Tu borbu je trebalo izdržati i vidjeti. Mislim da su svi do jednoga tu pokazali svoju veličinu i snagu, od boraca pa do svakog komandanta, komandira, komesara... Kakav je to samopregor bio, kakva hrabrost i požrtvovanje? Ni za koga se tu ne može reći da je bio bolji ili gori, da je bila bolja ova ili ona jedinica, ovaj ili onaj pojedinac. Na oeloj liniji, tih desetak kilometara, od svakog borca, od svakog voda, etc... moglo je sve zavisiti. Ranjenici i narod su bili iza nas. Kada iza nas promišljam u kolone ranjenika, a neprijatelj je na dohvati bombi, onda nema te snage, te sile, koja bi nas mogla sprijetiti da ih ne odbranimo. Ranjenici sporo odmiju. U prolazu ujemo kako kažu: »Evo Krajišnika, evo proletera! Ne bojmo se, ništa nam biti neće. Ne je neprijatelj do nas doći...« Onda nije ni uđo što nikom na pamet nije padalo da posumnja u uspeh jedinica koje su tamno bile, u četvrtu Crnogorskiju, Prvu Dalmatinsku, Sedmu Banjisku, Prvu Proletersku, u našu Treću Krajišku,... Ili što je naš komandant, Nikola Karanović, po naređenju Vrhovnog Komandanta da se

položaj mora braniti po svaku cijenu, odgovorio: »da neprijatelj samo preko mrtvih Krajišnika može do i do ranjenika, do Prozora i Jablanioe.«

Kakve su se borbe na Vili u Guvnu, Raduši, Grudici i Kobiljoj Glavi vodile, vidi se i po onom što su Njemci priznali kao svoje gubitke. Samo na Grudici, gde je jedan njemački bataljon držao položaj, od 1. do 5. marta, imali su 188 mrtvih i oko 215 ranjenih, među njima tridesetak smrznutih. A po takvoj zimi naši su kuvari, kad je to bilo neophodno, od borca do borca nosili hranu na sam položaj. Kad su se Njemci smrzavali, kako je tek nama bilo, kako smo mi prolazili — slabo obu eni i obuveni, a da bi nešto imali trebalo je od neprijatelja sve to oteti: i ode u i obu u, i hranu i municiju, oružje i drugi materijal.

Za nas je najveće olakšanje nastalo kad smo uli da su ranjenici otišli prema Neretvi i da su se uspješno prebacili preko rijeke. Bili smo u zaštitnici dok se jedinice, ranjenici i narod nisu prebacili preko Neretve. Naravno, neprijatelj je osjetio naše namjere, pa je pojaao pritisak. Zato smo rušili i zakravali cestu i zadržavali njihove jedinice.

Konačno smo izbili i na most. Strašan prizor oko njega. Stupamo na most, ljudi se, nesigurno je. Zurimo da što pre zauzmemos položaj na drugoj strani. Nema vremena za razmišljanje niti razgledanje mosta. Štiti nas naš etvrti bataljon koji je poslednji prešao Neretvu. Poslednji naš ovjek na onoj strani, bio je Jovo Pužić, u to vrijeme zamjenik komandanta etvrtog bataljona. Ostao je sa zaštitnicom, prešao poslednji, pre nego što je most onesposobljen i porušen. Poginuo je kao komandant Trećeg bataljona na Rostovu kod Travnika, gde je i sahranjen.

Milan MRDA

NI KORAKA NAZAD

Po etkom marta 1943. godine na padinama Makljena i Raduše, u vrijeme etvrte neprijateljske ofanzive, otpoela je velika i najhumanija bitka u našem narodnooslobodila-kom ratu — bitka za ranjenike.

Na ulazu u osloboeni Prozor, kao vrsta brana stajali su, među ostalim i borci Treće Krajiskog narodnooslobodila-ke udarne brigade. Zadatak je bio: izvršiti protivnapad na neprijatelja u pravcu Gornjeg Vakufa i osigurati evakuaciju naših ranjenika i prijelaz naših divizija na lijevu obalu Nereverte.

Na Raduši je tih martovskih dana vladala velika sniježna oluja. Nebom su putovali veliki sniježni oblaci. Sa jednog proplanka, u daljini, jedva se nazirao Gornji Vakuf. Naša Druga, krnjeuška, eta nalazila se na isturenim položajima prema Šari i kolibama. Lijevo i desno od nas nalazile su se ostale ete našeg bataljona.

Jednog jutra, prije zore, ispred nas, uz strme padine Kobilje Glave, uspinjao se zeleni stroj Švaba — itava jednu planinsku jedinicu. Naš zadatak je bio: po cijenu vlastitog života ne dozvoliti Njemcima da preko grebena Kobilje Glave izbjiju u Prozorsku dolinu, zauzmu selo Štit i ugroze naše ranjenike. Vrijeme je brzo odmicalo. Vijavica je prestala da bjesni, ali i dalje je bilo hladno. Borci su ležali u dubokom snijegu, zaklonjeni šumskim stablima. Punih šest dana gotovo da nismo dobili ni komadi kruha. Rastojanje između nas i Švaba bivalo je sve manje. Neko od naših, nehotice, pustio je mitraljeski rafal.

»Ne pucaj«, ula se komanda.

Prošlo je podne. Zubato martovsko sunce pokušavalo je da se probije kroz oblake. Na drugoj strani, u pravcu Vili a Gumna, praštale su puške i štektali mitraljezi. Naše položaje je odjednom osula snažna kanonada artiljerijskih i minobaca kih granata.

»Drugovi! Budite spremni« nare uje komandir.

Nakon kratkotrajnih eksplozija granata, sa obe strane zavlada grobna tišina. Culo se samo lagano zavijanje vjetra. Borci su to iskoristili za utvrivanje zaklona, za odreivanje ciljeva i za pomjeranje gajki na nišanima. Kada je neprijateljski stroj došao na domet runih bombi, usledila je snažna i kratka komanda:

»Raspali!«

Zametnula se, za tren oka, ogor ena borba. Puoalo je i sijevalo na sve tsrane. Bukve su od topovskih granata i ostatog oru a cijepane, kao da su gromom pokošene. Za nekoliko minuta borba je poprimila dramatičan karakter. Po velikoj hladno i i dubokom snijegu, položaji su prelazili iz ruke u ruku. Njihovi rafali su bili dugi, naši kratki — reski. U tako žestokoj borbi, poginuo je veliki broj Švaba, jer oni su nasrtali. Sa naše strane nije bilo žrtava. Prvi nalet neprijatelja je odbijen. Dan je ve bio na izmaku, ali žestina borbe nije popuštala. Nakon kratkog zatišja, Njemci su se ponovo sredili i krenuli na juriš. Opet strahovite eksplozije, barut, krv, dim, ranjeni drugovi... Sa pravca Drugog voda stiže tužna vijest:

»Poginuo komandir ete!«

Naš komandir, Stevo Banović, uvjek spreman za šalu i nasmijan, ali juna ina, bio je neobično hrabar i odvažan rukovodilac. Došao je u našu etu prije mjesec dana, nakon pogibije druga Milana Kerkeza »Ujke«. Do tada je bio zamjenik komandira Prve, vojničke, ete. Rastao je i sticao vojnu vještinu uz istaknutog i proslavljenog komandira, posle Nacionalnog heroja, Marka Jokića. Pogone je smrtno u trenutku izdavanja komande, u vrijeme kada nam je bio najviše potreban.

Borba se nastavlja. Prava drama se tek događa na položajima Prvog voda, kojim je komandovao hrabri vodnik Jovo Mandić »Jovi«. Na jednog borca, naljetalo je po nekoliko izbezumljenih Švaba. U jednom trenutku pretila je opasnost da nam Njemci prođu iza lete. Snažnim protivnapadom Trećeg voda (vodom je komandovao Nikola Vranješ — kasnije poginuo na Zelengori kao komandir leta), opasnost je otklonjena. U isto vrijeme stiže i druga tužna vijest:

»Teško je ranjen zamjenik komandira!«

Ta vijest nas je teško pogodila. Zar je moguće — zapitali smo se — da poslije pogibije komandira leta i ranjavanja zamjenika komesara leta druga Milana Jevića »Miće«, eta ostane bez Nikole Stupara. Kada je komesar leta, Petar Karačić »Pepa« (poginuo 29. novembra 1943. na Travniku) uočio da je Nikola teško ranjen, odmah je naredio grupi boraca, sa Jovom Mandićem na elu, da ga spašavaju, a eti je naredio pokret. Na bojištu se navlačio sumrak zimske hladnoće i. Između neprijateljskih rovova probijala se grupa boraca do sniježne zavjetrine, do teško ranjenog druga Nikole. Zatekli smo ga u veoma teškom stanju. Rekao nam je:

»Drugovi, bilo šta da se desi sa mnom, hoću da to bude u mojoj leti« jedva je izgovorio, stežući i pljući iz kojih je tekla vruća krv.

Probijali su se drugovi, noseći svoga, ranjenog, druga. Dva dana i dvije noći oni su ga nosili, bez hrane, vode, medicinske pomoći, bez odmora, po studeni i dubokom snijegu. Nikola je, u teškim bolovima, mirno ležao na improviziranim nosilima, ne pokazujući ni imajući preživljjava kritične asove. Trećeg dana, negdje oko 10 sati, poslije dugog i napornog marša, stigli smo u oslobođeni Prozor. Nikolu smo, teška srca i protiv njegove volje, ostavili u Centralnoj bolnici. Ostavili smo ga sa željom i nadom da preboli teške rane, da nam se opet vrati i da bude sa nama. To smo željeli, i ako smo znali da je Nikolin život na izmaku. Znali smo to, ali u to nijesmo htjeli da vjerujemo.

Ne znamo koliko je još živio. Ne znamo ni gdje mu je grob. Poslijednji put smo ga vidjeli na lijevoj obali Neretve, nedaleko od sela Krstac. Bio je veoma iscrpljen, gladan i neobrijan. Ležao je na nosilima u koloni teških ranjenika. Dali smo mu malo hrane. Plakao je kad smo se od njega

rastali. Kasnije smo uli da je podlegao ranama, negdje na planinama Hercegovine, na ijim su poprištima ostali mnogi znani i neznani junaci naše narodnooslobodila ke borbe.

Nikola Stupar, roen je 1915. godine u selu Lastvama, kod Bosanskog Petrovca, u zemljoradni koj porodici. Poslije odsluženja kadrovskog roka, jedno vrijeme radio je u fabriči še era u Beogradu. Tu se prvi put susre sa teškim uslovima radni kog života. Kao predradnik, bez stru nih kvalifikacija, u estvova je u štrajkovima i demonstracijama fabrikih radnika. Me u stajim i iskusnjim radnicima, uživao je ugled smirenog i marljivog predradnika. Pred kraj 1940. godine, vra a se iz Beograda u svoj rodni kraj.

Okupaciju zemlje do eka je u bivšoj jugoslovenskoj vojsci. Vješto izbjegava zarobljeništvo i sa velikim brojem svojih drugova vra a se u selo. Kada je, jula mjeseca 1941. godine, planuo oružani ustank, Nikola je, na poziv KPJ, stupio u prve ustani ke redove. Pripadao je, prvog dana borbe, onoj vrsti boraca Krnjeuške ete, koji su bez prigovora prihvatali i najteže zadatke i najteže dužnosti zaa koje ih je odredila Partija.

Zbog svoje aktivnosti, nesebi ne i dokazane hrabrosti u borbi, po etkom 1942. godine primljen je za lana KPJ. Tako je mogao da se na e na razli itim dužnostima — bio je borac, desetar, komandir voda i zamjenik komandira ete. Na svakoj od ovih dužnosti je zadovoljio i bio primjeran. Nikola nikad nije postavljao svoje li no pitanje, iako je za to ponekada bilo mjesto. U borbi je bio neobi no smiren, hladnokrvan i vješt rukovodilac. Sve što je radio i poduzimao u borbi, na maršu, na odmoru, radio je iz dubokog uvjerenja, radio je predano, solidno i sa osje anjem odgovornosti. Za svoj rad, borbu, podvige i rezultate, nije tražio priznanja i ako su ona ipak dolazila. To je smatrao za još ve u obavezu da daje sve od sebe za ostvarenje ciljeva NOR-a.

Nikola je imao još dva brata — Stevana i Lazu. I oni su poginuli, bore i se za slobodu. Tri sina, tri brata, tri borca, tri junaka — jedna ljubav i tri maj ine rane. Ni za njihov grob se ne zna. Ali, njihova imena i njihova djela, osta e vje no u sje anjima njihovih najbližih, njihovih ratnih drugova, u istoriji borbe Krnjeušana, u istoriji borbe naroda Jugoslavije.

BRANKO JE PAO NA POSLEDNjem JURIŠU

Uspješno smo završili ogorene, dugotrajne, danono ne borbe na Prozoru, Vili a Gumnu, Gornjem Vakufu, planini Raduši i Makljenu. Užurbano kao zaštitnica maršujemo prema Jablanici. Sve su jedinice prešle Neretvu, a sa njima i svi ranjenici, ije za elje sustižemo u samoj Jablanici i saekujemo da prije e i poslednja jedinica Centralne bolnice, koju su sa injavali teški ranjenici na nosilima. Naš etvrti bataljon prelazi poslednji Neretvu preko improvizovanog mosta. Dan je osvanuo vedar i sunan, pravo proljeće. Kaka razlika, jer smo na Makljenu ostavili snijeg preko dva metra.

Blizu je 9 asova. Poslednji borci stupaju na most, elo je stiglo već do tunela. Odjednom se pojaviše strašne crne siluete sa pravca Konjica, pa uz zavijaju i zvuk sirena, pikirajući, istovariše tone bombi po mostu, Neretvi, okolnim selima Luke, Krestac, Jablanicu i drugdje. Okružiše i ponoviše još nekoliko napada, sve dok se nisu oslobođili bombi i mitraljeske municije. Imali smo sreću da smo se našli u blizini dobrih zaklona. Jedinice koje su se našle u blizini tunela, iskoristile su ga za zaklanjanje, gdje je bilo i dosta ranjenika, a mi što smo se našli na mostu i koritu Neretve, imali smo i iskoristili za zaklone peline na strmini desne obale rijeke i srušenog mosta. I pored ovako žestokog bombardovanja i mitraljiranja, nijesmo imali mrtvih niti ranjenih.

Koristimo odsutnost aviona i užurbano krećemo puteljkom u pravcu visa Krestac i sela Krestac na zapadnim padinama planine Prenj, koji je ošten od etnika, ali ne i od velikog snijega. Nailazimo i prolazimo pored teških ranjenika što su sklonjeni u grmlje pored puta, ekajući i na nosilima nosioce, jer ih oito nije bilo dovoljno, pa su jednu grupu morali nositi i odnjeti do sela, pa se vratiti po drugu.

Penju i se uz strme padine Krsta a, onako umoran, oznjen i nešto zamišljen, uh glas iz grmlja: »Rade, jesi li to ti«. Stadoh, malo bolje se zagledah u ovjeka na nosilima, iza oh iz kolone i rekoh: »Jesam, ali ali...«. »Pa ja sam uro Sovilj. Vidim da me ne možeš poznati«. »Kako si?«. »Pa, evo kako vidiš, dobro sam, još sam na nogama i pokretan i ako nosim zavoj i kuglu u licu još sa Tesli a«. »A Ti?« »Ja sam, evo kako vidiš, teško. Ranjen sam na Manja i i ostao sam bez noge. Drugovi me nose stalno na nosilima još od Grme a. Prebolovao sam i tifus. Toliko sam iscrpljen i gladan do neizdrživosti. Imam u torbici malo mesa, konzervu i par e kruha. Kad sam mu to pružio, toliko se primjetilo da je zaista još teški tifusar i tako dražesno, reklo bi se kroz suze, gledao je ono par e kruha. Nije bilo ni rije i hvale i radosti, ali nije po eo odmah ni da jede, samo je gledao. Kolona je odmakla, morao sam se brzo pozdraviti od mog školskog druga, komšije, velikog prijatelja, skojevca i hrabrog borca Prve Krajiske brigade. Ovo e biti i posljednje vi enje sa drugom urom Soviljem, jer od tada mu se zame e svaki trag.

Požurujem i stižem kolonu ve na samom visu Krstac na domak sela Krstac. Avioni stalno i nikad ne prekidaju i zvuk sirena, pikiraju na selo, prosipaju bombe, strašno bombardovanje, ruše se ku e, reklo bi se zemlja gori. Uje se jauk žena, djece i ranjenika, sve je u magli i dimu.

Obavjestiše nas da Švabe nadiru sa pravca sjevera ka selu Krstac. Odjednom se u komanda: »U streloe i napred«. Spuštamo se niz veoma strme padine visa Krstac, bolje reno kližemo kroz šumu na suvom liš u i velikoj strmini po kojoj se nije moglo i i, nego sjesti pa gdje se zaustaviš. Nije prošlo dugo ni vremena ni puta, kad se za uše glasovi: »Halt, halt«, a istodobno zaštektaše automati, mitraljezi, a ništa ja e i žeš e što bombe i sa jedne i sa druge strane. Švabe nas zovu da se predamo, a zovemo i mi njih. Odstojanje je izme u nas 50—100 metara. Sre a je da je šuma gusta i odrasla, koju koristimo kao maske i kao zaklone. Mi smo u prednosti, jer su Švabe na velikoj strmini ispod nas.

Žestina borbe se ne smanjuje. Bombe i dalje zaglušuju e odjekuju. Odjednom se za u jauk nama sa lijeve strane oko pedesetak metara. Da, to je poslije detonacije bombe teško

ranjen desetar Branko Radoševi , zvani Akšam. Bacao mu je Švabo bombu ta no na noge, koje su bile potpuno raznešene. Nije dugo jaukao, nastupila mu je, valjda u ropcu i u teškim bolovima, halucinacija da doziva drugove, mole i ih da ga ne ostave. Nije mu se moglo prići, niti ukazati pomoći. Borba se je sve jače rasplamsavala i u svojoj žestini dostizala je kulminaciju. Njemci navaljuju kao pijani, a i moraju jer ih njihovi oficiri primoravaju pištoltima i komandama: »forverc, forverđe. Odbijamo sve njihove juriše i pokušaje da se približe našim položajima. Naš ranjeni drug Branko-Akšam, vidljivo na kraju života, još se oglašava, tiho jedva ujno, nedovršenim rječima zove: Božo, (Božo Pleaš poginuo na Ovijem brdu pri desantu na Drvar), uro, Rade... Javljali smo mu se, tješili ga, dozivali i obevali da mu ga iznijeti samo dok raš istimo sa Švabama. Nije prestajao dozivati, sve dok nije prestalo da kuca srce ovog hrabrog druga, rukovodioca i komuniste, koji je 2. avgusta 1941. godine, sa svojim Vrto anima, jurišao na Gradinu i crkvu u svom selu na domobranske položaje.

Sunoe se spušтало кај зајаску, а и ова јестока и веда дуготрајна борба блиžила се крају. Припремамо се за последњи јуриш. Уз веома јестоку ватру из свих оружја и оног наше: »Јуриш, напријед Крајињци, заломи лјево, hvataj žive«, најујројмо непријатеља до пута који иде од Конјица према Јабланици.

Већ се по ела приближавати но. Враамо се стрмом узбрдичком. Найлазимо на велики број мртвих непријатељских војника, али их не бројимо, а водимо заробљене. Найлазимо на тело нашеог омилjenog Branka Radoševi a-Akšama. У том моменту присеам се како је и у најтеžим моментима умео на и повода за шалу и разоноду, развеселити и уморне и ненаспаване, увјек ведар и на смјану стати на ело своје десетине и повести је на извршење и најтеžих задатака, као што је учинио и овог свога последnjег дана свога живота. Друга Branka smo na nosilima donijeli u selo Krstac, где smo ga sahranili uz skromne partizanske војне појасти, као што smo i ostale борце сахранjivah. Treća eta, a i itav etvrti bataljon, ostavili su свога друга, борца, rukovodioca i lana KPJ да вје но појави на straži mira na kraju jedne velike pobjede.

SE ANJE NA DURU VUJINOVI A »CRNOG«

U drugoj polovini februara 1943. godine, na planini Zlopoluju kod Duvna, napala je bolnicu ja a grupa etnika i ustaša, a pošto se kod bolnice nije nalazila zaštitna jedinica, bolesnici i ranjenici, koji su mogli da se kre u, dali su se u bekstvo, me u kojima sam bio i ja. Nisam mogao ponovo do i u stroj Prve Krajiške brigade, jer je ista bila daleko na putu za Centralnu Bosnu. Zato sam se, sa drugom Veselinovi Lazom iz Pete Krajiške brigade i bolni arkom Kopanja Draginjom, odlu io, da se priklju imo u jednu od Krajiških brigada, na koju najprije nai emo.

Od planine Zlopolja kretali smo se u pravcu Prozora. U toku pokreta nailazili smo na Crnogorske i Banijske jedinioe. Drugovi iz ovih jedinica rekli su nam da se napred nalazi Tre a i Sedma Krajiška brigada. im smo uli za Tre u Krajišku brigadu, odlu ili smo da budemo samo njeni borci. Imali smo sre u, jer u sumrak 28. februara, na jugoisto nim padinama planine Raduše, naišli smo na kuvara 2. ete, 4. bataljona, Tre e Krajiške brigade, druga Grbi a, koji se sa kuvanom hranom žurio da podeli ve eru eti, koja je bila na položaju severno od sela Jekli i — južno od Gornjeg Vakufa. Pošto smo prolazili pored štaba 4. bataljona, javili smo se komandantu bataljona drugu Bosni Milanu, koji nas je, na našu molbu, sve troje rasporedio u jednu etu. Naredio je kuvaru Grbi u da nas povede u 2. etu radi rasporeda. Pošto smo se javili komandiru Milanu uki u radi rasporeda, rekao nam je da najpre ve eramo, a potom da do emo u komandu ete.

Kad smo posle veere došli kod komandira ete, tu smo zatekli mitraljesca uru Vujinovića, koji je ujedno bio i komandir samostalnog mitraljeskog odelenja ete. Pošto je tada 4. bataljon vodio žestoke borbe na planini Raduši i terenu Gornji Vakuf—Bugojno, i da je istog dana bio ranjen jedan od pomočnika mitraljesca, drugi Vujinović je zamolio komandira ete da ga po em kod njega i zauzmem mesto ranjenog pomočnika. Bio sam nestrpljiv, očekujući i odgovor komandira ete. Rekao sam mu, da sam, do ranjavanja, u Prvoj Krajiškoj brigadi bio pomočnik puškomitraljesca. Tada je odluka pala, odreden sam za pomočnika, na mesto teže ranjenog druga Karana Mile.

Drug uro Vujinović, »Crni«, kako smo ga iz milja u eti nazivali, je na mene ostavio snažan utisak i služio, meni i ostalim drugovima, za uzor po svim pitanjima. To je bio pravi Krajiški gorosta, visok, snažan — pravi a'leta. Pre dolaska u partizane bio je nepismen, ali njegovi pogledi i shvatanja, odavali su jednog prirodno bistrog i inteligentnog oveka. Sve je na njemu i u njemu bilo skromno. On je to inio na svoj način, ne dajući i oduška svom trenutnom raspoređenju. Bio je to pravi veseljak »meksičanac«, naš »Crni«.

Kao borac, desetar, vodnik, zamenik komandira i komandir ete, bio je lice i ogledalo ete i bataljona, omiljen i veoma cenjen. Njegova pojava, način ophođenja i uopštete odnos prema drugovima, bio je dostojan komuniste, borca i starešine. Imao je neobično privlačnu i uticajnu snagu na okolinu. Voleo je ljudi i brinuo se o njima. Oni su mu točno naročili pažnjom uzvraćali. Stizao je svuda. U njemu je postojalo neiscrpno vrelo volje i energije. Najveća manja kod našeg ure »Crnog«, bila je u tome, što je bio nepismen. Međutim, ovu slabost uspešno je savladao, kao što je savladao bunkere i druge prepreke koje su mu na putu stajale. Uspeo je samo zahvaljujući i njegovoj ogromnoj volji da savlada, tj. da nauči i piše, uči mu svesrdno pomagali i pružali bezograničnu pomoč drugovima 2. ete. Za vreme odmora ili zatišja, »Crni« se nije odmarao. U njegovim snažnim rukama mogla se videti sveska i olovka. Ta upornost se mnogostrukom isplatila, tako da je za nekoliko meseci itao i pisao mnogo bolje od mnogih koji su već imali završenu osnovnu školu, pa i više.

Doga alo se da »Crni« svojom borbenoš u, lukavoš u i prisebnoš u kao mitraljezac, a kasnije kao starešina, rešava mnoge akcije, i skoro izgubljene situacije, on je pretvarao u pobedu. Mnogo puta je bio kritikovan i opominjan, što juri neoprezno za neprijateljem, ide u opasnost bez podrške ostalih drugova i što se izlaže nepotrebnoj opasnosti po život.

Dok smo to govorili na sastancima, slušao bi nas ozbiljna lica. Gledaju i ga tako zamišljenog, poverovali bismo, da nas je razumeo i da u tom trenutku sam sebe proverava. Ali, grešili smo. U tim trenucima, kasnije nam je jedanput priznao, on je sebe osu ivao zbog nekog promašaja iz mitraljeza i puške, (jer je, sve dok nije postao zamenik komandira ete, pored mitraljeza, bio naoružan i malom italijanskom puškom), kao i loše ba ene bombe, zbog ega su neprijateljski vojnici uspevali nekažnjeno pobe i.

Kad je postao komandir voda, mislili smo da e, kao starešina, mo i da se više kontroliše, ako ne zbog sebe, onda zbog jedinice. Ali tako nije bilo, opet je jurio sam, izdvajaju i se iz jedinice, koja nije mogla uvek pratiti njegova kretnanja. »Drugovi«, esto bi govorio, «ja ne mogu nikoga u iti kako treba da se bori ako to neko sam ne nosi u sebi i sa sobom», branio se na etnim i partijskim sastancima, »molim vas, oslobojidite me dužnosti vodnika voda, jer se najbolje ose am kad sam borac — mitraljezac«. »Kao starešina ja sam sputan«, govore i, da e eta više da ima koristi ako je on borac — mitraljezac.

Komandir 2. ete uki Milan i Mile Bulaji , sa »Crnim« su uvek imali muke da ga ubede da bude starešina. Mnogi borci njegove ete prosto su se otimali kod komandira ete da budu »Crnom« pomo nici nišandžije, ili nosioci munićije. Ja sam imao sre u, da me je »Crni« izabrao da budem jedan od pomo nika u njegovom mitraljeskom odelenju.

Pošto nije želeo biti starešina, to su ga, komanda ete i partijska organizacija, oslobojili dužnosti komandira voda. Nije želeo da bude ni kao vo a bombaškog odelenja, u kojem je bilo samo 2—3 druga.

Cesto su se akcije nas bombaša, koji smo išli sa »Crnim« izvodile ovako:

»Sedite vi tu«, govorio bi uro, »dok ne izvidim situaciju oko bunkera«.

Mi bi sedeli i ekali, sve dok eksplozije bombi i Durino »napred proleteri, napred Krajišnici« ne najavi da je zadatak izvršen, te da za druge bombaše više posla nema. I obično, tada bi na soenu stupila 2. eta, ili 4. bataljon, upravljeni odsjajem eksplozija njegovih bombi i svetle ih kuršuma iz njegovog mitraljeza.

Još uvek su mi u se anju mnogi juriši druga ure Vujinovi a »Crnog«. Navodim samo neke, koje pamtim:

— na planini Raduši, u dolini Jablanice, na planini Hipsaru, Ze evu Brdu, Miljevini, Bugojnu, Banja Luci, Borova Glava kod Livna, Kori na kod Glamo a i druge.

Više puta mi je priao o svom selu Oraškom Brdu — Gorijevcu, a najviše o svojoj drugarici Ani. Govorio bi, da ne može prežaliti što i nju nije poveo u partizane, govoreći i pri tom, da su se oni za uvek rastali. Tako je esto priao o svom sinu, koji je bio star godinu i po dana, kako je on biti budući obicir i da će biti u mitraljeskim jedinicama.

Uro Vujinovi »Crni«, kao komandir 2. ete, 4. bataljona, naše brigade, poginuo je 2. juna 1944. godine na planini Lisini, kada je njegova eta vršila - etvrti uzastopni juriš, da bi, u okviru etvrtog bataljona, obezbedili prolaz Vrhovnom Stabu i nesmetan pokret u pravcu Kupresa.

Blagoje NENADI

NAJTEŽI ISPIT JEDNOG INTENDANTA

U proljeće 1943. godine, u jeku IV. neprijateljske ofan-zive i neposredno poslije poznatog prelaska Neretve, III Kраjiška brigada bila je određena da od Neretve do Drine štiti prenošenje ranjenika i prođor glavnine naših jedinica prema Sandžaku i Crnoj Gori.

Bio je to jedan od najtežih zadataka ove brigade. Najteži po borbama koje je vodila sa neprijateljom, a posebno najteži — jer je na tom zadatku doživjela prvu i najtežu glad. Takore i — totalnu glad.

Kretala se koridorom između Prenja i Bjelašnice. To je pasivan i siromašan kraj. Naprijed su prošle etiri divizije i oko 4.000 ranjenika. Narod je dao sve što je mogao dati partizanima, a prije toga neprijatelj je opustošio kao i svuda, kuda su njegove jedinice prolazile. Zatim, tim istim koridorom i na za elju, prolazi ova brigada kao zaštitnica. Po-etak je aprila mjeseca.¹ Drveće nije još prolistalo, zemlja gola, ni trave nema za konje. Ambari prazni i torovi prazni. Dosta naselja prazno i napušteno. Nešto stanovništva je neprijateljski raspoloženo prema nama, zavedeno i pobeglo sa neprijateljom, a nešto silom otjerano pred neprijateljom. Kratko — pustoš. Ono stanovništvo što je i ostalo, siromašno je, i sami gladuju. Jedni, oni koji nas simpatišu, stvarno gladuju. Oni drugi, »njihovi« prividno gladuju pred nama, sakrili su od nas ono što im je još ostalo i što imaju.

¹ Brigada je prešla reku Neretvu 15. III. 1943. godine i ostala na odbrambenim položajima od reke Neretve do Bora kog Jezera sve do 6. aprila, kada je krenula prema Drini u sastav glavnine.

Iscrpljuju se sve mjere. Održavaju se savjetovanja, izvode se ekonomski akcije; intendanti trljaju glavu, ali hrane nema i borci gladuju. Postavljaju se partijski zadaci pred komuniste, pred boroe. Izdržati. Gladovati i izdržati. Izvršiti zadatak, a ne iskriviti liniju, liniju Partije i Revolucije.

Vrhovni Komandant izdaje posebnu naredbu:

— Obzirom na ozbiljnost situacije i na pasivnost terena, formirati posebne komisije za snabdevanje. Pojedinci ne smiju pribavljati za sebe hrani. Prekršaje strogo kažnjavati.

Komisije izvršavaju svoj zadatak, greške se ne prave, ali borci gladuju. Gladuju i ratuju.

Intendant brigade ne spava, dan-no travi, traži, smišlja šta da uradi, šta da predloži štabu brigade, kako i gdje da nabavi hrani. Bar za jedan dan, bar za jedan ruak. Bar toliko, da se borcima »simboli no« pokaže da se o njima vodi rauna.

Uspjeha nema, hrane nema, borci gladuju.

Dvojica boraca nisu izdržali i prekršili su Titovu naredbu. Sami su išli da traže hrani. Uzeli su od seljaka, »na silu«, dva kilograma krompira. Seljak ih je prijavio. Ovaj slučaj pogoršava i onako tešku situaciju. Prijeti opasnost da se i ostali borci ne povedu za njima.

Slučaj se po hitnom postupku razmatra. Razmatraju ga komunisti, a i štab brigade. Formiran je i vojni sud. I sud razmatra slučaj i donosi odluku. U ime jedinice, sud presuđuje i izriče smrtnu kaznu. Streljani su pred narodom toga kraja i pred jedinicom.

Borci napuštaju »gubilište« pognutih glava. Razmišljaju: »Treba izvršiti Naredbu Vrhovnog komandanta«. »Treba održati liniju i stav Partije, a glad je nemilosrdna«. »Treba imati nad ove ansku snagu i svijest i oduprijeti se toj nemilosrdnoj nemani — gladi. Umrijeti gladan, a o uvati stav Partije i Tita«. To je zaključak komunista, to je zaključak svih boraca.

Borci se vraćaju na položaje i nastavljaju zadatak. Gladaju i izvršavaju zadatak. Održavaju se konferencije, govore komunisti — borci komunisti.

— Izdržati! Izdržati i izvršiti zadatak — glasio je zaključak na svim konferencijama.

Posla e nam smjenu. Smjeni e nas odmornija jedinica, odmornija i nahranjena. Mi smo krenuti naprijed, tu i se sa neprijateljem, oteti hrani od neprijatelja — ubi ivali su komesari.

Intendant pla e i krije ūuze od drugova, da ne bi rekli da je slab. Pla e i krije suze od boraca, da se ne bi demoralisali. Trojica su ve dezentirali. To je prvi sluaj u brigadi. Predlaže štabu ekomske akcije i štab usvaja. Borci gladni idu sa intendantom u ekomske akcije, napadaju neprijatelja, potiskuju ga sa položaja, ali do hrane ne dolaze.

Borci gladuju.

Intendant održava danono ne konferencije sa doma inima koji su ostali i zatekli se tu, kod svojih kuća, ali svi oni slijedu ramenima, krunu se u djecu: — Nema!

— Nemamo ni sami šta da jedemo, dah bi da imamo.

Intendant prikuplja podatke o neprijateljima, o onima iji su sinovi u etnicima ili u ustašama.

Ima ih i takvih. Imatih, ali ni oni nemaju ništa. Nemaju ili ne daju.

Intendant predlaže štabu da se seljacima pomogne pri oranju. Stab usvaja. Uzimaju se konji ispod baca a i mitraljeza i pomaže se seljacima pri oranju zemlje.

Partizanski konji oru, a gladni borci ih tjeraju — ko i jaše!

Ciju zemlju oru? Možda neprijateljsku?

Seljak drži plug, ore svoju zemlju, ore i gleda gladnog partizana kako posređuje i pomaže mu orati njegovu zemlju.

Seljak ore i »razmišlja«. Šta razmišlja i da li uopšte razmišlja? Sin mu je u etnicima i bori se protiv ovog gladnog partizana, što sa njegovim ocem ore njegovu njivicu.

Gladan partizan ore, da bi njegov sin imao hleba kad se vrati kući. Ako se vrati?

— Je li to pravda i imali uopšte pravde? pita se intendant.

Konji složno vuku, a partizan tetura za njima. Drži se za kajase i konji ga više vuku, nego što on ima snage da se kreće za njima. Brazde se slažu jedna uz drugu.

Njivica je uzorana.

Seljak sije kukuruze. Donio je oku, dvije, »jer nema više«. Trebalо bi ga gušiti posijati, ali on »nema više« kukuruza, pa sije narijetko.

— Neka samo nikne, pa koliko bilo. Samo da njiva nije pusta. Treba za zimu obezbijediti za eljad. A i ovaj rat se otegao i ko zna koliko će još trajati. I sin e navratiti. Ili možda sasvim do i! Ako uopšte do e, ako ne pogine — razmišlja seljak.

Seljak »razmišlja«. Razmišlja i sije. Drži torbu ispred sebe i sije, a kukuruzi se u torbi smanjuju.

Partizan ga prati. Ide uz njega i gleda u torbu sa kukuruzima, gleda kako se smanjuju, gleda i ona zrna što padaju iz ruke sija a i gube se me u brazdama. Gleda i misli?

— Ne e li mu ostati koja šaka? Cini mi se da seljak sije na gusto. Moglo bi to i rede?

— Ne e li ostati samo šaka?

— Ne e li se sjetiti, pa mi dati jednu šaku, samo šaku!

Ali šta bi on s tim? Nesmije primiti. Takav je stav. Takva je direktiva. Borci ne smiju sami tražiti hranu.

On ne e sam tražiti. Ali ako mu seljak ponudi? Ako sam dadne. Dobrovoljno. Kako se to smatra? Da li je to dozvoljeno?

Mutilo mu se po glavi i on nije mogao odgovoriti na ovo pitanje koje je sam sebi postavio.

Sa šakom kukuruza bi se povratila snaga.

— Ali samo meni! Jednom! A šta e ostali? Zar pojesti sam, bez drugova? Oni da gladuju?

— Ne! To ne u. To ne bi bilo poštено. Nije ni drugarski. To se u ratu ne smije.

Gleda na zalazak sunca i ini mu se, da danas nešto sporo zalazi. Isto kao i kad je bombardovanje, pa nikad da padne no. Nikad da do e ta jedina zaštitnica, koja je jedina u stanju da nas skloni od tih prokletih neprijateljskih ti urina, što su smrt na svakom koraku.

Gleda na zalazak sunca i nešto smišlja!

— Ne e li se smrknuti prije nego što seljak pobrna i zemlja prekrije kukuruze.

— Do i u sam i najesti se kukuruza. To e me spasiti. Ti prokleti intendanti ništa da nabave. Do i sam. To je najbolje rešenje. Niko me ne e vidjeti i niko ne e ni znati.

— I zna i opet sam? A ostali drugovi? Da povedem još nekoliko drugova? Dozna e se. Neko e otkriti! i to opet nisu svi. Zna i, drugi e opet gladovati! A, ne! Ni to se ne smije.

Odlu uje.

— Ako mi seljak dadne sam, dobrovoljno, uze u. Uzeti, povesti seljaka kao svjedoka i ponijeti kukuruz u jedinicu, neka se podijeli svim borcima. Svakom po zrno. I jedno zrno e pomo i.

Seljak sije, a borac gleda. Cas u torbu koja se prazni, a as u zrna koja se gube me u brazdama.

Seljak to primje uje. Primje uje ,i »razmišlja«.

Najednom, pucanj! Neko je opalio iz šume na seljaka i na partizana.

Jedan metak, dva, tri!

Meci se zariše oko njih u brazdi, kao i ona zrna što ih je seljak bacio iz ruke, da mu niknu, da porastu kukuruzi, da rode, da obezbjedii zimnicu za eljad. Za eljad i za sina koji je u etnicima. Za sina koji se bori protiv ovog partizana, što mu je sa ocem uzorao njivu.

Seljak baci torbu. Ostatak kukuruza se prosu u oranje, a on uhvati partizana za ruku i pognut potra s njim za jednu gomilu kamenja.

Pucnjava prestade.

Seljak se podiže, uze praznu torbu, opljunu i nešto opsova ..

— Ajdemo druže! Ajde, ne emo brnati. Ne emo, nemamo za koga. Nek ne niknu. Neka ne rode. Nemaju za koga!

Partizan povede svoje konje i uputi se u jedinicu, a seljak, poguren, uputi se svojoj ku i, okre u i se i pogledaju i as na partizana, što gladan tetura i vodi konje, a as na nedovršenu njivicu.

Došla je no . Seljak ne spava. Razmišlja. Sta razmišlja? I da li uopšte razmišlja?

Ko je pucao? Ko mu to ne da da uzo i posije njivicu? Partizani su se sami ponudili da mu pomognu. On ih nije molio. I ko ima nešto protiv toga, što njemu partizani pomažu? To su komšije? Sad će ga još proglašiti izdajnikom?

— Izdajnik. Prodao se partizanima! Zašto? Sto su mu uzorali njivicu!

— Pa oni su se sami ponudili. Ja ih nisam molio!

— Ali ti nijesi smio da primiš ponudu bandita. To su banditi! — uje on glas svog sina!

Banditi! Izdaja! Izdao? Seljak razmišlja! Koga izdao? Sta izdao? I ko je pucao? Ko smije da puoa na mene kad orem svoju njivicu? Šijem za svoju eljad? Ko? Banditi?

Da, banditi su pucali! Banditi, ali ne partizani. Oni su mu pomogli da poore svoju njivicu.

— Da nije... on? Moj sin: Mo.. .j S.. i. .n?

Trže ga kucanje na prozoru!

— Ko je?

— Ja sam — otvori. Otvori, samo da ti nešto kažem.

Poznaje glas. To je njegov sin. Ustaje i otvara prozor.

— Slušaj! — došao sam samo da ti kažem. Ti si orao danas sa banditima. To sam ja video. I drugi su vidjeli. Ja sam pucao na vas. Ja. Ja ne u da mi kažu, da mi je otac izdajnik! Oni e te ubiti. A ako te oni ne ubiju, ja u te ubiti. Ja. Toliko i laku no !

— Šta pucao? Ko pucao? Ubiti! Koga ubiti? Si. .ne.

Sin nestaje u pomrini, a seljak i dalje stoji kraj otvorenog prozora i zuri u pomrinu. Kad je osjetio da mu je hladno, vra a se u postelju. Vra a se, liježe, ali ne spava. Uzima lulu i list krdže, tare ga medu dlanovima, me e u lulu i pripaljuje. Puši. Puši i razmišlja. Šta razmišlja?

Te no i ni intendant ne spava. I on razmišlja. Da mu je da bar ima cigar duvana pa da zapali, lakše bi zoru dovekao, a sutra se mora nešto stvoriti, pa bar, ne birao naina i sredstava. Ali on nema cigarete. On nema ni krdže da zavije. Razmišlja:

— Šta uraditi? Šta predložiti štabu? Šta preduzeti i gde naljaviti hranu? Samo za jedan dan. Samo za jedan ruak. Samo po zalogaj svakom borcu i bilo šta. Iz tog razmišljanja trže ga poziv stražara:

— Stoj! ko ide?

— Ja sam — onaj što ste mu danas orali njivu — odgovara seljak iz pomrine.

— Šta ho eš — zovnu ga po imenu onaj isti partizan koji je s njim orao, a sada na straži, jedva od gladi drži pušku.

— Polako sinko! Nemoj vikati, u e nas. Vodi me kog tvog intendanta. Vodi me, imam nešto važno da mu kažem.

Intendant je ve na nogama, uo je razgovor i ve je za le ima stražara.

— Pusti ga neka do e! veli stražaru.

— Vodi me ne e u ku u, ali e nema nikoga, nego nas dvojica. O u nešto da ti kažem — re e seljak.

Kad su ušli u ku u seljak se par puta okrenuo oko sebe, da utvrdi jesu li njih dvojica sami i da ne bi još neko sem

intendantu u ovu njegovu priku, jer se boji da »oni« ne doznaaju. Lopovi su to i ubili bi ga.

Kad se uvjeri da su oni i intendant sami, otpoče bez uvida.

— Slušaj me! Ja nemam. Nemam djece mi. Da imam, dao bi. Zadnje dvije oke sam danas posijao u onu njivicu. Da posijao! Nijesam sve ni posijao. Nešto je ostalo, bacio sam, prosuo, ali to ti je već ispričao onaj drug, što si mi ga poslao da mi pomogne. Nijesam završio njivicu. Pucali su na nas. Name i na onog vojnika. I to ko je pucao? Oni su pucali! Oni! On! On za koga sam ja sijao!

— E kad je tako, ne u sijati. Ne u pa nek pomru. I on neka umre. Ako ne pogine, neka umre.

— Ja nemam. Da imam, dao bi. Ja nemarna, ali drugi imaju i kad imaju, neka daju. Neka oni daju. Neka daju i neka pomru.

— Treba im uzeti. Ako ti ne daju milom, uzmi im silom. To ti ja kažem. Uzmi i neboj se ni boga ni ljudi.

— Slušaj me dobro. Slušaj i pamti. Pamti ili piši, kako ti je volja!

Tamo gdje rječica ulazi u kanjon, a ispred kanjona put vodi preko rijeke. Slušaj me dobro. Proći kroz taj kanjon. Ima puteljak niz rijeke, pa se gubi. Ulazi u samu rijeku. I ne vidi se. Zbog toga niko i nezna da tamo ima živih. Ispod kanjona su dvije kuće. Dvije kuće i veliko imanje. To ti je zatvoreno kao u kutiji. Sva vaša vojska je tuda prošla i niko te dvije kuće nije video. Cjeli su. Partizani im ništa nijesu uzeli, a neprijatelji ih neće, jer su im sinovi s njima. S njima, kao i... ali ništa sad.

Dvije suze mu se skotrljaše niz lice. On ih obrisa dlanom jedne ruke i nastavi:

— I slušaj me dalje. Imaju dvije dobre kuće. Odmah uz kuće su dvije staje i torovi. To su dva brata. Dva imanja. Kako u jednog, tako i u drugog. Pored staja i jednog i drugog su velike gomile grana od brsta, što su zimus davali stoci. Imaju veliku stoku, ali to u ti poslije reći.

— Pod tim granama su trapovi sa krompirom. U svakog po dvanaest metri. Više kuće je pećina. U njoj je žito. Ima ga dosta.

— Marva je na bačajama. Pritegra i ima da ti je dotjeraju.

— Eto, to ti je sve i said pazi. Jeli vjera, da se ja i ti no as nijesmo vidjeli? Ni vidjeli ni sastajali. Ako me izdaš, ode mi glava.

— Tri vjere, — druže! Tri, a ne jedna i ne boj se, dok je nas, tebi ni dlaka sa glave ne smije hvaliti. Hvala ti i ovo ti partizani ne e zaboraviti. A sinu poru i neka se opameti, neka napusti onu bandu i neka se vrati ku i. Neka se vrati i neka preda pušku, ne e mu partizani ništa. To mu slobodno poru i — re e mu intendant i od radosti po e da ljubi seljaka.

— A sad idem dok nije svanulo. Vide e me neko! — ve li seljak. Ali pazi, držim te za rije . Za vjeru i za rije .

— Uzdravlju i ne boj se ništa — dobaci mu intendant na rastanku.

Kad je seljak otišao, intendant je probudio svoje ljudstvo i krenuo negde. Ostavio je samo stražara i naredio mu, da štabu brigade kaže, da je on negdje otišao sa ljudstvom i sa konjima, a gdje, da mu to nije rekao.

Krenula je kolona. Kad je svanulo, stigli su na pola puta. Sunce je rano prigrijalo. Proljetno sunce što umara i sita ovjeka i oduzima mu pola snage, umrtvluje.

— Lako smo našli potok i klisuru na njemu — pri a poslije intendant.

— Kad smo prošli kroz klisuru, puteljkom kojim mogu samo pješaci i tovarna stoka, pred nama se ukaza zaravan oivi ena svud naokolo brdim, sa par ku a i staja.

Za trenutak smo zastali. Zaprepašteni udom od prirode.

— Da li je to ta no, ili se to nama samo inī?, pitali smo jedan drugog, nijemo se pogledavaju i.

— Da li ova klisura — kroz koju smo prošli predstavlja rajska vrata, koja je klju ar slu ajno zaboravio, da te no i zaklju a, pa je nama smrtnicima omogu io pristup u taj nevi eni zemaljski raj?

— Da li smo možda bih u agoniji od gladi, pa nam se sve to samo pri inilo?

— Ne, to je bila stvarnost. Svi smo mi bili potpuno prisibni i svjesni onoga što vidimo, i ako smo — ne vjeruju i svojim oima, pitali jedan drugoga:

— Vidiš li?

Ispred tih udnih vrata, kroz koja smo malopre prošli, na itavom obzorju, nije bilo ni jednog drveta koje je prolista-

lo Tek je prolje e bilo nagovjestilo svoj dolazak i drve e je bilo tek napupilo. Tu i tamo je probio po koji šumski cvijet, a po neka vo ka, tek po ela da otvara svoje prve cvjetove. Trava je bila tek po ela i to u pitomijim dolinama da po malo mijenja boju.

A ovdje u ovoj udesnoj dolini »mira? U ovoj dolini što ni za rat ne zna?

Ovo je »oaza« u pustinji, koja iznemogлом putniku pruža spas. Gladni e tu na i hrane!

U ovom tajanstvenom skrovištu, koga prolaze e jedinioe nijesu izgleda uo ile, a koje je i neprijateljska vojska, iz nekog, vjerovatno odre enog razloga — štedjela, na i e, izgleda nesretni intendant, rješenje zbog kojeg ve no ima ne spava i za kojim ve nekoliko dana traga.

Ovdje je sve prolistalo. Trava zazelenjela, a vo ke svojim mirisima i cvjetovima, koji proviriju kroz liš e, zovu p e le da ih nahrane prvim kapljicama slatkog soka.

Sve ovo, i ku e lijepo ure ene, onako doma inski u bijelo Okre ene. Oko njih nekoliko staja i pomo nih zgrada, a oko ovih veliki torovi, sve onako kako to dolikuje dobrom doma inu.

— Drugovi — ovdje nema gladi, uzviknu radosno intendant. Tu emo na i rješenje.

Kolona krenu dalje.

Odmah na izlasku iz klisure, pojavi se dobro ure en kol ski put, oivi en sa obe strane zelenom živicom od bagrema.

Ali avaj! Oko živice sa obe strane puta u razvu enom »strelja kom stroju«, borci partizani, naše Prve ete, beru koprive!.

Bez uobi ajenog pozdrava, intendant, skamenjen ovim prizorom, upita ih:

— Šta to radite drugovi?

— Eto, beremo za ru ak, odgovoriše nekolicina. Ostali i ne podigoše glavu i ne pogledaše intendanta. Odgovor ovih drugova, koji nijesu ni podigli glavu, ni pogledali intendanta, nego su nastavili da beru koprive, bio je glasniji za intendanta i on ga je dobro uo. Cuo je odgovor: »Idi do vraka! Ti koji si dužan da nam obezbjediš hranu, udiš se što beremo koprive i pitaš nas šta radimo? Ovaj mu odgovor ponovo o

duze snagu, suze mu samo potekoše i on prošaputa, sam za sebe. »Ni ovdje — zna i nema rješenja, i ovdje vlada glad. Zna i onaj seljak je lagao«.

utke, ništa ne govore i, krenu dalje, a njegova kolona za njima. Pred jednom stajom susreo se sa komesarom ete.

— Sta nam nosiš spasio e? — do eka ga komesar, nau en da se šali s njim.

— Došao sam da od vas uzmem za cijelu jedinicu. Cu-li smo da se vi ovdje hranite dobro, a ostali još uvjek gla-duju — glasio je odgovor intendanta.

Komesar se nasmija.

— Pa dobro, ako uspiju moji ljudi da naberu dosta kopriva, ja nemam ništa protiv da podijelimo. Samo se bojim da ipak ne e biti toliko, pa da bude dosta za cijelu jedinicu. Opasli smo ve sve — za ovih sedam dana, koliko smo ovdje. Ostala je još samo ona živioa oko puta. Koliko e tamo biti neznam. Nijesam išao da procjenjujem, ali ako kopriva brzo rastu, mrka kapa i za nas, a kamoli da još vama nešto damo?

— I vi sedam dana jedete koprive? — kao za u eno e intendant.

— Nego šta misliš! Ma nijesmo se mi odmah ni sjetili na tog avola, pa smo dva dana bili bez i ega, nego nas ovi doma ini nagovoriše. Berite — vele koprive, ina e e te po-crkati. Mi vam nemamo šta dati da jedete!.

— Oni vam to savjetovali?.

— Pa da znaš, i oni su ti sirotinja, nemaju ništa. Sve im, vele, neprijatelj oplja kao. I oni isto beru koprive i kuvaju kao i mi. Dadnu nam po šaku kukuruznog brašna, te tako pospemo malo po koprivama i da vidiš nekako se može. Po-steni su to ljudi, ali šta eš, nemaju ni sami.

intendant sluša komesara i razmišlja. Da li je to sve skupa mogu e? Da nije komesar poludio pa štiti ove seljake, jer mu dobro hrane etu? Ah, šta bi onda borci brali koprive? Radi promjene, — dodijala im dobra hrana. Ne, to je nemogu e. Zna dobro tog ovjeka, a nemogu e je da ovjek od gladi poludi! Komesara dalje sluša, a o ima traži gomile granja pored staje. Komesar nastavlja dalje o doma inima, kako su ih lijepo primili i ak im dozvolili da spavaju na sta-jama na sijenu.

Intendant klima glavom u znak odobravanja komesaru, a onda, sam za sebe, »jest granje je tu«!

Kaikvo granje? — pita ga komesar.

A, da! Ništa, ništa, ja to onako nešto za sebe, veli intendant, nego daj molim te, pozovi te tvoje doma ine da nešto porazgovaramo.

— Ma šta eš razgovarati s njima, smije se komesar.

Taj mali davo, kako smo ga zvali u jedinici, uvjek je spremjan na šalu i ma smijeh. Taj se uvijek smije i kad je najteže. Njegova eta pjeva i onda kad svi drugi pokunjaju glave od umora i gladi. Taj mijes znao ni jednu rije progovoriti, a da se prvo ne nasmije. I to uvjek tako glasno i tako veselo, kao da je se »najeo rotkve«.

— Danas eš se najesti komesaru i Ti i Tvoja eta i cijela jedinica — veli mu intendant, a ovaj se zaoenuo od smjeha i sjede na zemlju.

— Daj molim te pozovi ih, da ih sam ne tražim, da vam ne pokvarim »dobre« odnose.

Kurir ode po doma ine, a komesar izvadi kutiju sa cigarettama i ponudi intendanta.

— Znam da nemaš, izvoli zapali.

— Od kud ti italijanske cigarete, pita ga intendant?

— Ne znam, pravo da ti kažem, od kud mi, to mi je dao jedan od doma ina — veli komesar.

— Casti vas sa italijanskim cigaretama, a nema vam ništa dati da jedete, malo udna stvar!

Kad do oše doma ini, komesar se pozdravi s njima, kao njihov stari poznanik, a onda im predstavi intendanta.

— Ovo je drug iz našeg štaba. Došao je da nas obi e i da malo porazgovara s vama. Drago mu je što ste nas lijepo primili i udomili — veli komesar i opet se nasmija.

— Drago mi je — jedan e od doma ina. I nastavi: Eto, što smo mogli i što možemo, drage volje. Znamo mi šta je vojska, nego, nema se. I mi sami gladujemo. Neprijatelj — brate sve opustio. Sre a ostala ova ku a cijela, pa ovjek ima e glavu skloniti. Ina e patimo se za hranu. Eto da nije to staja ostalo, gdje bi vaši vojnici sklonili glavu, a no i su hladne. Nema se, pa to ti je. Dao bog pa te e još koja kila brašna i to brate dijelimo bratski. Evo druga komesara, neka kaže nije li tako.

Komesar ee smješka i klima glavom u znak odobravanja.

— Malo kopriva naberemo, pa malo brašnom zamutimo, samo da ono djeoe ne poskapa. Vojnicima isto to damo. Sta eš, mora se. Znamo ini šta je jadna vojsa. Ipak im je lakše kad sa onom šakom brašna zamute ono malo kopriva.

Od ove rije i «zamute» intendantu se zamuti u glavi i on zamalo da ne planu, ali se ipak uzdrža.

— Da, da! — upade mu intendant u rije, ne mogavši sa ekati kraj pri e.

— A velite neprijatelj vam opustio? Nego molim vas koji je to vaš neprijatelj?

Doma in se o ito iznenadi ovakvim pitanjem, te nekako zbunjeno promuca.

Pa... pa... neprijatelj, zna se ko je neprijatelj.

— Ma, mi znamo ko je naš -neprijatelj, odnosno ko je neprijatelj naroda, ali me interesuje koga vi smatrate neprijateljem? — opet e intendant.

— Pa... Švabe i... i ustaše; jedva promuca doma in.

— A Italijane i etnike? — dodaje intendant. e njih ubrajate?

— Pa... i... i oni. I oni su neprijatelji, ako prave zlo narodu!

— Vama izgleda nijesu napravili zlo. Vas su pošteldjeli? A i kako e vam praviti zlo, kad su vaši sinovi s njima — otpo e intendant otvorenih karata i nastavi:

— Da, da — »prijatelji dragi«. Vi ste poslali sinove u etnike, da zajedno sa Italijanima žare i pale. Da ubijaju nevine ljude — starce i djeou. Vi zato pušite talijanske cigarete. Krijete hranu od gladnih partizana, koji na vašem pragu ginu u borbi sa tim neprijateljima, a za vašu slobodu. Za slobodu naroda i za vašu slobodu. Tim istim — gladnim partizanima — vi savjetujete, da beru koprive, da ne bi pocrkali kao psi na vašim pragovima i tako vam zagadili vazduh što ga udišete. I vi sami jedete koprive pred njima, jer se bojite da ih glad ipak ne natjera da potraže naše ainbare — iako se to protivi našim propisima, ah glad nema obzira, glad teško poštuje propise. To ipak možemo — kako vidite sami mi. Mi, -partizani. Vi ste pre neki dan prisustvovali streljanju dvojice partizana, kojima je glad paralisala svijest i koji su zbog toga prekršili naše propise — propise našeg Vrhovnog komandanta, propise naše Partije i samovoljno uzeli od — možda takvih kao što ste vi, par kilograma krompira. Eto,

zbog toga su hili streljani. Vama je njihova smrt poslužila kao garantija da vaše ambare ne e niko pretraživati i da e sve sakriveno i sve zakopano sigurno ostati. Treba samo malo izdržati. Par dana, pred tom gladnom »bandom« glumiti i s njima zajedno jesti koprive. Par dana i oni e oti i.

Vaši sinovi e i dalje nekažnjeni sa Italijanima da orgijaju, da žare i pale. Oni e i dalje da plja kaju nedužni narod i da vuku vama — svojim o evima. Vi e te i dalje da se tovite i da se gojite sa tom krvavom — narodnom mukom? Da jedete italijansko brašno i pušite talijanske cigarete, a gladni partizani e da ginu na vašim pragovima i za vašu slobodu? Oni ginu za bolju budu nost vaše djece, a vi to ne ete da vidite. Oni skapavaju od gladi na vašim pragovima, a vi se na njihovu smrt smijete. Njih streljaju što su u bunilu od gladi uzeli dva kilograma »vašeg« krompira. Krompira koga su vaši sinovi oplja kali i oteli od nekog poštenog i možda isto kao i mi — gladnog seljaka. S tim krompirom e te vi toviti svinje za sebe. Ali taj krompir ne pripada vama! On pripada nama. Nama partizanima! To je proizveo naš seljak, naš ovjek, naš narod. Proizveo ga je za svoju djecu. Vi ste ga ubili — tog seljaka, vi, vaši sinovi. Ubili ste i njega i njegovu djecu, za koju je on sijao taj krompir. Mi smo njegovi nasljednici. Mi smo nasljednici njegove djeoe i njihovih krompira. Mi smo deo naroda. Mi smo narodna vojska, borimo se za narod i imamo pravo nasiera narodne imovine. Imovine onog naroda koga ste vi istrebili. Vi, uhrajeni gadovi. Sluge okupatora.

— Šta e te sjutra re i narodu, kad se oslobođimo i kad protjeramo okupatora, a vi doma i izdajnici budete polagali ra una pred svojim narodom za izdaju, za saradnju sa okupatorom.

— Iza ite malo iz ovog vašeg zemaljskog raja. Promolite samo nos kroz onu klisuru što vas krije od ostalog svijeta i pogledajte leševe partizana, što su pomrli od tifusa i od gladi. Pun ih je potok. Ovaj potok što proti e kroz ovaj vaš »raj«. Oni se tamo raspadaju. Zakuži e vam vodu. Poskapa e vam stoka. I vi e te poskapati.

— Idite, zakopavajte te leševe, ali ne zbog ljudskih osjeaja i obaveza, da ih psi i vrane ne razvla e, jer vi tih osjeaja nemate, nego zbog vas i vašeg prljavog života. Spašavajte sebe.

— All ne zbog vas! Vi ne treba da živite!

— Zbog vaše djece. Zbog vaše djece, koju mi isto tako volimo kao i svoju djecu i za koju se mi isto tako borimo, kao i za svoju djecu. Sutra e i vaša djeca isto tako uživati plodove naše borbe, kao i naša djeca.

— Ali vi to ne shvatate! Vi to ne ete da shvatate. Vi ste se prodali okupatoru, i vi, i svoju roenu djecu mu ite. Tjerate ih da jedu koprive, što ni svinje ne e da jedu, samo da bi sakrili od partizana, od »bandita« žito i hljeb.

— Uostalom, kad vi ne žalite svoju djecu, ne emo ih ni mi žaliti. Uze emo vam sve što imate, pa poskapajte od gladi, Svi poskapajte i vi i vaša djeca.

— Pomislite, da i ovi partizani, koji su pomrli oko vaših kuća, imaju svoje roditelje. Pomislite, šta e re i njihovi roditelji, kad doznaaju da ste vi imali hrane, a da im nijeste dati? Ali vi to ne možete shvatiti. Ovjak treba biti ovjak, pa da ga i tu a rana zabolji.

— No dosta o tome, pre imo na stvar.

— Vi imate svaki po sina u etnicima. Je li ta no?

Braća su sve vreme utala i gledala predase, a kad im intendant postavi ovo zadnje pitanje, pogledaše se i zatim onaj stariji odgovori:

— Ta no je!

— Na ijoj su oni strani i protiv koga se bore?

— Pa... eto... otišli su sa Talijanima i bore se protiv vas. Mi smo im govorili, ali kad ne e da slušaju, šta im mi možemo.

— Dobro! Jesu li oni po vašem mišljenju naši neprijatelji?

— Pa... jesu. Im se bore protiv vas, jesu. I oni vaši i vi njihovi neprijatelji.

— Kažnjavaju li oni partizanske familije? Kolju li i ubijaju roditelje partizana, žene i djecu?

— Mi nijesmo uli da oni to rade, a za ostale etnike smo uli.

— Imamo li i mi isto pravo, da neprijatelju vratimo istom mjerom? Da palimo kuće, da ubijamo i koljemo njihove familije?

— Pa... imate, ali... vi kažete da ste narodna vojska i da se borite za narod. Vi kažete da se ak borite i za familije i djecu i takvih koji su protiv vas.

A, vidite, kako vi to razumijete, kad se radi o vašoj koži?

Jeste li vi veuli neki sluaj, da su partizani pravili odmazdu nad etničkim familijama?

— Do sada nijesmo. Valja re i istinu. Što jest; jest.

Eto vidite. Do sada nijestete uli, a ni od sada ne eteuti. Partizani to ne rade. Ali, ipak kažnjavaju neprijatelja i one koji mu pomažu. I vaše sinove emo kazniti. Oni su otvoreni izdajnici i bore se na strani okupatora, protiv nas. I vas emo kazniti. Vi pomažete vaše sinove i time pomažete i okupatora.

— Ja vas ne razumijem — umiješa se i onaj mla i seljak. Kažete da partizani ne prave odmazde, a zatim kažete da ete i nas kazniti. Ne znam zašto bi nas kažnjivali? Kažete da smo ih mi pomagali, a ja ne znam u emu smo ih pomagali? Mi smo im govorili da ne idu, ali kad nijesu htjeli slušati, eto im sada pa neka se obra unavaju s vama kako znaju i vi s njima, samo vi nas pustite na miru.

— Mi emo se ve s njima obra unati kad se sretnemo u borbi; Vi se za to ne brinite. Ako se ne predaju, ako ne polože oružje i ne vratre se sami svojim kuama? Nego, mi imamo i drugo pravo. Mi imamo zakonsko i moralno pravo, da ih kaznimo i materijalno. I njih i sve naše neprijatelje. I one koji se s puškom bore protiv nas i one koji ih pomažu. A koliko vi sami pomažete i okupatora i svoje sinove, to e te ve na kraju i vi sami kazati.

— Oni nemaju ništa i sve što vidite, to je naše i ove nejake djeoe. Prema tome, ja neznam kako bi njih mogli kazniti materijalno?

— A, sad se odri ete svojih sinova i kažete da ih ne pomažete, a zar to nije pomo njima — kad vi krijete hranu od partizana i gledate da oni gladuju i umiru od gladi? I ne samo to. Koji je od vas do nedavno bio u etnicima?

Bra a se na ovo pitanje ponovo pogledaše i taj pogled potraja duže, a zatim ponovo progovori onaj stariji.

— Ja sam bio.

— Nije li to dovoljno da vas proglasim narodnim neprijateljima i da vas kaznimo?

— Radite što znate — ljutito odgovori stariji.

— Evo, šta emo uraditi. Kazniti e mo vas po zasluzi.

Prodali ste se neprijatelju, izdali svoj narod. Borili ste se protiv narodne vojske i kazna vas sleduje. Ne odmazda, nego kazna. Vama li no ne emo ništa uraditi. Ni vašoj djeci. Ni vašim sinovima, ako se vrate i predaju oružje, ali emo vas kazniti materijalno.

— Možete nas samo pobiti, uzeti nam nemate šta. Ku e i zemlju ponijeti ne možete. Ku e i ovo staja možete popaliti, a nas pobiti. Drugom nas kaznom ne možete kazniti. Mi drugo nemamo sem kopriva, a koprive smo vam dali.

— E, ne emo tako! Koprive emo vam ostaviti, pa ih vi jedite. Ako se od kopriva može živjeti, onda ih vi jedi-te, a mi emo uzeti žito, krompire i volove. I to — znate, kazna može biti oštrega i blaža. Zavisno od vašeg držanja i iskrenosti. Ako budete iskreni, pošto je greška dokazana, pa sami kažete šta sve imate, kazna može biti blaža. A ako budemo prisiljeni sami tražiti, uze emo sve i vi ete stvarno morati da jedete koprive. Ali, znajte da mi ipak ne bi htjeli da vas gledamo da jedete koprive, a naro ito vašu djecu, kako ste vi nas gledali?

— Mi nemamo ništa i ja sam ve rekao. Ako ne vjerujete, vi tražite i što na ete nosite.

— Upozoravam vas još jednom. Nemamo vremena za nadmudrivanje. Ako sami kažete, kazna e biti blaža, ina e uzimam sve!

— Ja sam svoje rekao, a vi izvolite.

— Dobro, kad je tako, po injem da tražim, a vi izvolite da me pratite. Ti druže komesaru, tako e po i s nama.

Istražni radovi, te udne ekipe, su po eli.

Cim smo došli do prve gomile granja, pored staje starijeg brata, intendant zastade i upita?

— Sta ima ovdje?

— Pa valjda vidiš, nijesi shjep! — odgovori prili no drsko stariji brat. To su grane od brsta — izleti mu i on se ugriže za usnicu.

— A tako! Grane od brsta? A ko je brstio te grane, sigurno stoka? I gde je prema tome stoka koja je brstila ove grane?

— Otjerale Švabe. Sve su nam oduzeli i otjerali. Poklali ili otjerali.

— E, vidiš, to me iznena uje — upade intendant. Do sada su Švabe samo nas plja kale, a sada po eli i vas — svoje

saveznike? Stvarno iznena enje! I baš vam ništa nijesu ostavili? Vidim, torovi su veliki, staje velike. Mora da ste imali i veliko blago, odnosno da ga imate mnogo?

— Imali smo i sve je uzeto.

A da nema slu ajno ispod ovih grana nešto, a o blagu emo kasnije? Da nije tu kakav trap? Da u tom trapu nije slu ajno krompir skriven, ili žito?

— Ja za njega ne znam i moj nije. Ako je neko drugi mogao da iskopa trap u mom dvorištu, a da ja za to ne znam, onda to moje nije i vi slobodno uzmite što na ete u tom trapu.

— Budite ljubazni, pa donesite kramp i lopatu — zamoli ga intendant. Zatim onaj mla i brat stade ispred starijeg brata, pogleda ga pravo u o i, a zatim re e:

— Ja u donijeti.

Kad ovaj doneše kramp i lopatu, borci koje je odredio intendant, skloniše grane i po ešte otkopavati. Cim skidoše humku od zemlje, ukazaše se daske od trapa. Kad skidoše i daske, bra a se opet pogledaše. Onaj mla i, bi izgleda nešto rekao, ali mu stariji daje znak da uti. Vjerovatno misli, ne e sve na i, a to i ako uzmu, osta e i nama dosta.

— Ho emo li i dalje tražiti? — upita intendant.

— Samo vi tražite — ja sam svoje rekao i ne pori em, opet e onaj stariji.

— Vidim ja da si ti ovjek od rije i — veli mu intendant. I kad je tako, da se mi pogodimo. U ku e i u staje uopšte ne emo zalaziti. Ono što je van ku a i staja sakriveno, ti kažeš da nije vaše i da ne znaš ije je. Prema tome, mi emo samo to i uzeti. Važi li?

— Ama ljudi, stanite! — po e opet onaj mla i.

— Ti se brate ne mijesaj. Prepusti stvar meni. Ja sam rekao i što sam rekao ne pori em.

— Sad emo malo da se odmorimo, a vi »prijatelji« malo razmislite. Dotle, druže komesaru, nebi bilo loše da po jednu zapalimo. Iako su talijanske, šta emo kad nemamo još svoje partizanske cigarete — šali se intendant sa komesarem.

Komesar se, kao i obi no, prvo nasmija, izvadi kutiju i ponudi intendanta. Ovaj prvo ponudi doma ine i oni uzeše po jednu, a zatim i intendant i komesar zapališe.

— A sad druže komesaru, molim Te, dok mi popušimo, pošalji jedan vod vojnika u onu pe inu iznad ku e, neka i tamo pogledaju. Možda i tamo ima neki avo? Samo neka idu oprezzo, jer može tamo biti i kakva »straža«.

Na ovu intendantovu drskost, mla i brat baci cigaretu, zgazi je i opet pogleda starijeg brata. Ovaj mu odvrati pogled, ali ne baci cigaretu, nego nastavi ja e vu i i ispuštati dimove. Popuši cigaretu i tako redom jednu za drugom.

Cim odre eni vod ode prema pe ini, intendant zamoli onu dvojicu drugova, što su otkopavali trap, da pogledaju i pod onom drugom gomilom grana, pored one druge staje. Na ovo i mla i brat izvadi cigarete i po e i on naglo pušiti, jednu cigaretu za drugom.

Malo zatim, vrati se jedan od boraca i izvjesti, da je i pod onom gomilom grana isto ovakav trap i da su u njemu isto krompiri. Na ovo se bra a opet pogledaše.

— Nešto se vodnik dugo zadržao, vjerovatno u pe ini nema ništa — prime uje intendant. Na ovu primjedbu, stariji brat se usiljeno nasmjesi i dodade:

— Džabe mu ite ljude — tamo nema ništa i... zar... zar vam nije dosta ovo što ste ve našli?

— Sto se vi sekirate? To nije vaše, prema tome, šta vas zabrinjava? Borce i onako ne žalite. Da ih žalite, ne bi ih gledali da jedu koprive. U ostalom, pogodba je pogodba i sad nema odstupanja — odgovara mu intendant.

— Ja vala i ne otstupam, nego... onako..., mislim da džabe mu ite te ljude — jetko e doma in, a u sebi sigurno misli, »ne eš maj in sine u pe ini tako lako prona i!«

Pošto se vodnik ne vrati po zadugo, intendant izjavlja zabrinuto: — izgleda da u sam morati da pogledam tu tajanstvenu pe inu.

Doma in, ve ubije en da se u pe ini ne e ništa prona i, cini ki i likuju i izjavi:

— Možeš slobodno. Ali se brzo ugrize za jezik, jer u tom asu do e jedan borac i predade intendantu jednu cedulju:

— Od vodnika — re e borac.

Intendant prvo zabrinut, a onda sa osmjehom na licu, prvo preleti ceduljicu oima, uze još jednu cigaretu od komesara, a onda se obrati svima :

— Slušajte!

U pe ini skladište žita i kukuruza. Ima ga desetak tovara. Ima i bijelog brašna u nekim platnenim džakovima. Pe ina ima dva predjela. U prvom nijesmo našli ništa. I kad smo mislili da je ve napustimo, jedan borac je primjetio da je jedan pove i kamen nekako neprirodno uglavljen u jednu od stijena pe ine. Jedva smo taj kamen izvadili i otvorili drugi predeo pe ine. U tom drugom dijelu je skladište.

E pa lijepo — zaklju i intendant i obrati se komesaru:

— Ja isto mislim da ne mu imo više boroe, a nadam se da e i ovo biti dosta i da twoja eta ne e više jesti koprive. Vas bi zamolio za jednu uslugu — obrati se zatim doma inima:

— Pošto je ovo što smo pronašli ni ije, a vi ste svjedoci, šta smo sve našli i koliko, budite ljubazni pa sa uvajte potvrdu koju u vam dati, ako se ipak nekada javi vlasnik, da zna ko mu je to uzeo i ako to bude naš ovjek, ako ne bude neprijatelj i saradnik neprijatelja, to e mu poslije rata sve biti vra eno, ili pla eno. A vi momci na posao. Sad da se to sve spakuje i tjerajte u jedinicu.

— Ne brate Srbine, ako znaš za boga i za vjeru — viknu stariji brat i raširi ruke. Ne, ne ubijaj ovo neja ke djece. Ne, sve e pomrijeti od gladi.

— Dobro si pogodio da sam Srbin, ali za vjeru i za boga ti ne marim, moram ti priznati, jer u to ne vjerujem. Samo ne razumijem, šta se sad desilo? Mi od vas ništa ne uzimamo i ako bi imali pravo.

— Razumiješ ti sve i ja sad razumijem sve, nego da se mi kao ljudi nagodimo — opet e doma in, a sve obigrava oko intendanta raširenih ruku.

— Pa mi smo se jednom pogodili i ta pogodba važi. Ja ne znam šta bi se sad naga ali i zašto? udi se intendant.

— Daj ruku! Daj ruku i neka bude popola — navaljuje doma in.

— Ma ekaj ovje e! Kako popola i šta popola? Ja uzimam na sebe odgovornost što diram »tu u« imovinu a neznam ija je. I kako sad da to dijelimo s tobom popola? — udi se intendant.

— Pre svega, ja ipak mislim da smo ljudi i nemoj i i do kraja sa mu enjima. Ti sve razumiješ i znaš o emu se radi i sad daj da ipak to na neki na in uredimo — uporno doma in.

— Drugo, ja nikada nijesam bio trgovac i ne znam da se poga am — produžava intendant. Ali ako baš ho eš, možemo napraviti i drugu pogodbu. I to ovakvu:

— Dotjeraj prvo svu stoku ovamo, ali svu. Ispri aj sam šta još imate, da mi ne tražimo, pa onda može do i i do pogodbe. To što znamo, zmamo. Bili ste obadvojica u etnicima. Sad su vam sinovi u etnicima. Sara ivali ste sa okupatorom i pomagali ga.

— Idem! Idem! Sve u dotjerati. Sve, djece mi i posljednje brav e — potra stariji kao zapeta strijela.

— ekajte — zaustavi ga intendant. Ne morate se vi truditi. Dajte vi jedno dijete koje e pokazati našim borcima gdje je stoka, pa e oni oti i. Vi poru ite vašim obanima neka sve dotjeraju, ah sve.

Izgleda da mu se ova nova intendanta ideja nije mnogo dopala, ali se pravio zadovoljan što e do i do nove pogodbe. On prizva jednog dje a i a od jedno dvanaest godina i naredi mu da po e sa partizanima kod obana i da im kaže, da je on naredio da odmah sve blago dotjeraju ku i.

— Ali sve — upada intendant.

— Ali sve — ponavlja seljak.

— I goveda i ovoe — dodaje intendant.

— I goveda i ovoe — potvr uje seljak.

Kad dijete krenu sa grupom boraca, intendant promijeni odluku.

— Nemojte dogoniti sve!

— Nemojte dogoniti sve — ponavlja seljak.

— Da se jadna marva ne mu i — veli intendant.

— Slušaj doma ine — veli mu intendant.

— Izvolite — posko i ovaj i stade mirno, kao pravi vojnik.

— Da u pogledu stoke napravimo odmah drugu pogodbu. Za ostalo emo kad stoka bude dotjerana.

— Slušam, a ti zapovjedaj! — odgovara ovaj.

Intendant se malo zamisli, a onda saopšti drugu odluku u pogledu stoke.

— Pošto ste dvojica bra e, krvice su vam jednake a i i manje vam je jednako. Zna i i kazne e biti jednake. Neka se ostave za svakoga po dva vola, da imate na emu zemlju uzo-

rati. Vi recite djetetu koji volovi da vam ostanu. On brže bolje izdiktira djetetu imena etiri vola i još ponovi, da sluajno ne zaboravi, baš ta etiri. Zatim, — nastavi intendant, sve krave i sve ovce vam ostavljamo. Zna i sve ženske glave. Sve krave i sve ovce — ponavlja seljak djetetu. I pritvr uje. Zapamti dobro. Sve krave i sve ovce. Od ovnova, da se ostavi svakom po tri za priplod. Seljak brže izdiktira imena šest ovnova i ponovi dva put. Kao prvoga naglasi »zvonara«. Sve drugo da se dotjera, završi intendant, ali sa napomenom. Sve drugo što je muško i volovi i junad i ovnovi i dvizad. Je li u redu doma ine? — upita ga zatim intendant?

— Ko bog u redu! — odgovori ovaj, ve pomalo zadovoljan.

A i kako ne bi bio zadovoljan. Imali su blizu po 50 ovaca i bio je ve »alalio«, misle i da e mu intendant uzeti sve, a ovako e dati dvadeset-trideset muških glava, a drugo e im .ostati.

— Donesi de stara onu rakiju, ali bolju! — viknu doma in ženi. I šunku jednu donesi! I daj odmah onaj veliki kota od mlijeka nastavi i kuvaj puru za ove komesarove vojниke. Kuvaj i dobro zamasti. Oemo da popravimo ono što se može popraviti, jer sad vidim da su ovo ljudi i da je ovo stvarno narodna vojska. Sad vjerujem da je ovo stvarno narodna vojska i sve što rade, rade po pravdi.

Koliko bi on još nabrajao i hvalio partizane, kajao se i nare ivao ženi, šta sve da doneše, ne zna se, ali ga intendant prekida:

— Polako doma ine! Polako, još sve nije završeno. Nemoj opet prenaglići, pa da se poslije kaješ.

— Ne, ne, ne — neda sad ovaj intendantu da do e do rije i, nego vi e na ženu. Ula si šta sam naredio i šta sad ekaš?

— Molim, ali ja još nijesam završio — prekida ga intendant i nastavi: Ti majko isto sa ekaj da i ti uješ.

— Rakiju emo popiti i to donesi slobodno. Mislim da e nam svima prijati, a naro ito drugu komesaru poslije onih kopriva.

— Ko boga te molim, ne pominji više te proklete koprive — upada opet seljak. Koliko god ostanu ovdje, ko golubove u ih hraniti, a komesar e poslije re i kako je bilo. Ja sam tek sada progledao i ja sad znam šta treba raditi.

— Mezeluke nikakve ne emo — nastavi intendant. Šunku i sir vi ostavite za svoju djecu. U ostalom možete i sa tim, ako ho ete, astiti borce. To je vaša stvar. Ovo, da se pura iškuva za borce i da se zamasti, to se slažem i to da bude dobro masna. Oni su to zaslužili, jer su im se sigurno koprive ogadile.

— Zaboravi te koprive ko boga te preklinjem. Ja u sjutra sam da ih sve po upam i više na mojoj zemlji ne e rasti koprive.

Doma ica otr a te izdade nare enje da se kuva pura, a ona donese rakiju.

Popiše po ašicu, dadoše i prisutnim borcima, a doma in ide od borca do borca, sipa rakiju i svakom se izvinjava.

— Pijte drugovi! Pijte, ja sam pogriješio, žali u i ispravi u grešku.

Borci, po neki uzme ašicu, malo popije, a po neki i od bije, Jasno, ne mogu pregladjnjeni da piju rakiju.

— Da završimo — objavi intendant. Dok obani dotjeraju stoku, da mi svršimo druge poslove. Treba što prije nahraniti i ostale borce.

— Koliko vi imate eljadi, oba zajedno? — upita doma ine. Ili ne, svaki posebno. Pravilnije je. Ne ra unaju i naravno onu dvojicu što su u etnicima. Njihove djelove emo uzeti sve. To su oni i zaslužili. A vama i ovoj ostaloj eljadi emo ipak nešto ostaviti. I to ovako:

— Ostavi emo vam žita za sjeme koliko treba. Dalje, za svakog lana porodice po pola kilograma dnevno do nove ljetine. Krompira isto tako. Od stoke ono što smo se ve dogovorili. Na sve to u vam izdati potvrdu da vam je konfiskованo, pošto ste sara ivali sa neprijateljem. Aiko vam se sini novi vrate ipolože oružje još dok smo mi ovdje, do ite kod nas u štab, zamijeni u vam potvrde i izdati druge. U tim drugim potvrdama e stajati, da vam je sve to rekvirirano i to e vam se poslije rata ili vratiti, ili platiti. Eto, tako partizani kažnjavaju familije svojih neprijatelja. Je li pravilno?

Seljak baci flašu sa ostatkom rakije, zaleti se i poljubi intendanta.

— Pravilno i ni bog ne bi pravilnije napravio — uživiknu! Hvala vam i svakom u ovo ispri ati. Hvala i vama i vašoj Partiji i vašem Titu. Pravedni ste i zato e te i pobediti.

Kako to misliš, da smo pravedni? — pita ga zatim intendant.

— Evo kako: Sad vi mene slušajte. Ja sam bio godinu dana intendant u etni kom odredu. Mi tako nijesmo radili. Mi smo uzimali i kad nam treba i kad nam ne treba. I što nam treba i što nam ne treba. Nijesmo mi pitali, ni koga on ima, ni koliko njemu treba. Ono što nam nije trebalo, to smo uništili. Ja istina nijesam palio. To su drugi radili, a ja sam uzimao hranu, stoku odje u... Sve do ega smo došli. Takva smo nare enja dobijali. A sad daj da Te još jednom poljubim, a eta e od sutra imati šta da jede, to budi siguran. Uostalom tu je komesar.

uro BAJI

FAŠISTI SU BEŽALI

Po završetku etvrte neprijateljske ofanzive, u ofanzivi prema Sandžaku i Crnoj Gori, prešli smo reku Drinu kod Ustikoline, 9. aprila 1943. godine. Moja, 1. eta IV. bataljona, prešla je Drinu pomo u skele. Po iskrčavanju odmah je nastavila kra i, usiljeni, marš prema reonu Ifsara.

Dolaskom ete na domak neprijatelja zauzeli smo polazni položaj za napad. Komandir ete, Gojko Vignjević, isturio je jedan vod na obezbe enje, dok su se ostala dva voda odmarala. Nakon kra eg odmora, komandir ete rasporedio je vodove na položaj prema reonu Ifsar. Ispred naše ete nalazila su se dva neprijateljska uporišta, od kojih su jedan u reonu Ifsara držali etnici, a Goli Vrh Italijani. etnici su obezbe ivali bok Italijanima.

Doik smo držali ovaj položaj, u neposrednoj blizini mog voda, pojavila se etni ka patrola kao izvidnica, koja se, ne znam zašto, brzo povukla. Mi nismo otvarali vatru da nebi otkrili položaj, pošto je nave e prethodio napad na ova neprijateljska uporišta.

Oko 20 asova istoga dana etvrti bataljon je napao uporište etnika, koje je bilo jako utvreno i izgraeno od debele hrastove građe i rasporeno u vidu tranšeja. Ovo uporište etnika u reonu Ifsara, bataljon je na brzinu likvidirao. Naime, zbog jake bliske vatre i prelaska na južni, etnike je uhvatila panika i posle manjih žrtava pobegli su u pravcu ajni a.

Odmah nakon likvidacije etni kog uporišta, bataljon je produžio u napad na Goli Vrh, kojeg su držali Italijani. Napadom na uporište Italijana, koje je branjeno snagama ja ine jednog puka, otpoela je žestoka borba koja je trajala oko

jedan as. Kada je po eo napad, od snažnih eksplozija ru-nih bombi, artiljerijsko-minobaca kih granata i mitraljeskih rafala, zemlja se potresala. Kroz vazduh su svirali izmešani meci i' geleri, a Italijamski položaji bili su uvijeni u plameni venac. Italijani su, masom raketa, osvetljavali položaje naših bataljona u mra noj no i. Retko kada smo u ratu doživeli takav prizor na frontu kao te no i. Bilo je o igledno da je ova Italijanska jedinioa, u tek okon anoj etvrtoj ofanzivi, doživljavala poraze u sukobu sa proleterima. Zato su nam pružili izuzetno dobro organizovan otpor.

Ali, i naš pritisak bio je dobro organizovaan i snažan. Me utim, posle prvih žrtava, naše rukovodstvo se odlu ilo da ustukne, da sa eka da se snage pregrupišu. Da se na e neko bolje rešenje. Tako se i naš bataljon povukao na polazne položaje. Prva eta nalazila se na odmaranju u jednoj uvali kao rezerva, a ostale dve ete su držale položaje prema neprijatelju.

iSutradan, 10. aprila, padala je sitna proletna kiša, a na brda se spustila magla. Naložilli smo vatre po vodovima, grejali se i sušili ode u. Dim od vatre probio je maglu i nije bilo teško Italijanima da osmotre gde se nalazimo, pa su odmah osuli po nama brzom paljbom vatru iz minobaoa a. Potom su izvršili napad na Drugu i Tre u etu, koje su ispred njih držale položaje. Komandir naše ete je procenio situaciju i odmah komandovao: »-Na položaje po vodovima«. Dok je Prva eta zauzela rezervni položaj, druge dve ete prihvatile su borbu sa Italijanima, koji su na juriš, silovitim udarom, uspeli potisnuti obe ete sa položaja i prisiti ih na povlačenje. ete su na brzinu uspele da se povuku i zauzmu položaj za odbranu zajedno sa Prvom etom.

Italijani su neprekidno jurišali, otvaraju i brzu paljbu. Pustili smo ih na blisko odstojanje i potom tukli po njima brzom paljbom. Vodila se gr evita borba, prsa u prsa. Dok je etvrti bataljon vodio borbu, desno od nas nastupao je u koloni, uz jednu kosu-greben, naš Tre i bataljon. Brzo se razvio u strelja ki stroj, zauzeo položaj i osuo brzu paljbu po Italijanima sa boka, tako da su oni bili prisiljeni na povlačenje. Mi smo izvršili kontra juriš, ali sa malim uspehom. Borba^ je vo ena oko jedan as. Imao sam priliku da Italijane tu em iz njihovog zaplenjenog ru nog bac a 45 mm. Me-

utim, po žestini borbe na sektoru našeg Drugog bataljona, mogli smo ooeniti da se radi o rešenosti Italijana da se propiju iz našeg okruženja.

Ubrzo je došlo do loma i na frontu. Italijanski vojnici su bezglavo navaljivali, i to u masama, na spoj izme u naše Druge i Treće. Poput bujice izvršili su proboj ka Cajni u. Odbacivali su dolamice, sanduke sa municijom, radio stanice i sve što im je smetalo za bežanje. Takvu paniku u neprijateljskim redovima nismo do tada doživeli. Komore smo zaplenili, mrtvi i teško ranjeni ostajali su u grmovima i na puteljcima. Mi nismo imali ve ih žrtava. Tek smo sutra dan doznavali da je naš Drugi bataljon imao teške žrtve. Dok smo se mi zadržali na prikupljanju bogatog plena, razbijeni Italijanski bataljoni su se bez borbe povla ili i bezglavo bežali ka Cajni u.

Nalazimo se na poprištu borbe. Mrtvi i ranjeni Italijani ležali su jedan preko drugog. Mrtve i ranjene mazge jedna do druge, leže natovarene ratnom opremom i hranom. Sa njih skidamo sanduke sa marmeladom i punimo svoje porcije. Na bojištu je ostala i velika količina ratnog materijala i tehnikе, od pištolja do baca a i topova. Ostala je i velika količina hrane. Prava katastrofa za neprijatelja.

Posle kratkog predaha, ceo naš bataljon krenuo je u gonjenje razbijenih Italijanskih jedinica. Do pada mraka na putu za Cajni e, nailazili smo na delove opreme, naoružanja, pa ak i cipele odbrane, jer su nekome u bežanju napravile žuljeve. Marševali smo bespu em i bez vodi a, tako da smo pred zoru kroz borovu šumu silazili u grad. Slušali smo eksplozije i videli visok plamen, ali nismo znali šta gori u gradu.

U Cajni e smo ušli bez borbe. Uplašeni građani su nam priali da su Italijani u panici evakuisali garnizon, spalili bolnicu i neke ratne rezerve i pobegli prema Pljevljima.

Ilija MEDIC

SVETO ULIBRK

U porodici Stanka ulibrka, u zaseoku Jasenovac na Bravsku, rodio se 1922. godine, tre i sin, kojem dadoše ime Sveto. Dete je bilo zdravo i raslo pored lokve zvane »Mujanovi a Jezero«. Bio je miran i povu en, ali ako bi neko dirnuo njega ili njegovog druga, nebi popuštao, brzo je stupao u akciju, iz koje je, zbog svoje fizi ke konstrukcije, kao po pravilu, izlazio kao pobednik.

Po završetku osnovne, etverorazredne, škole u Bravsku, ubrzo, i ako mlad, priklju io se starijoj bra i, drvoše ama, Bogdanu i Milanku »Misi«, sa kojima je teško zara ivao koru hleba u preduze u »Šipad«. Duže vremena sam sa njima radio, i, duhovitog, vrednog, uvek spremnog za šalu, mladog Svetu, sam brzo zavoleo. Brzo je osvajao simpatije radnika sa kojima je radio. Visok, sportski razvijen, bio je pravi lepotan, ponos svih radnika sa kojima je radio. Njegova fizi ka pojava op aravala je seoske devojke.

Takav Sveta, rastao je i živeo i radio sa svojim seljani ma sve do 1941. godine. Kapitulacijom bivše jugoslovenske vojske i okupacije zemlje, zatekao se na radu kod »Sipada«. Bio je jako nervozan. Seo je na pose en panj i kroz jecanje, sa o ima punim suza, pitao?. Ima li iko u ovoj zemlji da se bori protiv okupatora. Po nekoliko puta zario je svoje snažne prste u kose i upao kao da nisu njegove. Ube ivanje da je to viša sila i da joj se nije mogao pružiti ja i otpor, nije vredilo. Pitao je, gde su naši mrtvi i ranjeni koji su se borili za svoju domovinu. Gde je bio otpor i borba protiv okupatora.

Prekinut je posao kod »Sipada«. Nestalo je radova, pes me i sakupljanja radnika. Svakim danom, Sveto je postajao sve tužniji. Nestalo je njegove uobi ajene šale i veselog pe-

vanja sa drugovima. Tugovao je za slobodom, pesmom i veseljem. Osluškivao je svaku vest, koja je dolazila o nekoj borbi i otporu jugoslovenske vojske. Na teror ustaša i okupatora, škripao je zubima i uvek pitao: »Dokle ćemo sedeti skrštenih ruku«.

Kada je došao dan ustanka, 27. jul 1941. godine, Sveti je bio presretan. Trao je na sve strane da bi došao do puške, kako bi i sam bio ravnopravan ostalim drugovima u tenu neprijatelja. U prvoj borbi, Sveti skače i otima pušku od, još živog, neprijateljskog vojnika. Njegovoj radosti nije bilo kraja, traо je i skakao od velike radosti što je dobio pušku. Nestrpljivo je ekao svaku borbu i odvažno stupao u nju. Morali smo ga paziti i uvati.

Sa ostalim boraima Bravška, Sveti je 12. avgusta 1941. godine, preko planine Grme, došao u Podgrme. I ovde je bio nestrpljiv. Uvek je pitao, »Kad ćemo krenuti u napad«. 23. avgusta 1941. godine, na Zavolju, Petar Skundri je postrojio odred, da bi mu saopštio odluku i zadatak za prvi napad na Sanicu. Za paljenje mosta preko reke Sanioe, trebali su dobrovoljci. Me u prvima, bio je Sveti. Kad sam postrojio odelenje dobrovoljaca, neko je iz stroja rekao, da se uzmu puške od drugova koji nisu služili bivšu jugoslovensku vojsku i dadu onima koji su služili, jer bolje i sigurnije sa njima znaju rukovati. Predamnom, u stroju, stajala su dva mladića, slične visine, starosti i naravi. To su bili, iz školske kluge i detinjstva nerazdvojni drugovi, Sveti Ulibrk i Vlado Latimovi. Po naravi i hrabrosti bili su slični. Za njih dvojicu se odnosio onaj predlog, da im se uzmu puške, jer nisu služili vojsku. Nisam još stigao ništa da odgovorim onom, koji je dao ovaj predlog, a dva snažna momka pogledali su se u oči, a zatim u druga koji je dao predlog da im se puške uzmu i za jedan korak istupili iz stroja. U jedan glas su rekli:

»Niko nam nije dao ove puške. Sami smo ih oteli od neprijatelja i niko ih ne može oduzeti. Vi, koji ste služili vojsku, vi ste predali vaše puške neprijatelju i od njega ih tražite, a ne od nas«. Bile su to reči pune jeda i gorine na druga koji je dao ovaj predlog. Tek kad sam ih uverio da niko ne će pokušati da im uzima puške, da su oni sigurni i dobri borci, smirili su se i povratili u stroj. U napadu na Sanicu i paljenju mosta, bili su prvi.

Prilikom napada na Budimli Japru, u jesen 1941. godine kada je bio ranjen i posle umro, tadanji komandant Podgrme kog Odreda, Narodni Heroj, Petar Skundri, Sveti je odigrao jednu od velikih uloga za Odred, koji se po svanu u našao u Budimli Japri u okruženju, jer su ustaše partizanima došle iza le a. Vrilo je kao u kotlu. Partizani u Japri a ustaše sa svih strana navaljuju. Borci ginu. Situacija za partizane, reklo bi se neizlazna. Pored Svetog poginuo je puškomitraljezac. Nije se pre omišljao, dograbio je puškomitraljez od poginulog druga i brzom paljbom osuo po ustašama. Prvi nalet je pokosio. Ne ekaju i da se priberi i ponovo krenu u napad, Sveti je sko io na juriš i iz stoje eg stava trao i ga ao ustaše. Na tom pravcu, gde je sa puškomitraljezom krio prolaz, uz pomo svojih drugova strelaca, izvu en je Odred iz okruženja. Zahvalnost i pohvale svih boraca upu eni su Sveti.

Iz borbe u borbu, Sveti je sve hrabriji i postiže sve ve e uspehe. U napadu na Italijane 28. februara, 1942. godine, posle prvog rafala, Sveti ska e i hvata žive Italijane. Po povratku iz borbe, priao je kako je ga ao i kako on ne pahni jedan metak »u maglu«, da svaki ispaljeni metak mora biti pogodak. Smejali smo mu se i govorili da ne pregoni, da on nije tako dobar nišandžija kako pri a. Bio je uporan. Tražio je da mu na 300 metara postavimo kolac, da on ga a. Prvim metkom pogodio je sredinu kolca. Rekli smo mu da je to sluajnost. Iz kle e eg stava, ispalio je još dva metka i oba su pogodila kolac. Da bi nam pokazao da nije sluajnost, podigao se i ispalio još dva metka. I oba su bili pogoci u blizini prva tri. Tada nas je Sveti upitao: »Šta kažete? Ako ovako ga am tanak kolac u sredinu na odstojanju od 300 metara, kako je onda ustaši ili Italijanu, koji su ve a meta iuvek ih poga am na bližem odstojanju. Komentara nije bilo.

U maju mesecu 1942. godine, opet žestoke borbe sa Italijanima na Bravsku. U svakoj od njih, Sveti i njegov drug Vlado, su nezadrživi. Njih dvojica nadme u se sa ostalim omladincima, ko e biti bolji, hrabriji i više uspeha posti i.

Maja 1942. godine, me u ostalim jedinicama odre enim za napad na Prijedor, bila je i Bravska eta. Od preko 150 boraca, koliko je tada imala ova eta, odabrali smo ravno 100, a ostatak je ostao da vrši demonstrativni napad na Sa-

ni u. Me u izabranim za napad na Prijedor, bili su Sveti i Vlado. Prilikom prelaska reke Sane, koja je bila nabujala od kiša i ulaska u amac, Sveti zapita Vladu, da li veruje u boga. Ovo je bila njihova uobi ajena šala, a ovoga puta je došla zato što je Sana duboka, a oni nisu znali plivati. Sveti je utao i mirno ulazio u amac. Vlado je pošao neoprezno, promašio amac i upao u reku. Sveti, sa ostalim drugovima, izvukao je Vladu mokrog iz reke u amac. Na drugoj obali, kad su prešli reku, Sveti e Vladu. Hajde reci mi, ima li boga i veruješ li u njega. Vidiš, sad da ti nije bilo mene ostalih drugova, progutala bi te Sana, bog Ti ne bi došao u pomo , pa Ti i dalje veruj u njega. Ova njihova duhovitost, raspoložila je oelu etu.

Stigli smo na položaje za napad na Prijedor. Cela eta na raspore enim položajima se ukopava — svaki borac pojedina no. Vreme sporo prolazi, a eta prvi put o ekuje borbu u ravnici i rovovima. Sveti je davao otpor da ne e kopati rov. »Ja živ u zemљu ne u«, rekao je on. Ipak je rov iskopao i kad je ušao u njega, gleda oko sebe i kaže: »Grme u mila majko moja, lakše je disati u tebi, nego ovde u ovoj lepoj ravnici«. Zapravo, mi smo u zasedi o ekivali ustaše koje su od pravca Sanskog Mosta dolazile u pomo opkoljenim i napadnutim ustašama u Prijedor. Kad su ustaše naišle i krenule u probaj, Sveti je pokušao da sko i i krene na juriš. Spreo sam ga i rekao mu da se smiri, jer da mi ne emo kretati u napad, nego sa ekujemo i tu emo neprijatelja. Teško se sa tim mirio. I drugi, a zatim tre i i više napada neprijatelja je odbijeno i svaki put Sveti pokušava da po e na juriš. Najzad kad sam ga uhvatio i kazao: nare ujem Ti, iz mesta da ga aš, Sveti je iz džepa izvadio punu kutiju cigareta, zgrizao je zubima i zatim mi rekao: »Bi u miran i sluša u Te«, Razumeo sam ga, divio se njegovoj hrabrosti, snazi, vrstoj volji i odlu nosti da savlada sam sebe. Od tog vremena još dublje se urezao u simpatije i duše svakog njegovog druga i starešine.

Tog istog meseca, vršen je prvi napad na Sanski Most. Svetina borba i dejstvo njegovog puškomitrailjeza, ostali su u život se anju njegovih drugova. U svakoj borbi, napadu i zasedi, tražio je da ide tamo gde se smatralo najopasnije.

U napadu na Sanicu 1942. godine, poginuo je Svetin nerazdvojni drug, Vlado Latinovi . Pla u i, Sveti je kazao da

mu je to najteži trenutak od roenja, ali da e, da, za obadva, ubija neprijateljske vojнике.

Ulaskom Treće Krajiske brigade u sastav Prve Proleterske divizije, pred sam napad na Jajce novembra 1942. godine, Sveti je raspoređen u tada formirani topovski vod. Ovaj raspored ga nije obradovao. Govorio je: Bi u dalje od neprijatelja, dalje od jurisa, ne u moj tu i kao puškomitrailjezom i tako sli no. Kad bi god uhvatio vremena između u borbi, dočazio je u svoju etu i molio da ga tražimo nazad. Kad sam me u prvim omladincima primljen u SKOJ, bio sam presretan, kaže Sveti, a eto možda bi bilo bolje da nisam Skojevac, mogao bi da kažem: »Ne u da idem izete i od puškomitrailjeza, a ovako...« I nama, njegovim drugovima, nije bilo milo što je otisao od nas, ali vojska smo i pokoravamo se narenenjima.

23. februara 1943. godine, kada je topovski vod išao uz snežne padine Vrane, konji nisu mogli nositi topove zbog dubokog snega. Sveti je na svoja, široka, snažna, ramena navadio topovsku oev, posrtao pod njom, ali je govorio: »Nosi u te, ne u te ostaviti, jer si zalivena krvlj u mojih drugova. Svetine re i i krajnje naprezanje, duboko su dirnule njegove drugove.

Najzad, došao je radostan dan za Svetu, a i za njegove drugove. Bio je vrane u njegovu Bravsku etu, za nišandžiju na »šarcu«. Niko sretniji i radosniji nije bio od njega. Na dugim marševima nije dozvoljavao da ga neko zameni u nošenju šarca. U borbama je neumoran. Na svakom, pa i najmanjem zastanku ili odmoru, briše i pregleda svoj šarac.

Došli su teški dani Pete neprijateljske ofanzive. 15. je maj 1943. godine, sunan i vedar dan. Sveti sa svojim vodom i šarcem, bio je na predstraži, na brdima iznad Slijepa mesta, na reci Limu. U toku noći, pod zaštitom mraka, delovi brdske nemačke divizije, prešli su reku Lim i podilazili vodu na predstraži. Svetin šarac je »zaparao i prołomio jutarnju tišinu. Švabe padaju i na ovom pravcu ne mogu napred. Sveti viđe da mu samo municiju prinose, pa Švabo ne e dalje. Svetin šarac privukao je na sebe pažnju i jaku vatru neprijatelja. Po elo je zaobilazeњe voda, pa se moralno povlači. Sa položaja na položaj se Sveti prebacuje i na Nemce otvara vatru.

Nema ki rafali budino prate Svetu i njegov puškomitrajjez. Od jednom, Svetin šarac je za utao. Sveta je teško ranjen. Stomak prese en i creva ispalala napolje. Svoj šarca prislonio je uz drvo, naslonio se na brežuljak sa kojeg je ga ao i svoja creva drži u rukama. Kad smo pritekli da mu pomognemo, Sveta je rekao: »Pomozite mi ova creva da vratim nazad u stomak, mislim da nisu prese ena i da mogu ostati živ. Ja u se Švabama odužiti za ovo«. To je snaga, hrabrost i heroizam visokog i snažnog momka, koji je i ovog puta našao snage da pokuša nemogu e u najtežim trenucima. I ovog puta, kad svoja prosuta, creva drži u rukama, Sveta govori glasom junaka, glasom heroja.

Bez imalo straha, što ve Nemci na levom krilu prolaze, Sveti hladnokrvno, kao da želi raspoložiti svoje drugove, kaže: >Pomozite mi da ovo crevo vratim u stomak«. Još hladnokrvnije pita: »Ima li neko iglu i konca da zašijem stomak, da više ne ispadaju napolje«. Svetine re i duboko su se zarezale u srca svih nas koji smo bili prisutni i pružali mu pomo . Pomogli smo mu i vratili creva u stomak. Pocepali košulju druga Dokine Babi a i uvezali Sveti stomak. Posmatrao je Švabe na suprotnoj strani, kako prelaze potok. Tražio je svoj šarac da ih tu e. Poveli smo ga preko potoka, bez da je pustio i jedan krik ili jauk. Stalno nas uverava kako rana nije teška, kako e preboleti i ponovo Švabe tu i.

Toga dana izdržao je pokret na nogama. Ukažana mu je prva pomo . Drugog dana, kad se ohladio, morao je na nosila. Zalio je drugove i pitao ih, da li je težak. Pokreti i odstupanja pred nadmo nijim neprijateljem, nisu dozvolili da mu se pruži potrebna lekarska pomo . Peti dan, na nosilima, podlegao je ranama.

Svetao lik druga Sveti uliibrika, osta e nam u nezaboravnoj uspomeni.

Ilijia RADULOVIC

DOD1G I DRUGOVI

U širi reon Kuline stigli smo pre etiri, pet dana i smesili se u napuštene kolibe sela Jabuine, zapadno od Bijelog Polja. Selo je na levim padinama korita reke Ljubovije, siromašno i bez mogunosti da nam pruži uslove za smeštaj i ishranu. Slobodno vreme, i po koji sat odmora, provodimo u praznim kolibama, koje su bile pune prašine i otpadaka. Na samoj obali reke je bolje. Ku je lepo sagrađene i u njima je isto, ah tu niismo mogli stanovati, pošto su daleko od naših položaja. Iznad Jabuine izdiže se Bandera, dominirajući taka na ovom delu zemljišta, pogodna za borbena dejstva. Na Banderi je stalno po jedan vod, dok ostali odmaraju, ili slušaju nastavu.

U toku noći, naša eta (3. eta 1. bataljona) je u punom sastavu posela Bandera. Me u borcima su: Nikola Perišić, mladi srednjeg rasta, smeće kose i širokih ramena — nosio je »šarac« kao od šale. Kora ao je hitro i podsećao na oveka koji ima malo vremena na raspoloženju. Znali smo ga kao hrabrog, a još više kao odličnog nogušljivog inu. Pošto je pre rata putovao po Jugoslaviji, dobro je poznavao sve željezničke stanice od Splita do Zagreba i od Zagreba do Beograda. Kada bi imao slobodno vreme, nabrajao bi stanice i pričao nam pojedinosti iz svog života u traganju za poslom. Bio je prvi u unošenju raspoloženja, šale, humora i smeha. U borbi je od prvog dana ustanka, a u eti od njenog ulaska u sastav brigade. U eti je dopunio svoju biografiju: postao je član KPJ i afirmisao se kao iskusni, hrabar i snalažljiv borac.

Do njega je, na drugom »šarcu«, Dušan Balaban, visok i atletski razvijen, još golobrad, ali veoma živahan i vrst, a posebno snalažljiv u svim situacijama. Kao i Perišić, od prvog

dana je u borbi, a u eti je od njenog formiranja. Jedino je dete u oca i majke. Bio je njihov miljenik, a postao je miljenik i naše ete. Prvi je u pevanju, kolovo a je kada se igra, uvek je veseo i nasmejan. Sit je i kada je gladan, odmoran je i kada je umoran. U borbi je prvi, junak je pravi. Primljen je u KPJ odmah posle oslobo enja Biha a.

Tu je i Triki Ilija, pomo nik nišandžije kod Periši a. Cm, nabijen, srednjeg rasta, vredan i uvek raspoložen. Kao i njegovi drugovi, hrabar je, što je ve dokazao u mnogobrojnim borbama.

Tu su i ostale nišandžije: Gašo-Gavro Karanovi, poznat borac, ne samo u našoj eti, ve i u brigadi; Dane Orelj, Rade Medi, Janko Pilipovi, Vlko Mrda i drugi. Oni su moralna i fizi ka snaga naše ete, nosioci su borbenosti, hrabrosti, raspoloženja i drugarstva.

Na elu Prvog voda je vodnik Pero Dodig, radnik iz Drvara, ovek srednjeg rasta, sme e kose. Opasan vojni ki, a 0 vratu mu dvogled, na opasa u pištolj i bombe, o ramenu automat i kožna torba. Uvek ozbiljan, brzih koraka i veoma izdržljiv. Komandir je voda više od godinu dana — iskusni borac i rukovodilac. Lan je KPJ još pre po etka ustanka.

Do njega je i njegov delegat, Milan Sablji, jedva da ima 19 godina. Još golobrad, ali za svoje godine odmeren 1 hladnokrvan.

Sa Bandere, komandir ete Miljuš Stevo, je naredio pokret. Krenuli smo u pravcu jugozapada i gaze i zelenu travu, ušli u gustu šumu visokih stabala. Bili smo u pokretu kada su puške planule. Uli smo komandirovo nare enje — re i su mu kratke i ose ne. Brzo smo se razvili u borbeni raspored. Predhodnje su uzmakle, a rafali su u estali. Prašte ru ne bombe i neprijateljski topovi, a avioni, lete i nisko, paraju vazduh. Sudar sa Nemcima je bio oštar i iznenadan. Borba se sve više rasplamsala.

Komandiru dojuri Momilo Srđi i izveštava ga: »-Pognuo Periši, rafal mu razneo stomak, drugovi ga iznose«. Komandir je bled, vidimo suze na njegovom licu. Dva, tri druga iskopah su raku, stavili u nju telo poginulog druga, zatrpalili ga zemljom i prekrili grob zelenom travom. Potom smo se vratili na Bandera. Bandera se mora braniti, bila je zapovest komandira, dok je na prostoru izme u nas i Nemaca ostala sveža humka.

15. maja 1943. godine, Nemci su uputili jake snage uzvodno dolinom reke Ljubovije u pravcu Sahovi a i tako nam prekinuli vezu sa desnim susedom, tj. sa našim jedinicama koje su se prebacile na desnu obalu reke, a mi ostali na levoj. U više manjih kolona Nemci su nadirali pravcem: Kulina—Cerovo—Bandera—Šahovi i.

Bandera tuku neprijateljski topovi, a nema ke kolone koje su se približile našim položajima na Banderi, zasipaju nas mitraljeskom i minobaca kom vatrom, zbog ega smo bili primorani da potražimo zaklone na zadnjem nagibu Bandere. Tu smo se pritajili. Nemci su bili uvereni da smo se povukli sa položaja i izašli su na Bandera. Mi smo izvršili napad i posle oštре borbe, zbacili smo Nemce sa Bandere. Ali, neprijatelj se brzo sredio i krenuo u novi napad. Bandera je u vatri i dimu. Nemci su po drugi put u našim zaklonima na Banderi. Još jednom smo morali uzmaknuti, ovog puta dalje od zadnjeg nagiba, dole u gustu šumu.

Podne je ve prošlo, kada smo ponovili protiv juriš. Za tili as naš smo se opet na Banderi. Po drugi put smo se izmešali i Nemci su još jednom morah napustiti Bandera. Ubrzo došli su avioni, leteli su sasvim nisko, tukli nas mitraljeskom vatrom i bacali bombe na naše položaje. Posle aviona usledila je minobaca ka i mitraljeska vatra i ponovo smo morali da se povuemo. Nemci su izvršili snažan pritisak i to po tre i put nam oduzeli Bandera.

Komandir je po tre i put okrenuo etu na levo krug. Zapovest mu je bila kratka. Komandirima vodova odredio je samo pravce. Krenuli smo pojedina no i u grupama. U gustoj šumi po tre i put smo se izmešali sa Nemcima.

Cuo se Dodigov glas: »držite ubioe, držite... .«, ali je od jednom njegov glas utihnuo. Ponešen vihorom borbe, otkrio se i Nemci su ga smrtno pogodili. Pored njega ležao je smrtno ranjen Dušan Balaban, a nešto dalje od njih, bez znaka života, ležali su Sablji Milan i Triki Ilija. To je bio težak trenutak i veliki gubitak za naš mali kolektiv i skupo plaena upornost i hrabrost komandira ete. Tu, na Banderi, smo ih i sahranili.

Ceta je do kraja dana ostala na Banderi, a padom mraka savila se u kolonu i krenula na jugozapad, ka dolini reke Tare.

U tišini smo prošli pored etiri sveza groba na Banderi i pogledom odali poslednju poštu Dodigu i drugovima, koji su pali prvog dana borbi u Petoj neprijateljskoj ofanzivi.

Posle napornog marša preko Burenskog Dola i Prošenja, stigli smo 17. maja u recai sela Vaškovo, gde smo se nekoliko dana zadržali na odmoru. Iz tog reona krenuli smo 21. maja na dugi i težak marš pravcem: Krupice, Kosanica, Gliba i do Konjskog Polja, gde smo sutradan zano ili. Odatile smo se idu eg dana prebacili u reon Celebi a, a ve 24. maja uvedeni smo u borbu na planini Plješ, protiv jakih nema kih snaga iz sastava 118. Lova ke divizije, koje su prodirale u pravcu Celebi a. U dvodnevnim, veoma teškim i oštrim borbama, neprijatelj je bio zaustavljen i uz osetne gubitke odba en u polazne reone. Time je bila otklonjena i neposredna opasnost za hiljade naših ranjenika i bolesnih drugova smestenih u Centralnoj bolnici, koji su se iz reona Celebi a povla ili dublje u Sandžak i postepeno se prebacivah na levu obalu Tare.

U tim dvodnevnim borbama na Plješu, ponovo su se istakli svojom hrabroš u i borbenoš u mnogi borci naše ete, kao: Bursa Branko, Medi Rade, Gašo, Mirko Tomi , Stevo Tankosi , Nikola Karanovi , Vico Mrda, Pero Tomi , Toma Filipovi , Milan Karanovi , te drugarice: Drenka i Jela Sevo, Joka i Štaka Vladuši , Gina, Smilja Košpi i drugi, predvoeni komandirima i delegatima vodova: Miloradom Tomi em, Milanom Puži em i Danom Oreljom, te komandirom i komesarom ete Miljušem i Hodži em. Sve su to bili prvoborci Drvara i Petrovca.

No u 26/27 maja, ponovo smo u pokretu, natrag preko Celebi a za selo Popov Do, gde smo izbili u svanu e. Naša brigada imala je zadatak da zaustavi snage 369. nema ke divizije, koje su kod sela Gradac prešle ehotinu i usmerile se prema Celebi u. Ubrzo po stizanju u reon sela Popov Do naišli smo na neprijatelja. Razvila se žestoka borba, u kojoj su jake neprijateljske snage, podržavane artiljerijom i minobaca ima, nastojale da što više prošire svoj mostobran na reci Cehotini u pravcu planine Ljubišnje i Celebi a. Uprkos svih pokušaja, Nemci u tome nisu uspeli. Tog dana napredovali su svega jedan do dva kilometra.

U toj borbi, 27. maja, naša eta izgubila je još dva bora: Rada Medi a i Branka Bursa a. Rade je roen u Basta-

sima kod Drvara i bio je borac od prvog dana ustanka, a u Kameni koj eti, nalazio se od njenog ulaska u brigadu. Po oslobo enju Biha a, postao je puškomitraljezac i od tada se više nije rastajao od svog »šarca«. Kao jedan od primernih lanova SKOJ-a ubrzo je primljen u Partiju, ali svoje Skojevece nikad nije napuštao. Sa njima se pripremao za borbu, sa njima je bio u jurišu. I Branko Bursa bio je borac od potka ustanka, u esnik borbe za oslobo enje Drvara 27. jula 1941. godine. Tih i nemetljiv, hrabar i požrtvovan, bio je me u drugovima cenjen i voljen i kao borac i kao ovek. Mla i borci uvek su ga rado slušali, oene i njegovo veliko borbeno iskustvo. Poginuo je kao kandidat za lana Partije.

U sumrak 27. maja, borba na Cehotini je utihnula i naša se eta svrstala u bataljonsku kolonu i preko Suhog Polja krenula ka prelazu na reci Tari kod Uzlupa, dok su u Popovom Dolu, pod svežim humikama, ostala još dva naša druga. Tako je naša eta u prvih desetak dana borbi u Petoj neprijateljskoj ofanzivi izgubila na podru ju Sandžaka sedam svojih boraca.

Dušan M. DUKIC

OBRU SMRTI

To je bilo u prvoj polovini juna mjeseca 1943. godine, poslije proboga na Sutjesoi, u okolini Luka kih koliba na Zelengori. Držali smo položaj u neposrednoj blizini Njemaca. Imali smo uvijek isturenu patrolu ispred naših položaja, a isto to su radili i Njemci. Naš komandant Treće Krajiske brigade Nikola Karanović »Karan«, obilazio je položaje po bataljonima i naredio da se ne moramo probiti po svaku cijenu života, jer smo tih dana bili opkoljeni i saterani u »obru smrti«.

Posle kraeg vremena sretnu se naša i Njemačka patrola i otvore vatru jedna na drugu. Kako su naši bili hrabriji i ja i, potisnu njemačku patrolu i pri gonjenju Njemaca zarobe jednog njemačkog konja (kobilu), koja je služila kao jaha i konj. Pitali smo se šta smo sa njom? Fina je za jahanje, a mi gladni! Padne odluka da je zakoljemo.

Pitaju, ko je klati i ko ima nož?

Javi se drug Dane Orelj, desetar jedne desetine. On je bio tesar i kovač po zanimanju, ali je znao i druge poslove da obavlja.

Sa tim on rasporedio što raditi, te pride izvršenju zadatka.

Jednom borcu dadne ular da vrsto drži kobilu, kao da je predoseao da je pobjeti, a druge rasporedi da je opkole, kako ne bi pobjegla prema neprijatelju.

Kad je bio svak na svom mjestu, Dane uzme nož i mahne po grkljanu. Krv šikne, ali kobila se izmakne i po ne onako zaklana bježati.

Drug, što ju je držao za ular, po ne bježati ispred kobile. Bježi, ali nikako da joj umakne. Kad je video da je u

opasnosti, i da ne može kobili pobje i, usput ga je bila ve svega zakrvavila, nai e na jednu bukvu i na brzinu se popne na nju. Kobila proleti kraj njega, ispod bukve, i krene pravo prema neprijatelju, odakle je bila i dovedena.

Mi ostali, u prvi mah, nismo se snašli. Jedan drug se sabra pa re e: »Sramota ako nam pobjegne ovako nedoklana neprijatelju, šta e re i kakvi smo«. Potr imo za njom. Pošto je ve bila izgubila dosta krvi, lako smo je stigli, savladali i nekako vratili nazad odakle je i pobegla.

Dane kobilu dokolje i odmah je po ne derati. Dok je de rao zadnje noge, po eo je djeliti i po neki zalogaj, jer nismo mogli durati i ekati, bili smo previše gladni.

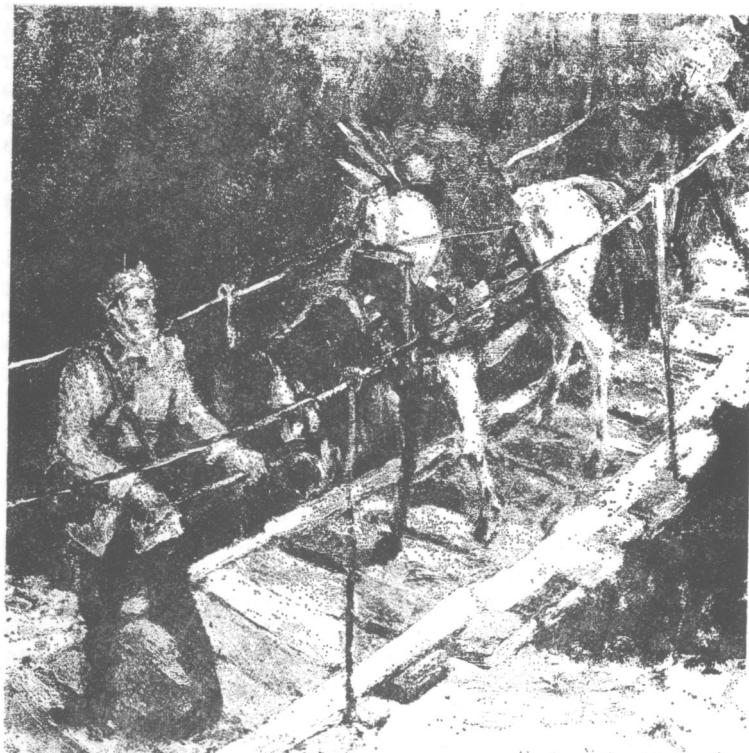
Meso je bilo još vru e, prijesno i neslano. Ja sam ga jeo i odmah potom povra ao, jer nisam mogao jesti neslano. Jedan drug je imao malo soli, pa mi je dao da malo posolim. Jeo sam ga onako posoljeno, ali sam usput zamišljao kako jedem pršut koji nije dobro suv, te tako zamišljaju i ovog puta nisam povra ao. Meso smo podjelili na cijeli bataljon, tako da je svakog borca zapalo po malo mesa od zaklane kobile.

Ve je pao sumrak i neprijatelj se nalazio u neposrednoj blizini nas i našeg položaja. Ustanovili smo da se dobro utvrdio za odbranu i samo nas eka na nišanu. Prvi sumrak i kre emo u napad. Tišina je, ništa se ne vidi. No, planina, ujemo da nešto govore, ali ne razumemo šta. Pade komanda: Bombaši i komunisti napred! Kada smo krenuli na juriš i otvorili brzu i paklenu vatru iz svih raspoloživih oru a, a bombaši tukli bombama, što su radili i Njemci, toliko se od te vatre vidjelo da bi i konac u iglu mogao uvu i. Naši puškomitrailjezi su se toliko usijali od rafalne vatre, da se za nju nije smelo hvatati jer se moglo dobro ope i od nje.

Ovde smo izvršili proboj i pobili Švabe, tako da ih je u jednom poto i u bilo mnogo pobijenih i ranjenih. Nakon dužeg vremena, tu smo zarobili hleba, kafe (cikorije), putera i konzervi. Cim smo pojeli malo hleba, odmah smo i ožednjeli, ali sad nije bilo vode. Ništa se ne vidi u planini, jer je no. Ipak pronalazimo neki mali poto i, ah u njemu je bilo dosta mrtvih Švaba. Bez obzira na to, navalili smo piti vodu, kao da tih Švaba nema tu. Pili smo je ispod nogu poginulih Njemaca. Može biti da je bila mutna i krvava, to nam ipak nije smetalo. Bitno je bilo da se voda pije. Cini mi se da nismo Popili te vode, mutne i krvave, da bi skapali od že i, jer je

že došla zbog toga što duže vreme nismo jeli ništa krušno.
Eto tako smo se i najeli i napili vode, a što je najvažnije i
probili iz obru a smrti.

Milan PUZIC

Marijan Detoni: »Vise i most preko Tare« (detalj) ulje

SPASILI SMO JOVU HAJDERA

Poslije prelaska rijeke Sutjeske, u reonu Lučkih koliba, naša brigada razbijala je jače njemačke snage. Posle tih borbi, Jovo Hajder je malo zaostao iza efe i ušao u jednu kolibu koja je bila napuštena, jer su mještani bili pobjegli ispred Njemaca. U kolibi je našao jedno tele, uzeo ga i stavio sebi za vrat, držeći ga vrsto za noge i tako krenuo u pravcu nastupanja našeg četvrtog bataljona.

Na putu za bataljon, Jovu zarobe dva njemačka vojnika i poteraju ga, zajedno sa teletom, ispred sebe. Jovo je bio obučen u italijansku uniformu, sa italijanskim rancem na leđima, pa je izgledao kao italijanski vojnik. Njemci ga nešto pitaju, a on im jednom rukom pokazuje pravac kretanja našeg bataljona, dok drugom vrsto drži tele.

Ja i Vukoviljak uro našli smo tuda i primetili zarobljenog Jovu. Predložio sam vojnicima da malo potrimo, da bi pristigli Jovu i Švabe, koji su isli ispred nas. Vojnici sam rekao da on ga je jednog, a ja drugog Švabu, vodeći i strogo naredio da ne pogodimo Jovu. Tako smo i uradili. Istovremeno smo opalili. Prvi moj metak je pogodio cilj. Tako je jedan Njemac ostao na licu mjestu mrtav, a uro je drugog samo ranio, pa je onako ranjen po eo da puca na druga vrata, koji se našao u zaklonu iza jednog drveta. Kako smo bili ostali sa malo municije, trebalo je svaki metak uvati i sigurno ga iskoristiti. Hitro sam priskočio Njemcu iza leđa i udario ga kundakom u potiljak glave, tako da je na licu mjestu ostao mrtav.

Tako smo nas dvojica spasili zarobljeništva druga Jovo Hajdera. Za sve ovo vreme, dok smo mi vodili borbu sa ova

dva Njemca, Jovo je stajao pokraj jednog drveta, vrsto držao tele i posmatrao naš obra un sa Njemcima, još ne vjeruju i da je osloboen zarobljeništva.

Kako se ova akcija sretno završila, požurili smo napred i sustigli naš bataljon. Jovo je tele donio bataljonu, pa smo od Jovine nevolje pravili viceve i šale, a tele dobro došlo u ovim danima gladi.

Vladimir KUKOLJ

NEZABORAVNI LIKOVI SA SUTJESKE

Tjentište.

Nova naselja, putevi i mostovi, elektri no osvjetljenje. itav mali grad. A Sutjeska tako mala, bezazlena, vijuga dolinom heroja. A bila je Sutjeska i druga ija.

Godine 1943., na ovoj zlo udnoj planinskoj rijeci, odigrala se najslavnija epopeja revolucije naroda Jugoslavije. U toj epopeji sudjelovale su najelitnije jedinice Narodnooslobodila ke vojske, pod neposrednom komandom Vrhovnog štaba i druga Tita. U sastavu tih jedinica, nalazili su se starješine i borci moje, Druge, krnjeuške, ete, koji su zajedno sa borcima, moje, Tre e Krajiške narodnooslobodila ke udarne brigade i drugih naših jedinica — brigade, odigrali zna ajnu ulogu u probijanju neprijateljskih obru a i izvla enju naših snaga iz okruženja.

Misli naviru.

Bio je juni... i mrkla no . Sutjeska plaha i hladna. Brza kao vihor. Divlja na sve strane. Umorna kolona, zabranjeni šapat. Glad, bolest i ranjeni drugovi. Te no i nije bilo ku a, ni svjetla, ni pasa. Bila je to no , ratna — besana.

Prijelaz.

Studeni valovi dopiru do pojasa, a nekim borcima i do vrata. Prijelaz je težak. Na slabim mjestima matica rijeke prekida lanac povezanih ljudi i odnosi iscrpljena i izglađnjela tijela. Prijelaz je uspio.

Pokret.

Ozren... Milinklade... Lu ke Kolibe. . . Balinovac. . . Borba svakog dana i no i. Pucnjava jeziva i ubita na. Prolazimo kroz neprijateljske redove. Oko nas odjekuju jauci ranjenih drugova. Zaostaju grupe iznemoglih boraca. Mra ne kolibe zjape prazne i puste.

Izdužena kolona.

Bespu e, kiša, kaljuga, metež, otežavaju kretanje, pojavi su umor, glad i nespavanje. Ali, ni zlobni aveti nisu mogli uništiti proletere. Njihova visoka moralna i politička svijest, njihova hrabrost, odanost, drugarstvo i humanizam ostali su nepovrije eni. Takva je bila i moja Druga, Krnjeuška, eta, a takve su bile i druge ete i bataljoni na Sutjeski, tog juna 1943. godine.

Poruka.

»Druže Tito, dokle god ujete pucanje naših pušaka na Ljubinu grobu, znajte da Njemci ne e pro i. A kad toga više ne bude, znajte da na Ljubinom grobu nema više živih proletera«. Tako je naš ratni susjed, etvrta Crnogorska proleterska brigada, izvještavao svog Vrhovnog komandanta. Jednako smo mislili i radili. Poruka kratka i krupnim slovima napisana. Iza svakog slova stajao je po jedan život. Mnogi su poginuli, a da ništa nisu napisali.

Proboj.

Prvi... drugi... tre i... poslednji... Maramo iza i iz obra a. Samo krajnji atom snage i mi smo se probit. Proletari mogu sve, kada se vjera u pobjedu spoji sa jakom voljom. Malo nas je, ali nismo sami. Sa nama su ostale ete i bataljoni brigade, sa nama je Prva proleterska, sa nama su proletari drugih brigada, sa nama je Vrhovni štab i drug Tito.

Dolazimo na polazne položaje. Sa surih planinskih visova dolazi, poslije kiše, svježina. Slušamo zapovjest komandanta brigade Nikole Karanovića »Karana«, nare enje komandanta bataljona Save Trikića, savjete zamjenika komandanta Marka Jokića i uputstva komandira ete Nikole Vranjenske. Kre smo u napad. Penjemo se uz strme padine Visa. Za tren oka zapo e ogor ena borba. Smjenjuje se juriš za jučišom. Njemci otvaraju vatru. Povici »Proletari naprijed« nadaju avaju jeku mitraljeza i ru nih bombi. Proboj je uspio. Slomljen je i poslijednji neprijateljski obrub. Izvojavana je još jedna velika i istorijska pobeda.

Na Tjentištu je sada mir. Hladovina. Kroz zeleni okean planina, jedva prodiru sunčevi zraci. Ratom nagrižena uturija i izan ali kundak u muzeju, svjedoci su vremena i davnje prošlosti.

Kos turnioa.

Gorostas od mramora i betona, oki en vjencima i buketa
timu svježeg planinskog cvije a. Pogled, naro ito u zoru, do-
stiče do Volujaka i oštih vrhova okolnih planinskih visova,
ak do vje ito zamagljenog Magli a.

Veli anstven spomenik.

Najljepši znak naše revolucije. Primjer mladoj generaciji
da slijedi i uva ono što je ugra eno u temelje nove Jugo-
slavije: slobodu, bratstvo i jedinstvo, ravnopravnost, samo-
upravljanje, nesvrstanost, socijalizam...

Pobjednici.

Sada to nije više duga kolona umornih. Više od tri hiljade, pod Dragaš sedlom, na planinama Košura, Klekova i Ozrena, u bespu u Peru ice i visovima Zelengore, ostali su uz nemirne talase zlo udne planinske rijeke Sutjeske. Ostali su tu na mrtvoj straži vje itoj. Ne, oni nisu umorni. Udarali su nezašti enim grudima na elik, bez uzmaka. Pobje ivah su ja eg i nadmo njeg neprijatelja. Ginuli su i umirali svijesno. To su bili pobjednici jedne, dviju i mnogih drugih bitaka prije Sutjeske. To su junaci sa Biha a, Cazina, Klju a, Mrkonji Grada, Jajca, Tesli a, Neretve, Drine i drugih slavnih bitaka.

To su moji drugovi.

Da, to su oni, nitko drugi nego oni. Pokušavam da ih do aram, da im se javim, da im kažem da sam tu kraj njih. Ali, uzalud moj pogled luta po Volujaku, Dragaš sedlu, Ozrenu, Košuru, Zelengori. Tamo ih više nije bilo. Tamo su mjesto njih razbacane nijeme humke, utonule u tišinu prirode koja ih okružuje. I bez odziva vidim ih. Neke od njih ne mogu prepoznati, to su oni :

— Nikola Vranješ iz Vranovine, komandir Druge, Krnjeuške, ete. Prvoborac, lan KPJ od 1942. godine. Imao je plemenito srce i željeznu volju da bude bolje. Savla ivao je umor, glad, napore i druge teško e kao od šale. Bio je uvi jek veseo i raspoložen. Poginuo je 14. juna iznad sela Govza, nakon proboga poslijednjeg neprijateljskog obra a. Njegova smrt bolno je odjeknula me u nama, njegovim drugovima. Prešli smo komunikaciju Fo a—Kalinovik, ali me u nama nije više bilo crvenog komandira, da nas dalje vodi, da nas hrabri i bodri.

— Ilija Krmar iz Zapoljka, delegat voda i komunista. I u školskoj klupi smo zajedno sjedili. Zajedno smo i mom-

kovali i zajedno ratovali sve do Sutjeske. A onda je teško ranjen. Želio je da ostane u eti. »Mogu ja drugovi, nisu rane teške«, govorio je. Tako je mislio ali... Za snagu poslije ranjavanja potreban je mir, dobra nega i hrana. A toga nije bilo. Zato Ilija nije preživio.

— Mijo Stupar »Ljepotan« iz Skakavca. Bio je zaista ljepotan, srednjeg rasta, stasit sa 30 godina. Velika dobri ina. Volio je lijepo obla iti i kicošiti. Hrabrost ga je izdigla za desetara. Volio je borbe i juriše, više nego duge marševe. I on je pao one junske zore na Visu, nakon proboga poslijednjeg neprijateljskog obra a. Nabasao je na ranjenog neprijateljskog vojnika. U dvoboju, ova su poginula.

— Rade Jevi iz Vranovine. U eti smo ga zvali »Raduka«. Bio je puškomitrailjezac, najja i omladinac u eti. I najbolji Skojevac u aktivu. Nosio je puškomitrailjez kao igra ku. Nikad nije pomiclao da ga u tome netko zamjeni. »Gledajte vi svoga posla« govorio bi nam. Bio je neustrašiv. Kada mu ponestane municije »Raduka« bi upotrebljavao kundak. I poginuo je upravo u jednoj takvoj borbi 13. juna. Još je bio živ kada sam ga vido. Imao je nepunih 19 godina. Umro je na našim rukama.

— Nikola Bulaji »Celin« iz Brestovca. Imao je crveno lice i široka ramena. Bio je hrabar i omiljen drug, sposoban desetar. Teško je podnosio glad i stalne pokrete. Bio je sramni bolesnik. Uz strme padine Zelengore, ostao je iza kolone. »Hajte vi drugovi, sti i u ja«, rekao nam je. Tako je rekao, ali nas nije stigao. Vratio sam se po njega. Zatekao sam ga u smrtnom gr u. Rukama je stegao pušku. Zvao sam ga, ali ga nisam mogao dozvati. Nakon kratkog vremena, Nikola je umro. Pokopali smo ga pokraj palih borova, koji su pali prije njega.

— Vid Dragi »Videkata« iz Lastava, snažan i zbijen ovjek. Svi smo ga neobi no cjenili. Jer on nas je, poslije svake borbe, brijač i šišao i frizure nam dotjerivao. Poginuo je u selu Rudine na Pivskoj visoravni. Imao je Vidov otac još, dva sina: Nikolu i Savu. I oni su poginuli. Imao je Vid i sestru Dragicu. I ona je poginula. Ne znam kako je to o evo sroe izdržalo.

— Ilija Radakovi iz Vranovine. Bio je najmla i omladinac u eti. Najviše je volio i cijenio puškomitrailjesce. Jedno vrijeme je bio i njihov pomo nik. Poginuo je, u poslednjem

jurišu 13. juna, na Visu, hrabro i skojevski, iako je tek poeo da živi. Njegove mlade grudi presjekao je neprijateljski rafal.

Božo Mandi iz Risovca. Bio je neobično hrabar i odvažan borac. Svi su ga učestvovali i cijenili. Poginuo je u vodu svoga starijeg brata, Jove Mandi a »Jovi a«, Teško je bilo gledati kako »Jovi« hrabro i stoji kraj, bez suza u očima, sa velikim bolom u duši, zajedno sa boricima svoga voda, kopa raku i sahranjuje mrtvo tijelo svog mlađeg brata.

Sjećanje teku.

Ima ih još. Tu su: Daniša Brkić iz Vranovine, Mile Brkić iz Vranovine, Pero Dragić iz Lastava, Dušan Jelić iz Vranovine, Mirko Karanović iz Krnjeuše, Jovo Radišić iz Krnjeuše, Vid Santra »Brko« iz Risovca, Zivko Santra iz Risovca, Petar Simić iz Bara, Ilija Uzelac iz Rašinovca... Imatih bezbroj. To su moji drugovi. Znam ih iz mnogih jurija, iz snažnog poklika »Ura«. Znam kako su odoljevali mučama, a znam i kako su se i veselili.

Mnogo je vremena prošlo od našeg posljednjeg viđenja, ali su rane još uvjek sveže i bol preveliki da bi se mogao zaboraviti. Njihovo ime i djelo ostaje vječno u sjećaju njihovih najbližih, njihovih drugova koji su igrom slučajem ostali živi. Zive su priče iz kolone preživjelih pobjednika.

Posjetio sam ih. I čvijeće im donio. Evo vam drugovi, kita sviježeg planinskog čvijeće, od vašeg druga iz sela, od vašeg borca iz ofanzive, druga iz školske klupe, iz kolone koja je stigla na cilj. I dođe i u opet. Po ivajte mirno!

Boško MRDA »Borkan«

HLEB U PROVALIJU

12. juna 1943. godine, dobili smo zadatak da iza emo na brdo Vis, kod Govze. Bio je velikri uspon. Razvili smo se u strelce i krenuli. Put je bio neprohodan. Penjali smo se sa puškama na le ima, jer smo se morali držati sa obe ruke. Uspeli smo da se sa mukom popnemo na zaravan. Bila je zelena, a borovi prošarali celu površinu. Ceo Tre i bataljon rasporedio se po etama. Morali smo držati desnu stranu brda. Nemci su mislili da tu niko ne može iza i, pa su više obezbe ivali drugu stranu Visa.

U napad su isle sve tri ete Tre eg bataljona. Mi smo se neprimetno privukli do nema kog rasporeda. Isli smo frontalno. Prva eta, urana Kova evi a, imala je zadatak da nastupa prema njihovom logoru-boravištu. Oni su zaposeli kosu, a naša je glavnina trebala pro i ispod njihovog položaja.

Prišli smo blizu, tako da nas nisu osetili. Bila je zaran van i mala uzbrdica. Kada smo došli na pola brežuljka, komandir, uran Kova evi , je komandovao:

»Napred, juriš.«

Pobacali smo bombe i rasterali Nemce. U osvojenom logoru zaplenili smo dosta materijala i svako je uzimao šta je stigao. Posmatraju i me, komandir uran me upita:

»Da li si Ma aru nešto našao?«.

Odgovorih mu: »Ne«.

Pozvao me kod sebe da otvorimo jednu torbicu. Potom je postrojio etu i pitao, šta je ko našao? Borci su odgovorili da su ve sve podelili. Bilo je najviše gulaša.

Posle toga, nas dvojica seli smo iznad jedne provalije. uran je otvorio torbicu — ranac. Izvadio je malo hleb e i

rekao: »To emo ja i Ti podeliti«. Hieb je ležao na rubu provalije. Kako je uran to izgovorio, hieb se otisnuo u provaliju. Kako je bila no, uran povika: »Pah papire, da ga prona emo, pa makar nas Švabe otkrili«. Zaista zapalio sam papir, ah od hleba ni traga. I tako smo, nas dvojica, i pored hleba koji nam je ve bio u rukama, ostali gladni.

Dušan MARI »Ma ar«

SA RANJENICIMA I BOLESNICIMA U KANJONU SUTJESKE

Tih majske i junske dana 1943. godine, bio sam u Centralnoj bolnici u rejonu Šepan Polja. Jednog popodneva, bolnica se nalazila na desnoj strani Pive, na masivima Pivske planine. Iako u neprohodnom predelu, esto se vršio pokret. Jednog dana, palo je nare enje da bolnica krene na duži put, mada je bilo mnogo teških ranjenika i bolesnika, a i onih koji su stizali sa fronta, u o ekivanju da im se pruži lekarska pomo. Kolona je bila duga ka, kretala se sporo. U sredini su se nalazili teški ranjenici i bolesni, koje su, pretežno, nosili zarobljeni Italijani.

Stigli smo do kanjona Pive. Sunce je ve zalažilo na zapadu. Duboko u kanjonu, hu ala je reka Piva, dok se u kanjonima Tare vodila žestoka borba. Najednom, uh jauk¹ dozivanje borca. Vikao je:

»Ubijte me, ubijte, fašisti.«

Uputio sam se u tom pravcu i video borca, koji je ležao na nosilima zavijene noge i ruke, spušten pored staze u gusto granje. Italijani, koji su ga nosili i tu ga ostavili, izgubili su se u gustoj sitnoj šumi. Morali smo druga spašavati. Organizovali smo njegovo nošenje na smenu.

Ceiu no spuštali smo se uskom stazom niz kanjon prema Pivi, a zatim uz Pivu, njenom desnom stranom. Tu sam srelo Voju Marinkovi, borca naše brigade, koji je bolovao od tifusa. Bio je jako iscrpljen, boleš u i gla u. Tražio je da mu pomognem. Dao sam mu par e mesa, koje smo dobili za put za nekohko dana. Uvek mi je zahvaljivao i nije se od

mene udaljivao. U jednom susretu sa neprijateljem, odvojili smo se i više se nismo videli. Ostao je negde na masivima Maglica.

Stigli smo do jednog uzanog mosti a na Pivi. Talasi Pive skoro su ga zapljkivali. Nema ke »Štuke« nisu nam davale mira. Kolona nije mogla prelaziti preko mosta, ve smo morali ekati no . Bombe su sipale jedna za drugom, raznosile stene, izbacivale vodu iz korita reke, ubijale ranjenike i bolesnike. Neprijatelj je nastojao da sruši i taj mosti , preko koga su naše jedinioe, ranjenici i bolesnici trebali da se prebace na levu obalu reke Pive. Ali, most je stajao neošteten, spajaju i levu i desnu obalu reke.

U toj opštoj gužvi, u kanjonu Pive, bile su i neke operativne jedinice, ranjenici i bolesnici. Tu se našao i de iji dom. S bolom sam gledao njihova mlada lica, tužna i izmu ena. Gladni i iscrpljeni, teško su se kretali. Usput, kod samog mosti a, kod kojeg su bolesnici i ranjenici zastali, bilo je nekoliko Ubijenih konja i druge stoke. Sa vojni kim porcijama, i ranjenici i mali pioniri, gurah su se da uhvate krv od ubijene životinje, koju su pekli na vatri, a koju nisu smeli ložiti. Me utim, bilo ih je nemogu e spre iti. Glad je savladala svaku bojazan od neprijateljske vatre iz vazduha. Kada ne bi uspelo, da živu konjetinu, bar malo opale na vatri, jeli su je presnu, pili presnu krv i tako prikupljali snage za dalji pokret. Snaga ih je skoro napustila i mnogi su morali da ostanu, jer su bili nemo ni da nastave put.

Nakon prelaska preko mosta na Pivi, po eli smo se peñjati uz kanjon leve obale Pive, preko Magli a ka Sutješci. To je bila uska staza, kojom su se teško kretali ljudi, a još teže konji. Niz Magli smo su spustili ka Sutjesci niz »to ila«, kuda se nekada spuštala drvena gra a. Provla ile su se kolone boraca, ranjenika i bolesnika, uskim i krivudavim stazama. Iscrpljenost je bila na vrhuncu. Mnogi bolesnici i ranjenici zastajali su da se malo odmore, da povrate bar malo snage, naslonivši se na drvo, panj ili kamen. Mnogi su zaspali i više se nikada nisu probudili.

Kolona se kretala bez odmora. Sa ela je esto dola-zila veza:

»Brže«.

Trebalо je, sa krajnjim naporom, odolevati svim teško-ama, bolu i ranama, i izbe i da nas neprijatelj ne zarobi.

Konja je bilo malo. Mnogi su ubijeni radi ishrane boraca. Sa jedne i druge strane uske staze, ležali su kosturi bombardama ubijenih konja i onih, koji su od iznemoglosti uginuli. Kada bi, bolesnici — ranjenici, spazili leševe konja, prilazili bi im i otkidali par e mesa, da bi ublažili glad. U toj velikoj gladi i bolesti, mnogi su ostali pored konjskih kostura.

Kolona ranjenika i bolesnika se prore ivala. Ostajali su u stroju oni koji su se mogli sami kretati. Teški ranjenici i bolesnici su zaostajali. Mnoge od njih, snaga je izdala, ostali su u kanjonu Sutjeske. Surovi Magli , uz koji smo se penjali, te glad i iscrpljenost, su skoro zaustavili kolonu. Prijor pored staze kojom smo se kretali, bio je stravi an. Najviše smo videli onih koji su sedeli pored panja, drveta ili stene, ali na žalost, sedeli su mrtvi.

Spuštali smo se prema Sutjesci. Bila je no . Neprijateljski mitraljezi neprekidno su tukli našu kolonu. U svanuće stigli smo na desnu obalu Sutjeske. Trebalo je da se, još tokom no i, prebacimo preko Sutjeske, ali smo bili spreconi od neprijatelja. Palo je nare enje da se reka prelazi. Nastao je opšti juriš na reku. Mnogi iscrpljeni ranjenici i bolesnici, uz pomo konja, uspeli su da se na u na levoj obali reke. Po prelasku, stupili smo u borbu. Našli smo se sa neprijateljem, lice u lice, sa borbom prsa u prsa. Otpo eli je borba na život i smrt.

Brzo se pronela vest da se u koloni nalazi i Vladimir Nazor. Neprijatelja smo onemogu ili da nam spre i prelaz preko Sutjeske. Nastavili smo put prema Krekovu i dalje, ali neprestano tu eni iz nema kih aviona i jedinica sa kojima smo se sukobljavali.

Uz težak napor, iscrpljeni i umorni, stigli smo na Zelen Goru. Na jednom malom prostoru, našle su se naše jedinice 1 deo ranjenika i bolesnika, koji se uputio sa glavnom kolonom, da se probije iz okruženja.

Glavnina bolnice ostala je u dolini Sutjeske, a mi smo se kretali za operativnom grupom preko Zelen Gore. »Štuke« nas nisu napuštale. I taj, moj, ešalon bolesnika, delio je sudbinu svih bolesnika na Zelen Gori. Ekalib na red da dobijemo po par e mesa od ubijenog konja, da bi onako presno pojeli i povratili snagu, kako bi mogli izdržati potrebne napore koji nas o ekuju do proboga na Miljevimi.

Za celo vreme mislio sam o mojoj brigadi. U reonu Govze, našao sam se ponovo u mojoj Treoj Krajiškoj, me u mojim ratnim drugovima, a ve sutra dan, bili smo van nema kog obru a, prešli smo preko oeste Kalinovik—Fo a.

Nikola GRUBOR

Đorđe Andrejević — Kun: »Odmor«

MAJKA U KOLONI

U jutro, 12. juna 1943. godine, zastali smo u šumi iznad sela Rataj, kod Miljevine, posle jednog od mnogih napornih no nih marševa kroz Petu ofanzivu. Dan se jedva nazirao, a bombarderi su ve bili nad nama. Sru ili su prvi tovar bombi, a za njim drugi, tre i... Tukli su nas od zore do mraka, gotovo neprestano. Dolazili su iz blizine, sa Sarajevskog aerodroma. Mi smo ve bili navikli na tu situaciju, kao i na glad i sve druge teško e. Uz zvuke avionskih motora i detonacije bombi oko nas, i ako bi na mahove i zaspali, budila nas je buka i eksplozivi ru nih bombi. Naše jedinice su se pripremale za proboj poslednjeg neprijateljskog obru a prema Miljevini, koji je usedio idu e no i.

Toga dana ja sam se previjala na zemlji od bolova. Bila sam pred poro ajem. Do tada, ni jednog momenta nisam zaostala iza drugih, ni u pokretu ni na dužnosti bolni arke. O poro aju nisam uopšte razmišljala, zapravo nisam bila ni svesna doga aja koji mi je predstojao. Bila sam slabo obuena, polu bosa, gotovo mokra, premorenica. Zelela sam iznad svega da se ogrejem, da krsta prinesem vatri. No u smo bili u pokretu, a danju se vatra nije ložila, jer je neprijatelj bio oko nas i nad nama. Bolovi su me satirali, ah nisam znala da su to poro ajni bolovi.

U sumrak spremili smo se za pokret, kolona se ve formirala. Dobila sam konja. Ostavio mi ga je moj drug Boža, koji je toga dana pošao sa Tre om Krajiškom brigadom, u kojoj je bio referent saniteta brigade. Jahala sam konja, ali je to bilo prebolno. Bolovi subih sve ja i i ja i. Uzdržavala sam se od jauka, ali sam ipak par puta kriknula. Sišla sam sa konja i izašla iz kolone. Kod mene se našla bolni arka,

inače babica. No je bila tamna, jedva smo jedna drugu nazirale. Kolona je žurno promicala nedaleko od nas. Izostati iza kolone u maršu, bilo je vrlo rizi no. Moramo požuriti.

Nisam se ni spustila na zemlju, u e i sam se porodila. Babica je prihvatala dete — mog sina. Sa sebe sam saderala poslednje par e donjeg veša i pružila joj da uvije dete. Sve se odigralo munjevitom brzinom. Ula sam samo glas deteta, nisam ga ni videla, a nikad više ni ula.

Krenula sam istog asa peške. Pridržavali su me. Ne znam koliko sam izdržala u korak sa kolonom. Bolovi su prestali i u inilo mi se to kao olakšanje, ali me snaga napustila. Koraknula sam i izašla iz kolone i spustila se u blato. Da h sam se onesvestila ih zaspala, ne znam. Celi no nilsam se budila. Dete nije bilo kod mene, odneli su ga.

Ujutro sam se probudila, bila sam potpuno sama u šumi. Pridigla sam se i osetila da mi nešto klizi niz noge, bila je to posteljica. Nisam ose ala nikakve bolove, samo sam osetila manju malaksalost. Uzela sam komad drveta, koji mi je pomogao da se održim. Ne znam gde se nalazim, šuma kao i svaka druga. Jedini ose aj, koga sam bila svesna, je taj da sam ostala iza jedinioe, zna i krenuti i sti i jedinicu što pre. Bila sam sasvim prisebna, nijednog momenta nisam se smatrala izgubljenom. Ve dve godine živila sam u šumi, to je bio moj dom, to su moji drugovi i drugarice. Osetila sam se momentalno usamljena, treba po i sa njima. U svesti mi je ostala kolona i u kojem pravcu se kretala. Pošla sam tim putem.

Uskoro sam stigla u selo Rataj. Tu sam naišla na drugove koji su iz razno-raznih razloga zaostali iza kolone. Bilo je tu iznurenih boraca i ranjenika. Zatekla sam ih kod jedne ogromne izvrnute kace, u kojoj je bilo još nešto prošlogodišnje džibre. Kako je ko nailazio, ulazio je u kacu i jeo tu džibru. To je i meni bilo prvo okrepljenje posle poročaja i dugog gladovanja. Saznala sam da su naše jedinice prešle tu no preko komunikacije Kalinovik—Fo a, ali da je neprijatelj ponovo zauzeo taj put.

Po ve ustaljenim partizanskim propisima, treba sa ekati no. Ušla sam u podrum jedne ku e i tu sam ostala do no i. Selo i okolina su, gotovo neprestano, bili izloženi topovskoj i avionskoj vatri neprijatelja. Izgledalo je bar tako, da niko živ ne e do ekati no. Pred no iz šume su dolazile nove

grupe naših boraca. Avioni su još kružili i u poslednjem sumraku izru ili bombe.

No se spustila i ja kre em da uhvatim kolonu. Uz put nailazim na stravi an prizor, ceo put prekriven je telima i delovima tela izginulih. Svi su oni stremili i žurili za onim za im sam i sama išla, ali su prerano krenuli i tu ostali za uvek. Kolona se formirala kao po komandi. Uklju ila sam se u kolonu i krenuli preko Miljevine na prelaz. Prešli smo cestu, koju je neprijatelj napustio, šumsku prugu i dalje u brdo. Tada sam se ose ala laka i odmorna i neka nova sna ga vukla me je napred.

Još pre rata želela sam da imam dete, mnogo volim decu, ali u tom momentu nije me moje novoro en e vuklo napred. Mi smo se, u pravom smislu, navikli da se lišavamo svih li nih zadovoljstava i ja prosto nisam ni smatrala da sam, eto, najzad i postala majka, tj. da se ostvarila moja davnašnja želja. S druge strane, dete nisam ni osetila, pa je i taj porodiljski, maj inski ose aj, bio lišen u tom momentu. Najzad, ja sam se ose ala i krivom što sam došla u tu situaciju za vreme borbe. Poro ajem sam se oslobođila tog te-reta i bila sam slobodnija za ono što me je u daljnjoj borbi o ekivalo. Brigu takve neizvesnosti o detetu, tih prvih dana, nisam ose ala. Tek posle desetak dana, a naro ito po svršetku rata, priželjkivala sam, u pravom smislu, taj poro-aj i nadoknadu izgubljenog deteta.

Napred me je vukla, i davala mi novu snagu, samo želja da stignem do naših jedinica i s njima da nastavim borbu. Dva dana i dve no i išli smo po nepoznatim brdima i šuma-ma. Bombardovani predeli bili su nam putokaz gde se nalaze naše jedinioe. Lutali smo ceo dan, no u smo se odmarali dok ne iza e mesec. Nailazili smo na napuštena sela i obra ene baste. Tu smo se pogostile sa mladim lukom i po kojim zaostalim zrnom žita. Drugog dana, naišli smo na jednu kokoš, ali je nismo mogli spremiti. Zakkali smo je i nosili u torbi, traže i priliku da je skuvamo ih ispe emo. Tek sutradan smo naišli na jednu grupu naših drugova i dali smo im kokoš. Svi smo se okrepili neslanom or bom i mesom i to je bilo lepo okrepljenje za porodilju, tre i dan po poro aju, ali za kratko.

U toku no i nekoliko nas se odvojilo od kolone. Nastale su nove muke, mleko je nadošlo i stvaralo mi velike tegobe.

Pred no stigla sam u jedno selo, gde se nalazila Tre a Krajiška brigada. Bilo je tu i naroda. Preklinjala sam žene u selu, da mi daju da podojim neko dete, nisu mi to dozvolile. Mada sam ina e bila više mokra nego suva, morala sam kvasiti odelo na sebi kao obloge na grudima.

Mada je ovo bilo pred kraj Pete neprijateljske ofan-zive, izne u još neke detalje, da opišem svih deset dana od poro aja, jer oni su i pri normalnim prilikama teški, a kakvi su tek bili kod partizanske porodilje?

Stigla sam u jedinicu. Prihvatali su me u sanitetu bri-gade, gde mi je bio i suprug. U sumrak toga dana, samo što sam stigla, selo je bombardovano. Predstojaо je pokret. Brigada je imala zadatak da pre e preko pruge. Celu no smo ubrzano išli. Pruga je bila daleko, treba za no i da se pre e. To je za mene bio mnogo teži marš, od onoga kad sam se sama kretala. U zoru, neprijatelj nas je presekao na samoj pruzi. Ostala sam sa brigadnom bolnicom i delom bri-gade, koji je bio pod direktnim udarom neprijatelja. Ceo dan sam, zajedno sa ostalim, vodila brigu o ranjenicima, koje smo sklanjali s brda na brdo, iz šume u šumu, ispred neprijateljske vatre. Uve e smo krenuli još bržim maršem, trebalo je pre i prugu na sasvim drugom mestu. Kiša nas je neprestano pratila celu no . Pred zorou naišli smo na neku reoicu, koja je bila jako nabujala od kiše. Gazili smo tu mutnu i hladnu vodu do pojasa i ona me je saprala, peti dan posle poro aja.

Stigli smo, najzad, ujutro posle dugog i napornog pe-njanja na neko brdo i tu smo, mokri od kiše i gaženja reke, polegali na zemlju, gde je ko stigao i odpo eli posle dve no i i jednog dana marša i borbe da se odmaramo. Posle podne stigli smo u neko selo. Taman kad smo se razmestili po ku ama, u selo je pala prva granata, tukli su topovi. Odmah sledi pokret i tako stalno u pokretu.

Na pruzi, ostao nam je konj sa sanitetskim materijalom. Ranjenici nisu previjeni 4—5 dana. Rane su se crvale. Crvi su se munjevito razmnožavali u gnojnim ranama. Naišli smo najzad na selo u kome je bilo stanovnika — meštana. Nabavili smo nešto grubog doma eg platna. Na zdravom telu, koža bi se ježila od njega. Kao da ga danas gledam. Bilo je to lepo izatkano platno, sa utkanim šarama, ali grubo. Sa bol-ni arkama sam organizovala pripremu materijala za zavoje,

tufere sve od tog platna. Spremljeni materijal smo sterilisale. Kuvali smo ga u vojni kim zatvorenim porcijama na ognjištu. Zatim je to trebalo osušiti u istim zatvorenim porcijama. Drugovima je lagnulo kada smo ih previli.

Deseti dan posle poro aja. Nalazimo se još u istom selu. Kroz njega je proticao potok. Bio je sun an, topao dan. Na potoku sam oprala odelo, a od grubog platna sašila donji veš. Kada sam malo došla k sebi, po ele su duševne patnje. Mislila sam o detetu. Moj suprug Boža, ispri ao mi je da su mu ujutro, po mom poro aju, predali dete. On ga je predao jednoj porodici, u prvu ku u na koju su naišli. Zamolio ih je da ga pri uvaju dok se on ne povrati. Sa jednim vodom pokušao je da se vrati po mene, ah na putu je bio neprijatelj. Bih smo ve odvojeni, tek posle nekoliko dana sasta emo se u brigadi.

O povratku po dete nije moglo biti ni govora. Ostala mi je samo nada da e mi sin ostati živ i da u ga kad-tad na i. Sto je situacija bila bolja za nas, meni je bilo teže što dete nije kod mene.

Najteže momente preživljavala sam, kad sam kona no izašla iz borbe, ali rat još nije bio završen. Intenzivno sam mislila o mom sinu — dala sam mu ime Goran. Rodio se u Zelengori. Preživljavala sam njegovo mu enje bez maj ine nege i hrane. Sanjala sam o tom, kako u mu sve to nadoknaditi, samo da mogu oti i po njega.

Došao je maj 1945. godine, kraj je rata. Tih poslednjih dana rata, suprug mi gine. Ohaveštena sam od Narodnog Odbora:

»Dete je živilo svega etiri dana.«

Goran je ostao tamo gde su ostali mnogi naši drugovi i drugarice. Ja sam žrtvovala još jedan deli sebe — mog Gorana. On je izgubio svoj mladi život zbog borbe, zbog pri lika u kojima se rodio.

Mira MITROVI -KARANOVIC

I »SALIJA«

U našoj Bravskoj eti bila je mladost, kao što je u Veni koj bila mladost Vodenice ili u Krnjeuškoj mladost Krnjeuše. U naše ete su se bili svrstali mlađi i i djevojke i tek po neki »starac« se našao me u nama. U našoj, Bravskoj, eti najstariji »starac« bio je Mihajlo Latinović, koga sino zvali »i Salija«. Došao je u nju u ustaničkim danima, došao je onih dana kad je nastajala i ostao u njoj sve do onog junskeg jutra 1943. godine, kad mu je švapski »šarac« presjekao put, još dok je u stroju ete išao u poslednji juriš, koji nam je otvarao put za izlazak iz pakla Sutjeske.

»Salija« je rođen Bravškar. Rođen je na Bravsku, u Podsrnetici, u siromašluku. U ustaničkim danima je imao petero djece i ženu. Živjeli su od škrte zemlje, od Podsrnetičkih vrletuša i od »Salijinih« deset prstiju, i njegovih »šihti« koje je »vatao« kod »Sipada«. Sa izbijanjem rata i nastankom NDH, ovaj drugi izvor egzistiranja je otpao. Ali, ni to nije bilo ono najgore. Glad se može na stotinu na ina tollti. Teže je bilo ono drugo, što su rat i Paveli eva NDH donijeli. Onog dana, kad je pukla ustanička puška u našem kraju, ustaše su uhvatile »Salijinog« najstarijeg sina Peru i ubile ga. Imao je tek 18 godina.

»Salija« je u prvu borbu pošao sa roguljama, ali nije zaostajao za puškarima. Nastojao je da i on pređe u puškare. Trudio se da rogulje zamjeni puškom i uspio je. Dogmogao se karabina, onog dana kad smo na Bravsku sa ekali 6 ustaško-domobranksih kamiona, posade potukli i rastjerali, kamione spalili i lijepog plijena se do epali.

Onih ustaničkih dana borbe su bile bezmalog, svakodnevne. Endehaovci nijesu mogli shvatiti da nas ne mogu

smiriti, a mi se osokolili pa ih presre emo, do ekujemo, pa bogami i napadamo. Trebalo je za sve to i snage i hitrine. Mi smo mislili da naš »Salija«, sa svojih pedesetak godina, nije za taj posao. Mislili smo, što bi on to radio, kad imamo na desetine onih koji su tek vojsku odslužili, a me u njima i onih koji su bili kaplarski varak zaboli, pa i medalju za dobro nišanjenje zavjesili. udili smo se malo njemu, što to radi, što se ratovanja ne mani i ne ide brinuti o ženi i djeci, a on se udio nama kako ne razumijemo neke stvari, koje bi i pijan ovjek morao razumjeti. Nije se mnogo sporio sa nama, ali ni pušku nije odlagao. Poslije smo shvatili da mu se želja za osvetom bila pod fišeklje sklup ila.

»Salija« je ostao u eti i uvjek bio na licu mjesta. Do gorevine, ili zbjega, gdje mu je An a sa djecom bitisala, trknuo bi u zatišjima, koliko da posavjetuje i ohrabri. Ceta ga je poštivala. Poštivali smo njegove godine, iskustvo i spremnost na napore. I htjeli smo ga poštjedjeti onog ega se moglo poštjedjeti. Po eli smo ga bili zaobilaziti kad smo straže, predstraže, patrole, izvidnice ili patrole pobo nice odreivali, no to ga je mnogo uvrjedilo. Olakšice nije volo.

Kad smo u novembru 1941. godine sa ekali i srušili TOZ na Grme u, »Salija« je raspasao ubijenog Paveti evog oružnika i ukrasio se novim opasa em, duplim uprta ima i tri fišeklje. I pušku je uzeo, jer mu se u inila novija i ljepša. Bilo mu je stalo da i ratni ka oprema odgovara ratnikovom brku.

Od onda, od onih ustani kih dana, naš »Salija« je bio postojan ratnik naše ete. Ni bolji od polovine najboljih, ni lošiji od one druge polovine. Nosio je svoj karabin i pune fišeklje metaka i u svakoj borbi dobro inišanio i štedljivo pucao. Nije on bombama neprijateljske utvrde rušio, niti je mitraljezima breše u neprijateljskim obru ima pravio, ali nije ni zaostajao iza onih koji su to radili. Bio je sr an borac, muški je napore podnosio i sa najhrabrijim korak držao.

Sa našim rastom i napori su narastali. Svakim danom ciljevi su nam bivali dalji, a staze do njih vrletnije. Onog novembarskog dana, kad je formirana prva divizija NOV, prilike su u osnovi izmjenjene. Onog dana je naša 3. Krajiska brigada postala tre im djelom najve e i najsnažnije jedinioe naše Narodno-oslobodila ke vojske. A najja a jedi-

nioa morala je i najve i teret preuzeti i najve e odgovornosti ponijeti. Na smotri u prigodnom govoru, uz ostalo, re eno nam je da lako biti ne e. Re eno nam je, zapravo, otvoreno i bez okolišenja da e naša Divizija, kao najsnažnija jedinica NOV, najiskusnija, najnaoružanija i još nekoliko pohvalnih sa »maj«, i i kuda je najtvrdje, najvrletnije, pa i najriskantnije i još nekoliko »naj« te vrste. Treba e za to, dobro je naglašeno, dosta hrabrosti, vrstine i snage. Treba e toga toliko, re eno je, da slabiji i malovrsniji zaista ne e mo i izdržati, pa da im se radi toga savetuje da ne idu, da ostanu i da se priklju e drugim jedinicama i tamo u ine što budu mogli.

Takav stav najvišeg rukovodstva, tako otvoreno ukazivanje na teško e prema kojima treba da se zaputimo i tako otvoreno sugerisanje da se u njih ne zapu uje onaj koji nema » vrstu petlju«, bio je za nas sasvim nov, a rekao bih i malo udan. Ali, na to je upu ivalo iskustvo. Znali su drugovi iz Vrhovnog Štaba i Štaba naše Divizije, da su se jedinice, pri napuštanju podru ja sa koga su, osipale i da je to imalo lošeg odraza na stanje i raspoloženje onih koji ostaju, pa su nastojali da se to ne ponovi. Ali, to se dešavalo negdje drugdje, to je bilo iskustvo drugih. To tu e iskustvo je neke druge, zadužene da motre na stanje i raspoloženje naše brigade, toliko optere ivalo, da su, kad god bi prebrodili rijeku ili planinu pregazili, o ekivali izvještaj da je kolona prorješena. I nije im bilo jasno kako to nije. Nijesu mogli shvatiti da se u Krajini sti u druga ija iskustva.

Ah, bilo je to i mudro i pošteno. Bilo je pošteno re i ljudima da e biti mnogo teško, pa ko misli da ne e mo i, ili za koga se misli da ne e mo i, neka se ne zapu uje, neka ostane iz brigade, i ide na dužnosti u druge jedinice koje e mo i obavljati. Bilo je to po maksimi »Svak prema svojim mogu nostima«. Ali, ni to nije bilo lako. Nije bilo lako iza i pred stotinjak drugova iz ete, nije bilo lako iza i iz stroja brigade i re i: Ja za to ne u imati snage. Baš zbog toga što nije bilo lako, niko nije ni izašao iz stroja, niti rekao da ne e mo i. Ostalo je tako da mi, komande eta i komunisti, utvrđimo imamo li nekog ije snage, na suprot željama, nijesu u skladu sa zadacima na koje se upu ujemo.

Obavili smo to savjesno i lako se složili da nam je cijela eta kao birana za takve zadatke, pa ako ustreba i još

ve e teško e. Jedimo su nas i »Salija« i njegov, nešto mlađi, pajdaš uro Radulovi zabrinjavali. Zabrinjavale su nas, zapravo, njihove godine. »Salija« je pratio pedesetu, a uro pet-šest manje. uro je, doduše, bio snažniji i fizički sigurniji, a i onih pet-šest godina manje, u tom dobu mnogo znae, pa smo mislili da bi on i mogao ostati. Za »Salija« nijesmo mogli na i »olaikšavaju u okolnost«, pa smo odlu ili da treba da ostane. Tako smo mi bili odlu ili, ali tako nijesmo mogli i uraditi. Mi »Salija« nijesmo mobilisah, niti mu pušku dali. Ho e li on uvažiti našu odlulku ili ne, ovisilo je o njegovoj procjeni okolnosti i mogu nosti. Ako mu to saopštimo u vidu odluke, ili pak nare enja, gotovo je bilo sigurno da se tome povinovati ne e. Izabrali smo drugi put. Zadužen je Lazo Latinović, zamjenik politkomesara, da s njim razgovara i da ga pokuša prijateljski i drugarski nagovoriti da ostane. Mene su zadužili da razgovaram sa urom. Moj zadatak je bio znatno lakši. Pokuša u ga, mislio sam, oslobođiti sumnji da e mu biti zamjereno za kukavi luk ili špekulanje, pokuša u ga ubjediti da e biti od koristi i pri komandi mjesta ili podru ja, pa ako ho e, ho e, a ako ne e široko mu polje. Tako smo i postupili, ali nijesmo uspjeli. Obadva su ostala u eti i u njenoj koloni krenuli u susret teško ama, o kojima su nam u Petrovcu onako otvoreno i pošteno govorili.

»Saliju«, uru i sve one Bravskare, koji su imali ženu i djecu, ostavili smo da preno e kod ku a i da nam se na rednog dana, u svitanje, pridruže poviše Ključa, gde smo planirali kona ište. I stigli su svi, do jednog, prije nego smo bih izašli na zborno mjesto. Još je svaki i po nešto milošte donio omima koji nijesu imali kome svratiti.

»Salija« je do onda ve bio stekao poštovanje boraca, kojima je, uz nekoliko izuzetaka, mogao biti i otac. Ali, nijesmo ga poštivali samo zbog godina. Poštovanje je on privadio, prije svega, svojim odnosom prema svojim dječacima, kako je zvao borce naše ete. On je njih tako zvao, a tako se i odnosio prema njima, a oni su mu vračali istom mjerom, on je bio njihov i Salija. On je bio, zapravo, neka vrsta doma ina u našoj eti, ali ona fela doma ina koji ne zapovjeda, ve samo brine, savjetuje i podučava. Njegova briga bila je uvjek konkretna. On je svojim dječacima petljao opanke, ušivao podloge i prikrpljao odje u. Naučio je

to na šumskim radilištima, a i u kući, jer se uglavnom od petljanja i krpeža živjelo. Sa ekivao je one koji su se vraćali sa straže ili iz patrole sa razgoreлом vatrom i pripremljenim ležajem, kako bi se ogrijali i što prije prilegli. I dok su mladi i umorni spavalici, »Salija« im je sušio obuću i briňuo se da ne ozebu. Na zastancima i na položajima, kada bi tijelo klonulo od umora, a ovi se krpili od sna, »Salija« je udvostručao svoju budnost, starajući se da neko ne zaspe na mokroj zemlji ili snijegu, da se ne prehladi, ih još gore.

Rastanci s ranjenim ili obolelim drugaricama i drugovima bili su nam uvjek brižni i strjepnjama uvijeni. Brinuli smo hoće li rane zacjeliti, hoće li se bolesti odoljeti, a »Salija« je u takvima prilikama, uz brigu i strijepnju, nastojao da uradi nešto što bi pomoglo da se rizici smanje, da nehati ne uvećaju posledice i sl. Našao bi se uz svakog ko bi otišao izete, bilo na lejenje ili previjanje, ispratio bi ga, posavjetovao i ohrabrio. O svakom našem borcu, dok se nalazio na ljejenju, pa makar stigao i u Centralnu bolnicu, uspjevalo se obavjesfiti.

Sahrana poginulih boraca naše ete, bila je isključivo »Salijina« briga. Naravno, bila je briga cijele ete da se poginuli borci izvuku sa položaja i sahrane, ali »Salija« je briňuo o tome kako da se sahrane. On se briňuo da grobница bude dovoljno prostrana, dovoljno duga, široka i duboka, da se pribavi bilo kakav prostirac i pokriva, da se oznaka stavi i grob obilježi — da mu se mjesto zapamti. Mi smo zinali da on to radi s roditeljskom pažnjom, svjesno i odgovorno, pa smo mu i prepuštali brigu o tome.

Mi smo našeg Cića »Saliju« smatrali našim dežurnim starateljem i bilo nam je normalno što on te brige brine, što se onako odnosi prema svakom izete, pa bio odmoran i nestrašan, umoran i pospan, ranjen ili bolestan, ili da ga je trebalo na poslednji po inak smjestiti. Bilo nam je normalno sve do onog dana kad smo morali njemu grobnicu kopati i ležaj sa bujadi umekšavati, a pokrivku od grana smrđati i bukava plesti. I tek kasnije, tek kad smo kroz brešu poslednjeg obrata na Sutjesci prošli, kad se ona frtutma malo smirila, osjetili smo prazninu, koja nam je iza našeg Cića »Salije« ostala. I tek tada smo bili svjesni da je on naše opanke petljao i odje u prikrpljao, a mislio na svog Peru koji je otjeran u smrt i nepotpunjanih opanaka i golih koljena. Ranje-

nike i bolesnike je pratio i savjetovao, a mislio na svog Peru, koji je otjeran u smrt a da nije bio ispraven ni sa uobičajenim »iS Bogom«. On je grobnice pravio udobnim, jer je sa svakim »svojim djeecom« u nju polijegao i svog Peru. On se trudio da se mjesto grobnice obilježi i zapamti, jer je strahovao da grob svoga Pere ne će uspjeti nikad pronaći. Znao je on da bi njegov Pero, da je onog kobnog dana umakao ustaškoj potjeri, nosio pušku, možda i mitraljez u njihovoj Dravskoj eti, pa on nebi imao ni potrebe da stane u njen stroj. Znao je takođe, da bi njegov Pero, da je stigao do našeete, mogao i poginuti u nekoj zasjedi ili jurišu, i bio siguran da bi ga njegovi drugovi sahranili u pravu grobnicu, da bi mu ležaj umekšali i pokrивku od vitkih, a lišem ili etinom bogatih granica, napravili, da bi mjesto zapamtili i njemu rekli.

Onog dana kad je naš Ci »Salija« poginuo, bili smo na izmaku snage. Za nama je bilo mjesec dana neprekidnih borbi i marševa, gladovanja i besanica, ali mu je i izlazak iz onog pakla bio na dohvati ruke. Trebalо je prikupiti preostalu snagu i pretočiti je u još jedan zamak, u još jedan snažan juriš, i bili bi na drugoj strani. »Salija« je to sve znao. Pogotovo je znao da je u svakom od nas bilo preostalo malo snage, pa je htio da je postakne. Išao je me u prvima, hrabrio je i podsticao, sve dok mu švapski rafal nije presjekao put. Ostao nam je u sjećanju kao oličenje mudrosti, dobrote i upornosti.

Ovo je kazivanje o našem Bravskom Ci u, a znam da su i druge našeete imale svoje i eve, pa ako se njih niko ne sjeti, neka ovo kazivanje bude — kazivanje i o njima.

Ilјija RADULOVIC

SUSRET SA VOJVOBANIMA

Krajem juna 1943. godine Drugi i etvrti bataljon Tre e proleterske krajške brigade krenuli su posle zauzimanja Srebrenice prema Mili ima i Pijucima radi prebacivanja na sektor izme u Kladnja i Tuzle.

Kretali smo se terenom koji je doskora kontrolisao neprijatelj; iznena en našim snažnim prodorom, on je pani no napuštao selo i bežao. Me utim, mi smo, ipak, morali da se držimo vojni kih pravila i da se obezbe ujemo od svakog eventualnog iznena enja i napada iz zasede ih sa boka.

Naša komanda je znala raspored jedinica NOVJ i partizanskih odreda i pravce njihovog kretanja na ovom podru - ju. Po tome rasporedu ni jedna partizanska jedinica nije bila u našoj blizini. Zato je upu ena prethodnica ispred kolone.

Nepoznata jedinica na nišanu

Tre a eta etvrto g bataljona dobila je zadatak da obezbedi desnu bo nu stranu kretanja kolone. Komandir ete An elko Rodi odredio je mene sa mitraljezom i još etiri druga sa zadatkom da zaposednemo najpovoljniju uku na kosi i da sa te strane štitimo pravac kretanja bataljona. Na re eno je: pošto sa te strane nema naših jedinica, pojavi bilo koje vojne formacije treba smatrati neprijateljskom i biti spremam. Trebalo je u takvom slu aju hitno obavestiti komandu bataljona, a istovremeno otvoriti vatru — ne dozvoliti neprijatelju da izi e na kosu dok ne pristignu naše snage.

Brzo smo istrali na odreenu kotu i zauzeli položaj. Bio je topao, sunan junski dan. Blagi brežuljci pokriveni šumom. U bogatom zelenilu zapažale su se i trešnje, zrele. Po našoj ooeni, nisu imale vlasnika. Stoga smo se brzo dogovorili da jedan borac pažljivo osmatra drugu stranu i pazi na sva kretanja, a ostali da se maskiraju u gustom granju trešanja i da ne gube vreme.

Nije prošlo ni deset minuta, a osmatra se oglasio: ispod nas izlazi iz šume na livadu neka vojna jedinica. Manusmo se trešan i usiredsredimo pažnju na livadu.

Uo ismo da je kolona duga ka, da prilično bezbržno izlazi na brisan prostor — vojniči slobodno sedaju na livadu. Zaklju ismo da se radi o nekoj većoj jedinici i da vojnici na livadi ni ne sanjaju da su na nišanu mitraljeza.

Na osmo se trenutno u nedoumici: šta da izvestimo komandu o pojavi neprijatelja, ili da iskoristimo povoljnu priliku i napravimo kasapnicu od onih pred nama. Me utim, veseli žagor onih na livadi navede nas na zaklju ak da to nisu ni Nemci, ni ustaše ili etnici. Uostalom bih su i obuveni razli ito.

Ovde Prva vojvo anska!

Odlu ismo da odstupimo od naredbe — da se prvo obaveštimo ko je pred nama pa da se tek posle toga latimo oružja. Zapitamo ko je dole. A tamo, na brisanom prostoru, niko se ne uzbuće — kolona i dalje izlazi iz šume na proplanak, ljudi sedaju na livadu. Ponašaju se kao da se ništa ne dešava.

Zagor prekide snažan glas:

- Ovde partizani!
- Koja jedinica? — zapitamo mi.

— Prva vojvo anska brigada!... Zovite vašeg komandanta da se objasnimo. Ovde je komandant Prve vojvoanske brigade. Mi znamo za vaš pokret. Naš pravac je promjenjen.

Hitno obaveštimo našu komandu o prisustvu partizana koji marširaju napored sa nama sa druge strane brda.

Uibrzo dojuri na konju komandant našeg bataljona Milan up i po e u susret komandantu Prve vojvo anske. Bio je to proslavljeni Marko Peri im Kamenjar, koji e nam uskoro postati dobro poznat.

Ispostavilo se da je Prva vojvo anska brigada krenula na zadatak da osloboodi Srebrenicu, što mi ve besmo obavili. Zapravo, Vojvo ani behu osloboodili Srebrenicu nekoliko dana ranije. Me utim, kad su pošli na Vlaseniou neprijatelj se beše vratio u Srebrenicu, pa su oni dobili zadatak da je ponovo napadnu.

Sve je za as sre eno: Prva vojvo anska nastavila je svojim putem, a Tre a krajiška svojim.

Bili smo presre ni: susreli smo se prvi put sa borcima ravne Vojvodine. Posebno sre ni bili smo mi iz prethodnice: zahvaljuju i hladnokrvnosti, a i sre i uzdržali smo se da ne pritisnemo obara e — izbegli smo sudar u kom su mogli da stradaju naši ratni drugovi iz drugog kraja naše zemlje.

Svetko GRBIC

KURIRI BRIGADE

Svaka dužnost u ratu ima svoje odreene obaveze i zadatake, a ujedno i svoje povratno dejstvo na formiranje fizionomije boraca koji ih obavljaju. Kako je i kurirska dužnost u našim ratnim uslovima bila specifična i po svojoj namjeri i uslovima obavljana, ona je na određeni način imala i svoj uticaj na izgradnju moralnog lika i borbenih vrednosti kurira, koji su, u izvesnoj meri, bili drukčiji u odnosu na ostale borce u brigadi.

Potpuno idejno i akcionalno jedinstvo svih boraca brigade, bezgranična vernost Partiji i njenoj politici, bili su osnovni nosioci koji su ovoj, Krajiškoj, jedinici davali izuzetan moral, posebnu borbenu snagu, a kuriri u njenim komandama i štabovima bili su jedna od njenih vrednosti, osnovni izraz svih njenih vrlina, odnosa i atmosfere koja je karakterisala ovu brigadu za tatu vreme NOR-a.

Poznato je da uspehu borbenih dejstava svake jedinice u ratu u mnogo emu doprinosi dobro organizovan sistem veza svim raspoloživim sredstvima. Budući da mi u prvim godinama rata nismo imali drugih sredstava veze sa potištjenim, sadejstvuju im komandama i pretpostavljenim štabovima kao što su to imale regularne armije, nego samo kurirsku, tako da su komande i štabovi, veze održavali preko kurira pešaka ili konjanika. Tako je i u našoj brigadi veza bila obostrano organizovana od komandi eta do štaba brigade i obrnuto. Takav sistem veza zahtevao je naše potrebe i uslovi u kojima smo ratovali. Zato je i kriterij pri izboru boraca za ovaj poziv bio vrlo strogi. Stav od kojeg se polazilo da takav borac bude određen za kurira bio je da bude: mlad, zdrav, poverljiv, hrabar, izdržljiv, odgovorno-

ran, snalažljiv, samostalan, uporan i druge osobine, koje je morao da poseduje da bi odgovorio ovoj dužnosti.

Prvu plejadu vrsnih kurira u našim štabovima i komandama sa injavali su borci:

a) u Štabu brigade: Babi Stevo, Grubor uro, Gru bor Stevo, Mirkovi Sretko, Jari Stevo, Kecman Mirko, Kecman Dušan, Latinovi Drago, Latinovi Milanko, Egelja uro, Tadi Sretko, Sablji Branko i drugi.

b) u Štabovima bataljona: Galin Braco, Mora a Duško, Kecman Vlado — Bezec, Šljivar Rade, Grahovac uro, Kneževi Vicko, Luka Savo, Bursa Obrad, Mandi Savo, Gru bor Svetko, Bauk uro, Tadi Nikola, Rodi Gojko i drugi.

Ovaj kurirski sastav bio je pretežno sastavljen od radnika i seljaka, iji prosek starosti nije bio veći od 20 godina, kakav je bio socijalni sastav i starosna struktura i ostalih boraca u brigadi.

Ovakav je bio sastav i u komandama eta, intendantskim i sanitetskim jedinicama.

Ova plejada vrsnih kurira Štabova bataljona i brigade, među kojima je bilo i dijametalno različitih po temperamentu i načinu na koji su primali zadatke, ali i ne po njihovom izvršavanju, skladno je uklapala svoje kurirske obaveze, koje nikad nisu ostale neizvršene, uvek raspoloženi za razgovor i šalu, ali istovremeno i ozbiljni u izvršavanju svojih obaveza. Bili su gordi na svoj poziv, što je imalo za rezultat uporno negovanje moralnog lika borca — kurira i svakodnevno usavršavanje fizionomije kurirskog poziva, koji je ostao kao stil ponašanja i kod mlađe generacije, koje su preuzimale ovaj odgovorni deo zadatka u ratu.

Kako je brigada menjala svoj sastav tokom rata, tako se menjao i sastav kurira. Atmosfera i svojevrsni borbeni moral kojeg je formirala prva generacija kurira, nije gubila u svojoj vrednosti i ostala je kao putokaz onima koji su ove dužnosti obavljali u drugoj polovini trajanja rata. Iako se u prošeku svake godine menjao kurirski sastav u jedinicama i Štabu brigade, odlazeći i na nove dužnosti ili su bili izabrani iz stroja, njihova mesta popunjavali su mlađi i borci. Ta »srrena« generacije ni jednog trenutka se nije osećala u izvršenju borbenih zadataka iboraca — kurira, što je bio rezultat dobrog izbora, velikog iskustva i njihovih visokih borbenih vrednosti.

Kuriri u našim štabovima i jedinicama nisu bili obi ne pismonoše, koji su prenosili samo nare enja i izveštaje borbenog sadržaja. Oni su, tako e prenosili partijsko-politi ke materijale, štampu, pismene i usmene vesti i drugo. To su, istovremeno, bili vrsni Izvi a i, obaveštajci, politi ki propagatori, vodi i, pratioci, jednom re i borci ija je dužnost, po svojim zadacima, bila u mnogo emu raznovrsna, vrlo teška i jako odgovorna. Svoje kurirske zadatke oni su obavljali pod vrlo nepovoljnim geografskim, klimatskim i bezbednos-nim uslovima. U najviše slu ajeva kretali su se preko bes-putnih terena, preko poluoslobo ene ili teritorije koju je neprijatelj kontrolisao, u borbenoj zoni jedinica, prolazili i kroz borbeni poredak neprijateljskih snaga, kretali se — u najviše slu ajeva no u i pod raznim meteorološkim uslovima peške, u izuzetnim slu ajevima na konju, vrlo esto bez ili sa nesigurnim vodi em, susretali se sa nepoznatim licima, nailazili na vrlo este promene situacije na sektoru borbenog rasporeda jedinica i mnogim drugim teško ama i opasnosti-ma kojima su bili izloženi u svakodnevnom obavljanju svog borbenog zadatka. Za njih nije bilo prepreka, niti zadatka kojeg nisu mogli izvršiti. Naprotiv, svaka ve a akcija njih je inspirisala, tako da su oni uvek stizali na vreme i tamo gde je trebalo: od komandi eta do Vrhovnog štaba NOVJ.

Svi do jednog bili su lanovi Partije ili SKOJ-a jer je takav bio kriterij u izboru. Nisu smeli imati slabih trenutaka, kolebanja i neodlu nosti. Dužnost im je bila takva da su uvek bili u pokretu, pa i onda kada su se drugi borci odmarali. -Oni su upravo zbog toga stalno bdili nad svojim obavezama, pažljivo pratili svaku promenu u borbenom položaju jedinica brigade, svaku promenu u raspoloženju svojih starešina, zapažali svaki gest koji bi nagoveštavao da se nešto ozbiljno doga a na borbenom položaju jedinica i uopšte na terenu. Bili su jako osetljivi na netakti nosti i ne-pravilnosti, a istovremeno zahvalni i za manju brigu o njima i za pruženu pomo u izvršavanju njihovog zadatka. Kao tak-vi oni su postali miljenici svih štabova i komandi u brigadi i u višim štabovima.

Kod njih se nikad nije zapažala kriza me usobnih od-nosa, niti nervoza i nesigurnost u izvršenju borbenog zadatka. Naprotiv, drugarstvo i odgovornost u svakodnevnom životu i u obavljanju njihovih dužnosti, bila je za uzor dru-

gim borcima. Retko lepa atmosfera, naprimer, vladala je me u kuririma Štaba Prvog bataljona, iji je »šef« bio Ivan-Jovo Sobot »Sobo« borac, koji je pripadao najstarijoj generaciji boraca u brigadi, ovek koji je za kurire ovog bataljona bio više nego »starešina«. Kuririma je pravio planove odlaska u jedinice i Štab brigade, brinuo se o njihovoj ishrani, vešu, obu i, upoznavao ih sa vestima, sa njima pevao, priao vioeve i anegdote. Od milja im je davao nadimke: »Sine«, »Bezec«, »Pурго« itd., tako da je me u kuririma uspeo stvoriti retko lepu, toplu i prijatnu atmosferu. Kuriri Štaba brigade i ostalih bataljona rado su odlazili u Štab Prvog bataljona, jer je kod »Sobe« uvek nešto bilo i za njih.

I pored napornih i vrlo estih marševa, teških 'borbi i obavljanja stalnih kurirskih dužnosti, oni su uvek bili veseli i nastavljeni život, na njima svojstven na in. Hrabrost boraca — kurira bila je normalna pojava. Jednostavno, nije ni moglo biti drugačije, jer plašljivima i neodlu nima nije moglo biti mesta me u njima. Na njihovim partijskim i skojevskim sastancima analizirane su kurirske dužnosti, pogotovo u većim borbenim akcijama, podvrgavani su strogoj kritici svi postupci koji nisu bili na nivou renomea kurirskog poziva proleterske jedinice. I ako tu nisu bili u pitanju neki krupni propusti, jer oni se nisu ni mogli desiti u takvoj sredini, no sve što se me u njima dešavalo, moralo je da na e svoju potvrdu i dobije ooenu.

Kurirska dužnost je bila takva, da su se, oni, svakodnevno kalili u borbama protiv neprijatelja, pogotovo u toku teških borbenih okršaja i bitaka koje je brigada vodila na svom 'borbenom putu. Izvršavaju i kurirske dužnosti, vrlo esto su bili primorani da stupaju u otvorenu — neposrednu borbu protiv neprijatelja da bi izvršili svoj kurirski zadatak, pogotovo kad su štabovi jedinica bili u opasnosti. Nije neskoromno ista i da su i u nekim kritičnim situacijama kuriri dali znatan ideo da ishod -borbe nekih bataljona, pa i brigade kao celine, bude srećno završen. I ako je primera kurirskih podviga mnogo, navodimo samo neke.

Primer kurirske smelosti i odgovornosti, bila je kurirka 1. ete IV. bataljona, Besima Kulenović, koja je, u etvrtoj neprijateljskoj ofanzivi, aprila meseca 1943. godine, na putu

od Staba bataljona do ete, bila zarobljena i 1944. godine ubijena u nema kom koncentracionom logoru, gde je bila deportovana kao zarobljenik.

U Petoj neprijateljskoj ofanzivi, kurir Štaba IV. bataljona, Sretko Grubor, na putu za Štab brigade otkrio je pokret jedne nema ke ete, na putu prema Ze evom Brdu kod Fo e, o emu je blagovremeno obavestio Štab bataljona i tako omogu io da se na vreme postavi zaseda i neprijatelj uništi. I na drugom primeru ovaj borac-kurir je ispoljio veliku snalažljivost. Na putu od Štaba bataljona do komande jedne ete, primetio je neprijatelja koji je vršio opkoljavanje ete, pa je samoinicativno povukao etu na nove položaje, bez obzira što je u tom momentu nosio nare enje komandi ete da se dotadašnji položaji uporno brane.

Posle teških borbi vo enih za brdo Pliješ i Lokve, juna 1943. godine, u kojoj operaciji je u estvovala cela brigada, Štab brigade naišao je u reonu Pliješa na nema ke snage, ja ine jedne ete, koje su se bile uklinile u borbeni poredak brigade. Komandant brigade, Nikola Karanovi , sa grupom kurira i delovima boraca brigadne intendanture, izvršio je napad na neprijateljske snage. Nemci su razbijeni i tako spre ena opasnost od njihovog ja eg ugrožavanja borbenog poretka brigade. U ovoj akciji zarobljena su 2 oficira, 10 vojnika i dosta ratne opreme.

U toku najžeš ih iborbi naše divizije za održavanje i proširenje breše u reonu Miljevine, kuda su se izvla ile naše snage iz Pete ofanzive, 12. juna 1943. godine, jedna nema ka jedinica, ja ine oko 40—50 vojnika, neopaženo je prošla na spoju izme u našeg Drugog i Tre eg bataljona, u nameri da zaposedne kosu u reonu Govze i tako ugrozi izvla enje naših snaga iz Zelengore. Neprijatelj je bio prime en u momentu kada je podilazio koti, na kojoj je bio komandni deo Štaba brigade. U toj, vrlo kriti noj, situaciji Ianoš Štaba brigade, pod rukovodstvom zamenika komandanata Vlade Baji a, sa kurirskom desetinom i grupom boraca brigadne intendanture, odlu nim napadom sa ru nim bombama i automatima, zaustavili su Nemce. Braniciima su se priklu ili i drugi borci brigade, koji su se u tom momentu nalazili u blizini borbe. Najve u pomo braniciima dali su puškomitraljesci Slavko Mrki iz Prvog bataljona i »Vrbljanac« iz Tre eg bataljona-

Prilikom napada na Zenicu, oktobra 1943. godine, kurir 1. ete IV. bataljona, ispred Sokolskog Doma ubio je neprijateljskog stražara i time omoguio svojoj eti da bez borbe zarobi etu domobrana, koji su spavali u Domu.

Avgusta 1943. godine, na putu od Bugojna prema Kupresu, kurir Štaba brigade Savo Luka, upao je u ustašku zasedu i tom prilikom bio zarođen. Nakon dužeg mu enja, ustaše su mu kamom presekli deo vrata, posle ega se onesvestio. Zlikovci su mislili da su posao obavili na »-profesionalan« na in, pa su žrtvu napustili. Savo je na sreću u ostao živ. Posle ozdravljenja, ponovo je obavljao svoju kurirsку dužnost.

Kada je 23. juna 1944. godine neprijatelj iznenadio brigadu u reonu Crni Vrh, kod Travnika, članovi Štaba brigade našli su se u streljačkom stroju, organizujući i odbranu. Stab nije dugo vodio napad, jer su se kuriri brzo našli ispred svojih rukovodilaca, odlučujući i automatima i bombama po neprijatelju koji je drsko napadao. Front je brzo stabilizovan i Nemci zaustavljeni, zahvaljujući i, pored ostalih mera, smelosti i odgovornosti kurira Štaba brigade, koji su uvek, u kritičnim situacijama, pa i sada, štitili svoje rukovodioce, spremni i na najveće opasnosti po li ne živote.

Ovakvih i sličnih primera bilo je bezbroj.

Među hiljadama boraca brigade, koji su svojom krvlju i životima pisali istoriju svoje brigade, nalaze se i nezaboravna imena kurira naše brigade: Egelje ure, Sablji Branka, Tadić Sretka, Stupar Rade, Grahovac ure, Vidović Nikole, Majstorovića Mirka, Šljivar Rade, Grubor Sretka, Besinje Kulenović i mnogih drugih. Vršeći kurirske dužnosti, Grubor uro kurir Štaba brigade, u reonu Lukih koliba, juna meseca 1943. godine, izgubio je levu ruku.

Obavljajući kurirske dužnosti, ovi borci naše brigade su se kalili na poseban način, sazrevali i vidno menjali. Iako su se oni formirali svi zajedno i pod sličnim uslovima, ipak je svaki od njih rastao na svoj način, formirao se i razvijao kao pojedinac. Te individualne vrednosti izrastale su kao faktori koji je imao jak uticaj, ne samo pri izvršenju kurirskog zadatka, nego i na sazrevanje za rukovodeće dužnosti.

Kurirska dužnost bila je istovremeno i jedna od škola u brigadi, gde su se pripremali i ospozobljavali kadrovi za vojno-političke, partiskske i druge dužnosti. Tako su, nakon godinu dana, sa dužnosti kurira, na dužnost politkomesara eta otišli kuriri: Mirković Sretko, Babić Stevo, Galin Braco, Tadić Sretko i drugi. Za obaveštajnog oficira bataljona otišao je Knežević Vicko, a za intendantu u Centralnu bolnicu Sablji Branko itd. Za kratko vreme oni su primili veće dužnosti u brigadi i drugim jedinicama NOVJ.

Kako se rat primicao svome konačnom završetku i tehnička sredstva veze su poela nalaziti svoju svakodnevnu praktiku primenu u sistemu komandovanja. U brigadi je bilo sve manje onih njenih boraca-kurira, koji su u estovali u prvim godinama stvaranja istorije brigade. Neki su pali za slobodu domovine, drugi su otišli na rukovodeće dužnosti eta i bataljona i tako na drugi način gradili brigadu, koja je i njih izgrađivala.

Takvi su bili likovi boraca-kurira naše brigade.

Sretko MIRKOVIC

NAŠ BOLNI AR VOJIN ZORI

Kao i ve ina Knjjeuš ana i Vojin je odmah, julskih dana 1941. godine, kao iskusan bolni ar, stupio u Krnjeušku etu, u kojoj je ostao do kraja 1944. godine. Bio je stalno etni bolni ar u svojoj Kmjeuškoj eti. Bio je jedan od najiskusnijih bolni ara u bataljonu. Na sebi svojstven na in znao je pri i ranjenom borcu, hrabriti ga i ukazivati mu potrebu pomo , govore i mu da rane nisu teške i da e se brzo oporaviti i ponovo biti u borbenom stroju. Imao je obi aj da kaže: »Sokoli moji, vi ste mladi i zdravi i rane e vam brzo zarasti«. Te humane i ohrabruju e .re i i ja sam uo i od njega osetio kada sam bio teško ranjen.

Vojin je svojim znanjem, zalaganjem i upornim radom kao iskusan bolni ar, sa 38 godina života, mnogo doprineo na organizovanju i obu avanju mlađih bolni ara, naro ito devojaka. Njegovo znanje i li no iskustvo, mnogo je zna ilo za mlade i neiskusne bolni arke. One su s posebnim poštovanjem slušale njegova izlaganja, objašnjenja, savete i upozorenja, koriste i ih u svim prilikama i situacijama. Nije mu bilo teško da, prilikom svakog odmora ili posle borbe, ukaze, upozori i posavetuje bolni arke radi što uspešnijeg obavljanja njihovih zadataka i dužnosti koje obavljaju. Takav odnos Vojina prema bolni arkama, inio ih je neustrašivim i hrabrim.

Vojinova aktivnost nije se svodila samo na obuku bolni arki, on se angažovao i na osposobljavanju nas boraca za samozaštitu. Vodio je stalno ra una o preventivi i primejni mera protiv zaraznih bolesti. O tome je esto puta, na etnoj konferenciji, govorio i upozoravao nas borce kako da

se ponašamo prilikom ulaska u kuće ili druge prostorije, kako da proveravamo hranu koju zarobimo ili dobijemo od naroda koji nije naklonjen našem pokretu, kako da se u-vamo od prehlade i drugo. Bilo je primera da nam je kuvao aj ili rakiju, naravno kada su mogu nosti postojale. Organizovao je redovno parenje i šurenje odeće radi uništenja vaški.

Bio je duhovit, naročito sa prijama iz bolni kog života i njegove prakse. Na naša pitanja zašto ne želi da буде član Komunističke partije Jugoslavije, odgovorio je: »Neka mladi budu u Partiji, a ja u se truditi da dobro radim i ako nisam komunista, jer poštujem Partiju i put kojim nas vodi«.

Zbog njegovih radnih, borbenih i moralnih vrlina, Vojin je bio cenjen i poštovan od svih boraca i starešina njegove Krnjeuške ete, pa i njegovog bataljona.

Milorad RADISIĆ

U VATRU 1— ZA SPAS RANJENOG DRUGA

Sunce je brzo razagnalo jutarnju izmaglicu iznad isto-nobosaruskih bregova i šuma. Divan, topao julski dan prijaо nam je sam po sebi nakon paklenih i sumornih doga aja prilikom borbi na Sutješci i probaja iz obrua. A uz to još pade nare enje da Drugi i etvrti bataljon Treće krajiške proleterske brigade predahnu i sa ekaju dok kuvari pripreme doru ak. Znali smo da to ne e biti nikakva gozba — ono malo pure za doru ak zameni e nam i ru ak i ve eru. Ipak, prijatno je bilo posmatrati kuware kako sipaju kukuruzno brašno u kazane sa uzavrelom vodom.

Ali, koji minut zatim, nai e jedan od naših stalnih pratileaca — nadlete nas avion koji pretražuje šumu u potrazi za partizanima. U ini nam se kao da želi i u kazan da zaviri. Komanda naredi da se kuvari ne obaziru na nasrtljivog radoznalca.

No, tek što se avion udaljio, a mi odahnuli, osmatra i i borci iz izvednicioe javiše da neprijatelj na putu od Sokolca prema Han-Pijesku nastupa prema nama.

— Gasi vatru! Tovari kazane na konje! Bataljoni na položaj! — razlegoše se komande.

Propade nam, dakle dnevno sledovanje. Uostalom, nije nam baš ni prvi put, navikli smo da budemo više gladni nego siti.

Naviknuti na ovakva iznena enja, za tili as zauzeli smo položaje.

Zarobismo komoru

Nismo dugo ekah — pojavila se kolona zloglasne 7. SS divizije »Princ Eugen«. Kretali su se u koloni po jedan, bez izvidnice. Bilo je jasno da nas nisu otkrili. Zapazismo još

nešto: povelik broj natovarenih konja. Pogled na njih, a to je o igledno bila komora, obradovao nas je — valjdaemo do i do naknade za malo as izgubljenu puru.

Bezbrižno kretanje neprijatelja, a uz to i povoljna konfiguracija terena, pružali su priliku da iznenadimo esesovce. Stoga komandant etvrtog bataljona Milan Cup i komandant Drugog Nikole Pe anac rasporediše za as delove svojih jedinica. Sa isto ne strane, prema severu, raspore en je deo snaga etvrtog bataljona, a sa zapadne deo Drugog. Raspored je podse ao na potkovicu.

Kad su vojvo anske Švabe u esesovskim uniformama elom stigle u dno potkovice, razlegla se komanda :

— Juriš proleteri!

Za desetak minuta neprijateljska kolona je razbijena. Poginulo je više esesovaca, a zaplenjeno više od dvadeset konja sa ratnom opremom i raznim drugim plenom. Zahvaljuju i iznena enju, na našoj strani nije bilo ni mrtvih ni ranjenih.

Avijati ari nas nisu prepoznali

Pošto su naša dva bataljona bila odvojena od štaba i drugih snaga brigade, a znaju i da je neprijatelj preuzeo novu ofanzivu od Sarajeva preko Sokolca prema našoj slobodnoj teritoriji, nastavili smo bez odmora put prema Han-Piješku.

Nakon dvo asovnog marša kroz šumu, izbismo na proplanak dužine oko kilometra. Ina e, posle iznenadnog suda sa esesovcima i njihovog razbijanja, nismo se sukobljavali sa novim neprijateljskim snagama. Za udo, nisu nas ni avioni nadletali. Stoga komandanti odlu iše da nastavimo marš preko istine.

— U kolonu po jedan, drži ve e rastojanje, — odjeknula je komanda.

Ali, baš u trenutku kad je elo naše kolone prešlo preko proplanka i stiglo da šume, a za elje još ne beše izbilo na istinu, pojaviše se, koliko se se am, tri aviona. Kod boraca na brisanom prostoru, naravno, osetila se izvesna nervosa. Kolona ipak, mirno nastavi put. Komandanti Milan i Nikola zaklju iše, naime, da se možemo pouzdati u sre u:

bili smo mahom u nemaökim uniformama, a u koloni su se nalazili malo as zaplenjeni natovareni konji, pa se moglo nadati da nas ne e prepoznati. Tako je u prvom trenutku i bilo. Avioni nas nadleteše, spustiše se i malo niže, pa se udaljiše. Nisu nas prepoznali, odahnusmo.

Mitraljesci, brže jnapred!...

Me utim, minut-dva kasnije dogodi se nešto neo ekivanje: sa naše leve strane, od pravca Sokolca, pojavi se iz šume nema ka kolona.

Tako se iznenada na osmo u veoma nepovoljnoj situaciji — u pokretu, na istom prostoru bez šume, sa elom neprijateljske kolone bo no.

Za udo, Nemci ne otvoriše vatru, nije se ak ni primevalo ništa što bi nagoveštavalo da ise pripremaju za napad. O ito su mislili da ispred njih prolazi njihova kolona — ona koju smo dva sata ranije mi razbili.

Me utim, ta zabuna nije mogla dugo potrajati. Ve ina naših boraca, onako na brisanom prostoru, na tri — etiri stotine metara od neprijatelja koji je nastupao prema nama, u po hijela dana, mislila je da bez iznenadnog juriša nema izgleda da izbegnemo napad mnogo nadmo njeg protivnika.

Sekundi su sporo prolazili. Kolona je nervozno marševala, strepe i od iznenadne neprijateljske vatre. Stoga prosto smiruju e prostruјa sa ela kolone, preko veze, naredba:

— Mitraljesci, brže napred!...

Tek što je naredba stigla do mene, prołomi se glas našeg komandanta Milana Cupa:

— Juriš, proleteri!...

— Juriš!... — prołomi se trenutak zatim iz stotine grla.

Iz svih naših oružja planu ubita na vatru.

Neprijatelj je i ovoga puta iznenaen. Nije prihvatio borbu, ve se bez ijednog ispaljenog metka, ini me se, povukao u šumu. Zadovoljni ovakvim ishodom, nismo gonili Nemce, ve produžisemo svojim putem.

Pomislio sam da mi je došao kraj

Me utim, primetivši da ga ne goniimo, neprijatelj se u šumi brzo sredio i okrenuo se — u protivnapad. Njegov strelja ki stroj pojавио се на ivici šume i otvorio paklenu vatru u našem pravcu.

U me uvremenu je ve ina naših boraca uspela da pre e proplanak i dohvati se druge strane kose, našavši se tako u zaklonu. Meni to nije uspelo; neprijateljska vatra zatekla me je još na proplanku, tako da sam bio odli na meta. Legao sam i otvorio vatru iz svoga »šarca«. Da stvar bude gora, moji pomo nici su tako e uspeli da se prebace s druge strane kose prema šumi.

No, tek što sam po eo da pucam, pojaviše se ponovo neprijateljski avioni — verovatno po pozivu sa zemlje. Tako se na oh na nišanu ubita ne vatre i sa zemlje i iz vazduha. Drugi nalet aviona žestoko osetih na svojoj koži: prvo sam osetio da mi se cipela napunila krvlju, a zatim ustanovio da mi je noga prelomljena.

Sekundi su sporo promicali, a neprijateljska vatra postajala je sve žeš a. Na moju nevolju, naše snage, pošto su gotovo u potpunosti prešle brisani prostor i zašle u šumu, sve manje su trošile municiju.

Pošto sam po bolovima u nozi osetio da se ne mogu izvu i, a nisam o ekivao da bi me neko mogao spasti iz neposredne neprijateljske vatre, odlu ih da ispraznim sve zalihe municije — da se bar što skuplje otkupim. Me utim, moj rafal je privukao neprijateljskog mitraljesca. Rafal mi je slomio levu ruku, a ranac prosto zbrisao sa le a.

Pomislio sam da mi je došao kraj. Ostalo mi je da e kam neprijatelja i iskoristim bombu namenjenu za »spas« — da ne padnem živ u ruke Nemcima.

Komandant je doleteo na konju kao vihor

Te moje crne misli iznenada prekide glas komandanta bataljona Milana upa sa desnog krila :

— Sta je sa Grbom? — zapitao je komandira ete Anelka Rodica.

Mitraljez uti... A njegovo mesto je takvo da mora ili da je teško ranjen, ili je poginuo...

Slušaju i te re i, na oh se u nedoumici: da li da se javim?

Uto spazih konja u galopu, a na njemu komandanta upa. Stežu i parabelum u ruci, doletoe je na konju kao vihor. U trku je sko io s konja do mene.

— Jesi li živ? — zapitao me brižno, bratski.

Rekoh mu da uzme mitraljez i da se povu e, a mene da ostavi — teško sam ranjen i spasa mi nema. Naime, oko nas je kamenje prštao na sve strane od mitraljeskih metaka sa bliskog odstojanja.

On ništa ne re e na to, zgrabi me i munjevito prebaci preko konja, dograbi i mitraljez... Kako je uspeo da se sa mnom prebaci preko kose u zaklon, ostalo mi je samo u maglovitom se anju.

Ranjen je i komandant Milan

Kad sam se nakon tro asovnog bunila osvestio, ležao sam na nosilima ispod nekog stoletnog drveta. Iznad mene su stajali komandant bataljona Milan up, komesar Ko a Jon i, njegov zamenik Ljubiša urguz i komandir ete An elko Rodi. Neko od njih pojio me je mlekom iz turice.

Nakon toga prenesen sam u brigadnu bolnicu, koja beše zastala na planini Javoru, iznad Vlasenice.

Istog dana, oko osam uve e, doneše na nosilima i komandanta Milana upa. Avionska bomba pala je u njegovu neposrednu blizinu i razderala mu trbuš.

Našli smo se u istoj planinskoj ku i o ekuju i pokret no u u neizvesnost.

Milanu upu, drugu iz mojih šegrtskih dana u Bosanskom Petrovcu, mogu da zahvalim što sam ostao živ. Jurnuo je za spas ranjenog druga u uragansku mitraljesku vatru da je mogao izgubiti i sto života a ne jedan. Ovoga puta imali smo /sre e obojica. Preživeo je Milan up i ranu od avionske bombe, prezdravio i vratio se na elo svoga bataljona. Na žalost, poginuo je juna 1944. na Vrani i, kao zamenik komandanta Sedme krajiške brigade.

RANJENIK

Zvezdana julска но 1943. године, Тре а крајиšка бригада је на борбеном ратном задатку. Јајем на конју. Сломљена ми је нога и рука. Тешком муком се одржавам у »•седлу«.

Колона се споро спушта према канjonу Ррае из које се ује, како јубори поток. Стиžemo до пруге која се од Сарајева до Вишеграда провла и кроз канјон Ррае.

На прелазу преко пруге стоји комесар IV баталјона Кога Јони, у рукама држи парabelu и поžuruје колону. Стално понавља једну исту ре: брže! брže, брзе другови док није најшао окlopни воз.

ПРЕШЛИ СМО ПРУГУ И ПЕНЈЕМО СЕ ПРЕМА ЦРНОМ ВРХУ, ПРЕМА ОБРОНЦИМА ЈАХОРИНЕ. ТИХУ НО И ТЕШКО ПЕНЈАЊЕ КОЛОНЕ УЗ БРДО ОДЈЕДНОМ ПРЕКИНУ ШТЕКТАЊЕ МИТРАЛЈЕЗА И ЕКСПЛОЗИЈА БОМБЕ. ТО НАШИ БАТАЛЈОНИ НАПАДАЈУ ЖЕЛЕЗНИ КЕ СТАНИЦЕ РРАУ, ПОДГРОБ И СЈЕТЛИНУ. ПО ЖЕСТИНИ И КРАТКО И НАПАДА ЗАКЛЈУ УЈЕМО ДА СУ НАШИ УСПЕЛИ ЛИКВИДИРАТИ УПОРИШТА.

Ме утим, тек је наша колона успела да пређе пругу, када из правца Прае наје окlopni voz из кога фашисти осуше палјбу. Туку на сумице брда око канјона.

Када је свануло и колона застала ради одмора сазнајмо: то је када је најшао окlopni voz из кога су фашисти тукли митралјезима — десило се нешто што је била реткост у партизанима. Наиме, у brigadnom sanitetu било је неколико другова који нису могли да се крећу на конјима, већ су ношени на носилима. Међу њима је био и Milan Cup командант IV баталјона који је тешко ранjen пре пет дана.

За ношење ранjenika мобилисани су и ангажовани заробљени домобрани и селјаци из ових села. Када је окlopni voz

naišao i otvorio vatru nosa i su se uplašili i skrenuli iz kolone, ostavili Cupa i pöbegli.

Ranjeni komandant nije mogao da se kreće. Sreća je ipak poslužila. Bataljon koji je bio u zaštitnici i na njenom zaelju se kretao hrabri komandir voda Mile Bulajić za trenutak je zastao i primetio da u šumi neko stene. Zapitao je: Ko je tamo? Milan Cup se javio. Tada je Bulajić viknuo: drugovi do ite ovamo, evo na nosilima komandanta IV bataljona. Donešen je u brigadni sanitet.

Naravno, pala je kritika zbog ove nepažnje. Ali Milan Cup više nije dozvolio da ga nose na nosilima, već je zatražio i dobio konja koji je sigurniji od zarobljenih domobrana i mobilisanih seljaka.

Dan koji nikada ne u zaboraviti

Osvanuo je 18. juli, dan koji nikada ne u zaboraviti. Rana nije previjana pet dana. Nije bilo sanitetskog materijala — zavoja, ni vremena, stalno smo u pokretu.

Kolona je zaustavljena. Odmor na padinama Jahorine. Svi ranjenici moraju biti previjeni — tako je glasila naredba komandanta brigade Nikole Karanovića.

Pristižu i novi ranjenici, drugovi koji su nose ranjeni na Prać. Imali smo velike gubitke, etiri druga su poginula i 19 je ranjeno. Iznenadio je oklopni voz. To je loša nova za našu brigadu. Sanitet ima pune ruke posla: pruža se hitna pomoć novim ranjenicima, a i »starim« treba previti rane. Među novim ranjenicima ima nekoliko drugova kojima su prelomljene noge ili ruke. To je najteže, jer nema instrumenata sa kojima se mogu pružati efikasne i uspešne intervencije.

Koliko se se am u ovim novim borbama zarobljen je i jedan lekar od koga je zatraženo da leči ranjenike.

Dolazi red za previjanje i na mene. Zarobljeni lekar smatra da zbog slomljene noge i leve ruke u laktu i bolova koje osećam i kazujem — da se mora amputirati noge i ruke. Instrumenata (testere) nema te zbog toga naglašavaju da će amputirati nogu u kolenu, a ruku u ramenu, tako su već operi&ali nekoliko drugova. Naravno sve se to radi bez narkoze i bilo kojih drugih sredstava za smanjenje bolova. Pred-

log, da mi odseku nogu i ruku energi no odbijam. Odlaze prvi i drugi put. Kada su došli treći put i zatražili operaciju, izvadio sam partizansku bombu namenjenu za »spas« od zarobljavanja i zapitao: Da li znate princip dejstva ove bombe? Odgovorili su da znaju. Onda, dalje od mene! Rekli su: pao je u agoniju od bolova.

Me utim, kada sam zatražio da mi previju ranu, shvatili su da ne dozvoljavam amputiranje noge i ruke.

Zašto?

U tom trenutku hirurškoj ekipi nije bilo jaisno, ni meni. Ali sam vrsto odlučio i po cenu života da ne dozvolim da mi seku nogu i ruku.

Sta je to što me navelo na takvu odluku?

Toga dana uz teške bolove, moje misli su letele u prošlost, a u budućnost.

Iz prošlosti, munjevitko je kroz moju glavu prolazilo sećanje na invalide iz I svetskog rata. Naime, kao dekadent teško sam doživljavao te ratnike koji su se bez noge ili ruke potucali po ulicama, pijacama, kafanama, krmačima i železničkim stanicama i prosili par hleba. Bili su izigrani i prezreni od režima stare Jugoslavije, od one vlasti za koju su ginuli. Mene to nije zabrinjavalo, jer sam shvatio, ako ostanem živ i pobedi naša narodnooslobodilačka borba, nova Jugoslavija neće dozvoliti, da njeni ratnici dožive istu sudbinu.

Me utim, ja sam u to vreme bio zabrinut: ako ostanem bez noge i ruke kome u takav trebati, koja je devojka pogledati oveka koji ide na štakama i bez ruke i zato sam vrsto odlučio: Ne dam nogu ni ruku, rade u dati život, kao što su hiljade drugih mladih ljudi dali svoje živote za pobjedu i slobodu svoga naroda i domovine.

Bolni arka se uplašila

Konačno, ljudi iz saniteta su shvatili da se ne slažem sa operacijom i tada su pristupili previjanju rada. Bolni arka skida zavoj sa noge i ubrzo se uplašila, ciknula i pobegla.

Julske vrvine, otvorene rane i petodnevno neprevijanje, pogodovalo je da se rane ucvršćuju. Rane su izgledale kao mravinjak — pune crva.

Rana je oprana Lstom vodom i po elo je iš enje.

Lekar kaže, da u teško izdržati iš enje rane, jer to je veoma bolno, mora se kidati živo meso. Odgovorio sam: vaša je dužnost da rane dobro o istete, a moje je da trpim. Kad budete uli da se žalim vi ete prestatи. Morate znati da su ovo Titovi proleteri, a ne Paveli eve ustaše, koji su hrabri samo kada vrše zlo ine nad nevinim i nemo nim narodom.

Kona no, obe rane su o iš ene, oprane i zavijene.

No je bila veoma teška. Bolovi strašni.

Osvanuo je slede i dan. Ziv sam. Ostali drugovi koji su ju e operisani, kojim je amputirana noga ili ruka — koliko se se am — njih 7 (sedam) umrli su.

Toga dana, 19. jula 1943. godine brigadu je zadesila velika nesre a. Za vreme odmora štab II bataljona održavao je partijski sastanak ispod jedne stoljetne jеле — jelike. Naišla je neprijateljska avijacija i bombardovala ovaj teren. Pala je bomba od koje su poginuli: zamenik komandanta II bataljona Nikola Vojvodi — Vojvoda, zamenik politi kog komesara bataljona Vojimir Kuzmanovi , rukovodilac polit-odjela brigade Vaso Prlja i rukovodilac saniteta bataljona Dara Šepanovi , a ranjen je komesar bataljona Stevo Balaban.

>7 '

Komandant brigade podiže ranjenika ina konja

Dolazi no i brigada nastavlja marš, naravno, sa njo me se kre e i sanitet i ranjenici. Kolona se sporo kre e, posr u zdravi borci, ali i konji koji nose ranjenike. Kako i ne bi. Po ovom bespu u i kozijim stazama teško je da na konju jaše zdrav ovek, a ne ranjenik prebijene noge i ruke, zavijene glave, poderanog stomaka ija creva zadržava zavoj.

Krv se sliva u noge koje vise na konju i postaju teže od olova. To izaziva užasne bolove. Ovek u trenutku vidi sve zvezde, škripi zubima i savla uje bol.

Mese ina obasjava obronke Jahorine. Kolona se zaustavlja. Borci sedaju i za kratko se odmaraju. Konji i na konju ranjenik ine to isto s razlikom što ranjenik ne silazi sa konja.

uje se komanda — Pokret! Borci ustaju, kre u i prave senku na mese ini. Konj se plaši i naglo ska e te baca ranjenika sa sebe. uju se jauci ali i so ne psovke. Pomišljam koliko e se puta sve ovo ponoviti. U tom momentu, na konju nailazi komandant brigade, strogi Karan, vadi pištolj da strelja bolni arku zato što je dozvolila da konj baca ranjenika sa sedla. Vi e na sav glas: ako moraju da ginu ispred tenkova i betonskih bunkera, ne moraju ovde u tihoj no i gde niko ne puca! Vi em sa zemlje: nemoj druže komandante kriviti bolni arku, nije ona kriva, ve pusta mese ina i senka od koje se uplaši i ovaj konji .

Karan ska e sa konja i podiže me na mog poplašenog nosa a.

Pobedila je mladost

U svitanje slede eg dana kolona je zaustavljena. Odmor. Evo dolazi kontrola — vizita da pregleda i previje rane. Pošto su moje rane teške, nije niko verovao da se mogu preboleti, jer je pretila opasnost od trovanja.

Evo, došli su drugovi iz Štaba IV bataljona, komesar bataljona Ko a Jon i , zamenik komesara bataljona Ljubiša urguz, zamenik komandanta bataljona Jovo Puži , komandir moje ete An elko Rodi i drugi, došli su da vide kako izgledaju rane.

Kada su rane odvijene — svi vi u: pobedila je mladost.

Svetko GRBIC

PRVA PARTIJSKA KONFERENCIJA BRIGADE

Poslije prelaska železni ke pruge Konjic — Sarajevo, po etkom avgusta meseca 1943. godine, brigada je stigla u reon južno od Prozora. Nekoliko dana odmora, partijska organizacija je iskoristila za pripremu komunista za prvu partiju konferenciju brigade. Na sastancima elija izabrani su delegati za Konferenciju, a odgovorni partijski rukovodioci bili su angažovani oko izbora mesta i na tehni koj pripremi ovog skupa komunista.

Cilj konferencije bio je da sumira iskustvo jednogodišnjeg delovanja komunista u brigadi, da oceni borbenu vrednost i politi ku sposobljenost boraca brigade za naredne zadatke, da izvu e iskustva iz njenih borbenih dejstava u etvrtoj i Petoj neprijateljskoj ofanzivi i da izabere delegate za divizijsku partijsku konferenciju.

Od Konferencije su se oekivali veliki politi ki rezultati, što se pored ostalog vidi, da su na istoj prisustvovali ispred CK KPJ Milentije Popovi i Cana Babovi.

Konferencija je održana u nedelju 8. avgusta 1943. godine u selu Solakova Kula, blizu Prozora. Ovom skupu Krajiskih komunista prisustvovalo je 70 delegata, koji su predstavljali partijsku organizaciju od 280 lanova KPJ, 81 kandidata i 320 lanava SKOJ-a, odnosno 80% oelokupnog sastava brigade. Svaka elija bila je zastupljena sa po 3—4 lana Partije — delegata.

U skromno ure enoj sali seoske osnovne škole, delegati su zauzeli svoja mesta, spremni da kroz diskusiju izmenjaju svoja iskustva i odrede zadatke u tim burnim ratnim godinama. Me u njima je mali broj starijih od 25 godina, ali su

vrlo ozbiljno ušli u sve probleme izgradnje svoje brigade. To su borci iz bitke sa Bihaća, Jajca, Teslića, Raduše, Sutjeske i Zelengore.

Konferenciju je otvorio zamenik političkog komesara brigade — uro Lončarević. Nakon odavanja poštne pugnulim borcima brigade, izabrano je radno predsedništvo u sastavu: Simo Tadić, — uro Lončarević, Boško Kerkez, Milentije Popović i Gana Babović.

Predsedništvo je predložilo dnevni red, kojeg je Konferencija jednoglasno usvojila:

1. Međunarodna i unutrašnja politička situacija, politički rad u brigadi i njena ubojnost — referent Simo Tadić, politički komesar brigade.

2. Organizaciono stanje organizacije KPJ Treće Krajiskog NOU brigade — referent — uro Lončarević, zamenik političkog komesara brigade.

U referatima je svestrano prikazana vojno-politička situacija u zemlji i svetu, svestrano ocenjena borbena vrednost, politički i kulturno zabavni rad u brigadi i organizaciona sposobljenost za delovanje u ratnim uslovima. Izlaganja su bila solidno pripremljena, ali su referenti u nekim ocenama bili suviše strogi. Najviše opaski palo je na neplanski partijsko-politički rad i sektaški odnos prema veoma hrabrim borcima, kad je bilo reči o prijemu u Partiju i SKOJ. U svojim ocenama referenti su polazili od cilja kome se težilo, a ne od mladosti partijske i skojevske organizacije i realnih mogunosti za svestraniji partijsko-politički rad u postojecim uslovima. Nije se imalo u vidu da su to radnici i seljaci Drvara i Petrovca, mlađi i koji su ušli u pokret vrlo mlađi i politički neiskusni, sve što su naučili o Partiji, naučili su u protekle dve godine NOB-e. U svojoj diskusiji, Nikola Karanović komandant brigade, dao je vrlo povoljnu ocenu borbene sposobljenosti brigade, što su prisutni sa odobravanjem prihvatali.

Težišna pitanja i problemi, o kojima se raspravljalo na Konferenciji, bila su: Iskustva u pripremama boraca za borbena dejstva pred svaku od bitaka, jačanje borbenog morala boraca, oblicima političkog i kulturno-zahavnog rada sa borcima i sa narodom, rukovo enju i komandovanju u rat-

nim uslovima, o radu partijskih elija i bataljonskih biroa, o brizi za ranjene i bolesne drugove, o zaštiti zdravlja boraca i njihovoj ishrani.

Iako mnogi od delegata neiskusni u istupanjima pred brojnijim skupom komunista, u diskusiji je u estvovaо velik broj prisutnih. Oni su diskutovali o aktivnosti partijske organizacije u kojoj rade, o iskustvima i problemima u partijsko-političkom radu uopšte. Njihove diskusije bile su prave komunisti ke otvorene i samokritične i jednostavne, ali su uvek poga ale srž problema. Konferencija je za većinu prisutnih poslužila kao seminar, jer su bili u mogućnosti da uđu iskustva iz rada drugih elija, bataljonskih biroa, a iskustva su bila bogata.

Bilo je pravo zadovoljstvo slušati diskusije mladih komunista, boraca koji su kroz minulo ratno vreme izrasli u zrele vojno-političke rukovodioce, voljne i sposobne da se uspešno angažuju u podizanju borbene vrednosti svoje brigade, da se bore za novo, za liniju KPJ.

Ne umanjujući i znaće postojati ih problema i slabosti u radu partijske organizacije, Konferencija je vrlo povoljno ocenila borbenu vrednost brigade, političku svest njenog sastava i visoki moral lanova Partije, kandidata i lanova SKOJ-a, tako da je u dobroj meri ublažena ocena o aktivnosti partijske organizacije u brigadi data u referatima.

Sistematskom analizom spoljne i unutrašnje situacije i ulozi partijske organizacije u izgradnji jedinica NOVJ, prisutni lanovi CK KPJ, znatno su doprineli sadržaju Konferencije i usmeravanju aktivnosti partijske organizacije u brigadi.

Kako je ovo bila prva partijska Konferencija i posebna prilika, za komuniste u ratnim uslovima, da izmenjuju iskustva o svom radu, za ovaj skup komunista brigade, može se reći da je bio, ne samo dobro pripremljen, nego da je ovaj zadatak vrlo uspešno obavljen, u toliko više što su pouke Konferencije i njeni zaključci dali veliki podsticaj za aktivnost komunista na daljoj izgradnji partijske organizacije i borbenoj gotovosti brigade uopšte.

Na kraju svog jednodnevног zasedanja, Konferencija je donela rezoluciju, iz koje su proizlazili i zadaci. U rezoluciji je povoljno ocenjen razvoj međunarodne i unutrašnje politike situacije, istaknuta potreba još većeg angažovanja par-

tijske organizacije u izgradnji borbene vrednosti brigade, istaknut poseban značaj većeg političkog delovanja komunista među borcima i na terenu, data je povoljna ocena sadržaju rada Konferencije. U drugom delu rezolucije, razrađeni su i konkretizovani zadaci na kojima treba da se posebno angažuje partijska organizacija brigade:

— Politici pripremiti partijsku organizaciju i brigadu kao celinu da bude sposobna za rešavanje političkih zadataka koji proističu iz povoljnog razvoja unutrašnje i međunarodne situacije.

— Angažovati se na organizacionom u vrhenu partijске organizacije u cilju njenog osposobljavanja za izvršenje konkretnih zadataka koji stoje u izgradnji bojeve gotovosti brigade.

— Raditi na osposobljavanju komandi i štabova da budu sposobni za rukovođenje jedinicama u svim borbenim situacijama.

— Partijska organizacija mora posebnu pažnju posvetiti podizanju kadrova i do kraja se izboriti protiv sektaštva u svojim redovima i u redovima omladinske organizacije.

— Raditi na stalnom usavršavanju već proverenih oblika političkog delovanja komunista u brigadi i na terenu.

— Pojavati teoretski rad lanova Partije, kandidata ; SKOJ-a i u ovaj rad unositi više sistema i raznovrsnosti.

— Stalno raditi na stručnom obrazovanju boračkog sastava, rukovođenju jedinicama, kadrovskom jačanju štabova i komandi i više pažnje posvetiti zdravlju i ishrani boraca.

Brigadna partijska Konferencija dala je značajni podsticaj partijskoj organizaciji brigade za još veću aktivnost. U praksi se počela sprovoditi misao izreka ene na Konferenciji da: »kada možemo tako dobro da ratujemo, možemo osposobiti sebe i druge da nam brigada bude još bolja«.

Posle Konferencije u svim elijama održani su partijski sastanci na kojima su preneti zaključci Konferencije. Partički sekretari imali su mnogo posla. Sastanci su održavani često nego ranije, uveden je program ideološko-političkog obrazovanja komunista, podsticana je jača politička aktivnost lanova Partije u jedinici i na terenu, počelo se elastičnije prijemno učlanjivanje Partije i SKOJ-a.

S obzirom da je brigadna partijska Konferencija održana ubrzo posle bitke na Neretvi, Sutjesci i ofanzivnim dej-

stvima u Isto noj Bosni, kao i zbog aktuelnosti problema o kojima se raspravljalo, zaklju aka koji su doneseni, ona je bila od velikog zna aja za dalje ja anje partiske organizacije, za njenu još puniju afirmaciju kao snažnog politi kog faktora i rukovode e politi ke snage u brigadi.

Ljubiša URGUS
i Sretko MIRKOVIC

Pivo Karamatijevi : Sa Sutjeske

KRAJIŠNICI U VRBASKOJ DOLINI

16. avgusta 1943. godine, Tre a Krajiška brigada, nakon uspješnog prodora iz Pete neprijateljske ofanzive i izvo enja uspješnih ofanzivnih akcija u Isto noj Bosni, iz pokreta je napala Donji Vakuf, važan i za neprijatelja zna ajan saobra ajni vor u Vrbaskoj dolini. Okupator je tuda vršio prevoz svojih snaga, oružja, municije i ostalog ratnog materijala. Pored toga, odyla io je za Njema ku i Italiju tvorni ka postrojenja, žitarice, drvenu gra u i dr.

Vodila se žestoka šesto asovna borba, iako je neprijatelj bio neorganizovan u odbrani grada. Krajišnici su slomili otpor neprijatelja i zauzeli grad. Gubici na strani neprijatelja su: 4 domobrana i 1 ustaša mrtvi i 9 ranjenih, od kojih 3 teže. Razbijena je posada, me u kojom i konji ki eskadron. Jedan broj neprijateljskih vojnika izibjegao je u selo Prusac, tu se presvukli u civilna odjela i potom uputili u garnizon Travnik.

Narod mjesta i okolnih sela Donjeg Vakufa, oduševljeno je do ekao svoje oslobođioce, kako on to zna i umije. Druga eta, Tre eg bataljona, dobila je zadatak da se razmjesti u selu Kutanja, te da se obezbjedi od pravca Bugojna.

U selu Kutanja, eta je ostala 5 dana. U etu su, radi njene popune, stigli borci Tre eg Krajiškog odreda: Slavko Ivica, Gojko Subaši, Dragoljub Topic, Nedeljko Gnjati i Savo Kunovac. 18. avgusta, stižu novi borci — omladinci: Milenko Zagorac, Boro Zagorac, Milan Glamo ak, Boro Sukara, Marica Malinovi, Milorad Jandri, Petar Forca, Nikola Ninkovi i drugi. Tako se, za vrijeme odmora, eta popunila novim borcima, oružjem i municijom, odmorila i iskoristila slobodno vrijeme za vojnu i politi ku obuku, naro-

ito u rukovanju oružjem, stražarskom službom i dr. Politički komesar Petar Karar, uspostavio je kontakt sa Mjesnim NOO, na čijem je elu bio Milan Kunovac i preko njega obezbjedio sve potrebe za ishranu etc.

Nekoliko dana kasnije, u Donjem Vakufu se formira Komanda mjesto i postavlja Momir Sakan za komandanta, Milan Senić za zamjenika i Mustafa Kuri za pomoćnika. Ona preuzima svoju funkciju i radi prema datim direktivama.

Isto tako, formira se i prvi Gradske NOO Donjeg Vakufa u sastavu: Hasan Kuri predsjednik, Desanka Milak sekretar, Asim Saračić, Stojan Tominjak, Najra Balagija, Ibrahim Vajzović, Branko Martekalo i Ibrahim Bivolić za lanove odbora.

Prvi NOO Donjeg Vakufa formira se 19. avgusta 1943. godine u sastavu: Nikola Zagorac predsjednik, Simo Kisic sekretar. Pero Popović, Ahmed Šahtan, Nairn Vajzović, Boško Kisic, Miloš Ilić, Krstan Draško, Ibrahim Karaosmanović i Sira Imšipaši kao odbornici iz više sela opštine Donji Vakuf. Poslije konstituisanja NOO, formirane su i neke od komisija, kao što su: za ishranu i građevinarstvo, komisija za unutrašnje poslove i dr.

U samom mjestu i okolnim selima otpočela je živa politička aktivnost i obnovi porušenog, u čemu se najviše aktivirala omladina, NOF i AFZ. Svi su imali pune ruke posla. Razgovaralo se o daljnoj aktivnosti i zadacima omladine, NOF-a i AFZ-a i drugih organizacija. Objasnjavani su im ciljevi NOB-e, značaj oslobođenja Vrbaske doline, razvijanju bratstva i jedinstva i dr.

Omladina i AFZ-a posjećuju borce Treće Kraljevske brigade i darivaju ih peškirima, arapskim, sviterima i sl. Susret je bio više nego srđan. Sjećam se tog susreta i sticanja druga Vlade Bajića, komandanta brigade, koji je omladinu i AFZ-eku pozdravio i rekao im nekoliko riječi o značaju oslobođenja mjesto i Vrbaske doline. To je ohrabrilno prisutne i dalo im poleta za daljni njihov rad.

Moj prvi susret sa borcima Treće Kraljevske brigade, ostavio je na mene snažan dojam drugarstva, prijema novih boraca, ophodjenja i pomoći novim borcima, bratstvu i jedinstvu. To je doprinijelo da sam se vrlo brzo prilagodio i postao ravноправan član ove borbene jedinice.

Ne mogu, a da ne pomenem, kako mi je bilo teško kad sam došao u oslobo eno rodno mjesto i pred svoju ku u. Bi la je prazna — pusta. Oca su mi krvnici odveli u logor Jasenovac i tamo ga ubili, a majku i sestru u ustaški logor Slavonska Požega.

Saradnja Komande Mjesta, NOO Donji Vakuf i ostalih društveno-političkih organizacija sa jedinicama NOB-e, bila je vrsta i odmah se planski krenulo na izvršenje aktuelnih zadataka: obnovu porušenog, aktiviranje radnih akcija, da se obere i spremi ljetina itd. Narod je shvatio teškoće, ali i vidio i svoju perspektivu u radu i zajedništvu.

22. avgusta, osvanuo je lijep i sunčan dan. Umili smo se sviježom hladnom vodom i pošli na doručak. Doru kovali smo i po planu otpočeli rad. Kad je došlo vrijeme za ručak, ručali smo i otpočeli sa slobodnom aktivnošću: bacanje kamena s ramena, hrvanje i slično. Odjednom vidimo dolazi bataljonski kurir. Njegov dolazak prekinuo nas je iz naše slobodne aktivnosti, više iz radoznalosti, kuda ćema sada? Kroz kratko vrijeme iza oše me u nas komandir, politički komesar i njihovi zamjenici sa posebnim raspoloženjem. Eta je dobila zadatak — pripremu za pokret.

Pred sumrak eta se postrojila za večeru. Ispred Kunoveve kuće, borci večeraju i budno prate što se u eti dešava. Večerali smo i neposredno posle toga, komandir ćete nareduje: »Pokret-«.

No je vedra i zvjezdana. Eta kreće pravcem: selo Kutantanja — Urija — Kopić — Bugojno. Vodi nas vodi. Lavež pasa otkriva pravac našeg kretanja. Komandir ćete nareduje vodi u da zaobilazi kuće, što on i inačice. Pred Bugojnom zamjenjen je vodi novim vodićem, koji je poznavao dobro kuda se proteže spoljni i unutrašnji dio odbrane grada. On je upoznao komandira ćete da Bugojno brane crnolegionari, koji su spremni da brane i odbrane Bugojno.

Rre kretanja na polazne položaje za napad, komandant bataljona, Jovo Pužić, obratio se borcima rečima: »Jeste li sposobni zauzeti Bugojno i izvršiti zapovješt Vrhovnog komandanta druga Tita?«. »Jesmo, druže komandante«, odgovorili smo svi u glas.

Borci kreću na polazne položaje za napad. Neprijatelj žestoko tuče jakom artiljerijskom, minobacačkom i mitraljесkom vatrom. Puze i smo stigli sa polaznog na jurišni po-

ložaj za napad, ali i dalje trpimo žestoku neprijateljsku vat-
XII. Iskorištena su povoljna mjesta i napravljeni prolazi u
ži an im preprekama.

Signal za napad dat je u 23,00 asova. Bombaši su priš-
li na domak bunkera i rovova. Prve bombe su bacili Dušan
Crbi i Nedeljko Gnjati. Odjeknuo je eksploziv bombi. Bor-
ci snažno jurišaju s uzvikom: »Ura, naprijed, juriš«. Mitra-
ljesci podržavaju juriš. Padaju crnokošuljaši, ali se ne preda-
ju, već postepeno uzmi u. Gine Marko Vu kovi, komandir
voda i Zora Vruini, bolni arka — hrabra /savjesna u radu.
Ranjen je Vid Karanović, Rade Kerkez i drugi. Duka Bosni,
bolni arka, vi e: »Drugovi, pomozite mi da Vida iznesemo u
zaklon da ga previjem«. Borba se vodi na život i smrt. Vri
kao u kotlu, izgleda kao da se nebo zapalilo.

Svanjiva. Komandir ete je naredio da se na dostignutoj
liniji zadržimo. Odredio je osmatrače, dežurna oružja i pat-
role. Ostali borci da se odmaraju, popunjavaju municijom i
dogovore za daljnju akciju.

U toku dana dobili smo plan utvrđenih zgrada u gradu
od saradnika NOP-a druga Ing. Nika, koji je radio u tehnici
koj sekciji za održavanje cesta. Crnolegionari su zabarikadi-
rani u zgradama iz kojih otvaraju povremeno vatru i his-
teri no vi u: »Jovane, doći bliže«, »Doći po cigaru« i slično, ali
se nemanje da istjerati. I borba se ograničila na zgrade.

Komandir ete formira udarnu grupu u sastavu: Milenko
Stupar, Bojan Polovina, Slavko Ivica, Jovi Mandić, Dušan
Vu ković, Gojko Subašić, Miroslav Novković, Stanko Kerkez
i drugi, sa jasnim i konkretnim zadatkom, osvajati kuće u po-
kući, ulicu po ulici. To je bilo dosta teško i dosta je palo
drugova. U drugom pokušaju, udarna grupa ubacuje zapaljive
flaše i ručne bombe u zgrade. Osjetili smo metež me-
đu ustašama i pozvali ih na predaju. Međutim, oni pokuša-
vaju prodor, uspjevaju, ali smo u bijegu mnoge ipak ubili.

Prišli su borci željezni koji stanicu. Ovoga puta u rukama
Save Kunovca našla se sjekira. Nakon par udaraca po vrata,
u željezni ku stanicu mogao se ubaciti eksploziv. To je
i u injeno. Ukrzo je odjeknuo eksploziv, vrata popustiše i
iz stanične zgrade se za uše glasovi: »Ne pucajte, prodajemo
se«.

Oko 24 asa, iz Gra anske škole, suknuo je dim i plamen. U školi je bilo 40—50 crnolegionara. Pokušali su mnogi izvla enje — bijeg, ali su to platili životom.

Prije toga, na oko jedan sat, poginuo je komandir ete Vlado Ožegovi . Poginuo je daju i nam primjer kako se hrabro bori i drži u bici sa neprijateljem. Uvijek je bio prvi u jurišu, a zadnji na kazanu. Politi ki komesar ete, Petar Karar, nam tada re e: »Danas je za nas težak i tužan dan, izgubili smo našeg komandira ete, druga Vladu Ožegovi a, hrabrog i cijenjenog starješinu, koji je svima davao primjer kako treba da se bori, rukovodi i ophodi prema borcima«. Poslije tih rije i, borci dirnuti i ožaloš eni, silovito su kreнуli na juriš, da osvete svog voljenog komandira ete. U tom silnom jurišu ginu: Nikola Karanovi , komandir voda, Ile Gnjati 16-godišnji omladinac, Marko Krmar i drugi. Borbe su bile uporne i žilave, trajale su sve do kona nog oslobo enja Bugojna.

Želio bi da istaknem i primjer drugarica u ovoj borbi, koje su se, rame uz rame, sa nama borile. Njihovu požrtvovanost i hrabrost, naro ito u izvla enju ranjenika i davanju prve pomo i nikad ne mogu zalboraviti.

Naš uspjeh u oslobo enju Bugojna, bio je velik i značajan. Slomili smo snažan otpor ustaških krvnika. Imali su 130 mrtvih i ranjenih. Na našoj strani bilo je 40 mrtvih i ranjenih.

Po oslobo enju Bugojna, kulturno umjetni ka ekipa Treće Kraljiške brigade, dala je priredbu u Hrvatskom Domu za boroe, omladinu i graane. Priredba je dosta dobro uspješla, a to je bio i zadatak da se omladina, zavedena od ustaša, pridobjije za NOP.

Dok smo boravili u Bugojnu i okolini, nismo ni za trenutak zaboravili na svoj vojni ki zadatak. On je bio pre i od zabave. Bilo je dosta ustaša koji su se presvukli u civilna odjela, pa smo radi toga morali biti budni i oprezni.

Nakon kapitulacije Italije, u Bugojnu je bilo neobi no veselje. Pucalo se od radosti, a u Hrvatskom Domu bila je igranka, a po gradu pjesma, oduševljenje i veselje.

Slavko IVICA

BESMRTNA MLADOST

Pod velom te tihe i mra ne avgustovske no i 17/18. 8. 1943. godine, eta je ne ujno i tajanstveno promicala, u koloni po jedan, kroz guste estare i vo njake poslednjih izdanka Komara, koji se blago spuštaju sve do Vrbasa i isto - ne strane Donjeg Vakufa. Ta zmijolika kolona Prve ete priблиžavala se ovoj drevnoj, lijepoj i nikad mirnoj varošici na Vrbasu, isu zadatkom da je, u zajednici sa našim mati nim Tre im i etvrtim bataljonom naše brigade, osloboди od mrs-kog okupatora i njegovih slugu.

Nije bilo ni malo lako, po zadatku, izme u bunkera i utvr enih ku a, provu i se ne ujno sa etom usred grada, bez metka i tek onda otpo eti borbu. Pa ipak, eta je u tome u potpunosti uspela. U sadejstvu sa drugim našim jedinicama grad je bio brzo oslobo en. Neprijatelju nije pomogao ni blindirani voz, koji je neo ekivano i iznenadno uteo u železni ku stanicu i osuo paklenu vatru na sve strane.

U ovoj relativno kratkoj i oštrot borbi, eta nije imala gubitaka. Ranjen je samo komandir ete, uran Kova evi , i dva borca iz susedne jedinice. Zarobljeno je oko 100 neprijateljskih vojnika i 2 oficira, sa ratnom opremom. Tako o tome piše u ratnom dnevniku brigade.

I eto tako najzad nam se ispuni naša davnašnja želja da, uz pomo i podršku naroda ovoga kraja ovom drevnom i li-jepom, mirnom gradu na Vrbasu, ponovo vratimo njegovu dugo o ekivanu slobodu i mir, kako je u stvari i njemu sa-mome ime; jer Vakuf (na arapskom) zna i Mir, nepokretnost zadužbina...

Donjo-vakuf ani nas svesrdno do ekaše i ugostiše kao svoje najmilije. Bio je tu prire en i banket, priredba i igranka, koju smo mi organizovali kao u kakvo mirno vrijeme. U našu brigadu toga dana došla je grupa od 38 omladinaca, koja je bila stasala za borbu (davno prije iz ovog mesta i okoline otišla je jedna grupa ljudi u NOB).

U toj popuni u našu Prvu etu došao je i on, šesnaestogodišnji omladinac, TEUFIK Mahmuta OMERAGIC, zvani »Tufko« ili »Tufkica«, kako su ga od milja kod ku e, i mi u eti, zvali. U njegovom školskom svedo anstvu iz 1938. godine piše 3a je ro en 2. 11. 1927. godine. Dalje se nižu ocjene iz brojnih predmeta, sve same petice i etvorke.

Moralo se u iti da bi se živjelo, jer njegov otac Mahmut, sa svojim berberskim poslom i majka Šida, doma ica i priu eni dentista, nisu mogli sa svojom, više nego skromnom zaradom, da, kako valja, izdržavaju svoju brojnu i siromašnu familiju. Ovaj socijalni momenat, pored ostalog, po mo i e im svima, u velikoj mjeri, da se opredjele za pravi put u život. Tufko je tim putem kora ao još iz školske klupe i jedva ekao momenat kada e i on postati Titov partizan. Sada mu se i ta želja ispunila.

Stoji on, tako, pred svojom ku om, naslonjen na svoju pušku, koju je sam »nabavio« sa dovoljno municije za nju. Vidim, gladi i miluje je kao svoju djevojku i onako sam, iznebuha, veli: »Otišla je (sestra) Fatima ve davno, 12. 8. 1942, pa (brat) Mehrned 16. 7. 1943, idem sada i ja da budem Titov partizan, kada mogu oni, zašto ne bi mogao i ja«. I zatim dodade: »Ima nas još... i i emo svi...« A njegova majka Šida podbradila maramom, naslonila se na dovratak iku e i samo ga gleda, sluša i šuti, reklo bi se ne trep e i ne diše. I ja sam se, za trenutak, baš tako ponašao. Odjednom Tufko sav taj mir i šutnju prekinu pitanjem: »Ho ete li vi mene podsigurno primiti u etu?«. Ovo njegovo odre e no i kategorijno pitanje nije me ni malo za udilo. A bilo je meni upu eno! Bio je on šesnaestogodišnjak, mali rastom, ali temeljit, kršan momak, ovalna rumena lica kao u kakve djevojkice, pa je u svemu izgledao nekako mnogo mla i od svojih vršnjaka. Zato se i pribujavao da ga ne emo primiti u etu. Ali, kada mu rekoh da sam o svemu tome još no as u toku borbe razgovarao sa komandrom ete uranom Kovu evi em i da smo rešili, da u našu etu primimo, ne samo

njega, ve i sve druge, koji su se do sada dobrovoljno javili. Sko i on majci u zagrljaj, pa onda meni, potom kao vihor uleti u ku u i brzo se vrati. Bio je gotov za put.

Na rastanku majka Sida mu re e: »Odavno si to želio, pa sad hajde«. A onda, ispra aju i svoga ljubimca »Tufku«, ve tre eg vojnika iz svoje ku e u Titovu vojsku, sa suzama radosnicama dodade: »Sine, budi dobar i nigdje i nikada nemoj okaljati ime svojih Omeragi a«. (Omeragi i su najbrojnija porodica u Donjem Vakufu). Ostavljaju i mu ovaj poslednji amanet, inilo se da joj to u mnogome olakša ovaj uzbudljivi ispra aj, još jednog sina u borbu. I mi krenusmo u etu.

Tako su majka Sida i otac Mahmut, uvek radosno i sa ponosom ispra ali svoju djecu: Sedam sinova i osmu, najprvu k erku, Fatimu u Titovu narodnu vojsku. Nikad nikо od njih nije ni pomislio da bi pošao nekud na drugu stranu. Po onoj narodnoj, kažu da tako uvjek i biva. »Kakvi roditelji, takva i djeca, jer iver ne ide daleko od klade«. Ta narodna mudrost je, izgleda, ovde zablistala u punom svom sjaju i veli ini.

Sva ta istina, o svemu ovome, po ela je otprilike ovako: Došao rat u Donji Vakuf i sa njime njema ki okupator. Pod njegovim skutom doše i ustaše, pa Italijani, pa etnici i sa njima došlo svako i najcrnje zlo... progoni, ubijanje naroda, paljevina...

Ova mnogoljudna, radni ka, siromašna i nada sve poštena porodica Omeragi a, koja od vajkada živi u ovome drevnom gradu na Vrbasu, okre e leda ovom svekolikom zlu i kloni se daleko od njega. OdatJlen, odmah u po etka samosvesno, po inje sve drugo. Uzimanje u zaštitu, pod najtežim okolnostima, proganjene srpske porodice: popa Vu kovi a, Ninlkovi a i Kalaba. Brojne su to bile porodice, a Omeragi a podrum i trap, mali... Zatim su otac Mahmut i majka Sida, sa svojom djecom, samosvjesno išli dalje, jer zlo nije mirovalo.

Povezali su se sa Narodno-oslobodila kim pokretom, za njega koliko su god mogli, radili i slali svoju djecu da se bore protiv toga svekolikog zla sa puškom u ruci. Pa su, pored ostalog, sa svojom djecom prikupljali oružje i municiju. Tako je i Tufko »došao« do svoje puške i municije. Njemu je u tome pomagao i njegov mla i brat Ibrahim, tek sta-

stao za dje a i a. On je iz pekare, gdje je Tufko radio, prenio pušku u štalu Smajila Cosi a. Odatlen je Tufko prenio svojoj ku i. Kasnije e mali Ibrahim obilaziti svoga brata Tufka u partizanima, kada je ovaj bio bliže njihovoj ku i.

I tako to.. svi rade... !

A u svemu tome nisu zaboravili ni pjesmu. Ona ih je za trenutak vra ala u život u ovoj ku i. Mnoge partizanske pjesme su se ovdje pjevale, Tufko ih je napamet znao kada je došao u etu. Znali su ih i svi drugi u ku i. Sestra Fatima i njezina nerazdvojna drugarica Anka Kalaba su im bile u tome u itelji i horovo e.

Ovakvih i sli nih porodica bilo je još u ovome gradu. O njima e drugi pisati. Mene, kao Tufkinog saborca i jednog od njegovih najboljih ratnih drugova i prijatelja, obavezuje, pored svega ovoga, i napred navedeni aranet njegove majke Side, koji je u cijelosti ispunjen. Zato mi se i ni da nema ništa svetlijeg nego što je to, da o njemu i njegovoj besmrtnoj mladosti napišem ovu istinitu pri u, ije je stablo sa korjenom ovdje, na njegovom rodnom ognjištu, u domu oca Mahmuta i majke Side Omeragi a u Donjem Vakufu.

Kada je Tufko sa mnom stigao u našu Prvu etu, bio je veoma dobro primljen. Bio je presre an. Pred njim je sad mnogo 'toga stajalo. Trebalo je da upozna svoj novu »familiju« (etu) i sve njene »lanove« (borce), njihov život, razne sklonosti, mane i naravi. Sve e on ovo brzo posti i. Pomo i e mu u tome svi borci i starješine, kojima je ova eta bila popunjena, a u njoj je bilo boraca skoro svih naših naroda i narodnosti.

Stoji on u gomili boraca, im je došao u etu, onako mali, puška velika a kundak dopire skoro do kolena. Pored ostalih pri e mu i »Pajdo« (uro Dragi , iz sela Vodenice, kod Bos. Petrovca) desetar-mitraljezac, istari vrsni borac, veliki šaljivdžija i najbolji pjeva u eti, i otpo e sa njime razgovor. Svaku »prinovu«, on ovako za svoj ra un preslišava i traži kod nje neiku »slabu« ta ku. Obi no »prinova« naj eš e od njega dobije i neki novi nadimak. Tako e nekako biti i sa Tufkom. Mi u eti se, obi no, nismo ništa mješali u ovaj »Pajdin« posao, jer smo svi znah za njegovu sklonost za šalu, što nam je, uostalom, u pauzama izme u borbe, bilo potrebnije nego hljeb.

Na kraju njihovog razgovora »Pajdo« e: »Ovoga »Malog« Tufka treba rasporeediti u kuhinju kod ure i Redže«, i dodade: »Mrka kapa »Mali«, znaš kad po ne »prpa«, može se i bez ga a ostati«. Uti Tufko kao zaliven, malo se smeška i pogleda unaokolo po nama, jer on još podsigurno ne zna da je to sve neslana šala.

Poslije kratkog vremena »Mali« Tufko je ve sve u eti nadpjevaao i nadigrao. ak je preuzeo i ulogu horovo e u eti. Nema kud, priznade mu to i »Pajdo«, i to javno pred svima nama. Mnogo se on od tada zainteresovao, kao i mi svi, otkud »Mali« Tufko zna napamet toliko partizanskih pjesama i gdje ih je nau io. »Pajdo« e ovo, kasnije, sve nate-nane saznati od »Malog« Tufke, i još štošta, jer je Tufko ubrzo postao rukovodilac cijelog kulturno-prosvjetnog rada u eti. Uveo je i prikazivanje raznih ske eva, još iz prvih dana ustanika, koje je ranije u ovoj eti sam pisao režirao i izvodio politi ki komesar Jovo Medi . Pored raznih ske eva, prikazivan je i komad »Jazavac pred sudom«, od Petra Ko i a. Davida je u ovom komadu, Živko Dani iz Drvara, mogao odglumiti tako dobro, da bi mu i najbolji glumci danas na tome mogli pozavideti.

Da li na Livnu, ili Kupresu, oktobra 1943. godine, zarebi on sébi nov kratki njema ki šmajser. Nema više na njemu one duga ke pušetine da mu visi niz bedra. Sada on nosi Šmajser i punu torbicu bombi. Pušku je »bacio«, jer, veli, za njega je nespretna. Bez pune turbice bombi nije išao ak ni na spavanje. Tako on odmah poslije oslobojenja Kupresa postade Skojevac, što mu je dalo još više snage i poleta u borbi. I ovde na Kupresu bio je teško ranjen na pet mesta. O tome u pismu porodici opširno piše drug P. Anić. Brzo je evakuisan i upu en u bolnicu. Bio sam prisutan kada ga je previla drugarica Mila Nešovi , referent saniteta našeg bataljona. Le io se u našoj bolnici kod Bugojna, u selu Caušljama, u ku i Mesi a. Tada ga je, pored ostalih, obilazio i njegov mla i brat Ibrahim. Taj živahni, mali dječak, dolazio je pješke od ku e, ak iz Donjeg Vakufa i u zavežljaju donosio mu malo svježe hrane i puno, puno, tople bratske, maj ine i o eve ljubavi i žarkih želja svih njegovih Omeragi a, da što prije ozdravi i nastavi dalje borbu.

Obilazio sam ga, kao i druge naše drugove koji su sa njim bili u ovoj bolnici, dok se naš bataljon nalazio u bli-

zini. Svaki put je navaljivao da ide sa mnom u jedinicu, iako mu rane nisu bile još zarasle. Njegov mladi i jaki organizam i nadasve, jaka želja za životom i borbom, te dobra bolni ka njega, nadja ali su sve pet njegovih rana i on je zdrav i sposoban prispeti za naš napad na Banja Luku uo i nove 1944. godine.

I u ovoj žestokoj i dosta dugoj borbi, ostao je dosljedan sebi i svojoj punoj tortbici bombi. Njegova eta je napala cestom preko Gornjeg Šehera na grad. Njemački tenkovi su stalno uzmicali pred našim protivkolcem i povla ili se prema gradu. U jednom momentu pokušali su da zaobi u etu, uz snažni protivnapad, izme u Gornjeg Šehera i Banja Luke. Tufko je sa jednom organizovanom grupom protivtenkovaca bacio na tenkove više bombi i zapaljivih flaša. Tada su tenkovi počeli brzo da uzmi u i na našem pravcu mi više nismo nailazili na neki ozbiljniji otpor neprijateljskih tenkova, sve do rijeke Crkvine i hotela »-Palas«, u samom centru grada.

U vezi sa ovim piše P. Aničić i o Tufki: »... vodi borbu sa Njemcima, koji se nalaze u prizemlju i na spratu. On bombama uništava neprijatelja, a kasnije razoružava grupu Njemaca i ustaša«. Ovo se odigralo u samom centru grada.

Takav je bio naš Tufko i u ovoj velikoj i teškoj borbi. Takav i još borbeniji, ostao je do kraja u mnogim borbama, koje je nemogao da sve nabrojati. Ali ipak, iz posebnog pijateta prema ovakovom jednom neustrašivom borcu — bombardu, predstavljaemo ga itaocu još samo u nekoliko borbi u kojima se on istakao i to u najkraćim crtama: na Mliništu 1944. godine, sjeverno od Gamo a 1. 6. 1944, na Zec planini u reonu izvora rijeke Vrbas 18. 6. i na Crnom Vrhu jugozapadno od Travnika, kota 1392, 18. 6. 1944. godine.

Prva: Borba na Mliništu mu je bila najinteresantnija, što je uvijek prijeao, jer je tada prvi put izbliza video druga Tita, koji je prolazio pored naše kolone, i još radi toga što je tu u jurišu na Nemce »korisno« ispraznio svoju torbicu punu bombi i ponovo je napunio iz njemačke komore, koja je u jurišu pred njim zarobljena.

Dруга: Borba na Zec planini — Vitreuša, kota 1911, mu je bila najdraža, jer je u njoj prvi put dobio brzi mitraljez »šarac«, koji je već duže vremena priželjkivao. Jer — veli — »sa njim mogu dohvatiti svakog Švabu u strelja kom stroju«.

Tada je u jurišu na Nemce, na vrhu pomenute Vitreuše, poginuo Skojevac, neustrašivi desetar-mitraljezac, Mane (Nikola) Milošević, rodom Lz sela Crnoje, Raštela, Cazin, Tufkin nezaboravni drug. Ispred samih njemačkih bunkera iznela ga je mrtvog, zajedno sa njegovim »šarcem«, Skojevka, takođe neustrašivi borac 1. bolni arka Ruža (Ivana) Savić, zvana »Ruža Dalmatinka«, rodom iz sela Banjevci, Benkovac. Tufko je preuzeo ovaj Manin brzi »šarac« i sa njime dugo sejao smrť po neprijatelju.

Treći: Borba na Crnom Vrhу, Tufki je bila najznačajnija po tome, što se sa svojim brzim mitraljezom »šarcem« — veliki — »natukao Švaba do mile volje i ujedno osvetio im se za sve ono u Zenici i Zec planini«.

Ova frontalna borba, koja nam je iznenadno bila nametnuta od strane Njemaca, kao takva, zaista je bila najoštrenija i najupornija, vođena na jednom istom mjestu, od zore do mraka, koju smo ikada vodili. Kratak bilans te borbe, po brigadnom dnevniku, bio je: 340 mrtvih i 450 ranjenih neprijateljskih vojnika i oficira. Naši gubici: 29 mrtvih i 40 ranjenih. Tada je ovaj Grni Vrh (ima ih još dosta) postao crnji od svih Crnih Vrhova u zemlji. Na njemu je ostalo i tavo groblje njemačkih leševa »Prcojen divizije« (Princ, Eugen divizije), kako ju je naš narod posprdno i sa prezirom nazivao. Ostalo je i itavo groblje izginulih konja i maggi, samara, šlemova, polomljenog oružja, vojničkih kazana, uturica, ikašika, viljušaka, tabakera i dr.

Poslije ove borbe naša brigada je bila usmerena prema Srbiji. I već 24. 8. 1944. godine mi smo vodili borbu protiv 61. Bugarskog okupacionog puka na Zlatiboru (Palisad). Trajni svjedok te borbe je spomenik na Palisadu, koga je narod ovog kraja, odmah poslije rata, podigao u znak zahvalnosti Treće proleterskoj Kraljevskoj brigadi, za njen udio u oslobođenju ovog kraja.

U ovoj borbi Tufko je, kao član KPJ, desetar-mitraljezac, sa jurišnom grupom usred dana preko brisanog prostora, jurišao pravo na bugarske bunkere i rovove. I celi Treći bataljon je tada jurišao. Po završetku borbe doterao je pred komandanta bataljona Milu Bulajić i mene 3 zarobljena Bugarina i rekao: »Ovo je moj poklon za vas ovdje na Zla-

tiboru». Tom prilikom je bio lakše ranjen, ali nije htio da ide iz bataljona. Za svoje dotadašnje uspjehe, sa većim grupom boraca i rukovodioca, bio je pohvaljen.

Dvije treće 61. Bugarskog puka je uništeno, a jedna trećina se, uz pomoći Njemaca, bjegstvom nekako spasila. Tada su se zarobljeni bugarski fašisti kleli i u sve i svašta, da nisu naši neprijatelji, pa su svi u horu, kao i ona tri što ih je Tufko doterao pred nas, govorili: »A bre bratko, az sum Komunista, nesam pukao na vas«. Baš kao nekad prije toga zarobljeni Italijanski fašisti.

Poslije ove naše pobjede, u našem nastupanju ka Beogradu i dalje, u svim ovim velikim i brojnim borbama, Tufko je uvijek bio na visini svog zadatka i uvjek služio za primjer, prvenstveno kao bombaš i mitraljezac.

Nešto prije Ravne Gore, postao je politdelegat voda, jer je već bio član KPJ, a ubrzo će postati i politkomesar etc.

U ovom kratkom napisu nemoguće je o svemu tome pisati. Ipak, moramo još isamo jedan njegov podvig bar spomenuti.

U napadu na Valjevo 14. 9. 1944. godine, on je uz podršku nekoliko drugova Valjevaca, zarobio i razoružao 4 Nemca, koji su se bili zbarakadirali pod samim krovom velikog vojnog magacina i odatle branili ovaj magacin.

Poslije probroja Sremskog fronta na liniji Bapska — Sareograd, potučene i razbijene neprijateljske snage brzo su se povlačile na zapad. Njegovi pojedinci, manji, djelovi lutali su po šumama i selima, pa smo ih u našem nezadrživom napredovanju, kolonama prestizali i presecali, a oni su nas onda sa boka napadali.

Takva jedna grupa razbijenih neprijateljskih vojnika napala je marševsku kolonu Druge etc., Treće bataljona 14. aprila 1945. godine, ujutru na ulazu u selo Markušicu, sjeverozapadno od Vinkovaca, i tom prilikom, iznenadno i mučki, smrtno ranila politkomesara te etc., poručnika TEUFIKA Mahmuta OMERAGI A, zvanog Tufko, dok se kretao na elu svoje etc. Tako smo iznenadno, na domaku oslobođenja naše zemlje, na domaku slobode, izgubili našeg Tufku, neustrašivog bombaša, lana KPJ, najmlađeg politkomesara etc.

Smrtno ranjenog, na rukama su ga držali njegovi drugovi. Mešala se krv, suze, jecaji i zavjet da ga dostoјno osvete.

Nisu mogli da veruju da me u njima nema više njihovog Tufke. U gradu, bolu i suzama, po eli su ga dozivati: »Tufkooo Tuf...ko.. .000«, mislili su da je zaspao nešto tvr im snom, od umora i teških rana. Kada se to dozivanje svog voljenog Tufke slilo u samo jedan glas, glas tuge i neizmjerne žalosti, tada su najzad shvatili da je on zaspao vje nim snom.

Tako je on, i njegova besmrtna mladost, ostao na štafetnom releju mladosti, vje ne straže mira, slobode i revolucije u Slavoniji kod sela Markušica, a njegovi nerazdvojni saborci, nezaboravni prijatelji po idejama i oružju, ostali su: Ruža Dalmatinka u ravnom Sremu, kod Grada Salaša, ispred Tovarnika, a Mane »Maniša« Milosevic na Bosanskom masivu Zec planine — Vitreuša, kota 1911.

Njihova prva i najve a ljubav je bila sloboda i revolucija.

Takvi su oni bili, i ne samo oni...

Tufko e nam o tome ostaviti svoje poslednju poruku, u svom poslednjem pismu koje je 10. marta 1945. godine poslao svojim najmilijim u Donji Vakuf, negdje sa položaja (to su bili Bajinci u Sremu, isto no od Sida).

U tom pismu on piše: »Dragi roditelji... dajte sve za front i za pobjedu..« Zatim kaže: »Da živi bratstvo i jedinstvo svih naših naroda, da živi Maršal Jugoslavije drug Tito«. Potom on, kao revolucionar, veli: »...u borbu protiv 6vega onoga koje bi pokušalo da vrati Jugoslaviju na staro stanje, t.j. nekadašnje izrabljivanje ovjeka po ovjeku«.

Milanko PEOANAC

BUGOJNO JE SLOBODNO

16. avgusta 1943. godine, nave e, naša Tre a Krajiška brigada, naikon uspješnog prodora iz Pete neprijateljske ofan-zive i izvo enja ofanzivnih akcija u Isto noj Bosni, u jednom naletu napala je i oslobođila Donji Vakuf, mali bosanski gradi i važnu putnu raskrsnicu u pitomoj Vrbaskoj dolini. U tom napadu, borci Tre eg bataljona, pod komandom hrabrog i sposobnog komandanta Jove Puži a, na svom pravcu zauzeli su sva spoljna utvr enja, ubili i ranili velik broj neprijateljskih vojnika i zaplijenili ve u koli inu oružja, mu-nicije i drugog ratnog materijala.

iSjutra dan, 17. avgusta, naša Druga, Krnjeuška, eta do-bila je zadatak da se razmjesti u selo Kutanja, zapadno od željezni ke stanice i da manjim snagama drži predstražu i budno prati kretanje neprijatelja sa pravca utvr enog Bu-gojna. U ovom selu eta je ostala punih 5 dana. Odmarala se i to vrijeme, po obi aju, koristila za vojnu obuku i politi ki rad, za održavanje kulturnih priredbi i za tjesnu sa-radnju sa mjesnim stanovništvom, naro ito sa mjesnim NOO.

Jednog lijepog avgustovskog jutra, negdje oko 9 sati, u sastav naše ete došla je jedna grupa novih boraca iz Do-njeg Vakuфа i njegove bliže okoline. Došli su da se zajedno sa nama, rame uz rame, sa oružjem u ruci, bore za kona no oslobo enje naše zemlje od okupatora i doma ih izdajnika. Dolaskom ove grupe boraca, brojno stanje ete naraslo je za oko 20 novih ratnika. To je, u isto vrijeme, bila prva ve a popuna naše ete novim borcima od kako je, godine 1941., krenula iz svog rodnog zavi aja. Nove drugove smo vrlo dobro i ljubazno primili u svoje redove. Nije trebalo mnogo vremena, svega nekoliko dana, da se izme u nas, Krnjeuša-

na i njih Donjovakuf ana stvori prisno i iskreno ratno drugarstvo, koje se u praksi pokazalo i potvrdilo u narednim borbama i pobjedama.

22. avgusta, ratne, 1943. godine, nad plodnom Vrbaskom dolinom osvanuo je vedar i sun an dan, poslijednji dan našeg odmora. Na nebu nije bilo ni jednog obla ka. Borci su rano ustali, voljeli su svježinu ljetnog jutra. Brzo su se umili, obrijali i obukli. Sve su to uradili nekako spretnije i bolje nego obi no. Krenuli su na doru ak.

Negdje oko 2 sata poslije podne, u komandu ete je stigao kurir iz štaba bataljona. Na licima: komandira ete Vlade Ožegovi a, komesara ete Petra Ka ara, zamjenika komandira Jove Radiši a i zamjenika komesara Mi e Jevi a, osmjeh i zadovoljstvo. Ceta je dobila zadatak da se pripremi za pokret. Vrijeme brzo odmi e. eta je sva na nogama, vrši poslednje pripreme. U prvi sumralk dolaze kuvari i dijeli ve eru. Borci pjevaju i posmatraju šta se zbiva. Komandiri vodova pomno prate razvoj situacije i ekaju da prime zadatak. O ekivanje nije dugo trajalo. U etu dolazi komandir ete i nare uje:

»Pokret«!

No je, vedra i zvjezdana, bez mjesec ine. Dugom, blagom, kosom kre e kolona 2. ete, 3. bataljona, 3. Krajiške brigade. Ide na zadatak. Kre e lagano i sve više odmi e. Još malo i evo je, kolona stiže na Gradinu.

Uskoro smo saznali sadržaj zapovjesti: uz minobaca ku podršku izvršiti napad i sa ostalim snagama slomili vanjsku odbranu i osloboediti grad. Tišina je. U strelja kom stroju izlazimo na polazni položaj. Borci poljegaše uz svoje oružje. Odmaraju i ekaju znak za po etak napada. U uvali, tu odmah podno Gradine, leži grad Bugojno. Kupa se u sumaglići, iz koje stidljivo žmirkaju svijetiljke. Na periferiji su neprijateljska utvr enja. uvaju da u grad ne u e sloboda. A mnogi je žele.

Vrijeme brzo odmi e. Grad i dalje uti. Gadovi ustaški, sve su nervozniji i uznemireniji. S vremena na vrijeme zaštek e mitraljez, pa umukne. Povremeno i dalje prašte puške. To isu odgovori ustašama na tišinu, na ono što ih o ekuje. Prošla su 22 sata. Više se ne uje topot koraka ustaša po gradu. I pucnjava je sve reda. Borci na jurišnom položaju

gotovo i ne dišu. ute i ekaju znak za juriš. Živci su napeti. Ni ustaše u bunkerima, nedaleko od nas, ne mogu toj tišini i prkosu da se odupru.

Ta no u 23,15 asova planu borba. Olovna kiša slegnu se na utvrde. Gruvaju topovi, cilko u mitraljezi. Smrtonosna tanad sik u kroz no i nose ustašama zasluženu kaznu.

Krajišnici juna ki nasr u.

»Ura«, »naprijed drugovi«, naprijed Krajišnici.«

Graja, lomjava, urnebes, pucnjava — sve se to miješa kao u kotlu. Upadamo u prve rovove. Naši bombaši bacaju bombe. Padaju gadovi, ali se ne predaju. U bunkeru broj 2, ispred nas, isprevrtalo se 12 ustaša. Kod nas 3 poginula i 4 ranjena. Poginuli su: Marko Vu kovi, komandir Tre eg voda, Zora Vru ini, etna bolni arka i Ile Gnjati, borac. Ranjeni su: Vid Karanovi, puškomitraljez, Vujo Vu kovi i Rade Kerkez, borci i još jedan drug, ijeg se imena više ne sje am.

Marko Vu kovi rođen je u selu Zapoljku kod Krnjeuša (Bos. Petrovac). Prije rata završio je osnovnu školu i radio kao šumski radnik. U NOB je stupio 1941. godine, a godinu dana kasnije postao je lan KPJ. Bio je borac, puškomitraljez, desetar i komandir voda, na kojoj dužnosti je i poginuo. Veoma skroman i popularan. Iisticao se li nom hrabroš u i junaštvo u svim borbama.

Zora Vru ini je bila mlada, lijepa, skromna, omiljena i sposobna bolni arka. Iistica se velikom hrabroš u u svim borbama. Poginula je u trenutku previjanja ranjenog druga

Svi e i paljba jenjava. No se sve više gubi. Spoljna utvrenja su prazna. Ustaše su pobjegle u grad. Vodovi se sreuju.

»Prodiri brzo«, razliježe se komanda!

S prvim isun anim zracima upadamo u grad. Ulice su polumra ne i puste. Prodiremo ka centru grada. Ne nailazimo na ve i otpor. Oružje se ponovo oglasi. Sklanjam se u obližnje ku e. Teško je zvjer istjerati. Ve je uveliko svanulo. Borci ure uju zaklone. Penju se na tavane i krovove ku a. Dolaze kuvari i dijele hranu. Ustaše žestoko tuku naše položaje. Mi im istom mjerom odgovaramo. Svi borci se drže hrabro. Stanko Kerkez »Stankela«, puškomitraljez Tre eg voda (poginuo, kao ranjenik u borbi sa etnicima, 1944. godine u svojoj rodnoj Vranovini), ve je dobro poznat

po svojoj hrabrosti i drskosti u borbi. I ovog puta je njegov puškomitrailjez pjevao smrtnu pjesmu. Prilazi mu komesar ete Pepa Ka ar:

»Kako se osje aš, druže Stanko?«

»Dobro, druže komesare«

»Pusti ih malo bliže, pa onda...«

»Ako Ti re eš, pusti u ih na pet koraka«, vedro e Stan-ko komesaru.

Podne je. Borba i dalje traje, duga i iscrpljuju a. Borba na život i smrt. Uye se grmljavina i kod drugih jedinica. Grmljavina je i kod etvrte krajiške brigade. Meci fiju u, odbijaju i se od života. Mrtni zlikovci nepomi no zjape u bijele obla i e, koji lagano hodaju po nebu. S lijevog krila ete stiže tužna vijest:

»Teško ranjen komandir Drugog voda«.

Nikola Karanovi »Crni«, neprestano je tukao iz svog oružja. Nije ni uo kada je jedan dum-dum metak poletio prema njemu. Strašna eksplozija raznjela mu je donju eljist. Kasnije je podlegao ranama. Nikola je roen 1918. godine u Kmjeuši. Osnovnu školu je završio u rodnom mjestu, a potom je, kao sezonski radnik, radio na više mjesta u zemlji. U NOB je stupio 1941. godine, a godinu dana kasnije postao i lan KPJ. Bio je borac, desetar i komandir voda. Po prirodi je bio tih i miran, ali je u obrbi ispoijavao neobi nu hrabrost i sposobnost komandovanja. Za njega u borbi nije bilo bezizlaznih situacija.

Dan sve više odmi e, a žestina borbe ne prestaje. Ne-prijatelj pokušava da se probije iz okruženja, ali ne uspjeva. Poja ava vatru. A onda, kao iz vedra neba, pronese se i oglasi druga tužna i iznenadna vijest:

»Poginuo komandir ete«, naš Vlado Ožegovi , uvjek vedar i nasmijan, uvjek spremjan za šalu. Zar da njega nema više, zar da nema više naše juna ine, zapitali smo se. Ležao je nepomi no. Njegova, uvjek nakriviljena, kapa, žuljala je, ovaj put, hladno mrtvo elo. Iz rane na nozi curila mu je krv.

Danas je, dugovi, za nas težak dan, re e komesar ete. Naša eta je sa Vladom izgubila sedmog komandira, sposob-nog rukovodioca i dobrog druga. Došao je u našu etu prije nepunih mjesec dana sa dužnosti zamjenika komandira Tre-e, bravske, ete. Kroz koliko je, samo, bitaka prošao. Uvijek

hrabro i hladnokrvno. Njegov primjer, bila nam je najbolja komanda. A sad leži tu pred nama, mrtav i nijem. O Vlado, Vlado, osvetiemo te. U svakome se rađa nova snaga, ogromna i neustrašiva, Vlado, osvetiemo te!

Pala je noć, treći po redu, ali borba još ne prestaje. Cak se na utvrđenim zgradama i površinama nasrtaju na ustaše postaju sveže i. Udarna grupa iz sastava pete brigade na poslednji juriš. Sijevaju granate, štak u mitraljezi, gore zapaljive flaše, udaraju protivkolci — zemlja se trese. Zgrade se ruše, ali iz njih stalno sijevaju mitraljeski rafali i rune bombe. Ustaše pokušavaju probiti obranu prema Travniku. Jednoj manjoj grupi je to i uspjelo. Ostali su, svoj pokušaj, krvljumu platili.

Kasno u noć, pucnjava je prestala. Tečnost i tišina oko Bugojna nije mogla usnuti. Remetila ju je teška borba. Ali tišina, za tom »neprespavanom« noć, nije nikad požalila. Zora je, ujutro 24. avgusta, ušla u oslobođeni grad. I od tada ulazi svako jutro, a noć su mirne, snene i tihe i sveže kao uspomena na bitku za Bugojno. Ta uspomena ostala je u srcima svih preživelih boraca.

Pohvala druga Tita upućena Krajničicima i proglašavanje naše Treće Krajnje, proleterskom brigadom, najmilija i najbolja su nagrada za ovo djelo.

Boško MRDA »Borkan«

PRVA PARTIJSKA KONFERENCIJA PRVE PROLETERSKE DIVIZIJE

Prva partijska konferencija divizije bio je događaj od posebnog značaja ne samo za komuniste 1. Proleterske divizije, već i više. To je bio i prvi širi skup prekaljenih revolucionara, boraca komunista u našoj NOV i POJ održan posle više od dve godine teške ali i uspešne NOB. Akumulisana bogata iskustva više od osamstotina šezdeset revolucionara i ratnika brigade, boraca, povednika iz poznatih pet velikih neprijateljskih ofanziva, iz velikog broja uspešno vođenih velikih ofanzivnih operacija, borbi i akcija, trebalo je kritički analizirati i razmeniti iskustva. Upravo zbog toga je divizijski komitet uz saglasnost CK KPJ, neposredno posle bitke na Sutjesci, doneo odluku o održavanju brigadnih, a potom i divizijske Partijske konferencije u periodu između jula i septembra 1943. U tom periodu u sastavu 1. Proleterske divizije nalazile su se 1. Proletarska i 3. Krajiška brigada, dok je 3. Proleterska Sandžaka brigada u toku izvođenja operacija u 5. neprijateljskoj ofanzivi ostala na teritoriji Sandžaka.

Kako je se kasnije videti iz dnevnog reda ovog značajnog skupa, komunisti u diviziji našli su se pred zadatkom da objektivno, otvoreno sa najvećom dozom kritike i samokritike podvrgnu analizi sve aktivnosti divizije u protekloj godini njenog postojanja: idejno-političku, vojnu i partijsku. To je bilo nužno i zbog svestranijih priprema naše divizije za vrlo složene zadatke koji su stajali neposredno pred njom. Njenu borbenu snagu i efikasnost trebalo je podići na viši stepen. Trebalo je uopštiti i usvojiti u praksi bogata operativno taktika iskustva stvarana pod vrlo teškim uslovima

borbe u protekloj godini njenog postojanja. A partijska organizacija, kao osnovna rukovodeća snaga i nosilac tih aktivnosti, morala ih je prihvatići organizaciono, idejno-politički i akciono sposobnija i ja a, primenjujući u svojoj aktivnosti bogata iskustva više stotina komunista u jednogodišnjem radu u sastavu divizije.

Nagoveštaj da će konferenciji prisustvovati i delegacija CK KPJ i da će delegati imati prilike da budu potpunije: šire informisani o situaciji na frontovima saveznika i u našoj zemlji, da e nam njihovo u eš e u radu konferencije biti od izuzetne koristi, stvorio je posebnu atmosferu me u delegatima.

Grad Bugojno, koga su snage 3. i 4. Krajiške brigade nakon više asovne teške borbe oslobostile 25. avgusta 1943, odabran je za mesto u kome će se konferencija održati. Zgrada Hrvatskog Doma Kulture bila je najpogodnija da primi velik broj delegata i gostiju, u esnika na konferenciji. Priprema, uređenje i dekoracija velike sale Doma trajala je samo jedan dan. Na tome poslu bili su angažovani naši borci i nekoliko omladinki i omladinaca iz grada. Pripreme su izvođene u tajnosti zbog čega je konferencija održana u toku noći jer u toku dana se nije mogla isključiti i pojava neprijateljskih aviona. Sto za predsedništvo bio je prekriven ilimima. Iza njega bili su portreti Marks-a, Engelsa, Lenjina, Staljina i Tita, a ispod njih parola: »Proleteri svih zemalja ujedinite se«. Sa strane partijske i državne zastave. Koliko se se am, na zidovima sale bilo je nekoliko iskazanih parola o KPJ, drugu Titu i dr. Svakako, da su za te ratne uslove i sala i dekoraciju na sve nas impresivno delovala.

Dan sreda, 1. septembra 1943. godine, bio je miran, sunčan i topao. Već u toku dana pođeli su da stižu delegati konferencije. Ovaj impozantan skup sa injavali su radnici i acači Kragujevca, Drvara, Kraljeva, Bos. Petrovca, Beograda, Podgorice, Užica i dr., seljaci Sumadije, Bosanske Krajine i Crne Gore, studenti sa Beogradskog fakulteta-univerziteta, heroji sa Makljena, Jablanice, Sutjeske, oslobođenici Bihaća, Jajca, Teslića, Bugojna... Atmosfera je bila kao i uvek kad se stretnu dobri drugovi i poznanici na ovakvim skupovima, srda na, topla i neposredna.

Ta noć u 19.00 asova konferencija je počela sa radom uz prisustvo oko 150 delegata izabranih na partijskim konfe-

rencijama naše i Prve brigade, koje su održane pre mesec dana i delegata koje su izabrale partijske elije štaba i prištabskih jedinica Divizije. Delegati su zastupali organizaciju od 862 lana Partije. Istovremeno stigle su i delegacije i gosti. Ispred CK KPJ Konferenciji je prisustvovala delegacija u kojoj su bili: Edvard Kardelj, Sreten Zujovi -Crni i Cana Babovi . Konferenciji je takođe prisustvovala i delegacija CK KP Hrvatske na elu sa Andrijom Hebrangom kao sekretarom CK KPH, koja je bila na putu za Jajce gde se u to vreme nalazio Centralni Komitet KPJ i Vrhovni Štab. injenica da su konferenciji, pored velikog broja delegata iz eta i bataljona, štabova brigada i Divizije, prisustvovali i lanovi najvišeg partijskog rukovodstva zemlje sa drugom Kardeljom na elu, nabolje govor o njenom zna aju.

Konferenciju je otvorio sekretar divizijskog Komiteta drug Duško Kora , zamenik politi kog komesara 1. Proleterske brigade i predložio predsedništvo i po asno predsedništvo, koje je izabrano uz buran aplauz u sastavu: Edvard Kardelj, Sreten Zujovi -Crni, Andrija Hebrang, Ko a Popovi , Mijalko Todorovi , Duško Kora , uro Lonarevi i Vojo Radi . Za zapisni are su izabrani: zamenici komesara bataljona iz 1. i 3. brigade Uroš Baji i Ljubišaurgus. Posle odavanja pošte poginulim drugovima, predsedništvo je predložilo dnevni ired :

1. Meunarodna i unutrašnja politika situacija i politički rad u Diviziji — referent Mijalko Todorovi , komesar Divizije.

2. Podizanje ubojnosti, glavni zadatak naše Divizije — referent Ko a Popovi , komandant Divizije.

3. Organizaciona pitanja partijske organizacije Divizije — referent Duško Kora , sekretar divizijskog komiteta.

Posle svakog referata obavljala se živa i dinami na diskusija. U brojnim istupanjima komunisti su svestrano analizirali borbenu vrednost Divizije i dali visoku ocenu toj vrednosti, razume se uz dosta kritičkih primedaba, ocenili politički rad u jedinicama s posebnim osvrtom na ideološki rad komunista i lanova SKOJ-a, političko delovanje komunista u jedinicama i na terenu, posebno među mladima. Diskusija je bila prava komunistička, konkretna, otvorena i samokritička i na momente polemična i preoštra.

Aktivno u eše u diskusiji lanova CK KPJ i Vrhovnog Štaba, komandanta i komesara Divizije, komandanata i komesara brigada i bataljona, lanova Politodela i brojnih iskusnih partijsko-političkih radnika iz bataljona i brigada, obogatilo je sadržaj rada Konferencije i odredilo njeno mesto u razvoju partijske organizacije u NOVJ. Konferencija je dala priliku delegatima da se još potpunije informišu o političkoj situaciji u zemlji i svetu, emu je poseban doprinos dao drug Kardelj u svojoj diskusiji. Zapisnik sa konferencije sam sa uvaio izuzev diskusije po prvoj tačci dnevnog reda. Nije poznato da li su sa uvanici referati i rezolucija.

Pokušao da doaram tok diskusije po drugoj i trećoj tačci dnevnog reda, koristeći se zapisnikom i to u skraćenom obliku.

Posle kojeg jedno asovnog izlaganja, prešlo se na diskusiju u kojoj je učestvovalo 16 delegata i gostiju. Diskusija je vodena 2 sata i 15 minuta.

Danilo Lekić, komandant 1. Proleterske brigade i Ljubiša Veselinović komandant 3. Kragujevačkog bataljona 1. Proleterske brigade, naglašavali su važnost i značaj nekih kojih ocena o borbenoj sposobnosti Divizije, iznose i iskustva iz jedinica ove brigade iz borbi koje su vođene u protekloj i ovoj godini. Posebno su naglašavali potrebu obuke starešina, potrebu intenzivnijeg rada na podizanju političke vlasti vojnika i rukovodećeg kadra.

Milan up, komandant 4. bataljona 3. Krajiške brigade, dva puta je uzimao reč u toku vođenja diskusije. On je najpre govorio o potrebi vojnog obrazovanja osnovnih, najnižih vojnih starešina, desetara, od njihovih sposobnosti ovisi uspeh u borbi. Oni su stalno na udaru, esto ih zamenujemo zbog gubitaka a nove nedovoljno sposobljavamo u vojnem i političkom pogledu za tu funkciju. Up je, u svom drugom istupanju u diskusiji, posebno ukazao na potrebu sposobljavanja nižih štabova u kojima imamo dobre i iskusne rukovodioce, odlične i hrabre borce, ali nemamo pravila i vojne literature za njihovo vojno uzdizanje i sposobljavanje.

Vladimir Šekić, politički komesar 1. Proleterske brigade, kritički se osvrnuo na propuste u radu partijskih organizacija na vojnim pitanjima i problemima, one im ne posvećuju dovoljno pažnje u programima svoje aktivnosti, što se vidi iz dnevnih redova i dr. On je pozvao delegate Konfe-

rencije da se založe na otklanjanju uo enih propusta iz te oblasti rada. Upozorio je delegate i na jednu vrlo štetnu povjavu, na neka shvatanja da smo mi tako re i privremena vojska, da smo to biti dok ne slomimo fašizam, dok ne oslobođimo zemlju. Upozorio je delegate na opasnost takvih povjera i na potrebu angažovanja svih komunista i boraca na vojnem obu avanju. Komunisti stalno služe kao primer borbenosti i hrabrosti u borbi. Zato je nužno da daju primer i u vojnem sposobljavanju boraca, rukovodilaca i jedinica. S eki je potom konstatovao da se iz analize borbi koje je naša Divizija vodila u proteklom periodu vidi da smo uspešno koristili ste ena iskustva u sposobljavanju štabova i jedinica, ali da se u tome mora biti uporniji i dosledniji. Na kraju Š eki je upozorio da nije dovoljno da samo komunisti dosledno izvršavaju svoje obaveze i zadatke. Oni se moraju zalagati da cela jedinica sledi njihov primer u izvršavanju postavljenog zadatka. U tome i jeste uspeh komunista.

Mirko Jovanović, politički komesar 3. bataljona 1. Proleteriske brigade, kritički se osvrnuo na metod rada partijске organizacije u tretiranju vojnih problema. On tu vidi i uzroke nekih problema u sposobljavanju vojnih rukovodioca za komandne dužnosti. Zalaže se za podjednak tretman svih sektora rada u Partiji. Ukazujući na važnost vojnog sposobljavanja kadrova, on predlaže brzo otklanjanje uo enih propusta i slabosti. Pored toga Mirko predlaže da se u Diviziji pokrene izdavanje vojnog teorijskog lista koji bi doprineo vojno teorijskom uzdizanju vojnih starešina, pošto ne raspolaćemo sa vojnom literaturom. On ukazuje i na potrebu uključivanja političkih komesara na asove vojne nastave, pošto to do sada nije bila praksa.

Jedan od diskutanata iz 1. Proleteriske brigade govorio je o potrebi bržeg teorijskog i kulturnog uzdizanja vojnika i starešina obzirom na esto uzdizanje novih rukovodioca, kao i na nove zadatke koji su pred nama.

Viktor Kučan, komesarete iz prvog bataljona 3. Krajinskih brigada je govorio o potrebi podjednakog vojnog i političkog obučavanja komandira, komandanata i komesara, jer se oni esto zamenjuju na funkcijama.

Uroš Bajić, zamenik politkoma 3. bataljona, 1. Proleteriske brigade, govorio je o iskustvima u popuni jedinica sa

novim borcima, o njihovom prihvatu i osposobljavanju. On je diskutovao i o boljem iskorišavanju pojedinih oru a u toku borbe.

Jedan od diskutanata iz 1. Proleterske brigade govorio je o potrebi Stahanovskog pristupa u obuci rukovanja sa svim vrstama naoružanja. Pored toga predložio je da se organizuje obuka u itanju karata (sekcija) zaključno sa desetarima, jer iskustvo nam je pokazalo neophodnost takve obuke. On smatra da bi se partijska organizacija morala baviti i ovim pitanjima.

Vlado Bajić, komandant 3. Krajiške brigade, posebnu pažnju u svojoj diskusiji posvetio je ukazivanju na potrebu vojne obuke kadrova. Na dužnost komandira, komandanata i njihovih zaimenika esto dolaze nedovoljno obučene starešine. Treba ih obučiti kako se izdaju naređenja i zapovesti, što moraju sadržavati i dr. Borci i rukovodioce trebamo obučati u rukovanju i upotrebi raznih vrsta naoružanja, posebno artiljerijskih oružja. Posle obuke vratiti ih u jedinice, a kada zaplenimo ta oružja da odmah imamo osposobljene posade za njih.

Milan Anton i -Velebit iz 1. Proleterske brigade, govorio je o potrebi obezbeđivanja vojne literature. I on smatra da je potrebno pokrenuti izdavanje teoretskog vojnog lista u Diviziji.

iSreten Zujović -Crni najpre je govorio o Isto noj Bosni. Kritički se osvrtao na oportunizam drugova u tom kraju. Potom je govorio o ubojnosti NOVJ, posebno naše Divizije, koju je dobro osetio i neprijatelj. Ukažao je i na slabosti koje su iznošene u toku diskusije po Košinom izlaganju kao i o merama koje treba preduzeti da se te slabosti otkloni. On je konstatovao da je ubojnost naše vojske postepeno rasla i ako nismo imali školovanih kadrova. Govorio je i o značaju i ulozi koju su imale i imaju proleterske brigade kao vrste vojne organizacije u razvoju naše NOVJ.

O problemima saniteta i divizijske bolnice, govorila je jedna drugarica. Ona je apelovala za veće pomoći jedinica i štabova sanitetu i bolnici. Kritikovala je praksu odabiranja i slanja rukovodećih kadrova u sanitet, tražeći i amenu kriterijuma, jer su bolnici i sanitetu potrebni sposobni kadrovi. I na popunu sa tovarnim i jahačkim konjima dala je dosta primedaba kada je reč o kvalitetu. Ona se kritički osvrnula

i na održavanje veze izme u jedinica i bolnica. Predložila je da se ranjenom i bolesnom u bolnice šalju pisma, vrše posete i donose pokloni, kao što je to bila praksa pre ofanziva.

Nemanja Markovi se kritički osvrnuo na kvalitet boraca sa terena sa kojima se popunjavaju jedinice Divizije. Traži pooštravanje kriterijuma u odabiranju boraca obzirom na ulogu i zadatke koje Divizija izvršava.

Na kraju diskusije za re se javio Mijalko Todorovi -Plavi, politički komesar Divizije. On je izme u ostalog govorio i o cilju referata, isti u i da on u prvi plan isti e potrebu sposobljavanja našeg oficirskog kadra. Govore i o literaturi za teoretsko uzdizanje oficira. Plavi je naglasio da nijedan stru ni lanak sa isto nog fronta nije do nas došao do tada, pa se moramo sami snalaziti.

Nakon kratkog odmora od jednog asa i 15 minuta, konferencija je nastavila sa radom. Prešlo se na tre u ta ku dnevnog reda: Organizaciono pitanje partijske organizacije naše Divizije.

Referat je podneo Duško Kora zamjenik komesara 1. Proleterske brigade i sekretar divizijskog komiteta. Zabeležen je samo podatak iz referata, iz koga se vidi da je Divizija imala 862 lana KPJ (453 u 1. Proleterskoj, 314 u 3. Krajiškoj i 95 u štabu Divizije, prištabskim delovima, u sanitetu, bolnici i dr. Referat i diskusija trajali su tri asa i petnaest minuta u kojoj je u estvovalo 15 delegata i gostiju.

Posle referata prešlo se na diskusiju. Prvi se za re javio Sreten Zujovi -Orni. Težište u njegovoj diskusiji bilo je usmereno na rad partijske organizacije divizije na terenu. Posebno je ukazivao na potrebu našeg većeg angažovanja na pomo i NOO, partijskoj i drugim organizacijama na terenu u reonima našeg kretanja i boravka. Crni je još dva puta istupao u diskusiji. U dingom istupanju vrlo kritički se osvrnuo na neke delove referata i na neke diskusije, govore i da on nije mogao da vidi sliku rada partijske organizacije. Ponovno je ukazivao na naš vrlo značajan i odgovoran zadatak, a to je, rad sa narodom. U svom trećem istupanju, Crni je kritikovao neke pojave u 1. Proleterskoj brigadi posle bitke na Sutjesci. Posebno se vrlo kritički osvrnuo na propuste u radu divizijskog komiteta, konstatujući da se on još nije uspeo formirati kao partijski forum u diviziji. Na kraju

Crni je postavio konkretan zadatak da se pred partijskom organizacijom pro isti partijsko lanstvo i partijsko rukovodstvo.

uro Lon arevi , zamenik komesara 3. Krajiške brigade, je govorio o prijemu u KPJ i iznosio podatke o brojnom odnosu organizovanih boraca prema neorganizovanim, pri emu je konstatovao da se taj odinas znatno poboljšava.

oko iz 1. proleterske brigade je diskutovao o sadržaju rada partijskih organizacija, zalažu i se za podjednak tretman svih sektora.

Nemanja Marković je diskutovao o teoretskom radu sa komunistima a posebno mladim lanovima KPJ. Govorio je o metodu izučavanja marksističke literature, razjašnjavanju raznih pojmoveva, jer ima pojava da ih komunisti uče napamet umesto da ih razumeju.

Delegat, oficir, iz 1. Proleterske brigade kritikovao je pojave uskogrudosti i strogog sektorisanja rada u Partiji. Posebno je ukazivao na propuste u radu sa kandidatima za KPJ i njihovoj teoretskoj pripremi za prijem u KPJ. O slijednim problemima diskutovao je još jedan delegat iz 1. Proleterske brigade.

Filip Bajković je dosta opširno govorio o sadržaju i metodu rada u partijskoj organizaciji, da bi potom konkretnije govorio o našim zadacima i obavezama koje stoje pred partijom u Diviziji.

Edvard Kardelj je najpre govorio o potrebi smelijeg pristupa prijemu u KPJ. Kritikovao je pojavu sektaštva prema svesnim i odanim borcima. Govoreći o birokratizmu koji se uvukao u našu Partiju, Kardelj je ukazivao i na moguće posledice. Kritički se osvrnuo na sporost i lenjost u otklanjanju slabosti i u sprovođenju partijskih zadataka. Govorio je o potrebi stalnog živog kontakta Partije sa ljudima na svim sektorima, da ona mora da radi i po organizaciono tehničkim pitanjima dobro i brzo. Kardelj je govorio i o metodu vaspitanja komunista, o podizanju odgovornosti i partijnosti u radu, o ponašanju, u iti ih skromnosti i dr. Na kraju je konstatovao da ako Partija stekne takve osobine, onda će sigurno imati uspeha.

U svom drugom istupanju Nemanja Marković se kritikovali osvrnuo na pojavu opadanja interesa za rad sa narodom, za razliku od onog iz 1941. Pored toga Nemanja je kritiko-

vao pojavu naglašavanja »mi stari borci« a znamo da imamo dosta mlađih boraca kojima to verovatno smeta.

Vladimir Šeki, komesar 1. Proleterske brigade, u svojoj diskusiji je istakao da je partijska organizacija 1. Proleterske brigade sposobna da reši svaki problem i izvrši svaki zadatak. On je kao primer naveo uspešan teoretski i politički rad u brigadi. Me utim, kulturno pmsvetni rad znatno zaostaje iza potreba boraca u brigadi.

Neda Božinović, član Politodela 3. Krajiške brigade kritikovala je rad bataljonskih partijskih biroa koji, po njenoj očjeni, još nisu zauzeli rukovode u ulogu. Ona je konstatovala da se zapaža da neki zamenici polit, komesara bataljona na sastancima bataljonskih partijskih biroa ne podnose izveštaj o radu štabnih partijskih elija, iji su oni sekretari, a ni komesari svoj izveštaj o politi kom radu u bataljonu. Ni zadaci koje postavljaju esto nisu konkretni. Kritikuje sektaški odnos prema prijemu novih lanova u KPJ, jednostranost u politi kom radu i nedovoljan prilaz lanovima SKOJ-a itd.

Andrija Hebrang, sekretar CK KPH, je pozdravio rad partijske konferencije. On smatra da su mu diskusije drugova nedovoljno jasne i da treba jasnije govoriti o problemima.

Pero Trninić, zamenik komesara ete iz 1. bataljona 3. Krajiške brigade, je govorio o liku komuniste, iznose i neka iskustva iz rada njegove partijske organizacije. On je za oštiri kriterijum prijema u KPJ, priemu je istakao da nas je mnogo lanova Partije a malo komunista.

Đuro Lončarević, zamenik komesara 3. Krajiške brigade, u svom drugom istupanju je svoju diskusiju uglavnom usmerio na iznošenje sadržaja i metoda rada divizijskog komiteta, kao i na probleme koje su rešavali na svojim sastancima. Uprava diskusija imala je prizvuk polemike sa Crnim koji je vrlo oštrosno istupio u kritici rada divizijskog rukovodstva.

Poslednji diskutant bio je delegat iz 1. Proleterske brigade. On je konstatovao da smo sva glavna pitanja unutar partijske organizacije naše divizije razmotrili i razrešili. Sađa je pred nama ozbiljan zadatak, pomoći organizacijama na terenu.

Be .ito je dnevni red bio iscrpljen, a za diskusiju se više nije niko javio, predsedavaju i u radnom predsedništvu Mijalko Todorovi -Plavi dao je predlog da konferencija odredi odbor za izradu rezolucije. Konferencija je prihvatile da rezoluciju izradi divizijski komitet i da je uputi partijskim organizacijama brigada.

Konferencija nije birala Komitet. Njega su po odluci CK KPJ sa injavali zamenici komesara brigada, komesar divizije i rukovodioci Politodela brigada i divizije.

Sa konferencije su upu eni telegrami CK KPJ i Vrhovnom Komandantu NOV i POJ.

Plavi je na kraju rada konferencije uputio izraze zahvalnosti delegaciji CK KPJ i delegaciji CK KPH na njihovom u eš u u radu prve divizijske partijske konferencije i pomo i koju su joj pružili sa svojim izlaganjima.

Konferencija je završila rad iste no i u 05.00 asova.

Ljubiša CURGUS

KOMANDIR 2. ETE BULAJI MILE

Poslije ranjavanja, lije enja u bolnici u Sobatovcu na Grme u, prelaska Šator planine sa 4. Krajiškom brigadom, te preležane agonije pjegavog tifusa, došao sam u ljeto 1943. godine u sastav Petrova kog odreda. Odred je, skoro dan i no, bio u pokretu: Bravsko, Smoljana, Krnja Jela, Krnjeuša, Medeno Polje, Oštrelj, Potoci itd. Zadatak je bio, tu i neprijatelja na svakom mjestu, a posebno pojedince i grupice etnika, koji su se povampirili svojom propagandom i plja-kom. Jasno je da narod nije prihvaao i nasjedao propagandi neprijatelja, jer je svoje sinove i kćeri imao u Titovim brigadama.

Koncem avgusta 1943. godine, iz odreda je upuena jedna eta u sastav Treće Krajiške brigade. Bio sam u sastavu te ete. Kad sam uočio kuda idemo, bio sam neobično sretan. Pravi mladalački zanos, koji je spremjan na sve. Već sam imao nešto ratni kog iskustva, malo sam omirisao i barut, ali još uvijek malo u odnosu na borce Treće Krajiške brigade, koji su prešli IV i V ofanzivu.

U toku marša za Bugojno, gde se brigada tada nalazila, imao sam dosta vremena za razmišljanje o tome kako će nas brigada i njeni borci primiti, kako ćemo se snaći i u borbi, jurišima, na marševima. Ipak sam se tješio da borci Treće Krajiške većinom potječu iz Drvarske i Petrova kotline. S njima sam rastao, igrao se, radio, tugu i veselje doživljavao.

Konačno smo stigli u Bugojno. Gradi mi se u inio malen, a na svakoj zgradi tragovi žestokog okršaja brigade sa zlikovcima koji su ga branili i u inili mnogo zla nad nedužnim i golorukim narodom.

Borci i starješine brigade toplo i drugarski su nas primili. Bilo je ljubljenja, grljenja i po koja suza od uzbudjenja. Mnogo sam drugova i drugarica poznavao od ranije, ali sam imao osjećaj da i sve ostale drugove poznajem. Svi su mi bliski, a cijela mi brigada izgledala kao jedna velika porodica. Tu su porodicu stvarali Partija, SKOJ, juriši, glad, maršovainja i nad ove anški napor u toku IV i V ofanzive. Prijeali smo drugovima i drugaricama šta ima novo kod Petrovaca i Drvara. Njih je posebno zanimalo kako je prošao narod u toku pakla IV ofanzive, jer su zloglasne Firerove i poglavnikove divizije sve palile, žarile i ubijale.

Drugovi su nam do kasno u noći prije ali kakve su teške borbe vodili po gudurama i planinama s mnogo nadmožnim neprijateljem. Prijeali su nam kako je bila ogorčena borba za oslobođenje Bugojna. Brigada je izgubila iz stroja izvesan broj prekaljenih junaka, ali je Bugojno ipak oslobođena. Tada je Treće a Krajiska proglašena Proleterskom brigadom.

Rasporediše nas po bataljonima. Ja sam bio raspoređen u etvrti bataljon (Druga eta), kod komandira Mile Bulajića. Dok smo se zadržali u Bugojnu, održano je više raznih sastanaka. Osjetio sam da se brzo uklapam u kolektiv ete, prvenstveno zahvaljujući političkim radnicima, koji su znali da do u do dna naših osjećaja, a posebno su obraćali pažnju nama, pridošlim borcima. Najveće povjerenje i poštovanje osjećao sam prema Bulajiću. Vidio sam da ga i svi drugi borci vole i poštuju. Prijeali su o njegovoj hrabrosti, odvažnosti i snalažljivosti. U borbi za oslobođenje Bugojna, bio je za hrabrost i pohvaljen.

Brigada je krenula usiljenim maršem prema Dalmaciji. Bilo je naporno, ali zahvaljujući i drugovima komesarima, moglo se ipak izdržati. Imate osjećaj da je borac uimoran, da malo teže vuće noge, tu je odmah komesar ili njegov zamjenik, da ga pita »Kako si druže, je si li umoran, koga imate kod kuće, da li ti je neko stradao?« itd. Za vrijeme tog kratkog razgovora, kao da si dobio neku novu energiju. Pogotovo kad još uvećate riječ »Tito«, ona te toliko poneće da više ne znaš za niki umor.

Mile Bulajić maršuje na elu ete. Osrednje je visok ovjek, veoma mlad i vitak. Kapa smještena na potiljku,

kao da mu smeta da bolje misli i dalje vidi. Umjeren u sve-mu, njegova jednostavnost prosto plijeni etu, pa i mene.

Stigosmo do rijeke, koja mirno te e prema moru. Komesar Banjac nam kaže: »Drugovi, ta se rijeka zove Cetina«. Gledam u rijeku i ini mi se široka i duboka. Neprijatan osje aj, jer ne znam plivati. Bulaji eva kratka komanda: »Oružje na leda, uhvatite se vrsto za ruke i zamnom«. Mile je prvi, a mi se kao brodsko uže vu emo preko vode, voda nas malo zanaša, ali smo je sretno prešli. Bila je topla jesen, suh zrak i brzo se sušimo. Kad sam ve zaboravio na strah od vode, osjetih svim ulima drugu klimu, drugo nebo i sunce koje druga ije grijie. Prvi put vidim vinograde, masline i smokve. Vinogradi puni grož a Rekoše nam komesari: »Ovo je Dalmacija«. Slušao sam puno od naših starih za tu Dalmaciju, jer su s njom uvjek nešto trgovali. Sada imam sre u da je i sam vidim i doživim.

Moram napomenuti da nas je narod Cetinske Krajine iskreno i pošteno do ekao kao svoje. Tu smo se do mile volje najeli vo a, a posebno smokava i grož a. Zadržali smo se neko vrijeme u Trilju.

Bataljon je krenuo na svoj zadatak. S južne strane penjali smo se na brdo iznad Sinja. Teren je veoma težak, veliko kamenje, škrape, gusto bodljikavo grmlje i kona no smo na vrhu brda, mislim da se zove Križ. Zauzeli smo položaj. Komandir je rasporedio vodove, obišao cijelu etu i stalno objašnjavao, davao savjete i upute, posebno nama, novim borcima. Puškomitraljescima odre uje pravac ga anja. Mile nije previše pri ljudi, ali svaka njegova rije je ona prava rije .

Prvi put ulazim u borbu kao borac Druge ete. Smjestili me iza neke kamene gromade, gdje možeš ga ati kako ho eš: stoje i, kle e i pa i leže i. Pogledom stalno pratim komandira Bulaji a. Cini mi se da on sve to radi veoma smirenio, pa napetost prolazi i kod mene. Ne znam je li to hrabrost ili nešto drugo.

Po eli je borba, oštra i ubita na. Tuku zatucani fašisti kao da brane svoju zemlju, a posebno je ubita no kamenje koje od artiljerijske vatre leti na sve strane. Kalim se, ali na previše vru oj vatri. ujem Bulaji eve komande. Previše se pokazuje iza zaklona, kao da je neprobojan. inilo mi se da je borba dugo trajala i da je bila paklena. Imali smo

u eti i žrtava. Poginuo je Blažo Banjac, puškomitrailjezac, iz Drinića. Iskreno smo ga žalili. Bio je stari borac i dobar drug. I Bulaji u, tako e, teško pada svaka žrtva, ali rat je rat. Osta Blažo na vječnoj straži iznad Sinja i Sinjske Krajine.

Brigada je napustila Dalmaciju i krenula u pravcu sjevera prema Livnu. Kroz manje okršaje i borbe, stigli smo i do Zenice. Brigada je duboko zagazila u neprijateljsku pozadinu. Bila je velika tajnost napada, ali ipak izoštreni goršta ki instinkt boraca, nagoveštava napad na Zenicu. Opet za mene nešto novo, prvi put napadam na grad. Drugovi izete nižu uspomene i iskustva iz bitaka za Bihać i Bugojno.

U brdimu iznad Zenice, izvršene su sve pripreme. Guštam svaku riječ komandira Bulajića, mislim da valjda ne e biti žešće nego na Križu kod Sinja. Krenu etvrti bataljon u koloni prema Zenici. Na elu je Druga eta. No je, slabo se vidi. Nikakvi puti i i staze, ali ipak sve ide po planu. Izgleda mi kao da borci bolje vide no u nego danju. Stigli smo do prvih neprijateljskih bunkera. Komanda: »Lezi u grabu«. Bio sam u elnom vodu, vidim bunker i stražara. Ne znam tko e sada jurnuti na bunker, tko su bombaši. U tom asu stražar otvorio vatru. Komandir Bulajić je glasno komandovao: »Brza paljba«, a odmah zatim: »Prekini vatru« i »napred«.

Niz neku padinu sru ili smo se u grad. Brzo smo napredovali. Bulajić vješt komanduje i manevriše sa vodovima kao dobar dirigent orkestrom. ekala nas je u gradu i jaka koncentri na vatru, ali je brzo bila slomljena. Zadivilo me je slobodno kretanje Bulajića. Uvijek je me u prvoj. Zapazio sam da ima veliku vještinsku snalaženja u kritičnim situacijama. U jednom momentu brzo je reagovao i sklonio borce iza kuće, a sam se bacio u zaklon. Njemački šarci izbljuvali su ubita nu vatru. Zenica je sva izgledala kao grotlo vulkana. Sva je gorela, na sve su strane tutnjale eksplozije.

U zoru se brigada povukla iz Zenice sa velikom pobjedom i relativno malobrojnim žrtvama. Prosto se nisam mogao nadiviti smjelosti i hrabrosti naših komandanata i komandira, da brigada može tako tu i te uhranjene i naduvenc Njemce kao i doma i izdajni ki ološ.

Komandir Bulaji , poslije svake izvedene akcije, nastojao je da ukaže na sve greške i propuste u borbi. Kritika je bila uvjek drugarska i dobronamjerna. Kao stari lan KPJ, znao je da će biti bolji rezultati što je eta bolje osposobljena.

Naša eta jurišala je i na Han Bili poslije povlačenja iz Zenice. U velikom okršaju sa Njemcima, bio je nenadmašiv i uvjek u prvim redovima s kratkim i jasnim komandama. Na Han Bili poginuo nam je, izete, jedan komandir voda. Bio je veoma hrabar. Išao je preko jedne istine u stojem stavu da baci bombu na švapski šarac, koji je sprečavao da premoči na juriš. Bio je pokošen prije nego što je bacio bombu. Nije izabralo drugi na in da se privuče i uništiti neprijatelja. Išao je ravno na cijev. Tako nas nije učio komandir Bulaji .

Kasnije smo se našli u rejonu Donjeg Vakufa. Svaka minuta koristila se za obuku i vježbe u brzini rasklapanja i sklapanja puškomitrailjeza, ak i vezanih oiju. Brzo sam to naučio. Bulaji je bio jako zadovoljan, pa sam tako postao puškomitrailjezac. Skrivao sam svoje zadovoljstvo, ali sam bio sretan što u sada moći bolje da rešetam po neprijatelju. Politički partizanski rad u eti bio je veoma intenzivan. Volio sam slušati komesare i ostale drugove, osjećajući kako mi se horizont znanja povećava i proširuje.

Opet pokret, maršuje se brzo. Osjećam da nekuda žurimo, ali raspoloženje u Drugoj eti je više nego odlično. Bulaji eva vedrina i samopouzdanje su na nas djelovale zarazno. Sale i humora na pretek. Po raspoloženju, izgleda kao da idemo u svatove. Puno se i ne razmišlja što nas naprijeđe eka. Prešli smo oko 70 km., možda i više, i stigli do Borove Glave kod Livna. Tu se brigada susrela sa neprijateljem, dala mu dobru lekciju i protjerala prema Livnu. Ne može se objasniti od kuda se stvara takva snaga u borcima i starješinama poslije tolikog fizičkog naporu. Ovo uđe i ovaj moral nisu nikada mogli shvatiti ukalupljeni mozgoviti Hitlerovih generala.

beni položaj. Otvorili smo jaku vatru, ali su nas Njemci ugrozili s boka. Da ne bi došlo do opkoljavanja, Bulaji je brzo reagirao i povukao etu na novi odbrambeni položaj.

Drugi dan, 8. decembra 1943. godine, Njemci su, s vrlo jakim snagama pešadije, artiljerije i tenkova, od Livna nastupali u pravcu platoa Borove Glave. Taj 8. decembar dobro mi se usjekao u sje anje, jer je borba bila veoma oštra. Sukobile su se dvije smrtno zava ene vojske. Bitka se vodila danju na otvorenom zemljишtu. Vidimo jedni druge kao na dlanu. Koristimo vješto sve zaklone i mrtve uglove, ali ih je veoma malo. Bljuje njema ki elik po nama, ali brigada i bataljoni ne uzrni u, ve hrabro i žestoko tuku neprijatelja. Bulaji se i ovoga puta hrabro i znala ki bori i rukovodi etom.

Dok sam tukao po neprijatelju iz puškomitrailjeza, grunula je u blizini mene granata. Osjetih jak udarac u kuk i ple a. Bio sam ranjen i s tugom morao napustiti etu i komandnu Bulaji a. U brigadnom previjalištu dah su mi konja i jednog pratioca i uputili me u Kupres. Bilo je vrlo hladno, prava zima. Odje a i obu a veoma istrošeno. Trebalo je izdržati, sjede i ranjen na samaru, do Kupresa. Jak vjetar i kristali i snijega prostro su sjekli kožu sa lica. Tako promrznut, stigao sam u Kupres.

Poslije izlje enja vratio sam se opet u svoju Drugu etu, ali Bulaji a više nije bilo. Otišao je na višu dužnost. Iskreno sam žalio. Ode moj prvi u itelj. Njegova hrabrost, vještina, pronicljivost i ljudski odnos prema svim borcima u eti, ostali su u meni kao uzor.

U kasnijim okršajima tokom VII ofanzive na Crnom Vrhu i Vrani i, kod Pljevalja, kod prijelaza rijeke Uvea, na Zlatiboru, Jelovoju i Ravnoj Gori, oslobo enju Beograda, kao i na Sremiskom frontu, uvjek sam koristio znanje koje sam dobio i nau io od Mile Bulaji a.

Mile Bulaji , kao komandir, a kasnije i komandant, spađa u plejadu hrabrih junaka i heroja Tre e Krajiške Proleterske brigade. Njegov lik nikada ne e izblijediti iz mojih sje anja.

NAIVNE »DIPLOMATE«

Sredinom avgusta meseca 1943. godine, naš Drugi bataljon nalazi se na položaju kod Komara, izme u Donjeg Vakufa i Travnika. Jednog jutarnjeg dana u komandu naše 1. ete dolazi jedan seljak, meštanin i donosi usmenu vest, da starešina domobranske posade, koja se nalazi u reonu Železni ke stanice Komari, želi da obavi razgovor sa nekim od starešina partizanskih jedinica. Seljak ne zna da kaže o kojim temama domobranski oficir želi da razgovara, budu i da smo prethodni dan vodili borbu sa njima. Veruju i da namere s njegove strane mogu hiti poštene, zaklju ujemo da možda želi da se priklju i našem pokretu, kao što su to u inili neki oficiri domobranske vojske iz Travnika pre nekoliko dana. Seljaka vra amo u domobranski logor, sa zahtevom da nam domobranski starešina pismeno javi o emu želi da razgovaramo. O domobranskoj ponudi i našem stavu izveštavamo Stab bataljona, koji odobrava naš postupak.

Nakon dva sata, seljak se vra a nose i pismo domobranskog oficira, koji javlja da su njegove namere iste, da kontaktira sa nama bez znanja njegove prepostavljene komande, ali sa znanjem njegovih kolega u jedinici. Da o konkretnim temama želi da razgovara prilikom susreta sa partizanskim starešinom.

Komanda ete zaklju uje da je predlog domobranskog starešine vredan pažnje i da ponudu ne treba odbiti. Predlažemo Stabu bataljona da se prihvati razgovor sa domobranskim starešinom, misle i da e Stab bataljona na sebe preuzeti tu »diplomatsku« igru. Stab bataljona deli naše miš-

ljenje o korisnosti vo enja razgovora, ali obavezuje mene, komesara i Jovu Relji a, komandira ete, da obavimo ovu pregovara ku misiju.

Preko istog seljaka javljamo domobranskoj komandi da prihvatamo predlog za razgovore istog dana, odredivši mesto i vreme. Istovremeno predlažemo da domobraska komanda ispali jednu zelenu raketu u koliko prihvata naše predloge. Da bi utvrdili kako je seljak shvatio i preneo naš usmeni predlog, hteli smo da to proverimo na ovaj na in, kako nebi bilo nekog nesporazuma.

U pripremi za susret naga amo pitanja koja bi mogla da pokrene protivni ka strana i kakav stav zauzeti sa naše strane. Na ve anje komande ete pozivamo i neke mla e starešine, za koje pretpostavljamo da bi mogli nešto u tome pomo i. Pomogoše nam neke ideje Štaba bataljona. Naš komandir ete, Jovo Relji , ovek sa nešto više životnog iskustva, predlaže neke ideje koje nam se dopadaju. Nakon sve strane diskusije, zaklju ujemo:

- Odlaskom na mesto razgovora biti jako oprezan da •e ne upadne u neprijateljsku zasedu,
- Prilikom susreta sa protivni kom stranom, pozdraviti se uobi ajenim gra anskim pozdravom »dobar dan«, bez rukovanja,
- Prestaviti se samo sa imenom i da smo starešine jedinice koja drži položaje u reonu Komari,
- Pokazati potrebnu zainteresovanost za svaki predlog protivni ke strane, ali bez ikakvih kompromisa, koji bi išli na štetu naše strane,
- Spoljni izgled naših pregovara a ne sme biti ugled ljudi iz šume, kako nas vidi neprijateljska propaganda,
- Da celu etu skriveno postavimo na položaj u neposrednoj blizini mesta za razgovore, a puškomitraljez Gara e na najbliži brežuljak toga mesta.

Poja avamo osmatranje neprijateljskog ponašanja. Zapazamo da i on istura svoja mitraljeska odelenja na dominantne položaje iznad železni ke stanice i bliže mesta naših susreta.

Nešto pre 16 asova, komandir Relji i ja, kre emo sa naših položaja prema ugovorenom mestu susreta za razgovor. Spuštamо se pošumljenom stazom, koja vijuga kroz žbunje. Stajemo ispod jednog ve eg drveta da osmotrimo

okolinu. Tišinu remeti jedan detli na drvetu i ptice koje prele u sa grane na granu. Razgovaramo, kako 1» nije lako u ovom našem zadatku, punom mogu ih iznena enja i ne predvi enih situacija i kako ovek mora biti predvidljiv i pametan.

Vidimo iz pravca domobranske posade dva lica u uniformi i seljaka, našu današnju vezu. Izlazimo iz šume na proplanak iznad tunela. Idemo sporo i oprezno prema mestu susreta. Na domaku našeg susreta seljak i podoficir ostaju po strani, a pred nas izlazi poru nik domobranske vojske, ovek 30-tih godina starosti, u novom oficirskom odelu, manjeg rasta, blaga i izbrijana lica i plavih o iju. Pomiclih, šteta što služi kvislinškoj državi.

Posle pozdrava, prvi se predstavi domobranski poru nik, koji re e da je rezervni poru nik domobranske vojske, po imenu Ivan, navode i i prezime, da je po struci agro nom, rodom iz Splita, da je mobilisan u vojsku. I mi rekoso naša imena, da smo starešine pratizaruske jedinice koja drži položaje u reonu Komara i da želimo uti predlog za razgovore, koje jeinicirao gospodin poru nik.

Da bi nas uverio u dobromamernost svojih želja, po eo je sa pri om da on zna ko se sve bori u šumi, da su to pošteni ljudi, da on, li no, ni njegovi vojnici, ne pucaju na naše borce, nego u vazduh, da je i on znao za pripremu begstva domobranksih oficira u partizane iz Travnika, da bi i on rado otisao u šumu, ali da je porodi an ovek. Pod se a nas na poraze Nemaca na Isto nom frontu. Govori tiho i odmereno, iz ega se može izvu i zaklju ak da se spremao za ovaj susret i da ima neki svoj skriven cilj. Ovu melanholi nu pri u prekida Relji , traže i od gospodina poru nika da kaže pravi razlog njegovog predloga za naše razgovore.

Domobrajiski oficir ponovi ono što je rekao u svom pismu, da on razgovara bez znanja njegove više komande, u svoje ime i ime svojih starešina posade u Komarima. On moli komandu partizanskih jedinica da obustavi napade na njegovu jedinicu i da joj omogu i nesmetan prolaz u Turbe. Kao neku vrstu kompenzacije, on nam stavlja na raspola ganje izvesnu koli inu puš ane municije i svoju spremnost na saradnju u pogodnom trenutku.

Iznena eni ovim zahtevom, Jovo i ja, bili smo kategoriji ni. Njegova jedinica ne može da ide pod oružjem preko naše slobodne teritorije. Od njega tražimo da se njegova vojska priklju i našim jedinicama, napominju i da oni vojnici koji se nisu ogrešili o NOP, mogu ostati u našim redovima ili oti i svojim kuama. Poru nik nas sluša vrlo pažljivo, gledaju i nas oštrot svojim plavim oima, koje su vrlo žive na njegovom licu, od sunca preplanulom.

Na naš predlog, poru nik odgovara da on razume ciljeve naše borbe, koju vodimo na život i smrt, ali da naš predlog ne može prihvati, budu i da je on i veina njegovih istomišljenika, porodi an ovek, da su brutalne odmazde vlasti NDH prema porodicama begunaca iz vojske, da su vezani zakletvom za NDH i da je on li no spremam da se priklju i našem pokretu u zgodnjoj prilici. Svoje raspoloženje da se bori protiv okupatora, iskazuje pozivom na svoj, kako kaže, revolucionarni Split i neke svoje rodbinske veze sa nekim od rukovodilaca pokreta u Dalmaciji. Zaklju ujem da je on intelektualno obrazovan ovek, da poznaje naš pokret, ali da je politi ki ograni en i sa predrasudama prema komunistima.

Odgovaram našem sagovorniku: ako su njegove re i iskrene, onda želim da ga podsetim, da je obaveza svakog patriote ove zemlje da se bori protiv okupatora, ija bi pobeda znaila smrtnu opasnost za sve naše narode, pa i Hrvatski. Slepо slediti jednu kvislinskiju politiku, zna i biti protiv svog vlastitog naroda, bez obzira što li no misle o okupatoru, postaju tako njihovi pomaga i. Poru nik me sluša veoma pažljivo. Ose am da on moje re i shvata kao prekor li no njemu, ali istovremeno ose am da se ne ljuti, ili se vešto maskira. Izbegavaju i politi ke teme razgovora, on re e kako ga ne razumemo, pokušavaju i da sa uva dostojanstven izgled, ponavljam i da je vezan zakletvom za NDH. Malo uzbun, što nas sagovornik smatra naivnim, Relji odgovara da smo svi mi u partizanima ostavili svoje domove, imanje, porodicu i pošli u borbu, u kojoj ima svih nacionalnosti, a u našoj jedinici i dobar broj boraca iz njegovog Splita.

Kao razlog za odlazak u Turbe, naš sagovornik kaže da je, za njega i njegove saborce, daleko zgodnije oti i u Turbe legalnim putem, zatražiti osustvo od komande i da se više

nikad ne vrate u domobrane. Mi se opet pozivamo na pravila partizanskog odnosa prema kvislinškim formacijama, koje ne mogu pod oružjem šetati po našoj slobodnoj teritoriji. Prime ujem, da za itavo vreme našeg razgovora, poru nik gleda na ru ni sat, što kod mene izaziva sumnju.

Kad je poru nik ocenio da ne prihvatom njegov predlog, što je verovatno i o ekivao, kaže da razume naš stav, kojeg ne može prihvati bez konsultacije sa njegovim istomišljenicima. On predloži, što mi prihvatom, da se sastanemo sutra u isto vreme i nastavimo razgovor. Ostajemo sat vremena u razgovoru. Na kraju, naš sagovornik nas moli da ne napadamo njegovu posadu dok traju pregovori, što prihvatom, pod uslovom da se njegova jedinica ne kreće dalje od železni ke stanice Komari, što on prihvata.

Kada se rastao od nas, naš sagovornik se okrenu prema nama, o ito pun prezira. U etu se vraćamo istim putem kojim smo došli do mesta razgovora. Jovo i ja izmenjujemo utiske o sagovorniku i njegovim namerama. Zaključujemo da naš sagovornik nije rekao pravi razlog njegovog dolaska na pregovore i da njegove namere nisu iste.

U etu dolazimo oko 17,30 asova. Pišemo informaciju Štabu bataljona o našoj pregovara koj misiji, iznose i naše ocene razgovora i izražavajući sumnju u namere našeg sagovornika.

Nakon pola asa, od našeg dolaska u etu, ujemo vrlo jaku mitraljesku i minobaca ku vatru u blizini Komara, iz pravca Donjeg Vakufa. U po etku smo pomislili da je neka druga naša jedinica napala posadu u Komaru. Međutim, neprijatelj je iz pravca Donji Vakuf, prema Komaru naišao na zasedu naše Druge ete, tako da se razvila žestoka borba. Istovremeno i posada iz Komara otvara vatru po našim položajima. U tom vremenu tutnjava voza sve više se približava. Kad je oklopni voz ušao u železni ku stanicu, zasuo nas je jakim rafalima iz mitraljeza i minobaca kim granatama. Ujemo veselo žagor neprijateljskih vojnika. Na voz otvaramo jaku mitraljesku vatru, od koje neprijatelj nalazi zakon u tunelu. Sad zaključujemo da smo prevareni. Neprijatelj je ocenio da su njegove snage slabe da obezbede tunel, zbog napada naših jedinica, ponudio je pregovore, da bi nas na taj način neutralisao i dobio u vremenu.

Spuštamo etu iznad pruge, sa obe strane tunela. Kako je železni ka pruga na izlazu prema Turbetu pod mrtvim uglom, neprijatelj koristi postoje u konfiguraciju zemljišta i »provla i« se ispred naših položaja. Dolaskom neprijateljskog voza u železni ku stanicu ispred Turbeta, nare ujemo puškomitraljescima da puste rafale na deo kompozicije voza otvorenih vagona. Neprijatelj odgovara istom merom iz voza. Povla enje voza štiti jaka artiljerijska vatra iz Turbeta. Zbog tako lukave i smišljene prevare, naš bes ispoljavamo pale i železni ku stanicu Komari.

Mada se nismo zanosili iluzijama o uspehu naše pregovara ke misije, bili smo ozloje eni zbog svoje naivnosti. Tako se neuspšeno završi Relji eva i moja prva i jedina pregovara ka misija u životu.

Sretko MIRKOVI

SE ANJE NA ZDRAVKA JEVIA

Borave i kod Bugojna, stigla je vest o kapitulaciji fašisti ke Italije. Bila je to velika radošt nas boraca. To je bio znak da jedna od tri sile osovine ispadala iz stroja. Kapitulacija Italije ulila je veru borcima da je skori kraj fašizma i znak naše skorašnje pobede.

Uskoro smo saznali da idemo za Dalmaciju, a možda i do Splita. Bili smo radosni, jer smo očekivali da smo u magacinima Splita i drugim italijanskim garnizonima naši dosta hrane, odeće i naoružanja. Trebalo je što pređemo i do tog plena, jer su nemaće jedinice otpočele pokrete prema Dalmaciji. Kretali smo se usiljenim maršem. Zadatak je bio, što preći i do italijanskih garnizona, razoružati jedinice i obezbediti se potrebnom opremom, a ostali plen preuzeti i izvući na bezbednija mesta.

Kamenita Dalmacija, sa svojim goletima, otežavala je brzinu našeg kretanja. Bili su to nepregledni kamenjari, koji su na nas ostavljavali neobičan utisak. Narod Dalmacije dočekao nas je veoma toplo i prijateljski. U dubokom se anju, ostao mi je njihov doček sa punim korpama groža i pored puta kuda smo prolazili. O tom dočeku se dugo pričalo među borcima.

Dana 17. septembra 1943. godine, cela brigada se prebacila na drugu obalu reke Cetine. Prebacivanje je vršeno, jednim delom gazom reke i delom preko opravljenog mosta. Prelaskom reke izvršen je raspored bataljona po naseljenim mestima: Prvi bataljon je smešten u selo Siane, Drugi u selo Didovce, Treći u selo Busenje, a četvrti u selo Prisoje. Raspored bataljona zatvarao je pravac od Sinja.

Pasedanje položaja oko Sinja izvršeno je 18. septembra. Tako je naša Druga eta, 3. bataljona zauzela vatrene položaj iznad sela Glavice, zatvaraju i glavnu komunikaciju Siinj — Split. Divan prostor Sinjskog Polja, vezan za padine Dinare, lepi septembarski dani i rodni vinogradi inili su skladnu celimi, koju su uznemiravale sirene aviona, topovska i mitraljeska vatra. Bio sam tada delegat treće vode.

U popodnevним asovima 19. septembra, primetili smo da neprijatelj užurbano prenosi vojnike avionima iz pravca Mostara radi pojaanja Sinjskog garnizona. Posmatraju i spuštanje i uzletanje aviona, naše topdžije, 20. septembra nalazili su se na položaju pozadi brda Glavice. Pripremili su top — protikolac i već sa trećom granatom na Sinjskom aerodromu pogodili i zapalili avion. Tom prilikom, avion sa posadom je izgoreo. U avionu je bilo 15 vojnika i 1. oficir. Nišandžija na topu bio je Nikola Latinović, a njegov pomočnik Brki Milan »Krlja«. Komandir voda je bio Bojan Tintor. Oduševljenje boraca bilo je veliko, narođito kada smo videli kako po aerodromu u plamenu trče neprijateljski vojnici.

Sledeći dana Nemci, sa ustašama, su snažno napali položaje naše Druge ete, koristeći i avione, ali smo ih i pored tog uspešno odbijali. U popodnevnim asovima neprijatelj je pojaao avio dejstva, uz nastupanje pešadije podržavan bacajući kom i topovskom vatrom. Bili smo izloženi jakom neprijateljskom pritisku, pošto smo se nalazili na pravcu neprijateljskog glavnog udara.

U jednoj udolini, punoj vinograda, nalazilo se naše mitraljesko odelenje. Na mitraljezu — šarcu nišandžija je bio Radoševi Bogdan, sa svojim pomočnikom Čiganovićem Pavlom »Vrbljanojem«. Pozadi njih, iza zida, u okotima vinograda nalazio sam se i ja sa desetarom Jevi Zdravkom »Oklopnim«. Avioni su esto bacali bombe po našim položajima. Neprijatelj je otkrio mesto našeg mitraljeza i esto ga zasipao svojom mitraljeskom vatrom. Zdravko i ja smo se esto podizali, interesujući se kod našeg mitraljesca Radoševićevo stanju neprijatelja i njegovim pokretima. To smo uvek inili kada neprijatelj prekine ga anje na naš mitraljez. Bilo je pokušaja od strane Zdravka da se podigne iza zeklona, kada neprijatelj ospe paljbu na naš mitraljez. Ja sam ga u dva tri slučaja uspeo odvratiti, odnosno spreći, da se

ne izlaže smrtonosnoj opasnosti. U jednom momentu nije me poslušao, uspravio se i metak ga je pogodio preko ki-me. Pao je s pogledom u mene, rekavši: »Eto Milorade, nisam Te poslušao, ali sada je kasno«. Pridržavao sam ga da ne padne. Pozvao sam bolni arku Zoru Bruji, koja se nalazila podalje od nas na desnom krilu. I ako je naša hrabra bolni arka morala pre i preko brisanog prostora, pod jakom mitraljeskom vatrom, brzo je stigla do ranjenog nam druga. Pomo je brzo ukazana, ali Zdravka nismo mogli izneti sa mesta ranjavanja sve dok se nije spustio mrak. Neprijatelj je taj prostor stalno držao pod mitraljeskom vatrom, a izlaz je bio samo jedan, uz brdo brisanim prostorom.

Smrtonosno ranjavanje druga Zdravka me je teško pogodilo, tim više što smo zajedno proveli detinjstvo, zajedno smo momkovali i zajedno pošli u borbu, jednom reju bili smo nerazdvojni drugovi, te rastanak sa takvim drugom svakom vrlo teško pada i nikad se ne zaboravlja.

Milorad RADIŠIC

ANEGDOTA ŽIVI I DANAS U SELU BU OVA A

Pre svega da nešto kažem o selu u kome je nastala i još danas živi i prenosi se s kolena na koleno anegdota o Treoj Krajiškoj Proleterskoj brigadi, koja je bila jedina kadra da osloboodi Kupres, bastion ustaša, po zlu uven na daleko.

Selo Bu ova a je ve i zaseok u sastavu Gornjeg Vukovska. Nakon završetka NOR-a, Bu ova a je dobila status sela u okviru opštine Kupres. Selo je smešteno na podnožju živopisnih južnih padina planine Raduše, na mestu gde podnožje planine pravi venac u obliku zategnutog luka, koji svojim kracima sa zapada, severa i istoka, obuhvata Buvova u, a otvorom luka prema jugu, selo izlazi na Vukovsko i Kupreško polje. Kroz selo proti e potok, a na spoljašnjoj ivici sela je, u nizu, poredan veliki broj ve ih i manjih izvora hladne i pitke vode. Bu ova a je oki ena veli anstvenim vencem raznovrsnih etinara i lišara, koji se nadme u gracioznoš u, šarmom i lepotom u oblikovanju godišnjih doba. Prole e i leto su oki eni raznobojnim tepisima livadskog cve a, jesen je karakteristi na po tome što donosi raznobojne dugine boje, koje nastaju kao rezultat sinteze boja požutelog liša a bukve, jasena, javora, hrasta, divljeg kestena, lešnika i etinara, dok zima daje mestu izuzetnu ar, u momentu kada sneg svojim belim pahuljicama pokrije livade, pašnjake, polja i šume, okiti mnoštvom raznolikih figura, koje li e na likove iz biljnog i životinjskog sveda opisanog u bajkama.

U vreme juna kih borbi, koje je vodila glavna operativna grupa NOVJ na prostoru oko Gornjeg Vakufa, u fe-

bruaru i prvoj polovini marta 1943. godine, s ciljem da spaši naše ranjene, obolele i iznemogle borce, koji su se tada nalazili na leženju i oporavku u Centralnoj, divizijskim i drugim bolnicama, upravo tada naša brigada vodi itav niz veoma uspešnih i odlučujućih borbi i bojeva na potezu Vili a Guvnu — Makljen.

Stari Bajkovljani su budno osluškivali eho eksplozija artiljerijskih i minobacačkih granata, avionskih bombi i krektanje »šaraca« i »brnaca« i po tome cenili težinu i ozbiljnost borbe. Ubrzo su oni saznali da su hrabri Krajišnici, pripadnici Treće Krajiške udarne brigade, odneli juna ku pobedu nad nemima kim vojnicima na Vili a Guvnu, a oni su ga nazivali »Vili a arman« (to je naziv mesta gde se vrše žito). Po narodnoj legendi, na Vili a Guvnu vile su igrale svoje kolo. Tog trenutka je nastala i anegdota o tome da Kupres, jako uporište ustaške vojske, može oslobođiti samo Treće Krajišku brigada i ni jedna druga.

Od tih, februarsko-martovskih dana 1943. godine, skoro u svim domaćinstvima sela Bajkovlje, malih i velikih patrijalhalnih porodica, za vreme molitve koja se obavezno obavljala pre velikog, kraj molitve se završavao, delom koji je bio posvećen hrabrim borcima Treće Krajiške brigade: da ih služi dobra ratna sreća u narednim borbama protiv neprijatelja, da im svi putevi u narednim borbama budu otvoreni i da ih vode u još sjajnije pobeđe, da im neprijatelj bude pod nogama, da ih bog uverava od svakog zla i da im bude u pomoći u svakoj prilici i u borbi za oslobođenje Kupresa od ustaša, krvnika i paliku a.

Istorijska je injenica da je od druge polovine 1942. pa sve do oktobra 1943. godine, izvršena itava serija bezuspešnih napada od strane jedinica NOV i POJ na jako utvrđeni ustaški garnizon u Kupresu i ni jedan nije uspio. Ratna sreća se osmehnula, tada već Proleterkoj Treće Krajiškoj brigadi, da po etkom oktobra 1943. godine, oslobođi Kupres. To se desilo prilikom povratka brigade sa uspešno završenog borbenog zadatka u Dalmaciji, gde je sa drugim jedinicama, u estvovala u razoružavanju italijanske okupatorske vojske, u trenutku kapitulacije fašisti ke Italije pred nadmoćnim snagama antihitlerovske koalicije, iji je lan od samog početka bila i naša NOV i POJ.

U ratu se doga aju razli ite stvari i doga aji. Dogodilo se i to, da je pre kapitulirala jedna velika fašisti ka država, kao što je to bila Italija, nego što je kapitulirao jako utvr e ni ustaški garnizon u Kupresu.

Upravo tih daina, vodio se veoma interesantan razgovor izme u dvojice Bu ovljana — Jovioe i Mihajla.

»Jovica, jeli ti ja reko jo lani, bolan, da e oni Krajišnici, što na Vili a armanu potukoše onoliku nema ku silu, i Kupres oslobođiti od onih ustaških zlotvora«.

»Ja, re e ti to meni Mihajlo i bio si u pnavu, vala milom bogu i svim svecima«.

»Mihajlo, bolan, znaš li ti da ja, od sada, za sve poginule i umrle Krajišnike iz one Tre e brigade, pored molitve koju za njih molim, i svi e im palim o slavi, uskrsu, boži u i na zadušnice«.

»Bolan Jovioe i ja to inim, ine to i ostali doma ini u Bu ova i, i neka, oni su to i zaslužili da ih crkva posveti i za svece proglaši, jer njihova dela su sveta, besmrtna i ve na«.

Anegdota o boilbenim podvizima, u injenim na Vili a Guvnu i Kupresu, slavne Tre e Proleterske Krajiške brigade, živi i danas sa stanovnicima sela Ba eva a. Stariji pri u prenose na svoje potomke, koji je prepri avaju, žive sa njom prilikom velikih trenutaka u porodici, kao što su svadbe i prela u dugim zimskim no ima.

Vojin NAVALUSI

PALI SU KOMANDIR I KOMESAR

Još pre našeg odlaska za Dalmaciju, komandant bataljona Milan Cup, ranjen na Bugojnu, otišao je u oficirsku školu pri Vrhovnom Štabu NOV i POJ u Jajce, komesar Ko a Jon i i zamenik komesara Ljubišaurgus otišli su na Viši partijski kurs pri CK KPJ u Jajcu. Komandanta je zamenjivao Milan Šukić, a komesara Milan Zrilić. Nakon obavljenog zadatka oko Splita i Sinja, septembra 1943. godine, brigada se vraćala za Bosnu pravcem Sinj — Prolog — Livno.

etvrti bataljon, u kome sam se nalazio i ja, maršovao je prema Livnu. Kod prelaza reke Cetine, tog tmurnog, kišnog dana, kasno po podne, napala su nas tri neprijateljska aviona. Posle izbačenog tovara bombi, mitraljirali su oko nas i išezli. Ne se am se da li smo uopšte imali i jednu žrtvu. Biće da nismo. Dobro se se am, da smo ja i Rade Kovačević, sa još dvojicom drugova, odlučili da u to vreme, dok još avijacija dejstvuje, već eramo, uz napomenu, onako u šali, da nam ne ostanu divne riblje konzerve koje smo već imali u torbici. Sklonili smo se uz jednu veliku stenu i mirno većerali dok su avioni obavljali svoj zadatak.

Posle obavljene večere i održanog sastanka, krenuli smo u pravcu sela Prolog. Neprijatelj nas je vatrom dobio na kosi iznad sela. Nakon kratke, ali oštore borbe, neprijatelj je proteran. Kada je bataljon ušao u selo, u njemu nije bilo žive duše. Razmestili smo se po selu. To smo ostali i sutradan, ali je selo i dalje izgledalo pusto i napušteno, pošto su žitelji za to vreme bili negde izbegli. Tek se ujutro pojavilo nekoliko starijih ljudi i žena, koji nisu želeli nikakav kontakt sa nama.

Bataljon je drugo veće dobio zadatak da krene u pravcu Livna, pa je posle obavljene veće krenuo na zadatak. Iste veče iz Duvna je krenuo i neprijatelj, — ustaše i crna legija, u pravcu Livna, za koje nije znao Stab brigade pa ni komanda bataljona. Tako je naš bataljon cijelu no maršovao uporedo sa ustašama crnom legijom. Prednost neprijatelja nad našim bataljom bila je velika. Neprijatelj je maršovao kosom Tusnica — Zagori ani, a mi ispod kose. On je znao za nas, a mi nismo znali za njega. Da je situacija bila obrnuta, siguran sam da bi od neprijatelja malo ko umakao živ. Kada je Štab brigade saznao za ovu situaciju, veće je bilo kasno za intervenciju pošto je bataljon bio dosta udaljen, i ako je odmah bio upu en kurir, a zatim i vod boraca da stignu bataljon i obaveste ga o novonastaloj situaciji. Kurir, a niti vod nisu stigli bataljon sa nare enjem da se vrati. Vra en je samo naš Drugi bataljon.

Marš je nastavljen po planu i trajao je celu noć, sve do u zoru, kada smo stigli u selo Smrani kod Livna. Stigli smo umorni i iscrpljeni od dugog nočnog marša, ne slute i da smo potpuno opkoljeni i da neprijatelj sve zna o nama. Nije se znalo da je vra en Drugi bataljon, za koga se predpostavljalo da paralelno sa nama maršuje u dubinu neprijateljske teritorije. U selu Smrani seljani su nas hladno primili.

Treća eta, iji je komandir bio Anelko Rodi, a u kojoj sam i ja bio, rasporedila se uz neki kameni zidi, okrenut prema Livnu. Cim smo se rasporedili po vodovima i zauzeli svoja mesta da se malo odmorimo, umor je u inio svoje. Cela eta je zaspala, pa i straža. Ovaj odmor bio je jako kratak. Tek što je sunce izašlo, za uli smo glas zamenika komandanta bataljona Milana uki a: »Anelko, diži etu, neprijatelj je pred tobom«. Taj glas nas je brzo pribrao da smo zauzeli položaje iza zidi a gde smo i odmarali. Neprijatelj je bio ispred nas na 50 metara. Istog trena otvorili smo vatru i pala je komanda »juriš, ura«. Cela eta je krenula na juriš i neprijatelja naterala na bezglavo bežanje. Nama je taj po etni uspeh dao još veću snagu i polet. U tren smo pomislili da smo na leđima neprijatelja, bez žrtava, sti i brzo i u Livno.

Prva i Druga eta, a posebno radni vod, bili su u vrlo teškoj situaciji. Bili su u selu i zate eni su na spavanju. Onako bunovni borci su stupili u borbu. Me utim, i naše

raspoloženje ubrzo je usahlo. Naš juriš je brzo zaustavljen vatrom s lete. Naime, iza letete i bataljona, sa kose koju je zaposeo neprijatelj, a koja mu je pružala idealno dejstvo — brisan prostor po kome smo jurišali, prikvalo nas je za zemlju. Mitraljezi i puškomitraljezi, svojom vatrom iza naših leteta, razdvajili su našu etu na dva dela. Tako se jedan vod povlačio sa Drugom etom preko oeste, a druga dva voda su se priključila Prvoj eti, koja je dala i prve žrtve. Teško je ranjen komandir ete Vignjević Gojko (ranjen na Bugojnu), koji se tek bio vratio iz bolnice i ranije rane nisu mu bile potpuno ni zalezene. Teško ranjen, jurišajući preko brisanog prostora, nije dozvolio da zbog njegovog spašavanja gine drugi borci. Na to je upozoravao kurira, pa i komandira Druge ete Milu Bulajića, koji je sa još nekim drugovima pokušao da ga izvuku. Videći da su drugovi odlučni u namjeri da ga izvuku sa brisanog prostora, Vignjević je izvadio pištolj i skratio svoje muke, ne želeći da živ dospe u ruke neprijatelja. Istovremeno je bio teško ranjen i kuvar Prve ete Knežević Dako, koga je neprijatelj zarobio i prebacio u Livno u njihovu bolnicu. Sutradan je ipak oslobođen zajedno sa oslobođenjem Livna. Hrabro je poginuo, pored komandira, i komesar Prve ete Nikica Kneževića. On je nosio još nezalezenu ranu sa Bugojna. Eta je ostala bez omiljenih rukovodioca, na koje je svaki borac bio posebno ponosan.

U košmaru bitke u okruženju u selu Smrđani, brzo smo shvatili da na brisanom prostoru ne možemo dugo opstati. Jednog momenta Bulajić je upitao: »Ko je gore?«. Ustaše i legija, glasio je odgovor sa kose. Potom su ustaše pitale: »Ko je dolje?«. Naš odgovor je bio: »Ustaše i legija« nemojte pucati. Ovaj predah razgovora i obmane neprijatelja iskoristili smo i ubrzo se dohvatali kose prema neprijatelju, jer boljeg izlaza nije bilo. Kada smo nastupali uz kosu, komandir ete je naredio da komandiri vodova i politički delegati uzmu puškomitraljeze, jer odstupanja nema — kosa se mora zauzeti. Juriš je bio vrlo sretni i odlučan. Kosa je bila zauzeta. Samo Treći vod, Ilija sam ja bio delegat, likvidiran je 11 neprijateljskih vojnika. Za drugi vod i Prvu etu ne mogu govoriti koliko su uništili, ali se ipak dobro se am da je juriš za zauzimanje kose bio brz, sretni, snažan i odlučan, da je neprijatelj bio totalno zbumen i da je pretrpio

osetne gubitke. Nakon zauzimanja kose, nismo je mogli zadržati, jer je neprijatelju stiglo poja anje, pa smo bili odbaćeni u Livanjsko polje i pod borbom se povukli u selo odakle smo prethodne no i krenuli. U selu Prologu do ekalo nas je udno iznena enje. To selo, u kome prethodna dva dana gotovo nije bilo žive duše, sada je odjednom oživelo. Iza svakog zida, jer su njive zidom ograne, ule su se puške. Brzom intervencijom ras istili smo ovo puškaranje iza zidi a.

Najveća opasnost za Prvu etu i naša dva voda bila je mogućnost neprijateljske intervencije oklopnim snagama iz Livna. To bi za nas, u tom polju, predstavljalo veliku opasnost. Kasnije smo saznali da je naš hrabri tenkista, sa zaplijenjenim italijanskim tenkom, sprečio intervenciju oklopnih kola iz pravca Livna, sa kojim je neprijatelj krenuo da ugrozi naše snage u Livanjskom polju.

Rezultat ove iznenadne i teške borbe, koju je vodio četvrti bataljon, bio je: neprijatelj je razbijen, naneseni su mu veliki gubici, a već sutradan Livno i okolina bili su oslobođeni.

uro VOJNOVIC

USPEŠNO OBAVLJEN ZADATAK

Po etkom oktobra meseca 1943. godine, prišao mi je komesar ete Ka ar Petar-Pepa sa pitanjem, da li bih želeo da, sa jednom grupom boraca, poem za Bosanski Petrovac i Krnjeušu, objasnivši mi i cilj našeg odlaska. Ja sam bez razmišljanja pristao. Tom prilikom komesar nam je rekao da bi trebalo, po mogunosti, da se što bolje naoružamo i obezbedimo bolja odela. Jedan broj drugova se naoružao šarcima, mitraljezima i mašinkama, a ostali, manji broj, puškama. To je bilo neophodno imaju i u vidu na nesigurnost terena preko kojeg smo trebali proći. Skupili smo se iz itavne brigade i postrojili kod željezni ke stanice u Bugojnu. Bilo nas je oko 120, odabranih, koji smo upućeni na taj opasan, ali veoma koristan put. Komesar brigade, Tadić Simo, upoznao nas je sa zadatkom i jakoj propagandi etnika u reonu Drvara i Bosanskog Petrovca. Proturali su glasine kod naroda da smo stradali na Neretvi i Sutjesci, da nas je ostalo vrlo malo i da se nikad više ne možemo vratiti u svoj kraj. Mi smo trebali da budemo ti koji će demaskirati laži tih nemačkih kvislinga — etnika.

Od Bugojna do Jajca putovali smo vozom, a od Jajca do Mrkonjić Grada kamionima. U Mrkonjić smo stigli naveče. Naš dolazak, kako u Jajce, tako i u Mrkonjić, narod je toplo pozdravljaо. Pažnja sa kojom nas je narod dočekivao poticala je otuda što su proleterske jedinice, pogotovo naša brigada, bile vrlo popularne i cenjene.

U Mrkonjiću smo noči. Sutra dan smo krenuli prema Ključu peške i seljačkim kolima, na koja smo utovarili manji prtljag kojeg smo imali. Neki drugovi su na kola stavljeni i municiju, a bilo ih je koji su stavljali šarce i mitraljeze.

Pre polaska iz Mrkonjića, drugovi su nam skrenuli pažnju da se na terenu, između Mrkonjića i Ključa, još uvek pojavljuju grupe etnika, terorišu narod i putnike na putevima.

U Ključu smo stili oko 12.00 asova, da bi posle ručka i odmora krenuli prema selu Bravsko. U ovom mestu podešeli smo se u dve grupe. Jedna grupa drugova krenula je vozom »ira« prema Drvaru, a druga preko sela Smoljane prema Krnjevići. Moja grupa je stigla u Smoljanu i noila u kući porodice Branković. Komandant Petrova kog Odreda, Jovo Medić, upoznao je grupu sa situacijom na terenu Petrovca, metodama etničke propagande, pogotovo o aktivnosti grupice, bivših boraca naše brigade, koji su napustili svoje jedinice i pobegli etnicima. Primetili smo da kod naroda vlada strah od etničkog terora i nasilja. Odavde smo se •azišli po selima.

Da bi društveno-političkim radnicima Drvara i Petrovca pomogli u razoblijanju etničke propagande, pogotovo o našem uništenju na Neretvi i Sutjesici, prisustovali smo mnogim sastancima elija KPJ i ŠKOJ-a, govorili na konferencijama i drugim skupovima meštana. U dva slučaja u estovali smo u razbijanju etnika, zajedno sa jedinicama Petrova kog odreda. Rad na terenu za nas je bilo prijatno zadovoljstvo, a za političke radnike, velika pomoć, jer su u nama gledali već u političku snagu. Za njih smo mi bili proletari, a mi opet sa naše strane nastojali smo da, svojom sigurnošću, snalažljivošću i političkim kvalitetima, opravdamo zvanje koje nosimo.

Nakon isteka određenog vremena od 15 dana, po grupama, vratili smo se u svoje jedinice zadovoljni, jer smo uspešno obavili svoj zadatak.

Milorad RADIŠIĆ

BORBA NA HAN BILI

Posle uspešno završenog napada na Zenicu, 10/11. oktobra 1943. godine, brigada se ponovo povratila preko pruge Busova a — Travnik i reke Lašve, na oslobođenu teritoriju sela Bugoj i i. Tre i bataljon se smestio u selo Zaselje.

Ujutro, 14. oktobra, sa ja im motomehanizovanim snagama, neprijatelj krene iz Zenice, da bi se spojio sa snagama u Travniku i proterao naše jedinice, koje su držale položaje na pravcu Busova a — Travnik. Borba je počela sa našim bataljonima koji su se nalazili pored pruge i ceste i štilili ovaj pravac. Neprijatelj je u napadu bio jako držak. Uspeo je prednjim delovima dopreti u selo Han Bili. Tom prilikom poseo je prugu i cestu kod porušenog mosta na Lašvi i na taj način lakše pružio otpor našim bataljonima koji su napadali. Borba je trajala nekoliko sati. Neprijatelj nije mogao dalje da napreduje, ali se nije dao ni proterati nazad.

Tre i bataljon, koji je bio na odmoru, uvši za borbu ostalih bataljona, spremno je očekivao borbu. Oko 11 sati, stigao je kurir iz brigade i doneo naređenje da Tre i bataljon odmah kreće u pravcu Han Bile. Cete u koloni, jedna za drugom, hitale su na zadatku. Idemo putem niz mali potoci. Poznavajući put, kojim smo već dva puta prolazili, znali smo da se približavamo Han Bili, gde ostali bataljoni vode borbu. Najednom kolona stade. Okolo su breskuljci, a ispred nas malo brdašce. Ne vidimo šta se napred dešava. Napred je komandant bataljona, Jovo Pužić, koji prima zadatku.

Za kratko vreme uočio se glas našeg komandanta bataljona, kako prenosi naređenje, da Tre i eta prođe napred.

Prošli smo Drugu i Prvu etu i došli na elo bataljona, gde nas je do eka komandant bataljona i zamenik komandanta brigade Nikola Pe anac. Obojica upoznaju komandu sa zadatkom:

»Vaša eta treba da se prebaci preko pruge i reke Lašve«, nare uje komandant bataljona, »da sa boka i le a napadne neprijatelja i na taj na in pokrene ih sa položaja i omogu i njihovo razbijanje. Neprijatelj je dopro prednjim dоловима u Han Bilu, te vodite ra una kako e te se prebaciti na onu stranu«.

Prva eta treba da zaposedne položaje kod kapele, isto - no od trigonometra 749 i da podržava i potpomaže prebacivanje Tre e ete. Jedan vod Prve ete, po eo je da se prebacuje kod kapele i tom prilikom su ranjena tri borca. Nema ki mitraljesci imali su dobar pregled celog terena, koji je trebao da zaposedne Prva eta i kojim je trebalo da se prebaci Tre a eta. Zemljište na prilazima Han Biloj, je otkriveno i potpuno pregledno sa neprijateljske strane. Jedino je postojala mala vododerina, koja se spušta naniže isto no od kapele. Preko 400 metara brisanog prostora, koji treba pre i od r. Lašve, kontrolisale su nema ke snaage, tako da bi prilaz bio neizvodljiv, jer nismo imali artiljerijskog oružja, kojim bi mogli neutralisati vatru neprijatelja, a položaji koje su Nemci bili zaposeli, prirodno su dobri — usek pruge i obala Lašve.

Shvativši ozbiljnost zadatka i teško e oko prelaska do reke Lašve, naredio sam Aleksi Kosanovi u, zameniku, da sa Lakom Sobotom, vodnikom Prvog voda, ide na elu i da, silaskom u ravan, organizuje prebacivanje ete po delovima, a da u ja, prelaskom cele ete, do i do njih. Kolona ete se spuštala u vododerinu i zastala. Pošao sam prema elu ete. Polako sam se provla io pored boraoa i stigao kod Alekse i Lakoe. Vidim, pred njima je isti teren, kojim treba da proemo. »Prebacivati etu«, kaže Alekса, »zna ilo bi slati je u sigurnu smrt«. Do ovog zaklju ka došao je i komandant bataljona Puži . Naredio je da se obustavi prebacivanje, rekavši da e napad organizovati na drugi na in.

Leže i pored Alekse i Lakice, obazirao sam se nazad i razmišljaо o zadatku. Pomišljaо sam! Zar da ne izvršimo dobijeni zadatak, da ne opravdamo poverenje. To su bile misli koje su mi se, onog momenta, mešale u glavi i koje

su na koncu, odlu ile da krenem na izvršenje zadatka. Razmišljao sam: nije lako izgubiti poverenje, a još teže je naterati etu na brisani prostor, gde su žrtve neminovne.

Posmatrao sam odakle nema ki šarci najja e tuku ovaj prostor i zaklju ujem da je to od mosta na Lašvi. Ispod snopa mitraljeza, postojala je jedna mala udolina — mrtvi ugao, kojim se moglo pri i reci Lašvi. Došao sam do zaklju ka: puze i ovom malo udolinom, može se neprimetno pri i ria 200 metara do živice, a odatle neopaženo prebaciti dalje i napasti Nemoe s boka. Radi sigurnosti odlu io sam, ništa ne govore i ostalima, da uzmem puškomitraljez i sam prepuzim do živioe, a zatim, ako uspem, tek onda da povedem celu etu. Kad sam po ec svla iti šinjel i pozvao Dušana Babbi a da mi dade puškomitraljez sa tri okvira municije, Aleksa i Lakica su se usprotivili uz napomenu, da e oni, u tom slu aju, radije jurišati sa etom. Na njihov zahtev, otkrio sam im moju nameru i naredio im da budu mirni, dok ih je ne pozovem. Pošao sam na izvršenje svog plana napada.

Puškomitraljez, sa jednim okvirom, stavio sam preko le a, a dva okvira u džepove bluze. Po eo sam sa puzanjem. Oko mene su »cvrkutali« meci iz nema kih oružja. Svakog asa sam o ekivao kad e meci zaparati moje telo. Nisam razmišljao o opasnosti. Zna i, krenuo sam i moram pre i, povratka nema. Najteži prostor i najja u vatru ve sam prepuzao. Do prve živice, koja je davala zaklon od oka, preostalo je još stotinu metara. Malo sam predahnuo i opet nastavio. Najzad sam došao do živice. Ovde nisu dopirali nema - ki pogoci. Ispravio sam se i u polu sagnutom stavu okre nuo. Ceta je ležala. Video sam da jedan borac puzi zamnom.

Puškomitraljez sam držao u rukama. Lagano i oprezno kre em se napred, da bi uo io neprijatelja koji je tukao u pravcu ete, koja treba da se tuda prebaci. Pošao sam pored jedne ku e, zatim druge i tre e, ali — tamo nikog nije bilo. Narod je negde pobegao. Bio sam sve bliže neprijatelju. Nalazim se pored plota i ve sam bio bo no u njihovoj visini. Video sam da su u rovu svega tri Nemoa, a nešto dalje još dvojica. Ležali su pored šarca i tukli u pravcu kapele — prema Prvoj eti. Nisam imao šta da mislim, jer je rastojanje od neprijatelja svega tridesetak metara. Proveravam ispravnost puškomitraljeza, a zatim sam dobro nanišanio. Prvi rafal presekao je nišandžiju, pocepaao mu kundak na šarcu

i izrešetao oba pomo nika, koji su nepomi no pali u jarak. Izrena eni bo nom vatrom, posluga drugog šarca po ela je da razgleda okolo, odakle ih vatra bije. Me utim i ona doživljava istu sudbinu kao i prvi.

U tom momentu setio sam se, da su na položaju ete, pored Alekse i Lakioe, ostala dva brata, Babi i, Dušan i or e. Oni nisu ekali na komandu, nego su puzili zamnom, a za njima i ceo Prvi vod, a da ja to nisam znao. Bio sam iznena en kad sam ih vidio pored mene. Naredio sam prebacivanje i ostalog dela ete, koja je posle nastavila juriš na mali brežuljak iznad porušenog mosta na Lašvi. Sa e-tom je prešao i komandant bataljona, Jovo Puži .

Aleksa i Lakica sa Prvim vodom, zaplenili su nema ki protivtenkovski top i 2 kamiona municije sa 85 granata. Po izvršenju ovog zadatka, produžili su napad prema mostu u Han Biloj. Drugi vod sa pruge, orijentisan prema Vitezu, tukao je Nemce bo no i u le a u Han Biloj. Pošao sam Prvom vodu. Njega je samo Lašva razdvajala od Nemaca, koji su sa desne obale tukli prema nama.

etvrti bataljon, napadao je Han Bilu sa južne strane. Na moje traženje i vikanje, preko Lašve, da etvrti bataljon izvrši juriš na Han Bilu, Pe anac je odgovorio: » etvrti ne može, nego vi izvršite juriš preko mosta«. Po završetku borbe, Pe anac mi je rekao da etvrti bataljon nije mogao uvesti u borbu, jer nije imao municije.

Jovo Puži , komandant bataljona, sa tri borca uputio se prema nama, odnosno vodu koji je ležao u nema kim rovovima pored same Lašve. Nemci su pratili njegov pokret i obasuli vatrom, njega i borce koji su sa njim išli. Dva borca su ranjena, ali Jovo je produžio napred. Dolaskom do voda, nije tražio zaklon i ako je bio obasipan mitraljeskom vatrom. Stajao je iza jednog hrasta i tom prilikom bio pogoen u okvir svog pištolja, koji se rasprskao i teško ga ranio u stomak. Padaju i na zemlju, onako ranjen, komandant Puži vi e: »Napred Tre a...« Na žalost, od zadobijene rane, brzo je umro.

eta vrši juriš na most, prelazi u Han Bilu i razbijeta Nemce, koji bezglavo beže, pra eni jakom ubita nom vatrom sa železni ke pruge.

IŠLI SMO I U PILOTE

Sredinom oktobra 1943. godine ulo se da stvaramo i našu partizansku avijaciju. U našoj brigadi o tome se, tu i tamo, pri alo, ali nismo znali, gde i kako. Znali smo da imamo jedan avion. Visoki domobranski oficir sa njim se spustio kraj Bugojna u septembru. Zarobila ga je patrola iz našeg etvrtog bataljona i predala ga, kod samog aviona, Ljubiši, koji je pre rata bio avijati ar.

Pri alo se i to, da e nam saveznici dati avione, jer je Vrhovni Štab ve pozvao sve avijati are da se jave u 1. Vazduhoplovnu bazu, koja se nalazila u Livnu.

Sve nas je to radovalo, jer od kako smo ušli u rat, neprijateljski avioni su nam zujali nad glavom. Oko Teslina po etkom 1943, pa kasnije u bici na Neretvi i na Sutjesci, pa na Romaniji, kada smo u julu 1943. prešli u ofanzivu, avioni nam nisu davali mira. Od njih se ni u planini ovek nije mogao zakloniti, a kamo li na snegu ili na ravnicu za vreme marša. Imali smo i žrtava od bombardovanja i mitraljiranja, a koliko znam, naša je brigada, do po etka 1944. godine, samo tri neprijateljska aviona uspela da obori. A oni nisu bili neprobojni. Me utim, mi nikada nismo imali toliko municije da i na njih ga amo. To smo retko radili. A oni su, ponekad, bili toliko dosadni, u IV i V ofanzivi na primer, da su nas toliko moralno terorisali da je to teško re ima iskazati. U toliko i naša velika radost što smo se i mi doma i naše acijacije, da im uzvratimo milo za dražgo. Svi smo se tome radovali, tim pre što e sa avionima pilotirati naši, partizanski piloti i što e se uskoro, na našem nebu, pojaviti sa avionima na kojima e blistati naš simbol: Trobojka sa Crvenom petokrakom zvezdom.

Me u prvima iz naše brigade u Livno su, oktobra 1943. godine, u avijaciju otišli Milan Zrili i uro Zeljkovi, komesari eta iz etvrtog i Prvog bataljona. Krajem decembra 1943, otišao je i Ljubiša Curgus, komesar etvrtog bataljona.

Kada je zapoela Sasta neprijateljska ofanziva, vazduhoplovci su u Livnu pretrpeli teške gubitke. Usled iznenadnog prodora nema kih snaga iz Dalmacije, naša brigada u borbi za Livno pretrpela je teže gubitke, i ako su naš Tre i i etvrti bataljon postigli izvanredne uspehe nanose i neprijatelju vrlo teške gubitke.

U jeku tih borbi, 1. Vazduhoplovna baza je prešla na savezni ku teritoriju, u Južnu Italiju. Tamo su, u januaru 1944, otišli i naši tenkisti, me u kojima i prili an broj odabranih starešina i boraoa iz naše brigade.

Negde marta 1944. godine u našu brigadu je stiglo narene je da se izvrši izbor najboljih omladinaca, lanova KPJ i SKOJ-a za školovanje u SSSR-u za pilote. O ekuju i dan izbora, nisam mogao sakriti svoju žarku želju, da i mene uvrsite u spisak budu ih pilota. A kada mi se ta želja ostvarila, mom oduševljenju nije bilo kraja. Rastanak sa mojim ratnim drugovima, sa brigadom, je nezaboravan. Nije se radilo samo o tome da u postati pilot, koliko školovanje u SSSR-u, prvoj socijalisti koj zemlji na svetu.

U stroju za pokret za zborni mesto gde smo se trebali prikljuiti grupi iz 1. Proleterske i 13. Hrvatske brigade, bili su postrojeni: Milorad Bosni, Bogdan Budimir, Vujo Latkovi, Dušan Cari, Jovan Kravi, Vlado Kecman-Bezec, Momilo Kukolj, Mirko Pilipovi, Rade Babi, Simo Dimitri i ja.

Od Glamo a, gde se okupila velika grupa boraca većeg broja Krajiških brigada, krenuli smo ka reonu Splita, gde je po etkom maja 1944. godine, bio organizovan prevoz partizanskim brodovima. U Italiji smo se sastali sa omladincima, borcima, iz Hrvatske i Slovenije. Formiran je vazduhoplovni bataljon.

Put od Glamo a do SSSR-a, preko Italije, Afrike i Azije trajao je punih 6 meseci. Radosti i razo arenja bilo je i na pretek. Od nas nekoliko stotina odabranih boraca, malo je onih koji su imali tu sreću da budu upu eni u pilotske škole. Dali su nas da se obučavamo za vazdušne strelce na ju-

rišnim avionima, za oružare, pomo nika mehani ar, mehani are i druge specijalnosti. A školovanje, pod izuzetno teškim uslovima, dugo je trajalo, do jula 1945. godine.

Iz naše grupe, iz Treće Krališke brigade, jedino je Milo Kukolj-Bajo postao pilot-lovac. Ali, ni nas nije napuštala ta žarka želja. Povratkom u Jugoslaviju, naše starešine su shvatili naše želje i uo ili su nasu motivisanost za pozivom pilota. Krajem 1945. godine, po našoj želji, upu eni smo u naše VVU u Pan evo. Školu smo završili i nakon toga, kao piloti, raspore eni u jedinice JRV, Rade Babić, Vlado Kecman-Bezec, Mirko Pilipović, Simo Dimitrić i ja. Ljubišaurgus je postao pilot u ratu.

Tako je i naša brigada dala skroman prilog stvaranju i razvoju našeg novog Jugoslovenskog ratnog vazduhoplovstva

Boro ULIBRK

MATTEOTTI¹

Tako je ro eno (postalo) naše ime, još tada kada je bataljon tražio svoj oblik kao prethodnica jednog programa; Niko ga nije postavio, bataljon je bio izraz želja i potreba ljudi... Kao što se pesme ratne i ljubavne ra aju spontano iz duše naroda, one pjevaju o ljubavi prema domovini, o tuzi za domovinom, o bojama planina, dalekoj ljubavi...

Matteotti je ime koje svi Italijani poznaju, za njih ono predstavlja jedan program u jednom periodu vremena, jednu ideju slobode, asti, pravde...

U prvim godinama fašizma, kada je još opozicija bila jaka i vitalna, Matteotti, socijalisti ki izaslanik, je bio u Skupštini jedan od vo a najvi enijih i koji se najviše slušao od ove opozicije; Prigodom jedne važne sednije, na kojoj je on trebao da govori i otkrije sramnu pozadinu partije na vlasti, on je od nekih sumnjivih, potkupljenih fašista, na silu odveden u jedan automobil, da bi zatim na otvorenoj poljani bio ubijen.

Posljedice ovog delikta bile su velike u zemlji i van zemlje, jer to nije bio samo delikt protiv ispravnog oveka koji je govorio u ime pravde, nego protiv parlamentarne slobode i još više...

Od tada ime Matteotti ostalo je kao sinonim za slobodu: tako e u španskom gra anskom ratu jedan bataljon dobrovoljaca Italijana borio se sa ovim imenom, a protiv fašisti kog imperijalizma. Ime našeg bataljona trebalo je

sti i do domovine da bi probudilo uspavane duhove, da bi se reklo našoj bra i koji se tamo bore protiv istog neprijatelja, da smo mi uz njih u borbi i u žrtvama.

Zastava koju sve ano otkrivamo ovih dana, trebala bi biti slika naših vrednosti i spremnosti da se borimo.

Ovaj naš list, kome želimo uspjeha i van naše jedinice, bi e izraz naših duhovnih vrednosti i naše svesti koja je u toku sazrevanja.

PARMEGGIANI — ALDO

•a-dtr-er-ùò-ù-tr-h-ifù-trij-tr-tr-(r-tí-k-h-b-fr-k-k-ù-k-lrtrtʃʃlr-rlùt/-k-k-k-k-k-tr-ʃti-Cr-ù- &
ZAKLETVA BORACA BATALJONA »MATTEOTTI«¹

Zaklinjem se aš u moga naroda, da u u redovima Narodno-oslobodila ke vojske, verno služiti mome narodu, boriti se protiv okupatora i svih unutrašnjih neprijatelja, nepriatelja slobode i nacionalnih prava.

Zaklinjem se da u disciplinovano i savesno izvršavati nare enja mojih prepostavljenih.

Zaklinjem se da ne u ostaviti oružje dok naša zemlja ne •ide o iš ena od okupatora, dok narod ne ostvari svoja prava i svoju slobodu.

Spreman sam da prihvatom (primim) kaznu ukoliko prekršim ovu moju zakletvu.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

SA BATALJONOM »MATEOTTI«

Sesto batalionne »Mateotti«, formiran od italijanske divizije »Bergamo«, koja je septembra 1943. godine razoružana u okolini Splita, sastavljen od Italijana — vojnika i starašina, antifašista, koji su izrazili spremnost da se zajedno sa nama bore protiv fašizma, dolaskom u sastav Treće Krajističke Proleteretske brigade, dobio je po etkom decembra 1943 prve partizane instruktore.

Odreden sam za instruktora komesaru Drugog ete. Drug Lonarevi mi je saopštio: »Po zadatku Partije u bataljon »Mateotti« treba da po e grupa instruktora-komesara i komandira iz ostalih bataljona naše brigade. Neki drugovi su ve otišli. Vaš zadatak je da kroz politički rad i borbu, prenesete na drugove Italijane partizanska iskustva, razvijete drugarske odnose me u borcima i starešinama, da doprine sete da taj bataljon postane vrsta borbenog jedinica, spremna na mnoge nede i napore koji mu predstoje. U našoj Prvoj Proleteretskoj brigadi imamo već bataljon »Garibaldi«, koji zajedno sa ovim bataljom, treba da budu jezgro i oslonac za brže razvijanje oslobođenja koga pokreta u Italiji. Ove jedinice treba da postanu nosioci širenja bratstva i prijateljstva između našeg i Italijanskog naroda«. Zadatak sam ozbiljno shvatio kako on to i zahteva, ali iskreno sam priznao da mi teško pada rastanak sa drugovima iz stare sredine i nepoznavanje italijanskog jezika, sa kojim se tu moram služiti. No, zadatak se mora izvršiti.

Šestog decembra, osvanuo je vedar i sunđer dan, a ja sam se sa suzama u očima rastajao od svojih starih ratnih drugova, koji su mi poželili uspešan rad u bataljonu »Mateotti«. Ostali su mi u nezaboravnom se anju pogledi drugova koji su me pratili u pravcu Donjeg Vakufa.

U komandi bataljona primio me je komandant — Italijan i komesar Božović. Dali su mi instrukcije i uputili u Drugu etu za instruktora komesara.

»Bon orno ragaci«, bila je prva i jedina reč koju sam u komandi bataljona uoči večernog susreta sa komesarom Koradinjem, pred etom izgovorio. »Bon orno kompanjo komisario« — odgovorili su borci ete. Komesar Koradini mi je drugarski vrstom stegao ruku. Zatim mi je predstavio komandanta — di kompanija i komandante — di plotone.

Uskoro, odnekud s puta, dojuri, sav zajapuren i veselo, etni kurir »Lupi«, što na našem značaju i Vuk. Odmah mi nazvao »bon orno«, pruži ruku i poljubi se samnom, sa »kome state kompanjo komisario« i pun smisla za šalu ispriča nešto na italijanskom, te nasmeja celu etu. Kasnije sam saznao da je »Lupi« pravi šaljivdžija, pa je i ova bila kao dobrodošlica za mene. Za nepunih narednih šest meseci, koliko sam ostao kao instruktur u ovoj eti, ja, komesar Koradini i kurir »Lupi«, bili smo, ini mi se, najbolji drugovi i prijatelji. U takvoj atmosferi lakše sam podneo jutrašnji tužan rastanak sa starim ratnim drugovima.

Valjalo je startovati na posao. Večer idući dan usledio je naporan marš ka selu Blagaju, severozapadno od Kupresa, gde je Šesti bataljon ostao u rezervi, dok je brigada vodila žestoke borbe prema Sujicama i Duvnu.

Za to vreme u Šestom bataljonu odvijao se intenzivan politički rad, gotovo prava borba za preobražaj bora koga i rukovodeće sastava bataljona u pravu partizansku jedinicu, pripremljenu, ne samo da se boriti protiv fašizma, nego da izdrži napore, nedaće i glad, na koje do tada nije bila navedena.

Imali smo i kulturnu ekipu, koja je davala priredbe. Rosetili su nas i kulturna ekipa naše brigade i Seste Ličke divizije. I mi smo njima uzvratili posetu.

Uz sve to trebalo je da mi, instruktori, ste knemo povrati Italijana — boraca i starešinu, što tako nije bilo lako postići, tim pre što se celokupni vojno-politički rad bazirao na usmenim izlaganjima i vojnih i [političkih] instruktora preko tumača, a bez bilo kakve literature na italijanskom jeziku.

as, utroje (ja, tuma i komesar), trajale tri do etiri puta duže nego sam as. Prve dve do tri sedmice rada, inilo nam se da je malo postignuto, jer su naša politika, pa i druga, primana sa rezervom i nevericom. Diskusije nisu bile žive, tek nešto u vidu pitanja. Jednom reju nastupalo se oprezno sa Obe strane, uprkos spremnosti komesara Koradinija, ina e starog radnika iz Milana, da prenese i što bolje objasni politi ki smisao našeg rada.

Ve polovinom decembra, uz učešće lanova Polit, odela brigade, održani su sastanci sa starešinama, radi analize rezultata našeg irada u preobražaju Šestog bataljona. Zaključeno je da rezultati još nisu vidljivi, a najveća prepreka je jezik i nedostatak literature na italijanskom jeziku i da još uvek vlada obostrano nepoverenje. Njihovo u našu partizansko-političku aktivnost, a naše u mogunost njihovog političkog »sazrevanja«. Uz pomoć političkih izgrađenih drugova — Italijana, uspeh našeg rada bio je bolji od očekivanog.

I pored tumača, mi smo morali da naučimo nekoliko reči iz italijanskog jezika. Na primer brojeve: uno, due, tree; nazive jedinica: »škvadra«, »di plotune«; zvanja starešina i osnove komandovanja na maršu i u borbi: pju distanti, kolona per uno, un pokon pjuordine sio u kužina, noi non voljamo in kobatimento; i slično, kao nužne za sporazumevanje u radu, na maršu, u borbi. Radilo se, učilo, kontaktiralo, gotovo danono no.

Krajem decembra, stigla je literatura i propagandni materijal na italijanskom jeziku. Brošure, štampa sa lancima Toljatija i Longa, sa podacima o borbi italijanskih partizana u Severnoj Italiji, za koje su bili razgrabljeni i itani povodovima, grupama, individualno, danju a i no u prema lojanicama. Par dana nismo diržali predavanja, samo se italo, naročito prispeva štampa iz Italije, a onda smo sproveli diskusije.

Brošure i štampa na italijanskom jeziku u inilu su kod boraca učeti preokret. Za nekoliko dana promenilo se političko, pa i borbeno raspoloženje u bataljonu, a naš dodatašnji rad krunisan uspehom.

i u sastavu njene leve napadne kolone u estvovao u borbi za grad. To je bilo prvo borbeno krštenje Šestog bataljona kao partizanske jedinice.

Pero KNEŽEVI

B. Šotra, Februarski pohod

SA PARTIZANIMA ITALIJANIMA¹

»Komesare, brigada Te traži uz telefon« — obavestio me je telefonista — 10-og avgusta 1944. godine.

»Halo! Ko govori? Jesi li ti komesare? Zdravo! Šta ima novoga?« »Dobro je. Odmah dolazim.«

Komandant bataljona me je upitao: »Šta je željeo komesar brigade?«.

»Ne znam ni ja. Pitao me je da li dobro govorim italijanski: Na moj odgovor da se snalazim, obavestio me je da odmah idem u štab brigade. »A zašto?« »Možda zato da se napiše neko obaveštenje za italijanske vojнике koji se još nalaze sa Njemcima. »Za jedan sat ēu znati«.

»Dobro, dogovoreno: Sutra u jutro pre i eš u naš VI bataljon »Matteotti«, kao zamenik komesara i u ini eš sve da što brže politi ki djeluješ na ove naše drage drugove«.

Vra aju i se u moju jedinicu, razmišlja sam: »Pa baš ja treba da politi ki obrazujem drugove Italijane?« Ja, koji sam od pre, unazad više godina toliko mrzeo Italijane, zbog kojih sam morao kao mladi napustiti roditelje i ku u i pobje i u inostranstvo u susret nepoznatoj sudbini. Posle 12 godina sam zatvoren od strane italijanskih vlasti, pa sam osjetio svu težinu talijanskog zatvora«.

Da li u mo i zavoljeti drugove Italijane i tako odgovoriti dobivenom zadatku?

Da. Bio sam siguran u sebe. Ja sam bio svestan toga da fašizam nije bio produkat naroda, nego je to bio hibrid koji je predstavljao naoružanu ruku italijanskog imperijalizma, a koga su mrzeli i pravi Italijani.

Sinovi bataljona »Matteotti«, bataljona »Garibaldi« i brigade »Italia«, koje su napustili vlastiti generali fašisti, koji su vaspitavani jednom doktrinom koja je od njih prikrivala istinu kroz 22 godine, su u ovom odsudnom momentu za nji-

hov narod, našavši se na tlu Jugoslavije, reagovali i dobrovoljno prišli u redove NOV Jugoslavije.

Formirani su vodovi, ete, bataljoni, a docnije i brigada. Njihovi bataljoni dobili su imena »Matteotti«, »Garibaldi«, hrabrih boraca za slobodu i pravdu Italije. Oni su za italijanske borce bili primer i inspiracija. Oni su pokazali svoju odlu nost i hrabrost u teškim borbama: Magajdol, Glamo , Livno, Kupres, Sujice, Potoci, Lisine, Mlinište, Crni Vrh, Pljevlja, Palisad, Božanstvo, Valjevo, Ub itd., gde su ostavili svoje živote najbolji sinovi nove Italije.

Ni glad, ni hladno a, ni nadmo niji neprijatelj, nisu mogli zaustaviti njihov sigurni korak u borbama za kona nu pobedu.

Ova razmišljanja su me pratila od prelaska u VI bataljon »Matteotti«. Bio sam siguran da u izme u italijanskih partizana prona i mnogo njih sa kojima u se razumeti i raditi na istoj zajedni kog stvari. I zaista, nisam se prevario. To su bili drugovi koji su se znali šaliti u trenucima odmora, a na politi kim sastancima bili su ozbiljni, odvažni u borbama.

Uprkos tome što nismo imali materijala i politi kih kadrova, uspjeli smo za kratko vreme oformiti od obi nih italijanskih vojnika odli ne komandante, komandire vodova, eta, bataljona. Ne samo ovi kadrovi, nego i svi ostali bili su u svakom momentu spremni da žrtvuju svoje mlade životе. ..

Gledao sam posle svake bitke njihove o i i vidjeo sam da su bili ponosni što su partizani i borci u redovima NOVJ. Bili su sre ni vide i stotine hiljada Italijana, koji su bili u njema kom zarobljeništvu, da prilaze našim jedinicama Kada je broj novih Italijana dostigao skoro 2.000, Komanda našeg Korpusa, ovlastila nas je da formiramo brigadu »Italia«. Kako su bili ponosni svi ve starci borci Italijani, zna i da su stekli poverenje, zasluge...

Znali su svi da novo formiranu italijansku brigadu o ekuju nove borbe i nove žrtve do kona nog uništenja neprijatelja.

Tone STURM

PISMO DRUGOVIMA IZ VI BATALJONA »MATTEOTTI«¹

Dragi moji drugovi!

Danas kada se nalazite u Na nodnooslobodila koj vojsci Jugoslavije, koja je svojom borbenoš u postigla to da je cijena od celog svijeta, koja je svojim podvizima ispisala najslavnije stranice istorije svijeta, morate znati da su vaše obaveze velike i važne. Ne iradi se samo o vašoj Italiji, koja još danas pati pod pritiskom omrznutog fašizma, nego se radi o svim narodima koji vole slobodu, na koja su se fašisti tako e ustremili.

Imajte na umu, drugovi, da vas gleda vaša Italija, da vas prate vaše porodice, majke i sestre, vaši o evi i bra a, da vas na kraju gledaju svi narodi sveta koji vole slobodu. Oni o ekuju od vas pomo , jer oni znaju da italijanski narod ne voli podnositi ni iji jaram, a posebno jaram fašista.

Došli ste da se borite zajedno sa vašom bra om, koji isto doživljavaju, sa partizanima Jugoslavije protiv zajedni kog neprijatelja, protiv neprijatelja oijeloga svijeta, protiv fašizma.

Danas vam sjaji na elu crvena zvezda sa srpom i e ki em. Zaista divno je nositi ovo obeležje, ali je mnogo teže znati nositi ga.

Zvezda sa pet krakova je velika, ali veliki su i zadaci koje treba asno obaviti. Pokažite se drugovi da ste pravi sinovi vašeg naroda. Sa vašim obavezama i vašim žrtvama, podignite ime vašeg bataljona. U inite sve da bi vaš bataljon mogao biti poznat ne samo u Jugoslaviji, i u Italiji, i u itavom svijetu.

Vi niste sami, još hiljade i hiljade vaših bore se u vašoj Italiji za iste ciljeve. Vi ste oni koji trebate njima da poslužite kao primer, yi morate biti pravi prestavnici vašega naroda ovde, na Balkanu.

Zato, drugovi napred, visokog ela, da vas ni jedna teško a, niti granica obeshrabri. Imate lijep primjer u partizanima Jugoslavije.

Želim vam mnogo uspjeha u vašem radu.

Vaš Politi ki komesar
Bego Dragutin

POVERENJE U PARTIZANE

Došao sam kod vas, drugovi partizani. Dobro sam znao šta u na i; našao sam prave prijatelje.

Sa vama nema straha od neprijatelja, jer se zna koji je pravi. Sa vama nemam straha jer sam vas upoznao kao estite a i odvažne li nosti.

Drugarstvo, harmonija, koja vlada me u vama, vera koja vas prati, ne postoji ni u jednoj vojsci sveta.

Vi ne zaostajete za socijalisti kom idejom, jer ste u prošlosti toliko patili pod lažnim demokratskim jugoslovenskim režimom. Danas vi možete biti u itelji, upoznavaju i celi svijet sa onim što može dovesti do poboljšanja socijalnog stanja.

Vi ste mladi, lijepi i snažni i borite se za zajedni ku slobodu protiv divljeg okupatora i njihovih lažnih doktrina.

Da! Ja sam sa vama, u vašim redovima, uz vas sa beskrajnim ponosom, za sigurnu pobjedu naših naroda.

Corraddni UMBERTO

DOLAZAK U NOVJ¹

Smatram da je bila velika privilegija i ast biti u sastavu NOVJ. I danas se uzbudim kada se setim onih boraca koji su nas prihvatali. Se am se njihove velikodušnosti i plemenitosti. Drugovi partizani, prihvatali su mene i moje drugove sa razumevanjem ljudski i ako smo došli u njihovu zemlju kao osvaja i. Sve teško e koje smo doživljivali u onim teškim uslovima partizanskog ratovanja, savladavali smo snagom sopstvene volje i drugarskom pomo i naših jugoslovenskih saboraca — partizana. Naši drugovi partizani delili su sa nama hranu, oružje... Trudili su se da nam ukažu da su shvatili našu dramu, a iznad svega pokazali su prema nama poverenje — vratili su nam izgubljeno dostojanstvo oveka i prihvatali nas kao ratne drugove. Zahvaljuju i borcima NOVJ, mi, italijanski antifašisti, ušli smo u pokret otpora — borili smo se za demokratiju, za prijateljstvo dva naroda.

Više puta sam se pitao koji je bio pravi razlog da smo mi, onog haoti nog 9. septembra 1943. godine, sa malo mitraljeza, prešli ţi anu ogradu koja je opkoljivala Sinj, da bi u trku no i prešli put koji vodi u Hrvate, izloženi opasnosti njema ke straže koja je sa okolnih utvr enja neprekidno pučala. .. Gde je sada nepoznati partizan, koji je tada satima ekao da se spustimo do ceste i da nam tako olakša bekstvo. Zaboravio sam njegov lik, ali ne i njegov gest, utehu i olakšanje koje nam je ukazao. Dao nam je znak da ga pratimo i govorio: »Sada je as... Kretali su se prema nama borci NOVJ. Susret je bio drugarski, a naša zbumjenost ubrzo je nestala. Dobro se se am da sam se preska u i bodljikavu ţicu osetio slobodnim a i da sam v oravoj strani.

Tada nisam znao, ali danas sam siguran, da je ova odluka bila odlu uju a... Mi smo to uradili iznenadno i instiktivno... Danas mi je jasno da smo mi imali ovu želju u nama ve dugo vremena, ona je postepeno sazrevala, da bi nakon pada fašizma nadvladala i pretvorila se u odluku. Nismo žeeli da postanemo nema ki zarobljenici, jer smo doživljavali svu surovost njihove politike i njihovih postupaka. Tada smo svi imali neko uverenje i poverenje, da smo biti sakupljeni i da smo sti i do mesta gde smo biti slobodni. A iznad svega ovo nam je bila nada da smo se jednog dana vratiti u domovinu.

Ve je prošlo 40 godina, ali ono posle podne, urasio je u moje se anje. »Zdravo drugovi«, pozdravljali su nas seljaci iz Hrvata, »Zdravo«, ponavljaše su starije žene iz Ponte Panj-a, a ja, kora aju i iza naših pratićaca, posmatrao sam dugi most na Cetini, tražio pogledom straže, gledao pocneala utvr enja (bunkere), koje smo podizali u vreme kada smo bili zavedeni podmuklom propagandom. Mislili smo (a danas je to neverovatno) da smo nosioci romanske civilizacije.

Zajedno sa onim utvr enjima, koje su porušili partizani, bio je razrušen celi naš prethodni (nekadašnji) svet. Dobro je što se to desilo, shvatio sam to tada, a danas posebno.

Ose ali smo samrtni umor, više psihi ki, nego fizi ki. Spuštao se mrak kada smo došli u Komandu mesta.

Svaki put kada na fotografiji, na filmu, ili za vreme boravka u Jugoslaviji, vidim kolonu »Kola«, setim se onih kolona »Kola«, zbijenih i nepregledno dugih, setim se naših drugova partizana za vreme naše zajedni ke borbe. Tada sam osetio neku uz nemirenost, imao sam ose aj krivice, kao i moji drugovi sa kojima sam napustio utvr enje i prešao ži anu ogradu. Spontano, svi smo po eh pevati jednu pesmu koja je odgovarala upravo ovim uslovima, koje smo doživljavali;

»Sami, sami u ovoj no i
Pevamo ovu pesmu,
Ne znamo kuda idemo,
Ne znamo šta da inimo,
Ko zna da li e nam ove Zvezde
Doneti sre u«.

A naš kurir, koji je hodao pored kola, na koja smo bili smešteni, bio je iznena en, a i zbunjen.

Stigli smo u Komandu Zone. Komesar nas je primio, a u šatoru je bio jedan kapetan u engleskoj uniformi — jedna drugarica. Postavili su nam nekoliko pitanja, o nama, kao i o situaciji u Sinju, a zatim su nas poslali da otpavamo.

Mi smo uveravah naše drugove partizane da želimo da formiramo jedinice sa italijanskim vojnicima, jer su stalno pristizali novi borci — Italijani. Raspore eni smo prvo u jedinice Prve Dalmatinske brigade, zatim smo bili u »Italijanskoj eti« u Livnu i kona no u bataljonu »Matteotti« u sastavu Tre e Krajiške Proleterske brigade.

Nismo mogli ni zamisliti tešku zimu u Bosni, teške borbe, ofanzivu, glad i dugotrajne marševe... Ali, savladavali smo to kako smo najbolje mogli i znali.

Ono što je bilo najvažnije, to je bilo ura eno. Po etak je bio ipak najteži.

Magini ALIGRIERO

BORBA NA BOROVOJ GLAVI

8. decembra 1943. godine neprijatelj je krenuo iz Livna u pravcu Borove Glave sa 4 tenka, 10 kamiona i oko 400 vojnika. Na uzvišenom grebenu, iznad ceste prema Livnu u selu Smr i, zauzeo je vatreni položaj naš Tre i bataljon. Raspored je izvršen tako, da je na desnom krilu do Livna bila prva eta, do nje druga, a tre a eta je zauzela vatreni položaj ispred ceste, na malom uzvišenju, bo no prema neprijatelju. Protivtenkovska puška se nalazila na samoj cesti u visini levog krila druge ete. Zadatak Druge ete bio je da izvrši juriš na neprijatelja kada protivtenkovska puška ispalii prvi metak na tenk. Se am se, bilo je devet asova kada smo obavešteni da je neprijatelj krenuo iz Livna prema Šujicama. Položaj našeg Tre eg bataljona bio je takav da se mogao ostvariti dobar pregled. Neprijatelj se kretao slobodno i bez isturene prethodnice obezbe enja. Verovatno, nije o ekivao da se naše ja e snage nalaze u neposrednoj blizini Livna. Kada je naša protivtenkovska puška ispalila prvi metak na elni tenk kolone neprijatelja, naša Druga eta, koja je bila u neposrednoj blizini, odmah je izvršila juriš na neprijateljsku motorizovanu kolonu. Rasplamsala se žestoka borba. Mi smo bih nadmo niji i neprijatelj se po eo komešati. Pošto se našao u unakrsnoj vatri, po eo je neorganizованo bežati prema Livnu. Za kratko vreme u toj borbi ubijena su 32 neprijateljska vojnika, dok je ve i broj ranjen. Zarobljen je jedan šarac, 6 pušaka, 2 pištolja, 25 šinjela i nešto municije. Uništen je 1 tenk i 2 kamiona. Naši guibili: 6 poginulih i 12 ranjenih boraca i starešina.

Naša Druga eta je u strelja kom poretku nastavila gonjenje neprijatelja, koji je, beže i, bacao sa sebe šinjele, oružje i drugu opremu.

Za svaki sluaj, komandir naše ete je odredio jednu patrolu sa puškomitravezom, sa zadatkom da se kreće cestom prema Livnu, te ukoliko bi neprijatelj izvršio kontra napad, o tome obavesti etu. I zaista, patrola se susrela sa neprijateljem. Me utim, pošto je eta bila na brisanom prostoru, patrola nije bila u mogunosti da nas o tome obavesti, nego se sklonila u neko žbunje i šljivike da je neprijatelj ne bi primetio. Mi, zaneseni uspehom i gonjenjem neprijatelja, koji je bežao ispred nas, nismo ni obraли pažnju desno prema cesti. Pošto sam bio na desnom krilu strelja kog stroja naše ete i udaljen od ceste 100 — 200 metara, kreću i se paralelno pored ceste, odjednom sam primetio tenkove i kamione kako idu prema mestu odakle smo krenuli na juriš. U prvi mah sam mislio da su to naše snage, koje su se nalazile na desnom krilu naše ete, da su zarobile tenkove i kamione i da ih izvlače van domaćaja vatretnog položaja. Kada je kolona stigla blizu naših položaja, neprijatelj je otvorio vatru. U jednom momentu se ispred nas pojavljuje vojska u velikom broju. Primetivši vojsku koja nam ide u susret i kako zaposeda položaje onih neprijateljskih snaga koje smo mi gonili, došao sam do zaključka da se cestom kreću neprijateljska vozila i da se moramo povlačiti. Odmah sam preko veze javio komandiru ete, koji se nalazio na levom krilu, da je kolona tenkova i kamiona, koja je pored nas prošla neprijateljska i da nam zalazi iza leta. Komandir je odmah naredio povlačenje nazad i to u strelja kom stroju.

Neprijatelj, kojeg smo do malo gonići, ohrabren pojačanjem koje mu dolazi, krenuo je u protivnapad. Ceo prostor, na kojem smo se nalazili, bio je ravan i ist, tako da nije postojala mogunost bilo kakvog zaklona. Situacija je bila vrlo teška, tim više što se pred nama nalazila jedna blaža uzbrdica, isto tako ist prostor, preko kojeg smo se morali povlačiti, jer drugog izlaza nije bilo. I ako smo se povlačili, još na nas nisu otvarali vatru tenkovi sa ceste, pored kojih se povlačimo. Me utim, kada smo nas nekoliko, sada na levom našem krilu, putem manjeg jarka prišli tenkovima na 50 do 100 metara, neprijatelj je primetio naše povlačenje i

otvorio na nas paklenu vatru iz svih oružja. Tukla nas je vatra s ceste, s boka i pešadija iza leđa. Mi se i dalje povlačimo.

Tokom povlačenja naišli smo na jedan zid, koji se pružao uporeda sa dužinom ceste, za kojim se nas nekoliko zaklonilo. Zid je bio udaljen od ceste 100 do 200 metara i bili smo zaštićeni od vatre koja je dolazila sa ceste.

Treća eta, preko koje se vatrene linije sada povlačimo, povukla se iza tog uzvišanja, a Prva se nalazila iznad ceste na uzvišenoj gredi, tako da svojom vatrom nije mogla neutralisati neprijatelja. U takvoj situaciji sva vatra iz neprijateljskih oružja, srušila se na nasu Drugu etu.

Pošto sam sada bio u odstupanju na levom krilu, neposredno blizu neprijateljskih tenkova, pogledom sam povremeno video na desnoj stranii kako oko mojih drugova »gori« od vatre iz raznih oružja. U tom momentu sam ranjen u ramu i levu stranu glave. Bio sam prisutan, iako mi je krv zalila lice i unutar košulju. To je bilo negde oko 10,30 asova. Moje ranjavanje je primetila bolni arka Ika — Dalmatinika, koja se nalazila u mojoj neposrednoj blizini. Htela je da me previje, ali sam to odbio, jer je bilo opasno praviti već u metu za neprijatelja. Rekao sam joj da će previjanje izvršiti kasnije i da pomogne onim drugovima koji su teže ranjeni.

U pravcu odstupanja, levo od mene preko zida, primetio sam druga Radoševi Bogdana, sa šarcem u rukama, gde leži na brisanom prostoru, izložen neprijateljskoj vatri tenkova sa ceste. Tražio sam da pokuša da se prebací do mene iza zida, ali on to nije učinio, nego je iza nekog malog žubuna, sa nekoliko rafala, otvorio vatru na neprijatelja. Nakon kratkog vremena pozvao me je, govoreći: »Radiši u, ranjen sam«. Odgovorio sam mu da sam i ja ranjen i da se moramo izvlačiti. Odgovorio je da mu je slomljena i nogu i ruka i da ne može dalje, ali da živ je i neprijatelju u ruke. Dok sam pogledom tražio bolni arku Iku, da ukaže pomoći drugu Radoševi u, eksplodirala je bomba, kojom je skratio život da ne bi živao pao neprijatelju u ruke. Bio je to ne samo dobar drug, nego i prekaljeni borac — mitraljezac, cenjen i poštovan u eti. Izgubili smo stvarno jednog od hrabrih boraca naše brigade, naše Krajine.

Nastavio sam da se povla im do kraja zida. Kada sam stigao do kraja, dalje se nije moglo. Napred je bio brisan prostor, a udaljenost od ceste 150 — 200 metara, pa je bio rizik daljeg povla enja. Odlu io sam da tu ostanem. Tada je do mene došla bolni arka Ivanka »Ika« da me previje. Obavestila me je da neprijatelj zaobilazi uzvišenje sa naše desne strane tako da preti opasnost da nas opkole i zarobe. Rekla mi je da iza nje na položaju nema više živih naših boraca. Ivanka nije ostala samnom iza zida, nego je odlu ila da se povla i. Ube ivala me je da se i ja povu em, a ja nju da još sa eka, jer je povla enje vrlo opasno. Skrenuo sam joj pažnju da neprijatelj ovo mesto drži na nišanu. Ipak je Ivanka krenula i nije se odmakla od mene ni 20 metara, a neprijatelj ju je iz tenka smrtonosno pogodio. Ja sam je dozivao, ali se ona nije javljala, bila je ve mrtva. Bila je to mlada devojka, sa još nedovoljnim ratnim iskustvom, ali veoma hrabar borac. U vreme našeg povla enja, previla je nekoliko ranjenih drugova, ak je pokušala da pre e preko zida i ukaže pomo teško ranjenom drugu Radoševi u. Bila je obu ena u selja ko (dalmatinsko) odelo. Lekove i drugu opremu nosila je u selja koj, još uvek ki enoj, torbi. Bila je to lepo gra ena devojka, odvažna i ponosna na svoju Dalmaciju i uvek bila spremna i svoj život dati za spas ranjenika.

Nakon pogibije drugarice Ivanke, posle kra eg vremena, iz pravca odakle je malo as došla, dotr ao je Mate — Dalmatinac. Upozorio sam ga da je dalje nemogu e i da ostane samnom zajedno, pokazuju i mu šta se desilo sa Ivankom. Mate isto tako nije prihvatio moj predlog i krenuo je dalje. Pretr ao je oko 40 metara, a onda se u trku bacio na zemlju. Pomislio sam da je poginuo, ili je ranjen, jer se oko njega dimilo od vatre. Dozivao sam ga. Odgovorio mi je da nije ranjen. Kada je neprijatelj prekinuo da tu e prostor na kojem se Mate nalazio, on je sko io, pretr ao brisan prostor i zašao za brdo. Nikad ga posle nismo videli, niti za njega uli, te nam je njegova sudska ostala zagonetna. Ne znamo šta je dalje s njim bilo.

posmatram i pratim kretanje neprijatelja na cesti. Primetio sam da se ne kreće dalje od mesta gde smo mi uništili tenk i kamione. Sa jednim tenkom krenuli su prema zidu, za kojim sam se ja nalazio. Nakon prelaska oko 20 metara, vratilo se na polazni položaj. Sada neprijatelj odlučuje da na drugi na in proveri stanje iza zida. Upu uje žensku osobu u crnoj odeći, koja se polako kreće u pravcu zida, gde sam se ja nalazio. Tada je na ratištu nastala tišina. Ja se pripremam da ovu ženu »dobro« do ekam kada priđe zidu. Što se bliže silueta žene primicala, to sam sve više dolazio do zaključka da je to preobučeni muškarac u žensku crnu odeću. U momentu kada je stigla do jednog žbuna, uočio se pucanj i silueta se spustila na zemlju. Ona se dalje nije kretala, niti pomerala. Pretpostavljam da je taj pucanj došao od naše Prve ete, koja se nalazila iznad neprijatelja i da je osoba ranjena, ubijena ili se nije smela dalje kretati, ak ni nazad.

Na tom mestu sam ostao do 13,30 asova. Vreme je prolazilo. Pucanj neprijatelja je povremeno narušavao tišinu. Od naše ete nema nikoga. Ne prime uje se ni Prva eta našeg bataljona. Razmišljaju i o situaciji u kojoj sam se našao, imao sam tri izlaza: pokušati povlačiti se, pa šta bude; izvršiti samoubistvo; ili ekati da neprijatelj priđe bliže meni, baciti dve do tri bombe, ubiti ih još nekoliko sa mašinkom i onda sebi oduzeti život. Ipak, odlučujem se na povlačenje u pravcu kuda je eta otišla, bez obzira na opasnost zbog brišanog prostora.

I ako sam pređetiri asa bio ranjen, rane nisu bile tako teške, da se ne bih mogao kretati. Znao sam da, kada krenem, ne neprijatelj otvoriti paklenu vatrnu, ali nekuda sam morao. Nisam htio, radi lakšeg kretanja, da ostavim bilo koji deo odeće ili oružje, a imao sam dosta toga. Kada sam se odlučio da krenem, pretrađao sam oko 40 metara dok neprijatelj nije otvorio vatrnu. U prvi mah sam osetio da mi meci sekuljari, a onda sam dobio udar u levu ruku kroz lakat, sa potpunim prelomom ruke. Odmah sam legao na zemlju. Neprijatelj je i dalje tukao. Kada sam pokušao da ustanem, bolovi su bili jaki, a ruka teška. Pokupio sam je sa desnom rukom, međutim, sada se ne može truditi, a neprijatelj i dalje tuđe. Krenuo sam korakom pa šta bude. Oko mene je »gorelo«, a poneki metak se dotiče i šinjela. Kada sam zašao za

breg i potpuno se oslobodio neprijateljske vatre, naišao sam na ku u podalje od sela, u kojoj je bila jedna starija žena. Uplašila se kad me je videla krvavog po licu. Upitao sam je da li je tuda prošla naša vojska. Odgovorila je da jeste, pokazuju i rukom kuda je otišla. Zamolio sam je za malo *vođe*. Ona mi je odmah donela, a potom sam je zamolio da ini na e par e drveta i kanapa, da vežem ruku i obasim o vrat. Posle toga, dala mi je par e hleba i pomogla da smastim ruku. Sada mi je desna ruka bila slobodna, tako da sam u slu aju potrebe mogao upotrebiti mašinku radi odbrane. Zena me je malo posmatrala a onda re e da po em u ku u pa e mi dati još nešto da pojedem. Zahvalio sam joj i krenuo dalje u pravcu kuda je krenula moja eta.

No se spuštala, a sneg je bio visok do 10 cm. Morao sam se vratiti nazad od njene ku e za oko 40 metara, da bi onda krenuo u pravcu kuda je eta otišla. Vra aju i se od njene ku e, primetih da prema meni, iz sela, ide mlad muškarac, lepo obu en u crnom odelu, sa kišobranom u desnoj ruci. Stao sam i gledao u pravcu njega, jer je dolazio iz pravca gde se nalazio neprijatelj. Ne prime ujem da kod sebe ima oružje. No, za svaki slu aj, ja pomeram svoju mašinku, stavljam prst na obara i okre em je prema njemu. Susret nam nije bio prijatan. Rredpostavljao sam da ga je neprijatelj poslao i da ima oružje, te sada kada sam ostao živ, da me neko radi neopreznosti preda neprijatelju. Me utim, taj mladi ovek pred sobom je imao mene, ranjenog i krvavog lica i mašinkom okrenutom u pravcu njega. Samo me je gledao. Kada smo se mimoilazili, pitao sam ga, odakle ide i gde e dalje. Odgovorio je da ide iz sela do ku e kod koje sam ja malo as bio. Na pitanje da li u selu ima vojske, odgovorio je da nema. Rastali srno se, a ja sam ga još malo pratio pogledom, pa potom krenuo dalje.

Kada sam izašao iznad ku e, na jednom uzvišenju, pogledom sam se vratio na ratište gde je bila moja eta. Primetio sam da se neprijatelj povla i. Tada je ve bilo prošlo 14 asova.

Cetu sam našao nedaleko od ovog mesta. Kad sam se pojavio, drugovi su se mnogo obradovali, jer su me videli živog. Govorili su: »Neka si samo ostao živ, a rane e se zale iti«. Misili su da sam poginuo, ili da sa teškim ranama negde ležim. Odmah su me bolni ari previli i o istili lice

od krvi. Interesovali su se da li ima još neko živ, jer se znalo da je više drugova ranjeno i poginulo. Dok sam im objasnjavao ko je sve nastradao i rekao da se neprijatelj povlači u Livno, eta je krenula na te položaje da pokupi mrtve i da vide da li ima još ranjenih i preživelih.

Osetio sam tugu kod drugova, jer su već znali za neke koji su poginuli. Rekli su mi da su poginuli: Mandi Trivo, zamenik komandira ete i da su u smrtnom stanju drugarice Latinović Ilinka i Brujić Zora. Još nekoliko drugova bilo je teško ranjeno. Pored mojih rana, teško mi je palo saznanje o pogibiji drugova i drugarica. Trivu Mandi a znam još od pre rata. To je bio divan ovek, tihe naravi i posebno dobar drug. Potiće od porodice Mandić, koja je dala oko 10 divnih i hrabrih boraca za našu NOV. Latinović Ilinka, borac sa puškom u ruci, bila je neustrašiva. Njenim stasom, lepotom i hrabrošću, ponosila se eta. Brujić Zora, isto tako bila je dobar borac i drug i omiljena u eti. I ona, kao i Ilinka, nisu žalile truda da pomognu drugovima u onome zaštitu mukšarci nisu bili vi ni.

Pošto je izvršeno previjanje ranjenih boraca, no u smo krenuli do brigadnog saniteta. U brigadnom sanitetu je izvršena priprema, napravljen raspored ranjenika za nosila i za konje. Lakši ranjenici su ostali u brigadnom sanitetu a ostali spremljeni za divizijsku bolnicu. Posle ponoći smo krenuli, formirani u kolonu, sa nosilima i jaha im konjima u pratnji jedne desetine boraca. Pravac kretanja je bio: Kupres-Bugojno, gde se u to vreme nalazila divizijska bolnica.

Rano ujutro, 9. decembra, stigli smo u Kupres. Tu smo doručivali i malo se odmorili. Iz Kupresa smo krenuli oko 08.00 asova. Kada smo se malo odmakli od grada, na istom prostoru, napadne nas avion -Breda-. Tom prilikom je teže ili lakše ranjeno nekoliko drugova, me u kojima je bilo i naših pratioča, a dva su i poginula. Me u ranjenim pratiočima nalazio se i Krstić Mićo iz moje ete. Kada je avion bacao bombe, u jednom momentu pogledao sam u pravcu njihovog kretanja i ocenio da će jedna bomba pasti negde oko mene i konja kojeg sam jahao. U tom momentu skupio sam snage koliko sam mogao, skočio sa konja i odmakao se od mesta gde se konj nalazio oko 7 metara. Konj je ostao 1 stradao. Ja sam ponovo ranjen. Posle bombardovanja došla su selja ka kola, pokupili nas i odvezli u divizijsku bolnicu.

Pošto je drug Kr mar bio lakše ranjen, vratio se u etu i saznao da je moj konj poginuo. Bio je ubeden da sam tada i ja stradao. Dolaskom u naše selo, rekao je da sam poginuo, tako da sam od mojih roditelja bio ožaljen. I pored toga što sam im kasnije pisao da sam živ, nisu verovali, sve dok me nisu li no živog videli krajem 1944. godine.

Milorad RADISIC

HIMNA VI BATALJONA »MATTEOTTI«¹

Sjaji jedna zvezda tamo gore (na nebu)
Ovo je zvezda VI⁰ bataljona
Koja sjaji, blista, za bataljon

Mi smo partizani
Mi smo Italijani
Mi smo proleteri
I borimo se za slobodu

Mi smo dobrovoljci
Puni želja:

Ispod plamena i mitraljeza
Mi jurišamo u borbu
Za slobodu!

Naša zvezda tamo gore (na nebu)
Ona koju imaju na edu
Mladi Italijani koji se tamo bore.

Kada mi marširamo
Protiv onih mo nika
Mi se borimo
Sa velikom voljom

Mi smo Italijani
Puni volje
Ispod vatre i mitraljeza
Mi jurišamo u borbu
Za slobodu ...

ZANELLA ADOLFO

NOVE IZME I SVEŽA RANA

Nalazili smo se u Han Kola, kada nam je saopšteno da idemo u napad na Banja Luku. Bio sam u 2. eti 4. bataljona, iji je komandir bio Mile Bulaji. Teren kojim smo prolazili, bio je etnički, pa je trebalo da se oprezno krećemo. Zima, vedro nebo, dubok sneg, a ja gotovo bos. Rekao sam, sam sebi: »Obuti se, ili poginuti«. Kada je kamandir tražio da se jave bombaši, bio sam me u prvima. Imao sam nade da u se brže obutи.

U trenutku saopštenja odluke za napad, svi su rukovodjaci 2. ete, na elu sa kamandirom Bulajim izašli, kao primer borcima, da i sami u estvuju u vodu bombaša 4. bataljona. Krenuli smo iz Han Kola i došli na padine Gornjeg Šehera — rudnik Lauš. Po Banja Luci su treperile svetiljke. Bio je 31. deoembar 1943. godine. Preko veze je preneto da vod bombaša kreće napred. Kada smo se spustili niz padine, za ulaz se galama i pesma. Bila je to grupa etnika iz periferne odbrane grada. Mi smo ih zaustavili i na pitanje ko ide? odgovorili su: »Ovde etnici«. Mi smo odgovorili: »Ovde su partizani, ruke u vis«, našta su oni reagovali rečima: »Hajde budalo, ne budali, kakvi partizani«. Vod bombaša i etnika delila je bodljikova žica. Posle su još dodali: »Ako ste Srbi, onda ste neprijatelji, a ako ste Hrvati, onda smo braća«. U tom momentu, jedan od njih je potražio ka bunkeru, a naš puškomitrailjezac opadio je kratak rafal. To je bio jedini rafal koji smo ispalili na prilazima gradu. Cetničke smo zarobili. Uzeli smo im samo zatvarače od pušaka i kame. Ostavili smo dva druga da ih predaju komandi, kada naiđe štab bataljona, a mi smo produžili dalje. Naišli smo na neko skladište građevinskog materijala. Palo je naređenje da uz-

memo duga ke letve. Pošto je teren bio osvetljen, tim letvama trebamo razbiti sijalice i time spreiti dejstvo neprijatelja kada nai u naše jedinice. To smo i u inili i porazbijali sve sijalice i teren je ostao u mraku. Time je naš, bombaški, zadatak bio izvršen. Bombe su sa uvane, jer ih uopšte nismo upotrebljavali. Ubrzo smo se, bez borbe, našli u centru grada, gde smo se pridružili bataljonu, koji nas je sustigao.

Borba je otpoela tek kod Sokolskog Doma. Bila je kratka i efikasna. Posle likvidacije tog uporišta, izbili smo kod hotela »Palas«, a zatim na železni ku stanicu i hotel »Bosna«. Dotle je sve išlo bolje nego što smo mogli o料ivati. Ušao sam u jednu ku u. Kada me je, jedna baka, videla bosog, re-e mi da kod nje stanuje nema ki oficir. Pokaza mi njegovu sobu i re-e da uzmem šta želim od njegove ode e. Ušao sam u sobu i na brzinu se komplet obukao, a kona no i obuo. Uzeo sam sve, osim šinjela, da nebi bilo zabune. Moj stari šinjel bio je dobar i nisam ga htio menjati. Uzeo sam i pun ranac »tele ak« niške morave.

Zbog nagle promene situacije, posle teškog okršaja, iznenada smo se povukli. U toku povlaenja, poginuo je mitraljezac iz voda bombaša. Drugovi su žurili da zauzmu nove položaje. Dok sam se prebacivao u mrtvi ugao, pogodio me metak u levu ruku. Ne naviknut na nove izme, bilo mi je teško u njima kora ati, jer su imale cveke pa su se klijale na poledici. Mala Zora, bolni arka, me je uspazila kako teturam i htela je krenuti prema meni. Ja sam joj doviknuo da legne, jer bi, zbog guste neprijateljske vatre, sigurno poginula da mi je odmah pritr ala.

Na otvorenom prostoru komandir Bulaji je prihvatio borbu, a ja ležim ranjen izme u dve vatre. Uspeo sam da ustanem i odšrafim bombu. Držao sam je uz kundak, kako me nebi živog uhvatili, jer sam veuo povike: »Hvataj ga živog, majku mu partizansku«. Prostor od 5–6 metara, koji sam prešao do mrtvog ugla, neprijatelj je tukao, tako da mi je šinjel bio sav izrešetan, udim se kako sam ostao živ, ali i dalje mi je život bio ugrožen, jer sam bio izolovan od svoje desetine.

Na upozorenje bolni arke Zore, komandir Bulaji je rekao: »Drugovi, malog Slavonca moramo živog ili mrtvog izvući, jer neemo dozvoliti da okupator likuje na tim, koliko je ubio partizana«. Na njegovo upozorenje, itava je de-

setina krenula da me izvu e. Kako sam se polako i vrlo oprezno kretao, susreo sam moju desetinu na elu sa Kuruc Draganom. Bili su mnogo sretni da sam živ, jer su mislili da sam ve poginuo. Rekao sam drugovima: »-Jest da sam dobio ranu, ali i nove izme nema kog oficira«. Nato su mi oni odgovorili, da ako tako ludo budem srljaо, ni izme mi ne e spasiti glavu.

Milan RELJI

PAKAO PRED BOLNICOM

Bio sam nišandžija na šarcu. Te decembarske no i 1943/1944. godine, spustili smo se niz Gornji Seher. Ispred nas su otišli bombaši. Nije bilo velikog otpora i mi smo ubrzo stigli do gradske bolnici. Gradsku bolnicu od ustaškog doma, delila je jedna ulica. Dom je bio opasan rovovima. Prozori Doma bili su zaposednuti neprijateljskim vojnicima. Zauzeli smo položaj u bolnici, gde je nastala velika panika. Bolesnici su puze i, spuštali se u podrum, bežali su od vatre i pucnjave, koja je bivala sve ja a.

Nemci su postavili top na raskrsnici ulica. Kada smo ih primetili, po eli smo ga ati iz mitraljeza. Kako oni nisu o ekivali da smo tu, u bolnici, im smo se oglasili, po eli su ga ati bolnicu. Pojavili su se iza jedne tarabe, tako da su više obra ali pažnju na levu stranu, tj. na naše desno krilo, nego na nas. Kada smo to videli, Kr mar Gojko i ja, smo odlu ili da napunimo redenike i zajedni ki po nemo dejstvo. Dosta smo Švaba pobili.

Nastavljamo ga ati na ustaški dom. Tre a eta, etvrtog bataljona, odlu ila se na jurš, ali nije uspela. Morali su se povu i. Mi ostajemo i dalje u bolnici. Prozori bolnice bili su polomljeni. Našli smo bolni ke košulje, vezali ih, natrpali peskom, tako da smo imali zaklon. Imali smo žrtava, jer su nas ustaše do ekale bombama, kada smo vršili proboj. I pored žrtava, uspeli smo se probiti iz bolnice i povu i za jedinicom.

uro KARANOVI

SMRT HRABRE OMLADINKE STANE

U strategijsko-operativnim planovima Vrhovnog Štaba NOVJ, na kraju 1943. i po etkom 1944. godine, predvi eno je da naše jedinice oslobole Banja Luku i njenu okolinu. Zadatok da oslobodi Banja Luku, Vrhovni Stab je poverio Petom Udarnom Korpusu, koga je oja ao sa Tre om Krajiškom i Tre om Li kom brigadom, obe iz sastava Prvog Proleterskog Korpusa.

ogatovi Luke Stana »Vrana«, herojski je poginula u borbama koje su vodile jedinice 3. Krajiške Proleterske brigade u oslobo enju Banja Luke 2/3. januara 1944. godine i to u trenutku povla enja iz ve oslobo enog grada.

Stana je ro ena 1921. godine u selu Gornje Vukovsko, opština Kupres (zaseok Goli a Brdo). Stanini roditelji su imali šestoro dece, tri k eri i tri sina, bili su siromašnog imovnog stanja, zbog ega su morali i i na rad u nadnicu kod seoskih gazda u Gornjem Vukovsku, s ciljem da zarade neophodni hieb za brojnu porodicu. Otac Luka je umro u mla im godinama, pa je briga o porodici pala na slabašna le a, dobre i vredne majke Duke, koja je preuzela poslove doma instva, brigu o obezbe enju sredstava za život dece i njihovo vaspitanje da budu pošteni, radni i dobri ljudi.

Stana, njena majka, sestre i bra a, bili su aktivni i organizovani u esnici NOP-a tokom itavog trajanja NOB-e. Dva lana porodice ogatovi nisu do ekali dane slobode, Stana i njen brat Dejan, poginuli su kao borci NOV Jugoslavije.

Ro ena je, odrasla i živila, do odlaska u partizane, na selu. Zbog izuzetno lepog geografskog položaja, prirodnih lepoti, Gornje Vukovsko je nadaleko poznato, oivi eno sa se-

vera, istoka i zapada padinama visoke planine Raduša, a sa juga planinom Ravašnica. Selo i njegova okolina oki eni su arobnim buketom etinarskih i listopadnih šuma, a priroda mu je podarila mnoštvo izvora hladne i pitke vode, iji se minijaturni poto i i slivaju u još ja e i snažnije bezimene potoke, koji zajedno udruženi u estvaju u oblikovanju gornjeg toka reke Vrbasa, a mnogima od njih se gubi trag u kraškim pukotinama na ivicama Vukovskog polja.

Stana je uspela da se okiti lepim buketom pozitivnih osobina još dok je bila borac u Vukovskom partizanskom odredu, kao što su: odvažnost i li na hrabrost u bobri, zalaštanje da se izvrši dobijeni zadatak, spremnost da se pruži pomo u nevolji i onda kada je ona potrebna. To su bili i razlozi zbog kojih je u Vukovskom partizanskom odredu bila veoma cenjena, poštovana i uvažavana od svojih drugova. O Stani kao borcu — etnoj bolni arki, izneo nam je svoje utiske uri Branko »Bransuz«, njen komandir ete u Vukovskom partizanskom odredu. On isti e: »Od momenta kada je Stana došla u moju etu, na dužnost etne bolni arke, u eti je nastupio period preporoda li ne i kolektivne higijene boraca. Redovno je organizovala kupanje boraca (kad god su to uslovi dozvoljavali), parenje veša i ode e u partizanskom buretu. Tvrdim da je ona oterala iz moje ete vaške, buve 1 ostalu gamad.«

O u eš u drugarica u NOB-i govori i podatak da je, pred bitku na Sutjesci, brigada brojala 1.207 boraca, od toga je bilo 126 drugarica. Sem dužnosti u sanitetu, ne mali broj drugarica bile su borci u etama, pa i starešine. Da u našoj NOB-i i socijalisti koj revoluciji nisu u estvovale žene, pisao je uro Baji, ona bi bila siromašnija za tri najljudskija atributa ljudskog roda: atribut majke, atribut sestre i atribut supruge... Drugarice, bolni arke, su zamenjivale najbliže i najmilije naro ito u agoniji od bola i nadljudskim mukama i patnjama pri operacijama, a naro ito amputacijama ekstremita bez anestetika. Meki i nežni stisak ruke, ili maj inom ljubavlju pomilovano elo, uz ono toplo, drugarsko »izdrži druže, ne boj se ja sam pored tebe, ne u te ostaviti« bili su melemi koji su na hiljadi boraca povratili u život i dali im

volju i snagu da pobede muke 1 patnje i ponovo se vrate u stroj, da sa svojim drugovima nastave borbu do kona ne pobeđe.

Stana je bila osrednje visine, izrazito tanka struka, nalik na vitu jelu — oli enje ženske lepote, poput boginje lepote iz stare grke mitologije. Njen lik bio je okiem i pozitivnim vrlinama, kao što su: odvažnost, hrabrost i humanost, što je još uticalo izraženije da njen lik bude veli anstveniji u oima njenih saboraca u jedinici.

Stana je, po sopstvenoj želji, prešla iz Vukovskog partizanskog odreda u Treću Krajisku Proletersku brigadu po etkom oktobra 1943. godine. Raspoređena je u Treći bataljon u njegov radni vod, na dužnost vodne bolni arke. Borci i starešine ovog bataljona brzo su uočili Stanine pozitivne osobine.

U borbenom poretku Treće bataljona u napadu na Banju Luku i Stana je sa injavala deo tog odvažnog, hrabrog i nezadrživog borbenog stroja Krajiskih proleterera. Moramo istaći i injenicu da je Treći bataljon išao u napad na Banju Luku sa nedovoljnom količinom municije. O tom teškom trenutku govori nam, u svojim se anjima, Anđelko Rodi »Bu oni«, tada komandant Treće bataljona, koji kaže: «-Pred samo izvršenje ovog zadatka skrenuo sam pažnju komandantu brigade da nemamo dovoljno municicije i da nisam siguran da ćemo likvidirati spoljnu odbranu neprijatelja, pa sam zahtevao da nam dodeli municiju od bataljona koji će biti u rezervi». On mi je smešio i se odgovorio: »Znam da nemate dovoljno municije za ovako važan zadatak, ali je ni ostali bataljoni nemaju. Mora ćete se pobrinuti da je dobijete od neprijatelja, jer je on jedini naš snabdeva. Municije verovatno ima u Gornjem Seheru, jer su тамо neprijateljski magacini do kojih ćete brzo doći, pa ćemo mi od vas tražiti...«.

U napadu na Banju Luku, hrabre i neustrašive borci Treće bataljona, sa uspehom je predvodio odvažni i neustrašivi komandant bataljona Anđelko Rodi »Bu oni«. Goneći pred sobom razbijenog neprijatelja, borci bataljona zaborobili su magacin sa municijom, snabdeleni se potrebnom količinom i sa ostatkom snabdeleni ostale jedinice. I eto, obistinila se predpostavka komandanta brigade Vlade Bajića o tome, da će borci Treće bataljona sami rešiti problem snabdevnosti municije, tako što će je oteti od neprijatelja.

Stana je sa lako om uspela da se uklopi u drugarsku i borbenu atmosferu Treće Krajiške Proleterske brigade i da postane sastavni deo te velike celine i bez teško a nastavi borbu u novoj sredini. U vreme povlačenja brigade iz Banje Luke, 2/3. januara 1944. godine, pravoem Han Kola — Kadijine vode, roj neprijateljskih mitraljeskih rafala srušio se u Stanino dobro, plemenito i hrabro sroče i zanavek ga zaustavio na već ni po inak, da na prilazima Banja Luke uvaće nu stražu mira i slobode.

U borbama za oslobođenje Banja Luke, Treća Krajiška Proleterska brigada je platila veliki danak u krvi. O gubitcima brigade u borbama za oslobođenje Banja Luke, piše i Anelko Rodi »Bu oni«. »U toku borbe od dva dana i dve noći, naša brigada je potpuno izvršila zadatku koji joj je bio određen. U toku borbe, prema dnevniku brigade, bataljoni su zarobili 370 neprijateljskih vojnika i 38 oficira, a već i broj ubili i ranili. Ali, i mi nismo prošli bez gubitaka. Imali smo 26 mrtvih i 60 ranjenih«.

U borbama za oslobođenje Banja Luke, brigada je imala izuzetnu ast da oslobodi iz zloglasnog neprijateljskog zatvora »Crna kuća« 207 političkih zatvorenika, pripadnika NOP-a. U ovim borbama, jedinice NOV imale su prilično velike žrtve: poginulo je oko 200 i ranjeno 400 drugova i drugarica iz svih jedinica koje su u estovale u napadu. I neprijatelj je imao osetne gubitke u materijalno-tehničkoj opremi, naoružanju i ljudstvu — oko 600 je poginulo ili ranjeno, a 990 je zarobljeno.

Sećanja na borbene podvige koje je ostvarila Stana i druge drugarice iz naše brigade u toku NOB-e i socijalističke revolucije, u borbi za nacionalno i socijalno oslobođenje, bratstvo i jedinstvo, slobodnu, nezavisnu, socijalističku, samoupravnu i ravnopravnu zajednicu naroda i narodnosti SFRJ — su dela od trajne vrednosti, u čije je temelje ugradilo svoje mlade živote više od šest stotina hiljada drugarica, među njima i Stana ogatovi »Vrana« iz Gornjeg Vukovskog kod Kupresa.

U trenutku kada obeležavamo 40-godišnjicu pobede u velikim bitkama na Neretvi i Sutjesci, s ponosom smo poznali Stanino ime i imena naših drugih drugarica i drugova iz brigade, svih vas koji ste darovali svoje mlade živote za slobodu i nezavisnost Jugoslavije. Neka ova se an-

na vas budu, ujedno, svojevnsan spomenik vama, koji vam podižemo i se amo se na vas i vaša herojska dela, koja ste u inili u toku NOB-e od 1941. do 1945. godine.

Vojin NAVALUSIC

Dorđe Andrejević — Kun: »Partizanka«

IZ LI NOG DNEVNIKA¹

27. decembra 1943. Rijeka (Jajce)...

Uve e silazimo u varoš na jednu priredbu: kakvo izne-na enje! svetlost elektri na, velike fabrike osvetljene, mo-derne; lepo novo pozorište. Došao je i naš hor, diriguje Gar-dini; peva »Va pensiero« i »Soli soli nella notte« pesma koju smo pevali onu no kad smo prešli u partizane. Kako obja-šnjava Zagora na bini. Veliki uspeh, pada pozorište od ovaci-ja i aplauza, bis; triumf za Dal Morov a solo, sa njegovim dubokim glasom. Mnogo sam radostan; komandant i komesar brigade estitaju nam; badava, pevati znamo, ali je malo. Još horovi, govori, na kraju igranka. U ovoj sali drug Tito prisustvovao je ne znam kakvom sastanku, sa vojnim dele-gacijama saveznih država.

28. decembra: Mirno, malo odmora, pranje. Još naduve-nih nogu, još smeštenih u bolnici. Zagora maltretira jednog vojnika, mi ljuti; jedan drug kaže: »Ve 8 godina kako sam u ratu«. Zagora: »Ali za koga? Za fašizam«. Kao da je to nje-gova greška... U Jajcu : divna varošica, slikovito, vodopadi, zamak, srednjovekovne kapije, romanski zvonik jednog ma-nastira (franjeva kog)? Podse a me na Assisi. Malo sveta, inovi i uniforme. Pili smo kafu, ko e da plati? Moiana ima lira, da li e ih primiti?

18 asova, nare enje za pokret: nema mira: 70 kilome-tara preko Mrkonji Grada, Sitnice do Banja Luke. Ofanzi-va. Polazi emo u 2 sata no u. Dnevnik; spavanje odmah, ah prvo ka amak; laku no .

29. decembra. Polazak, 2 sata. Rijeka — Rogolje (kod Mrkonji Grada) — 30—35 km. U Jezeru prolazimo pored jezera, puno malih mlinova, jezera sa mese inom, idili an pejzaž i ini se nemogu e da smo u ratu. Polako penjanje; vreme se pogoršava, hladno vejavica; drugovi koji se zaustavljaju boluju od stomaka, konji iznemogli koji se ne kre- u ostaju, a jedan iz ete baca a pao je u provaliju, izgubljen sa municijom. ete previše razdvojene jedna od druge. Zagora i Host u a evicu pozvani na raport. Mrkonji Grad malo napušten, malo porušen. ete ne mogu da na u mesta, smeštene su u malim selima malo udaljenim. Drvena ku a, niska, žena sa pogurenom glavom; stara, sva u krpama, nudni ono što ima. Zagora i Host nisu se vratili. Polazimo veeras. Koliko želje za suncem! Odavno ga nismo videli. Svrbi po elom telu. Masirati se sa snegom, možda bi pomoglo.

30. decembra. 2,30 sati. Nare enje, u 6 sati polazak. III eta ne stiže. Idemo sporo; u 10 sati smo u a avici, 15 km. Tu su Zagora i Host, iznemogli i bosí ostaju sa Gardinijem u intendanturi. Stiže III eta, a stižu i avioni, mitraljiraju i bacaju bombe sa one strane šume. Polazak, šume, a onda praznine gole — snežne. Jedan bataljon pre nas bio je iznenaden od aviona na ovom otvorenom terenu. Rupe na putu, jedan ovek raskomadan. Jedan avion iznenadi i nas, mitraljira nas nisko, nagomilani smo. Idemo napred uzbrdo; 14. km. Gvozdenovi e, 40 km, krovnjare — nema mesta za spa- vanje. Stiglo je sve teško oružje, da h su najbolji? 3 brigada za kraj godine napada e Banja Luku'; spremaju se legiti- macije za raspoznavanje; savezni ka avijacija e bombardovati pre napada. Grmi daleko, da li je Banja Luka? Dvoje su zamenili ode u za krompir, razoružani, u borbi e uzeti po njema ku pušku, 48 sati vremena, to je kazna. Nare enje za pokret za 3 sata; primi emo nare enje u Han Koli. etnici e nam gledati u le a.

31. decembra. 3,30 sati, polazak. No , sneg, oluja, izgubljene mazge. Ostavljamo kujne i meso. Jedna eta je izgubila vezu. Hladno je, vejavica, bosí, red odugovla en, drugovi bosí ostaju unazad. Zaustavljanje u jednoj grupi ku a. Led oko kaipe i na licu, premokri. Nastavlja se. Stoj. Partizani, Jugosloveni, sviraju harmoniku oko jedne vatre u jednoj poru-

šenoj ku i. Treba sti i u Banja Luku svi zajedno, svih 13 brigada; njihov duševni mir i otpornost daju uzor i nagon.

Raport komande bataljona, spremnost za napad. Napred? Još ne, nikada da se stigne. Ne veje više, sre om nema aviona, užasno je hladno i blato. Napred, kad je kraj? Napred i natrag duž kolone govori za hvatanje veze.

Pucnjava, rakete, reflektori, gde je Banja Luka? Ponekad zastoj, izgubljen put. No, spava se stoje ki. Nizbrdacom u provaliju, penjanje strmom uzbrdicom. Zaustavljanje deset minuta, zaspao sam na snegu. Stigli smo za 24 sata 55 km.; nas 100; III eta 17; Patrole e pokupiti ostale. Blizu smo varoši, ali se ne vidi ništa. Iznad položaja šuma. Jedan vod dole sa baoa ima, jedan vod na straži za zarobljenike, jedna eta na poziciji na položaju, baoa i ga aju u varoš, drugi smešteni u maloj grupi ku a. U varoši pucaju. U jednoj ku i, mokri do kože, jedna žena diže dete iz kreveta, smešta nas trojicu u taj krevet. estitam onima pored mene. Ne mislim na ništa, od umora sam težak kao olovo. Kraj nove 1943. godine, a nova?

1. januar 1944. Banja Luka. Vreme mirno, hladno a reže. Jedna naša eta zarobljava 12 naoružana etnika. Jaka pucnjava. III bataljon u varoši. Penjem se sa dve ete na položaj preko puta varoši. Mala ku ica. Gazde dele sa nekoliko nas hranu što imaju: ka amak, krompir, puter, ak i duvan, papir, šibice. Talijanski (na srpskom u tekstu) iznenadeni i za u eni, jedna doma inska ljubaznost; koliko dobrog naroda, bez njih kako bi stigli dovde? Sa znakovima objašnjava da je slika njenog sina partizana. Bomba od baca a pala je na krov, nijedan ranjen. Sa jednom etom silazim u varoš, zvižde meci. Izbacili smo jedan mitraljez koji se smestio dalje; periferija izgleda prazno. III Krajiška brigada zauzela pola varoši? A druge? Putem pucaju. Merzari pada, ne mi e se, jedan partizan izlazi tr e i, vu e ga u zaklon; još se ne može napredovati. Nare enje da se povu emo. Zauzimamo položaje od ju e. Raport, propusnice, polazak; u 18 moramo u i u varoš sa isto ne strane. Duga ko kruženje, da li se ulazi? Zaustavljeni, borba, jedinice na položaju; este promene, drugi u ku ama, ka amak i puter iz jedne inije zajedno sa doma icom; žene ekaju i gledaju radoznalo. Bego i dvojica vojnika spuštaju se u varoš za ode u i materijal.

2. januara. Banja Luka. Ode a iz nema kih magacina, arape, košulje, nekoliko kišnih mantila, 30 odela, še er i margarin. Matone obu en i elegantan. Ceka se u periferiji. Lepo vreme, lepa ku a, boži na jelka; traže 9 šofera da bi izveli iz varoši materijal. Da li se ulazi u grad? Bojim ūe da ne. Jak i kratak napad sa le a. etnik mrtav, naš kurir uzima ciipele. Kažu da u zoni ima jedno selo Italijana — baš Furlani. Stiže 10.000 cigareta — Ljubuški, ima ih vagona. Uzeli dvadeset poljskih radio stanica. A nema ka radio stanica javila da je oela Bosna oslobo ena! Ima jedna radio stanica u Banja Luci; možemo li pri ati o sebi? Svi civili nose hranu u ku ama i na položajima; predjela od salame, šunke, varke, krmenadle, orbu od pasulja sa kožurom, svinjsku salatu i svinjsko vo e. Kako je bogat kraj.

14 sati. Ljuta pucnjava, na sve strane žviždi, jedinioe ispred nas brzo napuštaju položaj i mi na vrh u bunkere. Matone sa jedinicom još u varoši. Nadolazi jedan tenk »Tigар« i pešadija, te još 4 tenka i 4 kamiona. Ostavili smo cigarete i rakiju. Previše brzo, sve jedinice natrag, na prve položaje. Jedan tenk je pao u provaliju; prevrnut opnokrilac. Povukli su se. Jedna eta Krajišnika šalje nam veliki poklon: ma arske salame, kafu, kakao, lampe od karbura, sveske, olovke, zubnu pastu, kisele krastavce, sapun... Deljenje etama. Vra aju se Matone i Ton i sa sanitetskim referentom. ekamo.

21. sat. Stražar prime uje svetio i šum; blindirana kolona iz Prijedora. Spremni smo, ete na položajima. Veza sa brigadom izgubljena. Javljam IV našem bataljonu, ekamo nare enje. Gde je komanda brigade? Da li ima još jedinica u varoši?

3. januara. Banja Luka. 4 sata, nare enje brigade; Kako su nas našli? Spremiti se da se varoš napusti; Mi u Han Kola (12. kom.) Da li emo se vratiti? Kad? Kažu da je lepa varoš, ali mi je nismo videli... Spremni, polazimo brzo pre svitanja radi aviona. Od Prijedora duga ka kolona: 100 motornih vozila. Pucaju na nas sa baca ima, reflektori u no i, požari, svetio u varoši. Koji je bio rezultat akcije? Zaplenjen materijal? Poreme eni nema ki planovi? Jedinice nadolaze u zaklon; spuštamo se strmo u provaliju, penjemo se jakom uzbrdicom, mazge ne idu, ja na kraju.

Svi e, dan, sneg, ravnica otvorena, nema još aviona. Han Kola. Obrok. Pokret prema Mali u (12. km.), šume opet proplanak, otvoren. Dva aviona napadaju; jedan na otvorenom terenu, bomba na malo metara pada, mitraljiraju. Ljudi leže u snegu, nepomi ni — nau ili su. Drugi u šumi malo napred. Rode bacaju i dalje bombe i mitraljiraju, smejemo se, nije ništa. Ide se strašno polako, zaustavljanje, veliki razdvoji. 16 sati stiže se u Mali. Ete odvojene, kontrola na drumu. 20 sati, nare enje za pokret za sutra u 4 sata prema Han Sladojcu. Nau io sam se na vaške... bezbrojne.

4. januara. Bu enje u 3, polazak u 4. Nered, polaze sami: ko je dao nare enje? Svi nare uju, komesar nervozan; na drumu atriljerija, konji, topovi, ovoe, gomile ljudi, sneg, otvorena ravnica, sva sre a crni mrak. Rupe od granata na malo metara od puta, mrtvi konji, precizni nišan. Dan, napred tr e i, ali pre 8 nema aviona.

8 sati, Han Sladojec, smešteni u velikoj kući, bivšem hotelu, ali smo na drumu. . . Na ena nema ka radio stanica, prijemno-prenosna, ali nema baterija, mo i emo li primati? Zadrža emo je. Rusi na 10. km. od poljske predratne granice; a Italija? Ne zna se. Koliko nostalгије, pro i e. Danas najhladniji dan: 10°. Ljudi u toplo, komotni, obilan obrok, ne traže dodatak. Mirno ve e; pisa a mašina, svi žele da pišu. Ja koristim vreme za dnevnik. Mislim na ku u.

5. januara. Spavao odli no, inimi se nemogu e, celu no. Trebljenje od vašaka, menjanje veša, prili no oprani, doru ak: margarin, kafa i še er; osta emo malo ovde.

10 sati stiglo nare enje, od brigade: nema ka kolona, tenkovi i kamioni no as u 3 ušli u Han Kola (6 km. odavde), spremni. U slu aju levo, na Banja Luku, na drumu direktni okršaj. Padao je sneg.

Spremni na alarm, izvidnice prema Han Kola. Komanda ete na vrhu, radni vod na vrhu, baca i i mitraljezi na vrhu, ostaju dole ete spremne za pokret. Nesretno mesto na drumu i bez mape... Nema ki protivnapad prema Jajcu. Nebo naoblja no, visoka magla. Na sre u teško za avione. Dvojica smrznuta, trojica bolesna, moramo ih vratiti sve natrag u Italiju. eka se obrok. 12,30, Zagora: prebacite sve! Napolje! Tenkovi! Pušku, kaput, torbu, fotoaparat; svi su ve napolju. Fiju e, odake? Blizu. Svi u rupe pored ograde,

prema vrhu. Jedan udarac u obraz, da li sam teško ranjen? Krv, bez daha, napred, trka, sneg dubok, ima ranjeni. U jednoj jaruzi, prema vrhu, padine neprohodne. Ponovo fijukanje, mitraljez, svetljivi metak iz malog topa ili iz mitraljeza od 20 mm., crvena lampa nad glavom; nišanili su, pucanje, fiju e, pravi užas. Tenkovi ga aju na nas redom; ranjeni Frisani u ruku, Cutolo i Matone u nogu, Lanza u rame. U I i II eti svi komandiri ranjeni. Razdvojiti se. U potoku vrisak, ranjeni, ne mogu više da izdržim, zovem Hosta. Maggini ranjen dva puta, ne mogu da mu pomognem, vadi pištolj, ho e da se ubije. Tenkovi se penju, ali sre om ga aju u sneg. Tri žene, jedna devojica sa odse enim rukama, posle smrtno pogo ena, majka kle i u snegu i zapeva. Ostajem unazad, sa Mostom, sakriveni u šipražje. Pokušavam da skupim drugove u grupe odvojene prema vrhu. Da li e nema ke izvidnice do i gore? Vidimo tenkove kako se penju. Da se sakrijemo pod sneg?

Sa brda, sa leve i sa desne strane, iznenada jaka pucnjava, puške, mitraljezi, ru ne bombe. Krajišnici iz III bataljona silaze urlikaju i. Avioni mitraljiraju, ali tenkovi se zaustavljaju. udan mir. tišina. Drugovi nastavljaju da se penju prema vrhu. Prati nas strašno zapevanje majke koja kle i u snegu...

PERMEGGIANI ALDO

TAKO SMO PEVALI

Mi, borci bataljona »Matteotti«, pevali smo, pored revolucionarnih i narodnih pesama Rusije i svoje domovine, i partizanske pesme, koje smo nau ili u toku NOB u Jugoslaviji. Pevali smo solo, u etnim kolonama i na odmoru, u bataljonskom i brigadnom horu, sami i sa drugim borcima Tre e Proleterske Krajiske brigade. Kao i naše jugoslovenske saborce, uvek nas je pesma pratila, pa i onda kada nije bilo do pesme. Ostale su mi u se anju neke od tih pesama, kojih se i danas se am:

- Marjane, Marjane...
- Naša Prva Dalmatinska...
- Oj Glamo ko ravno polje...
- Siri kolo...
- Bolna leži omladinka Mara...
- Durmitore, Durmitore...
- Život, mladost, ne žalimo mi...
- Tamo daleko...
- Komandir, komesar...

Sa tim pesmama, pod teškim borbama, koje smo vodili na našem borbenom putu, pevali smo na putevima i u mestima Bosne, Sandžaka, Crne Gore, Sumadije, Beograda, Sremu i sve do Zagreba. Sa tim pesmama stigli smo u našu domovinu — Italiju.

Pesme su nas hrabrine da izdržimo napore, pesme su nas podstrekavale i onda kada smo bili na izmaku snage. Bili smo ponosni na revolucionarne pesme naše domovine, na pesme NOVJ, jer su nas one zbližavale sa partizanima i sa narodom Jugoslavije, koji nas je prihvatio kao svoje.

OVIDIO GARDINI

¹ Prevela Dr. Hagara Debija i, odabrao Redakcijski odbor.

DVA BRATA STRADAJU U ISTOJ BORBI

Dvojica braće, Rade i or o Raki, sinovi pokojnog Mišića, rođeni su i stasali u mom komšiluku, selu Bjelaju (zaseok Busije) kod Bosanskog Petrovca. Kada im je otac umro, za onog velikog snijega 1929. godine, dva dana se istio snijeg, da bi se došlo do groblja gde je sahranjen. Tako u toj porodici rasli su Rade i njegov mlađi brat or o. Stariji Rade rođen 1914., družio se sa mojim starijim bratom Nikolom, a or o, deset godina mlađi, samnom. Naše djetinjstvo, i ako u siromaštву, bilo je radosno. Njihova majka, Trnja, bila je ponosna na svoju djecu, a posebno na Radu i oru. Bili su vrijedni i marljivi. Sjeam se, kada smo se uzajimali tna kopanjem, radili bi kod nas, kao da kopaju svoje kukuruze.

Rade, borac od 1941. godine, nalazio se u Trećoj Krajiskoj brigadi. or o i ja smo, poslije povratka brigade u Krajinu sa bitaka na Neretvi i Sutješci, otišli u brigadu. On u etvrti, gdje je bio i njegov brat Rade, a ja u Peti bataljon. Vremenom smo se sretali i viđali. Poštivali smo se kao braće. Pri svakom susretu, jedan drugom bi nešto dali za milostu, cigaru, duvan, ili parje hljeba, veća je ko imao. Lijepa riječ od dragih komšija, za mene je bila uvijek kao ohrabrenje, ma gdje se našli ili susreli.

Jednog februarskog dana 1944. godine, or o mi je saopštio da je poginuo naš prvi komšija, drug iz djetinjstva, Dane Kesić, negde kod Bihaća. Dok mi je to pričao, primjetio sam suze u njegovim očima. Taj susret, koji je bio u selu Podbrdo kod Mrkonjić Grada, ostao mi vjerojatno u spomenu, on mi se nikad neda izbrisati iz pamćenja. Pri rastan-

ku mi pokaza malu, nema ku, ru nu bombu, rekavši: »Ovo uvam za sebe u slu aju da budem ranjen, pa zaprijeti opasnost da padnem živ u ruke neprijatelju«.

U martu i aprilu mjesecu 1944. godine, nalazili smo se na položaju prema Livnu. Naš bataljon iznad sela Kablja, a etvrti kod sela Ljubunja. U ranim jutarnjim asovima, sredinom aprila, za ulu se jaka vatra prema položaju etvrtog bataljona. Neprijatelj ih je, zahvaljujući svojoj obaveštajno-izvi a koj aktivnosti, iznenadio i sa tenkovima izbio me u kuje, gdje se toga trena našao radni vod bataljona, u kome su se nalazila oba Raki.

Borba je bila neravnopravna. Kod bataljona je bilo žrtava. Stariji brat Rade, uvši da je orao ostao ranjen, rizikujući i sopstveni život, pokušao je da izvuče svog brata i druge ranjenike. Pao je, smrtno pokošen mitraljeskim rafalom. Nakon kraega okršaja, drugovi, borci Treće i radnog voda, izvukli su ranjenog ora, a poginulog Radu, sa ostalim poginulim, **6U** sahranili.

Na putu za bolnicu, prema selu Gruborski Naslon kod Drvara, naišli su ranjenici etvrtog bataljona. Instiktivno sam istražio da ujem šta ima novog, znajući da su mi u tom bataljonu mnogi moji drugovi i komšije. Odmah sam prepoznao glas moga druga, ora. Dobio sam utisak da nije teško ranjen, bio je pri svijesti. Saopštio mi je da je Rade poginuo. Pored Rade, tog jutra ostao je smrtno pogoden i moj školski drug Petar-Pejo Kovačević, koji je tih dana trebao da ode u pilotsku školu u SSSR sa našeg aerodroma u Glamoču.

Rastao sam se sa orom, poželevši mu brzo ozdravljenje. Nisam ni slatio da je to naš poslednji razgovor i trajni rastanak sa voljenim drugom. Nakon nekoliko dana, ora o je umro u bolnici. I danas, kad posjetim rodno selo pogledam prema njihovoj kuji, isto imam osjećaj kao da emos se ponovo sresti... Ali, mrtvi se ne vraćaju. Zato, neka ovaj napis ostane kao jedno tužno sjećanje na ratnika i druga, na oba brata Raki, koje sam neizmjerno volio i cjenio.

Ilija KERKEZ

MARKO I JOVAN NISU SE VRATILI IZ DRVARA

Oni su ostavili svoje mlađe živote brane i svog Vrhovnog komandanta, druga Tita, u vreme nema kog vazdušnog desanta na Drvar 25. maja 1944. godine. Pripadali su brigadnoj intendanturi (jedinici iji je osnovni zadatak bio da se brine o blagovremenom snabdevanju jedinica brigade svim borbenim i neborbenim potrebama za oelo vreme NOR-a).

MARKO UZELAC, rođen u Dalmaciji. U brigadu došao 1943. godine nakon kapitulacije Italije.

JOVAN ZELJKOVIĆ, rođen na području Mrkonjić Grada. Se am se da je njegovo rodno selo Medna, smešteno na pitomim padinama planine Lisine i da su kuće bile sakrivene u gustim šljivicima. Jovan je došao u brigadu po etkom januara 1944. godine.

Treći Krajiška Proleteretska brigada je, do kraja marta 1944. godine, bila locirana na prostoru Mrkonjić Grada, sa zadatkom da štiti grad i njegovu šиру okolinu od neprijatelja, koji se u to vreme nalazio u Jajcu. Krajem marta brigada je, po naređenju svoje pretpostavljene komande, odmaršovala na nove borbene položaje, u reon Glamoča i Livna, sa zadatkom da preuzme nove borbene položaje, koji su bili usmereni prema neprijateljskim snagama stacioniranim u livanjskom garnizonu. Te položaje do tada je držala Šesta Lika divizija. O tim minulim istorijskim događajima, Vlado Bajić, tada komandant brigade, piše i ovo: »Naša borbena dejstva na livanjskom i duvanjskom prostoru svodila su se na manje prepade ili zasede i diverzije na neprijateljske debove... «.

»•Me utim i aktivnosti druge vrste bile su razvijene u brigadi: konferencije, predavanja (od najelementarnijih do tema o perspektivama i pravcima kretanja savezni kih frontova), obuka mla ih boraca sve do organizovanog politi kog kursa. Prosto se nije moglo do i u neku jedinicu a da se ne nai e na neku od ovih aktivnosti. Naši komesari bili su do krajnosti angažovani na organizaciji i usmeravanju ovih aktivnosti«¹.

Neposredno pred nema ki vazdušni desant na Drvar, 25. maja 1944. godine, brigadna intendantura je bila smeštena u selu Babi a Brdo, blizu Glamo a. I u intendanturi se odvijala vrlo živa vojno-politi ka, kulturno-zabavna i pros-vetna aktivnost tih dana. U to vreme, glavna aktivnost na planu kulturno-zabavnog života u brigadi bila je usmerena na uvežbavanju hora, recitatora i glumaca, zato što im je predstojao sve ani nastup u Drvaru i Bosanskom Petrovcu u povodu ro endana druga Tita. I u brigadnoj intendanturi bilo je vrsnih pevaoca, kao što su: Marko Cosi »Snajoo«, Mileva Sevo, Musanovi Fatima »-Fatka« i drugi. O ovoj vrsti aktivnosti govori i uro Baji :

»U sastavu brigade postojao je i hor od oko 60 mladi a i devojaka, dok je svaki bataljon imao svog harmonikaša. Njihova uloga je bila, da pored organizovanja zabave i razonode za borce, služe za brzi i potpuniji kontakt sa narodom, posebno sa omladinom...².

Intendantura je imala još i zadatak da pošalje dva borca, iz svoje sredine, da prisustvuju velikoj sve anosti u Drvaru, koja se pripremala povodom ro endana druga Tita. Komesar intendanture, Božo Jeli i , je saopštio odluku komande o tome da su Marko Uzelac i Vojin Navaluši određeni da idu u Drvar i prisustvuju na pomenutim sve anostima. U momentu saopštavanja imena drugova, koji su bili određeni da idu u Drvar, trenutno sam bio odsutan iz jedinice, jer sam se nalazio na jednom zadatku sa Petim bataljonom u reonu Livna. Izvodili smo ekonomsku akciju, iji je cilj bio da se pribavi što više hrane radi ishrane je-

¹ Tre a Krajiška Proleterska brigada (Zborik se anja), n knjiga, VIZ Beograd 1969, str. 253.

¹ Nedeljni ilustrovani list „Promt“, petak 27. maja 1983, str. 35.

dinica brigade. Šire o izvo enju ekonomskih akcija u to vreme, govori nam Ilija Radulović, tada komandant Petog bataljona: »U to vreme, Peti bataljon bio je lociran u selu Kopi. Jedinice bataljona su svako drugo veće izvodile ekonomске akcije oko Livna i šire, a samo tri puta smo iz mlinu u Livnu zaplenili neprijateljsko brašno. Ekonomске akcije u NOR-u su izvedene sa ciljem da se pribavi hrana, odeća i drugo, za potrebe jedinica NOVJ«.

Pošto smo se vratili iz navedene akcije, saznao sam od Jovana Zeljkovića radosnu vest o tome, da smo ja i Marko Uzelac odredeni da idemo u Drvar. Jovan i ja smo bili nerazdvojni drugovi, on je bio mlađi od mene dve godine (rođen 1931) rano je ostao bez majke. Cesto puta mi je pričao o svom teškom životu, jer je kao dete morao da uva tu u stoku i tako zara uje nasušni hieb za sebe, mlađi u seseru i bolesnog i iznemoglog oca. Jovan me je tada zamolio da odemo zajedno kod našeg komesara sa sledećim predlogom: da u Drvar, na sve anosti povodom rođendana druge Tita, umesto mene, ide on. Ovo iz razloga što sam ja već ranije video druga Tita, a on nije i da je to jedinstvena prilika za njega, da mu se ostvari davnašnja želja da vidi svog voljenog Vrhovnog komandanta — Tita. Komesaru smo izložili našu zajedničku molbu i komesar je sa zadovoljstvom prihvatio naš predlog i odobrio da umesto mene sa Markom Uzelcom, u Drvar ide Jovan.

Jovan i Marko su sve ano ispraveni na put, sa željom da dostojno reprezentuju našu jedinicu, zapamte što više utisaka i po povratku u jedinicu nam prenesu svoje utiske. U tim trenucima nismo mogli ni pomisliti da je to bio naš poslednji pozdrav, na poslednjem zadatku, kojeg su dobili Jovan i Marko, zadatak sa kojeg se nisu vratili u stroj svoje jedinice i nisu podneli izveštaj o rezultatima izvršenog zadatka. Ali, to nije važno, važna su njihova dela, oni su asno i dostojanstveno branili i odbranili svog Vrhovnog Komandanta druga Tita od nema kih padobranaca, štiteći i mu odstupnicu svojim mladim životima, zajedno sa iborcima drugih jedinica i stanovništвom herojskog Drvara. Ne znamo da li su Jovan i Marko videli druga Tita, ali znamo da su mu prokrili put svojim delima i svojim telima, da izabele iz neprijateljskog obroka na slobodnu teritoriju i dalje da nastavi rukovo enjem NOVJ.

Detaljnije o pripremama za obeležavanje 25. maja u jedinicama brigade i njenom borbenom zadatku na livanjsko-glamo ko-drvarsко operativnom pravcu, opširnije je pisao komandant brigade Vlado Baji : -Primicao se 25. maj, rođendan druga Tita. Spremali smo se da ga proslavimo. Brigada je imala vrlo brojan i savršeno uvežban hor u kojem su dominirali borci bataljona »Mateotti«. I taj naš hor bio je određen da peva u Drvaru i Petrovcu na priredbama uastro endana druga Tita. Sugerisano nam je da na priredbe uputimo i izvestan broj starešina iz naših jedinica. Naš zadatak je bio: da spremimo eventualni prodor neprijatelja od Livna za Glamo i dalje prema Drvaru. Ocenili smo da e neprijatelj, ukoliko preduzme ofanzivu vršiti prodor isključivo u zahvatu komunikacije, pa smo zbog toga rasporedili bataljone po itavoj dubini od Livna do Glamo a*.

Dalje, Vlado Baji veoma interesantno i ubedljivo doarava itaocu dramatiku, složene vojno-političke situacije, koja se izasna uas menjala na frontu brigade na pravcu prema Livnu, tog kobnog 25. maja 1944. godine. Osvanuo je taj dan. Izdaljine, sa zapada, do nas je dopirala huka motora i potmule detonacije avionskih bombi. Iz Korpusa nas obaveštavaju da neprijatelj vrši vazdušni desant na Drvar i da su otpoela njegova dejstva na slobodnu teritoriju iz svih pravaca... «*.

U jutarnjim asovima, 25. maja, jake neprijateljske snage krenule su iz Livna u pravcu Korište i Glamo a, s ciljem da sa tog pravca što prestignu u Drvar, unište u njemu Vrhovni Stab, Centralni Komitet KPJ, AVNOJ i druge najviše organe i rukovodstva NOP-a. O tim dramatičnim, teškim, složenim i neizvesnim trenucima, Vlado Baji je zapisao i ovo: »Neprijatelj je iz Livna sve snažnije prodirao cestom prema Korište, naoružan tenkovima, oklopnim vozilima, artiljerijom i opremljen motociklima, kamionima i

⁵ Treći Krajiška Prol. brig. (Zbornik se anja) knj. II, VIZ Beograd, 1969, str. 254.

⁴ Treći Krajiška Proleterska brigada (Zbornik se anja), knj. II, viz Beograd, 1969, str. 255.

biciklima. Njegov cilj, kao što se na kraju ispostavilo, bio je: brzim prodorom preko Glamo a ka Drvaru (...) uništiti Vrhovni Stab NOVJ⁵.

Tre a Krajiška Proleterska brigada je u potpunosti izvršila dobijeni zadatak, zaštitila je slobodnu teritoriju od pravca Livna, razbila je jaku neprijateljsku kolonu na prostoru Kori na — Glamo, uništila i zarobila brojnu ratnu tehniku. I o tim događajima piše Vlado Baji : »Neprijatelj nije uspio da realizuje svoj plan brzog prodora jakim snagama iz Livna, preko Glamo a u Drvar. Snage neprijatelja bile su potpuno razbijene već prvog dana operacije. Neprijatelj je imao velike gubitke u ljudstvu i ratnoj tehničici: zarobljeno je na desetine bicikla i motocikla, 200 pušaka i desetak puškomitrailjeza i druge ratne opreme. Uništena su 3 tenka i 7 kamiona«⁶.

Cesto razmišljam o tome kako je Tre a Krajiška Proleterska brigada uspevala da tokom itavog rata, kontinuirano održi visok stepen smelosti i odvažnosti bora kog i rukovodeći kadra, izrazitu manevarsku sposobnost pokretljivosti, u napadnim borbama bila je nezadrživa, a u odbrani za neprijatelja je bila neosvojiva tvrjava. Pitanja o kojima razmišljam više od etiri decenije mogu dati odgovor u injenici da su u svim njenim jedinicama uspešno delovale partijske elije i aktivi SKOJ-a, preko polovine njenog bora kog sastava bili su lanovi KPJ, kandidati i skojevci, u svim borbama služili su primenom u disciplini i borbenosti, objašnjavanju platforme i ciljeva NOB-e, razgoli avanju neprijateljske propagande i dr. Brigada se odlikovala smeloš u boraca snagom udara, velikom pokretljivošću, sposobnošću da se bori u razliitim vremenskim i zemljишnim uslovima, u odbrani i napadu, danju i noći, da iz marša brzo pređe u juriš, a kada treba i u odbranu. Njeni borci nisu znali za umor, za strah, bez obzira na težinu zadataka.

Eto, takva je bila Tre a Krajiška Proleterska brigada, uvena širom Jugoslavije, ne samo kao borbena, već i po pesmi pevača, jedinica u kojoj nije smelo biti nepismenih,

⁵ Isto, str. 255—256.

• Isto. str. 256.

što je u njenim redovima vladalo istinsko drugarstvo, poverenje i me usobno poštovanje ljudske linosti i dostojanstva izme u boraca i starešina. Takvi su bili i Jovan Zeljkovi i Marko Uzelac, kojih se ovom prilikom secamo i na ovaj na in trajno obeležavamo uspomenu na njihova herojska dela koja su napravili u borbi za nacionalno i socijalno oslobo enje naroda i narodnosti Jugoslavije, ugradivši svoje mlade živote u temelje slobodne i nezavisne Socijalisti ke Federativne Republike Jugoslavije.

Vojin NAVALUSIC

NE EMO TE ZABORAVITI DRUŽE ŠOŠI¹

Bio je jedan od drugova Jugoslovena koji nas je nau io kako se živi u partizanima, koji je bio uvjek uz nas. Sa njegovim savetima i sa njegovim iskustvom, a koji je u miru, kako je došao, tako je i otišao.

I danas se mi sje amo da su ovi drugi uticali na formiranje jednog novog mentaliteta, mentaliteta partizana i proletera u nas.

Slušaju i naša jadikovanja i gunanja (druže Italiano radio si se sa gunanjem i sa tim eš i umreti) »novi« drugovi su se uvek na to nasmejali, opraštali. Mi smo se ljutili i navikli na ovo kao na muziku, koja nas je u ovim prvim dñima partizanskog života o eli ila, a to e re i da smo mi »stari« uspjeli da pobedimo ovu »krizu« i steknemo mentalitet dobro definisan i sigurnost u sebe.

Takav je bio tako e drug Soši : Slovenac, miran ovek, poštovan i odvažan. Bio je u mojoj eti, prvo kao instruktur voda, zatim kao zamenik komesara.

Došao je Crni Vrh — veliki dan u onih dvanaest asova upornih borbi. Bataljon je postigao (dobio) priznanje naše brigade. Borba je poela u zoru i trajala je cjeli dan. Bataljon je bio na našoj lijevoj strani. Moja eta bila je u centru. Njemci napadaju. Paklena vatra (vatra kao iz pakla). Padaju mi najbolji drugovi. Tri druga se pripremaju da izvrše najve e napore i žrtve. Javljuju mi da je i Soši ranjen, ali je ostao na svom položaju. Otvarao je ru nu bom-

¹ Istanak prevela Dr. Hagara Debija i, odabrao Redakcijski odbor.

bu. Mala kota pretvorila se u jedinstveni plamen. Nema više ljudi. Ja i drug Domiano (puškomitraljezac) ostali smo poslednji. Izme u dva grma ugledali smo Soši a sa okrvavljenim licem (licem u krvi). Jedan hitac ga pogodi i Soši padne na zemlju. Imali smo još malo metaka Domiano i ja, i jednu ru nu bombu. Oborenja su ona dvojioa koja su gatala Soši a.

Sa oima punim suza povukao sam se do ivioe šume, gde se bataljon ponovo raspore ivao, radi ponovnog napada (juriša).

Tamo, blizu Soši a, ostala je moja kapa (šajka a); ve su se spuštale prve sjenke. Obru formiran od neprijatelja je probijen. Sada se može pro i... Mi polazimo...

Ko može zaboraviti Crni Vrh? Ko te može zaboraviti druže Soši ? Bio je i on jedan od onih koji nas je nau io kako se živi i vode partizanske bonbe, koji je bio uvek uz nas, sa svojim savetima, sa svojim nadanjima, iskustvom, a koji je u miru kao što je došao i otišao.

GARDINI OVIDIO

NAŠ DRUG GRASSELLI¹

Visok, mršav, bled u izrazu lica vidjelo se da pati. Imao je oboljela plu a, siroti Grasselli.

Bili smo sa jedinkom u jednom selu na Glamo kom polju, tamo nije bilo mogu nosti za le enje bolesnog druga. Uslovi su bili teški za sve; nije bilo hleba, živilo se samo sa malo mesa i šumskih trava. Cini mi se da ga ponovo gledam. Siroti Grasselli...

Kako je to bilo teško shvatiti, teško stanje zdravlja a ne mo i pomo i. Izgledalo mi je da ga gledam kako umire iz trenutka u trenutak... Ali kada je govorio osjeao sam da on želi da živi... esto smo razgovarali u štabu o njegovoj bolesti, tražili smo na ina da olakšamo njegovu patnju, ali nismo uspjevali. Kako je to teško kada ne možeš pomo i drugu. U bolnici nismo imali lekove za njega. Ni gladi ga nismo mogli oslobođiti, jer su i ranjenici bili gladni.

Neprijatelj je po eo ofanzivu (sedmu), a mi smo se morali u tako teškim uslovima suprostaviti. Iz Glamo a, posle jednog teškog okršaja, borci kao mu enici trebali su pre i na drugu teritoriju; U toku 45 dana toliko smo se puta susreli sa neprijateljem, vodili smo borbu i dalje vršili potkrete.

Marševi su bili naporni, a borbe teške, glad je postala nepodnošljiva. Bili smo u desetom danu ofanzive. U toku ovih 10 dana nisam video bolesnog druga, a zatim sam ga ponovo vidjeo u šumi Mlinište, u toku jedne plavioaste zo-

¹ lanak prevela Dr. Hagara Debija i, odabrao Redakcijski odbor.

re, koja je došla nakon vejavice u toku no i, ispunjene borbama i gla u. Bio je to poslednji put da sam ga vidjeo živog.

Neprijatelj je planirao da nas zaokruži u šumi. Staze i ceste su bile zatvorene (neprolazne), a nas je bilo tako malo da bi nastavili pretešku borbu. Trebalо je iza i. Jedino rješenje bilo je da se po e kroz šumu, izvan staza i tako proi izme u neprijateljskih linija.

Grasselli je ležao na zemlji, sa oima bez sjaja, otežano je disao. Približio sam mu se, pokušao sam da mu nešto kažem, ali mi nije odgovorio. Ali kada sam mu rekao, u želji da ga ohrabrim, da ga eka njegova majka, okrenuo je pogled prema meni, ali me nije vidjeo.

Za sve nas bilo je teško obstatи u ovim uslovima. Ali održavala nas je volja koja je pobjeivala umor i glad...

Kako je mogao Grasselli da nastavi? Siroti Grasselli!

Kako je to teško kada ne možeš pomo i drugu!

Grasselli je trebao biti transportovan. Pokušali smo ga položiti na nosila, ali ubrzo smo morali odustati. Šuma je bila vrlo gusta i onemoguavalо je prolaz nosila na našim ramenima.

Neprijatelj je nadirao.

Pokušali smo staviti ga na konja, ali Grasselli se nije mogao držati na sedlu (samaru). Postavili smo dva druga sa njegove svake strane da ga pridržavaju, ali ni ovaj pokušaj, da mu pomognemo, nije bio uspješan. Ova užasna šuma nije dozvolila ni ovo.

Neprijatelj je napredovao, a marš (pokret) morao je da bude ubrzан. Grasselli je umirao, a mi ništa nismo mogli u initi da bi spasili ovaj mladi život.

Kako je žalosno ne mo i pomo i svom drugu?

On je bio na kraju života i u ovim uslovima nije se moglo poboljšati njegovo stanje zdravlja, patio je, mu io se, a mi nismo mogli ništa u initi.

Neprijatelj je pretio.

Grasselli nas više nije mogao pratiti, morali smo ga izgubiti. Trebalо je nešto u initi! U nemogunosti da nešto preduzmemo, stavili smo ga na ebe, prekrstili smo mu ruke na grudima... i ostavili u uglu šume gde je mogao biti miran, dok smo se mi ubrzano udaljili da bi mogli prihvati borbu protiv neprijatelja.

Udaljavaju i se od njega želeo sam još nešto da mu kažem. Znali smo da nas ne e uti, ali smo bili sigurni da on ose a da emo ga osvetiti. U ubrzanom hodu, ja sam se okrenuo i pogledao sam ga. Video sam i zra ak sunca koje se ra alo, a u inilo mi se da se nasmejao. Ponovo sam vidjeo njegov izraz. Mršav, bled, nasmejan, kao što sam ga vidjeo zadnji put u šumi Mliništa.

Pojavio mi se na Crnom Vrhu na kraju naše pobednosne borbe. Vidjeo sam ga ponovo sa poslednjim svetлом onoga dana, punog žrtava i pobjeda. Njegov izraz mi je izgledao kao pogled mu enika — osvetnika. Kao da je bio zadovoljan sa ponašanjem svojih drugova. Njegov pogled mi je izgledao kao pogled osve enog mu enika.

Visoko na nebū pogled Grassellia mi je izgledao kao da je došao da sakupi pale drugove koji su ga osvetili.

Carlo CUTOLO

ŠUME BOSNE¹

Bosanske šume: Padine planina bile su gole, prazne, doline puste i mo varne, sela crna, ku e daš are, ali šume su bile veli anstveno ponosne i tihe; pokrivenе velikim snegom zimi, zelene i pune pesama žubora u prole e, pune hlada i svežine leti. Naviru se anja. VII ofanziva. Tada su te šume bile siguran zaklon od napada iz zraka. U njima se moglo bezbrižno oporužiti na suncu, snegу ili kiši. Šume su bile mesto kratkog predaha, gde se ponekad smela upaliti vatra. One su bile o evici smrtne umornosti ogladnelih i premorenijh ljudi, ali su bile i mesta iznenadnog napada a mi plen uhva en u mrežu vatre i smrti.

Šuma je pružala sigurnost, duševno odmarala. Visoka i debela stabla su nam ulevali spokojnost. Šumskim stazama smo se lakše kretali, one su bile vekovna veza ovdašnjih ljudi sa svetom.

Vodi i su nas uveravali da je cilj udaljen svega jedan »cigar duvana«, ali u šumama je taj »cigar« bio jako dugačak. Pušili smo ga mirni, zaklonjeni zidom stabala koji su, ini mi se, nudili zaštitu.

Velike otvorene praznine na vrhovima planina bile su idealni aerodromi, zna ile su nadu i o ekivanje pomo i iz zraka. Za tu svrhu smo u šumi skupljali suvo granje. Ta no - na o ekivanja su esto bila uzaludna, a onda smo se povlali u šumu koja je nudila utehu i odmor.

¹ Istanak prevela Dr. Hagara Debija i, odabrao Redakcijski odbor.

Šume su mogle biti smrtne zamke, ali gusti zastor drve a nam se inio kao dobar zaklon. Ispod stabala jela i borove, kiša se lakše podnosila, kratki odmor bio je sigurniji.

U proleće i leto vazduh je bio pun mirisa. Kretali smo se u dubokoj tišini da se na taj način zaštitimo od neprijatelja koji je esto bio u blizini.

Šumu Mliništa smo mnogo puta prepeša ili. Kretali smo se stazom koja se probijala između stogodišnjih stabala. Na pogodnoj okuci nas je ekalo iznenađenje: njemački tenk. U tom asusu odjeknula je snažna eksplozija od bazoka, šumska staza je bila prohodna, a mi smo potražili zaklon u šumama.

Crni Vrh je bio obavljen gustom šumom. Gravito je branjen. U sumrak, nakon dugog puškaranja i snažnih eksplozija, postao je udno hladan i tih. U toj hladnoj tišini ostali su mnogi drugovi »Matteottia« zauvek, koji su hteli da svojim telima zaustave neprijatelja koji je napadao bolnicu.

Nepregledna šuma Zelen Gore, gde su drugovi izglađeni i klonuli do iznemoglosti. Na licu im titra suludi osmeh. Teturaju i kao da mole: »Ostavite nas ovde, ne možemo dalje, ne brinite, šuma je nas obgrliti-«. A istovremeno kao da se opravdavaju: »U inili smo sve što smo mogli«.

Sva ta šumska prostranstva su u našem srcu, to je toplo i duboko se anje ljudi koji su u njima našli saveznika na putu ka slobodi.

PARMEGGIANI ALDO

HOD PO MUKAMA DO AVIONA I ITALIJE

Nakon prelaska reke Drine, po etkom jula 1944. godine, krenuli smo prema Pljevljima, jer su se nema ke jedinice spremale da napadnu naše položaje u pravcu Zabljaka. Kako sam bio komandir izvi a ke ete, bio sam na izvršenju zadatka na pravcu Pljevalja. Uve e, 14. avgusta 1944. godine, po izvršenju zadatka, došao sam u štab brigade i podneo izveštaj komandantu brigade Vladi Baji u. U to vrijeme vodile su se borbe oko Pljevalja, ali je komandant naredio da se moja jedinica odmara do daljeg nare enja, jer smo bili prili no umorni. Te ve eri, naš Tre i bataljon, napadao je nema ke položaje u reonu Rudioa, sa zadatkom da ih od baci sa tog položaja. Ali, kako akcija Tre eg bataljona nije uspjela, komandant brigade mi je naredio, da sa izvi a kom etom podržim dejstvo bataljona. Dolaskom na položaj uhvatio sam vezu sa lijevim krilom bataljona, zauzeo položaj i napao njema ke rovove. Borba je bila žestoka, ali smo, ipak, na juriš istjerali Njemce iz prvih rovova, gdje su ostavili nekoliko mrtvih. Nastavili smo dalje da jurišamo, ali su nas zaustavili žestokom mitraljeskom vatrom. Ispred rovova smo zauzeli položaje u strelja kom stroju, posjeli zaklone duž nekog puta i otvorili žestoku vatru iz automatskog oružja. Bili smo blizu Njemaca, tako da su oni bacali na nas ru ne bombe, a mi smo ih vra ali. U me uvremenu, Njemci su dobili poja anje, ali smo, ipak, sve njihove napade od bili.

Iza pola no i razvila se žestoka borba. Meni je ru na bomba eksplodirala niže nogu i bacila me uvis. Tom prilikom, par ad od bombe su mi prebila nogu ispod koljena i desnu ruku iznad lakta, te presjekli dva prsta desne ru

ke. Spasio me pištolj da ne budem ranjen u stomak. Bio sam teško ranjen i nisam mogao nikud sa mjesta. Pored mene ranjen je i Gojko Subaši, desetar u kojoj jedinici. Imao je lom noge, koja mu je kasnije odse ena. Iste no i, ranjen je obaveštajni oficir Trećeg bataljona Mira Jevi. Bio je ranjen još jedan borac, po imenu Rudi — Slavonac. Svi drugovi koji su ovde ranjeni i koje sam spomenuo, bili su hrabri u borbi, ali bi ipak izdvojio Rudija. To je bio izuzetno hrabar puškomitrailjezac. Za njega nije bilo zadatka koji on ne bi mogao izvršiti. Dok sam ležao onako ranjen, ekaju i pomo drugova, došao je do mene Lazo Latinović, zamjenik komesara Trećeg bataljona i rekao mi: »Mi o, naredio je komandant Bajić da odmah povuče i zadužio ih da nose ranjene drugove, a on je sa tri borca došao po mene. Strpali su me u ebe i odneli u potok, gde su me previli bolni ari Stevo Mandić i Jovan-Jožica Latinović. Potom su me stavili na nosila i odneli u Stab brigade. Kada me je, onako ranjenog, video Vlado Bajić i Simo Tadić, bilo im je jako teško, kao i ostalim mojim drugovima. Tu smo se zadržali kraje vrijeme dok su popravili nosila, stavili na njih neku ebad, zamotali i krenuli dalje.

Nakon ranjavanja, prešao sam preko Tare i Pive, sve do aerodroma Brezna. Naime, kod Gornje Brezne bio je napravljen privremeni aerodrom za spuštanje oružja, municije, hrane i prenos ranjenika u Italiju.

O meni je, kao i o ostalim ranjenicima, vodila brigu divizijska bolnica. Sje am se, nošen sam pored nekog potoka, ujem voda žubori, pa molim drugove da mi daju bar koju kap vode, ali nikо ne da. Poznajem glas Marije Jelić, borca Bravske ete, pa i nju molim za malo vode. Ona mi kaže da im je, za naše dobro, nareno da nam ne daju vode, ali na moju ponovljenu molbu, popusti, smilova se i donese mi toliko vode da grlo pokvasim.

U divizijskoj bolnici su mi previli ruku, a na nozi su izvršili operaciju. Izvadili su mi geler iz noge bez primjene sredstava za umirenje bolova. Strašno me je boljelo, ali sam izdržao. Operaciju su izvršili naši i italijanski lekari, na

stolu U nekoj kolibi. Držali su me za ruke i noge. Kada su mi izvadili geler, lekari su mi rekli: »Sada smo ti spasili nogu, jer umalo nisi ostao bez nje«.

Posle moje operacije, kolona ranjenika nastavila je put preko krša Crnogorskih planina. Bila je velika vru ina da smo teško izdržali. Imao sam mnogo rana, a zavoji krvavi pa su ih muve upljuvale i tako se sve ucralo. Prije nego što su me ostavili, nosioci su govorili izme u sebe: »Od ovog druga nema ništa, džabe ga nosimo kada je ve gotov«. Kada sam uo njihov razgovor, molio sam ih da me ostave, ali je bilo sve uzalud. Jedan brkajlja je govorio: »Ne emo mi gubiti glavu radi tebe kada si skoro ve umro«. Vidje i da od moje molbe nema ništa, zamolio sam jednog od nosioca da mi donese kakvu gran icu da bi se mogao braniti od muva, da mi ne idu na usta i u o i. Bilo je užasno...

Ubrzo, pošto sam napušten, primjetio sam da ka meni ide neki ovjek. Vjerovao sam da je to partizan kurir ili ranjenik. Kada mi je prišao blizu, video sam da ima petokraku zvijezdu, mašinku, pištolj i torbicu. Zaklju io sam da je kurir. Kada je prišao k meni, upitao je ko sam, iz koje sam jedinice i odkud sam tu. Dok sam ja progovorio, odmah smo se prepoznali. To je bio moj školski drug, komšija i prijatelj Branko Zrili. Pored svih muka, opet smo pri ali i smijali se. Ukratko sam mu objasnio šta se samnom dogodilo. Rekao mi je da je kurir pri jednom visokom štabu. Ja nisam znao da se Zrile nalazi u partizanima, jer sam otišao u proletere i nisam se vra ao u naše krajeve za vrijeme rata. Njegov dolazak k meni, za mene je bila sre a u nesre i, jer sam tvrdo vjerovao da me on ne i napustiti. Zamolio sam ga da sam procjeni situaciju, pa ukoliko vidi da u pasti neprijatelju u ruke, da me ubije, jer se oko nas vodila ogor ena borba. On me je na to upitao kuda su pobegli civilni koji su me bacili. Pokazao sam mu rukom šumu u kojoj su nestali. Otišao je da ih traži. Nakon kra eg vremena dotjerao je nekoliko seljaka. Tom prilikom on im je glasno rekao: »Ukoliko neki pokuša da bježi, bi e odmah ubijen«, dodaju i: »i ja u isto sa vama nositi druga do bolnice«. Zatim mi je Zrile objasnio da e tuda uskoro nai i njegovi drugovi, koji e me sigurno prebaciti do Centralne bolnice, a odatle e me preuzeti Crnogorska omladina kao i ostale ranjenike. Bio sam sav sre an.

Zrile, civili i drugovi iz Prate e ete Vrhovnog Štaba, koja je trebala da se prebaci za Italiju, nosili su me do Centralne bolnice. Odatle me je preuzeila Crnogorska omladina, zapravo šest djevojaka. Nosile su me ka aerodromu. Ispred reke Pive pridodata su im etiri Italijana, da pomognu djevojkama. Oni su me, sa djevojkama, preneli preko Pive 21. avgusta 1944. i donjeli do Brezne, gde se nalazio privremeni aerodrom.

Put od ranjanjanja do aerodroma bio je dug i naporan, stalno na domaku topovskih granata i mitraljeskih zrna sa zemlje i iz vazduha. Sve te okolnosti usporavale su kretanje kolone ranjenika, tako da smo bili u veoma teškoj situaciji, osim ostalog i u pogledu previjanja rana i ishrane. Previjen sam kad sam došao u Bari u Italiji.

Nadomak aerodroma preno ili smo u zidinama porušenih i popaljenih ku a. No je bila hladna, a mi ranjenici umorni, gladni, žedni, rane bole, jednom rjeju sve nam je smetalo. Djevojke su me stavile u zidine. Odmah su dvije otiše da traže kuhinju. Nakon izvjesnog vremena donjeli su mi lonac aja. Sutra dan, svi ranjenici su bili postavljeni oko aerodroma. Bilo nas je nekohko stotina. Pored ranjenika i civila nosilaca, bilo je mnogo i Italijana. Dežurni nas je obavestio da e avioni do i oko 7 sati. Ali, kako ih nije bilo, rekli su da e do i u 8. Kada ih ni tada nije bilo, zavladala je nervozna kod ranjenika. Na aerodromu je bila postavljena radio stanica. Radisti su stalno tražili vezu, ali je nisu mogli dobiti, dok se borba vodila po brdima iznad nas. Isto tako, njema ki avioni su bombardovali položaje naših jedinica i to nam je zadavalo dosta muke. U me uvremenju, drugovi sa radio stanice su nam javili da su uhvatili vezu i da su avioni na putu prema nama, što nas je veoma obradovalo. Ubrzo, posle saopštenja, avioni su se pojavili kao da su pušteni iz šume. Napred su prošli lovci, a zatim transportni za prevoz ranjenika i materijala. Napravili su par krugova i onda se spustili na aerodrom. Bilo je drugova koji nikad nisu vidjeli avion na zemlji, pa su vikali: »Odakle ovoliki kamioni«. Mi smo se tome smijali i na ra un toga izvodili šegu.

Ni danas ne mogu da zaboravim one divne djevojke, Crnogorke, koje su me sestrinski negovale, uvale, nosile i u avion smjestile. Njima sam, prije dolaska aviona, rekao

da, kada me budu trpale u avion, uzmu šatorska krila i ebad, u šta su me na tom krvavom putu povijale, i neka to podjele izme u sebe i sašiju odje u, jer su bile slabo obuene. Bilo im je jako dragو kada sam im ovo rekao. Dok su se avioni spuštali, one su uzele stvari i podelile. Usput su mi djevojke kupovale mlijeko kada bi naišli kroz neko selo. Istina, seljaci su odbijali da uzmu novac, ali su ga djevojke ostavljale u dvorišta ili davale djeci. Novac je onda bio malо vrijedan — bile su kune, ali se ipak njime služilo. Djevojke koje su me nosile toliko su se namu ile da su im ramena otekla, ali se ni jednog momenta nisu pokolebale. Kada bi se negdje odmarali, pjevale bi crnogorske narodne i partizanske pjesme. Meni su govorile: «Ne brini ništa Krajišni e, mi emo te nositi dok te god ne smjestimo u Glavnu bolnicu».

I tako, u jutarnjim asovima, 22. avgusta 1944. godine, na aerodrom Gornje Brezne po eli su da sle u savezni ki avioni, pra eni lovcima, radi odnošenja ranjenika za Italiju. Njema ke snage žestoko su napadale branioce aerodroma, Šestu Li ku diviziju. Celog dana vodila se žestoka borba za sam aerodrom, ali su svi pokušaji Nemaca da ometu saobra aj na aerodromu propali. Toga dana sa aerodroma iz Gornje Brezne u Italiju je prevezeno 1.059 ranjenika.

Mi o P. NOVKOVIC

U PARTIZANSKOJ ŠKOLI NAŠE BRIGADE

Još dok se naša brigada nalazila na borbenim položajima oko Pljevalja, u julu 1944. godine, otpo eo je organizovan proces prikupljanja boraca mla ih godišta iz bataljona i drugih jedinica brigade, u etu za vezu, sa ciljem da se poštede napornih i dosta estih marš — manevara, koje su izvodili bataljoni zbog izvršavanja odre enih borbenih zadataka. Težnja rukovodstva je bila da se ovi mali borci bar malo udalje od prvih borbenih linija i na taj na in, koliko toliko, zaštite od napornih i teških borbi i bojeva, koje je u to vreme vodila naša brigada i druge jedinice NOV protiv jakih neprijateljskih snaga, koncentrisanim u Pljevljima i drugim mestima. Da se za mlade borce organizuje specijalna nastava, koja bi se sastojala iz dela nastavnih sadržaja, kroz koje bi omladinci sticali osnovna znanja elementarne pismenosti i drugog dela, kroz koji bi se sticala najosnovnija vojna znanja i vestina ratovanja.

U to vreme sedište Štaba brigade i ete za vezu nalazio se u selu Crnoborje u okolini Pljevalja. U Crnoborju su tada bili okupljeni prvi omladinci, borci mla ih godišta, prvo iz jedinica koje su trenutno bile najbliže sedištu štaba brigade. Smešteni su u etu za vezu kao zasebna jedinica. U po etku je to bio vod. Okupljenim mladim borcima tada su govorili o njihovim sadašnjim i budu im zadacima, komesar brigade Krslo Baji i komandant brigade Vlado Baji . U svojim pristupnim besedama, oni su podvukli injenicu da e naša Partija školovati svoje mlade kadrove iz revolucije i NOB-e za vojni poziv i druga zanimanja — za potrebe privrede i narodne vlasti u oslobo enoj Jugoslaviji. Njihove re i kao da danas slušam: »... zato smo vas i okupili ovde,

na jedno mesto, jer je u ovom trenutku vaš najvažniji zadatak da uite i pripremate se za izvršavanje važnih i odgovornih zadataka u vojski, privredi, prosveti, nauci, kulturi, upravi i organima narodne vlasti u oslobođenoj zemlji. To od vas traži naša Partija i mi smo sigurni da ćete vi taj zadatak izvršiti asno i odgovorno, isto onako kao što ste asno, hrabro i odvažno izvršavali borbene zadatke do sada u svojim jedinicama».

Proces prikupljanja boraca mlađih godišta, iz bataljona i drugih jedinica brigade u Omladinsku štu, koja je bila u organskom sastavu Cete za vezu, bio je intenziviran u toku avgusta, septembra i oktobra 1944. godine. U oslobođenom Beogradu, omladinska šta, kao neformalna jedinica u okviru cete za vezu, dobila je svoju pravu fizionomiju. U svom sastavu je imala oko 25 do 30 drugova i drugarica. Prvi, opet neformalni, komesar Omladinske cete bio je Sreto Stupar, borac NOB-a od 1942. godine, učesnik velikih bitaka na Neretvi i Sutješci. Komandira cete se ne se am.

Najmarkantnija figura Omladinske cete bila je Mileva Vitorović, u brigadi poznatija kao »U-a«. Ona je u brigadu došla u avgustu ili septembru 1944. godine. »-U-a« je bila predratni aktivista sindikalnog i komunističkog pokreta, a u toku NOR-a aktivno je bila uključena u NOP. Od po etake oružanog narodnog ustanka 1941. godine, radila je u strogoj ilegalnosti za NOB-u. Naša »U-a« je bila: telo, duša, mozek, srce, majka, odličan drug, odlična uiteljica i pedagog, vojni i politički starešina, te prve partizanske osnovne škole Treće i Krajiške Proleterske brigade NOVJ. Mislim da mogu tvrditi da je ovo bila prva škola ovakve vrste u Italijani našoj NOV i POJ u toku NOR-a. »U-a« u svom lanku pod radnim naslovom školu naziva »Pionirska škola 3. Krajiške«¹, u kom je navodi deset imena svojih prvih učenika ponuđene škole, omladinaca, boraca NOR-a i to :

- »1. Zora Sešum, rodom sa Kozare, učesnik NOR-a od 1941,
2. Trivo Pupavac, rodom iz Lučići Palanke, Podgrme,
3. Hasan Hadžihasanović, rodom iz Sandžaka,
4. Luka Pjević, rodom iz okoline Glamoča,
5. Duško Grgić, rodom kod Bosile Dubice, Kozara,
6. Sreto Stupar, rodom iz okoline Bosile Petrovca,

7. Momir Rodi , rodom iz okoline Titovog Drvara,
8. iSlavko Zec, rodom iz okoline Titovog Drvara,
9. Ilija Iveti , rodom iz Titovog Drvara,
10. Ilija eki , rodom iz okoline Glamo a¹,
11. Rešid Durakovi , rodom iz okoline Bugojna,
12. Cvijo Rakita, rodom iz okoline Jajca (Janj),
13. Veselko Duki , rodom iz okoline Bos. Petrovca,
14. Ivi Ilija, rodom iz okoline Glamo a,
15. Ostoja Sunjka, znam da je samo iz Bosanske Krajine,
16. Mirko Bolta, rodom je od Kulen Vakufa (Biha),
17. Dušan Kneževi , rodom je iz okoline Titovog Drvara,
18. Mirko Kneževi , rodom je iz okoline Titovog Drvara,
19. Vojin Navaluši , selo Gornje Vukovsko (Bu ova a) Kupres.

Nastavni sadržaji u partizanskoj osnovnoj školi Treće Krajiške Proleterske brigade imali su dva dela i to:

Prvi deo obuhvatao je sadržaje opšte obrazovnih predmeta: srpskohrvatskog jezika, matematike, istorije, geografije, lepo pisanje, crtanje, higijenu i fiskulturu.

Drugi deo nastavnih sadržaja bio je posve en vojnim predmetima: pešadijsko naoružanje i nastava gaanja, strojeva obuka, osnovi borbene obuke, pravila unutrašnje službe, izučavanje sredstava veze (žičanju i radio) i vojno-piloti ka nastava.

Predmete prvog dela nastave izvodila je »U a« sama, dok su predmete drugog dela izvodili oficiri štaba brigade i bataljona. Nastava je izvoena onda kada brigada nije bila na maršu i kada omladinci nisu bili u borbi ili na nekom drugom borbenom zadatku. Većina omladinaca je samo dolazila na nastavu, a nakon predavanja vraćala se u svoje jedinice. U njima su obavljali svoje vojni ke dužnosti, plus što su imali obavezu da nauče i izrade domaće školske zadatke i tako naučene ili ispisane iznesu na narednom predavanju, koja su se održavala narednog dana, a možda i kasnije, zavisno od situacije.

Nastava je izvoena u šumi, proplanku, livadi, voćnjaku, a kada su uslovi dozvoljavali i u zatvorenoj prostoriji. A u

¹ Treće Krajiške Proleterska brigada (Zbornik seanja), knjiga II, str. 910, VlZ Beograd, 1969.

Beogradu i na Sremskom frontu (kad nije **bilo borbi**), nastava **je** naj eš e izvo ena u školskim zgradama, u kojima **su** postojale školske klupe i zidne školske table, **kao** i neka geografska ili istorijska karta podesna za nastavu **istorije** ili geografije. Uslovi rada u školskim zgradama za nas **su bili** super konforni, naravno upore uju i ih sa uslovima **rada pod** otvorenim nebom i bez naj elementarnijih sredstava za izvo enje nastavnog procesa sa u enicima.

Još mi je u životu se anju prvi as na kome sam prisustvovao u Partizanskoj osnovnoj školi brigade, koji je održan na proplanku jedne šume u okolini Uba ili Valjeva. Mislim da je to bila prva polovina septembra 1944. Prvi as na kome sam prisustvovao, bio je as istorije, a nastavna jedinica je nosila radni naslov: ODLUKE DRUGOG ZASEDANJA AVNOJ-a.

»U a« je as po elu sa pitanjem:

Sta je to AVNOJ?

Sreta Stupar je prvi digao dva prsta, i kada mu je »U a« dala re, on je veoma precizno izdeklamovao definiciju AVNOJ-a.

Zatim je »U a« postavila naredno pitanje:

Ko zna mesto u kome je održano drugo zasedanje AVNOJ-a?

Trivo Pupavac je prvi digao ruku sa dva prsta i zamolio »U u« da mu dozvoli da odgovori na postavljeno pitanje. Kad je dobio dozvolu, kao iz topa je »ispalio«:

»To je bio, stari, istorijski bosanski grad, Jajce.«

Tako je naš »Uca« prešla na izlaganje nove nastavne gra e o odlukama Drugog zasedanja AVNOJ-a, jednu za drugom je tumaila, a zatim smo ih mi, njeni u enici, ponavljali i nastavili da ih dobro uvežbamo i zapamtimo, s ciljem da postanu trajno vlasništvo naše memorije.

Školske doma e zadatke smo pripremali za vreme odmora, kra ih zastanaka na maršu, a esto puta i na borbenom položaju. Dok je nastava izvo ena, brigada nije bila na maršu ili u iborbi, zna i izvo ena je u vreme odmora.

Još ni do danas mi nije poznato kakav je bio zwani ni naziv za Partizansku osnovnu školu Treće Krajiske Proleterske brigade. U iteljica Mileva Vitorovi »U a«, našu ško-

lu naziva: »Pionirska škola 3. Krajiške«², me utim, meni je poznato da je naziv »pionir« upotrebljen za naziv boraca mla ih godišta, od samih njih nerado prihvatan, ak ih je vre ao, vre ao njihov ponos i dostojanstvo pripadnika NOVJ, jednostavno na takav naziv bili su svi veoma osetljivi i nisu dozvoljavali da ih druga ije oslovljavaju nego: Omladinac — borac NOVJ. Cak sa ove distance, mislim da je takva reakcija omladinaca bila sasvim opravdana. Ovo iz razloga što su mnogi od njih bjili borci NOB-e od 1941. i 1942. godine (Zora Sešum bila je u esnik NOB-e od 1941. godine). Nepobitna je i injenica da su ti omladinci ve bih prošli kroz surovu školu velikih bitaka koje je vodila naša brigada na Neretvi, Sutjesci, Livnu, Banja Luci, Crnom Vruhu i mnogim drugim ratnim poprištima širom Jugoslavije, a mnogi od njih su ve tada nosili na svom telu i po nekoliko težih rana, zadobijenih u borbama protiv neprijateljskih snaga.

Partizanska osnovna škola Tre e Krajiške Proleterske brigade, kasnije je poslužila kao jezgro za formiranje Omladinskog bataljona Prve Armije u Erdeviku, aprila 1945, pa je zatim bio lociran u Ba ku Palanku, koja se smatrala kao dublja pozadina fronta i sigurnije i bezbednije mesto za rad partizanske škole.

Komandant Omladinskog bataljona bio je Mirko Rokvi »Šoša« iz Tre e Krajiške Proleterske brigade (sada Narodni Heroj). Zadatak boraca ovog bataljona bio je da odmah otpo ne sa nastavom i u enjem u Ba koj Palanci. Kasnije e Omladinski bataljon potpasti pod komandu Štaba Tre e Armije i egzistirati kao zvani na jedinica Jugoslovenske Armije. Kao takva jedinica postojala je negde do kraja 1946. i po etkom 1947. godine, kada se ugasila. Ovo iz razloga što su omladinci odavde, nakon završetka osnovne škole i niže gimnazije, bili upu ivani u razne vojne škole u zemlji i inostranstvu, a jedan deo je nastavio školovanje u višim razredima gimnazije i srednjim tehni kim školama, a zatim nastavili da studiraju. Svi oni su postali ili vojne starešine, ili visoki stru njaci, ili su otišli na druge odgovorne dužnosti u privredi i dali svoj veliki doprinos izgradnji naše zemlje i njene privrede.

Vojin NAVALUŠIC

² n. d., str. 510

UO SAM POZIV — DRUŽE, DRUŽE!

Za vreime VII neprijateljske ofanzive, kao pozadinski radnik, nalazio sam se sa svojom porodicom u planini Gfolija. Po zadatku tadašnje partizanske vlasti, tj. odbornika Glomazi Miluna, 12. avgusta 1944. godine pošao sam u selo, zvano Seljani, da izvidim da li ima neprijateljskih snaga na tom terenu.

Do sela sam došao vrlo oprezno i obazrivo. Iznenada sam primetio, kod mesta zvanog »Umetališta«, gde su neki partizani izginuli, da tu nekog ima i ujem glas ka. ko zove: »—Druže, druže«. Na ovaj poziv ja sam se trgao, pogledao oko sebe i na desetak metara, u jednom žitu, ugledao sam oveka, koje sam prišao i video da je partizan.

Mada pod smrtnom opasnošću, rešio sam da pomognem ranjenom drugu. Pošto sam osmotrio teren, teško ranjenog i do kraja iznemoglog druga preneo sam u obližnju štalu. U toj štali sam ga previo na primitivan način, pocepaо sam svoju košulju i previo ga. U svojoj torbi sam imao nešto malo hrane, te sam ga nahranio. Ostatak hrane sam ostavio kod njega, uz napomenu da ne sme da napusti tu štalu dok ja ne dođem, u protivnom e biti ubijen od etničkih bandi, kojih ima na tom terenu.

Sutradan, teško se probijajući kroz etničke i nemačke patrole, uspeo sam doći do štale gde sam ostavio ranjenog druga. No, na moje iznenađenje, nisam našao ranjenog druga u štali. Tada sam pretražio svu okolinu da nije negde izašao ih živ ili mrtav. Pošao sam prema izvoru koji je u neposrednoj blizini i u jednom šumarku pokraj izvora našao sam ga u stanju potpune iscrpljenosti, kako fizički, tako i psihički. Za tako teško stanje, govori i to da nije bio u stanju da kon-

troliše ni fiziološke funkcije. Tako prljava, izbezumljena, li no sam ga oprao, o istio, skinuo sa sebe nešto ode e, obukao ga, sklonio se sa njim u obližnji grm, nahranio ga i tu smo saekali do pred no , kada sam ga polu nose i izveo iz zone najve e opasnosti od neprijatelja. Ponovo sam ga ostavio u jednoj drugoj štali, tako da sam sutradan došao sa konjem i dopremio ga u krug moje porodice. U trajanju od 12 dana je kod mene le en, pran, hranjen i njegovan.

Za vreme boravka u krugu moje porodice i u razgovoru sa njim, „saznao sam da se zove uro Kneževi i da je borac 3. Krajiške Proleterske brigade. Po povla enju neprijateljskih snaga i nastupanju naših jedinica, li no sam ga predao partizanskoj komandi koja se tada nalazila u mestu zvanom »Krstac« na Goliji.

Naš rastanak bio je dirljiv i potresan. Ja sam se oprostio kao sa svojim ranjenim sinom, a on kao sa ocem. Drhtavim glasom smo se oprštali, uz zavet da se javimo jedan drugome ako preživimo ovaj trnoviti i krvavi put ka slobodi.

Posle 12 godina, 1956. godine, došao mi je ratni drug uro Kneževi , koga nisam mogao prepoznati. Upitao me je: »Jesi li Ti i a Stevane« našta sam odgovorio potvrđno »Da«. Raširenih ruku smo se zagrlili. Osetio sam srda an i snažan zagrljaj. Posle kra e pauze, uo se njegov glas: »Roditelju moj, spasio e moj, pa jesi li živ?«. Za par sekundi navrle su sve misli na minule dane i iskušenja koje su nas sastavile.

Tako se završio naš susret posle 12 godina. Tu je kod mene ostao, kona io je i ponovo se rastali sa željom za dalje •usrete i vi enja u budu nosti.

Stevan BLECI

LIJE ENJE RANJENIKA NA SICILIJI

Savezni kim avionima, mi ranjenici, preba eni smo sa Pivske livade u Bari krajem avgusta 1944. godine i smješteni u savezni ke bolnice na Siciliji, da bi tamo lije ili rane koje smo zadobili u bitkama širom našeg tratišta. Do ekani smo kako to dolikuje, ka pravi saveznici i ratni drugovi. Meni je lekar bio jedan Englez, po inu kapetan, a bolni arka Maltežanka (sa ostrva Malte). Lekar je bio, kako bi naš ovjek rekao, dobar kao majka, od nas nije nikud odlazio, ve nas je uvjek obilazio, pitao šta nam treba, bole li nas rane i si. On me je operisao dva puta. Bila je potrebna i tre a operacija, koja je i obavljena, ali je oko nje došlo do oštре diskusije izme u mene i lekara. Htjeli su da mi nogu sjeku, jer je bila izdrobljena i puna gelera od bombe. Ja sam rekao da nogu sada nedam sje i, kada nije odsje ena u Jugoslaviji, gdje su me operisali bez ikakve anestezije. Nakon duže rasprave, obe ali su da je ne e sje i, ali e pokušati da izvade gelere. Ipak, zamolio sam našeg komesara bolnice da bude prisutan i da ne dozvoli da mi seku nogu. Obe ao mi je da ne e dozvoliti da je seku. Komesar je bio Crnogorac, ina e dobar drug i ovjek.

Izvršena je operacija i noga je ostala. Nakon dužeg nošenja gipsa, prohodao sam. U me uvremenu zarasle su i rane na prstima desne ruke, koji su bili presje eni. Dobio sam štake i pomalo po eo da se kre em. Gips na nozi je par puta menjan i rana je svaki put bila bolja. Isto tako, desna ruka mi je bila prebijena iznad lakta, pa sam i na njoj imao gips, ali sam ipak lakše podnosio bolove nego na nozi.

Bolni ko osoblje, a naro ito Englez — lekar, vodili su brigu o nama. U svakom pogledu su sve inili da što brže

prohodamo i ozdravimo. Englez je, za takvo zalaganje i odnos prema nama ranjenicima, odlikovan od našeg Vrhovnog Štaba, ime je bio neobično obradovan, pa se još više angažovao oko našeg lije enja.

U bolnici na Siciliji našao sam nekoliko naših drugova, teških ranjenika, koji su na lije enje došli prije mene. Tu smo se, za nekoliko dana, upoznali i pri ali o svojim događajima iz naše borbe. Milan Kukavica, iz 1. Krajiške brigade, bio je teški ranjenik. Ranjen je na Rajlovcu kod Sarajeva prilikom paljenja neprijateljskih aviona. Imao je lom noge, koja ga je strašno boljela. Pored Kukavice, ležao je i Radaković, rodnom od Bosanske Krupe, ili Bosanskog Novog. I on je ranjen za vrijeme paljenja aviona kao i Kukavica, sa kojim je bio zajedno u istoj jedinici. On je bio ranjen u stomak. I ako je bio težak ranjenik, Radaković se hrabro držao i lekari su sve u inili da ozdravi. Posle sam doznao da je završio tenkovsku školu u Bariju i srećno stigao u zemlju.

Na lije enju sam se našao i sa Dragom Atlagićem, Zorom Tojagićem i Neom Jaglicom. To su sve bili teški ranjenici i svi su ostali živi. Ne o je ostao bez oba oka. Oni su na Siciliji pronašli mene, jer su odnekuda doznali da su stigli ranjenici iz proleterskih jedinica. Drago i Zora, prilikom susreta, su mi ispričali da su na groblju u Siciliji pro italiani moje ime i prezime da sam umro, pa su položili i cvijeće. To je vjerovatno neko od drugova stavio na krst moje ime i prezime, jer je mislio da sam umro, budući da sam bio težak ranjenik.

Sa mnjom u bolnici na Siciliji ležalo je i nekoliko engleskih ranjenika. Do mene je ležao jedan Engles. Imao je oko 30 godina. On me je jako zavolio pošto sam bio težak ra-

njenik, a ina e sam bio mlad, pa me on zvao »Bambino«. Bio je **fabri ki** radnik. Volio je partizane. On mi je nabavio radio i govorio: »Slušaj Beograd, jer su u njemu partizani«. Tako sam uvjek slušao vijesti i prenosio novosti ostalim ranjenicima, naro ito gde se kod nas vode borbe i kako napredujemo. Saveznici su ovdje imali veoma korektan odnos prema nama i cijenili su našu borbu.

Tako e se samnom na lije enju nalazio i Drago Plavša, borac naše brigade, rodom od Bosanskog Petrovca. Bio je težak ranjenik, jer mu je bila povre ena ki ma, pa je bio nepomi an. Nakon izvjesnog vremena, jednog dana ga je lekar, Englez, doveo do mog kreveta i on je po eo hodati kao malo dijete. Ovaj lekar je posvetio ogromnu pažnju prema Plavši da bi prohodao, u emu je i uspjeo. Kasnije je Plavša dolazio do mene, jer ja nisam mogao nikud onako u gipsu. Englez je nau io nekoliko naših rije i, te kad izjutra dolazi, on stane na vrata i kaže: »Topro jutro partizano, topot, topot, boli, boli, ne boli«. Zatim se nasmije i kaže: »Partizani dobri«. Zahvaljuju i ovom lekaru, dosta nas je izlje eno, mnogima je spasio život.

Na lije enju na Siciliji ostao sam do januara 1945. godine. Iz bolnice sam došao u Bari. Tu sam našao Doku ubrila, komandanta logora. Naš sastanak bio je srda an. oko je bio zamjenik komandanta Tre eg bataljona naše brigade u 4. i 5. neprijateljskoj ofanzivi. Tu je bio teško ranjen. Izvukli smo ga Bogdan Bjeli i ja, da ne bi pao neprijatelju u ruke. Ispri ali smo jedan drugom kako smo došli u Italiju na lije enje. oko je ostao bez lijeve ruke.

Iz Barija sam u Jugoslaviju krenuo brodom »Makarska«. Došao sam na otok Hvar u bolnicu. Nakon par dana pregledao me je Dr. Davidovi i naredio da mi skinu gips sa noge. U ovoj bolnici sam ostao do marta iste godine. Nakon skidanja gipsa uspjeli su da mi izvade još jedan geler iz noge. Po ozdravljenju, upu en sam u Komandu pozadine 4. Armije u Trogir i primio dužnost komandira ete. U Trogiru sam ostao do oslobo enja zemlje. Vratio sam se svojoj rodnoj Krajini, na koju sam u Italiji stalno mislio i u tim mislima bolove lakše podnosio.

Mi o NOVKOVIC

SRBIJA NIJE DALEKO

Kada sam bio mali, pri ali su mi da je Srbija daleko. Da mi je neko u to doba rekao da u peške doputovati u nju, ne bih ga smatrao pametnim. Me utim, vreme je prolazilo, došao je rat. Godine 1942, u Drvar i Bosansku Krajinu, stigli su proleteri iz Srbije i Crne Gore. Sa grupom devojaka i mladića, te 1942. godine, posetio sam ranjene proletere u okolini Drvara. Ranjenici su bili teški invalidi, većinom oni promrzli u Igmanskom maršu i ranjeni u borbama do Krajine. Susret sa njima, osvežio je se anja i znanje i o ovom delu naše domovine. Tada mi je i Srbija postala bliža.

Avgusta 1944. godine, sa teritorije Sandžaka, put nas je vodio u Srbiju. Sa obale reke Uvac, 22. avgusta, bacili smo pogled na vrhove Zlatibora, a sutradan uputili se prema njima. Tada sam se setio i razgovora sa proleterima.

Udaljavali smo se od obale Uvea, kada su naši prednji delovi počeli borbu sa etnicima Zlatiborskog etničkog korpusa. Po kretanju borbe i ja i vatre, očekivali smo težak zadatak, ali je sve ispalо lakše od očekivanja. Očelne jedinice naše brigade potisnule su neprijatelja sa prvih položaja, a u vreme našeg uvođenja u borbu, etnici su počeli da se povlače. Nastavili smo potjeru za njima, vodeći i rauna da ne bi bili iznenađeni. Preko sela Selišta, Neghine, Draglice i drugih, približavali smo se Borovoj Glavi. Etnici nisu ni pokušavali da nas zaustave. To su primetili i seljaci. U jednom selu, ovek odmaklih godina, reči Peri Bosni u: »Počelo vam generali i vojvode, vojske u otadžbini«. Nije to vojska, već etnici, odgovori Bosni. »E, to je, kažu, kraljeva vojska«, podrugljivo uzvratili starac.

Na Borovoj Glavi etnici su pružili ja i otpor, a imali su i pogodne položaje. Me utim, pod pritiskom naših eta, oni su ubrzo napustili i te položaje. Dobro je po elo, kaže komesar uro Grbi , ali u Siibiji su još i Nemci, Bugari i Nedi evi izdajnici. Sa Borove Glave otvorio nam se pogled na livade i visove Zlatibora. Tu je i komesar bataljona Viktor Ku an. On nam pokazuje gde su Careve vode, Cigota, Palisad i koliko je udaljeno Užice.

Sutradan, 24. avgusta, naš bataljon se izdvojio iz sastava brigade i krenuo put Rožanstva. Maršovali smo užurbano i uz sve mere obezbe enja našli se tamo posle podne. U Rožanstvu je jedan bugarski bataljon i eta Nedi evih dobrovoljaca. Zadatak za napad primili smo u pokretu. Osmotrili smo panoramu Rožanstva. Vodovi su krenuli svojim pravcima, a desetine su se brzo sru ile dole, do položaja koje neprijatelj brani. Na tim položajima nije bilo mnogo neprijateljskih vojnika, što objašnjavamo da nas nisu o ekivali. To je bilo dovoljno da brzo i energično radimo. U prvom naletu razbili smo posadu neprijatelja, a oni, Bugari i Nedi evi dobrovoljci, koji su rm iz kasarni pošli u pomo , bili su uhvaeni u makaze. Nisu imali vremena da se organizuju za borbu. Delovali smo brzo, a samoinicijativa boraca i desetara došla je do punog izražaja. Oficiri bugarskog okupacionog bataljona i Nedi evi dobrovoljci, ne uspevši da srede svoje jedinice i organizuju odbranu, bili su prisiljeni da naredi povla enje. Neprijatelj se povla io u grupama i pojedina no, ostavljajući i municiju i razne delove opreme. Oni koji nisu bili pogodi eni i zarobljeni pobegli su put Užica. I tako je naš Prvi bataljon, u jednoj brzoj i smeloj akciji, oslobođio Rožanstvo, zarobivši desetak bugarskih vojnika i Nedi evih dobrovoljaca. Tako su imali i veći broj mrtvih i ranjenih vojnika. Zarobljena je znatna količina oružja, municije i drugog ratnog materijala.

Posle te pobjede, zano ili smo u selu Rožanstvo, gde nas je narod lepo primio. Ljudi su ovde razgovorni i postavljaju razna pitanja: da li priznajemo veru i slavu, kakvu državu hoćemo? Demokratsku i ravnopravnu za sve narode Jugoslavije, odgovara Pero Bosni . Tako su se redala pitanja i odgovori.

No i sutradan pre podne proveli smo mirno. Posle podne, u vreme kada smo bili na putu za ulazak u sastav bri-

gade, bili smo napadnuti od etnika. Ta borba nije bila laka. Pod pritiskom neprijatelja, davali smo otpor na dve tri linije. Sa poslednje linije prešli smo u protivnapad. S tim protivnapadom priveli smo borbu kraju i odvojili se od etnika. U neko doba no i došli smo u sastav brigade, a potom prešli put Nova Varoš-Užice. U vreme prelaska Nemci su tukli put artiljerijskom vatrom i u estalo upu ivali rakete u pravcu našeg prelaza. Osvanuli smo u marševskoj koloni. Put nas je vodio dolinom reke Moravice. U naredna dva tri dana prelazili smo iz jednog u drugo mesto uz manje borbe sa etnicima.

31. avgusta krenuli smo prema komunikaciji Uži ka Požega — Užice. Pred nama je bila etni ka požeška brigada. Borbu sa njom prihvatili smo iz pokreta. Najja i otpor etnici su pružili sa Gradine. Ali, kada je posle jedno asovne borbe Gradina pala, etnici su bili prisiljeni da se povuku na nove položaje, severno od komunikacije Uži ka Požega — Užice.

Sutradan, 1. septembra, primetili smo; položaji neprijatelja protezali su se u reonu: Uzi i — Rasna — Visibaba — Uži ka Požega. Primetili smo kako se etnici u grupama pojavljuju, o ito hteli su nam staviti do znanja da nas ekaju. Kad su posle podne ete Petog bataljona ušle u borbu sa etnicima iznad Uzi a, mi smo preduzeli pokret prema Požegi, sa zadatkom da napadnemo grad.

Pala je no i Požega je bila u mraku, a u njoj su etni ci gospodarili. Borba zapo eta kod Uzi a se nastavlja. Oglasile su se puške, mitraljezi, a tuku i minobaca i. Ubrzo, požeška kotlina bila je u vatri i dimu. Ulazimo u prve ku e. Desetine i vodovi prodiru sve više i dublje u odbranbene položaje neprijatelja. OštRNA borbe je u masovnoj upotrebi pušane i mitraljeske vatre, više nego u upornosti etnika. Sve smo bliže i bliže centru grada. Kada su se borci u reonu pošte oglasili: »Ura-a, napred, pobegoše«, otpor etnika je popustio. Borba je još trajala, ali je vatra bila slabija. Primetivši da se etnici povla e, poja ali smo pritisak. Još se puškaralo kada smo uli da komesar, Viktor Ku an, razgovara sa pošte telefonom sa etni kim komandantom, valjda korpusa. Požega je te no i oslobo ena i u njoj smo se zadržali narednih nekoliko dana.

4. septembra nastavili smo pokret. Put nas vodi prema Kosjeri u. Moj zadatak, kao komandira voda, je da sa vo

dom budem u prethodnici na putu Požega — Kosjeri . Levo i desno od puta, naše jedinice su u borbi sa neprijateljem. Išli smo umerenom brzinom uz sve mere obezbe enja. Na putu, ispred jednog sela, sa ekala nas je etni ka zaseda. Sa njom smo lako izašli na kraj. etnici su iz zasede najavili predaju, ali umesto predaje, pojahali su konje i pobegli. Ostalo nam je da žalimo što smo propustili priliku i bili prevareni. U neko doba no i, komandir me uputio levo od puta Požega — Kosjeri , da povedem borbu sa etnicima koji su se nalazili na kotama i kosama. Utrošili smo dosta vremena dok smo stigli tamo. Bio je ve i blizu dan, kada je Mirko, Slovenac, uputio nekoliko mina iz ru nog minobaca a. Kada su mine eksplodirale, etnici su se javili jakom vatrom. Ponovio je to još jedanput, a onda su etiri puškomitralsca jednovremeno otvorili vatru. Vatru su otvorili i ostali borci, a i pritisak naših jedinica s pravca sela Vranjani i onih desno od puta Požega — Kosjeri , primorali su etnike da napuste položaje pred nama. Na njihovim položajima našli smo nekoliko pušaka i sanduk municije. Vioo Sevo je priveo i jednog ranjenog etnika, kojeg je bolni arka, Kosa Mrda, previla. Njega i dva zarobljenika predali smo štabu bataljona.

Sutradan okrenuli smo se prema neprijatelju i Jelovojo Gori. Na putu su nas sa ekivale manje grupe etnika i posle puškaranja brzo su nestajale. To nas je mamilo, pa smo u pokretu nabasali na jake snage neprijatelja. U reonu Gradina, komandant bataljona Miljevi , bacio nas je u vatru. Primili smo zadatak i prešli u napad. Po etak borbe bio je oštar, a pored mitraljeske i puš ane vatre, proradili su i minobaca i. Prate i vod bataljona tukao je neprijatelja na jednom platu sa uspehom. Ipak, nismo uspeli u prvom pokušaju, ah nismo odustali ni od borbe. Dobili smo dopunski zadatak, a vod Goluba Duki a, dobio je poseban. Po tom zadatku, vod je imao, pod zaštitom vatre, zbaciti neprijatelja sa platoa i tri, etiri ku e koje su etnici branili. Sve je išlo po planu. Kada su borci voda bili na potrebnom odstojanju, otvorili su ubita nu vatru, uzvikivali: »Ura, napred proletari«, pobacali ru ne bombe i krenuh napred. Uspeli su se dokopati ku a, a ubrzo stigli su i ostali vodovi. Neprijatelj je bio zba en sa položaja i našao izlaz u begstvu. Pobegli su u šumu koja je strmo padala prema Kosjeri u. Na bo-

jištu su ostavili zastavu, nešto oružja i municije. Nastavili smo poteru za njima, ali smo u gustoj šumi naišli na jake snage etnika i morali srno se vratiti.

7. septembra poseli smo nove položaje na Jelovoj Gori. Nare enje je glasilo, da se neprijatelj mora zadržati u napredovanju. Bili smo svestni težine zadatka, jer smo pred sobom imali jake snage neprijatelja. Pored toga, naš i Peti bataljon, bili su više istureni prema neprijatelju u odnosu na ostale jedinice brigade.

U toku dana etnici su imali nekoliko napada na naše položaje, ali su bili odbijeni. Ujutro 8. septembra, etnici su veoma jakim snagama krenuli u nove napade. Pritisak neprijatelja sve se više poja avao, a nama je ponovljeno nare enje da se neprijatelj po svaku cenu mora zadržati do mraka. Borba se sve više rasplamsavala. Po držanju komandanta bataljona, primetili smo da je situacija ozbiljna i zadatak odgovoran. On i komesar su sa nama, izdaju dopunska nare enja i li no uti u na tok borbe. Protivnik je uporan, napada u talasima, ali se svi njegovi juriši razbijaju o vrstu odbranu naših boraoa.

Nešto pre mraka primili smo zadatak da krenemo u protivnapad. Sa napadom smo nastavili i sutradan. Na putu do Kosjeri a, etnici su se povla ili, a u povla enju, prisilno mobilisani, su napuštah etni ke redove i predavalci se našim borcima. U gonjenju neprijatelja, koji se užurbano povla io, ušli smo posle podne 9. septembra u Kosjeri , u kojem je neprijatelj pružio slabiji otpor.

Zakona ili smo u reonu sela Brajkovi i i sutradan, 10. septembra, produžili prema Ravnoj Gori. Put nas je vodio prema Tometinom Bolju. Još dok smo se primicali selu, ostale naše jedinice ve su vodile borbu sa etnicima na Ravnoj Gori. Bio je to prvi ozbiljan sukob posle borbi vodenih na Jelovoj Gori. U tim borbama na Tometinom Polju, naša eta nije u estvovala, pa smo i drugu no po redu proveli mirno.

11. septembra izbili smo na vrhove Ravne Gore, gde smo se sadržali dva dana.

•13. septembra spustili smo se sa Ravne Gore u dolinu reke Kolubare, gde smo imali kra u borbu sa Nemcima i etnicima. U toku dana izbili smo pred drum Valjevo — Obrenovac, ali isti nismo mogli da pre emo, jer se njime

kretala jedna nema ka motorizovana kolona. Nemci su otkili naše prisustvo i otvorili vatru, prisilivši nas da se povuemo od druma nekoliko kilometara. U toku povlačenja ranjen je i zamenik politi kog komesara naše Triete, Dušan Morača.

U toku noći prebacili smo se preko druma i reke Kolubare kod sela Slovac. Po prelasku Kolubare vodili smo više-asovne borbe sa etnicima, a uveče 14. septembra, krenuli smo ka Valjevu, da u estvujemo u napadu na grad.

Zaustavili smo se u pošumljenom terenu severo-istočno od kasarne Petog puka. Čelično slušali smo borbu za oslobođenje Valjeva, jer naša eta u njoj nije u estvovala. Ujutro 15. septembra, hitno smo prebačeni na put Valjevo — Ub, negde u reonu sela Grabovica, jer je od Ūba prema Valjevu krenula jaka nema ka motorizovana kolona i naš zadatak je bio da je zadržimo u napredovanju. Postavili smo se na položaje, tako da vatrom udarimo neprijatelja kada se kolonom bude uzdužio na putu. Kada je kolona naišla ispod naših položaja, otvorili smo vatru iz svih oružja i vozila su stala, a nemački vojnici su počeli iskakati iz njih, tražeći i zaklon. U toj situaciji izvršili smo juriš na neprijateljsku motorizovanu kolonu zaustavljenu na drumu. U kratkoj, ali veoma žestokoj borbi, naneli smo neprijatelju znatne gubitke, a zaplenili smo i nekoliko mitraljeza i dva protivkolska topa. U toj borbi, na drumu, posebno se istakao mitraljezac Mirko Rokvić — Soša. On je usko i u jedno napušteno vozilo na komu se nalazio protivkolski top i oopalio iz njega nekoliko granata duž neprijateljske razvijene motorizovane kolone. Kada su se Nemci sredili, preduzeli su protivnapad i mi smo bili prisiljeni da se povučemo na ranije položaje. Dobivši pojavu anja sa pravca Obrenovca, produžili su pokret prema Valjevu, ali pod dejstvom naše vatre sa okolnih visova. Do kraja dana, ta nema ka kolona, spopila se sa svojim snagama, koje su se u Valjevu držale još samo u kasarnama Petog puka.

No u 15/16. septembra prešli smo reku Kolubaru i zaustavili se u reonu Lajkovca. Ostali smo tu na odmoru do kraja meseca. Bio je to zaslужan odmor posle napornih borbi.

1. oktobra stavljeni smo u pokret. Padala je kiša i duvao hladan vetar. Posle podne, u selima bliže Ubu, prihvatali smo

borbu sa etnicima. Ta borba usporavala je naš pokret ka Ubu, jer smo se morali razvijati u borbeni raspored. etnici su pružali manji i ja i otpor na dve, tri linije. Na poslednjoj imali smo dosta posla sa njima, ali su i nju morali napustiti. etnici su se postepeno povla ili prema Ubu i Nemcima u njemu, a mi smo se na njihovim leima dohvatali prvih ku a Uba, gde smo vatrom neprijatelja bili zaustavljeni. U jednom od pokušaja da dublje prodremo u grad, teško je ranjen Toma Pilipovi . Niko nije primetio da je pogo en, a on nije bio sposoban da traži pomo . Brzo su posli da ga traže i našla ga je Jela Zori . Ležao je pored puta, u jarku, u besvesnom stanju. Jela i An a uneli su ga u jednu ku u, previle i brzo prebacile u bataljonsko previjalište, a zatim u brigadni sanitet, gde je uspešno le en.

U odbrani Uba Nemci su, pored pešadije, imali artiljeriju i oklopna vozila. Uporno su se branili, pa je i sutradan, 2. oktobra, dan bio težak. Nemci su bili tvrdi, a i etnici sa njima nisu popuštali. Tek posle podne situacija se poela menjati. etnici su postepeno napuštali svoje položaje, a Nemci su se sve više prikupljali u utvr eni deo grada. Baš u to vreme našli smo se na mestu odakle smo mogli videti taj deo Uba i dolinu reke Tamnave. U toj situaciji primetili smo i prikupljanje nema kih jedinica, ali se borba još vodila. Ipak, krajem dana, Ub je bio u našim rukama.

Još u toku no i 1/2. oktobra, Pero Bosni i ja došli smo u kontakt sa jednim Beogra aninom i njegovom kerkom. Kako je bila no i kiša, mi smo, koriste i zatiše u borbi, navratili u jednu ku u, dva — tri puta. U njoj je bio domaćin sa porodicom, a i Beogra anin sa njima. Slu ajno smo otkrili Beogra anina i naša radoznanost o prilikama u Beogradu, otvorila je temu razgovaranja. Kazivanja Beogra anina nisu nam bila ubedljiva, a i on je primetio da sve što kaže, primamo sa rezervom. Rekli smo mu da smo od Drvara i da smo Krajišnici, a on je nastavio: »Imam brata u Prvoj srpskoj proleterskoj brigadi. Sa partizanima je otišao u Bosnu i tamo je, na Livnu, ranjen 1942. godine. Le en je u partizanskoj bolnici koja se nalazila duboko u šumi, negde kod Drvara ili Petrovca. O bratu je ovo uo od jednog njegovog druga, partizana, koji je pod tu im imenom dolazio u Beograd«.

Nismo mu ništa rekli, ali je primetio da smo rezervisani. Onda se odvojio od nas, brzo se vratio iz sobe u koju je ušao. Izvukao je busolu iz džepa, francuske proizvodnje i pružio je Peri. Dao inu je i adresu stana i pozvao nas, kada uemo u Beograd, da ga posetimo u ku i.

Vreme je brzo prošlo i mi smo za svega dvanaest dana bili u Beogradu. U Beogradu nismo uspeli da se naemo sa njim. Pero je sa etom i brigadom pošao na Sremski front. Sa sobom je poneo adresu i busolu, a ja sam 19. oktobra smešten na le enje u železni ku bolnicu na Dedinju. Ni kasnije se nismo našli sa tim Beogra aninom. Pero je, teško bolestan, umro 1946. godine u Surdulici, a ja nisam znao adresu tog Beogra anina.

Dušan M. DUKIC

BORBA U REONU KOSJERI A

Poslije oslobo enja Kosjeri a 4/5. septembra 1944. godine i razbijanja etni kog valjevskog korpusa, 5. septembra, nave e, stiglo je nare enje iz Štaba brigade da Peti bataljon ostane u Kosjeri u sa zadatkom da obezbedi naselje od etnika sa pravca Valjeva, Tometinog Polja i Ravne Gore. Položaj Prvog bataljona na Gradini preuzela je Prva eta Petog bataljona.

Sedmog septembra, oko 13 sati, sa pravca sela Bjelotrica, Muši a, Sevrljuge, etnici su napali Peti bataljon u Kosjeri u.

Prvi napad etnika odbijala je Prva eta, koja se nalazila na -položaju Gradine. Namjera etnika je bila da opkole Kosjeri i da na tom prostoru tuku naše snage.

Raspored naših jedinica nije dozvoljavao bilo kakvo iznena enje. Prva eta bila je na Gradini, orijentisana prema komunikaciji Užice — Uži ka Požega — Kosjeri — selo Tu bi i i Bjeloternic, štab bataljona sa Drugom i Prate om etom bio je zapadno od Kosjeri a, a Tre a eta u Kosjeri u. Ovakav raspored bataljona omogu io je brzo stupanje u borbu svih jedinica i onemogu io etnike da postignu iznena enje, jer su i položaji bili pogodni za odbranu.

Poslije napada na položaje Prve ete, brzo je uslijed in napad i na ostale jedinice bataljona. Zahvaljuju i blagovremenom otkrivanju etni kog približavanja, bataljon je bio spreman na borbu i odgovorio je vatrom na prvi nailazak etni kih kolona. Bili smo dobro naoružani, sa dosta municije.

etnici su nastupali u kolonama. Bez obzira na njihove gubitke, jurišali su po talasima. Vide i pred sobom brojno

daleko nadmo nije etni ke snage, štab Petog bataljona je poslao izvještaj Štabu brigade o snazi i na inu dejstva etnika. Izveštaj je glasio: »• etni ke snage u ja ini od oko 10.000 etnika, napale su bataljon sa pravca sela Bjeloterici, Tubi i i Sevriluge. Nastupaju u gomilama, ima ih bez oružja, sa sjekirama i rogujama. Po njihovom srljanju, vriski i pjesmi, vidi se da su pijani. Napad etnika ne emo mo i izdržati, jer ih ima mnogo. Pod ja im pritiskom mora emo napustiti Kosjeri i pod borbom povla iti se grebenom kose u pravcu Drmanovina (trg. 1022)«.

Mali kurir Gojko bio je spreman. Poštu je uzeo, konja uzjahaio i otiašao u Stab brigade, koji je bio daleko. Trebalо je ekati oko tri sata dok se kurir vrati i doneše odgovor od Štaba brigade. U tom me uvremenu stigao je kurir od ure Babi a i Jocana Mora e, iz komande Prve ete, koji su nas izvještavali da etnici vrše jak pritisak na položaj njihove ete.

Stab bataljona, na osnovu novonastale situacije, doneo je slede u odluku: Druga eta da ostane na svojim položajima zapadno u selu Kosjeri u, Tre a eta da se povu e >z Kosjeri a i postavi na položaje grebenom kose južno od sela Drmanovina, radi bo nog dejstva na etnike koji su vršili pritisak na Prvu etu. Prate a eta da posjedne položaje u produžetku od Tre e ete, sa istim zadatkom. Prva eta da i dalje ostane na Gradini, sa zadatkom da se dijelom obezbe uje od Trnove. Ocenili smo da ovakav raspored bataljona najbolje odgovara zemljишnim uslovima i da je omogu avao solidnu odbranu.

Cijeli dan borba je bjesnila. Vrilo je kao u nekom kazanu. etnici su jurišali, a naši borci su vrlo — vešto koristili takvu situaciju kod neprijatelja. Na stotinu metara puštali su strelja ki stroj ispred sebe da bi potom najžeš om vatrom osuli po neprijatelju.

Pritisak etnika bio je vrlo snažan, tako da se Prva eta morala povu i sa Gradine. Za to vreme naredio sam Treoj i Prateoj eti da podrže povla enje Prve ete. Kurir iz komande Prve ete je stigao u štab bataljona i doneo izvještaj, koji je glasio: »Moramo se povu i, kolona iz sela Trnave obišla nas je i preti opasnost da nas opkole. Vod koji smo dali na taj pravac, nije u stanju da ih zadrži«.

Komanda Druge ete je javila: » etnici ušli u Kosjeri i velika kolona kreće prema selu Sjeća Reka. Napali su naše položaje, ali smo ih odbili.

Kurir Gojko je iz brigade doneo poštu u kojoj je pisalo: »Ostanite na svojim položajima, nemojte napuštati Kosjeri, jer je taj teren biti važan za dalje naše borbe. V. Baji «.

Sta da se radi, pitali smo se u štabu bataljona? Kao da štab brigade ne vjeruje našem izvještaju o broju etničkih snaga. Odlu ujemo da pišemo drugi izvještaj štabu brigade o najnovijoj situaciji i da ih zamolimo da nam šalju pojačanje, s obzirom na neravnomjeran odnos snaga.

Borba je postajala sve jača i na položaje Druge ete neprijatelj je vršio jak pritisak. Prva eta je bila zaposjela nove položaje. Etnici su je u stopu pratili, obilazeći i njene položaje preko sela Trnove i Gubin Dola. Desno i lijevo od našeg bataljona nije bilo naših snaga, koje bi dale otpor etnicima, pa smo morali biti oprezni da nas etnici ne okruže, jer bi tada bataljon bio u vrlo teškoj situaciji. Da bi se spriječilo okruženje, Drugu etu smo povukli iz sela Kosjeri, da podrži dejstvo Prve ete. Prvu etu smo orijentisali da dejstvuje prema koloni koja je nastupala preko Trnavе. Treći i Prateću etu smo vezali na lijevom krilu Druge ete, da spriječi nastupanje etnika prema centru našeg borbenog rasporeda. Jedan vod Treće ete imao je zadatak da spreči etnike koji su nastupali prema selu Sjeća Reka i Cikoti. Borba se sve više zaoštravala. Pristizale su nove etničke snage. Juriš za jurišem se redao. Nekoliko juriša odbila je Prva eta ručnim bombama. Naredio sam da se vatra ne otvara na dužem odstojanju od 200 metara, a potom iz blizine da se gača neprijatelj.

Dok smo vodili uipornu borbu i drugi kurir je stigao iz Štaba brigade. Naređenje je glasilo: »Skrećete vam se pažnja da ne smijete ni po koju cijenu dozvoliti da etnici ovladaju Drmanovinom. Sesti bataljon, Italijanski, stiže vam za pojačanje. V. Baji «.

Na naš zahtev, štab brigade uputio je Sestu bataljonu prema Drmanovini, za pojačanje našem bataljonu. Napadi etnika nisu prestajali, verovatno s namerom da ovlađuju sa Drmanovinom, kako bi sutradan imali lakši posao. Kada

je stigao Sesti bataljon, komandant bataljona je došao kod mene da se upozna sa situacijom i koordinacije dejstava naših bataljona.

Sesti bataljon je zaposjeo položaje na desnom krilu Petog bataljona, u reonu sela Ribaševina i Gubin Potok. Do 21 as, bataljon je ostao na ovim položajima. Kod Italijana nije postojala dovoljna disciplina u trošenju municije, a rezerve su bile daleko. Kako su naoružanje imali italijansko, nijesam bio u mogu nosti da im posudim municije. Zbog toga sam od štaba brigade tražio da na ovaj položaj uputi Drugi bataljon kao poja anje, što je štab brigade i u inio. Duranu Kova evi u, komandantu Drugog bataljona, nije bio jasan razlog našeg povla enja pred etnicima. Pomalo je sumnjao u naša kazivanja o snazi etnika.

Zaposjedanjem položaja od strane Drugog bataljona, na mestu Italijanskog bataljona, odbrana je postala mnogo vrša i stabilnija. Pokušaji etnika da u toku dana ovladaju Drmanovinom na pravcu Petog bataljona, nisu uspjeli. Nekoliko juriša bataljon je odbio. Borba nije prestajala ni u toku no i. U toku no i neprijatelj je prikupljaо nove snage, pripremaju i se za nove napade.

Osmog septembra, rano ujutro, etnici su preduzeli snažan napad velikim snagama i potisnuli oba naša bataljona u pravcu Jelove Gore. Stab Petog bataljona je o ekivao ovakav razvoj doga aja, pa je na vrijeme preuzeo potrebne mjere. Još u toku no i prebacili smo Drugu i Prate u etu na slijede e uzastopne položaje, sa zadatkom da organizuju prihvati drugih eta kad se budu povla ile. Stab Drugog bataljona nije predvi ao snažan napad neprijatelja, tako da se narednog dana našao u težem položaju. Bataljon se povlaio bez prihvata i preko sela Rovi i naišao na etnike, koji su pokušali da ga okruže. Morao je vršiti proboj na dva pravca da bi izbegao opkoljavanje.

Peti bataljon povla io se južno, u pravcu sela Tubaji i, ije je povla enje prihvatio i štitio Prvi bataljon, koji je tako e stigao na položaje. Preko 15 kilometara, Peti bataljon se sam povla io i odolevao napadima etnika, koji su nastupali prema Jelovoj Gori. Neprijatelj je jurišao u talasima, bez obzira na njegove gubitke. Koliko je etnika izginulo i ranjeno u toj borbi, nismo bili u mogu nosti izbrojati, ali se zna da su im gubici bili veliki.

Poslije povla enja Drugog i Petog bataljona na Jelovu Goru, cijela brigada bila je postavljena na liniji Rovi a. Oko 13 sati, stigle su Tre a Li ka i Trinaesta Proleterska brigada. etnici su bili zaustavljeni, a potom razbijeni i naterani na povla enje. To je bio poslednji ja i otpor etnika.

Ilja RADULOVIC

VII BATALJON — INŽINIERIJSKI

Ve nekoliko dana cela brigada vodi žestoke borbe sa etnicima. Sedmi bataljon je izbio na Jelovu Goru oko podne 7. 9.1944. godine, i još u toku no i zaposjeo rovove, koji su tu ostali još iza prvog svetskog rata. Puškaranje, povremeni mitraljeski rafali, a s njima pomešana vriska etnika, uli su se na sve strane.

Sutra dan, negde oko devet asova, preko proplanaka i šumaraka Jelove Gore, zaorilo se: »Ura, napred bra o etnici!« Uprkos jakoj vatri iz naših rovova, etnici su jurišali kao ovce na sol. Sto su se više približavali našim rovovima, silina njihovog naleta postajala je sve slabija, a onda, osetivši prasak naših runih bombi, njihov celi stroj bi se povlačio prema polaznim položajima na isto nim padinama Jelove Gore.

Nakon izvesnog vremena, pošto bi se »sredili«, sledio bi novi nalet, drugi, pa treći i tako sve do kasno po podne, redali su se njihovi juriši, jedan za drugim. U jednom od tih juriša, zarobili smo nekoliko etnika i doznali na ih njihovih »priprema« napada. Neposredno pred svaki juriš, pod kontrolom okorelih zlikovaca, ovi tek mobilisani mladi i, morali su da popiju po nekoliko aša rumu ili ljute rakije — šljivovice, a zatim razvijeni u streljački stroj, iza koga su stajale elite Dražinog poverenja sa pištoljima i mašinkama na gotovs, kretali su silovito na juriš. Daljina od njihovih polaznih položaja do naših rovova, iznosila je blizu jedan kilometar. To je bilo dovoljno, da uz zaglušuju u vrisku, izlapi alkohol i splasne »moral«.

Komanda bataljona je u o ekivanju etni kog juriša naredila : » etni ki strelja ki stroj pustili što bliže, a onda svu

vatru osuti po njima, a zatim pre i u protivnapad i gonjenje«. etni kih juriša je bilo dosta, ali smo sve uspešno odobili.

Negde oko 17 asova, na greben Jelove Gore izronio je i poslednji strelja ki stroj. Vriska etnika, nadja avala je pucnjavu. Sa naše strane oglasio bi se, rede, po koji rafal po njihovom strelja kom stroju. Kad bi etni ki prvi stroj izbio na pedesetak metara blizu naših rovova, u dejstvo bi stupali naši odli ni strelci, ga aju i one iza strelja kog stroja, koji su, silom, pretnjom oružjem i rakijom, održavali »morak« etnika. vrstina i sigurnost naše odbrane, slabila je silinu etni kog juriša, dok se na kraju nije sasvim ugasila.

etni ki juriš, pretvarao se u bijeg. Prešli smo u protivnapad. Sada, sa našim uzvikom: »Ura, napred proletari«, borci Sedmog bataljona krenuli su u napad, gone i razbijene etnike, pa smo se ubrzo našli na isto nim padinama Jelove Gore.

Bilo je, u ovoj borbi, i kod nas krize zbog nedostatka municije. Sre om, pomo u municiji dobili smo od komore XIII Proleterske brigade »Rade Kon ar«. Naš težak položaj olakšala je još jedna okolnost. Naime, s druge strane, u etni -koj pozadini, ula se truba urana Kova evi a, komandanta Drugog bataljona. Njegov bataljon se ve ranije probio u pozadinu etnika i silovito nastupao u pravcu Kosjeri a, tako da im je jedva umakao i sam Draža Mihajlovi sa svojim štabom, ali bez radio stanice i arhive.

I na ostalim pravcima naše jedinice su napredovale, gone i razbijene etnike. Masa, tek mobilisanih etnika, predavala se našim jedinicama. Neki od njih odmah su stupali u naše redove, drugi su zahtevali da se na par dana vide sa porodicama, a oni koji su o ekivali sud naroda su se skrivali i izvla ili u pravcu Drine. Naš bataljon slavio je pobeđu, utoliko ve u, što je ona, u oima ostalih bataljona u brigadi, zna ila visoku ooenu njegove borbenosti.

Nakon ove borbe, Sedmom bataljonu poveravani su kasnije i samostalni zadaci u sklopu Beogradske operacije, kao: obezbe enje elektri ne centrale u Vreocima kod Lazarevca, zaštita pozadine snaga koje su vodile borbu u Beogradu i sli no.

Po oslobo enju Beograda, ovaj bataljon je ostao u Top-Didero izašao iz sastava naše brigade i uskoro inio jezgro novoformirane Prve željezni ke brigade RVK.

Pero KNEŽEVİ

Nada Novaković : »Na Grme planini« 1942. — akvarel

SE ANJE NA ANDU JOKI

Ana je rođena 1924. godine u selu Vodenica kod Bosanskog Petrovca, ina je žarišta našeg pokreta od 1941. godine. Ona, kao i cela njena porodica, učestvovala je u NOB od prvih dana ustanka.

U našu, bravsku, etu Ana je došla avgusta meseca 1942. godine. Ostao mi je u se anju naš prvi susret. Devojka, pravo oli enje lepote. Srednje visine, vitkog stasa, kstenjastih očiju, rumenog lica, plave kose ispletene u dve duga kepletenice, koje su se spuštale do pojasa. Sve nas je plenila lepotom, srda nosti i drugarstvom. I naš odnos prema njoj bio je vrlo korektan i drugarski.

U svim borbama koje je vodila naša eta, Ana je bila u prvim borbenim redovima. I ako mlada i neiskusna u rukovanju oružjem, ona je ibrzo savladala borbene veštine, tako da u niem nije zaostajala od ostalih boraca u eti. Posebno su ostali u se anju njeni borbeni podvizi decembra meseca 1942. godine u reonu planine Borje, u borbi protiv etnika. U toj borbi, Ana je ispoljila veliku hrabrost, predvodivši jednu grupu bombaša. Zaslugom njene grupe, etničci su razbijeni, a našoj eti omogućeno da nastavi gonjenje razbijenog neprijatelja prema Tesli u. O ovoj akciji dugo se prepričavalo u eti, a naročito o hrabrosti Ana e Joki.

Slijan podvig Ana ini u borbama u reonu Govze, za vreme Pete neprijateljske ofanzive. Kao politički delegat, ona juriša na elu svoga voda i tako sprečava da neprijatelj ne ovlada položajima koje je branio vod pod njenom komandom.

Kao i svaki dobar vojnik, Ana se posebno radovala kada bi njen vod i eta uspešno izvršili borbeni zadatku.

Cesto puta je govorila, da je, od prvog dana ustanka, njena želja bila, da se bori protiv neprijatelja ravnopravno sa nama muškarcima.

Sve vojni ke obaveze An a je izvršavala kao pravi vojnik — išla u patrolu, bila na izvidnici i na straži, u estvovala u svim borbama koje je vodila naša eta. Cesto puta na maršu bi zamenila umornog puškomitralsca. Sve njene obaveze ona je izvršavala vrlo odgovorno, blagovremeno i za primer drugima. Ona nije bila samo borac u užem smislu re i. Ona je bila više od toga. Za vreme odmora, sama ili sa ostalim drugaricama u eti, organizovala bi pranje i krpljenje veša ostalim borcima ete. Taj posao obavljala bi u vreme dok bi oni drugi borci spavalii se odmarali. Na svim petokrakama boraca naše ete, An inom rukom bili su izvezeni srp i eki — naš proleterski simbol.

Mi ostali borci u eti, imali smo utisak da se naša An a, kako smo je zvali, ne može umoriti. Nikakvi napori i teško e nisu mogli umanjiti njeno raspoloženje. Uvek bi bila vesela i nasmejana, pa i u onim situacijama koje su bile vrlo kriti ne i ozbiljne. Naprimer u borbama oko Tesli a, po etkom 1943. godine, An a je ostala bez obu e. Noge je zamotavala u par ad od vojnog ebeta. Kad bi je sa sažlenjem neko od nas upitao: »An o, je li ti je hladno po nogama«, ona bi odgovarala: »Nije udobno, ali nije nepodnošljivo«. Bili smo svesni da nas teši. Prve zarobljene cipele u eti, bile su Andine.

Brojni su bili poviži Ande Joki . Na primerima njene hrabrosti i plemenitosti, u ili su se mnogi borci naše ete, sve do jednog tragi nog septembarskog dana 1944. godine, na Ravnoj Gori, kada je nesretnim slu ajem izgubila život.

Obilaze i položaj svoga voda, na njenu nesre u, zalutala je u tamnoj no i, naišla na stražara svoje ete, koji je, bez opomene, puao u njenom pravcu. Bila je smrtno pog o ena.

I tako se ugasio život jedne devojke u 19-toj godini mlađosti, ugasio se život jedne hrabre partizanke, borca brav ske ete, lana SKOJ-a od 1941. i lana KPJ od 1942. godine — ugasio se život Ande Joki .

Gojko GRBI

DOLINOM KOLUBARE

I u valjevskom kraju bilo je žestokog terora od strane okupatorskih vojnika, etnika i drugih doma ih izdajnika. Kona no, dolaze septembarski dani 1944. godine. Tada su, 1. Proleterska i 6. Li ka divizija, 15. septembra, oslobodile Valjevo i okolna mesta.

Naša, Tre a Krajiška Proleterska brigada, po oslobo enju Valjeva, kre e dolinom reke Kolubare i Ljiga... Tada sam i ja stupio u ovu brigadu i raspore en u Prate u etu Prvog bataljona. Dolazimo u varošicu Ljig i tu, ete mog bataljona, raspore uju se, u samom mestu i po okolnim selima, radi odmora, dopune u ljudstvu i iš enju terena od etnika. Moja eta se smešta kod Radivoja Mili evi a. Narod nas oduševljeno do ekuje. Negde je taj do ek bio i bolan. Pre tridesetak dana u selu Cvetanovcu, etnici su streljali sve lalone Narodno-oslobodila kog odbora iz tog mesta: Milorada Filipovi a, Radovana Kusturi a, Svetolika Tadi a i Boška Paunovi a.

U Ljig se sliva mnoštvo naroda iz obližnjih sela da vidi ratnike i da razgovara sa svojim oslobođiocima. Ponašanje partizanskih boraca, njihova urednost, drugarstvo, skromnost i spremnost da pomognu ovom narodu, ostavljaju izvanredan utisak na meštane, a posebno na omladinu.

Tu je i Dragomir Dani i , stari ratnik sa Cera, Kolubare i Solunskog fronta, po ube enju, kako on kaže, socijalista. U razgovoru sa Perom Bosni em, u esnikom bitki sa Neretve i Sutjeske, saznaće o borbama koje su partizani vodili, pa veli: »Kada smo ratovali od 1914 — 1918. godine, znatni delovi naših naroda, preko Drine i Save, bili su pod austrougarskom okupacijom. Da smo tada mogli da budemo jedin-

stveni, ne bi Švabe prešli u ove krajeve, niti bi bilo Albanske **golgote** i teških stradanja srpske vojske. Mi, stari ratnici i narod ovog kraja, zahvalni smo svojim oslobođiocima i verujte da je naša omladina rado stupiti u vaše jedinice i doprineti kona nom oslobođenju zemlje od okupatora». U **ovom** mestu, kulturno-prosvetna ekipa 1. bataljona, razvila je svestranu aktivnost. U Ruli a kafani održana je kulturna **priredba**, uz masovno učeće građana među kojima je bio **veliki** broj omladinaca. Slične priredbe održane su u Latkovici u i drugim mestima.

Posle krađe predaha, 25. septembra krećemo prema Ubu. **Pokret** je izvršen noću. Potražili smo vodiće. Izbor je pao na **Jovana** Paunovića iz Cvetanovca, ratnika sa Solunskog fronta. **On** sa zadovoljstvom prihvata, da nam, kao vodić, pomogne u pravilnom kretanju i orientaciji naših jedinica, se aju i se, pritom, kako su njemu i njegovim ratnim drugovima, iz Drinske i Moravske divizije, ovdašnji seljaci takođe pomagali kao vodići i prilikom nastupanja sa Solunskog fronta prema Beogradu 1918. godine.

Tu, iz Cvetanovca, stupaju u brigadu omladinci i, do juče, ilegalni radnici Dragutin Lučić, Pavle Pavlović i dr., dok je iz sela Jajce a cela skojevska organizacija, na čelu sa Miloradom Marinkovićem, priključila se brigadi. U borbi za Uib zajedno jurišaju prekaljeni Krajiški junaci i mladi Kolubarci. U tom mestu gine omladinac Života Ilić iz sela Jajce.

Naša kolona kreće kroz Sumadiju prema Mladenovcu. Narod, sa omladinom Kosmaja, oduševljeno nas dočekuje. Partizanski Kosmaj i slobodarska Sumadija umeju da dočekaju borce za slobodu, jer su i sami, od prvih dana ustanka, dali svoj veliki doprinos zajedničkoj borbi. Blizi se večer kraj septembra. Prolazimo kraj voćnjaka i vinograda. Voće rodiće, ima ga na sve strane, ali ga nikо od boraca ne dira. Kroz svako selo dočekuje nas špalir građana sa ponudama jela, voće i drugih darova. Borci koračaju ponosno, radosni što ih narod tako spontano i srđečno dočekuje. Na čelu naše kolone je mladi Drvaranin, Pero Bosnić, koji svojom neposrednošću doprinosi da i ova jedinica bude od naroda Sumsadije i Kosmaja sa simpatijama do ekana i ispravena.

Smenjuju se septembarski i nailaze oktobarski dani. Jesen je nastupila. Narod ovih krajeva oseća da stiže slobodar-

ski dani. **Doživljava se sloboda, radost u domovima, u Školama, na njivama, na svakom koraku, sve je u cvetu slobode.**

Mladi radnici i omladina me u prvima stupaju u bataljone Treće Krajiške i ona se znatno oja u pristupanjem, u njene redove, mladih boraca iz doline Kolubare, Ljiga, Sremadijskih sela i ogranača Kosmaja. Drugovi iz Politodela brigade intenzivno su saračivali sa njima, što je imalo veliko idejno-političko značenje za njihove pripreme, orijentaciju, upoznavanjem sa životom u partizanskim jedinicama, ciljevima revolucije i drugo. Borbenost i hrabrost mladih iz ovih krajeva, brzo se uklopila u visoke kvalitete prekaljenih boraca Treće Krajiške. Omladina Valjevskog kraja, Šumadije i Kosmaja imala je ast i sreću da stupa u redove ove slavne brigade. Ona je to poveranje i opravdala u narednim borbama za oslobođenje Beograda, Srema, Slavonije i drugih krajeva naše zemlje.

U narodu, mesta i krajeva, koje je oslobođila naša brigada, i dan danas se pominje i uva ime te slavne, Treće Krajiške Proleterske brigade, uva se kao najveće znamenje. Ime ove legendarne jedinice urezano je na raznim mastima, obeležjima, spomenicima i kao takvo prenosi se na naredna pokolenja.

Milorad DANIČIĆ

NEOBI AN SUSRET SA TRE OM KRAJIŠKOM

Po etkom meseca oktobra 1944. godine iz Beograda dolazim u selo Vreoci, kod Lajkovca, u posetu supruzi i deci, koji žive kod porodice Marinković, jednog od mojih dobrih prijatelja. Dolaskom u selo ujem puškaranje i mitraljesku vatru u bližoj okolini. Ništa neobično za poslednju godinu dana, kada je partizanski pokret ponovo oživeo u ovoj regiji. Dolazak većih formacija partizanskih jedinica iz Bosne i Sandžaka očekivali smo, odmah, posle njihovog prelaska preko reke Lim. Blizinu partizanskih jedinica pove avale su vesti o stradanjima Bugara na Palisatu i Nemaca u Valjevu prethodnog meseca.

U selu srećem patrolu od tri borca, obučenih u civilna odela, sa petokrakom na kapama. Po govoru zaključujem da su to borci rodom iz ovog kraja. Iako nose partizanske označke, ne usućujem se da poverujem da su to partizani, budući da sam pre tri meseca upao u zamku, iz koje sam teško sa uvaćao život od etničke kame. Moje građansko odelenje i nesigurni koraci pobune sumnju momčima pod oružjem. Prilazi mi patrola i pita za identitet. Objasnjavam razlog mog dolaska iz Beograda. Stičem utisak da mi ne veruju, kao što ni ja ne verujem njima, da su partizani. Pozivaju me da sa njima počem u komandu ete. U selu je magla i ne vidim mestane, da bi po njihovom držanju mogao zaključiti u njima se rukama nalazim. Na pravcu našeg kretanja, na jednom od brežuljaka, zaštekta mitraljez, a onda se ivicom brega ukaza istrgana kolona i izgubi se u pravcu nemačkih položaja. U koloni prime ujem devojke — partizanke, što kod mene stvori uverenje da su to zaista borci NOVJ.

U jednoj od standardno gra enih ku a u selu, na kojoj je vidan uticaj nevremena i godina, smeštena je komanda ete. Ulazimo u dvorište, a potom u ku u. Posmatram lano ve doma instva, da bih na njihovim licima otkrio raspoloženje i potvrdio svoj zaklju ak, da se u selu nalaze partizanske jedinioe. Vedorina lioa porodice i veseo ku ni žagor, potpuno me ohrabriše.

Jedan od pratilaca uvodi me u jednu od prostorija, gde je smeštena komanda ete. Unutra je pet osoba, me u njima i jedna devojka. Svi su veseli, što me hrabri. Sedam na ponu enu stolicu. Moj pratilac izlazi iz sobe i tako ostajem u nepoznatom društvu. Vidim, svi su po godinama starosti mla i od mene, lepo obu eni, sa oznakama na rukavima, meni nepoznatih inova. Na nekima vidim ožiljke na licu i po rukama izbratzdani od ranjavanja. Me u prisutnima se posebno isti e momak plave kose, kestenjastih o iju, blaga lica i dugih ruku, koji me pita za razlog mog dolaska iz Beograda u selo Vreoce. Ve ohrabljen da se nalazim me u partizanima, odgovaram na postavljena pitanja.

Pored ostalog, pita me za ime i poreklo. Dok izgovaram svoje prezime i mesto ro enja, ovek se diže sa stolice, pri lazi raširenih ruku i grli me uz pitanje:

»Odkud Ti ovde dragi naš Jefto?«

I ja grlim njega i ako ne znam s kim se grlim.

On se predstavi: »Ja sam Mile Koje Latinovi , iz sela Bravsko«.

Iznena en sam obrtom situacije. O i mi se pune suzama, a vidim i Mile je uzbu en. Predstavlja me njegovim drugovima i doma inu porodice. U tom momentu niko nije bio sre niji od mene. U meni se probudi taj sun ani svet mog ro enog Bravsko i cvetne livade na kojima sam goveda napasao. U meni oživi taj daleki detinji svet, kada sam pre 13 godina napustio selo i došao u Beograd, na izu avanje zanata. Oba smo uzbu eni i ne možemo pri u da po nemo. Kod mene iznena enje još ve e, jer nisam o ekivao ovaj sus ret, na ovaj na in i u ovom mestu.

Ostajemo sami u sobi i sedamo na stolice bliže jedan drugom i razgovor otpo e lagano i potanko da se odvija. Na šem razgovoru priklju uju se još neki borci, koje ja ne pozajem. Drugovi mi pri aju o golgotama koje je preživeo

narod Bravska, Drvara, Petrovoa, Klju a i oele Bosanske Krajine, o tragi noj pogibiji moga oca ur a i o mnogim drugim pitanjima.

Do suza sam dirnut, pri pominjanju imena poginulih u partizanskim redovima ili kao žrtvama fašisti kog terora, jer sam mnoge od njih poznavao, a sa nekima i rastao. Prije su tužne i potrebne, tako da sebi i sagovornicima postavljajam pitanje, kako je neko mogao ostati živ u tom ratnom paklu.

Obradovah se vesti da je moja mala sestra Cana živa i da je aktivan društveno-politički radnik u pionirskoj i omladinskoj organizaciji Klju kog sreza, a da je brat Miloš li ni pratilac dr. Ivana Ribara.

To su prve vesti o mom rodnom Bravsku i mojoj bližoj porodici, prijateljima i rođacima, od dana okupacije zemlje. Prvi put da ujem istinitu priču o golgoti stanovništva Bosanske Krajine u toku rata.

Pored lažne propagande okupatora, po Beogradu su kružile brojne verzije priča o sudbini NOP u zemlji, o situaciji u Bosni, što je zavisilo od toga ko ih priča i sa kojim namerama. Ni u jednu od tih priča nisam bio potpuno siguran da su ta ne, i ako sam svakodnevno kontaktirao sa nekim od beogradskih ilegalaca.

Citavo jedno posle podne provodim razgovor sa nekolikom mojih Bravskara. Oni sa ponosom pričaju o borbenom putu svoje brigade i junaštvu boraca bravske čete, o svom životnom putu u ratu, o veličini stvari za koju se bore, o ljubavi prema svom napa enom narodu. Mojih pitanja je mnogo, na koja oni rado odgovaraju, mada su ograničeni sa vremenom. Dok utke slušam kazivanja mojih Bravskara, osećam kako mi se u duši stvara neka toplina, radi i nada i otvara neki novi svet, do tada skuden i taman, po injem da se razvedrava i produbljuje u dubine nepoznate i tajanstvene. Moji sagovornici rado slušaju kazivanja o mojim tegobama i patnjama namenjenim Beogradu. Kako je to dobro kad ovek ima nekom da kaže svoju radost i svoju tugu. U tom emotivnom raspoloženju, uzimam oružje i priključujem se mojim Bravskarima. Mile me zadržava u komandi čete.

Posmatram tog bravskog gorostasa, šumskog radnika, iz i jeg lica izbjiga izvanredno raspoloženje, drugo lice momka od pre osam godina, kada sam ga poslednji put video u

Bravisku. U komandu dolaze starešine mlađeg ranga, koje obaveštavaju o situaciji na borbenim položajima njihovih vodova. Mile ima za svakog toplu reč, ljudski odnos, ali i odlučnost starešinski zahtev.

Dok razgovaramo u komandi, oko sela se uje povremena pušna paljba, esto prekidana mnogo glasnijim mitraljeskim rafalima. Svi u komandi su mirni, kao da se ništa ne dešava. Zaključujem, ljudi navikli na rat, koji je postao sastavni deo njihovog života. I ja dobijam neku sigurnost me u svojim saborcima. Mile mi priča o izvanrednoj toplini s kojom su primljeni od naroda u Srbiji. Da u sastavu Treće Krajiske brigade, koja nosi Krajiski naziv, ima više sinova boraca sa Cera i Suvobora, nego Krajinskog. Reče mi, da su i moji današnji »pratioci«, novi borci, koji su stupili u brigadu pre 20 dana. To me posebno hrabi i uleva poverenje.

Po sopstvenoj želji, ostajem u Bravskoj eti, u kojoj nahodim Bravskara. Na žalost, mnogi su svojim životima obeležili borbeni put brigade, a ono što je ostalo živo, otislo je na druge dužnosti u okviru brigade, ili u druge jedinice NOV.

Nakon dva dana provedenih u selu Vreoci, u jutarnjim asovima, 7. oktobra, brigada kreće prema Kosmaju. Na elu kolone, na konju jaše njen komandant Vlado Bajić, proleter iz sela Bare kod Bosiljevo Petrovca. Pred mojim bataljonom, Ilija Radulović, radnik iz mog Bravskog. Novi dan, moj novi doživljaj. Prvi put da vidim tako brojno naoružane sinove ove zemlje, rešenih da se do kraja bore za oslobođenje svog naroda. Retko da je koji borac u koloni stariji od 25 godina. Gledam, crvene zastave na elu bataljonskih kolona. U toj brojnosti kolone i razdragane mladosti u njima, 06etih snagu i moral proletera, o kojima kruže legende u Beogradu. To je cvet mladosti, svrstana pod zastavu slobode, odlučujuće se bori za bolje sutra. Još jednom se uveravam u Milina kazivanja, o snazi brigade i njenim visokim moralnim kvalitetima, o kvalitetima naše oslobođenja vojske uopšte, koju je okupatorska propaganda, tokom rata, mnogo puta uništila. Gledam ono što je nemoguće iškazati običnim rečima. Možda iz ponosa što sam u toj koloni, ali i više od toga. Kod mene se budi radost, sreća, neki zanos, što pokreće suze na očima. Posle etverogodišnjeg življena u mučeni kom

Beogradu, meni se otvara novi svet, meni do tada nepoznat ni iz pri a. To je bio veliki dan u mom životu u ratu i uopšte.

I naša eta, Petog ibataljona, uklju uje se u **tu** veliku kolonu brigade. Privilegovan po ro a koj liniji, nalazim se u **pratnji** komande ete. S velikom pažnjom pratim sve što se u **zbiva** oko mene, šta se doga a u mastima kroz koja prolazimo. Narod nas svuda srda no do ekuje i istovremena **isprava**.

I ako od spoljnog, partizanskog, obeležja nemam ništa više nego pušku i partizansku kapu sa petokrakom zvezdom, pokušavam da oponašam moje Bravskare u na inu nošenja oružja i za ešljavanju kose. Prvi put da peša im na tolkoj daljini u jednom danu.

U veernjim asovima stižemo u selu Venane, a narednog dana pripremamo se za napad na Mladenovac. I ako Kosmaj u etverogodišnjem ratu nikad nije bio miran ni utljiv, sad dolaze Krajišnici, Kolubarci i Mladenovani, da ga poslednji put potresu i za uvek oslobođe ropstva.

U prvom naletu, brigada lomi prednji kraj neprijateljske odbrane i osloba a selo Me ulužje. U užem delu grada, neprijatelj daje život otpor, kojem u toku no i stiže poja anje. U jeku najve e bitke za grad, stižu jedinice Crvene Armije. Našoj radoći nema kraja. Inspirisani smo za borbu zbog prisustva našeg velikog saveznika. Doživih da vidim susret boraca neumrlje slave sa Nerete i Sutjeske sa borcima Crvene Armije, pobednicima najve ih bitaka u Drugom svetskom ratu.

Celu no basni bitka za grad. Mitraljesku vatru dopunjaju udari topova i ka uša, od kojih se potresa zemlja i drhti srce. Od radosti zastajemo i osluškujemo kako ka uše grme i seju smrt u neprijateljskoj odbrani. Neprijatelj je primoran da se povla i iz grada, kojeg osloba amo u jutarnjim asovima uz veliki ratni plen. Put za Beograd je otvoren.

I ako je naš bataljon u brigadnoj rezervi, izloženi smo jakoj artiljerijskoj i minobaoa koj vatri. Ovo je moje prvo vatreno krštenje u životu. Jake eksplozije granata izazivaju odre enu neprijatnost, ali to ne pokazujem pred drugovima, sve zbog mojih Bravskara. Zadivljen sam hrabrosti i veštini ratovanja starih boraca. Posebno sam iznenaen smelosti Kolubaraca i Mladenovana, tih golobradih mladi a, koji u

svemu oponašaju svoje starije drugove Krajišnike. To uleva nadu u sigurnu po bedu. Oni dostoјno zameniše one borce brigade, koji svojom smr u obeležiše njen borbeni put.

U hladnoj oktobarskoj no i 1944. godine, stižemo pod Banji ki Vis. Ispred nas je grad, kojeg je okupator, uz pomo izdajnika srpskog naroda, pretvorio u tvr avu Balkana. Ujem razgovore, da e naših devet divizija, sa borcima Crvene Armije, u estovati u napadu na Beograd. Vidim, pripremu za napad, borci primaju sa velikom radoš u i odgovornosti. Gord sam što u u estovati u oslobo enju grada, u kojem sam proveo svoju mladost i mukotrpan život kojeg je doneo okupator. Mada je meni ovo tek drugo vatreno krštenje, postajem radoznao u želji da vidim bitku za veliki grad.

Tamu, pod kojom se krije grad, još uvek nevidljiv, razbijalj bljesak udara topovskih granata, ija svetlost pokazuje na njegovo postojanje u toj dubini, pored dveju reka. Bacamo pogled prema Pan evu, koji je pre nekoliko dana osloboen snagama Crvene Armije. iSad mi se grad ini mnogo druk iji nego ranije, kad sam se u njega vraao iz sela Vreoci.

Ujem mog komandira Milu, kako upoznaje komandire vodova sa zadatkom ete, bataljona, brigade... Naša brigada ve eras se nalazi u drugom ešalonu divizije, kre u i se neposredno iza 1. Proleterske brigade pravcem: Banji ki Vis — Autokomanda — Slavija. Naša eta mora biti spremna za dejstvo u svakom asu. Gde i kada e naša eta biti uvedena u borbu, zavisi od razvoja borbene situacije u gradu. Svi smo u iš ekivanju ovog istorijskog doga aja — borbe za Beograd. Ja sam posebno uzbu en, jer su u gradu moja dva brata, prijatelji i poznanici od kojih sam se rastao pre desetina dana.

U ve ernjim asovima po e kanonada vatre iz artiljerijskih i minobaca kih oružja, naše i Crvene Armije. U salvama osvetljavaju neprijateljske položaje. I neprijatelj odgovara artiljerijskom vatrom sa položaja na Adi Ciganliji i Vraarskoj kosi. Od eksplozija granata zemlja podrhtava. Pri svetlosti crvenih raketa, iz mraka se naziru obrisi grada. Nastupio je veliki trenutak, oslobo enje mu eni kog Beograda. Kucnuo je as, da Beograd bude dvostruko oslobo en, oslobo en od okupatora i izdajnika srpskog naroda.

Nakon kra e, ali vrlo žestoke borbe, 1. Proleterska brigada zauzima Banji ki Vis i nastupa prema Avalskemu i Autokomandi. Prolazimo pored zloglasnog Banji kog logora, gde su donesene odluke o ubijanju 70.000 rodoljuba ove zemlje, ponajviše mladosti Beograda. Zbog jakog dejstva neprijateljske artiljerijske vatre po našem borbenom potretku, pada komanda da se što bliže primaknemo iza položaja Prvog ešelona, koji trpi manju artiljerijsku vatru od nas.

Drugog dana borbe za grad, stižemo do Kara or evog parka. Brigada preuzima ulogu Prvog ešelona divizije. Kao stanovnik Beograda, javljam se za vodi a. Bataljon »Meteotti« osloba a italijansku ambasadu u Bir aninovoj ulici. U Sveiosavskoj, razoružavamo beogradsku žandarmeriju. Zatim, glavnina brigade, Zorinom ulicom, dolazi do Tašmajdana, a potom do Bajlonove pijace. Brigada napada pravcem ulica Strahini a Bana i Dušanovom. Dejstvo naših bataljona podržava tenkovska eta Crvene Armije. Neprijateljska odbrana je vrlo dobro organizovana u elom gradu. Na pravcu našeg napada, neprijatelj je organizovao jake otporne ta ke u zgradи Prve muške gimnazije, elektri noj centrali i Zavodu za izradu vojne ode e. Naša eta zauzima ulicu po ulicu i ku u po ku u. Neke višespratnice osvajamo sprat po sprat. Gra ani pružaju veliku pomo , nama borcima, što nam olakšava zadatak.

Iza naših položaja ostaju brojni leševi Nemaca i pripadnika Nedi eve straže i specijalne policije. Posmatram te silnike — Nemce, koji smrt sejaše po Evropi i njihove sluge — gestapovce, koji su planirali da unište cvet mladosti Beograda, kako izgledaju bedno u rukama oslobođilaca.

Za elektri nu centralu i fabriku ode e, tri dana vodimo žestoku borbu. Uz velike gubitke, sa uvasmo od uništenja ove vitalne objekte, preko potrebne za odvijanje normalnog života slobodnog Beograda.

Poslednjeg dana borbe za oslobo enje Beograda, naša eta u estvuje u oslobo enju Kalemeđana, tog poslednjeg uporišta okupatora. Ulazimo u borbu uz podršku tenkova jedinica Crvene Armije. Neprijatelj se uporno brani, što borbu ini teškom. I u ovoj borbi gledam smelost mog komandira Mile Latinovi a, iz ijih ruku prašte bombe po neprijateljskim položajima. Nakon 15- asovne borbe za Ka-

lemeđan, u jutarnjim asovima 20. oktobra 1944. godine, na Kalemeđanu se zalepršala zastava slobodnog grada, trobojka sa petokrakom zvezdom, koju istakoše borci **Treće** Proleterske Kраjiške brigade.

Jefto LATINOVIĆ

POSTAO SAM BORAC

Osmog oktobra 1944. godine, jedinice Treće Krajiške Proleterske brigade, u svom pohodu, prošle su i kroz moje selo Petku — kraj Lazarevca. To je i bila moja dugo željena i ekana prilika da se uključim u borbu. Bio sam dva desetogodišnjak, iz siromašne porodice. Opanaka na nogama nisam imao. Otac se brinuo kako u sa drugovima bos, ali <irug Mora a, kasnije sam saznao da je bio politički komesar, reče: »Važno je da mi oslobodimo zemlju, biće opanaka«. Obuo sam se tek kod Mladenovca. Pored mene u brigadu je stupilo dosta mojih drugova i zemljaka.

U selu Crkvinama kod Mladenovca, neposredno pred napad na sam Mladenovac, pored cipela, dobijam i pušku. Puška mi se u inila važnijom i od obuće i od svega. Postao sam pomornik puškomitralscu Vonini, jednom nezaboravnom drugu, Slovencu, koji je poginuo u borbama do Beograda.

Moja prva borba, prvo vatreno krštenje, bilo je kod Mladenovca. Ruže ali smo u jednom vinogradu, kad odjednom videsmo nema ku kolonu. Ruže ak smo odmah prekinuli i odpoeli sa žurnom pripremom za borbu. U rukama su mi se našli, pored puške i okviri za municiju. Borba je trajala jedno pola sata. Brzo smo razbili Nemce. Izgubili smo etiri druga, koje smo sahranili u selu Crkvinama. Bio je to moj prvi susret sa pravom bitkom. Od tada bitke su se redale, jedna za drugom.

Večer sutra dan, u zoru, napali smo Mladenovac. Oslobođili smo taj šumadijski gradi i krenuli prema Beogradu. Nije bilo vremena za pesmu i veselje. Svi smo žurili prema konačnom cilju: oslobođenju glavnog grada naše domovine.

Nikad ranije nisam mogao ni pomisliti da u u Beograd prvi put u životu u i kao ratnik. 13. oktobra, bili smo u podavaljskim selima, na prilazima Beogradu. Beograd je bio sav u dimu. Gorelo je na sve strane. Granate su fijukale iznad naših glava. Neke su padale i u našoj blizini. Ipak mi smo se radovali onim (granatama) koje su upu ivane sa naših položaja. Polako smo prilazili prigradskim ulicama. Na gradsko tlo sam stupio u uli icama na Banji kom visu.

Kao dete, zamišljaо sam Beograd kao grad pun lepih i šarenih izloga, ali tada nisam imao vremena da mislim na izloge, te moje de je snove. Borba se vodila za svaki ošak, za svaki podrum i ku u. Borba se nije prekidala ni u toku no i. Kako smo napredovah, Beogra ani su nam poletali u zagrljaj. Mnogi mladi i i devojke iz grada odmah su se uklijivali u naše jedinioe i tako smo oja ani nastavljali borbu. Gra ani su nosili ranjenike, pokazivali pravce lakšeg nastupanja, upozoravali na nema ka utvr enja, što nam je pomoglo da lakše savladavamo neprijateljska uporišta.

Ispod Kalemeđdانا smo napadali preduze e Vojne ode-e, u nameri da ga sa uvamo od uništenja. Nemci su zapalili hranu u podzemnim prostorijama. Konzerve su praštale kao bombe. U prvi mah smo mislili da bombe eksplodiraju. Bilo nam je jako važno da ne izgore ode a, jer su mnogi od nas bili obu eni u selja ka odela i loše obuveni. Ja sam, od sve ratni ke ode e, imao samo kapu sa petokrakom, koju mi je izvezla partizanka Drenka. Kasnije, kapa se pokazala važnom. Kad sam obukao nema ku uniformu, kapa, sa petokrakom zvezdom, bila je znak moje vojne pripadnosti. Premostili smo podrumski plamen i pomo u lestava smo kroz prozor ušli u magacin, koji je bio jako velik. Izbacivali smo komplete uniforme. Gra anstvo je skupljalo pakete i predavali ih jedinicama, i ako su i sami bili loše odeveni.

Dok smo tako izbacivali ove komplete, moj dobri drug Milorad mi re e: »-Mijatovi u, mi ovo izbacujemo i izbacujemo, ali red bi bio da se mi obu emo, jer bog je prvo sebi bradu stvori«. Po eli smo sa izborom i obla enjem ode e. Kako sam malog rasta, bilo je teško da za sebe odaberem odelo. Jedva sam ga pronašao. Kad smo se obukli, izgledali smo kao dva Nemca.

20. oktobra, grad je bio slobodan. Porušeni Beograd zbacio je okove sa sebe, bljesnuo je kao lep san. Pucnjava je i

dalje bila žestoka, ali to je bila pucnjava iz našeg oružja, pucnjava u zrak, hici od radosti što smo svoji na svome. Kozara ko kolo je u svakoj ve oj ulici.

Tenkovi su zasipani cve em posle smotre na Banjici. Prolaze i kroz gust špalir Beogra ana, ose ao sam se kao na krilima, kao da mi noge ne dodiruju zemlju. I taj ose aj se uvek u meni javi im se setim svog ratovanja u Tre oj Proleterskoj Krajiškoj brigadi.

Milisav MIJATOVIC

U TRE OJ KRAJIŠKOJ

Negde sredinom jula 1944. godine, dok sam kao i obično uvao stoku podno Kosmaja, viđao sam partizane Kosmajskog odreda, koji su najčešće prolazili tim terenima. Zbližio sam se sa njima i nekako su mi nedostajali kad ih nije bilo: Cesto sam u maštici zamišljao sebe kako im pomazem; donosim vodu, poruke... Me utim, zbog jakih etničkih snaga oko Mladenovca, moji prijatelji, partizani Kosmajskog Odreda, su se udaljavali i sve rede su se kod nas pojavljivali.

Tako je došla i jesen 1944. godine, sa svojim lepotama; mirisima grožđa, šuštanjem lišća, klepetom medenica... Dani su bili ispunjeni branjem kukuruza i poslednjim pripremama za zimu. 8. oktobra, dok smo brali kukuruz u selu Raniloviću, ulaz se potmula tutnjava topova sa juga, na udaljenosti od petnaestak kilometara. Nagađali smo koja li to vojska ide prema nama. Moja sestra je rekla, sigurno Nemci ili etnici jure partizane, dok sam ja bio obuzet mislima da su to baš partizani i radovao se susretu sa njima.

Posle izvesnog vremena, nedaleko od nas, preko šumarske smrže primetili jednu kolonu vojske koja je išla prema nama. Neko je rekao da ovako slobodno sa konjem i topom mogu da idu samo partizani. Odmah zatim sam uzviknuo: Gle kolika je kolona. Ovo nisu naši partizani, misle i na Kosmajski odred. Iz kolone je izašao jedan vojnik i obratio se svekru moje sestre: »Dobar dan stari.» Da li je ovo vaš sin, pitao je za mene. Stari je rekao da nisam. Zatim je vojnik pitao šta sam mu ja, i on je rekao: »Moje snaje brat.» Zatim je vojnik dodao: »Ova momina je kao stvorena za vojnika«, želeći i da kaže da počem sa njima. Starac

je preklinjao da najpre odem ku i, pa gde ho u dalje. Me utim, **ovaj Krajišnik** je insistirao da po emo, i pošli smo. **Nije vredelo ni što** je starac rekao da sam bos. Tako sam **ja sa svojih 15 godina** pošao sa njima.

Dok sam kora ao u partizanskoj koloni, ni jednog trenutka nisam osetio strah što sam pošao sa njima. Posle dva **sata** hoda, stigli smo u selo Velika Ivan a, gde smo trebali **da** predahnemo. Veseli borci su odmah zapevali i mene je iznenadila ta njihova gromka pesma. Kasnije sam saznao **da** moji novi mnogobrojni drugovi pripadaju Tre oj Krajiškoj brigadi, koju su pominjali i u pesmi. Spontano, onako uzbuden, zapevao sam i ja sa njima. Zatim smo krenuli dalje, da bi se zaustavili u selu Pružatovcu, gde smo bili koncentrisani i ostali da prenošimo. Tu sam saznao da smo u estovati u oslobođenju Mladenovca.

Sutradan je postrojena cela jedinica. Nikog nisam poznavao, a oseao sam kao da sam oduvek sa njima. Komandan je održao govor i izdao narene enje i uveče 11. oktobra **smo** pošli prema Mladenovcu. Ja sam tek to veče odreden za pomočnika etnoj bolni arki. Mada sam još uvek bio bos, nisam ni jednog trenutka izostao iza kolone, pa sam **svojom** izdržljivošću iznenadio mnoge borce.

Moja prva borba je bila borba za oslobođenje Mladenovca. Tada sam se prvi put suočio sa smrću u drugova. Bio sam priseban i nisam se plašio granata i pucnjave. Stideo sam se da u stvari javno pokažem koliko se plašim i koliko me je strah. Tada su nam u eti poginula tri druga. Jedan iz mog sela, a jedan borac koji je 1941. godine stupio u partizane. Njega smo sahranili u selu Crkvine. U toku borbe za Mladenovac, potukli smo se sa ruskom vojskom, misleći da je nema ka i povlačili se od njihove žestoke artiljerijske vatre. Kasnije smo poslali izvidnicu i ona je utvrdila da je to ruska vojska, videvši na tenku ženu — vojnika. Srda no smo se pozdravili i oni su nas pozvali da idemo sa njima, ali mi smo to odbili, rekavši da imamo svoju jedinicu i svog komandanta.

Posle oslobođenja Mladenovca, krenuli smo ka Beogradu. Rekli su nam da idemo da •oslobodimo prestonicu. Ja sam stalno bio uz bolni arku Nadu, koja je bila izuzetno hrabra.

Sve do Beograda nismo imali zastoja, jer je neprijatelj bežao ispred naših jedinica. U Pinosavi smo predahnuli i pripremili se za kona an napad na Beograd.

Naše jedinice su izbile na Avalu i pošle prema Banjici. Tu je poginulo mnogo nema kih vojnika. Sve do oslobo enja Banjice sam bio bos. Na Banjici smo se smestili u privatne stanove. Svi drugovi koji su bili naoružani i obuveni, otišli su na položaje u grad. Ja sam ostao do uve e sa pet drugova. To ve e sam odre en da idem za vezu i dobio sam pušku, ija je cev, kako su mi rekli, produžena u Užicu. Uz mene je bio i jedan Rom. Bio je strašljiv i u mene je ulivao strah. Krenuh sino prema Dunav stanicu i došli do elektri ne centrale. Tu smo trebali da uhvatimo vezu sa jedinicom. Moj drug Rom nije smeо da ide dalje, tako da je vo a patrole otišao sam i naredio nam da ga sa ekamo dok se on ne vrati. Ja sam ga upitao dokle da ekamo, ako vi poginete? On se nasmejava i rekao da se vratimo i da kaže mo da je on nestao. Na sre u on se brzo vratio i mi smo zajedno krenuh u jedinicu.

Posle žestokih uli nih borbi, oslobo en je Beograd. Borba je vo ena za svaku ulicu, zgradu, ku u, za svaki sprat. Nakon oslobo enja grada, mene su iz pešadije prebacili u artiljerijsku jedinicu naše brigade, koja je formirana u Beogradu i tu smo dobili rusko naoružanje. Rasporedili su me u minobaca ku etu. Bio sam ponosan na drugove i oružje koje sam nosio, tako da sam se sa etom uz suze rastao. Tada sam prvi put upoznao svog novog komandira Bogdana Latinovi a. Svi smo ga mnogo voleli, bio je divan ovek.

Uve e po dobijanju oružja, imali smo slobodno i pošli smo u kino. Drug Smaja, koji je uvek nosio 3 bombe, je potraо kroz hodnik, tako da mu se otkaila jedna bomba i ubrzo eksplodirala. Svi smo se bili uplašili za njega i ostale drugove koji su bili u njegovoj blizini. Ali, sve se dobro završilo, Smaja je jedino dobio zabranu za izlazak u grad.

Bili smo smešteni u Spasi evoj vili, gde smo ostali 60 dana na obuci. Jednog sun anog novembarskog dana komandiri su najavili pokret. U našoj eti Jeremija, Dobri voje, Života, ja i još neki drugovi, dobili smo konje koji su nosili oružje. Celokupna jedinica u marševskoj koloni kre

nula je ulicama Beograda ka Savskom mostu. Prešli smo Savu sa mislima da ovuda više nikada ne ćemo da se vratimo.

Satima marširaju i, u? prethodna dva konaka, stižemo u jedno nepoznato mesto podno Fruške Gore, gde smo se smestili. Ah, u toku no i smo dobili naredbu da idemo na položaj. Ubrzo smo uvedeni u borbu. Fotisnuvši neprijatelja, dobili smo smenu i odmor. Sve vreme je kišilo. Smestili smo se kod jednog seljaka. On nas je ljubazno primio i dao nam je tri ovce za ruak, obe avši da e ih i ispe i. Ali, tek što smo se malo odmorili, nare en je pokret. Na položaj smo otišli tr e i, jer je neprijatelj potisnuo našu pešadiju. Stigli smo u pono prihvatići borbu i spre ili neprijateljske namere. Ja sam u rukovanju sa minobaca em postigao dobru brzinu ispaljivanja granata. Kasnije smo se premestili na drugi položaj i umesto pešenih ovaca jeli smo pe eni kukuruz.

U zoru smo potisnuli neprijatelja i krenuli prema Sidu. Neprijatelj nije mogao da se snae, jer smo mi veoma brzo napredovali. Tako je bilo sve do oslobojenja Sida, pa i dalje kroz ostale — mnogobrojne borbe na Sremskom frontu. Zato su mi i ostala neizbrisiva se anja na teške borbe na Sremskom frontu, na proboj fronta naro ito, a posebno na borbu za oslobojenje Pleternice, na izvanrednu izdržljivost, požrtvovanost i hrabrost naših boraca.

I što se dan slobode sve više približavao, hrabrost boraca, bez obzira na velike žrtve, bivala je sve masovnija, a nju su posticale naše starešine. Isto tako u nezaboravnoj uspomeni osta e mi naš komandir Bogdan Latinovi i komesar Milan Mrda, koji su mi u svemu zamenili roditelje, a posebno njihov odnos prema nama borcima i njihova svakodnevna briga o nama. Dugo u pamtni i drugove: Životu Blagojevi a, umi a, Penjavi a, Bošnjakovi a i druge.

Iz brigade, iz koje nosim nezaboravne događaje, demobilisan sam 16. novembra 1945. godine i vratio se svojoj ku i.

Jakov TERZIC

ZADATAK JE IZVRŠEN

Jedne no i Prva eta, Prvog bataljona, dobila je zadatak da izbije na prugu u reonu sela Kova evac, ispred Mladenovca i da istu poruši. Pruga je te no i porušena, bandere pored pruge posje ene a telefonske veze pokidane.

Taman pošto je zadatak izvršen, prime eno je da dolazi voz od pravca Smederevske Palanke. Mi smo odmah zaposeli položaj frontalno prema pruzi, koriste i zemljani grudobran — nasip, koji je izgra en kao zaštita od vodenih poplava pruge. Kada je voz naišao, otvorili smo vatru. Voz je u trenutku usporio vožnju, pa kada je neprijatelj video da vatra nije jaka, lokomotiva je snažno pove ala brzinu, tako da je naletela na razrušeni deo pruge, isko ila iz šina i zaustavila se, dok su vagoni, jakim udarcima, lanano lupalji jedan u drugi. Nemci su iskakali iz voza i zauzeli položaj ispod vagona, koriste i prugu kao grudobran.

Borba je trajalo do zore. Nama je ve ponestajalo municije. Komandir voda nas upozorava da se neprijatelj tu e ispod vagona, kako bi se svaki metak što korisnije upotrebio. U tom momentu, jedan rafal iz mitraljeza, udario je u zemlju grudobrana ispred naših glava, tako da nam je o i napunio zemljom. Komandir se bacio nazad, vuku i me za nogu, proveravaju i da li sam živ.

Pred zoru, stigla nam je u pomo Druga eta našeg bataljona i napala Njemce sa bo ne strane. U ovoj borbi Njemcima su naneti veliki gubici, a posebno se istakao puškomitraljezac Jovani , koji je sa svojim «šarcem» nanosio velike gubitke neprijatelju. U isto vreme i naša eta je kre-nula u juriš.

Dan se sve više približavao, pa se dosta dobro i videnlo. Ja sam se usmerio pravo prema stepenicama jednog vagona, iz koga je Švabo bacio bombu na mene. Videvši to, bacio sam se što više napred. Bomba je visoko preletela iznad mene i mojih drugova i pozadi eksplodirala. Iskoristio sam taj momenat, usko io u vagon i zarobio Švabu.

Akcija je uspela. Voz je bio zauzet. Njemci su pretrpeли velike gubitke. Neki su ih brojali i koliko se se am, rekli su da ih je bilo više od 70 mrtvih, dok ih je znatan broj za-robljen. Putnici kompozicije voza bili su nema ki vojnici, koji su se iz Gr ke povla ili prema Beogradu i dalje.

Pored oružja, municije, ode e i obu e, zaplenjeno je dosta materijala, a posebno je bilo mnogo vojni kih ranaca sa opremom. Skoro svi borci su se obukli u nove nema ke uniforme.

U me uvremenu od Mladenovca stigao je blindirani voz, koji nas je primorao da se povla imo. Povla ili smo se uz neki šljivik, dok su granate odsecale šljive kao makazama.

Milenko BERBATOVIC

OSLOBA ANJE SELA ME ULUŽJE

Me ulužje je malo, pitomo šumadijsko selo, smešteno na udaljenosti 2,5 do 3 kilometra od Mladenovca. Prostire se izme u puta Mladenovac — Topola i železni ke pruge uzanog koloseka Mladenovac — Aran elovac. Negde pred rat imalo je do 150 doma instava. Ina e, selo je veoma lepo, pravo šumadijsko selo.

Godina 1944, jesen, mesec oktobar. U daljini danono no se uju potmule gramljavine topova. Kako dani prolaze, ona je sve jasnija i bliža selu. Poslednji sukob partizana sa etnicima i ljotici evcima razbijen je kod Aran elovca i Topole.

Put je ist do našeg sela. »Do i e brzo«, govorili smo u selu. Tako je i bilo.

Devetog oktobra uve e, neko me je pozvao. Izašao sam do kapije i video doktora Acu, koji mi je rekao: »Bane, partizani su došli, treba da budeš vodi.«

Na par koraka ispred moje kapije, spazio sam grupu boraca koji su uz baterijsku lampu razgledali topografsku kartu, položaj sela i okoline.

»Majki u, hajde polazi«, uo se lagani glas. Majki, vo a patrole, se okrenuo prema meni i rekao: »Napred, pravac pruga Mladenovac — Niš, vodi nas najblžim putem i pazi kuda ideš.«

Shvatio sam svoj zadatak. Ose ao sam u sebi tog trenutka i ponos i strah. Dakle, sama injenica da sam me u prvim gra anima sela imao susret sa borcima Tre e Krajiške brigade i da je trebalo da im poslužim kao vodi, stvaralo je u meni ose anje radosti. Hteo sam na svaki na in da im iskažem svoje poverenje, da nešto pomognem, da im omogu im da se odmore od dugog puta i borbe. Ali, odmora nije bilo.

Kiša prethodnih dana koja je padala, u inila je put veoma blatnjavim.

Prešli smo prugu uzanog koloseka kod esme zvane Strojinac i sišli u livade. »elo stoj«, dobro je do mene glas. Kada sam se okrenuo, video sam kolonu boraca bez kraja. Do Niške pruge nije bilo daleko, trebalo je pre i samo re icu Lug. Prešli smo re icu. Borci su zauzeli položaj duž pruge, stavili mine i ekali da nai e nema ki transportni voz. Prethodno jedna grupa Me ulužana bila je jednim delom prugu demontirala — pokidala. Puške protivkolke bile su uperene u pravcu dolaska neprijatelja, kojeg smo svakog asa o ekivali.

Oko etiri asa ujutro, naišla je kompozicija od 12 do 15 vagona, u ijoj se pratrni nalazilo oko 60 Nemaca sa jednim generalom. Lokomotiva je naišla na porušenu prugu i to kovi su skliznuli sa šina. Dok su se vagoni nabijali jedan na drugi, mi smo iz zasede zasuli itavu kompoziciju paklenom vatrom. Borba je trajala svega pola asa. Upali smo u vagone. Me u nama je bio i i a Života. Nema ki vojnici su delom izginuli, me u njima i general, a ve ina ih je zarobljena. Na našoj strani nije bilo žrtava.

Sutrašnji dan bio je za selo Me ulužje i njegove žitelje pravo veselje i slavlje. Svako je na svoj na in iskazivao raspoloženje i radost. No, kao i svuda, bilo je pojedinaca koji se tome nisu radovali. Sve je bilo u pokretu, svako se nekuda žurio i svako je imao neki posao. Krajišnici i Me ulužani su bili zajedno. Razlikovali su se samo, što su prvi bili gosti, a drugi doma ini.

Narodnooslobodila ki odbor je, odmah po dolasku Krajišnika, stupio u akciju. Svako je na svoj na in iskazivao poštovanje prema oslobođiocima. Veselju i raspoloženju nije bilo kraja.

Sutradan, tj. 11. oktobra, u Milinoj njivi u Me ulužju, održan je veliki narodni zbor. Govorio je komesar Prvog bataljona Viktor Ku an. Taj mladi ovek, plavkastog lika, u vojni koj uniformi, sa titovkom na glavi, govorio je stoje i na jednom stolu. Re i su mu bile pune slobodarskih misli, slobode koja nam dolazi i gor ine sa kojom je ta sloboda izvojavana. Svojim likom stekao je i osvojio simpatije i starih 1 mladih celog sela. Bio je pozdravljen uzvicima i paro-

lama za itavo vreme trajanja zbora. Dok je zbor još trajeao, nema ke granate letele su s vremena na vreme preko naših glava, preko glava okupljenog sveta.

Dobrovoljaca, omladinaca, toga dana, mnogo je stupilo u redove Treće Kraljevske Proleterske brigade. Me u omladincima bili su i dve omladinke: Gica Blaži i Mica Ilić. Pored nas omladinaca, u brigadi je stupio i ika Života Ilić. Sledi dan, ja i moji sinovci Sreten i Boro, kao i ostali omladinci sela, već smo bili u etama. Bio sam rasporen u Drugu etu, Prvog bataljona, kod komandira Grbi Spase. Kako je tog dana neprijatelj ponovo napao na naše selo, našao sam se na položaju kao pomoćnik nišandžije na baci u. Nemci su imah borbenu liniju sa puta Mladenovac — Topola i sve do uveće manevrisali su bornim kolima i tenkovima do Milatova ke reke i tukli Me ulužje.

U ovoj borbi od gra ana stradao je Ceda Obradović, njegova žena Milena, Milenina majka Mileva i jedan njihov rođak. Borba se vodila sve do večeri. Nailaskom Crvene Armije i dejstvo ruskih Kača, nateralno je neprijatelja da se povuče u pravcu Beograda i da napusti Mladenovac. Tako je oslobođeno Me ulužje.

I za mlade i za stare, Treće Kraljevska brigada je postala simbol hrabrosti i drugarstva. Kraljevnici su zavoljeli selo, a selo je uzvraćalo istom merom.

U znak zahvalnosti borcima Treće Kraljevske Proleterske brigade, meštani su ime brigade dali jednoj ulici, jednoj prodavnici i Omladinskom domu. A Viktor Kučan, komesar Prvog bataljona, postao je po asni građanin sela Me ulužje. Ta obostrana ljubav i danas se neguje kroz povremene susrete Me ulužana i preživelih boraca brigade, kada ožive se anja na vreme daleke i teške prošlosti, vreme daleko i teško, ali puno ljubavi i drugarstva.

Milan VIDAKOVIC „Bane“

SUSRET BATALJONA »MATTEOTTI« SA CRVENOM ARMIJOM¹

12. oktobra 1944. na položaju kod Mladenovca.

Nalazimo se na položaju preko puta železni ke stanice Mladenovac, na padini jednog brega, ispred nas jedna mala dolina i put Beograd — Niš. Sino smo napali železni ku stanicu. To je samo demonstrativni in, da im pokažemo da smo tu; sa obe strane smo obasuti svetle im mećima, za nas, u leže em položaju, nikakav gubitak, jaka reakcija i nika-kav rezultat.

Sada je 7 sati, sivo jutro, velika tišina.

Odjedanput podmukla buka: jedan mali tenk, o evidentno nema ki, sa naše leve strane iz pravca Beograda, prolazi ispred nas u pravcu Niša. Sa našim teškim mitraljezom Breda, jednim retkim što nam je ostao posle VII ofanzive, pucamo na njega kao iz šale nekoliko puta; okre e se prema nama i nakašlja se na nas: ko! ko! — nekoliko puta u znak odgovora i nastavlja put.

Pošle nekoliko minuta jedna duga blindirana kolona: tenkovi Tigari i blindirana kola, defiluje ispred nas, mi zakljonjeni u jednom rovu, radoznali i malo uplašeni, jer ovde u Srbiji puteva ima mnogo, ne kao u Bosni, i uvek je mogu e zaobilaznje. To je jedna velika kolona, cela divizija, koja se posle pola sata gubi 6a našeg vidika, iza jednog brežuljka na putu.

¹ lanak prevela Dr. Hagara Debija i, odabralo Redakcijski odbor.

Ostajemo u o ekivanju, prolazi nekoliko sati, oružje je na gotovsu i mi spremni za akciju.

U rano popodne, sa naše desne strane, kao neko stalno tamburanje, jedna daleka galama, podmukla, i posle izvesnog vremena ista blindirana kolona, možda kraja, u bezglasnom begu prema severu, prema Beogradu. Kao kolona poludelih mrvava, iznena ena u svom radu, kraji pljaki.

Kad se završilo povlačenje, u tišini večeri iznenađenje, zaprepašenje: itava reka vatreni prolazi nam iznad glave, kao da će nas potopiti. Savijamo se u rovovima, izbezumljeni, jadni, bez mogunosti za odbranu.

Razumeli smo, to je Tolbuhinova Armija koja stiže, to su Kaučićevi koji jure neprijatelju u begu ne osvrati se prema Beogradu.

Ovo je bio naš susret sa Rusima, jedan užasan strah koji do tada nikada nismo osetili, ni u najtežim momentima partizanskog rata.

Kasnije je nekoliko naših drugova, sa prestavnicima III Krajiške brigade, pošlo da pozdravi Ruse, ali susret je bio jednostavan: jedno rukovanje, vojnički pozdrav i to je sve.

Malo kasnije, no u pojinje da prolazi polako ruska kolona blindiranih jedinica, i na kraju jedna duga ka kolona sa slamom i koza ke porodice. Onda pojinje trka da bi stigli zajedno u Beograd sa »oslobodiocima«.

PARMEGGIANI ALDO

U KOLONI BRIGADE SA IKA ŽIVOTOM ILI

Svaki ovek u životu ima neki uzor, u ponašanju, idejama i politi kim stremljenjima. Moj uzor je bio ika Života Ili, stari ratnik, koji je sa nama, brojnom omladinom sela Me ulužja, stupio u sastav Treće Krajiške Proleterke brigade.

Isa ponosom mogu reći da sam odrastao u neposrednoj blizini ovog ratnika. Njegova i moja kuće bile su odvojene ogradom i slobodnim prolazom, koji nas je više povezivao nego razdvajao.

Ja kao dete, a i kasnije, s posebnim poštovanjem i pažnjom odnosio sam se prema ovom starom ratniku. Uživao sam slušajući njegova uverljiva kazivanja o bitkama na Ceru, Kolubari, Bakarnom Gumnju, Kumanovu, Nišu, Bregalnici, golgoti srpskog naroda preko Albanije, iskrcavanju naše vojske na Krf, umiranju na ostrvu smrti, sahranama i »Plavoj grobnici« srpske vojske, o proboru Solunskog fronta, nezadrživoj ofanzivi srpske vojske i oslobođenju naše zemlje.

S posebnim zadovoljstvom slušao sam njegove priče o velikim srpskim vojvodama: Putniku, Mišiću, Stepanoviću i Bojoviću.

Kroz snažan opis svoje borbene prošlosti, svojim uspomenama i ratnim doživljajima, ika Života je kod nas, mlađih, budio nacionalni ponos, razvijao slobodarske težnje. Njegova velika patriotska osećanja prenosila su se na mene, a što mi je pomoglo da se kao gimnazijalac Šeste beogradske gimnazije rano uključim u napredni omladinski pokret.

Kao ovek bio je pošten i plemenit. Mladost je proveo u ratovima 1912 — 1918. godine. Kasnije, kao zemljoradnik,

više je obra ivao i nadni io tu u zemlju, nego svoju. Bio je crnomanjastog lika i srednjeg rasta, sa gustim, širokim obrvama. Teške godine rada u inile su da bude malo pognut, ali snažan i odlu an.

Kao ratnik, ika Života je teško podnosio okupaciju i mrzeo je izdajnike. Nije mogao da se pomiri injenicom da se onaj isti neprijatelj — Švaba, koga je on proterao i terao od Soluna preko, Beograda do granice, ponovo vratio i porobio njegov narod. Zato je ika Života i za vreme okupacije pokazao veliku hrabrost i od prvih dana po eo da sara uje i pomaže narodnooslobodila ki pokret.

Njegova ku a služila je kao baza rukovodiocima Kosmajskog partizanskog odreda u toku rata, a ika Života je postao najodaniji saradnik partizanima. Borci Kosmajskog odreda su se le ili i sklanjali kod ika Živote. Dolazili su, dogovarali i prolazili, a on im je odnosio hranu, održavao vezu i prenosio poruke. Kada su partizani bili u njegovoj ku i, sa najve om pažnjom se brinuo o njima. Tada je bio stalno u dvorištu, nešto radio i budno pazio da neprijatelj ne nai e, uvek spremjan da svojim životom zaštiti živote drugih.

Po etkom 1943. godine, na terenu, u blizini sela Me ulužja, bude uhva en jedan partizan Kosmajskog odreda. U policiji, na saslušanju, u teškim mu enjima, spomenuo je da je odlazio u Me ulužje kod nekog i e i babe. Ova vest došla je i do ika Živote i zbog toga je bio mnogo zamišljen, ali ne i uplašen. Kao stari i iskusni ratnik, brzo se doseti i ode do Smederevske Palanke, gde mu je živila k er sa mužem i detetom i dovede ih svojoj ku i. Zandarmi i policija, traže i po opisu samo i u i babu, do oše u Me ulužje, pretukoše drugog i u i njegovu ženu, koji nakon mesec dana umre, a potom pretresoše ku u ika Živote Ili . Videvši da Života ne živi sam, ve sa ženom, erkom i unukom, ostavili su ga na miru.

Kada je bio raspoložen, mogao sam više puta da ujem od ika Živote re i: »Skoro e sloboda, brzo e partizani do i.«

Odmah po oslobo enju sela Me ulužja, pored brojnih omladinaca i omladinki, u stroj Tre e Krajiške Proleterske brigade, našao se i stari iskusni ratnik, ika Života Ili . Obu en u šumadijsko odelo, sa šajka om na glavi i vojnim

odli jima iz Prvog svetskog rata: Medaljom za hrabrost »Miloš Obili« i Albanskom Spomenicom, sa inom starijeg vodnika-narednika, sa torbicom preko ramena i sa nemakom puškom, koju je zarobio prethodne veeri u napadu na nemački transportni voz kod Mladenovca, našao se medu herojima Kadinjače, Neretve i Sutjeske.

Cika Života stade u stroj Prvog bataljona.

Ne poznavaju i ika Životu, neko od boraca je rekao: »Nisi Ti, deda, više za rat«. Cika Života, malo uvre en, odgovori: »Idem, deco, da se još jednom borim za oslobođenje svoje domovine. Onog rata sam vojevao osam godina, pa mogu valjda i u ovom, koji mesec. Idem sa vama, možda u vam zatrebati, bar vodu da nosim. Mi, stari ratnici, još vam možemo pomoći«. Tog momenta stajao sam po strani i razmišljao: spojile se dve generacije, spojila se iskustva iz dva rata, oba voena na ovoj napaenoj zemlji, protiv istog neprijatelja, za iste ideale i nacionalnu slobodu.

Na našem putu od Međuljija do Beograda, preko Gaja, Ralje i Avale, na elu bataljonske kolone, kao vodi, bio je ika Života.

Iz pažnje prema tom starom ratniku i njegovoj svetloj prošlosti, rukovodstvo štaba rasporedilo ga je u Stab bataljona, a nas mlade u ete.

Iako sam bio u eti, a ika Života u Stabu bataljona, svakodnevno smo se sretali i razgovarali. On bi me hrabrio, savetovao, pokazivao kako pušku da nosim u uli nim borbama, kad i kako se bomba baca i slično. Dakle, sada mi više nije pričao o doživljajima iz onog rata, već kako se ratuje, kako se neprijatelj uništava.

U tim prvim danima borbe za Beograd, ika Života je za mene, kao po etničkoj, bio kao uitelj. Njegovo prisustvo davalо nam je sigurnost, snagu i poverenje i zato ne samo ja, već i svaki od Međuljića, voleo je u borbama da bude sa ika Životom. Tako je ika Života svojim ponašanjem brzo zadobio simpatije boraca. A kada je obukao vojničku uniformu, ličio je na pravog iskusnog ratnika. A to je, zastista i bio. Zvali smo ga iz milosti — Či a.

Kako je bio rasporen u Stab bataljona, to se uvek u toku borbe za Beograd kretao kuda i komandant bataljona, Jovo Miljević. Evo jednog detalja:

Prva eta, Prvog bataljona, ušla je u odbranbeni ne-ma ki položaj u reonu Dušanove ulice, u blizini Vojne ode-e. Komandant Jovo imao je nameru da se u jutarnjim a-sovima 18. oktobra probije do Prve ete. Dok se tako do-govarao, mislio je da ika Života spava. U trenutku kada je hteo da po e, ika Života re e: »Komandante, zar nemaš poverenja u mene, idem i ja*. Napred je išao komandant, a odmah iza njega ika Života, a nešto dalje dva kurira. Na uglu Gospodar Jovanove ulice, neprijatelj je osetio, i ako je bila no , njihovo prisustvo, osuo rafalima i ranio druga Mi-ljevi a, koji je posle nekoliko koraka pao. Cika Života se nije zbumio, ve kao stari i iskusni ratnik, odmah uvukao druga Miljevi a u najbliži zaklon, stegao ranu zavojima da ne krvari i ostavivši komandanta sa kuririma, odjurio po sanitetska kola. Cika Života se brzo vratio sa sanitetskim kolima i druga Jovu odvezao u bolnicu.

Cika Života j ostao u oslobo enom Beogradu još neko vreme i nešto kasnije vratio se svojoj ku i.

U brojnim borbenim akcijama u kojima sam u estvovao do kraja rata, uvek sam se se ao ovog ratnika, oveka koji je bio moj uzor.

Eto, takav je bio ika Života Ili — Ci a.

Umro je 1953. godine. Pored odlikovanja ste enih u o-nom ratu, stavio je na grudi i Orden Bratstva i jedinstva. A Me ulužani, u znak se anja i zahvalnosti prema 6vom ika Životi, put gde je nekada njegova ku a bila, *nazvaše*: ulioa Cika Živote Ili a.

Milan vrDAKOVIC „Bane“

DOLAZI CRVENA ARMIIJA¹

Kanonada topova stalno traje, a šta re i o mitraljezima koji pevaju svoju pesmu o smrti? Sta, ako do u na drum novi tenkovi, topovi, nove trupe? Partizan svemu odoleva. Neprijatelj stalno napada naše položaje, ali bez uspeha.

etvrti dan borbe. I naš bataljon »Mateotti« u estvuje u ovoj bitci. Nakon celog dana usiljenog marša stižemo u jedno mesto koje leži na železni koj pruzi Niš — Beograd. Borimo se mitraljezima i puškama protiv tenkova i blindiranih vozova. Italijani su se borili tako žestoko zbog mržnje prema nema kim fašisti kim jedinicama. I odjednom ujemo radosnu vest, da Crvena Armija napreduje u pravcu Beograda.

Ubrzo se borba rasplamsala kako se samo moglo opstati, pod kišom artiljerijskih udaraoa. U jednom trenutku pronela se vest da e, na ovom frontu, Crvena Armija u estvovati u borbi za oslobo enje Beograda. Prolila se i po neka suza radosnica. Kod naših boraca nastaje oduševljenje. Neprijatelj se sada povla i ispred paljbe i vatre smrtonosnih »Ka uša«. Fobedili smo.

Naše misli su upu ene i prema palim drugovima, koji su se podigli u našim o ima u rang heroja i pokazali nam put borbe do kona ne pobede.

Drugovima Crvenoarmejcima topli pozdrav od nas italijanskih antifašista, koji su spremni ~~da se bore do kona~~ ne pobede, istine i slobode.

I RAMIRES ETTOREI

¹lanak prevela Dr. Hagara Debija i, odabrao Redakcijski odbor.

DO EKASMO OSLOBODIOCE BEOGRADA

Posle teškog bombardovanja Beograda od strane savezni kog vazduhoplovstva, u proleće 1944. godine, u gradu je nastala posebna atmosfera. Naslučao se kraj rata, naročito kada se saznalo za iskrcavanje Savezničkih armija na Francusku obalu. Mnogi građani, a naročito omladina, slušali su potajno radio Moskvu i London, i tako pratili događaje na Istočnom i Zapadnom frontu. Slušanje radio vesti bilo je vrlo opasno. Za koga okupator, ili njegove sluge, doznavaju da sluša vesti Moskve ili Londona, biva odmah oduven u Banju ki logor, zbog čega je slušanje ovih vesti obavljano u strogoj tajnosti.

U letu 1944. godine, kada se Crvena Armija primakla sa Istoka, a naša NOVJ nastupa iz Bosne i Srbije u pravcu Beograda, cilj je bio jasan — predstoji borba za oslobođenje Beograda. Saznajemo za pobeđe naše vojske u Zapadnoj Srbiji, za uspehe proleterskih jedinica na Zlatiboru i Jelovoj Gori u borbi protiv Bugara i etnika i da preko Kosjeri a napreduju prema Valjevu.

Omladina Beograda po inicijativi užurbane pripreme za doček oslobođilaca, u čije redove želi da se odmah uključi. Radio o ekuju i taj trenutak, svi su hteli da budu dobrovoljci. U Beogradu, tako rečeno, nije bila ni potrebna mobilizacija.

U međuvremenu, u gradu je vladala napeta situacija. Nemci i njegove sluge, vršili su užurbane pripreme za odbranu grada. Most za Pančevo je, pred dolazak sovjetskih trupa, ponovo porušen. Minirani su svi prilazi gradu, kao i mnogi važni vojni objekti, magacini, most za Zemun i dr. Po elom gradu su bili izgrađeni mnogi bunkeri i mitra-

ljeska gnezda od džakova sa peskom i postavljena zaštitna i jaka bodljikava žica. U većem delu kanalizacione mreže, Nemci su postavljali mine i eksploziv u većim količinama. Imali su nameru, kad napuste grad, da sve dignu u vazduh, da uništite Beograd.

Mnoga takva mesta omladina je beležila, svaki u svom kraju grada, tako da smo našim borcima i borcima Crvene Armije, mogli pokazivati odakle preti opasnost, kako bi smanjili žrtve, zaobišli mesta opasnosti i neprijateljske otporne tačke. Bila je to značajna pomoć omladine Beograda oslobođiocima. Prilazi Kalemeđdanu i uopšte Beogradskoj tvrđavi, bili su tako ebrizljivo zaštićeni i utvrđeni. Miniрано је и предузеće за izradu vojne odee.

Zbog predstojećih događaja, po svim grupama i organizacijama, održani su kraljevi dogovori, na kojima je odlučeno da se u grupama i pojedinačno prilazi našoj vojski, onako kako bude nailazila u pojedine reone grada. U to vreme, sve je to još bilo tajno, nije se znalo koliko šta misli, tako da se do poslednjeg momenta nije smelo ništa rizikovati. Bilo je to vreme opasnosti po život i vreme očekivanja radosti i slobode.

Na 2–3 dana, pre početka borbi za Beograd, na horizontu sa istoka u pravcu Pančeva, pojavilo se veliko crvenilo. Uz grmljavu topova »Kuča uša« i nadletanja sovjetskih aviona »Stormovika« i »Jakova«, najavljen je dolazak i nastupanje Crvene Armije i naših jedinica, boraca sa Neretve i Sutjeske. Povremeno, pa sve snažnije, grad je bio izložen artillerijskim i minobacačkim projektilima.

Ovladala je panika i strah u redovima okupatora i domaćih izdajnika. Vršila se užurbana evakuacija, sve su sa sobom odvukli ili, što su god mogli da ponesu. Među onima koji su bežali iz grada, bilo je i ratnih zlostavnika, koji su hteli da izmaknu narodnom судu i kazni. Hvatali su u panici poslednji voz. Nema ka vojska, koja se u neredu povlačila sa istoka i juga prema zapadu, jadno je izgledala. Nije to više bila ona soldateska »više rase«, kao do pre kratkog vremena. Focepani, prljavi, neobrijani i bedni, nisu više likili lila onu moćnu fašističku armiju, od koje je drhtala celo Evrope. I ako bedni, nisu zaboravili da poruše mnoge objekte u gradu prilikom svog povlačenja.

Zavladalo je kratko zatišje i veliko iš ekivanje, da bi 14. oktobra 1944. godine, poela velika bitka za Beograd. U više kolona, kretali su se osloboodioci prema centru grada, potpomognuti oklopnim jedinicama Crvene Armije.

Za vreme tih teških borbi, borbi za svaku kuću, za svaku ulicu i trbove, u redove partizana stupali su mnogi skojevci i omladinci, mnogi Beograđani, sa puno elana, politi ke svesti i ljubavi prema slobodi, svesni trenutka u kojem se našao najzad i naš napačni grad. Sloboda je tu, na dohvatu ruke, za koju ginu Krajšnici, Lipani, Dalmatinци, Crnogorci..., sinovi i unuci heroja sa Cera, Kolubare, Kumanova, Kajmakalana i Solunskog fronta, nadahnuti slobodarskim idejama. U žilama tih mladića, strujala je osvetnička krv, kucnuo je najzad i njihov čas, da osvete Banjicu i Sajmište, Jasenovac i Kragujevac, došlo je vreme da se svete krvniku.

Kako su osloboodioci Beograda u talasima nadirali sa svih strana, bili su odmah popunjavani novim borcima, koji su želeli da se bore sa starim borcima. Bilo je mnogo mlađih, još nepunoletnih borača, među kojima je i pisac ovih redova. Kada je naša brigada uspela da se probije do Bajlonove pijace, oko 16. oktobra, u ulici Strahini a Bana, sa mojih nekoliko Dorolaoa, stupio sam u vod Mirka Rokvi a »Šoša« i vodnog delegata Zore Došen, iji komandir este je bio Boško Solaja.

Bio sam vrlo prijatno iznenađen, kada sam saznao da je, komandir moguća voda, Mirko Rokvi -Šoša-, iz istog sela, Trubara kod Drvara, odakle je bio i moj ratni drug, u ilegalstvu u Prvoj Beogradskoj gimnaziji, Dragan Rodić. Isto ime imao je i naš komesar bataljona, takođe iz Trubara, koji je docnije poginuo kod Gradiške na Sremskom frontu.

Poreklo mojih novih, ratnih, drugova, za mene je imalo posebno značenje, budući da sam sa Dragom Rodićem bio lan njegove udarne skojevske grupe u našoj gimnaziji. Sa njim sam učestvovao u više akcija, od kojih je najopasnija, ali i najuspešnija bila, atentat na slugu Gestapo-a, belogardejca Njesterenka, koji je posedovao jedan spisak naših drugova, od oko 40 njih, koje je trebalo predati Gestapou, da ih uhapsi i likvidira. Atentat i akcija je uspela, ali je Dragan posle par dana uhvaćen i odveden u logor na Banjicu, gde je svirepo ubijen. Umro je mu eni kom smrću,

hrabri skojevac, ne odavši ni jednog druga. Tako se ugasio život jedinog mladog Krajišnika, dok je meine sudbina dovela u redove njegovih zemljaka, da sa njima nastavim borbu do kraja, i osvetim njegovu žrtvu, osvetim dragog druga i prijatelja. Zato je njegovo ime napisano zlatnim slovima na plo i u našoj gimnaziji, u znak se anja na herojske dane hrabrog borca Dragana Rodica.

Sigurno da naša brigada, od njenog formiranja, nikad nije bila tako brojno popunjena, kao u Beogradu. Bilo nas je mnogo u svakoj eti. Ceni se da nas je, do polaska na Sremski front bilo oko 3.500 boraca. Naša vojska, svuda u gradu, bila je oduševljeno do ekana od svih uzrasta stanovništva. Naše majke, sestre i žene, delile su borcima i ono malo hrane, koja im je ostala u ku ama, ne misle i na sutra, sloboda je najzad došla, bi e bolje. Mnogi su bili iznena eni, kada su prvi put ugledali naše borce i videli da su to naši seljaci, radnici, me u kojima i mnogi devojaka, sasvim pristojni ljudi, a ne onakvi kakvim su ih okupatori predstavljali u svojoj propagandi, da to nisu strašila iz šume ili strašni šumski ljudi žedni krvi. Izostavili su, naravno, da su im ti isti ljudi zadavali užasan strah, bojali su ih se, pa su zato i narod plašili.

Stupanjem u borbene jedinioe, omladina Beograda se asno odužila svome gradu, daju i znatan ideo u oslobođila koj borbi. Mnogi gra ani Beograda nisu znali šta se u toku rata odigravalo po gudurama i planinama naše zemlje, koja je bila u plamenu, i ko su ti pošteni ljudi koji se, tamo, po Bosni i okolo bore od 1941. do 1944. godine, koji e nam oktobarskih dana doneti slobodu.

U završnim borbama za grad, omladina Beograda borila se rame uz rame sa stariim i prekaljenim borcima sa Neretve i Sutjeske, pa do kraja rata. Naša brigada je uspela da spasi Vojnu ode u, da je Nemci ne dignu u vazduh. Naš Drugi bataljon, na elu sa uranom Kova evi em, u silovitim jurišu uspeo je da zauzme i Kalemeđdan i na njemu postavi poBEDONOSNU zastavu slobode. Most, preko potreban za prelaz naših i Sovjetskih jedinica, prema Zemunu, spasio je stari u itelj osnovne škole »Janko Veselinovi « sa Dor ola, Petar Zari . Izveo je uveni podvig, presekavši elektri ni kabal, kojim su bile povezane mine za dizanje mosta u vazduh.

Veliko herojstvo naših i boraca Crvene Armije njihovih tenkista i artiljeraca, urodilo je plodom 20. oktobra 1944. godine. Beograd je bio slobodan, a mi kona no kora amo slobodnim gradom.

Dragan DIMEC

SMOTRA NA BANJICI

Oslobo eni Beograd krajem oktobra imao je nekoliko javnih manifestacija. Jedna od njih je i smotra jedinioa NOV koje su u estvovale u oslobo enju Beograda.

Za ovu priliku po ele su vežbe i pripreme — vojni ki korak, pozdrav i ostalo. Udarali smo nogama po ledini Banjoe. Znoj je curio niz lica, a komandiri i starešine nikako da kažu odli no, nego samo; »Može li bolje?«. A mi složno: »Može«.

Vežbali smo satima a da zapravo nismo znali pravu svrhu tih vežbi.

U predahu, komentarisali smo svako na svoj na in: Ako idemo na Sremski front, tamo može do i drug Tito, pa da ga pozdravimo, pa zbog toga uvežbavamo pozdrav. Ali zašto onda vežbamo korak, kada emo biti u novu, na položaju? Ili, opet, neko kaže: »Idemo za Berlin, da vratimo Švabama za Beograd«. A, opet, ako tamo idemo, jasno mi je što uvežbavamo korak, ali zašto pozdrav, koga tamo da pozdravimo?.

I tako je bilo sve do poslednjeg dana.

Poslednjeg dana, komandir re e: Momci, sutra da mi budete pravi vojnici, idemo na smotru pred druga Tita. Drug Tito ho e da vidi oslobodioce Beograda, ho e da vidi narodnu vojsku. Ho u da bude sve na svom mestu: oružje, odelo, ama sve. Jasno!«. I ode.

O isti u oružje, bi e kao sunce, mislim u sebi. Ali, šta u sa ovom švapskom bluzom, velika mi je? Pa vidi, ove pantalone kakve su? Izmenja emo se me usobno. Tako je i bilo. Ko bi sve to mogao raš istiti ko je s kim i šta sve zamenio i promenio.

No uo i smotre bili smo budni.

U sobi niko nije spavao. Svako je mislio o sebi i sutrašnjem danu. Pitam druga do sebe: Spavaš li i šta misliš ako ne spavaš? Odgovara mi: »Ne, ne spavam, a mislim što i Ti, da nešto ne pogrešim pred drugom Titom, da ga jednom vidiš, svi su ga skoro videli-«. Pa i ja to mislim, i ja ga nisam video, odgovorih mu. Ne e mi biti žao ako poginem u Sremu, jer sam video druga Tita. U tom trenutku dežurni re e: »Ustaj!«

Zbor, poslednja provera. Starešine i komandiri obilaze, zagledaju odelo, obu u, oružje i na kraju, pozdraviše nas. Vidimo, raspoloženi su. Raspoloženi smo i mi. »E, tako momci«, re e komandir tiho. »Odli no, izdržite samo još danas«.

Dan je bio dosta hladan.

Došli smo na Banjicu, gde nas je pre nekoliko dana tukla neprijateljska artiljerija. Nešto dalje, vidimo ratne zastave, postrojene bataljone, brigade. Svako je imao svoje mesto. Tamo još dalje, bili su tenkovi. Ispred tribine, kuda je trebalo da pro emo, nije bilo nikoga.

U odre eno vreme došao je Vrhovni Komandant u pratnji svog a utanta, potpukovnika Milana Zeželja. General-lajtnant Peko Dap evi, komandant Armije, predao je report. Tito je, na belcu konju, obilazio postrojene brigade i pozdravljao njihove zastave.

Po završetku smotre, Tito je, sa svojim saradnicima, otišao na tribinu, odakle je posmatrao defile jedinica. Po eli je prva parada u slobodnom Beogradu.

Išli su zastavnici, išli bataljoni, brigade.

Došao je red na moju jedinicu. Titovku sam još jednom vrsto namicao na elo, da ne spadne, automat vrš e stezao. »Napred!«. Kad smo stigli na domak tribine, komandir komandova: »Strojevim korakom, pozdrav na levo«. Tresla se, ini mi se, zemlja od koraka, a i mi se tresli. Kada smo došli na spram druga Tita, prolomi se gromko, tri puta: Zdravo! Zdravo! Zdravo!. Drug Tito je stoje i otpozdravljao.

Znoj je curio. Prošli smo tribinu. Komandir je rekao: Momci, sad slobodnim korakom. Odli no! Pesma!«

I po e sa eli:

»Druže Tito Maršale,
Naša borba takva je«.

Prošla je pešadija, prošli razni rodovi vojske, naišli su tenkovi, avioni zabrujaše iznad naših glava. Pozdravili smo druga Tita sa zemlje i iz vazduha.

I no posle toga bili smo budni, prepri avaju i svako na svoj na in, kako je ko doživeo smotru i susret sa Vrhovnim Komandantom.

Milan VIDAKOVIC „Bane“

Pivo Karamatijevi : Borac

LAKO SOBOT

Šobot Stevana Lako, rođen je 1905. godine u selu Bravsku, blizu Bosanskog Petrovca, selu koje je NOP-u dalo jednu kompletну etu hrabrih i odvažnih boraca, koja je ušla u sastav Treće Krajiške brigade, s formacijskim nazivom: Treća eta, Treći bataljona, Treće Krajiške brigade, ali smo je kroz ceo tok NOR-a radije nazivali njenim izvornim imenom — Bravska eta. Valjda smo na taj način hteli da još vrše budemo vezani za rodni kraj, njegova prela, običaje i svoje najmilije u njemu.

Lako je poticao iz porodice uglednih i cenjenih zemljoradnika. Još kao dečak, obavljao je lakše poljske radove, vezane za zemljoradnju i stvarstvo. Kada je odrastao, zaposljen se kod »Sipada« kao drvorez. Posao drvoreza bio je veoma težak i naporan, a po život opasan. Zarada je bila mala, a veliki broj dečiju usta tražio je dosta hleba (imao je etvero nejake dece). Na poslu je bio veoma cenjen i poštovan od strane svojih drugova — drvorezova, jer je bio dobar drug, radnik i još bolji komšija. Te pozitivne vrline, Lake Šobot, bile su vrednovane najviše po pozitivnom ocenom od strane njegovih komšija i ljudi iz šire okoline njegovog voljenog Bravskog. U znak protesta protiv okupatora i ustaške vlasti, nakon kapitulacije stare Jugoslavije, prekida posao kod »Sipada«. Okrenut se zemljoradnji, obrađuje ono malo siromašnog zemljišta, s namjerom da porodici pribavi neophodna sredstva za život u tim teškim uslovima rata i okupacije zemlje.

Cim je, u julu 1941. godine, otpočeo narodni ustank, Lako je bio među prvima u redovima ustanika. U zbegu, na planini Grme, ostavio je porodicu — suprugu i etvero nejake dece, bez krova nad glavom i sredstava za život i otišao u borbu, da se bori za slobodu svoga naroda. Plemenita supruga i majka preuzeila je na sebe punu porodice nužnu brigu

nad deoom. Ku a Lake Sobot bila je spaljena od strane ustaša, odmah na po etku oružanog ustanka, te je tako potrođica ostala bez krova nad glavom.

U prvim borbama, 1941. godine, Lako se naro ito isti e u odnosu na ostale borce Bravske ete. Bio je odli an strelac, hrabar i odvažan u borbi. Svi ti elementi bih su značajni za njegove drugove, da ga zbog toga zavole, cene, poštiju, steknu sigurnost u njemu i izaberu ga za svog desetara. Treba napomenuti i to da je bio odli an i veoma strastven lovac. U rat je ušao u najlepšim godinama života i sa prili no dosta životnog iskustva, a što je imalo pozitivnog odjeka me u njegovim saborcima, koji su, u odnosu na njega, bili mnogo mla i, a nekima od njih mogao je biti i otac. Ove elemente iznosim zato, što su oni bili odlu uju i u formiraju klime izuzetnog poverenja i poštovanja li nosti desetara Lake Sobot od strane njegovih saboraca, ratnih drugova.

Lako je bio vedrog raspoloženja. Njegovo lice stalno je bilo prekriveno providnom zavesom blagog i dobromernog, rekao bih, roditeljskog osmeha. Mala lula za pušenje, njegov nerazdvojni pratilac, stalno je bila na »radnom mestu« u ustima, dobro pri vrš ena zubima da ne ispadne. Sto je naro ito karakteristi no, ustima je uvek pravio iste pokrete, i kada je lulica bila napunjena duvanom, i onda kada je bila prazna. Sa velikim je užitkom, strastvenog puša a, fu kao i odbijao dimove iz dubine svojih plu a.

Svoje borce je voleo. Cenio je i poštovao njihovu linost i ljudsko dostojanstvo. Vodio je o insku brigu o njima, a oni su mu uzvra ah, svojim poštovanjem, poverenjem i spremnoš u de pod njegovom komandom izvrše svaki dobijeni zadatak u interesu ciljeva naše NOB-e.

Vidni su borbeni rezultati Lake Sobot i njegove desetine tokom 1941. i prvoj polovini 1942. godine, koje je postigla u sastavu Bravske ete. Prvih dana 1942, on i njegova desetina postižu izuzetno dobre rezultate u borbama protiv italijanske vojske na terenu Bravska. U zgradji osnovne škole u Bravsku, italijanska vojska je oformila svoj logor, u kome se zadržala duže vreme. Iz logora su italijanski vojnici, pojedina no i gi-upno, zalazili u popaljena i napuštena sela i vršili plja ku hrane i druge opreme. Naro ito su voleli da odnose kokoši, zbog ega ih je narod prozvao »kokošari«.

Lako je odli no poznavao školu, prostorije u njoj i položaj oko nje, isto kao svoj džep, pošto mu se rodna ku a nalazila u neposrednoj blizini škole. Izradio je svoju taktiku borbe protiv »kokošara«, tako što bi se sa desetinom približio na samu ivicu šume, zauzeo bi pogodan položaj i sa njega vršio osmatranje škole i terena oko nje. Budno bi pratilo svaki pokret italijanskih vojnika koji su odlazili u okolina sela, radi plja kanja narodne imovine. Ve ina tih italijanskih vojnika, obi no se nisu živi vra ali iz plja ke, saoečivao ih je Lako sa svojom desetinom.

Za vreme borbi, vo enih za oslobo enje Prijedora, 15/16 maja 1942. godine, njegova desetina bila je postavljena na položaj sa koga je trebalo štititi pravac od Sanskog Mosta prema Prijedoru. Ustaška vojska, koja je nastupala sa pomenuog pravca, imala je zadatak da deblokira opkoljeni ustaški garnizon od partizanske opsade. To je bila želja i namera ustaške komande, ali Lako Sobot i njegova desetina inili su uda od hrabrosti, odbijaju i uporne napade mnogo nadmo nijeg neprijatelja, koji je, ne gledaju i na žrtve, nastojao da po svaku cenu prodre u Prijedor. Tako ustaška vojska, koja je nadirala od Sanskog Mosta, nije izvršila zadatak svoje komande, nisu mogli prodrijeti u Prijedor i pomo i svojim snagama da se spasu od uništenja i zarobljavanja. Bezuspšni juriši ustaške vojske, razbili su se o neprobojni borbeni poredak Lakine desetine. Prijedor je bio oslobo en i postao centar slobodne teritorije Kozare i njene okoline. Lako i njegova desetina beležili su uspeh za uspehom u borbama za oslobo enje Sanskog Mosta, Sanice, Rami a, Krasulja i Biha a, prvih dana novembra 1942. godine.

U jednoj teškoj borbi kod sela Lužana, 21. februara 1943. godine, komandir Prvog voda, Bravske ete, Nikica Despot, je poginuo. Za novog komandira voda bio je postavljen Lako Sobot, a ve 23. februara biva lakše ranjen. I ako ranjen, ne napušta borbu, ostaje u jedinici, rukovodi svojim vodom u borbama za spas i odbranu ranjenika na Raduši, Vili a Guvnu i na samoj Neretvi.

U borbama, vo enim za odbranu ranjenika, oko Gornjeg Vakufa na planini Raduši, Lako i njegov vod su naj eše dobijali najteže i najodgovornije zadatke. Sa uspehom su ih izvršavali i sve nas, svojim junaštвom, zadihljavali. Da

napomenem i ovo. Planina Raduša je visoka blizu 2.000 metara nadmorske visine. U to vreme bila je pokrivena visokim snegom i snežnim nanosima, visokim i po nekoliko metara, pa je bilo slučajevi, prilikom dogorevanja vatre, koju smo ložili radi zagrevanja, da je ista postepeno propadala u sneg. Kako se, pod uticajem topote, sneg topio, vatra bi propadala u snežni bunar, dubok i po nekoliko metara. I u ovakvim, izuzetno, lošim vremenskim prilikama, Lako je iznalazio rešenje: «-I i za vatrom u dubinu snega», bila je njegova pouka mlađim borcima, koji su se po prvi put u svom životu, našli u takvoj situaciji, koju je izazvala surova zima.

Nakon prelaska Neretve, marta 1943. godine, njegov vod se istakao u borbama protiv etničkih vojnih formacija na položajima oko Konjica. Lakine komande za juriš, uvek su glasile:

»Drugovi, napred za mnom!«.

Uvek je bio na elu svoje jedinice u napadu, a u odbrani i prilikom povlačenja, uvek se povlačio zadnji. Ta i takva osobina Lake Sobot, kao borca i starešine, ulivala je veru, optimizam i davalu snagu njegovim borcima u izvršavanju bilo kog i bilo kakvog borbenog zadatka.

U bici na Sutjesci, brojni su primieri junaka, koja je ostvario Lako Sobot sa svojim vodom. U prvoj polovini juna 1943. godine u borbama na elebi u Visu i u šumi iznad Govze, sve nas je zadivio svojom hrabrošću, snalažljivošću i umešnošću u rukovanju borbom u tako teškim i složenim situacijama.

U junu 1943. godine, prešli smo železni kuću prugu Sarajevo — Višegrad. Tada su Prva i Treća eta, našeg bataljona (Treće legije), dobiti zadatak da napadnu utvrđeni neprijateljski garnizon u Sjetlini, uništiti ga i oslobođene od neprijateljske vojske. Najprije je neprijateljske snage nalazile su se u dobro utvrđenoj pilani i zgradili žandarmerijske kasarne. Ubrzo smo shvatili da je kasarna bila glavni stub odbrane Sjetline, zato što je iz nje tukla po nama i najprije neprijateljska vatra. Komandir Prve ete, uran Kovačević, jednog trenutka je pokušao da u kasarnu ubaci ručne bombe kroz prozor, ali nije uspeo ranjen. Menjamo taktiku borbe. Iz direktnog napada izvlačimo obe ete, s namerom da ne trpimo gubitke u ljudstvu. Dajemo zadatak Laki Sobot, da sa svojim vodom likvidira neprijateljsko uporište u žandarmerijskoj stanici —

kasarni. Lako, da bi što bolje izvršio dobijeni zadatak, svoj vod oja ava sa puškomitraljezima, koji su imali zadatak **da** vatrom iz svojih oru a tuku sve otvore i prozore na kasarni i tako onemogu e neprijatelja da sa njih otvara vatru **na** borbeni poredak Lakinog voda u momentu nastupanja prema kasarni. Iskusni ratnik, im je dobio zadatak, po eo je da razmišlja o tome, kako i na koji najbolji na in e ga izvršiti:

— Logi no je rezonovao. Sa dve kompletne ete nismo mogli izvršiti postavljeni zadatak, a eto sada je meni i mom vodu dato da ga izvršimo. Bio je svestan da su tog trenutka sve o i njegovih drugova bile uperene u njega i njegov vod, s jednim jedinim pitanjem »Da li e Lako i njegov vod uspeti da likvidiraju neprijatelja u žandarmerijskoj kasarni.«

— Za njega i njegove drugove je to bila još ve a moralna Obaveza, da moraju izvršiti povereni im zadatak, uništiti neprijatelja i omogu iti neometan prolaz brigadi kroz Sjetlinu i šire.

— Da bi izvršio dobijeni zadatak, odmah je pristupio izvi anju terena oko kasarne i uo io da je jedan deo na njoj bez prozora, kao i to, da na toj istoj strani postoje ispravne drvene stepenice, koje su od prizemlja zgrade vodile na njen tavan. Brzo prvi plan napada na kasarnu:

Zaobi i u kasarnu, privu i u joj se sa one strane gde nije bilo prozora na njoj, uz stepenice u se popeti na tavan, na njemu naložiti vatru i tako zapaliti kasarnu od krova. Vatra e se preneti na celu zgradu i tako e neprijatelj biti likvidiran i uništen.

Njegov plan napada na kasarnu bio je originalan i smeо. Za vreme dok se Lako privla io kasarni i steperištu, naredio je borcima svoga voda da otvore vatru po prozorima kasarne i tako privuku pažnju neprijatelja na sebe.

Lakino lukavstvo je uspelo. Nadmudrio je neprijatelja. Dopuzao je do steperišta, uspeo se na tavan kasarne, na njemu naložio vatru i tako izazvao požar, koji se proširio na ceo objekat, od nivoa krova prema prizemlju. Nakon podmetanja požara u kasarni, brzo je napustio tavan i zgradu i vratio se kod svojih boraca, izvadio malu lulicu, napunio je duvanom, upalio ga i sa velikim zadovoljstvom, zbog dobro izvršenog zadatka, uvla io i odbijao kolutove dima. Zatim je po eo da poziva neprijatelja da se preda i obustavi vatru:

»Ustaše, predajte se. Nemate više nikakve šanse za dalji otpor. Kasarna vam gori. Predajte se dok ne bude kasno.«

Ustaše, im su uli poziv na predaju i uverili se da kasarna gori, a vidjevši da nema drugog izlaza nego predaja, na prozore kasanre istakli su bele zastave u znak predaje. Kroz prozore su po eli izlaziti sa podignutim rukama u vis. Izlazili su bez oružja, dolazili i postrojavali se pred vodom Lake Sobot.

Eto, tako je Lako Šobot i u toj, na izgled bezizlaznoj situaciji, pronašao originalno rešenje da se neprijatelj, iako mnogo ja i i utvr eniji, savlada.

Iz borbe u borbu, Lako i njegov vod, u svoj borbeni dnevnik beleže uspeh za uspehom, naro ito u borbama za oslobo enje Bugojna, Sinja, Livna, Kupresa, Zenice i Han Bile. U borbama za oslobo enje Han Bile, on i njegov vod, jurišaju na neprijatelja, otimaju mu top i kamion pun topovske i puš ane municije. Zatim nastavljaju da gone neprijatelja, jurišaju na most, na reci Lašvi i postižu veoma vidne rezultate. Ti i drugi rezultati, koje je postigao sa svojim vodom, svrstali su ga u red najboljih, najodvažnijih i najhrabrijih boraca naše brigade.

Lako Sobot se u borbi dokazuje kao vršan vojni starešina i zato mu drugovi poveravaju nove, više vojne dužnosti. U novembru 1943. godine, bio je postavljen na dužnost zamenika komandira Tre e ete, a maja 1944, na dužnost komandira iste ete. U drugoj polovini 1944. godine, je ve postavljen na dužnost zamenika komandanta Drugog bataljona.

Isti e se kao odli an komandir ete u borbama na Borovoj Glavi, Sujicama, Banja Luci, u borbama oko Livna, kao i za vreme teških borbi, koje je naša brigada vodila u cilju odbrane Vrhovnog Štaba i druga Tita, za vreme i posle vazdušnog desanta na Drvar, 25. maja 1944. godine.

Pored hrabrosti i umešnosti u komandovanju i rukovo enju svojom jedinicom, imao je i velike kreativnoorganizatorske sposobnosti. Posve ivao je izuzetnu pažnju obuci svojih boraca, naro ito u ga anju iz svih oru a, koja su se nalazila u naoružanju njegove jedinice. Naro ito je naglašavao potrebu borbene obuke, sa borcima i jedinicom, u cilju sinhronizacije borbenih radnji. Posebno je obra ao pažnju obuci u stražarskoj službi, kao neophodnom elementu bor-

bene sigurnosti, naro ito za vreme odmora. Izuzetnu pažnju poklanjao je momentu iznena enja u borbi. Svoje borce i podre ene mu starešine je u io, da ni jednu stvar ne smiju prepuštati slu ajnosti, ve da moraju raditi organizovano, predvi ati razne borbene i druge situacije, kako ne bi bili iznena eni, a to je više od pola uspeha u eventualnoj borbi. Sve svoje pretpostavke bazirao je na borbenom iskustvu ste- enom još od prvih dana rata i teoretskog saznanja iz bivše jugoslovenske vojske. Poznato je, da baš zbog toga, Laku i njegovu jedinicu, neprijatelj nije nikada iznenadio.

Lako Šobot, postao je lan KPJ na po etku 1943. godine. Preporuka za njegovo lanstvo u KPJ, bila je njegova hrabrost i herojska dela koja je inio u borbi protiv neprijatelja, zatim o insko-materinska briga o svakom borcu, u svim borbenim situacijama. To su dela, uz iju je on pomo , na najbolji na in u praksi, realizovao liniju Partije u uslovima NOB-e i socijalisti ke revolucije, naroda i narodnosti Jugoslavije.

Praksa govori da je zakonita sudbina velikih junaka u svakoj borbi, pa i našoj Narodnooslobodila koj, da im se borbeni put prekida na po etku, sredini ili pri samom kraju borbe. Tako je i Lakin borbeni put bio završen na završetku rata. Naš Lako je slavno i herojski završio svoj dugi borbeni put, koji po inje prvim ustani kim danima daleke 1941. godine i završava se 20. oktobra 1944. godine. Toga dana, ugasio se juna ki i plemeniti život, junaka naše brigade, Lake Šobot, koji je u temelje slobode glavnog grada SFRJ, uzidao svoj život i cementirao ga svojom krvlju. Mesto pogibije je krug tadašnje Vojne ode e. Poginuo je od par- eta granate, ispaljene sa neprijateljskih položaja na Bežanjskoj Kosi, koju su, u tom trenutku, još držale nema ke jedinice. U momentu pogibije, nalazio se na dužnosti zamenika komandanta Drugog bataljona, dostojan zamenik znamenitog komandanta urana Kova evi a.

Njegova li na dela, hrabrost, umešnost u rukovo enju i komandovanju u borbi, o insko-materinska briga za svoje pot injene, svrstah su ga u sam vrh najistaknutijih boraca i rukovodilaca Tre e Krajiške Proleterske brigade. To su ujedno i razlozi da njegovo juna ko ime zauzme po asno mes- to u ovoj knjizi.

Ilija RADULOVIC

TAKO SMO SE BORILI¹

Pošao sam u partizane sa jednom grupom mojih drugova iz jednog utvрenja u okolini Splita. Kada smo stigli na slobodnu teritoriju — Livno, formiran je bataljon «Matteotti», 14. oktobra 1943. godine. Se am se da nas je drug Vice Buljan okupio i rekao, na italijanskom jeziku, da e put do kona ne slobode voditi kroz teško e i kroz žrtve... Od toga dana bili smo saveznici i drugovi, borci NOVJ. Ve idu eg dana poveren nam je zadatak: dnevna i no na straža na kotama oko grada.

Nemci su dobili velika poja anja iz pravca Splita i iz Bosne. Borbe protiv Nemaca ubrzo su bile žestoke, pa nam je to bilo prvo vatreno krštenje u partizanima. Od tada smo se stalno kretali i premeštali sa planine na planinu, iz mesta u mesto, uvek prihva aju i borbe. Osim Nemaca, borili smo se i protiv njegovih saveznika: ustaša, domobrana, etnika i Bugara. Rušili smo ceste i mostove, dizah u vazduh željezni ke pruge, presecali telefonske i elektri ne žice.

Tokom cele zime 1943/44. godine, kada su to uslovi dozvoljavali, odmarali smo se u šumi, kolibama bez ogрева, a ponekad i u ku ama. Ku e su brdsko-planinskog tipa, pretežno od drveta, karakteristi ne za podneblje Bosne, sa vrlo skromnim komforom. Hrana je bila vrlo skromna. Narod je davao ono što je imao, i ako je i sam oskudevao osnovnim životnim namirnicama. Kako je nema ka vojska i njeni saveznici esto puta prolazila preko ove teritorije, ona je ubi-

¹ Prevela Dr. Hagara Debija i, odabrala Redakcijski odbor.

jala i plja kala. Naprotiv, naš odnos prema narodu morao je biti u duhu stavova narodnih boraca — pravi an i human.

Se am se naše borbe za Banja Luku. Pošli smo iz reona Zmijanja oko jedan sat posle pono i. Te ve eri bio je snažan veter, prava me ava... Za vodi a smo imali jednog 00-veka, koga smo poveli iz obližnjeg sela. Posle skoro dva sata hoda, shvatili smo da nas vodi na suprotan pravac. Zastali smo da bi pogledali naše karte, a vodi je bežao prema jednoj daš ari, iz koje se zapažalo slabo osvetljenje. Ubrzo smo se osvedo ili da su nas u toj kuici o ekivali etnici. Nakon borbe, koju smo prihvatali, nastavili smo put prema Banja Luci. Stigli smo oko 23 asa no u. Borba je trajala tri dana. Bili smo stigli do centra grada, ali se neprijatelj probio u grad iz pravca Bosanske Gradiške. U našem povlačenju nisam se mogao vratiti u bataljon »Matteotti«, ostao sam u Drugoj eti Tre eg bataljona, naše Tre e Krajiške brigade privremeno, da bi se ponovo vratio, nešto docnije, u svoj bataljon. Po dolasku u moju etu, preuzeo sam ponovo dužnost komandira voda. Odmah sam saznao za sve moje drugove koji su stradali duž puta u povlačenju iz Banja Luke. Ali, morali smo imati visok moral, jer to je bio jedini na in da se opstane živ i tako do eka sloboda.

Nema ke snage otpo ele su Sedmu ofanzivu. Nastali su teški dani. To je bila borba za opstanak. To su bili kilometri marševanja, sa minimalnom hranaom. Ako smo uspeli sa mleti žito, no u u malim mlinovima, imali smo toplu kuvanu kašu, ali naj eš e bez soli, ponekad i sa malo ovetine. Uglavnom smo imali pokrete no u, kroz nepregledne i guste šume Bosne. Sve eš e smo imali ranjenih i bolesnih drugova, a nismo uspevali uputiti ih u pozadinu zbog stalnih napada neprijatelja.

Jedno ve e moj bataljon je u inio usiljeni marš od 30 km. do sela Ti eva. Stigli smo do naznačene ravnice, na kojoj su bile upaljene vatre. To je bio znak za savezni ke avione, koji su dolazili no u, spuštali padobranima hranu i ode u. Neki su se i spuštali i ukrcavali naše ranjene i bolesne drugove u avion. Mi smo tako bili angažovani dok i poslednji avion ne bi poleteo. U isto vreme su delovi naše jedinice vodili borbu sa Nemcima, koji su shvatili da se ra-

di o nekim pokretima, dolazili bi sasvim blizu, ali uvek kasnoj, jer su naši ranjenici i bolesnici već bili na sigurnom mestu.

Nikada ne u zaboraviti no 21/22. juna 1944. godine, kada smo se prebacivali preko komunikacije Travnik — Gornji Vakuf. Prolazili smo kroz jednu šumu, u kojoj je bilo oboreno mnogo granja i suvih stabala. Verovali smo da niko živ pre nas nije prolazio ovuda. Držali smo se za ruke kao deca. U jednom momentu moja eta, u kojoj sam bio komandir, izgubila je vezu. Bila je noć, pa smo bili prisiljeni da ostanemo u mestu na kojem smo se našli — zatekli. Kada je svanulo, shvatili smo da smo bili vrlo blizu ceste koja iz Gornjeg Vakufa vodi u Travnik. Put je bio pod zaštitom tri nema kačenka. Tog jutra sam plakao, prvi put u mom životu. Spuštali smo se pored jednog potoka, zašti eni visokim grmovima. Pljuštala je kiša. Prošli smo ispod jednog mosta, pošto se nema kačenka od njega postepeno udaljavala. Mi smo stigli sa druge strane kote i na naše veliko zadovoljstvo, sastali smo se sa našim bataljonom. Odmah smo se uključili u borbu koja je bila u toku.

Narednog dana, 23. — ujutro, Nemci su izvršili napad na položaj Crnog Vrha kod Travnika. Bezbroj puta smo se u toku dana približavali neprijateljskim položajima, bacali ru ne bombe i ponovo se vraćali. Imali smo mnogo ranjenih i 6 mrtvih drugova, ali neprijateljski gubici bili su još veći od naših.

Sledeći eg dana našli smo se u reonu Javorak — Poljane, gde smo prenošli ili. Bili smo pokisli, mokri i tako smo u asovima kratkih predaha se uvlačili u stogove sena, koje je takođe bilo mokro. Kiša je padala svaki dan. Nakon etiri dana, posle teške borbe na Crnom Vrhu, prebacili smo se preko pruge Sarajevo — Konjic i nastavili pokret prema Sandžaku.

Nosio sam na leđima (ramenima) uvek dva mitraljeza i tako su moji mitraljesci u idućoj borbi bili odmorniji.

Prvih dana septembra 1944. godine, stigli smo u okolini Valjeva. Ostao sam sa mojom etonom tri dana i tri noći na jednoj koti. Danju smo imali okršaje sa etnicima. Zatim smo u blizini Slovca zauzeli jednu kotu sa koje smo mogli kontrolisati put i železničku prugu Valjevo — Lazarevac, koji su bili paralelni.

Nastavili smo napredovanje prema Ubu i sa Prvom Proleterskom brigadom oslobodili ovu varošicu 2. oktobra 1944. godine. Više se ne se am imena mesta i sela kroz koja smo prolazili, ali ostale su mi slike varvar&kih postupaka od strane Nemaca. To su bile popaljene ku e, masovna streljanja žena, dece i starijih osoba.

U reonu Mladenovca ponovo borba sa Nemcima. Ubrzo su stigli tenkovi Crvene Armije, koje smo radosno pozdravili. Nemci se povla e u pravcu Beograda, pa su nastupile pripreme za napad i oslobo enje glavnog grada Jugoslavije.

Tako je završena prva laza našeg partizanskog ratovanja.

Nakon oslobo enja grada Beograda, u kojem smo i mi u estvovali, formirana je Prva brigada »Italia«, ije su jezgro bili bataljoni »Matteotti« iz Tre e Proleterske Krajške brigade i bataljon »Garibaldi« iz Prve Proleterske brigade.

TOCCACELI FRANCESCO

OD BEOGRADA DO SUSEKA

Beograd krajem novembra 1944. godine. Boravimo u zgradji jedne osnove škole na Voždovcu. Vreme brzo prolazi, malo agzercira, malo vežbanja, malo upoznavanja sa novim savremenim oružjem i ono pro e. Naše jedinice dopunjene su sa velikim brojem omladinaca iz Zapadne Srbije, Sumadije, sa Kosmaja iz Beograda... To su mladi, srani borci, spremni da izvrše i najsloženije zadatke. Dolaskom novih boraca, ete su brojano rasle, na 120 do 140 ljudi.

24. novembar. Pokret. U ranim jutarnjim asovima napuštamo Beograd, slobodarski grad, grad heroj. Nešto više od mesec dana ranije, njegovi oslobođeni iz 1. Proleterskog, 12. Udarnog, 13. i 14. Korpusa NOVJ i mehanizovanih jedinica Crvene Armije, posle teških i krvavih borbi, ušli su u istoriju, donose i slobodu Beogradu. 20. oktobra 1944. godine, nekada ohola osvaja ka Armija feldmaršala Lera, ostavila je za sobom na ovom ratištu oko 15 hiljada mrtvih vojnika, podoficira i oficira.

Kolona polako promi e beogradskim ulicama. Susreemo Beograane, ranoranioce, koji nas pozdravljaju hitaju i na posao, a tu su i grupice seljaka sa torbama punih darova za svoje sinove, braće, ove, koji idu u pravcu fronta. A u torbi na e se raznih akonija: sveža poga a, po neka kriška sira, malo kajmaka, a po obi aju i boca sa rakijom, pa i paklica cigareta i još koješta.

Na prolazu ulicama Beograda i Zemuna, naše jedinice pozdravljaju špaliri gra ana, koji su izašli da isprate svoje ratnike na front. Iz mase naroda uju se khcanja: »Ziveli proletari«, »Ziveli oslobođeni Beograda«, »Napred proleteri«. Iz

naše kolone odjekuju partizanske pesme. Iz mog Prvog bataljona, prednja i Drugi vod, Treće ete, na elu sa drugaricom Zorom, koja vodi prvu re.

Na ulazu u Batajnicu, iz jedne kuće ujemo prijatan glas devojice, koja peva poznatu pesmu: »Nedi eve bande sad više ne važe, nema više Hitlera, Ljotiće i Draže«. U ovom, nešto udaljenijem, beogradskom naselju malo se odmaramo. Za to vreme ori se pesma i igra kozara ko kolo na sredini ulice.

Ulazimo u Novu Pazovu, selo do tada naseljeno žiteljima nema ke narodnosti. Tu je prava pustoš. Nigde žive duše. Po dvorištima lom od napuštenih stvari, predmeta i nameštaja, pa se stiće utisak da su domoroci u neredu napuštali svoje domove.

Polako se spušta sumrak. Gelo kolone ulazi u Staru Pazovu, mestu dobrim delom naseljenim građana anima slova ke narodnosti. No imo u Domu kulture. Pomalo smo umorni od marševanja i zato svako, nakon obilne večere, hvata svoju poziciju za spavanje.

25. novembar. U rano jutro napuštamo Staru Pazovu. Posle kraće pešačenja, eto nas u Indiji, mestu u kojem su Nemci prilikom povlačenja pružili jači otpor, pa je priličan broj kuća oštećen.

Nastavljamo marševanje po lepom, sunčanom, jesenjem danu, da bi se »dohvatili« ogrankaka Fruške Gore. Pri zalasku sunca, ulazimo u Sremske Karlovce, prijatan Sremski grad. Tu konačno imo. U njemu ima dosta naših vojska. Ovde se, po red drugih, formiraju i »ekipe« za pronalaženje dobrog i jeftinog vina, pošto je ovo vinogradarski kraj. Istina, padaju i kazne od naših rukovodilaca od dve do tri smene dežurstva za nedisciplinovane.

26. novembar. Napuštamo Sremske Karlovce i nakon jedno asovnog marševanja, primjereno se Novom Sadu, da bi ga ostavili u magli i produžili prema Sremskoj Kamenici. Tu, od tamošnjih žitelja ujemo jezivu priču o sudbini 60 rođoljuba, koje su ustaše privezale za stog slame i žive zapalili.

Maršujem i sremskim selima pored Dunava, prolazimo kroz selo Rakovac. Ono je u ovom ratu potpuno razorenog. Prema priči anjima meštana, od kojih je malo ostalo u životu, ovde je pobijeno od ustaških ruku oko 600 ljudi.

U Beo inu, mestu poznatom po jednoj od najve ih fabrika cementa u zemlji, susre smo naše ratne drugove iz 6. Li ke Proleterske Divizije, koji odlaze na kra i odmor u Beograd.

Nakon kra eg marševanja dolazimo u Cerevi , u kojem je smeštena naša ratna bolnica. Tu ima dosta naših boraca.

Kiša neprestano pada. Put postaje kaljav, pa se po njemu teže peša i.

Najzad, stižemo na cilj. Ulazimo u Susek, sremsko selo na desnoj obali Dunava. Meštani ovog malog, partizanskog mesta, bili su od po etka rata odani NOP-u, pa je selo dobilo naziv »Mala Moskva«. Neprijateljska ruka osvete i odmazde, vidi se na svakom koraku. Veliki broj seoskih ku a je ošte en, a znatan broj popaljen i uništen. Na ku ama je ostalo malo itavih prozora...

Razmeštamo se po ku ku ama gostoljubivih Suse ana. Pošto smo se malo odmorili, doma ini ku e u kojoj borave moji drugovi iz Tre e ete, poslužuju nas belim hlebom, umo e nim u vru u mast. Prijalo je, baš kao da smo jeli okoladu. Posle ve ere, neki odlaze na spavanje, a drugi na obezbe enje — na stražarsko mesto.

Ljubiša RAKONJAC

POLAZAK NA SREMSKI FRONT

Rosle završetka borbi za Dorol i Kalemegdan, gde je našu zastavu postavio komandant Drugog bataljona, uran Kova evi , naš Prvi bataljon se našao u zgradbi osnovne škole »Kara or e«, na Auto-komandi, gde je ostao na odmoru i sre ivanju, sve do polaska na Sremski front. U to vreme, brigada se snabdevala novim, sovjetskim oružjem. Bio sam odre en, sa grupom drugova, da idemo u Pan evo. Tamo smo primili novo naoružanje: puške, strojnica, vintovke, protivkolke, puškomitrajeze, »maksime« i laku protiv-tenkovsku artiljeriju. Kola dupke natovarena, doterana su do naše jedinice i to u duga koj koloni. Kada smo se sredili i primili novo oružje, po ele su pripreme za polazak. Obavljenja je kratka obuka u rukovanju sovjetskim oružjem. Obuku su izvodili sovjetski instruktori.

U me uvremenu je naša kulturno-diletantska grupa pri-premila pozorišni komad »ido«. Režiju i ulogu Makse, imao je jedan drug iz moje desetine, kome ne znam ime. Predstava je izvedena u velikoj sali škole, koja je imala lepu malu biru. Doga aj, koji je ostao u lepoj uspomeni, bio je u pauzi predstave. Komesar Prvog bataljona, Dragan Rodi , svirao je na gitari i pevao jednu staru rusku romansu »Sonja« uz burno pozdravljanje boraca. Opšti srneh su izazvali drugovi, koji su u komadu igrali devojke, a naro ito »glavna glumica«. Dugo smo se na položajima smejali, se aju i se na to.

24. novembra 1944. godine, Tre a Krajiška Proleterska brigada, u ranu zoru, bila je postrojena i njezini ešaloni su krenuli u veliki pokret. Duga ka kolona je krenula prema Slaviji, pa zatim Nemanjinom do glavne železni ke stanice i

Kara or evom ulicom, prema starom mostu, za Zemun. Most je ostao sa uvan za našu vojsku. Spasio ga je Petar Zari, u itelj beogradske osnovne škole »Janko Veselinovi« sa Dor ola. Naša jedinica, popunjena sinovima Zlatiborä, Valjeva, Tamnave, Šumadije, Mladenovca i Beograda, po eila je prelazak preko mosta na Savi. Uz put, razdragano nas je, pratila masa sveta.

Na po etku mosta, kod parka u Kara or evoj ulici, skupio se veliki broj Beogra ana, a dobrim delom Dor olaca, majki i devojaka novih boraca, da inas isprate Znali su da kremo u veliki boj, do kraja našeg oslobo enja. Svima su bile suze u oima i uz pozdrave, narod je izražavao želju da se vratimo posle pobjede. Stupali smo odlu no. Znali smo da ovaj narod ne smemo da razo aramo. Kasnije, na frontu, Dor olci se nisu obrukali, bili su u stroju Prve Proleterske Divizije, gde nije smelo biti kukavica.

Naš put je bio podijeljen u tri etape do krajnjeg cilja, sela Suseka, na severnim padinama Fruške Gore, Toga dana, kolona je oko 18 asova ušla u Staru Pazovu, gde je bio organizovan smeštaj, ve era i odmor. Ujutro, slede eg dana, krenuli smo preko Indije za Sremske Karlovce. Na pola puta, ve kod Indije, meni su popucali plikovi na nogama, jer sam imao tesne gojzerice, tako da se uskoro sve raskvalisilo. Cipele su se polako natapale krvljtu, jedva sam korao. Pored mene u stroju je bio, tada moj nerazdvojni drug, Milan Bokan, iskusen u dugim marševima. Stalno me je budio i hrabrio da idem dalje. Negde ispred Banstola, kad je bio dozvoljen kra i odmor, ja nisam mogao dalje. U tom trenutku se pored mene našao i komandir naše Tre e ete Milan Kerkez. Kad je video o emu je re, kaza mi: -Ma i, (tako su me zvali), ako sada staneš, ne eš vise nikad napraviti ni koraka. Ja sam ga tupo gledao i kažem: »-Pucaj komandire, ne mere i bog«. Na to e on opet: »Hajde da probamo«. I tako krenusmo polako, Bokan, Kerkez i ja. Celo vreme je Kerkez vikao: »Gazi, Ma i, gazi« i ja sam, kao pokrenut nekim automatom, kora ao sve do gimnazije u Karlovcima, gde je organizovan smeštaj, ve era i odmor.

Meni su noge bile naduvene i krvave, ne mogu ni spavati od bolova. Kada je to komandir ponovo video, re e Bokanu da donese vina iz obližnjeg podruma i nešto mu još šapnu na uvo. Nije mnogo vremena prošlo, kad dolazi Bo-

kan i nosi lonac pun vina. Ja pomislih, u prvi mah, da
emo malo da se okrepimo, kad on mene natera da strpam
noge u lonac, a posle emo piti drugo vino. Poslušah ga, a
on još dobaci: »To Ti je nare enje od komandira«.

Sutra dan sam veselo gazio pored mojih drugova prema
Suseku. Soša se nekoliko puta našalio na ra un vina i lon-
ca, onako šeretski. Ceo stroj se slatko smejavao. Ta se šala
još dugo prepri avala u našoj Tre oj eti.

Dragan DIMEC

SE ANJE NA RUŽU DALMATINKU

Navike i shvatanja ljudi, koji su se vekovima i stolima prenosile s kolena na koleno, a kada se još zna da su naši narodi ibili nekoliko vekova >pod turskom Vlaš u, naroito navike prema ženama kao slabijem polu, koji je morao biti pot injen muškarcu, bez ikakvih politi kih prava, nisu bila još iskorenjena. Tako je bilo i za vreme bivše Jugoslavije, iako više nije bilo Turaka.

Me utim, u toku Narodno-oslobodila ke borbe situacija se potpuno izmenila, tako da su žene postale punopravni lannovi, kako oružanih jedinica, tako i u pozadini. Zene su ti toku Narodnooslobodila ke borbe bile dobre bolni arke, hrabi borci isto kao i muškarci. inile su podvige u borbama, da su se mogli postideti i poneki muškarci.

U toku VII neprijateljske ofanžive, posle desanta na Drvar, naša brigada, u sastavu Prve Proleterske divizije, kretala se od Drvara preko Mliništa, Gornjeg Vakufa, prema Zec planini, ispod koje izvire bistri i brzi Vrbas. Neprijatelj je zaposeo visove na ovoj planini, da bi onemogu io naše jedinice da se probiju u pravcu Centralne Bosne. I pored nekoliko pokušaja našeg bataljona da zbaci neprijatelja sa ovog brda, bio je uzaludan. Neprijatelj je žilavo branio Zec brdo, preko koga smo mi trebali da pre emo. Da bi omogu ili prolaz našim jedinicama, zaposeli smo položaj na severnim padinama Zec planine. U toku borbe od dva dana, puškomitraljezac našeg bataljona Miloševi (Nikole) Mane, pod zaštitom magle, privukao se neprijateljskim bunkerima na nekoliko metara i pokušao da bombama istera neprijatelja. Njegov pomo nik bila je drugarica Ruža. Ona je bila bolni arka, a samo u nekoliko ve ih borbi je bila pomo nik puškomitraljesca i to po njenoj li noj želji.

Posle kratke borbe, drug Mane gine. Drugarica Ruža se povukla da nas obavesti da je poginuo puškomitraljezac. Tražila je odobrenje od mene i komesara da, ukoliko se ponovo magla navu e, ona pokuša da se vrati i donese mrtvog druga. Savetovali smo joj da to ne ini, jer je šteta da i ona pogine. Nije nas poslušala, ve je sa ekala izvesno vreme i pod zaštitom magle, puze i desetine metara, izvukla je mrtvog druga ispred nosa neprijatelja. Ne beše joj dosta ovog podviga, vra a se ponovo na isto mesto i donosi puškomitraljez koji je bio ostao.

Drugarica Ruža nije samo ovim slu ajem dokazala da je bila dobar borac u ovoj akciji, ve se isticala i u ostalim borbama, zbog ega je bila uvena i omiljena u našem bataljonu. Samo u proboru Sremskog fronta na Fruškoj Gori, kod sela Vizi a, Ruža je neposredno iz borbe izvukla više od 30 ranjenih drugova i sve ih previla, kaže Kojo Radulovi , njen komesar ete, koji je i sam bio ranjen u toj borbi. A takvih podviga i hrabrosti drugarice Ruže bilo je odista dosta. I tako je samo revolucija, od dalmatinske seljan ice, mogla izgraditi hrabrog borca, koji nije prezao ni od najtežih zadataka, pa makar se radilo i o smrti.

Drugarica Ruža Ivana Savi , bila je visoka, tanka, stasita devojka, kovrdžave kose i kestenjastih o iju, ovalnog lica. Stalno vesela, kako na maršu, tako i na odmoru. Cesto puta smo se šalili sa njom na ra un »lipog mora i otoka«.

Jednom prilikom re e joj jedan od drugova:

»Ko Tebe, Ružo, nagovori da ostaviš svoj otok i more i da do eš u ove bosanske gudure«.

Ona se nasmeja i re e:

»Pa skoro sve djevojke i mladi i iz mog mista su otišli u partizane, pa evo do oh i ja. Pri ajte vi šta ho ete. Kad se rat završi, svi ete vi, koji ostanete živi, do i na more da se kupate, pa ete se setiti onoga što vam je Ruža privala«.

4

Tako se i ostvarilo. Rat se završio, drugovi, koji su ostali živi, odlaze na more da se kupaju, ali se Ruža više nikad ne vrati, ve pogibe za slobodu svog »lipog mora i otoka«. Pioli svoju mladu krv i dade svoj život i ostavi u amanet mladim pokolenjima da uvaju teško ste enu slobodu, za koju je i ona dala svoj život.

Poole njene smrti, borci su joj spevali pesmu:

Borbu vodi omladinka Ruža, baš vesela i nikada tužna
Kakva beše ita devojka lepa, lica bleda i blagog pogleda
Ona beše omladinka divna i u borbi kao junak silna
Ko bi reko da to mlado bi e, borbu vodi nikad ne uzmi e
Ruža mlada ko pjena s vode trpi gladi i druge nezgode
Takva beše omladinka Ruža, išaš u borbi gde najve a gužva
Ruža gine s osmehom na licu i prkositi prokletom ubici
Ubiše je fašisti ki gadi, ugasi se jedan život mladi.

j~An elko RODIC „Bu oni“ |

MAMA¹

Borba i samo borba. Danas su naše bitke ušle u jednu odlu nu fazu i to je podiglo poverenje i sigurnost mnogih na ših drugova. Još uvjek ima takvih kada se spomene bitka koja prestoji, bombardovanje, da se plaše. To su osobe za koje kažemo: To je onaj koji stalno misli na mamu. Ali i oni koji su hrabri i ja i, uvek zadrhće kada se to ime spo mene.

Ime majke je za nas sveto. »Mama, pomozi mi«, šapu e borac prije svake bitke. »Mama, pomozi mi« šapu e onaj, koji daju i svoj život, upu uje svoja poslednja razmišljanja najdražoj osobi.

To je ime koje smo prvo nau ili i koje se nikada ne za boravlja.

I ako smo udaljeni¹, vizija naše majke nas vodi putevima borbe. Ona nam pomaže da podnesemo sve žrtve.

Mi Italijani, u zemlji koja nije naša, sjetimo se mame vrlo esto.

Koliko puta smo posmatrali one skromne žene koje pro laze pored nas. I kažemo sa zebnjom i puno ljubavi da li i neka žena na našu majku. Zatim smo obi no uzdahnuli i momentalnu iluziju zatvorili u našoj duši.

U ovim danima sve eš e naše misli lete prema našim porodicama, prema majci...

Majke poginulih drugova za ideale i slobodu, uzalud su ekale svoje sinove. Sutra kada budu saznale za sudbinu svoje djece, priguši e bol i grle i nas, re i e:

»Vi ste naši sinovi«. —

I ETTORE RAMIRES|

* lanak prevela Dr. Hagara Debija i, odabrao Redakcijski odbor.

U PROBOJU SREMSKOG FRONTA

Krajem novembra 1944. godine, brigada je imala poslednji predah, pred preuzimanje položaja na frontu, u selu Susek, na padinama Fruške Gore pored Dunava. Posle odmora, od trodnevног napornog marša od Beograda, po ele su pripreme boraca za poslednji pokret, pokret na borbenu liniju. Za to vreme istilo se i pregledalo oružje, pregledala dobijena municija, ode a i obu a. Održavani su poslednji dogovori o predstoje im borbama i politi kom moralu boraca. Pripremali smo se u svemu za doga aje, koji nam predstoje.

U zoru, još po mraku, 2. decembra, nare en je pokret. Krenuli su ešaloni naših jedinica preko sela Neština u pravcu sela Vizija, ispred kojeg se protezao front. Naredba je glasila :

»Kretanje u najve oj tišini, samo održavaj vezu.«

Naišli smo na težak i blatrjav deo puta, gde smo svi pomagali našim artiljercima da izvuku topove i minobaca e uz brdaše. I pored konja, koji su teško vukli artiljeriju, morala je i ljudska snaga da interveniše. Vukli smo rukama to kove topova, po teškom i lepljivom blatu, bez psovke i bez ikakve galame. Prvi put sam tu video, da ni jedna životinja ne može izdržati takve napore kao ljudi, a naro ito kad su složni. Ljudi pod teretom stenu, padaju, daju sve od sebe, a niko se ne ljuti. Naro ito teško je bilo nositi uz brdo ona teška postolja minobaca a 120 mm., tu su pucala le a. Ovde se pokazalo veliko i nesebi no drugaristvo boraca svih robova. Sve se brzo odvijalo i radilo u najve oj tišini, kako neprijatelj nebi otkrio naše kretanje i naše namere. Mesto, pred kojim smo se nalazili, podizalo je i te kako politi ku svest svih u esnika. Polako smo se primicali borbenim lini-

jama i po eli sa preuzimanjem položaja od Seste Li ke Divizije, koja je isla natrag u Beograd na odmor. Kada je svanulo, brigada je ve bila zaposela ceo svoj sektor predvi en za napad.

Svi se pripremamo za proboj. Utvr ivali smo i maskirali naše položaje. Naši baca i i topovi bili su postavljeni odmah iza nas, u nekoj jaruzi, dobro zašti eni i zamaskirani. U obližnjoj šumici, bile su sovjetske »Ka uše«. Po ele su i prve arke, izme u neprijatelja i naših izvi a a. Neprijatelj je iz jakih mitraljeskih gnezda štitio ceo sektor, koji je još bio dobro zašti en minskim poljima i jakom bodljikavom žioom. Zlokobno su pretili podmukli snajperi, koji su opasno ugrožavah svaki naš, pa i najmanji pokret.

U no i izme u 2. i 3. decembra, borci iz našeg Tre eg bataljona, predvo eni Bulaji em i Radakom, napravili su, prilikom nasilnog no nog izvi anja, jedan prolaz u neprijateljskom položaju i to držali do svanu a, kada je po eli velika »predstava«. »Orkestar« dobro poznatih »Ka uša«, zapo eo je svoju strašnu ubita nu »muziku«. Naši baca i, pod dobrom komandom Nikole upa, bljuvali su svoje ubojne projektile po neprijateljskim položajima. Ubrzo se za ula : vika uz bojne pokli e naših boraca :

»Ura, udri, napred proleteri!«.

To su bili pokli i onih koji su prvi pošli u juriše. Ti, ratni, pokli i orili su se na sve strane, iz svih grla. Prvi napadi su bili zadržani i ljudi prikovani za zemlju. Mnogi su ostali na bodljikavoj žici, na brisanom prostoru.

Tu smo ostali ceo dan i no . Napada i protivnapada bilo je više, a žrtava mnogo. Nije se moglo ni napred, ni nazad. Glavni udar i proboj se odigrao u zoru 4. decembra. Posle jake atriljerijske pripreme, krenuli smo svi u nezadrživ juriš, koriste i pri tom prolaz kojeg su naši drugovi sa uvali. Razzili smo neprijateljsku odbranu i silovito krenuli napred. Tako je palo jako, fortifikacijski dobro utvr eno, neprijateljsko uporište. Nismo se ni asa zadržavali, ve smo nastavili njegovo gonjenje. Ubrzo je zauzet i Ilok, važno neprijateljsko uporište. Nemci su u panici ostavljali sve i u panici se povla ili. Imali su mnogo mrtvih i ranjenih. I mi smo imali ve i broj mrtvih i ranjenih. Se am se pogibije mlade bolni arke iz Beograda, Marije Kova , imala je 18 godina i Milana Mati a iz Resnika kod Beograda. Poginuo je i mitraljezac

naše Treće ete, Selver. Na itavom frontu od Dunava do Save, neprijatelj se u neredu povlačio, ostavljajući i za sobom silan ratni materijal, sve ono što nije mogao poneti sa sobom.

Mirko Rokvi »Šoša« je hrabro, kao i uvek, vodio naš vod. Cesto je vikao: »Napred, svetu im ne eljiou, udrite drugovi!« Svi smo ga voleli i bez pogovora izvršavali njegova naređenja. Bila je to mladost, vuklo nas je srce i visoki politički moral i ljubav za slobodom. Znali smo zašta se borimo.

U selu Sot na Fruškoj Gori, kuda smo prolazili jure i neprijatelja, narod nas je oduševljeno do ekivao i isprao. Kako je naša kolona prolazila kroz selo, ljudi, žene i deca su nam usput dodavali voće za okrepljenje. Bila je i po neka ašica vina. Kao da su se takmičili koji će lepše osveženje da iznese pred borce-oslobodioce. Tu me je jedna mazga ujela za desnu ruku i otkinula komad šinjela, u momentu kada sam žurio da predam jednu poruku komandiruće ete, Milenku Kerkezu. Opazio sam je kundakom strojnici i potražao dalje, a ona mi se besno »kezila«, kao da se ništa nije desilo.

Itavo vreme, od Beograda, pa i na frontu, bio sam nerazdvojan sa Milanom Bokanom, koji je aprila 1945., poginuo na Pleternici. »Šoša« mu je još ranije rekao da na mene pripazi, obzirom da sam bio jedan od najmlađih u našem vodu, što je on uvek to i inio.

Prilikom probaja prve linije Sremskog fronta, naišli smo na takve fortifikacije i opremljenost u njima, da sami sebi nismo mogli verovati, šta je sve tu neprijatelj napravio i izgradio za svoj boravak. Pored rovova i bunkera, Nemci su imali i zemunice, u koje su ulazili pomoćno u rovovskih saobraćajnica. Tu su bile itave trpezarije sa nameštajem, luksuznim kao u bogatim salonima, fotelje, kristalne aše iz kojih su pili šampanjac i vino, pa i umetničke slike. Kompletan kupatila sa kadama smo isto tada videli. Napravili su su to tako, jer su mislili da će se duže zadržati na toj liniji fronta. Minska polja koja su ispred svojih položaja postavili, teško smo otkrivali i još teže demontirali za vreme borbi. Više boraca je ostalo na bodljikavoj žici, da opominje na opasnost. Baoal ima i mitraljezima sve su to efikasno štitili.

Naša brigada brzo je napredovala severno od Šida i sa malim zastojima, 5. decembra, prolazimo put Ilok — Erde-

vik, a ve 6. decembra, pored sela Lovaš, izbijamo prod Tovarnik. 7. decembra, sa ostalim brigadama naše divizije, osloba amo i Tovarnik.

Kod sela Lovaš, naišli smo na jedan salaš i umalo da se pomešamo sa jednim odredom Nemaca i ustaša, koji su se nalazili u tom reonu. Došlo je do kra e borbe i neprijatelj, iznena en, uz teške gubitke, u panici beži. Tu sam bio pog o en jednim rafalom iz nema kog automata. Ranjen sam u desnu butinu i desnu podlakticu. Pošto nisam bio teže ranjen, nisam hteo da idem u brigadni sanitet. Naša bolni arka, Jela Ševo, mi je lako izvadila kuršum iz noge, koji se, vire i, zaustavio na butnoj kosti. Dobro ml je to previla i ja sam, stisnutih zuba, jer je rana ipak bolela, nastavio dalje nastupanje sa mojim drugovima.

Po zauze u Tovarnika i kra eg predaha u njemu, nastavljamo sa gonjenjem neprijatelja kroz Ila u i Šidske Banovce. Tu je bio ranjen uran Kova evi .

Sve do 11. decembra 1944. godine, vodili smo borbu u reonu sela Berak, kada nas je smenila Italijanska brigada »Garibaldi«. Do 15. decembra, bili smo na kra em odmoru u selu Ila i i Tovarniku, pripremaju i se za nove akcije.

15. decembra krenuli smo ka selima Tompojevci i Mikluševci. Tu su nas Nemci napali artiljerijom. U jednom dvo rištu, kuvari su petljali oko kazana, u kojem se kuvao ru ak za vojsku. U trenutku kada je tuda prolazila naša eta, u sred kazana, uletela je baca ka mina i raznela i kuvara i kazan. Sve je otislo u vazduh. Jeziva slika ostala mi je u stalnom se anju. Bila je to teška i naporna trka za prostor, jurnjava za neprijateljem, koji se žilavo branio i utvr ivao na liniji koju je držao.

18. decembra smo opet smenjeni i krenuli u selo Ada ševce. U ovom selu ostali smo do nove 1945. godine. Tu se razvio kiltturni i politi ki život. Imali smo jako dobru di letantsku grupu, koja je davala priredbe za narod i vojsku. Organizovane su i igranke, na kojima su u estvovali vojska i omladina sela. Kroz više politi kih nastava, u vrš ivala se politi ka svest boraca, naro ito novih, koji su nam dolazili u popunu. Smeštaj je bio dobar u elom selu. Moja desetina je bila u jednoj vrlo gostoljubivoj, ali siromašnoj porodici zemljoradnika. Bez znanja uku ana, nas nekoliko boraca oti šli smo kolima do obližnje šume, nasekli i dovukli puno drva

u njihovo dvorište. Kada je to doma in video, pripremio nam je bolju ve eru, tako da je te ve eri za nas bio pravi praznik.

Na novu godinu, 1. januara 1945. godine, posle prijatnog i toplog boravka kod Adašev ana, naša brigada ponovo kreće na front prema selu elatovci. Srem je bio beo od snega. Duvaо je hladan severac. Još istog dana stigli smo i razmestili se po selu. Odmah smo pripremali i odbrambene položaje prema reci Bosut. Front je bio vrlo blizu.

Istog dana prona em u jednoj napuštenoj ku i, odnosno staji za stoku, pove i grumen kamene soli. Nisam u prvom trenutku poverovao, da je to obi an kamen. Pitao sam se, šta e on u jaslama, ili da to nije možda plavi kamen za prskanje vinograda. Odlu im se i liznem, jer mi je kamen bio sumnjiv. Tad se uverih da je to prava kamera so, koju su seljaci davali kravama da ližu, kako bi dobijali više mleka. Veseo što sam to pronašao, sa tim kamenom odjurim pravo do našeg kuvara i predam mu ga kao novogodišnji poklon. Kuvar sretan, po ne odmah da tuca so u sitno, te nam osoli jelo, za celu etu, a meni dade malo u kutijici od paste za obu u, neka se na e za kasnije. Moj komandir ete, Milenko Kerkez, posumnjaо je, odakle meni ta so? Zna se, da je kod nas bilo strogo zabranjeno uzimati od naroda bilo šta, bez njegove volje, a krasti pogotovo. Posti en zbog toga, povedoh komandira do te staje, da mu kažem, gde sam i kako nabavio so. Kad se uverio kako sam je nabavio i da govorim istinu, zagrljio me i nas dvojica veselo po osmo na ru ak.

Januarski mrazevi stežu led na Bosutu, a na frontu je kratko zatišje pred buru koja predstoji.

Dragan DIMEC

OVAKO JE PO ELO.

7,30 asova je. Naše starešine najavljuju da e, za pola asa, po eti borba.

Nakon boravka u Sremskom selu iSusek, 3. decembra 1944. godine, Prvi bataljon naše brigade pošao je da zauzme položaje u reonu fruškogorskog sela Vizici. Sve je spremno za po etak ofanzive. Divan sun an dan. Posmatram lica mojih drugova. Svi vedri i raspoloženi. U jednom kutku uje se harmonika. Nailazi vodnik voda u Tre oj eti, Mirko Rokvi »Šoša«. Po obi aju trlja ruke i smeška se. Pitam ga:

Šta misliš o predstoje im borbama?

»Idi k vragu« veli on. To je ina e njegova omiljena ure ica.

8 je asova. Po etak ofanzive. Naša artiljerija sa Iloka po inje da dejstvuje, sipaju i uragansku vatru. Drugi bataljon stupa u dejstvo. Žauzimaju se prvi nema ki bunker. Zasipa ih naša mitraljeska vatra. Oko 2 asa po podne, granata iz nema kog baca a pada u radni vod našeg bataljona i ranjava jednu našu drugaricu.

U no i, katkad, uje se po neki pucanj i zatim sve se utiša. Kroz našu krovinjaru, napravljenu od kukuruzovine, sipi kiša. Tu, u neposrednoj blizini, uje se gromki glas:

»Drugovi, ima još dosta bra e pod neprijateljskom okupacijom. Ho emo li se boriti?«

Kao jedan glas, iz nekoliko stotina grla, snažno se pro-lomi:

»Ho emo, Ho emooo. ... «

Taj isti glas dalje nastavlja :

»Ko ho e dobrovoljno da se javi da izvrši juriš na neprijateljske bunkere?«

Borci odgovorile, kao u jedan glas :

»Ja, ja, ja,

Tako je krenuo u borbu i Tre i bataljon. Taj ibataljon dobio je težak zadatak, da još iste noći, preko bodljikavih žica i minskih polja, uništi neprijateljske bunkere. Bila je žestoka borba. Nemci su imali jako utvrđene položaje, sa dobro organizovanim vatrenim sistemom i jakom podrškom artiljerije. Oštra mitraljeska vatra i eksplozije rupili nih bombi, omoguile su našim borcima osvajanje prvih rovova i bunkera. Ovi prijaci, da je jedan borac iz Treće bataljona, uspeo da u neprijateljskom bunkeru strojnicom pokosi de-vetoricu Švaba. Optimalna su se neprijateljska utvrđenja. Givnulo se...

4. decembar. Već u rano jutro, krenuo je u borbu i naš, Prvi bataljon, sa zadatkom da oisti obližnju šumu od neprijateljskih snaga. Ima dosta i ranjenika, narođeno ito iz Drugog etapa. I moju, Treće, etu, pogodi težak gubitak. Mitraljezac Tomi, koji je na probnom gađanju u Jajincima bio me u najboljima, pada teško ranjen u glavu. Nekoliko asaka kasnije umire na rukama Cvetka Rakića, medicinara. Bio je omiljen kao drug, a izvanredan kao borac. Njegova smrt teško me pogađa.

Na brzinu razgledam osvojene neprijateljske bunkere. U poređenju sa našom nemaštinom, sve to prelijeva neku bajku, nego kao zbilju. Tu su štednjaci, kreveti sa jastucima, lampe na petrolej, booe sa alkoholnim pićem, raznovrsna jela i drugo. U ovom šumi ostalo je da leži pedesetak mrtvih Švaba. Oni su svojom glavom platili vernost Hitiću.

Mračno je u velikom sruštu. Pada naređenje da se logoruje na jednoj otvorenoj poljani. Kiša pada. Mi smo premoreni i u potrazi za nekim zaklonom, pa makar on bio i od kukuruze, samo da se malo odmori i skloni od kiše. U međuvremenu razgovaram sa komandantom 2. bataljona, Lazom Atlagićem i pitam ga:

— Kako su se pokazali borci, koji su stupali u brigadu iz Šumadijskih sela i Beograda?

O i mu sijaju od zadovoljstva!

»Odlično, odlično«, veli on.

Bodri me ovakav odgovor od starog i istaknutog borca i vojnog rukovodioca. Se am se grupe od pedesetaka mladih Beograđana, sa kojima sam krenuo u nastavak borbi za os-

lobodenje zeimlje. U Beogradu, bili smo smešteni u Oficirskom domu, kod Cvetnog trga. Tu smo živeli kao jedna porodica. U prepodnevnim asovima radili smo na raš iš avanju ruševina, a po podne vreme je bilo rezervisano za kulturu, pesmu, igru i. drugo. Dali smo i jednu priredbu za graane u tadašnjem naselju Dušanovac. Komad je bio sa tri ina, kojeg sam napisao i koji prikazuje život progresivnih ljudi u okupiranom Beogradu.

Pred stupanje u Tre u Krajšku brigadu, koja se tada nalazila u jednoj osnovnoj školi na Voždovcu, (tu je bio smešten Prvi bataljon), postrojio sam grupu i pitao:

»Da li nebo od vas odustaje da ide na front i želi da se vrati ku i?«

»Ne, idemo na front«, bio je jednoglasan odgovor. I posli su. Polovina boraca iz te grupe, dala je svoje živote na Sremskom frontu i u daljim borbama, koje su se vodile, sve do Zagreba. Me u njima, bio je i moj 20-godišnji brat Dušan. Poginuo je u borbama ispred Pleternice.

5. decembar. U pono, nastavljamo peša enje po raskaljenom putu. Iz daleka uje se grmljavina topova, baca a, mitraljeza. No mra na, a ovek ništa pred sobom ne vidi. I tako do zare. U jednoj šumi malo se odmaramo, a potom produžavamo prema Sidu. Prolazimo pored sela Molovin. No as je oslobo eno. Tu, iza šume, sre emo postarijeg oveka. Cim nas je spazio, re e:

»Stanite deco moja, »ajde malo da se po astimo« I ponudi nas rakijom i cigaretama. U o ima mu suze radosnice.

Nakon daljeg peša enja, ulazimo u planinsko selo Sot. I tu je prijatan do ek. Meštani nas nude hlebom, cigareta-ma, rakijom, a zaluta i po neka »švangla«, kako re e komesar jedne naše ete.

Švabe odstupaju. Neprijatelj se povla i prema severu Srema, a naša brigada, sa ostalim brigadama, koje su bile u sastavu Prvi Proleterske Divizije, prati ga u stopu.

Eto, tako je po elo...

Ljubiša RAKONJAC

SA TRE OM KRAJIŠKOM BRIGADOM NA SREMSKOM FRONTU

U listu »Borba« oktobra 1944. godine, izašlo je saop e-
nje u kojem je stajalo da se svi borci partizanskih odreda,
koji žele i i u jedinice svoje rodne regije, jave svojim ko-
mandama i da e im želja biti ispunjena. Nas 25—30 boraca
iz Partizanskog odreda kod Velike Plane, koji smo pretežno
bili izbjeglice iz Hrvatske, izrazili smo želju da idemo u pro-
leterske jedinice koje se bore na Sremskom frontu.

Došli smo u Beograd i javili se Šestoj Li koj Proleter-
skoj diviziji, koja je u to vreme bila na odmoru i popuni.
Došlo je nekoliko oficira, izvršili smotru, odabrali sve raz-
vijenije i nekud odveli, a nas sedmero, me u kojima i jedna
žena, ostavili su na ulici. Išli smo moliti da i nas prime, ali
su nas odbili, pod motivacijom da su popunili potreban broj.

Našli smo se na ulici u sred Beograda. Pitali smo se?
Sta sad, kuda da krenemo? Ko se od nas može zbog sra-
mote vratiti u Odred i još re i da nas proleteri nisu hteli.

Kako smo željeli samo u proletere, neko nam re e da je
Prva Proleterska Divizija u Sremu na frontu, pa smo nas
sedmero odlu ili da krenemo na Sremski front. Tog momen-
ta naišla je kolona civila, prava ena vojni kom pratnjom. Doz-
nali smo da idu u Srem radi popune jedinica koje se tamo
bore. Priklju ili smo se njima i pratili ih do Sida. Tu smo
sreli jednog oficira i rekli da tražimo proletere. On nas je
uputio u selo Adaševce, gde je bila na odmoru Tre a Kra-
jiška Proleterska brigada. Na ulazu u selo, sreli smo kape-
tana Milana Skaki a, komesara Drugog bataljona. Pitamo ga,
da li ho e da nas primi u jedinicu. Odgovorio je: »Kako da
ne, primamo svakog ko ho e da se bori protiv okupatora.«

Bili smo upu eni u Tre u etu istog bataljona. Bili smo jako zadovoljni prijemom u novoj jedinici, sre ni što nam se ostvarila želja da postanemo borci proleterske jedinice. U Adasćevcima ostajemo do kraja deoembra, tu smo do ekali i novu, 1945. godinu.

Na novu godinu, zaposeli smo nove položaje u reonu se la elatovci. Na ovom reonu ostali smo do 17. januara, kada su nas Nemci žestoko napali. Tog dana je željezni ka stanica nekoliko puta prelazila iz ruke u ruku. Neprijatelj je probio front na našem desnom krilu kod Pete Divizije i uklinio se nama iza leda, ak do Tovarnika. Uve e je došlo nare enje da se povu emo, jer je neprijatelj, ispred Otoka, ve ranije potisnuo 21. Srpsku Diviziju i zauzeo selo Nijemce, pa je prijetila opasnost da nas otsjeku od naše glavnine.

Pod zaštitom mraka, po elo je povla enje prema Sidu preko Vinkova kih i Sidskih Banovaca. Kad smo stigli u Ila u, neprijatelj nas je zasuo granatama iz reona Tovarnik. Bili smo prisiljeni skrenuti desno, preko željezni ke pruge, prema selu Ilincima, koje je neprijatelj bio sravnio sa zemljom. Tu smo zatekli neke dijelove Seste Li ke Divizije, koji su tu ve zauzeli položaje i utvrdili se. Krenuli smo preko Ilinaca, Male Vašice i u Sid stigli pred zoru 18. januara. Smjestili smo se u neki natkriven prostor, blizu željezni ke stanioe i onako iscrpljeni, od borbi i napornog marša, zaspali.

Nedugo zatim, nare eno je ustajanje, doru ak i pokret na položaj ispred Sida. Nare eno je ukopavanje, koje je sporo napredovalo, jer je zemlja bila pod snijegom i smrzla. Neko je napravio leže i, neko kle e i zaklon, i u tom se rasvanulo. Tek tada smo vidjeli da ispred nas ima još nekoliko linija. Mi smo zauzeli položaj u kukuruzištu, gdje kukuruz još nije bio pobran, što nas je štitilo od oka neprijatelja.

Cim se svanulo, Nemci su po eli sa artiljerijskom pripremom. Dobijao se dojam da je na svakih 5 m^2 pala po jedna granata ili minobaca ka mina. Jedinice koje su bile ispred nas, pod žestokim naletom neprijatelja, po ele su se povlaliti. Naš bataljon ostao je sam na položaju. Komandant bataljona, kapetan Lazo Atlagi , prenio je nare enje komandirima eta, da e se vatra otvarati samo na njegovu ko

mandu. On je stajao na nasipu željezni ke pruge, odakle je pratio kretanje neprijatelja.

Njemci su nastupali u strelja kom stroju u tri linije, jedna iza druge. Kada su došli na dohvati bombe, komandant Aflagi dao je znak signalnim pištoljem za otvaranje brze paljbe. Prvi strelja ki stroj je prosto nestao. Naišao je drugi i treći i oni su zaustavljeni. Zaustavivši tri neprijateljska napada pešadije, ostali smo bez municije. Pokazao se i prvi tenk »Tigar«. Nastala je mu na situacija. Borci su se po eli komešati i pitati komandira ete, što smo, jer municije nema. On nam je hladno odgovorio, da imamo bajonete i da odstupanja nema. Pokazao nam je da je posada našeg teškog mitraljeza -Maksim« izginula i da vidimo imali tamo šta municije. Našli smo dva, tri sanduka, ali smo imali muke vaditi metke iz prtenih redenika.

U Prvoj eti našeg bataljona, bila je jedna protivkolska puška. Komandir ove ete bio je Miladin Zorić, zvani »Gara a«, mladi Krajišnik, prvoborac, poručnik po inu. Smatran je najboljim borcem našeg Drugog bataljona, pa je kao takav i nosio prelaznu bataljonsku zastavu. Kao i uvjek kad je bilo teško, Gara a je prvi. Cim je ugledao tenk, skočio je do nišandžije na protivkolskoj pušci, sam zaledao za nju i prvim metkom onesposobio »Tigra« za kretanje. Naišao je drugi tenk, srednje tonaze. I njega je »Gara a« zapalio, kao i jednu tanketu, mi smo je zvali »Krme ak«.

»Kako je »Tigar« bio samo onesposobljen za kretanje, to je posada istog, osmotrivši iz kog pravca dolazi vatra, ispalila granatu. Granata je »Gara a« odbila pola pluta, ali je još bio u životu. Borci su ga pokušali prebaciti preko nasipa pruge, ali ga je ponovo stigao neprijateljski rafal. Bataljon žalio je »Gara a« kao svog najrođenijeg. Zahvaljuju i njemu, Njemci su zaobišli naš bataljon prilikom ulaska u Sid. U to vreme stiglo je i narene enje za povlačenje prema željezni koj stanici. Odatle je bataljon krenuo, posle smene, na kratak predah u selo Erdevik.

Već 21. januara, krenuli smo prema linijama fronta. U Prnjavoru smo prenošli, da bi 22. januara krenuli dalje. Od Berkasova se cijela naša brigada kretala prema Grivom salašu u etiri marševske kolone, gdje smo trebalo smještiti Prvu Jugoslovensku brigadu. Kako je teren bio malo valovit, neprijatelj nas nije odmah uočio, pa smo mu prišli

skoro na kilometar. Kada su nas primetili i po eli zasipati granatama, za tren oka, brigada je bila u borbenom poretku.

Po elo je prebacivanje prema neprijatelju po odelenjima. Prebacivao sam se ivicom jednog vinograda, kada sam osjetio udarac u desnu ruku, usled ega sam ispustio puškomitraljez. Kleknuo sam i skinuo rukavicu, koja je bila na dlanu izrešetana, i ugledao dlan desne ruke rasje en do kosti, ali krv još nije išla, što me je zbulnilo. Vjerovatno zbog niske temperature, koja je tog jutra bila desetak stupnjeva ispod nule. Komesar Drugog bataljona, kapetan Skaki, video je da sa mnom nešto nije u redu i pozvao me k sebi. Nalazio se u neposrednoj blizini, iza jedne kamare slame, gde se ve nalazilo nekoliko ranjenih boraca. Tek kad sam stigao kod Skaki a, krv je po elu da curi u mlazu. Komesar je uzeo zavoj i previo mi ruku. Tom prilikom bio je ranjen i moj komandir voda Borovi Milenko i jedan drug, koji je sa mnom stigao iz Odreda. Upu eni smo u brigadno previjalište, a potom u vojnu bolnicu u Rumi.

Nakon mesec dana, ponovo sam u brigadi, koja je bila u selu Ba inci na odmoru. Odmor je korišten za borbenu obuku boraca i njihovo osposobljavanje za predstojeće bitke. Tu se odvijala i kulturna aktivnost, koja se ogledala u davanju priredbi, pjesmi i igri boraca i omladine. I u najmanjem predahu ula se pjesma i igralo kozara ko kolo — naša najomiljenija igra. Tu su izdate i bataljonske »Džepne novine« u kojima su bih opisani protekli događaji u bataljonu.

Sredinom marta, održana je mala svečanost u brigadi povodom proglašavanja urana Kovačevi a i Mirka Rokvića »Soše« za Narodne Heroje. Ovog mjeseca sa primljen i u SKOJ.

Dana 18. marta, napustili smo Baince i našli se na frontu između Babske Novak i Lovaša, negdje na potezu Grubanovljev salaš. Ovde smo ostali do probroja Sremskog fronta.

Od 6. do 12. aprila, svake noći vršili smo potkopavanje, kako bi se što više primakli neprijatelju i na dan probroja imali što manje gubitaka. Kao puškomitraljezac, svih šest nosača pomoćnicima, proveo sam na pretstraži, u neposrednoj blizini neprijatelja. Šesta noć nam je bila najteža. Od nespavanja, o ni kapci su se sami zatvarali. Svjestan polo-

žaja u kome se nalazimo, nastojao sam svim silama da ostanem budan. Pomo nici bi pred zoru po eli hrkati, pa sam ih esto drmusao, a sebi prstima otvarao o ne kapke. Njemci su, radi vlastitog ohrabrenja, svakih 5-6 minuta puštali po kratki rafal iz svojih »šaraca«, pa kad bi rafal proparao zrak, o i bi se same otvarale.

Kad smo se zadnje jutro povukli sa predstraže, prije probroja, održan je skojevski sastanak. U eti je bilo desetak Skojevaca. Re eno nam je da se od nas o ekuje da prednja imo u jurišu i da drugima budemo primjer hrabrosti i odvažnosti. Me utim, kasnije se pokazalo da ni ostali borci ete nisu zaostajali iz nas Skojevaca.

Po eli je artiljerijska priprema sa naše strane. Komandiri eta primali su zadatke, a borci zaposjedali novoiskopane saobra ajnice. Pala je komanda: »Juriš, Uraaaa... « Iskoili smo iz rovova. Usred minskog polja, bili smo zaustavljeni našom minobaca kom vatrom. Bili smo iznena eni. Komandir naše Tre e ete bio je mlad ovjek, porijeklom Marar i nije dobro vladao našim jezikom, krivo je razumio zadatok i prije vremena poveo nas na juriš.

Ovo je za našu etu, a naro ito za Drugi vod, u kome sam i ja bio, bilo fatalno. Ne znaju i šta se doga a, bacio sam se u jedan lijevak, kojeg je napravila eksplozija granate. Pomo nici su me pratili u stopu. Prvi je bio iz okoline Svrljiga, a drugi Ma ar iz Kilkinde. Oko nas je sve ležalo, samo je komandir voda Gužvica Nikola kle ao. Otvarao sam vatru na bunker isped sebe i osjetio udarac po le ima. Po elo me je gušiti i ispljunuo sam krv.

Shvatio sam da sam ranjen i to sam rekao prvom ponomniku. Zatražio je da mu prepustim puškomitraljez, ali sam odbio, uzeo novi okvir i po eo tu i bunker sa moje lijeve strane, jer sam prepostavio da me je iz njega pogodilo. Bio sam brzo u utkan. Kad sam se osvjestio, nisam ništa uo, ali sam video stubove dima koji su oko mene izbjiali iz zemlje kao gejziri. Da li su to bile eksplozije minobaca kih ili pješadijskih mina, nisam znao. Ugledao sam prvog ponomnika razmrskana ela, drugi se povla io prema našim rogovima, dok je komandir voda Gužvica i dalje kle ao s automatom na »gotovs«. Shvatio sam da je mrtav. Moj puškomitraljez je nestao. Od njega je ostao samo usadnik i kundak.

Mislio sam, da je me ovoga puta dokraj iti, jer sam i prije par minuta već bio ranjen.

Digao sam se u strahu da je me neprijatelj »dovršiti« ali nije, i ako sam video da na metar ispred mene prsti zemlja i svjetlucaju obilježavaju a zrna. Okrenuo sam se prema našima i, padaju i nekoliko puta, srušio se u naše rovove, koji su bili puni novih boraca, spremnih za novi juriš.

Prišao mi je bolni arhetete, ina je Italijan, da mi pomogne. Rekao sam mu da je sam do bataljonskog previjališta, a da se on pozabavi drugima. Nisam dugo išao, jer sam se, radi velikog gubitka krvi, onesvastio i pao. Osvojedio sam se u bunkeru bataljonskog previjališta. Pitam drugaricu Torbica Milicu, koja me je previla i koja je u to vreme bila sanitetski referent bataljona, da li sam jako ranjen. Odgovorila mi je utješno, da nisam. S njom je bila i drugarica Dragiova »Sarajka«.

Nakon obrade, Dragica »Sarajka« me je otpratila do Babina Dola, odakle su nas prebacivali zaprežnim kolima do brigadnog previjališta, koje je bilo u Bapskoj.

Idu i prema Babin Dolu, preko naših rovova, projurili su tenkovi. Shvatili smo da su naši, tek kad smo na njima ugledali petokraku zvijezdu. Iznad nas naši avioni, koji su za neki teen po eli tu i drugu odbranbenu liniju neprijatelja.

Jutro je osvanulo vedro, nebo bez najsitnjeg oblača, za što je postalo tamno od silnih eksplozija bombi i granata. Bilo mi je teško, koliko radi rana koje sam zadobio, toliko i zbog toga što ne mogu dalje sa našima — sada kada prvi put doživljavamo da nas podržavaju i prate tenkovi i avioni sa našom posadom.

Mirko ŠTRBAC

U SREMU MEDU PRIJATELJIMA

Od 24. novembra 1944, kada je Treća Krajiška Proleter-ska brigada krenula iz Beograda, sa ostalim borbenim jedinicama u sastavu Prve Proleterske divizije, pa do probroja na Sremskom frontu, 12. aprila 1945. godine, oelo vreme proveli smo u Sremu. Tako sam, u tim teškim ratnim danima, upoznao narod ovog kraja, koji nas je zadužio nezaboravnim gostoprimgstvom, iako je za vreme okupacije mnogo protatio brane i svoju slobodu i podnose i velike ljudske i materijalne žrtve.

Od naših doma ina slušali smo jezive priče. Na hiljade ljudi poubjijanih, zaklanih, obešenih ili odvedenih u koncentracione logore, odakle se više nisu vraćali. Videli smo stotine razorenih i popaljenih domova, na desetine porušenih škola, c^kvi i drugih zdanja. Narod Srema zaslužuje da mu se oda priznanje i neizmerna zahvalnost za dragocenu pomoć koju nam je pružio u tom teškom ratnom periodu.

Istina, prošlo je 40 godina otkako smo vodili rat protiv neprijatelja, pa se dosta događaja i zaboravilo. Zato u pokušati u ovom se anju, sakupljenih iz mojih ratnih zabeleški (od kojih će neka delimi na biti objavljena u ovoj knjizi kroz ratne operacije) da ih osvežim. Sada su ta se anja na, »•jednom mestu«, pa neka budu skroman doprinos ostvarenom prijateljstvu i neka posluži kao podsetnik na nezaboravne uspomene iz tih teških ratnih dana na boravak u Sremu.

Susek — »Mala Moskva«

26. novembar 1944. Maršujemo desnom obalom Dunava. Kiša neprestano pada. Put postaje kaljav i teže se peša i.

U sumrak, pokisli, ulazimo u Susek, mesto **na Dunavu**. Nailaze i na prve kuće vidimo tužan prizor: mnoštvo popaljenih kuća, a većina zgrada je sa polupanim prozorima. Meštani su od početka rata bili odani NOP-u i svesrdno ga pomagali, pa je selo po svojoj aktivnosti i hrabrosti dobilo ime »Mala Moskva«.

Razmeštamo se po kućama gostoljubivih domaćina. Tu sretamo ljude iz gotovo totalno popaljenih mesta. Oni su se ovde sklonili kod svojih prijatelja i rođaka. Umor nas savlaže. Osećamo glad, ali ne ekamo na većeru. San je važniji. Međutim, nakon parasaka prijatno iznenađenje: zahvaljujući i snalaženju druga »Šošev« svako iz naše desetine dobija od domaćina po komad belog hleba umesto enog u vruću mast. O, kakva je to bila poslastica!

Sutradan nam saopštavaju: komesari bataljona zahtevaju da kulturni odbori počnu sa radom. Tim povodom održana je sednica kulturnog odbora Prvog bataljona. U njemu su Mika, Franja, medicinar Cvetko, fotograf Raša, uiteljica Mila i ja. Svaki dobija konkretno zaduženje i svoj delokrug rada.

Prvog decembra treba da održimo kulturnu priredbu za građane i borce. Sada odbor polaže ispit. Među građanima vlada veliko interesovanje za naš nastup. Nekadašnja seoska kafana prepuna je sveta. Prikazujemo pozorišni komad »Ast« iji sam autor. U ovoj drami opisan je život jedne beogradske porodice u okupiranom Beogradu. Na programu je nekoliko patriotskih pesama, kraće skepsi i dve-tri muzikale numere. Svaka tačka popravljena je gromkim aplauzima. Znaći, uspeli smo!

I jedan zanimljiv događaj sa ove nezaboravne večeri. U uvodnoj reci, kada sam u patriotskom zanosu temperamentalnim glasom rekao da našu borbu nastavljamo do potpunog oslobođenja svih krajeva Jugoslavije od okupatora, ujem, šapatom, glas našeg omiljenog komesara Dragana Rodića: »Ljubiša, polako, nemoj teško vatreno, pa mi smo na oslobođenju teritoriji. Tako smo govorili u početku, a sada smo pri kraju rata«...

Ovdje se osećao rad mesne narodne vlasti, a posebno aktivnost AFZ-a. Ova organizacija preko svoje meštanke Stanice, prvoborca iz ovoga kraja, uvek nam je bila »pričuci«. Kad god smo joj se obratili, bilo u emu, uvek nas je s osmehom do ekivala: »Drugovi, za vas mora da bude«.

Srda an do ek u Sotu i Biki u

5. decembar 1944. godine. Tre i dan naše zimske ofan-zive otkako su po ele borbe u Sremu, odnosno u reonu fruš-kogorskih sela Vizi a i Ljube. Naše borbene jedinice nezadr-živo napreduju gone i potu enog neprijatelja.

Ulazimo u malo planinsko selo Sot. Meštani nas razdra-gano do ekuju i za trenutak zadržavaju da bi nas po astili. »Drugovi, sa ekajte malo, pa ovo je moj najsre niji dan u životu«, veli jedan stariji ovek, dok mu u o ima naviru su-ze radosnice. Tu su razne »ponude«: beo vru hieb, pi e, ci-garete i krofne kao posebna poslastioa.

Marševanje nastavljamo na brežuljkastom terenu. Istog dana, u prepodnevnim asovima, stižemo u selo Biki, na-stanjeno Rusinima. Raspore ujemo se po ku ama gostolju-bivih meštana. Mali predah. Grupa boraca boravi u ku i ure Hrasnika, odbornika Mesnog odbora. Do ek je izvan-redan. Lanovi njegove porodice utrkuju se ko e nas bolje ugostiti. Na trpezi su raznovrsna jela. Najviše je prijalo mlado prase e pe enje. Posle ru ka po e pesma, a potom iznena enje: ulazi grupa simpati nih cura, mladih Rusin-ki, u narodnoj nošnji. One nam pesmom i igrom do aravaju narodne obi aje ovog fruškogorskog sela.

I kad je veselje dostiglo vrhunac, do e nare enje; po-kret! Oproštaj sa meštanima bio je srda an, po malo i tu-žan za obe »strane«, pogotovo za naše momke koji su na brzinu sklapali poznanstva sa simpati nim Rusinkama.

Nezaboravan do ek ii Berkasovu

Maršujemo u pravcu Sida. Još sam pod utiscima toplog prijema u Biki u. Vreme je loše. Pada sitna kiša. Put je kaljav. Ulazimo u selo Berkasovo, mesto koje e mi ostati u trajnoj uspomeni zbog nezaboravnog do eka koji nam je ovde prire en. Svi stanovnici, staro i mlado, izašli su iz svo-jih domova da nas do ekaju i pozdrave. Prilazi mi stariji ovek, šezdesetih godina, grli me, ljubi i uzbu eno pri a: »Sinko, izgubio sam dva sina u ovom ratu. Sada sam sre-an, jer sam doživeo da umrem u slobodi. Deco, hvala vam, živeli naši oslobođiocci«.

Nezaboravni trenuci. Stariji ljudi pla u od radosti. Ma lišani ule u u naš stroj i maršuju sa nama. Iz mnogih grla uju se poklici: »Ziveli partizani, živila naša vojska«. Ispred svake ku e, meštani su izneli pune korpe jestiva, pi a, ko la a, »zaluta« i po neka kutija cigareta. Odista prekrasan do ek! To je bio povod da u svom dnevniku zabeležim slede e re i: »Ovakav prijem daje nam moralnu snagu, podstrek, podršku, poleta i samopouzdanja da sa uspehom završimo borbu za potpuno oslobo enje zemlje od okupatora«.

Pra eni kišom i susnežioom, još istog dana dolazimo na napuštenu pustaru izme u Tovarnika i Sida, i tu no imo.

U Adaševcima, partizanskom selu

U ovom mestu, udaljenom 6 km od Sida u pravcu Save, boravili smo dva puta: od 18—23. i od 27—31. decembra 1944. godine, ukupno 11 dana. To su bili kra i od mori posle žestokih borbi sa neprijateljem. O gostoljubivosti meštana Adaševaca u svom dnevniku zabeležio sam slede e re i: »Ovde su nas do ekali kao ro enu bra u. Svi se takmi e ko e nas bolje i lepše ugostiti«.

Ovo partizansko selo, sa oko 800 domova, još od 1941. godine pružalo je organizovan otpor neprijatelju. Gotovo u svakoj porodici bio je po jedan lan u partizanskim odredima. Ovde veoma dobro funkcioniše narodni odbor sa osnovnim zadatkom: da pruži pomo Narodnooslobodila kom pokretu. Ina e, neprijatelj je nemilosrdno proganjao njegove pristalice: u grupama ih odvodio u koncentracione logore, uglavnom u Jasenovac, odakle se vratilo samo dvoje meštana. Bilo je i masovnih streljanja. U zverstvima su prednjale ustaše. Ra una se da je oko 800 rodoljuba iz ovog mesta izgubilo svoje živote. Sem toga, uništeno je na desetine domova, porušene su 3 škole i toranj na seoskoj crkvi.

Boravak u ovom prijateljskom mestu omogu io nam je široku aktivnost i na kulturnom polju. Obnovljen je hor 1. bataljona sa novim peva ima i dirigentom. On je sa uspehom nastupio na zabavno-kulturnoj priredbi, održanoj u prisustvu više stotina meštana. Štampan je bataljonski list. Održane su i usmene novine. Saradnja izme u štaba naše brigade, štabovima u bataljonima i borcima, kada je re o narodnom odboru i društveno-politi kim organizacijama u mestu, bila

je, jednom re i, odli na. O toj saradnji i aktivnosti podrobniјe pri a Vera Jovi i , penzionisana radnica Doma zdravlja u Novom Beogradu. Ona sada živi u ovom delu Beograda, a onda je bila na elu AFZ-a u Adaševcima, koja je okupljala tridesetak aktivistkinja i sa Omladinskom organizacijom pokretala mnoge društvene akcije:

— Naši meštani oduševljeno su do ekali svoju narodnu vojsku i pružali joj pomo u svemu onome što se moglo pomo i. Po ku amu bilo je organizovano pletenje vunenih arapa i rukavica za borce. Tada ogreva nije bilo u dovoljnim koli inama pa je lomljen stari nameštaj da bi se vojska bolje grejala. Svi domovi bili su krcati borcima. Na primar, u ku i mojih roditelja, u 4 sobe, bilo je smešteno tridesetak boraoa. Ose ali smo se sre ni što smo mogli da ih prihvativimo i ugostimo. Oni su bili veseli, raspoloženi i uvek spremni za razgovor.

— Za ishranu boraca pružali smo maksimalnu pomo , iako nam je sto ni fond bio opustošen, a oskudevalo se i u namirnicama. »Odvajalo se od usta«. Cesto smo organizovali zajedni ke trpeze. Tu je bilo jela i pi a, a našla se i neka kutija cigareta. Saradnja je bila i na vojnom polju. Na primer, organizovano smo išli da kopamo rovove na položajima ispred Sida. Ja sam služila i kao kurir, nosi e poštu na odre ena mesta u Šidu i okolini.

— I danas se se am, nastavlja Vera, zabavno-kulturnih priredbi, koje smo zajedni ki organizovali. Omladina je prednja ila u aktivnosti i u želji da te priredbe što bolje uspeju. Od svojih ku a donosili smo stolice, stolove, stolnjake i zavese, a tako e i ilimove, sa kojima smo ukrašavali salu. Po završetku programa plesali smo, dok je igranka uvek pojnjala kozara kim kolom. Na tim prijatnim ve erima sklapala su se mnoga poznanstva, naro ito me u mla ima, pa je bilo i takvih prijateljskih veza koje su se kasnije pretvarale u brak.

Borcima smo pomagali u održavanju higijene i prali rublje, a esto smo imali i pranje ode e putem partizanskih buradi. Pamtim i borbu protiv vašiju, koja nije bila laka, zbog nemanja efikasnih sredstava, da bi se protiv te gamadi uspešnije borili, pri a Vera Jovi i , nekadašnji sekretar AFZ-a u Adaševcima.

Ona se seoa i nekih teških momenata, nastalih kontra ofanzivom Nemaca, 17. januara:

— Narod je bio prinu en, radi svake sigurnosti, da napušta svoje domove, boje i se odmazde od strane neprijatelja. Sobom smo nosili samo najnužnije stvari. Kretali smo se u pravcu Rume. Sre om to odsustvovanje od naših ku-a nije dugo trajalo. Potpuno smo odahnuli posle proboga Sremskog fronta. Bilo nam je teško, ali, vama, verujem, još teže.

Topao do ek u Ilincima

Ilinci je manje mesto u Sremu. Nalazi se izme u Male Vašice i nešto udaljenije reke Bosut. I tu je u toku rata dosta ku a ošte eno. Kroz ovo mesto dva puta smo prošli. Prvi dolazak bio je 24. decembra 1944. godine, kada smo marševali prema selu Nijemcima. Selo nam je priredilo skroman, ali topao, do ek. Svi stanovnici izišli su da nas do e-kaju i požele sre an put. Na nekim ku ama bile su izvešene nacionalne zastave, dok na jednoj omaloj, pokrivenoj sindrom, vila se crvena zastava sa izvezrenom petokrakom zvezdom. I taj do ek ostao nam je u neizbrisivoj uspomeni.

Drugi susret sa meštanima ovog sela, me utim, bio je u izmanjenim prilikama. Naime, u povla enju iz elatovaca, 17. januara 1945. godine, ponovo smo prošli kroz Ilince. Bio je hladan zimski dan. Narod, uz nemiren navalom Nemaca, napuštao je svoje domove, priklju uju i se borcima, vode i sobom i krupniju stoku, da ne bi pala u ruke neprijatelju. »Sa vama ostajemo da delimo dobro i зло«, veli jedan meštanin. On je kora ao zajedno sa nama, zabrinut, ali uveren da e se brzo vratiti na svoje doma e ognjište.

U razrušenoj Binguli

U Bingulu smo došli 19. januara, u etiri asa ujutro, nakon dužeg i napornog marševanja. odnosno povla enja sa severnog dela Sremskog fronta. Od meštana saznajemo da je ovo selo me u onima u Sremu koja su najviše stradala od neprijateljske ruke. Naime, od 400 domova, dve tre ine je potpuno uništeno. Sem toga, mnoštvo ljudi je pobijeno, ili odvedeno u koncentracione logore.

Ovde ostajemo ceo dan. Smeštaj po ku ama je nešto otežan. Ipak, zahvaljuju i onom malom broju preživelih meštana, koji su ostali u selu, uspeva se da nam se obezbedi najnužniji »krov nad glavom«. U tim momentima odmor nam je bio najpotrebniji. Bilo je i dirljivih trenutaka... Meštani, iako su sami oskudevali u osnovnim životnim namirnicama, nudili su nas hranom, govore i: »Da podelimo ono što imamo«.

Ljubiša RAKONJAC

TEŠKO JE BILO NA SREMSKOM FRONTU

U Krnjeušku etu sam stupio u vreme njenog formiranja jula 1941. godine. U njoj sam, zajedno sa rođacima, komšijama i svojim vršnjacima kao mлади, sa neodsluženim vojnim rokom, prošao kroz mnoge akcije i teške borbe, sve do njenog ulaska u Treću u Krajišku brigadu.

Brzo smo se nauili ili ratovati. Sa nišanjenjem i veština-ma ocene odstojanja i podešavanja gajke na nišanu, ni u samom po etku nisam imao mnogo problema. Problema je bilo sa obućom i odećom, sve dok nismo stupili u ozbiljnije okružaje sa domobranima i ustašama.

U brigadu smo ušli, kao i sve druge ete, sa mlađim i prekaljenim borcima. To je bila zaista prava vojska. Karan, naš komandant brigade, mogao je sa takvom vojskom udarati gde je god želeo, bez ikakvog rizika. Tako je i bilo.

Kada sam sa jednim vodom naše ete došao u sastav etvrtog bataljona na Krasuljama kod Ključa i na putu za Podgrme doznao da idemo u veliku akciju, ne samo ja, nego svi smo, do poslednjeg borca, rasli od sreće. Zeleli smo da se pokažemo i dokažemo, da se obujemo i obućemo i dobro do boljeg oružja i municije. Svaki od nas boraca imao je nekakav svoj cilj. I sve nam se to ostvarilo. Još u toku marša, kada smo doznali da se ide u napad na Bihać, na umor smo prosto zaboravili. U borbi za Bihać pokazali smo snagu naše brigade.

U bici na Sutjesci prvi put sam bio ranjen. Rana je bila lakša i etu nisam napuštao, a ni borbu. Tu mi je bilo sigurnije nego u sanitetu.

Ali, te godine, za vreme napada na Travnik, zbog teže rane, morao sam napustiti etu i otići i na lečenje u bolnicu

1. Proleterske divizije. Bio sam dugo vremena puškomitralsjedac. Dok sam bio u bolnici, oseao sam veliku prazninu. Tugovao sam za drugovima, jer do tada nikad nisam napuštao jedinicu. Potresla me je i pogibija komesara Krnjeuške (moje)ete Pepe Kaara na Travniku. To je bio odličan borac, komesar i drug. Zbog svega toga brzo sam napustio bolnicu. Želeo sam što pre da se vratim u svoj etvrti bataljon.

Imao sam nesreću. U borbi za oslobođenje Banja Luke, prvih dana januara 1944. godine, poginula su mi dva komiteta na puškomitralsjedu: Drago i Milan Vučović. Budi smo dobri drugovi. Dugo sam tugovao za njima, iako sam bio svestan da je to rat i da se nikada ne zna šta te u njemu može snaći. U ostalom, o tome niko od nas nikada nije ni razmišljao, pogotovo ne u toku trajanja borbe.

Kada smo te zime, decembra 1944. godine, vodili borbu kod Iloka (poznatije na Sremskom frontu), ranjen sam treći put, ali ne tako teško da bi napustio svoju etvu. Nju sam, 3. etvu, 4. bataljona, ipak morao napustiti **kod Šida** 1945. godine.

Sremski front je za nas predstavljao najteži deo rata. Nismo bili naviknuti da ratujemo u ravnici, da živimo i ratujemo u rovovima, bez obzira što smo imali dobro naoružanje i što je hrane, odeće i obuće bilo u dovoljnim količinama. I pored toga što su Nemci bili dobro naoružani, imali smo velikih uspeha od Fruške Gore, pa do Šida. Tu u jednoj teškoj borbi kod Šida, bio sam etvrti put ranjen. Upućen sam na lečenje. Posle ozdravljenja poslan sam na službu u OZN-u Bosanskog Petrovca, gde sam do ekao oslobođenje zemlje.

Milan RADIŠI

DRAGAN RODI , KOMESAR PRVOG BATALJONA

U prvoj polovini meseca januara 1945. godine, u reonu Sida i Tovamika vodile su se ogorene borbe. Nemci su u ovaj reon prodrli iz pravca Vinkovaca i Vukovara i sada su pokušavali da što dublje prodro u našu slobodnu teritoriju i time vrše konsoliduju svoju odbranu na dostignutoj liniji. Borba se vodila na život i smrt, ginulo se na obe strane. U tim bespoštrednim borbama, 22. i 23. januara, iz naše brigade poginulo je 56 boraca, a ranjeno preko 200 drugova i drugarica. U blizini Grjeva salaša, vođene su krvave borbe, gotovo za svaku stopu zemlje. Tu je naš, Prvi bataljon zadesio težak gubitak. Poginuo je Dragan Rodi , komesar bataljona.

Dragan je rođen 1922. godine u selu Trubaru kod Drvara. Po zanimanju bio je radnik. Među onim Krajišnicima, koji su od početka ustanka krenuli u borbu protiv neprijatelja, on je bio u prvih redovima. Nakon formiranja brigade, avgusta 1942. godine, nalazio se u Prvoj eti, Prvog bataljona, u kojoj je bio puškomitrailjezak, desetar, delegat voda, komesar ete, da bi u oslobođenom Beogradu postao komesar Prvog bataljona. Dva puta je bio ranjavan i oba puta, nakon izljejenja, vraćao se u svoju brigadu.

Pamtimo ga kao snažnu momenu, stasitog, impozantnu figuru. Bio je izvanredan borac, hrabar i odvažan. Kao ovek skroman, plemenit i human. Kao rukovodilac poštovan i voljen među borcima. Genio je borce i za svakoog imao razumevanja. Zato je me u njima bio veoma omiljen.

Dragan je sahranjen 23. januara, privremeno, na seoskom groblju u Berkasovu, kod Sida, uz poast voda od 30 bo-

raca. U ime svih njegovih ratnih drugova, od Dragana se oprostio njegov saborac i komšija Mirko Rodi , a ja sam, sa par re i u ime boraca, poslednji put pozdravio našeg komesara.

Zbog svih njegovih osobina koje su ga krasile i kao oveka i kao komunistu i rukovodioca, i ovom prilikom zaslužuje, da mu još jednom kažemo, Hvala Ti što si takav bio.

Ljubiša RAKONJAC

PAKAO NA BOSUTU

Hladne januarske noći, ta nije 3. januara 1945. godine, bio sam na straži na ivici sela elatovaca, gde se u to vreme nalazila moja Treća eta, Prvog bataljona. U daljini iz pravca sela Otok i Njemci, ulazi se neka potmula pucnjava. Nišam puno obrao pažnju na to, obzirom da je to bilo sasvim normalno na tom sektoru fronta, koji je inače bio vrlo blizu naših. Druge jedinice su sada bile u prvim borbenim linijama, a mi smo se nalazili u rezervi. No, ta pucnjava je bivala sve jača i jasnija. U daljini se video i plamen, kao da nešto gori. Po elaz je borba i to vrlo žestoka.

Odjednom se pored mene, na stražanskom mestu, pojavi Milan Bokan, komandir straže i pozva me da hitno poem u stroj, jer je nareen pokret. Nisam odmah shvatio o emu se radi, u to gluvo doba noći, ali naša eta krenu, ceo Prvi bataljon kreće prema reci Bosut i selu Njemci. Išli smo trećim korakom i vrlo brzo smo stigli do reke.

Ovde se puca na sve strane. Povlači se 21. Srpska Divizija. Nemci su, te noći, probili njene položaje i iznenadili ocelu Diviziju. Od vatre, gori nebo i zemlja. Bili smo svedoci agonije boraca jedne hrahare jedinice. Neprijatelj je silovito napredovao prema selu Njemci iz pravca Otoka i vrlo snažno, potiskivao 21. Srpsku Diviziju, potpomognut tenkovima »Tigar« i jakom artiljerijskom i minobaca kom vatrom. Bili su obučeni u bela odela i tako odlično kamuflirani za borbu na snegu. Neki su koristili i skije za trvanje. Pritisak je bio tako silovit, da most na reci Bosut nije mogao da primi sve borce, koji su se, boreći, povlačili ili. Mnogi su pokušali da pregaze reku preko leda. Neki su u tome i uspeli, ali kada je naišla veća grupa boraca, led je pukao i za sobom mnoge

povukao u hladni, zlokobni Bosut. Most je ve bio pod vatrom mitraljeza iz tenkova, koji su se probili u selo i nadirali prema mostu, koji je vodio na našu stranu. Sada se tu stvorio brisani prostor, kontrolisan jakom neprijateljskom vatrom. Led na Bosutu je na mnogim mestima bio krvav od ranjenih i izginulih boraca, da je to bila zaista, jeziva slika igre smrti. Mnogi su tu našli svoju pogibiju.

Naša brigada, raspore ena na drugoj strani obale, e-kala je neprijatelja, u na brzinu napravljenim rovovima, koliko je to smrznuta zemlja dozvoljavala. Naš bataljon pokušao je da se prebaci preko reke, da spasi artiljerijsko oružje 21. Divizije, ali bez uspeha. Uspeli smo da za neko vreme zaustavimo prodor neprijatelja uraganskom vatrom iz svih raspoloživih oružja. Pogodili smo jedan tenk »Tigar«, koji se pojavio na samom mostu. Tenk se brzo pretvorio u bukinjinu i zatvorio put ostalim tenkovima koji su dolazili. Zaglavio se i ispre io, pa smo mi sada taj prostor kontrolisali jakom vatrom i PT oružjem.

Front i prve borbene linije, sada su bile na reci Bosut. Ubrzo je stigla i Sesta Li ka Divizija iz Adaševaca i tu se sada razvila još žeš a bitka. Bilo je i protivnapada, borbi prsa u prsa, na nož, uz vrlo jaku topovsku, minobaca ku i mitraljesku vatru sa obe strane. Bilo je teških gubitaka u mrtvim i ranjenim, tako e sa obe strane.

Jedna jeziva slika ovde mi je ostala u se anju na jednog borca 21. Srpske, teško ranjenog u stomak. Prese ena stomača, držao je creva u svojim sopstvenim rukama i tražio pomo . Naši borci su ga prihvatali i preneli u previjalište.

Strava i užas, dok je hladni veter ledio krv u žilama i stvarao razne promrzline našim borcima. Nekima su docnije morali da amputiraju pojedine prste na nogama. Agonija 21. Srpske Divizije je bila stravi na slika, pred svima koji smo joj došli u pomo i koji smo u estvovali u toj bici. Prava ljudska klanica, u kojoj je ostalo mnogo žrtava.

Moja rana na desnoj nozi je ponovo prokrvarila. Dobjio sam i tešku dizenteriju, pa i lako zapalenje plu a. Zato me je Soša poslao u brigadni sanitet u elatovce. Odatile sam, sa još nekoliko ranjenika, otpremljen u Tovamik, u bolnicu naše Divizije.

Ovde smo se kratko zadržali. Obzirom na novonastalu situaciju, sve je bilo spremno za evakuaciju. I mi, lakši ra-

njenici pomagali smo oko pakovanja i nošenja materijala za utovar u kola. Sve je trebalo hitno prebaciti za Sid. Za kratko vreme sve je bilo gotovo, ali oko 125 teških i nepokretnih ranjenika, koji se nisu mogli pomerati, nisu odmah bili sposobni za pokret — transport. Ostali su sa nekoliko bolniara i jednim lekarom u zgradu bolnice u Tovarniku, da se kasnije evakuišu.

Sta se kasnije sa njima desilo?

Nemci su iznenada, prilikom njihovog proboga fronta i prodora ka Sidu, upali u Tovarnik i zarobili ove ranjenike. Kasnije doznajemo, da su ih Nemci zvenski mu ili, sve zatvorili u jednu prostoriju, polili sa benzinom a potom zapalili. Niko živ nije ostao, svi su izgoreli u tom jezivom ognju.

Danas se na toj kući u Tovarniku, nalazi spomen ploča, u znak seanja na ovaj gnusni zločin i tragediju tih januarskih dana 1945. godine.

Dragan DIMEC

OPROŠTAJ OD MRTVOG KOMANDIRA

18. januara 1945. godine, Nemci vrše jaku protiv ofanzivu na sektoru odbrane naše i Pete Kraljevića divizije u reonu Tovarnika i dalje prema reci Dunav. Naša brigada brani pravac Tovarnik — Sid. Prva eta, Drugog bataljona, zaposeđena položaj između železničke pruge i komunikacije Sid — Tovarnik. Komandir naše ete, Miladin Zorić »Gara« odreduje zadatke svakom vodu posebno. Već u jutarnjim asovima prime ujemo nemački streljački stroj, maskirani bezlimogrta imao, kako nastupa prema našem položaju.

Preko veze, mi, komandiri vodova, dobijamo narene enje da na neprijatelja ne otvaramo vatru bez narene enje komandira ete. Nemci nastupaju, a mi strpljivo ekamo u našim maskiranim saobraćajnicama po etak borbe. Kad je prvi stroj Nemaca stigao na oko 50 metara ispred naših položaja, zauzeće komanda »Prva eta, pali«. Puščana i mitraljeska vatra zasuu po neprijateljskom streljačkom stroju. Neprijatelj, iako iznenađen, brzo se snalazi. Nemci brzo zauzimaju borbeni položaj i otvaraju žestoku mitraljesku i puščanu vatu po našem položaju. Neprijateljsko nastupanje podržano je jakom minobacačkom i artiljerijskom vatrom. Od preciznosti i gustine naše vatre, cela prednja linija neprijateljskog stroja gine ili pada ranjena. Ujemo jauke ranjenih Švaba. Prednju liniju zamenuje neprijateljska rezerva. Borba postaje svežeša i teža. Do devet asova, neprijatelj vrši sedam juriša, ali bez uspeha. Itavi front brigade odoleva brojnim jurišima. Borci naše ete, ohrabreni ovim uspehom, hrabro podnose pritisak neprijateljskih snaga na naše položaje, koji traje sve do 12 asova. Zaključujemo da vrši pregrupisavanje snaga i spremaju novi napad, što je i bilo tačno.

Oko 12 asova, dobijamo vest da je neprijatelj uspeo probiti položaje 1. i 13. brigade na našem desnom krilu i da je ušao u Šid. Mi, komandiri vodova, razgovaramo sa komandirom ete o komplikovanoj situaciji pred odbranbenim reonom, ne samo ete, nego i bataljona. Nedostatak municije otežava i onako tešku našu situaciju.

U isto vreme prime ujemo nastupanje neprijateljske pešadije, uz podršku tenkova. Na domaku naših položaja, tenkovi se odvajaju od pešadije i svom brzinom stigoše do naših položaja. Prvi tenk »Gara a« poga a protivtenkovskom puškom. Posada tenka pokušava da se spasi bekstvom, ali je pokošena mitraljeskom vatrom. I drugi tenk i njegova posada doživljavaju istu sudbinu kao i prethodni. Pobismo i jednu desetinu Nemaca, koju je, prema našim položajima, nosio jedan tenk. Primorani smo, da sa raspoloživom koli i-nom municije, obežbedimo najugroženiji reon odbrane ete, na ra un drugog, manje ugroženog reona. U toku dana, povremeno, iznad naših položaja nadle u avioni naše avijacije, što nas hrabri da izdržimo pritisak neprijatelja.

Nastavlju se napadi neprijateljske pešadije, uz podršku tenkova, na elom sektoru odbrane brigade. Oko 13 asova, neprijatelj poja ava pritisak na naše položaje. Komandir »Gara a« je u prvoj borbenoj Uniji. On hrabri i podsteti e na otpor. Svi se ugledavamo u našeg komandira, pogotovo mladi borci nedavno došli iz Srbije. Me utim, u jednoj paklenoj mitraljeskoj vatri, neprijateljski kuršum smrtno poga a u grudi našeg hrabrog komandira »Gara u«.

Tragi na vest brzo stiže do mene. Dolazim kod ranjenog komandira i zaklju ujem da je rana smrtonosna. Nekoliko nas okupilo se oko ranjenika. Nemamo vremena za komentar. Pogledom se sporazumevamo da treba raditi brzo. Odre ujem, moja, etiri borca da ga odnesu u drugu liniju odbrane ete. Ubrzo se na e i etna bolni arka, 17-šnja Ružica Jovanovi , koja mu pruža prvu pomo .

Pod jakim pritiskom neprijatelja, napuštamo prvu liniju i povla imo se na drugu liniju odbrane ete. Grupa Nemaca ranjava nosioce ranjenog komandira i brzo stiže do nosila, na kojima leži teško ranjeni »Gara a« kojeg ubijaju na nosilima. Prime ujem tri Nemca kako sa mrtvog »Gara e« 6kidaju njegov Orden za hrabrost. Puštam rafal iz automata

i sva tri smrtno poga am. Pored mrtvog komandira zaklijnjem se da u osvetiti njegovu smrt.

iSmrt takvog starešine i druga kod mene izaziva bol i nagon suza. Borci ne mogu da veruju da je za uvek prestalo da kuca srce borca koji nije znao za strah — Miladina Zorić a »-Gara e«.

Sa vodnim delegatom Svetkom Pilipovićem, puškomitralscem Slavkom Majstorovićem, njegovim pomoćnikom Ljubisavom Pilipovićem i bolni arkom Ružicom Jovanovićem, štitim odstupnicu Prve ete. Neprijatelj upada u saobraćajnice i pokušava da nas žive pohvata. U ovoj ogorčenoj borbi gine puškomitralsac, a teško je ranjena bolniarka Ruža. Vidim dva Nemea, kako nogama udaraju teško ranjenu Ružu. Krv mi se steže u žilama od besa. Bacam bombu me u Švabe, a potom puštam rafal iz automata i tako spasavam sigurne smrti bolniarku Ružu, koja je na sreću uostala živa.

Milan RADAČ

ZABELEŠKE SA SREMSKOG FRONTA

Posle teških borbi, vo enih na Fruškoj Gori kod sela Vizi , kada je slomljen i poslednji otpor Nemaca, Tre a Krajiška brigada krenula je nezadrživo u pravcu Šida.

5. decembar 1944. Kratak predah u rusinskom selu Biki . Meštani nas oduševljeno do ekuju i prihvataju po kuama. Boravimo u domu odbornika, druga ure Hrasnika. Njegovi uku ani nadme u se ko e nas bolje ugostiti, otvorili su nam svoja srca. Simpati ne cure, meštanke, došle su da pesmom i igrom do araju obi aje ovog kraja.

U popodnevnim asovima brigada nastavlja put. Ulazimo u selo Berkasovo. Do ek nam ostaje u nezaboravnem se a-nju. Meštani nas razdragano do ekuju sa punim korpama mesa, hleba, pi a, kola a, cigareta... Kli u od radosti, pozdravljaju se i ljube sa borcima. Stariji ljudi pla u od radosti. Ovaj oduševljeni do ek, daje nam moralnu snagu, podstrek, poleta i samopouzdanja, da nastavimo u borbi za potpuno oslobo enje od okupatora.

Po kišovitom vremenu, stižemo na napuštenu pustaru izme u Šida i Tovarnika.

6. decembar. Cete Prvog bataljona smenjuju se na položaju. Imamo i zarobljenike, grupu od dvadesetak Švaba, petnaestak domobrana i dvoje ustaša. Crvenoarmejac, u ogor enju, veli ustašama: »Sramota, vi Sloveni, a koljete svoju ro enu bra u«. Preko celog dana uje se grmljavina topova. Stiže vest da je Šid oslobo en. Me u borcima veselje.

7. decembar. U rano jutro, ulazimo u oslobo eni Tovarnik. Ku e prili no ošte ene, krovovi mahom porušeni. U centru sela, u blatu, leži gotovo kompletan nema ka motorizovana jedinica. Tu su: tenk, blindirana kola i dosta drugih

ratnih vozila. Zaista, bogat plen. U potoku, na sredini sela, leži dvadesetak mrtvih švapskih vojnika, koji su glavom platili svoju odanost Hititeru.

8. decembar. Kolona maršuje u pravcu Vinkovaca. Ulažimo u Ila u. Seljaci nas srda no do ekuju. Prebacujemo se preko ošte ene železni ke pruge Beograd — Zagreb u selo Sidske Banovce, donedavno naseljeno gra anima nema ke nacionalnosti, koji su napustili selo i pridružili se nema kim trupama. Selo je pusto. Ovde se susre emo sa majkama naših drugova, Mike i Oskara. Ona je ak iz Beograda pošla da obi e svoje sinove. Dirljiv susret. Na rastanku, zamolih je da pozdravi moje roditelje i prijatelje.

Nastavljamo marševanje. Sumrak se polako spušta. Prolazimo pored ruske artiljerije, koja povremeno uznemirava neprijatelja. Nešto kasnije, Prvi i etvrti bataljon stupaju u borbu. Bataljoni se nalaze na položaju u pravcu sela Orolik. Nakon borbi stižu vesti o ranjenim i poginulim drugovima. Odlazim na položaj da pomognem u prihvatanju ranjenih boraca iz Treće ete, Prvog bataljona: Vlastimira ranjenog u ruku, Ravnog i u levu nogu (dosta ozbiljno), Mirka Tintora u obe ruke. Nižu se imena. Tu je teško ranjen Simo Babić, zamenik komandira Druge ete. Prevozimo ih kolima u brigadni sanitet, koji je smešten na ovdašnjoj pustari, u jednoj napuštenoj kući. Zurim da prona em svoju jedinicu, koja je prešla na pustaru eletovci.

9. decembar. U jurišu za selo Berak, imali smo dosta ranjenih i poginulih boraca. Iz voda druga Soše, poginulo je desetak drugova, me u njima i simpatični, mladi drug, Petar Jovanović, puškomitralsjac, rodom iz Smederevske Palanke.

Trenutno se nalazim na brisanom prostoru u pravcu prema Berku. Izvlačimo iz borbe ranjenog druga, Ignjata, puškomitralsjca iz Prve ete. Teško je ranjen u stomak. Noge nam upadaju u blato do kolena. Ignjata uspevamo da izvremo sa položaja i da ga prenesemo do brigadnog saniteta.

10. decembar. Kiša i dalje pada. Putevi su gotovo nepruhodni. Naši položaji udaljeni su od nema kih na svega 200 metara, pa se neprijatelj može videti golim okom. Naši rovovi prepunjeni su vodom. Po neki borac na e zaklon u kukuruzovini, neko u slami. Tako prolazi i ovaj sumoran dan. Svi smo pod utiscima ju erašnjeg neuspelog juriša na Berak. (Prema kasnije utvrđenim podacima, na ovom mestu brigada

je imala 76 poginulih boraca, a me u njima i desetak Italijana iz bataljona »Mateoti«.

11. decembar. Brigada je dobila smenu. Preko Sidskih Banovaca, vra amo se u Ila u. Ovde sre smo grupu seljaka iz okoline Beograda, koji su došli da obi u svoje sinove, braće, roake... Izvanredna humanost našeg oveka, koji ras, borce, duboko dira.

Kratak odmor u Ila i koristimo za išenje, doterivanje, pranje rublja i ostalo.

12. decembar. Danas smo, od doma ina kod kojih boravimo, dobili za veđer po tanjur toplog mleka. Pravi dogajaj. Za vreme veđere vladala je tišina.

Kulturni odbor Prvog bataljona, u ovom predahu, aktivno radi na pripremanju usmenih novina. One će biti posvećene prvenstveno drugovima palim u borbama sa ovog sekatora.

13. decembar. Još no as najavljen je pokret. Ta no u podne, kre smo u pravcu Vukovara. Sa crkve u Ila i, bruje zvona. Nakon izlaska iz sela, kratak odmor. Gavra sa svojim doratom, pokazuje da mu je konj hitar kao strela, što stvara veselje me u borcima. Posle krađe pešačenja, ulazimo u Tompojevce, selo nastanjeno Hrvatima i Mađarima, a do skora bilo je tu i nešto Švaba.

14. decembar. U rano jutro nastavljamo marševanje. Na putu nailazimo na sveže humke poginulih drugova. Oko 10 asova, stižemo u rusinsko selo Mikluševce. Razmeštaj po kućama slabu napreduje, pa se spava i u podrumima, pa i pod vedrim nebom. Me utim, raspoloženje me u borcima je izvanredno. Za primer služe naši drugovi Krajišnici, jer su zapamtili da je u Bosni bilo i većih muka, patnji i nevolja.

Naša brigada je u rezervi. Nemci gradi u fortifikacije selo Sotin. Borbe se vode nesmanjenom žestinom. I ruske »Kušće« stupaju u dejstvo.

16. decembar. Vraamo se u Tompojevce. U ovom kratkom predahu, lanovi Kulturnog odbora nastavljaju na uređenju bataljonskog lista. Dan bez važnijih događaja. Saznajemo da na ovaj sektor treba da dođe u Bugari. Dobro je, ako su oni najzad shvatili da nam je Hitlerova Nemačka zajednica ki neprijatelj.

17. decembar. Pokret. Maršujemo u pravcu Šida. Prati nas topovska paljba, a no u esto paljenje raketa, osvetljava

mesta gde se vode borbe. Dolazimo u Šid. On je krcat vojskom. Ima prili no i Bugara. Posle pono i ulazimo u selo Adaševce. Na brzinu se razmeštamo po seoskim kuama. Meštani nas srda no do ekuju sa puno ljudske topline.

18 — 23. decembar. Odmor u Adaševcima, u ovom prelepom i gostoljubivom srema kom selu. Ovdašnji seljaci doekali su nas kao svoju roenu brau. Oni se izme u sebe takmi eko e nas bolje i lepše do ekati. U selu se vide tragediji trogodišnje nema ke okupacije. Ovde je na stotine ljudi pobijeno, mnogo domova popaljeno i razoren, crkva srušena. To je bilans vladavine Paveli eve NDH.

Za vreme odmora, 21. decembra, mi, novi borci Prvog bataljona, položili smo zakletvu svom narodu... »da ne emo ostaviti oružje dok i poslednji metar naše domovine ne bude osloboen«. Polažu i zakletvu, stekli smo i pravo da na kapi nosimo petokraku zvezdu sa srpom i eki em. Sad smo proletari.

Zauzimanjem komesara našeg bataljona, Dragana Rodi a i Cvetka Raki a, medicinara, obnovljen je bataljonski hor sa novim peva ima i horovo om. To je sada odli an hor, sastavljen od dobrih peva a. Hor je imao i svoj nastup na jednoj kulturnoj priredbi u ovom selu. Uspeh je bio iznad o ektivanja. Izdali smo i bataljonski list, koji je naišao na povoljan prijem kod boraca i starešina, a dobijena je i pohvala od štaba brigade.

22. decembra, održane su bataljonske usmene novine u prisustvu rukovodilaca iz Štaba Prvog bataljona, dok je iz svake ete bio po jedan vod boraca. Na programu je bilo 12 taaka i sve su nagraene toplim aplauzom.

Re, dve o našem domu inu Vojinu Stankovi u. On nas je sa svojom suprugom primio kao da smo njihova deca. Kad smo odlazili, ispratili su nas suznim oima, uz napomenu da je njihov dom za nas uvek otvoren.

24. decembar. Posle šestodnevног odmora u ovom gosto-ljubivom mestu, kreemo u pravcu Nijemaca, selu udaljenom 15. km. od Adaševaca. Zima je oštra. Vraamo se ponovo na front. Prolazimo kroz Malu Vašicu, u kojoj logoruje Osma Crnogorska brigada. Ku e niske, od nabroja. I ako je jak mraz, meštani izlaze iz svojih ku a i srda no nas pozdravljaju.

Nakon kraega marševanja, ulazimo u Ilince, malo Srema ko selo, koje je mnogo propatilo pod Nemcima i usta-

»ama. Tu je prili an broj domova popaljen i porušen. To je varvarski na in osvete prema porodicama, koje su simpati-sale Narodnooslobodila ki pokret. Na jednoj maloj ku i, pokrivenoj šindrom, ponosno se vije crvena zastava sa petokratkom. Ovo je izvanredan primer patriotskog ose anja prema NOP-u. Narod nas toplo do ekuje: deca, žene, starci (mla i gra ani su u vojsci), srda no nas pozdravljaju i razgovaraju sa borcima, da bi pobliže saznali nešto više o našoj brigadi.

I dalje maršujemo, nailaze i na mo vare. Tu se ve teže kora a. Oko podne ulazimo u selo Nijemce. Vojske puno. Na ulicama meštani se retko vi aju.

26. decembar. Vra amo se ponovo u Adaševce. U Ilinci-ma i Maloj Vašici, opet je dosta sveta izašlo da nas do eka i pozdravi. Kona imo kod naših starih doma ina. Grljenju i ljubljenju nikad kraja. Sada nastaje umivanje, brijanje, ši-sanje pranje...

27 — 31. decembra bez promene. Odmor u Adaševcima.

1. januar 1945. godine. Pokret preko Sida, Tovarnika, Ila e, Šidskih i Starih Banovaca. Oko podne stižemo u selo eletovci. Prvi bataljon zauzima položaj u pravcu sela Oro lika, koje je u neprijateljskim rukama. Nemci ga gr evito drže. Po ele su i prve borbe.

2. januar. U no i izme u 1. i 2. januara, brigada je smernila delove 8. Bugarske Divizije i 12. Krajiške brigade. Na ovom sektoru slede e je stanje: dok je prva odbrambena linija bila dosta sigurna, druga se morala' graditi od po etka. Kopaju se rovovi i zemunice, podižu barikade i postavljaju mine. Danas je neprijateljska granata smrtno pogodila našeg kuvara, Majevca iz Istre. Bio je veseljak, a me u borcima omiljen. Po godinama, jedan od najstarijih boraca. U jednoj ku i, desio se tragi an slu aj. U sanduku, u kome su uku ani držali še er, eksplodirala je bomba i teže ranila sedmoricu drugova iz naše Divizije. Ovaj doga aj izazvao je zaprepaš-enje me u borcima.

3. januar. Ovaj datum treba da bude posebno zapam en u istoriji Prvog bataljona naše brigade. Naime, na desnoj obali reke Bosut, na položajima 21. Srpske Divizije, došlo je do žestokih borbi. Neprijatelj je napad izveo iznenada, silovo, uz pomo tenkova. Nekoliko stotina boraca iz ove Divizije, povla ilo se preko zale enog Bosuta, a pošto je led bio tanak, pucao je i odnosio ljudske živote. Borci, na elu sa

drugom Mirkom Rokvi em »Sosom«, izlažu i se životnoj opasnosti, priticali su u pomo drugovima iz 21. Divizije, gaze i zale enu reku i spasavaju i ih pod kišom kuršuma. Prvi bataljon uspeo je, nad ove anskom snagom da zadrži nalet neprijateljskih tenkova i borbenih kola. Borbe su vo ene do duboko u no .

11. januar. Prvi bataljon povu en je sa položaja u selo eletovce, radi odmora. U brigadi je po ela akcija na prikupljanju materijalne pomo i i hrane za postradale krajeve naše zemlje u ratu. Borci su voljni da odvoje od usta da bi se što ve e koli ine hrane poslale i sa fronta. Zaista izvanredan primer ljudske solidarnosti.

Danas borci Tre e Krajiške Proleterske brigade, sa svojim rukovodiocima, srda no su ispratili druga Vladu Baji a dosadašnjeg komandanta brigade. Ispra aj je bio topao, iskren i dirljiv. Pod njegovom komandom, brigada je imala bezbroj ratnih pobeda u Bosni, Zapadnoj Srbiji, Beogradu i na Sremskom frontu i esto pohvaljivana od Vrhovnog Štaba i druga Tita.

I dalje boravimo u eletovcima. Ovaj odmor, borci koriste za iš enje i pranje, dok higijeni ari sprovode depedikulaciju (pranje ode e).

17. januar. Težak dan, kojeg u se se ati dok sam živ. Nemci su preko sela Berak prešli u napad na brigadu »Gribaldi«, koja je u sastavu 1. Proleterske Divizije. Ona se lazila na desnom krilu fronta, u blizini železni ke stanice eletovci. Istog dana, pošto su slomlih odbranu Pete Divizije, nastupali su u pravcu Sida. Naša brigada prinu ena je na povla enje, a sa njom i ostale brigade, koje su u sastavu naše Divizije.

U popodnevnim asovima kre emo iz eletovaca. Prolezimo kroz Sidske Banovce, Ila u i zaobilazimo Tovarnik. Zima je oštra, a sneg gotovo iznad kolena. Sve teže peša im zbog bolova u krstima, pa zaostajem za svojom jedinicom. Na sre u, nailazi higijeni arka Bosa, prihvata me i ukrcava u kola Prate e ete.

Tužan prizor u Ilincima. Sa nama se povla e i meštani ovog sela sa svojim porodicama. Oni napuštaju svoje domove, vode i sobom i krupniju stoku, da ne bi pala u ruke neprijatelju. »Sa vama smo tu, da delimo dobro i zlo«, veli jedan seljak, iz tog, nama dušom, odanog sela.

18. januar. Vode se teške borbe u Sidu. Prodor Nemaca po inje da jenjava, dok je naša Prva Divizija sredila odbranu na južnom delu Sida. Za našu brigantu taj dan je izuzetno težak, pogotovo za Prvi i Drugi bataljon. Na tom sektoru, u ponovnom oslobo enju Sida, dalo je živote 36 boraca i rukovodioca brigade, a stotinak ih je ranjeno. Tu je poginuo i slavni »Gara a«, komandir Treće, Drugog bataljona.

Do kraja dana neprijateljske snage bile su potu ene u reonu Sida, pa su Nemci morali da odustanu od novih napada. Naša brigada povu ena je iz borbi. No u, krenuli smo za Ba ince, da bi posle kra eg zadržavanja u tom mestu, nastavili marševanje po hladnoj zimskoj no i.

19. januar. Oko etiri asa ujutru, ulazimo u Bingulu, selo za koje smo od meštana saznali, da je me u onim mesti ma u Sremu, koja su u ratu najviše stradala od neprijatelja. Naime, od 400 domova, dve trećine je potpuno uništeno, mnoštvo ljudi pobijeno i odvedeno u logore, a imovina op lja kana. U ovom mestu zadržavamo se ceo dan. Ina e, ono malo preživelih meštana, koje smo zatekli, izvanredno nas prihvata.

20. januar. Ostavljamo ovo opustošeno selo i posle kra eg marševanja dolazimo u Erdevik, po broju stanovnika, ve e mesto u Sremu. U njemu žive Srhi i Slovaci, a bilo je i nema kih porodica, koje su, kao i u drugim selima Vojvodine, napuštali svoje ku e, priklju uju i se nema kim trupama.

Naš Prvi bataljon otišao je na položaj, koji je odavde udaljen 4 km. Lanovi kulturnog odbora smeštaju se u ku e Slova ke porodice Pala Bela ija, gde nas uku ani srda no do ekuju, uz napomenu da su svi borci bili lepo primljeni u ovom selu. Lanovi kulturnog odbora obavljali su svoje svakodnevne poslove.

21. januar. Povodom akcije na prikupljanju nov anih priloga za postradale krajeve, sre ivani su spiskovi boraca koji su dali priloge. Objavljeno je, da je Prvi bataljon, prikupljenom svotom od 354.140 dinara, u ovom plemenitom takmi enju me u bataljonima, na prvom mestu u brigadi.

U podne, srda no ispra eni od Erdevi ana, kre emo u pravcu Sida. Sneg pada. Dolazimo u planinsko selo Prnjavor. I ono je popaljeno, sa dosta srušenih ku a. Domovi opusteli...

22. januar. Ujutru nastavljamo marševanje preko Biki a i dolazimo u selo Berkasovo. Tu je kompletan Štab Prve Proleterske Divizije. Posle kra eg odmora, Prvi bataljon polazi u pravcu Tovarnika i zauzima položaje oko Gabri eva salaša, ulaze i u teške okršaje. Tu je dolazilo i do teških mome-nata za našu brigadu. Borbe su se vodile na život i smrt, uz ozbiljne ljudske gubitke na obe strane. Valja re i da su se ete, posle prvih borbi na Sremskom frontu, broj ano, osetno smanjile, ak i do 40 boraca ostajalo je u eti. Najviše mladih boraca došlo je kao popuna iz Zapadne Srbije, Šumadije, Beograda, a kasnije i iz Isto ne Srbije, odnosno okoline Ništa. Oni se, što je i razumljivo, u po etku nisu snašli u frontalnom ratovanju, pogotovo ovakvom, koje se vodi na ravni arskom terenu.

23. januar. Prelaze i u protivnapad, Nemci su se usmerili na našu brigadu i 13 Hrvatsku Proletersku, koja je bila desno od nas. Ipak u ovim borbama zaplenjena su dva topa, a poginulo je pedesetak Švaba. 13. Hrvatska brigada imala je primamljiv plen — itav kamion cigareta.

Naš Prvi bataljon, danas je zadesio težak gubitak. Poginuo je komesar bataljona Dragan Rodi. Bio je dobar rukovodilac i odli an drug. Uživao je velike simpatije me u borcima. Sahranili smo ga, privremeno, na seoskom groblju u selu Berkasovu uz odavanje dužne po asti ovom divnom drugu.

24. januar. Borci su dosta iznurenici od teških borbi. Mnogi su promrzli u rovovima punim vode i snega. Bataljon je dobio smenu i polazi na kra i odmor u Šid. Smeštaj dobijamo u Risinskom kraju. Doma ini nas dobro do ekuju.

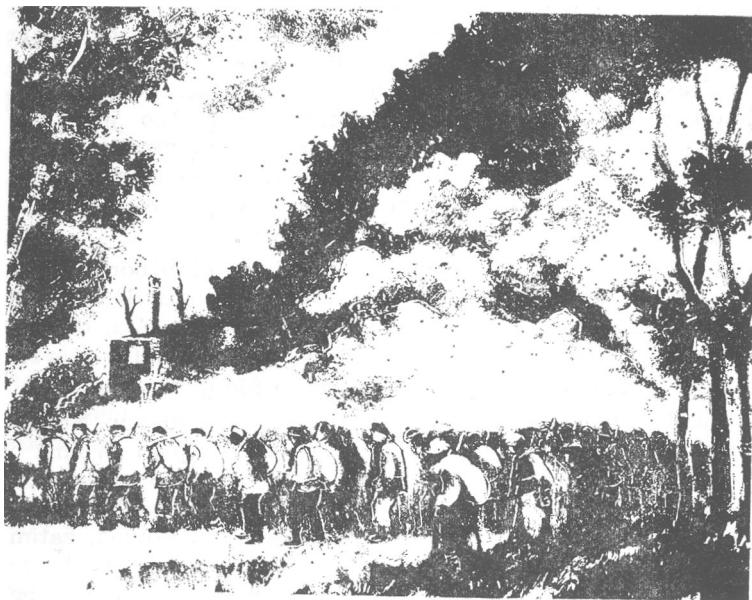
25. januar — 8. februara, boravak u Sidu.

9. februar. Naša Prva Divizija dobila je smenu. Napuštamo Sid i odlazimo u Ba ince, mesto naseljeno Srbima i Rusinima. Stanovništvo nas srda no prihvata. Provedeno vreme na ovom odmoru, koristimo za aktivan rad na kulturno-prosvetnom polju. Održali smo više usmenih novina, zatim jedno književno ve e i nekoliko kulturnih priredbi za borca i gra ane ovog mesta. Izdali smo i novi broj bataljonskog lista. Ovde boravimo do 16. marta.

17. mart. Odmor je završen. Pokret u pravcu sela Bapska-Novak, na desnoj obali Dunava. U prolazu upu ujem još

jedan pogled na Berkasovo 1 groblje, gde smo sahranili prekrasnog druga Dragana Rodi a. Tu su i humke mnogih boraca poginulih u nedavnim borbama u reonu Šida.

Ljubiša RAKONJAC

*Drago Vidmar: »Partizanska kolona« — 1945. —
monotipija*

TUŽNO SE ANJE

U lepo sremsko selo Babska — Novak, naša brigada stigla je osamnaestog marta 1945. godine i tu je ostala sve do probroja linije Sremskog fronta.

Razmešteni po kućama, nedaleko od linije fronta, bataljoni su se pripremali za proboj i držali položaj u smenama.

Pripreme za proboj fronta tekle su i u logoru i na položaju. Svakog dana, po nekoliko asova, borci su izvodili taktičku obuku. Održano je i bataljonsko bojno gađanje i smotra bataljona.

Od mladih, stručno dobro obučenih boraca, formirana je eta automatičara, ili, kako smo ih drugočina zvali, »eta strojničara«. Njihov je zadatok bio da na datim znakom, rafalima iz svog oružja, u jurišu zbune neprijatelja.

Pored vojnici kog života, normalno se odvijao i kulturno-zabavni život. Održavale su se kulturne i sportske priredbe. Od kulturnih manifestacija, bataljoni su davali priredbe, a u selu je tada održana i proslava Omladinske nedelje. Na sportskom planu, 2. aprila, odigrana je fudbalska utakmica između Trećeg bataljona i Artiljerijske brigade.

Na položaju, ne ujno i tiho, uglavnom noću, kopani su rovovi i saobraćajnice. Premoreni od rada i nespavanja, borci su se zorom vraćali spavajući i na nogama, a drugi su im hitali u susret, da bi sledeće noći i opet nastavili sa kopanjem, I tako iz noći u noć.

Nasilno izviđanje — ispitivanje snaga neprijatelja, površeno je Trećem bataljonu naše brigade. Ta dan izviđanja nije u kom slučaju nije se mogao znati, ali se naslušavao po užurbanosti vojnika i starešina.

etvrtog aprila, nešto pre pono i, bataljon je izašao na položaj. Više se nije kopalo. Borci su zauzeli položaj. Nešto kasnije, preko veze, u rovu se šapatom prenelo: »pripravnost i najve a budnost, napadamo neprijatelja u zoru«.

Ostalo je zabeleženo:

»Vreme je veoma sporo prolazilo. Živci boraca bili su nati. Kroz polusan u inilo mi se da Nemci idu strojem prema nama. Trgah se, stegoh automat i napregoh se da u tami što bolje vidim senke koje su mi se pri injavale. Obuze me još ja i strah. Kao na filmu, prikaza mi se borba za Beograd, proboj na Jabu ju — položaj Vizi , Tovarnik, Sid, pa opet Tovarnik. I tada zaželih: nek po ne ve jednom, pa nek bude šta bude«.

I tako je u ovom aprilskom praskozorju, u jutru mirnom i tihom, zapo injao dan, a sa danom i nasilno izvi anje.

Jaka vatrica Artiljerijske brigade naše Divizije osula je po neprijateljskom položaju. Trajalo je to nekoliko minuta. Artiljerija je tukla ne samo prvu borbenu liniju neprijatelja, ve i drugu. Prašina se digla i pomešala sa dimom. Od silih eksplozija zemlja se tresla. Koriste i artiljerijsku vatru, bataljon je podišao pod neprijateljski položaj u dubinu od 100 — 150 metara. Ali, neprijatelj se nije dao zbuniti. Nastala je obostrana naizmeni na vatrica i teška borba u toku celog dana.

Dan je bio veoma lep i vidljiv, pa je neprijatelj pokret naših boraca spre avao rafalima i nevidljivim snajperima. To je otežavalo naše dalje nastupanje i spasavanje ranjenika. I tako je pod neprijateljskom vatrom, bataljon ostao celi dan. ekala se no za povla enje.

Ovo nasilno izvi anje stalo nas je mnogo života i mnogo lakše i teže ranjenih boraca. Bila je to tragedija Tre eg bataljona, a istovremeno i junashtvo njegovih boraca. Ranjeni borci, iznosili su ranjene, a najhrabriji padali su pored ranjenog druga. 120 izba enih iz stroja. U svom dnevniku li no sam zapisao: »Peti april, nasilno izvi anje, 49 poginulih, od kojih je 29 sahranjeno na groblju Babska — Novak i 96 lakše i teže ranjenih«.

Bataljon je bio u tuzi i bolu. Neizmerna žalost ovladala je srcima i dušom svakog borca. U logoru niko ništa nije govorio. Svuda je bila tišina. Samo su suzne o i govorile: »i g i n u š e«.

Bio sam zadužen od strane komesara bataljona za organizaciju sahrane.

Sedmog aprila sve je bilo spremno.

Poredano 29 kov ega. Na elu svakog bila je piramida sa petokrakom, imenom i prezimenom palog borca i nazivom jedinice kojoj je pripadao, 12 i 20-ti imali su natpis: nepoznat borac, a redni broj 25, samo ime i prezime. Veoma nepriyatno se anje, ali tako je bilo, stoji tako zapisano.

Bataljon je postrojen. Bili su tu: borci, starešine i posna eta. Ule su se zahvalne re i:

«Pali su za slobodu na domaku slobode. Smrt do smrti leži. Najviše što su mogli, to su dah. Više nisu u stroju. Dadoše živote da nam do e sloboda. Iz svih krajeva i građova su naše zemlje: Tu je Šumadinac, Nišlja, Kolubarac, Sarajlija, iz Sida, Podgorice, Vinkovaca, Leskovca i Kikinde, tu je: Ljubiša, Vojislav, Steva, Luka, Momir, Radomir, Svetislav i zatim poslednji pozdrav, sa tri plotuna, odjeknu u daljini Srema. Slava palim drugovima! Slava im!

Po oše suze starešinama, borcima, svima.

Neko je glasno plakao.

Neko ponovo re e: «Slava im!».

I tako, njih dvadeset devet u Sremu, na groblju Babska — Novak, ostadoše da potvrde da je tu nekada bio Sremski front, i da je nesre a rata prohujala našom zemljom. Tu je pokopana, po ko zna koji put, na ovom i drugim mestima širom naše zemlje, mladost pala za slobodu i sretniju budnost.

I pro e taj teški bolni dan. Do e no , i pro e budna, i po e drugi dan. Pred nama je bio front. Neprijatelj je još u domovini. Zemlja još nije slobodna. Moralo se dalje.

Milan VIDAKOVI „Bane“

SREMSKI FRONT JE PROBIJEN

Pripreme za proboj Sremskog fronta vršene su i u periodu zatišja. Borci su, međutim, stalno izražavali želju da se što pre kreće u ofanzivu. Znali su da je deo proboja fronta pripasti i našoj brigadi. Vršen je niz priprema, koje su bile postepene, da bi pred po etak proboja fronta svaki borac dobio svoj zadatak u okviru svoje jedinice, odjeljenja i voda. Dobijeni zadaci su svakodnevno dopunjavani i razrađivani, bilo po liniji organizacije SKOJ-a, Partije ili komandovanjem, tako da je svaki borac bio potpuno pripremljen i osposobljen za izvršenje zadatka.

Moje mitraljesko odelenje, 1. bataljona, 8. aprila 1945. godine dobilo je poseban zadatak, da u toku noći štiti minere, pa su sve radnje obavljene u potpunoj tišini. Veza između nas i minera održavana je kanapom.

I pored preduzetih mera sa naše strane, Nemci su primećivali naše pokrete, pa su neprekidnom mitraljeskom vatrom kontolisali teren. Cesto su ispaljivali svetle rakete, koje su jakom svetlošću osvetljavale minska polja. Ove rakete imale su jak zvuk. Neke od njih padale su prema nama, te smo se i pored mitraljeske vatre pokretali puzanjem u stranu ili napred. Tom prilikom, u jednom momenatu, oslonio sam mašinku sa dobošem direktno na upaljačko ne mine, koja je odbila automat u stranu, i odskočiši iznad moga tela, snažno eksplodirala. Na sreću u samo sam lako kontuzovan, te sam mogao nastaviti izvršenje zadatka. Pošto je naš zadatak, da štítimo minere, po evo još 8. aprila, to smo svako već e o ekivali da otpođe proboj fronta. Međutim, jednog dana, u svitanje zore, kurir je javio da se povučemo, jer su nas Nemci primetili.

I naredne no i izvršavamo isti zadatak. Pored ovog zadataka — zaštite minera — imali smo i poseban zadatak, da iz minskog i žicanog polja usko imo u nema ke rovove zajedno sa mitraljeskim i automatskim odelenjima, onda kada se za to ukaže potreba. I 12. aprila, oko jednog asa po pono i, kurir nam je saopšto da ostajemo u minskim poljima jer e uskoro uslediti proboj na elom frontu. Ujedno doneo nam je i suvu hranu. Vreme je bilo izvanredno lepo. O ekivao se pravi prole ni dan. Zemlja je bila suva i iz nje je sve bujalo, trava, rastinje, drve i drugo. Pred zorou je nastalo zatiše, dok smo mi u tišini završavali iskopavanje rovova da bi bili što dublji. Nemci su 'na suprotnoj strani ispaljivali svetle rakete i tako kontrolisali svoja minskia i ži ana polja. Me u borcima je zavladala izuzetna ozbiljnost.

Ta no u 04,45 asova odjeknuli su snažni plotuni naše artiljerije i svih minobaca kih cevi. Nastala je uraganska eksplozija granata po nemackim rovovima, a delom i po minskim poljima, sa ciljem da se unište nema ki bunkeri i rovovi i preostale mine IU minskim poljima i ži ane prepreke. Zemlja je podrhtavala od eksplozija granata i mina. Po nama su se slivali talasi suve zemlje, koja je, zbog eksplozije, zaglušuju e delovala. Osetio se teško podnošljiv zadah gareži, dima i prašine. Bilo je teško podneti artiljerijske granate protivtenkovskih topova, koje su, brišu i, preletale preko naših glava kao da nam skidaju kosu i kožu sa glave. Neki od boraca iz susednih odelenja bili su ranjeni i tražili su pomo . Nalazili smo se u grotlu vatre od eksploziva i elika, pa je izgledalo da je i vazduh goreo. Gust, crn, dim poput teškog oblaka, lebdeo je u reonu proboga fronta u pravcu udara naše brigade.

Posle 15 minuta snažne artiljerijske pripreme, pojavila se serija crvenih raketa. To je bio znak za juriš i ujedno da artiljerija prenese vatru na drugu, nema ku odbrambenu liniju. U tom trenutku pojавio se i snažan juriš, u talasima, boraca 1. i 2. bataljona naše brigade sa uzvicima: »Ura« i »Juriš« uz ubita nu vatru iz strelja kog automatskog oružja, tako da se na nas sruila olovna kiša. Istog momenta, nakon pojave crvenih raketa, jedan mladi borac, iz susednog odelenja, ustao je i pozvao preživele drugove na juriš, ali je ori re ima »juriš« bio pogoten od niema kog mitraljeza.

Nemci su u našem pravcu bacili tri bombe, koje su eksplodirale ispred nas, pa verujem da su to bile poslednje bombe ba ene iz nema kih rovova.

Nakon par minuta, naš strelja ki stroj stigao je do nas u minska polja, koja smo najpre dobro o istili, pa smo zajedni ki usko ili u prve nema ke rovove. Nemcima nismo dozvolili da predaihnu, niti im omogu ili da pruže ozbiljniji otpor. U punom trku nastavili smo da gonimo Nemce. Povjavljuju se i naši avioni sa eskadrilama »Jakova« i »Iljušina« bombarduju i neprijateljske položaje. U istom trenutku kre u i tenkovi. Naša udarna snaga i vatrena mo se stalno poja avaju. Radost kod boraca je izuzetna. Umor se ne ose a. Borci su dobili neku posebnu, reka bih, motornu snagu. Nema ka odbrana bila je potpuno slomljena. Posebna radost i doživljaj boraca bili su onda, kada su ispred nas iz nema kih rovova, Švabe iznosile bele zastave u znak predaje. Komesar prate e ete. 1. bataljona, Pero Bosni , prvo borac iz Drvara, stizao je do svojih boraca, daju i im nove zadatke. Bio je iznena en kako smo izgledali u licu — gavravi i prašnjavi.

Borci su ovaj veli anstveni proboj fronta u stihovima ovako iskazali :

Ranom zorom dvan'estog aprila,
u Sremu se borba raža vila.

Proboj vrše Pekine brigade,
po naredbi Vrhovne komande.

Avioni i topovi naši,
fašisti ke barikade ruše.

Bele im se zastave razviše,
i predaju švabsku najaviše.

U daljem gonjenju rasturenih nema kih jedinica, vršili smo pritisak u stopu sa njima i danju i no u. U selo Nuštar stigli smo oko pola no i i doma in, kod koga smo bili određeni da budemo na kratkom odmoru, nije verovao da smo partizani, jer su Nemci i ustaše zano ili u selu i smatrao je da je nemogu e da su se oni ve povukli. U zoru stigle su

kolone sa našim jedinicama, a mi smo za sve vreme do dolaska ovih jedinica, za našeg doma ina bih Nemci i ustaše sa petokrakama.

Naše nastupanje bilo je munjevito, bez obzira na umor, naro ito elnih jedinica odre enih za gonjenje neprijatelja. Bilo je pojava da borac, od nespavanja i umora, u pokretu zadrema, pa da i posr e. Pritisak na Nemce u pokretu bio je stalan, tako da oni nisu mogli pružiti organizovan otpor. U selu Ruševu, ispred Pleternice, koje smo napali ujutro sa svih strana, Nemci su bih iznena eni, jer su tog trenutka delili hranu sa kazana, pa su se razbežali, ostavljaju i hranu i opremu.

Kod Pleternice su nas do ekale jake i sveže nema ke jedinice. One su se solidno utvrstile, koriste i mesne objekte. Nakon dvodnevnih borbi, smanjivali su se juriši i protivnarpadi s obeju strana. 19. aprila 1945. zauzeli smo i poslednje uporište u centru Pleternice. U jurišu na barikade od eksplozija granata, izba eno je iz stroja moje odeljenje. I tom prilikom ranjen sam i od tada nosim geler u glavi, dakle oko 40 godina. No, borba za Pleternicu je posebno poglavljje i ono e se kao takvo i posebno obraditi.

Milorad DANICI

IZ RADA KULTURNOG ODBORA PRVOG BATALJONA

I pored teških borbi na Sremskom frontu, u bataljonom brigade, kad god su vreme i mogu nosti dozvoljavale, posve ivala se posebna pažnja radu na kulturno-prosvetnom polju. U tu svrhu po bataljonima su bili organizovani Kulturni odbori, sa po 4—7 lanova, koji su bili tesno povezani sa Propagandnim otsekom brigade, koga je vodio Lazo Srdi i kulturnim odborima u etama, razvijaju i pritom, široku delatnost, prvenstveno sara uju i sa borcima, a gde je bilo uslova i sa stanovnicima mesta u kojima je brigada boravila.

Kulturni odbor Prvog bataljona, i pored složenih uslova za rad, bavio se, pored ostalog, i organizovanjem priredbi za borce i stanovnike mesta, kojima se brigada kretala ili duže vreme zadržavala. Na tim priredbama prikazivani su i kra i pozorišni komadi, pisani u jednom ili više inova, najviše sa motivima iz rata. Autori ovih komada, bili su uglavnom lanovi odbora, jer pri ruci nismo imali drugih pozorišnih drama, a i glavni glumci su naj eš e bili sami autori. Pozornicu bi sastavljeni od obi nih dasaka i drugog priru nog materijala, koji bi se našao pri ruci, a ebad su odli no služila umesto zavesa.

Takvih priredbi bilo je u Suseku, Adaševcima, Sidu Ba incima, Novak-Bapskoj i drugim mastima.

Odbor je izdavao bataljonski list, zidne i usmene novine. Pisalo se, na gotovo rashodovanoj, pisa oj mašini. lanci su pisani no u uz svetlo fitilja, napravljenog od kanapa umo enog u mast ili jestivo ulje. Ozbiljne teško e pri injavao je nedostatak hartije za pisanje.

Bataljon je imao i svoj hor.

U izveštajima iz februara 1945. godine, upu enim Stabu brigade, Kulturni odbor saopštava, da su samo u tom mesecu izdata dva vanredna broja bataljonskog lista, jedan posve en Crvenoj Armiji, a drugi »Nedelji zdravlja«. Tako-e, da su u pripremi: redovan broj, posve en životu i radu Dragana Rodi a, komesara Prvog bataljona, koji je poginuo 23. januara na Kozjakovom salašu kod Sida, i vanredan broj, posve en palim borcima na Sremskom frontu. U tom periodu, u etama, održano je 12 usmenih novina i 16 predavanja sa raznovrsnim temama.

U tim informacijama, dalje se obaveštava Štab brigade, da je u istom mesecu poslato 5 reportaža i 15 fotografija sa fronta, za izložbu u Beogradu.

U bataljonu je vo ena i sabirna akcija na prikupljanju nov anih sredstava za nabavku hartije, u kojoj se i te kako oskudevalo, pa je tom prilikom me u borcima sakupljeno 22.195 dinara.

Iz izveštaja se vidi, da i u ovakvom ratnom stanju, nepismeni borci nisu zaboravljeni. Tako u njemu piše:

»Osposobljeno za itanje i pisanje irilicom, pisanim i štampanim slovima, sa sastavljanjem re i, 9 boraca, dok je jedan nau io da ita i piše 20, a drugi borac 10 slova«. Obukom nepismenih boraca bavio se jedan borac iz bataljona, ina e u itelj iz Slovenije, koji ih je sa uspehom podu avao.

U izveštaju sa položaja, od 12. februara iste godine, na kraju, pod ta kom 12, stavljena je primedba, koja glasi:

»Zahvaljuju i razumevanju naših politi kih rukovodilaca, u poslednje vreme rad na kulturno-prosvetnom polju, dobio je široke razmere, pa budu i da kod mnogih boraca postoji veliko interesovanje za kulturni život, verujemo da smo u najkra em vremenu mo i da postignemo još bolje rezultate.«

Od lanova Kulturnog odbora poginuo je, pred Zagrebom, ratni dopisnik i istoriar bataljona. Ratni fotograf, Raša Lazarevi , ro en u Resniku kod Beograda, u prole noj aprilskoj ofanzivi 1945. godine, bio je teško ranjen. Preživeo je i danas živi u svom rodnom mestu.

SE ANJE NA BORBE PRATE EG BATALJONA U SREMU

Poslije oslobo enja Beograda, brigada je boravila mesec dana u njemu. Beograd sam doživeo itavim bi em kao dragu uspomenu. Vedri ljudi, velik grad, Kalemegdan sa uš em Save u Dunav i drugo. Ostale su za nama ofanzive, glad i druge partizanske muke i neda e. Glavni grad naše zemlje slobodan je za uspešnije vo enje daljnih ratnih operacija. Tu su i naši saveznici Crvenoarmejci. Oni su mnogo propatili bore i se od Volge do Beograda i dobro osetili što je to fašizam. Sada se zajedno borimo i uništavamo zajedni kog neprijatelja. Ose ao sam kao da je rat završen, iako sam znao da nas još ekaju borbe na Sremskom frontu i dalje.

Tada sam imao punih 20 godina, pa sam se ose ao fizici mnogo ja i nego prije. U takvom zanosu i povjerenju u Partiju i druga Tita, ništa nam nije bilo teško uraditi.

Brigada je u Beogradu dobila novo oružje. Formiran je prate i bataljon. I ja sam premešten u ovaj bataljon i raspore en u bateriju PTT 45 mm. Novo naoružanje, novi ljudi, nov na in upotrebe tog oružja, novi transport —konjska vu a, a što je najvažnije, ide se na front, u ravnicu, gde treba brzo savladati novi na in ratovanja. Ve ina boraca bili su novi, ali brzo smo se stapali u jednu oelinu. Politi ki i kulturni rad bio je vrlo intenzivan. Posebno, mladost voli razonodu: priredbe i igranke. Za vreme tih zabava, najviše smo se zblžavali i upoznavali. I poslije svih tih druženja i zblžavanja, stiglo se i do fotografija. Bila je posebna radost slikati se, da bi nam taj prijatan trenutak ostao u trajnom se anju na oslobo eni Beograd.

Prate i bataljon po eo je na vreme da »uštimava« svoj ratni »orkestar« i za kratko vreme dobro ga je »uštimao«, pripremaju i se za borbe u Sremu. I tako je i Tre a Krajiška krenula iz Beograda 24. novembra 1944. godine, isprena srda no, toplo i iskreno od ogromnog broja žitelja Beograda i Zemuna.

Idemo prema frontu. Cini se kao da smo se utopili u sremsku ravnicu. Horizont vidljivosti je, samo nebo i ravnica. Nema više brdsko-planinskog zemljišta, niti partizanskog ratovanja. Sada smo naoružani do zuba. Brigada je brojano velika, a tu su i saveznici, pa smo na sremskom frontu zajedni ki djeliti međudan sa tom »višom rasom«. Bilo je dosta prijatno maršovati: cesta ravna, nismo gladni, avijacija nas ne tuje, a naši »Vranci« i »Dorati« sve manje poigravaju, pa smirenije vuku svoj teret, topove i dr. I tako, poslije dva dana marša, stigosmo u Sremske Karlovce. Narednih dana stigosmo i u Susek, sremsko selo na desnoj obali Dunava, odakle smo, nakon kraja boravka, krenuli da započejemo odreene borbene položaje na obroncima Fruške Gore. Pešadijski bataljoni otišli su brže i lakše, jer su pokretljiviji.

Zaposjedali smo položaj no u. Bila je veoma slaba vidljivost, a izvu i topove uz dosta veliki nagib, s raskvašenom zemljom, nije bilo ni malo lako. Top je, na prvi pogled, izgledao malen, ali je za vu u bio veoma težak. I ako je hladna jesenja no, »Vranci« su beli od znoja. Svi smo topove gurali i pomagali uz velike napore dok smo uspeli započjeti odreene položaje. Trebalo je brzo kopati zaklone za topove i ljude i prije svananja dobro ih maskirati. Kad je svanulo, za udio sam se, jer sam vidio da smo u strelja kom stroju i da je prednja linija odbrane neprijatelja vrlo blizu naših položaja — gotovo pred samim nosom. Istina, za direktno ga anje idealno, ah, recimo, ako neprijatelj izvrši juriš, pešadija može lakše odstupati, a nama teže izvlačiti topove. Moral kod boraca i starešina je na visini, pa mi izgleda da je sve na našoj strani.

I tako je došlo do teških okršaja. Neprijateljske snage po ele su otvarati vatru po našem položaju, a posebno artiljerija. Granate su padale neposredno, a sremska ravnarska zemlja prštala je na sve strane. Naše posluge odgovarale su vrlo precizno i nisu štedeli municioju. U toku ove

artiljerijske vatre, neprijatelj se povukao u svoja dublja skloništa, tako da naša artiljerija, u po etku nije mogla da im nanese veće gubitke. Najzad, krenuo je na juriš etvrti bataljon i im je izašao na isti prostor, Nemci su osuli ubitati nu vatru iz automatskog oružja. Tu je bataljon pretrpeo osetne gubitke. Naši topovi neposredno su tukli neprijateljska mitraljeska gnezda, kako bi se zaštito etvrti bataljon.

Protekao je 4. decembar 1944. godine, dakle po etak naše ofanzive. Bilo je i gubitaka, ali su se stekla i nova iskustva. U noć između 4. i 5 decembra, u borbu ulazi i Treći bataljon, na čijem je elu poznati junak Mile Bulaji. Taj eli ni malj, Treći eg bataljona, kreće na juriš u jedan sat po ponoći. U munjevitom jurišu bataljon je pregazio minskih polja i žicanih prepreka ogradi, pa je sa rukama bombama slomio prednju liniju neprijateljske odbane. Suma je, rekli bi smo, gorela od eksplozije bombi i granata. Stekao se utisak da iz tog pakla niko ne će ostati živ. Neprijatelj je davao žilav otpor iz odličnih fortifikacijskih ureaja. Osvajao se rov po rov, linija do linije. I tako je trajalo do zore. U svetu noći Nemaca je bio savladan. Samo na tom delu fronta bilo je zarobljeno 80 Nemaca. Front na Fruškoj Gori bio je probijen.

Nastavljeno je gonjenje neprijatelja sa ogrankaka Fruške Gore. Prateći bataljon stalno je uz pešadiju, odnosno sa njom se kreće zajedno. Valja reći da su Švabi bile vrlo precizne, pa su početkom Sremu napravili razna fortifikacijska utvrđenja. U tim pokretima i borbama esto smo bili izloženi njihovoj artiljerijskoj vatri, jer su naše topove vukle konjske zaprege, pa smo zato bili dosta uočljivi.

Od sjećanja na Sremskom frontu, najviše mi je ostala borba za Tovarnik 22. januara 1945. godine, jer tada smo morali neka oružja ostaviti na položaju. Kako se to dogodilo? Toga dana vojnici su borbe na prvoj liniji reona Kozjakovog i Gabrovog Salaša. Izvršen je žestok napad na Nemce, pa smo ih potisnuli prema Tovarniku. Naša prate a oružja kretala su se uvek iza pešadije. Kod Tovarnika, naše jedinice zauzele su prvu liniju, ali zbog jakog otpora Nemaca, nije se moglo dalje, pa se prešlo u odbranu. Prate a oružja nalazila su se u streljačkom stroju. Bila je noć. I danas, kada se setim tih teških momenata, ne mogu da verujem kako je neprijatelju uspelo da izvrši toliko snažan napad

i juriš. Naime, naša pešadija bila je prina ena da se naglo povu e, pa je bilo nemogu e išta u initi na izvla enju prate ih oru a, ostala su na bojištu. Ti momenti, to napuštanje oružja, palo nam je svima teško, jer do tada nismo bili navikli da dolazimo u takvu situaciju. Može se pretpostaviti kakve smo sve posledice iz tog izvukli.

Branko KUBURIC

SPOMENIK U BERKU

U Adaševce kod Sida, gde je Treća Krajiška Proleterska brigada, nakon teških borbi u Sremu, bila na kraju em odmoru, sredinom decembra 1944. godine, došao je Dragomir Jovanović, penzioner iz Smederevske Palanke, da potraži svog 18-godišnjeg sina Petra, bivšeg radnika fabrike »Gosha«. Petar je bio mitraljezac Treće ete, Prvog bataljona. Tek po dolasku u ovo mesto, otac je saznao da mu je sin poginuo na Sremskom frontu, u kojemu kom ponovljenom jurišu na selo Berak, koje se nalazi u blizini Vukovara.

Dobio sam zaduženje da mu saopštим ovu tužnu vest. Stari Dragomir, na prvi pogled izgledalo je, da je, ovo tragedi no saopštenje, hladnokrvno primio. Ali, odmah me, u prisustvu nekolicine boraca, upita:

»A kako je poginuo? Mislim da me Pera nije obrukao. . . .«

Ne, poginuo je junak, kraj mitraljeza, odgovorih.

»Ko može to da potvrdi?«

Mi... naš bataljonski list, ponovo odgovorih.

Tada sam mu predao jedan primerak poslednjeg broja našeg lista, u kojem smo, pod »In memoriam« napisali nekoliko toplih, prigodnih rečenica povodom Perine smrti.

Peru smo upoznali u Beogradu. Prijeao nam je o svom rođnom mestu, o Smederevskoj Palanci, o braći, o roditeljima. Bio je simpatičan, skroman mladić, sportskog rasta. U borbama u Sremu, pokazao je izvanrednu hrabrost. Zapužen je kao odličan borac. Njegov vodnik, bio je drug »Šoša«, proslavljeni borac, sada Narodni Heroj. U svom ratnom dnevniku zapisao sam, da smo u napadu na Berak izgubili mnogo drugova.

Na kraju, opraštaju i se od nas, stari Dragomir re e:
»Re i u njegovoj majci, da nam je sin bio hrabar«.
»Kao roditelje to nas teši. Vama deco želim da nas što pre
oslobodite od neprijatelja«. »Hvala vam što ste se setili
moga Pere«.

Od ovog tužnog doga aja, koji nam je ostao urezan u
trajnom se anju, prošlo je dosta vremena. Nakon 20 godina,
ta divna — plemenita starina, 13. deoembra 1964. godine,
javila se pismom u »Politici, u rubrici »Me u nama«. U
njemu, izme u ostalog, potresnim re ima piše:

»I ako sam se ja kao otac naoko pomirio da moga sina
više nema me u živima ve 20 godina, u duši se am ga se
svakodnevno, pa bih želeo da mi se drug Ljubiša Rakonjac,
koji mi je predao bataljonski list sa nekrologom o smrti
moga sina, javi ponovo. Molio bih njega i ostale Perine dru-
gove, da mi pišu o njegovoj pogibiji, naravno, ukoliko se
toga se aju. I još nešto, što je možda i glavni motiv za ovaj
moj dopis. Želeo bih da ovim putem saopštим, da grob u
Berku, u kome je, pored moga sina, sahranjeno još 66 bo-
raca — 1944. godine, stoji i danas neobeležen i gotovo za-
boravljen«.

To, dirljivo pismo, bilo je povod da odem u Berak. Grobovi naših ratnih drugova bili su potpuno zarašli u korov, pa se i krstovi, od kojih su mnogi bili polomljeni, go-
tovo nisu ni videli. Obratio sam se predsedniku Mesne or-
ganizacije Saveza boraca u Berku i od njega saznao da oni
nemaju sredstava da podignu odgovaraju i spomenik. Upu-
tio me, da se obratim Opštinskom Udruženju saveza boraca
u Vukovaru, koji o tome vodi brigu.

Posle niza intervencija i duže prepiske sa bora kom or-
ganizacijom u Vukovaru, nakon gotovo dve godine, u listu
»4. Jul«, od 28. juna 1966. godine, izašao je napis slede e
sadržine:

»Tre eg jula, uo i Dana borca, u selu Berku kod Vuko-
vara, bi e otkriven spomenik 70-torici boraca NOR-a koji su
poginuli u oslobo enju Berka deoembra 1944. godine i apri-
la 1945. godine. Oni su sahranjeni u zajedni koj grobnići
na ulazu u ovo selo«.

Sve anost je održana, kako je napisano, 3. jula, u pri-
sustvu mnogobrojnih zvanica iz Vukovara, meštana Berka
i okoline, kao i nekoliko ro aka poginulih ratnika.

Perin otac nije doživeo da prisustvuje ovoj sve anosti i da vidi, da je mesto, gde su Pera i njegovi drugovi poginuli, obeleženo na dostojan na in, istina sa zakašnjenjem. Umro je nešto ranije, a mesto njega i Perine majke, koja zbog bolesti nije mogla da dođe, prisutan je bio Perin brat Zivorad, radnik u »Goši« i njegova kćer.

Na spomeniku, me u malim brojem boraca za koje su bili poznati podaci, piše i ime Petra Jovanovića, mitraljesca Treće ete, Prvog bataljona, Treće Krajiske Proleteriske brigade.

Ljubiša RAKONJAC

BIO JE TO KOMESAR

Poginuo je u jurišu na elu svog bataljona iznad sela Sulinovac, neposredno posle borbi na Pleternici.

Mirko Knežević, rođen je u selu Veliki Cvjetni 1920. godine u siromašnoj seljačkoj porodici. U mjestu rođenja završio je osnovnu školu a zatim otišao na zanat kao metalostrugar.

Još u vreme učenja zanata, došle su do izražaja njegova izrazita obdarjenost. Upoznao se sa životom radničke klase, kojoj je i sam pripadao. Na sopstvenom iskustvu još bolje je osetio život u režimu eksplotatorske države, kakva je bila bivša Jugoslavija.

Iako je bio veoma mlad, imao je neograničenu volju za učenje. Naočarao, učio, sam se izgradio. Sve mu je to pomoglo da je brzo shvatio značaj i veliku borbu za koju se opredelio.

Bio je inteligentan, iznad svega skroman i pošten, zbog čega je u sredini u kojoj se nalazio bio cenjen i uvažavan. Selo ga je poznavalo kao radnika koji se isticao na svakom poslu koga se prihvatao.

Kada je počeo ustanak, u rodnom kraju se i Mirko našao. Odmah je među prvima stupio u Cvjetnički partizanski odred, koji je dočinjeo, pod koncem 1941. godine, u sklopu opštete reorganizacije jedinica na terenu Drvara i Bosanskog Petrovca, preimenovan u Četu, koja se po uobičajenoj zvala Cvjetnička. Ovo zbog toga što je njen sastav sačinjavao borci iz sela Cvjetnička.

Kao borac u odredu, a kasnije i u Četu, uvek se isticao kao hrabar i neustrašiv. U borbama je bio sa onima koji su bili u prvim redovima. Njegova borbenost zapažena je

odmah u prvoj akciji na Martin Brodu, zatim u akciji na ustaške straže koje su pored Une uvale magacine u kojima je, pored ostalog, bilo i dinamita koji je bio toliko potreban, potom na Bori evcu, Mazinu, Kulen Vakufu, Trubaru, Tiškovcu, Vrto u, Bos. Petrovcu, Glamo u, u zasedama oko Biha a i u svim drugim akcijama.

Pošto se pored hrabrosti isticao i me u borcima kao disdplinovan, društven, odgovoran, politi ki aktivan i uvek spremjan da pomogne tamo gde je to potrebno, primljen je u KPJ 1942. godine i istovremeno postavljen na dužnost delegata voda u eti. Ovu dužnost je sa uspehom obavljao. U njegovom ponašanju, pored hrabrosti uvek je bila prisutna humanost, sklad re i i dela, ose aj za bratstvo i jedinstvo i spremnost na samoodricanje. Vrše i dužnost delegata voda, za kratko vreme Mirko je uspeo da u svojoj jedinici osvoji simpatije kod boraca i ako je to bilo dosta teško, s obzirom da su se u tom sastavu nalazili njegovi vršnjaci i stariji iz istog sela koji su se dobro poznavali. Sve to nije bila prepreka da Mirko bude prihva en onako kakav on i jeste.

Dolaskom u Tre u Krajišku brigadu prilikom njenog formiranja 22. avgusta 1942. godine, za njega je to bila viša škola, u kojoj se u io, razvijao i prekaljivao u dobrog ratnika. Ali nije trebalo mnogo vremena da borci i starešine brigade zavole druga Mirka.

Prošao je Mirko kroz sve borbe koje je vodila Tre a Krajiška proleterska brigada, kao i kroz etvrtu i Petu i kasnije ofanzive i izdržao mnoge neda e i napore partizanskog ratovanja.

U Tre oj eti Drugog bataljona brigade, bio je komesar. Prilikom formiranja Petog bataljona 11. novembra 1943. godine, postavljen je na dužnost komesara istog. Na toj dužnosti ostao je sve do 17. marta 1945. godine, kada je preuzeo dužnost komesara Prvog bataljona, pošto je Peti bataljon tada bio rasformiran.

Osrednjeg rasta, otsje nog govora, ostavljao je utisak na obi nog oveka. Ali, u zanosu borbe on je govorio i oduševljavao borce. Znao je njihove želje i potrebe. Bio im je blizak i oni su ga zato i voljeli. Nije se od njih izdvajao, djelio je sa njima teško e partizanskog života.

Kao komesar bataljona ljude je prihvatao onakve kakvi oni jesu. Nezaboravni su asovi koje je držao boroima. Ra-

do je bio slušan. Njegove re i snažno su delovale, tako da su ih sa najve om pažnjom slušali prisutni. U njegovim reima nalazili su odgovor na mnoga pitanja koja su ih interesovala. Sa interesovanjem su dolazili na predavanja koja je on držao. Posle svakog predavanja, kad je god to bilo mogu e, nalazio je vremena da porazgovara sa borcima o onome što je smatrao da je na asu ostalo nedore eno. Svi su znali kada Mirko govori, da se tu ima šta da nau i, bez obzira iz koje on sredine poticao.

Posebno se Mirko isticao u aktivnosti za izgra ivanje me uljudskih odnosa u bataljonu. On se nije mirio sa time da ti odnosi budu narušeni bilo u emu. Njemu je smetalo ako bi se desio slu aj da se borac sa borcem u jedinici bilo iz kojih razloga me usobno ne trpi, ili da su u sukobu. Uvek je nalazio vremena da sa takvim porazgovara, da im zameri i ukaže na odnose kakvi treba da budu me u borcima. On je kroz pojedina ne slu ajeve uo avao ono što bi se moglo izrodit u problem jedinioe. Na to je stalno upozoravao starešine i kod njih izgra ivao odgovornost za stanje u jedinicama. Nije se mešao u poslove drugih, uvek je instistirao na tome da svako radi svoj posao i odgovara za svoje ponašanje, kao i za ponašanje svojih pot injenih. Uspevao je da takve odnose prihvate borci i starešine. Otuda je stanje i borbeni moral u bataljonu uvek bio na zavidnoj visini. Kao ovek bio je pravi an, ni im nije bio optere en i otuda je svako želeo da se sa njime posavetuje i izmenja mišljenje, bilo da se radi o li nim pitanjima, ili problemima jedinice. Nalazio je za svakog borca i starešinu toplu re , drugarski savet, a tamo gde je trebalo, uputiti kritiku i zamerke. Od toga se nije sustezao. Njegove zamerke pohvatane su kao dobronamerne i svi oni kojima su. upu ene, trudili su se da svojim radom i hrabroš u u borbi dokažu i opravdaju poverenje koje im je ukazano.

On je u prvom redu bio politi ki rukovodilac, stalno je borcima objašnjavao zna aj naše borbe i ciljeve koje ona ostvaruje. Posebno se trudio da bataljon izraste u pouzdanu snagu na nivou zadataka koji su se pred njega postavljali i da u ni emu ne izostaju od ostalih bataljona u brigadi. U prvi plan je stalno isticao potrebu za izgra ivanje svesti boraca. Svoju funkciju nije shvatio kao obavezu samo da politi ki prosve uje i kulturno uzdiže borce i starešine,

ve i da moralno-politički u vršuje jedinicu, da izgrađe i ja disciplinu i poverenje između boraca i starešina, stvarajući od jedinice nesalomljiv kolektiv. Istovremeno neumorno je radio da odnosi sa narodom budu u skladu sa ciljevima naše borbe.

Na vojnom sektoru, Mirko je bio desna ruka komandanta bataljona, glavna potpora u organizovanju i vodenju jedinica i u izradi planova za vojne akcije, koje su uvek bile u skladu sa političkom linijom.

Kao komunista, znao je uticaj na uspešan rad partijske organizacije. Bio je jedan od iskusnijih komunista, tako da je svoje iskustvo u svim prilikama prenosio na mlađe drugove. Stalno je isticao potrebu kritike i samokritike među komunistima. To je on govorio, a i u praksi se tako i ponašao. Na sastancima je običao po injao samokritici o sebi, a potom je kritikovali ukazivao na stanje i rad komunista u bataljonu. Takvo ponašanje druga Mirka imalo je vaspitnog uticaja na život i rad partijskih elija.

Toga dana kada je drugo Mirko poginuti, nas dvojica smo se nalazili u štabu Prvog bataljona. Komandant Mišo Ulibrk i njegov zamenik Spaso Grbi su bili ranjeni i nalazili su se na leženju u bolnici. Bataljon je na Pleternici bio desetkovani, tako da njegova borbena sposobnost posle Pleternice nije bila onakva na kakvu smo mi navikli. Kada smo naišli na otpor neprijatelja iznad sela Sulinovac na uzvišenju Plana, uz nekoliko pokušaja da zauzmemos položaje, nismo uspeli. Položaj Nemaca bio je takav da ga je zaista bilo teško zauzeti. To je bilo jedno uzvišenje bez ikakvog rastinja, vrlo okomito, tako da ga je bilo teško napadati po danu. Mi smo posle nekoliko neuspelih juriša odlučili da prekinemo sa daljim napadima, da sa ekonomije i po novi likvidiramo neprijatelja. Ovo zbog toga što su Nemci jako utvrđili svoje položaje, a mi sa ono malo boraca, koliko smo imali u bataljonu, nismo bili u mogunosti da ih likvidiramo.

Negde posle podne oglasio se telefon na našem komandnom mestu. Mirko mi, posle tog razgovora, rečeće da ja ostanem na komandnom mestu, a da će on po i da obide jedinice na položaju. Krenuo je sa kurirom Ilijom, obišao jedinice, izvršio pripremu za napad i krenuo sa jedinicama u juriš. Tu je bio teško ranjen i nakon nekoliko sati podlegao

je ranama. Kada je došao kurir i obavestio me da je drug Mirko poginuo, to me je teško potreslo, jer sam ostao bez druga i oveka koga sam mnogo voleo i cenio.

Mirko nikad nije mislio na smrt. vrsto i nepokolebljivo verovao je u pobedu i to u vrlo skoru pObedu. Ali, na žalost, slobodu koju je iznad svega voleo, nije do ekao, poginuo je 20. aprila 1945. godine, kada je svoj bataljon po-veo u poslednji juriš.

Neprijatelja smo ipak u toku no i likvidirali.

Braco GALIN

KAD MAJKE PLA U

Moj put od Beograda do Slavonskih brda, na kraju pretposlednje i po etku poslednje godine rata, bio je mnogo duži nego što se to meri brojem kilometara. Na sredini tog puta bio je Sremski front, veliko iskušenje ne samo za mene, doju erašnjeg beogradskog omladica i ilegalca, ve i za moje uzore, neutrašive proletere i Krajišnike, sa kojima sam pošao u kona no oslobo enje: prvo u Prvu proletersku, a kasnije prekomandovan u Tre u Krajišku Proletersku brigadu.

Mnogi od njih, uprkos neutrašivosti i velikom bora - kom iskustvu, ostali su zauvek u sremskoj ravnici, kao j mnogi moji ispisnici — sloboda je na kraju tražila velike žrtve....

Sada smo se prikupljali sa obronaka Krndije i Papuka prema Pleternici, ugnez̄ enoj izme u Požeške i Dilj gore, na nadošloj Orljavi i njenim pritokama. Izdaleka sam se divio panorami ovog gradi a, obasjanog prole nim suncem i, mada sam pouzdano znao kao radio-telegrafista pri štabu Tre e Krajiške brigade, nisam mogao da verujem da u tom ljupkom mestu, po ovako divnom vremenu, eka ušan en i na sve spremam neprijatelj — dve nema ke i jedna ustaška, mislim Vražija, divizija. Zar posle onih strahovitih borbi i naših bezbrojnih podviga na Sremskom frontu, zar im nije jasno da su kona no izgubili rat i da je sve uzalud?.

Ali, pokazalo se da moje gledanje na tu stvar nije bilo i njihovo. Uostalom, oni više nisu branili ni Hitlera, ni Pavelia, ni njihove udovišne države, branili su sopstvenu zlo ina ku kožu, a tu nema milosti ni naga anja.

Sa radio stanicom smasio sam se u jednoj ku i zaseoka pored Pleternice, kao i uvek, odmah pored ku e u kojoj je bio štab Brigade. Uku ani su bili ljubazni prema nama, ali sam zapazio s kakvom strepnjom gledaju naše jedinice u podilaženju na po etne položaje, a pogotovo naše tenkove koji su tutnjali i kloparali, nemilosrdno paraju i tek ozelenele ledine, prošarane tratinom. I ako sam bio stalno u poslu, održavaju i vezu sa našim i susednim jedinicama, zapazio sam jednu bledu, utlijivu staricu, zabradenu u crnu maramu, koja se nekako smušeno šetala po ku i, povremeno izviruju i kroz prozor, odakle je pucao vidik prema Pleternioi.

Li ila je na moju majku, bile su verovatno i istih godina. U jednom trenutku sam joj to i rekao. Ona se osmehnu i obori o i, zbunjeno i bez ikakve potrebe, pritežu i maramu.

Radio sam i dalje, onako mehani ki, a u stvari sam opet mislio na svoju majku, tamo, sad ve u našoj dalekoj i bezbednoj pozadini, u Beogradu. U teškim trenucima, za vreme borbi na Sremskom frontu, se anje na majku pomagalo mi je da ostanem pribran i kad su oko mene ginuli drugovi, ili kad bi me zapljušnula krv ranjenih, tako da nisam znao da li je moja ili tu a... To su bili dani mog vatre nog, pa i ljudskog krštenja. Kakva matura, kakvi bakra i! To je bio pravi ispit zrelosti: ostati miran i izvršavati svoj zadatak i kad je smrt tik uz tebe!

Ne znam kako su drugi polagali taj ispit. Znam kako sam ja položio: mislio sam na svoju majku, prizivao sam njen lik u se anje, poga ao šta u tom trenutku radi, gde se nalazi, pla e li, ali sam uvek znao da misli na mene. Smem li da je osramotim nedoli nim ponašanjem, smem li da dozvolim da jednog dana sazna da sam bio uplašen, ja, koji sam se — kao i svaki de ak u danima zamom avanja — samo pred njom juna io, da su me, eto, ilegalci primili u svoje društvo!

Eto, tako sam se kalio, sve više uveren da je najteže prošlo. Plava nebesa i rano prole no cve e, koje smo ga, žili u napredovanju kroz Slavoniju, podražavalо me je u tom uverenju: i priroda se sprema da ulepša dan naše pobede!

Ali, tad primetih da starica, koja me je podsetila na moju majku, krišom gleda u mene i da briše suze.

Sta Vam je, majko? — upitah je za u en, jer nije bilo razloga za takvo njen ponašanje. Pored ku e su protutnjala još dva naša tenka, ustremljuju i se u dolinu prema Pleternici, odakle su ve odjekivale detonacije.

'Ne bojte se, majko, brzo emo mi s njima završiti — rekoh s namerom da je ohrabrim.

Ali starica tek na to brižnu u neskriven pla.

»E moje dijete« re e kad se malo pribrala. »zato ja i pla em. Tamo, dolje, je moj sin, tvoj vršnjak...«

U trenutku sam sve shvatio, u takozvanoj Nezavisnoj državi Hrvatskoj, mnogi su momci jednostavno bili mobilisani u domobrane, pa je tako sigurno bilo i sa njenim sinom. Ali, mi smo takvima, prilikom zarobljavanja, ostavljali mogu nost izbora: ili da nam se pridruže kao borci, ili da idu ku ama. Prema tome, tešio sam staricu — njenom sinu treba samo malo sre e da — ostane živ.

Ali ona odmahnu rukom, nimalo umirena, sada ak ozlojedena:

»Ma, vrag je njega uzeo pod svoje... On je u Vražjoj diviziji, ustaša, a vi takvim drug ije sudite«.

Zaista, bio sam sasvim zbumen i na moju sre u uo sam hitan poziv kod komandanta brigade, tako da sam imao razlog da se izvu em iz daljeg, neprijatnog razgovora.

U strašnim trodnevnim borbama za Pleternicu, stalno sam mislio na staricu, i ako smo ve odmah posle onog razgovora promenili položaj i primakli se bliže Pleternici.

»Vrag je njega uzeo pod svoje...«. Ta njen re enica mnogo je govorila: sin joj je u inio nešto s im se ona nije nikad složila.

U strašnim jurišima naše jedinice su po nekoliko puta, u toku dana, osvajali pleterni ko groblje, ali su i kontrajuriš bili, inilo mi se, beskrajni. Izme u grobova, iz kojih su granate iskopavale kosti davno pomrlih, gomilah su se novi leševi. Njihovi i naši. Pleternica je nestajala pod vatrom artiljerije i minobaca a. I prole e se povuklo nekud prema plavetniliu Papuka, a u dolini se naslu ivao pakao, iz kojeg je kuljao zaslepljuju i dim.

U premeštanju radio stanice, nismo se obazirali na mrtve, ali ja sam nehotice zaustavlja pogled na poginulima

u crnim uniformama sa ustaškim oznakama, pogotovo kad bih video nekog izrazito mladolikog. Da li je to stari in sin?

I tako sam uhvatio sebe u nedozvoljenom ose anju: sažaljevaо sam neprijateljsku majku. Uh, kad bi to saznao neko od mojih ljutih Krajišnika, mislio sam sa strepnjom. U stvari, nisam ih tada još dobro poznavaо, ali u godinama slobode i obnove zemlje, otkrio sam da moje ose amje nije bilo slabost, nego vrlina koju su Krajišnici mogli najbolje da razumeju.

Svim majkama u ratu preostaju jedino — suze.

Dušan RMANDI

Đorđe Andrejević — Kun: »Tifusari«

PLETERNICA U TUŽNOM SE ANJU

U proleće 1945. godine, posle silovitog prodora i probaja Sremskog fronta, 12. aprila, naša brigada se našla u selu Markušioa (blizu Vukovara). Posle kraeg odmora, u zoru 15. aprila, krenuli smo pravcem: akovi ka Slatina — Basina — Levanjska Varoš i istog dana izbili u selo Ruševce. Nemci su tu ostavili jedan odred svojih vojnika. Jedna grupa boraca našeg Prvog bataljona, kretala se ispred glavnine, kao izvidnica-prethodnica. Me u njima su bili moji drugovi sa Dorola (Beograd) Stevan Eremi i Vlk Jaroslav. Ulazili su u selo i primetili da se u jednom kazanu kuva kafa i kako se tu neki vojnici odmaraju. U prvi mah pomislili su da su to naši, ali kada su prišli sasvim blizu, primetili su to Nemci. Odmah su otvorili vatru i borba se razvila. Ubrzo, stižemo i mi ostali, stiže cela brigada. U jednom momentu, jedna veća grupacija Nemaca, ja ine oko dva bataljona, napada nas s boka. Blagovremeno otvaramo paklenu paljbu na njih. Tu je naš Soša napravio podvig. Od nekuda se stvorio na nekom vozilu, na kojem je bio montiran teški mitraljez i otvorio vatru na neprijatelja. Za kratko vreme razbismo neprijatelja i nanesmo mu teške gubitke. Ostatak se razbežao u pravcu Pleternice. U jednoj zgradici, od naše minobaca ke mine, pobijeno je sve osoblje neprijateljske radio stanice, koju smo odmah i zarobili. Zaplenjen je i jedan vojni magacin pun hrane i opreme. Od naših drugova, palo je njih nekoliko, od kojih se jedino se am mlaeg Rakonjca, kojeg smo sahranili u groblju sela Ruševce. Iz vojnog magacina, borci su uzimali hranu i drugo što im je bilo potrebno, pa sam i ja uzeo jedan koturi sira i po-

neo u »tele aku«, da se na e pri ruci. Tu smo se kratko zadržali i pravoem preko Dadine reke, nastavili napredovanje prema Pleternici.

Ispred naše kolone, kretala se naša izvidnica sa Bojanom Polovinom, koga je komandant brigade, kao obaveštajnog oficira, poslao napred. Mi smo uglavnom išli u kolonama po jedan u lancu, da bi se po potrebi lakše razvili u strelo. Izbili smo pred Pleternicu, silaze i niz padine Dilja, negde u ranu zoru 16. aprila, blatnjavim puteljcima i džadom. Opreznost je sada bila sve ve a, pa je i napetost rasla. Pred nama se u izmaglici ukazala reka Orljava i mesto Pleternica, sa crkvenim tornjem i malim grobljem na jednoj uzvišici iznad reke. Vidi se i drveni most, koji spaja ovo mesto sa Ruševa kim putem. Naša brigada se zaustavila.

Pleternica je fortifikacijski bila jako utvr ena i zašti ena. Postavljeni su bunkeri od balvana i betona i sve ogra eno jakom bodljikavom žicom. Ose ali smo, da nas sa svih osmatra nica i crkvenog tornja, neprijatelj osmatra, siguran u svojim jazbinama. Zlokobno šumi brza reka Orljava, dolaze i sa severa, da se u donjem toku uliva u Savu. Tišina je vladala celim prostorom, ništa se nije micalo, sem nas koji smo se približavali do na puškomet. Odmah smo po eli sa prvim ukopavanjem, da bi se zaštitili i stvorili polazne baze za napad. Na krilima naše brigade, bile su ostale jedinice naše divizije.

Naša brigada se razvija u strelja ki stroj. Napred je bila upu ena grupa boraca, da ispituje gde se nalaze min-ska polja i da pokušaju napraviti prolaz kroz iaku i gustu bodljikavu žicu. Kada je neprijatelj osujetio njihove name-re, stupio je u akciju jakom mitraljeskom i minobaca kom vatrom. Bili smo dosta blizu neprijateljskih linija.

Na dati znak, krenuli smo u prvi juriš. Neprijatelj je utao, sve dok se nismo dovoljno približili i ugrozili njegove položaje, a onda je otvorio vatru na nas. Po eli je velika dramska predstava, u kojoj se nije nazirao kraj. Opet se tuklo iz svih oružja. Pljusak projektila i kuršuma, izmenjao se na obe strane.

Posle nekoliko naleta, uspeli smo da napravimo manje prolaze kroz, tu, bodljikavu žicu, na kojoj su mnogi naši borci ostali da vise u jezivom stanju, jer je neprijatelj ogor-

eno štitio ta mesta. Tukli su topovi, minobaca i, mitraljezi, automati, sijali su smrt na sve strane. Jurišali smo opet sa našim starim bojnim poklicima »Ura, napred proleteri, nagađi Stevanija...«. Neprijatelj je, svojom vatrom, kosio naše borce još u samom trku »jurišu-«. Mnogi su završili, padaju i smrtno pogo eni u reku Orljavu, koja je tada bila sva crvena od krvi. Išli smo na nož i hvatali se za guše sa Nemcima i ustašama. Na drvenom mostu, preko reke, ostajale su mnoge žrtve ove bitke. Mnogo mrtvih i ranjenih naših boraca ima izmešanih sa neprijateljskim žrtvama. Strašni urlici, onih koji su umirali, dopunjavalii su zaglušuju e zvuke ubita ne vatre.

Ovo mesto postalo je prava ljudska klanica. Pogodili smo jedan magacin sa municijom, koji se odmah, uz strašnu eksploziju, pretvorio u buktinju, šire i dim na sve strane. U blizini je bila neka fabrika. Jurišali smo na ovo uporište, tri dana i tri noći, od 16. do 18. aprila. U jednom jurišu, Spasoje Grbi, zamjenik komandanta Prvog bataljona, isko io je iz zaklona i pozvao svoje boroe na juriš. Tek što je pošao, kuršum mu je prošao kroz nos. Onako besan, što su ga tako nezgodno pogodili u lice, pokri rukom nos i još žeš e potra na neprijatelja. Morali smo ga vratiti, jer je rana bila teška.

Uz nad ove anske napore, pod teškom vatrom, vra ali smo se više puta na polazne položaje. Ceo štab naše brigade bio je u stroju, zajedno sa svojim borcima i odatle direktno komandovao operacijom.

Naš Prvi bataljon se rapidno smanjivao, tako da nas je malo ostalo u stroju. Imali smo mnogo mrtvih i ranjenih, tako da smo sada bili svi i borci i rukovodioci u strelnjakom stroju — u borbenoj liniji. Kada bi se tražili dobrovoljci za bombaše, prvenstveno komunisti i skojevci, mnogi koji nisu bili organizovani, protestovali su reima:

»Nismo mi ništa slabiji borci, niti lošiji, od komunista i skojevaca. Ovde sada nema razlike, svi smo jedno, ako treba da se gine.«

U jednoj takvoj grupi boraca bio je i Mihajlo Milenkovi iz Beograda. Kada su baoali bombe na neprijateljski položaj, jedan od naših boraca, u jednom momentu, nije imao snage, da baci aktiviranu bombu. Milenkovi je bio blizu njega, sko io je i istrgao je iz njegove ruke i bac^

u zadnjem trenutku, u pravcu žica. Tu je nastao metež i Milenkovi a raniše u glavu. U tim jurišima i akcijama, dobrovoljaca-bomihaša, poginulo je ili ranjeno mnogo naših, me u kojima i komesar bataljona, Mirko Kneževi . Teže je ranjen u nogu i komandir Treće ete Milenko Kerkez. Pali su ovde mnogi prvoborci naše brigade.

Uz mene je uvek bio moj nerazdvojni drug u ratu, tada vodnik našeg voda, Milan Bokan, rodom iz okoline Drvara. U njegovom društvu, kao starog iskusnog borca, uvek sam se osećao sigurnim. Kao 17-to godišnjaka, hvatali su me žmarci od jezive slike koja se odvijala pred mojim očima i u kojoj sam i sam u estvovao.

17. aprila, pred veče u jednom našem napadu, Bokan primeti da mitraljez iz nema kog rova para zemlju u pravcu nas i viknu da pazim. Nisam odmah to primetio, niti dobro razumeo Bokana. Zagledao sam se u jednog Švabu, kako jednog našeg borca nabija na bajonet. U tom momentu dobih teži udarac u leđa i na oh se sa licem u blatu. Pao sam kao gromom pogoren. Imao sam utisak da me je tenk pregazio i odozgo pritisnuo u meko blato. Osetih nešto toplo po leđima. Bila je to ljudska krv. Pomislio sam da sam gotov, ali ne osećam niti da sam ranjen, niti ikakve bolove. Ležao sam tako nekoliko minuta i vidim, živ sam, ali teško na leđima. Iz svega grla, onako prestravljen, viknuh Bokanovo ime: »spašavaj braco, pogiboh«. Oko mene je tišina, Milan se ne odaziva. Otipam leđa i osetih da neko leži na meni. Nekako se izvremem i pogledam, misleći da je neki Švaba, ali tada prepoznahod svoga druga, koji je, nepomično i bez glasa, ležao tu pored mene. Mitraljez ga je svojim ubitom rafalom zahvatilo i prekinuo mu život. Otpužem nekako natrag i javim drugovima da je i Milan Bokan poginuo. Svojim telom, dobri drugar, zaštitio je svog mladog borca i ostao za uvek kraj reke Orljave. Moj tuzi nije bilo kraja, uhvatila me je neopisiva želja da osvetim svoga druga.

U tim krvavim borbama su u estvovali i moji drugovi sa Beogradskog Dorola: Boško Ilić, Košta Comor, braća Mića i Voja Milošavljević, Dragan Maršević, Dragan Naglić — Dragee i mnogi drugi.

Napokon smo savladali neprijateljsku odbranu i otvorili put za dalje napredovanje prema Zagrebu. Došli su i naši tenkovi. 18. aprila 1945. godine je proglašen kao dan oslobođenja Pleternice. Mi smo nastavili dalje gonjenje neprijatelja, gde smo se 20. aprila, u selu Bresnica, ceo dan tukli sa njima, razbili ih i nastavili gonjenje prema Novoj Kapeli.

Bitka kod Pleternice se, me u nama mlađim borcima, smatra kao jedna od najtežih i najkrvavijih bitaka naše brigade, što su i stariji borci potvrdili, u toku itavog etverogodišnjeg rata. Na tom bojnom polju, neprijatelj je ostavio mnogo mrtvih, ali smo i mi skupo platili prolaz prema Zagrebu. Zato je, svim preživelim borcima, Pleternica ostala u tužnom se anju.

Dragan DIMEC

DIJALOG PORED SPOMENIKA

Mali zaseok Busije u selu Bjelaj, smješteno u podnožju Cave i Kovilja e, na sat hoda od raskrsnice Vrto e — Bosanski Petrovac, dalo je u NOR-u sve što se moglo dati, stoji zapisano, slovima, na Spomeniku ispod topa u Vrto u. Tu je i spisak poginulih boraca, njih etdesetak, sve mladi, samo dvojica su bili oženjeni.

Dok nijemo razgledamo spomenik i imena na njemu, prilazi mi moj zemljak iz susjedstva, pa e mi:

»E moj komšija, bili su to divni momci i borci, ne znam koga bi prije spomenuo. Vidiš, njih 19 je poginulo u Tre oj Krajiškoj Proleterskoj brigadi. Njih 19 tada, a danas bi to bilo il9 porodica. Šta eš, rat je rat, takvo je bilo vrijeme, ne bilo ga više, da se ne ponovi nikada... A tukli smo se, brate moj mili, pa to je... Da ih spomenemo, red je«:

— Jovo Stupar, imao je jedva 20 godina. Uvijek veseo. Zvali smo ga Caruga. Taj nije znao za umor. U Vrto ko-Bjelajskoj eti, Prvog bataljona, isticao se me u prvima. U jurišu, pri napadu na Biha 3. novembra 1942. godine, na bunkeru u Zegaru, pao je pokošen neprijateljskim rafalom. Sve dotle, uo se njegov glas »Ura«. Kao da ga i sada gledam, bio je crvenih i punih obraza.

Pa onda, Jovin stariji brat uro Stupar. Veseljak, uvjek spremjan za dosjektu i vic. U njihovoju ku i su se, ina e, sakupljali momci preko zime i smijali se na svoji i tu i raun. Tu su ku u momci nazivali »škola«. Jednom prilikom je uro, pred sam rat, od nekoliko žena u selu pokupio, na veliki petak, jaja na popino ime. uvši za ovo, pop Krsto se samo nasmijao. Eto takav je bio naš uro. Prošao je cijeli rat od 1941, bitke na Neretvi i Sutjasci i zadnjih dana rata,

1945. godine, pogibe u sudaru sa etni kim ostacima u Centralnoj Bosni. Njegov brat Stojan i danas uva njegovu staru »Spomenicu 1941 godine«, koju su mu drugovi poslali nakon Durine sahrane.

Razgledamo dalje, pa se razgovor nastavlja. Rade Zori, u osamnaestoj godini, pogibe u Sujici kod Livna 1943. g. Bio je skojevski sekretar u eti. Jedinac u porodici. Kakva ljepota, nisi ga se mogao nagledati...

— or o Kesi, devetnaestogodišnjak. Taj visoki plavokos mladi, bio je izrasliji nego što su mu godine. Li no ga je poznavao i komandant brigade, Karan. A kad borca poznaje komandant brigade, ako ga ranije nije poznavao, onda znaš kakav je bio borac. Pogibe negdje tamo u Crnoj Gori, kod Kolaš'ina, prije po etka Pete ofanzive 1943. godine. Iza nje ga osta ucvjetljena majka i voljena djevojka.

— Stevo Vržina. Kao dje ak manjeg rasta, bucmast. Zvali smo ga Tirac. Nije se lјutio na svoj nadimak. Pogibe u Ubovi a Dolini kod Glamo a, 20. januara 1944. godine, upravo kada smo se spremali na svoje prvo ratno odsustvo.

— Pa onda bra a Raki i: Rade i or o i njihov stri e- vi Bogdan, koji pogibe na Sremskom frontu. Rade i or o, stradaše istog dana u borbi kod Livna, aprila 1944. g. Vele, pokušao Rade da izvu e ranjenog or u, kojom prilikom i on biva pokošen rafalom.

— »Sje aš li se komšo, on je Twoja generacija« Branka-Bane Jovanovog Ugrice. Da, dodadoh, kada je 1942. godine sastavljaо pjesmice za pale borce. Pri a Ljubišaurgus, nastavlja sagovornik, kako je to »ubogo« dijete, prilikom napada na Bugojno, avgusta 1943, došlo u štab bataljona, nose i, rasporenog stomaka, crijeva u rukama. Molio komesara Ko u da ga ubije, da se ne mu i. Obra ao mu se kao ro- enoj majci, jer on nije zasluzio da se mu i. Komandant bataljona, Milan Cup, videvši to udo od junaštva-hrabrosti, zaplakao je kao dijete. Nakon nekoliko minuta, mali Branko je izdahnuo. »To treba zapamtiti, moj brajko...«.

— Izgiboše i Ivani i: Mile, Milan i Jovo, sve ljepši od ljepšeg. Ne zna im se za grobove, ali se zna i pamti njihovo junaštvo i poštenje.

— Petar Kovačevi -Pejo, u anov, kako smo ga zvali, trebao je, vele, po i u našu pilotsku školu. U sukobu kod Livna pogibe, kada i bra a Raki i.

Pa uro Budimir, desetar u Prvoj eti, Petog bataljona. Pri sukobu sa Nijemcima na Lisini, kod Potoka 31. maja 1944. godine, u jurišu kao bombaš pade.

Vidiš, i ovo je bila juna ina, ovaj Nikola Sovilj, Radi in. Sa svojih, jedva dvadeset godina, bio je kapetan i zamjenik komandanta bataljona. I udne igre u ratu. U jednoj borbi na proboru Sremskog fronta, poginuše oba Sovilja, Nikola i Dane.

— Da li smo koga presko ili, da ga ne pomenusmo?, dodade sagovornik. Vidiš, Nikola Bijeli, Perišin. U vrijeme bitke za ranjenike na Makljenu, u jednoj pauzi, dijele i borcima ve eru, poginu od neprijateljske granate.

— Pa Kerkez Miloš, Vu enov. Kakav gorostas, kao ga sad gledam. Po njegovom glasu, pjesmi, prepoznivali smo naš Prvi bataljon. Imam njegovu fotografiju, dodadoh. Shkao se sa Ševom Vidom, kada smo zauzeli Beograd. Pogleda, poljubi fotografiju i nastavi: Pogibe u jurišu na Njemce kod Šida. Bio je teško ranjen, pa da ne padne u ruke živ, sam sebe dokraj io.

Eto, tako ti je to bilo. Bili su cvijet mladosti svog vremena. Treba ih spominjati. Oni nas žive opominju i obavezuju.

E, šta eš...».

Ilija KERKEZ

ITALIJAN IZ BOSANSKOG PETROVCA

Italijan Pozzi Giovani (partizansko ime Ivan), u toku II svjetskog rata, kao vojnik italijanske okupatorske vojske, našao se u Jugoslaviji. Preko 10 mjeseci službovanja proveo je u Zagrebu, na željezni koj stanici, kao vojnik saobra ajne službe, ija je jedinica imala zadatak da kontroliše i obezbe uje saobra aj italijanskog transporta na ovom podruju. Na ovoj službi, i ovako promjetnom mjestu, svojim oima nagledao se svega i sva ega: velikih nedjela fašista — italijanskih, njema kih i ustaških. Ništa dobro nije vidio, sem pojedinih pritajenih ogor enja gra ana na zlo ine okupatora i ustaša. Kako je kontaktirao sa jugoslovenskim gra anima, trudio se da što više nau i naš jezik, kako bi se lakše snašao u službi. Zbog razumijevanja našeg jezika, a nešto njema ki znao je od ranije, mogao je da sluša i saznaće za pojedine zlo ine okupatora i ustaša. Slušao je razgovore i o porazima fašista i ustaša u borbi protiv partizana. Kao familijaran ovjek i patriota, posebno kada je bio obavješten da je u njegovom rodnom kraju uzeo maha partizanski pokret, poželeo je da napusti fašisti ku vojsku i priklju i se pokretu za borbu protiv fašizma.

U ljetu 1943. godine, prije kapitulacije italijanske vojske, riješio je da prebjegne na slobodnu teritoriju i da se priklju i partizanskim jedinicama. Saznao je od italijanskih vojnika da je u Dalmaciji stvorena velika slobodna teritorija i da tamo borave jake partizanske snage. Ovaj kraj u inio mu se najpogodniji za njegov izlazak. Odluku je doneo.

Jednog dana vozom je krenuo prema Splitu. Na njega, kao uniformisanog vojnika, niko nije obrao pažnju. Idu

i vozom posma/trao je teren i riješio da iza e na jednoj usputnoj stanici u ijoj okolini su sela bila popaljena. Njegov silazak i ostanak iza voza kao da niko nije opazio. Odmah se pješice uputio prema prvom susjednom selu. Riješio je da pri susretu sa seljacima, ili ma kojom naoružanom vojskom, ne odaje da razumije srpskohrvatski jezik, dok se sigurno ne uvjeri s kim ima posla. Slu ajnost je bila da u selu nai e na etnike, koji su ušli u partizansko selo, vršili plja ku i terorisali narod. Shvatio je gdje se nalazi i na sva njihova pitanja, odgovarao je: -Talijano. Talijane«. Razumio je njihov razgovor kako se dogovaraju šta sa njim da urade. Neki su predložili da ga ubiju, a drugi da ga povedu i predaju Italijanima. Kad su etnici po eli da tuku jednu ženu, zato što su joj sinovi u partizanima i što ne odgovara na pitanja, on ih je odgurnuo i po eo jaukati kao da i njega tuku.

etnici su ženu pustih, a Italijana su poveli sa sobom. Pri odlasku dobro je posmatrao selo, okolinu i put kojim ga etnici vode. Razumio je njihov razgovor o partizanima, o onoj ženi i njenim sinovima, o mjestu gdje e kona iti i kako e njega Italijanima predati. Na prvom kona ištu iskoristio je no , pobegao od etnika i vratio se u selo kod žene koju je branio od etnika. Kada je došao u selo, progovorio je srpskohrvatski. Kazao je da je italijanski vojnik, da je pobegao i da želi u partizane. Sproveli su ga u partizanski odred i rekli kako je došao kod njih. U dalmatinskim partizanskim jedinicama ostao je do kapitulacije Italije.

Poslije kapitulacije Italije od italijanskih vojnika, koji su izrazili želju da se bore protiv fašizma, formiran je italijanski dobrovolja ki bataljon »Mateotti«, koji je 7. decembra 1943. godine ušao u sastav 3. Krajiške Proleterske brigade, kao njen Šesti bataljon. Raspore en je u ovaj bataljon. Po dolasku u brigadu, Giovani (Ivan) nije htio da bude u italijanskom bataljonu. »Ja nisam ekao kapitulaciju Italije, ja sam stari partizan i ja ho u da budem sa mojim drugovima Jugoslovenima«, govorio je -Ivan«. Na njegov zahtjev raspore en je u 1. etu 5. bataljona, u kojoj su, U ve ini, bili Petrov ani. Vrlo brzo se Italijan sprijateljio sa svim borcima ete. U svaku patrolu, na stražu i u akciju, javlja se dobrovoljno. Tražio je da što više razgovara sa borcima, kako bi bolje nau io naš jezik. U borbi je bio hrabar. Kada

su ga drugovi pitali koga ima od rodbine, kazao je da ima oca i dva brata. Rat je bjesnio i koga sada ima kod ku e, nije znao. »Koga imam ovdje, to znam. Imam vas, vi ste moji drugovi i druga bra a«. Ipak su ga drugovi nagovorili da u februaru 1944. godine, u selu Pecka, napiše pismo i pošalje svojima u Italiju. Ni Italijan, ni neko od njegovih drugova, nije ni mislio da bi pismo moglo sti i na pravu adresu. Drugovima je bilo stalo da i sa te strane svom drugu, borcu Italijanu, iza u u susret. Ipak se dogodilo da je pismo, za 14 mjeseci putovanja, stiglo »Ivanovom« ocu.

U Sedmoj neprijateljskoj ofanzivi, Giovani na pruzi Mliništa — Potoci sa ekuje i ubija neke njema ke oficire. Jednog dana na planini Raduši, u patroli i gustoj magli, upao je me u Njemce i bio zarobljen. Odveli su ga u zatvor, najprije u Travnik, zatim u Zenicu, Gradišku i najzad u Beograd. U zatvoru, po njegovom pri anju, pretrpio je mu enja sa ostalim zatvorenicima.

Pred napad naših jedinica na Beograd, Njemci su, navodno, ukrcali oko 1.700 zatvorenika na rije ni brod i uputili se uz Dunav, prema Njema koj. Na ma arsko- ehoslova - koj granici brod je naišao na minu i od itave girupe, spasilo se samo oko 300 »putnika«, me u kojima i naš borac »Ivan«.

Poslije oslobo enja, ljeti 1945. godine, »Ivan« se vra a iz njema kog ropstva ku i u Italiju. Išao je u neizvjesnost. Nije znao šta e i koga na i kod ku e.

Dolaskom u Milano, pošao je kod poznanika, ali ništa nije mogao doznati o njegovoj familiji. Uskoro je pronašao brata, koji se borio me u italijanskim partizanima. O svom u eš u u partizanima, »Ivan« nikom nije govorio, jer bi mogli pomisliti otkud partizan u njema kom ropstvu. Brat mu je pri ao da je bio komandant italijanske partizanske divizije, da je njegova divizija zarobila i otela Musolinija i da su ga ubili. »Ivan« je brata rado slušao, ali mu nije govorio da je i on sam bio partizan. Voze i »Ivana« u kolima prema rodnom mjestu, brat mu je govorio da se ne iznenadi kad oca na e u maloj kolibici, jer su fašisti sve imanje spalili. Govorio mu je: »Napravi emo drugo«.

Dolaskom ku i za Giovani i njegovog brata nastupilo je veliko iznena enje. Poslije pozdrava sa sinom, »Ivanov« otac je rekao: »Giovani, ti si bio Titov partizan«. Kakav

partizan? Zbunjeno su se gledali. Tada je otac izvukao fioku iz stola i iz nje izvadio pismo koje je Giovani pisao februara 1944. godine u selu Pecka kod Mrkonji Grada. Na pismu su se nalazila tri peata oenzure, partizanski, ustaški i njemački, sa potpisom Giovanija i njegovih drugova partizana: komandira ete ure Babića, komesara ete Jocana Morače, te Milovana Morače, Puzigača i ostalih. Od Pecke do Italije putovalo je ovo pismo od februara 1944. do aprila 1945. godine, ali je ipak stiglo u »Ivanov« rodni kraj. On to pismo sada uva kao najdragoceniju uspomenu.

Kad je sredio imanje i sagradio kući, »Ivan« je došao u Jugoslaviju da potraži ratne drugove. Kako nije mogao uspostaviti kontakt ni sa jednim, dao je oglas u listu »Politika«: »Preživelim borcima 3. Krajiške Proleterske brigade! Ja, Giovani Pozzi »Ivan«, kao jedini Italijan, nalazio sam se u vašoj brigadi (1 eta, 5 bataljon) kao partizan. Kao iskren vaš drug i danas bih željeo da se dopisujem, kao i li no da vas posjetim u Jugoslaviji. Unaprijed se zahvaljujem. Vaš drug »Ivan«. Slijedila je adresa.

Kad se »Ivan« vratio kući, ubrzo su mu stigla pisma od ratnih drugova iz Jugoslavije. Nije imao strpljenja, odmah se vraća u Jugoslaviju i pronalazi svoje drugove. Od tog vremena kontakt je stalан.

Kada neko upita »Ivana« odakle je, uz osmjeh odgovara: »Od Petrovca«. »Moj komandant brigade, komandant bataljona i komesar ete i moji drugovi, svi su od Petrovca, pa sam i ja, Pozzi Giovani — Ivan, od Petrovca.«

U Ivanovojoj sobi, na zidu, visi Titova slika u maršalskoj uniformi.

Ilija RADULOVIĆ

NEGOVANJE BORBENIH TRADICIJA BRIGADE

Borbena vrednost Treće Krajiške Proleterske brigade bila je na visini njenog proleterskog naziva i eridine iz koje je ponikla. Takvu vrednost mogla je da poseduje dobro organizovana i umešno voena oružana vojna formacija, jedinica u kojoj je stvoren jedinstven kolektivni duh, visoka politika svest, veliko meusobno poverenje i odgovornost prema obavezama. Sviima nama, njenim borcima, brigada je u ratu zamenjivala dom i porodicu, dokazivala postojeće vrednosti njenih boraca, ulevala poverenje u sigurnu pobedu naše revolucije. Te vrednosti brigade, njeni preživelici borci nisu zaboravili ni u miru. Oni sa posebnim epitetom neguju uspomene na borbene vrednosti brigade i svetle likove njenih boraca. Oni to rade organizovano preko sekacija brigade pri Gradskim, odnosno Opštinskim odborima SUBNOR-a u mestima gde živi veći broj boraca brigade u: Beogradu, Zagrebu, Splitu, Sarajevu, Banja Luci, Novom Sadu, Bosanskom Petrovcu, Valjevu, Mladenovcu, Ljigu, Bakoj Palanci, Kikindi i Zrenjaninu. Sa ovim oblikom okupljanja, obuhvaćeno je preko 1.000 njenih boraca.

Programska orientacija svih Sekcija brigade zasniva se na istovetnim obavezama:

- Obeležavanje borbenog puta brigade u mestima u kojima je vodila značajne borbe.
- Izrada monografije i Zbornika seoskih boraca.
- Evidentiranje boraca koji su u ratu inilicirani sastav brigade.

Održavanje kontakta sa društveno-političkim organizacijama Drvara, Bos. Petrovca i drugih mesta iz kojih je brigada popunjavana.

— Održavanje kontakta sa jedinicom koja neguje borbene tradicije brigade.

— Razvijanje saradnje sa Sekcijama boraca Krajiških jedinica i brigada Prve Proleterske divizije, u njem se sastavu nalazila brigada u toku rata.

— Organizaciji jubilarnih proslava brigade i susreta boraca.

Da bi bar i približno ostale zabeležene vrednosti ove elitne jedinice NOVJ, u Zborniku se anja preživeli borci su oživeli uspomenu na svoju brigadu i na likove njenih boraca. Monografija daje posebnu nauku studiju bitaka koje je vodila brigada, ocenu njene borbene vrednosti i iskustva, njen doprinos u NOB-i, međusobnih odnosa, partijsko-politički rad, snabdevanje i zdravstveno zbrinjavanje.

U okviru programa proslave jubileja brigade, njeni borci se pojavljuju u štampi, preko radia i u TV emisijama, gde govore o svojoj ratnoj jedinici, sredinama iz koje je ponikla i popunjavana, velikim bitkama koje je vodila, politkom delovanju među stanovništvom i svemu onom što je karakterisalo njene borbene i moralne vrline.

Sređeni podaci o borcima brigade, koji su publikovani u posebnom izdanju, umnogome obogaćuju zbirku publikacija koja govori o 10.000 njenih boraca, o imenima komandanata i politkomesara brigade i bataljona, komandira i politkomesara eta, komandira i politdelegata vodova, puškomitrailjezaca, kurira, bolničara, intendantskih organa i drugih. Posebno mesto dato je obeležavanju imena palih 2.000 heroja, ije humke obeležiše borbeni put brigade od Drvara, preko Beograda, sve do Trsta.

Budući da se naša brigada, u sastavu Prve Proleterske divizije od njenog formiranja 1942. do kraja rata, uvek borila tamo gde se odlučivala sudbina naše revolucije, a u njenom operacijskom dnevniku je zabeleženo da je ona u estovala u 55 velikih i 375 manjih bitaka i borbi, u kojima je poginulo oko 2.000 njenih boraca i rukovodilaca, otuda je jedan od osnovnih zadatka njenih preživelih boraca da obe-

leže njen borbeni — ratni put, na kojem leži jedna mladost, revolucionarna mladost, koja je išla u smrt otvorenih o iju, svesna da bi se danas živelo slobodno.

— U Drvaru, u selu Kamenica, podignuto je spomen obeležje na mestu gde je brigada formirana. Obeleženo je i mesto gde je rođen i sahranjen Miloš Bauk, njen prvi partizanski rukovodilac, a jedna ulica u Drvaru nosi ime brigade.

— U Bos. Petrovcu je obeleženo mesto gde je drugi Tito izvršio smotru brigade novembra 1942. godine, a jedna ulica nosi ime brigade.

— U Bihaću, jedna ulica nosi ime brigade, a jedna nosi ime braće Kukolj, palih boraca brigade.

— Na reci Uni, kod Bihaća, obeleženo je mesto prelaza za Cazinsku Krajinu, u znak se anja na prvu borbenu akciju brigade posle njenog formiranja.

— U Zenici i Bugojnu podignuta su spomen-obeležja i po jedna od ulica u tim mestima nosi ime brigade.

— U Čajetini, kod Sljepa Mosta i na Crnom Vrhu kod Travnikova, podignuta su odgovarajuća spomen-obeležja.

— U krugu preduzeća »Beko« u Beogradu podignuta je spomen-ploča u znak zahvalnosti borcima brigade, koji su spasili zgradu današnjeg preduzeća od uništenja prilikom oslobođenja Beograda.

— U Livnu je obeleženo mesto gde je formirana njen Sestinski bataljon »Mateotti«.

— U sremskom selu Berak, podignuta je spomen-ploča a kao znak zahvalnosti palim borcima prilikom oslobođenja sela.

— Građani Banja Luke, Mladenovca, Valjeva, Travnika, Donjeg Vakufa i Sestine kod Zagreba, dali su ulicama ime brigade.

— Meštani sela Međuljija, kod Mladenovca, u znak zahvalnosti borcima brigade, imenuju ulice dali su jednoj ulici, omladinskom domu i jednoj prodavnici.

Ime brigade zabeleženo je i na spomen-obeležjima sa ostalim jedinicama NOVJ na: Tjentištu, Makljenu, Krušiku, kod Pljevalja, Palisadu, Pleternici i Vrbovcu.

U nekim mestima narod je samoinicijativno podigao posebna spomen-obeležja ili dao nazive ulicama boraca i Nародnih Heroja brigade: Milana Cupa, Miladina Zorića, Nikole Vojvodića, Marka Jokića, Mile Latinovića, Milana Atlagića, Mile Bulajića i drugih. Petrovac park posebno je

oplemenjen poprsjima svih piginulih Narodnih Heroja sa te regije, me u kojima i Narodnih Heroja naše brigade.

Svuda tamo, gde su nikle humke naših palih drugova, ure enjem grobova ostalih boraca NOVJ, umesto njihovih najbližih i nas, njihovih ratnih drugova, narod brine o njihovom održavanju.

I ako je neke od ovih spomen-obeležja narod podizao spontano i anonimno, sa skromnim sredstvima, sa malo u enosti i zanata, ali sa dubokom poštom i mnogo ljubavi koju su opravdali ideju istorijskog pam enja. Sva ova obeležja, bez obzira na njihovu raznolikost, imaju isto zna enje, prostorne simbole, okrenute ne samo mrtvima, nego i živima, sa mnogim poukama, sa istorijskim tuma enjima. Ona predstavljaju neprooenjivu vrednost za izu avanje novije istorije naših naroda, jer e se na njima sa uvati uspomena na našu NOB, vaspitavati i budu e generacije na primerima onih koji su pokazali kako se voli i bori za svoju domovinu.

Jedan od posebnih oblika negovanja borbenih tradicija brigade je organizacija susreta boraca. Svake pete godine, na godišnjicu jubileja, organizuju se susreti svih boraca brigade, uglavnom u Drvaru i Petrovcu, u sredini iz koje je ponikla brigada. I ovom prilikom, s velikom ljubavi narod prima borce, što podse a na susrete iz ratnih dana. Prilikom ovih susreta sa svojim doma inima, borci oživljavaju svoja se anja na avgustovske dane 1942. godine, kada je brigada prvi put bila postrojena na Kamenici i na sve zna ajnije borbe na njenom borbenom putu, dugom oko 23.000 kilometara, prenose i širom naše zemlje borbeni moral naroda Bosanske Krajine i drugih regija koje su popunjavale brigadu. Na žalost, prilikom svakog susreta, stroj brigade je redi. Upraprožnjeni mesta piginulih i umrlih popunjavaju njihovi najbliži — deca, bra a i sestre, što povezuje ideale generacija.

Na ove susrete, pored Drvar ana i Petrov ana dolaze i borci iz drugih krajeva naše zemlje, koji su se borili pod zastavom naše brigade, me u kojima i naši saborci iz Italije. Stupaju i na tie organizatora proslave, oni postaju gosti meštana gde se proslava organizuje. Tom prilikom se stvaraju nova poznanstva i prijateljstva. Oni se na licu mesta upoznaju sa istorijom Drvara i Petrovca i sredinom iz koje

je ponikla brigada, mestima gde su prvi borci brigade u ili veštinu ratovanja, na njim primerima su i oni u ili školu rata.

U okviru opšte Jugoslovenske manifestacije, svake pete godine borci brigade okupe se na Sutjesci ili Neretvi, da bi se sa ostalim borcima jedinica operativne grupe Vrhovnog Štaba podsetili na najsvetlijе bitke u toku NOR-a i odali poštlu palim junacima besmrтne slave.

Postoji ustaljena praksa da grupa preživelih boraca brigade, svake godine odilazi u jedinicu koja nastavlja borbene tradicije brigade, da zajedno sa vojnicima i starešinama proslave dan njenog formiranja. Tom prilikom oni upoznaju vojnički i starešinski sastav o većim borbama, organizaciji unutrašnjeg života brigade i o svemu onome što je krasilo borbene vrednosti i moralni lik njenih boraca.

Starešinski sastav ove jedinice s posebnim uvažavanjem se odnosi prema borbenoj vrednosti brigade, koji s velikim entuzijazmom i spremnosti vaspitaju hiljade mlađih ljudi naše zemlje na borbenim vrlinama i moralnim vrednostima brigade. U pukovskoj sobi izloženi su brojni eksponati kao svedočanstvo njene borbene vrednosti. Tako su borbeni likovi boraca brigade postali putokaz i nadahnuće novim generacijama naše zemlje, kako se treba za slobodu svoje zemlje, za slobodu svoje domovine, za bratstvo i jedinstvo naših naroda, za svoje bolje sutra, boriti do kraja.

Drugarske večeri su poseban oblik okupljanja boraca brigade, koje se najčešće organizuju u Beogradu i nekim drugim mestima. Na ovim susretima okupi se preko 400 boraca, lanova njihovih porodica i građana odakle se brigada popunjavalala, što Oboga uye ovaj oblik susreta starih ratnika. I ovom prilikom borci oživljavaju se anđeli na svoju ratnu jedinicu, na njene borce, na neispavane noći, na duge marševe, na njihovu mladost i njenoj lepoj strani života.

Na ovaj način se produžila tradicija iz rata kada smo negovali najvažniji deo zabavnog života, pesmu i igru, kada smo pevali u horu, u grupama i pojedinačno na kulturno-zabavnim priredbama, na maršu i na odmoru. Sa pesmom smo lakše savladavali mnoge napore i ako nam sluh za pesmu svima nije bio najbolja strana.

Na planu negovanja borbenih tradicija brigade povремeno se organizuju posete nekim mestima na teritoriji Srema

: Slavonije, gde je brigada vodila svoje najve e bitke. I ovom prilikom narod do ekuje borce brigade kao i u ratu, toplo i srda no. Ve a grupa naših saboraca iz Italije, sa lanovima svojih porodica, svake godine pose uju našu zemlju i mesta gde smo vodili najzna ajnije bitke i odaju poštu svojim palim sugra anima i ostalim borcima brigade.

I ako za izvršenje ovog humanog zadatka izvesnu materijalnu pomo dobijamo sa strane, najve i deo izdataka za ove potrebe obezbe uju borci brigade iz svojih li nih sredstava. I na taj na in oni se odužuju svojoj brigadi i svojim palim drugovima.

Ovaj napis ima za cilj da ostane zabeležena velika volja i pijetet s kojim se preživeli borci odnose prema svojoj ratnoj brigadi i njenim palim borcima, s kojom voljom borci iskazuju svoju revolucionarnu patriotsku misao, uvaju i dokumenta i uspomene na borbenu vrednost svoje brigade, na borbene i moralne likove njenih boraca, na moral sredine iz koje je brigada ponikla i popunjavala svoje redove tokom rata. Zato smo uvereni da e sva ova spomen-obeležja, na one ko ih bude itao i vizuelno posmatrao, širiti etni ku, revolucionarnu i slobodarsku misao naše brigade i simbolisati zajedni ku sudbinu svih njenih boraca u toku etverogodišnjeg rata.

Ljubiša CURGUS
i Sretko MrKOVIC

KAZIVANJA DRUGARICA

U brigadi smo imali dosta velik broj devojaka i žena. One su bile raspoređane na razne funkcije i poslove u brigadi. Najviše ih je bilo boraca, potom etnih bolni arki, u sanitetskoj ekipi brigade, zatim kurira, desetara, rede i komandira vodova, komesara i zamenika komesara eta, referenata saniteta bataljona i njihovih pomočnika, u brigadnoj intendanturi, brigadnoj bolnici i u Politodjelu brigade. Dakle, bilo ih je na svim funkcijama.

Milica Čiganović, na primer, vršila je isto vojnu funkciju — puškomitrailjezac, desetar i komandir voda. Kasnije kada je prešla u 10. Kraljevsku brigadu, bila je komandir ete.

Komesar ete bila je drugarica Zora Došen. Zamenik komesara ete bila je (drugarica Zora Žukić, a na dužnostima referenata saniteta u bataljonima izmenilo se mnogo najboljih etnih bolni arki. Nedra Bošnjanović bila je rukovodilac Politodjela brigade.

Najveći priliv omladinki i žena imali smo po završenoj bici na Neretvi. Veliki broj Kraljevskih omladinki i žena iz Podgrmeča, Bosanskog Petrovca, Drvara i drugih mesta, kada su na Neretvi, kod Prozora i Jablanice predale ranjene borce, nakon više od tri meseca njihovog zbrinjavanja i nošenja, italijanskim zarobljenicima i borcima 7. i 9. Divizije, raspoređene su u brigade, pa i u našu Tre u Kraljevsku.

Samo na Sutješci u brigadi se borilo 126 drugarica. Kasnije, u toku 1943. i 1944, kroz Dalmaciju, Bosnu i Srbiju, u popunu brigade došao je veliki broj devojaka i žena. Grob njih raspoređivan je za obične borce i u sanitetske ustanove.

ve, a bilo ih je i na dužnostima puškomitraljezaca, desetara, pa i komesara eta, potom u jedinicama veze i u radnim vodovima i brigadnoj intendanturi.

Velik broj je hrabro izginuo u borbi u toku rata. Mnoge su više puta ranjavane i postale teški ratni vojni invalidi. Nekе su pale u ropstvo i doživele strahovita mu enja. Mnoge nisu preživele Banjicu, Jasenovac, Aušvic i druga stratišta fašisti kog »novog poretku« u Evropi.

Na planu priprema za pisanje Treće knjige Zbornika seanja boraca, drugarica Bejza Kabiljagi, posetila je 135 drugarica koje žive u raznim mestima naše zemlje. U razgovoru, ona je zabeležila samo neka od njihovih se anja na teške, ali slavne dane naše revolucije, na akcije i bitke, u kojima su u estvovale, na borbenom putu brigade dugom oko 23.000 kilometara.

Drugarica Bejza se potrudila da što verodostojnije zabeleži njihova kazivanja i time otme od zaborava bar deo onog što im je ostalo u najdubljem se anju.

Iz širokog opisa zabeleški, Redakcijski odbor je odabrao 92 kazivanja drugarica i uvrstio ih u ovaj deo Zbornika.

Zbog lepote njihovog kazivanja, izdvajili smo ih u poseban deo knjige.

Dajemo re drugaricama

REDAKCIJSKI ODBOR

JURAS — RAK TONKA

PESMA POSVE ENA MALIM PIONIRIMA KOJI SU SE NALAZILI U BRIGADI

*Ja sam mali pionir,
iz dalekog kraja,
iz ponosne Krajine,
malog zavi aja.*

*Ja sam mali pionir,
i malo sam dete,
ali dobro znadem,
izdajice klete.*

*Dobro znadem Hitlera,
Ljot i Dražu,
protiv moje bra e,
držali su strazu.*

*Srp i eki imam,
ponosim se s time,
pusku, bombu imam,
juriša u napred.*

*Drage majke, nemojte plakati,
proleter e svakom pravo dati,
bi e pravo radnika, seljaka,
svakog borca poživelja majka.*

KERKEZ-DEJANOVIC MILKA

Pre odlaska u brigadu, pored ostalih zaduženja, u estvujem u jednoj od prvih omladinskih radnih akcija u Sani -koj dolini, u jesen 1942, kao zamenik komandira ete omladinaca i omladinki sa Grahovskog terena.

Na putu za Sani ku dolinu kretali smo se po vrlo teškom terenu, kroz šumu, da nas nebi neprijatelj otkrio. Pošli smo bez hrane, putovali smo dva dana. Nije nam re eno kuda idemo, verovatno radi konspiracije. Tako smo stigli do Sani ke doline i odmah otpo eli sa akcijom. Dok smo ubirali letinu štitila inas je Tre a Krajiška brigada. Po cenu života sabirali smo hranu za Narodno-oslobodila ku vojsku. Neprijatelj je bio u blizini pa smo na nekim njivama radili no u.

Jedne no i dobili smo poseban zadatak. Nas 50 je krenulo na neoslobo enu teritoriju sa zadatkom da oberemo kukuruz. Kukuruz se nalazio na jednom brežuljku uz neprijateljski položaj u blizini Vrhopolja. Kukuruz je bio sa jedne i druge strane fronta. Ostao je jedan pojaz koji нико nije smeо da obere. Drugovi su držali zasede prema ustašama u podnožju brežuljka da hi nam omogu ili branje. Te no i izvršili smo uspešno postavljeni zadatak. Kada je osvanuo dan, neprijatelj je primetio da je kukuruz obran. Po eo je pucati, pa smo bih prisiljeni da se povu emo.

Tre u Krajišku sam tu na Sanici zavolela i maja 1944. godine sam stupila u njene redove kod Drvara.

PRPA-MEDOVIC DOSTANA

Imala sam prvo borbeno krštenje u jesen 1942. godine na Paunovcu kod Klju a. Neprijatelj je navaljivao na sve strane na našu slobodnu teritoriju. Zauzeli smo položaj. To-povi pucaju. Crni se oblaci nadvili i pada jaka kiša. Obuzeo me je strah. Tresem se ne mogu držati pušku. Nailazi tenk. U inilo mi se da je velik kao ku a. Bila sam toliko bhzu ceste da sam videla u gusenicama desetine to kova. Još više drhtim. Prilaze mu dva druga sa flašama. Pale kudelje i bacaju ispod tenka. Odjednom buknuo je plamen i nastaje eksplozija. Stvara se dimna zavesa, a ja se i dalje tresem, jer sam prosto bila izgubljena.

Miljevi Jovo je na Paunovcu zaostao. Iza le a napao ga je ristala. Borili su se i Jovo je bio ranjen. Tada sam prvi put videla ove ju krv. Strah me nije napuštao.

Posle borbe sam kazala A imu da u oti i ku i, a on odgovori: -Svi se u po etku plaše, pa i Ti. Ne benavi ženska glavo, ima vremena priviknu eš se Ti i na teže situacije. I zaista, iz borbe u borbu, strah me je napustio.

CIGANOVI -RADAN MILICA

Te novembarske no i 1942. godine, pri napadu na Biha , kao desetar, vodila sam desetinu od Golubi a gde se nalazilo jako branjeno ustaško gnezdo, ali nismo mogli ništa u initi, pa smo obnovili napad drugu no . Oko oelog Biha a bilo je mnogo utvr enja sa bunkerima i rovovima opasanih žicom. Imah smo nare enje da vatrom obeležavamo dostignutu liniju. To snio i radili u toku no i. Uspeh smo likvidirati neprijatelja nakon dugotrajne teške borbe i grad je bio slobodan. Narod nas je do ekao sa velikim oduševljenjem. 2ene su iznosile pi e i nudile ga borcima. U oslobo enum gradu organizovane su priredbe, skupovi, igranke, a mnogi Biha ani su pošli sa nama kada smo krenuli za Bos. Petrovac. Imali smo ast da je tih dana nad našim etvrtim bataljonom, Vrhovni Komandant Josip Broz — Tito, izvršio smotru u Biha u. Nikada taj trenutak ne u zaboraviti. Posle raporta koga je Titu predao naš komandant oko ubrilo, Tito je, obilaze i postrojene borce, zadržao pogled na svakom od nas. Iz osmeha koji mu se jasno ocrtavao na licu, osetih smo njegovo zadovoljstvo što posmatra pravu vojsku, u esnike u oslobo enju najve eg do tada oslojenog grada u Jugoslaviji, i šire od toga u porobljenoj Evropi. To naše vi enje Tita na frontu, prvo vi enje svog Vrhovnog Koman danta, dalo nam je posebnu snagu i nevi eni podsticaj na dalnjem borbenom putu naše brigade.

ROKVIC-VUKAJLOVIC JOVANKA

2. novembra 1942. godine, za vreme napada ha Biha , štab 1. bataljona odredio je na polaznim položajima jednu

šupu za prihvatište ranjenika. Nastupaju i naišli smo na bodljikavu žicu. Zbog jakog otpora ustaša i žrtava, morali smo se povući i na polazne položaje. Ostala sam sa jednom bolniarkom iza žice, pored bunkera, da bi videli da li ima još ranjenika. Kako nismo imali zavojnog materijala, svratili smo u jednu kuću i tražili od domaćice plahte za zavoje. Krenuli smo prema štali koja je bila određena za previjalištete. Tu smo našli šest ranjenih drugova, dok su drugi već bili na kraju Bihaća kog polja. Naši su se povukli, a ustaše su išle da zaposednu napuštene položaje. Drugovi su molili da ih sprijemimo, a da ih kao teške ranjenike ne ostavimo žive. Mile Kelečić, Stevo Filipović i Simo Zorić-Mali, su bili ranjeni u noge. Ostalih se ne se am. Izašla sam iz štale i po dlanu dozivati drugove da se vrate po ranjenike. Vratio se uro Zeljković, komesar naše 1. ete, sa još 5 drugova. Odneli su ranjenike na leđa, a dva ranjenika su ostala. Ovu dvojicu prenosili smo u zaklon, jednog po jednog i to na određenom rastojanju dok nismo prešli polje. Spustili smo drugove pod krušku. Komesar uro je otišao, a ja sam ostala sa ranjenicima da ekaim do 12 asova. Sekla sam platno i ponovo ih previjala, jer su rane krvarile, a ja gotovo bez ikakvog iskustva u tom poslu.

Imala sam malo šećera u torbici i vode u uturi, tako da sam imalo snagu povratila. Ređe mi Kelečić Mile da ih napustim i da se izvučem na Zavolje. Odobjala sam jer nisam znala našta u nai. Bilo mi je hladno, a ja oskudno obućena, samo u tankoj sukњi. Kaput sam skinula i pokrila jednog druga. Na kraju sam poslušala drugove i krenula prema Zavolju. Kada sam izašla na brdo, trebalo je pretrati brisani prostor do zida, gde je bio na položaju 1. bataljon. Drugovi su bili zaprepašeni kad su videli da sam živa, jer su bili obavešteni da sam poginula. Kada su doznali gde sam ostavila ranjenike, nekohko boraca je krenulo da ih izvuku.

BLACA-TRAVAR MILKA

1941. godine imala sam 15 godina i nisam shvatila šta se dešava. Ustaše su ljude počeli odvoditi na streljanje u Risočku Jamu na Grmeču. 1942. godine postala sam borac 3. bataljona, 3. Krajiške brigade. Ubrzo, zbog bolesti, odlazim

u bolnicu. U bolnici, koja se nalazila u Drini u, završila sam sanitetski te aj kod doktora Stajner Zore.

23. 11. 1942. godine izabrana sam za delegata, kao skojevka ispred žena bolnice, na konferenciju AF2 u Bosanskom Petrovcu. Konferencija je trajala tri dana. Za mene je to bio poseban doživljaj. Tada sam prvi put videla druga Tita. Drug Tito posebno je pozdravio žene koje su došle sa okupirane teritorije. Prvi put sam tada videla Canu Babovi , Vidiu Tomši , Katu Pejinovi i druge.

Tek tada sam shvatila veli inu naše borbe, što mi je dalo snage za budu e napore koje je trebalo izdržati.

EKI NEVENKA

Ve 1941. godine, poslije okupacije, odlazim sa ocem Maksom da sakupljam oružje, koga je jugoslovenska vojska u povla enju ostavljala. Tata je nešto od toga zakopao u zemlju i rekao: »Ako mi se nešto desi, da znate gde se nalazi« i dodao da e biti ustank, jer narod ne e trpeti okupaciju. Ocu su dolazili ljudi meni nepoznati, a neke je dovodila u iteljica Jovanovi Mirjana.

Negde avgusta^septembra 1941. godine okupili su se u našoj ku i: Milan Radman, Rade Li ina, Duško Koš ica, Adem Hercegovac, Edhem Pobri , Mira Jovanovi i tata, Maksim eki . Razgovarali su o tome kako sprovoditi propagandu i pripremiti se za borbu. U jesen 1941. godine okupili su se seljaci i krenuli rušiti prugu. Zatim su organizovali ete i odlu ili da napadnu Tesli . Nije bilo koordinacije izme u ustani kih eta i vratili su se. Jedva su izvukli živu glavu. Me u borcima došlo je do podvajanja, zimi 1942. godine. Više su populazirani etnici, dok su se partizanske grupe povukle u ilegalnost. Nastavila sam da radim sa drugaricom Mirom Jovanovi .

U prole e 1942. godine prvi put u Centralnu Bosnu dolaze proleteri Zdravka elara. U našoj ku i, u selu e ava kod Tesli a, bila je prava sve anost. U SKOJ-u sam bila od 1941. godine, pa me je dolazak proletera jako obradovao. Pripremili smo se da ih što sve anije do ekamo. Sakupljamo hranu i ode u. Proleterski bataljon Zdravka elara se zadržava kratko, ali ostala je jedna eta sa nešto ranjenika na brdu kod crkve. Jednog jutra, u ranu zoru, sa svih okolnih

brda uli su se rafali i vrisak. etnici su napali i opkolili etu i poubijali i poklali ranjenike. Dolaze etni ke patrole sa noževima na puškama. Vežu tatu Maksu, sestru Jelu i mene. Vode nas na brdo. Smestili su nas u jednu sobu da sedimo. Na stolu je ležao jedan zarobljeni proter na leima. Tukli su ga kundacima. Penio je na usta i krv mu je tekla. Terali su ga da kaže: »Ziveo kralj Petar«. etnici su se okrenuli prema nama i rekli: »Ovo i vas eka ako nastavite primati komuniste u ku u«. Kada su se zasitili maltretiranja, otišli su da lumpuju. Nas su ostavili, a zarobljenog partizana odveli u podrum. Neko od uglednijih ljudi je intervenisao, tako da su nas dve pustili, a tatu odveli da ga ubiju. Neko se našao da ga spasi.

Posle dva dana došao je partizan koji je ležao na stolu. Tata ga je odveo u šumu i predao vezi. Naša je ku a bila pod prismotrom etnika. Dok smo no u ležali, gledali smo bajonete ispod prozora.

Saznala sam da e etnici ubiti Pivaš Novaka. Napisala sam šifrovano pismo i poslala po seljaku Puli u. Za nesreću uhvatili su ga na Gruvalju Brdu. Mu ili su ga dok nije rekao ko je pismo pisao. etnici Jove Kiti a dolaze po mene. Ostala sam u zatvoru 15 dana. Ispitivao me a utant Franjo Ropo. Tražio je da dešifrujem pismo i da kažem gde ima komunista. Ništa nisam priznala niti pro itala. Kada je a utant privremeno napustio sobu, skoila sam i pocepalia pismo koje se nalazilo na stolu. Kada se on vratio i video pocepano pismo bio je besan. Lupio me je i pokazao mi da mi je mesto pod šljivom.

Jednom de ku sam rekla da sam u opasnosti. Sutradan je došao tata sa dva ugledna meštanina, tako da sam puštena. Jedan od njih bio je iz banje Vruće kod Tesli a.

Kada se 3. Krajiška brigada nalazila na terenu oko Tesli a, negde u januaru 1943. godine, komandant brigade Nikola Karanović posetio je mog oca za vreme moje odsutnosti i rekao mu da su etnici rešili da, imaju partizani, e ga likvidirati. Savetovao ga je i dao mu dva konja. Otac je natovario konje i krenuo sa brigadom. Sa njim je pošla žena i nas etvoro dece. Ostavio je sve što je imao, šustersku radnju i ku u. Kada se brigada nalazila kod Prozora, Karanović je upozorio Maksu da je bolje da ostane, jer e biti

teško, te da se priklju i Banjalu kom odredu, a posle Prnjavonskom. Otac Makso nije doživeo oslobo enje zemlje, poginuo je.

TANKOSIC-SOLOMUN JOKA

Bili smo obavešteni da su samo ustaše i domobrani na položajima oko Tesli a. Podvukli smo se pod bunkere, ali neprijatelj nas je preduhitrio. Kada je zapoela borba, ranjen je Kneževi Milan. Ja sam ga izvukla do prve kuće, upalila svetio u hodniku i ukazala mu prvu pomoć. Kako je Milan dobio groznicu i tresao se, otvorila sam vrata od jedne sobe s namerom da nešto na em da ga pokrijem. Na moje zaprepašenje, u sobi je bilo nekoliko domobrana i ustaša. Tog trenutka, kada sam ih videla, komandovala sam: »Ruke u vis«, a drug Kneževi je odmah uzeo pušku na gotovs. Razoružala sam ih i krenula da obavestim komandira ete, koji se nalazio nedaleko od nas, noseći oružje koje je zvezketalo. Drugovi su bili iznenađeni kada su me videli. Kada sam im ispričala da Milan uva zarobljenike, došli su sa mnom u kuću, povezali ustaše, a domobrani su nosili ranjenike.

KNEZEVIC-TRNINIC JOVANKA

Kada sam došla u brigadu, nisam znala šta u suštini znači organizacija SKOJ. Nije mi trebalo mnogo vremena da prihvatom ideje za koje se bore mladi komunisti. Ali, mnogo što nisam još znala. Sve sam to rekla drugovima i oni su me shvatili. Tada su me drugovi predložili da stupim u SKOJ, no ja sam to ipak odbila, verujući da za to nisam još dorasla.

Januara 1943. godine odlazim na sanitetski tečaj u Mrkonjić Grad. Jednog dana komesar tečaja, drugarica Marjana — Dalmatinka, držala je nastavu. Objasnjavačica je kakav treba da bude SKOJ-evac. Shvativši šta to znači i za mene, zažalila sam što nisam bila SKOJ-a, pošto sam se već sposobnom da prihvatom te obaveze.

Kada sam završila te aj i kad je trebalo da se vratim u jedinicu, Marjana mi je pružila potvrdu na kojoj je pisalo da sam lan SKOJ-a. Bila sam presre na. Kad sam se vratila, hvalila sam se u eti, a drugovi su me za u eno gledali, jer su znali da sam nedavno njihov predlog odbila. Imala sam tada nepunih 18 godina života.

CELAR JELKA

Posle oslobojenja Tesli a ubrzo je došlo do intervencije njemačkih snaga. Bio je mesec januar 1943. Bilo je hladno da je sve ledilo. Ja sam bila slabo odevena. Spremili smo nadiranje Nemaca. Bila je noć, svanućem, kada smo pretrali prugu u blizini etnika. Htjela sam da preskočim jednu ogradi (plot). Suknja mi se zakačila. Etnici su me videli, ali nisu pucali, jer su želeli da me uhvate živu. Kada su to drugovi primetili, otvorili su vatru na etnike, a jedan borac se povratio i kundakom udario, slomio plot, tako da sam bila posle toga slobodna.

Kada je svanulo dolazimo u jedno selo. Dobili smo zadatku da napadnemo Nemce na kosi severno od Teslija. Zima, sneg a ja polu bosa. Curgus Rade, puškomitrailjevac, psuje. Govori, ako mi moramo, zašto žene to da trpe. Bio je izvanredan drug. Isekao je oškove od svog šatorskog krila i dao mi da zamotam noge.

Došli smo do pruge, koju smo trebali preći, pa onda krenuti na kosu. Svi još nismo bili prešli, a neko je povikao: »Evo voza«. Polegli smo misleći da će voz da prođe, ali je voz stao baš tu ispred nas. Ocenili smo da je došla smena jedinice koju smo trebali napasti. Morali smo pritajeno ležati sve dok nije izvršena smena i dok oklopni voz nije krenuo za Tesli. Tu, na mrazu, je dosta drugova promrzlo, između ostalih i ja, jer ležali smo i mirovali skoro puna dva sata. Drugovi su me izmasirali da bih se mogla dići. Ekali smo znak raketom za napad. Privukli smo se pod same bunkere. Curgus Rade spustio je puškomitrailjez i po evo da baca bombe u bunker, dok sam ja ležala niže njegovih nogu. Došlo je do žestokog okršaja. Ni danas mi nije jasno, da li su mu vratili bombu, ili mu je ona eksplodirala valjda još u ruci. Oko nas stvorila se tama. Rade je ležao u krvi. Povukla sam ga za

noge u zaklon i zatim izvukla njegov mitraljez. Dok sam ga previjala, rekao mi je: »Jelo, ništa ne vidim i ne mogu micati prstima«. Ja sam ga tješila da to od prašine ne vidi, a da su mu se ruke smrzle od zime. Na žalost, Rade je ostao bez jednog oka i obe šake. Došao je komandant Triki Savo i upitao: »Kako si Rade?«. »Druže komandante, ako je Tesli u našim rukama onda je sve u redu«.

Se am se, kada smo oslobodili Tesli, postrojeni su sa jedne strane bili partizani, a na drugoj zarobljenici. Komandant Triki kazao je da se obu emo. Prilazili smo zarobljenicima i zamjenjivali ode u. Kada je došao red na mene, o-bukla sam bluzu, šinjel i cipele. A šta sad da radim sa suknjom. Nisam mogla muškarcu, makar on bio i domobran, da dam suknu. Ponovo smo postrojeni. Komandant Triki izvršio je smotru. Kada je video da sam u suknnji, upitao je: »Sto mu Jelo nisi dala suknu, jadna ne bila«. Odgovorila sam da to nisam mogla uraditi. Komandant naredi da nadu somot ili nešto sli no u Tesli u i da sašiju pumparice za drugarioe, jer to je bolje od domobranksih pantalona.

KOŠPI -BULATOVI MARA

MOJIM KRAJIŠNICIMA—PROLETERIMA

*Draga moja, venac mi opleti,
pošalji ga Drini i Neretvi.
Tu je palo na valove krvi,
izginuše proleteri prvi.*

*Majko moja, venac mi opleti,
pošalji ga Sutjesci i Neretvi.
Tu je palo na valove krvi,
tu su pali Krajjišnici prvi.*

*Sestro moja, venac mi opleti,
pošalji ga Unji i Sani.
Tu je palo na valove krvi,
tu su prošli Krajjišnici prvi.*

ULIBRK ZORA

Zadržali smo prodor Nemaca na Makljenu u odsutnoj bici za ranjenike. Tog februarskog dana 1943. godine, naš Treći bataljon vodio je tešku borbu sa Nemci-ma. Sneg je bio velik, a mi umorni i iscrpljeni. Ali, naši su se borci žilavo borili.

Ležala sam u snegu dok su se vodile teške borbe. Ko zna kuda su mi lutale misli, kada su me pozvali da previjem ranjenog borca. Kada sam mu se privukla, oko njega se sneg crvenio od krvi. Prepoznala sam ga. To je bio Nikola Glišić. Bio je nemo an, jer je rana bila teška, a Nemci u neposrednoj blizini. Bez razmišljanja o bilo kakvoj opasnosti, prisutnija sam previjanju Nikole, ali povremeno sam bacala pogled prema nema kim položajima. Odjednom ujem pucanj iz pištolja, okrenula sam se i ugledala nema kog vojnika, verovatno da je bio neki starešina, kako drži uperen pištolj

prema nama i ga a pravo u nas. Tog momenta sam se bacila u sneg. Primetivši da se sa mnom nešto dešava i videvši Nemca u našoj neposrednoj blizini, drugovi na njega pripucaše. Puca se i dalje, a ja smognem dovoljno snage da Nikolu izvu em u zaklon. Ali moja radost što izvukosmo žive glave, nije dugo trajala. Nikola je ubrzo poglegao ranama. Tako ostasmo bez još jednog odli nog druga i hrabrog borca.

OKOVI -LAZI MARA

U martu 1943. godine, na Neretvi iz Centralne bolnice, otišla sam u 3. Krajišku brigadu. Nakon teških borbi i gladovanja izme u Konjica i planine Prenj, krenuli smo u ofanzivu. Stigli smo do reke Lim. A onda je sredinom maja otpo ela poznata Peta neprijateljska ofanziva.

Nalazili smo se negde u Grnoj Gori. Ugledala sam jednu pe inu i zamolila mog vodnog delegata 1. ete Nikolu Bodirožu, da u em u pe inu i prilegnem, jer sam se ose ala loše. Nikola se sa tim složio i ja sam se uvukla u pe inu. Bilo je hladno, a ja sam bila oskudno odevena i obuvena. Spustila sam se u jedan ošak i odmah zaspala. Nakor kra eg vremena, eta je krenula, a moj politdelegat voda je zaboravio da me pozove. Kada sam se probudila i izašla iz pe ine, oko mene nije bilo nigde nikog. Tada je naišao jedan seljak. Ona ko zbumjena, povikala sam: Stoj-lezi, što je taj ovek odmah i u inio. Pitala sam ga kuda ide. On re e da je vodio partizane, pa se vra a kolibama. Zamolila sam ga da mi po kaže taj put kuda je vodio partizane. On je pristao. Krenuli smo i naišli na Nemce. Gorele su vatre, bila je no . Trebalо je pro i izme u vatri. Seljak mi je rekao kuda se mogu prvu i i napustio me. Ja sam, puze i, krenula kroz položaj, izme u vatri koje su bile na brežuljcima. Prikovana za zemlju, puzila sam i provla ila se duže vremena. Ula sam njihov razgovor. Kada sam se od njih udaljila, digla sam se i krenula U pravcu u kome su otišli naši. Tek tad, kad sam se sasvim slu ajno nakašljala, nema ki stražar je pustio nekoliko metaka iz «Šarca» u mom pravcu. Tek tada me je obuzeo strah, kakav do tada nisam nikada u borbi doživel a. Trala sam. ali

sam strogo vodila ra una da ne menjam pravac u kome me je onaj seljak usmerio. To je bilo jedno veliko brdo, ali ne posumljeno, što se u no i nije moglo videti.

Brzo i sretno sam dospela do ete. Bodiroža je priznao da je na mene zaboravio, jer je eta hitno krenula zbog pojave Nemaca na pravcu njenog povla enja — izvla enja iz borbe.

MILUNOVI -RODI BOSILJKA

Išla sam po teškom trnovitom putu kao Skojevka od Trubarja do Treće Krajiske brigade, da bi marta 1943. godine postala njen borac. Moja sestra Jela nalazila se u brigadi. Doznala sam da je teško ranjena. Ta me je vest jako potresla. Rešila sam da, po svaku cenu, pronaem sestruru.

Otpoela je etvrta neprijateljska ofanziva. Od Komande mjesta u Drvaru dobijam dozvolu da mogu krenuti za bolnicom u potrazi ranjene sestre. Centralna bolnica je veotisla u pravcu istoka. Krenula sam ka Glamo u i stigla u jedno selo. Tu sam nešto pojela. U ovom selu našla sam bolnicu. Preko poznatih drugarica doznala sam gde se nalazi moja sestra i ubrzo sam je pronašla. Kada me je Jela vidjela, onesvestila se. Tu no ostala sam sa sestrom i ujutro sam krenula nazad ka Drvaru. Me utim, usput susreem odbornika, koji me obaveštava da moram krenuti nazad sa izbjeglicama iz Banije, Korduna i Bosanske Krajine. Kada sam vidjela da nema povratka u Drvar, skinula sam cipele i najve om brzinom krenula da stignem bolnicu. Kada sam je sustigla, prikljuila sam se istoj. Krenuli smo ka Duvnu, a zatim ka Zapolju. Zima, susnežica — idemo po bespu u, to je bila strava i užas. Bolni arke su se vraale po nekoliko puta da pomognu ranjenicima da krenu dalje. Stigli smo do koliba, smestili se na prenoište, ali bez hrane, vode, sanitetskog materijala.

Na putu sam dobila temperaturu. Bolni arke mi rekoše da je to tifus, ali ja sam i pored toga ostala pored sestre Jele.

Teško je verovati da je to moguće, nedeljama izdržati na golim nosilima i to sa oskudnim pokrivaćem, najviše pod vederim nebom. Ali, izdržavali su to ranjenici bez reči, sa puno razumevanja i strpljenja. Ne previjene rane nagrizaju crvi, vaške ispod zavoja, gips, a uz sve to, više gladni nego siti. Avioni mitraljiraju i sipaju svoj teret. Iza sebe ostavljaju pustoš. Cesto puta se događalo da ranjenik zadobije nove rane još dok leži na nosilima.

Kada smo stigli do Jablanice, susreli smo borce Treće Krajiskog brigade. Mnogi nas prepoznaju. Hvataju nosila i prenose Jelu preko Neretve.

Mnogi su ostali na tom, dugom, putu. Jela je imala sreće da je sve to preživela i vratila se u Krajinu, a zatim u Italiju na lejenje, a ja sam, tu na Neretvi, sa većim brojem žena i djevojaka otišla u Treće Krajisku brigadu, moju brigadu.

or e Andrejević — Kun: »Partizan«

BEJZA KAMILJAGIC

Naš se etvrti bataljon nalazio blizu Kalinovika u zaštitnici bolnice. Danju smo bili na položaju, a no i smo provodili u selu. Selo je bilo pro etni ko, pa su nam rekli da ne smemo ništa tražiti, niti za hranu uzimati, ako nam oni sami ne ponude. Tu smo ostali nekoliko dana. Niko ništa nije nam nudio. eta je spavala u jednoj štali, a iza štale se nalazila jedna prostorija, gde je bila smeštена živina. Vrata su bila otvorena, a kokoši se poredale jedna do druge. Gledali smo ih, ali...

Jedne no i predložila sam Draginji Kopanja da uzmemo jednu koku i ona se sa tim složila. Tog trenutka smo zaboravile, kako smo stajale u stroju brigade kod Bora kog Jezera, kada je itana smrtna presuda dvojici boraca iz naše brigade, baš zbog ovakvog prestupa.

Kada su drugovi zaspali, nas dve smo ustale i izašle. Draginja je uvala stražu, a ja sam prišla i prvoj koki, po redu, zavrnuila šiju da se ne oglasi, zatim potr ala u dolinu, makazama otsekla vrat-šiju, jer nisam imala nož, i po elu upati perje dok je kokoška još bila topla. Draginja mi je pritekla u pomo . Po povratku u štalu, stavile smo torbu, u koju smo stavile kokoš, više glave, ah tada smo osetile miris, pa smo torbu stavile niže pored nas i pokrile je.

Osvanulo je sun ano jutro i eta je krenula na položaj. Prolazili smo preko potoka i ja sam nešto zaostala. Dok je stoka pila vodu, sagla sam se, makazama rasekla kokoš i isprala je. Stigla sam kolonu. Kad je kolona stala radi po dužeg odmora, prišla sam Nikoli Bodiroži, politi kom delegatu voda i zamolila ga da se nas dve odvojimo da birkamo vaške.

Udaljile smo se iza brda, naložile malu vatru i po ele pe i kokošku. Ve smo bile pri kraju, kad nai oše neprijateljski avioni »-Štuke«. Malo smo se uznemirile. Pratimo let aviona, kad ono, vatra se proširila uz bori . Brzo sam zgrabila ebe i po elu gasiti stablo, a Draginja je oko drveta nogama gazila, tako da smo uspele vatru ugasiti. Koku smo skoro svu pojeli, ostalo je nešto malo. Pokupili smo preostale par i e mesa i krenule u etu. Niko ništa nije primetio.

I tako je tajna o koki sa uvana sve do kraja rata.

PETROVI -MAJSTOROVI BOSA

Na Sutjesci sam ranjena po drugi put. Jedan drug me je poveo. Morao je da me ostavi da bi uhvatio vezu sa e-tom. Na sve stirane je gorelo. Jedinica je otišla sa borbom, a k meni niko nije dolazio. Iznemogla i gladna ostala sam sama u šumarku oko šest nedelja. Ležala sam iscrpljena od temperature i gladi. Hranila sam se sa onim što sam našla u neposrednoj blizini — mahom bukov list i cremuša. Jednog dana pojavio se jedan seljak sa puškom o ramenu i redenicima. Pomislila sam, svemu je kraj. Iznemogla i slaba, nisam mogla izustiti ni re kada me je pitao jesam li parti-zanka. Kad sam mu potvrđno odgovorila, seljak me je poveo u selo, nahranio i predao Mostarskom bataljonu.

Drugovi, iz Mostarskog bataljona, su me ostavili kod jedne žene u selu Borci. U selu se nalazilo još partizana koji su stigli sa Sutjeske. Upoznala sam se sa drugaricom Jelenom-Sarajkom i još jednim drugom. On je bio komandant bataljona u Sedmoj Banijskoj brigadi. Bio je bez noge. Cesto me obilazio, da vidi kako se oporavljam. Jedne no i uhvatiла ga je grupa etnika, vezala mu kamen oko vrata i bacila u Bora ko Jezero. Iste no i stradala je i drugarica Jelena.

Jednog dana, tu u blizini, srušio se jedan nema ki avion. Nemci su odmah pohitali iz Konjica. Doma ica se usplahirila, brzo me obukla u selja ku haljinu. Na glavu mi je stavila crnu maramu i dala dete u ruke, tako da sam spašena. Kada sam se oporavila, drugovi su me uputili na viši sanitetski kurs.

BEJZA KABILJAGI

Bilo je to negde na Celebi u, u prvim danima Pete ne-prijateljske ofanzive. Tražimo travke i jedemo ih. Odjednom kraj zida sruštene ku e, dok smo u pokretu, u gladnoj i umornoj koloni, ugledala sam bokor zelene mlade koprive. Privukla me nekom neopisivom snagom. Odmah sam se iz-

dvojila iz kolone i pošla prema njoj da je uberem. Ra unala sam, kada budemo na odmoru i naložimo vatu, obari u kopriju u aluminijskoj porciji i podeliti je sa ostalim. U trenutku kada sam izlazila iz kolone, Mirko Ševo povika:

»Beži Bejza, tamo je opasno, mogu da nas vide. Požuri, ima mina«.

Moj tužni, izgladneli pogled, dugo ostaje na bokoru mlađe koprive. Odjednom, na to mesto pada granata i zeleni bokor pretvara u zemlju i kamen, ili je to bila predstava stvorena u mojoj mašti.

Izme u Sladojevog bora i Celebi a, upadam u neko blato. Toliko sam nemo na, da više noge ne mogu da vu em. Tonem sve dublje. Blato nije duboko, ali sam potpuno nemo na. Kolona odmi e, a ja vi em, zapomažem. Prilaze mi Mirko Ševo i Vlado Kukolj. Hvataju me za ruke, izvla e i vuku prema koloni. Da mi drugovi nisu pomogli, možda bih se izgubila od kolone, a samim tim i stradala.

Sutra dan, na Ze evom Brdu, vodimo kratku, ali žestoku borbu. Tu emo se sa Nemcima prsa u prsa. Mnogo je mrtvih. Kompletnu etu Nemaca potukao je iz zasede naš etvrti bataljon. Juna ki gine naš desetar Rade Curgus, pa skojevci Baji Vioo, Egelja Miladin i drugi. I u ovakvoj situaciji ponekad me, pored gladi i umora, spopada že . Nigde u planinskim visinama vode. Nigde da nai em na nju. Tražim je na sve strane, ali je nigde nema. Odjednom vidim: u blatu, na kozoj stazi, otisak, žu kasta voda od nedavnih kiša. Brzo se bacam na zemlju i pijem. Pijem sve dotle dok mi u usta ne po e gusto, smolasto blato.

I pored svega toga, borba se nastavlja.

KRNETA-GRUBOR JELA

Po etkom 1943. godine kre em sa Centralnom bolnicom ispred neprijateljske ofanzive. U SKOJ-u i NOP-u sam od ustanka 1941. godine. Dobili smo zadatak da nosimo ranjenike, jer je otpo eli ofanziva.

Moj otac, Nikola Grubor » i «, bio je komandant Prvog ešalona bolnice, a Lazo Srđi komesar. Put od Bosanske Krajine do Crne Gore bio je više nego trnovit. Neprijateljski avioni bombardovali su nas ko zna koliko puta ali ipak os-tajalo se živo. Ovog puta teško je bombardovan Zabljak. Me-u puginulim, bio je i moj otac Nikola. Vest o ovoj smrti za mene je bio najteži trenutak u mom životu. Možda zbog toga, što se to desilo u najtežim okolnostima i po mene samu. Rat, neizvesnost koju on nosi sa sobom, a ja ostala sama, daleko od mog rodnog Drvara. Da, razmišljala sam i drugi su sami, ali ne i usamljeni. Oca sam sahranila. Oseala sam se nekako jaka, dok je on bio živ. Ah, u novonastaloj situaciji, za mene nije bilo druge, nego nastaviti put kojim sam pošla.

Kod Šepan Polja odvajam se od Bolnice i bez i ijeg odobrenja odlazim u 3. Krajišku brigadu. U brigadi sam se prosto preporodila. To drugarstvo i ti odnosi, iskivaju se samo u teškim uslovima života. Sa brigadom sam prošla kroz mnoge golgote, ali svaki novi dan u redovima njenih boraca, za mene je bio i novi podsticaj za borbu. Bila sam teško ranjena, upadala u teške situacije, ali briga boraca brigade o meni nikada nije izostala. Kao referent saniteta u eti i u bataljonu, tu nežnost i brigu, tu drugarsku ljubav, uzvraala sam ranjenom i bolesnom drugu, ranjenim i bolesnim borcima sa punim zadovoljstvom i ponosom na brigadu koju sam volela iznad svega.

BLACA-TRAVAR MILKA

Januara 1943. godine, kolona ranjenika je krenula prema Oštrelju. Teže ranjenike prebacili smo vozom na Mlinište. Odre ena sam da idem sa jednim ešelonom u selo Glavice. To je bilo etni ko uporište. Smestila sam ranjenike. Hrane nismo imali. Dogovorila sam se sa ranjenicima da po em u

selo i tražim nešto za pojesti. Nešto sam sakupila, za ru ak i ve eru. Ešelonu se prikljuila jedna devojka, koja je bila stalno uz jednog ranjenika, govore i da joj je to brat. Kada smo stigli do Zelengore, on je ve hodao, pomažu i se štakama. Devojka je oslabila od napora. Kasnije smo doznali, pa i shvatili, zašto ju je on štitio i uvek zvao u saonice, dok je bio nepokretan. Bila je poodmakla sa trudno om. Bila mu je veronica, a ne sestra, kako se predstavljala. Oboje su bili iz Podgrme a. Njoj je bilo ime Milka.

Stigli smo do Pive. Tu se nalazila 'ogromna pe ina, gde smo smestili 40 ranjenika, izme u ostalih i Niki Vukicu. Bi la je teško ranjena u glavu. Došla je svesti, izvukla se i krenula u neizvesnost. Kasnije smo i mi krenuli u nepoznato.

Dok smo se kretali kroz Zelengoru, naišli smo na jedan proplanak, gde su nas sa ekah etnici. Kada sam ih ugledala, zanemela sam. Zarobili su nas. Postrojili su sa jedne strane ranjenike, a sa druge bolni arke i po eli proveravati nacionalnost. Po eli su nas ispitivati. Na sva pitanja sam utala, jer zaista nisam mogla progovoriti. Jedan kapetan je upitao one oko sebe »Sita da radimo?«. Prišao je i udario me. Ones vestila sam se. Kada sam došla k sebi, ve je padao mrak. Oko mene su ležali pobijeni drugovi i drugarice. Krenula sam prema jednoj kolibi, u kojoj sam našla mrtvog partizana. Tu sam zano ila.

Izjutra sam krenula dalje. Išla sam celi dan, gladna i iz nemogla. Naišla sam na jednu ženu, koja je okopavala krompir. Žena mi je rekla da su ranjenici postreljani, a da je jedna žena rodila dete i umrla u žitu. To se dogodilo u selu Borik. Dala mi je sukiju i maramu. Bila sam bosa, a rana curi.

Krenula sam dalje i došla u jedno mešovito selo. Primio me jedan doma in, zvao se Ihja. Kako sam išla bosa po bespu u, noge su mi otekle, te više nisam mogla dalje. Rekli su mi da se ne bojam. Previjali su mi repuh na noge. Tu sam ostala izvesno vreme.

Kada sam ozdravila, uvala sam stoku. Zapnetila mi je opasnost, kada su u selo po eli dolaziti ustaške patrole. Doma in me je zamolio da napustim njegov dom. Nije bilo druge, nego ponovo krenuti u neizvesnost.

I tako sam krenula dalje. Jednog dana u susret mi se primicala kolona Nemaoa. Pritajila sam se ispod staze, kuda su prolazili. Kada su prošli, krenula sam dalje. Usput sam nai-lazila na obane, koji su mi davali po nešto za jesti.

Došla sam do jedne kuće na brdu. Doma in me prihvatio. Već eraša sam, zanoila i izjutra krenula dalje. Dolazim opet u jedno selo, u kome ostajem dva dana. Imali su omladinsku organizaciju. Jedna omladinka mi je rekla da odmorim, ali sam se bojala, pa sam tražila da mi pokažu put kuda su otišli partizani. Devojka me dovela do šume a dalje sam išla sama. Na svaki par koraka, osluškivala sam.

Izašla sam iz šume na proplanak i ulila žagor. Oprezno osluškujem i na svaki sušanj se okrejem. Ujem oslovljavanje sa »druže«. Ne verujem svojim ušima. Kada sam bila sigurna da su to naši, povikala sam: »Drugovi, partizani« i potrala prema njima. Bila sam presretna. Tada postajem borac Druge dalmatinske brigade, jer sam naišla na borce te brigade.

CULIBRK ZORA

15. maja 1943. godine, prvi dan Pete neprijateljske ofanzive, kod Bijelog Polja na Limu, vodili smo celu nošborbu sa Nemima. Tek ujutro, naš Treći bataljon se povukao, jer su se pojavile veće formacije neprijatelja.

Ostala sam sa dva puškomitralsca i dva pomornika kao odstupnica, da štitimo dok prođe eta kod Slijepac Mosta. Nemci su jurišali. Puškomitralsčak Svetko Culibrk je ranjen. Pojurila sam ka njemu, a on mi je: »Bježi nazad Zoro«. Aktivirao je dve bombe i bacio ih na Nemoe. Ja sam mu privršala i povukli smo se u mrtav ugao, a on mi je rekao: »Zoro, povedi me u etu«. Ja sam to i pokušala. Na domakuete umro nam je na rukama. Svetka smo svi žalili. Bio je dobar drug i prava junina u borbi.

EKIC NEVENKA

Posle borbe na KOŠUTU u Petoj ofanživi, teško sam se razbolela od pegavog tifusa. Ostavljuju me na slobodnoj teritoriji u Šekovi ima (Isto na Bosnu). Morila me že, sanjala sam vodu i mleko. Kada bi došla sebi, plakala sam i pitala se gde je moja brigada. Jednog dana kroz selo su prošli partizani. Oni su me upozorili da bežim jer nailaze Nemci. Poveli su me do bolnice i tu ostavili. U tom trenutku nisam znala ija je bolnica. Zbog nailaska Nemaca, izvršili smo pokret. Kada sam došla do ceste, zaostala sam sa tri drugarice. Sa nama je bio i jedan drug. On je bio komandant bataljona i ostao je bez noge. Bila su i još dva tifusara. Lutali smo kroz šumu i došli do jednog sela, gde su nas zarobili etnici negde oko Zlog Sela na Majevici. Tu su nas maltretirali i ismejavali, ali izgleda nisu smeli da nas ubiju. Ostala sam u selu kod nekog seljaka.

Majevi ki terenci bili su obavešteni o ranjenoj grupi proletera, pa su, preko skojevske organizacije, organizovali akciju da se prebacimo na slobodnu partizansku teritoriju. Kada mi se pružila prilika da izaem u vo njak, povezala sam se sa Desom Petrović. Prebacila me je, preko Slavka Jankovića, u Makovac kod Lopara. Smestili su me kod seljaka Mitroševića da se oporavim. Dali su mi novu uniformu i oružje. U leto 1943. godine, rasporena sam u Majevački partizanski odred.

TADIC MILKA

Brigada je stigla u Foački mostobran. Peta ofanživa je bila u toku. Bio je 24. maj. Dobili smo zadatak da zauzmemo jedno brdo ispod Zečevog brda. Ne znajući da se sa druge strane penju Nemci, išli smo sporo. Ispred mene je išao mitraljezac Jojiga Knežević. Bio je mlađ, još ni 20 godina nije imao. Izašli smo na plato. U prvi trenutak gledali smo se sa Nemcima o i u o i. I jedni i drugi bili smo iznenadeni. Nemci su vrvi otvorili vatru Knežević je pao. Smrtno

je pogoten dok je postavljao nogare da bi nišanio. Pao je i injegov pomožnik. Povukla saim mitraljez, jer se srušio na mene. Spustila sam se sa mitraljezom niz brdo. Drugovi su rekli, da bi trebalo videti da li su Kneževi i njegov pomožnik živi. Niko se nije javio osim mene, pošto sam znala mesto na kome su ostali. Bila je mesećina, video se kao po danu. Nemci su se malo povukli. Došla sam do drugova. Objica su bili mrtvi. Kneževi je ležao sav u krvi, izboden po licu. Verovatno su ga Nemci našli još živog, pa su ga svega izboli. Uzela sam njegovu torbicu da bi dokazala da sam se ispela na vrh brda i saopštila sudbinu ove dvojice hrabrih borača. Spuštala sam se, šušanj je šuštao, grane su pucale ispod mojih nogu i Nemoima otkrivali moje prisustvo. Oni su u tom pravcu pucali i osvetljavali teren raketama. Ali srećom, prebacivali su preko mene. Srećno sam se vratila u ettu i obavestila komandira da su obe druga mrtva.

CIGANOVIC-RADAN MILICA

Prvi dan Pete neprijateljske ofanzive. Ceo etvrti bataljon bio je postavljen u zasedi na putu Kolašin—Mojkova, od mosta na reci Lim do Mojkovca. Iznenadili smo Nemce. Velik broj Nemaca je ubijen. Zaplenili smo mnogo oružja i ratnog materijala. Ukrzo je neprijatelj dobio pojačanje sa tenkovima. Sa svojim vodom nalazila sam se u neposrednoj blizini mosta. Borba je ponovo otpočela, silna i žestoka. U tom silnom okrušaju, aktivirala sam dve ručne bombe i bacala sa obe ruke. Neprijatelj je strahovito tukao iz artiljerijskih oružja, bombardovao i mitraljirao iz aviona. Lomila su se stabla. Šuma je bila ovijena dimom, barut je mirisao na sve strane. I pored ovako teške borbe, sa malo žrtava, bataljon je postigao velik uspeh. Ali, vremena nije bilo da pokupimo plen rasturen na bojištu. Morali smo da se povučemo. U povlačenju naterali su nas, pa smo morali da gaziemo reku Lim. Tada sam bila slaba i iznemogla, reka me je vukla zajedno sa mitraljezom. Jedan me drug pritisckao za kundak samo da se održim i tako sam prešla reku.

NIKI VUKICA

Bila sam ranjena na Popovom Mostu. Tu sam ostala i drugovi su me, tek sutradan, pronašli i izvukli. Brigada me je predala u bolnicu. Ranjenici, i ja sa njima, su smešteni u jednu pe inu, koja se zvala »Golubnjak«. Prilaz ka njoj bio je jako strm. Morali su nas podupirati kamenjem i drve em da se ne srušimo dole u provaliju. Bila sam teško ranjena u glavu. Temperatura me savladala. Kvasila sam usta urinom. Oko mene sve nepokretni ranjenici, bez nogu, ili su u gipsu, a neki su i u komi. Sa nama je bolni ar i etiri bolni arke.

Došla sam malo k sébi. Izašla sam sama iz pe ine. Bolni arke su izvukle par drugova koji su mogli staiti na noge. Kre emo kroz šumu. Izgubili smo bolni arke koje su pošle sa nama. Od iznemoglosti, jedan po jedan od ranjenika je zaostajao, tako da sam ja ostala sama.

Tišina je vladala šumom, samo se po koja ptica ula. Izgubila sam svaku orijentaciju. Nisam znala koji je dan a ni mesec. Jela sam što sam našla na putu: cremušu, bukov list, ljutiku, sve na šta sam naišla.

Jedne no i, mesec je prosipao svoju svetlost. Odlu ila sam da idem dalje. Spazila sam na suprotnoj strani puta vatru. Rešena da ispitan da li su to možda naši, spustila sam se u dolinu. Tu nai em na izobilje cremuše. Nabrala sam puna nedra i to sa jednom rukom, i krenula dalje ka vatri. Kada sam došla bliže, osetila sam miris pe enog mesa. Pritajila sam se i osluškivala. Ujem jedan re e:

»Daj to drugarici.«

Još sam ekala da ujem razgovor. Kada sam bila sigurna da su to naši, krenula sam iz zaklona prema njima. Jedan drug je povikao:

»Stoj !, Ko je tamo?«.

Rekla sam: »Ranjenik.«

On je odgovorio: »I ovde ranjenici.«

Tada sam se pojavila. Pored vatre sedela su tri druga i jedna drugarica — Milica Biuković, a drugovi Mate, Jozo i Jure.(prezimena se ne se am, znam da su Dalmatinci). Pored njih ležala je mazga, već u raspadanju. Drugovi su gulili kašikom meso sa kostiju i pekli ga na vatri. I ja sam im se pridružila. Kada su videli moja nedra, upitali su me šta nosim. Rekla sam da sam naforala cremuše za put, izvadila sam je i odmah smo je pojeli.

Izjutra krećemo dalje, ali se pri polasku opet spuštamo u dolinu da naberemo cremuše za put. Krenuli smo kroz šumu. Kada bi stigli na istinu, krili bi se do mraka. Izbegavali smo naseljena mesta. Tako smo, s noge na nogu, zajedno putovali više od mesec dana, a da nismo znali gde smo.

I tako jednog dana, iza eme iz šume na proplanak i ugledamo malu, belu, kuću. Odlučili smo da neko od nas ode do domaice, koja se videla ispred kuće. Pala je odluka da pođem ja. Kada sam stigla pred kuću, žena je cepala drva. Rekla sam joj da tražim so, da sam se izgubila i da sam gladna. Ušla sam u kuću. Ona je stavila na sto šerpu sa mlekom i žganjeima. (Tada sam prvi put uđala tu režganjid. Kod nas to zovu — pura.)

Zamolila sam je, ako dozvoljava, da pozovem društvo, koje je sa mnjom. »Dobrodušna« žena rekla je da ih zovjem. Drugovi su došli i seli da jedu. Dok smo sedeli i jeli, u kollevci je ležalo dete i plakalo. Ja sam ga malo ljaljala, ali se ono nije umirilo. Žena je za trenutak negde izašla iz kuće. Bilo mi je sumnjivo. Rekla sam drugovima da ostavimo mleko i da krenemo. Oni nisu pristali, već su nastavili i dalje da jedu mleko i žganjece.

Ustala sam i pošla ka vratima. Kad sam se pojavila na vrata, kuća je već bila opkoljena. Ustaše su stajale sa bazuonetima na puškama. Komandovali su: »Ruke u vis!« i tu nas zarobili. Odveli su nas na put i potapali u kola. Kada smo, nakon izvesne vožnje, izašli iz kola, videla sam samo zidine. Nismo znali gde smo. Kako smo izlazili iz kola, tako smo se morali skidati. Svlačili su nam košulje i jednog po jednog nekud odvodili. Više nikad nisam videla moje saputnike, niti znam kako su završili.

Bila sam sama u eliji. Dok je sat otkucavao vreme, ja nisam znala šta je to, jer u mom kraju — selu, ja nisam nikada to ulazila ni videla. No odmire a ja se grim na podu. Ula sam da je otkucalo dva puta. Ne spavam, tresem se od groznice i straha. Znam, nalazim se u ustaškim rukama, o ekujem najgore. Klju se okreće u vratima i ulaze dvojica ustaša. Jedan otkopava šlic. Ja plaim i vi em, nemojte bratio, bolesna sam. Jedan kleknu, a ja i dalje molim. Ustao je iz klete eg stava i lupio me izmom. Mislila sam da mi je utroba provaljena. Tukli su me, bacah, šta sve nisu radili. Sva sam bila u krvi.

Ustaše odlaze. Ne znam kako sam doekala jutro. Odvode me na saslušanje kod podstožernika Serti Ive i pukovnika Matege. Postavljali su mi razna pitanja. Na sve odgovaram: »Ne znam«. Za svaku ovaku reč, dobila sam udarac. Dolazili su i psiholozi. Na kraju su me ostavili. Za obrok su mi donosili preslanu orbu, koja je izazivala že, a vodu su mi uskrali. Iz rane su mi ispadali crvi.

Jednog dana predali su me Nema koj komandi. Smestili su me u bolnicu na Rebro. Tek tu saznam da sam u Zagrebu. Primile su me asne sestre. Odmah su me uredile, okupale i ošišale. Lekar me odveo u ambulantu, gde prvi put dobijam strunu lekansku pomoć. Ležala sam sa ostalim bolesnicima, a stražar je stajao pred vratima.

Kada sam prizdravila, šalju me u Nema ku — Hajlterberg, logor Hasag. Dugo ne ostajem u logoru. Rasporena sam na rad kod jednog Nemca. Radila sam u vešernici.

U domovinu se vraćam po završetku rata.

Kada sam pala u ropstvo, imala sam 17 godina. U SKOJ i KPJ primljena sam 1942. godine. Od te godine, pa do ranjavanja, sam u Trećoj Krajiškoj brigadi, u kojoj sam kao bolni arka bila tri puta ranjena.

KURIDZA-TRIKI BOSA

Negde u kanjonu Tare ostala sam kao ranjenik u Centralnoj bolnici. Bili smo svesni da je naša sudbina zape-

ena. Mirno smo je primili, jer je to situacija nalagala. Niko se nije bunio, niti protestovao. Hrabrili smo bolni arke i govorili im da spašavaju život. Mirno smo posmatrali etnike u strelja kom stroju kada su nam prilazili. etvoria su zaostala i po elu redom tu i ranjenike kundacima i ubijati ih. Tada su ubili ranjenog borca, Branka Srdića, kojeg sam poznavala. Prišao mi je jedan mlađi etnik i zamahnuo da me udari, ali ga je drugi sprečio. Prišao je i upitao me: »Kako se zoveš?« Gutala sam, a on je i dalje ponavljao. Izneviralna sam ga i on je zamahnuo da me udari. Tada sam rekla da se prezivam Triki i da sam iz Bosanske Krajine, borac 3. Krajiške brigade. Ponovo me je upitao: »Cija si?« Odgovorila sam da mi je brat Tihomir Triki. Rekao je: »Hodješ li da počes da te spasem?« Mada nisam to želela, poveo me je u jednu kuću. Obratio se doma i rečima: »Uvaj je, ne smi joj faliti dlaka s glave!« Tu sam ostala nedelju dana. Doma ica me je negovala. Preko dana ležala sam u vognjaku. Jednog dana, vidim, preko brda ide kolona. Kako su se približavali, sve sam više imala nade da su partizani. Kada su se približili, povikala sam: »Drugovi!« Oni su mi pritrudili i pomogli mi da preskočim ogradi. Bili su to borci 7. Krajiške brigade.

CULIBRK ZORA

Posle Mojkovca, u početku Pete ofanzive, ispod Sinjaljevine, vodila se žestoka borba. Rušila su se stabla od eksplozije granata. Tada nam je došlo nekoliko ranjenika i tifusara iz bolnice. Došli smo do jedne kolibe, gde smo zanoili. Drugovi su me odredili da pripazim na bolesne. Izjutra izvela sam ih iz kolibe. U susednoj kolibi bila je nameštena kuhinja. Krenula sam da donesem vode. Ispred kolibe nalazi se jedan hrast, oko kojeg je bio ograđen tor. U toru se nalazio desetak ovaca i jaganjaca. Izlazila sam iz kolibe noseći dve porcije vode. Odjedaredi su nadletele tri aviona »Štuke«. Potrala sam pod hrast. Na grani su visile sirove ovce i jake kože, povukla sam ih na sebe i u nula. Na sve strane ulazila se detonacija. Kada se sve smirilo, izvukla sam se ispod koža i mrtvih ovaca. Od kolibe ni traga, samo krater od bombe. Sve je bilo crno od gari i eksploziva. Meni ništa.

NEŠOVIC MILENA

Savladao nas je san, zbog kojeg smo mogli platiti životom. Celi dan smo držali položaj gladni i mokri. Zbog kiše sklonili smo se u jednu uvalu ispod stene. Kako je nastupila no, mi smo zaspali. Naš se, Treći, bataljon povukao. Zamjenik komandanta bataljona Anelko Rodi »Bu oni«, zamjenik komesara Milovan Samardžija, Sretkina Triki, još jedan borac i ja, ostali smo.

Samardžiju je probudio šušanj i razgovor Nemaca. Skočio je, stavio prst na usta i budio nas. Mi smo se trgli. On je rekao: »•Nemci«. Na 10 metara ugledala sam Nemca sa mašinom da ide prema nama. Mi smo se povlačili nazad ispred strelja kog stroja Nemaca. Osetili su naše komešanje i ulo se jedno prodorno »Halt«. Ni danas nisam svjesna kako smo se izvukli. Tek pred zoru stigli smo bataljon na putu za Zelengoru. Niko u bataljonu nije ni primetio da smo zaostali, a niti znao šta nam se desilo.

JANKELIC DOBRILA

U vreme probaja na Sutjesci nalazila sam se u Centralnoj bolnici kao ranjenik — tifusar. Tada sam prezdravila. Drugovi su me odredili da ostanem sa jednom grupom teških ranjenika i da ekam vezu. Dali su mi i lozinku. Nad kanjonom Sutjeske spustila se noć. Kiša je, hladno je, a mi gladni i bosi, iznemogli, ekamo. Mislim da mi je ta noć bila najteža u životu. Utimo, niko nikom ništa ne govori.

Ujemo pucketanje grana. Prolazi neka vojska, Nemci, etnici? Naša nije, jer je ona davno tuda prošla. Utimo, zaustavljamo dah.

Protekla je noć u išekivanju. U zoru šapatom prenosi se veza: »Ko može neka krene«. Sedim pored druge Šobot Jandrije. Imao je tada 27 godina. Nepokretan je i nemo an. On je borac 1. bataljona. Gledam ga, srođe mi se steže, a on me pogleda i reče: »Idi«. I šta sam drugo mogla nego se spašavati. Krenula sam sa borcima, koji su nosili ranjenike. Priključili smo se brigadnom sanitetu 3. Krajiške brigade, na koga smo sasvim slučajno natrapali. Ostao je Jandrija i nije preživeo ovu strašnu golgotu kao ni mnogi drugi.

BEJZA KABILJAGI

Celu no idemo niz strmine prema Sutješci. U zoru izbijamo na obalu reke. Na sve strane prašte granate i bombe.

Ja sam dete reke. Ro ena sam i odrasla u Bosanskoj Krupi, na Uni, ali nikada se više nisam uplašila vode kao tada. Sutjeska je bila nadošla, nosi, u besu, sve uz huku. Nosi drvlje i kamenje. Idemo rame uz rame sa Maksom, Vladom Kukoljem i Mirkom Ševom. vrsto se držimo. Oni vi u:

»Ne boj se, drugarioe Bejza«.

Lanac ljudskih ruku odoleva talasima vode. Svi smo prešli i ja od tada više nikada nisam videla Maksu. Vlado i Mirko preživeh su rat.

im smo pregazili reku, odmah smo se bacili u zaklon i po eli da pucamo. Odozgo, od Tjentišta, Nemci su išli u strelja kom stroju. Do ekali smo ih ubita nom vatrom i spreili im prodom.

Idemo dalje u juriše, kroz obru , preko brdovite Zelen-gore. Sa mnom u eti bila je i Dragica Kovačevi , oli enje hrabrosti. Poginula je, kasnije, kod Livna 1944. godine. Milica Ciganović je bila komandir voda u susednoj, Drugoj, eti, po hrabrosti ravna svakom muškarcu. Banjac Vidica »Škember«, etna bolni arka, Draginja Kopanja i ja, pomo nici mitraljesca.

Nailazili smo na tužne prizore. Gore vatre pod drvećem, a uz njih poredani tifusari. Ogrnuli se nagorelim ebadima. Neki spavaju, neki zure u vatru, a neki u nas koji tuda prolazimo. Kao da su skamenjeni. Lica voštana, bleda, kao da su mrtva. Drugi pak puze, kreće u se u nekom pravcu, ni sami ne znaju kuda. Malo dalje, na drugom mestu, raznela je granata grupu tifusara. Na sve strane delovi ljudskog tela i ostaci par i a ode e.

Kolona brigade prolazi, žuri da odbrani još ono što se spasiti može, to je naš zadatak. Srođeni nam se kida što nemamo vremena da pomognemo ovim drugovima. Jedina naša pomo koju im možemo u tom momentu dati, jeste tu i neprijatelja, probiti obru i obezbediti prolaz hiljadama boraca, ranjenika i zbegova koji idu iza nas.

HOCEVAR-KOSOVAC MILKA

Nalazila sam se u bolnici kao ranjenik u bici na Sutjescd. Bili smo na okupu radi važnog saopštenja. Došao je komesar i kazao: -Cela bolnica ostaje i ovde e sa ekati druge jedinioe radi pratnje«. Dodao je: »-Brigade moraju krenuti u proboj, a i svako onaj ko može da se bori«. Slušala sam ga pažljivo dok je govorio. Na sve strane uje se borba. Pravi je pakao. Predložila sam jednoj drugarici da po emo u jedinicu. Ona je to odbila, govore i da e ostati u bolnici i tu sa ekati slobodu. Ja sam bila odlu na. Krenula sam stazom kojom je odjahaao komesar. Kada sam ga stigla, on ce okirenuo i upitao me kuda sam krenula kada bolnica ostaje.

utke sam nastavila da idem dalje. Imala sam sre u pa sam brzo našla Tre u Krajišku brigadu. Drugovi su me odmah primili i sa brigadom nastavljam dalji borbeni put.

Trebalo je izvršiti proboj kod Miljevine. Kiša je padala, mrak, blato, prst se pred okom ne vidi. Nalazili smo se na položaju i ekali vreme za napad. Jedan drug re e da priegnemo ispod jedne stene, jer nema Nemaca i još ne znamo ta no kada emo u napad. Pokrili smo se šatorkim krilima i odmah zaspali. Trgla sam se, jedinice nema, a iznad nas ugledah tri nema ka oficira kako osmatraju teren. Gurnula sam jednog druga, rukom mu pritisla usta da ne progovori i pokazala mu prstom na Nemce. I drugi se drug probudio. Ispod nas je bila istina. Potr ali smo. Dok su se Nemci snašli, mi smo ve odmakli i zašli u šumu. Otvorili su vatru, ali sre om niko nije bio pogo en. Brigadu smo sustigli i više se od nje nikad nisam odvajala.

RIJAVAC-KOVACEVI MARA

Ofanziva je besnila. Negde na Zelengori, na jednom planku, kolona je zastala. Seli smo da se odmorimo. Onako umorna, iznemogla i gladna, zaspala sam. Kada sam se probudila, nisam znala ni gde sam, niti koje je vreme. Krenula sam za jedinicom nasumioe, ali me no zatekla u šumi. Tu sam zastala. Bilo me strah svakog šušnja. Kad veter pomeri granu ili ptica prbne iz svog gnezda uz nemiri me. Još teža

je bila neizvesnost. Nisam znala kuda e me put odvesti. Celu no nisam oka sklopila. Izjutra, rano, krenula sam dalje. Povremeno sam spuštala uho na zemlju da ujem da li se možda neko nalazi u blizini. Pred kraj drugog dana naišla sam na grupu seljaka. Lagnulo mi je. Rekla sam im da sam zalutala i da tražim brigadu. Poveli su me do jednog uzvišenja i pokazali kuda da nastavim put. Nastavila sam dalje, našla neke druge jedinice i posle preko veze došla ponovo u brigadu.

ROKVIC VUKAJLOVI JOVANKA

Bila je u toku Peta ofanziva. Bili smo na položajima. Kiša je padala. Sve je mirovalo. Odjednom smo primetili da Nemcima na položaje stiže ve era. Angelina, Sopi Branko i ja, smo se još ranije dogovorili, da po svaku cenu obujemo Branu, jer je bio gotovo bos. Ocenili smo da je ovo zgodna prilika. Zato nas nije interesovala ve era i ako smo bili gladni kao i drugi.

U sumrak je otpoela borba. Kiša je malo stala. Branko je nanišanio jednog Švabu i video je da je on pao. Rekao je: »Joko, idi napred po cipele, a ja i Angelina smo te štititi«. Krenula sam. Kako sam se spuštalaz niz brdo, okliznula sam se i pala na nešto meko. Kada sam bolje pogledala, videla sam mrtvog etnika. Odozgo su vikali: »Ima li cipela?«. Ubzro su i oni stigli. I Brana se ipak obuo. Posle toga rekli su mi: »Joko, sad idi naniže, mi te štitimo, tu je u blizini i ve era. Idem napred i odjedared padnjem u neku provahju. Kre em dalje i nailazim na belog konja. Brane mi vi e da tu mora biti i ve era. Nailazim na kazane i na hrpu hleba. Bili su poredani za deobu ve ere. Prišla sam i uzela jedan hieb i jedan puter. Požurila sam, jer smo zaostali iza ete. No se ve uveliko spustila, kad smo ispod jednog drveta našli gde sede: zamenik komandanta brigade Vlado Baji i zamenik komesara našeg bataljona Mi o Brklja. Prišla sam im i upitala: Druže komandante, ho ete li hleba? »Idi mala, nosi te avo«, nije mi verovao da imam hleba. »Evo hleba i putera«, a komandant e opet: »Vidi Mi o da li je to zaista hieb, ili me Joka vara.«

Tako se i Brane obuo i mi dobro ve erali.

BURSA -PRPA DESA

Juna 1943. godine radile smo u Centralnoj bolnici, kao bolni arke sa tifusarima. Bilo je predve erje kada nam je saopšteno da ostanemo dok pro u jedinice, a posle e krenuti bolnica.

Bila je no i padala je kiša. ekali smo da nas neko obavesti da krenemo. Sa nama su bila dva naoružana borca. Kada je svanulo, dogovarali smo se kako da uspostavimo vezu sa jedinioama. Odlu ili smo da jedna grupa krene desno, a druga levo u pravcu odlaska jedinica. Nažalost niko se nije vratio ko je pošao desno. Mi, koji smo krenuli levo, susreli smo grupu od 10 partizana. Pošli su prema obali reke Sutjeske, ali su bili do ekani jakom neprijateljskom vatrom. Bolni ar Marjanovi (rodom iz sela Marjanovi a Dola kod Bos. Petrovca), ukazao je pomo novim ranjenicima.

Prošao je i taj dan u ekanju i neizvesnosti. Gladni i mokri nismo smeli naložiti vatu. Predve e našli smo kravu, koja se ve raspada. Svi smo po eli da je komadamo. Jeli smo je onako sirovu. Odlu ili smo da se spustimo do obale. Dok smo puzili prema obali, neprijatelj je obasjavao teren raketama. Pritajili smo se uz obalu. Kako se niko nije usuivao krenuti, ja sam, pred zoru, krenula prva. Prešla sam više od pola reke, voda me ponela. Borila sam se desetak metara da stanem na noge. Bujica me nabacila na kamen, hvatala sam se za njega, ali nisam imala snage da se izvuem. Do prsa sam bila u vodi. Tako sam ležala i dozivala drugarice da krenu prema meni, ali samo da se drže povezano. Prišla mi je Rokvi -Kecman Joka i Ljubica Rokvi , ah nisam mogla da ustanem. Presvukle su me u leže em stavu. Pogledale smo na drugu stranu obale Sutjeske i videli Pri a (ili Brica) — nisam sigurna Jelu sa erkom Gojankom od 10—12 godina kako su zaostale. Prešle smo. im smo krenuli od obale, Nemci su nas do ekah. Po eli su pucati. Zarobili su nas. Po eli su nas ispitivati. Sa nama je bio i jedan doktor (samo znam da je Jevrejin) koji nam je rekao: »Kako prvi put kažete, tako da ponavljate, da ne menjate iskaz«. Tu su nas zadržali do mraka.

Vojska sa teškom artiljerijom je krenula prema Fo i. Mi smo u sredini, sa strane su nas pratili stražari. Odvojili su bolni ara Marjanovi a i Brklja Milana. Nemci su nare-

dili dvojici Italijana da povedu drugove. Krenuli smo. Udarali su nas, ako neko zaostane. Doktor im je nešto rekao na nema kom jeziku. Nemci su ga na licu mesta streljali. Celo no smo peša ili. Došli smo do reke Drine. Prebacili su nas gumenim amcem. Kada smo stigli blizu Foče, smestili su nas u jedan bunker. Tu smo ostali nekoliko asova, mokri i gladni. Krenuli smo ponovo ka Foči, gde su nas 10 dana ispitivali. Zatim smo kamionima prebačeni u Sarajevo.

U Sarajevu su nas smestili u neke barake. Bilo nas je oko 100. Svakog dana odnosili su mrtve. Posle 20 dana krenuli smo teretnim vagonima. Kuda, nismo znali. Kada su nas doveli u logor, saznali smo da je to Sajmište u Zemunu. Svakog dan izvodili su nas na rad, a mi smo taj trenutak koristili da nešto saznamo. U magacinu je radio Branko Pedoreina. On bi skrivač hieb i namerno bi srušio džakove, samo da bismo imali razloga da uemo u skladište.

Razbolela sam se, pa sam smeštena u logorsku bolnicu. U bolnici su, kao doktori, radili Dr. Stefanović, Dr. Anelković, Dr. Stojanović i dr. Jednog dana su nam saopštili da svi oni koji su maloletni i nesposobni za rad idu kući. Sa tom grupom krenula sam i ja. Pošli smo u Zemun, gde smo nekoliko dana bili u policiji. Zatim smo vozom otpremljeni u Vinkovce. Na stanici pojavio se jedan ovek, koji je izgledao kao pijanih lud. Doneo je hleba i istresao pred nas, ali mi ga nismo ni okusili. Otišao je, ali se posle dva-tri asa ponovo pojavio. Postrojio nas je i odveo u policiju. Bilo nas je 96. Tamo nas je zaključao i došao je tek sutradan. Ponovo nas je poveo na stanicu. Krenuli smo u Slavonski Brod. Tu nam je saopšteno da nas ne prima NDH, ali su nam dali propusnicu i rekli da se usput javljamo svakom kotaru. Usput smo se osipali kako je ko stizao u svoj kraj. Do Bosanske Krupe stigla sam vozom, a odatle do Bosanskog Petrovca pешice. Stiglo nas je petoro i to: Ja, Rakić - Kecman Joka, Rokić Ljubica, Zineta iz Bos. Petrovca i Fatima rodom od Livna.

NAVALUŠIĆ-DOŠEN MILKA

Imali smo skojevski sastanak 1. bataljona. Sastanak je imao samo jednu taku dnevnog reda, priprema skojevaca za probor iz neprijateljskog obrova a na Balinovcu i dalje kroz

Zelengoru. Sekretar SKOJ-a našeg bataljona (imena mu se ne se am), bio je u izlaganju kratak. Stavio je poseban nglasak na to da smo opkoljeni sa nekoliko, neprijateljskih, živih obrućova, da imamo velik broj ranjenih, bolesnih i iznemoglih boraca, da je nastupila nestaćica hrane. Zbog toga borci nisu u stanju da se kre u i izvršavaju svakodnevne borbene zadatke, a ve uveliko ima i dosta pojave umiranja od gladi. Naro ito je ta pojava izražena kod ranjenika i bolesnika. Na kraju izlaganja, sekretar nam je skrenuo pažnju na injenicu, da je sa nama, u ovoj teškoj situaciji i naše najviše rukovodstvo NOP: CK KPJ i Vrhovni Štab sa drugom Titom na elu. Podvukao je i injenicu da je naša sudbina uvek zavisila samo od nas, pa je to slu aj i u ovom odsudnom trenutku za NOV i NOP.

Zaklju ak je bio samo jedan: Svi skojevci moraju biti u ovom trenutku prvi za probor živog neprijateljskog obru a, da se organizuju bombaške i mitraljeske jurišne grupe, koje e imati zadatok da kr e put pred bataljonima. Imamo hrabrosti, imamo bogato borbeno iskustvo ste eno u ranijim bitkama i odlu nost da izvršimo dobijeni zadatok od naše Partije i druga Tita.

Kada smo krenuli na izvršenje dobijenog zadatka, mislim da je to bilo 9—10. juna 1943. godine, bila je no . Kre tali smo se veoma teško i oprezno, s ciljem da se približimo što bliže neprijateljskim rovovima i sa bliskog odstojanja izvršimo juriš na njega, uništimo ga, razbijemo i nastavimo da gonimo njegove razbijene delove, dalje kroz bespu e Zelengore.

U jednoj bombaškoj — jurišnoj grupi, nalazio se jedan drug iz mog voda, mislim da se zvao Grubiša Milan. Bio je teško ranjen na samoj liniji probora neprijateljskog obru a, i kada sam dotr ala do njega da ga previjem, rekao mi je: »Milki'ce, ne gubi uzalud vreme oko mene, meni se više ne može pomo i...«. Rekla sam mu da je to moj zadatok da mu u ovom momentu pomognem, iako sam bila svesna da se Milanu ne može pomo i. Poslednje re i su mu bile: »Ziveo drug Tito, živila Partija«. Milanove poslednje re i žive i danas u meni i sa mnom su zajedno sve dok ja budem živa.

CIGANOVI -RADAN MILICA

Na prelasku preko reke Sutjeske, vodila sam Drugi vod, Druge ete, etvrtog bataljona. Ve danima vodimo iscrpljuju u borbu, pravi pakao. Iznemogli, gladni, mnogi borci bosi, sve se raspalo na nogama. Jedno jutro spustili smo se u dolinu Sutjeske. Dobro se se am te, brze male planinske, reke. Pri prelazu preko držali smo se jedan za drugog, ili konju za rep. Cim smo prešli reku, zauzeli smo položaje. Prihvatamo borbu prsa u prsa, bio je pravi pakao.

Napuštamo reku i idemo dalje. Prizora koliko ho eš. Nisu dok bi prolazili bespu em, uje se jauk ranjenih i bolesnih žena i dece. Mnogi su ostajali u provaliji. Nije im se moglo pomo i.

U teškim trenucima bio mi je komandir Mile Bulaji — neustrašivi borac. On mi je služio za uzor, kao i drugim borcima 2. ete. Njegovo herojstvo, u svim borbama, nije dan borac ne e zaboraviti. U njega smo imali veliko povjerenje, jer nas je mudro vodio kroz sve borbe i neda e. Izvršavali smo njegova nare enja bez pogovora, iako smo ve bili iznemogli i iscrpljeni od teških borbi i gladi.

CELAR JELKA

Penju i se uz brda Zelengore, imali smo duži predah i sedeli smo pored vatre. Krpila sam pantalone drugu Pani Culibrku. Po ele su nas tu i haubice sa jedne kose i to iznenada. Sasvim neo ekivano, jedna granata je udarila po sred vatre. Pane je u samrnom ropcu povikao: »Dajte mi brata Duku« i odmah izdahnuo. Od nas petero, ostala sam samo ja nepovredena. Izgubili smo iz stroja etiri druga. K nama je dotr ao komandir ete Joki Marko. Po elu sam da pla em, a on me je grdio i ako su i njemu o i bile vlažne od suza.

CULIBRK ZORA

U napadu na Vis kod Govze, u proboju sa Sutjeske, dobili smo zadatak da likvidiramo jedno nema ko utvr enje.

Prilaz je bio težak, uzbrdica i mogli smo se izverati samo sa jedne strane. Druga strana bila je velika provalija. Ostala sam sa Milom Nešovićem, referentom saniteta našeg bataljona, da sa ekamo ranjenike. Nedaleko od nas nalazio se komandant brigade Nikola Karanović.

Došao je kurir Kecman Vlado zvani »Bezec« i sa sobom vodi vezanog Nemca. Reče mi: »Evo ti faštiste koji je palio naša sela oko Bosanskog Petrovca. Ima da ga Ti Zoro streljaju. Gledala sam u Nemca, a Nemac u mene. »Bezec« ga je ispitivao, a on je odgovarao na srpskom jeziku. Odbila sam da ga streljani. Dobili smo narene za pokret. Nemca je trebalo likvidirati, jer nije bilo šanse za zamenu. »Bezec« je rekao: »Vidiš u kakvim eš gudurama ostaviti kosti, a Nemac je odgovorio da će poginuti za Firera i Treći rajh.

BEJZA KAMILJAGIĆ

Ja sam pojela opanke, oputaše, raskvašene i kaljave. Unjima sam prešla Sutješku. Kretali smo se uz Ozren. Drug pored mene reče:

»Bejza, properi ih malo, pa da ih pojedemo.«

Spuštam se do nekog potoča. Perem ih, a onda, malo kasnije, ih pečem na vatri i delim sa drugovima. Od tada idem bosa. Na nogama mi samo neke vunene arape, vazda mokre. I one se deru. Iz tabana curi krv. Kasnije sa jednog nema kog leša skidam nove cokule. Bile su mi velike, žuljale su me, pa sam put nastavila opet bosa.

Iznemogli i gladni, sva naša zaliha su konji. Stiže narene da se konji kolju. Ovdajamo se po grupama. Svaka grupa dobija po komad mesa. Ja sam u grupi sa još tri druge. Kiša je lila kao iz kabla, pratila nas je dobar deo vremena u toku bitke na Sutjesci. Uspeli smo da naložimo vatru pod jednom jelkom. Konj, koji je bio zaklan, za tren oka je bio ogladan do košnice. Ja sam, zahvaljujući politdelegatu voda, Nikoli Bodirožiću, dobila komadi konjske džigerice. Video je da sam slaba i iscrpljena i rekao mi:

»(Bejza, uzmi džigerice da se malo okrepiš. Bila sam toliko slaba, da sam džigericu jedva žvakala.

Taman smo na vatri malo zarejali meso, kad su sa ivice šume Nemci otvorili vatru. Mi ska smo, razvijamo se u strelo i zaposedamo položaj. Komadi oprijene džigerice ne ispuštam iz ruke. Tr im bosa iza stabla, a u ruci, na štapi u, puši se tek ugrijani komadi džigerice. Dok u zaklonu mitraljescu pružam redenike municije, istovremeno sa štapi a skidam krvav komadi džigerice i jedem, glad ne pita za strah, i ako za to vreme oko mene na sve strane fiju u kuršumi.

DRLJACA-CELAR DRAGICA

U proboru iz Pete ofanzive, u reonu Govze, dobili smo nare enje da moramo zauzeti brdo Vis. Privukli smo se na 20 metara i sa Nemcima smo vodili borbu prsa u prsa. Bio je to pravi pakao. Ula se komanda -Forvere«, a naš komandir voda uran Vu kovi vikao je: »Napred ulaga«. Bila je no. Preskakali smo vatre što su ih Nemci naložili. Naletela sam na naše borce — ispred njih je stajalo 9 zarobljenih Nemaca. U dolini se ula vika, davio se jedan naš borac sa Nernoem. To je bio Radiši Joja. Drugovi su mu pritr ali u pomo i likvidirali Nemca.

Kada se borba stišala, mi bolni arke pošle smo da sakupljamo ranjenike. Poginuli su Dušan Latinovi i Božo Ma-ndi.

Drugog dana su se Nemci prestrojili — koncentrisali se i napali nas. Drugovi su se povukli levo i zauzeli drugi položaj. Ostala sam na toj kosi sa puškornitraljescem Uzelac Brankom i An om Joki. Zauzeli smo položaj nedaleko od Nemaca. An a je aktivirala bombe i bacila, a meni je rekla da se povla im, potom se i ona povukla, a mitraljezac Branko ostao je mrtav.

CELAR JELKA

Negde više Miljevine, pri proboru i kraju Pete ofanzive. susre em Stanu Joki. Bila je u borbi teško kontuzovana. Ponašala se kao da je izbezumljena. Stravi an prizor. Išla je kao da je bez svesti. Joki Marko, njen brat, i ja, jedva smo

je uhvatili. Imah smo šta videti. Zbog dužeg boravka u bolnici, na glavi joj se uhvatila kora od gnjida i vaški. Pogleđala sam joj ranjenu ruku. Sva je bila istrgana. Crvi su joj pojeli tkivo, tako da se ruka gotovo osušila. Našla sam petroleja kod kuvara i polila joj ruku. Crvi su ispadali, tako da je samo koža visila. Do koske su izgrizali miši e. Stana je ostala sa bolnicom i izleila se. Ula sam da je ostala živa.

OZEGOVI -BULAJI JELKA

Posle završene bitke na Sutješci, došli smo u Isto nu Bosnu. Prolaze i tako kroz jedno selo na Romaniji, videla sam na prozoru jedne kuće sveže pečeni hieb. Sa drugaricom Šobot pošla sam prema kući da od doma ice potražimo komadi hleba. Pokucale smo na vrata. Zena je izašla i upitala: »Šta tražite?«. Sabrala sam hrabrosti i zamolila je da nam dade par e hleba. Odbila je. Dok sam razgovarala sa domaćicom, iz kuće se pojavio lep, mlađi ovek sa puškom u ruci. Pogledao nas je i reče majci: »Majko, daj im par e hleba«. Bila sam iznenađena, ugledavši oveka sa puškom. U prvom trenutku nisam znala šta da učinim. Zahvalila sam se i uplašeno rekla: »Baš si Ti dobar i lijep, nikada u životu nisam videla lepšeg momka«, a on brzo odgovorio: »mogla bi Ti ostati pa da Te ženim, ni tebi ništa ne fali, dobra si cura«. Nastavila sam sa njim razgovor i počela ga ubeti učiti da sa nama poče u partizane, a on je odbijao, govoreći da neće ni na jednu stranu, ali da pušku mora imati. Posle neuspelog ubištva Ivanja, krenule smo, pričajući i između sebe o događaju koji se desio, sretne što u ruci držimo komad hleba.

ŠOMOŠI-KARANOVIĆ STOJA

Uvečer, 1. jula 1943. godine, napali smo Sokolac. Neprijatelj nas je tukao vatrom iz bacaka. Jednog momenta osjetila sam tumpni bol. Nisam ni pomislila da sam ranjena, ah rana je počela sve više da me boli. Pogledala sam u predelu lista desne noge. Povikala sam: »Drugovi, nemojte me ostaviti!«. Vratio se puškomitrailjerac Pero Grbić, zapratio me na leđa,

a mitraljez je uzeo u drugu ruku. Naši su se povukli, jedino je on ostao da me spašava. Neprijatelj je pucao na nas. On hi me spustio, pa ispalio nekoliko rafala, a potom produžavao dalje. Stigli smo u jednu šumu, gde su prikupljani ranjenici radi previjanja. To je bilo negde blizu Vlasenice. Bolnica je trebala da krene. Brzo su me stavili na nosila, a Grbi je otišao za etom. Seljaci su me nosili, a avioni pratili u stopu. Kada bi po eli mitraljirati, nosioci su me ostavljali na sred puta a sebi tražili zaklon. Tako sam stigla do Sekovića. Smestili su nas u crkvu, gde smo ostali kratko vreme.

Ubrzo je otpoela nema ka ofanziva. Prenose nas u dve peine. Od sanitetskog osoblja ostale su samo dve bolni arke sa nama. Jednu su uhvatili etnici i ubili, dok je druga pobegla. Mi smo ostali sami, niko nas nije previjao. Oseala se trulež, a jedan po jedan je umirao. U toj peini ostala sam dve nedelje. Kada su po eli crvi da gmižu, više nisam mogla izdržati. Spustila sam se, puzeći, do jednog potoka ispod peine, odvila zavoj i oprala ga. Ekala sam da se prosuši, da bi ga ponovo stavila na nogu. Navratila bi po neka seljanka i donela ranih šljiva. Od nas 17, ostalo je, u toj peini, samo dvoje živih.

Jednog dana ulaz sam lavež pasa i pucnjavu. Krenula sam iz peine u selo da tražim pomoći. Drug Petrović, koji je bio sa mnom, sakrio se u žito. Dok je dolazila u peinu, jedna baba mi je obeala da će me usvojiti, ali kada sam došla kod nje, ona je odbijala, govoreći da sam komunista. Kada je videla da ne izlazim iz njenog dvorišta, uvela me je u jednu sobu i svatila u krevet. Stavila je kolevku pored mene. Malo kasnije naišla su dva domobrana i upitah babu: »Zašto leži?« Baba je odgovorila da sam joj snaha i da sam se porodila. »A gdje je dete?«, upitaše oni. Ona odgovorila: »Umrlo je.« Babu su odveli da nosi ranjenike koji su bili u drugoj peini. Vratila se posle dva dana. Kada se vratila prije ala je da su neke ranjenike odmah streljali, a neke odneli u Vlasenicu.

Kod babe sam ostala mesec dana. Leila me travama i inspirala ranu rakijom. Šesta isto no-bosanska brigada je saznala da je ovde ostalo ranjenika, pa 6U došli u selo. Tako sam postala borac Šeste isto no-bosanske brigade.

ULIBRK ZORA

Jula 1943. godine vodili smo borbu oko Sokolca. Bataljon se povukao na Romaniju. Iznena eni od etnika i Nemača, prihvatali smo borbu pored nekih koliba. Nalazila sam se u blizini Grbi Milana, puškomitraljesca. Morao je ga ati iz stoje eg stava, jer su se Nemci provla ili kroz neko džbunje. Me utim, Grbi je teško ranjen u plu a. Dok sam ga previjala, spazila sam da nema ki oficir ide prema meni. Ostavila sam Milana i po elu bežati prema eti. Nemac je pucao iz pištolja i trao za mnom da me uhvati. Ispred mene ispre io se plot, preskoila sam ga, okrenula se i tek tada videla da Nemac leži na zemlji mrtav. Kako? Komandir ete, Ile Radulovi, bacio mi je pištolj nema kog oficira i rekao mi da više ne ostajem u zaštitnici. Tad mi je bilo jasno kako se na zemlji našao mrtav nema ki oficir.

TADIC MIKA

U reonu Pale, intendant našeg 1. bataljona Blaži Rodi, je nabavio stoku za brigadu. Dobila sam zaduženje da ekam i uvam stoku, dok je moja eta bila u zaštitnici intendanture. Pomagale su mi dve drugarioe, izbegloie iz Bosanske Krajine i dva druga. Dok su drugovi iz moje ete vodili borbu, mi smo se pritajili i tako ekaju i, savladani velikim zamorom, zaspali. Kada sam se probudila, kraj mene su bile žene i stoka, a od onih drugova nije bilo ni traga ni glasa. U nedoumici šta da radimo, jer je eta otišla, stoku smo ostavile i krenule u no. Došle smo do jedne kuće. Vrata nam je otvorila jedna žena. Znale smo da je selo etničko. Žena nam je ipak pokazala gde se nalaze neprijateljski položaji. Krenule smo ka cesti i ujedno obiemo neprijatelja. Ispred ceste vijugala je reka. Osetili smo neprijateljsku patrolu na cesti. Žene su strahovale da ih ne ostavim. Ja sam ih tesila. Dogovorile smo se, da u trenutku kada patrola prođe, jedna po jedna pređe cestu i reći. Vreme je sporo odmicalo. Obuzeo nas je strah i neizvesinost da li ćemo uspeti. Ohrabrike smo se i krenule napred. Prešle smo cestu neopazeno. Odmah na padini kose naišli smo na drugove iz moje ete. Imale smo sreću, jer sam znala pravac kretanja naše ete. Bila sam i srećna kad sam stigla etu, a ujedno i posti-

ena jer nisam smela da se uspavam i da tako jedinica ostanе bez hrane. Ali, drugovi su me brzo utešili. Govorili su, važno je da smo se žive izvukle, a hrane e biti kao i do sada.

OZEGOVIC-BULAJIC JELKA

Imala sam 15 godina kada sam, kao lan SKOJ-a 1943. godine, došla u brigadu. Dugo sam uvala jedno šatorsko krilo, da niko za njega ne zna. uvala sam ga eto, zlu ne trebalo. Jednog dana, posle Pete ofanzive u Isto noj Bosni, do emo u jedno muslimansko selo. Tu smo trebali da preno imo. Ja iskoristim tu priliku i odem kod jedne Nene i zamolim da mi ispe e tepsiјu zeljanioe, ali da niko ne zna. Rekla sam joj da u joj pokloniti novo šatorsko krilo. Bila sam, ne samo gladna, ve i željina da se baš pite najedem, pa puklo kud puklo. U dogovoren vreme do em ja sa par drugarica. Nena iznela veliku tepsiјu punu pite. Mi zased-nemo oko stolice i slatko pojedemo punu tepsiјu zeljanioe. Sutradan, nanese vrag Nenu pa opere šatorsko krilo i razastre ga na ogradu da se suši. Na našu nesre u nai e komesar moje ete i upita Nenu otkud joj šatorsko krilo. Nena se uzortirala i šta e drugo, nego mu odgovori da ga je doibila od naše vojske. Dobro Neno, re e joj komesar sa nevericom i odmah se vrati u centar sela, postroji etu, doveđe Nenu i pita je da prepozna ko joj je dao šatorsko krilo. Svi smo utali kao zaliveni. Srce mi je lupalo, da isko i, kada je Nena prolazila pored mene. ultke je prošla, bila je zamišljena i prosto uplašena. Stala je, okrenula se komesaru i rekla: »Ja ga ne mogu prepoznati«. Posle ovog slu aja, nikada mi nije palo na pamet da napravim sli nu grešku, pa makar i umrla od gladi.

PLAVŠA-ROKVIC JELA

Kada se brigada, aprila 1943. nalazila kod Kalinovika, razbolela sam se od tifusa. Ostala sam u jednoj školi negde kod Miljevine, o emu su drugovi obavestili odbornika. Jednog dana predali su me u Centralnu bolnicu. Kada sam se oporavila krenula sam u brigadu. Na kraju Pete ofanzive, kad smo prelazili prugu kod Pra e, osetila sam da sam se

ponovo razbolela. Otišla sam sa ranjenicima preko Majevice za Manastir Tavnu kod Trnova, na slobodnu teritoriju. Tu sam se oporavila. Poha ala sam sanitetski te aj. Raspoređena sam u etvrtu Vojvo ansku brigadu za etnu bolničaru.

Oitipo eli je Sesta neprijateljska ofanziva. Vodili smo borbu na Crvenim Stijenama. Bio je decembar 1943. Zima, sneg dubok. Promrzla sam i ponovo sam se našla u bolnici u Trnovu, zatim u Me aše. Kada sam se oporavila, dobila sam zadatak da brinem o tifusarima. Trebalo je evakuisati pokretne ranjenike i bolesnike, a nepokretne ostaviti u baza. Stigli smo u jedno selo kod Trnova, gde je bolnica bila dobro organizovana. Ranjenici su smešteni u bazu. Međutim, voda je nadirala u bazu. Bilo je teško. Da bi nesreća bila veća, neko nas je izdao. Nemci su tragali za bolnicom, a kada smo već pomislili da nas neće otkriti, dogodilo se suprotno. Nemci su sa oružjem na gotov isterali ranjenike iz baze. Tog dana postreljali su rukovodioce. Nas su odveli u zatvor u Bijeljinu. Mu ili su nas i maltretirali. Tu smo ostali nekoliko dana. Zatim su nas odveli u zatvor u Brčko. U zatvor su svakodnevno pristizale nove grupe zarobljenika. Jednog dana u našu eliju su doveli popadiju, koja se brzo obesilla. Sa njom su doveli i jednu staru Muslimanku. Imala je preko 70 godina starosti. Doveli su je, jer je davala jaja partizanima. Deportovali su je u logor. Medu nama bila je i jedna Jevrejka. Zvala se Tira (sada prezime Ginzberg). Spasili smo je tako što smo joj dale ime umrle drugarice.

Nemci su svakodnevno streljali grupe od po 40 ljudi. Jednoga dana potrpase nas u sto ne vagone. Dugo smo putovali. Stigli smo na Beogradsko sajmište. A kako je Sajmište bilo bombardovano, prebacili su nas u logor na Zvezdari. Kada su nas sprovodili kroz beogradske ulice, građani su nam bacali komade hleba u redove stroja. Ako se neko sagne ili u letu uhvati komad, dobija udarce. Na Zvezdari smo bili smešteni u dvospratne barake.

Tako su prolazili dani. Odvodili su nekuda grupu po grupu. 1. oktobra 1944. godine, drugarica Vasiljka Popović i ja, stupile smo u vezu sa ilegalima i uspele smo da počnemo.

Ponovo sam se našla u svojoj Tre oj Krajiškoj brigadi na ulicama tek oslobođenog Beograda.

CULIBRK ZORA

17. avgusta 1943. godine, 3. i 4. bataljon izvršili su napad na Donji Vakuf i grad je oslobođen. Trebali su naši di i prugu, kako bi se sprečilo dolazak oklopног voza. Jedna grupa je prešla na drugu stranu podvožnjaka, kada je naišao oklopni voz. Zaostala grupa, u kojoj sam se nalazila i ja, trebala je proći ispod podvožnjaka na kojem se nalazio voz. Tada smo dobili naređenje da se povučemo, jer je neprijatelj dobio pojačanje. Našu grupu je štitila desetina Dušana Grbića. Svako je morao baciti bombu i dok je bomba eksplodirala, mi bismo koristili trenutak da se prebacimo preko pruge. Ostala sam sama sa Grbićem. Trebalo je da krenem, ali sam se uplašila, jer nikad nisam bacala bombu. Grbić mi je dao nemačku bombu sa drškom. Držala sam je vrsto dok mi je pokazivao kako da je aktiviram. Bacila sam je u pravcu lokomotive. U momentu eksplozije lokomotiva je krenula preko mosta, a mi smo se prebacili. Grbić je tada rekao: »Trebala je Zora prva da baci bombu, pa ih svi lakše prešli«. Povukli smo se i našli se u jednom šljiviku, gde smo zauzeli položaj. Pitala sam vodnika Sobota da se popnem na šljivu. Kada sam se popela, videla sam neku vojsku u kukuruzu. Išla je prema našem položaju. Povikala sam: Drugovi, došli su nam sa bokom, sa leve strane. Stevo Rakoci, puškomitrailjerac, povikao je: »Stoj, ko je tam?«. Odgovorili su: »Domobrani«. Tad je komandovao: »Odlوžite oružje i u koloni po jedan napred«. Ispred domobrana išao je mlađi oficir. Dok su odlagali oružje, videla sam oficira kako bez volje skida pištolj i teško se sa njim rastaje. Posle nekoliko dana, taj isti oficir, zvali su ga Vinko Dalmatinac, držao nam je predavanje o bojnim otrovima.

CELAR JELKA

Bugojno je oslobođeno. Drugovi su podelili koverte i papir da se javimo kući etnicima su u naš kraj proneli vest da smo se utopili u reci Drini zajedno sa komandirom Markom Jokićem. Cuk Branko je bio komesarete. Jednog dana on me upita, hoće li da se javim kući. Nalazila sam se u bataljonu sa bratom i sestrom. Brankov brat, Nikola, bio je etnik od 1941. godine, zamenik Mane Rokvića. Odgovorila sam da u pisati.

Kurir je odneo poštu do sela Smoljane kod Bosanskog Petrovca. Jedinog dana, etnici i Nemci, sazvali su narod u selu Vodenici s tom namerom da objasne kako nema partizana, da su se potopili i da su ih oni uništili. Mislili su na nas koji smo otišli sa Trećom Krajiskom brigadom. Kada se zbor završio, narod se razišao. Omladina je po selima, nakon toga, podelila poštu. Poštu je nosila omladina sela Skakavca. Moje pismo, dospelo je u ruke etniku Nikoli Cuku. On je to pismo doneo mojoj kući, pozvao moju majku i pročitao ga. U njemu je pisalo da smo sve troje živi. Me utim, zapretio joj je da nikom ni reći ne sme da kaže o tome da smo živi. I pored ove pretnje, istina i vest o nama vrlo brzo se prošla u okolnim selima Bosanskog Petrovca.

ADAMOVIC-VLADUSI ŠTAKA

August je, 1943. godine. Pred nama je Bugojno, jako neprijateljsko uporište. Prvi napad naše vojske nije bio uspešan. Sledeno je i krenula sam sa grupom boraca na izvršenje zadatka. Dobila sam zadatak od komandira Triša Dodika da predam poruku komandiru voda. Kada sam krenula, iza okuke su naišla neprijateljska borna kola. Naoružane ustaše su me spazile, ali se u tom trenutku pojavio jedan borac iz naše jedinice, koji im je privukao pažnju, a ja sam potražila prema Vrbasu. Pucali su za mnom i metak me je pogodio u šaku. Sakrila sam se pod vrbu na obali. Dok sam tu bila pritajena, ugledala sam oveka sa fesom na glavi kako sve to mirno posmatra. Pomislila sam da će me odati. Kada su se borna kola povukla, ovek se spustio do obale pozivajući me da izađem. Kada sam se popela na obalu, povezao mi je ruku maramom. Krenuli smo cestom, držeći se desne strane puta ka brdu. Došli smo do boraca ečvrte Krajiske brigade. Nepoznati ovek, sa fesom, se vratio. Ja sam se posle vratila u jedinicu kao ranjeni borac.

CULIBRK ZORA

22. avgusta 1943. godine, napadali smo na Bugojno. To je bilo jako neprijateljsko uporište. Ispred naše triće, našla su se dva bunkera. Komandir vojske, Ile Radulović, radio je da ih zauzmemo bombama. Bila sam etno bolni ar-

ka. Pošla sam sa bombašima. Na elu je bio komandir voda Durina Babi. Ispred jednog bunkera, posle ba ene ru ne bombe, teško je ranjen borac Galin. Iznad naših glava svirali su meci iz ustaških mitraljeza. Povukla sam se do desetara Jeli i a i rekla mu da je Galin ranjen i da ga moram izvu i. Dok sam se provla ila prema Galinu, neprijatelj je u tom trenutku prema nama bacio bombu. Povukla sam Gahna za opasa i oboje smo pali. P-revila sam ga. Neko me je ubrzo pozvao i rekao da je teško ranjena Mara Stupar. Krenula sam prema bunkeru. Puze i privukla sam se do Mare, povukla je u jedan mrtav ugao i previla. Bunker nije bio likvidiran. Jurišala je zajedno sa svojim vodom. Teško je ranjena u stomak, glas joj se nije uo. Otpremila sam je u bataljonsko previjalište, ali je kasnije podlegla ranama, a bunker zauzet.

Borba je nastavljena i eta je nadirala u grad. Neprijatelj se povukao i iz jedne kuće je davao gr evit otpor. Dobili smo zadatok da osvojimo tu kuću. Krenuh su bombaši na elu sa zamenikom komandira ete Aleksom Kosanovićem. Prebacili smo se kroz baštę i dvorišta. Za mnom se uputilo jedino pseto. Bacila sam mu par e mesa koje sam dobila za većeru i pseto je ostalo. Iako sam bila gladna, bilo mi ga je žao. Prišli smo kući. Trebalо je probiti zid da bi ušli u kuću, jer je sve bilo zazidano. Drugovi su se prebacivali ka kući, a ja sam našla zaklon iza dirveta na oko 50 metara od kuće. ekala sam komandu. Napad je otpočeo. Gule su se uzastopne eksplozije. Odjedared, osetila sam da mi je nešto palo na glavu. Ula sam otkucaj ne i jeg srca. U prvom trenutku nisam znala šta je, pomislila sam na kuće koje se više nije ulo. Neko je povikao: »Brzo se povlaite iz dvorišta«. Nikog nisam videla od bombaša. Pomislila sam da dolaze tenkovi. I stvarno kuće se odnekud ponovo stvorilo kod mene. Povukli smo se za nekoliko kuća dalje, jer je neprijatelj vršio protivnapad. Borba je nastavljena istom žestinom, tražala je dve noći i dva dana i Bugojno je oslobođeno.

Kada je Bugojno oslobođeno, naš Tre i bataljon raspoređen je u selo Cipulice. Ubrižno stigla je Naredba, koju je komesar bataljona Danilo Simonović pročitao. Vrhovni Komandant NOV i POJ, Josip Broz Tito, pohvalio je Tre u Krajišku brigadu. Lica svih boraca bila su ozarena od sreće. Zatim su pročitane Naredbe o pohvalama i dodeljenim nagra-

dama, izme u ostalih pro itano je i moje ime. Bila sam prese na. Dobila sam sat i pištolj. Uru io mi ga je li no Ko a Popovi , Komandant Prve proleterske divizije. Taj pištolj ! danas uvam kao najdražu uspomenu iz teških dana slavne borbe.

CELAR JELKA

Septembar 1943. godine, kre emo od Bugojna prema Sinju. Nakon dužeg i napornog marša, stižemo u jedno selo kod Sinja, u kojem nije bilo stanovnika. Zauzeli smo položaj. Oko 10.00 asova došao je komandant bataljona Jovo Puži i rekao: »Drugovi, sutra emo imati težak okršaj«. Naredio je da nam se podeli hrana i da ete raspodele zaplenjenu ode u. Kako je ve Italija bila kapitulirala, bilo je dosta ode e i hrane. Kuvari su kuvali pune kazane slatke i slane riže. Prvi put videh smo tako pune kazane. Mnogi se nisu obuli, iako je bila gomila cipela, jer su Krajišnici imali velike noge.

Izjutra su Nemci prišli bliže našem položaju, a avioni su nas bombardovali. Žbog velikog pritiska na bataljon, komandant je obavestio komandire eta o pravcu odstupanja. Dok su avioni tukli naše položaje, sklonila sam se pod jednu plo u. U me uvremenu, drugovi su se povukli, a ja sam ostala sama u zaklonu. Avioni su se povukli i taman sam htela da krenem, kad se uo glas Nemaca. Ništa mi nije preostalo nego da ekam. Odšrafila sam bombu i ekala. Mislila sam, ako po u prema drugoj strani položaja vide e me. U tom trenutku naišao je jedan usamljen avion i tukao naše napuštene položaje. Nemci su se malo povukli, ja sam iskoristila trenutak i prebacila se preko puta u jednu živu ogradu, odakle sam se teško izvukla i krenula preko polja u pravcu naših. Drugovi su me primetili i poslali dva druga bliže ceste, dozivali me i hrabrilni, dok su Nemci za mnom mitraljirali. Taman, kada sam pretrala cestu, naišao je nema ki tenk. Bacila sam se u jarak. Tenk je prošao. Drugovi su pritr ali i preneli me, jer sam bila iznemogla od napornog prebacivanja i tranja. Došla sam u etu. Seljaci su doneli groža. Tada sam ga prvi put jela, jer u mom selu nije bilo vinograda.

Posle odmora krenuli smo prema jednom drugom selu. Pošto nismo dobili obaveštenje da li je neprijatelj u selu ili ne, krenuli smo nave e. Moja eta išla je cestom, a ostale drugim pravcem. Prišli smo, neopaženo, do nema kih položaja. Nemac je povikao: »Halt« i u isto vreme bacio raketu. Mi smo se odmah rasporedili pored oeste u jarak. Granate su eksplodirale oko nas. Samo što sam se malo pomerila sa prvobitnog mesta, granata je pala na to mesto, tako da je moja ode a bila sva ise ena. Sre om nisam ranjena. Da sam ostala na tom mestu, ko zna šta bi bilo samnom. Ubrzo, preko veze, stigla je vest da dolaze naši tenkovi. Tenkovi su stigli i otpo ela je borba izme u naših i nema kih tenkova, a mi smo se nalazili izme u te dve vatre. To je trajalo skoro celu no . Nismo imali iskustvo sa tenkovima, pa su se neki drugovi bunili, što e nam tenkovi kad ih mi moramo pratiti u stopu.

MARI -JELI I SAVICA

Za vreme borbi oko Sinja, septembra 1943. godine, nalazili smo se na jednoj uzvišici, gde smo se odmarah. Negde u zoru, bili smo otkriveni. Poginuo nam je stražar. Uli smo povike: »Forvec«, poskakali smo i zauzeli položaj kako je ko mogao. U prvom naletu neprijatelja, imali smo gubitaka. Neki su se drugovi probili kroz obru , dok su drugi ostali zakamuflirand.

Kada sam se, posle proboga, povla ila, bacila sam pogled na dole i ugledala kako leži pomo nik mitraljesca Mirko Ševo. Bio je teško ranjen. Nastalo je zatišje. Privukla sam se i previla Mirka. Sre om mogao je hodati. On je ve krenuo, a ja sam skupljala njegove stvari. Odjedared ujem: »Halt«. Sve sam bacila i po ela se povla iti. Nemci su išli prema meni. Aktivirala sam bombu i bacila je u pravcu Nemaca. Drugu sam zadržala za sebe. Drugovi su primetili da je neko zaostao. Otvorili su vatru. Nemci su promenili pravac. Drugovi su se radovah kada sam se pojavila u eti, sre ni što su mi pomogli da se spasem od Nemaoa.

JOVANOVI - OR EVI MILESA

Stigli smo do Travnika. Držali smo položaje u blizini grada. U borbi sa Nemcima zaplenili smo vakcinu protiv ti-

fusa. Dobila sam zadatak da poem u etu i da vakcinišem borce. Kako su mi objasnili, krenula sam jedinom stazom. Naišla sam na izvor. Pored izvora stajalo je nekoliko seoskih devojaka. Došle su da nato e vode u testije. Kada je moj konj video vodu, stao je da pije. Devojke su me udno gledale. Ja sam ih upitala »Koliko ima do Travnika«, a one su odgovorile da je Travnik iza okuke. Kada sam to ula, poela sam da izvirujem gde su bunkeri. Požurila sam Doru (tako se zvao konj) da se napije vode i brzim koracima krenula nazad istom stazom. Da me devojke nisu obavestile, otišla bi pravo u Travnik, koji je bio u rukama neprijatelja.

CULIBRK ZORA

Nalazila sam se sa jednom desetinom na položaju blizu jednog muslimanskog sela kod Travnika. Bila je oktobarska no 1943. godine. Prišao nam je jedan deak, nije imao više od 15 godina. Rekao je, da je išao sa Babom po seno i da su videli pored puta — ceste dva ranjena partizana. To mesto je bilo dosta udaljeno od našeg položaja. A, bili smo izmena eni od kuda ranjenici, kad još nismo vodili borbu. Sumnjali smo, ali na insistiranje deaka, pošla sam ja, jer desetar nije mogao odrediti nijednog borca sa položaja. U pištolju sam imala samo tri metka, pa sam zamolila drugove da mi daju šanzer sa municijom. Dobila sam ga od borca Grhi Duška. Otkoila sam pištolj i krenula sa deakom prema njihovoju kući. Kada sam ušla u kuću, bila sam iznena ena. Već su ranjenici bili na improviziranim nosilima. Dok sam ih previjala, seljaci su pravili nosila. Krenuli smo sa ranjenicima prema položaju, a deak je ostao u selu. Kada sam polazila, deak mi je rekao, da kada dođemo drugi put da se ne trebamo bojati, niti sumnjati u njih, jer imaju omaldinsku organizaciju u selu. Bilo mi je krivo, što mu nisam odmah poverovala za ranjenike. To je bilo muslimansko selo, a taj kraj mi nismo poznavali.

GRUBOR-PALALIC MARICA

Moj prvi susret sa bolniarkom Milkicom Mudrini, ostao je u dubokom se anju. Njene plave oči, kovrdžava plava kosica, rumeno lice i vitak stas, lako se ne zaboravlja. Nije ima-

la više od 16 godina. Zvali smo je mala Milkica. Preživila je srstreljanje u njenom selu, negde kod Petrove Gore 1942. godine. Krenula je sa zbijegom u etvrtoj ofanzivi u neizvesnost. Susrela sam je na putu prema Neretvi u bolni kom ešalonu. Došle smo u Tre u Krajišku brigadu marta 1943. kod Prozora. Milkica je bila hrabra devojka. To je dokazala u bezbroj teških situacija: na Ifsar, u toku bitke na Sutjesci, u borbama u Isto noj Bosni, na Bugojnu, u Dalmaciji i drugde.

Poslednja borba u kojoj je u estvovala Milkica, bila je ona u Zenici, 10. oktobra 1943. godine, u kojoj smo postigli izvanredan uspeh u borbi sa više od 1.500 Nemaca. U najvećem zanosu, od velike radosti što se napad uspešno odvija, stigla je tužna vest. Milkica je poginula. Nije preživela, pala je kao hrabri borac, a toliko je bila ponosna na svoju Baniju, na svoju brigadu u kojoj je našla sesbe u borbi za slobodu.

ULIBRK ZORA

Napadali smo na Šujjoe, bila je hladna noć, sneg sa mrazom. Vodili smo borbu sa Nemcima koji su bih zaborikadirani u kamenim kućama. Zbog jakog otpora Nemaca, morah smo se povući. Ostala sam me u poslednjim. Prišao mi je jedan deko i kazao: »U poslednjoj kući nalaze se dva ranjena druga«. Zajedno sa tim dekom napravila sam nosila od šatorskog krila, našla civile koji će nositi ranjenike. Usput mi je deko još rekao da se uvam, jer me u nosiocima ima neprijateljski raspoloženih. Ponela sam mitraljez ranjenog druga. Stigli smo u selo Malovan. Iako su nas Nemci pratili, sve vreme, artiljerijskom vatrom, dobro smo prošli i ranjenici su smešteni u sanitet.

Dok sam se vraćala u etu, koja se nalazila na planini, naišla sam na vuka. Stajao je kao ukopan. Otko ilaha sam pištolj i ekala, ako počne na mene da pucam. Stajala sam desetak minuta, koji su mi se inili već nim. Sneg dubok, tišina, stojam i neznam šta da radim. Nisam smela da se pomerim. Iza mojih leđ naišao je Vlado Ožegović. Repetirao je pušku, spreman da opali. Tog trenutka vuk je pobegao.

CULIBRK ZORA

U decembru 1943. godine držali smo položaj na Borovoj Glavi. Livno je bilo u blokadi. Nemci su jednog dana prodrili do položaja našeg 3. bataljona. Oko 16 asova prihvatiли smo borbu na putu prema Sujicama. Neprijatelj je sa oklopnim kolima išao direktno na naše položaje. Borili smo se lakim oružjem i ru nim bombama. Ležala sam iza jednog kamena. Imala sam pregled cele ete. Drugarica Latinovi Ilinka bila je udaljena od mene oko 200 metara. Nedaleko nalazio se Dušan Babi i Mandi Trivo, komandir voda. Herojski smo se borili protiv bornih kola i tenkova. Poslednji put videla sam Ilinku kada se pridigla da baci bombu. Kada se neprijatelj povukao, jedan je drug nosio Ilinku mrtvu. Njena plava kosa bila je rasuta po licu kao žito na polju. Sahranili smo je sa ostalim drugovima na domaku Livna.

CIGANOVI -RADAN MILICA

31. deoembra 1943. godine spuštamo se prema Banja Luci. Prilazili smo neopaženo, da bi se privukli što bliže. Zima je i dubok sneg. Bilo je dogovorenno da, kada vidimo raketu i ujemo trubu, stupamo u akciju. Razvili smo se u strelce. Komandovala sam sa vodom. Trebalo je da krenemo prema tvr avi »Kašteli«. Ta no u 24 asa otpo eli je borba. Sa vodom sam neopaženo došla do »Kaštela«. Neprijatelj je bio iznena en, mislili su da su opkoljeni. Išla sam pravo na »Kaštela«. Kada je komandir ete video dokle smo stigli, zaustavio je etu. Ja to nisam opazila i kada sam se okrenula, videla sam da sam ostala sama sa svojim vodom. Došla sam i komandovala Nemcima da se predaju. Oni su po eli da odbacuju oružje u dvorište. 5—6 ih je izašlo jedan za drugim dignutih ruku. Tog trena, stigla mi je eta u pomo. U stroju je stajalo 19 zarobljenih Nemaca. Ipak »Kaštela« nismo zauzeli, jer smo se, zbog poja anja koje je iz pravca Gradiške dolazilo Nemcima, morah povu i.

RADULJ-GRAHOVAC ROSA

Brigada se nalazila u Han Kolima, kada nam je saopšteno da idemo u napad na Banja Luku. Bila sam bolni arka

2. ete 4. bataljona. Mesta kroz koja smo prolazili, bila su naseljena sa etni ki orientisanim življem, tako da smo se kretali vrlo oprezno. Bila je zima, dubok sneg, isto vedro nebo. Došti smo na padine Gornjeg Šehera. Banja Luka je treperila u svetlu 31. decembra 1943. godine. Krenuli smo u napad pred pono. Ispred nas prošla je grupa bombaša. Prolaze i kroz Gornji Seher, nismo naišli na otpor. Drugovi su likvidirah etni ku predstražu. Produžili smo ka centru. Borba se vodila kod Sokolskog doma. Naša eta se probila do gradsko bolnice. Na ošku se nalazio jedan bunker, a drugo neprijateljsko uporište bilo je Sokojana. Privla ili smo se Sokolani. Tu je bio ranjen Vignjevi Branko u ruku. Uka-zala sam mu prvu pomo i on je otiašao u bataljonsko previ-jalište. Ka nama je došao komandant bataljona Milan up i tražio bombaše za napad na Sokolanu. Me u prvima javila sam se ja. Javili su se još Banjac uro, drugovi Sjeri i Ivica (imena i prezimena se ne se am). Sa nama je pošla i bolni arka Savka, da nam ukaže pomo ako ustreba. Krenuli smo. Štilili su nas. Trebali smo pre i brisan prostor, dvorište i ulicu. Stigli smo do uporišta i ubacili bombe. Tek što sam, u povratku, prešla ulicu, eksplodirala je granata. Ivica i ja bili smo teško ranjeni. Iznad nas uli su se avioni. Dolazili su tenkovi. Zadnjom snagom privukla sam se ka zidu zgrade. U tom trenutku pala je granata na zgradu. Stigla sam do ugla zgrade. Pomislila sam, ako mi se približe Nemci, da aktiviram bombu i da se ubijem, jer sam u neposrednoj blizini ubrzo ula Nemce. Me utim, drugovi su pod jakom vatrom i po oenu života, pošli ka nama. Uspeli su da nas iz-vuku.

BOŠKOVI -JURI ZORA

31. decembra 1943. godine, za vreme napada na Banja Luku, dobili smo zadatak da zauzmem položaj u jednoj ku-i preko puta Sokolane. U grupi se nalazio mitraljezac — mali Rokvi , njegov pomo nik, jedna drugarica koju smo tek oslobodili iz Crne ku e i ja. Mitraljez smo postavili na terasu, dok su se ostali borci nalazili u drugoj prostoriji. Vodili smo borbu celu no . Poginuo je komandir ete Stevo Miljuš. Poginuo je i Stevo Runi . Mitraljezac Rokvi je

teško ranjen u obe noge, a pomožnik lakše. Tek pred zorom uspela sam izvući i mitraljesca uz pomožnog drugaricia i druga. Spuštali smo se niz stepenice. Trebalo je izaći i na ulicu, a već je bio dan. Dok smo se prebacivali kroz dvorišta i baštice, na leđima sam nosila ranjenog malog Rokvića. Zahvaljujući i otporu, koga su pružili naši borci, uspešno smo se povukli.

RAKETA-KECMAN MILKA

Trenutak koji se ne zaboravlja je 31. decembar 1943. godine, vreme kada napadamo na Banja Luku. Grad je bio pokriven snegom, a vreme hladno. No, vedra. Stižemo na padine iznad grada. Napad je otputovan nešto pre poноći. U zoru stižemo do hotela »Palas«. Neprijatelj je bio u boljoj poziciji. Pružao je gradić otpor. Tek kada je svanulo, a saznavali smo da se naš vod nalazi na srednjem spratu jedne zgrade. Nemci su bili na spratu ispod i iznad nas. Drugovi koji su se nalazili iza zida dodali su nam dasku preko koje je trebalo da se spustimo. Drugi okina Babić je povikao Aleksi Kosanovića: Alekса, rešavaj šta emo! Dok nas je okinaštio mitraljeskom vatrom, mene su prvu pustili da pređem preko daske. Palo je oko mene na stotine kuršuma, ali, za uđo, nijedan me nije pogodio. Pravo je uđo da ovek ostane živ u takvom trenutku.

JADRIJEVIĆ-KOZENKIJEVIC RUŽA

Radim od 1941. godine sa Lutkom Smailagićem, u Banja Luci na Hisetu, kao rukovodilac Skojevske organizacije. Povezana sam bila kao akademik u gimnaziji. Trebalo je da napustim Banja Luku, jer se u njoj više nisam mogla zadržavati. Iskoristila sam priliku napada na grad i 1. januara 1944. godine stupila sam u redove 3. Krajiskih Proleterijskih brigada.

Odstupamo iz Banja Luke zbog pojava anja koje je Nemциma stiglo pre nego što je grad bio oslobođen. Bila je dosta jaka hladnoća. Neprijateljski avioni su nas pratili u stopu. Cu nem na položaju i pokrijeći se šalom, koga mi je mama dala kada sam pošla u partizane. Se am se, bio je boje jesenjeg lišća. Dobro sam bila obućena, brat mi je dao sako. Ali,

drugarica Esma ehi pošla je u tankim dimijama i svilenim arapama. U tom zanosu i sre i što e postati partizanka, nije joj ni na kraju pameti bilo šta e da obu e i obuje u tim zimskim danima.

Esma je Skojevka od 1941. godine. Obe smo ubrzo primljene u KPJ u brigadi. Brzo smo se navikle na izmenjene uslove života i ako je naš dotadašnji rad u ilegalnosti bio skop an sa mnogo rizika i teško a. Esma se razvijala kao bolni arka, da bi kasnije postala referent saniteta u bataljonu.

Ja sam, kao i mnogi drugi naši borci, doživela teško ranjavanje u borbi. Prema novim borcima, koji su popunjavali našu brigadu, uvek sam se odnosila sa istom onakom drugarskom pažnjom i od srca im pomagala da bi se što pre privikli na nove uslove života. Radila sam to iz ose aja potrebe da se neguju tradicije koje je u teškim uslovima borbe stvarao bora ki kolektiv ove proslavljenе proleterske brigade.

KURIDZA-TRIKIC BOSA

24. maj 1944. godine. Brigada se nalazila na položaju Livno—Glamo . Velik broj boraca bio je iz Drvara i Bosanskog Petrovca. Komandant mi je odobrio da po em u posetu rodbini posle priredbe, koja je održana povodom ro endana druga Tita. Iz Drvara sam krenula prema svom selu. Stigla sam ku i oko pono i. Moja pojava, izazvala je u porodici radost i suze, jer su bili uli da sam poginula na Zelengori. Pred zoru sam se povukla u jednu malu prostoriju na odmaranje. Zaspala sam. Probudila me pucnjava. Avioni su nadletali i otpelo je bombardovanje. Sko ila sam i pogledala oko sebe. Nije bilo nigde nikog. Nedaleko od mene spustila se nema ka jedrilica. U dvorištu sam ugledala poklopac od trapa, povukla ga i sko ila u trap. Našla sam se u vodi. Morala sam tu ostati iako je voda bila do guše. Ispod poklopa sam posmatrala šta se dešava. Pogledala sam desno, gde se nalazio ter papir i katran i ugledala oficira sa titovkom kako se prekriva rolnom. Htela sam da ga povu em, ali sam se plašila da me Nemci ne primete. Pribrala sam snage i povukla ga za noge. Okrenuo se. Bio je ranjen u glavu. Vukla sam ga dok se nije spustio u trap. Tu smo ostali ceo dan.

Posmatraju i, primetila sam partizane i rekla drugu, ali on nije verovao. Izašla sam. Kad sam bila sigurna da su naši, vratila sam se po druga, izašli iz trapa i priklju ili se partizanima.

CEHLC-BUCA ESMA

Tu no , 23. juna 1944. godine nikada ne u zaboraviti. Celi no bili smo u pokretu. Pod Orni Vrh stižemo u zoru. Kako nismo o ekivali neprijatelja, svako je tražio mesto za kratak po inak. Jedino su kuhari bili na nogama jer su postavljač kuhinju i pripremali hranu. Me utim, neprijatelj nas je iznenadio i napao sa svih strana. Razvila se borba kakva se do života pamti. Bilo je biti ili ne biti. Trebalо je odmah prihvatići borbu prsa u prsa. Borba je trajala oeo dan i no do 21.00 as. Na položaje 2. i 4. bataljona Nemci su izvršili 12 juriša. Pod zaštitom mraka se povla imo. Pobacali smo porcije i kašike da nebi bilo kakvog zveketa, pa da neprijatelj otkrije naše izvla enje. Poginuo je komandir 1. ete 4. bataljona Jovica Tankosi , a jedan borac, Dalmatinac, teško je ranjen pa je ubrzo podlegao ranama. Bilo je još žrtava, narо ito ranjenika, trebalо ih je izvu i. Izjutra smo prešli preko oeste Travnik—Gornji Vakuf. Dobila sam zadatak da uspostavim vezu sa glavninom. Trebalо je pre i preko jednog proplanka. Nisam ni obra ala pažnju da me neko nišani. Stala sam i rekla: »Alah mu beseli«, što zna i — pomozi bože. I ako sam Skojevka, strah me na to naterao. Odjedared je drug azim povikao: »Esma, pazi, vidiš da te ga aju« i opsovao mi boga. I pored ove male nebudnosti, ja sam zadatak izvršila i vratila se u jedinicu.

GLUŠICA MILEVA

Držali smo položaj na Crnom Vrhu kod Travnika. Teren je bio strm, klizav. Tek što smo rekh Crnoj Radi, » uvaj se«, ona se okliznula i pravo odletela niz strminu Nemcima u ruke.

uro urica i Milan Zori -Gara a, otvorili su vatru na nema ki strelja ki stroj. Mi smo vikali Radi da beži ispred

stroja Nemaca, a potom smo izvršili juriš, da bi spasili Rada. Tom prilikom ranjena je Solomon Dragica. Na žalost, Rada je, nakon nepuna tri meseca, poginula kada smo vodili borbu na Palisadu 23. avgusta 1944. godine i to od zatalog metka.

KNE2EVI -TRNINI JOVANKA

Na putu za Srbiju, 19. jula 1944. negde oko Pljevalja, iznenada smo stupili u borbu sa etnicima. Vodili smo žestoku borbu punih osam asova. Dobili smo zadatak da se povuemo na nove položaje. Uzeli smo vodi a koji nas je vodio pogrešnim putem, tako da smo zakasnili. etnici su te položaje zauzeli pre nas. Dok su drugovi postavljali mitraljez, minobaca e i dr., etnici su nas iznenadili. Tu smo imali 5 mrtvih i 4 ranjena borca. Bilo nas je malo i nismo mogli izdržati etni ki pritisak. Povukao me Tone i Janez u žbunje, tako da su me spasili sigurne smrti. M smo se pritajili i ništa nismo mogli pomo i drugovima. Gledali smo kako su etnici sa ranjenih drugova skidah asovnike, torbice, ode u i dr. Slagali su ih na gomilu kao drva i streljali iz pištolja. Ubrzao je stigao 3. bataljon i mi smo se spasili. etnici su dobili zasluženu lekciju pre nego što su stigli da uživaju u plenu. Imali su 8 mrtvih i 10 zarobljenih i ranjenih.

MARI -JELI I SAVICA

Jedne avgustovske no i 1944. godine u Sandžaku, odlažim kod ulibrk Deve. Ostala sam radi prikupljanja podataka o neprijatelju. Bila sam oprezna dok smo razgovarale Perka Culibrk mi je rekla gde da se sakrijem ako nai u etnici. Odlu ila sam se za kašun. Kasno uve e smo legle i zaspale dubokim snom. Negde u zoru, Perka je osetila da se neko vrzma u blizini ku e. Provirila je i videla da su to etnici. Brzo sam sko ila iz kreveta i usko ila u kašun. Ona me je pokrila na vama i poklopcem od kašuna. Vazduha sam imala, jer su sa strane izbušene rupe na kašunu. U ku u je ulazio jedan po jedan etnik. Pitali su Perku da li je ta no da je kod nje zano ilo 10 partizana. Kad je Perka rekla da

to nije ta no, oni su zapo eli pretres ku e. Kada im je Deva ponudila rakiju, aše je stavila na kašun. Pošto nisu nikoga našli, brzo su otišli, a ja sam izašla iz kašuna sva bela od brašna i radosna jer sam izbegla ono najgore.

JURAS-RAK TONKA

HEROJSKA SMRT KRSTE KOMESARA

*I malo smo dobrog drugara,
baš hrabrog Krstu komesara,
koji nam je najmiliji bio,
u Srbiji život izgubio.*

*U Srbiji kad je borba bila,
etni ka ga kugla udarila,
udarila u mjesto nemilo,
baš u grudi, prokletio im bilo.*

*Borba bila na pedeset metara,
on je pao na zaravni Zlatibora,
druže Krsto, neka Ti je slava,
za osvetu paš e mnogo glava.*

TANKOSIC-SOLOMON JOKA

Naša brigada se, po etkom septembra 1944. godine, nalazila na položajima kod Užica. Odre ena sam da odvedem ranjenike u brigadni sanitet. Moja eta je ostala na položaju.

U povratku iz saniteta paadala je kiša. Uz to, no je bila maglovita. Nailazim na jednu ku u. Vidim, ovek pred ku om loži vatru. Obuzela me sumnja da on na taj na in daje neki signal etnicima. Pitam ga za partizane. On mi, onako preko volje, odgovori da ništa ne zna o partizanima. Produžila sam put. Kada sam stigla do položaja i videla da тамо nema nigde nikog, po eli me hvatati panika. Krenem ka po-

ložajima gde su bile naše druge dve ete, ali ni njih tamo nije bilo. Krenula sam selja kim vlažnim putem u pravcu susednog sela, gde sam predpostavljala da su se naši sklonili od kiše. Na domaku sela primetila sam da mi se neko približava. Sva usplahirena komandovala sam: Stoj, a potom ruke u vis i odloži oružje. Preda mnom je stajalo 5 etnika. Povadila sam zatvara e iz pušaka i naredila da ponesu puške, što su oni i u inili.

Dolazimo u selo, gde nalazim komandu našeg 5. bataljona i moju etu. Drugovi su bili iznenaeni kad su me videli sa zarobljenim etnicima. I umesto da me pohvale, oni su izmislili šalu na moj raun. Razume se, u tim trenucima, za nas je više vredelo malkioe humora, nego eta zarobljenih etnika. I ja sam se od srca nasmejala kada sam na svetu videla ove demoralisaine jadove. Napravili bi naši i dobar ske od svega ovoga, da nismo morah ubrzano krenuti u napad na Užioe.

RODI -IVCEVIC MARICA

Imali smo prvi susret u toku rata sa bugarskim fašistima na Palisadu 24. avgusta 1944. godine. Oni su nas iznenadili. Borbu smo vodili ceo dan, trenuci su odlu ivah. Mi smo bili na jednoj strani brda, a oni na drugoj. Ispred nas bila je istina — brisani prostor. Zivo se se am da je bio topao, sun an dan. Morila me je že , a nedaleko od nas proticao je mali potok. O ima sam htela da ga ispijem, ali ka njemu bilo je opasno po i. Usta su mi se sušila, da više nisam mogla že izdržati. Zamolila sam komandira Tankosi Dragana da mi dozvoli da se spustim do potoka. On je to kategorijki odbijao, ali na kraju je ipak rekao: »Pa kada si tako navalila, idi«. Granate su padale na sve strane, ali na granate i opasnost nisam ni mislila, jer mi je bilo toliko stalo da do em do vode. Kada sam stigla do potoka, po elu sam piti vodu iz šake. Odjedared je pala granata u mojoj neposrednoj bližini.- Ja sam se srušila i onesvestila. Ništa više nisam znala. Tek posle izvesnog vremena došla sam k sebi. Više nisam ni pomislila da pijem vodu. Kroz vatru kuršuma, zdrava i itava vratila sam se u etu. Kontuzija nije na mene ostavilla nikakve posledice.

OBRADOVI -TORBICA MILKA

11. septembra 1944. godine na Ravnoj Gori vodili smo borbu sa etnicima. Nailazimo na ranjenog etnika. Dobila sam zadatak da ga previjem. Dok sam mu ukazivala pomo , naši su daleko odmakli. Primetivši to etnik je, od jednog, progovorio: »Sestro, ti me previjaš, a ja, da sam Te bilo kad uhvatio, ko zna šta bi od Tebe u inio«. Na njegove poslednje re i sam se stresla, gurnula ga i udaljila se, stala sam i jedno drugo gledali u o i. On je rekao: »Izgubila si vezu«. Pa neka sam, prkosno sam mu uzviknula. Me utim, u tom trenutku naišao je kurir Vojo i rekao da su naši odmakli. Sišao je sa konja i pošli smo peške, dok je previjeni etnik otišao na slobodnu teritoriju.

Tek sam kasnije, razmišljaju i o eeloj re enici koju mi je ranjeni etnik izgovorio, shvatila da je to bilo njegovo iskreno ispovedanje, da bi on nekada, ko zna šta od mene radio. Ne znam da li ga je moj humani gest, prema njemu, tako brzo idejno preokrenuo.

TADI MIKA

U jednom jurišu sa etnicima, prsa u prsa, u zapadnoj Srbiji 1944. godine, ranjen je jedan naš borac. Povukla sam ga u zaklon, podalje od položaja, da mu ukažem prvu pomo . Kada sam jedinog momenta digla glavu, predamnom su stajala dva etnika sa kokardama na glavi, zapuštenom bradom. Bili su u poodmaklim godinama. Upitali su me da li sam ja muslimanka? Odgovorila sam »ne«, a oni su dodali da li im na pravu muslimanku. Rekla sam im da sam pravoslavna, rodom iz Drvara. U me uvremenu, drugovi su primetili da me nema. Posumnjali su da su me uhvatili razbijeni etnići. Zbog toga je Pero Jandraševi stavio šubar sa kokardom na glavu i krenuo da me traži. Kad je ugledao etnike, Pero je komandovo: »Ruke u vis«. Kada sam mu rekla da su se pristojno ponašah, nije ih ni razoružavao, ve im je naredio da nose ranjenike. Tako sam spasena ropstva, a možda i smrти.

RODI -IV EVI MARICA

Na Ravnoj Gori, krajem septembra 1944. godine, neo ekivano smo iznena eni od etnika. Naš je vod bio opkoljen. Tek na dvadesetak metara videli smo jedni druge. etnici su jurili kao zveri prema nama. Bili su pijani. Pevali su i vrištali, a kada su ugledali mene, pov-ikali su: »Hvatajte je živu, mamu joj partizansku«. Okrenula sam se komandiru voda uri Rodicu i kazala: »Mene živu uhvatiti ne e«. O šrafila sam bombu i ekala. Drugovi su me -težili da se noga ne bojim, ali mene je ipak obuzeo strah da me ne uhvate — pogotovo što sam Hrvatica. etnici su navaljivali uz brdo, a mi smo se nalazili na užvišici. Po eli smo da se organizovano povla imo od d-rveta do drveta pod jakom vatrom. Kada smo se povukli sa proplanka na jedno brdo, ubrzo smo se prikju ili našim snagama i opasnost je prošla.

Ve sutradan, kada smo ih u masi žive hvatali, izgledali su bedno. Pravdah su se kako su ih mobilisali. U meni se tada pobudilo izvanredno snažno ose anje naše snage i smelosti. U takvom zanosu, stigli smo i do Beograda.

RADUJKO-VLADUSIC JOVANKA

15. septembra 1944. godine, naš bataljon je krenuo u napad na Valjevo. Ostala sam u jednoj kući, gde sam do-ekivala ranjenike. No je bila mra na i padala je kiša. U toku borbe, drugovi su doneli dva teška -ranjenika. Jedan je podlegao ranama u vreme dok sam mu ukazivala pomo . U gradu je vo ena žestoka borba, ali odjedared sve se utisalo. Stavlaju i igle i špric da sterilišem, podigla sam glavu i okrenula se ka vratima. Ispred mene stajala su dva etnika. Bila sam toliko zbunjena da nisam mogla da progovorim. etni ki komandant mi je rekao da nastavim sa radom, ah ja to nisam mogla zbog velike uzbudjenosti i šoka. Naredio je njihovom bolni aru da ptreuje druga. Nastala je tišina. Dva druga koji su doveli ranjenike, pobegli su i obavestili štab bataljona o situaciji u previjalištu. Drugovi su odmah krenuh prema kući u kojoj sam se nalazila u to vreme. etnici su rekli: »Ne plaši se, ti si bolni arka«. I dalje sam nemo utala, jer mi se oduzeo glasa. Naši su ve bili

tu u blizini. CuLa sam glasove i komandu Trnini Pere. etnici su povikali: »Nemojte pucati, naši smo«. Naši su komandovali da odlože oružje. Kada su ih drugovi postrojili, etni ki komandant je izjavio: »Ima nas 60, rešili smo pre i u partizane«. Odvedeni su u štab brigade i odmah rasporeni po bataljonima.

DZAMI -PILIFOVI MILKA

Posle oslobo enja Valjeva, prvi put mi se pružila prilika da idem sa drugaricama u bioskop. Spremaju i se, zakasnile smo na po etak filmske predstave. Kada smo stigle, ve su vrata bila zatvorena, pa smo krenule gore ka kino-aparatu. U itom trenutku na ekranu su se pojavili tenkovi. Uplašila sam se i povikala: »Nazad« misle i da e tenkovi pravo na nas. Beže i sam srušila jednu drugaricu niz stenice. Ubrzo je bio kraj žurnala i mi smo ušle u salu i mirno gledale prvu filmsku predstavu u životu.

RODI -IV EVIC MARICA

2. oktobra 1944. godine napali smo na Ub. Vodila se žestoka borba sa Nemcima i etnicima. Tenkovi su se kretali u našem pravcu. Drug Karmelo Sladojev-Kikli e v, mitraljezac 2. ete 2. bataljona, uspešno je tukao Nemce iza jednog ploča. Kada sam primetila da je ranjen, pohitala sam da mu ukažem sanitetsku pomo. Kada me je video komandir Grbi Zika, povikao je: »Kuda eš, lezi, vidiš da eš poginuti«. Komandir mi je prišao i povukao me nazad dok sam puzila po zemlji. Ubrzo su prodri Nemci pred naše položaje i zaborbili druga Karmela — teško ranjenog mitraljesca. Gledali smo njegovu tragediju. Nismo mu, zbog tenkova, mogli pomo i. Nemci su ga živog vezali za tenk i vukli po cesti. Izvršili smo silovit napad i zauzeli ceo prostor na kojem su bili Nemci. Tamo smo našli mrtvog puškomitraljesca Karmela. Drugovi su ga sahranili pored puta u Ubu, pored šestorice boraca iz naše brigade, koji su u toku toga dana hrabro palili za oslobo enje Uba.

TEODOVIC-MAZAR ZIVKA

Dok smo vodili bonbu za Ub, nalazila sam se sa topovskim vodom pri 4. bataljonu. Tukli smo tako dugo, da se cev na topu e u Više zagrejala. Došao nam je Sretkina **Triki i** rekao: »Janoš, ne prekidaj vatru. Daj im još jednu putniku«. Kada je top opalio, cev mu je odletela u vis oko 200 metara. Mi, koji smo bili u blizini, zabrinuto smo posmatrali taj prizor. Kada sam prišla Janošu, on je sedeо sav cm. Nigde se nije videla krv, ali stomak i grudni koš su mu bili zgnje eni. Na brzinu sam ga prebacila u selo Slovac, u naš sanitet.

Ovaj naš simpati ni i hrabri borac — tobđija Janoš, umro je u Valjevskoj bolnici, gde je i sahranjen.

RADUJKO-VLADUŠIĆ JOVANKA

16. oktobra 1944. godine vodili smo uli ne borbe u Beogradu. etvrti bataljon se nalazio na položaju kod crkve »Sveti Marko«. U jednom momentu neko je povikao, da su poginula etiri druga i da je jedan ranjen. Trebalо je po cenu života izvu i ranjenog druga. Tog momenta, zauzeti borbom, dobrovoljno se niko nije javio. Odluila sam da mu priem. Puzila sam pored jednog zida ka njemu, jer je ležao na istini. Privukla sam se, dok su se zrna zabadala oko mene i povukla ga za noge. Kada je progovorio, po glasu sam prepoznala da je to Marko Rodi. Izvukla sam ga i ukazala mu prvu pomo. Od tada me Marko uvek zvao Sejom.

GUZVICA-DRLJACA MILKA

Beograd 19. oktobar 1944. godine. Našli smo se ispod jedne zgrade u kojoj su se branili Nemci. Davali su gr evit otpor. Nikako je nismo mogli zauzeti. Naišao je komesar Simo Mora a da obi e etu. Išao je smelo, ali neoprezno. Nemci su ga primetili i zapucali. Pao je teško ranjen. Vide i to, privukla sam mu se i ukazala mu sanitetsku pomo. Bio je teško ranjen u stomak. Simo je shvatio da su mu to poslednji trenuci života. Poslednje re i su mu bile: »Drugovi, osvetite me«.

Simin zavet smo dosledno ispunili.

Pored Simine, na ulicama Beograda, prolilo je svoju dragooenu krv još 120 naših starešina i boraca, a njih 25 ostali su na ve noj straži u glavnom gradu nove Jugoslavije.

BASTL-ŠEPAREVIC AN ELKA

Na prilazu Beograda 14. oktobra 1944. godine, otpo eli je žestoka borba. Grad je na nekim mestima bio miniran i podeljen na niz posebnih vorova odbrane. Oru a su bila postavljena u zaklonima, a na ligovima i uli nim raskrsnica ma nalazili su se teški i laki bunkeri. Uli ne borbe u Beogradu bile su žestoke. Borba se vodila za svaku zgradu, sprat, za svaku ulicu. Naši borci, zajedno sa sovjetskim borcima, uporno i hrabro lomili su neprijateljski otpor i pokazali izvanrednu smelost i junaštvo. Gra ani su nam pružali po mo , pokazuju i nam zgrade u kojima su se smestili neprijateljski vojnici. Borbe u gradu nisu se stišavale ni tokom no i.

Tek 19. oktobra zapo ele su borbe za Kalemegdansku tvr avu. Naša jedinica trebala je da se probije kroz centar grada da bi izbila na Kalemegdan. Prodiru i u pravcu Kalemegdana, rano izjutra 19. 10. 1944. godine, podelili smo se na desetine sa zadatkom da krenemo prema Bajlonovoj pijaci i iza eme u Dušainovu ulicu, te tako do eme do Kalemegdana. Zapete su barbe u Dušanovoj ulici. Crkva u ovoj ulici bila je minirana, pa smo tu na domak slobode gubili naše drugove. Posebno su vo ene ogorene borbe u zgradi škole u Dušanovoj ulici. Neprijatelj je pružao o aji ni ki i žestok otpor, bore i se za svaku zgradu. Napadao je, a i mi smo nastupali i odstupali, zauzimali ku u po ku u, vode i pri tom borbu prsa u prsa. Poslednje neprijateljsko utvr enje bio je bunker ispod Kalemegdana i fabrike Vojne ode e. Tog dana vo ene su krvave borbe za uništenje bunkera i zauzimanje Kalemegdanske tvr ave. Juriša grupa bombaša. Pokošena je paljbom iz bunkera. Bombaši, ne žale i svoj život, neprekidno jurišaju. Bunker je nadletao sov-

jetiski avion, na njega izvršio udar i posle neprekidne artiljerijske vatre, bunker je kona no uništen. Tada je neprijatelj po eo da se povla i.

To su bile za mene poslednje i nezaboravne borbe, jer sam, u Dušanovoj ulici br. 8, bila teško ranjena.

U Dušanovoj ulici br. 10, u zgradi fabrike »Elko« bilo je sklonište. U jednom momentu, dok su se još vodile teške borbe, istra ala je jedna žena na ulicu i zatražila pomo za jednog partizana. Ja sam pretrala ulicu i uspela izbe i paljbu nema kog mitraljesca iz Jevrejske ulice. Previla sam ranjenika, ali više natrag nisam mogla. Pojedine ku e u ulici više puta su prelazile iz naših u nema ke ruke. Naši borci su izvršili napad, vodili borbu za svaki sprat i ponovo zauzeli zgradu br. 10. Iz ove zgrade trebala sam pre i u zgradu br. 8. Beogra anka Katarina Basti mi je ponudila da me prebacim kroz sklonište civilnog stanovništva u ulicu Strahini a Bana. Kada sam se pojavila, videla sam da Nemci drže i tu zgradu, pa sam se morala vratiti. Tada me je iz Jevrejske ulice pokosio rafal. Vrata kapije bila su zatvorena. Kako sam pala, vrata su se zatvorila. Katarina i Fanika, žitelji zgrade, potrale su i povukle me u zgradu. Nema ki mitraljez bio je postavljen na sred uhce, tako da sam uga smeh nema kog vojnika. Katarina me unela u stan i pokušala ukazati pomo, ali kako nisam krvarila nije znala šta da radi, pa je dovela lekarku iz skloništa. Lekarka me je pregledala i rekla da hitno moram u bolnicu. Tu je ranjen i sovjetski vojnik, koji je isko io iz aviona dok su bombardovali bunker.

U zgradi br. 8. ostajemo oeh dan, jer nije bilo mogu - nosti da nas prebace u bolnicu. U toku bombardovanja, u neposrednoj blizini je pala bomba. Tada sam dobila neku nad ove ansku snagu i ubacila se u kupatilo. Vrata su se za mnom zatvorila. Kada se sve smirilo Katarina me tražila, a ja sam davala znaće kucanjem da se nalazim u kupatilu. Kako su vrata bila zatvorena, ušli su kroz prozor i izvukli me iz kupatila. Sovjetskog vojnika i mene preneli su u podrum. Njemci su tražili ranjene partizane, ali zahvaljuju i Katarini, koja je znala nema ki jezik, 'nisu krenuli ka podrumu. Katarina je tek predve e, kada je teren bio oslobo - en, javila partizanima da do u po ranjenike. U kamionu susre em druga koji mi kaže: »Drugarice An elka, ti si ranjena zbog mene«. Smestili su nas u bolnicu. 20. 10. 1944,

dok sam se budila posle operacije, ula sam re i: »Beograd je slobodan«. Osetila sam suze radosnice kako mi kvase lice.

PILIPPOVI -BOSNI BOSA

24. novembra 1944. godine krenuli smo iz Beograda na front prema Fruškoj Gori. Prva teška borba vo ena je 3, 4. i 5. decembra za selo Vizi i. Previjalište se nalazilo par stotina metara od fronta. Bilo je 'hladno. Kiša i blato otežavaju kretanje. Sa nosilima stizale su desetine ranjenika u previjalište. Sve je mirisalo na krv i smrt. Radilo se pored karbitne lampe. Zima je bila jalka, sneg i jutarnji mraz. Na ravnici vетar je brisao. 'Brigada je prodirala prema Tovarniku, koji je 7. decembra zauzet. Bilo je no i kada je stizalo i do 100 ranjenika. Artiljerija je snažno tukla. Dešavalо se da ranjenik bude ponovo ranjen dok stigne da mu ukažeemo pomo , kao na primer kod sela 'Ila a i Sidskih Banovaca, gde je ranjeno oko 200 naših boraca, na Berku 9. decembra 200, itd.

Tih prvih desetaka dana decembra dugo e se pamtiti, kako po velikim uspesima koje je imala naša brigada u borbi protiv Nemaca, prodiru i duboko kroz utvrene položaje na frontu, tako i zbog velikih žrtava koje je pretrpela. U tim prvim borbama na Sremskom frontu, posebno se istakao komandant našeg 3. bataljona, Mile Bulaji , o njem se herojstvu mnogo znalo u toku itavog, rata. Tu je ranjen i u ran Kovačevi , komandant 2. bataljona, Mile Latinovi , komandant 5. bataljona i drugi, a samo dva dana kasnije počinuo je novi komandant 5. bataljona uro Babi .

Eto, tako smo sticali i prva iskustva u frontalnom ratu na ravnici. Skupo smo ih plačali, jer je jedino tako i morallo biti.

TEŠIE-SPASOJEVIC ZORICA

9. decembra 1944. godine, pamtim no kod sela Berak. Komandir 'Spaso Grbi uzeo je vodi a i krenuh smo prema liniji fronta. Neiko je upadio slamu, tako da je vatrica osvetljavala naše položaje. Neprijatelj nas je napao. Mi smo izvr-

šili protivnapad i ušli u neprijateljske rovove. Berak je bio oslobođen. Međutim, Nemci su izvršili snažan protivnapad i zauzeli naše rovove. Morali smo se povući. Ostala sam kod ranjenika dok ne stigne pomoći. Dugo smo ekali, bilo je vrlo hladno. Ekajući i ranjena sam od pada granate u neposrednoj blizini. Uli smo razgovor Nemaca, pa smo se dogovorili: ako Nemci po u prema nama, da aktiviram bombu. Međutim, naši su ponovo napali Berak. Vođena je teška borba sve do 23.asa. Pred zoru uli smo glasove koji su postajali sve jasniji. Pomislimo smo da su Nemci, jer nismo znali ishod borbe. Pripričila sam bombu. Osluškivali smo. Kada su nam se približili sasvim blizu, videli smo da su to naši.

Pored mene, te no i ranjeno je još 199 naših boraca, među kojima je bio i komandant 5. bataljona uro Babić.

LATINOVIĆ - PERKOVIĆ MILKA

Osvajali smo selo Berak u Sremu. Teška borba vođena je od 16.00 do 23.00 asa 9. decembra 1944. godine. Neprijatelj nas je tukao sa tornja crkve. Neko je povikao: »Uputi pomoći«. Brzo sam potražila ka tom mestu, ali sam teško ranjena metkom dum-dum. Drugi rafal srušio se u moj rancac. Izvukla me u zaklon bolni arka Srećko Dragičić i ukazala mi prvu pomoći. Ostavili su me dok su oni napredovali u borbi. Bila je magla. Odjedarene neštete se uložile da šuštaju kroz kukuruze. Odvremen bombu. Ako budu Nemci da je aktiviram. Kako su se približavali i glasno razgovarali, poznačala sam glas komesara Mirka Kneževića. Brzo su me otpremili u brigadni sanitet.

CELAR JELKA

Naš Treći bataljon je u decembru 1944. godine krenuo da smeni delove Šeste Lijekarske divizije. Sa fronta su nailazili ranjeni borci, prljavi da im se ni lice ne vidi od blata. Tek sam tada shvatila da još nema kraja ratu, kao što sam to mislila kada smo oslobođili Beograd. Kad smo stigli na položaj, ubrzo smo veđerale. Tek što smo veđerali, me u nas je došao komandant bataljona Mile Bulajić. On nas je posuočio i kazao da imamo zadatku da smenimo naš 4. bataljon i dodaо: »Neka iza u bombaši«. Drugovi su, bez predomišljanja,

ljanja, svi krenuli na njegovu stranu. Potom smo krenuli na liniju fronta. Rrevijalište je ostalo u jednoj uvali. Me utim, nije povu en 4. bataljon, kao ni delovi Šeste Li ke. Nemci su bili utvr eni. Ispred kukuruza i šume nalazila se bodljika-va žica i nagazne mine. Kada smo naišli, mine su lan ano eksplodirale. Te no i, tri puta smo jurišali, tako da smo uspeli da ih pokrenemo s položaja. Imali smo mnogo ranjenih. Nikada nisam imala krvavije ruke nego to ve e. Izme-šalo se blato sa krvlju, što je otežavalo previjanje ranjenih drugova.

SALAPURA-SOLOMON DRAGICA

Bila sam na dužnosti zamenika referenta saniteta 1. bataljona. I ako sam u estvovala u mnogim borbama, za mene je Sremski front bio novi na in ratovanja i zbrinjavanja ranjenika u nepreglednoj ravnici. Bilo je stravi nih prizora. Stradanja boraca na minskim poljima su nezaboravna.

Jednog dana re e mi komandant bataljona Mišo ulibrk, sa kojim je bio i komesar Braco Galin, da po em prema polju i da pogledam u žbunju da nema ranjenika, jer su te no i naše jedinice tu vodile borbu. Otišla sam i u žbunu našla jedan leš ve u raspadanju. Kada sam se okrenula prema živici, primetila sam da nešto mrsa. Bolje sam pogledala i videla puš anu cev. Malo sam se preplašila, ali sam sabrala snage i krenula dalje, više se nisam okretala nazad. Kada sam došla u štab, ispri ala sam drugovima da sam pri- metila da nešto ima u živici, da su to najverovatnije Švabe, jer sam videla cev od puške. Opkolili smo teren i ubrzo videli da se tu nalazi oko 30 nemaca. Kada su ih naši borci priveli u štab, komandant je upitao: »Zašto niste pucali na partizanku?« Jedan je odgovorio da su bili ube eni da ih partizanka nije primetila.

TORBICA-OBRADOVI MILKA

Bila je no , prat pred okom se nije mogao videti. Zbog hladno e teško smo se kretali po raskvašenoj sremskoj zemlji. Vodena je teška borba. Pošla sam da ukazem pomo ranjenima. Ode a ranjenika je bila ulepljena blatom, izmešana krv i zemlja. Naišla sam na jednog teškog ranjenika. Previla

sam ga i uputila u sanitet. Nisam ni slutila da je to bio Nemac. Drugovi iz saniteta su me dugo posle toga zadirkivali kako sam im slala Nemce da ih zbrinjavaju, pre nego naše.

Me utim, ovde se slu ajno radilo o zabuni. Ina e, mi smo uvek previjali i le ili ranjene neprijateljske vojнике koje smo pronalazili na bojištu.

KOVACEVI -POPOVI ANKA

Došla sam u Beograd 1941. godine kao izbeglica iz Bosanske Dubroe. Neko vreme zadržala sam se kod majke Popovi -Petrovi Kate, ali, kako ona nije smela da kaže da sam joj k erka, zaposlila sam se kao služavka kod or evi Penside, koja je imala sina koji je radio kod zloglasnog šefa policije Dragoljuba Jovanovi a.

Jednog dana, 1942. godine, dok sam stajala u redu za namirnice, prišao mi je jedan ovek i ja sam sa njim stupila u razgovor. Od tada sam se sa njim eš e susretala i od tada po inje moje povezivanje sa ilegalcima. Izvršavala sam razne zadatke i prenosila poruke za Zemun, jer u mene niko nije sumnjao, jer sam radila u policijskoj ku i, koju je uvala straža.

Ubrzo sam primljena u SKOJ, te sam svaki zadatak sasvim obavljala. 1943. godine, jedan me drug obavestio da moram oti i iz ku e or evi a, jer je organizacija provlađena. Otišla sam kod majke, gde sam ostala do oslobo enja Beograda. 20. oktobra 1944. godine postajem borac 4. bataljona, 3. Krajiške Proleterske brigade.

U trajnoj uspomeni osta e mi u se anju dve teške borbe, koje je brigada vodila na Sremskom frontu.

18. 1. 1945. godine, stajala sam ispod jednog drveta. Gledam, siluete u belom. Bili su to Nemci. Povikala sam: Drugovi, Nemci, opkoljavaju nas». Nemci su otvorili vatru sa elom, a po eli su zalaziti i sa le a. To se desilo u jeku Sidske operacije, kad su Nemci izvršili protivnapad i probili naš front. Morali smo se povla iti. Ogor eno se borimo. Dosta žrtava ima i sa jedne i sa druge strane. Gino hrabri Krajišnici, gino i drugovi koji su skoro došli u brigadu kao po-

puna, juna ki se oni bore, kao da su ratovali etiri godine. Pored mene leže ranjena dva druga. Bila sam i sama ranjena. Ne mogu ni sebi ni njima pomoći. U tom momentu vidiš neko ide prema nama, ide naš drug Panta Knežević. On i ostali drugovi nam pomažu te se izvlačimo iz ovog okrušaja, inače da nisu naišli, pitanje je kako bi se sve završilo, jer su Nemci bili vrlo blizu nas.

Po ozdravljenju, vraćam se u bataljon. Rasporio ena sam u bateniju, koja se nalazila u selu Novak Bapska. Tu smo ekali naređenje za probor Sremskog fronta. Hladno je, kao da je zima, a mi ekamo. Već smo počeli biti i nestreljivi. I doček taj, dugi ekani dan. 12. aprila 1945. godine, otpočinje operacija. Nadletali su avioni, tukla je artiljerija, gorela je zemlja od eksploziva.

•Front se pomerio napred. Krenula je i naša baterija. Nismo se odmakli ni jedan kilometar, kad nešto eksplodira. Naišli smo na neprijateljsko minsko polje. Tom prilikom ranjena sam ja i još jedan drug. Nisu nam mogli pomoći radi ukazivanja pomoći, dok nisu došli mineri da demontiraju mine. Otpremljena sam u bolnicu, gde mi je amputirana noge. Taj dan pamtim kao najnesretniji trenutak u mom životu.

MARJANOVIĆ -BLAZIĆ ANGELINA

11. je aprila 1945. godine. Nalazimo se na položajima kod sela Novak Bapska. Tokom dana prime ujemo da se nešto sprema. Kroz užurbanost i pokret naših starešina naslućujemo da je to priprema za dugi o ekivanu i nagoveštavanu ofanzivu — probor Sremskog fronta. Uvečer to i saznajemo. To nam se i saopštava. Svakom borcu daje se konkretni zadatak i saopštava da će napad odpočeti, sutra, 12. aprila, tačno u 05.00 sati. Ja sam tada bila vezista u timi. Bilo nas je troje: ja, Ankica koja je iz Valjeva posla sa brigadom i još jedan drug, čijeg se imena ne znam. Ja i Ankica dobile smo zadatku da idemo odmah iza streljačkog stroja radi prikupljanja telefonske linije, istu prikupimo, stignemo etu i sa njom dalje nastupamo. Striktno nam je naređeno, da zbog minskog polja kojeg su postavili Nemci, idemo tragom tenkovskih gusenica, jer smo samo tako izbegli i da namazimo na minu.

Osvanuo je i taj dugo o ekivani dan. U ta no odre eno vreme otpo elia je borba. Ceta je, posle artiljerijske pripreme, zajedno sa ostalim jedinioama, krenula u silovit juriš. Videvši da je napad uspeo, po ele smo odmah sa namotavanjem linije. Bilo je dosta naporno. Zurile smo da to što pre obavimo da bi sustigle etu koja progoni neprijatelja. Pored li nog naoružanja i opreme (puške, dve ru ne bombe, ranca i dr.), na le ima smo nosile još i kotur na koga smo namotavale liniju. Naporno je bilo i to što nismo smelete skretati sa tragova gusenica tenka, te je zbog toga i vu enje linije bilo teže.

Strelja ki stroj je ve otisao napred, proboj je uspeo, a mi smo zaostale oko 200—300 metara. Liniju smo pokupili, natovarili na le a i žurimo da sustignemo etu. Nije se moglo brže. Linija je teška i mi je sa ostalom opremom teško nosimo. Ve smo prili no zašle iza linije fronta, kojeg su do malo pre držali Nemci. Idemo tako, kad odjednom iz kukuruzovine, pred nama se pojaviše 3 naoružana Nemca. Sakrili se od naleta naših jedinica i sada pokušavaju da se nekako spasu. Ja i Ankica same, šta sad da radimo? Zalegnemo i osmatramo. Predložih Anfcici, pošto je imala piskav i prodoran glas, da iz sveg glasa vikne: »Stoj, ruke u vis!« To ona i uradi. Ouvši njen glas, Nemci se zbuniše, po eše se komešati, okre u se levo-desno — uzmuviali se ho e nazad. Mi ih držimo na nišanu. Spremamo i ru ne bombe, jer ne znamo da li ih ima još u kukuruzovini. U tom momentu ujemo muški glas i povik: »Stoj, ruke u vis!«. Iza njihovih le a, sa pištoljem u ruci, pojavljuje se Spaso Grbi, zamjenik komandanta bataljona. Nemci bacaju oružje. Tada ustajemo, prilazimo Nemcima i oduzimamo im oružje, municiju i opremu.

Eto, tako smo i nas dvije, naravno uz pomo druga Spase, pored toga što smo izvršile postavljeni zadatak, još zarobile i 3 Nemca, stigle etu i sa njom nastavili dalje u pobednosne bitke.

TORBICA-OBRADOVIC MILKA

12. april 1945. godine. Sve su jedinice bile spremne za napad. O ekivali smo komandu. Osvanuo je dan. Bila je dosta slaba vidljivost. Sa nama sadejstvuju tenkovske jedi-

nice i naši vazduhoplovni pukovi. Otvoela je uraganska borba. Avijacija, artiljerija tutnji na sve strane. Zemlja se trese od granata, bombi, tutnjave aviona i tenkova. Neprijatelj je bio jako utvoren. Žica, minska polja, ali mi ih moramo pregaziti po oenu života. Uju se komande i nareenja, a sanitet ukazuje pomo i otprema ranjene u pozadinu. U ratu nikada nismo bili u ovakvoj situaciji, a retko kada toliko vedri, raspoloženi i ushi eni sa tako visokim moralom.

Zaostala sam sa bolniarkom Milatovićem Dragicom i pronalazimo ranjenike. Ušle smo u sprovodnice. Odjednom pred nama se pojавilo šest Nemaca sa dignutim rukama u vis. Oružje su odbacili u stranu. Iznad sprovodnice je stajao naš borac Matar, koji nam je odredio za ispomoč. Držao je automat. Pokazala sam rukom zarobljenicima da iza u izrava. Bilo je dosta visoko. Jedan stariji Nemac pružio mi je ruku da ga izvučem. Naredila sam borcu Mataru da ih sproveđe do kolone zarobljenika. Nemci su nešto molili i pokazivali porodiće fotografije. Dva sata posle tog događaja, Matar je teško ranjen. Umro je na putu do saniteta.

JARAM-TUDIC SLAVKA

12. aprila 1945. godine izvršen je probor Sremskog fronta. Uz borbu, gone i Nemce, stigli smo do Pleternice. Nemci su bili spremni da tu dadu poslednji otpor. Borba je vrlo žestoka, vodi se dan i noć uz obostrane gubitke. Ja sam vezista. U jednom momentu prekinuta nam je telefonska linija. Komandir voda za vezu, drug Babić, je viknuo: »Dobrovoljci napred!« Istupila sam me u prvima. Privukla sam se do mesta gde je bila prekinuta linija i povezala žice. Nemci su na mene osuli takvu vatru, da nisam mislila da u ostati u životu. Povlačila sam se puze i nazad. Imala sam sreću da me nije pogodio ni jedan metak, iako su padali oko mene kao grad. Za uspešno izvršeni zadatki odlikovana sam Međaljom za hrabrost.

CIGANOVIC-MARINKOVIC VIDA

Nastupali smo prema Pleternici 17. aprila 1945. godine, privlačili smo se polaznim položajima za napad. 3. eta 4. bataljona bila je spremna za napad. Komandir, uro Međaljom za hrabrost.

di , saopštava zadatak. Tišina. Dve vojske stoje jedna prema drugoj. No je, hladno, blato. Bolni arke su spremne. Pada, komanda da krenemo napred. Nema ke rakete nas osvetljavaju. Otpo eli je borba. Detonacije na sve strane. Ispred nas su minska polja i ži ane prepreke. Drugovi ih seku i provla e se. Prve žrtve padaju. Otpremamo ranjenike u previjalište. Na sve strane leševi. Prolazimo, gazimo, nema se vremena zaobi i. Vodi se žestoka nadljudska borba. Prosto zemlja gori. Ka uše sik u, brišu ispred nas. Neprijatelj je utvr en, bori se, ne štedi snage, samo da održi pozicije. Ali ni mi ne popuštamo. Izbijamo na ulioe Pleternice. Iz svake ku e osipa nas vatrica. Drugarice i drugovi padaju pokošeni kao retko u kojoj borbi do sada. Jedan drug — Rom — harmonikaš, nosi harmoniku. Ona mu se otkop ala i kako on tr i, ona daje tonove i otkriva naš položaj. Neprijatelj nas još že e tu e mitraljeskom vatrom. Idemo napred, ne osvr emo se, i ako borci padaju kao snoplje žita. Oko nas neprijateljski leš do leša. Cesto puta bolni arke ne raspoznavaju iji je vojnik dok mu ukazuju pomo .

Posle tri dana teške borbe, neprijatelj se još drži u centru grada. Jedan se drug spušta na obalu reke da opere blatnjave ruke. Na domaku slobode gine, ne od metka ve od struje. Još ponegde uye se pucanj. Tek tre i dan, 19. aprila stiže saopštenje: »Oslobo ena je Pleternica«. U brigadnom operacijskom dnevniku je toga dana zapisano... brigada je ubila 930, ranila 150, zarobila 108 Nemaca. Naši gubici nisu ta no evidentirani, ali se prepostavlja da su bili najve i u istoriji brigade.

POPOVIC-ORLIC LJUBICA

Ruža, Dalmatinka, svima nama služila je za uzor hrabrosti. Vodila se žestoka borba za vreme probroja Sremskog fronta 12. aprila 1945. godine. Bilo je mnogo ranjenih. Ruža je spasila nekoliko drugova, izvla e i ih sa položaja i pod gustom mitraljeskom vatrom. Drugovi su je upozorili da se više ne vra a dok se malo ne stiša vatrica. Ruža ih nije poslušala. Hrabro je krenula prema ranjenom drugu, ali tog

«Uta bila je pokošena. Bilo nam je neizmerno teško što smo izgubili takvu drugaricu, ali smo nastavili gde je ona stala. Ona nam je bila primer hrabrosti, drugarstva i me usobnih odnosa.

. Andrejevi — Kun: Ruše i ubijaju (Drvorez iz ciklusa „Za slobodu“)

discrepancies between the experimental results and the theoretical predictions of the model. It is also shown that the predictions of the model are in good agreement with the corresponding numerical results obtained by the finite difference method. The numerical results are presented in the form of tables and figures.

The present work is divided into four sections. In section 2, the governing equations and boundary conditions are derived. In section 3, the numerical method used to solve the equations is described. In section 4, the results obtained from the numerical simulations are presented and discussed.

In section 2, the governing equations and boundary conditions are derived. In section 3, the numerical method used to solve the equations is described. In section 4, the results obtained from the numerical simulations are presented and discussed.

In section 2, the governing equations and boundary conditions are derived. In section 3, the numerical method used to solve the equations is described. In section 4, the results obtained from the numerical simulations are presented and discussed.

In section 2, the governing equations and boundary conditions are derived. In section 3, the numerical method used to solve the equations is described. In section 4, the results obtained from the numerical simulations are presented and discussed.

In section 2, the governing equations and boundary conditions are derived. In section 3, the numerical method used to solve the equations is described. In section 4, the results obtained from the numerical simulations are presented and discussed.

In section 2, the governing equations and boundary conditions are derived. In section 3, the numerical method used to solve the equations is described. In section 4, the results obtained from the numerical simulations are presented and discussed.

In section 2, the governing equations and boundary conditions are derived. In section 3, the numerical method used to solve the equations is described. In section 4, the results obtained from the numerical simulations are presented and discussed.

In section 2, the governing equations and boundary conditions are derived. In section 3, the numerical method used to solve the equations is described. In section 4, the results obtained from the numerical simulations are presented and discussed.

In section 2, the governing equations and boundary conditions are derived. In section 3, the numerical method used to solve the equations is described. In section 4, the results obtained from the numerical simulations are presented and discussed.

S P I S A K

BORACA III PROLETERSKE KRAJIŠKE BRIGADE KOJI SU SE BORILI U NJENOM SASTAVU OD 22. 08. 1942. DO 09. 05. 1945. GODINE

U prethodne dve knjige se anja boraca štampan je spisak boraca brigade koji su bili u njenom sastavu prilikom ulaska brigade u sastav I Proleterske Divizije. U ovom me uvremenu za elu se ideja da se prikupe i objave imena, sa osnovnim podacima, svih boraca brigade koji su se borili u njenim redovima u toku rata. Rad na realizaciji ove ideje po eo je da se sprovodi 1979. godine.

Prikupljanje podataka vršeno je preko Vojno-Istorijskog Instituta SSNO, arhive Sanitetske Uprave, Opštinskih i Gradskeh odbora SUBNOR, mesta iz kojih se brigada popunjavala, iz ratne dokumentacije brigade i na osnovu se anja preživelih boraca.

Cenimo da se u redovima brigade borilo oko 10.000 boraca, od kojih je oko 2.000 poginulo. Uz velike napore uspeli smo prikupiti podatke za 6300 boraca, od kojih:

- a) 4114 živih,
- b) 1.871 poginulih i
- c) 315 umrlih posle rata.

Me u ovim borcima bilo je:

- 422 žene — boraca,
- 296 boraca iz Italije i
- 50 boraca iz susednih zemalja.

Iako je grupa drugova uložila veliki šestogodišnji napor na prikupljanju podataka o borcima brigade, svesni smo injenice da su, iz objektivnih razloga, neki podaci nepotpuni, neki nepouzdani i da veliki broj boraca nije evidentiran. I pored toga

što spiskovi ne pružaju potpunu sliku borbenog sastava brigade u toku rata, ipak oni iine veliku vrednost knjige se anja boraca.

Na prikupljanju podataka o ratnom sastavu brigade bili su posebno angažovani drugovi: Duško Kerkez, Drago Marjanovi , Ljubiša Antonijevi , Mi o Daljevi , Dušan Teši i Jovan Jovi i .

REDAKCIJSKI ODBOR

A

ABRAMOVIC RAJICA, rod. 1925, Stapar, Sombor, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

ACIC Davida DAVID, rod. 1919, Vrto e, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

ACIC Lazara URO, rod. 1920, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi 22. 8. 1942, član KPJ od 1942, poginuo po etkom 1944. kod N. Varoši.

ACIC Vida URO, rod. 1916, Vrto e, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, član KPJ od 1942, poginuo 1943. kod Tesli a

ACIC Ilije KOŠTA, rod. 1904, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, umro 1967.

ACIC Krstana LUKA, rod. 1914, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, član KPJ od 1942, šef odseka za vezu brigade

ACIC Vida MIRKO, rod. 1919, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, član KPJ od 1943, komandant bataljona.

ACIC Vida STEVAN, rod. 1913, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, član KPJ od 1941, delegat voda, poginuo 30. 11. 1943. kod Travnika.

A IMOVIC MILORAD, rod. 1916, Kruševac, Srbin, u NOB brigadi od 1944, borac.

ADAMOVIC BRANKO, rod. Virovitica, Srbin, borac.

ADAMOVIC Velimdra DRAGOLJUB, rod. 1927, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, umro 1946.

ADAMOVIC Vojislava DRAGOLJUB, rod. 1919, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, poginuo 23. 1. 1945. na Sremskom frontu.

ADAMOVIC Laze DUŠAN, ro . 1922, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ, komesar ete.

ADAMOVIC Jovana JOVO, rod. 1907, Majki Japra, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1. 7. 1943, lan KPJ od 1942, komesar bataljona, umro 1985.

ADAMOVIC Dure MILAN, rod. 1913, Vranovina, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22 8. 1942, lan KPJ od 1942, intendant brigade

ADAMOVIC Nikole MILAN, rod. 1914, Vranovina, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, borac

ADAMOVIC Dragomira MILIVOJE, rod. 1922, Pružatovac, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, borac, umro 1971.

ADAMOVIC NIKOLA, rod. 1923, Debelica, Zaje ar, Srbin, u NOB d brigadi od 1944, borac.

ADAMOVIC Jove PANE, rod. 1909, Vranovina, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

ADAMOVIC Rade SRETO, rod. 1923, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, borac, umro 1976.

ADAMOVIC Ilije STEVAN, ro . 1922, Podovi, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ, komesar ete.

ADAMOVIC Dragoljuba VOJISLAV, rod. 1924, Brezovica, Valjevo, zemljoradinjik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 11. 1944, borac, poginuo 22. 1. 45. kod Tovarnika.

ADDONIZIO GIUSEPPE, rod. 1921, Pietradefusi, Avellino, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

AGATUNOVIC RADONJA, borac ete veze.

AGNIC Ante JOZO, rod. 1920, Okrug Gornji, Trogir, ribar, Hrvat, u NOB i brigadi od 9. 9. 1943, lan KPJ od 1945, komandir voda, umro 1978.

AJDER J. KRSTO, ro . 1922, Otkovci, Glamo , radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, borac, poginuo 3. 12. 1944. kod Iloka.

AJDUKOVI Davida MILOŠ, ro . 1924, G. Suvaja, B. Krupa, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1942, borac, poginuo juna 1943. na Zelengori.

AJNŠPILER Nikole MILORAD, rod. 1923, Ljubljana, u enik, Slovenac, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, lan KPJ od 1942, sekretar štaba.

AKSENTIJEVIC MIODRAG.

ALBERGAMO GIOVANNI, rod. 1914, Alia, Palermo, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

ALBERT JOSIP, rod. 1920, Vuji evo, N. Be ej, u NOB i brigadi od 1944, borac.

ALBERTI, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

ALBONI ALDO, ro . 1922, Lucca, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

ALEKSA Ante NIKO, rod. 1909, Zabla e, Šibenik, radnik, Hrvat, u NOB od 8. 9. 1943, u brigadi od 15. 10. 1943, borac, umro 1959.

ALEKSANDRI ŽIVOMIR, ro . 1927, Ropo evo, Ralja, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

ALEKSI Cedomira MILISAV, rod. 1925, Me ulužje, Mlade novac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

ALEKSIC Mom ila NEDELJKO, rod. 1921, Rebelj, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

ALEKSIC NEDELJKO, rod. 1923, G. Sanica, Klju , Srbin, borac.

ALEKSIC NEDELJKO iz Breze, Zepa, Srbin, borac, poginuo 23. 6. 1944. kod Travnika na Crnom vrhu.

ALEKSIC Cvetka VASILIE, ro . 1921, Mati , Ra evina, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 14. 9. 1944. kod Valjeva.

ALEKSIC VITOMIR, rod. 1923, V. Ivan a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, umro 3. 1. 1945. u Ila i.

ALEKSIC Svetislava VLASTIMIR, ro . 1925, Izvor, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 28. 11. 1944, borac, poginuo 17. 1. 1945. kod Tovarnika.

ALEKSIC Radenka Zivorad, rod. 1924, Ducici, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

ALEMANOVIC MILCO, rod. 1926, Krupanj, Ra evina, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od sept. 1944, borac.

ALFANO GAETANO, rod. 1923, Palermo, Italijan, u NOI! i brigadi od 1943.

ALIMPIJEVIC LJUBOMIR, ro . Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac, poginuo i(i. 10. 1944. u Beogradu.

ALLULLI IGNACIO, rod. 1914, Teramo, Italijan, u NOB i brigadi od 9. 9. 1943.

AI/VIDI A. ASAN, Bugojno, Musliman, borac.

ALVIROVIC Stevo SIMO, ro . 1900, Dobro Selo, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir voda, umro 1980.

AMERIC ANTE, rod. 1924, Drinovci, Ljubiški.

AMOROSO Giuseppe FELICE, rod. 1921, Verbicaro, Cosenza, Italijan, u NOB i brigadi od 9. 9. 1943.

AN EVI Dobrosava VUKADIN, ro .., Subotica, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

ANDRAS IVAN, ro . 1922, Siškovci, Vinkovci, borac.

ANDREJA CVETKO, rod. 1924, Gldbovac, Sm. Palanka, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

ANDREJEVI RADIVOJ, ro . 1926, EX Vrtop, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

ANDREJEVI ZIVOJIN, rod. 1926, M. Vrtop, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

ANDREJI Blagoja DRAGAN, rod. 1916, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac, poginuo 9. 5. 1945. u Markuševcu.

ANDRIC MILISAV, ro .., Murgaš, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

ANDRIC TEOFILO, rod. 1921, Dragijevica, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

AND'RIJEVI Dragomira CEDOMIR, ro . 1922, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944, borac.

ANDRIJEVIC VESELIN, ro . 1927, Paukovo, Petrovac n/m, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

ANDULAJEVIC Jovana VASO, rod. 1924, Miljevci, S. Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB stupio po etkom 1943, u brigadi od avgusta 1943, lan SKOJ-a od 1943, poginuo 12. 12. 1943. na Borovoju Glavi kod Livna.

ANDULAJEVIC Milana VASO, rod. 1925, Miljevci, S. Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od avg. 1943, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo 14. 4. 1944, kod Livna.

ANDULAJEVIC Steve ZORKA, ro . 1922, Potkraj, S. Most, doma ica, Srpskinja, u NOB i brigadi od aprila 1943, bolni arka.

AN ELIC RADOMIR, ro . 1927, V. Drenovac, Sm. Palanka, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

AN ELKOVI BOGOSAV, ro . 1927, Nedo in, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac, poginuo 19. 4. 45. kod Pleternice.

AN ELKOVI D. DRAGAN, ro . 1927, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

AN ELKOVI LJUBO, ro . 1923, Rusovo, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

ANGELINI CORRADO, rod. 1919, Arco di Trento, Italijan, u NOB i brigadi od 9. 9. 1943.

ANIC Vladimira SPASOJE, ro . 1922, Zaklopa a, Grocka, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

ANIC Nikola DANE, rod. 1912, Rami i, Klju , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 5. 6. 1943. kod Popovog mosta.

ANTABOVIC ANTON, rod. 1914, Siškovci, Vinkovci, borac.

ANTI Ante ADAM, rod. 1925, Prvi Luka, Šibenik, Hrvat, komandir voda.

ANTI Jovana DANILO, rod. 1921, Ce ava, Tesli , zemljoradnik, Srbin, u NOB ä brigadi od 10. 1. 1943, borac, poginuo u prole 1943. kod Prozora.

ANTI Radivoja MOMIR, ro . 1921, G. Katun, Varvarin, zemljoradnik, Srbin, u NOB 17. 11. 1944, u brigadi od 15. 2. 1945, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice

ANTI Ante RATKO, borac.

ANTI RAN EL, rod., Svrljig, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

ANTI Stanimira VLADIMIR, ro . 1927, Cairi, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 11. 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

ANTONACCI UMBERTO, rod. 1923, Napoli, Italijan, u NOB i brigadi od 9. 9. 1943.

ANTONIC Jefte MILKA, rod. 1926, Kapljuv, B. Petrovac, Srpskinja, u NOB i brigadi od 1942, lan KPJ od 1943.

ANTONIJEVI Dragutin ALEKSANDAR, ro . 1921, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, umro 1982.

ANTONIJEVI DUŠAN, rod. 1925, Vrhovine, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

ANTONIJEVI Dragutina DUŠAN, rod. 1925, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

ANTONIJEVI Živojina LJUBIŠA, ro . 1927, Beograd, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

ANTONIJEVI MILAN, rod. 1925, Ven ane, Arandelovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac, poginuo 8. 1. 1945. kod Tovarnika.

ANTONIJEVI MILORAD, ro . 1925, Latkovi , Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB d brigadi od okt. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. kod Novak Bapske.

ANTONIJEVI Aleksandra MILORAD, ro . 1924, LatkovS , I-jig, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 9. 1944, borac.

ANTONIJEVI RADIVOJE, ro . 1925, Ven ane, Arandelovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac, poginuo (i. 12. 1944. kod Tovarnika.

ANTONINO, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, komesar bataljona.

ANTONOV LJUBIŠA, ro . 1926, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

ANTUNOVI Jandrije JOVO, ro . 1925, V. Stjenjani, **Biha** , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, poginuo 13. 10. 1944. u Beogradu.

ANTUNOVI Jove LAZO, ro . 1905, V. Stjenjani, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1944, komandir ete.

ANTUNOVI Luke MILE, ro . 1917, V. Stjenjani, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, borac, pогинуо 1. 2. 1943. kod Tesli a.

ANTUNOVI Sime SVETOZAR, ro . 1915, V. Stjenjani, Biha , službenik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1944, komesar ete

ANTUNOVI M. VLADO, ro . Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od sept. 1944, borac.

APLONI MARCELO, ro . Bortoka, Trst, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, borac, pогинуо 23. 6. 1944. na Crnom vrhu kod Travnika.

ARAMBASIC Ile SAVO, ro . 1923, Urija, D. Vakuf, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943, delegat voda.

ARAN ELOVIC Vitomira MILISAV, rod. Petrovac, Ražanj, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

ARAN ELOVIC Radisava SRETEN, ro . 1922, Pirol, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 3. U. 1944, borac, pогинуо 6. 12. 1944. kod Tovarnika.

ARNAUTOVIC BORA, ro . 1924, G. Toplica, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NÖB i brigadi od sept. 1944, borac, pогинуо 25. 4. 1945. kod Oku ana.

ARNAUTOVIC Svetolika MILAN, rod. 1926, Struganik, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 30. 9. 1944, borac, pогинуо 17. 4. 1945. kod Pleternice.

ARRIGONI MARIO, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

ARSENIJEVIC Vuki a MIODRAG, ro . 1924, Se a Reka, Kosjeri , trgovac, Srbin, u NOB i brigadi od 4. 10. 1944, borac, pогинуо 20. 10. 1944. u Beogradu.

ARSI Vitomira BORIVOJE, rod. 1923, Rajkovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

ARSIC Milutina CEDOMIR, ro . 1922, Zdravinje, Kruševac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 12. 1944, komandir voda.

ARSI Dane MILAN, rod. 1922, Prnjavor, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, delegat voda, poginuo 23. 8. 1943. kod Bugojna.

ARSI Ivana MIODRAG, rod. 1926, Drajinac, Svrljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 11. 1944, borac.

ARSI Borisava ZLATIBOR, rod. 1925, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac, poginuo 18. 4. 1945. kod Pleternice.

ARTIOLI MARIO, rod. 1913, Formignana, Ferrara, radnik, Italijan, u NOB i brigadi od 11. 9. 1943, zamenik komandira ete.

ARTUSO MARIO, rod. 1924, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, borac.

ATANACKOVIC Viadana EDOMIR, rod. 1921, Sviljeva, Koceljeva, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 9. 1944, lan KPJ od 1945, borac.

ATANACKOVIC ILIJA, rod. Zemun, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

ATKOVI VLADETA, rod. 1921, Babina Luka, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od sept. 1944, borac.

ATLAGI Koje BOSKO, rod. 1922, Krnjeuša, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1944, lan KPJ od 1943, komandant bataljona.

ATLAGI Miloša DRAGO, rod. 1917, Vrto e, B. Petrovac, radnik, Srbin, komandir voda, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942.

ATLAGI Stevana DUŠAN, rod. 1924, Vrto e, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, lan SKOJ-a od 1942, komandir voda, poginuo 12. 4. 1945. kod Novak Bapske.

ATLAGI Mile JOVO, rod. 1922, Vrto e, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, borac, u NOB od 1941, u brigadi od 1942.

ATLAGI Todora LAZAR, rod. 1917, Vrto e, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, komandant bataljona, poginuo 27. 4. 1945. kod Lipika.

ATLAGI Tome LUKA, rod. 1914, Vrto e, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, komesar diviziona.

ATLAGI Trive LJUBO, rod. 1917, Krnjeuša, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 14. 1. 1943. kod Tesli a.

ATLAGI Laze MILAN, rod. 1926, Krnjeuša, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od U. 11. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1944, lan KPJ od 1944, komesar PA baterije.

ATLAGI Bože MILAN, rod. 1914, Vrto e, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1943, lan KPJ od 1941, komandant divizije, umro.

ATLAGI Koje NIKOLA, rod. 1925, Krnjeuša, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo novembra 1942. kod Biha a.

ATLAGI -BULAJI Laze PANE, rod. 1920, Krnjeuša, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1942. kod Biha a.

ATLAGI Sime PETAR, rod. 1905, Vrto e, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac-bolni ar.

ATLAGI Marka PETAR, rod. 1922, Krnjeuša, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo 23. 1. 1943. kod Tesli a.

ATLAGI Pere RADE, rod. 1919, Vrto e, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, kandidat za lana KPJ, borac, poginuo 1942. kod Tesli a.

ATLAGI Stevana VUKOSAV, rod. 1918, Krnjeuša, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 18. 6. 1943. kod Renovice.

ATLI Vase MIRKO, rod. 1925, Trnjaci, Ub, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, lan KPJ od 1945, borac.

ATNOJEVI LJUBOMIR, rod. 1912, Tulež, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac, poginuo na Sremskom frontu.

ATTANASIO RAFFAELE, rod. 1910, Capri, Napoli, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

ATZEI Davide RENZO, ro . 1921, Cagliari, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, poginuo 21. 4. 1945. u Slavoniji.

AVRAMOVIC ure CVIJO, ro . 1915, Rami i, Klju , zemljoradnik, Srbin, u NOB od sept. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, umro 1983.

AVRAMOVIC Jovana DUŠAN, ro . 1916, Rami i, Klju , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, borac-puškomitrailjezac, poginuo 5. 6. 1943. kod Popova Mosta.

AVRAMOVIC Milana HRANISLAV, ro . 1921, Ni iborovo, Gostivar, radnik, Makedonac, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, lan KPJ od 1945, borac.

AVRAMOVIC Vladimira LJUBOMIR, ro . 1914, Vr in, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 11. 1944, borac.

AVRAMOVIC V. OBRAD, ro . 1916, Zaseka, Priboj, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, komandir voda, poginuo 5. 4. 1945. kod Novak Bapske.

APOSTOLOVIC Zivka SVETOMIR, ro . 1922, Bogdanje, Trstnik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 11. 1944, borac, lan SKOJ-a od 1944.

ADAMOVIC DRAGOLJUB, ro . 1926, Tulež, Arandelovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 29. 12. 1944, borac.

ANTONIJEVI Velimira DRAGUTIN, ro . 1927. selo Mladenovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, kurir, umro.

B

BABIC Dušana BORISAV, ro . 1921, V. Vranštica, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

BABIC Nikole DRAGO, rod. Bravsko, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac, umro posle rata.

BABI ur a DUŠAN, ro . 1922, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo 3. U. 1942. kod Biha a.

BABI Nikole DUŠAN, ro . 1919, Bravsko, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir ete, poginuo 17. 1. 1945. kod eletovaca.

BABI Obrada DUŠAN, ro . 1919, Trubar, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komesar ete, poginuo 1944. na Sremskom frontu.

BABI Save DUŠAN, ro . 1913, Bravsko, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir voda, poginuo 8. 12. 1943. na Borovoj Glavi kod Livna.

BABI DUŠAN, rod. 1925, Bokirica, Požega, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

BABI Luka OR E, ro . 1919, Bravsko, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do februara 1945, lan KPJ od 1943, komesar bolnice.

BABIC OR E, ro . 1925, Vojskovo, B. Dubica, zemljoradnik, Srbin, borac.

BABI Mile URO, ro . 1921, Trubar, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandant bataljona, poginuo 9. 12. 1944. kod Berka.

BABIC Radi ka GVOZDEN, ro . 1924, Vranštica, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 1. 1945, borac.

BABIC Jove ILIJA, ro . 1922, Vrto e, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NÓB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1944, komandir voda.

BABI Mile JOVAN, rod. 1908, Trubar, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1943, lan KPJ od 1942, komandir ete, poginuo u Drvaru 1943.

BABIC Milana LAZO, ro . 1915, Prkosi, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spome-

nice 1941« u brigadi od 22. 8. 1942. do sept. 1944, lan KPJ od 1942, komandant pozadine art. brigade, umro 1984.

BABI LJUBIŠA, rod. 1922, Štulac, Vr. Banja, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

BABI Ilije MILAN, rod. 1921, T. Drvar, student, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od okt. 1944, lan SKOJ-a od 1941, borac, poginuo 15. 1. 1945. kod Mikloševaca.

BABI Mila MILAN, rod. 1923, Trubar, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, borac-puškomitrailjezak, poginuo 9. 6. 1943. kod Lukih koliba.

BABI Nikole MILAN, rod. 1924, Trubar, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. kod Miljevine.

BABIC Stevana MILAN, rod. 1917, Prkosi, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, zamjenik komandanta bataljona.

BABI MILE, rođ. 1920, Rajnovci, Bihać, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 16. 1. 1943. kod Teslija.

BABI MILENKO, borac.

BABI MILENA, rođ. 1926, Ključ, Mionica, domaćica, Srpski-nja, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac, poginula 9. 12. 1944. kod sela Berak.

BABI MILKA, borac, poginula oktobra 1943. u Zenici.

BABI Trivuna PAJO, rođ. 1920, Trubar, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir voda.

BABIC Stevana PERO, rođ. 1920, Trubar, T. Drvar, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, omladinski rukovodilac bataljona.

BABI PETAR, poginuo 21. 4. 1945. u Slavoniji.

BABI ure PETAR, ro . 1914, Trubar, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir baca ke ete.

BABI Mile RADE, ro . 1924, Prkosi, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, kurir, pilot, poginuo 1946. kod Vršca.

BABI Dragoslava RADOMIR, ro . 1927, Kumodraž, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 11. 1944, borac, poginuo 16. 4. 1945. kod s. Ruševu.

BABI Dmitra SIMO, rod. 1912, Trubar, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir baterije.

BABI Ilije STEVO, ro . 1922, Trubar, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, kome-sar ete.

BABIC Jove STEVO ro . 1916, Kopjenica, Klju , zemljoradnik, Srbim, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, poginuo maja 1943. u Sandžaku.

BABI SVETOZAR, ro . 1922, Li ko Petrovo Selo, T. Kore-nica, zemljoradnik, Srbin, borac.

BABI Mile TOMO, rod. 1920, Rajnovci, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, borac, poginuo 7. 1. 1944. kod B. Luke.

BACKOVIC RADOMIR, Srbin, delegat voda, poginuo 5. 4. 1945. kod Novak Bapske

BA I Bartola MIHAJLO, ro . 1913, Retkovci, Vinkovci, ze-mljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 1944, borac.

BA KONJA Nikole UJA, ro . 1919, Kamenica, T. Drvar, doma ica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 1942, poginula na Su-tiesci.

BADER MARTIN, Hrvat, u NOB i brigadi od 1944, borac.

BADOVINAC Milana BRANKO, ro . 1927, Bubola, Viroviti-ca, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 10. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. kod Novak Bapske.

BAJI MARTIN, rod. 1906, Pleternica, radnik, Ma ar, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od novembra 1942. do jula 1943, lan KPJ od 1937, zamenik komesara bataljona, umro.

BAJI CVITAN, rod. 1919, Svileuva, Koceljeva, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 10. 1944, borac, poginuo 18. 1. 1945. kod Sida.

BAJI Dmitra DRAGINJA, ro . 1921, Sipovljani, T. Drvar, domaćica, Srpkinja, u NOB i brigadi od 1942, bolni arka, poginula 9. 6. 1943. kod Luhih Koliba.

BAJI DUŠAN, ro . 1921, Futog, N. Sad, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

BAJI Dušana URO, ro . 1918, Sipovljani, T. Drvar, radnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do marta 1944, lan KPJ od 1942, komandant glavine baze JNA.

BAJI Save ILIJA, rod. 1912, Sipovljani, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, borac.

BAJI Vuka KRSTO, ro . 1920, Berane, Ivangrad, student, Crnogorac, u NOB od 13. 7. 1941, Narodni heroj, u brigadi od početka juna do 23. 8. 1944, lan KPJ od 1941, komesar brigade, poginuo 23. 8. 1944. na Zlatiboru — Palisad.

BAJI P. Lazar, rod. 1924, T. Drvar, Srbin.

BAJI Ljubomira MILOVAN, rod. 1928, Vrbin, Beograd, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 3. 10. 1944, borac.

BAJI Milana MILOVAN, ro . 1920, Prkosi, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do maja 1944, lan KPJ od 1943, komandir voda.

BAJI Sime OSTOJA, ro . 1916, Ratkovo, Ključ, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

BAJI Save RAJKO, ro . 1918, Sipovljani, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo kod Makljena 1943. g.

BAJIC Dmitra SAVA, rod. 1922, Sipovljani, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1941, borac, podlegao ranama sept. 1942. u Grme koj bolnici.

BAJI Ilije VICO, ro . 1923, Sipovljani, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo 24. 5. 43, na Ze evom brdu kod Fo e.

BAJI Save VIGO, rod. 1922, Sipovljani, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1942. kod Biha a.

BAJI Mile VLADO, ro . 1915, Bare, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, Narodni heroj, u brigadi od 22. 8. 1942. do januara 1945, lan KPJ od 1941, komandant divizije.

BAJI Sirne ZLATKO, ro . 1930, Kov uka, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 24. 11. 1944, borac, nestao dec. 1944. na Sremskom frontu.

BAJLA ALEKSANDAR, ro . 1923, N. Sad, apotekar, u NOB i brigadi od 1944, apotekar brig, saniteta, umro 28. 5. 1945. g.

BAKALOVIC Milojka LJUBOMIR, ro . 1922, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

BAKARI IVAN, ro . Sr. Karlovci, u NOB i brigadi od 1944, borac.

BAKOTI SRE KO, ro . 1923, Kaštel Gomilica, Split, radnik, Hrvat, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, lan SKOJ-a od 1941, borac, poginuo 1943. kod Brenja.

BAKOVI Stipe IVAN, ro . 1926, Mokronoge, Duvno, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 1942, u brigadi od sept. 1943, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo jula 1944, u ist. Bosni.

BAKOVI SIME, ro . 1914, Benkovac, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 1943.

BALACLAVA ERNESTO, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

BALABAN Davida BOŠKO, ro . 1914, Zaglavica, T. Drvar, radnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941« u brigadi od 22. 8. 1942. do maja 1944, lan KPJ od 1945, borac.

BALABAN Burina DRAGAN, ro . 1909, Resanovci, B. Grahovo, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda.

BALABAN DRAGAN, ro . 1913, Vedro Polje, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942.

BALABAN Sime DUŠAN, ro . 1921, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ, borac, puškomitrailjezak, poginuo 15. 5. 1943. kod B. Polja.

BALABAN Mile LUKA, ro . 1919, Vrto e, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, delegat voda, poginuo 1. 3. 1943, Kobila, G. Vakuf.

BALABAN Luke LJUBO, ro . 1921, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, borac, umro 1965.

BALABAN Ilije MILAN, rod. 1918, Zaglavica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

BALABAN Ilije MILAN, rod. 1923, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOE od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

BALABAN Koje MILAN, rod. 1908, Suvaja, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

BALABAN Vu ena MILAN, rod. 1913, Vrto e, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ, ekonom etc.

BALABAN Lazara MIRKO, ro . 1918, Bukova a, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1944, komandir etc.

BALABAN-BOSNI Mile NADA, rod. 1922, Bukova a, B. Petrovac, radnica, Srpsinja, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 1943. do 1945, lan KPJ od 1942, komesar bolnice.

BALABAN Sime PERO, ro . 1920, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. lan KPJ od 1943.

BALABAN Stevana RADE, ro . 1909, Vodenica, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do februara 1945, borac.

BALABAN Vu ena STEVAN, ro . 1916, Vrto e, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941« u brigadi od maja 1943. do maja 1944, lan KPJ od 1941, komesar inž. bataljona.

BALABAN Pere VICO, ro . 1909, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

BALABAN VLADO, rod. Peulje, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, nestao 24. 4. 1943. u Sandžaku.

BALAC Stole JOVO, ro . 1922, Kova evac, Jajce, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 1943, lan SKOJ-a cd 1942, borac, poginuo 2. 6. 1944. kod Mliništa.

BALAC SIMO, rod. 1909, M. Radi , B. Krupa, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, komandir voda, umro posle rata.

BALAC Stevana VID, ro . 1914, Mišljenovac, D. Lapac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

BALCIC JOSIP, borac.

BALCIC Nikole MILENKO, rod. V. Ila a, Sid, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

BALESTRA MICHELE, rod. 1917, Fracavilla, Taranto, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

BALOG Mihajla STEVAN, ro . 1925, Suza, Batina, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

BALTARIC Stjepana MATO, ro . 1923, Kutina, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 24. 4. 1945, borac.

BALZI Giulio FRANCO, rod. 1916, Italijan, u NOB i brigadi od 1943. g.

BANEKA VIDA, rod. B. Petrovac, Srpskinja, borac, poginula 18. 6. 43. kod Rogatice.

BANKOVIC Cedomira MILINKO, ro . 1927, Roga a, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

BANKOVIC Božidara MILORAD, rod. 1925, Roga a, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac, umro posle rata.

BANKOVIC Bogosava MILOVAN, ro . 1922, Roga a, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac, poginuo dec. 1944. kod s. Nijemci.

BANKOVIC Veljka RATKO, ro . 1920, Roga a, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, desetar.

BANKOVIC VLASTIMIR, ro . 1913, Duina, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

BANOSIC DRAGAN, Srbin, borac.

BANOVIC-BALABAN Vuena DESANKA, ro . 1927, Skakavac, B. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 10. 10. 1942, lana SKOJ-a od 1942, etna bolni arka.

BANOVIC Stojana NIKOLA, ro . 1925, Vodenica, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, borac.

BANOVIC Mila RADE, ro . 1923, Skakavac, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od aprila 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda.

BANOVIC Stojana STEVO, ro . 1919, Vodenica, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do i.ebr. 1943, lana KPJ od 1942, komandirete, poginuo 8. 3. 1943. kod Sari a Koliba na Raduši.

BANJAC Nikole BLAŽO, ro . 1921, Drini, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, lana KPJ od 1943, borac, poginuo 1943. kod Sinja

BANJAC Vida BOŠKO, rod. 1916, Bravsko, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do kraja 1943, lan KPJ od 1942, komandir ete, umro 1981. g.

BANJAC Stevana BRANKO, rod. 1922, Trnini a Breg, T. Drvar, radnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, umro 1979. g.

BANJAC Spase DRAGUTIN, rod. B. Krupa, Srbin, komandir voda, poginuo 12. 4. 1945. kod Novak Bapske.

BANJAC Dele DUŠAN, ro . 1921, Drini , B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, borac, poginuo 1943. na Raduši.

BANJAC Save DUŠAN, ro . 1926, Drini , B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 13. 5. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, kurir.

BANJAC Stevana DUŠAN, ro . 1924, Trnini a Breg, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin u NOB i brigadi od 1942, borac, poginuo 9. 6. 1943. kod Lu kih Koliba na Zelengori.

BANJAC Laze UJA, ro . 1929, Drini , B. Petrovac, domaica, Srpsinja, u NOB i brigadi od 1943, vodna bolni arka, lan SKOJ-a od 1944.

BANJAC Pere URA , ro . 1921, B. Vaganac, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od sept. 1943, lan SKOJ-a od 1943, borac, poginuo 1. 1. 1944. kod B. Luke.

BANJAC Jovana URO, ro . 1921, Bare, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 42, lan KPJ od 1942, zamenik komandanta bataljona.

BANJAC Petra CEDOMIR, ro . 1924, Gudovac, B. Krupa, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 25. 8. 1943, lan KPJ od 1944, komesar ete.

BANJAC Boška MILAN, ro . 1914, Janjila, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, borac, poginuo 26. 5. 1943. kod Celebi a — Fo a.

BANJAC Dragana MILAN, ro . 1923, Koluni . B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od nov. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1. 1. 1944, lan KPJ od 1943, delegat voda u brigadi veze VS.

BANJAC Gliše MILAN, rod. 1923, Trnini a Breg, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, komesar ete, poginuo 15. 8. 1944. Sumani — Pljevija.

BANJAC Branka MILANKO, ro . 1921, Bravsko, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od marta 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir ete.

BANJAC Vida MILE, rod. 1923, B. Vaganac, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo 1. 1. 1944. kod B. Luke.

BANJAC Branka MILENKO, ro . 1921, Bravsko, B. Petrovac, radnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komesar ete.

BANJAC Jovanka MILKA, rod. 1922, Bare, B. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

BANJAC NIKOLA, ro . B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 22. 9. 1943. kod Sinja.

BANJAC Mihajla OBRAD, ro . 1915, Trnini a Breg, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1944.

BANJAC Stame TRISA, ro . 1923, Smoljana, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo 14. 1. 1943. kod Tesli a.

BANJAC-SADŽAK Branka VIDA, ro . 1926, Bravsko, B. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 20. 2. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, referent saniteta bataljona.

BARAZZETTA ENRICO, rod. Vimercate, Milano, Italijan, u NOB i brigadi od 1943. g.

BARBARITO CESARE, ro . 1922, Pompei, Napoli, Italijan, u NOB i brigadi od 1943. g.

BARRATO Emilio GIUSEPPE, rod. 1911, Venezia, Italijan, u NOB i brigadi od 1943. g.

BARBER SVETIMIR, rod. Bimišani, Benkovac, radnik, Hrvat, borac poginuo 1. 1. 1944. kod B. Luke.

BARIC Ante SLAVKO, rod. 1922, Pirovac, Šibenik, radnik, Hrvat, u NOB od 16. 7. 1943, u brigadi od 1. 9. 1943. do 1944, lan KPJ od 1944, oficir bezbednosti art. brigade 1. prol. divizije.

BARISI Roke MILAN, rod. 1928, Retkovići, Vinkovci, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 1943, borac, poginuo 10. 4. 1945. kod Novak Bapske.

BARISI Nikole MITAR, rod. Cetina, Sinj,

BARNA OR E, ro . 1920, Kikinda, Mađar, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

BARNA JOVAN, rod. Kopačko, Darda, u NOB i brigadi od 1944, borac, poginuo 12. 12. 1944. kod Novak Bapske.

BARNA Jovana JOVAN ro . 1926 Kikinda, trgovac, Mađar, u NOB i brigadi od 27. 12. 1944, borac.

BARNA JOZEF, ro . 1924, Kikinda, Mađar, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

BARTA Josip ro . 1911, Vukovar, Hrvat, u NOB i brigadi od 1944, borac.

BARTOLIN UMBERTO, ro . 1911, Chiarano, Treviso, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

BARUSIC Mate DRAGAN, ro . 1923, Sv. Ivan, Zagreb, Hrvat, delegat voda, poginuo 6. 5. 1945. kod Potocaca.

BARZIC Vicka NIKOLA, ro . 1927, Draževac Polje, Vis, zemljoradnik, Hrvat, u NÖB i brigadi od 2. 2. 1944, lan KPJ od 1945, komandir voda.

BASARA Nikole MOM ILO, ro . 1923, Kestenovac, D. Lapac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, borac, poginuo marta 1943. kod Konjica.

BASSI RUBELLO, rod. 1922, S. Savino, Arezzo, Italijan, u NOB i brigadi od 1943. g.

BASSI VITORIO, Italijan, u NOB i brigadi od 1943. g.

BASIC Mile BRANKO, rod. 1920, Sipovljani, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, 'omlad. ruk. bataljona, poginuo 10. 10. 1942. kod S. Mosta.

BASIC Radovana MILAN, rod. 1924, M. Selce, B. Dubica, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, borac, poginuo 22. 1. 1945. kod Tovarnika.

BASIC MILENKO, ro . 1922, V. Iž, Preko, borac.

BASIC Ilije OBRAD, ro . 1914, Sipovljani, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ, intendant bataljona.

BASIC Vladisava VUKOMAN, ro . 1923, Koševi, Kruševac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, lan SKOJ-a od 1944.

BAŠTIC Nikole RADE, rod. 1930, Vukovsko, Kupres, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 7. 1943, borac, umro posle rata.

BATES Bože MILAN, ro . 1923, Vrto e, B. Petrovac, radnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1944, borac.

BATIC MILAN, stolar, borac.

BATINIC Miladina VELIMIR, ro . 1921, Azanja, S. Palanka, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1. 1. 1943, u brigadi od 1944, borac.

BATINICA Jovana BRANKO, ro . 1917, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ, desetar, poginuo 9. 6. 1943. kod Lu kih Koliba.

BATOLI SRE KO, ro . Kaštel, Split, Hrvat, borac, poginuo 1. 3. 1943. na Kobili kod G. Vakufa.

BATTISTI ALDO, rod. Sermide, Mantova, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

BAUK Damiana URO, rod. 1924, Crvljivica, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, kurir.

BAUK Mila MILOŠ, rod. 1909, Crvljivica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1938, zamenik komesara brigade, poginuo 25. 8. 1942. u Suvaj i.

BAZELI DOMINICO, rod. Malferta, Udine, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, borac, umro 2. 6. 1944. kod Mliništa.

BEGO Ivana DRAGUTIN, rod. 1922, Split, radnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 42, lan KPJ od 1943, komesar bataljona.

BEGOVIC MILUTIN, rod. 1921, Ven ane, Arandelovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

BEGOVIC Slavoljuba VELIMIR, rod. 1927, Trnjina, Ražanj, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

BEHARA Sims MILAN, rod. 1922, Kop i, Bugojno, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943. do 1. 11. 1943, borac.

BEKIC MILE, rod. 1924, Oovo, Kladanj, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, umro 1969. g.

BELAN IC M. RADOŠ, rod. Ripanj, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

BELARDI FRANCO, rod. Trani, Bari, Italijan, u NOB i brigadi od 1943. g.

BELIBANI Primo DOMENICO, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

BELIC LJUBOMIR, ro . 1912, Martinci, S. Mitrovica, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

BELLOCCHIO ANGELO, rod. 1909, Ferrandina, Matera, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

BELOPAVLOVIC Obrada MILUTIN, ro . 1927, Adrani, Kraljevo, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 12. 1944, lan SKOJ-a od 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. kod Novak Bapske.

BELOŠEVI Save JELISAVETA, rod. 1928, Beograd, dak, Srpkinja, u NOB i brigadi od 21. 10. 1944, bolni arka, poginula 22. 1. 1945. kod Grbica salaša.

BELJI Stojadina MARINKO, rod. 1925, G. Stupanj, Aleksandrovac, radnik, Srbin, u NOB od 19. 9. 1944, u brigadi od 28. 4. 1945, borac.

BENEDETTI CARLO, Italijan, u brigadi i NOB od 1943. g.

BERBATOVIC Radomira MILENKO, rod. 1924, Visibaba, U. Požega, radnik, Srbin, u brigadi i NOB od 7. 7. 1944, lan KPJ od 1945, komandir voda.

BERGAMINI OVANI, rod. 1921, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

BERNER IVAN, borac.

BERIC Stojana MARKO, rod. 1921, Sevci, Pakrac, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

BERONJA Mile SAVO, rod. 1920, V. Radi, B. Krupa, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do okt. 1944, lan KPJ od 1942, komandir baterije.

BEROVIC-ZERAVICA Frane VINKA, ro . 1927, Šibenik, ak, Hrvatica, u NOB od 1. 10. 1942, u brigadi od okt. 1943, lan KPJ od 1944, delegat voda.

BERTENI GIUSEPPE, ro . 1911, Angolo T., Brescia, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

BERTI Gulio UMBERTO, rod. Venezia, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, poginuo 1. 6. 1944. kod Preoca.

BERTOCCI Pasquale GIUSEPPE, rod. 1922, Arezzo, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

BERTOK JOZEF, mehani ar, borac.

BERTOK RA ENKO, ziidar, borac.

BERTOLA OELESTO, ro . Trino, Var eli, Italijan, u NOB 1 brigadi od 1943, borac, poginuo 2. 6. 1944. kod Mliništa.

BERUS VINKA, ro . Šibenik, Hrvatica, bolni arka.

BESLA MILOŠ, ro . 1923, Ljubija, Prijedor, Srbin, borac.

BESGIN RISTO, rod. 1922, Dragutinovo, N. Be ej, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

BESIREVI Mustafe DERVIŠ, ro . 1914, B. Krupa, trgovac, Musliman, u NOB i brigadi od 16. 8. 1943, komandir voda, umro 1980. g.

BEZE Franca ZORAN, rod. 1922, N. Mesto, student, Slovenac, u NOB i brigadi od 1943.

BEZIJA JULIJA, ro . 1919, Trst, Slovenka, u NOB i brigadi od 5. 6. 1943, delegat voda, poginula 7. 12. 1944. kod Sida.

BIBAUD JEAN (ver. Francuz) u NOB i brigadi od 1943.

BIBI SVETIMIR, ro . Stradinje, Brus, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac, poginuo 20. 4. 1945, kod Pleternice.

BICANIN BOGOVID, ro . 1921, Osredci, Aleksinac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

BICANIN Aleksandra MILUTIN, ro . 1921, Dašnica, Aleksandrovac, Srbin, zemljoradnik, u NOB i brigadi od 29. 11. 1944, borac, umro 1979.

BIJELI DUŠAN, ro . Vu jak, S. Požega, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

BIJELI Pere VASO, rod. 1910, Cimeše, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, borac.

BILAN Sime PETAR, ro . 1920, Vodice, Šibenik, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 16. 6. 1943, u brigadi od okt. 1943, lan KPJ od 1945, komandir voda.

BILANOVI Mihajla GROZDA, ro . 1926, B. Luka, ak, Srpskinja, u NOB i brigadi od 1. 1. 1944, lan KPJ od 1944, šifrant u štabu brigade.

BILBIJA Ilije URA , rod. 1921, Lipnik, S. Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od sept. 1943, lan KPJ od 1945, komandir ete.

BILI ANTE, rod. 1907, Givljane, Sinj, Hrvat, borac.

BILI MATE, rod. 1923, Hrvat, u NOB i brigadi od 1942, lan SKOJ-a od 1942, teško ranjen 14. 3. 1943. na Neretvi.

BILIC MILIVOJE, rod. Gunjevac, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od sept. 1944, borac.

BILKAN HAMIDA SALKO, rod. 1922, Grnica, G. Vakuf, zemljoradnik, Musliman, u NOB u brigadi od marta 1943, borac, poginuo juna 1943. kod G. Vakufa.

BILKIC MUJO, rod. 1922, Bistrica, G. Vakuf, zemljoradnik, Musliman, u NOB i brigadi od febr. 1943, borac, lan SKOJ-a od 1944, poginuo okt. 1944. u Me ulužju.

BILOGLAV Ante JOSIP, ro . 1923, Zemunk, Zadar, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 9. 9. 1943, komesar ete.

BINCI Radoša MILIJA, ro . Pleš, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

BINI ANGIOLINO, rod. Poggibonsi, Siena, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

BIOKOVAC Halila AHMET, rod. 1914, Carevo Polje, Jajce, zemljoradnik, Musliman, u NOB i brigadi od 16. 8. 1943. do nov. 1943, lan KPJ od 1944, komandir voda.

BIONDI Dragutina BOZIDAR, ro . a avica, P. Slatina, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944.

BIRIN Stipe BLAZ, ro . 1906, Vodice, Šibenik, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 1. 10. 1943, lan KPJ od 1940, komandir voda.

BIRO Antona JOSIF, ro . 1923, Kikinda, radnik, Ma ar, u NOB i brigadi od 27. 12. 1944, borac.

BISCEVIC Hušida ADEM, ro . 1920, S. Most, ak, Musliman, u NOB od 10. 6. 1943, u brigadi od 1. 9. 1943. do jula 1944, intendant ete.

BITO Josipa STJEPAN, ro . 1927, S. Kanjiža, radnik, Ma ar, u NOB i brigadi od 3. 12. 1944, borac.

BIZAK Jožefa IŠTVAN, ro . 1923, Crnja, Zrenjanin, zemljoradnik, Ma ar, u NOB i brigadi od 27. 12. 1944, borac, poginuo 21. 4. 1945. kod Pleternice.

BJELAJAC Sime BRANKO, ro . 1925, Blatna, B. Novi, ak, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosale »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od avgusta do okt. 1943, lan KPJ od 1943, sekr. sreskog kom. SKOJ-a Kupres.

BJELIC Alekse BOGDAN, ro . 1922, Bravsko, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 23. 1. 45, lan KPJ od 1943, komandant bataljona.

BJELIC Mihajla BOGDAN, ro . 1926, Janjila, B. Petrovac, ak, Srbin, u NOB od sept. 1941, u brigadi od nov. 1942, lan KPJ od 1943, komandir voda.

BJELIC-SANTRAC ure DRAGIGA, ro . 1925, Risovac, Krnjeuša, zemljoradnica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 4. 11. 1942. do 20. 10. 1944, lan SKOJ-a od 1943, bolni arka ete.

BJELIC Alekse DUŠAN, rod. Bravsko, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi 22. 8. 1942, borac.

BJELIC ILIJA, ro . Bravsko, Klju , radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, nestao 12. 12. 1942. kod Kotor Varoši.

BJELIC Mare JOVO, ro . 1920, Risovac, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 42, lan KPJ od 1944, komandir voda, umro 1980.

BJELIC Jove MILAN, rod. 1924, Vodenica, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, lan KPJ od 1943, borac, poginuo 14. 1. 1943. kod Tesli a.

BJELIC Gvozdena MILORAD, ro . 1925, Latkovi , Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 9. 1944, borac, poginuo 17. 1. 1945. kod Sida.

BJELI Petra NIKOLA, ro . 1924, Bjelaj, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. kod G. Vakufa.

BJELI Vase PERO, ro . Cimaše, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, borac.

BJELI Todora SAVO, ro . 1919, Bjelaj, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, kurir.

BJELI Vu ena SAVA, ro . 1905, Vrto e, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, ekonom ete, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

BJELI Jovice TODOR, rod. 1912, Vodenica, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, umro 1983. g.

BJELI Pere VASO, rod. 1913, Cimeše, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

BJELI Steve ZORA, ro . 1926, Janjila, B. Petrovac, doma i-ca, Srpskinja, u NOB i brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1944, delegat voda, podlegla ranama 8. 1. 1945. kod Orolika.

BLA A-TRAVER Jovana MILKA, rod. 1925, Prekaja, T. Drvar, zemljoradnica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 1942, lan KPJ od 1945, komandir voda.

BLAGOJEVI Vojislava ALEKSANDAR, ro . 1921, Popadi , Mionica, radnik, Srbin, u NOP od 1941, u brigadi od sept. 1944, lan KPJ od 1945, pomo nik komesara ete.

BLAGOJEVI Boška ANDREJA, ro . 1920, G. Stupanj, Aleksandrovac zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

BLAGOJEVI Milana JELENKO, rod. 1923, Leskovik, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac, poginuo 12. 4. 45. kod Novak Bapske.

BLAGOJEVI Grujice MILIVOJ, ro . 1927, Kora i a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 4. 12. 1944. kod Vizi a.

BLAGOJEVI Grujice MILAN, rod. 1924, Kora i a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

BLAGOJEVI Dragomira MILOSAV, rod. 1922, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

BLAGOJEVI Grujice MILOVAN, rod. 1922, Kora i a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, komandir voda.

BLAGOJEVI D. RADIVOJE, rod. Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

BLAGOJEVI RADIVOJ, ro . 1925, Ameri , Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

BLAGOJEVI SAVO, ro . Brestovac, Pan evo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

BLAGOJEVI Zivka ZARIJA, ro . 1926, Ruda Bukva, Kosje ri , zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 2. 9. 1944, borac, poginuo 23. 1. 1945. kod Kozjakovih salaša — Sid.

BLAGOJEVI Vitomira ŽIVOTA, ro . 1926, Kora i a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 10. 1944, borac.

BLANUSA ure MILAN, ro . 1924, Dubovsko, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, borac.

BLANUSA ure MIRKO, ro . 1926, Lipa, Biha , zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 20. 9. 1942. do juna 1944, lan SKOJ-a od 1942, komandir voda.

BLATARIC MARKO, ro . 1923, Kutina, Bjelovar, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 24. 4. 1945, borac, poginuo 9. 5. 1945. kod Mrkuševca — Zagreb.

BLAZEVIC MOMIR, ak pionirske škole brigade.

BLAZIC Mili a BOZIDAR, ro . 1924, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo 6. 1. 1945. kod Komletinaca.

BLAZIC Grujice BUDIMIR, ro . 1926, selo Mladenovac, Mladenovac, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, kurir.

BLAZIC LUKA, ro . 1911, Zaovine, Ra a, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

BLAZIC J. MILOVAN, rod. Ropo evo, Ralja, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 6. 1. 1945. kod Komletinaca.

BLAZIC Dušana MIODRAG, rod. 1926, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo 4. 12. 1944. kod Vdzi a.

BLAZIC Tihomira MIODRAG, rod. 1921, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo 9. 12. 1944. kod Berka.

BLAZIC Marka NEGOSLAV, rod. 1925, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, umro posle ranjavanja januara 1945.

BLAZIC Radojica PANTA, rod. 1926, Me ulužje, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, umro 1946.

BLAZIC Zivka RADOMIR, ro . 1928, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

BLAZIC Zivka ZLATIBOR, ro . 1923, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

BLESIC PETAR, rod. Civljene, Sinj, poginuo 12. 4. 1945. kod Novak Bapske.

BOBAN DRAGICA, ro . u Dalmaciji, bolni arka.

BOBAN DRAGOMIR, ro . 1923, Split, borac.

BOBIC Ilije SVETOZAR, rod. 1922, Li . Petrovo Selo, T. Konenica, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 26. 4. 1945. kod Pakraca.

BODIROZA Vase MILAN, ro . 1920, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, komandant bataljona.

BODIROZA Spire NIKOLA, ro . 1913, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, komesar ete, poginuo 14. 4. 1944. kod Livna.

BODIROZA urana ŠTAKA, ro . 1926, Trnini a Breg, T. Drvar, omladinka, Srpskinja, u NOB od 19. 1942, u brigadi od 1. 9. 1943, lan KPJ, borac.

BODIROZA Stevana STEVO, ro . 1920, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo 1. 3. 1943. kod G. Vakufa.

BODIROZA Spire VLADO, rod. 1910, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. na Kupresu.

BODIS Franje IVAN, ro . 1926, D. Viljevo, D. Miholjac, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 1. 2. 1943, komandir ete, podlegao ranama 5. 5. 45. kod Vrbovca.

BOGATI Janka MILOVAN, ro . 1925, Vraevi , Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 9. 1944, borac.

BOGATINCEVIC DUŠAN, rod. 1925, Novaci, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

BOGDANOVIC BLAZO, ro . Šibenik, borac, poginuo 2. 1. 1944. kod B. Luke.

BOGDANOVIC BOZIDAR, ro . 1919, M. Mokri Lug, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, borac.

BOGDANOVIC Zivorada JOVISA, ro . 1917, Paune, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od sept. 1944, komandir odeljenja.

BOGDANOVIC SVETISLAV, ro . 1924, Koprivnica, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

BOGICEVIC Svetozara DRAGOSLAV, ro . Dvorane, Trstnik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

BOGNAR Ištvana FRANC, rod. 1926, S. Kanjiža, Mađar, u NOB i brigadi od 3. 11. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. kod Novak Bapske.

BOGOJEVIC BUDIMIR, ro . 1918, Grabovo, Ražanj, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 9. 1944, borac.

BOGOJEVIC Milorada DUŠAN, rod. 1924, Stragari, Kragujevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 2. 1945.

BOGOJEVIC MOM ILO, ro . 1922, Arnajevo, Barajevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od ok[^] 1944, borac.

BOGOJEVIC Save HAJKO, ro . 1923, V. Vrbndca, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 11. 1944, borac.

BOGOMIROVIC MILOJE, rod. 1923, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

BOGOSAVLJEVIC Jefimije MILADIN, ro . Majdevo, Kruševac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, komandir odelenja.

BOGOSAVLJEVIC Milojka MILENKO, ro . 1912, Vdljuša, Čačak, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. kod Novak Bapske.

BOGOŠIC J. MILISAV, ro . Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od sept. 1944, borac.

BOHATAJ JOZEF, borac.

BOJANI Vida MILAN, rod. Vrto e, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1941, komesar ete, poginuo 7. 11. 1942. na Sko aju kod Biha a.

BOJEVSKI STEFAN, borac.

BOJIC MIHAJLO, ro . 1924, Pepeljevac, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 2. 10. 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. kod Novak Bapske.

BOJIC Milutina MILORAD, ro . 1924, Bogova a, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 9. 1944, borac, umro posle rata.

BOJIC VLADIMIR, rod. 1914, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

BOJIN LAZAR, ro . 1913, N. Be ej, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

BOKA Z. JESTARA, ro . Sinj, Hrvat, borac.

BOKAN Jovana LAZO, rod. 1907, Osredci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. kod Jajca.

BOBAK Jovana MILAN, rod. 1915, Osredci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, umro 1961.

BOKAN Obrada MILAN, rod. 1912, Osredci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, umro 1961.

BOKAN ure MILAN, rod. Osredci, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

BOKAN Vice MILAN, rod. 1922, Vrto e, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. na Raduši.

BOKAN Vice MILORAD, rod. 1919, Crvljivica, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo 30. 11. 1942. kod Jajca.

BOKAN Sime NIKOLA, rod. 1906, Osredci, T. Drvar, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

BOKAN PETAR, rod. 1915, Osredci, T. Drvar, borac.

BOKAN Marka RADE, rod. 1916, Osredci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. na Sutjesci.

BOKAN Marka RADE, rod. 1916, Osredci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, borac.

BOKAN Lazara VOJIN, rod, Vrto e, T. Drvar.

BOKAR DMITAR, rod. Koljani, Siinj, Hrvat, borac, poginuo 12. 4. 45, kod Novak Bapske.

BOLATOVIC METODIJA, ro . 1922, Manojlica, Svrljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

BOLESTAR STEVO, rod. Biljani, B. Krupa, borac, poginuo 5. 5. 1945. kod Kabela.

BOLTA Vjekoslava MIRKO, ro . 1920, Rajinovci, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od avgusta 1943, borac.

BOLTI Sime AN A, ro . 1915, Trubar, T. Drvar, domaćica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 1942, borac, poginula 13. 6. 1943. kod Govze — Zelengora.

BOLTI Jovana SIMO, ro . 1908, Trubar, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, član KPJ od 1942, umro 1958. g.

BONAFINE PRIMO, rod. 1919, Folonica Po, Mantova, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

BONAVVENTURA Domenico GIOVANI, rod. 1922, Montaquila, Isernia, Italijan, u NOB i brigadi od 9. 8. 1943, pisar bataljona.

BONAVIGNA VINCENZO, rod. 1915, Tarsia, Cosenza, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

BONAZZI FRANCESCO, rod. 1919, Portomaggiore, Ferrara, Italijan, u NOB i brigadi od 1943. g.

BONDZI Miluna MIROSLAV, ro . 1924, Bzenica, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 11. 12. 1944, komandir odeljenja.

BONDZI Milije RADOŠ, ro . 1923, Bzenica, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 11. 12. 1944, borac.

BONOSDENALO ALBERT, ro . 1924, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, borac.

BONVENTO ANTONIO, rod. 1911, Pozzallo, Ragusa, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

BORIC Vase DUŽAN, rod. 1925, Vrućica, Tesli , zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 4. 1945, borac.

BORISAVLJEVI MILOVAN, ro . Už. Požega, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

BOROJEVIC MILORAD, ro . 1914, Parcane, Ralja, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

BOROŠ Stevana PAVLE, ro . 1923, N. Vrbas, Kula, zemljoradnik, Ma ar, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

BOROVAC OR E, rod. 1923, Bukovac, N. Sad, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

BOROVAC NIKOLA, ro . 1914, Založnica, Oto ac, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

BOROVIC Andrije MILENKO, ro . 1922, Smil i , Benkovac, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 1. 11. 1942, u brigadi od 19. 10. 1943, komandir odeljenja.

BOSANAC GOJKO, ro . Kotdnci, Daruvar, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac, poginuo 18. 4. 1945. kod s. Buk.

BOSANAC Pavia MILE, ro . 1923, Ceralije, P. Slatina, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 26. 10. 1944, lan KPJ od 1945, borac.

BOSANAV Dane RADOSAV, ro . 1918, Ribni ko, Bjelovar, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 28. U. 1944, borac, poginuo 22. 4. 1945. u Dragovcu.

BOSILJCIC Ilije MILKA, rod. 1926, domaćica, Srpskinja, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginula juna 1943. na Zelengori.

BOSIO I Ilije ŽARKO, ro . 1924, Koluni , B. Petrovac, radnik, Jugosloven, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1944, komandir voda.

BOSNI Mi e BRANKO, ro . 1922, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942 do 25. 5. 1944, lan KPJ od 1943, komandir ete.

BOSNI Mi e DRAGAN, ro . 1926, Vrto e, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942. do 1944, lan KPJ od 1944, komandir ete.

BOSNI -DIMITRI Pane Duka, ro . 1922, Bukova a, B. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od maja 1943, lan KPJ od 1945, etna bolni arka.

BOSNI Vida URO, rod. 1908, Drini, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 10. 1944, borac.

BOSNI Pere GOJKO, rod. 1928, T. Drvar, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 1943, lan SKOJ-a od 1942, borac.

BOSNI Marka JANKO, ro . 1917, O ijevo, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1944, komandir ete.

BOSNI Jove MILAN, rod. 1916, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, komandant brigade.

BOSNI Vase MILAN, rod. 1918, Pe i, B. Grahovo, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, ekonom ete, poginuo 1943. na Sutjesci.

BOSNI Vaje MILAN, rod. 1920, Drini, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 10. 1944, lan KPJ od 1945, borac.

BOSNI Nikice MILORAD, ro . 1923, Podovi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 42. do 1943, lan KPJ od 1942, delegat voda, poginuo u saobr. nesre i 1965.

BOSNI Petra MILORAD, ro . 1915, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

BOSNI Davida MIRKO, ro . 1916, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 42, lan KPJ, komandir sanitetske ete VŠ.

BOSNI Mihajla PERO, rod. 1926, Vrto e, T. Drvar, ak, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941. nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od okt. 1942, lan KPJ od 1942, komesar ete, umro 1946. god.

BOSNI SAVA, ro . 1911, Vrto e, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do 3. 10. 1942, borac

BOSNI -TADI ure SMILJA, ro . 1923, Podovi, T. Drvar, domica, Srpskinja, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941« u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, brigadna bolni arka.

BOSNIC Petra STEVAN, ro . 1922, Kamenica, T. Drvar, ak, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, pогинуо 1943. kao kurir.

BOSNI Nikole VASO, rod. 1915, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941« u brigadi od 22. 8. 1942. do nov. 1944, lan KPJ od 1942, komandant bataljona.

BOSKOVI Veselina BLAGOJE, ro . 1921, Mihajlovac, Smederevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 19. 9. 1944, borac,

BOŠKOVI MILORAD', ro . Ravna Gora, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od sept. 1944, borac, pогинуо 12. 4. 1945. kod Novak Bapske.

BOSKOVI SELIMIR, ro . Ratari, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od sept. 1944, borac, pогинуо 8. 5. 1945. kod Zeline — Zagreb.

BOSKOVI ZIVOMIR, komandir voda.

BOŠNJAK DRAGAN, ro . Crni Vrh, Glamo , borac, pогинуо 28. 8. 44. kod Arilja.

BOŠNJAK Milelja MIHAJ, ro . 1926, Draž, Batina, borac.

BOTEGLI LEOPOLD, ro . Poto e, Gorica, Slovenac, u NOB i brigadi od 1943, borac, nestao kod Zirovi a — Livno 14. 4. 1944. god.

BOTI Miloša BOZIDAR, ro . 1921, Valjevo, službenik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 9. 1944, lan SKOJ-a od 1945, borac.

BOTTAIOLI GIUSEPPE, rod. S. Lombardo, Cremona, Italijan, u NOB i brigadi od 1943. g.

BOTTER, ro . Treviso, Italijan, u NOB i brigadi od 1943. g.

BOZZI LUIGI, rod. 1921, S. Martino, Pisa, Italijan, u NOB i brigadi od 1943. g.

BOZIC URA , ro . 1922, Sisak, Srbin, borac.

BOŽI N. OKI , borac, pогинуо 17. 1. 1945. kod Sida.

BOŽI JOVAN, rod. 1925, Podobzir, Šipovo, zemljoradnik, Srbin, u NOB od avgusta 1941, poginuo jula 1944. kod Busova e.

BOŽI MILORAD, rod. 1926, Kora i a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

BOŽI M. STOJAN, ro . 1922, B. Luka, Srbin, borac.

BOZI -POPOVIC Vasilija VERA, ro . 1926, Bela Reka, N. Varoš, radnica, Srpskinja, u NOB d brigadi od 1. 9. 1944, lan KPJ od 1945, bolni arka.

BOZIDAREVI Mom ila KRSMIR, ro . 1927, Merdželat, Svrnjig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 12. 1944, borac.

BOŽI JOSIP, ro . 1923, Kruševac, Srbin, u NOB i brigadi od novem. 1944, borac.

BOZINOVI Spase DOBRIVOJE, ro . 1927, Hum, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 11. 1944, borac, umro 1946.

BOZINOVI Dragoljuba METODIJE, ro . 1922, Manojlica, Svrnjig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

BOZINOVI -RADOSAVLJEVI Sime NEDELJKA, ro . 1917, Topolo, Dubrovnik, službenik, Hrvatica, u NOB od 13. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od avg. 1943. do avg. 1944, lan KPJ od 1939, rukovod. polit-odela divizije.

BOZINOVI Petronija RANKO, ro . 1927, Okruglica, Svrnjig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 11. 1944, borac.

BOZO JOSIP, ro . 1923, Kikinda, u NOB i brigadi od 1944, borac.

BOZOVI J. MILOVAN, ro . 1922, Roga a, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo 6. 1. 1945. kod Komletinaca.

BRADI GOJKO, rod. 1909, Krušedol, S. Karlovci, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

BRAJKOVI MIJE PETAR, ro . 1918, apljina, radnik, Hrvat, u NOB od 6. 6. 1943, u brigadi od 10. 10. 1943, borac — kuvar.

BRAKUS Dušana STOJAN, rod. 1926, Zalužnica, Otočac, radnik, Srbin, u NOB od 10. 10. 1944, u brigadi od 24. 11. 44, lan KPJ od 1945, borac.

BRAMANTE VINCENZO, rod. 1920, Modica, Ragusa, Italijan, u NOB i brigadi od 1943. g.

BRANI A Vinka VINKO, rod. 1923, Zlarin, Šibenik, ak, Hrvat, u NOB od 15. 12. 1942, u brigadi od 15. 10. 1943, lan KPJ od 1944, a utant bataljona.

BRANKOVIC BORIVOJE, borac.

BRANKOVIC Lazara DRAGOLJUB, rođ. 1914, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, nestao 5. 12. 1944. kod Mikluševaca.

BRANKOVIC-RADAKOVIC Mila ILIJA, rođ. 1925, Smoljana, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1943, borac, poginuo 12. 6. 1943. na Zelengori.

BRANKOVIC Branislava LJUBINKO, rođ. 1927, Babaji, Ljig, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 9. 1944, borac, pog. 8. 12. 1944. kod Sid. Banovaca.

BRANKOVIC Zivojina RADOMIR, rođ. 1920, Osdpaonica, Smederevo, zemljoradnik. Srbin, u NOB i brigadi od 6. 12. 1944, borac.

BRASNIC Ive TADIJA, rođ. 1914, Bab. Greda, Županja, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 9. 1944, borac, poginuo 12. 4. 45. kod Novak Bapske.

BRATI MOMIR, rođ. Bugojno, borac, poginuo 13. 11. 43. kod Vesela Bugojno.

BRATOS Franje JOSIP, rod. 1913, Sentvid, Gorica, Slovenac, u NOB i brigadi od 12. 12. 1943, vodnik vodâ, poginuo 6. 5. 45. kod Vrboveca.

BRDAR Janka DANE, rod. 1923, M. Stjenjani, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 22. 8. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do nov. 1942, lan KPJ od 1944, komandir ete.

BRIGADIERI NUNZIO, rod. 1916, Cela, Caltanissetta, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

BRILOVIC IVO, rod. Zagreb, Hrvat, borac, poginuo 2. 6. 1944.
bod Mliništa.

BRISCEK ANGEL, rod. 1908, Zvonik, Trst, Slovenac, borac.

BRKI Radisava CEDOMIR, ro . 1927, Skorice, Ražanj, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 27. 11. 1944, borac.

BRKI Rade DANISA, ro . 1922, Vranovina, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, borac, podlegao ralama 26. 5. 1943. kod Fo e.

BRKI Ivana MARKO, ro . 1920, Dicmo, Sinj, radnik, Hrvat, a NOB od 1. 12. 1942, u brigadi od 1. 1. 1943, lan KPJ od 1943, ref. za kult. prosv. rad u brigadi.

BRKI Janka MILAN, rod. 1914, Vranovina, B. Petrovac, Srbin u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda.

BRKI Jove MILE, ro . 1923, Vranovina, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, lan SKOJ-a od 1943, poginuo na Sutjesci.

BRKI Radisava ZIVORAD, ro . 1926, Sepšin, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 10. 1944, borac.

BRKLJA Petra URA , ro . 1922, Vodenica, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, komesar ete.

BRKLJA Mile JOVO, ro . 1921, Skakavac, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od po . 1943, borac, poginuo juna 1943. na Zelengori.

BRKLJA Jove MILE, ro . 1919, Rajnovci, Biha , radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1941, zamenik komesara bataljona, poginuo 10. 12. 1943. na Borovoj glavi kod Livna.

BRKLJA Koje MI O, rod. 1923, Risovac, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, komandir ete, poginuo 1944. kod Travnika.

BRKLJA ure PERO, rod. 1922, Skakavac, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, borac, poginuo juna 1943. na Zelengori.

BRKOVIC Krste SAVO, rod. 1906, Velje Brdo, Titograd, student, Crnogorac, u NOB od 13. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941« — Narodni heroj, lan KPJ od 1924, lan politodebla brigade.

BRUJI ZORA, rod. 1925, B. Krupa, Srpskinja, lan SKOJ-a, bolni arka, poginula 23. 8. 1943. kod Bugojna.

BRZIC IVAN, rod. Biograd, Zadar, zemljoradnik, Hrvat, borac, poginuo 2. 1. 1944. kod B. Luke.

BUBI Gostimira ANKICA, rod. 1921, Plješevica, Jastrebarsko, domaćica, Hrvatica, u NOB od 25. 9. 1941, u brigadi od nov. 1942, do marta 1944, lan KPJ od 1943, ref. saniteta brigade. Umrila 1980. god.

BUBIC Gostimira FANIKA, rod. 1916, Zdenica, Karlovac, domaćica, Hrvatica, u NOB od 25. 9. 1941, u brigadi od 15. 11. 1942, lan KPJ od 1943, bolni arka, poginula 13. 6. 1943. na Tjentištu.

BUBNIC Josipa AVGUST, rod. 1925, Rijeka, radnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 11. 10. 1943, komandir voda.

BUBNIC FRANC, borac.

BUCALO Spasoja JOVO, rod. 1919, Smoljana, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo januara 1943. kod Teslića.

BUCALO Nikola MILAN, rod. 1925, Smoljana, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

B
BUCILLI ANTONIO, rod. 1914, Assisi, Perugia, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

BUDAK MIHAJLO, rođ. 1911, Zrenjanin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac, poginuo 22. 4. 1945. kod Dragovca.

BU AS-BELAS Franje ANKICA, rođ. 1924, Teslić, domaćica, Hrvatica, u NOB i brigadi od 1. 1. 1943. do jula 1943, lan SKOJ-a od 1943, borac.

BUDILIC PETAR, rod. Posedarje, Benkovac, zemljoradnik, borac, nestao 14. 4. 1944. kod Livna.

BUDIMIR Mila BOGDAN, rod. 1922, Cimeše, B. Petrovac, radnik Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »-Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do aprila 1944, lan KPJ od 1943, komandir ete.

BUDIMIR P. URO, ro . 1921, Bjelaj, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, ds-setar, poginuo 1. 6. 1944. kod Mliništa.

BUDIMIR Jandrije PAJO, ro . 1922, Bare, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, borac, poginuo juna 1943. na Zelengori.

BUDIMIR Nikole TRIVO, ro . 1917, Cimeše, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, komandir voda, poginuo maja 1943. na Zabljaku.

BUDIMKIC VITOMIR, ro . 1927, Popovi , Ralja, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

BUHA DUŽAN, ro . Drvar, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, borac, poginuo okt. 1942. kod Biha a.

BUJAGI Radovana MIHAJLO, ro . 1926, Me ulužje, Mladenovac, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 30. 10. 1944, borac.

BUJAGI Velimira MILOVAN, ro . 1922, Me ulužje, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo 20. 10. 1944. u Beogradu.

BUJAGI Dobrivoja STEVAN, ro . 1928, Me ulužje, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo 3. 12. 1944. kod Vizi a

BUJAK Dušana ILIJA, ro . 1919, Cipuljd , Bugojno, radnik, Srbin, u NOB od nov. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo u prole e 1944. kod Tuzle.

BUKARICA ure STEVAN, ro . 1921, Erdevik, Sid, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

BUKVI —KORDI AN A, ro . 1926, Bugojno, doma ica, Srpkinja, u NOB i brigadi od febr. 1943, etna bolni arka.

BULAJI Nikole DUŠAN, ro . 1919, Brestovac, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, umro 1967. g.

BULAJI Andrije ILIJA, ro . 1914, Brestovac, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, komandant bataljona.

BULAJI Mile LA|ZAR, ro . 1924, Brestovac, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942 do jula 1944, lan KPJ od 1943, zam. komandanta bataljona.

BULAJI Nikole MARA, ro . 1927, Brestovac, B. Petrovac, doma ica, Srpkinja, u NOB i brigadi od 12. 2. 1943, bolni arka.

BULAJI Jovana MILE, ro . 1919, Brestovac, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 28. 8. 1942, lan KPJ od 1942, zamenik komandanta brigade, poginuo 1945.

BULAJI Mila MILE, ro . 1922, Brestovac, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, kandidat za KPJ 1943, borac, poginuo 7. 1. 1944. kod B. Luke.

BULAJI Mi e MILE, ro . 1925, Brestovac, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbim, u NOB i brigadi od 3. 1. 1943, lan KPJ od 1944, kurir.

BULAJI Mile NIKOLA, ro . 1919, Brestovac, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, umro od iscrpljenosti 11. 6. 1943. na Zelengori.

BULAJI Milana NIKOLA, ro . 1921, Brestovac, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 21. 6. 1943, borac, lan KPJ od 1943.

BULAJI Mile NIKOLA, ro . 1921, Brestovac, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, borac, poginuo 8. 6. 1943, kod Lu kih Koliba.

BULAJI Miloša RADE, ro . 1922, Brestovac, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1943, borac, poginuo 20. 10. 1943. kod Travnika.

BULAJI Save SAVA, ro . 1920, Brestovac, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a, borac, poginuo 13. 7. 1943. kod Plevalja.

BULAJI SVETO, ro . 1922, Brestovac, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo 1943. na Sutjesci.

BULAJI Jove SVETKO, ro . 1921, Brestovac, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943.

BULATOVI Stanka ZORICA, ro . 1926, Bugojno, ak, Srpskinja, u NOB i brigadi od 3. 3. 1943. do 18. 10. 1944, lan KPJ od 1943, komandir sanit. ete.

BULI Nikole MARJAN, ro . Vrbovsko, Hvar, borac.

BUNDALO Laze JOVANKA, ro . 1920, G. Majki Japra, S. Most, domaćica, Srpskinja, u NOB od febr. 1942, u brigadi od febr. 1943, bolni arka, poginula juna 1943. na Sutjesci.

BUNDALO Sime MILAN, ro . 1907, G. Majki Japra, S. Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od febr. 1943, lan KPJ od 1943, komandir ete.

BUNDALO Milana MILANKO, ro . 1923, D. Majki Japra, S. Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od januara 1943, komandir voda, umro 1974.

BUNDALO STANA, ro . 1928, Benakovac, B. Krupa, domaćica, Srpskinja, u NOB i brigadi od nov. 1942, kurir.

BUNJAC MILAN, borac.

BUNJAK RADOMIR, ro . Radi, Bihać, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 10. 10. 1943. kod Zenice.

BUONO GENNARO, ro . 1922, Napoli, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

BURANELLO LUIGI, rod. 1918, Pola, Istra, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

BUR ALO DANKO, borac.

BUR I Marka DARKO, ro . 1922, Kaštelstari, Split, radnik, Hrvat, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, borac, poginuo 5. 6. 1943. na Sutjesci

BUREK MIHAJLO, rod. Zrenjanin, borac, poginuo 22. 4. 45.
kod Dragovaca.
i

BUREK Stjepana STJEPAN, rod. 1925, Ravnice, Klanjec,
borac.

BURICCHI ITALIANO, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.
LÄ
BURKIC MILAN, borac, poginuo 1. 1. 1944. kod B. Luke.

BURSAC Luke BOGDAN, Srbin, bolni ar, umro okt. 1944. u
bolnici.

BURSAC—ŠLJIVAR Dmitra BOSA, rod. 1923, Dobro Selo, B.
Petrovac, radnica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944, lan
KPJ od 1945, borac.

BURSAC Steve BOŽICA, rod. 1922, Drini, B. Petrovac, do-
ma ica, Srpskinja, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spo-
menice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, bolni-
arka, umrla posle rata.

BURSAC ure BRANKO, ro . 1913, Kamenica, T. Drvar, rad-
nik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, po-
ginuo 27. 5. 1943. kod Plevalja.

BURSAC Steve KOJO, ro . 1921, Drini, B. Petrovac, radnik,
Srbin, u NOB od avg. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od
1943, komandir voda, poginuo 10. 10. 1944. kod Mladenovca.

BURSAC Bogdana MIKA, rod. 1925, Koluni, B. Petrovac, do-
ma ica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 1942, lan KPJ od 1943,
bolni arka, podlegla ranama u bolnici januara 1944. kod B. Luke.

BURSAC Sime MILAN, rod. 1920, Koluni, B. Petrovac,
zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942,
borac.

BURSAC Sime MILE, rod. 1922, Koluni, B. Petrovac, rad-
nik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ
od 1943, pom. na . veze brigade.

BURSAC Sime NEBOJSA, ro . Dobro Selo, B. Krupa, zemljо-
radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac,
poginuo juna 1943. na Zelengori.

BURSA UR A OBRAD, rod. 1923, B. Vaganac, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1944, zam. komandira eta.

BURSA Mile PETAR, ro . 1923, B. Vaganac, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1944, delegat voda.

BURSA Pilipa SLOBODAN, ro . 1922, B. Vaganac, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1945, lan KPJ od 1944, komandir ete.

BURSA Stevana STEVAN, ro . 1927, Plavno, Knin, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 10. 1944, lan SKOJ-a od 1945, komandir voda.

BUSATO RICCARDO, ro . 1920, S. Martino, Rovigo, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

BUSOLI Primo Gino, rod. 1922, A. Bondeno, Ferrara, radnik, Italijan, u NOB i brigadi od 12. 9. 1943, zam. komandanta bataljona.

BUŠANI CVJETKO, rod. Pribini , Tesli , zemljoradnik, borac, poginuo 23. 8. 1943. kod Bugojna.

BUTJER IVO, ro . 1920, Kaštel D., Split, radnik, Hrvat, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

BURSA —KERKEZ Stevana DESA, ro . 1923, Drini , B. Petrovac, domaćica, Srpsinja, u NOB od 1942, u brigadi od 1943, lan SKOJ-a od 1942, bolni arka.

BLAŽI Tihomira DRAGOSLAV, ro . 1920, Rušanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

BLAŽI Milana MILORAD, ro . 1927, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

BLAŽI Mili a RADIŠA, ro . 1926, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

BOŠNJAKOVI Koste MILIVOJE, ro . 1901, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, umro 1971.

BOŽI M. DRAGIŠA, ro . 1924, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

BATINI MILADIN, ro . 1921, Azanja, Smederevska Palanka, zemljoradnik, Srbin, borac.

BEGOVI DRAGUTIN, ro . 1913, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

BEGOVI MIKAN, ro . 1928, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

BEGOVI VELIMIR, ro . 1920, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, borac.

BERGA Spase MILKA, ro . 1926, Rajnovci, Biha , doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od januara 1943, bolni arka.

BOSIO I Koje STAJA, ro . 1914, Koluni , Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od marta do septembra 1943, lan KPJ od 1945, bolni arka.

BOSNJAKOVI MILISAV, ro . 1925, Ranilovi , Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 10. 1944, borac.

BOSNJAKOVI MILORAD, ro . 1926, Ranilovi , Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

BOSNJAKOVI VOJISLAV, ro . 1911, Ranilovi i, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 11. 1944, borac.

BOŽOVI MILUTIN, ro . 1915, Pe , SAP Kosovo, apsolvent prava, Crnogorac, u NOB od 1941, u brigadi od januara do maja 1944, poginuo aprila 1945. kao ratni dopisnik.

BANKOVI Veljka RATKO, ro . 1917, Roga a, Sopot, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944.

BANJAC Nikole DARINKA, ro . 1922, Drini , Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od februara 1943, lan SKOJ-a od 1942, bolni arka, poginula juna 1943. na Sutjesci.

BANJAC Jovana RADOJKA, ro . 1923, Drini , Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od februara 1943, lan SKOJ-a od 1942, bolni arka, poginula juna 1943. na Sutjesci.

BOROJEVI Milivoja MARIJA, ro . 1924, Barenda, Pan evo, radnica, Srpskinja, u NOB od oktobra 1943, u brigadi od 15. 10. 1944, borac.

C

CAIOLO, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CAJOL Giuseppino VLADIMIRO, ro . Gorica, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CALABRIA GIANBATTISTA, ro . 1921, Ginosa, Taranto, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CALCATERA GIOVANI, rod. 1908, Palagonia, Catania, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CAMPAGNA Valentino SERGIO, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, poginuo 5. 1. 1944. kod B. Luke.

CAMPANA QUINTO, ro . 1922, Stroncone, Terni, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CAMPASSO FRANCESCO, rod. 1916, Predosa, Aleksandria, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CAPACCIO PAOLO, ro . 1915, Deliceti, Foggia, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CAPPELLA Giovani SILVIO, rod. 1923, C. Marche, Macera'* , radnik, Italijan, u NOB od 8. 5. 1944, u brigadi od 20. 6. 1944, delegat voda.

CAPRIATA SILVIO, ro . 1923, Life, Benevento, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CAPUROVI IGNJAT, ro . 1920, V. Jasenovac, K. Salaš, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

CAR IVAN, delegat voda,

CARBONARO GAETANO, rod. 1911, Viagranda, Catania, Italijan, a NOB i brigadi od 1943.

CARDINI ANGELO, rod. 1923, Ceretto, Pistoia, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CARI Trivuna DUŠAN, ro . 1920, T. Drvar, radnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do sept. 1943, lan KPJ od 1943, komandir etc.

CARIOLATO TRANQUILO, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CARLINI ANGELO, rod. 1922, Masone, Genova, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CARNEVALE Giuseppe LUCA, rod. Gravina, Bari, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, borac, poginuo 23. 6. 1944. na Crnom Vrhu.

CARUSO CARMINE, rod. 1921, Pagani, Salerno, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CARUSO GIUSEPPE, ro . 1921, Trapani, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CASTELUCCI, Italijan, u brigadi i NOB od 1943, poginuo.

CATENAGGI PIETRO, rod. Bolzarano, Aquila, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, desetar, poginuo 25. 6. 1944. na Crnom Vrhu kod Travnika.

CATANEO EGIDIO, ro . 1924, Castelleone, Cremona, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CATTANI Francesco CARLO, rod. 1923, Marcaria, Mantova, Italijan, zemljoradnik, u NOB si brigadi od 15. 10. 1943, zam. komandira etc.

CAVA ALFONSO, rod. 1913, Barletta, Bari, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CAVALIERI GIOVANI, ro . 1910, Bianco, Raggio, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CECCHINELLI ROSARIO, ro . 1901, Roma, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CECHERINI ANGELO, rod. 1921, S. Polo, Arezzo, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CERASCIOLI FRANCO, rod. 1921, Gagliole, Macerata, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CERCHIER GINO, rod. Gusolera, Venezia, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CERESOLI, rod. Camerino, Macerata, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CEROVAC NIKOLA, borac.

CESARINI, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CETINI Ivana IVAN, rod. 1912, Blato, Korula, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od juna 1942, lan KPJ, borac, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

CHIRIO GIOVANI, rod. Montechiani, Asti, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CIAMPA Antonio ANTONIO, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CIARDI MARIO, rod. 1913, Prato, Firenze, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CICARSI MARIO, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, borac, poginuo 13. 9. 1944. kod Valjeva.

CICCHELLI GIOVANI, rod. 1920, Belsito, Cosenza, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CICHITANO MICHELE, rod. 1922, S. Mannelli, Catanzaro, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CIDUA Berbardo PIETRO, rod. 1914, C. Petrosino, Marsala, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, borac, poginuo 2. 10. 1943. kod Livna.

CIGANOVIC ure JOVO, ro. 1922, M. Stjenjani, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo aprila 1945, komandir tenka.

CIGANOVIC—RADAN MILICA, ro. 1926, Lipa, Biha, domica, Srpsinja, u NOB od okt. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, komandir voda.

CIGANOVIC Šur a PAVLE, ro . 1923, Vrbljani, Klju , radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi 22. 8. 1942.

CIPRIJEVIC Ivana ANTON, ro . 1920, Zadubravlje, S. Brod, Hrvat, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

CIUCCIARELLI FRANCESCO, rod. 1918, Soriano, Viterbo.. Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CIULLA FRANCESCO, ro . 1922, P. D. Albanesi, Palermo, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CLEMENTI Giovani AVIO, rod. 1921, Amatrice, Rieti, student, Italijan, u NOB od 9. 9. 1943, u brigadi od 7. 11. 1943. do 27. 5. 1944, komandir ete.

CLIMAN Francesco SILVANO, rod. Trieste, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, kurir, poginuo 23. 6. 1944 na Crnom Vrhu.

COJIC Šor a SOFRONIJE, ro . 1926, Okruglica, Svrljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 10. 11. 1944, borac.

COLAON Giuseppe GIOVANI, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

COLELLA FLORINDO, ro . 1914, Savrignan Mars, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

COLELLA GIOVANI, ro . 1923, Bari, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

COLIC KARLO, ro . Kauine, Biograd, borac, poginuo 29. 11. 1943. kod Travnika.

COLOMBA Raimondo SETTIMO, ro . 1922, D. m. Catanzaro, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CONTE GIUSEPPE, rod. T. d. Sibari, Cosenza, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CORONA AUGUSTO, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CORRADINI UMBERTO, rod. 1916, Novellara, Regio Em, Italijan u NOB i brigadi od 1943.

CORSI Atilio AVIO, rod. Ortnovo, La Spezia, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, delegat voda, poginuo 23. 6. 1944. na Crnom Vrhу.

COSMINA BASILE, rod. 1920, Aurisina, Trieste, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

COSTANTINI ANNUNZIATO, rod. Atessa. Chieti, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

COTTO ILENGO, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CREPULJA Doste Simo, rod. 1925, Babin Do, Sipovo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 8. 1942, borac.

CRITELLI Vincenzo ANTONIO, rod. 1923, D. m. Catanzaro, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CRKVENIK Ante MIRKO, ro . Gorica, borac, poginuo 23. 6. 1944. na Crnom Vrhu.

CRLJENAK Ive NIKOLA, rod. 1902, Vodice, Šibenik, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 8. 9. 1943, u brigadi od okt. 1943, borac.

CRNICA Dunka STIPE, rod. 1899, Zaton, Šibenik, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 1942, borac, poginuo 11. 6. 1943. na Zelengori.

CRNOBRNJA DRAGO, Srbin, kurir.

CRNOMARKOVIC BOSKO, ro . 1923, Dabar, S. Most, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1942, lan KPJ, pom. komesara etc.

CRNOMARKOVIC Cvije DRAGAN, rod. 1922, Dabar. S. Most, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo juna 1943. na Zelengori.

CROSKOVIC LJUBO, ro . 1912, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

CRVENKAPA Franje MIHAJLO, ro . 1919, Slatina, Našice, Hrvat, u NOB i brigadi od 1. 2. 1945, nestao u borbi 5. 5. 45 kod Kabela.

CUKROV Jakova ANDRIJA, ro . 1905, P. Sepurine, Šibenik, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 9. 7. 1942, u brigadi od okt. 1943, borac.

CUNJA EDVIN, ro . 1926, Skofije, Koper, Slovenac, u NOB i brigadi od 1943, borac, poginuo 4. 12. 1944. kod Berkasova.

CURTI LIVIO, rod. 1918, Voghera, Pavia, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CURTO ANNIBALE, rod. 1920, Garessio, Cuneo, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

CUTOLO CARLO, rod. 1917, Napoli, student, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, komesar etc.

CVEJI LJUBISAV, rod. 1927, Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od sept. 1944, borac.

CVETANOVIC Dimitrija DUŠAN, rod. 1925, M. Krin, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

CVETANOVIC Božidara MILIVOJE, rod. 1927, Vukmanovo, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

CVETIC MILORAD, rod. 1921, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944 borac.

CVETIC Dragutina RADISAV, rod. 1926, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo 4. 12. 1944 kod Vizi a.

CVETIC Dragutina RADOJE, rod. 1923, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944 borac,

CVETIC Vladimira RADOJE, rod. 1925, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

CVETIC ŽIVORAD, ro . 1923, Kaleni , Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od sept. 1944, borac.

CVETI Dragomira ZIVORAD, rod. 1920, Pinosava, Beograd, Srbin, zemljoradnik, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo maja 1945. od Zagreba.

CVETI ANIN Janka JOVAN, rod. 1908, Pred. Glavica, S. Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB po etkom 1942, u brigadi od okt. 1944, borac, umro 1982. g.

CVETINOVIC Sretena NIKOLA, ro . 1927, Sr. Mitrovica, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 2. 1945, borac.

CVETKOVIC Boška ARSENIJE, ro . 1924, Leskovik, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac, poginuo 21. 4. 45. kod Bresnice.

CVETKOVIC Aleksandra BOGOLJUB, rod. 1923, G. Stupanjj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac, poginuo 5. 5. 1945. kod Kabela.

CVETKOVIC Janka BOGOVID, rod. 1925, G. Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 23. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

CVETKOVIC Gavrila CVETKO, rod. Ose ina, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od sep. 1944, borac, poginuo 14. 9. 1944, u Valjevu.

CVETKOVIC Polikrona DOBRIVOJE, rod. 1921, Rujnik, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

CVETKOVIC DRAGOLJUB, ro . 1927, Cavelovac, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

CVETKOVIC Boška DUŽAN, ro . 1927, Leskovik, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 11. 1944, borac.

CVETKOVIC Veljka HRISTIVOJE, rod. 1923, Leskovik, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac, poginuo 21. 4. 45. kod Bresnice.

CVETKOVIC Petra KRSTA, ro . 1923, Leskovik, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

CVETKOVIC LUKA, rod. 1927, Vukmanovo, Niš, zemljoradnik, Srbin u NOB i brigadi nov. 1944, borac.

CVETKOVIC Miloša LUKA, ro . 1920, G. Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od 15. 4. 1945, borac.

CVETKOVIC LJUBISA, ro . 1920, Lisovi , Barajevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

CVETKOVIC ure LJUBO, rod. 1907, Suvaja, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 1943, lan KPJ od 1943, komandir minerske ete.

CVETKOVIC Petra MILORAD, rod. 1927, Leskovik, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

CVETKOVIC Cvetka PETAR, rod. 1926, G. Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac, umro.

CVETKOVIC SIMO, rod. 1926, Livadica, Leskovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

CVETKOVIC SIMO, rod. 1926, D. Rogozoš, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac, poginuo 6. 5. 1945, kod Vrbovca.

CVETKOVIC VUKAŠIN, rod. 1927, V. Mokri lug, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

CVETKOVIC Trifuna VUKAŠIN, rod. 1926, Leskovik, Niš, zemljoradnik, Srbin, u brigadi i NOB od 18. 11. 1944, desetar.

CVIJANOVIC Miladina MIODRAG, rod. 1925, Zlatibor, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac, podlegao ranama 25. 1. 1945. u bolnici.

CVIJI N. BOZO, rod. 1909, Ametovci, B. Novi, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, borac.

CVIJIC Stojana JOVO, rod. 1921, Ramici, Ključ, zemljoradnik, Srbin, u NOB od okt. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1944, lan KPJ od 1943, komesarete.

CVIJIC Velisava LJUBISAV, rod. 1927, Valjevo, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 17. 9. 1944, borac.

CVIJOVIC DRAGIŠA, rod. 1924, Mokra gora, Zlatibor, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od sept. 1944, borac.

CVIJOVIC MILORAD, ro . 1925, Šid, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

CVIJOVIC Miladina MIODRAG, ro . 1925, Banjaga, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac, podlegao ranama u bolnici 25. 1. 1945.

CVRKALJ Rade STEVO, ro . 1919, V. Cvijetni , T. Drvar, radnik. Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 20. 10. 1944, lan KPJ od 1943, komandir konj. eksadrona.

CIGANOVIC-MARINKOVIC Jeremije VIDA, rod. 1923, Jajinci, Ljig, ak, Srpskinja, u NOP od 1941, u brigadi od 13. 9. 1944, lan ŠKOJ-a od 1944, bolni arka.

CRNJAKOVIC Ilije MILAN, rod. 1923, Parcani, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

CUCI NECA iz Vojvodine, borac.

CRNOMARKOVIC Nikole VINKO, ro . 1925, Dabar, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 7. 1942, u brigadi od januara do juna 1943, kurir, lan SKOJ-a 1942.

CACiC MARKO, ro . V. Pazarište, Peruši , delegat voda, poginuo 18. 6. 1944. kod Vitreuše, Prozor.

CAIRKOVIC P. SIMO, rod. Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

CANJI Ištvana JOSIP, ro . 1923, N. Be ej, radnik, Ma ar, u NOB i brigadi od 26. 3. 1945, borac.

CAMOR SEMEFER, rod. Cukomir, Konjic, borac, poginuo 18. 1. 1945. kod Sida.

CARNAGAJ DRAGAN, ro . Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac, poginuo 23. 8. 1943. kod Bugojna.

CASBOJEVI A. MILIVOJE, rod. 1923, Jasenik, borac.

CAUŠEVIC IVAN, ro . Bukovica, Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od sept. 1944, borac.

CAUSEVI Smaje ŠABAN, ro . 1909, Voljice, G. Vakuf, zemljoradnik, Musliman, u NOB i brigadi, febr. 1943. do marta 1943, borac.

CAVIC PETRACKO, ro . 1925, Stuper, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. kod Novak Bapske.

CAVRSEV FEDO, rod. Gori je, Ko evje, Slovenac, desetar, poginuo 22. 1. 1945. kod Sida.

CEHI -BUCA ulage ESMA, rod. 1923, B. Luka, domaćica, Muslimanka, u NOB i brigadi od 3. 1. 1944, lan KPJ od 1944, zam. refer, saniteta brigade.

CEKANOVIĆ Lazara SREten, ro . 1924, Kraljevo, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, desetar.

CELAR Frane DINKO, rod. 1926, Šibenik, ak, Hrvat u NOB od 1. 12. 1942, u brigadi od okt. 1943, lan KPJ od 1943, šifrant brigade.

CELAR Marka DRAGICA, rod. 1926, B. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB i brigadi od januara 1943, lan KPJ od 1944, zamenik ref. saniteta bataljona.

CELAR Stevana JELKA, rod. 1921, Vodjenica, B. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1941, etna bolni arka.

CELAR Sime JELKA, rod. 1923, Vodjenica, B. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 1942, lan KPJ od 1943, etna bolni arka.

CER Jovana ALEKSANDAR, rod. 1925, Vudisava, Titel, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 12. 1944, borac.

CERGIC Josipa JOSIP, rod. 1926, Zmajevac, Našice, zemljoradnik, Mačar, u NOB od 20. 10. 1944, u brigadi od 2. 1. 1945, borac.

CEVRLJAKOVIC Staniše DRAGI, rođ. 1927, Venac, Aleksandrovac, Srbin, u NOB i brigadi od 23. 11. 1944, borac.

CEVRLJAKOVIC Tikomira MILOŠ, rođ. 1921, Vitkovo, Aleksandrovac, Srbin, u NOB i brigadi od 23. 11. 1941, borac.

CEVRLJAKOVIC Borisava VITOMIR, rod. 1925, Vitkovo, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 11. 11. 1944, borac.

CICA Rada DANE, rođ. 1924, Oraško brdo, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo, ranjen kod Celebića 9. 5. 1943, kasnije nestao u eentr. bolnici.

CICA Milana UKAN, rođ. 1917, Skakavac, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, desetar, poginuo 1942. kod Teslića.

CICA JOVO, rođ. Vedro polje, B. Petrovac, Srbin, desetar, poginuo 18. 1. 1945. kod Sida.

CICA Rade PETAR, rođ. 1919, Oraško brdo, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, komandirete, ranjen kod Konjica 1943, poginuo u centr. bolnici.

CICA Jove STEVO, rođ. 1923, Risovac, Krnjeuša, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1945, borac.

CIKARA Marka RADE, rod. 1908, Li ke Jasenice, Ogulin, zemljoradnik, Srbin, u NÖB i brigadi od 1943, komandir voda, poginuo 13. 6. 1943. na Sutjesci.

CIRAKOVI Radisava EDOMIR, ro . 1924, Murgaš, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 7. 10. 1944, borac, umro 1983.

IRAKOVIC VLADIMIR, ro . 1925, Murgaš, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac, umro 1970. g.

CITALIC MILE, ro . Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac, poginuo 5. 12. 1944. kod Berka.

COHADŽIC Huse AKIF, ro . 1922, Fojnica, Musliman, u NOB i brigadi od 1942, lan KPJ od 1943, desetar, poginuo 23. 1. 1943. kod Tesli a.

COHKOVI Be ira MUJO, ro . 1927, Celina, Konjic, ak, Musliman, u NOB od 10. 1. 1942, u brigadi od marta 1943, do okt. 1943, borac.

OLAK JOVAN, ro . 1916, Padani, Knin, borac.

COLIC Božidara MIROSLAV, ro . 1923, Bzenica, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 18. 11. 1944, u brigadi od 15. 1. 1945, desetar.

COLIC Bogdana VUKOMIR, ro . 1921, Baruti i, Aleksandrovac, radnik, Srbin u NOB od 24. 9. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

COKLC Zivana DRAGOMIR, ro . 1918, Kora i a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin u NOB i brigadi od 12- 10. 1944, desetar, umro 1973. g.

CORTAN NIKOLA, rod. Brekavica, Dobrljin, radnik, Srbin, delegat voda, poginuo 11. 6. 1944. kod Kupresa.

COVIC Miodraga PETRONIJE, ro . 1925, D. Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 16. 9. 1944, u brigadi od 15. 2. 1945, borac, poginuo 5. 4. 1945. kod Novak Babske.

CUBRILo Mile DUŠAN, ro . 1914, Oraško brdo, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

CUBRILo Sime oko, ro . 1921, Prkosi, B. Petrovac, podoficir, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1943, lan KPJ od 1942, komandant bataljona.

CUBRILO Luke URO, rod. 1920, Prkosi, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

CUBRILO Luke URO, rod. 1921, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. na Vrani.

CUBRILO Sime GOJKO, rod. 1912, Prkosi, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, komandir ete.

CUBRILO Stevana ILIJA, rod. 1919, Prkosi, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, oboleo od tifusa i nestao 1943. kod G. Vakufa.

CUBRILO Obrada JOVAN, rod. 1922, Prkosi, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, poginuo 3. 11. 1942. kod Biha a.

CUBRILO Pere MILAN, rod. 1914, Prkosi, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 15. 6. 1944, lan KPJ od 1943, komandir ete.

CUBRILO Petra MILAN, rod. 1918, Prkosi, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941« u zamen. komandanta brigade, poginuo aprila 1945. kod Slav. Karlovaca.

CUBRILO Dane NE O, rod. 1922, Prkosi, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1944, borac.

CUBRILO Vida RADE, rod. 1924, Oraško Brdo, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941« u brigadi od 22. 8. 1942. do febr. 1944, lan KPJ od 1944, komandir voda.

CUBRILO Mile TODOR, rod. 1926, Prkosi, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od avg. 1943, lan KPJ od 1944, komandir voda, umro 1982. g.

CUBRILO Pere VLADO, rod. 1922, Prkosi, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941« u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1944, borac.

CUBRILLO Laze ZIVOJIN, rod. 1921, Prkosi, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 21. 10. 1944, borac, poginuo 8. 1. 1945. kod Tovarnika.

CUDINA Frane MILE, rod. 1921, Biograd, radnik, Hrvat, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo 13. 6. 1943. na Zelengori.

CUK ALBERT, rod. 1925, C. Vrh, Idrija zemljoradnik, Slovenc, u NOB i brigadi od dec. 1943, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

CUKARELI MARIO, rod. 1918, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, borac.

CUKOVIC MILAN, rod. Suje S. Most, borac, poginuo 7. 5. 45. kod Hudova.

CULIC DUŠAN, borac, poginuo 17. 7. 43. kod Koštice, Vlasevica.

CULIC Fehima HASAN, rod. 1910, Duboani, Ključ, zemljoradnik, neopredeljen, u NOB i brigadi od jan. 1945, borac.

CUNKOVIC MILADIN, rod. 1923, Brbac, Koceljeva, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

CUPIC MILIVOJ, rođ. 1924, Ljubanje, T. Užice, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od sept. 1944, desetar.

CIKOS OR E, iz Vojvodine, borac.

CATI Camila AHMET, rod. 1912, Ceribaši i, Bugojno, zemljoradnik, Musliman, u NOB i brigadi od 21. 10. 1943, borac.

CATIC Huseina VAHID, rođ. 1912, D. Kamengrad, S. Most, zemljoradnik, Musliman, u NOB i brigadi polovinom 1943, borac, poginuo sept. 1943. kod Livna.

CEKIC MIRKO, rođ. Bukovača, B. Petrovac, Srbin, borac, poginuo 1. 2. 1943. kod Teslica.

CERENIC Vase DRAGO, rođ. 1916, Krnjeuša, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

ERIMOVI Svetomira MILOŠAV, ro . 1924, Kora i a, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

ERIMOVI Svetomira ZIVORAD, ro . 1921, Kora i a, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

IRI or a BRANKO, ro . 1923, Rivica, Irig, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 9. 1944, borac.

IRIĆ Rajka DAMJAN, ro . 1927, Lopaš, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 11. 1944, borac.

IRI S. JOVAN, ro . 1925, Latkovac, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 12. 1944, borac.

IRI MIODRAG, ro . 1926, Zvizdar, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 18. 1. 1945. kod Sida.

IRI RASICO, ro . 1923, N. Sad, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

IRI or a RATKO, ro . Miloševac, V. Orašje, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

IRKOVI Vukadina BORISAV, ro . 1927, Hum, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 11. 1944, kurir.

IRKOVI BRANKO, ro . 1927, Niš, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

IRKOVI Živana MILADIN, ro . 1923, Murgaš, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, komandir voda.

IRKOVI VLADIMIR, borac.

OJANOVI Mile ALEKSA, ro . 1920, Buševi , D. Lapac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 10. 1. 1943, lan KPJ od 1943, komesar ete.

OJANOVI Pere MANISA, ro . 1922, Buševi , D. Lapac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 10. 1. 1943, lan SKOJ-a od 1941, borac, poginuo juna 1943, na Sutjesci.

OJANOVI Bože UROS, ro . 1922, Buševi , D. Lapac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 10. 1. 1943, lan KPJ od 1944, komandir voda.

OMAR KONSTANTIN, rod. 1926, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

CORKOVIC ure MLADEN, rod. 1923, B. Krupa, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, komandir voda.

CORMARKOVIC Andrije URA, ro . 1922, Plavnica, Bjelovar, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

COSI Mate BOŽO, ro . 1929, Kovači, Livno, radnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 9. 9. 1944, borac.

COSI DRAGOLJUB, ro . 1922, Stojnik, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

COSI Marka MARKO, ro . 1921, Oštrelj, B. Petrovac, radnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir ete, umro 1970. g.

OSIC Dragutina MIODRAG, rod. V. Krsna, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

COSI Teodora STEVAN, ro . 1928, girine, B Manastir, ak, Srbin u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, lan SKOJ-a od 1944, borac.

UK Rade BRANKO, rod. 1920, Vodenica, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komesar ete, poginuo 10. 10. 1943. kod Zenice.

UK Petra DANE, ro . 1921, Skakavac, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, borac, poginuo 11. 6. 43. na Želengori.

ULAFI Alekse MILAN, ro . Ivangrad, pravnik, Crnogorac, u brigadi od okt. 1944, na . kluba, brigade, umro 1982.

CULIBRK Stanka BOGDAN, ro . 1915, Bravsko, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, komandir voda, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

ULIBRK Marka BORO, ro . 1925, Budimli Japra, S. Most, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 1941, u brigadi od okt. 1942, do aprila 1944, lan KPJ od 1943, šef kurira, na školovanju u SSSR-u.

ULIBRK Nikole BOŽO, ro . 1923, Ljusina, B. Krupa, ak, Srbin, u NOB od 15. 8. 1941, u brigadi od 1942. do 1944, lan KPJ od 1944, komandir izv. ete divizije.

ULIBRK Rade DRAGO, rod. 1927, Vodjenica, B. Petrovac, ak, Srbin, u NOB od 4. 2. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1945, lan KPJ od 1943, komandir baterije.

ULIBRK Jovana DUŠAN, rod. 1915, Skakavac, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

ULIBRK Mile DUŠAN, rod. 1914, Oraško Brdo, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941« u brigadi od 22. 8. 1942. do 1944, lan KPJ od 1944, komandant konj. eskadrona.

ULIBRK-MIRKOVI Stojana DUKA, rod. 1926, Raše, B. Novi, ak, Srpskinja, u NOB od 5. 8. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do avg. 1944, lan KPJ od 1944, sanit. ref. bataljona.

ULIBRK Nikole URO, ro . 1922, Bravsko, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941« u brigadi od 22. 8. 1942. do 10. 4. 1944, lan KPJ od 1944, borac.

ULIBRK Stojana URO, ro . 1908, Vodjenica, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

ULIBRK Stanka MILAN, rod. 1918, Bravsko, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941« u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandant bataljona.

ULIBRK Bogdana MILE, rod. 1920, Risovac, Krnjeuša, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943.

ULIBRK Pere MILE, ro . 1924, Jasenovac, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, lan SKOJ-a, borac, poginuo 9. 6. 1943. kod Luh kih Koliba.

ULIBRK Pere MILE, ro . 1924, Bravsko, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od avg. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1943, borac, poginuo 5. 6. 1943. na Sutjesci.

ULIBRK NE O, ro . 1923, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, boraci

ULIBRK Stojana PANE, rod. 1919, Vodjenica, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, borac, poginuo 5. 6. 1943. kod Fo e.

ULIBRK Nikole SMILJA, ro . 1921, Vodjenica, B. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, bolni arka, umrla od tifusa maja 1943. u Sandžaku.

ULIBRK Stanka STEVO, ro . 1922, Bravsko, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo 16. 5. 1943. kod B. Polja.

ULIBRK Mile VLADO, ro . 1922, Oraško Brdo, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941« u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, sekr. bat. kom. SKOJ-a.

ULIBRK Nikole ZORA, ro . 1924, Bravsko, B. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, refer, saniteta bataljona, nosilac »Partizanske spomenice 1941«.

CULIC Fehima HASAN, rod. 1910, Duboani, Ključ, zemljoradnik, neopredeljen, u NOB i brigadi od januara 1945, borac.

CUMAR SELVAR, ro . 1922, borac, poginuo januara 1945. kod Sida.

CUP Burina MILAN, ro . 1917, Vedro Polje, B. Petrovac, službenik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, Narodni heroj, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1940, zamenik komandanta brigade, poginuo juna 1944. na pl. Vranići.

CUP Jove MOM ILLO, rod. 1921, Vedro Polje, B. Petrovac, radnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 10. 1. 1943, lan KPJ od 1941, ekonom etc.

CUP NIKOLA, ro . Vedro Polje, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir etc.

CUPIC MIHAJLO, rod. 1912, Benkovac, borac.

CURGUZ GRUJO, ro . 1912, Vodenica, B. Petrovac, službenik, Jugosloven, u NOB i brigadi od 1944, lan KPJ od 1945, islednik.

CURGUZ Todora KOVILJKA, ro . 1917, Zalin, B. Krupa, doma ica, Srpskinja, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od maja 1943, lan KPJ od 1942. borac.

CURGUZ Sime LUKA, rod. 1921, Potkraj, L. Palanka, zemljoradnik, Srbin, u NOB krajem 1941, u brigadi od 1943, borac, poginuo 38. 1. 1945. kod Sida.

CURGUZ ure LJUBIŠA, rod. 1919, Risovac, B. Petrovac, podoficir, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1944, Član KPJ od 1942, komesar vazd. divizije.

CURGUZ Dušana MILAN, rođ. 1923, Vodjenica, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, Član KPJ od 1943, borac, poginuo 13. 6. 1943. kod M. Polja, Vlasenica.

CURGUZ Jove RADE, rođ. 1916, Vodjenica, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, kandidat za KPJ od 1942, borac-puškomitrailjezak, ranjen kod Teslića, poginuo u snstr. bolni. 13. 6. 1943. na Sutjesci.

CURGUZ Marka RADE, rođ. 1920, Vrtoče, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, Član KPJ od 1943, komandir voda, poginuo 24. 5. 1943. na Žeđjem brdu kod Foče.

CUZOVIĆ Ratka STEVAN, rođ. 1923, Otilovići, Plevlja, radnik, Crnogorac, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

CALETIC KATICA, rođ. 1924, Šibenik, domaćica, Hrvatica, u NOB od 1943, u brigadi od avgusta 1943, etno bolni arka.

CIRIC DRAGOMIR, rođ. 1924, Venjan, Aranđelovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

CIRIC orla RATKO, Miloševac, Veliko Orašje, zemljoradnik, Srbin, borac.

D

DAMICO PAOLO, rođ. Catignano, Pescara, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

DABIC Milovana LJUBIVOJE, rođ. 1926, Vravet, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 9. 1944, borac, poginuo 7. 12. 1944. kod Tovarnika.

DABIC Radosava LJUBOMIR, rođ. 1931, Korača, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

DABIC Nikola MILAN, rod. 1921, Kora i a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, umro 1980. g.

DABI Dragomira MIODRAG, rod. 1927, Kora i a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo dec. 1944. u Fr. gori.

DABIC Milovana MIODRAG, rod. 1921, Kora i a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 9. 1944, lan SKOJ-a od 1942, borac.

DABIC Živote RADOMIR, rod. 1924, Kora i a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. kod Novak Bapske.

DABI Milutina ŽIVORAD rod. 1925, Kora i a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 15. 10. 1944. kod Beograda.

DACIJAREVIC ure MILOVAN, 1926, Zboriste, B. Krupa, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 10. 12. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

DACIC Miloja MILOŠ, rod. 1921, Pruzatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, borac.

DACIC Ljubomira MIODRAG, rod. 1927, V. Drenova, Trstnik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 11. 1944, borac, poginuo 5. 1. 1945. kod eletovaca.

DACIC Miloja MIODRAG, rod. 1924, Pruzatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, delegat voda, poginuo 12. 4. 1945. kod Novak Bapske.

DACIC Milutina VLASTIMIR, rod. 1920, Kora i a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo posle rata.

DADI AHMET, rod. Grnica, G. Vakuf, borac, poginuo 25. 1. 1943. kod G. Vakufa.

DADI Emina ENVER, rod. 1922, Grnica, G. Vakuf, zemljoradnik, Musliman, u NOB od marta 1943, u brigadi od marta 1943, borac, strelnjan kao zarobljenik 1943. u Zemunu.

DADOVIC MILOŠ, rod. 1923, Kora i a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

DAKIC Milana RADE, ro . Busije, B. Petrovac, Srbin, borac, poginuo 14. 4. 1944. kod Livna.

DAL MORO, rod. Venezia, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

DALLA ROSA GIOVANI, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

DALIC DUJO, poginuo aprila 1945. kod Pleternice.

DALIC MIODRAG, rod. 1923, Lopaš, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

DALMACIJA S. ZDRAVKO, rod. 1922, Poljanice, B. Novi, borac, poginuo 23. 1. 1945. kod Šida.

DALTERIO MICHELE, ro . 1913, Qualiano, Napoli, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

DALJEVIC Jove MICO, ro . 1922, Drni , B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 12. 11. 1942, lan KPJ od 1943, komandir ete.

DALJEVIC Mihajla MILAN, rod. 1925, Grdanovci, S. Most, ak, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941« u brigadi od maja 1943, lan KPJ od 1942, pom. komesara brigade.

DAMIANO, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, poginuo.

DAMIROVIC HASAN, ro . 1908, M. Jasenovac, S. Most, borac, poginuo 5. 5. 1945. kod Kabela.

DAMJANOVIC BLAZO, ro . 1919, Sipovljani, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. kod Sokolca.

DAMJANOVIC Tihomira BOŽIDAR, ro . 1922, Garevina, Alek-sandrovac, radnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od 1. 5. 1945, borac.

DAMJANOVIC Mile BRANKO, ro . 1918, Rašinovac, B. Petrovac, službenik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, zam. komandira ete, poginuo 30. 11. 1943. kod Travnika.

DAMJANOVIC Petra BUDIMIR, rod. 1925, Kova evac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

DAMJANOVIC Borivoja DRAGOLJUB, rod. 1917, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, umro 1981. g.

DAMJANOVIC Nikole DRAGOLJUB, rod. 1924, Garevina, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od 28. 4. 1945, borac.

DAMJANOVIC Pavla URO, rod. 1912, Metriš, Zaječar, službenik, Srbin, u NOB od 6. 9. 1944, u brigadi od 24. 4. 1945, borac.

DAMJANOVIC ure ILIJA, rod. 1915, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. kod Konjica.

DAMJANOVIC Blažo MILAN, rod. Sipovljani, T. Drvar, radnik, Srbin, borac, poginuo 1. 1. 1944. kod B. Luke.

DAMJANOVIC Obrada MILAN, rod. 1923, Sipovljani, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, član KPJ od 1943, poginuo 1943. kod Bugojna.

DAMJANOVIC MIROSLAV, rod. 1921, Venac, Aranđelovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

DAMJANOVIC Stevana NIKOLA, rod. 1920, Kljevci, S. Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941« u brigadi od 22. 8. 1942, komandir ete, umro 1971. g.

DAMJANOVIC Mila PERO, rod. 1924, Rašinovac, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

DAMJANOVIC STANIMIR, rod. 1921, Venac Aranđelovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac, poginuo 16. 4. 1945. kod Ruševa.

DAMJANOVIC Kuzmana STEVAN, rod. 1921, Ruma, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac, nestao u borbi 20. 4. 1945. kod Pleternice.

DANIC Mitra ZIVKO, rođ. 1920, Sipovljani, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 42. do 25. 10. 1944, član KPJ od 1942, komesar ete.

DANICIC Svetolika MILORAD, rod. 1924, Cvetanovac, Ljig, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 9. 1944, lan KPJ od 1945, komandir mitr. odeljenja.

DANILUK Ivana JURAJ, rod. 1921, Trebinje, Hrvat, u NOB i brigadi od 5. 8. 1943, lan KPJ, komandir ets, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleterndce.

DANKOVIC RATKO, rod. 1917, Roga a, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

DASIC ure RISTO, rod. 1926, Ulcinj, Crnogorac, u NOB i brigadi od 17. 10. 1944, desetar, poginuo 8. 5. 1945. kod Zagreba.

DAVIDOVIC Tihomira ALEKSA, ro . 1925, Kora i a, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

DAVIDOVIC Davida BOGOSAV, ro . 1922, Gvozdenovi , Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac.

DAVIDOVIC BORISAV, ro . 1923, V. Borak, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

DAVIDOVIC Jove JOVAN, rod. Lipnik, S. Most, desetar.

DAVIDOVIC JOVO, ro . Agi i, B. Novi, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 14. 12. 1943. kod Livna — Borova glava.

DAVIDOVIC Dragutina MILAN, rod. 1926, Kora i a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 21. 4. 1945. kod Pleternice.

DAVIDOVIC Mihajla MILE, ro . 1924, Lipnik, L. Palanka, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 8. 1942, u brigadi od 1943, lan KPJ od 1944, delegat voda, umro 1980. g.

DAVIDOVIC MILORAD, ro . 1924, Predor, delegat voda.

DAVIDOVIC Dragutina MILOSAV, ro . 1923, Kora i a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

DAVIDOVIC or a MILOVAN, ro . 1913, Kora i a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, borac.

DAVIDOVIC Ljubomira STANKO, ro . 1923, Kora i a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

DE CARLO, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

DE LISI FRANCESCO, rod. 1917, Bagheria, Palermo, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

DE LUCA GUIDO, rod. 1914, Costiente, Teramo, Italijan, u NOB i brigadi od 1943. g.

DE MARINI ANTONIO, rod. 1920, Salve, Lecce, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

DE MARSICO, ro . Ferrandina, Matera, Italijan, u N©B i brigadi od 1943. g.

DE MASI ORONZO, rod. 1909, Torchiarolo, Brindisi, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

DE MATTIA ARTURO, ro . 1921, S. Michele di Serino, Avellino, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

DE NEGRI UGO, oficir, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

DE SANTIS Giuseppe ENNIO, rod. 1920, Roma, radnik, Italijan, u NOB i brigadi od 9. 9. 1943. do 4. 6. 1944, oficir vezista, bolestan vra en u Italiju.

DE TOMA DOMENICO, rod. 1919, Conversano, Bari, oficir, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

DEBAK Ivana MATE, ro . 1925, Ljubitovica, Trogir, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 8. 9. 1943, u brigadi od 1. 11. 1943, lan KPJ od 1944, komandir voda.

DEBIJA I Salamona dr. HAGARA, ro . 1922, ak, Jugoslovenka, u NOP od 1941, u NOB od 1943, u brigadi od dec. 1943. do 20. 10. 1944, lan KPJ od 1944, referent saniteta brigade.

DEDI JOSIP, ro . 1921, Mio i , Knin, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

DEDINAC Luke DRAGOLJUB, rod. 1923, Dublje, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. U. 1944, borac, poginuo 22. 2. 1945. u Sremu.

DEDINAC Luke DRAGOSLAV, ro . 1926, Dublje, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 11. 1944, borac, poginuo 7. 5. 1945. kod Vrbovca.

DEJANOVIC DRAGIC, Srbin, borac.

DEJANOVI Obrada DRAJA, ro . 1924, Kamenica, T. Drvar, zemljoradnica, Srpskinja, u NOB od 27. 1. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942 do 1943, poginula 1943. na Neretvi.

DEJANOVI Nikola JOVANKA, ro . 1927, Kamenica, T. Drvar, zemljoradnica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, bolni arka, poginula 1943. na Neretvi.

DEJANOVI Milana MILE, ro . Bosni , Plevlja, borac.

DEJANOVI MILOJKO, ro . 1927, Ranilovi , Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NÖB i brigadi od okt. 1944, borac.

DEJANOVI Jovana VASO, rod. 1923, Kamenica, T. Drvar, ak, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komesar ete, umro 1984.

DEKLEVA GORAZD, borac, Slovenac.

DEL MASTRO GIUSEPPE, ro . 1915, Roccadelfi, Campobasso, Italijan u NOB i brigadi od 1943.

DELIBASIC Alije GANIJA, rod. 1916, Milanovi i, Bugojno, zemljoradnik, Musliman, u NOB od 1. 7. 1943, u brigadi 20. 8. 1943, komandir voda, umro 1954.

DELI Huseina SABO, rod. 1922, Biha , ak, Musliman, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942 do 5. 11. 1942, lan KPJ od 1943, na elnik bezbednosti brigade.

DELIC ŠERIFA, rod. 1919, Vojnici, Klju , doma ica, Muslimanka, u NOB i brigadi od maja 1943, bolni arka.

DEMI ZORKA, rod. Zrmanja, Gra ac, doma ica, Srpskinja, bolni arka, poginula 9. 12. 1943. kod Livna.

DEMIR Ilije AN A, rod. 1923, Kljevci, S. Most, doma ica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 1942, lan SKOJ-a od 1945, borac.

DEMIROVIC Jašara STOJAN, rod. 1926, Vranje, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

DENI Krste BRANISLAV, rod. 1924, B. Brod, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 18. 11. 1944, u brigadi od 20. 12. 1944, borac poginuo 19. 4. 194a kod Pleternice.

DENI Blagoja VUKAŠIN, ro . 1923, B. Brod, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 18. 11. 1944, u brigadi od 20. 12. 1944, borac.

DERETI Mirka MILIVOJE, rod. 1924, Sokolac, Kula, zemljo, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, borac.

DERVIŠEVIC Ibre SAFET, ro . 1921, Mostar, borac.

DESPAJIC Šime MILE, ro . Tkon, Biograd, borac.

DESPANIC Ile SAVO, ro . 1913, Gubin, Livno, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, borac.

DESPOT Stole DRAGO, rod. 1910, G. Sanica, Klju , radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 24. 5. 1943. kod Fo e.

DESPOT Pere MILAN, rod. 1908, G. Prisjeka, Klju , zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, lan KPJ od 1945, borac, umro 1978. g.

DESPOT Jovana MILE, ro . 1920, G. Prisjeka, Klju , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. kod Bora kog jezera.

DESPOT Steve NIKICA, rod. 1908, G. Prisjeka, Klju , zemljoradnik, Srbin, u NOB od nov. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir voda, poginuo 21. 2. 1943. kod G. Vakufa.

DEŠI Lazara JOVO, rod. 1924, Trnini a Breg, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 9. 6. 1943. na Zelengori.

DETARI Janoša IŠTVAN, ro . 1924, N. Kneževac, radnik, Ma ar, u NOB i brigadi od 27. 12. 1944, borac.

DEVIC Marka MILE, ro . 1921, Sukošani, Biograd, Srbin, bo rac, poginuo 14. 9. 1944, kod Valjeva.

DEVURA Gojka LENKA, ro . 1924, ipulji , Bugojno, doma i ca, Srpskinja, u NOB i brigadi od 1943, lan KPJ od 1944, borac.

DEŽE ISTVAN, ro . N. Be ej, Ma ar, u NOB i brigadi od 1944, borac, poginuo 6. 5. 1945. kod Poto eca.

DEZELAK FRANC, rod. 1919, Bašaid, Kikinda, u NOB i bri gadi od 1944. borac.

DE2JAT Ivana JOZO, rod. Diva a, Trst, borac, poginuo 23. 6. 1944. na Crnom vrhu kod Travnika.

DI BENEDETO, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

DI CATALDO FRANCESCO, rod. 1921, Barletta, Bari, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

DI FILIPO ADOLFO, rod. 1910, Palombaro, Chieti, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

DI LASCIO ALFREDO, rod. 1923, Spinazzola, Bari, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

DI MAGIO COSIMO, rod. Castellaneta, Taranto, Italijan, borac, u NOB i brigadi od 1943, poginuo u Sremu.

DI RE, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

DIKANOVIC Dragoljuba DRAGUTIN, ro . 1920, Me ulužje, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 10. 10. 1944, komandir voda, umro 1949. god.

DILBER Stevana RADA, ro . 1920, Mokrin, Kikinda, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 16. 8. 1944, borac, poginuo 22. 4. 45. kod Pazdina.

DIMEC Vladimira DRAGAN, ro . 1928, Osijek, ak, Srbin, u NOB od 1943, u brigadi od 18. 10. 1944, borac.

DIMI Petra LAZO, rod. 1919, akovac, Gr. Polje, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, desetar.

DIMI Petra RADE, ro . 1925, akovac, Gr. Polje, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, delegat voda, poginuo 18. 4. 1945. kod Pletarnice.

DIMI ZIVADIN, ro . 1921, Cecina, Niš, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

DIMI A. ŽIVOJIN, ro . 1922, Cecina, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

DIMITRIC Rade SIMO, ro . 1923, Kopjanica, Klju , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 9. 8. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do januara 1944, lan KPJ od 1944, kurir, umro 1984.

DIMITRIJEVI Milutina DIMITRIJE, ro . 1916, Ce ina, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

DIMITRIJEVI Budimira DRAGOMIR, ro . 1922, Gradac, Valjevo, radnik, Srbin, u NOP od 1941, u NOB i brigadi od sept. 1944, borac.

DIMITRIJEVI Cvetka JAKOV, ro . 1925, P. Kutina, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

DIMITRIJEVI Riste MILIVOJE, ro . 1924, Nanomir, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

DIMITRIJEVI V. MILOJE, ro . 1924, G. Toplica, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

DIMITRIJEVI MILOŠ, borac.

DIMITRIJEVI Steve MOM ILO, ro . 1921, Me ulužje, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10.10.1944, borac, umro 1977. g.

DIMITRIJEVI Svetozara NOVICA, ro . 1923, Ameri , Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, desetar.

DIMITRIJEVI Nikola RADOMIR, ro . 1921, Prnjavor, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, borac.

DIMITRIJEVI Mihajla RADOSAV, ro . 1921, Me ulužje, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

DIMITRIJEVI Živote RADOVAN, ro . 1923, Me ulužje, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10.10.1944, lan SKOJ-a od 1945, desetar.

DIMITRIJEVI Milorada SRETEN, ro . Valjevo, Srbin u NOB i brigadi od sept. 1944, borac.

DIMITRIJEVI Dragomira VOJISLAV, ro . Rusna, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

DINI Stanoja DRAGOMIR, ro . 1921, Smilovac, Ražanj, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 9. 1944, lan SKOJ-a, desetar.

DINIC MIODRAG, ro . 1925, Rujnik, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

DINI VITOMIR, rod. 1927, Sobot, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

DINI Dušana ŽIVOJIN, rod. 1922, Sobot, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 11. 1944, borac, nestao u borbi 12.4. 1945. kod N. Bapske.

DIZIJA Ilije ILIJA, rod. 1922, Zlopolje, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

DIZIJA Jove ILIJA, rod. 1923, Kamenica, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941« u brigadi od 22. 8. 1942. do jula 1944, lan KPJ od 1942, komandir voda, umro 1978. god.

DOBOJ STEVAN, ro . 1925, Kamenac, Darda, zemljoradnik, Srhin, u NOB i brigadi nov. 1944, borac.

DOBRENOVI DOBRIVOJ, rod. 1921, Kislo, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac, poginuo 22. 1. 45. kod Sida.

DOBRENOVI TRAJKO, ro . 1925, Dukat, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

DOBRI I Zivojina ALEKSANDAR, ro . 1925, Kora i a, Mladenovac, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 4. 12. 1944, u Fr. gori.

DOBRI I Zivana MILAN, rod. 1923, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

DOBRIJEVI Laze DMITAR, ro . 1906, Sipovljani, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac,

DOBRIJEVI Nikole DRAGAN, ro . 1915, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NÖB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, komandant bataljona.

DOBRIJEVI Laze JOVO, ro . 1922, Sipovljani, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, K-T bataljona.

DOBRIJEVI Sime NIKOLA, ro . 1905, Jelašinovci, S. Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 20. 8. 1943. do 20. 10. 1943, borac.

DOBROSAVLJEVI Jovana SAVA, ro . Prizren, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944. borac.

DODI Bogomira SRBOLJUB, ro . 1923, Milutovac, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 11. 1944, borac.

DODI Jožefa LOVRENC, ro . 1916, Pregraje, II. Bistrica, radnik, Slovenac, u NOB od 9. 9. 1943, u brigadi od 21. 2. 1944 do 8. 8. 1944, lan KPJ od 1945, komandir voda.

DODIG Ilije DRAGAN, rod. Crvljivica, T. Drvar, Srbin, borac, umro u bolnici 1944. oktobra.

DODIG DRAGAN, ro . Trnini a Breg, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, desetar, poginuo 14. 4. 1944. Kod Zirovi a — Livno.

DODIG Ilije DRAGAN, ro . 1922, D. Vrto e, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

DODIG Laze PERO, ro . 1915, Prnjavor, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir voda, poginuo 15. 5. 1943. kod Bijelog Polja.

DODIG Todora PERO, ro . 1920, Prnjavor, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1941, delegat voda, poginuo 1. 6. 1944. kod Lisine — Mlinište.

DODIG Jovana TRIVUN, ro . 1913, Kamenica, T. Drvar, radnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1. 1. 1944, lan KPJ od 1942, komandir ete.

DOJMUŠI Petra JOSIF, ro . 1922, Grada ac, Tuzla, Hrvat, u NOB i brigadi od 14. 2. 1945, borac, poginuo 5. 4. 45. kod Novak Bapske.

DOLIKRIJEVIC VOJISLAV, rod. Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

DOKMANOVI Ilije DOBRE, ro . 1922, G. Moila, Slunj, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 10. 5. 1942, u brigadi od maja 1944 do nov. 1944, lan KPJ od 1944, komandir ete.

DORATOVI JAKICA, ro . Sinj, domaćica, Hrvatica, bolničarka, poginula 9. 12. 1944. kod Berka.

DOROKAZI MISKO, ro . 1923, Petrov i , Vukovar, zemljoradnik, Mačar, u NOB i brigadi od nov. 1944, borac.

DOROZ Andrije JOSIP, ro . 1926, Vojska, Odžaci, Mačar, u NOB i brigadi od 14. 12. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945, kod Lovaša.

DOSEN Jove BLAZO, rod. 1922, B. Vaganac, B. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942., borac, poginuo 25. 5. 1943. kod Fo e.

DOSEN Ilije BOGDAN, rod. 1923, Ada, Virovitica, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 10. 1944, lan KPJ od 1945, desetar.

DOSENOVIC Marka BOJANA, rod. 1927, Teo ak, Biha , doma ica, Srpskinja, u NOB od 1. 10. 1942, u brigadi od 1. 12. 1943, bolni arka.

DOSENOVI STOJANOVIC Vida KOVILJKA, rod. 1925, Teo ak, Biha , doma ica, Jugoslovenka, u NOB od jan. 1942, u brigadi okt. 1942, lan KPJ od 1943, etna bolni arka.

DOSENOVIC-NAVALUSI Vida MILKA, rod. 1927, Teo ak, Biha , doma ica, Jugoslovenka, u NOB od 20. 2. 1942, u brigadi od okt. 1942. do okt. 1944, lan KPJ od 1944, higijeni arka u VS NOVJ.

DOVC RUDOLF, rod. 1926, Ljubljana, Slovenac, desetar, ranjavan.

DRA A P. SLAVKO, rod. Benkovac, borac, poginuo 14. 4. 1944. kod Livna.

DRAGAN NIKOLA, ro . 1911, Ahtirka, borac.

DRAGAS Stevana PERO, ro . 1919, Drvar selo, T. Dryvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. lan KPJ, borac, poginuo 9. 6. 1943. kod Lu kif koliba.

DRAGIC Stevana BOGDAN, rod. 1924, Vodjenica, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 11. 6. 1943. kod Govze — Zelengora.

DRAGI A. DUŠAN, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od okt. 1944, borac.

DRAGIC Stevana URO, ro . 1921, Vodjenica, B. Petrovac, radnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do avg. 1943, lan KPJ KPJ od 1943, desetar, poginuo 21. 2. 1943. kod Lužana — G. Vakuf.

DRAGIC Ilije MILAN, ro . 1922, Vodjenica, B. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, desetar, poginuo 21. 2. 1943. kod Lužana — G. Vakuf.

DRAGI Petra MILAN, rod. 1920, Vodjenica, B. Petrovac, radnik, Jugosloven, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942.

DRAGIC Laze MILAN, rod. 1920, Humi , Klju , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 10. 10. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 1943. do okt. 1944, kurir.

DRAGIC Sime PERO, rod. 1918, Lastva, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo r.a Sutjesci.

DRAGIC Rada RADOMIR, rod. 1925, Borak, B. Luka, Srbin, u NOB od 16. 10. 1944, borac, poginuo 21. 4. 1945. kod Pleternics.

DRAGIC Ilije SAVA, ro . 1920, Vodjenica, Bos. Petrovac, doma ica, Srpsinja, u NOB od 1941, u brigadi od 18. 11. 1942, lan KPJ od 1944, bolni arka.

DRAGIC Marka SAVO, rod. 1921, Lastve, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir odeljenja, poginuo 3. 1. 1944 kod Han-Kolima, Manja a.

DRAGIC Marka VID, ro . 1920, Lastve, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. g.

DRAGIC Marka VID, ro . 1907, Lastva, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., borac, poginuo 4. 6. 1963. na Vu evu.

DRAGIC Rade VID, rod. 1920., Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 8. 1942., borac.

DRAGICEVIC Milenka DRAGOLJUB, ro . 1926, Vra evi , Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 9. 1944., borac, poginuo 5. 4. 1945. kod Novak Bapske.

DRAGICEVIC IVAN, borac.

DRAGONETI SALVATORE, rod. 1921., Montella, Avellino, Italijan, u NOB i brigadi od 10. 9. 1943, komesar bataljona Mateoti.

DRAGOSAVAC Mile PILIP, rod. 1904, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., lan KPJ od 1943., borac, poginuo februara 1943. na Raduši.

DRAGOSAVAC Dane MILE, rod. 1908., Rajnovci, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941« u brigadi od 22. 6. 1942. do aprila 1943., komandir odeljenja.

DRAGOSAVAC Gaje MILE, rod. 1919., Oraško Brdo, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942., borac, umro 1949.

DRAGOSAVLJEVIC LAZAR, rod. 1904, Neštin, Ilok, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944., borac.

DRAGOSAVLJEVIC Laze SAVA, ro . 1926, Neštin, Ilok, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 19. 10. 1944., borac, poginuo 20. 4. 1945. kod Pleternice.

DRAGOVIC LJUBO, ro . 1917., uli i, Andrijevica, komandir voda, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

DRAGOVIC RADUL, ro . 1923, N. Gradiška, komandir voda, poginuo 10. 12. 1944. kod Berka.

DRAJIC DUŠAN, ix> . 1925, Bobina, Virovitica, Srbin, u NOB i brigadi od 1944., borac.

DRAKULIC Ise LJUBICA, ro . 1924, Vrelo Kor., T. Korenica, zemljoradnica, Srpskinja, u NOB od 1941., u brigadi od marta do oktobra 1943., lan KPJ od 1942., ref. saniteta brigade.

DRAKULIC Mojsija MILAN, rod. 1913, Vrelo Kor., T. Korenica, Srbin, borac.

DRAKULIC Ilije SLAVKO, ro . 1925., T. Korendca, radnik, Srbin, u NOB od 1943, u brigadi od 1944., lan SKOJ-a od 1944., komandir voda.

DRASCEK Jožefa STANKO, ro . 1919, Ljubljana, student, Slovenac, u NOB od 12. 11. 1943, u brigadi od januara 1944., do juna 1944., lan KPJ od 1943, borac.

DRASKOVIC MOM ILO, borac.

DRAZIC JOVAN, ro . 1924, Našice, Srbin, u NOB i brigadi od 1944., borac, poginuo 9. 5. 1945. kod Kraljeveca.

DRAŽI MILOŠ, borac.

DRECUN STEVAN, rod. 1923., Ba . Petrovo Selo, N. Be ej, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944., borac.

DRINCEVI ZIVOJIN, rod. 1922., Lukavac, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944., borac.

DRINCIC P. URA, rod. Hvar, poginuo kod Plevalja.

DRINI Nikole DMITAR, rod. 1924., Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 8.1942., lan SKOJ-a od 1942., borac, poginuo 1943. u ist. Bosni.

DRINKOVI Petra JURE, rod. 1922., Jelsa, Hvar, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 5.10.1943., borac poginuo juna 1944. kod Pribroja.

DRLJA A ukana DRAGICA, rod. 1923., Oraško Brdo, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 1942., borac, poginula maja 1943. u Sandžaku.

DRLJA A Stojana DMITAR, ro . 1900, Risovac, Krnjeuša, radnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22.8.1942., komandir odeljenja.

DRLJA A Laze DUŠAN, ro . 1922., Oraško Brdo, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8.1942., borac, nosilac »Partizanske spomenice 1941«.

DRLJA A Mihajla DUŠAN, ro . 1920., Oraško Brdo, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942., borac.

DRLJA A Trive MILADIN, ro . 1919, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do avgusta 1943., lan KPJ od 1942., komandir voda, umro 1983.

DRLJA A-GUZVICA Marka MILKA, -rod. 1924., Risovac, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od februara 1942., u brigadi od 22. 8. 1942., lan KPJ od 1943., etna bolni arka.

DRLJA A Laze NIKOLA, ro . 1925., Oraško Brdo, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., borac, poginuo 3. 1. 1943. kod Tesli a.

DROBAC Laze BOZO, ro . 1913., Rajinovac, Biha , radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., nosilac »Partizanske spomenice ,1941«, u brigadi od 22. 8. 1942., lan KPJ od 1942., komesar ete, umro 1984.

DROBAC Ilije DUŠAN, ro . 1922., Rajinovci, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., lan KPJ od 1943., borac, poginuo 14. 6. 1943. kod Fo e.

DROBNJAK BOZIDAR, komandir odeljenja.

DROBNJAK Jandrije LAZO, ro . 1924., Sipovljani, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., borac, poginuo na Sutjesci.

DRONJAK Ilije MIKA, ro . 1920., Sipovljani, T. Drvar, domaćica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 1942., bolni arka.

DRPIC Aleksandra DUŠAN, ro . 1926., ur evac, Mionica, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944., lan KPJ od 1945., delegat voda.

DUBLJEVIC V. MILOMIR, ro . 1911., Slance, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 9. 1944., borac, poginuo 5. 4. 45. kod Novak Bapske.

DUBLJEVIC Vladisava MILORAD, ro . 1923., Tvrdojevac, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 10. 1944., borac, poginuo 5. 4. 45. kod Novak Bapske.

DUBLJEVIC Milorada ZIVORAD, ro . 1921., Tvrdojevac, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 10. 1944., borac, poginuo 8. 12. 1944. kod Berka.

DUBOVINA Milana MIRKO, ro . 1912., Jabuka, Fo a, zemljoradnik, Srbin, u NOB od jula 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., komandirete, poginuo 1. 6. 1944. kod Mliništa.

DUBROVAC Sejde MUHAMED, ro . 1923., Kraševac, Tešanj, zemljoradnik, Musliman, u NOB od 17. 7. 1943., u brigadi od oktobra 1943., lan KPJ od 1945., komandir odeljenja.

DUDE Ante VINKA, ro . 1923., Solin, Hrvatica.

DUKA TODOR ro . 1901., Trine, Rumun, u NOB i brigadi od novembra 1944., borac.

DUKIC Nikole DRAGAN, ro . 1924., Revenik, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 28. 8. 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941« u brigadi od 22. 8. 1942., lan KPJ od 1943., komandirete.

DUKI Zivojina DRAGAN, ro . 1921., Zvizdar, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944., borac.

DUKI Miloša DUŠAN, ro . 1920., O ijevo, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941« u brigadi od septembra 1942., do oktobra 1944., komandir ete.

DUKI ure GOLUB, ro . 1921., M. O ijevo, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941« u brigadi od 22. 8. 1942. do 1. 10. 1944., komandir ete, lan KPJ od 1943.

DUKI Jove MILE, ro . 1923., Revenik, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 12. 1942., borac, umro 1980.

DUKI Zivojdna MILUTIN, ro . 1923., Zvizdar, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944., borac.

DUKI SEBASTIJAN, ro . Lijev e Polje, Banja Luka, pop, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944. do 9. 12. 1944., borac.

DUKI VID, ro . Koluni , Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., borac, poginuo 23. 8. 1943. kod Bugojna.

DULJ Andrije STANKO, ro . 1917., Lepinica, Prnjavor, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944., borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

DUMLIJA MILAN, ro . 1925., Šk. Loka, Slovenac, u NOB i brigadi od 1943., delegat voda, poginuo 23. 1. 45. kod Šida.

DUNI Stanoja STANIMIR, ro . 1925., Sezem e, Kruševac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 23. 10. 1944., komandir odeljenja.

DURAKOVI Ornerà REŠID, ro . 1929., Glavica, Bugojno, ak, Musliman, u NOB i brigadi od 13. 5. 1943., lan SKOJ-a od 1943., borac.

DURKOVI SLAVKO, ro . 1925., Srbin, u NOB i brigadi od 1944., komandir odeljenja.

DUŠANI Nikole CVIJO, ro . 1923., Rribdni , Tesli , zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 29. 12. 1942., borac, poginuo 23. 8. 1943. kod Bugojna.

DUSANOVI LAZAR, rođ. 1922., Vranješevci, Podr. Slatina, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944., borac.

DUZEVI Jurja ANTON, rođ. 1923., Dol, Hvar, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 1. 9. 1943., lan SKOJ-a od 1943., borac, poginuo 17. 12. 1943. kod Šuice.

DUBOVINA RATKO, rođ. Goražde, umro 1943.

DAMJANOVIC-PERUNICI Trifuna DUSANKA, rođ. 1924., Mao e, Pljevlja, ak, Srpskinja, u NOB od 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od februara 1943., lan KPJ 1943., referent brigadnog saniteta.

DAMJANOVIC Save MILENKO, rođ. 1927., Ven ane, Aran e lovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 9. 1944., borac.

DEJANOVI MIHAJLO, rođ. 1914., Ranilović, Aran e lovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 9. 1944., borac.

DŽ

DZAIROVIC HASAN, Sanski Most, Musliman, borac, poginuo 9. 5. 1945. god. kod Kraljevice.

DZAJA Sime PETAR, rođ. 1926. god., Beograd, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 11. 1944. god., komandir voda.

DZAMBASOVIC BRANKO, rođ. 1911. god., T. Užice, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944. god., borac, poginuo 3. 12. 1944. god. na Fr. gori.

DZAMILC Jovana VELIBOR, rođ. 1922. god., G. V. Vrbnica, Aleksandrovac, Srbija, u NOB i brigadi od 20. 12. 1944. god., lan SKJ od 1948. god., borac.

DŽUGURDIC Svetovida SVETISLAV, rođ. 1922. god., Zlatari, Brus, Srbija, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 1. 1945. god., borac.

DZUDZALIJA ILIJA, rođ. 1920., Coslje, Glamoč, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942., u brigadi od aprila do juna 1944., borac, poginuo aprila 1945.

AKI MARKO, borac, istakao se u B. Lusi 1944.

AKOVIC ur a AN ELKA, ro . 1925., Teo ak, Biha , domica, Srpkinja, u NOB od 1. 1. 1942., u brigadi od 22. 8. 1942., lan KPJ od 1945., referent saniteta bataljona.

AKOVIC BORIVOJ, Srbin, u NOB od 1944. u brigadi od 1944., borac podlegao ranama marta 1945. u Erdeviku.

AKOVIC Mile DAVID, ro . 1915., Marjanovi a Do., Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., lan KPJ od 1943., komandir voda, poginuo 25. 8. 1944. na PaMsadu.

AKOVIC Laze DUKA, ro . 1925., Slatina, Klju , zemljoradnica, Srpkinja, u NOB i brigadi od 1943., bolni arka.

AKOVIC Bogdana ZDRAVKO, ro . 1924., M. Crljeni, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

ALIC Radisava MIODRAG, ro . 1922., Lopaš, Trstenik, Srbija, zemljoradnik, Srbin u NOB i brigadi od 16. 11. 1944., borac, umro 1972.

APA NIKOLA, ro . 1921., Drniš, radnik, Srbin, u N©B od 1941. u brigadi od 22. 8. 1942., borac.

API ure MILOŠ, ro . 1911., Bileti , Sinj, radnik, Hrvat.

EKIC ILIJA, Srbin, ak pionirske škole brigade.

EKIC Maksima JELENA (LUVAJICj, ro . 1925., Ce ava, Tesli , u enica, Srpkinja, u NOB i brigada od 1. 1. 1943., referent saniteta u bataljonu.

EKIC MIRKO, Bukova a, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 1. 2. 1943. Tesli .

EKIC Maksima NEVENKA, ro . 1923., Ce ava, Tesli , domica, Srpkinja, u NOB od novembra 1942., u brigadi od novembra 1942., do avgusta 1943., lan KPJ od 1943., pomo nik komesara bataljona.

ELMAS Aleksandra OR E, rod. 1923, Tvrdojevac, Ub, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944., borac, poginuo 26. 4. 1945.

ELMAS Dragi a MILIVOJE, ro . 1920., Gvozdenovi , Ub, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944., borac.

ELMAS Svetislava ŽIVOTA, ro , 1924., Gvozdenovi , Ub, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944., borac.

ENANOVI HASAN, rod. 1908., Kijevo, Sanski Most, borac.

ER A Jakova SLAVKO, ro . 1920, Zemunik, Zadar, radnik, Hrvat, u NOB od 15. 5. 1942., u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda.

ERI Milana MICA, rod. 1922., Veliki Radi , Bos. Krupa, radnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKOJ-a od 1942., borac, poginuo juna 1943. kod S epan Polja.

ERIK MIKA, ro . 1910., Grmuša, Biha , Srpskinja, upu ena u II korpus 13. 9. 1943., borac.

ERMANOVI URO, ro . 1922., Plavnice, Bjelovar, borac.

ILAS M. BOZO, ro . 1926, Skakavac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOBi od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., komandir voda.

ILAS Petra DUŠAN, ro . 1924., O igrije, Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., komandir voda i baterije.

ILAS Miloša ILIJA, ro . 1924., Skakavac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., borac.

ILAS Marka KOJO, ro . 1918, Kestenovac, D. Lapac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., borac.

ILAS Laze LAZO, ro . 1915, O igrije, Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942., do 1944., komandir ete, lan KPJ od 1943.

ILAS Miloša MARKO, ro . 1924., Vrelo Gra anica, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 1. 1945., borac.

ILAS Pere MILORAD, ro . 1920., Janjila, Bos. Petrovac, zanatlija, Srbin, u NOB od 10. 6. 1942., u brigadi od 22. 8. 1942., lan KPJ od 1944., komandir voda.

ILAS Vuje MOM ILO, ro . 1922., Kestenovac, Donji Lapac, radnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 6. 1942., poginuo 12. 6. 1943. kod Govze na Zelen-gori, borac.

ILAS VASILIJ, ro . 1925., Janjila, Bos. Petrovac, BiH, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 10. 2. 1943.

DOGATOVIC Riiste DUŠAN, ro . 1906., Kruševica, Bugojno, radnik, Srbin, u NOB od 10. 1. 1942., u brigadi od 22. 2. 1943., borac, poginuo 15. 6. 1943. kod Jabuke na Jahorini, zarobljen i streljan.

OGATOVI Luke STANA, ro . 1921., Gor. Vukovsko, Kupres, domaćica, Srpskinja, u NOB od maja 1942., u brigadi od septembra 1943., etna bolni arka, poginula januara 1944. kod Bajnja Luke.

OGIC MOMIR, ro . 1924., N. Vrbnica, Aleksandrovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944., borac.

OKANOVIC 2. MILORAD, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944., borac.

OKIC Petronija ALEKSANDAR, ro . 1922., Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944., komandir odelenja, poginuo januara 1945. kod Berka u Sremu.

OKI DUŠAN, ro . 1910., Tulež, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944., borac.

OKIC Milorada OR E, ro . 1923., Kld evac, Valjevo, Srbija, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 17. 9. 1944., Clan SKOJA od 6. 4. 1945., borac.

OKI JORDAN, ro . 1925., D. Musi , Mionica, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944., borac.

OKIC Vojislava LJUBOJE, Ruklade, Ub, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944., borac.

OKI LJUBOMIR, evske, Šibenik, Srbin, borac, poginuo 24. 1. 1945. kod Sida.

OKI Dragoslava MIODRAG, rod. 1925., Pružatovac Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944., borac, poginuo 19. 6. 1945. kod Pleternice.

OKI Mladena MILUTIN, ro . 1920., Prva Kutina, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944., borac, poginuo 5. 4. 1945. N. Bapska.

OKI RAJKO, ro . 1925., Malešnica, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944., borac.

OKI or a SPASOJE, ro . 1919., Lazarevo Selo, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944., borac.

OKI Milije VIDEOJE, ro . 1925., Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944., borac, poginuo 18. 1. 1945. kod Sida.

OKI VLADA, ro . 1926., Li je, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944., borac.

OKI Milana ZIVA IN, (ro . 1921., Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944., borac.

OKOVI BORIVOJE, ro . 1925., Trli , Ub, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944., borac.

OKOVI RADOMIR, ro . 1920., Boturi , Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944., borac.

ONI Dragoja BOZIN, ro . 1926., Gornji Ribnik, Trstenik, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 11. 1944., borac, poginuo 15. 3. 1945. u Sremu.

OPALI Dragoljuba PAVLE, ro . 1922., Pleš, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 26. 11. 1944., borac,

OPALI Dušana VUKASIN, ro . 1921., Pleš, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 26. 11. 1944., borac.

OR EVI Dragoslava ALEKSANDAR, ro . 1917., Bogovača, Lajkovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 9. 1944., borac.

OR EVIC BLAGOJE, rod. 1925., Vrtop, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944., borac.

OR EVIC BORIVOJ, ro . 1927., M. Mokri Lug, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944., borac.

OR EVIC BRANKO, ro . 1926., Vukomanovo, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944., borac, poginuo 18. 5. 1945. Siid.

OR EVIC Dobrivoja BUDIMIR, ro . 1916., Grahovo, Ražanj, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 9. 1944., komandir odeljenja.

OR EVIC Zdravka DOBRIVOJE, ro . 1925., Brzi Brod, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944., borac, poginuo januara 1945.

OR EVIC DRAGISA, ro . 1927., Trbušice, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944., borac.

OR EVIC Zivotija DRAGOSLAV, ro . 1925., Kragujevac, fotograf, Srbin, u NOB i brigadi od 3. 10. 1944. do 3. 12. 1944., borac.

OR EVIC IVAN, ro . 1921., M. Jasenovac, Salaš, BiH, u NOB i brigadi od 1944., borac.

OR EVIC Dragoslava LEKA, ro . 1917., Bogova a, Lajkovic, radnik — stolar, Srbin, u NOB i brigadi od 4. 10. 1944., lan KPJ od 1945., komandir etc.

OR EVIC LJUBICA, ro . 1923., Kragujevac, Srbija, u enica, Srpskinja, u NOB od 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od novembra 1943. do 1944., lan KPJ od 1941., elan politodela brigade.

OR EVIC Stamenka MIHAJLO, ro . 1921., Vrani , Barajevo, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 2. 1945., borac, poginuo 12. 4. 1945. kod N. Bapske.

OR EVIC MiHAJLO, ro . 1912., Sobot, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944., borac, poginuo 5. 4. 1945. kod Novak Bapske.

OR EVIC Božidara MILAN, rod. 1926., Nemeniku e, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944., komandir voda, poginuo 28. 10. 1945. u Sloveniji.

OR EVIC Milivoja MILAN, rod. 1924., Resnik, Rakovica, Srbija, radnik, Srbin, u NOB od 1. 3. 1943., u brigadi od 13. 10. 1944., lan KPJ od 1945., borac.

OR EVIC MILAN, rod. 1926., Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944., borac.

OR EVIC Tihomira MILIJA, ro . 1914., Ripanj, Beograd, muziar, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 10. 1944., borac.

OR EVIC M. MILOJE, ro . 1919., Truboje, Vel. Orašje, Srbija, u NOB i brigadi od oktobra 1944., borac.

OR EVIC MILOŠAV, ro . 1927., Cvetanovac, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944., borac.

OR EVIC Radovana MILOŠAV, ro . 1925., Milavac, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 10. 1944., borac.

OR EVIC Svetislava MILOVAN, ro . 1927., Resnik, Rakovica, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944., borac.

OR EVIC or a MILUTIN, ro . 1927., Gadžin Han, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 14. 11. 1944., u brigadi od 5. 12. 1944., borac.

OR EVIC Petra MITAR, ro . 1921., Bogovača, Lajkovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944., do aprila 1945., borac.

OR EVIC MOM ILO, ro . 1924., Vina, Beograd, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944., borac.

OR EVIC Pauna NENAD, ro . 1917., Dvorane, Kruševac, Srbija, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 1. 1945., borac.

OR EVIC Dušana NIKOLA, ro . 1915., Bogovača, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 9. 1944., borac.

OR EVIC Dušana NIKOLA, ro . 1920., Bogovoče, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 4. 10. 1944., bolni ar.

OR EVIC Zlatana PETAR, ro . 1927., Prva Kutina, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944., borac.

OR EVIC . RADIVOJE, ro . Zlatari, Brus, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944., borac.

OR EVIC Vladimira RADMILO, ro . 1921., Me ulužje, Mladenovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944., komandir odeljenja, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

OR EVIC RADMILO, — Vrani , Obrenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944., borac, poginuo 5. 12. 1945. N. Bapska.

OR EVIC Bogosava RADOMIR, ro . 1923., Nemeniku e, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944., borac, poginuo u Sremu.

OR EVIC RADOVAN, ro . 1923., Nemeniku e, Mladenovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944., borac.

OR EVIC Todosija RANKO, ro . 1913., Rabrovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 12. 1944., borac.

OR EVIC Vlajka SERAFIM, ro . 1921., Oraje, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 12. 1944., borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

OR EVIC Živadina STANISLAV, ro . 1926., Zobicam, Kruševac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944., borac.

OR EVIC VIDEOJE, ro . 1914., Kalu erica, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944., borac.

OR EVIC Milorada VLADIMIR, ro . 1925., P. Kutina, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 1. 1945., borac, poginuo 5. 4. 1945. N. Bapska.

OR EVIC VLADIMIR, ro . 1913., Jagnjilo, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944., borac.

OR EVIC VLADIMIR, ro . 1927., D. Neredovci, P inje, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 1. 1945., borac, poginuo 5. 4. 1945. Novak Bapska.

OR EVIC Rada VUKOSAV, rod. 1922., Dašnica, Aleksandrovac, Srbija, radnik-stolar, Srbin, u NOB od 29. 9. 1944., u brigadi od aprila 1945., borac.

OR EVIC Miodraga ZORAN, rod. 1927., god. Smederevo, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944., borac.

OR EVIC Dobrosava 2IVKO, rod. 1925., Izvor, Svrljig, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 28. 11. 1944., borac, poginuo 17. 1. 1945, kod Tovarnika.

OR EVIC Milomira ZIVKO, rod. 1925., elije, Lajkovac, Srbija, u NOB i brigadi od 5. 9. 1944., borac, umro 1977.

OR EVIC Radomira 2IVORAD, rod. 1927., Kruševac, Srbija, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944., komandir voda.

UBEL Ivan, rod. 1925., Šibenik, Hrvat.

UKANOVIC Milana DRAGOMIR, rod. 1925., Podgradci, Bos. Gradiška, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 9. 1944., borac — ratni dopisnik.

UKIC BOGDAN, ro . 1920., Donji Vakuf, borac.

UKIC Pavia BORISAV ro . 1909., Nemeniku e, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944., borac.

UKIC Laze DANE, ro . 1906., Vodenica, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od novembra 1942., lan KPJ od 1943., borac.

UKIC Milana DANKO, ro . 1910., Tešanj, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 1. 1943., lan KPJ od 1943., borac, poginuo 12. 10. 1944. kod Tesli a.

UKIC Dušana DRAGO, ro . 1928., Podlige, Sanski Most, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942., borac, poginuo 23. 4. 1944. kod s. Bistro.

UKIC Ljuboja DRAGOSLAV, ro . 1928., Ropo evo, Ralja, Srbija, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944., borac, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

UKIC URO, Para in, Srbija, Srbin, u NOB i brigadi od 1944., borac.

UKI Stojana MILAN, rod. 1913., Martin Brod, Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942., lan KPJ od 1942., na elnik staba brigade.

UKI Zivojina MIODRAG, rod. 1923., Nemeniku e, Sopot, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944., bolni ar.

UKI Bože MIRKO, rod. 1920., Kapljuh, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., borac, umro maja 1943. od tifusa u CB u Sandžaku.

UKI Nikole MIRKO, rod. 1919., Kapljuh, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., komandir voda.

UKI Steve PANE, rod. 1908. Peulje, Bos. Grahovo, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., lan KPJ od 1943., komandir bolnice.

UKI SAVA, rod. 1922., Bos. Gradiška, Srbin, borac.

UKI Milana STEVAN, rod. 1914., Srbin, borac.

UKI Stevana VUJADIN, Suvaja, Bos. Petrovac, Srbin, poginuo 1944. kod Vrbice.

UKI ZIVOJIN, ro . 1922., Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944., borac.

UMI Vida DRAGIJA, ro . 1914., D. Vrto e, Drvar, žandar, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., poginuo kao komandir ete 12. 4. 1943. — ajni a.

UMI Petra STEVO, rod. 1921., Suvaja, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 21. 9. 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., lan KPJ od 1944., komandir ete.

UMI Dura VID, ro . 1915., D. Vrto e, Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., komandir voda.

UMI Mile VIDOSAV, ro . 1918., Suvaja, Bos. Petrovac. BiH., zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., lan KPJ od 1944., god. komandir voda, umro 1973. u Nišu.

UMI VLADO, rod. 1925., Bos. Petrovac, BIH, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944., borac-telefonista.

UMI Mile VUJADIN, rod. 1913., Suvaja, Bos. Petrovac, BIH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., komandir ete, poginuo 10. 10. 1944. kod Mladenovca.

UMI urana ZIVAN, rod. 1922., G. Vrto e, Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., lan KPJ od 1943., poginuo 1943. kod Sanskog Mosta.

URASKO BOZIDAR, Mrljani, Biograd, borac, poginuo 14. 4. 1944. Zirovi i — Livno.

UR EVI ALEKSANDAR, Murgaš, Ub, Srbija, u NOB i brigadi od oktobra 1944., borac.

UR EVI Vojislava EDOMIR, rod 1920., Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944., borac.

UR EVI edomira DOBRIVOJE, rod. 1922., Resnik, Beograd, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944., borac.

UR EVI DRAGA, Drvar, Srpkinja, bolni arka, poginula 30. 9. 1943. Prolog — Livno.

UR EVI Despota JOVAN, 1924., Pasjak, Rataje, Alefcsandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 11. 1944., borac.

UR EVI Svetislava MIHAJLO, 1921., Ruklade, Ub, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 10. 1944., borac.

UR EVI MILUTIN, rod. 1927., Poljana, Sm. Palanka, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944., borac.

UR EVI Dušana RADIVOJE, 1925., Ose ina, Valjevo, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 9. 1944., borac.

UR EVI Pavia VIDEOJE, rod. 1914., Kalu erica, Grocka, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 12. 1944., borac.

UR EVI Svetislava VLASTIMIR, rod. 1922., Ruklade, tamnavski srez, Ub, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 10. 1944., komandir voda, umro 1952.

UR EVI Živojina ŽIVOTA, rod. 1925., Grabovac, Trstnik, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 11. 1944., lan SKOJ-a od 1945., komandir voda.

UREKOVI STEVO, rod. 1909., Gorijevac, Biha, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., vodni delegat, poginuo 4. 12. 1944. na Fr. gori.

URICA Nikole DANE, rod. 1920., Paluöci, Marian Brod, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKOJ-a od 1942., lan KPJ od 1943., zamenik komandira ete, poginuo kod Uba 2. 10. 1944.

URICA Mile URO, rod. 1923., Martin Brod, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKOJ-a od 1941., a KPJ od 1943., komesar ete.

URI Tanasije STANOJE, rod. 1912., oKra ica, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944., borac, poginuo 21. 1. 1945. kod Tovarnika.

URI Jove BOGDO, rod. 1920., Priivra a, D. Vakuf, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942., u brigadi od 22. 8. 1942., borac.

URI Ilije BRANKO, rod. 1920., Palanka, S. Most, BiH., zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942., komandir voda, poginuo 4. 12. 1944. na Fr. gori.

URI -GNJATOVI DANICA, rod. 1924., Skakavac, Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 1943. do 1944., bolni arka.

URI DRAGO, borac.

URI Dragoljuba BORIVOJ, rod. 1926., Resnik, Beograd, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944., borac, podlegao ranama u bolnici 3. 12. 1944.

URI Vida DUŠAN, rod. 1927., Buleti, Tesli, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od januara 1943. borac, poginuo na Sutješci.

URIC ure DUKA, rođ. 1910., Ramici, Ključ, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od avgusta 1942., komandir voda, poginuo na Sutjeski.

URIC Cedomira JANKO, rođ. 1923., Sviljeva, Koceljevo, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 9. 1944., borac, poginuo oktobra 1944. kod Beograda.

URIC Vase JOVO, rođ. 1920., Pnivre, D. Vakuf, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 7. 1943., lan SKOJ-a od 1943., a lan KPJ od 1944., zastavnik.

URIC Milivoja MILAN, rođ. 1919., Resnik, Beograd, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944., borac.

URIC Milorada MILENKO, rođ. 1922., Azbukovica, Ljubovija, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 5. 1944., delegat voda, umro u bolnici Sr. Mitrovica 1. 2. 1945.

URIC Milivoja MILISAV, rođ. 1926., Resnik, Rakovica, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944., borac.

URIC Radovana MILIVOJE, rođ. 1915., Korača, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NQB od 12. 10. 1944., u brigadi od 25. 2. 1945., borac, umro 1958.

URIC Zivomira NENAD, rođ. 1922., Grevce, Kruševac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 1. 1945., borac, nestao.

URIC Milutina NIKOLA, rođ. 1912., Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944., borac, poginuo 5. 4. 1945. N. Bapska.

URIC Mratinka PETAR, rođ. 1911., Pudarci, Grocka, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944., borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

URIC Nenada ŽIVOTA, rođ. 1921., Grevce, Kruševac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944., borac.

URIC Luke DRAGO, rođ. 1925., Ratkovo, Ključ, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 4. 12. 1943., lan KPJ od 1945., komandir voda i komandirete.

USIC JOSIF, rođ. 1920., Zagulj, K. Mitrovica, borac.

USIC Radosava RADOMIR, ro . 1914., Kora i a, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB / brigadi od 12. 10. 1944., borac, umro 1976.

OR EVI Blagoja SVETOZAR rod. 1927., Prva Kutina, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB li brigadi od 18. 11. 1944., borac, komandir voda.

UR EVI Svetolika MILOMIR, rod. 1910., Jaj i , Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 9. 1944., borac, umro 1950.

ILAS Kije MARKO, rod. 1915., Kestenovac, Donji Lapac, Hrvatska, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., Nosilac »Spomenice 1941«, u brigadi od novembra 1942. do marta 1943., borac, u Biha kom odredu, komandir voda.

OR EVIC-JOVANOVIC Sime MILESA, rod. 1922., Titovo Užice, radnica, Srpskinja, u NOB od septembra 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od februara 1943., do juna 1944., lan KPJ 1942., komesar bolnice.

OR EVI Radomira VLADIMIR, ro . 1913., Jagnjilo, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 11. 11. 1944., u brigadi **od** 5. 2. 1945., borac.

UKIC Stojana PETAR, ro . 1918., Martin Brod, Titov Drvar, trgovac i pomo nik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., lan KPJ od 1943., intendant bataljona, umro 1983.

URANOVIC Jovana BAJO, ro . 1920., Podglavice, Danilovgrad, student, Crnogorac, u NOB od 13. 7. 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od decembra 1943. do avgusta 1944., lan KPJ od 1941., komesar brigade.

UR EVI Vojislava DRAGOSLAV, ro . 1927., Velika Krsna, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 9. 9. 1944., u brigadi od 15. 1. 1945., borac.

URIC SLAVKO, ro . 1927., Garaši, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 26. 10. 1944., borac.

EKIC Miloša ILIJA, ro . 1928., Glavice, Glamoc, ak, Srbin, u NOB i brigadi od januara 1944., lan SKOJ-a 1944., borac.

UR EVI Tihomira MIODRAG, ro . 1923., selo Mladenovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB li brigadi od 10. 10. 1944., borac.

E

ECIMOVIC VINKO, ro . 1923., Malino, SI. Brod, u NOB i brigadi od 1944., borac.

EFENDIC Kosofa ABDULAH, Divi , Zvornik, BiH, Musliman, borac.

EGELJA Dane URO, ro . 1920., Vodjenica, Bos Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., lan KPJ od 1942., kurir u štabu brigade, poginuo 23. 3. 1943. kod Gornjeg Vakufa.

EGELJA Nikole MILADIN, ro . 1920., Oraško Brdo, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., a u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKOJ-a od 1942., borac, poginuo na Tjentištu 13. 6. 1943.

EGELJA Mi e NIKOLA, ro . 1927., Oraško Brdo Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942., god. lan SKJ od 1944., komandir voda.

ELEZ Vicka MATE, ro . 1926., Ogorje Donje, Split, radnik, Hrvat, u NOB od 20. 11. 1942., u brigadi od 15. 4. 1945., do 15. 5. 1945., lan SKJ od 1948., komandir voda.

ELEZ Petra VOJA, ro . 1926., Fo a, Javi i, BiH., zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1943., u brigadi od 1. 1. 1944., borac, poginuo kod Mliništa 1. 6. 1944.

ELEZOVI Mustafe BE IR, rod. 1927., Vrnogra , Cazin, Musliman, borac.

ELEZOVI Jovana ANTON, rod. 1926., Conoplje, Sombor, SAP Vojvodina, zemljoradnik, Ma ar, u NOB i brigadi od 8. 1. 1945., borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleterniea.

ELEV E I Janoša JOVAN, ro . 1924., Be ej, zemljoradnik, Ma ar, u NOB od 20. 10. 1944., u brigadi od 2. 1. 1945., borac, poginuo 18. 4. 1945. V. Kapela — Pleternica.

EP EVIC Sime NOVICA, ro . 1925., Tetovo, Makedonija, Srbin, u NOB i brigadi od 1944., borac.

ERCEG Ive ANTE, ro . 1925., Perkovi , Šibenik, radnik, Hrvat, u NOB od 20. 10. 1942., u brigadi od oktobra 1943., lan SKJ od 1944., delegat voda.

ERCEG M. LUKA, Benkovac, Zemunik, borac, poginuo kod Goražda 13. 7. 1944.

ERCEGOVIC Martina IVAN, 1926., u enik, Hrvat, u NOB od 13. 9. 1942., U brigadi od 9. 10. 1943., do 20. 10. 1944., lan SKJ od 1945., borac.

ERDEG Mihaila TOMAS, rod., 1923., Gobe, Jaša Tomi , SAPV, radnik, Ma ar, u NOB i brigadi od 27. 12. 1944., borac, poginuo 20. 4. 1945.

EREMIC Slavka STEVAN, ro . 1925., Elemir, Zrenjanin, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 23. 10. 1944., borac.

EREMIJA Mihajla BRANISLAV, ro . 1924., Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 19. 11. 1944., borac, poginuo 12. 4. 1944. N. Bapska.

EGROTI IVAN, rod. 1905., V. Kopanica, akovo, u NOB i brigadi od 1944., borac.

ERIC Pavia DRAGOLJUB, ro . 1924., Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944., borac.

ERIC MILENKO, ro . 1925., Pleš, Aleksandrovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944., borac.

ERIC RADOSLAV, Ven ane, Aran elovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944., borac.

ERPANTE ANTONINO, rod. 1923., Condorfi, Raggio C. Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943., poginuo u Sremu.

ERAK Milana ŠTAKA, rod. 1923., Gilovice, Bugojno, ak, Srpkinja, u NOB od 15. 3. 1943., u brigadi od 9. 8. 1943., bolni arka.

ERIC Pavia DRAGOLJUB, rod. 1924., Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik. Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944., borac.

ERIC RADOSAV, ro . 1923., Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944., borac.

ERCEG KOŠTA, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944., kuvar.

FABIJAN I ANTON, borac.

FAGIOLI GIANNUNZIO, ro . 1922., Quacchio, Ferrare, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943., do oktobra 1944.

FAILLA GIUSEPPE, Caltagirone, Catanijska, Italija, u NOB i brigadi od 1943., poginuo u Sremu.

FARGASI JOSIP, 1924., Kutjevo, Sl. Požega, Hrvat, borac.

FARINA ..., Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943., poginuo.

FARKAS Jožefa GUSTAV, 1926., Kikinda, radnik, Mađar, u NOB i brigadi od 27. 12. 1944., borac, poginuo 5. 4. 1945. N. Bapska.

FARKAS ISTVAN, 1921., N. Bečej, Mađar, u NOB i brigadi od 1944., borac.

FARKAS JAKOV, 1927., Sm. Palanka, Mađar, u NOB i brigadi od 1944., borac.

FARKAS LAJOS, 1920., N. Bečej, Mađar, u NOB i brigadi od novembra 1944., borac.

FEDERICI ALESSANDRO, Pesaro, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

FELLONI ALFIO, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943., sada živi u Ferari.

FENOGNOV Aleksandra STEVAN, rod. 1927., Koviljača, Srbija, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944., lan SKOJ-a od 1944., borac.

FERENCAK IVAN, ro . 1922., Topolovci, Sisak, Hrvat, borac, poginuo 6. 5. 1945., Dubrava, Zagreb.

FERRADJNI DINO, ro . 1913., Casasco, Alessandria, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

FERRAZZANO, Giuseppe, ATTILIO, Ornignano, Salerno, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943., komandir voda, poginuo 23. 6. 1944. na Crnom Vrhu.

FEUCE Franca LUDVIK, rod. 1914., Vrtovin, Ajdovščina, Slovenija, zemljoradnik, Slovenac, u NOB od 22. 9. 1943., u brigadi od 5. 11. 1943., lan KPJ od 1937., komesar ete, poginuo kod Livna.

FIJATOVI Save STEVAN, rod. 1923., Rogač, Sopot, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 9. 1944., borac, poginuo novembra 1944. kod Sida.

FILIP ZVONKO, Brodograditelj, do 23. 6. 1944., borac.

FILIPOVI Josipa BARTOL, rod. 1915., Retkovac, Vinkovci, Hrvat, zemljoradnik, u NOB i brigadi od 1944., borac.

FILIPOVIC Nikole ALEKSANDAR, rod. 1923., Cecine, Niš, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944., borac, poginuo 20. 4. 1945. kod Pleternice.

FILIPOVIC Milana DANILO, rod. 1921., Pinosava, Voždovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944., borac.

FILIPOVIC DIMITRIJE, Srbin, u NOB i brigadi od 1944., borac.

FILIPOVIC Milana DRAGOSLAV, rod. 1919., Pinosava, Beograd, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944., borac.

FILIPOVIC Filipa DRAGUTIN, rod. 1926., Međuluka, Mladenovac, Srbija, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944., komandir voda, poginuo 27. 4. 1945

FILIPOVIC DOBRISAV, rođ. 1926., Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944., borac.

FILIPOVIC DUŠAN, Lelić, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944., poginuo 21. 4. 1945. kod Sokolova — N. Gradiška.

FILIPOVIC D. KRSTA, rođ. 1928., Bogovača, Lajkovac, Srbija, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 8. 1944., borac, poginuo 18. 1. 1945. kod Sida.

FILIPOVIC LJUBISAV, Srbin, u NOB i brigadi od 1944., borac.

FILIPOVIC MIHAJLO, rod. 1925., G. Stupanj, Aleksandrovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944., borac, poginuo aprila 1945.

FILIPOVIC Milivoja MILE, ro . 1921., Leli , Valjevo, Srbija, trgovac, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 4. 1945., borac.

FILIPOVIC Bogdana MIODRAG, ro . 1926., Banicdna, Sm. Palanka, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944., borac.

FILIPOVIC NIKOLA, ro . 1926., Leskovac, Srbin, u NOB i brigadi od 1944., borac.

FILIPOVIC Stevana SLAVKO, rod. 1926., Rajnovac, Biha , u enik, Srbin, u NOB od 2. 8. 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 10. 11. 1942., borac.

FILIPOVIC Milana STANOJE, ro . 1925., Pinosava, Voždovac, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944., borac.

FILIPOVIC Ilije STEVAN, ro . 1914., G. Pili a, Zvornik, Srbija, radnik, Srbin, u NOB od 15. 10. 1944., u brigadi od januara 1945., borac.

FILIPOVIC VELIMIR, ro . 1923., Strmna Gora, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944., kurir.

FILIPOVIC Milana VOJISLAV, ro . 1923., Pinosava, Beograd, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944., borac.

FILIPOVIC Drage VUKASIN, ro . 1926., Nadenli i, Gacko, BiH, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 8. 1944., borac, poginuo 8. 12. 1944. kod Berka.

FILIPOVIC ŽARKO, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944., borac, poginuo 9. 12. 1944. kod Berka.

FISTANIC Stjepana ANDRIJA, ro . 1924., Zastražiš e, Hvar, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 1. 6. 1942., u brigadi od 7. 10. 1943. do 5. 6. 1944., lan SKOJ-a od 1943., borac.

FISTANIC Tome NIKOLA, ro . 1924., Zastražiš e, Hvar, u e nik, Hrvat, u NOB od 1942., u brigadi od 1943. do 1944., lan SKJ od 1944., borac.

FISTANIC Juraja Tomislav, rod. 1925., Zastržišće, Hvar, u e-nik, Hrvat, u NOB i brigadi od 20. 9. 1943., borac, poginuo.

FIŠER STANKO, Cernica, Gorica, Slovenac, komandir voda, poginuo 23. 6. 1943., Crni Vrh, Travnik.

FIŠIĆ Ibrahima EMAL, rod. 1927., Marešković, Glamoč, BiH, zemljoradnik, Musliman, u NOB od 1942., u brigadi od 1942. do 1944., borac.

FLORIJANCIC Jakoba DANILO, rod. 1919., Dol. Vreme, Željana, radnik, Slovenac, u NOB od 12. 10. 1943., u brigadi od 23. 2. 1944., do 26. 6. 1944., borac.

FONTANAROSA Celidonio ANGELO, rod. 1910., službenik, Italijan, u NOB od 10. 9. 1943., u brigadi od 10. 9. 1943., do 24. 6. 1944., umro.

FORCA JOVANKA, borac.

FORCELLINI RENATO, rod. 1922., Italija, radnik, Italijan, u NOB od 10. 9. 1943., u brigadi od januara do avgusta 1944., borac.

FORMICA ROBERTO, rod. 1922., Roms, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

FORTE BENEDETTO, rod. 1923., Monterodiuni, Campobasso, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

FRAMBA MARINO, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 9. 9. 1943., umro 14. 10. 1943., od tifusa.

FRANC BLAŽ, u NOB i brigadi od 1942., zastavnik, poginuo 18. 1. 1945.

FRANC LAZAR, borac, Slovenac, u NOB i brigadi od 1943.

FRANCHI ROMEO, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

FRANCHOTTO MARIO, rod. 1914., Casino, Frosinone, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

FRANCUSKI PERO, rod. 1923., Vel. Kikinda, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944., borac.

FRANICEVIĆ Ljubomira JOSIP, rod. 1919., Suuraj, Hvar, ribar, Hrvat, u NOB od 1. 2. 1942., u brigadi od 1. 10. 1943., pomočnik komesara ete, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

FRANCEVI Ante JURAJ, ro . 1923., Hvar, SR Hrvatska, ribar, Hrvat, u NOB i brigadi od 21. 7. 1943., delegat voda, poginuo 12. 4. 1945. kod Sotina.

FRASSETTO, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

FRISANI Domenico LUIGI, rod. 1919., Roma, Italija, radnik, Italijan, u NOB od 11. 9. 1943., u brigadi od marta do 10. 6. 1944., zamenik komandira ete.

FURDA GABRIO, ro . 1920., Siškovci, Vinkovci, borac.

FURDAN FRANC, Ljubljana, Slovenac, bolni ar, poginuo 17. 1. 1945. kod elatovaca.

FUSCO FILPPO, ro . 1921., Bari Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943., poginuo 15. 2. 1945. u Binguli — Srem.

G

GABOARDI Redento PIETRO, Motta, Baluffi, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943., borac, poginuo 27. 5. 1944. kod Koni i-ne — Glamo .

GABOR Ivana ANTON, ro . 1926., Beograd, u NOB i brigadi od oktobra 1944., borac.

GABRIJELI PASQUALE, rod. 1921., Nola, Napoli, Italija, Italijan, u NOB od 1943., u brigadi od 1943., do oktobra 1944.

GACESA Ilije URO, ro . 1923., Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKOJ-a, borac, umro 1970.

GACESA Mile LUKICA, ro . 1910., Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKOJ-a od 1942., borac.

GACESA Ilije MILE, ro en 1914., Vrto e, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944., komandir odeljenja, umro 1970. u Celarevu.

GAGRICA VOJIN, rod. 1914., Budimci, Našice, borac.

GAJIC Branimira DRAGUTIN, ro . 1926., Banjane, Ub, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i Brigadi od 16. 4. 1945., borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

GAJI DUŠAN, rod. 1920., Bošnjane, Varvarin, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 7. 11. 1944., u brigadi od 25. 12. 1944., borac.

GAJI OR E, rod. 1922... Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od 1944., borac.

GAJI MILOŠ, rod. 1914., Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944., borac.

GAJI Milutina MIODRAG, rod. 1912.., garbane, Ub, Srbija zemljoradnik, Srbin u NOB i brigadi od 6. 10. 1944., podlegao rannama u MSS sredinom aprila 1945.

GAJI MIODRAG, rod. 1926., Stala , Srbija, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944., borac.

GAJI Zivka MIODRAG, rod. 1925., Beli Potok, Voždovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 1. 1945., borac.

GAJI Gavre SAVO, ro . 1923., Okolica, Prnjavor, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od januara 1943., borac, poginuo 12. 6. 1943. kod Jele a na Zelengori.

GAJI Koste SRBOLJUB, rod. 1921., Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944., borac, komandir voda.

GAJI Radovana SVETOZAR, ro . 1925., Paune, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944., borac.

GAJI Boška VUKOJE, rod. 1923., god. Zdravinja, Kruševac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 11. 1944., borac.

GAJI M. ZIVKO, ro . 1923., Beli Potok, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 1. 1945., borac.

GAJI Radovana ZIVKO, ro . 1923., B. Potok, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 1. 1945., borac.

GAJI Vlajka ZIVKO, ro . 1920., Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944., borac, umro 1978.

GAJI Svetolika ZIVKO, ro . 1923., Kova evac, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944., borac.

GALIC MLADEN, peginuo 2. 1. 1944. kod Banja Luke.

GALIN Ilije BRACO, rod. 1924., Vrto e Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 7. 1942., lan SKJ od 1943., komesar bataljona.

GALIN Luke JANKO, rod. 1921., Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 7. 1942., lan SKJ od 1943., komandir voda, peginuo 20. 1. 1944. u Ubovi a dolini, kod Glamo a.

GALIN Luke RADE, rod. 1919., Vrto e, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKJ od 1942., komandir voda, peginuo 1943. na Sutjesci.

GALIN Nikole SIMO, rod. 1918., Vrto e, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., u brigadi od novembra 1943., do septembra 1944., komandant bataljona.

GALISSI VICENZO, rod. 1922., Valbondione, Bergamo, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

GALLIANO TOMMASO, rod. 1905., Alberobello, Bari, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

GALLO COSIMO, rod. 1920., Sarmasano, Taranto, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

GALLORINI PIETRO, rod. 1921., S. Casciano, Arezzo, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

GALONJA Jovana ILIJA, ro . 1913., Vrto e, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942., do novembra 1943., lan SKJ od 1943., borac.

GALONJA Stevana MLADEN, ro . 1917., Vrto e, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKJ od 1943., komandir voda, peginuo 1. 1. 1944. na Banjoj Luci.

GALONJA Save PETAR, ro . 1913., Vrto e, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., zamenik intendantanta brigade.

GALONJA Tome RADE, rod. 1924., Vrto e, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1924., borac.

GALOZIJA PETAR, borac.

GANDOLFO FRANCESCO, rod. 1911., Gela, Caltanissetta, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

GANGEMI ANTONIO, rod. 1922., Mileto, Catanzaro, Italija, Italijan, u NOB od 1943.

GARBUROVIC PASKVALE, Valnera, Zadar, u NOB i brigadi od 1943., borac, poginuo 23. 6. 1944. Crni vrh — Travnik.

GARDINI Livio OVIDIO, rod. 1920., Faenza, Ravenna, Italija, železni ar — radnik, Italijan, u NOB od 9. 9. 1943., u brigadi od 9. 9. 1943. do 27. 10. 1944., komandir ete.

GARIC SVETOZAR, rod. 1925., Valjevo, SR Srbija, u NOB i brigadi od septembra 1944., borac.

GASIC MIHAJLO, rod 1923., Ven ane, Aran elovac, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944., borac.

GASIC Obrada MIRKO, ro . 1902., Peulje, Bos. Grahovo, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od avgusta 1942., borac.

GASIC Janka NIKOLA, Peulje, Bos. Grahovo, BiH, u NOB i brigadi od januara 1943., komandir voda, poginuo 23. 8. 1943. kod Bugojna.

GAŠI RADIVOJ, ro . 1918., Bari , Obrenovac, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944., borac, umro u GVB. Beograd 23. 1. 1945.

GASIC TIHOMIR, Ventarne, Aran elovac, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944., borac.

GASIC VOJISLAV, ro . 1921., Ven ane, Aran elovac, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944., borac.

GASparevic J. BRANKO, Delnice, Bresova Duga, Mrko-palj, komandir odeljenja, poginuo 15. 8. 1944. Pljevlja.

GAVANGA FRANCESCO, Madelana, Ferrara, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943., borac, poginuo 18. 4. 1944. u Bosni.

GAVRIC OR E, borac.

GAVRIC SINISA, rod. 1922., Drači, Valjevo, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944., zastavnik, poginuo 9. 3. 1945.

GAVRILOVIC Vlastimira DRAGOSLAV, Ameri, Mladenovac, SR Srbija, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944., borac.

GAVRILOVIC Dimitrija DUŠAN, rođ. 1927., Hum, Niš, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 11. 1944., borac.

GAVRILOVIC R. MILAN, rod. 1925., Bačevci, Valjevo, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944., borac.

GAVRILOVIC MILIVOJ, rod. 1925., Vrbovno, Lazarevac, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944., borac.

GAVRILOVIC MILOVAN, Vrbljani, Ub, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NQB i brigadi od oktobra 1944., borac.

GAVRILOVIC Trifuna MILORAD, rođ. 1921., Beograd, SR Srbija, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 1. 1944., borac, nestao u borbi 19. 4. 1945. kod Pleternice.

GAVRILOVIC (MILIŠAVA) TIHOMIR, rođ. 1920., elije, Lajkovac, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 9. 1944., borac.

GAVRILOVIC Milana ZIVAN, rod. 1926., Pinosava, Voždovac, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944., borac.

GAZIMIROVIĆ BRANKO, rođ. 1926., Srbin, u NOB i brigadi od 1944., borac.

GAZZOLA, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

GEOGLAK Joške MIHAJLO, rođ. 1927., Odžaci, Palanka, Senjska, SAPV, u NOB i brigadi od novembra 1944., borac.

GELEJ ALEKSANDAR, ro . 1924., u NOB i brigadi od novembra 1944., borac.

GERASIMOVIC MALISA, ro . 1924., Ven ane, Aran elovac, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944., borac.

GERASIMOVIC MIODRAG, ro . 1925., Ven ane, Aran elovac, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944., Dorac.

GERGOLET Antona JOZEF, ro . 1906., Dobardob, Gorica, Italija, Slovenac, u NOB od 20. 9. 1943., u brigadi od januara 1944., borac, umro 1978.

GHIZONE AMEDEO, rod. 1916., Felino, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

GIANNESINI MARIO, ro . 1915., Padova, Italija, Italijan, u NOB od 1943., umro.

GIASSI Pietro PIETRO, rod. 1921., Distr. Mil. Trieste, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

GICOVIC JON, rod. 1914., M. Jasenovac, Salaš, u NOB i brigadi od 1944., borac.

GIGOVIC MAKSIM, borac.

GILIC Riste TODOR, ro . 1913., Smiljane, Srbin, borac.

GIORGI Mario GIANFILIPPO, ro . 1918., S. Sofia, Forli, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

GIULIETTI Giuseppe RAFFAELE, rod. 1922., Civitanova Marche, Macerata, Italija, radnik, Italijan, u NOB od jula 1944., u brigadi od 15. 9. 1944. do 20. 10. 1944., borac.

GIUSTO E., Italija, Italijan, u iNOB i brigadi od 1943.

GIZDIC Grge JOSIP, ro . 1910., Klis, Split, Hrvatska, radnik, Hrvat, u NOB od 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od oktobra 1942. do oktobra 1943., lan SKJ od 1934., komesar bataljona.

GIZZI ARMANDO, rod. 1913., Roma, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

GJOMI VITTORIO, Kole, Vadelisa, sjena, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943., borac, pогинуо 4. 6. 1944. kod Mliništa.

GLAMO AK Riste MILAN, rod. 1914., Kutanca, Jajce, BiH. zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 23. 8. 1943., komandir voda, pогинуо 5. 4. 1945, Novak Bapska.

GLAMO AK LUKA, Prusac, D. Vakuf, Jajce, BiH, borac, pогинуо 1. 1. 1944., Banja Luka.

GLAMO AK Luke MILOŠ, borac, Prusac, D. Vakuf.

GLIGORIC Jove MILAN, D. Kladanj, Bos. Brod, BiH, borac, pогинуо 17. 12. 1943. Sujica.

GLIŠI MILUTIN, rod. 1926., Zabalj, Sm. Palanka, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od oktobra 1944., borac.

GLID'ZI Dragutina PRVOSLAV, rod. 1927., Trstenik, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 11. 1944., borac.

GLISIC Petra RADOMIR, rod. 1920, Beograd, SR Srbija, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944., bolni ar.

GLISIC RADOMIR, rod. 1920., Preveš, Rekavac, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB li brigadi od novembra 1944., borac, pогинуо 19. 4. 1945. kod Pleternice.

GLISI Marka VLADO, ro . 1924., Rasavci, Donji Vakuf, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943., borac.

GLISIC Milovana ZIVAN, ro . 1920., Kora i a, Mladenovac, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944., borac.

GLOGINJA J. JOVAN, rod. 1913., Golubi , Knin, Hrvatska, Srbin, u NOB i brigadi od 19. 2. 1945., borac, pогинуо kod Knebllova Salaša, sahranjen N. Bapska 5. 4. 1945.

GLUMAC Maksima MILADIN, ro . 1914., Lipovo Polje, Peruši , Hrvatska, komandir odeljenja, umro u bolnici, sahranjen u Zagrebu.

GLUŠICA Koje DUŠAN, rod. 1923., Buševi , D. Lapac, Hrvatska, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od novembra 1942., lan SKOJ-a od 1941., borac, pогинуо na Neretvi marta 1943.

GLUŠICA Laze DUŠAN, rod. 1923., Buševi , D. Lapac, Hrvatska, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., u brigadi od 1942., delegat voda, poginuo na Sutjesci 1943.

GLUŠICA MILAN zastavnik.

GLUŠICA Gojka NIKOLA, ro . 1923, Kestenovac, D. Lapac, Hrvatska, radnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., borac.

GLUŠICA Milana NOVAK, ro . 1922., Buševi , D. Lapac, Hrvatska, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., nosilac »-Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 20. 12. 1942., lan SKJ od 1944., komandir ete, umro 1970.

GLUŠICA Vuje PAJO, rod. 1917., Buševi , D. Lapac, Hrvatska, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 5. 11. 1942., lan SKJ od 1942., komandir odeljenja, poginuo 24. 5. 1943. kod Celebi a na Zec Planini.

GLUŠICA Paje SPASO, Buševi , Kulen Vakuf, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 8. 1942., komandir odeljenja, poginuo 25. 5. 1943. na brdu Zlatni Bor kod Fo e.

GLUŠICA Bože TODOR, ro . 1920., Buševi , D. Lapac, Hrvatska, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., nosilac »Partizanske spomenice od 1941«, u brigadi od 5. 1. 1943., lan SKJ od 1943., referent sanitet bataljona.

GNJATIC Dušana ILIJA, ro . 1927., Donji Vakuf, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943., borac, poginuo 29. 8. 1943. na Bugojnu.

GNJATIC MILE, Jajce, borac, poginuo 23. 8. 1943. Bugojno.

GNJATI or a NEDELJKO, ro . 1921., Vla evi i, Donji Vakuf, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942., marta meseca, u brigadi od 16. 8. 1943., komandir voda, poginuo u Sremu.

GNJATOVIC Dmitra MILAN, rod. 1924., Prkosi, Bos. Petrovac, BIH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., borac, poginuo 15. 1. 1943. kod Tesli a.

GODIC Zivojina RADISAV, ro . 1922., Kamenjare, Kruševac, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944., borac.

GOJKOVI Lazara ZIVORAD, rod. 1911., Pristalica, Ljubiski, a ak, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944., borac.

GOLALIC Nurije AZIM, rod. 1920., Banja Luka, nastavnik, Musliman, u NOB od 10. 1. 1942., u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKJ od 1942., zamenik komesara bataljona, poginuo 8. 5. 1945. kod Zagreba.

GOLIJAN ILIJA, rod. 1915., Hercegovina, radnik, Hrvat, u NOB od 1942., a brigadi od 1943., lan KPJ od 1944., intendant bataljona.

GOLOS SALKO, rod. 1919., Blagaj, Mostar, BiH, borac.

GOLUBOVIC VESELIN, Srbin, u NOB i brigadi od 1944., borac, podlegao ranama aprila 1945. kod Pleternice.

GOSTIŠA Antone LUDVIG, rod. 1925., Zaglog, Idrija, Slovenija, zemljoradnik, Slovenac, u NOB i brigadi od 1943., komandir voda, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

GRABOVAC Vice PETAR, rod. 1922., Proležac, Imotski, Hrvat, u NOB i brigadi od 19. 9. 1943., komandir odeljenja, poginuo 6. 5. 1945. Topolovac.

GRADINA Makse MAKSO, rod. 1924., Jablan, D. Vakuf, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943., komandir odeljenja.

GRACEK Ivana DRAGO, rod. 1924., Teslić, radnik, Poljak, u brigadi i NOB od 1. 1. 1943., borac, umro od tifusa juna 1943.

GRAHOVAC Nikole DRAGAN, rod. 1924., Podovi, Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 15. 3. 1945., zamenik komandira baterije, lan SKJ od 1943.

GRAHOVAC Ilije DOJA, rod. 1924., Bastasi, Drvar, domaica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 22. 8. 1942., bolni arka, poginula na Sutjesci 1943.

GRAHOVAC Sime DUŠAN, rođen 1917., Bastasi, Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942., komandir odeljenja, kasnije komandirete u 16. Kr. Br., poginuo 1944. u Banja Luci.

GRAHOVAC Stevana URO, rod. 1921., Bastasi, — Gruborski Naslon — Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1. 2. 1942., u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKOJ-a od 1942., komandir voda, poginuo 27. 7. 1944., Tikova — Plevlje.

GRAHOVAC Stevana URO, rod. 1924., Bastasi, Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., borac, poginuo na Neretvi 1943.

GRAHOVAC Obrad MILAN, rod. 1922., Bastasi, Drvar, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941. god., u brigadi od 22. 8. 1942., borac.

GRAHOVAC Sime MIRKO, rod. 1924., Bastasi, Drvar, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., komandir ete, poginuo 3. 5. 1945. kod Vrboveca.

GRAHOVAC Miloša SAVO, rod. 1913., Bastasi, Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., komesar bataljona, poginuo 1943. na Medenom Polju.

GRAHOVAC Petra SAVO, rod. 1923., Bastasi, Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., nosilat; »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKJ., od 1943., komandir voda.

GRAHOVAC Todora VOJO, Bos. Krupa, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., borac, poginuo na Sutjesci.

GRAHOVAC ZORA, Podroci, Bos. Gradiška, BiH, doma ica, Srpskinja, borac, poginula 23. 8. 1943. Bugojno.

GRASSELLI TEODORE, Mantova, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943., bolni ar, poginuo 3. 6. 1944. kod Mliništa.

GRBI Marka BOSA, rod. 1924., Suvaja, Bos. Petrovac, BiH, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942., u brigadi od 22. 8. 1942., brigadna bolni arka.

GRBIC Dane BOZO, rod. 1918., Skakavac, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKJ., borac, kasnije komesar.

GRBIC BRANKO, borac.

GRBI CVETA, rod. 1920., Hrgar, Bihać, doma ica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 22. 8. 1942.. bolni arka.

GRBI Mihajla DRAGAN, ro . 1919., Vel. Cvjetni , Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 1942. do 1944, lan SKJ od 1943, zamenik komandira ete.

GRBI ur a DRAGO, ro . 1923, Suvaja, Bos, Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., borac.

GRBI Davida DUŠAN, ro . 1923, Bravsko, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941), nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKJ od 1943., komandir ete, umro 1982.

GRBI Miloša DUŠAN, ro . 1912., Vel. Cvjetni , Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942., do novembra 1942., komandir ete.

GRBI Petra DUŠAN, rod. 1921., Suvaja, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942. do 9. 1943., lan SKJ od 1944., komandir odeljenja.

GRBI Stevana DUŠAN, ro . 1921., Vel. Cvjetni .., Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., borac, poginuo 17. 5. 1943. u Lepencu kod B. Polja.

GRBI OR E, Novi Sad, Srbin, u NOB i brigadi od 1944., borac.

GRBI Lazara OR E, ro . 1923., Rasavci, Prijedor, BiH, u NOB i brigadi od 1943.

GRBI Stevana URO, ro . 1917., V. Cvjetni , Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941., od 27. jula, u brigadi od 22. 8. 1942. do avgusta 1944., lan SKJ od 1942., komesar ete, umro 1946. u Beogradu.

GRBI Stevana URO, rod. 1920., V. Cvjetni , Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., borac.

GRBI Alekse GOJKO, ro . 1902., Suvaja, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1943., borac.

GRBI Nikole GOJKO, ro . 1924., Bravsko, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., nosilac, »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942., do oktobra 1944., komandir odeljenja, komandir ete u drugim jedinicama.

GRBI Nikole GOJKO, ro . 1925., Bravsko, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., nosilac, »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 25. 6. 1943., lan SKJ od 1944., borac.

GRBI Ilije ILIJA, ro . 1914., Vel. Cvjetni , Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKJ od 1942., borac, poginuo na Zelengori u junu 1943.

GRBI Rade ILIJA, ro . 1912., V. Cvjetni , Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942., komandir ete.

GRBI Ivana JAKOV, ro . 1924., Privlaka, Zadar, Hrvatska, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 16. 5. 1942., u brigadi od oktobra 1943., lan KPJ od 1944., kurir.

GRBI Davida JOVO, ro . 1926., Janjila, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKJ od 1943., borac, poginuo marta 1945. kod Šida.

GRBI Petra JOVAN, rod. 1916, Suvaja, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKJ od 1943., komandir ete, poginuo 17. 1. 1944. u Han-Kolma, Manja a.

GRBI Vida JOVAN, ro . 1912., Bravsko, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKJ od 1943., komandir ete, poginuo 17. 1. 1945. kod elatcvaca.

GRBI Davida JOVICA, ro . 1924., Suri , Temerin, SAPV. zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944., komandir odeljenja.

GRBI Save JOVO, ro . 1921., Suvaja, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942., a u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKOJ-a od 1942., borac, poginuo avgusta 1944. kod Uvea.

GRBI Sime KOJO, ro . 1910, Suvaja, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., a u brigadi od 1943., lan SKJ od 1943., komandir ete, umro 1983.

GRBIC Gliše LAZO, rod. 1921., Suvaja, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942., u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKOJ-a od 1943., komandir voda, poginuo januara 1945. kod elatovaca.

GRBIC Jove LAZO, rod. 1908., Gorijevac, Biha , BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., komandir vuda.

GRBIC Sr ena LAZO, rod. 1910., Kozin, Sanski Most, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942., borac, poginuo 13. 8. 1944. Vrbica — Plevlja.

GRBIC Pere MILAN, rod. 1921., Bravsko, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od oktobra 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKOJ-a od 1942., borac, poginuo 13. 7. 1943. M. Polje — Vla-senica.

GRBIC Stevana MILAN, rod. 1919., V. Cvjetni , Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., nosilac »Partizanske spo-menice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do marta 1944., bolni ar.

GRBIC Uglješa MILAN, rod. 1923., Suvaja, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., borac, poginuo 14. 6. 1944. Zirovica — Livno.

GRBIC Mile MILOŠ, rod. 1923., Bravsko, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 1942. do 1944., a lan SKJ od 1943., komandir baterije.

GRBIC Bogdana MILKA, rod. 1925., Suvaja, Bos. Petrovac, BiH, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., borac.

GRBIC Pere MIRKO, rod. 1924., V. Cvjetni , Drvar, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKOJ-a od 1942., borac, poginuo 3. 11. 1942. kod Zegara — Biha .

GRBIC Trivuna MIRKO, rod. 1922., Suvaja, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., borac, poginuo 14. 6. 1943. na Jele u.

GRBIC Petra NIKOLA, Cvjetni , Drvar, BiH, borac.

GRBIC Miloša NIKOLA, rod. 1923., Skakavac, Bos. Petrovac, BiH., Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1942.. komandir voda.

GRBI Sime PANE, rod. 1897., Suvaja, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

GRBI Ilije PERO, rod. 1922., Suvaja, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942., u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKOJ-a od 1943., borac, poginuo avgusta 1943. kod Bugojna.

GRBI or a PERSA — udata Kesi, rod. 1922., Rujnica, Cazin, BiH, domaćica, Srpskinja, u NOB i brigadi od novembra 1942. do oktobra 1943.

GRBI ure PETAR, rod. 1915., Suvaja, Bos. Petrovac, BIH, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do novembra 1942., lan SKJ od 1943., komandir odeljenja.

GRBI ure PETAR, rod. 1924., V. Cvjetni, Drvar, BiH., radnik, Srbin, u NOB od 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKJ od 1943., komandir etc.

GRBI ure RADE, rod. 1923., Suvaja, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od novembra 1942. do januara 1943., lan SKOJ-T od 1942., lan SKJ od 1945., borac.

GRBI Ilije SAJO, rod. 1917., Lipa, Bihać, BiH., radnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKJ od 1942., komandir etc, poginuo u saobraćajnoj nesreći 1963.

GRBI ujana SPASO, rod. 1916., Cvjetni, Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941., nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKJ od 1943., zamenik komandanta bataljona.

GRBIC Mile SVETKO, rod. 1923., Suvaja, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1. 8. 1941., u brigadi od 5. 11. 1942. do septembra 1943., lan SKJ od 1944., borac.

GRBI Rade VLADO, rod. 1925., V. Cvjetni, Drvar, BiH, ak, Srbin, u NOB od 1942., u brigadi od septembra 1942., lan SKJ od 1944., komesar etc, poginuo nesretnim slučajem decembar 1946. kod Pivke.

GRBI ure VOJIN, rođen 1916., Suvaja, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942., borac.

GRBI Miloša VOJIN, ro . 1925., Vel. Cvjetni , Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1942., u brigadi od 22. 8. 1942. do januara 1945., lan SKJ od 1944., borac omi. ruk. bataljona u 1. armiji.

GR I MIODRAG, ro . 1925., Kova evac, Mladenovac, SR Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944., borac, poginuo 4. 12. 1944. na Fr. gori.

GR I Milana ZIVORAD, ro . 1925., Kova evac, Mladenovac, SR Srbija, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944., borac.

GREGORI ALBIN, ro . 1927., So erga, Pula, Hrvatska, Slovenac, u NOB i brigadi od 1943., borac.

GREGORI Mate ZLATKO, ro . 1926., Babina Greda, Županja, SR Hrvatska, Hrvat, u NOB i brigadi od 9. 6. 1944., borac, poginuo 12. 4. 1945. kod Sotina.

GRGAS Jerka ANTE, ro . 1924., Zabla e, Šibenik, SR Hrvatska, radnik, Hrvat, u NOB od 8. 9. 1943., a u brigadi od oktobra 1943., borac, poginuo kod Livna 1943.

GRGAS Ivana ANTULA, rod. 1928., Zabla e, Šibenik, SR Hrvatska, domaćica, Hrvatica, u NOB od 8. 9. 1943., a u brigadi od oktobra 1943., borac-bolni arka, poginula kod Pecke-Mlinište, marta 1943.

GRGI ure DUŠAN, ro . 1929., Rakovica, Bos. Dubica, BiH u enik, Srbin, u NOB od avgusta 1942., a u brigadi od novembra 1942., lan SKOJ-a od 1944., komandirodeljenja.

GRIMALDO Domenico VINCENZO, rod. 1920., Distr. mil. Salerno, Italija, Italijan, u NOB od 1943., a u brigadi od 1943.

GRIMALDO VINCENZO, rod. 1920, Monreale, Palermo, Italija, Italijan, u NOB od 1943, a u brigadi od 1943.

GRKANOVI BOZIDAR, Vinkovci, borac.

GRMEK ALOJZ, stolar, Slovenac, borac do 23. 6. 1944, kasnije upu en u inž. etu divizije.

GRMUSA Miloša MILAN, rod. 1926, Ljusina, Bos. Krupa, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 7. 1942, a brigadi od avgusta 1943, a lan SKJ od 1944.. komandir voda.

GRMUSiC Krste NIKOLA, ro . 1925, Plavno, Knin, Hrvatska, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, lan SKOJ-a, komandir voda.

GRONDA MARIO, ro . 1920, Graglia, Varcelli, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

GROZDANOVIC Nedeljka NIKOLA, ro . 1925, Beograd, SR Srbija, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 10. 1944, borac.

GRUBANOVIC Žarka DUŠAN, ro . 1926, Skoplje, Makedonija, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 1. 1945, borac.

GRUBISA Jandrije URO, ro . 1924, Vedro Polje, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942., a u brigadi od 22. 8. 1942, poginuo 1943. kod Pra e.

GRUBISA ure JOVO, ro . 1924, Suvaja, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, a u brigadi od 22. 7. 1942, borac.

GRUBISA ure SAVO, ro . 1924, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, ranjen 23. 10. 1944, umro u bolnici.

GRUBIŠIC JOVAN, V. Cvjetni , Drvar, BiH, radnik, Srbin, borac, nestao 23. 1. 1945. kod Tovarnika.

GRUBISIC Save MILAN, ro . 1923, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, a u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

GRUBISIC Jovana MILAN, rod. 1923, Sekovac, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941., a u brigadi od 22. 8. 1942, nosilac «Partizanske spomenice 1941», lan SKJ cd 1944, komesar PA baterije.

GRUBISIC Mdlkana MILE, ro . 1923, M. Cvjetni , Drvar, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo januara 1945. kod Sida.

GRUBISIC Mile NIKOLA, ro . 1919, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, a u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

GRUBISIC Milanka STEVO, ro . 1925, M. Cvjetni , Drvar, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od septembra 1944, a u bri fiadi od septembra 1944, borac.

GRUBEŠI BRANISLAV, G. Perjasica Vojni , Srbin, poginuo odnosno nestao 14. 4. 1944. Zirovd i — Livno.

GRUBOR Dane BOGDAN, ro . 1914, Bos. Osredci, Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, a u brigadi od 22. 8. 1942. do 1943., borac.

GRUBOR Sime DANE, ro . 1915, Bastasi, Drvar, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, a u brigadi od 22. 7. 1942, komandir ete, poginuo 12. 4. 1943. Raskrš e — ajnd e.

GRUBOR Nikole DRAGAN, ro . 1907, Bastasi, Drvar, BiH, radnik. Srbin, u NOB i brigadi od 1942, borac, umro 1978. god.

GRUBOR Dure DRAGICA, ro . 1926, Bastasi, Drvar, BiH, domaćica, Srpsinja, u NOB od 7. 1. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, do marta 1943, lan SKOJ-a od 1942, a lan SKJ od 1943, bolni arka.

GRUBOR Dane URO, ro . 1913, Bos. Osredci, Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, a u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo na Mliništu posle c'esanta na Drvar.

GRUBOR Sime URO, ro . 1919, Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1942, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, a u brigadi od 22. 8. 1942. do 9. 6. 1943, kurir u štabu brigade.

GRUBOR Dane ILIJA, ro . 1908, Osredci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, a u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 6. oktobra 1942, na Krasuljama — Klju .

GRUBOR Stevana ILIJA, ro . 1912, Bos. Osredci, Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, a u brigadi od 22. 8. 1942, borac, umro 1970.

GRUBOR Nikole JELA, ro . 1925, Trnini a Breg, Drvar, BiH, zemljoradnica, Srpsinja, u NOB od 4. 11. 1942, a u brigadi od 1942. do 13. 9. 1943, borac.

GRUBOR Dane JOVO, rod. 1922, Bos. Osredci, Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, lan SKJ od 1945, komandir voda.

GRUBOR Nikole JOVO, ro . 1924, Bastasi, Drvar, BiH, u e-nik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, lan SKJ od 1943, šef za agitaciju i propagandu brigade.

GRUBOR Save MI UKA, rod. 1919, Bastasi, Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, a u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1944. u Bos. Osredcima.

GRUBOR Mice MILAN, rod. 1921, Bastasi, Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1942, a u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo na Sutjescd.

GRUBOR Mi e MILAN, rod. 1921, Gruborski Naslon, Bastasi, Drvar, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., a u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo u Valjevu 14. 9. 1944.

GRUBOR Sime NIKOLA, rod. 1923, Trnjak, Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od maja 1942, u brigadi od jula 1944, umro 1975.

GRUBOR Sime NIKOLA, rod. 1921, Bastasi, Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, a u brigadi od 22. 8. 1942, do decembra 1943, delegat voda, komesar bataljona.

GRUBOR Nikole PERO, rod. 1923, Bastasi, Drvar, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1943, borac.

GRUBOR Dura RADE. rod. 1920, Grub-Naslan, Bastasi, Drvar, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, a u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 2. 1. 1944. Banja Luka.

GRUBOR Petra SAVO, rod. 1922, Bastasi, Drvar, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, a u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

GRUBOR Sime STEVO, rod. 1927, Trnjak, Drvar, BiH, šegrt-berberin, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do novembra 1944, komesar baterije.

GRUBOR Pavia SVETKO, ro . 1927, Bastasi, Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, a u brigadi od 1943. do 1944, lan SKJ od 1943, polit, delegat, poginuo 2. 5. 1944. Glamo .

GRUBOR Mi e TRIVUN, ro . 1905, Bastasi, Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, a u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKJ od 1941, komandir voda.

GRUBOR Milana VASKO, ro . 1922, Bastasi, Drvar, BiH, radnik. Srbin, u NOB od 1941, a u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

GRUBOR Sime VASO, rod. 1916, Bastasi, Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, a u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKJ od 1942, komandir voda, poginuo 23. 8. 1943. kod Bugojna.

GRUJIC Dragutina DRAGAN, rod. 1926, Bogiša, Brus, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

GRUJIC Stevana PERO, rod. 1924, G. Vrto e, Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1942, a u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1. 6. 1943. kod S epan Polja.

GRUJIC STANIMIR, rod. 1914, Salinac, Smederevo, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 9. 1944, lan SKJ od 1946, borac.

GRUJICIC GRUJICA, rod. 1920, Guberevac, Ca ak, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

GRUJICIC MANOJLO, rod. 1926, Trnjaci, Ub, Srbija, **zemljoradnik**, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, umro.

GRUJICIC N. RADIVOJ, rod. 1926, ur evac, Valjevo, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

GRUJICIC Tode SAVKA, ro . 1913, Sanski Most, Koprivna, BiH, domaćica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 1942, vodna bolni arka, poginula 2. 1. 1944. u Banjoj Luci.

GOLUBOVIC VESELIN, ro . 1915, Krepoljin, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

GUDELJ Ante MATE, ro . 1920, Zmijavci, Imotski, **zemljoradnik**, Hrvat, u NOB od aprila 1943, a u brigadi od 1943. do 1945, komandir voda, umro 20. 5. 1975.

GUDELJ A. IVAN, Ljubljana.

GUGLETA NIKOLA, ro . 1923, Bilmoš, Benkovac, Srbin, borac.

GUJATI MILE, Jajce, Srbin, borac, poginuo 23. 8. 1943. Bugojno.

GULAM Ante VICE, rod. 1920, Pirovac, Šibenik, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 15. 9. 1943, u brigadi oktobra 1943, poručnik u II bataljonu, poginuo u Sremu 6. 12. 1944.

GULIJAN KRISTIJAN, Vrtovi, Gorica, Slovenac, u NOB i brigadi od 1943, borac, nestao 14. 4. 1944. Zirovi — Livno.

GULIN EMIL, podlegao ranama u Ila i, januara 1945.

GULIN Mije STIPE, rod. 1926, Konjevrate, Šibenik, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 1943, lan SKJ od 1944, delegat voda.

GUTEŠA Milana MARKO, rod. 1919, Suvaja, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od januara 1943. do decembra 1944, intendant, indentant divizije, lan SKJ od 1943.

GUTEŠA MILAN, Sokolac, Bihać, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 15. 7. 1943. Crni vrh — Rogatica.

"I

GUZIJAN Stanka JOVAN, rod. 1926, Glavica, Glamoč, Srbin, u NOB od 1943, u brigadi od 10. 2. 1944, komandir odeljenja, poginuo 22. 4. 1945. Dragovci.

GU2VICA Jovana NIKOLA, rod. 1908, Krupa, Benkovac, SR Hrvatska, Srbin, zemljoradnik, u NOB i brigadi od 1. 2. 1942, komandir voda, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

GU2VICA Sime STEVO, rod. 1920, Luščed Palanka, Sanski Most, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od avgusta 1943, lan SKJ od 1944, zamenik komandira ete.

GVERO MICO, rod. 1922, Glavica, Glamoč, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 30. 6. 1944. D. Kromore Konjic, u NOB od 1943, u brigadi od januara 1944.

GVOZDENAC CVEJO, rod. 1921, Mujići, Šipovo, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo aprila 1945. Smederevo.

GVOZDENOVIC Vida ILIJA, rođ. 1920, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKJ od 1943, borac, poginuo kao ranjenik u CB 6. 6. 1943. Rudina na Pivi.

GVOZDI ure BOJANA, ro . 1925., Primišlje, Slunj, Hrvatska, doma ica, Srpskinja, bolni arka.

GAJI Milivoja ILIJA, ro . 1922., Jagnjilo, Mladenovac, zemljoradnik, Srbina, u NOB od 12. 11. 1944, u brigadi od 5. 2. 1945, borac.

GAJODI MIHAJLO, Senta, Vojvodina, radnik, Mađar, u NOB i brigadi od 1944, borac.

GASL Nikole MIHAJLO, ro . 1923, Venjanine, Aranđelovac, zemljoradnik, Srbina, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

GAŠI RADOMIR, ro . 1923, Venjanine, Aranđelovac, zemljoradnik, Srbina, u NOB i brigadi od 1. 10. 1944, borac.

GERASIMOVIC VITOMIR, ro . 1925, Venjanine, Aranđelovac, zemljoradnik, Srbina, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, borac.

GRUJIC Svetomira DUŠAN, rođen 1923, Mala Vrbica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbina, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

GRBESA PETAR, rođen 1920, Kruševo, radnik, Hrvat, u NOB od jula 1943, u brigadi od septembra 1943, član KPJ od 1944, zamenik komandira Čete.

H

HABJANAC Andrije IVAN, rod. 1927, Vrbovec, Hrvat, borac, umro 1946.

HADZIC Salka AGAN, ro . 1922, Jajce, radnik, Musliman, u NOB i brigadi od 3. 3. 1943, komandir voda.

HADŽIHASANOVIC HASAN, ak pionirske škole brigade.

HAJDER JOVAN, ro . 1922, Perdukovac, Glamoč, zemljoradnik, Srbina, u NOB od 1942, u brigadi od januara 1943, komandir inž. Čete, umro 1974.

HAJDUKOVIC Ilije SRBOLJUB, ro . 1922, St. Bar, student, Crnogorac, u NOB od 13. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od novembra 1943, član KPJ od 1939, ref. saniteta bataljona.

HAJRI Ahme MUJO, rod. 1923, Bojska, G. Vakuf, radnik, Musliman, u NOB i brigadi od marta 1943, borac, poginuo aprila 1943. kod G. Vakufa.

HALILOVIC Ibre IBRAHIM, rod. 1917, Voljice, G. Vakuf, zemljoradnik, Musliman, u NOB i brigadi od februara 1943. do marta 1943, komandir voda.

HAMEDOVIC Paše SADIJA, rod. 1918, Humi i, Klju, zemljoradnik, neopredeljen, u NOB i brigadi od septembra 1942, komandir voda.

HARASAZI Janoša ZALIGAN, rod. Revešarvar, Mačar, borac.

HASIC Hase MUSTAFA, rod. 1919, B. Krupa, radnik, Musliman, u NOB i brigadi od 1942, član KPJ od 1942, komesarete, umro 1981.

HATALO Marta MATEJ, rođ. 1926, T. Vrbas, Mačar, u NOB i brigadi od 14. 12. 1944, borac, poginuo 20. 1. 1945. kod Pleternice.

HE KEZI ALEKSANDAR, rođ. 1920, Ajfert, borac, poginuo 5. 4. 1945. kod Novak Bapske.

HERCEGOVAC Muhamrema DZEMAIL, rođ. 1928, B. Luka, ak, neopredeljen, u NOB i brigadi od 3. 1. 1944, borac, poginuo 9. 2. 1944. kod Mliništa.

HINDI Ibre IBRO, rođ. 1917, Bojska, G. Vakuf, zemljoradnik, Musliman, u NOB i brigadi od marta 1943, borac, poginuo jun 1943. na Sutjesci.

HINDI Ibre OMER, rod. 1921, Bojska, G. Vakuf, zemljoradnik, Musliman, u NOB od februara 1943, u brigadi od marta 1943, borac, poginuo 25. 5. 1943. kod Foče.

HINI DUŠAN, rođ. 1913, Veljača, Petrinja, borac.

HO EVAR-KOSOVAC Steve MILKA, rod. 1926, L. Palanka, S. Most, ak, Srpskinja, u NOB od januara 1942, u brigadi od marta 1943. do septembra 1943, sanit. ref. bataljona.

HODI Josipa MIHALJ, rod. 1921, Kikinda, trgovac, Ma ar, u NOB i brigadi 27. 12. 1944, borac.

HODZI Mehe MAHMUD, ro . 1924, Bjelaj, Bos. Petrovac, ak, Musliman, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, pom. komesara ete, poginuo 14. 6. 1943. kod Miljevine.

HOST Michele ADRIANO, rod. 1913, Fiume — Rijeka, oficir, Italijan, u NOB i brigadi od 9. 9. 1943, komandant bataljona.

HOZI Saliha MUSTAFA, ro . 1924, Kotor Varoš, ak, Neopredeljen, u NOB i brigadi od decembra 1942, borac, umro 1983.

HRESCAK IVAN, rod. G. Vreme, Trst, Slovenac, borac, poginuo 25. 6. 1944. kod Smiljeva e.

HRNJICA JUSO, rod. Bugojno, borac, poginuo 21. 1. 1944. kod Ubava a Dola.

HRUSTEMOVIC Paše ASIM, ro . 1928., Zabmjica, Priboj, zemljoradnik, Musliman, u NOB i brigadi od 1. 9. 1943, borac.

HUKIC Valenta MATE, rod. Šibenik, borac.

HULJEVIC PASKO, rod. 1925, Primosten, Šibenik, Hrvat, komandir odeljenja.

HULJIC Ante BORKO, ro . 1925, Jelsa, Hvar, radnik, Hrvat, u NOB od 7. 9. 1943, u brigadi od oktobra 1943, komandir voda.

HULJIC Ante TONKO, rod. 1921, Hvar, radnik, Hrvat, u NOB od 7. 7. 1942, u brigadi od 1. 2. 1943, lan KPJ od 1943, delegat voda.

HULJIC Jurja TONKO, ro . 1921, JeLsa, Hvar, radnik, Hrvat, u NOB od 7. 9. 1943, u brigadi od oktobra 1943, lan KPJ od 1945, delegat voda.

HUSIC RAMO, rod. 1915, Kruzevo, Mostar, Musliman, borac,

NAZLER STEVA, iz Vojvodine, borac.

IFENDIC ABDUL, ro . 1913, Divi , Zvornik, borac.

IGNJATOVIC Save LJUBISA, Sme . Palanka, Srbin, u NOB
j brigadi od oktobra 1944, borac.

IGNJATOVIC MIHAJLO, ro . 1920, V. Krsna, Mladenovac,
zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

IGNJATOVIC MILIVOJ, ro . 1927, Buševac, D. Lapac, Srbin,
u NOB i brigadi od 1944, borac, poginuo 18. 1. 1945. kod Sida.

IGNJATOVIC Svetislava MILOJE, Kotešica, Valjevo, zemljoradnik,
Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

IGNJATOVIC L. MIODRAG, ro . 1925, Draževac, Ub, zemljoradnik,
Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac,

IGNJATOVIC Stanislava MIODRAG, rod. 1925, Rdpanj, Beograd,
zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

IGNJATOVIC Zivka MIODRAG, ro . 1911, Resnik, Beograd,
zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

IGNJATOVIC Pante MOMIR, ro . 1925, Ripanj, Beograd,
zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 10. 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. kod Novak Babske.

IGNJATOVIC Milorada SRE KO, rod. 1921, Leli , Valjevo,
zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

IGNJATOVIC STANKO, rod. 1924, La evci, Kraljevo, Srbin,
u NOB i brigadi od 1944, borac, umro 1945.

IGNJATOVIC VELIMIR, ro . 1908, Debelica, Zaje ar, zemljoradnik,
Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

IGNJIC Boška RISTO, rod. 1914, Buleti , Tesli , radnik, Srbin,
u NOB d brigadi od 29. 12. 1942, borac, poginuo 28. 1. 1943.
kod Teslica.

IGOJEVIC Branka DUŠAN, Adaševci, Sid, Srbin, borac.

ILIBASIC Petra NIKOLA, Karlovac, Srbin, borac.

ILIC Milenka BGGOLJUB, ro . 1913, Uži ka Požega, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

ILI Ilij Božidar, ro . 1914, Vrani , Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 1. 1945, borac poginuo 12. 4. 1945. kod Novak Babske.

ILI Vujadina DOBROSAV, ro . 1919, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 24. 11. 1944, borac.

ILI Petra DRAGAN, ro . 1914, Dabar, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, komandir voda, poginuo 19. 6. 1944. na Vrani i kod Gornjeg Vakufa.

ILI Ljubdsava DRAGOSLAV, ro . 1927, G. Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 21. 11. 1944, borac.

ILI Vladimira DUŠAN, ro . 1921, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, komandir odeljenja.

ILI Petra DUŠAN, ro . 1923, Ripa , Biha , u enik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do juna 1944, harmonikaš 2. bataljona — mitraljezac u KNOJ-u, umro 1983.

ILI DUŠAN, Padani, Knin, Srbin, borac.

ILI Mije IVAN, Poljanice, Virovitica, borac.

ILI Milutina JEZDIMIR, ro . 1921, Tvrdojevac, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB d brigadi od 5. 10. 1944, borac.

ILI Stevana JOVAN, ro . 1926, selo Mladenovac, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB d brigadi od 7. 10. 1944, komandir odeljenja.

ILI Jovana LAZAR, ro . 1927, Zuce, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. kod Novak Babske.

ILIC Adama MILAN, rod. 1920, Zdravinja, Kruševac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 11. 1944, borac.

ILI Mijajla MILAN, rod. 1926, Ameri, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, lan SKOJ-a od 1944, komandir topovskog odeljenja

ILI Milisava MILAN, ro . 1924, Krvavica, Kruševac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 11. 1944, borac.

ILI Svetomira MILAN, ro . 1921, Tvrdojevac, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 10. 1944, borac.

ILI Petra MILE, ro . 1912, Risovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, kandidat za lana KPJ, borac, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

ILI MILIVOJ, ro . 1927, Hum, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

ILI MILOJE, Vukmanovo, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

ILI Božidara MILOVAN, ro . 1925, Zupanjac, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac.

ILI MIODRAG, ro . 1926, Mali Mokri Lug, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

ILI Dragoslava MIOLJUB, ro . 1920, Jaj i, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 9. 1944, komandir odeljenja, umro 1957.

ILI NIKOLA, ro . 1920, Cegrovac, Niš, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

ILI Nikše RADE, ro . 1917, Risovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir odeljenja.

ILI Tihomira RADOMIR, ro . 1918, Parcane, Ralja, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od februara 1945, komandir voda.

ILI Milisava RADOVAN, ro . 1922, Rajkovača, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, komandir odeljenja.

ILI Trifuna SRETEN, ro . 1921, Donji Komoren, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

ILI TOMA, rod. 1919, Vukmanovo, Niš, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

ILI TRIFUN, rod. 1925, Babina Luka, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

ILI Radosava VELIMIR, rod. 1920, Amerii , Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

ILI Milutina VOJMIR, rod. 1925, Tvrdojevac, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 10. 1944, borac.

ILI 2. ZIVKO, rod. 1923, Pridvorica, Lajkovac, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

ILI Miloja ZIVADIN, rod. 1924, Me ulužje, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, komandirodeljenja, umro 1984.

ILI Svetolika 2IVOTA, rod. 1923, Cvetanovac, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 9. 1944, borac, poginuo 2. 10. 1944. kod Úba.

ILI I BUDIMIR, rod. 1925, Gunjevac, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

ILI I DUŠKO, rod. 1922, Kusadak, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

ILIJJI Jovana MILIVOJE, rod. 1927, Hum, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 11. 1944, borac.

ILJAZOVI ILIJAZ, rod. 1913, Ohrid, Musliman, borac.

ILJEVI IVICA, komandirodeljenja.

IMRA ILIJA, rod. 1926, Novi Be ej, borac.

INATAJ Ljudevita LJUDEVIT, Zmajevac, Sombor, borac.

INDI OMER, Gornji Vakuf, borac, poginuo 25. 5. 1943. na Zlatnom Boru.

IN I Ilijе LAZO, rod. 1902, Korjenovo, Klju , zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od januara 1943, borac.

IN I Vu ena MILE, rod. 1909, Bojište, Sanski Most, radnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 20. 8. 1943, lan KPJ od 1945, komandir voda.

IN I Pavia MIRKO, rod. 1919, Lušci Palanka, Sanski Most kova , Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od avgusta 1943, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, lan KPJ od 1943, politički komesar ete, umro 1979.

IN I Ivana MIROSLAVA, rod. 1925, Šolta, Split, radnica, Hrvatica, u NOB od marta 1942, u brigadi od septembra 1943, lan KPJ od 1942, etna bolni arka.

INOTAJ Ljudevita LJUDEVIT, rod. 1924, St. Moravica, Ba - ka Topola, zemljoradnik, Ma ar, u NOB od 20. 10. 1944, u brigadi od 2. 1. 1945, lan SKOJ-a od 1944, komandir odeljenja.

ISAILOVI Periše BRANKO, ro . 1924, Rajinovci, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1943, borac, poginuo 29. 11. 1943. kod Travnika.

ISAILOVI ure EDOMIR, ro . 1924, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 10. 1944, lan KPJ od 1944, komandir voda.

ISAILOVI Periše ILIJA, ro . 1920, Rajinovci, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, lan KPJ od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1946. kao oficir OZNE.

ISAILOVI Periše MARA, ro . 1928, Rajinovci, Biha , domaćica, Srpkinja, u NOB od 1942, i brigadi od 1943, bolni arka.

IVAC MARKO, borac.

IVAN S. PETAR, borac.

IVANI Petra MILE, ro . 1922, Bjelaj, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo juna 1943. na Zeiengori.

IVAN I FRANC, šofer, borac.

IVAN EVI Jovana DANE, rod. 1913, Vrto e, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, poginuo 7. 6. 1943. kod Uzlupa

IVANI Milkana JOVO, rod 1924, Bjelaj, Bosanski Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, lan KPJ od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 10. 10. 1943. kod Zenice.

IVANI Milkana MILAN, rod. 1919, Bjelaj, Bosanski Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, lan KPJ od 1943, u brigadi od oktobra 1944, komandir voda, poginuo 7. 12. 1944. kod Sida.

IVANI Petra MILE, rod. 1922, Busije, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, lan SKOJ-a od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 14. 6. 1943. kod Miljevine.

IVANI Petra PERKA, rod. 1924, Vodenica, Bos. Petrovac, u NOB i brigadi od 1942.

IVANI Vasilija TODOR, Vranj evo, Zvornik, Srbin, komandir odeljenja.

IVANKOV Z. ZLATIBOR, Ripanj, Beograd, Srbin, borac.

IVANOVIC Save ALEKSANDAR, rod. 1927, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. kod Novak Babske.

IVANOVIC Ostoje BORISLAV, ro . 1924, Krivoja, Prijedor, kova , Srbin, u NOB od 14. ,12. 1941, u brigadi od 1943, lan KPJ od 1943, komandir voda, umro 1980.

IVANOVIC BRANISLAV, Ruklade, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

IVANOVI Milije GVOZDEN, ro . 1927, Kora i a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 2. 10. 1944, borac.

IVANOVI Save LJUBICA, ro . 1925, Resnik, Beograd, u e nica, Srpskina, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, bolni arka, poginula 3. 12. 1944. na Fruškoj gori.

IVANOVIC Vladislava MIHAJLO, ro . 1925, Petka, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 9. 1944, lan SKOJ-a od 1944, borac.

IVANOVI Vladislavs MILOJE, rod. 1919, Petka, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, komandir voda.

IVANOVI Milivoja MILUTIN, rod. 1922, Ruklade, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB li brigadi od 5. 10. 1944, borac, umro 1983.

IVANOVI PAVLE, Rusno, Niš, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

IVANOVI Vojislava RADIVOJE, ro . 1925, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

IVANOVI Svetozara RADMILO, ro . 1926, Kora i a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 2. 10. 1944, borac.

IVANOVIC Radojice RADOMIR, ro . 1925, Kora i a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 10. 1944, komandir voda.

IVANOVI Vladimira RADOSLAV, ro . 1923, Zuce, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 20. 4. 1945. kod Pleternice.

IVANOVI Jovana VITOMIR, ro . 1924, Vra evi , Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 9. 1944, lan SKOJ-a od 1944, borac.

IVANOVI Konstantina ZIVAN, ro . 1923, Stubal, Kraljevo, zemljoradnik, Srbio, u NOB i brigadi od 10. 12. 1944, borac.

IVANOVI edomira ZIVKO, ro . 1920, Kora i a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 11. 1944, borac.

IVETI Sime ILIJA, rod. 1923, Crni Lug, Bos. Grahovo, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, lan KPJ od 1945, komandir voda.

IVETI Vukosava NENAD, ro . 1930, Titov Drvar, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 26. 5. 1944, borac.

IVETI STOJANOVI Mile RADOJKA, ro . 1927, Drini , Bos. Petrovac, doma ica, Srpkinja, u NOB od 4. 1. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1944, bolni arka.

IVETI Vukosava SVETOZAR, ro . 1924, Titov Drvar, u emnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, lu brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, rukovodilac SKOJ-a brigade.

IVICA Mile PETAR, Rasti evo, Donji Vakuf, Srbin, borac.

IVICA Makse SLAVKO, ro . 1922, Donja Vakuf, trg. pomočnik, Jugosloven, u NOB od 1942, u brigadi od 15. 8. 1943. do 11. 10. 1944, lan KPJ od 1942, zamenik polit. komesara diviziona.

IVKOVIĆ 2. DIMITRIJE, ro . 1927, Vel. Mokri Lug, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 1. 1945, borac.

IVKOVIĆ Joce MAKSIM, rod. 1901, Drenovac, Podrav. Slavina, Srbin, borac.

IVKOVIĆ MIHAJLO, ro . 1914, B. Rudina, Bihać, Srbin, borac.

IVKOVIĆ NEGOVANA MIJODRAG, ro . 1912, Korača, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, komandir odeljenja.

IVKOVIĆ NEGOVANA MILORAD, ro . 1913, Korača, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, umro 1947.

IVKOVIĆ NAJDAN, ro . 1920, Bagrovac, Niš, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 11. 1944, bolni ar, poginuo 5. 4. 1945. kod Novak Babske.

IVKOVIĆ Momira NEDELJKO, ro . 1924, Murgaš, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

IVKOVIĆ Bogoljuba NENAD, ro . 1922, Murgaš, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac.

IVKOVIĆ STEVO, ro . 1923, Rajići, Vrgin Most, Srbin, borac, poginuo 6. 12. 1944. kod Tovairnika.

IVKOVIĆ SVETISLAV, ro . 1924, Lazarevo, Niš, Srbin, u NOB od 19. 11. 1944, u brigadi od januara 1945, borac, poginuo 5. 4. 1945. kod Novak Babske.

IVOSEVI Petra RADIVOJIE, ro . 1920, Cvijanovi , Slunj, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, komandir odeljenja, umro 1982.

ILI Živote LJUBISAV, ro . 1925, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB d brigadi 13. 10. 1944, borac.

ILI I Živote BOZIDAR, ro . 1913, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, umro 1965.

IGNJATOVIC Vojislava MIHAJLO, ro . 1920, Velika Krsna, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 10. 10. 1944, u brigadi od 15. 1. 1945, borac.

ILI Borisava DRAGOSLAV, ro . 1926, Zaje ar, ak, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, telefonista.

ILI TANASIJE, ro . 1927, Ameri , Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, umro posle rata.

ILI T1HOMIR, ro . 1910, Tulež, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

ISAKOVI VLADIMIR, Ratari, Smederevska Palanka, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 9. 5. 1945. Markuševac — Zagreb.

IVAN I BOGDAN, ro . 1923, Slovena ko Primorje, Slovenc, u NOB od 1943, u brigadi od januara 1944, borac.

IVANOVI Pere IVANKA, ro . 1926, Beograd, ak, Srpskinja, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, ran SKOJ-a od 1945, umrla posle rata.

IVANOVI NEVENKA, Mostar, domaćica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944 do novembra 1944.

IVANOVI PERO, Mostar, službenik, Srbin, u NOB 1 brigadi od 7. 10. 1944, do novembra 1944.

J

JADAKOVI Zdravka PANTELIJA, borac.

JA IMOVI MILOVAN, ro . 1926, Negrišori, Ca ak, Srbin, borac.

JAGLICA Pere BRANKO, ro . 1925, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1945, borac.

JAGLICA ure MILAN, ro . 1919, Prnjavor, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir ete.

JAGODI Svetozara BUDIMIR, borac.

JAJIC Petra SLAVKO, ro . 1927, Subotica, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944, borac.

JAKOVLJEVIC DRAGAN, Tvrdojevac, Ub, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 10. 1944, borac poginuo 12. 4. 1945. kod Novak Bab-ske.

JAKOVLJEVIC Dragoljuba JORDAN, ro . 1923, Murgaš, Ub, kroja , Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, lan SKOJ-a od 1945, borac.

JAKOVLJEVIC LJUBISAV, ro . 1924, Tulež, Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

JAKOVLJEVIC Mihajla MILOŠ, ro . 1924, Kadina Luka, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 9. 1944, komandir voda, umro 1981.

JAKOVLJEVIC M. Nikola, Ub, Srbin ,u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JAKOVLJEVIC RADOMIR, ro . 1919, Retkovci, Vinkovci, Srbin, borac, poginuo 12. 4. 1945. kod Novak Babske.

JAKOVLJEVIC Duška RADOMIR, ro . 1920, Tvrdojevac, Ub, zemljoradnik, Srbiin, u NOB i brigadi od 5. 9. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. kod Novak Babske.

JAKOVLJEVIC Vlade VELIMIR, ro . 1924, Pri evi , Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 9. 1944, komandir odeljenja, poginuo 25. 4. 1945. kod Brzovca u Slavoniji.

JAKOVLJEVIC VOJSLAV, ro . 1926, Murgaš, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 9. 1944, borac.

JAKOVLJEVIC V. 2IVADIN, rod. 1918, Bošnjane, Varvarin, zemljoradnik Srbin, u NOB i brigadi od 17. 11. 1944 god, borac,

JAKOVLJEVIC Momira ZIVAN, ro . 1923, Murgaš, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

JAKSIC Rade DUŠAN, ro . 1924, Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u JNA od 1941, a u brigadi od 22. 8. 1942, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, lan KPJ — 1945, komandir voda.

JAKSIC Miloš LJUBISA, Rogatica, Srbin, komandir voda, poginuo 17. 4. 1945. kod s. Buk (Slavonija).

JAKSIC SLAVKO, Tulare, Valjevo, Srbin, borac, poginuo 12. 10. 1944. kod Mladenovca.

JAKSIC Paje VASO, rod. 1909, Majki Japra, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od februara 1943, borac, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

JALOVIC Stevana JOVAN, ro . 1922, Batina, Beli Manastir, Srbin, u NOB i brigadi od 23. 10. 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

JANACULIAS GIOVANNI, rod. 1921, Progno, Grecia, Italijan, u NOB i brigadi od septembra 1943, borac.

JANATIC URO, borac.

JANDRIC Riste MILORAD, ro . 1925, Kutanja, Donji Vakuf, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943, lan KPJ od 1944, komandir voda.

JANDRIC S. PETAR, ro . 1919, Kr evine, Jajce, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1943, borac.

JANDRIC Karla SLAVKO, Tkon, Biograd n/m, Hrvat, borac.

JANDRIC URO, borac.

JANI RADMILO, ro . 1927, Ropo evo, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB d brigadi od oktobra 1944, borac.

JANKELIC Ndkole DESA, ro . 1924, Vrto e, Titov Drvar, domica, Srpska, u NOB od 9. 4. 1942, u brigadi od 10. 3. 1943 do 25. 5. 1944, lan SKOJ-a od 1942, bolni arka, poginula 25. 5. 1944. u Drvaru.

JANKELI Nikole DOJA, rod. 1926, Vrto e, Titov Drvar, Srpskinja, u NOB od 9. 4. 1942, u brigadi od 10. 3. 1943, lan SKOJ-a od 1942, **bolni arka**.

JANKELI Pere DUŠAN, rod. 1922, Vrto e, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 12. 4. 1943. kod Cajni a.

JANKOVI Radoslava ALEKSANDAR, rod. 1926, Kreka, Tuzla, Srbin, borac.

JANKOVI Milana ALEKSANDAR, rod. 1926, Hum, Niš, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 11. 1944, borac, umro 1952.

JANKOVI Mila ALOJZ, D. Vreme, Trst, Slovenac, borac, poginuo 14. 4. 1944. kod Livna.

JANKOVI Spasoja BOZIDAR, rod. 1920, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo 3. 12. 1944. na Fruškoj gori.

JANKOVI Dragutina EDOMIR, rod. 1926, Kora i a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, borac.

JANKOVI Nikole DRAGO, rod. 1927, Blagaj, Donji Vakuf, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 2. 1943, u brigada od 25. 8. 1943 do 10. 12. 1943, borac.

JANKOVI Ljubisava DRAGOSLAV, rod. 1923, Resnik, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

JANKOVI JANKO, Velika Ivan a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac, poginuo 12. 10. 1944. kod Mladenovca.

JANKOVI Miladina LAZAR, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, komandir odeljenja.

JANKOVI Živote LJUBIŠA, rod. 1925, D. Livadica, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

JANKOVI Vladisava MIHAJLO, rod. 1910, Roga a, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

JANKOVI Milosava MILORAD, ro . 1926, Resnik, Beograd, zemlјoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

JANKOVI Grujice MILORAD, rod. 1919, Kora ica, Mladenovac, zemlјoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo 4. 12. 1944. na Fruškoj gori.

JANKOVI MILOŠAV, ro . 1910, Kusadak, Mladenovac, zemlјoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, etni bolni ar.

JANKOVI Pante MIRKO, ro . 1917, Kora ica, Mladenovac, zemlјoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

JANKOVI Ljubisava RADOJE, ro . 1922, Resnik, Beograd, zemlјoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, bolni ar, poginuo na Sremskom frontu.

JANKOVI Dragutina RADOMIR, ro . 1922, Kora ica, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

JANKOVI Milorada RATKO, ro . 1924, Drlupa, Sopot, zemlјoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo januara 1945. kod Tovarnika.

JANKOVI Živote SAVA, ro . 1927, Veliševac, Ljig, zemlјoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 9. 1944, član KPJ od 1945, komandir voda.

JANKOVI Milana VOJISLAV, rod. 1923, Hum, Niš, zemlјoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 11. 1944, borac, poginuo 25. 12. 1944. kod s. Nijemci.

JANKOVI STANISLAV, rod. 1926, Ven ane, Aran elovac, zemlјoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JANKOVI STOJAN, ro . 1921, Ven ane, Aran elovac, zemlјoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 18. 1. 1945. kod Tovarnika.

JANKOVI Ljubomira ZIVOJIN, ro . 1920, Kora ica, Mladenovac, zemlјoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, umro 1970.

JANKOVI Aleksandra ŽIVOTA, ro . 1916, Kotešica, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

JANJIC Dimitrija SVETOZAR, ro . 1907, Pivnica, Virovitica, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 9. 1944, borac, nestao 8. 12. 1944. kod s. Berak.

JANJIC VELJKO, rod. 1924, Trnava, Ca ak, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 11. 9. 1944, lan SKOJ-a od 1944, lan KPJ od 1945, komandir voda.

JANJIC ure VELJKO, ro . 1924, Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a, borac, poginuo 9. 10. 1943. kod Zenice.

JANJILOVIC OR E, ro . 1921, trg. pomo nik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 12. 1942, borac, poginuo 1943. kod Prozora.

JARAM-TUDIC Jose SLAVKA, ro . 1926, Krpanj, Šibenik, doma ica, Hrvatica, u NOB i brigadi od 23. 10. 1943, borac.

JARAN Muharema BESIM, ro . 1923, Banja Luka, gra . tehni ar, Jugosloven, u NOB i brigadi od 1. 1. 1944, lan KPJ od 1944, borac, — radiotelegrafista.

JARANOVIC Bogosava SINISA, ro . 1926, Roga a, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, komandir odeljenja, poginuo 21. 1. 1945. kod Tovarnika.

JARANOVIC Bogosava TIHOMIR, ro . 1923, Roga a, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac, poginuo decembra 1944. na Fruškoj gori.

JARANOVIC VEMIN, ro . 1921, garbane, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JARI Gavre GAVRO, ro . 1917, Bastasi, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do septembra 1944, lan KPJ od 1942, poginuo 1944. kod Var išta kao komandant bataljona.

JARIC-GRAHOVAC MILKA, rod. 1919, Bastasi, Titov Drvar, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od 1. 1. 1943. do 25. 5. 1944, lan KPJ od 1944, bolni arka.

JARIC Trivuna STEVO, rod. 1919, Bare, Bosanski Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, umro.

JARKOVI STEVO, rod. 1919, Ljig, zemljoradnik, Srbin, borac.

JATAKOVI Svetislava MILOJE, rod. 1920, Gvozdenovi, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac.

JATAKOVI Jovana MILOJKO, rod. 1923, Gvozdenovi, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac, poginuo 23. 1. 1945. kod Tovarnika.

JAVORINA M. VIDA, rod. 1927, Sokolaic, Kula, Srpskinja, u NOB i brigadi od 5. 10. 1944, bolni arka, umrla 5. 1. 1945. u s. eletovci.

JAZBINSKI Stjepana STJEPAN, ro . 1921, Bregana, Samobor, radnik, Hrvat, u NOB li brigadi od 24. 4. 1945, borac.

JEFTI Milutina RADIVOJ, ro . 1913, Osladi, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 2. 1945, borac, poginuo 12. 4. 1945. kod Novak Babske.

JEINOVI M. MILOJKO, borac.

JELACA VLADO, rod. Benakovac, B. Krupa, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, nestao 17. 7. 1943. kod Pra e.

JELER I I. MIRKO rod. Jakovica, Gorica, Slovenac, komandir odeljenja.

JELERCIC VLADIMIR, borac.

JELI Ljubomira DUŠAN, ro . 1911, Zukve, Koceljeva, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 2. 10. 1944, borac, poginuo 25. 4. 1945. kod G. Kova evca.

JELI Vladimira MILORAD, ro . 1926, Rabrovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 10. 12. 1944, u brigadi od 10. 4. 1945, borac.

JELI Sime NIKOLA ro . 1924, B. Petrovac, Srbin, borac, poginuo januara 1943. kod Tesli a.

JELI SLOBODAN rod. 1925, Drlupa, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JELI Stevana STEVO rod. 1913, Krnješa, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 2. 1944, borac, poginuo 8. 12. 1944. kod s. Berka.

JELI VERA, Srpsinja, ref. saniteta u bataljonu.

JELI I ALEKSANDAR rod. 1919, Gunjevac, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 8. 12. 1944. kod s. Berak.

JELI I Sime BRANKO, rod. 1909, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941« u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir voda.

JELI I - OKOVI ur a BOJA, ro . 1924, Vodenica, Bos. Petrovac, domaćica, Srpsinja, u NOB od 1941, u brigadi od 8. 9. 1943, lan KPJ od 1944, delegat voda.

JELI I Nikola BOZIDAR, ro . 1914, Vodenica, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do oktobra 1944, lan KPJ od 1941, zamenik komesara bataljona.

JELI I Milana BU IMIR rod. 1925, Gunjevac, Ub. zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JELI I Jove DMITAR, rod. 1919, Vrto e, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od avgusta 1941, u brigadi od 22. 8. 1942., lan KPJ od 1942, borac, poginuo maja 1943. kod Mojkovca.

JELI I Aima DUŠAN ro . 1918, Koluni , Bos. Petrovac, radnik, Srbin, borac.

JELI I Sime DUŠAN, ro . 1920, Vranovina, Bos. Petrovac, zemljoradnik. Srbin, u NOB d brigadi od 1942, lan SKOJ-a od 1943, poginuo 13. 6. 43. kod Govze.

JELI I Stevana URO, ro . 1920, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir voda.

JELICI Luke JANDRIJA, ro . 1900, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od avgusta 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, do avgusta 1943, ekonom, umro 1971.

JELI I Mile JOVO, ro . 1921, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, lan SKOJ-a od 1943, borac, zarobljen kao ranjenik juna 1943. na Sutjesci i odveden u logor Jasenovac gde je ubijen.

JELI I Jove MARA, ro . 1925, M. Radi , Bos. Krupa, domaćica, Srpskinja, u NOB i brigadi od februara 1943, bolni arka.

JELI I MARICA, ro . 1926, Vodenica, Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, komandir odeljenja.

JELI I Nikole MI O, ro . 1922, Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do maja 1944, lan KPJ od 1943, — komandir ete.

JELI I -BRANICA Nikole MIKA, rod. 1924, Vodenica, Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, referent saniteta bataljona.

JELI I MILIJAN, Gunjevac, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JELI I Mi e NIKOLA, borac.

JELI I Sime NIKOLA, ro . 1920, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od avgusta 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo 4. 1. 1943. kod Teslica.

JELI I Mile PETAR, ro . 1922, Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB d brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, borac.

JELI I Mile RADE, ro . 1920, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 31. 12. 1942, lan KPJ od 1944, komesar baterije.

JELI I Mihajla RADIVOJE, ro . 1925, Gunjevac, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, komandir odeljenja, poginuo 12. 4. 1945. kod Novak Babske.

JELI I Lake SMILJA, rod. 1921, Vodenica, Bos. Petrovac, doma ica, Srpinja.

JELICI SRETEM, Gunjevac, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JELI I Nikole TODOR, rod. 1917, Vrto e, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, komandir voda, poginuo 17. 12. 1943. kod Livna.

JELISAV I Petra VESELIN, rod. 1922, Svileuva, Vladimirci, zemljoradnik, Srbin, u NOB ii brigadi od 18. 9. 1944, borac, poginuo 25. 4. 1945. kod s. Kova evac (Slavonija).

JEMRI STEVO, rod. 1910, Siškovci, Vinkovci, borac.

JEREMI Spasoja BORIVOJE, rod. 1922, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 10. 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

JEREMI Danila CVIJETIN, rod. 1922, Kakmuž, Gra anica, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 9. 1944, lan KPJ od 1945, zamenik polit, komesara ete.

JEREMI DOBRIVOJE, rod. 1924, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

JEREMI Borivojia ILIJA, rod. 1922, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

JEREMI Svetislava JOVAN, rod. 1922, Deguri, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 9. 1944, komandir voda.

JEREMI Borivoja MILADIN, rod. 1926, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, borac.

JEREMI Milana MILUTIN, rod. 1922, elije, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 9. 1944, borac.

JEREMI Dragomira MIODRAG, rod. 1924, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, lan KPJ, komandir odeljenja.

JEREMI MIRKO, rod. 1923, Vranjani, Požega Už, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 4. 8. 1944, borac.

JEREMIC RADOVAN, rod. 1927, Dučići, Ljig, zemljaradnik, Srbin, u NOB i brigada od septembra 1944, borac.

JEREMIC SVETOZAR, rod. 1912, Velika Plana, zemljaradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 4. 12. 1944. kod s. Vizi (Fruška gora).

JEREMIC Ljubomira ZIVAN, rod. 1924, Resnik, Beograd, zemljaradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

JEREMIC ZIVKO, rod. 1924, Drlupa, Sopot, zemljaradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JEREMIC Miloša ZIVKO, rod. 1913, Resnik, Beograd, zemljaradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

JERINIC Petra MIODRAG, rod. 1921, Drlupa, Sopot, zemljaradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 10. 1944, borac.

JERINIC M. ZIVAN, rod. 1914, Paune, Valjevo, zemljaradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

JERINIC Spasoja ZIVKO, rođ. 1924, Drlupa, Sopot, zemljaradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 10. 1944, borac.

JERKOV Ante ANTE, rođ. 1924, Žirje, Šibenik, ribar, Hrvat, u NOB od 2. 9. 1943, u brigadi od 25. 10. 1943. do 18. 1. 1945, lan SKOJ-a od 1942, borac.

JERKOVIC Petra NIKOLA, rod. 1921, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, Srbin, zemljaradnik, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

JEROTI Živote DRAGAN, rođ. 1921, Gvozdenovići, Ub, zemljaradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac, poginuo 20. 4. 1945. kod Pleternice.

JESENSKI Mihajla FRANJO, rođ. 1921, Batina, Osijek, Hrvat, u NOB i brigadi od 23. 12. 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice (nestao u borbi).

JEVIC Steve DUŠAN, rod. 1921, Vranovina, Bos. Petrovac, zemljaradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1943, borac, teško ranjen septembra 1943. kod Sinja i umro u bolnici 10. divizije 15. 12. 1943.

JEVI Ilije MILAN, ro . 1922, Vranovina, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1943, borac, poginuo 3. 11. 1943. kod Travnika.

JEVI ure MIRKO, ro . 1920, Vranoviina, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ, obaveš, tajni oficir bataljona.

JEVI Janka RADE, ro . 1921, Vranovina, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1943, borac, poginuo 12. 6. 1943. na Zelengari.

JEVI Stevana SVETKO, ro . 1913, Vranovina, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, umro 1971.

JEVI Mile TODOR, ro . 1922, Vranovina, Bos. Petrovac, zemljoradnik. Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942 do novembra 1944, lan KPJ od 1944, komandir voda.

JEVI Jove ZDRAVKO, ro . 1920, Vranovina, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, delegat voda, poginuo 22. 9. 1943. kod Sinja.

JEVROSIMOVI Jevrosima VLAŠKO, ro . 1923, Gor. Tesli , zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 29. 12. 1942, borac, poginuo 1. 3. 1943. na pl. Kobili kod Gornjeg Vakufa.

JEVTI Radivoja DUŽAN, ro . 1926, Šuri , Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 8. 1944, borac.

JEVTI Veli ka MILORAD, rod. 1924, elije, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 9. 1944, borac.

JEVTI Milojka MILOVAN, ro . 1927, Popadi , Mionica, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

JEVTI Milivoja MIODRAG, ro . 1927, Bošnjane, Varvarin, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 17. 11. 1944, borac.

JEVTI RATKO, ro . 1914, Sogolj, borac.

JEVTI SLAVKO, ro . 1921, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 10. 12. 1944. kod s. Berak.

JEVTI J. TOMISLAV, 1929, Popadi , Mionica, Srbin, borac.

JEVTI Borisava ŽIVOTA, rod. 1912, Nanište, Niš, Srbin, borac,

JEVTOVI edomira MIODRAG, ro . 1927, Semedraž, G. Milanovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 4. 10. 1944, borac.

JOCI Dimitrija MIRKO, ro . 1925, Leskovik, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB d brigadi od 18. 11. 1944, borac.

JOCI Dušana MOM ILO, ro . 1925, Medulužje, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, lan SKOJ-a od 1945, komandir odeljenja.

JOCI VELISAV, ro . 1925, Bogiša, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

JOGI A. DRAGO, rod. 1915, Titov Drvar, Srbin, borac.

JKOI Alekse AN A, ro . 1924, Vodenica, Bos. Petrovac, doma ica, Srpkinja, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, delegat voda, poginula 4. 9. 1944. s. Dobri Do, na Ravnjoj gori.

JKOI -GRBA Nikole DRAGICA, rod. 1924, Vodenica, Bos. Petrovac, doma ica, Srpkinja, u NOB od 27. 2. 1942, u brigadi od 15. 3. 1943, lan KPJ od 1944, etna bolni arka.

JKOI Luke DRAGO, ro . 1920, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, borac.

JKOI DUŽAN, ro . 1923, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

JKOI Pane UJA, Vodenica, Bos. Petrovac, Srpkinja, borac.

JKOI Tome LJUBA, ro . 1924, Vodenica, Bos. Petrovac, radnica, Srpkinja, u NOB i brigadi od 1942, lan SKOJ-a, etna bolni arka, poginula 8. 12. 1943. s. Potoani kod Livna.

JKOI MILENKO, ro . 1919, Bela Crkva, Srbin, komandir odeljenja.

JKOI Stevana MARKO, ro . 1914, Vodenica, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1941, komandir ete, NARODNI HEROJ — komandant Drvarsko-Petrova kog odreda poginuo 25. 5. 1944. u Drvaru.

JOKI Svetislava SLOBODAN, rod. 1920, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

JOKI Ostoje STEVAN, rod. 1921, G. Vrbljani, Klju, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od januara do avgusta 1943, lan KPJ od 1943, komandir voda.

JOKI ZIVORAD, rod. 1924, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

JOKSIMOVI Radosava BOGOLJUB, rod. 1924, Trnjaci, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

JOKSIMOVI Milorada MILISAV, rod. 1926, Jaj i, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 9. 1944, borac.

JOKSIMOVI MILIVOJ, borac.

JOKSIMOVI Miloja MILORAD, rod. 1920, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

JOKSIMOVI Pante MILORAD, rod. 1928, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, umro 1968.

JOKSIMOVI Milorada SAVA, rod. 1924, Jaj d, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 9. 1944, borac, poginuo aprila 1945. kod Zagreba.

JOKSIMOVI SLOBODAN, rod. 1925, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JOKSIMOVI STRAIL, rod. 1925, Kotešica, Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

JON I Nikole KO A, rod. 1922, Uži ka Požega, u enik, Srbin, u NOB od 7. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941« lan KPJ od 1941, u brigadi od decembra 1942. do septembra 1943, politi ki komesar bataljona.

JORGO EMIL, borac.

JOSIPOVIC Vida NIKOLA, rod. 1911, Rašinovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 14. U. 1942, lan KPJ od 1944, borac.

JOSEVI M. RATKO, ro . 1924., Drlupe, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo 6. 12. 1944. kod Tovarnika.

JOVANCI D. SVETISLAV, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JOVANI Save DUŠAN, ro . 1924, Vedro Polje, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, komandir voda.

JOVANOVI ALEKSANDAR, ro . 1928, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

JOVANOVI Milenka ANA, ro . 1928, Bugojno, doma ica. Srpsinja, u NOB i brigadi od 25. 8. 1943, lan SKOJ-a 1943, bolni arka.

JOVANOVI AN A, ro . 1922, D. Konjuša, Prokuplje, Srpsinja, bolni arka

JOVANOVI Doj e ARAN EL, ro . 190«, Paskašija, Dimitrovgrad, žand. narednik, Bugarin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac, poginuo 17. 1. 1945. kod Tovarnika.

JOVANOVI Dragomira BOGOSAV, rod. 1925, Petka, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac, umro 1967.

JOVANOVI Ljubomira BORISAV, ro . 1920, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

JOVANOVI Mladena BORIVOJE, ro . 1914, Drlupe, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

JOVANOVI BOSKO, ro . 1924, D. Toplica, Lajkovac, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. kod Novak Babske.

JOVANOVI or a BOZIDAR, ro . 1920, Vukmanovo, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

JOVANOVI BOZIDAR, ro . 1923, Prošek, Niš, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

JOVANOVI Veselina BUDIMIR, ro . 1922, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 24. 9 1944, borac.

JOVANOVI DIMITRIJE, ro . 1923, Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 4. 12. 1944. na Fruškoj gori.

JOVANOVI DIMITRIJE, ro . 1923, Novo Selo, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

JOVANOVI Marka DRAGAN, ro . 1924, Beograd, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 10. 1944, komandir voda.

JOVANOVI Zivojina DRAGISA, ro . 1924, Parcane, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 11. 10. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. kod Novak Babske.

JOVANOVI Cvije DRAGO, Bare, Bos. Petrovac, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 15. 5. 1943. kod Bi-jelog Polja.

JOVANOVI Milana DRAGOLJUB, ro . 1914, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

JOVANOVI DRAGOLJUB, ro . 1920, Gadžin Han, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

JOVANOVI DRAGOLJUB, ro . 1905, Ovište, Topola, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, komandir odeljenja.

JOVANOVI DRAGOMIR, ro . 1904, Rožanci, Sopot, zemljoradnik Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JOVANOVI DRAGUTIN, ro . 1926, Nemenikuća, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

JOVANOVI Radomira DRAGUTIN, ro . 1920, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 24. 11. 1944, borac, umro 1967.

JOVANOVI Milosava DUŠAN, ro . 1914, Rabnovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 12. 1944, borac.

JOVANOVI JOVO, ro . 1924, Ve) Ca Plana, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944 borac.

JOVANOVI LJUBICA, Resnik, B^eograd, Srpskinja, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, bolni arka, pog nula 3. 12. 1944. na Fruškoj gori.

JOVANOVI LJUBISA, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JOVANOVI Cedomira MATEJA, rod. 1925, Rautovo, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

JOVANOVI Milosava MILEN, rod. 1919, Zlatari, Aleksandrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 1. 1945, borac.

JOVANOVI MILAN, rod. 1926, Kruševica, Lazarevac, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JOVANOVI Nenada MILAN, rod. 1922, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JOVANOVI MILE, rod. 1926, Ostrovica, Niš, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

JOVANOVI K. MILOJE, rod. 1924, Murgaš, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JOVANOVI MILORAD, rod. 1923, Orahovica, Srbin, borac, poginuo.

JOVANOVI MILORAD, rod. 1922, garbane, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JOVANOVI Stanislava MIOSLAV, rod. 1920, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 21. 11. 1944, lan KPJ od 1945, komandir odeljenja.

JOVANOVI Ljubimira MILOVAN, rod. 1924, Sirogojno, ajetina, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

JOVANOVI MILOŠ, Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

JOVANOVI MILOŠ, rod. 1927, Titovo Užice, ak, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

JOVANOVI MILUTIN, ro . 1926, Glibovac, Smed. Palanka, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JOVANOVI MIODRAG, ro . 1919, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

JOVANOVI MIOMIR, ro . 1908, Vrav evi , Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JOVANOVI MIRKO, ro . 1918, Palaci, Titov Drvar, radnik, Srbin, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir odeljenja.

JOVANOVI Ilije MIRKO, Bara, Bos. Petrovac, Srbin, borac.

JOVANOVI MIROLJUB, ro . 1928, Drenovac, ak, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JOVANOVI Dragoljuba MIROSLAV,- ro . 1924, Ribare, Svrlijig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

JOVANOVI R. MIROSLAV, ro . 1925, Šarbani, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 9. 1944, borac, nestao 18. 1. 1945. kod Šida.

JOVANOVI Petka MLADEN, ro . 1919, Gornji Komren, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

JOVANOVI Marinka MOMIR, ro . 1920, Pepeljevac, Lajkavac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JOVANOVI Milana NIKOLA, ro . 1923, Dublje, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 12. 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

JOVANOVI Radomira OBREN, rod. 1923, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

JOVANOVI PAVLE, rod. 1923, Pucina, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

JOVANOVI Mihaila PERO, ro . 1913, Brekovo, Arilje, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

JOVANOVI Zivorada PETAR, ro . 1921, selo Mladenovac, Mladenovac, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

JOVANOVI D. PETAR, ro . Smed. Palanka, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 9. 12. 1944. kod s. Berak.

JOVANOVI Cedomira RADIVOJ, ro . 1926, Ruklade, Ub, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 10. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. kod Novak Babske.

JOVANOVI Cedomira RADOJKO, ro . 1922, Prnjavor, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

JOVANOVI Tihomira RADOJKO, ro . 1919, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo aprila 1945. kod Banove Jaruge.

JOVANOVI Vladimira RADOMIR, ro . 1920, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, lan KPJ, komandir voda, umro 1982.

JOVANOVI Jovana RADOMIR, rod. 1926, selo Mladenovac, Mladenovac, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, komandir odeljenja, poginuo 5. 4. 1945. kod Novak Babske.

JOVANOVI D. RADOSAV, ro . 1927, G. Katun, Varvarin, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 17. 11. 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

JOVANOVI T. RADOSAV, ro . 1926, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JOVANOVI Marka RELJA, ro . 1928, Beograd, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 10. 1944, borac.

JOVANOVI Veljka RUSIMIR, ro . 1922, D. Komren, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

JOVANOVI Petra SAVA, rod. 1925., Brzi Brod, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac, poginuo aprila 1945. kod Banove Jaruge.

JOVANOVI Božidara SLAVOLJUB, rod. 1919, Parcane, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od januara 1945, borac.

JOVANOVI Obrada SPASOJE, rod. 1925, Sirogojno, Cajetina, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 14. 9. 1944. kod Valjeva.

JOVANOVI SPIRIDON, rod. 1914, Ljubatovica, Bela Palanka, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac

JOVANOVI SRiETEN, ro . 1912, Vranje, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

JOVANOVI SRETEN, ro . 1920, Vukmanovo, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

JOVANOVI STANOJE, ro . 1923, Beograd, Srbija, u NOB i brigadi od 1944, borac, umro 15. 9. 1945. u div. bolnici u Valjevu.

JOVANOVI Raje STOJAN, ro . 1906, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo 23. 1. 1945. kod Sida.

JOVANOVI Jovana SVETISLAV, ro . 1923, Lazarevo Selo, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB li brigadi od 18. 11. 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. kod Novak Babske.

JOVANOVI Stojana SVETOZAR, ro . 1917, Lenovac, Zaje ar, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 12. 1944, borac, poginuo 7. 5. 1945. kod Zagreba.

JOVANOVI Nikole TIHOMIR, rod. 1923, G. Stupanj, Aleksandrovac, stolar, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

JOVANOVI UGLJESA, ro . 1930, Lajkovac, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JOVANOVI Ran eli VASILJKO, ro . 1925, Brzi Brod, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac, poginuo aprila 1945. na Sremskom frontu.

JOVANOVI Borivoja VELJA, rod. 1927, V. Drenovac, Alek-sinac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, bo-rac.

JOVANOVI VESELIN, Šarbanii, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, komandir odeljenja.

JOVANOVI VITOMIR, ro . 1925, Majur, uprija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

JOVANOVI Petra VUKADIN, ro . 1927, Leskovik, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1945, borac.

JOVANOVI Vladimira VUKADIN, ro . 1925, Hum, Niš, rad-nik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, borac.

JOVANOVI Nikole ZLATIBOR, ro . 1924, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, po-ginuo 6. 12. 1944. na Fruškoj gori.

JOVANOVI Stevana ZIVAN, ro . 1919, Beli Potok, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 1. 1945, borac.

JOVANOVI D. ZIVKO, ro . 1924, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, umro 1980.

JOVANOVI ZIVOJIN, ro . 1914, Cagrovac, Niš, zemljorad-nik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

JOVANOVI Milana ZIVOJIN, ro . 1919, Koraica, Mladenovo-vac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

JOVANOVI D. ZIVORAD, Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

JOVANOVI ZIVORAD, ro . 1925, Siljakovac, Barajevo, zemljoradnik, Srbim, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JOVANOVI ZIVORAD, ro . 1923, Venane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JOVANOVI ZIVORAD, ro . 1923, Parcani, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, umro 1982.

JOVANOVI ŽIVOTA, ro . 1916, Kotešica, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JOVETI MILORAD, ro . 1925, Bajmok, Sombor, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

JOVIC Milana BLAGOJE, ro . 1922, Smederevo, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. kod Novak Babske.

JOVIC Nikole BRANISLAV, ro . 1927, Poslon, Ražanj, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 6. 12. 1944, u brigadi od 20. 4. 1945, borac.

JOVIC Stojana DOBRIFO, ro . 1921, Novaioi, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 23. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

JOVIC DRAGOLJUB, ro . 1923, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JOVIC DRAGOMIR, ro . 1923, Bogati , Sabac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JOVIC DRAGOSLAV, ro . 1927, Paukovo, Petrovac na Mlavi, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

JOVIC M. DUŠAN, ro . 1919, Dragni Podovi, Jajce, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od aprila 1943, borac.

JOVIC Stojana JOVICA, ro . 1923, Novaci, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 23. 11. 1944, borac.

JOVIC Mihajla MANOJLO, ro . 1921, Novaci, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 23. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

JOVIC Milana MATEJA, ro . 1920, Novaioi, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 23. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

JOVIC MILIVOJ, ro . 1922, Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

JOVIC Milorada MILOMIR, rod. 1920, Gor. Zleginje, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 23. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

JOVI Mila NIKOLA, nod. 1910, Sipovljani, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 14. 6. 1943. kod Miljevine.

JOVI NIKOLA, rod. 1907, Kakmuž, Građanica, Srbin, bolnjar, umro posle ranjavanja 3. 1. 1945. kod Sida.

JOVI RADE, Krnjeuša, Bos. Petrovac, Srbin, borac, poginuo 13. 6. 1943. kod Foče.

JOVI RADE, rod. 1913, Ravno Rašće, Glina, Srbin, borac.

JOVI RADIVOJE, rod. 1924, Sadilović, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

JOVI SLAVKO, Venjanine, Aranđelovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 12. 10. 1944. kod Mladenovca.

JOVI Zivojina STANKO, rođ. 1920, Koceljeva, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 9. 1944, delegat voda.

JOVI STEVO, Krnjeuša, Bos. Petrovac, Srbin, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

JOVI I Rajka BORISAV, rođ. 1923, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

JOVI I Jovana DUŠAN, rođ. 1916, Zaglavica, Titov Drvar, šumar, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do marta 1943, lan KPJ od 1942, komandir voda.

JOVI I Sime JOVAN, rođ. 1923, Zaglavica, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1. 9. 1941, u brigadi od 1. 3. do 1. 9. 1943, lan KPJ od 1943, borac, komandir ete.

JOVI I Milana MILADIN, rođ. 1915, M. Oujevo, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, poginuo 10. 12. 1944. kod sela Berak.

JOVI I PETAR, Crnjeni, Sinj, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac, poginuo 18. 1. 1945. kod Sida.

JOVI I Ljubisava RADOMIR, rođ. 1921, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigada od 13. 10. 1944, borac.

JOVI I RATKO, Ropo evo, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, komandir odeljenja, poginuo 6. 5. 1945. kod Topolovca.

JOVI I ure STEVO, rod. 1921, M. O ijevo, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 4. 1. 1943. kod Tesli a.

JOVI I D. SVETISLAV, rod. 1919, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

JOZI MILADIN, poru nik, poginuo 23. 1. 1945. kod Tovarnika (K. Salaš).

JOZZA FRANCESCO, Gela, Caltanissetta, Italijan, u NOB i brigadi od septembra 1943, borac.

JUN EVI ALEKSANDAR, borac.

JUR EVI Marjana MIRKO, komandir voda.

JURDANA Darinke BOGDAN, ro . 1920, Zagreb, radnik, Hrvat, u NOB od 1943, lan SKOJ-a od 1939, lan KPJ od 1943, u brigadi od 1943, — delegat voda.

JUREGA ANTE, Tijesno, Šibenik, Hrvat, borac, poginuo 23. 8. 1944. na Palisadu.

JURI -BOSKOVI Petra ZORA, ro . 1926, Biha , u enica, Srpskinja, u NOB od 9. 10. 1942, u brigadi od 1943. do 1944, lan KPJ od 1944, zamenik ref. saniteta brigade.

JURI EV Tome IVAN, -ro . 1920, Vodice, Šibenik, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 8. 7. 1943, u brigadi od 20. 10. 1943, lan KPJ od 1944, komandir ete.

JURISI Dinka MILE, ro . 1915, Šibenik, obu ar, Hrvat, u NOB od 1942, u brigadi od 1943, lan KPJ od 1944, delegat voda.

JURKOVI Ane IVAN, ro . 1926, Slobodna Vast, akovo, stolar, Srbin, u NOB od 1943, lan SKOJ-a od 1943, lan KPJ od 1944, u brigadi od decembra 1943, borac, umro 1970.

JUSUFSPAHI Ale SULEJMAN, ro . 1924, Zanasovi i, Bu gojno, zemljoradnik, Musliman, u NOB i brigadi od 15. 8. 1943, borac, poginuo 25. 5. 1944. u Drvaru.

JUZBASI JOVAN, ro . 1919, Bošnjaci, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

JUZBAŠIC MILENKO, Zrenjanin, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac, poginuo 20. 4. 1945. kod Pleternice.

JAKOVLJEVIC ŽARKO, ak, Jevrej, u NOB od 1942, u brigadi od 1943. do oktobra 1941, agitprop brigade.

JAKŠI Cede ZIVOJIN, rod. 1924, Rajkovača, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 12. 1944, borac, poginuo 22. 1. 1945. Kozji Salaš — Tovairnik.

JANKOVI Živomira JANKO, ro en 1927, Velika Ivanja, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo 12. 10. 1944. kod Mladenovca.

JANKOVI RADOJE, ro . 1923, Vendane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac.

JANKOVI Živka STOJAN, ro . 1921, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo 8. 1. 1945. kod Tovarnika.

JEREMI Vladimira MIODRAG, rod. 1926, Rajkovača, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB li brigadi od 10. 12. 1944, borac.

JOVANOVI DOBRIVOJE, ro . 1926, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 10. 1944, borac.

JOVANOVI DRAGOLJUB, ro . 1921, Ranilovi , Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 11. 1944, borac.

JOVANOVI Ljubomira MIODRAG, ro . 1919, Kora i ca, Mladenovac, student, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac,

JOVANOVI ŽIVOMIR, ro . 1928, Tulež, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, borac.

JOVANOVI Živojina ZIVORAD, ro . 1923, Ven ane, Aran e lovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 4. 10. 1944, borac.

JOVICIC DRAGOLJUB, ro . 1915, Ranilovi , Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB li brigadi od 21. 10. 1944, borac.

JOVANOVI Nikole NIKOLA, ro . 1918, Bosanski Samac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 8. 1944, borac.

K

KABILJAGIC Derviša BEJZA, ro . 1927, Bosanska Krupa, ak, Muslimanka, u NOB od 6. 6. 1942, u brigadi od januara 1943. do oktobra 1944, lan KPJ 1944, referent saniteta brigade.

KACANSKI—PAVLOVIC Lenke VINKA, ro . 1929, Vra evi i, Lajkovac, zemljoradnica, Srpkinja, u NOB od 15. 9. 1944, u brigadi od 15. 9. 1944, etna bolni arka.

KACAR—MILETOVIC Marka DRAGICA, ro . 1923, Pogut, Vareš, radnica, Jugoslovenka, u NOB od 1944, u brigadi od 15. 6. 1944, lan KPJ 1945, referent saniteta bataljona.

KACAR Jovana DRAGO, ro . 1920, Bare, Bos. Petrovac, radnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, zamenik politi kog komesara bataljona.

KACAR Jove DRAGO, ro . 1912, Lastve, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, delegat voda, poginuo 5. 12. 1944. na Fruškoj gori.

KACAR Jovana JOVO, ro . 1924, Bare, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, komandir ete, umro 1962.

KACAR ure PETAR, ro . 1921, Lastve, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u iNOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komesar ete, poginuo 29. 11. 1943. kod Travnika.

KA ARFVI OLGA, ro . 1926, Valjevo, Srpkinja, u NOB od septembra 1944, u brigadi od septembra 1944, vodna bolniarka.

KACAREVIC Radoja RADISAV, ro . 1922, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, umro 1982.

KACAVENDA BORKA, ro . 1925, Bos. Krupa, zemljoradnica, Srpkinja, u NOB od 1942, u brigadi od marta 1943, etna bolni arka, poginula 4. 9. 1943. kod Kupresa.

KA I —BARISI Ante MIHOVIL, rod. 1924, Šu uraj, Hvar, ribar, Hrvat, u NOB od 1. 7. 1943, u brigadi od 1. 9. 1943, borac.

KADI V. ENEZ, ro . 1923, Ljubija, Prijedor, radnik, Musliman, borac.

KADI —DZAFERAGI Hasana FIKRETA, ro . 1927, Ripa , Biha , ak, Muslimanka, u NQB od 4. 11. 1942, u brigadi od januara 1943. do 25. 5. 1944, lan SKOJ-a 1942, referent za higijenu u brigadi.

KAINOVI Vaskrsije BOZIDAR, rod. 1929, Strpcd, Prnjavor, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 24. 10. 1941, u brigadi od 3. 10. 1942. do 28. 5. 1944, lan SKOJ-a 1942, komatndr voda.

KALABA Davida PETAR, roS. 1921, Koluni , Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »-Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do kraja 1944, lan KPJ 1943, komandir ete.

KALAGARI Petra ELMAN, Paskvar, SSSR, Rus, borac, poginuo 25. 5. 1944. kod Glamo a.

KALANJ Milana MIRKO, ro . 1924, Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin.

KALAUS MILE, ro . 1919, Lozovac, Dalmacija.

KALEMBER Nikole URO, ro . 1907, Risovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, borac, poginuo 26. 1. 1943. kod Tesli a.

KALO Sandora ISTVAN, ro . 1923, Novi Be ej, radnik, Maar, u NOB i brigadi od 26. 3. 1945, borac.

KALU EROVI NIKOLA, ro . 1922, Ceklin, Cetinje, Crnogorac.

KAMENICA Milorada LJUBISA, ro . 1920, elije, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 9. 1944, komandir odelenja.

KAMENICA Milivoja MIODRAG, ro . 1923, elije, Lajkovac, zemljoradnik) Srbin, u NOB i brigadi od 15. 9. 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

KAMENKO Davida VASO, rod. 1920, Bastasi, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir ete, umro 1975.

RAMPITELI V. NIKOLA, rod. 1923, Rijeka, podoficir BJV, u NOB od 15. 1. 1942, borac.

KANDI Bogdana EDOMAR, rod. 1922, Rogač, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, ekonom.

KANDIC Bogosava RADOJE, rod. 1925, Rogač, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

KANDI Bogdana T1HOMIR, rođ. 1924, Rogač, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac, umro posle rata.

KANDI Novice ŽNOMIR, rod. 1921, Rogač, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

KANTAR Save DRAGO, rođ. 1920, Risovac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 17. 11. 1943, lan KPJ 1943, komandir baterije.

KANTAR Rade URO, rođ. 1919, Palučići, Martin Brod, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942., komandir voda, poginuo 1. 1. 1944. Banja Luka.

KAPELAN Steve NIKOLA, rođ. 1920, Rašinovac, Bos. Petrovac, radnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, intendant brigade.

KAPELAN Uroša SAVO, rođ. 1924, Rašinovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942. lan SKOJ-a 1943, bolni ar, poginuo jula 1943, kod Sokolca.

KAPETANOVIĆ NIKOLA, Bosanski Novi, Srbin, poginuo 22. 9. 1943. kod Sinja.

KARABUVA PETAR.

KARADZA Rašida SAKIB, rođ. 1915, Karadže, Bugojno, zemljoradnik, Musliman, u NOB od 1. 7. 1943, u brigadi od 20. 8. 1943, zamjenik komesara ete, umro 1950.

KARAKAŠ Mile MILAN, rod. 1910, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do aprila 1943, komandir voda.

KARAKAŠ Dmitra MIRKO, rod. 1920, Tuk Bobija, Sanski Most, radnik, Srbin, u NOB 1942, u brigadi od 20. 8. 1943. do 15. 10. 1943, lan KPJ 1945, komandir voda, umro 1982.

KARAKAŠ Staniše NIKOLA, rod. 1920, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, umro 1969.

KARAKAŠ Vu ena TRIVUN, rod. 1906, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

KARAKAŠ Petra VASO, rod. 1920, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komandir ete, umro 1974.

KARAKOV STEVAN, rod. 1922, Ivanovo, Pan evo, Vojvodina, bolni ar, umro 3. 1. 1945. Ila a — Srem.

KARAMACA SLADOJE, ro . 1921, Vodice, Šibenik, Hrvat, poginuo 12. 9. 1944. kod Uba.

KARANOVIC Vu ena BOSILJKA, ro . 1921, Malo O ijevo, Titov Drvar, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do decembra 1943, etna bolni arka, poginula 17. 12. 1943. kod Šujica.

KARANOVIC Mile BOZIDAR, ro . 1923, Buševi , Donji Lapac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 10. 11. 1942, borac, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

KARANOVIC Janka BRANKO, ro . 1920, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do decembra 1942, lan KPJ 1944, kurir.

KARANOVIC Laze DMITAR, ro . 1922, Boboljusci, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo maja 1943. na Sutjesci.

KARANOVIC Laze DRAGAN, ro . 1923, Boboljusci, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

KARANOVIC ure DUŠAN, rod. 1923, Boboljusci, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 9. 9. 1944, lan KPJ 1943, zamenik komandanta konji kog diviziona.

KARANOVIC Luke DUŠAN, ro . 1917, Boboljusci, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, poginuo juna 1943. Miljevina.

KARANOVIC Pane DUŠAN, ro . 1917, Bravsko, Bas. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do januara 1943, lan KPJ 1943, radiotelegrafista.

KARANOVIC OR E, poginuo 24. 9. 1943. kod Sinja.

KARANOVIC Miloša URO, ro . 1924, Palu ci, Martin Brod, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir ete, poginuo 22. 9. 1943. kod Sinja.

KARANOVIC Stevana URO, ro . 1924, Boboljusci, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 20. 12. 1942. kod Sitnice — Klju .

KARANOVIC Steve URO, ro . 1922, Boboljusci, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, zamenik komandira ete.

KARANOVIC Vu ena GAVRO, ro . 1909, Malo O ijevo, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir odelenja, poginuo 4. 2. 1945. Morovi i — Sremski front.

KARANOVIC GOJKO, zemljoradnik, Srbin, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, umro od zadobijenih rana u Maslovarama 6. 12. 1942.

KARANOVIC Mile GOJKO, ro . 1920, O ijevo, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1945, borac.

KARANOVIC Pere GOJKO, ro . 1923, Gornja Suvaja, Bosanska Krupa, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 23. 6. 1943. do 12. 9. 1943, lan KPJ 1944, pomo nik komesara ete.

KARANOVIC Petra GOJKO, rod. 1910, Boboljusci, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir voda.

KARANOVIC Miše JOVO, rod. 1910, Suvaja, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 15. 10. 1944, u brigadi od 15. 10. 1944, komandir odelenja.

KARANOVIC Milana JOVO, ro . 1922, Boboljusci, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOV od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1945. u Slavoniji.

KARANOVIC Mile MICO, rod. 1916, Boboljusci, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda.

KARANOVIC Ilije MILAN, ro . 1922, Prkosi, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942 do 10. 9. 1943, lan KPJ 1944, komandir ete.

KARANOVIC Rade MILAN, ro . 1917, Boboljusci, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komesar ete.

KARANOVIC Dane MILE, ro . 1924, Boboljusci, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo juna 1943. na Zelengori.

KARANOVIC Rade MILE, ro . 1921, O jeva ke Luke, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, poginuo 14. 4. 1943. kod Livna.

KARANOVIC Vlade MILE, ro . 1926, Kljevci, Sanski Most, ak, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 1943, delegat voda, poginuo 1944.

KARANOVIC Jovana MIOLJKA, ro . 1920, Boboljusci, Titov Drvar, domaćica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, etna bolni arka, poginula marta 1943. kod Prozora.

KARANOVIC ur a NIKOLA, ro . 1911, Velike Stjenjani, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir ete, poginuo aprila 1945. na Pleternici.

KARANOVIC Mile NIKOLA, rod. 1914, Prkosi, Bos. Petrovac, podočicir BJV, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, NARODNI HEROJ, u brigadi od 22. 8. 1942. do avgusta 1943, lan KPJ 1941, komandant divizije.

KARANOVIC Petra NIKOLA, rod. 1914, Krnjeuša, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komandir voda, poginuo avgusta 1943. Bugojno.

KARANOVIC Vu ena NIKOLA, rod. 1915, Malo O ijevo, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOV od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo septembra 1943. kod Sujica.

KARANOVIC Stevana PERO, rod. 1908, Boboljusci, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942.

KARANOVIC Marka RADE, rod. 1919, Boboljusci, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 14. 4. 1944. Livno.

KARANOVIC Nikole RADE, rod. 1922, Krnjeuša, Selište, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komandir odeljenja, poginuo 4. 12. 1944. Fruška gora.

KARANOVIC-KURSAR Kuzme SILVESTRA, ro . 1926, Tribunj, Šibenik, doma ica, Hrvatica, u NOB od 1942, u brigadi od oktobra 1943, lan KPJ 1944, delegat voda.

KARANOVIC Petra SLAVKO, ro . 1920, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo 8. 1. 1943. Tesli .

KARANOVIC Mile SLOBODAN, ro . 1919, Velike Stjenjani, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo marta 1943. kcd Prozora.

KARANOVIC Mile STANKO, ro . 1914, Boboljusci, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komandir etc.

KARANOVIC Ilije STEVO, ro . 1911, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOV od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, referent saniteta bataljona.

KARANOVIC Stanka STEVO, ro . 1923, Boboljusci, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942., borac, pогинуо decembra 1942. Jajce.

KARANOVIC Steve STOJA, ro . 1922, Boboljusci, Titov Drvar, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942. do maja 1944, lan KPJ 1943, etna bolni arka.

KARANOVIC Sime VASO, rod. 1921, O ijeva ke Luke, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, погинуо 1945. na Sremiskom frontu.

KARANOVIC Stevaina VASO, rod. 1913, Boboljusci, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, заменик komandira ete.

KARANOVIC Nikole VID, ro . 1923, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do maja 1944, lan KPJ 1942, delegat voda.

KARANOVIC Uroša VOJIN, rod. 192G, Velike Stjenjani, Bos Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, погинуо 16. 6. 1943. Fo a.

KARDUM JURE, Kistanje, Dalmacija, Hrvat, umro 11. 2. 1944.

KARIC Nikole DRAGUTIN, ro . 1926, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

KARIC Radojice MILISAV, rod. 1925, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

KARIC Jevte MILUTIN, ro . 1921, Markovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, погинуо 18. 10. 1944. Beograd.

KARLICA ZORA, Suva a, Bosanski Novi, zemljoradnica, Srpskinja, погинула 25. 5. 1943. Ze evo Brdo — Fo a.

KARLICIC VERA, rod. 1927, Sjenica, Srpskiinja, vodna bolnica, poginula 9. 12. 1944. Berak — Sremski front.

KAROLJ IMRE, Novi Beograd, borac.

KASTORI BRANKO, rođ. 1918, Kikinda, borac, poginuo 10. 12. 1944. Berak — Sremski front.

KASI NIKOLA, Hrkanovci, Slavonski Brod, poginuo 18. 1. 1945. kod Sida.

KATALO MARTE, Novi Vrbas, Kula, borac, poginuo 20. 4. 1945. Pleternica.

KATANI IVAN, rođ. 1916, Leskovac.

KATI ANKICA, rođ. 1924, Zabljato, Gospic, delegat voda, poginula 18. 1. 1945. kod Sida.

KATI JOVAIN, rođ. 1921, Brzi Brod, Niš, zemljoradnik, Srbin, poginuo 5. 4. 1945. Novak Bapska.

KATINI Milana TOMISLAV, rođ. 1929, Vrvar, Beograd, dak, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

KEBDZIJA STOJAN, rođ. 1926, Petrinja, Srbin, borac.

KECMAN PETAR, rođ. 1923, Zrenjanin, borac.

KECMAN Drage ANA, rođ. 1925, Drinići, Bos. Petrovac, domaćica, Srpskiinja, u brigadi od avgusta 1942, borac.

KECMAN Obrada BLAZO, rođ. 1919, Janjila, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 11. 6. 1943. na Visu kod Fojne.

KECMAN Janka BOGDAN, rođ. 1924, Bukovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, poginuo 10. 4. 1945. Novak Bapska.

KECMAN Vlade BORO, rođ. 1914, Bos. Petrovac, službenik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, do decembra 1942, član KPJ 1941, komesar bataljona, umro 1966.

KECMAN Vlade BORO, ro . 1926, Drini , Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od jula 1943, lan KPJ 1944, omladinski rukovodilac bataljona.

KECMAN Pere BOSA, rod. 1925, Drini , Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 22. 3. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, referent saniteta bataljona.

KECMAN Petra BOSKO, ro . 1920, Titov Drvar, radnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942 do oktobra 1942, lan KPJ 1941, komesar bataljona.

KECMAN Jovana BOZO, ro . 1925, Bravski Vaganac, Bos. Petrovac, zemljoradnik. Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo 8. 1. (1943. kod Tesli a.

KECMAN Rade BOZO, ro . 1918, Smoljana, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir ete, poginuo 7. 12. 1944, Tovarnik — Sremski front.

KECMAN Davida BRANKO, rod. 1922, Rajnovac, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo 14. 6. 1943. Miljevina.

KECMAN Sime BRANKO, ro . 1916, Drini , Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, zamenik komesara ete, poginuo 22. 9. 1943. kod Sinja.

KECMAN Stevana CVIJO, ro . 1924, Bravski Vaganac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir voda.

KECMAN Bogdana DARA, ro . 1927, Drini , Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od marta 1943, lan SKOJ-a 1943, borac, poginula juna 1943. na Sutjesci.

KECMAN Jove DAVID, ro . 1902, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od avgusta 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942 do avgusta 1943, lan KPJ 1944, borac, umro poslije rata.

KECMAN Uroša DESA, rod. 1922, Bukova a, Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od novembra 1942, lan SKOJ-a 1942, etna bolni arka, poginula 9. 6. 1943. Zelengora.

KECMAN ure DRAGO, rod. 1918, Bravski Vaganac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od Septembra 1943, lan KPJ 1943, borac, poginuo 1. 1. 1944. Banja Luka.

KECMAN Jove DRAGO, Drini, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, umro oktobra 1944. u bolnici Beograd.

KECMAN Mihaila DRAGO, rod. 1923, Bukova a, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 16. 9. 1942, u brigadi od 5. 10. 1942. do 20. 11. 1944, lan KPJ 1943, komandir voda.

KECMAN ur a DUŠAN, rod. 1922, Drini, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1341«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, v.d. komesara ete.

KECMAN Mile DUŠAN, ro . 1925, Bukova a, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 2. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942. do 20. 8. 1943, lan KPJ 1943, kurir.

KECMAN Sime DUŠAN, ro . 1927, Bravski Vaganac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo juna 1943. na Zelengori.

KECMAN Mile URO, rod. 1912, Bukova a, Bos. Petrovac, žandarm, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944, borac, umro 1982.

KECMAN Blaže JANKO, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 11. 6. 1943. na Zelengori.

KECMAN ure JOVAN, ro . 1926, Bravski Vaganac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo juna 1943. na Zelengori.

KECMAN Milije JOVICA, ro . 1915, Rajnovac, Biha , radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942 do oktobra 1944, lan KPJ 1942, intendant, umro 1975.

KECMAN Davida KOJO, ro . 1923, Bravski Vaganac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo 8. 1. 1943. Tesli .

KECMAN Nikole KOSTA, rod. 1919, Drini, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, lan KPJ 1942, pomočnik komesara brigadne bolnice.

KECMAN Pere MILOŠ, rod. 1919, Janjila, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, zamjenik komandira ete, poginuo 22. 4. 1945, Pleternica.

KECMAN-MARINKOVIC Todora MIKA, rod. 1926, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od 1943. do decembra 1944, lan KPJ 1943, etna bolni arka.

KECMAN Drage MILAN, rod. 1921, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 22. 11. 1942, lan KPJ 1942, borac.

KECMAN Laze MILAN, rod. 1910, Trnini a Breg, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, etni bolni ar, poginuo 9. 6. 1943. na Zelengori.

KECMAN Steve MILAN, Drini, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, poginuo 17. 7. 1943. Vlasenica.

KECMAN-BANJAC Jovana MILKA, rod. 1925, Bare, Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od 15. 1. 1943. do 1. 11. 1943, lan KPJ 1944, borac.

KECMAN Mile MILKA, rod. 1923, Drini, Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do decembra 1944, lan KPJ 1944, referent saniteta bataljona.

KECMAN Gnjatije MILOŠ, rod. 1910, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 24. 5. 1943. Celebi — Fo a.

KECMAN Mile MILOŠ, rod. 1925, Bravski Vaganac, Bos. Petrovac, ak, Srbin, u NOB od 6. 5. 1942, u brigadi od septembra 1943. do aprila 1944, lan SKOJ-a 1942, borac.

KECMAN Lazara MIRKO, rođ. 1918, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 9. 9. 1943, lan KPJ 1943, komandant bataljona.

KECMAN Mile MIRKO, rod. 1918, Bravski Vaganac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od oktobra 1942. do maja 1944, lan KPJ 1942, intendant divizije, umro 1984.

KECMAN Gojka NE O, rod. 1925, Bravski Vaganac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 11. 7. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komandir voda.

KECMAN ure NIKOLA, rod. 1921, Bravski Vaganac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od septembra 1943. do maja 1944, lan KPJ 1949, borac.

KECMAN Ilije NIKOLA, ro . 1919, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir odeljenja.

KECMAN Luke NIKOLA, ro . 1910, Drini , Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od oktobra 1942, referent sanitet bataljona.

KECMAN Ilije OBRAD, ro . 1921, Drini , Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, borac, poginuo juna 1943. na Ustiprija i.

KECMAN Koste RADE, ro . 1924, Krnja Jela, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 9. 1942, lan KPJ 1942, borac, poginuo 23. 6. 1944. kod Travnika.

KECMAN Laze RADE, ro . 1916, Trnini a Breg, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942.

KECMAN Nikole SMILJA, ro . 1922, Drini , Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od novembra 1942, lan SKOJ-a, borac, poginula 14. 6. 1943. Miljevina.

KECMAN Mi e STEVO, ro . 1924, Drini , Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komesarete.

KECMAN Janka STOJA, ro . 1927, Drini , Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od marta 1942, u brigadi od avgusta 1943. do 1. 10. 1943, lan SKOJ-a 1943, borac.

KECMAN Bogdana SVETKO, rod. 1926, Drini , Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, kurir, poginuo avgusta 1943, Bugojno.

KECMAN Pere TRIVUN, rod. 1919, Bravski Vaganac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo septembra 1942. kod Klju a.

KECMAN Mi e VIDA, rod. 1925, Drini , Bos. Petrovac, domaćica, Srpkinja, u NOB od 1941, u brigadi od novembra 1942, lan SKOJ-a 1941, etna bolni arka, poginula 12. 6. 1943. na Zelengori.

KECMAN-JAGODIC Sime VIDA, rod. 1924, Krnja Jela, Bos. Petrovac, domaćica, Srpkinja, u NOB od 1942, u brigadi od 1942 , lan SKOJ-a 1942, etna bolni arka.

KECMAN Gojka VLADO, rod. 1923, Bravski Vaganac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do maja 1944, lan KPJ 1943, kurir i na školovanju u SSSR-u.

KECMAN Davida ZORA, rod. 1922, Bravski Vaganac, Bos. Petrovac, domaćica, Srpkinja, u NOB od 1942, u brigadi od novembra 1942 , bolni arka, poginula 25. 5. 1943. Ze je Brdo — Fo a.

KEC SELIMA, rod. 1927, Grdijevoi, Fo a, Muslimanka.

KECA Nikole DRAGAN, rod. 1920, Velike Stjenjani, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 9. 6. 1943. na Sutjesci.

KECA Dane DUŠAN, rod. 1924, Velike Stjenjani, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od avgusta 1942, poginuo 1943.

KECA Miloša DUŠAN, rod. 1914, Velike Stjenjani, Biha , radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komandir voda.

KE A Milana URO, rod. 1922, Velike Stjenjani, Biha , radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do oktobra 1944, lan KPJ 1944, komandir voda.

KE A Stevana MI O, rod. 1914, Velike Stjenjani, Biha , radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do decembra 1944, borac.

KECA Milana STEVO, rod. 1924, Velike Stjenjani, Biha , radnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do januara 1945, lan KPJ 1943, komandant diviziona, umro 1976.

KECA urana VLADO, rod. 1920, Velike Stjenjani, Biha , radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, ekonom ete, poginuo oktobra 1942. kod Klju a.

KECA Miloša VOJIN, rod. 1920, Velike Stjenjani, Biha , radnik, Srbin, u NOB od oktobra 1944, od kada i u brigadi, lan KPJ 1945, komandir voda.

KEDACIC JOSIP, rod. 1923, Babina Greda, Vinkovci, Hrvat,

KELECEVIC Pere JOVO, rod. 1924, Vrto e, Titov Drvar, radnik. Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, obaveštajni oficir bataljona, poginuo aprila 1944. kod Livna.

KELECEVIC Vice MILAN, rod. 1920, Vrto e, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942.

KELESTEŠ JOVAN, Sombor, borac.

KENJVASI Janoša JANOŠ, rod. 1925, Zmajevac, Našice, zemljoradnik, Ma ar, u NOB od 20. 10. 1944, u brigadi od 2. 1. 1945, borac.

KERKEZ Slavka BLAGOJE, rod. 1925, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komesar ete, umro 1983.

KERKEZ Jove BOŠKO, ro . 1920, Prkosi, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do juna 1944, lan KPJ 1941, sekretar komiteta za samostalne jedinice Armije.

KERKEZ Dure BOZO, ro . 1920, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin.

KERKEZ-GRUBOR Lake DARA, ro . 1924, Gorjevac, Biha , omladinika, Srpsinja, u NOB od 1941, u brigadi od oktobra 1942.. lan KPJ 1944, etna bolni arka.

KERKEZ ure DUŠAN, rod. 1924, Prkosi, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komesar bataljona.

KERKEZ Sime DUŠAN, rod. 1921, Bjelaj, Bos. Petrovac, radnik, Srbdn, u brigadi od avgusta 1942.

KERKEZ Vasilije URO, rod. 1914, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 28. 8. 1943, lan KPJ 1942, komandir voda i lan sreskog komiteta, umro 1984.

KERKEZ ure GOJKO, rod. 1921, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komandir voda.

KERKEZ Dušana ILIJA, rod. 1924, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942. do decembra 1943, lan KPJ 1943, komandant bataljona.

KERKEZ Ljubomira ILIJA, ro . 1925, Bjelaj, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 4. 1942, u brigadi od 31. 1. do 25. 10. 1944, lan KPJ 1945, borac.

KERKEZ Rade JANKO, ro . 1921, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do decembra 1943, lan KPJ 1942, borac, poginuo decembra 1943. Sitnica — Banja Luka.

KERKEZ Petra JOVO, rod. 1920, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, obaveštajni oficir bataljona, poginuo 6. 5. 1945. kod Zagreba.

KERKEZ Laze KOJCE, rod. 1909, Prkosi, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, ranjen marta 1943. na Makljenu, posle umro u centralnoj bolnici.

[KERKEZ Jove LUKA, ro . 1921, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, lan KPJ 1944, borac, poginuo 6. 12. 1944. kod Tovarnika.

KERKEZ-JELICIC Nikole MARICA, ro . 1926, Vodenica, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od januara 1943, lan KPJ 1944, delegat voda.

KERKEZ Jovana MIHAJILO, rod. 1910, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do avgusta 1943, lan KPJ 1942, komandant Vojnog Podru ja.

KERKEZ Laze MILAN, rod. 1910, Prkosi, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komandir ete, poginuo januara 1943. Tesli .

KERKEZ Save MILANKO, rod. 1922, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942. do 20. 10. 1944, komandir voda.

KERKEZ Jove MILE, rod. 1920, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od avgusta 1942, borac.

KERKEZ-DE JANOVI Nikole MILKA, rod. 1926, selo Drvar, Titov Drvar, omladinka Srpskinja, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 25. 5. 1944, lan KPJ 1944, higijeni ar u brigadnom sanitetu.

KERKEZ Jove MILOŠ, rod. 1923, Skakavac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, do novembra 1944, lan KPJ 1943, komesar diviziona.

KERKEZ Dmitra RADE, ro . 1918, Prkosi, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir voda.

KERKEZ Steve RADE, ro . 1919, Vranovina, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do aprila 1944, lan KPJ 1942, komandir voda.

KERKEZ Dure RATKO, ro . 1918, Prkosi, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir voda.

KERKEZ Stevana STANKO, ro . 1915, Vranovina, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo marta 1944. na Grme u.

KERKEZ Stevana VOJIN, ro . 1920, Rašinovac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir ete.

KESIC Jove BOZO, rod. 1912., Koluni, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ pre rata, borac, poginuo 13. 6. 1943. Govza — Zelengora.

KESIC Vasilije OR E, rod. 1924, Busije — Bjelaj, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, borac, poginuo 16. 5. 1943. kod Mojkovca.

KESIC Nikole JOVO, rod. 1917, Koluni, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, borac.

KESIC ŽARKO, rod. 1925, Bos. Petrovac, ak, Srbin, u NOB od oktobra 1944, u brigadi od oktobra 1944, borac — pisar u eti.

KIS Borda ANDRAS, ro . 1922, Novi Be ej, radnik, Ma ar, u NOB i brigadi od 25. 3. 1945, borac.

KIS MIHAJLO, ro . 1926, Kanjiža, Ma ar, borac.

KITIC Jordana JOVAN, ro . 1921, Brzi Brod, Niš, u NOB od 18. 11. 1944, u brigadi od 20. 12. 1944, borac, poginuo aprila 1945.

KLARIC Marina PETAR, ro . 1910, Coponec — Trilj, Sinj, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 5. 2. 1942, u brigadi od oktobra 1943, borac, umro 1966.

KLAŠNJA MILKA, Gornji Petrovi i, Bosanska Krupa, domica, Srpskinja, poginula 10. 10. 1943. kod Zenice.

KLAVZAR KAREL, ro . 1926, Predvihrah — Crni Vrh, Idrija, zemljoradnik, Slovenac, u NOB od 1943, u brigadi od decembra 1943, borac.

KLEPIC Luke BOSA, ro . 1924, Bare, Bos. Petrovac, radnica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do maja 1944, lan KPJ 1943, borac.

KLEPI Mile BRANKO, ro . 1905, Vrto e, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda.

KLEPIC Luke DRAGAN, ro . 1923, Bare, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do avgusta 1944, lan KPJ 1943, komandir baterije.

KLEPIC RISTO, rod. 1906, Medna, Mrkonji Grad, zemljoradnik, Srbin, poginuo 23. 1. 1945. kod Sida.

KLOBU AR MILAN, Panovice, Pakrac, poginuo 6. 5. 1945. kod Popovca — Hrvatska.

KLJAJIC Stevana BOZO, rod. 1925, Ostružnica, Bos. Krupa, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do februara 1944, lan KPJ 1944., kurir, umro 1979.

KLJAJIC JOJA, rod. 1927, Gornji Petrovim, Bos. Krupa, domaća, Srpskinja, u NOB od avgusta 1942, u brigadi od februara 1943, etna bolni arka, poginula juna 1943. na Sutjesci.

KLJAJIC Rade MILAN, Martin Brod, Titov Drvar, radnik Srbin.

KLJAJIC Ilije RADE, rod. 1909, Bos. Osredci, Titov Drvar, žandarm, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do oktobra 1943, lan KPJ 1942, zamenik komandanta brigade.

KLJAJIC Ilije RATOMIR, rod. 1916, Bos. Osredci, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, poginuo 1944. u Srbiji.

KLJAJIC Ilije UROS, rod. 1920, Bos. Osredci, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, borac, poginuo 8. 6. 1943. na Zelengori.

KEN ELIC Stevana DUŠAN, rod. 1926, Bakši Lug, Našice, fotograf, Srbin, u NOB i brigadi od 19. 11. 1944, fotograf pri štabu brigade.

KNEŽEVIC Stevana AN A, rod. 1919, Skakavac, Bos. Petrovac, radnica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od januara 1943, borac.

KNEŽEVIC ur a BOGDAN, ro . 1913, Krnjeuša, Bos. Petrovac, radnik, Jugoslaven, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. dc maja 1944, lan KPJ 1943, komandant bataljona.

KNEŽEVIC Koste BOSKO, ro 1920, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942.

KNEŽEVI BRANKO, Trnini a Brijeg, Titov Drvar, radnik, Srbin, u brigadi od 22. 8. 1942., borac, pогинуо јуне 1943., Miljevina.

KNEŽEVI BRANKO, Bugojno, погинуо 14. 10. 1943. Travnik.

KNEŽEVI Mile DAKO, rod. 1915, Suvaja, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do aprila 1944, lan KPJ 1942, borac.

KNEŽEVI DANE, Skakavac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942, погинуо 10. 10. 1943. na Zenici.

KNEŽEVI Dane DANE, rod. 1923, Bjelajski Vaganac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od* 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komesar etc.

KNEŽEVI ure DRAGAN, rod. 1922, Mali Cvjetni, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do januara 1945, lan KPJ 1943, komandir voda, погинуо 22. 1. 1945. kod Sida.

KIIEZEVI Mihajila DRAGINJA, rod. 1925, Rađi, Bihać, domaća, Srpskinja, u NOB od decembra 1942, od kada i u brigadi, etna bolni arka, погинула маја 1943. na Sutjesci.

KNEŽEVI Pere DRAGO, rod. 1920, Veliki Cvjetni, Titov Drvar, bogoslov, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. borac, погинуо јула 1943. Pra a.

KNEŽEVI Milana DRAGOLJUB, rod. 1922, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac, погинуо 6. 5. 1945. Vrbovec — Zagreb.

KNEŽEVI Ilije DUŠAN, rod. 1920, Mali Cvjetni, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1943, borac.

KNEŽEVI Ilije DUŠAN, rod. 1921, Kamenica, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, i brigadi od 22. 8. 1942. do јуна 1943, lan KPJ 1941, zamenik komesara bataljona.

KNEŽEVİ Mile DUŠAN, rod. 1928, Mali Cvjetni , Titov Drvar, ak, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od avgusta 1943, lan KPJ 1945, komandir odeljenja.

KNEŽEVİ Mile DUŠAN, ro . 1919, Suvaja, Bos. Petrovac, radnik, Jugosloveai, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od juna 1943. do jula 1944, lan KPJ 1943, pomo nik komesara bataljona.

KNEŽEVİ Save DUŠAN, ro . 1921, Mali Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

KNEŽEVİ Dušana URO, ro . 1923, Skakavac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od avgusta 1942, lan KPJ, komandir vo a.

KNEŽEVİ Nikole URO, ro . 1921, O ijevo, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komandir odeljenja, poginuo 23. 8. 1943. Bugojno.

KNEŽEVİ Obrada URO, ro . 1912, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944.

KNEŽEVİ Save URO, ro . 1921, Skakavac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, borac, poginuo oktobra 1943, Zenica.

KNEŽEVİ Vice URO, ro . 1915, Mali Cvjetni , Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8 1942, etni bolni ar, poginuo 16. 1. 1943. Tesli .

KNEŽEVİ A ima Gojko, ro . 1922, Mali Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komandant bataljona, poginuo 1944, Gorenjska — Slovenija.

KNEŽEVİ Rade GOJKO, ro . 1907, Krnjeuša, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1912, intendant, umro 1977.

KNEŽEVİ Svetozara GRADIMIR, rod. 1924, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

KNEŽEVI Dane ILIJA, rod. 1924, Trubar, Titov Drvar, radnik, Srbin, u; NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942 do maja 1943, borac, poginuo maja 1943. Popov Do — Sandžak.

KNEŽEVI Ilije ILIJA, rod. 1920, Mali Cvjetni, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komesar etc.

KNEŽEVI Miloša ILIJA, rod. 1915, Mali Cvjetni, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

KNEŽEVI Save ILIJA, rod. 1924, Mali Cvjetni, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

KNEŽEVI Luke JELKA, rod. 1920, Trmini a Brijeg, Titov Drvar, domaća, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od februara 1943, borac.

KNEŽEVI Jovana JOVAN, rođ. 1914, Mali Cvjetni, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do decembra 1942, borac.

KNEŽEVI Mile JOVAN, rođ. 1924, Trubar, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, borac, poginuo maja 1943. Ze evo Brdo — Fo a.

KNEŽEVI Pavla JOVAN, rođ. 1914, Mali Cvjetni, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 8. 1. 1943. Tesli .

KNEŽEVI Rade JOVAN, rođ. 1922, Mali Cvjetni, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1945. Sremski front.

KNEŽEVI Todora JOVAN, rod. 1914, Mali Cvjetni, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942.

KNEŽEVI Laze JOVO, rođ. 1913, Prkosi, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, zamjenik komandira etc.

KNEŽEVI Blaže MARKO, rođ. 1929, Mali Cvjetni, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 1. 1. 1944, lan KPJ 1944, borac.

KNEŽEVI Marka MARKO, ro . 1923, Mali Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Jugosloven, u NOE od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 24. 7. 1944, lan KPJ 1943, zamenik komandanta bataljona.

KNEŽEVI Obrada MARKO, rod. 1927., Gornji Stupanji, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, lan KPJ 1945, borac.

KNEŽEVI Pere MARKO, ro . 1922, Suvaja, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od novembra 1942, lan KPJ 1943, komandir vo a, poginuo 4. 12. 1944. Fruška gora.

KNEŽEVI Milana MIHAJLO, rod. 1922, Veliki Cvjetni , Titov Drvar, fotograf, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigad* od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, pomo nik komesara ete, poginuo juna 1943. na Zelengori.

KNEŽEVI ure MIHAJLO, ro . 1924, Mali Cvjetni , Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od januara 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo 4. 1. 1943. Tesli .

KNEŽEVI Dušana MILADEN, rod. 1922, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandant bataljona, poginuo aprila 1945. Široki Brijeg.

KNEŽEVI MILAN, Trubar, zemljoradnik, Srbin, poginuo 18. 10. 1944. Beograd.

KNEŽEVI A ima MILAN, ro . 1914, Mali Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do oktobra 1942, lan KPJ 1942, intendant bolnice.

KNEŽEVI Janka MILAN, ro . 1927, Cvjetni , Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 3. 1942, u brigadi od 1. 1. 1944. do 25. 9. 1944, lan KPJ 1944, borac.

KNEŽEVI Miloša MILAN, ro . 1924, Veliki Cvjetni , Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od septembra 1942, lan SKOJ-a 1943, etni bolni ar, poginuo aprila 1943. kod Cajni a.

KNEŽEVİ Pere MILAN, rod. 1922, Mali Cvjetni , Titov Drvar, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 6. 3. 1943, lan KPJ 1944, borac.

KNEŽEVİ Petra MILAN, rod. 1910, Mali Cvjetni , Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do kraja 1942, bolni ar pri komandi mesta.

KNEŽEVİ PiMpa MILAN, rod. 1919, Veliki Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do decembra 1942, lan KPJ 1944, referent za org. mob. poslove vojnog podru ja.

KNEŽEVİ Sime MILAN, rod. 1922, Veliki Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, delegat voda.

KNEŽEVİ Bogdana MILE, rod. 1924, Velike Stjenjani, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, borac, poginuo 1. 1. 1944. Banja Luka.

KNEŽEVİ Davida MILE, rod. 1921, O igrije, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo 29. 11. 1943. Travnik.

KNEŽEVİ Save MILE, rod. 1911, Skakavac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942, intendant bataljona.

KNEŽEVİ Svetozara MILOŠ, rod. 1926, Beograd, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, lan KPJ 1945, borac.

KNEŽEVİ Davida MIMA, rod. 1926, Drvar selo, Titov Drvar, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, etna bolni arka, poginula juna 1943. Zelen-gora.

KNEŽEVİ Janka MIRKO, rod. 1920, Veliki Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komesar bataljona, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

KNEŽEVİ Mile MOM ILO, rod. 1921, Kulen Vakuf, Biha , radnik, Srbin, u NOB od 1. 8. 1943, u brigadi od 20. 10. 1944, borac.

KNEŽEVİ Pere NIKICA, ro . 1923, Cvjetni , Titov Drvar, ak, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komesar ete, poginuo oktobra ,1943. Livno.

KNEŽEVİ Miloša NIKOLA, ro . 1919, Mali Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB Od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komandant bataljona.

KNEŽEVİ Stevana NIKOLA, rod. 1922, Mali Cvjetni , Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do jula 1944, komandir voda.

KNEZEV Vida NIKOLA, ro . 1914, Bastasi, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

KNEŽEVİ PANTO, Višegrad.

KNEZEV Hristivoja PAVLE, ro . 1920, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 21. 11. 1944, borac.

KNEŽEVİ Milana PERO, ro . 1920, Veliki Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 20. 10. 1944, instruktur agitpropa brigade, lan KPJ 1942.

KNEŽEVİ A ima RADE, ro . 1927, Mali Cvjetni , Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 11. 6. 1942, u brigadi od januara 1944, lan KPJ 1945, kurir štaba brigade.

KNEŽEVİ Dmitra RADE, ro . 1920, Mali Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Subin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, poginuo 1944. Knin.

KNEŽEVİ Jovana RADE, ro . 1911, Mali Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, intendant bataljona.

KNEŽEVİ Koste RADE, ro . 1924, Mali Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od januara 1944, borac.

KNEŽEVİ Mile RADE, rod. 1914, Trubar, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do decembra 1944, lan KPJ 1944, komandir ete.

KNEŽEVI Save RADE, rod. 1916, Mali Cvjetni, Titov Drvar, radnik Jugosloven, u NOB i brigadi od 1. 9. 1944, komandir voda.

KNEŽEVI Sime RADE, rod. 1921, Skakavac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, kandidat za lana KPJ, borac, poginuo 5. 6. 1943, Popov Most — Sutjeska.

KNEŽEVI RADISAV, rod. 1924, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, lan KPJ 1946.

KNEŽEVI Vasilija RADIVOJE, rod. 1921, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac, poginuo 5. 5. 1945. selo Kabal — Slavonija.

KNEŽEVI Dobrivoja RADOSLAV, rod. 1926, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944. u brigadi od aprila 1945, borac.

KNEŽEVI Save SAVO, rod. 1912, Trubar, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od avgusta 1943. do novembra 1944, lan KPJ 1942, komandir baterije.

KNEŽEVI Stevana SAVO, rod. 1901, Mali Cvjetni, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, ekonom bataljona.

KNEŽEVI Miloša SIMO, rod. 1920, Mali Cvjetni, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, borac, poginuo 12. 6. 1943. kod Fo e.

KNEŽEVI Todora SIMO, rod. 1917, Skakavac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 5. 6. 1943. Popov Most — Sutjeska.

KNEŽEVI Marka SLAVKO, rod. 1928, Mali Cvjetni, Titov Drvar, omladinac, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od februara 1943. do jula 1944, lan SKOJ-a 1944, borac.

KNEŽEVU Petra STEVAN, rod. 1912., VeMki Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, intendant bataljona.

KNEŽEVU Dmitra STEVO, rod. 1921, Mali Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do marta 1944, lan KPJ 1944, ekonom u bolnici.

KNEŽEVU ure STEVO, rod. 1918, Mali Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir voda, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

KNEŽEVU Jove STEVO, rod. 1920, Martin Brod, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, borac, poginuo 12. 4. 1943. kod ajni a.

KNEŽEVU Stevana STEVO, ro . 1923, Mali Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8 1942, borac, poginuo 9. 6. 1943. Zelengora.

KNEŽEVU Miloša VELIMIR, ro . 1914, Mali Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1. 7. 1944, lan KPJ 1942, komandant bataljona.

KNEŽEVU Laze VID, rod. 1922, Kamenica, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do novembra 1944, lan KPJ 1942, obaveštajni oficir brigade, umro 1979.

KNEŽEVU Nikole TOMO, rod. 1920, Bjelaj, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

KNEŽEVU Ilije VLADO, ro . 1920, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

KNITEL STEVAN, Jagodnja, Osijek, poginuo 18. 4. 1945. Pleternica.

KOCI T. VUKAŠIN, Vukmanovo, Niš, zemljoradnik, Srbin, poginuo 6. 1. 1945. Komletinci — Sremski front.

KOCI Milorada ŽIVOJIN, rod. 1922, Rujnik, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac, poginuo 18. 1. 1945. Bingula — Sid.

KOSO Antona JANUS, ro . 1922, Zrenjanin, radnik, u NOB i brigadi od 26. 3. 1945, borac, Ma ar.

KOJIC Save MIHAJLO, ro . 1922, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac, poginuo u saobra ajnoj nesre i 1976.

KOJI Cedomira MILOŠAV, ro . 1923, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, borac, poginuo 9. 12. 1944. Berak — Sid.

KOJIC Ljubomira RADISAV, rod. 1926, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, borac, poginuo 9. 12. 1944. Berak — Sid.

KOJIC Miloša TIHOMIR, ro . 1919, Vröin, Grocka, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 6. 12. 1944, u brigadi od januara 1945, borac.

KOJIC Save ŽIVOTA, ro . 1920, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

KOKANOVIC MATIJA, ro . 1919, akovo, borac.

KOKOT Petra ILIJA, ro . 1919, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, poginuo 1956.

KOKOT Mile MIHAJLO, rod. 1916, Gorjevac, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od septembra 1943. do juna 1944, lan KPJ 1944, komandir voda.

KOKOT Petra MILE, rod. 1917, Krnjeuša, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, zamenik komandira ete, poginuo 17. 10. 1944. Beograd.

KOLAREVIC Branka LAZAR, ro . 1913, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. Novak Bapska.

KOLUNDZIJA Sime LAZO, rod. 1925, Cimeše-Bjelaj, Bos. Petrovac, u enik, Srbin, u NOB od <1942, u brigadi od novembra 1942. do maja 1944, lan KPJ 1945, komandir ete.

KOLUNDZIJA MILOS, rod. 1924, Majske Poljane, Glina, zemljoradnik, Srbin.

KOLUNDZIJA NIKOLA, Zagradci, Knin, zemljoradnik, Srbin, poginuo 25. 8. 1944. na Zlatiboru.

KOMARICA SIMO, Mrkonji Grad, Srbin.

KOMAROLI Mirka JOSIP, rod. 1926, Novi Be ej, radnik, u NOB i brigadi od 26. 3. 1945, borac, poginuo 7. 5. 1945. Zagreb.

KONDIC Milana ALEKSA, rod. 1899, Majki Japra, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od januara 1943, lan KPJ 1943, zamenik komandira ete, umro 1981.

KONSTANTINOVIC NIKOLA, rod. 1912, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

KONJAK JOVO, rod. 1924, Kikinda, borac, poginuo 5. 4. 1945. Novak Bapska.

KOPANJA Nikole DRAGINJA, rod. 1922, Stekerovci, Glamo doma ica, Srpskinja, u NOB od 10. 1. 1942, u brigadi od marta 1943. do 1944, lan KPJ 1943, etna bolni arka.

KOPESTINSKI—JEFTENIC Pane JELICA, rod. 1924, Babi i, Jajce, doma ica, Srpskinja, u NOB od 10. 11. 1942, u brigadi od 13. 11. 1942. do 25. 10. 1943, lan KPJ 1943, komandir voda.

KORAC SLAVKO, rod. 1920, Gluma, Požega, zemljoradnik, Srbin, borac.

KORDA Mile DRAGO, rod. 1920, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942.

KORDI —(BUKVIC Blagoje AN A, ro . 1926, Ravno, Ku pres, doma ica, Srpskinja, u NOB od februara 1942, u brigadi od maja 1943. do januara 1944, lan SKOJ-a 1943, etna bolni arka.

KOS ALOJZ, Gabrijel, Novo Mesto, Slovenac, poginuo 1. 6. 1944. Mliništa.

KOSANIC ur a MILOJE, ro . 1927, Vr in, Grocka, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 6. 12. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

KOSANOVI Nikole ALEKSA, ro . 1919, Rašinovac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komandant bataljona, poginuo februara 1945. na Sremskom frontu.

KOSANOVI Nikole JELKA, ro . 1924, Rašinovac, Bos. Petrovac, omladinka, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od oktobra 1942, lan KPJ 1943, referent saniteta bataljona.

KOSTADINOVIC BUDIMIR, ro . 1926, Rujnik, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac.

KOSTADINOVIC Tihomira DOBRIVOJE, ro . 1921, Nemeniku e, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

KOSTADINOVIC Milivoja DRAGOLJUB, ro . 1919, Velika Ivan a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

KOSTADINOVIC Miloja DUŠAN, ro . 1916, Vr in, Grocka, Beograd, komorenorezac, Srbin, u NOB od 6. 12. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

KOSTADINOVIC GOLUB, ro . 1927, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik. Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

KOSTADINOVIC Filimana JOVAN, ro . 1921, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

KOSTADINOVIC LJUBAN, Velika Zuljevica, Bosanski Novi, zemljoradnik, Srbin, poginuo 23. 6. 1944. Travnik.

KOSTADINOVIC MIRKO, Bosanski Novi, zemljoradnik, Srbin, poginuo 2. 10. 1943. Livno.

KOSTIC Dragoljuba BORISAV, ro . 1924, Ripanj, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, lan SKOJ-a 1945, borac.

KOSTIC BOZIDAR, ro . 1926, Cecine, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac.

KOSTIC Marka BOZIDAR, ro . 1927, Prva Kutina, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 18. 11. 1944, u brigadi od marta 1945, borac.

KOSTI DRAGISA, rod. 1924., Mr i i, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

KOSTIC Blagoje DRAGOLJUB, rod. 1920, Gornja Stopanja, Leskovac, kroja , Srbin, u NOB od 18. 11. 1944, u brigadi od decembra 1944, brigadni kroja .

KOSTIC GOJKO, rod. 1913, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

KOSTI Rajka GOJKO, rod. 1924, Donji Banjani, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 9. 1944, borac.

KOSTI Radosava JOVAN, rod. 1925, Vitanovac, Kruševac, koritar, Srbin, u NOB od avgusta 1944, u brigadi od novembra 1944, borac, umro 8. 5. 1945. u Zagreba koj bolnici.

KOSTI STOJAN, rod. 1915, Javoranj, Dvor na Uni, Srbin, borac.

KOSTI Blagoje STOJAN, rod. 1926, Brzi Brod, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 18. 11. 1944, u brigadi od 20. 12. 1944, borac, poginuo marta 1945. na Sremskom frontu.

KOSTI SVETOMIR, rod. 1921, Trupale, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac.

KOSTUROVI S. PRODAN, Ub, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo januara 1945. Sid.

KOSMI OMO, rod. 1924, Volari, Sipovo, Jajce, zemljoradnik, Musliman, u NOB i brigadi od 15. 5. 1943, lan KPJ 1943, borac.

KOSPI Luke BRANKO, rod. 1915, Sipovljani, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir odeljenja.

KOSPI Paje UJA, rod. 1919, Sipovljani, Titov Drvar, domaćica, Srpskinja, u NOB od 10. 3. 1942, u brigadi od marta 1943. do oktobra 1944, lan KPJ 1944, etna bolni arka.

KOSPI Luke URO, rod. 1918, Sipovljani, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, do 20. 10. 1944, lan KPJ 1942, komandant bataljona.

KOŠPIC Paje MARA, rod. 1918, Sipovljani, Titov Drvar, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od maja 1943. do septembra 1944, lan KPJ 1942, zamenik referenta saniteta prate eg bataljona VS.

iKOSPI Luke SMILJA, rod. 1922, Sipovljani, Titov Drvar, doma ica, Srpskinja, u NOB i brigadi od avgusta 1942, borac.

KOTUR BOSKO, rod. 1920, Zemun, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

KOVA MARIJA, rod. 1923, Beograd, radnica, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginula 9. 12. 1944. Berak — Sremski front.

KOVA EV MILOŠ, rod. 1921, Vranjevo, Novi Be ej, borac.

KOVACEVIC-POPOVIC Milana ANKA, rod. 1923, Utolica, Hrvatska Kostajnica, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od 20. 10. 1944, lan KPJ 1944, borac.

KOVACEVIC-KRTINI Petra BOSILJKA, rod. 1924, Medeno Polje, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od marta 1943, lan SKOJ-a 1942, etna bolni arka.

KOVACEVIC Mile BOSKO, rod. 1921, Veliki Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir voda, poginuo 15. 6. 1943. kod Praeće

KOVACEVIC BOZO, Slavonska Požega, borac.

KOVACEVIC Marka BOZO, ro . 1912, Gorjevac, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od marta 1943. do 20. 5. 1944, borac.

KOVACEVIC Nikole BOZO, ro . 1920, Prkosi, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do aprila 1944, lan KPJ 1943, komandir tenka, umro 1976.

KOVACEVIC BRANISLAV, ro . 1911, Beograd, Srbin, u NOB i u brigadi od oktobra 1944, borac.

KOVACEVIC Ilije CEDO, rod. 1924, Rašinovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, delegat voda, poginuo januara 1943. Tesli .

KOVACEVIC Jove DRAGICA, rod. 1924, Lastve, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, etna bolni arka, poginula 14. 4. 1944. kod Livna.

KOVACEVIC Pere DRAGO, rod. 1921, Veliki Cvjetni, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, delegat voda, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

KOVACEVIC Mihaila OR E, rod. 1922, Vukovar, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 9. 1944, borac.

KOVACEVIC Dmitra URA, rod. 1912, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir voda, poginuo 23. 8. 1944. na Palisadu.

KOVACEVIC Koje URA, rod. 1924, Smoljana, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 10. 1942, u brigadi od januara 1943. do marta 1944, lan KPJ 1945, borac.

KOVACEVIC Mile URAN, rod. 1916, Bukova a, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941, NARODNI HEROJ, u brigadi od oktobra 1942. do decembra 1944, lan KPJ 1942, komandant bataljona i na školovanju u SSSR-u.

KOVACEVIC Koje URO, rod. 1924, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo juna 1943, na Zelengori.

KOVACEVIC Pere ILIJA, rod. 1899, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od avgusta 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, kuvar, umro 1970.

KOVACEVIC Pere JOVICA, Titov Drvar, radnik, Srbin, poginuo kod Livna.

KOVACEVIC Jove LAZO, rod. 1918, Pe i, Klju, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od avgusta 1942. do 9. 10. 1943, borac, poginuo 9. 10. 1943. kod Travnika.

KOVACEVIC-RIJAVEC Mile MARA, rod. 1921, Drini, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od juna 1942, u brigadi od 22. 8. 1942. do oktobra 1943, lan KPJ 1942, etna bolni arka i u bolnici Jajce.

KOVACEVIC-RA ENOVIC Nikole MARIJA, ro . 1923, Prkosi, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od avgusta 1943, lan KPJ 1944, bataljonski higijend ar, umrla 1949.

KOVACEVIC Pave MATO, ro . 1923, Petkovci, Vinkovci, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 1944, borac.

KOVACEVIC ure MICO, ro . 1922, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir voda, poginuo 22. 1. 1945. Berkasovo — Sid.

KOVACEVIC ure MIKA, ro . 1924, Bravski Vaganac, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginula 23. 1. 1943. Tesli .

KOVACEVIC Jove MILAN, ro . 1923, Bravski Vaganac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942, borac.

KOVACEVIC Milice MILAN, ro . 1924, Veliki Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, etni bolni ar, poginuo 12. 4. 1943. Ifsar — Cajni e.

KOVACEVIC Miloša MILAN, ro . 1918, Veliki Cvjetni , Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

KOVACEVIC Milana MILE, ro . 1915, Skakavac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komesar etc.

KOVACEVIC MILISAV, ro . 1915, Zavidovi i — Silopoljski, zemljoradnik, Srbin, borac.

KOVACEVIC Milkana MILOŠ, ro . 1921, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od oktobra 1942, lan SKOJ-a 1943, borac, poginuo juna 1943. na Zelengori.

KOVACEVIC Nikole MILOŠ, ro . 1921, Bukova a, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do avgusta 1944, lan KPJ 1944, komandir voda.

KOVACEVIC Pere NIKOLA, ro . 1911, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir odeljenja, umro kao ranjenik u Centralnoj bolnici juna 1943.

KOVACEVIC Vice NIKOLA, ro . 1922, Bravski Vaganac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1943, borac, pогинуо 27. 6. 1944. Podorošac — Konjic.

KOVACEVIC PETAR, Busije, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, pогинуо 14. 4. 1944. Livno.

KOVACEVIC ure RADE, rod. 1922, Bjelaj, Bos. Petrov:^{5!?}, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komesar etc.

KOVACEVIC Borisava RADOMIR, ro . 1920, Pleš, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 11. 1944, komandir odeljenja, pогинуо 7. 5. 1945. Vrbovec — Zagreb.

KOVACEVIC Vice SIMO, rod. 1916, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. do decembra 1942, lan KPJ 1944, komandir voda.

KOVACEVIC-STOJANOVIC SLAVKA, ro . 1926, Drini , Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 25. 5. 1942, u brigadi od januara 1943. do 5. 8. 1944, lan KPJ 1943, borac.

KOVACEVIC Milorada SREDOJE, ro . 1924, Kumane, Novi Bečej, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, pогинуо 12. 4. 1945. Novak Bapska.

KOVACEVIC STEVAN, ro . 1913, Pritoka Biha , zemljoradnik, Srbin, borac.

KOVACEVIC Steve STEVO, Zrinska Topola, Bjelovar, borac.

KOVACEVIC TRIVUN, ro . 1917, Kostiljci, Bosanski Novi, zemljoradnik, Srbin, borac, pогинуо 18. 1. 1945. kod Sida.

KOVACEVIC Mile TRIVUNA, ro . 1925, Bosanski Milanovac, Sanski Most, domaćica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od 17. 11. 1942, lan KPJ 1943, borac, umrla od zadobijenih rana u Centralnoj bolnici 10. 6. 1943.

KOVACEVIC Riste VASO, rod. 1906, Blažuj — Ilidža, Sarajevo, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943, borac, umro posle rata.

KOVACEVIC VID, rod. 1914, Pritoka, Bihać, zemljoradnik, Srbin, borac.

KOVAČEVIC Milana VLADO, rod. 1920, Drinić, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, borac, poginuo avgusta 1944. Palisad.

KOVACEVIC Veljka ŽARKO, rod. 1925, Bravski Vaganac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo juna 1944. Bradina — Konjic.

KOVRLIJA Milana SLAVKO, rod. 1922, Bosansko Grahovo, trgovac i pomočnik, Jugosloven, u NOB od 16. 5. 1942, u brigadi od novembra 1943, borac.

KOZARAC Mile MIRKO, rođen 1923, Brekinje, Bosanska Bubića, radnik, Jugosloven, u NOB od 19. 11. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 5. 9. 1942. do 9. 9. 1943, lan KPJ 1943, zamenik komandanta bataljona.

KOZINA Ivana MARIJAN, rođena 1922, Veli i, Sinj, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 2. 9. 1943, u brigadi od 12. 9. 1943. do avgusta 1944, lan KPJ 1944, komandir voda.

KOZOMORA NEBO, rođena 1924, Glamoč, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1943, u brigadi od januara 1944, borac.

KRAJCER ALEKSA, Ratkovo, Ključ, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 23. 3. 1943. Gornji Vakuf.

KRAJINA Nike BORBE, rođena 1925, Slatina, Donji Vakuf, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943, lan SKOJ-a 1944, komandir voda.

KRAINOV-SANTRAC Bure DEVA, rođena 1928, Risovac, Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 4. 11. 1942, od kada i u brigadi, lan SKOJ-a 1944, etna bolni arka.

KRAJINOVIC Dane ILIJA, rođena 1920, Suvaja, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941., u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, obaveštajni oficir brigade, poginuo 8. 9. 1944. Jelova Gora — Titovo Užice.

KRAJINOVIC Stipe MARKO, rod. 1925., Ostrožnica, Fojnica, radnik, Hrvat, u NOB od 5. 7. 1943, u brigadi od 10. 6. 1944, komandir odjeljenja.

KRAJINOVI Nikole MILUTIN, rod. 1906, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo januara 1943. Tesli .

KRALJ Vida BOJAN, rod. 1908, Prekaja, Titov Drvar, radnik, Jugosloven, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

KRALJ Milana DAVID, rod. 1904, Prekaja, Titov Drvar, radnik, Jugosloven, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, intendant Komande mesta.

KRANJC Tome IVAN, rod. 1923, Zlarin, Šibenik, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 5. 8. 1943, u brigadi od septembra 1943, lan KPJ 1944, komandant diviziona.

KRANTIC Muje HUSEIN, rod. 1914, Humi i, Klju , zemljoradnik, Musliman, u NOB i u brigadi od marta 1945, borac.

KR MAR BOGOLJUB, borac ete za vezu.

KR MAR Dure GOJKO, rod. 1922, Krnjeuša, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, do 15. 3. 1945, lan KPJ 1942, komandir ete.

KR MAR Stojana ILIJA, rod. 1920, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, delegat voda, poginuo 13. 6. 1943. na Sutjesci.

KR MAR Stojana KOŠTA, rod. 1924, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od maja 1943, lan KPJ 1943, komandir ete, umro 1950.

KR MAR Bože MICO, rod. 1924, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942, borac.

KR MAR Luke MICO, rod. 1920, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942, borac.

KR MAR MILAN, Zastraziš e, Hvar, borac, poginuo 14. 4. 1944. Livno.

KR MAR Trivuna STOJAN, ro . 1926, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od januara 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komandir voda.

KREMEC LJUDEVIT, Kanjiža, Ma ar, borac.

KRESOJA Gojka MILAN, rod. 1922, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. lan KPJ 1943, borac, poginuo 31. 8. 1943. Turbe — Travnik.

KRESOJA Jovana PETAR, rod. 1921, Rajnovac, Biha , zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, do 23. 3. 1945, lan KPJ 1944, zamenik komandanta bataljona.

KRESOJA Nikole PETAR, ro . 1917, Prkosi, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od maja 1943. do maja 1944, lan KPJ 1942, komandir ete.

KRESOJA Marka SAKO, ro . 1920, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 28. 1. 1942, u brigadi od avgusta 1943. do septembra 1944, lan KPJ 1945, oficir OZN-e.

KRESOJEVIC MILOVAN, Drenovo, Zlatibor, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od avgusta 1944, borac, poginuo 12. 10. 1944. kod Mladenovca.

KRICKOVIC Tome JANKO, ro . 1926, Mede e Brdo, Klju , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 8. 1942, u brigadi od 5. 11. 1943, komandir voda.

KRIŠIĆ ANTON, Majoš, akovo, borac, poginuo 30. 10. 1943. kod Travnika.

KRISTOV ANTON, ro . 1926, Sv. Hibert, Kikinda, Ma ar, borac.

KRIVOSLJA Mirka NIKOLA, ro . 1919, Kop i , Bugojno, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 20. 8. 1943, u brigadi od 20. 8. 1943. do 1. 1. 1944, borac, umro 1957.

KRIZANIN LOVRE, Ljubun i , Livno, Hrvat, borac, poginuo 28. 9. 1943, kod Sinja.

KRLIZI DRAGUTIN, Murter, Šibenik, borac, poginuo 2. 1. 1944. Banja Luka.

KRLJAR Milivoja DRAGI , ro . 1914, Gra ac, Vrnja ka Banja, radnik, Srbin, u NOB od 16. 12. 1944, u brigadi od maja 1945, borac.

KRNĐIJA JOVE MILOŠ, ro . 1925, Šumnjaci, Glamo , zemljoradnik, Srbin, u NOB 1943, u brigadi od januara 1944, borac.

KRNETA urana UJA, ro . 1922, Sipovljani, Titov Drvar, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, etna bolni arka, poginula 23. 8. 1943. Bugojno.

KRNETA-GRUBOR Nikole JELA, ro . 1925, Trnini a Brijeg, Titov Drvar, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od maja 1943, lan KPJ 1944, borac.

KRNETA MIHAJLO, ro . 1920, Marini, Prijedor, zemljoradnik, Srbin, borac.

KRNETA Sime SAVA, ro . 1913, Prijedor, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 1. 1943, u brigadi od 20. 3. 1943, etna bolni arka.

KRNETA SLAVKO, ro . 1912, Bosansko Grahovo, zemljoradnik, Srbin, borac.

KRNI MARJAN, ro . 1916, Jakovac, Dobojski, radnik, Hrvat, komandir voda, poginuo 19. 10. 1944. Beograd.

KRNI Ivana STIPE, ro . 1926, Konjovrate, Šibenik, radnik, Jugosloven, u NOB od 1. 10. 1942, u brigadi od oktobra 1943, lan KPJ 1943, borac.

KRPI Milenka RADIVOJE, ro . 1919, Gornje Zleginje, Aleksandrovac, radnik, Srbin, u NOB od 23. 6. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac, poginuo 8. 5. 1945. Zelina — Zagreb.

KRPI Milinka ZIVADIN, ro . 1922, Gornje Zleginje, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 23. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

KRSMANOVI Save OBRAD, ro . 1920, Markovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

KRSMANOVIC Milije ZIVOJIN, ro . 1908, Markovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, umro posle rata.

KRSTAJI Stojadina LJUBOMIR, rod. 1921, Klašni , Mionica, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 9. 1944, borac.

KRSTANOVI Ilije ILIJA, rod. 1914, Rašinovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942.

KRSTANOVI Jove JOVANKA, ro . 1924, Cipuli , Bugojno, domaćica, Srpkinja, u NOB od 20. 8. 1943, u brigadi od 20. 8. 1943. do 9. 9. 1944, bolni arka u bolnici divizije.

KRSTI Tome ALEKSANDAR, ro . 1926, Dašnica, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 20. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

KRSTI Petra ANDRIJA, ro . 1911, Beograd, službenik, Srbin, u NOB od oktobra 1944, u brigadi od oktobra 1944, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

KRSTI Jovana BORIVOJE, ro . 1927, Hum, Ndš, radnik, Srbin, u NOB od 18. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

KRSTI Filipa CVETAN, ro . 1920, Prošek, Niš, radnik, Srbin, u NOB od 16. 11. 1944, od kada i u brigadi, borac.

KRSTI V. CEDOMIR, ro . 1922, Gadžin Han, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac.

KRSTI DRAGOSLAV, ro . 1914, Novo Selo, Veliko Orašje, zemljoradnik, Srbin, borac.

KRSTI MILE, ro . 1928, Beograd, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

KRSTI Dragi a MIODRAG, ro . 1924, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

KRSTI MOMIR. rod. 1912, Sitarci, Podgorski, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

KRSTI M. RADOVAN, ro . 1926, Donji Lajkovac, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo u poteri bande 9. 9. 1945.

KRSTI SVETISLAV, ro . 1926, Koprivnica, Gadžin Han, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac.

KRSTOVIC STANISLAV, ro . 1924, Cibutkovica, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac, umro 1950.

KRSTULOVIC Ante VLADO, rod. 1927, Zagreb, u enik, Hrvat, u NOB od 1942, u brigadi od maja 1944, lan KPJ 1942, pri bolnici divizije.

KRSTINIC Petra BOSA, ro . 1926, Medeno Polje, Bos. Petrovac, doma ica, Srpkinja, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do aprila 1944, lan KPJ 1943, bolni arka u Korpusu.

KRUŠNI M. MILAN, Vra ar, Beograd, borac.

KVEDER Dragotina MARJAN, ro . 1918, Sentjur, Celje, student medicine, Slovenac, u NOB od 12. 5. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942. do maja 1943, lan KPJ 1942, referent saniteta divizije.

KVRGIC Sime MIRKO, ro . 1919, Vagan, Sipovo, Jajce, zemljoradnik, Srbin, u NOB od avgusta 1941, u brigadi od avgusta 1943. do aprila 1944, borac.

KUBURIC Dušana BRANKO, ro . 1924, Janjila, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi od avgusta 1942, borac.

KUBURIC Miile BRANKO, ro . 1924, Drini , Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od septembra 1943. do aprila 1945, lan KPJ 1944, komandir radionice u batajonu veze.

KUBURIC Mile DMITAR, ro . 1914, Janjila, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do oktobra 1944, lan KPJ 1942, zamenik komandanta brigade.

KUBURIC Pere JELA, ro . 1928, Janjila, Bos. Petrovac, domica, Srpkinja, u NOB od 1942, u brigadi od avgusta 1942, do juna 1944, bolni arka i pozadinski radnik na terenu.

KUBURIC Steve JOVICA, rod. 1921, Bjelaj, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942 do avgusta 1943, lan KPJ 1943, komesar etc.

KUBURIC Todora LAZO, rod. 1925, Janjila, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo 19. 6. 1943, na Sutjesci.

KUBURIC Pere MILORAD, rod. 1929, Janjila, Bos. Petrovac, dak, Srbin, u NOB i brigadi od januara 1943, lan SKOJ-a 1944, kurir.

KUC Davida NIKOLA, rod. 1924, Novo Selo, Pe, zemljoradnik, Crnogorac, u NOB od 18. 11. 1944, u brigadi od marta 1945, komandir odelenja.

KUCAN Anela VIKTOR, ro. 1917, Ferdinandovac, ur evac, grafi ki radnik, Hrvat, u NOB od 1941, u brigadi od 8. 4. 1943. do oktobra 1944, lan KPJ 1942, komesar brigade.

KUJEVASO JOVAN, ro. 1923, Zmajevac, Batina, Vukovar, borac.

KUJUNDZIC MILOŠ, ro. 1925, Podbrani, Bos. Kostajnica, zemljoradnik, Srbin, borac.

KUKOLJ Milana ALEKSANDAR, ro. 1929, Risovac, Bos. Petrovac, ak, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1943, borac, poginuo 18. 6. 1943. Pra a.

KUKOLJ Mihajlo DMITAR, ro. 1900, Bastasi, Titov Drvar, radnik, Srbin, borac, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942.

KUKOLJ Laze GOJKO, ro. 1912, Bastasi, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1944. kod Titova Drvara.

KUKOLJ Milana LAZO, rod. 1921, Jelašinovci, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 20. 8. 1943. do 15. 10. 1943, lan KPJ 1945, etni bolni ar.

KUKOLJ Milana MARKO, ro. 1924, Risovac, Bos. Petrovac, ak, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, omladinski rukovodilac etc, poginuo 18. 6. 1943. Pra a.

KUKOLJ Steve MILAN, rod. 1909, Tuk Bobija, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od jula do septembra 1943, lan KPJ 1943, komandir relejne stanice Podru ja.

KUKOLJ Milana MOM ILO, rod. 1926, Risovac, Bas. Petrovac, ak, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942. do aprila 1944, lan KPJ 1944, borac, poginuo 1957. kao pilot.

KUKOLJ Nikole NEVENKA, rod. 1924, Tuk Bobija, Sanski Most, doma ica, Srpkinja, u NOB od 1942, u brigadi od januara 1943, lan KPJ 1945, etma bolni arka.

KUKOLJ Stevana OBRAD, ro . 1920, Tuk Bobija, Sanski Most, šumar, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 20. avgusta do 20. oktobra 1943, lan KPJ 1943, komandir voda, umro 1975.

KUKOLJ Vida STEVAN, rod. 1901, Bastasi, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

KUKOLJ Joje STOJAN, ro . 1912, Jelašinovci, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 1 marta do 15 juna 1944, lan KPJ 1943, komandir voda, umro 1965.

KUKOLJ Nikole VLADIMIR, ro . 1923, Bastasi, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do 20. 10. 1944, lan KPJ 1943, komesar baterije.

KULENOVIC Sulejmana AHMET, rod. 1923, Klju , ak, Musliman, u NOB od jula 1942, u brigadi od septembra 1942. do oktobra 1944, lan KPJ 1944, komesar ete.

KULENOVIC Derviša BESIMA, ro . 1921, Bosanski Petrovac, ak, Muslimanka, u NOB od 20. 8. 1948, u brigadi od 10. 11. 1942. do aprila 1943, lan SKOJ-a 1942, borac, zarobljena na Neretvi i umrla u logoru u Nema koj.

KUNOVAC- OGATOVIC Riste GOSPAVA, ro . 1898, Kruševecica, Bugojno, doma ica, Srpkinja, u NOB od 1943, u brigadi od septembra do decembra 1943, borac.

KUNOVAC Sime KOJO, ro . 1926, Kop i i, Bugojno, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 7. 1943, lan SKOJ-a 1943, borac.

KUNOVAC Stojana RADE, rod. 1930, Kruševica, Bugojno, om-ladinac, Srbin, u NOB od februara 1943, u brigadi od septembra 1943, lan KPJ 1945, borac, umro 1979.

KUNOVAC Todora SAVO, ro . 1920, Kutanja, Donji Vakuf, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 20. avgusta do oktobra 1943, borac, umro 1943. posle ranjavanja.

KUNJADI Trivuna NIKOLA, ro . 1908, Drvar Selo, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, higijeni ar — šef parionice brigade, umro 1970.

KURIDZA-TRIKI Lazara BOSA, ro . 1924, Titov Drvar, domica, Srpinka, u NOB od 4. 4. 1942, u brigadi od 1. 3. 1943, do 10. 6. 1943, lan KPJ 1943, bolni arka u sanitetu Korpusa.

KURUC Vida DRAGAN, ro . 1920, Vidovo Selo, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 24. 11. 1942, lan SKOJ-a 1942, komandir voda, umro posle rata.

KURUNCI MIHAJLO, Novi Be ej, zemljoradnik, Ma ar, poginuo 8. 5. 1945. Ivan Zelina — Zagreb.

KUSTURA STIPE, Viniš e, Split, Hrvat, borac, poginuo 15. 9. 1944, Valjevo.

KUSTURIC Tihomira MILOVAN, ro . 1928, Cvetanovac, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 9. 1944, borac, poginuo 8. 12. 1944. Berak — Sremski front.

KUTIC Mije KRSTAN, ro . 1923, Kop i , Bugojno, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 20. 8. 1943, u brigadi od avgusta do novembra 1943, borac.

KUVACIC Dure MILAN, rod. 1923, Bukova a, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, umro 1979.

KUZINKIJEVIC-JADRIJEVI Gavre RUŽA, ro . 1922, Banja Luka, dak, Ukrajinka, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 1. 1. 1944. do 16. 12. 1944, lan KPJ 1943, šifrant brigade.

KUZMANOVI KUZMAN, ro . 1921, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

KUZMANOVI Novaka RADOJICA, rod. 1915, Vr in, Grocka, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od januara 1945, borac, umro posle rata.

KUZMANOVI Ante VOJIMIR, rod. 1918, Kaštela, Split, student tehnike, Hrvat, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1941, pomo nik komesara bataljoma, poginuo 1. 7. 1943, Orahovica — Pra a.

KUZMIC Stevana BORIVOJE, rod. 1925, Kora ica, Mladenovac, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

KUZMIC Svetislava MILOVAN, rod. 1922, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, umro 1951.

KUZMIC Zdvana RADOSLAV, rod. 1923, Velika Krsna, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 4. 10. 1944, u brigadi od 11. 10. 1944, borac.

KOLAR MIHAJLO, borac ete za vezu.

KECMAN Davida MILE, rod. 1913, Bravski Vaganac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 8. 1. 1943. Teslii .

KARANOVIC-BURSAC Steve BOJA, rod. 1924, Drini , Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, etna bolni arka, umrla 1962. u Splitu.

KACAR-KECMAN Duke PERKA, rod. 1925, Lastve, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od juna do novembra 1943, lan KPJ 1944, borac.

KARANOVIC Jovana DUŠAN, rod. 1916, Prkosi, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, lan KPJ 1944, borac, umro 1965.

KARIC Save RATKO, rod. 1924, Markovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac, poginuo 16. 10. 1944. Beograd.

KECMAN-BANJAC Jovana ANKA, rod. 1922, Drini , Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od marta 1943. do januara 1944, lan SKOJ-a 1943, borac.

KECMAN Boje MARA, rod. 1924, Drini , Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od decembra 1942, do avgusta 1943, lan SKOJ-a 1942, borac.

KERKEZ-BURSAC Stevana DESA, rod. 1926, Drini , Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od 1942. do 1944, lan KPJ 1942, bolni arka.

KESIC Jove MIKA, rod. 1925, Koluni , Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od marta do juna 1943, lan SKOJ-a 1942, bolni arka, poginula juna 1943. na Zelengori.

KOJIC Svetozara GIZELA, rod. 1926, Gori , Valjevo, u enica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 1. 9. 1944, lan KPJ 1945, borac.

KOJIC Svetozara SLAVKO, rod. 1924, Gori , Valjevo, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 9. 1944, lan KPJ 1945, kurir.

KOSTADINOVIC Rajka VLADIMIR, rod. 1925, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

KOSTIC Vojislava RADISAV, rod. 1928, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

KOSTIC Nikole ZIVOJIN, rod. 1926, Sezem a, Kruševac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

KOVACEVIC Mile DUŠAN, rod. 1926, Bukova a, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od decembra 1942. do aprila 1943, lan KPJ 1943, predsednik Sreskog komite-ta SKOJ-a.

KOVACEVIC NADA, borac, poginula 23. 6. 1944. Crni Vrh kod Travnika.

KUZMANOVI Cedomira LJUBOMIR, rod. 1926, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo januara 1945. na Sremskom frontu.

KALASTER Joje CEDO, rod. 1926, Jaker, Glamo , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1943, u brigadi od januara do juna 1944, vodni delegat, poginuo aprila 1945. kod Fojnice.

KOVACEVIC-POPOVIC Jovana MILKA, rod. 1927., Nebljusi, Donji Lapac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od novembra 1942. do januara 1945, lan KPJ 1944, referent saniteta bataljona.

KECMAN Rade MILAN, rod. 1924, Drini , Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od avgusta 1943, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo septembra 1943. kod Sinja.

KECMAN Rade SVETKO, rod. 1922, Drini , Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od avgusta 1943, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo septembra 1943. kod Sinja.

KOVACEVIC Pante DUŠAN, rod. 1922, Drini , Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, lan SKOJ-a 1941., borac, poginuo u etvrtoj ofanziVi.

KOVACEVIC Jove MILAN, rod. 1923, Drini , Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, lan SKOJ-a 1941, borac, poginuo u etvrtoj ofanziVi.

L

LABOVIC ZORA, rod. 1924, Bosanska Gradiška, doma ica, Srpskinja, borac.

LABUS Petra ILIJA, rod. 1921, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

LABUS Ilije MIKAJILo, rod. 1905, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komandir voda.

LABUS Paje MILAN, rod. 1924, Bjelaj, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do maja 1944, komesar ete, umro 1945. u Beogradu.

LABUS Stevana MILE, rod. 1921, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, zamenik komesara ete.

LAJIC Petra BOZO, rod. 1923, Brestovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 15. 9. 1942, u brigadi od 15. 9. 1942. do 23. 3. 1944, lan KPJ 1944, oficir bezbednosti Prate eg bataljona VS.

LAJI Vu ena MILE, ro . 1921, Brestovac, Boe. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo juna 1943. Jabuka — Fo a.

LAJI Vu ena PANTE, ro . 1923, Brestovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo avgusta 1943. Bugojno.

LAKIN JERE, ro . 1924, Pakoštaine, Šibenik, Hrvat, borac.

LAKOŠ Kazimira VITOMIR, ro . 1929, Kaprije, Šibenik, ak, Jugosloven, u NOB od 1. 1. 1943, u brigadi od marta 1944, lan KPJ 1944, komesar etc.

LALI Pilipa LJUBOMIR, ro en 1923, Gorice, Skradin, Šibenik, staklqrezac, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

LALI Trivuna MILE, rod. 1915, Vrto e, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir voda.

LALOVI ILIJA, ro . 1924, Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

LAMBAŠA JOZO, Šibenik, Hrvat, borac, poginuo 18. 7. 1943. Pra a — Sarajevo.

LANDUP PETAR, Gložje, Donji Miholjac, borac.

LANZA RENZO, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

LAPAJNE Franca EUGEN, rod. 1919, Vojska, Idrija, zemljoradnik, Slovenac, u NOB cd juna 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, delegat vo a.

LASAN Cvitana JAKOV, ro . 1921, Vodice, Šibenik, radnik, Hrvat, u NOB od juna 1942, u brigadi od oktobra 1943, lan KPJ 1944, pomo nik intendanta brigade.

LATINKI Zivka SVETOZAR, ro . 1926, Savski Venac, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 29. 10. 1944, lan SKOJ-a 1944, borac.

LATINOVI ur a BOGDAN, ro . 1920, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942 do marta 1943, lan KPJ 1943, komandir voda.

LATINOV3 Mile BOGDAN, ro . 1921., Rašinovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 6. 5. 1942, u brigadi od oktobra 1942, lan KPJ 1943, komandir ete.

LATINOVIC Dane BRANKO, ro . 1924, Bravsko, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od septembra do novembra 1943, borac, poginuo novembra 1943, Travnik.

LATINOVIC ure BRANKO, rod. 1923, Vodenica, Bas. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 8. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1. 12. 1942, lan SKOJ-a 1944, komandir voda.

(LATINOVIC Rade BRANKO, ro . 1928, Vodenica, Bos. Petrovac, u enik, Srbin, u NOB od 23. 5. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir voda za vezu.

LATINOVIC M. DANE, Rašinovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, poginuo 18. 7. 1944. Pljevlja.

LATINOVIC Mile DAVID, ro . 1907, Janjila, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od avgusta 1942, lan KPJ 1943, borac, umro 1969.

LATINOVIC DESA, rod. 1922, Tuk Bobija, Sanski Most, domaćica, Srpskinja, u NOB od 1942, etna bolni arka, poginula 21. 1. 1944. Ubavi a Dolina — Glamo .

LATINOVIC Ilije DMITAR, ro . 1912, Vodenica, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do septembra 1944, lan KPJ 1943, komandant bataljona.

LATINOVIC-SEVO Obrada DRAGINJA, ro . 1920, Koluni , Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 2. 12. 1942, lan KPJ 1944, referent saniteta u brigadnom sanitetu, umrla 1972.

LATINOVIC Uroša DRAGO, ro . 1923, Bare, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir ete.

LATINOVIC Laze DUŠAN, ro . 1924, Smoljana, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 9. 1942, lan KPJ 1943, borac.

LATINOVIC Luke DUŠAN, rod. 1908, Vrto e, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, umro 1966.

LATINOVIC Koje DUDO, ro . 1909, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1944, lan KPJ 1944, ekonom bataljona.

LATINOVIC Spire CEDO, rod. 1923, Rašinovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942.

LATINOVIC ure ILIJA, rod. 1914, Vodenica, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942, komandir voda.

LATINOVIC urka ILIJA, ro . 1907, Smoljana, Bois. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od oktobra 1942, lan KPJ 1942, intendant bataljona, umro 1978.

LATINOVIC Koje ILIJA, ro . 1909, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od oktobra 1942, lan KPJ 1944, komandir odeljenja, poginuo 7. 12. 1944. Tovarnik.

LATINOVIC Mile ILIJA, ro . 1919, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komandir e-te.

LATINOVIC Vase ILIJA, ro . 1908, Janjila, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1. 8. 1943. Paji Polje — Bugojno.

LATINOVIC Nikole ILINKA, ro . 1923, Smoljana, Bos. Petrovac, domaćica, Srpsinja, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 9. 1943. do 9. 12. 1943, borac, lan KPJ 1943, poginula 9. 12. 1943. Livno.

LATINOVIC Miloša JANKO, ro . 1919, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do jula 1943, lan KPJ 1943, komandant bataljona.

LATINOVIC Ostoje JOVAN, rod. 1905, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, etni bolni ar.

LATINOVIC Miloša JOVO, ro . 1909, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komesar ete.

LATINOVIC Jove LAZO, rod. 1921, Vodenica, Bas. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942 do maja 1944, lan KPJ 1942, delegat voda.

LATINOVIC Sime LAZO, ro . 1919, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, zamenik politi kog komesara bataljona, poginuo 5. 1. 1945. elatovci — Sremski front.

LATINOVIC Davida LUKA, ro . 1926, Bravsko, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od septembra 1943, lan KPJ 1944, borac.

LATINOVIC Mi e MARKO, ro . 1915, Janjila, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, bio lan KPJ, borac, poginuo 5. 6. 1943. Popov Most — Sutjeska.

LATINOVIC Davida MIHAJLO, ro . 1893, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 14. 6. 1943. Covza — Zelengora.

LATINOVIC Laze MILAN, rod. 1923, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od avgusta 1942, do avgusta 1943, lan KPJ 1943, komandir voda i na školovanju u SSSR-u.

LATINOVIC Ostoje MILANKO, ro . 1922, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. dp 8. 6. 1943, lan SKOJ-a 1942, omladinski rukovodilac ete, poginuo 8. 6. 1943. Rudina na Pivi kao ranjenik u Centralnoj bolnici.

•''' LATINOVIC Koje MILE, ro . 1919, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NÖB od 27. 7. 1941, NARODNI HEROJ, u brigadi od oktobrâ 1942s elan KPJ-1943,- komandant bataljona, poginuo 7. 12. 1944. Tovarnik.

LATINOViC-PERKOVIC Sime MILKA, ro . 1924, Kapljuvi, Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 2. 9. 1942, u brigadi od 4. 7. 1943, do 9. 12. 1944, lan KPJ 1943, etna bolni arka.

LATINOViC ura MILOŠ, ro . 1923, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do septembra 1943, lan KPJ 1944, komandir odeljenja, poginuo u saobraćajnoj nesreći 1971.

LATINOViC Vase MIRKO, ro . 1922, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, borac, poginuo 13. 7. 1943. Malo Polje — Vlasenica.

LATINOViC Luke NE O, rod. 1924, Vrtoče, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 1942, bio lan KPJ, borac, poginuo juna 1943. na Sutjesici.

LATINOViC Trive NIKOLA, ro . 1921, Vrtoče, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir voda.

LATINOViC ure PERO, ro . 1918, Vrtoče, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komandirete.

LATINOViC Petra RADE, ro . 1924, Vrtoče, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od avgusta 1942, bio lan SKOJ-a, borac, poginuo 27. 7. 1943. Prača — Sarajevo

LATINOViC Jovana SIMO, rod. 1919, Rašinovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942. do decembra 1943, borac.

LATINOViC Trivuna STEVO, ro . 1904, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, kuvvar.

LATINOViC Jove TRIVO, ro . 1914, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942. komandirete poginuo jula 1943.

LATINOViC Blaže VASO, rod. 1921, Kolunić, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 1. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942. do 20. 10. 1944, lan KPJ 1944, komandirete.

LATINOVIC Mile VITOMIR — VID, rod. 1921, Vodenica, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomnica 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do avgusta 1943, lan KPJ 1943, komandir ete.

LATINOVIC Mile ŽARKO, rod. 1917, Koluni, Bos. Petrovac, trg. pomočnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od marta 1943, lan KPJ 1942, upravnik brigadnog saniteta.

LATKOVIC Nikole PETAR, rod. 1914, Vodenica, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo avgusta 1943. kod Trnova — Sarajevo.

LATKOVIC Nikole VUJO, rod. 1923, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zanatlija, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942. do aprila 1944, lan KPJ 1943, delegat voda.

LAZAR FRANC, rod. 1925, Osp. Koper, radnik, Slovenac, u NOB od 8. 9. 1943, u brigadi od 2. 2. 1944, lan KPJ 1943, etni starešina.

LAZAREVIC Ranelia BOZIDAR, rod. 1921, Prva Kutina, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

LAZAREVIC-MARJANOVIC Jovana MARIJA, rod. 1928, Majki Japra, Sanski Most, u NOB od 1942, u brigadi od oktobra 1944, bolni arka u brigadnom sanitetu.

LAZAREVIC Velimira MILORAD, rod. 1922, Koraica, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, bolni ar u sanitetskoj eti.

LAZAREVIC Vladimira MILORAD, rod. 1923, Melenje, Mladenovac, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, lan KPJ 1944, borac.

LAZAREVIC Velimira MILOŠAV, rod. 1923, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

LAZAREVIC Borisava MILOŠ, rod. 1922, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

LAZAREVIC MILUTIN, Venane, Aranđelovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. Novak Bapska.

LAZAREVIC Milana MIODRAG, rod. 1926, Katun, Varvarin, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 17. U. 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. Novak Bapska.

LAZAREVIC Stevana MIODRAG, ro . 1924, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, lan SKOJ-a 1944, komandir odelenja.

LAZAREVIC MOM ILO, ro . 1927, Crvena Jabuka, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

LAZAREVIC Dragoljuba MOM ILO, rod. 1914, Kora ica, Mladenovac, železni ar, Srbin, u NOB li brigadi od 15. 10. 1944, borac.

LAZAREVIC Dragoljuba PETAR, rod. 1922, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 4. 12. 1944. Fruška Gora.

LAZAREVIC . PETAR, rod. 1915, Drini , Bos. Petrovac, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od februara 1943, lan KPJ od 1942, komesar brigade.

LAZAREVIC RADIVOJE, rod. 1924, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, bolniar, poginuo 5. 4. 1945. Novak Bapska.

LAZAREVIC Dušana RADOMIR, ro . 1924, Resnik, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

LAZAREVIC SIMO, rod. 1920, Cdmeše, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, borac.

LAZAREVIC Dušana SRETEN, ro . 1927, Mozgovo, Alekšinac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 4. 11. 1944, borac, poginuo aprila 1945. Pleternica.

LAZAREVIC Velimira VOJISLAV, ro . 1915, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, kuvar, umro 1974.

LAZAREVIC Borisava ZIVAN, rod. 1920, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. Novak Bapska.

LAZAREVIC Milana ZIVOJIN, ro . 1917, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

LAZAREVIC Stevana ZIVORAD, rod. 1926, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo 18. 4. 1945. Pleternica, lan SKOJ-a 1944.

LAZIC Pante DRAGOVAR, rod. 1923, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 23. 1. 1945. Tovarnik.

LAZIC J. ILIJA, rod. 1924, Zemunik, Zadar, zemljoradnik, Srbin.

LAZIC- OKOVIC Mitra MARA, rod. 1922, Koprivna, Sanski Most, domaćica, Jugoslovenka, u NOB od 21. 11. 1942, u brigadi od 21. 2. 1943, lan KPJ 1944, etna bolni arka.

LAZIC Ilije MILAN, rod. 1925, Mokronoge, Titov Drvar, radnik. Srbin, u NOB od maja 1942, u brigadi od aprila 1943. do maja 1944, bio lan SKOJ-a, borac, poginuo maja 1944. Glamo .

LAZIC M. NEDELJKO, rod. 1922, Sanski Most, Srbin.

LAZIC Tome RADOMIR, rod. 1921, Koraica, Mladenovac, kova, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

LAZIC Svetomira RADOVAN, rod. 1927, Babaji i, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 9. 1944, borac.

LAZIC Lazara ZIVORAD, rod. 1924, Vladimira, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 18. 1. 1945. Sid.

LECIC Gligorija RADISA, rod. 1921, Tubi i, Kosjeri, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 28. 11. 1944, u brigadi od 10. 4. 1945, borac, umro 1974.

LECNIK KARLO, rod. 1912, Hrist, Laško, Slovenac.

LEKA PAJO, rod. 1922, Biskupija, Knin, borac.

LEKIC Bogosava PETAR, ro . 1921, Zvizzdar, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 9. 1944, kuvar.

LELEKOVIC Mihaila JOVAN, ro . 1911, Radevo Selo, Valjevo, radnik-kroja, Srbin, u NOB i brigadi od 17. 10. 1944, borac, poginuo 4. 12. 1944. Fruška Gora.

LENJAJ ALEKSANDAR, ro . 1920, Stari Be ej, poginuo 6. 5. 1945. Kraljevac — Hrvatska.

LEONTIJEVT Sretena BOGOSAV, ro . 1923, Trnjaci, Ub, zemljoradnik. Srbin, u NOB od 1. 10. 1944, u brigadi od 6. 10. 1944, lan KPJ 1944, komandir odeljenja.

LEPEŠ Miloša ANTE, ro . 1916, Split, kadet trgova ke mornarice, Hrvat, u NOB od 16. 9. 1943, u brigadi od 16. 9. 1943 do 10. 10. 1943, komandant broda NB. 11.

LEPETIC ALOJZ, Radovljica, Slovenac, borac.

LESKOVEC PAVEL, ro . 1926, Predgrišah — Crni Vrh, Idrija, zemljoradnik, Slovenac, u NOB od 1943, u brigadi od decembra 1943, borac.

LESIC Tome URO, ro . 1926, Osredak, Cazin, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1912., borac, poginuo 25. 2. 1943. Gornji Vakuf.

LETENAN Jovana MIHAJLO, ro . 1922, Novi Be ej, radnik, Srbin, u NOB i bvgadi od 26. 3. 1945, borac.

LETENAN Petra STEVA, ro . 1923, Novi Be ej, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 26. 3. 1945, borac.

LETIO Nikole DUŠAN, ro . 1913, Titov Drvar, elektriar, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir ete.

LETI Pere MILAN, rod. 1922, Titov Drvar, ak, Srbin, u NOU od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1941.

LETIC Todora PERO, ro . 1920, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, zamenik komesara ete, poginuo 9. 12. 1944. Sremski front.

LEVAJI SLAVKO, ro . 1922, Šibenik, borac.

LEVI Milosava IVKO, ro . 1925, Donji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 16. 11. 1944, u brigadi od 15. 2. 1945. do 5. 4. 1945, borac, umro 1946.

LEZAJIC URO, Šibenik, zastavnik.

LI INA PE'TAR, rod. 1910, Ciglanje, Sinj, poginuo 8. 12. 1944. Fruška Gora.

LIDZiC Dragutii."a PRVOSLAV, rod. 1927, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 11. 1944, borac.

LIKI VASO, Ce av.l, Tesli , u NOB i brigadi od januara 1943, borac, ranjen, posle „aga je umro.

LIPTAJI Janoša IŠTVAN'. rod. 1926, Zrenjanin, radnik, Ma- ar, u NOB i brigadi od 22. 12. 1944, borac.

LISINAC Svetovida DOBRISAV, rod. 1923, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin\ u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

LISINAC Ljubisava DRAGOLJUB, rod. 1926, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u iTO od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

LISINAC Ljubisava ILIJA, rod. 1920, Gornji Stupanj, Alek- sandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 12. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac, poginuo 6. 5. 1945. Vrbovec — Zagreb.

LISINAC Milisava LJUBISA, rod. 1927, Gornji Srpanj, Alek- sandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944.., u brigadi od novembra 1944, borac, poginuo 5. 5. 1945. Kraljevac — Hrvat- ska.

LISINAC Zivojina MILIVOJE, rod. 1925, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

LISINAC Miloša MILOŠAV, rod. 1920, Gornji Stupanj, Alek - sandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, nišandžija na topu.

LISINAC Miladina OBRAD, rod. 1922, Gornji Stupanj, Alek- sandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac, umro 1948.

LISINAC Milutina RADOMIR, rod. 1924, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 24. 11. 1944, lan SKOJ-a 1945, komandir voda.

LISINAC Miloša RADOSLAV, 1922, Gornji Stupanj, Alek-sandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac, umro 1948.

LIŠTENJAC RADE, Grab, Trebinje, zemljoradnik, Srbin, bo-rac, poginuo 17. 10. 1944. Beograd.

LIVRAGA CESARE, Italija, Italijan.

LOCATO GIULIO, rod. 1915, Sesto, S. Giovanni, Milano, Ita-iija, Italijan.

LOIZZI MICHELANGELO, rod. 1921, Ceglie del Campo, Ba-ri, Italija, Italijan.

LOJPOV JURE, ro . 1926, Zepek, Konice, Hrvat, borac.

LONCAREVIC Maksima URO, ro . 1920, Gusinje, Plav, Stu-dent, Crnogorac, u NOB od 13. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spo-menice 1941«, NARODNI HEROJ, u brigadi od novembra 1942. do avgusta 1944, lan KPJ 1939, komesar Korpusa.

LORENZI MARIO, ro . 1914, Ca'Bianca, Venezia, Italija, Ita-lijan.

LOVRENCIC URO, ro . 1913, Gornji Bogi evac, Nova Gra-diška, borac.

LOVRIC NIKOLA, Rogoznica, Šibenik, borac, poginuo 11. 2. 1944. Mliništa — Glamo .

LOVRIC STIPE, Murter, Šibenik, Hrvat, borac, poginuo 14. 4. 1944. Livno.

LOVSIN FERDO, ro . 1924, Gori je, Ko evje, Slovenac, bo-rac, poginuo 23. 1. 1945. Sid.

LUCIC DRAGOMIR, ro . 1925, Trnjaci, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. Novak Bapska.

LUCIC Stevana DRAGUTIN, ro . 1914, Cvetanovac, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 9. 1944, borac, po-ginuo decembra 1944. kod Iloka.

LU I Grujice SINIŠA, ro . 1928, Donji Lajkovac, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 9. 1944, borac.

LUGONJA Laze NIKO, ro . 1918, Stolac, Bugojno, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, borac, poginuo juna 1943. na Zelengori.

LUJI JOZO, Vu i i, Travnik, borac.

LUKA JOVAN, ro . 1914, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

LUKAC Jandrije SAVO, ro . 1923, Koluni , Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, do decembra 1943, lan KPJ 1943, kurir u štabu brigade.

LUKACEVIC JOSIP, ro . 1921, Šoljane, Županja, borac.

LUKESEVIC Stevana SVETKO, ro . 1920, Koluni , Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, borac, poginuo juna 1943. na Zelengori.

LUKI Bogosava ALEKSANDAR, ro . 1921, Zvizdar, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 9. 1944, borac, poginuo na Sremskom frontu.

LUKI Dragoljuba ALEKSANDAR, ro . 1921, Subotica, Koceljevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 9. 1944, lan SKOJ-a 1943, borac, umro 1956.

LUKI Milivoja DESIMIR, ro . 1920, Na urani, Gornji Milanovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, lan SKOJ-a 1944, borac,

LUKIC Vojislava DRAGIŠA, ro . 1923, Ven ane, Aran elovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. Novak Bapska.

LUKI DRAGOMIR, ro . 1926, Trnjaci, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

LUKI Branislava DRAGOSLAV, rođ. 1924, Venjane, Aranđelovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 9. 1944, lan KPJ 1945, komandir odeljenja.

LUKIC DRAGUTIN, rođ. 1921, Koraćica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 8. 12. 1944. Berak — Sremski front.

LUKI Mile DUŠAN, rođ. 1922, Hadrovci, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 10. 2. 1942, u brigadi od decembra 1942, lan KPJ 1944, komandir voda.

LUKI Steve DUŠAN, rođ. 1920, Jablanica, Bosanska Gradiška, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi c i 1. 4. 1945, lan KPJ 1943, zamenik komandanta bataljona.

LUKI Stole DUŠAN, rođ. 1924, Dabar, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

LUKI JOVAN, rođ. 1911, Velika Planina, Srbin, borac.

LUKI MILAN, Drinić, Bos. Petrovac, zemljoradnik, g^bin, borac, poginuo 1. 1. 1944. Banja Luka.

LUKI MILORAD, rođ. 1923, Trnjaci, Ub, zemljo^nik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, komandir voda.

LUKI Budimira MILUTIN, rođ. 1915, Koraćica. Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. V- 1944, borac.

LUKI Steve MIRKO, rođ. 1912, Konica, Ključ, ka ar. Srbin, u NOB od novembra 1941. nosili »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komandir ete, umro 1979.

LUKI Milana MLADEN, r^ 1921-> Županja, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, bolni ar, poginuo 20. 4. 1945. Pleternica

LUKI PAVLE, r^ 1920, Velika Moštanica, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u * O B 1 brigadi od oktobra 1944, borac.

JM

LUKI Rl&n I^o - 1924, Glazulja, Brcko, Srbin, zemljoradnik, borac.

LUKI SRETEN, rod. 1925, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

LUKI Stanka STAMENKO, ro . 1927, ajir, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 9. 1944, borac.

LUKI Miloša VASO, ro . 1913, Kamenica, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo oktobra 1942. Vilusi — Banja Luka.

LUKI Luke VOJISLAV, ro . 1924, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. Novak Bapska.

LUKI Mihaila ZIVAN, ro . 1928, Strmenica, Župski, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 12. 1944, borac.

LUKI I Sretna DRAGOLUB, ro . 1923, Me ulužje, Mladenovac, mašinbravar, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac, poginuo 28. 4. 1945. Banova Jaruga.

LUKI I Sretna MILORAD, ro . 1917, Me ulužje, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, bolničar u veterinarskoj ambulanti.

LUKI I (Stojana STEVAN, ro . 1925, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 6. 12. 1944. Tovarnik.

LUKI I Milana ZIVKO, ro . 1908. Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 9. 1944, u brigadi od 10. 10. 1944, borac.

LUKI I Svetozara ŽIVICO, rod. 1916, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 11. 10. 1944, u brigadi od 10. 1. 1945, kuvar.

LUKI I Milovana ZIVOJIN, ro . 1020, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi, od 12. 10. 1944, komandir odelenja, poginuo 22. 1. 1945. Tovarnik.

LAKUM-TUDI Josipa SLAVKA, rod, * 'oka, Šibenik, domaćica, Hrvatica, u NOB od 1943, ** 9, zerriß 23. 10. 1944, lan SKOJ-a 1945, delegat vo a.

LAZAREVIC MIHAJLO, rod. 1925, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 4. 12. 1944. Vizi i — Fruška gora.

LAZAREVIC RADISAV, rod. 1909, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 4. 1945, borac.

LAZIC-RADOSEVIC Vlade DESA, ro . 1930, Suvaja, Bos. Petrovac, u enica, Srpskinja, u NOB od juna 1942, u brigadi od januara do juna 1943, borac.

LEKIC Mitra OBREN, ro . 1928, Markovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, etni bolni ar.

LI INA ZORA, borac, poginula 1943. kod Livna.

LUKIC MIODRAG, ro . 1927, Ranilovi i, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 9. 1944, borac.

LAJIC Rade SAVO, ro . 1928, Lamovita, Prijedor, u enik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od decembra 1942. do jula 1943, lan KPJ 1944, komandir ete,

LAZAREVIC Miletic RADISAV, ro . 1921, selo Mladenovac, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, umro.

L

LJILJAK ure BRANKO, ro . 1922, Buševi , Donji Lapac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od januara 1943, do septembra 1944, lan KPJ 1943, komandant bataljona.

LJILJAK Jove DANE, ro . 1913, Buševi , Donji Lapac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 10. 1. 1943. do 1. 2. 1943, lan KPJ 1945, borac.

LJUBICIC IVAN, Soljani, Županja, zemljoradnik, Hrvat, borac, poginuo 12. 4. 1945. Novak Bapska.

LJUBICIC Vitora RADOJE, ro . 1920, Bioska, Titovo Uzice, radnik, Srbin, u NOB od jula 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, NARODNI HEROJ, u brigadi od septembra do novembra 1942.. lan KPJ 1939. zamenik noiiitkomesara divizije.

LJUBICIC Milivoja ZIVORAD, ro . 1912, Zavlaka, Krupanj, u itelj, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od septembra 1942. do januara 1944, lan KPJ 1941, politi ki komesar brigade.

LJUBISAVLJEVIC ZIVKO, ro . 1927, Veliki Mokri Lug, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, umro 1947.

LJILJAK DEVA, ro . 1922, Otoka, Bos. Krupa, doma ica, Srpkinja, u NOB od 1942, u brigadi od marta 1943. do maja 1944, borac.

LJUBOJA Pere DUŠAN, rod. 1921, Jaruge, Bosansko Grahoovo, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, borac, kasnije lan opštinskog komiteta KPJ.

LJUBOJA Mitra PETAR, ro . 1924, Glavice, Glamo , radnik, Srbin, u NOB od 6. 7. 1942, u brigadi od jula 1943, do januara 1944, lan SKOJ-a 1944, borac.

LJUBOJA Laze RATKO, ro . 1924, Oštra Luka, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od avgusta 1942, komandir voda, poginuo 15. 8. 1944. Pljevlja.

LJUBOJEVIC DUŠAN, Jazavac, Bosanska Gradiška, zemljoradnik, Srbin, borac.

M

MACCARONI Franceska VINCENZO, rod. 1922, Disto. Milit. Reggio Calabria, Italija, Italijan.

MACEŠI -PEŠOVIC Svetislava MILICA, ro . 1928, Beograd, u enik, Srpkinja, u NOB i brigadi od 23. 6. 1944, radiotelegrafista.

MAGGIALI MARIO pok. Antonia, rod. 1907, Sain Pancrazio, Parmense (Parma), Italija, Italijan, u brigadi od 10. 10. 1943, do 10. oktobra 1944, borac.

MAGINI ALIGHIERO, rod. 1921, Luglio, Bibbiena, Italija, Italijan, student, Italijan, u NOB i brigadi od 9. 9. 1943, borac.

MAGNICO ANTONIO, Kisrano, Lecce, Italija, Italijan, u NOB od septembra 1943, u brigadi od septembra 1943. do marta 1945, borac, umro u vojnoj bolnici Beograd, 26. 3. 1945.

MAJEVAC ANTON, rod. 1908, Mala Kora i a, Rijeka, Hrvat, borac, poginuo 18. 1. 1945. elatovci — Sremski front.

MAJKIC Jove BRANKO, rod. 1921, Majki Japra, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, komandir voda, umro 1980.

MAJKI Sime BRANKO, rod. 1923, Majki Japra, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od februara 1943, borac, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

MAJKI Dmitra DAVID, rod. 1919, Majki Japra, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od februara 1943. do maja 1944, komandir voda.

MAJKI Laze DUŠAN, ro . 1924, Majki Japra, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od februara 1943, borac, poginuo 1943. Livno.

MAJKI Nikole DUŠAN, rod. 1923, Kršlje, Bosanski Novi, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1942, u brigadi od marta 1943, borac, poginuo 18. 7. 1943. Pra a — Sarajevo.

MAJKI Milana JOVAN, ro . 1921, Mrkalji, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 22. 8. 1942, borac, poginuo juna 1943. na Zelengori.

MAJKI -PE ANAC Jandrije MILKA, ro . 1913, Rašinovac, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 12. 12. 1942, u brigadi od marta do jula 1943, bolni arka.

MAJKIC Trive MILKA, rod. 1923, Majki Japra, Sanski Most, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od februara 1943. do januara 1944, bolni arka.

MAJKIC Mitra MIRKO, ro . 1927, Majki Japra, Sanski Most, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 1941, u brigadi od marta 1943, borac.

MAJKI Nikole MIRKO, ro . 1921, Majki Japra, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 1. 3. 1943. do juna 1944, lan KPJ 1944, oficir OZN-e.

MAJKIC Lazara MITAR, rod. 1927, Kruhari, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od avgusta 1942, borac, poginuo 17. 1. 1945. Sid.

MAJKIC Mile PETAR, rod. 1920, Majki Japra, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1943. do 23. 9. 1943, lan KPJ 1942, obaveštajni oficir pri Pokrajinskom komitetu.

MAJKIC Vida SAVKA, rod. 1922, Majki Japra, Sanski Most, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od februara 1943. bolni arka.

MAJSTOROVIC Petra URO, rod. 1924, Smoljana, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od septembra 1943. do 18. 3. 1945, lan KPJ 1943, borac.

MAJSTOROVIC Davida ILIJA, rod. 1920, Martin Brod, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, borac, poginuo avgusta 1943, Bugojno.

MAJSTOROVIC MILAN, rod. 1927, Beograd, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

MAJSTOROVIC Nikole MILAN, rod. 1918, Prkosi, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komandir voda.

MAJSTOROVIC Petra MILAN, rod. 1911, Rajinovac, Kulen Vakuf, Bihać, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, komandir odeljenja, poginuo 17. 5. 1943, Cer — Mojkovac.

MAJSTOROVIC Petra MIRKO, rod. 1921, Smoljana, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od avgusta 1942, kurir, poginuo 13. 6. 1943. Miljevina.

MAJSTOROVIC Stevana NIKOLA, rod. 1919, Rajinovac, Kulen Vakuf, Bihać, radnik, Srbin, u NOB od 20. 10. 1944, od kada i u brigadi, borac, poginuo 10. 12. 1944. na Fruškoj Gori.

MAJSTOROVIC Milana PETAR, rod. 1921, Rajinovac, Kulen Vakuf, Bihać, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, borac, poginuo 26. 5. 1943. Celebi — Fo a.

MAJSTOROVIC Ilije RADE, ro . 1922, Martin Brod, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, lan KPJ 1944, nišandžija na topu, umro 1984.

MAJSTOROVIC Stanka SLAVKO, rod. 1920, Rajnovac, Kulen Vakuf, Biha , radnik, Srbin, u NOB od 20. 10. 1944. od kada i u brigadi, borac, poginuo 18. 2. 1945. Sid.

MAK Antona ANTON, rod. 1921., Kikinda, zubar, u NOB i brigadi od 27. 11. 1944, borac.

MAKOJI STEPAN, rod. 1926, zemljoradnik, Moha , NR Maarska, Ma ar, u NOB od 20. 10. 1944, u brigadi od 2. 1. 1945, borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

MAKSIMOVIC Svetozara DRAGIŠA, ro . 1923, Zvizdar, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 9. 1944, lan KPJ 1945, borac.

MAKSIMOVIC Dušana MILORAD, Zuce, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. Novak Bapska.

MAKSIMOVIC Svetomira MIODRAG, ro . 1923, Murgaš, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

MAKSIMOVIC Ljubomira SAVA, ro . 1923, Kora ica, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MAKSIMOVIC Svetozara SLAVKO, ro . 1921, Zvizdar, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 9. 1944, lan SKOJ-a 1945, borac.

MAKSIMOVIC SRBOSLAV, ro . 1910, Bjeljina, Srbin, borac.

MALBASIC Jandrije BRANKO, rod. 1920, Sipovljani, Titov Drvar, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do januara 1945, lan KPJ 1942., zamenik politi kog komesara ete.

MALBAŠI Koste BRANKO, ro . 1914, Sipovljani, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo novembra 1942. Biha .

MALBASIC-PUZIGACA ur a DRAGICA, ro . 1920.., Drini , Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od 15. 3. 1943. do 25. 10. 1944, lan KPJ 1942, referent saniteta bri- gade, umrla posle rata.

MALBAŠI Mile MARKO, ro . 1923, Sipovljani, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do oktobra 1944, lan KPJ 1942, intendant brigade.

MALBASI Jovana MILEVA, rod. 1921, Sipovljani, Titov Drvar, doma ica, Jugoslovenka, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 1943, etna bolni arka.

MALBASIC Damjana MILIVOJE, ro . 1919, Sipovljani, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, zamenik komandira ete, poginuo 23. 8. 1943. Bugojno.

MALBASI -IVKOVI Obrada ROSA, rod. 1925, Sipovljani, Titov Drvar, omladinka, Srpskinja, u NOB od juna 1942, u bri- gadi od aprila 1943. do februara 1944, lan KPJ 1945, etna bol- ni arka.

MALBASIC Damjana VOJIN, rod. 1919, Sipovljani, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1941, zamenik komandira ete, poginuo novembra 1942, na Biha u.

MALES Stanka MILORAD, rod. 1925, Kutanja, Donji Va- kuf, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943, lan KPJ 1944, borac u VS na obezbe enju, umro 1980.

MALES MILOŠ, Jasenica, Bosanska Krupa, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 14. 9. 1943. Duvno.

MALES NIKICA, Zalin, Bosanska Krupa, zemljoradnik, Sr- bin, borac, poginuo 30. 7. 1944. Pljevlja.

MALESEVIC Marka DUŠAN, ro . 1909, Velike Stjenjani, Bi- ha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 23. 8. 1943. Bugojno.

-MALESEVIC Jove URO, rod. 1920, Veliki Stjenjani, Biha , radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, poginuo 1945. godine.

MALESEVIC Marka LAZO, rod. 1921, Veliki Stjenjani, Biha , radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda.

MALESEVIC MILOVAN, ro . 1923, Banja Luka, Srbin, borac.

MALESEVIC PETAR, rod. 1926, Ra i , Biha , zemljoradnik, Srbin, borac.

MALESEVIC Nikole SAVA, ro . 1919, Veliki Stjenjani, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo maja 1943. kao ranjenik u Centralnoj bolnici na Sutjesci.

MALESEVIC Nikole SIMO, ro . 1915, Veliki Stjenjani, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, bio kandidat za lana KPJ, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

MALESEVIC Nikole STANKO, ro . 1922, Veliki Stjenjani, Bos. Petrovac, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komesar bataljoma.

MALEŠIĆ JOVO, Sanski Most, Srbin.

MALINOVIC Jovana SAVA, ro . 1918, Titov Drvar, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 1942, bolni arka.

MALKO SOKA, ro . 1924, Strmica, Knin, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od avgusta do novembra 1942, borac.

MAMI ANTE, ro . 1923, Trogir, Hrvat, borac.

MANDEKOVIC amila NEDZEFI, poginuo avgusta 1944. Priboj na Limu, Albanac.

MANDIC Mile BOJA, ro . 1924, Titov Drvar, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od 14. 11. 1942, borac, poginula 13. 6. 1943. Govza — Zelengora.

MANDIC Mile BOZO, ro . 1919, Risovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo 12. 6. 1943. Govza — Zelengora.

MANDIC Steve BOZO, rod. 1916, Suvaja, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, bio lan KPJ, borac, poginuo 12. 6. 1943. Govza — Zelengora.

MANDIC Petra DRAGO, rod. 1923, Risovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir etc.

MANDIC DUŠAN, rod. 1924, Gornja Suvaja, Bosanska Krupa, zemljoradnik, Srbim, borac.

MANDIC Nikole GOJKO, rod. 1924, Rajinovac, Kulen Vakuf, Bihać, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo maja 1943, na Sutjesci.

MANDIC Mile JOVO, rođ. 1915, Risovac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942., lan KPJ 1942, komandir voda.

MANDIC Nikole KOJO, rođ. 1902, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, do septembra 1943, borac.

MANDIC Steve LAZO, rod. 1925, Suvaja, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od januara 1944, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo 22. 1. 1945. Kozjakov Salaš — Sid.

MANDIC Jove LUKA, rođ. 1911, Bjelajski Vaganac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 20. 10. 1944, lan KPJ 1943, referent saniteta brigade.

MANDIC LJUBO, borac, poginuo septembra 1944, Kosjeri.

MANDIC Jove MICO, rođ. 1917, Krnjeuša, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, zamenik komandira etc, poginuo 3. 11. 1942. Bihać.

MANDIC Vase MILORAD, rođ. 1926, Bjelajski Vaganac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1. 4. 1942, u brigadi od 1943. do aprila 1944, komandir voda.

MANDIC Nikole MILKA, rođ. 1922, Vodenica, Bos. Petrovac, omladinka, Srpskinja, u NOB od 1943, u brigadi od avgusta 1943, lan SKOJ-a 1942.. borac.

MANDIC MIRKO, rod. 1919, Kabli , Livno, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 18. 1. 1945. Sid.

MANDIC Nikole OBRAD, rod. 1915, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, zamenik komandira baterije, poginuo marta 1943. Prozor.

MANDIC PETAR, Bjelaj, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, poginuo 4. 12. 1944. Fruška Gora.

MANDIC ukana RADE, rod. 1913, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od septembra 1943, lan KPJ 1943, intendant podoficirske škole.

MANDIC Petra RADE, rod. 1919, Risovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

MANDICA Todora SAVO, rod. 1919, Bjelaj, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942, kurir.

MANDIC Damjana SVETKO, rod. 1920, Rajinovci, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 29. 12. 1943, lan KPJ 1942, komandir ete.

MANDIC Nikole SVETKO, rod. 1911, Risovac, Bos. Petrovac, radnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do oktobra 1944, lan KPJ 1942, intendant brigade.

MANDIC Nikole STEVO, rod. 1922, Rajinovci, Kulen Vakuf, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo 18. 6. 1943. Bikvice — Pra a.

MANDIC Jove STEVO, ro . 1909, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do januara 1944, lan KPJ 1943, pomo nik lekara u Vojnoj bolnici Beograd.

MANDIC Jove TRIVO, ro . 1916, Risovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, zamenik komesara ete, umro od zadobijenih rana u Podsrme u 29. 12. 1943.

MANDŽUKI Mladena DRAGOLJUB, ro . 1922, Cajir, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. Novak Bapska.

MANDŽUKI Mladena MILOVAN, ro . 1920, Cajir, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. Novak Bapska.

MANDŽUKI Damjana MIROSLAV, ro . 1927, Bresno Polje, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 11. 1944, lan SKOJ-a 1944, borac.

MANDŽUKI Mladena SVETISLAV, ro . 1925, Caiir, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, lan SKOJ-a 1945, referent saniteta bataljona.

MANIGODIC Ilije NEDELJKO, ro . 1915, Jablanica — Konjic, radnik, Srbin, u NOB od 26. 10. 1944, u brigadi od 10. 3. 1945, do 20. 4. 1945, šofer u k-di pozadine 1. Armije.

MANOJLOVIC Ilije DANE, ro . 1921, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od septembra 1942. do marta 1945, lan KPJ 1943, komandant bataljona.

MANOJLOVIC Manojla CVIJO, ro . 1903, Gornje Vukovsko, Kupres, zemljoradnik, Srbin, u NOB od juna 1942, u brigadi od avgusta 1943, borac.

MANOJLOVIC LJUBICA, Oštarije, Ogulin, borac, poginula 6. 12. 1944. Sremski front.

MANOJLOVIC LJUBOMIR, ro . 1921, Svetozarevo, kroja , Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

MANOJLOVIC-SEVO Obrada MILEVA, (ro . 1927, Koluni , Bos. Petrovac, u enica, Jugoslovanka, u NOB od 1941, u brigadi od februara 1943, lan SKOJ-a, rukovodilac SKOJ-a u eti.

MANOJLOVIC Nikole PETAR, rod. 1923, Lastve, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 6. 11. 1944, lan KPJ 1943, komandir ete.

MANOJLOVIC Filipa RADISAV, ro . 1921, Nemeniku e, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo oktobra 1944. Beograd.

MANJGAFIC Osmana ISMET, ro . 1925, Odžak, Bugojno, zemljoradnik, Musliman, u NOB i brigadi od 1. 9. 1943, borac, poginuo 1944. negde oko Drvara.

MANJDRAPA VESO, ro . 1909, Mostar, trgovac ki radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 1. 1943, borac, umro 1968.

MANJEKOVIC MIHAISO, ro . 1927, Sremska Mitrovica, Srbin, borac — kurir.

MARACI Jovana MIRKO, rod. 1924, Novi Becej, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 3. 1945, borac.

MARAZZINI BRUNO, ro . 1913, Italija, Italijan.

MARCEGLIJA Antona ANTON, ro . 1913, Sisak železni ki radnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 10. 10. 1943, borac.

MARCETA Laze DURO, rod. 1918, Prekaja, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1942.

MARCETA S. MIHAJLO, ro . 1920, Jasenica, Bosanska Krupa, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, borac.

MARCETA SVETO, rod. 1924, Slatina, Budimli Japra, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1943, lan KPJ 1943, komesar ete.

MARGITA ISTVAN, rod. 1922, Jazovo, Novi Kneževac, zemljoradnik, Mačar, borac.

MARENĐIC Filipa JURE, ro . 1919, Obrovac, Sin, radnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 1. 1. 1943, do 20. 10. 1944, lan KPJ 1943, komesar ete.

MARETI JOSIP, rod. 1926, Trepuštica, Kutina, zemljoradnik, Hrvat, borac.

MARIC BOSKO, ro . 1922, Sipovo, Jajce, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 1942, lan KPJ 1943, a utant batalojna, umro na Golniku posle oslobojenja.

MARI Vida DUŠAN, rod. 1916, Koluni, Bos. Petrovac, stolarski radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, zamjenik komesara etc.

MARI Vladimira DUŠAN, rod. 1925, Me ulužje, Mladenovac, zidar, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, komandir voda.

MARIC Milana MILE, ro. 1922, Osredak, Cazin, radnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od maja 1943. do septembra 1944, lan SKOJ-a 1942, borac.

MARI Vladimira MILOVAN, ro. 1921, Me ulužje, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, komandir voda, teško ranjen 6. 5. 1945. Vrbovec — Zagreb, umro od zadobijenih rana u bolnici u azmi.

MARI Svetozara MOM ILO, ro. 1928, Beograd, u enik, Srbin, u NOB od 17. 10. 1944, od kada i u brigadi, referent u polit, odseku brigade.

MARI RADE, ro. 1919, Poljane, Nova Gradiška, borac.

MARI Vida SAVA, rod. 1922, Koluni, Bos. Petrovac, ak. Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, do juna 1943, lan SKOJ-a 1941, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

MARI -JELIĆ Nikole SAVICA, ro. 1927, Vodenica, Bos. Petrovac, ak, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od januara 1943. do 20. 5. 1944, lan KPJ 1944, etna bolni arka.

MARIC Milisava STANOJE, ro. 1927, Skorica, Ražanj, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 27. 11. 1944, borac.

MARIC Jandrije STEVAN, rod. 1921, Titov Drvar, radnik, Srbin, borac.

MARIC Tihomira LJUBIŠA, rod. 1925, Rogač, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac, poginuo 23. 1. 1945. Kozjakov Salaš — Sid.

MARI I Goluba RADOSAV, ro. 1926, Rogač, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac, poginuo decembar 1944. Tovarnik.

MARIC Jovana ZIVOMIR, ro. 1926, Rogač, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

MARIJAN Vicka MATE, ro . 1924, Zastržiš e, Hvar, zemljoradnik Hrvat, u NOB od 16. 7. 1943, u brigadi od 1. 10. 1943, lan KPJ 1943, borac, nestao kod Ldvna 14. 4. 1944.

MARINKOVIC BOGOMIR, ro . 1925, Leskovik, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac.

MARINKOVIC DANILO, ro . 1911, Radovanje, Veliko Orašje, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 5. 4. 1945. Novak Bapska.

MARINKOVIC Cvetka DRAGOLJUB, Vr in, Grocka, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od januara 1945, borac, poginuo 20. 4. 1945. Pleternica.

MARINKOVIC Rajka DRAGOMIR, ro . 1923, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MARINKOVIC Rade URICA, rod. 1919, Bastasi, Titov Drvar, trgovac, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. do 25. 11. 1942, lan KPJ 1942, zamenik na elnika odelenja UDB-e BiH, umro 1981.

MARINKOVIC Vukosava GVOZDEN, rod. 1921, Jaj i i, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 9. 1944, borac poginuo januara 1945. Šid.

MARINKOVIC Pavia MILORAD', ro . 1921, Jaj i i, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 10. 1944, lan KPJ 1944, komandir voda.

MARINKOVIC Dobrivoja MILAN, rod. 1926, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo 3. 12. 1944. Fruška Gora.

MARINKOVIC Ilije MILIC, ro . 1924, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, komandir voda.

MARINKOVIC MILORAD, ro . 1925, Leskovik, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac.

MARINKOVIC MILOŠ, Beograd, Srbin, u NOB od oktobra 1944.. od kada i u brigadi, borac te za vezu.

MARINKOVIC J. OLGA, rod. 1922, Brajkovac, Lazarevac, doma ica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 20. 9. 1944, bolni arka, poginula 18. 1. 1945. Adaševci — Šid.

MARINKOVIC Milovana RADOVAN, rod. 1923, Donji Lajkovač, Lajkovač, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

MARINKOVIC RADOVAN, rod. 1925, Bogovoda, Lajkovač, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 4. 10. 1944, borac,

MARINKOVIC Petka VELIMIR, ro . 1927, Leskovik, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

MARINKOVIC ZIVAN, rod. 1925, Lukavac, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

MARINO GIOVVANI rod. 1914, Agata di Puglie, Foggia, Italija, Italijan.

MARJANOVIĆ -BLAŽI Radojice GICA, ro . 1924, Melenje, Mladenovac, doma ica, Srpskinja, u NOB i brigadi od oktobra 1944, lan SKOJ-a 1944, telefonista.

MARJANOVIC Tome BOZO, rod. 1923, Suvaja, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo marta 1943. Konjic.

MARJANOVIC Todora BRANKO, ro . 1923, Ub, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

MARJANOVIC Jovana DRAGO, ro . 1922, Lučki Palanka, Sanski Mat, službenik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ ,1943, sekretar štaba brigade.

MARJANOVIC Jovana DRAGO, ro . 1921, Skakavac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 18. 6. 1943. Govza — Zelengora.

MARJANOVIC Jove DRAGO, rod. 1922, Suvaja, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942.

MARJANOVIC Ljube DRAŠKO, rod. 1925, Ljubija, Prijedor, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 9. 1943, lan SKOJ-a 1944, borac, kontuzovan kod Zagreba.

MARJANOVIC DUŽAN, ro . 1920, Murgaš, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, komandir odeljenja, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

MARJANOVIC Pere OR O, ro . 1924, Oštra Luka, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1. 2. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942. do aprila 1945, lan KPJ 1944, komandir ete.

MARJANOVIC Jovana URA , rod. 1914, Krnja Jela, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 9. 1942, lan KPJ 1942, komandir odeljenja, poginuo 25. 5. 1944, Glamo .

MARJANOVIC Stjepana GOJKO, ro . 1921, Marjanovi a Do, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komesar ete.

MARJANOVIC Pere ILIJA, ro . 1920, Skakavac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od avgusta 1942. do 1. 1. 1944, lan KPJ 1944, zamenik komesara ete.

MARJANOVIC Cedomira LJUBOMIR, rod. 1922, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MARJANOVIC Stojana MARKO, rod. 1924, Smoljana, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od septembra do 13. 11. 1943, borac, umro od zadobijenih rada kod Bugojna 13. III. 1943. godine, lan KPJ 1942.

MARJANOVIC Vukana MILAN, ro . 1922, Krnja Jela, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 9. 1942, lan KPJ 1943, borac, poginuo 23. 6. 1944. Crni Vrh — Travnik.

MARJANOVIC Mirka MILE, ro . 1926, Oštra Luka, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 1942. do 1944, lan KPJ, komandir ete.

MARJANOVIC MILIJAN, ro . 1919, Kriva Reka, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac,

,MARJANOVIC Stojana MILOŠ, ro . 1915, Smoljana, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, etni sta-rešina.

MARJANOVIC Borivoja MIODRAG, rod. 1921., Resnik, Beograd, zemljaradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944., borac.

MARJANOVIC NASTAS, rod. 1925, Bancarevo, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

MARJANOVIC Paje NIKOLA, rod. 1921, Rašinovac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir ete, poginuo aprila 1945. u Slavoniji.

MARJANOVIC Nastasije RADISAV, rod. 1927, Kravlje, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac, poginuo 25. 4. 1945, Novska.

MARJANOVIC Spasoja RADOMIR, rod. 1926, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MARJANOVIC ur a RAJKO, rod. 1919, Smoljana, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi d 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, poginuo aprila 1945. na Sremskom frontu.

MARJANOVIC Dmitra SLAVKO, rod. 1920, Krnja Jela, Bos. Petrovac, ak, Srbin, u NOB od 20. 8. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, iu brigadi od 10. 7. 1943. do 5. 6. 1944, lan KPJ 1943, pomo nik komesara bataljona.

MARJANOVIC Jovana VLADO, ro . 1925, Lušci Palanka, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 10. 11. 1942, u brigadi od avgusta 1943, lan KPJ 1944, komandir voda za vezu.

MARJANOVIC J. VUKAŠIN, Vukelina, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 6. 1. 1945. Komletinci — Sremski front.

MARJANOVIC Miloja ZIVAN, ro . 1921, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MARJANOVIC Alekse ZIVORAD, Divci, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

MARKI EVIC VUKASIN, ro . 1924, Nevi ani, Preko, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

MARKOVIC Milivoja ALEKSANDAR, rod. 1922, Gvozdenovi i, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10 1944, borac, poginuo 10. 12. 1944. Gr i a Salaš — Sid.

MARKOVIC Miloša ALEKSANDAR, rod. 1927, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MARKOVIC Vojislava ALEKSANDAR, rod. 1922, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, bio lan SKOJ-a, borac.

MARKOVIC Dragoljuba ARAN EL, ro . 1920, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, komandir odelenja.

MARKOVIC DANILO ro . 1912, Osiipaomca, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 10. 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. Novak Bapska.

MARKOVIC Sretena DOBRIVOJE, ro . 1925, Vraevi i, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 9. 1944, lan SKOJ-a 1944, komandir voda.

MARKOVIC Miloja DRAGOLJUB, ro . 1925, Mali Crjeni, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac, umro 1946.

MARKOVIC Vojislava DRAGOLJUB, ro . 1925, Vraevi i, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 9. 1944, komandir voda.

MARKOVIC DRAGOSLAV, ro . 1923, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

MARKOVIC or a JANKO, rod. 1920, Rajkovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 12. 1944, borac.

MARKOVIC . LJUBISA, ro . 1918, Rajkovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 19. 10. 1944, borac.

MARKOVIC Damjana LJUBOMIR, ro . 1909, Beograd, službenik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944, borac.

MARKOVIC Mihajila MILADIN, ro . 1923, Petnica, Valjevo, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 9. 1944, borac.

MARKOVIC Ljubomira MILOJE, ro . 1927, Cibutkovica, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 2. 10. 1944, borac.

MARKOVIC MILOŠ, ro . 1908, Dobri Do, zemljoradnik, Srbin, borac.

MARKOVIC MIODRAG, ro . 1920, Lupatac, Podunavski, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 25. 4. 1945. G. Kova evac — Slavonija.

MARKOVIC Božidara MIODRAG, ro . 1925, Kova evac, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, etni starešina.

MARKOVIC Milisava MIODRAG, rod. 1924, elije, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 9. 1944, komandir voda.

MARKOVIC NEMANJA, ro . 1915, Kragujevac, student prava, Srbin, u NOB od 13. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od maja do avgusta 1943, lan KPJ 1937, na radu u politodjelu brigade.

MARKOVIC or a NIKICA, rod. 1924, Donji Vakuf, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943, borac, poginuo 1944. u reonu Drvara.

MARKOVIC Petra NIKODIJE, ro . 1927, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 9. 1944, borac, poginuo 10. 12. 1944. na Fruškoj Gori.

MARKOVIC Milana PREDRAG, ro . 1925, Koraica, Mladenovac, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, komandir voda.

MARKOVIC Zivka RADENKO, ro . 1922, Mali Crnjeni, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

MARKOVIC Milana RADISAV, ro . 1925, Mali Crnjeni, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

MARKOVIC Jani ija RADOSAV, rod. 1924, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944. borac, poginuo 5. 4. 1945. Novak Bapska.

MARKOVIC Milorada RADOVAN, ro . 1923, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 9. 1944, borac.

MARKOVIC Ivana SLAVKO, rod. 1926, Donji Stupanj, Alek-sandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 16. li. 1944, u brigadi od 15. 2. 1945, borac.

MARKOVIC SLOBODAN, rod. 1924, Brizanj, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

MARKOVIC STANIMIR, rod. 1922, Japur, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

MARKOVIC Nikole SVETISLAV, rod. 1925, Prva Kutina, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

MARKOVIC Cedomira VELIZAR, rod. 1920, Pružatovac, Mladenovac, kolar, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac, umro 1954.

MARKOVIC Cedomira VITOMIR, rod. 1922, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, borac.

MARKOVIC Tome VLASTIMIR, rod. 1923, Ameri, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

MARKOVIC VOJIMIR, Kosjeri, Srbin, borac.

MARKOVIC Aleksandra VOJISLAV, rod. 1925, Petka, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac — kurir.

MARKOVIC Miloša ZIVAN, rod. 1923, Resnik, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MARKOVIC Antonija ZIVKO, rod. 1921, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

MARKOVIC Dragoljuba ZIVKO, rod. 1914, Koraica, Mladenovac, šofer, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, umro 1961.

MARKOVIC ZIVOJIN, Gradac, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 4. 12. 1944, na Fruškoj Gori.

MARKOVIC Dragutina ŽIVOTA, rod. 1925, Mali Crljeni, Lazevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

MAROVIC Dušana ILIJA, rod. 1923, Murgaš, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, delegat voda.

MARŠICEVIC Lazara DRAGAN, rod. 1927, Beograd, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, borac, umro 1984.

MARTALIC JOVAN, ro . 1925, Bezdan, Sombor, borac, poginuo 12. 4. 1945. Novak Bapska.

MARTI MILAN, rod. 1914, Dobrnja, Glina, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

MARTINENGO AMLETO, Italija, Italijan.

MARTINI Rodolfa LIVIO, rod. 1911, Distr. Milit. Firenze, Italija, Italijan.

MARTINOVIC NIKO, Crna Gora, oficir BJV, Crnogorac, u NOB od 7. 7. 1941, u brigadi od avgusta do oktobra 1943, komandant divizije, poginuo krajem 1943. na jednom Jadranskom ostrvu.

MARTINOVIC SPASO, ro . 1922, Titograd, Crnogorac, borac, poginuo 18. 1. 1945. Sid.

MARUŠI Jure GRGA, ro . 1926, Donji Zemunik, Zadar, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 1943, u brigadi od oktobra 1943, lan KPJ 1944, delegat voda.

MARVARDI FRANCO, Senigallia, Ancona, Italija, Italijan.

MASTALICA Sime URO, ro . 1920, Bojište — Tuk Bobija, Sanski Mast, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 20. 8. do 20. 10. 1943, lan KPJ 1943, komandir roda.

MASTIKOSA Nikole PERO, Oštra Luka, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, borac, poginuo 18. 6. 1943. na pruzi Sarajevo — Višegrad.

MASANOVIC Nikole PAVLE, ro . 1913, Virpazar, Bar, graevinski radnik, Crnogorac, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

MASKO ANTONIJE, Nisreno, Lede, Italija, Italijan, borac, umro posle ranjavanja u Beogradu 26. 3. 1945.

MATTANA Severina ANTONIO, rod. 1913, Distr. Milit. Gagliari, Italija, Italijan.

MATELJAN Petra MLADEN, rod. 1921, Kaštel Lukši, Split, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 11. 8. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 15. 7. 1943, lan KPJ 1944, komandir etc.

MATENDA AN ELA, rod. 1927, Mu, Sinj, domaćica, Hrvatica, u NOB od 1943, u brigadi od novembra 1943. do decembra 1944, bolni arka.

MATENLI IVAN, Materija, Trst, Slovenac, nestao 24. 8. 1944. kod ajetine — Zlatibor.

MATERIC Lazara PERO, rod. 1920, Podovi, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do avgusta 1943, lan KPJ 1942, pomočnik komesara oficirskog korpusa.

MATEVLJIC IVAN, rod. 1918, Rožice, Sežana, mesar, Slovenac, u NOB od 6. 10. 1943, u brigadi od 2. 2. 1944. do 20. 9. 1944, lan KPJ 1944, borac.

MATIC Luke BOGDAN, Otiš, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od avgusta 1943. do 13. 4. 1945, lan KPJ 1944, komandir voda, poginuo 13. 4. 1945. Pleternica.

MATIC Spire URO, rod. 1924, Zemunik, Zadar, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 1942, borac.

MATI LJUBO, rod. 1922, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

MATIC Spire MILE, rod. 1925, Zemunik, Zadar, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 5. 7. 1942, u brigadi od 5. 10. 1943, lan KPJ 1944, delegat voda, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

MATIC Borivoja MILISAV, rod. 1926, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, umro u bolnici Tovarnik.

MATIC Radivoja MIODRAG, rod. 1927, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 25. 12. 1944, u brigadi od 13. 11. 1944, kurir.

MATIC Milovana PAVLE, rod. 1925, Beograd, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 11. 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. Novak Bapska.

MATIC SPASOJE, rod. 1925, Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

MATIC STJEPAN, rod. 1921, Babina Greda, Vinkovci, zemljoradnik, Hrvat, borac.

MATIC VLADO, rod. 1907, Kasindol, Sarajevo, Srbin, borac.

MATIC Dimitrija VOJISLAV, rod. 1921, Pojate, Ražanj, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 23. 12. 1944, borac.

MATIC Zivana VUKASIN, rod. 1925, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MATIC ŽIVOTA, rod. 1915, Gornji Katun, Varvarin, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 17. II. 1944, u brigadi od 15. 2. 1945, borac, poginuo 21. 4. 1945. Pleternica.

MATIC ŽIVOTA, rod. 1926, Maslešovo — Orašac, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

MATIJEVIC URO, rod. 1913, Vukmani i, Vojni, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

MATIJEVIC Nikole MILE, rod. 1920, Rajinovci, Kulen Vakuf, Bihać, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 20. 10. 1944, lan KPJ 1942, komesar bataljona.

MATIJEVIC STEVAN, Srbin, zastavnik, poginuo 5. 4. 1945. Novak Bapska.

MATKOVIC Živote RADOMIR, rođ. 1923, Nemenikuće, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

MATKOVIC Živote STANIMIR, rod. 1925, Nemeniku e, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 11. 1944, etni bolni ar.

MATONE LORENZO, Italijan, Italija.

MAUHAR Mate MATE, rod. 1924, Retkoved, Vinkovci, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 1944, borac.

MAZAR Mladenka ŽIVKA, rod. 1927, Donji Vakuf, domaćica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943, etna bolni ar?"

MAZZEI RAFFAELE, rod. 1912, Deliceto, Foggia, Italia, Italijan.

MAZZOCCHI FRANCESCO, rod. 1923, S. Severo, Foggia, Italia, Italijan.

MEDAK PETAR, rod. 1923, Sedlari, Lubi ki, Srbija, zemljoradnik, Srbin, borac.

MEDAKOVIC Mile BOGDAN, rod. 1919, Bjelaj, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do oktobra 1944, lan KPJ 1942, komandant diviziona.

MEDAREVIC Mile BRANKO, rod. 1917, Mokronoge, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir ete, poginuo 1943. kod Sanskog Mosta.

MEDAREVIC Nikole MILAN, rod. 1927, Mokronoge, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, borac, poginuo januara 1943. na Sutjesci.

MEDIC Mile URO, rod. 1915, Bjelaj, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do aprila 1945, lan KPJ 1942, zamenik komandanta bataljona.

MEDI Luke ILIJA, rod. 1922, Budimli Japra, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 10. 6. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942. do 20. 9. 1943, lan KPJ 1943, komandir voda.

MEDIC Mijata MILE, rod. 1920, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo januara 1943. Tesli .

MEDI -GRUBISI Stojana MILICA, ro . 1925, Kapljuv, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od juna 1943, lan KPJ 1945, etna bolni arka.

MEDI MIODRAG, rod. 1921, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

MEDIC Rade MIRKO, ro . 1929, Veliki Stjenjani, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 12. 8. 1942, u brigadi od 12. 8. 1943. do 26. 10. 1944, lan KPJ 1944, delegat voda.

MEDI Steve NINA, ro . 1921, Martin Brod, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, rukovodilac SKOJ-a bataljona, poginuo jula 1943. kod Zvornika.

MEDI Marka RADE, rod. 1920, Bastasi, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo maja 1943. Popov Do — Fo a.

MEDI -KOVA EVI Nikole ŠTAKA, rod. 1924, Veliki Stjenjani, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 20. 2. 1943, borac.

MEHI Hašima ESAD, ro . 1904, Kop i i, Bugojno, radnik, Musliman, u NOB od 1. 7. 1943, u brigadi od 15. 8. 1943, borac, poginuo 2. 5. 1945. Sremski front.

MEKINJI Janka VLADO, ro . 1921, Kupanja, Donji Vakuf, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943, borac, poginuo septembra 1943. kod Sinja.

MEN ANIN Stevana MILOŠ, ro . 1914, Mali Gra evac, Grubišino Polje, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 11. 1944., borac.

MENON Ernesta RICCARDO, Italija, Italijan.

MER MIHAISO, Zabalj, Bela Crkva, borac, poginuo 19. 4. 1945, Pleternica

MERDANOVI MUNIB, Rastovo, Klju , zemljoradnik, Musliman, borac, poginuo 15. 12. 1943, Sujice.

MERZARI Gililia PRIMO, rod. 1918, Borggo, Tossignano, Bologna, Italia, Italijan.

MESACCURATI ANTONIO, Bologna, Italija, radnik, Italijan, borac, poginuo 2. 6. 1944. Mlinište — Glamo .

MESEC PETAR, borac ete za vezu.

MESI M. TANASIE, Mladenovo, borac.

MESI M. TOMA, Niš, Srbin, borac.

MESTROVAC Sevke RAGIB, rod. 1927, Lendi i, Jajce, zemljoradnik, Musliman, u NOB od 10. 12. 1943, u brigadi od 10. 12. 1943. do 31. 1. 1944, borac.

METEŽ Milana MILAN, rod. 1924, Ogulin, trgovac, **Hrvat**, u NOB i brigadi od 24. 4. 1945, borac.

MIANOVI RAJA, rod. 1912, Ratkovac, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

MICIC Mihaila ALEKSANDAR, rod. 1923, Koceljevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 10. 1944, borac.

MI I Živote DRAGISA, ro . 1926, elije, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 9. 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

MI I Arsenija MILADIN, ro . 1921, Markova Crkva, Lajkovac, radnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 1944, lan KPJ 1943, komandir voda, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

MICI Arsenija MILICA, Markova Crkva, Lajkovac, domaćica, Srpkinja, u NOB i brigadi od 1944, borac, umrla 1953.

MICI Arsenija OBRAD, ro . 1910, elije, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 9. 1944, borac.

MI IK Ma eša DEZE, ro . 1923, Kikinda, zemljoradnik, Mar, u NOB i brigadi od 27. 12. 1944, borac.

MIDI OMER, Gornji Vakuf, Musliman, poginuo 25. 3. 1943. Zlatni Bor — Fo a.

MIHAJOVIC Mladena BRANISLAV, rod. 1923, Gvozdenović, Ub, radnik, kolar, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

MIHAJOVIC D. CEDOMIR, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

MIHAJOVIC Dragomira DRAGOSLAV, rod. 1922, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MIHAJOVIC Miladdna DRAGOSLAV, rod. 1923, Gvozdenović, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac, poginuo 7. 4. 1945. Sremski front.

MIHAJOVIC OR E, rod. 1925, Leskovac, Srbin, borac, poginuo 5. 4. 1945. Novak Bapska.

MIHAJOVIC Jandrije URO, rod. 1922. Mokronoge, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od avgusta 1942...

MIHAJOVIC MIHAJLO, rod. 1923, Golobak, Smed. Palanka, zemljoradnik, Srbin, borac.

MIHAJOVIC MIODRAG, rod. 1918, Golobak, Smed. Palanka, zemljoradnik, Srbin, borac.

MIHAJOVIC PETAR, rod. 1929, Beograd, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 21. 10. 1944, Zemun.

MIHAJOVIC Radomira RADIĆ, rod. 1923, Golobak, Smed. Palanka, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 27. 10. 1944, borac.

MIHAJOVIC RADOMIR, Brežje, Mionica, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. Novak Bapska.

MIHAJOVIC Cedomira RATOMIR, rod. 1912, Beograd, službenik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 2. 1945, borac, poginuo 12. 4. 1945. Novak Bapska.

MIHAJOVIC Sime VELIMIR, r. 1922, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MIHAILOVIC Stanka VITOMIH, rod. 1925, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo aprila 1945. Pleternica.

MIHAILOVIC VLADISLAV, rod. 1923, Golobak, Smed. Palanka, zemljoradnik, Srbin, borac.

MIHAILOVIC Obrena VLADISLAV, rod. 1925, Murgaš, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

MIHAILOVIC VUKOMIR, rod. 1921, Trupale, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac.

MIHAJLOVIC Obrada DUŠAN, rod. 1920, Rujnik, Hum, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

MIHAJLOVIC Slavka JOVAN, ro . 1924, Leskovac, u enik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od februara 1945, lan SKOJ-a 1941, borac.

MIHAJLOVIC LJUBOMIR, Gulaža, Kolubarski, zemljoradnik, Srbin, u NOB d brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 8. 1. 1945. Tovarnik.

MIHAJLOVIC Milorada MILUN, rod. 1926, Izvor, Svrljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 28. 11. 1944, u brigadi od januara 1945, borac, poginuo 17. 1. 1945. Tovarnik.

MIHAJLOVIC Momira RADENKO, rod. 1921, Zvizdar, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 7. 9. 1944, lan KPJ 1945, borac.

MIHAJLOVIC Tihomira SVETISLAV, rod. 1926, Grbav e, Svrljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 12. 1944, borac.

MIHI STJEPAN, rod. 1922, Gordinec, Županja, Hrvat, borac, poginuo 19. 4. 1945, Pleternica.

MIJAILOVIC Dragoljuba CEDOMIR, rod. 1925, Pruzatovac, Mladenovac, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

MIJAILOVIC Milorada DOBRIVOJE, rod. 1925, Pruzatovac, Mladenovac, u NOB od 9. 10. 1944, u brigadi od 9. 10. 1944. do 14. 11. 1944, borac.

MIJAILOVIC M. DOBIVOJE, ro . 1922, Stubai, Kraljevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od 20. 12. 1944, komandir voda.

MIJAILOVIC Svetislava MIHAISO, ro . 1921, Pružatovac, Mladenovac, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac, poginuo 1945. na Sremskom frontu.

MIJAILOVIC Dragoljuba MILAN, rod. 1921, Pružatovac, Mladenovac, kolar, Srbin, u NOB 10. 10. 1944, u brigadi od 10. 10. 1944. do 25. 12. 1944, borac.

MIJAILOVIC Budimira MILIJA, ro . 1927, Oštra, Ljubi ki, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 12. 1944, borac.

MIJAILOVIC Milorada OBRAD, ro . 1923, Babaji , Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 9. 1944, borac.

MIJAKOVIC Nikole FRANJO, ro . 1919, Retkovci, Vinkovci, zemljoradnik, Hrvat, borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

MIJALKOVIC LJUBOMIR, ro . 1925, borac.

MIJAT NIKOLA, ro . 1920, Mu , Sinj, borac.

MIJATOVIC LJUBISA, ro . 1912, Smederevska Palanka, Srbin, borac.

MIJATOVIC MILAN, rod. 1922, Lozovik, Smederevska Palanka, Srbin, borac.

MIJATOVIC Zivojina MILENA, ro . 1926, Vra evi , Lajkovac, zemljoradnica, Srpskinja, a NOB i brigadi od 8. 9. 1944, bolničarka, umrla 1947.

MIJATOVIC Milivoja MILISAV, ro . 1922, Petka, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

MIJATOVIC NIKOLA, rod. 1921, Sopoti, Vajjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

MIJATOVIC Braniislava RADISAV, ro . 1928, Petka, Lazarevac, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 26. 11. 1944, lan SKOJ-a 1945, komandir odeljenja.

MIJATOVIC Radovana STANISLAV, rod. 1914, Boljevac, Posavski, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 11. 1. 1045, borac.

MIJATOVIC D. VLADIMIR, Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

MIJIC Jakova MATE, rod. 1922, Dubravice, Šibenik, radnik, Hrvat, u NOB od 24. 9. 1942, u brigadi od maja 1943, lan KPJ 1944, pomo nik komesara ete.

MIJIC Mile PERO, rod. 1916, Miljakovci, Prijedor, zemljoradnik, Srbin, u NOB od februara 1942, u brigadi od januara do septembra 1943, komandir odeljenja, poginuo 14. 10. 1943. Travnik.

MIJIC-SKORI Ilije STANA, rod. 1925, Perna, Bos. Krupa, domaćica, Jugoslovenka, u NOB od januara 1943, u brigadi od februara 1943. do februara 1944.. lan SKOJ-a 1943.

MIKIC JOVAN, ro . 1920, Dukat, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac.

MIKIC Sime VITOMIR, ro . 1924, Kovačevac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 9. 1944, komandir voda.

MIKLJA BRANKO, ro . 1912, Sefkerin, Pančevo, borac.

MIKUČ RAFAEL, rod. 1925, Crni Vrh, Idrija, zemljoradnik, Slovenac, u NOB od 1943, u brigadi od decembra 1943, borac, poginuo 22. 1. 1945. kod Sida.

MILADINOVIC ALEKSA, ro . 1926, Zvizdar, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

MILADINOVIC Svetozara MILOSAV, ro . 1909, Milavac, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 9. 1944, borac.

MILADINOVIC Milije MOM ILO, ro . 1925, Marenovo, Varvarin, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 4. 1944, u brigadi od 20. 12. 1944, lan SKOJ-a 1943, komandir odeljenja.

MILADINOVIC Zivojina RADOJKO, rod. 1927, Zdravinje, Kruševac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 11. 1944, komandir voda.

MILADINOVIC Miladina RADOSLAV, ro . 1923, Zdravinje, Kruševac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 12. 1944, borac.

MILAJIC JANKO, ro . 1912, Kolašin, Crnogorac, borac.

MILAKAR JOVAN, iz Banije, obu ar, u brigadi od januara 1945, borac, poginuo 5. 4. 1945. Novak Babska.

MILANOVIC Zivorada BOGOSAV, ro . 1923, Gvozdenovi i, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 6. 10. 1944, u brigadi od 6. 10. 1944. do 25. 3. 1945, pisar u eti.

MILANOVIC Dragomira DESANKA, ro . 1927, Koraica, Mladenovac, zemljoradnica, Srpskinja, u NOB od 15. 9. 1944, u brigadi od 8. 10. 1944, bolni arka.

MILANOVIC Cedomira DRAGOSLAV, ro . 1923, Bošnjane, Varvarin, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 17. 11. 1944, u brigadi od 15. 12. 1944, borac, umro 1980.

MILANOVIC Veljka DRAGOVAR, ro . 1923, Koraica, Mladenovac, kova , Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, umro 1978.

MILANOVIC Laze URA , ro . 1902, Suvaja, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, delegat voda.

MILANOVIC ur a ILIJA, ro . 1920, Suvaja, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, borac, poginuo novembra 1943. Jajce.

MILANOVIC JOVAN, rod. 1923, Modrica, borac.

MILANOVIC L. JOVO, Dabar, Sanski Most, zemljoradnik. Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1943, borac, poginuo 1. 1. 1944. Banja Luka.

MILANOVIC LAZAR, ro . 1927, Banja Luka, Srbin, borac.

MILANOVIC Ljubomira MILAN, ro . 1921, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

MILANOVIC Cedomira MILORAD, ro . 1914, Kora ica, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, kuvan.

MILANOVIC Lj. MIODRAG, ro . 1920, Beli Potok, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 1. 1945, borac.

MILANOVIC Milorada NIKOLA, ro . 1923, Toplica, Srebrenica, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

MILANOVIC Vu i a SVETOVID, ro . 1922, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 20. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

MILANOVIC Jelesija VITOMIR, ro . 1926, Majar, Beli ki, Srbija, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 9. 1944, komandir odeljenja.

MILAŠINOVIC Vu ena DRAGIJA, ro . 1905, Gornje Vrto e, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, borac, poginuo 15. 6. 1943, na Sutjesci kao ranjenik u Centralnoj bolnici.

MILATIC Marina ANTE, rod. 1914, Jelsa, Hvar, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 10. 10. 1942, u brigadi od novembra 1943. do januara 1944, lan KPJ 1944, borac.

MILATIC PANTELJAJA, Ivanovci, Ka anski, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 18. 1. 1945. kod Sida.

MILEKIC Bogdana DRAGOSLAV, ro . 1923, Vi a, Draga evo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 12. 1944, borac.

MILENKOVIC Zivadina BRANKO, rod. 1914, Karanovi , Kruševac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 11. 1944, borac.

MILENKOVIC Ilije DANILO, ro . 1927, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MILENKOVIC Milutina MIHAJLO, rod. 1924, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, lan KPJ 1945, borac.

MILENKOVIĆ M. MILAN, Titovo Užice, Srbin, borac.

MILENKOVIĆ Milutina MILENKO, ro . 1926, Beograd, u e-nik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 10. 1944, lan SKOJ-a 1944, radio-telegrafista.

MILENKOVIĆ Zivotije MILORAD, ro . 1923, Milutovac, Trstenik, zemljaradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 11. 1944, borac, poginuo aprila 1945. Pleternica.

MILENKOVIĆ Milivoja MILOVAN, ro . 1920, Pinosava, Beograd, zemljaradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MILENKOVIĆ MILOVAN, ro . 1927, Babina Luka, Valjevo, zemljaradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

MILENKOVIĆ Božidara MLADEN, ro . 1908, Ranilovi i, Aran elovac, zemljaradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

MILENKOVIĆ MIODRAG, Ub, zemljaradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

MILENKOVIĆ RADAN, rod. 1914, Lešje, Para in, Srbin, borac, poginuo 12. 4. 1945. Novak Bapska.

MILENKOVIĆ Ivana RADOMIR, ro . 1924, Pinosava, Beograd, zemljaradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MILENKOVIĆ Save STANISAV, ro . 1921, Subotica, Alek-sandrovac, zemljaradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 11. 1944 , borac.

MILENKOVIĆ Miše STEVAN, ro . 1925, Resnik, Beograd, zemljaradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MILENKOVIĆ V. STOJAN, Zlatarski, Srbija, borac.

MILENKOVIĆ Dimitrija ZIVOJIN, ro . 1920, Marina Kuti-na, Gadžin Han, Niš, trgovački pomočnik, Srbin, u NOB i bri-gadi od 14. 10. 1944, lan KPJ 1944, borac.

MILETA Petra IVO, rod. 1914, Pitve, Hvar, pomorac, Hrvat, u NOB od 1943, u brigadi od oktobra 1943, ranjen 1. 1. 1944, a 2. 2. 1944. umro od zadobijenih rana u bolnici 5. Korpusa.

MILETAKOVIC Branka DESIMIR, rod. 1923, Dašnica, Alek-sandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 18. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac, poginuo 8. 5. 1945. Sv. Ivan Zelina — Zagreb.

MILETIC Dragomira BORIVOJE, rod. 1927, Skorica, Ražanj, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 27. 11. 1944, borac, poginuo 7. 5. 1945. Vrbovec — Zagreb.

MILETIC V. BOZIDAR, Zlatarski, Srbija, Srbin, borac.

MILETIC DRAGISA, rod. 1923, Sarajevo, borac.

MILETIC Milivoja MILIC, rod. 1923, Beograd, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, lan KPJ 1945, delegat vo-da.

MILETIC Nikifora MILOMIR. rod. 1921, Kadina Luka, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 9. 1944, borac, um-ro 1979.

MILETIC Ljubomira MIODRAG, rod. 1927, Markovac, Mlade-novac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 27. 9- 1944, bo-rac.

MILETIC Bogoljuba PANELIJE, rod. 1923, Ivanovci, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 10. 1944, borac, po-ginuo 18. 1. 1945. Sid.

MILIC Lazara OR E, rod. 1924, Brzi Brod, Niš, zemljjo-radnik, Srbin, u NOB od 18. 11. 1944, u brigadi od 20. 12. 1944, borac.

MILIC IVAN, 1928, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

MILI JOVAN, Kovin, Vojvodina, Srbin, borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

MILIC JOVAN, rod. 1922, Zegar, Veljkovac, zemljoradnik, Srbin, borac.

MILIC Vlastimira MILOJE, rod. 1922, Mionica, zemljoradnik. Srbin, u NiOB i brigadi od 3. 9. 1944, komandir odeljenja.

MILIC Tihomiira MILORAD, rod. 1925, Mali Crljeni, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, umro 1946.

MILIC S. NIKOLA, rod. 1918, Biskupija, Knin, Srbin, borac,

MILIC PETAR, rod. 1925, Bugojno, borac.

MILIC RAJKO, Koceljevo, Srbin, borac.

MILIC Dragoljuba SLAVOLJUB, rod. 1920, Pruzatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 9. 9. 1944, u brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 7. 1. 1945. Berkasovo — Sid.

MILIC VIDAN, rod. 1927, Melenci, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac.

MILIC Vojislava ZIVKO, rod. 1920, Resnik, Beograd, zemljoradnik, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, etni bolni ar.

MILIC Trifuna ŽIVOTA, rod. 1925, Brzi Brod, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 18. 11. 1944, u brigadi od 20. 12. 1944, borac.

MILICEVIC Velimira BRANISLAV, rod. 1926, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

MILICEVIC An elka GVOZDEN, rod. 1917, Bradila, Kraljevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 9. 1944, borac.

MILICEVIC Jovana LAZO, rod. 1920, Kozica, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 1942, borac, poginuo 10. 10. 1943. Zenica.

MILICEVIC Dušana LJUBOMIR, ro . 1925, Valjevo, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 9. 1944, rukovodilac orkestra — muzike bataljona.

MILICEVIC MILOŠ, borac ete za vezu.

MILICEVIC Jovana OSTOJA, ro . 1922, Kozica, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, borac, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

MILIDRAG STANA, rod. 1925, Ljeskov Dub, Nevesinje, doma ica, Srpskinja, borac.

MILIJANOVI Mikaila RADISA, rod. 1922, Vravevi i, Lajkovač, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 9. 1944, borac.

MILINKOVI or a DANICA, rod. 1920, Bršadin, Vukovar, doma ica, Srpskinja, u NOB od 3. 11. 1944, u brigadi od 3. 11. 1944. do 4. 12. 1944, lan SKOJ-a 1945, bolni arka u bolnici 1. Armije.

MILINKOVI Velisava MILOVAN, ro . 1913, Veliševac, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 9. 1944, komandir voda.

MILINKOVI NOVAK, Babina Luka, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 18. 4. 1945. Pleternica.

MILINKOVI M. RADOVAN, rod. 1927, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

MILINKOVI SLOBODAN, Babina Luka, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 10. 12. 1944. Berak — Srem.

MILISAVLJEVI Ise URO, rod. 1913, Ra i , Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od maja do oktobra 1943, lan KPJ 1945, intendant podru ja.

MILISAVLJEVI MILISAV, Gulaža, Kolubarski, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 8. 1. 1945. Tovarnik.

MILIVOJEVI JEREMIJA, ro . 1920, Gornji Jakši , Lajkovač, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 4. 1. 1945. Orolik — Srem.

MILIVOJEVI Dušana MILOVAN, ro . 1918, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 12. 10. 1944, u brigadi od 10. 11. 1944, borac.

MILIVOJEVIĆ RADOMIR, rođ. 1923, Gornji Jaši, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 8. 1. 1945, elatovci — Srem.

MILOJEVIC Radivoja ALEKSANDAR, rođ. 1923, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, lan SKOJ-a 1944, komandir odjeljenja, poginuo 16. 4. 1945. Ruševi, Slavonija.

MILOJEVIC DRAGAN, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. Novak Bapska.

MILOJEVIC Milije ILIJA, rođ. 1926, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MILOJEVIC Milana LAZAR, rođ. 1925, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

MILOJEVIC Dobrivoja PAVLE, rođ. 1927, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. Novak Bapska.

MILOJEVIC Mihajla RADIVOJE, rođ. 1920, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, nestao 18. 1. 1945. kod Sida.

MILOJEVIC Mikaila RADOJE, rođ. 1926, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944.

MILOJEVIC Vojislava RADOJICA, rođ. 1915, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, referent fi kulture u brigadi.

MILOJEVIC Riste STANISLAV, rođ. 1925, Raševica, Varvarin, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 21. 12. 1944, borac.

MILOJEVIC Spasoja SREKO, rođ. 1920, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MILOJEVIC Milosava VASILije, rod. 1923, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 5. 4. 'Novak Bapska.

MILOJEVIC Jelenka VLADIMIR, rod. 1927., Hum, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 14. 11. 1944, u brigadi od 18. 11. 1944, borac, umro posle oslobojenja.

MILOJEVIC Miloja ŽIVOMIR, rođ. 1924, Američki Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MILOJKIC Dragomira MIODRAG, rođ. 1921, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

MILOJKIC Radovana MIODRAG, rođ. 1921, Koraica, Mladenovac, elektrikar, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, umro 1964.

MILOJKIC Stevana RADIVOJE, rođ. 1926, Koraica, Mladenovac, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, daktilograf u štabu brigade.

MILOJKIC Radovana RADOMIR, rođ. 1920, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, umro 1945.

MILOJKIC Radovana RATKO, rođ. 1916, Koraica, Mladenovac, stolar, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 20. 10. 1944. Beograd.

MILOJKOVIC Zivojina DOBRIVOJE, rođ. 1924, Okruglica, Svrnjig, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 28. 11. 1944, u brigadi od 15. 12. 1944. do 22. 1. 1945, borac.

MILOJKOVIC MILOŠAV, rođ. 1925, Dražanj, Umari, Smederevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

MILOJKOVIC VASILIJE, rođ. 1914, Drenovac, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 5. 4. 1945. Novak Bapska.

MILORADOVIC Ilije SLOBODAN, rođ. 1913, Berkasovo, Sid, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 2. 1945, borac.

MILORADOVIC VLASTIMIR, rođ. 1920, Rušanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB od novembra 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

MILOSAVLJEVI DOBROSAV, Trupale, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 23. 1. 1945. Kozjakov Salaš — Sid.

MILOSAVLJEVI Radoša DRAGOLJUB, rod. 1925, Ri evštica, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 11. 1944, borac, poginuo 9. 5. 1945. Šestine — Zagreb.

MILOSAVLJEVI Milentije OR E, rod. 1922, Kova evac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 28. 9. 1944, lan SKOJ-a 1945, borac.

MILOSAVLJEVI MIHAJLO, Rujiška, Bos. Novi, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 4. 9. 1943. Kupres.

MILOSAVLJEVI M. MILADIN, ro . 1925, Vra evi i, Valjevo, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

MILOSAVLJEVI Aran elia MILAN, rod. 1924, Garevina, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, vezista.

MILOSAVLJEVI MILISAV, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

MILOSAVLJEVI Milorada MILOJE, rod. 1925, Roga a, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac, poginuo decembra 1944. kod Sida.

MILOSAVLJEVI MILOŠAV, ro . 1923, Prekonoge, Trupale, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 24. 1. 1945. kod Sida.

MILOSAVLJEVI Dobrivoja MILOŠAV, ro . 1923, Bogdanje, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 11. 1944, borac, poginuo 21. 2. 1945. kod Sida.

MILOSAVLJEVI Radomira MILUTIN, ro . 1923, Ven ac, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 23. 11 1944, borac.

MILOSAVLJEVI MILIVOJE, ro . 1923, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra. 1944., borac.

MILOSAVLJEVI Radisava VLASTIMIR, ro . 1925, Velika Plana, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 12. 1944, borac.

MILOSAVLJEVI S. VOJISLAV, rod. 1926, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

MILOSAVLJEVI Radovana ZIVKO, rod. 1925. Beograd, mestostrugar, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 10. 1944. Iban SKOJ-a 1944, politi ki delegat voda, umro 1982.

MILOSEV ILIJA, rod. 1923, Zabalg, Vojvodina, Srbin, borac.

MILOŠEV-STUPAR Nikole PERKA, rod. 1925, Lastve, Krnješa, Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 1941. u brigadi od 22. 8. 1942. Iban KPJ 1944. etna bolni arka.

MILOSEVIC ALEKSANDAR, ro . 1911, Velika Plana, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo oktobra 1944. Mladenovac.

MILOSEVIC DRAGOMIR, ro . 1920, Azanja, Smederevska Palanka, zemljoradnik, Srbin, borac.

MILOSEVIC Vase DRAGOSLAV, rod. 1921, Tvrdojevci, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac.

MILOSEVIC Stevana DUŠAN, ro . 1922, Koračica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MILOSEVIC M. ILIJA, ro . 1924, Ripanj, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MILOSEVIC Nikole MANE, Crnoje, Raštela, Cazin, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942, komandir odelenja, poginuo 18. 6. 1944. Vitreuša — Zec planina.

MILOSEVIC Miloja MILADIN, ro . 1919, Ameri , Mladenovac. zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MILOSEVIC Božina MILIVOJE, ro . 1924, Varvarin, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 17. 11. 1944, borac.

MILOSEVIC Milivoja MILOVAN, ro . 1924, Ripanj, Beograd, radnik, Srbin, u NOB od 10. 10. 1944, borac, poginuo 4. 12. 1944. Ilok.

MILOSEVIC MIODRAG, ro . 1927, Veliki Drenovac, Trstnik, zemljoradnik, Srbin, borac.

MILOSEVIC Dragiša RADOJE, rod. 1926, Pruzatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 10. 1944, borac.

MILOSEVIC Branislava VLADISLAV, rod. 1926, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

MILOVAC KRSTO, rođ. 1920, Lipova a, Sipovo, Jajce, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942. do jula 1943, lan KPJ 1944, komandir ete.

MILOVANCEVIC Milutina JOVAN, rod. 1923, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

MILOVANCEVIC Petra MIJODRAG, rođ. 1922., Koraica, Mladenovac, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, zemljoradnik, Srbin,

MILOVANCEVIC Petra MOM ILO, rođ. 1920, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo januara 1945. kod Sida.

MILOVANOV Dimitrije IVAN, rod. 1908, Kdkinda, radnik, u NOB i brigadi od oktobra 1944, komandir voda.

MILOVANOVIC BOGOLJUB, rođ. 1922, Bitolj, Srbin, borac,

MILOVANOVIC Petra BORIVOJE, rođ. 1921, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MILOVANOVIC Bogoljuba BUDIMIR, rođ. 1925, Gor. Zlegije, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 23. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac, umro 1945.

MILOVANOVIC DRAGOLJUB, rođ. 1915, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MILOVANOVIC OR E, rođ. 1913, Resnik, Beograd, zemljoradnik, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MILOVANOVIC-BANJAC Lazara UJA, ro . 1931, Drini , Bos. Petrovac, ak, Srpskinja, u NOB i brigadi od 1943, lan SKOJ-a 1944, etna bolni arka.

MILOVANOVIC Jovana KOSTADIN, ro . 1926, Gvozdenovi- i, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, bo- rac.

MILOVANOVIC MIHAJLO, Bašin, Smederevska Palanka, zem- lјoradnik, Srbin, borac, poginuo 12. 4. 1945. Novak Bapska.

MILOVANOVIC 2. MILAN, Valjevo, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

MILOVANOVIC MIODRAG, ro . 1924, Mramorak, Smederev- ska Palanka, zemljoradnik, Srbin, borac.

MILOVANOVIC Milije MIODRAG, rod. 1927, Mali Crljeni, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944.

MILOVANOVIC Pante MIODRAG, ro . 1925, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, kuvar.

MILOVANOVIC Dragutina MOMIR, ro . 1908, Vračevići, Lajkovač, kovač, Srbin, u NOB od 8. 9. 1944, u brigadi od 8. 9. 1944. do 6. 12. 1944, borac.

MILOVANOVIC Petra RADOJE, ro . 1913, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, umro 1978.

MILOVANOVIC Veli ka RADOJKO, ro . 1921, elije, Lajko- vac, metalski radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 11. 1944, bo- rac, poginuo decembra 1944. na Sremskom frontu.

MILOVANOVIC Pante RATOMIR, rod. 1918, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MILOVANOVIC STANOJE, ro . 1912, Drenovac, Paraćin, Sr- bin, borac, poginuo 12. 4. 1945. Novak Babska.

MILOVANOVIC ZLATOMIR, rod. 1926, Sirdija, Podgorski, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

MILOVANOVIC ZIVOJE, rod. 1905, Derane, Capinski, Srbin, borac.

MILUNOVIC MILAN, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944., borac, poginuo 8. 1. 1945. Tovarnik.

MILUTINOVIC V. ALEKSANDAR, ro . 1925, Brajkovac, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, lan KPJ 1945, komandir voda.

MILUTINOVIC Draiga B.RANKO, ro . 1918, Zvizdar, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 9. 1944, borac, poginuo 23. 1. 1945. Koziji Salaš — Sid.

MILUTINOVIC Vojislava BRANKO, ro . 1927, Mali Crljeni, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, lan SKOJ-a 1945, komandir voda.

MILUTINOVIC Isidora MILOVAN, ro . 1923, Grabovac, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 11. 1944, borac.

MILUTINOVIC Tihomira RADOJE, ro . 1914, Ruišnik, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 11. 1944, borac, poginuo 17. 1. 1945. elatovci — Srem.

MILUTINOVIC RADOMIR, ro . 1913, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

MILJAKOVIC VUKASIN, ro . 1927, Trupale, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac.

MILJEVIC Mile DESA, ro . 1925, Podlug, Sanski Most, domica, Srpska, u NOB od 6. 3. 1942, u brigadi od 1942. do juna 1943, bila lan SKOJ-a, bolni arka, poginula juna 1943. na Sutjesci.

MILJEVIC Mije DRAGAN, ro . 1925, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942.

MILJEVIC Trivuna DUŠAN, ro . 1910, Bjelaj, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do novembra 1942, lan KPJ 1942, komandir voda, umro posle rata.

MILJEVIC Marka ILIJA, ro . 1892, Oreško Brdo, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1943, lan KPJ 1943, borac.

MILJEVIC Ilije JOVO, ro . 1921, Krnja Jela, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 15. 8. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 27. 10. 1944, lan KPJ 1945, komandir baterije.

MILJEVIC Luke JOVO, ro . 1915, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do oktobra 1944, lan KPJ 1941, komandant bataljona.

MILJEVIC Save MILE, ro . 1920, Smoljana, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, zamenik komandanta bataljona.

MILJEVIC Mile MILOŠ, ro . 1923, Krnja Jela, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u bniga i od 22. 9. 1942, lan KPJ 1943, borac, poginuo 30. 5. 1944. Mliništa — Glamo .

MILJEVIC Mile SLAVKO, ro . 1921, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8 do 10. 11. 1942, borac.

MILJKO VASO, ro . 1921, Vršac, borac.

MILJKOVIC M. DANILO, ro . 1925, Mojkovac, Crnogorac, borac.

MILJKOVIC KRSTA, Jajinci, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

MILJKOVIC Save MILAN, rod. 1923, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac, poginuo 9. 5. 1945. Markuševac — Zagreb.

MILJKOVIC Milana MILUTIN, ro . 1923, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

MILJKOVIC Milana MILOSAV, ro . 1925, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, komandir voda.

MILJKOVIC Mijalka RADISAV, rod. 1923, Zdravinja, Kruševac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 25. 11. 1944, borac.

MILJKOVIC-DOŠEN Jove ZORA, rod. 1926, Ripa, Bihać, u enik, Srpski, u NOB od 1941, u brigadi od januara 1944, lan SKOJ-a 1941, komesar ete.

MILJUS P. DUŠKO, rod. 1924, Bosanska Krupa, Srbin, borac

MILJUŠ Steve URO, rod. 1923, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942.

MILJUŠ LUKA, Vodenica, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, lan SKOJ-a 1945, komandir voda.

MILJUŠ Steve MILE, rod. 1924, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942, bio lan SKOJ-a, borac, poginuo juna 1943. na Zelengori.

MILJUŠ Vasilija MILORAD, rođ. 1917, Koluni, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do juna 1943, lan KPJ 1943, komesar bolnice Glavnog štaba Vojvodine.

MILJUŠ Marije STEVO, rod. 1920, Vodenica, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komandir ete, poginuo 1. 1. 1944. Banja Luka.

MINIC MIHAJLO, Sezen a, Kruševac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, borac, poginuo 25. 4. 1945. kod Pakraca.

MINI Nikole MIRKO, rod. 1911, Cetinje, pravnik, Crnogorac, u NOB od 20. 10. 1944, u brigadi od 20. 10. 1944, pisar u eti.

MIRAGLIA Antonia GAETANO, rod. 1920, Distr. Milit. Panzenza, Italija, Italijan.

MIRKOVIC Vasilije BOGDAN, rod. 1919, Oštrelj, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 18. 9. 1943, lan KPJ 1945, komandir voda.

MIRKOVIC Nikole DRAGO, ro . 1918, Medeno Polje, Bos. Petrovac, službenik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komandir voda, poginuo 14. 4. 1944. Ljubuni — Livno.

MIRKOVIC Miće DUŠAN, ro . 1915, Bjelajski Vaganac, Bos. Petrovac, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta do novembra 1942, lan KPJ 1943, komandir ete, umro 1966.

MIRKOVIC Vase OR O, ro . 1931, Kruševica, Bugojno, ak, Srbin, u NOB od 16. 12. 1942, u brigadi od marta 1943. do novembra 1944, kurir.

MIRKOVIC Jove MARKO, ro . 1911, Medeno Polje, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, borac.

MIRKOVIC Josipa MILE, rod. 1912, Bjelaj. Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir odeljenja, poginuo juna 1943. kod Pra e.

MIRKOVIC Todora MILE, o . 1914, Bjelaj, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir odelenja, umro na Sutjesci juna 1943,

MIRKOVIC Dragana MILORAD, rod. 1925, Medeno Polje, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942.

MIRKOVIC Jove MOM ILO, ro . 1925, Oštrelj, Bos. Petrovac, u enik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komandir voda.

MIRKOVIC Dušana NIKICA, rod. 1924, Koluni , Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942, lan KPJ 1943, komesar ete, poginuo posle rata 1950.

MIRKOVIC Mile NIKICA, ro . 1920, Bjelaj, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942. do kraja 1943, lan KPJ 1944, borac.

MIRKOVIC Ilije NIKOLA, ro . 1920, Bjelajski Vaganac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. lan SKOJ-a 1942, borac.

MIRKOVIC Jefte PERO, rod. 1924, Koluni , Bos. Petrovac, radnik, Srbin, borac, umro od za obijenih rana 27. 4. 1945.

MIRKOVIC PETAR, Skakavac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, zamenik komandira ete, poginuo 20. 4. 1945. Brezovac — Pleternica.

MIRKOVIC Nikole PETAR, rod. 1924, Medeno Polje, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo juna 1943. na Zelengori.

MIRKOVIC Vlastimira SLOBODAN, rod. 1917, Babaji i, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 9. 1944, komandir odeljenja.

MIRKOVIC Josipa SRETKO, rod. 1920, Medeno Polje, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 3. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942. do 20. 5. 1944, lan KPJ 1943, komesar bataljona.

MIRKOVIC Vasilija STRAHINJA, ro . 1914, Koluni , Bos. Petrovac, elektro-mehani ar, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od maja 1943. do 10. 11. 1943. i avgusta do novembra 1944, lan KPJ 1943, pomo nik komandanta veze.

MIRKOVIC Mirka SVETOZAR, rod. 1925, Sarajevo, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MIRKOVIC Vu eta VOJIMIR, rod. 1913, Ševrljuge, Kosjeri , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 10. 12. 1944, u brigadi od 10. 12. 1944. do 5. 1. 1945, borac.

MIROVIC Milorada MIODRAG, ro . 1914, Me ulužje, Mlade novac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, etni bolni ar.

M1ŠANOVI -FILIPOVIC Osmana FATIMA, rod. 1920, Biha , doma ica, Muslimanka, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 1943. do 1944, lan KPJ 1942, omladinski rukovodilac bataljona.

MISCEVIC Milanka BOSA, ro . 1924, Medeno Polje, Bos. Petrovac, doma ica, Srpkinja, u NOB od 1943., u brigadi od 22. 8. 1943, etna bolni arka.

MISE Ivana DOMINIK, rod. 1927, Okrug Gornji, Trogir, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 1. 6. 1943, u brigadi od 1. 11. 1943. do 15. 9. 1944, lan SKOJ-a 1943, borac.

MISE PETRA IVO, ro . 1924, Okrug Gornji, Trogir, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 2. 6. 1943, u brigadi od novembra 1943, lan KPJ 1944, delegat kurira u štabu 1. Armije.

MISE Ante KARLO, ro . 1924, Okrug Gornji, Trogir, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 15. 9. 1943, u brigadi od 1. 11. 1943, komandir voda.

MISE Ante MARIN, rod. 1922, Okrug Gornji, Trogir, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 9. 9. 1943, u brigadi od 1. 11. 1943, lan SKOJ-a 1943, borac.

MISE Mate NIKOLA, ro . 1927, Okrug Gornji, Trogir, ribar-zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 18. 8. 1943, u brigadi od novembra 1943, lan SKOJ-a 1943, borac.

MISIC MILE, delegat voda — zastavnik, poginuo 18. 4. 1945. Pleternica.

MISIK DALEVMI, ro . 1923, Kikinda, borac.

MISLOV LOVRE, Kali, Preko, Zadar, Hrvat, borac, nestao 23. 1. 1945. kod Tovarnika.

MITI Slavka BOZIDAR, ro . 1925, Brenica, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, komandir odelenja.

MITI Milovana BRANISLAV, ro . 1924, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MITI BRANKO, ro . 1925, Koprivnica, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac.

MITI Taška NIKOLA, ro . 1925, Vukmanovo, Niš, radnik, Srbin, u NOB od 18. 11. 1944, u brigadi od 18. 12. 1944, borac.

MITI SILJAN, ro . 1913, Mavrovo, borac.

MITI VIDAN, ro . 1927, Kruševica, Kolubarski, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

MITI ŽIVOTA ,ro . 1920, Berbatovo, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 12. 4. 1945. Novak Bapska.

MITRIG Sredoje LJUBISA, rod. 1924, i kovo, Arilje, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od avgusta 1944, borac, poginuo januara 1945. kod Sida.

MITRI Radisava LJUBOMIR, rod. 1917, Vr in, Grocka, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 6. 12. 1944, u brigadi od januara 1945, borac.

MITROVIC Bogdana BOZO, rod. 1917, Titograd, anesteti ar, Crnogorac, u NOB od 7. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od maja 1943. do januara 1944, lan KPJ 1942, zamenik referenta saniteta Glavnog štaba Srbije, poginuo po oslobo enju — maja 1945.

MITROVIC BRANKO, ro . 1921, Donja Toplica, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, borac.

MITROVIC Dimitrija DOBRIVOJE, ro . 1926, Beograd, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 11. 1944, lan SKOJ-a 1945, komandir voda.

MITROVIC Dragutina DRAGOMIR, ro . 1923, Brzi Brod, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 11. 1944, borac.

MITROVIC A. JOVAN, rod. 1924, Bogovo a, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

MITROVIC MARKO, ro . 1913, Zemun, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 28. 4. 1945. u Slavoniji.

MITROVIC Draga MILORAD, ro . 1921, Milavac, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 9. 1944, borac.

MITROVIC Budimira MILOŠ, rod. 1925, Bogovo a, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 9. 1944, borac.

MITROVIC MILOVAN. B-režje, Mionica, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 4. 12. 1944. Pruška Gora.

MITROVIC Zivorada MIODRAG, ro . 1926, Ruklade, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

MITROVIC-KARANOVIC ur a MIRA, ro . 1917, Bosanski Novi, student, Jugoslovenka, u NOB od septembra 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od jula 1943. do januara 1944, lan KPJ 1943, šifrant u 1. Proleterskom korpusu.

MITROVIC MIROSLAV, rod. 1924, Trupale, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 5. 4. 1945. Novak Bapska.

MITROVIC Josipa MIROSLAV, ro . 1922., Brežje, Mionica, trgovac, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 9. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. Novak Bapska.

MITROVIC RADOMIR, ro . 1920, Paline, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, etni bolnjar

MITROVIC SLAVKO, Smederevska Palanka, Srbin, borac, poginuo 14. 9. 1944. Valjevo.

MITROVIC STANKO, ro . 1922, Lozница, Srbin, borac.

MITROVIC VELJKO, ro . 1927, Veliki Mokri Lug, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 12. 1944, borac.

MITROVIC ZIVADIN, rod. 1924, Azanja, Smederevska Palanka, zemljoradnik, Srbin, borac.

MLACAN SAPET, Bugojno, Musliman, borac, poginuo 1. 1. 1944. Banja Luka.

MLADEVIC Jove BLAGOJE, ro . 1926, Manastir, Niš, bravar, Srbin, u NOB i brigadi od 4. 9. 1944, borac.

MLADEVIC A. Dimitrije, rod. 1912, Veliki Mokri Lug, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 12. 1944, borac.

MLADEVIC MILIVOJE, ro . 1923, Beograd, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, lan KPJ 1945, sekretar Polit. otseka brigade.

MLADEVIC or a SIMA, rod. 1924, Vukmanovo, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

MLADEVIC ZORAN, borac ete za vezu.

MLAKARA JOVO, rod. 1913, Klašni , Glina, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 5. 4. 1945. Novak Bapska.

MO NIK OZVALD, ro . 1924, Kneže, Tolmin, radnik, Slovenc, u NOB od 8. 9. 1943, u brigadi od 21. 2. 1944, etni starešina.

MODRIC Ante NENAD, rod. 1921, Su uraj, Hvar, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 1. 2. 1942, u brigadi od 1. 10. 1943, do 15. 6. 1944, borac.

MODRINIC Rade MILKA, rod. 1924, Vidari, Bihać, zemljoradnica, Srpskinja, etno bolni arka, umrla od posledica rana 15. 10. 1944. u Beogradu.

MOHAR JOSIP, Trst, Slovenac, borac, poginuo 14. 4. 1944. livno.

MOIANA SILVIO, Italijan, Italija.

MOJSILOVIC NEGOVAN, rod. 1923, Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

MOJSILOVIC Stevana ZIVOJIN, rod. 1911, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 2. 1945, borac.

MOLDAJ or a URO, rod. 1921, Kikinda, trgovac, Mađar, u NOB i brigadi od 27. 12. 1944, borac.

MOLEROVIC Rajka BOSKO, rođena 1917, Ljutovnica, Gornji Milanovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 11. 1944, borac.

MOLNAR Josipa ORFEJEV, rođena 1923, Kupusina, Apatin, zemljoradnik, Mađar, u NOB i brigadi od 25. 11. 1944, borac.

MOLNAR JOZEF, rođen 1920, Kikinda, Mađar, borac.

MOLLON DOMENICO, rođen 1916, Arzigaano, Vicenza, Italia, Italijan, borac.

MOMIROVIC JOVAN, rođen 1913, Ub, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, umro posle rata.

MOMIROVIC MILORAD, rođen 1927, Ub, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

MOMIROVIC MISA, rođen 1923, Ub, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

MONTANARI (ime nepoznato), Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 10. 10. 1943. do 22. 10. 1944.,

MORACA Bojana DRAGINJA, ro . 1906., Bastasi, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od avgusta do decembra 1942, lan KPJ 1945, komandir voda.

MORACA Stevana DUŠAN, ro . 1923, Bukova a, Bos. Petrovac, radnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, zamenik obaveštajnog oficira brigade.

MORACA Marka JOVAN, rod. 1920, Donje Vrto e, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 9. 1942. do januara 1945, lan KPJ 1942, zamenik politkomesara bataljona.

MORACA Marka LJUBO, ro . 1922, Donje Vrto e, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, zamenik komandira ete, poginuo avgusta 1943. Trnov — Sarajevo.

MORACA Mile MARKO, ro . 1917, Bastasi, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo februara 1943. Raduša — Gornji Vakuf.

MORACA Pere MILAN, rod. 1924, Zaglavica, Titov Drvar, ak, Srbin, u NOB od 4. 9. 1942, u brigadi od marta 1943, lan KPJ 1943, komesar ete.

MORACA Todora MILAN, rod. 1925, Bukova a, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 4. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, do 12. 8. 1944, lan KPJ 1944, komesar bataljona.

MORACA Pere MILOVAN, rod. 1921, Bukova a, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, obaveštajni oficir bataljona.

MORACA Jovana NIKOLA, rod. 1915, Podovi, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do jula 1943, lan KPJ 1943, komandant bataljona.

MORACA Stojana SIMO, rod. 1921, Bukova a, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, politi ki komesar ete, poginuo 19. 10. 1944. Beograd.

MORACA-GLIGORIJEVI Todora SMILJA, rod. 1926, Bukova a, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od januara 1942, u brigadi od septembra 1943, lan KPJ 1944, etna bolni arka.

MORACA Petra STOJAN, rod. 1914, Zaglavica, Titov Drav. radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, umro 1956.

MOREA ANGELO, Gallicchio, Potenza, Italia, Italijan, borac.

MORSELLI GIORGIO, rod. 1922, Poggio Rusco, Modena, Italia, Italijan, borac.

MORVAJ URO, rod. 1909, Velika Kopanica, akovo, Hrvat.

MOSCHILLO Angela PASQUALE, Laureana Cilento, Salerno, Itaida, Italijan, komandir odelenja, poginuo 23. 6. 1944. Crni Vrh — Travnik.

MOŠI Ante ANTE, Selce, Bra, radnik, Hrvat, u NOB od 15. 9. 1943, u brigadi od 2. 11. 1943. do novembra 1944, komandir voda.

MOSIC Radomira DOBRISLAV, rod. 1925, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, borac, poginuo 7. 12. 1944. Fruška Gora.

MOSIC Dragovana DRAGOLJUB, rod. 1925, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

MOSIC Ljubisava MIODRAG, rod. 1921, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944., borac.

MOSIC Radomira MILUTIN, rod. 1922, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

MOŠIC Tihomira RADMINO, rod. 1922, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944., borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

MOSIC Radomira TANASIJE, rod. 1921, Pružatovac, Mladenovac, kova, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

MRAKOVIC Vojislava ZIVOMIR, ro . 1925, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

MRDA Dake BOŠKO, ro . 1924, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942. do oktobra 1944, lan KPJ 1943, pomo nik komesara ete.

MRDA Steve BOSKO, ro . 1925, Smoljana, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do septembra 1944, lan KPJ 1943, komandir ete.

MRDA Petra DRAGO, ro . 1925, Lipnik, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od avgusta 1943, borac, poginuo 1. 1. 1944. Banja Luka.

MRDA Todora DRAGO, ro . 1914, Predojevi a Glavica, Lušci Palanka, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od aprila 1943, borac, poginuo novembra 1943. Glamo ,

MRDA Petra MILAN, ro . 1921, Lastve, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komesar ete.

MRDA Drage NIKICA, ro . 1909, Predojevi a Glavica, Lušci Palanka, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od aprila 1943. do konca 1944, borac.

MRDA ur a PETAR, ro . 1921, Smoljana, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 9. 1943, lan KPJ 1943, borac, poginuo 14. 9. 1944. Valjevo.

MRDA Pere VID, rod. 1922, Smoljana, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo 21. 1. 1944. Ubavi a Dolina — Glamo .

MRDA Rade VLADO, ro . 1919, Smoljana, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 10. 4. 1943, lan KPJ 1944, komandir ete.

MRKI Jove MARKO, ro . 1912, Medeno Polje, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komandir voda.

MRKI ure SLAVKO, ro . 1922, Koluni , Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 14. 6. 1943. Miljevina — Zelengora.

MRKOBRADA MARKO, ro . 1925, Vrgin Most, Srbin, borac, poginuo 20. 4. 1945. Pleternica.

MRKOSA URO, Blagaj, Kupres, Srbin, borac, poginuo 21. 11. 1943. Ubavi a Dolina — Glamo .

MRKOVI DRAGOMIR, ro . 1925, Batkuša, Br ko, Srbin, borac.

MR E Marka MILE, ro . 1925, Gradina Šibenik, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 5. 7. 1943, u brigadi od oktobra 1943. do 27. 6. 1944, lan KPJ 1943, borac.

MRVICIN Nikole MARIN, rod. 1910, Retkovci, Vinkovci, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 1944, borac.

MRVICIN Nikole MATO, ro . 1926, Retkovci, Vinkovci, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 1944, borac, umro posle rata.

MUCALO Frane MIJO, ro . 1914, Su uraj, Hvar, ribar, Hrvat, u NOB od 15. 6. 1942, u brigadi od 1. 10. 1943, borac, poginuo 31. 12. 1943, kod Banja Luke.

MUJANOVIC MEHMEDALIJA, ro . 1911, Br ko, Musliman, borac.

MUJCINOVI Mehe IBRO, ro . 1926, Ripa , Biha , ak, Musliman, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

MUNNI ANDREA, ro . 1920, Bagnoli di Trigno, Campobasso, Italia, Italijan.

MUNJAS Milana MILOŠ, ro . 1912, Gomirje, Ogulin, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 4. 1945, borac.

MURGE Rolok ZAN, ro . 1925, Ljig, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

MUSIC Janka MIRKO, ro . 1927, Ravno, Kupres, zemljoradnik, Srbin, u NOB od jula 1943, u brigadi od avgusta 1943, lan SKOJ-a 1943, komandir odelenja.

MUSICKI Mila LEONID, ro . 1927, Ub, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

MUSTRA Bože MIJO, ro . 1921, Seget Gornji, Trogir, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 11. 9. 1943, lan KPJ 1945, borac.

MUTI Avrama MARIJA, ro . 1922, Valjevo, kroja ki radnik, Srpkinja, u NOB i brigadi od 15. 9. 1944, borac.

MUŽINIC ROMAN, ro . 1901, Krlomba, Pula, Hrvat, borac.

MANDIC Nikole STEVO, Risovac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1942.

MANDŽUKI Dragoljuba MLADEN, ro . 1921, Cairi, Trstnik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 11. 1944, borac, poginuo 23. 1. 1945, selo Ilinoi — Sremski front.

MANOJLOVIC Tanasija RADOSLAV, rod. 1917, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MANOJLOVIC Dragoljuba VITOMIR, ro . 1926, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, umro 1948.

MARINKOVIC MILAN, rod. 1915, Ranilovići, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 27. 11. 1944, borac.

MARKOVIC DURA, ro . 1920, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 20. 10. 1944, Beograd.

MARKOVIC MILENKO, ro . 1927, Dudovica, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 2. 3. 1945, borac.

MARKOVIC M. ŽIVOTA, ro . 1922, Ranilovići, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

MARTINOVIC SELENA rod. 1925, Bukovik, Aran elovac, domaćica, Srpkinja, u NOB i brigadi od 23. 9. 1944, borac.

MATELIC Bogosava RADOVAN, ro . 1910, Velika Ivanja, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, komandir voda-

MIJAJLOVI Radovana MIODRAG, ro . 1926, Velika Ivan a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOV i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

MILANOVIC DUŠAN, ro . 1921, Mala Vrbica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od februara 1945, borac, poginuo 16. 4. 1945, Rušev — Slavonija.

MILANOVIC—BANJAC Lazara UJA, ro . 1930, Drini , Bos. Petrovac, u enica, Srpkinja, u NOB od 1943, u brigadi od januara 1943, lan SKOJ-a 1944, etna bolni arka.

MILANOVIC Tihomira MIODRAG, ro . 1926, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MLETIC Svetozara MIODRAG, ro . 1926, Markovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac, poginuo 16. 10. 1944.Beograd.

MLETIC Zivojina TIHOMIR, ro . 1923, Lopaš, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 11. 1944, borac.

MILIC RAJKO, ro . 1927, Ranilovi i, Aran elovac zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, komandir voda.

MILICEVIC Milosava RADIVOJE, ro . 1928, Mladenovac, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, kurir.

MILICEVIC VITOMIR. ro . 1920, Mala Ivan a, Smederevo, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, telefonista, poginuo 19. 4. 1945, Pleternica.

MILINKOVI MILADIN, ro . 1927, Ranilovi i, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac.

MILINKOVI Svetozara MILOVAN, ro . 1926, Babina Luka, Valjevo, zemljoradnik Srbin, u NOB i brigadi od 9. 9. 1944, borac, umro 1984.

MILINKOVI RADOJKO, ro . 1924, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 10. 1944, borac.

MILIVOJEVI Radomira DRAGOSLAV, rod. 1925, Ven ane, Ara elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 3. 9. 1944, borac.

MILIVOJEVI MIHAIRO, ro . 1924, Arapovac, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 4. 11. 1944, borac.

MILOSAVLJEVI DOBRIVOJE, ro . 1922, Ranilovi i, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, borac.

MILOSAVLJEVI VITOMIR, ro . 1923, Tulež, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 10. 1944, borac.

MILOSEVIC Milutina OR E, ro . 1926, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MILOSEVIC Drage MILAN, rod. 1924, Rajkovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 12. 1944, borac, poginuo 22. 1. 1945. Kozji Salaš — Tovarnik.

MILOVANOVIC JORDAN, ro . 1925, Ranilovi i, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 3. 10. 1944, borac.

MILOVANOVIC MIODRAG, ro . 1919, Ranilovi i, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 10. 1944, borac.

MILOVANOVIC Aleksije ZIVOMIR, ro . 1923, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, veterinarski bolni ar.

MISIC-SKORIC Ilije STANA, ro . 1925, Bosanska Krupa, domica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od februara 1943. do januara 1944, borac.

MITROVIC MIODRAG, ro . 1927, Popovi i, Sopot, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

MITROVIC Miloša RATKO, ro . 1924, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

MAKSIMOVIC CEDO, Vr in, Beograd, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

MARKOVIC MILADILV, ro . 1922, Drlupa, Sopot, Beograd, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 4. 12. 1944. Fruška Gora.

MATIC ILIJA, rod. 1923, Drlupa, Sopot, Beograd, zemljoradnik, Srbin, borac.

MATIC RADISAV, ro . 1923, Drlupa, Sopot, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. Novak Bapska.

MIHAJLOVIC Zivka RADOJICA, ro . 1926, Kova evac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 8. 10. 1944, borac.

MIJAJLOVIC RADOSAV, ro . 1928, Ropo evo, Sopot, Beograd, zemljoradnik, Srbin, borac.

MILANOVIC SVETOMIR, ro . 1919, Parcane, Ralja, Sopot, zemljoradnik, Srbin, borac.

MILOSAVLJEVI PREDRAG, ro . 1916, urinci, Sopot, Beograd, Srbin, borac.

MILUTINOVIC BRANKO, Mali Crnjemi, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

MIRKOVIC RADIVOJ, ro . 1916, Parcane, Ralja, Sopot, Beograd, zemljoradnik, Srbin, borac.

MLETIC Pere TIHOMIR, ro , 1924. selo Mladenovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od januara 1945, borac, umro posle rata.

MLETIC Tome ŽIVADIN, ro . 1924, selo Mladenovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, lan KPJ 1945, borac.

MILOJEVIC Vojislava MILOJE, ro . 1923, selo Mladenovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

MILOSAVLJEVI PE A, Beograd, u brigadi od maja 1943. do novembra 1943, rukovodilac agitpropa brigade.

MORACA Stevana MIRA, ro . 1920, Srb, student prava, Srpskinja, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od maja do avgusta 1943, lan SKOJ-a od 1937, KPJ 1942, lan politodjela brigade.

MRDA Sime LJUBOMIR, ro . 1923, Prijedor, ak, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 8. 10. 1944, lan KPJ 1944, sekretar kulturno-prosvetnog odbora brigade.

MUSIC Stipe PASKO, Rođen 1921, u Zatonu kod Šibenika, Hrvat. U NOB od 1941, u brigadi od maja 1943, lan KPJ od 1944. godine.

N

NA JOSIP, rođen 1920, Radimo, Hotnik, Mađar, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 6. 5. 1945.

NA Ištvana SILVESTER, rod. 1924, Kanjiža, Mađar, u NOB ; brigadi od 3. 11. 1944, borac, nestao u borbi na Pleternici 19. 4. 1945.

NAGLIC Grgura DRAGAN, rođen 1928, akovec, ak, Hrvat, u NOB i brigadi od 16. 10. 1944, borac.

NARDONE ULDERICO, Italijan, borac.

NAUMOVIC DOBRIVOJ, rođen 1908, Markovac, Veliko Orašje, zemljoradnik, Srbin, borac.

NAVALUŠIĆ VLADO, rođen 1921, Vukovsko, Kupres, zemljoradnik, Srbin, borac.

NAVALUŠIĆ Marka VOJIN, rođen 1929, Gornje Vukovsko, Kupres, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 2. 10. 1942, u brigadi od februara 1943, lan SKOJ-a 1943, borac.

NAZOR MIJO, rođen 1912, Slavonski Brod, Hrvat, borac.

NEDELJKOVIC Maksima ALEKSANDAR, rođen 1923, Kraljevo, zemljoradnik, Srbin, borac.

NEDELJKOVIC Miloša ILIJA, rođen 1925, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, lan SKOJ-a 1945, komandir odjelja.

NEDELJKOVIC Milivoja IVAN, rođen 1922, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, umro 1983.

NEDELJKOVIC Petra MILAN, rođen 1925, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, umro 1960.

NEDELJKOVIC Rajka MILAN, rođen 1926, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo 3. 12. 1944. Fruška Gora.

NEDELJKOVIC Cedomira MILIVOJE, rod. 1919, Beli Potok, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 1. 1945, borac, poginuo 12. 4. 1945. Novak Bapska.

NEDELJKOVIC Koste MILORAD, rod. 1924, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, lan SKOJ-a 1945, komandir voda, umro 1974.

NEDELJKOVIC MIODRAG, rod. 1922, Plužina, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac.

NEDELJKOVIC Rajka MIODRAG, ro . 1922, Resnik, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

NEDELJKOVIC Todora MIODRAG, ro . 1926, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

NEDELJKOVIC Zivana MIODRAG, ro . 1924, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, lan KPJ 1945, desetar.

NEDELJKOVIC Borivoja MOM ILO, ro . 1922, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, lan KPJ 1945, delegat voda.

NEDELJKOVIC OBREN, rod. 1925, Klanice, Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

NEDELJKOVIC PREDRAG, ro . 1923, Rogatica, Srbin, borac.

NEDELJKOVIC Andrije RADOMIR, ro . 1920, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

NEDELJKOVIC Dobrivoja ZIVORAD, ro . 1921, Ruklade, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 10. 1944, komandir odelenja, poginuo 12. 4. 1945. Novak Bapska.

NEDIC Milutina SPASOJE, ro . 1922, Galovi i, Vladimir, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 24. 10. 1944, borac.

NEDIC Dragutina ZIVOJIN, ro . 1926, Galovi i, Vladimir, ci, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

NEGRO FRANKO, Italijan, borac, umro januara 1945. u bolnici Ila a — Srem.

NEMET MIHAJLO, ro . 1927, Ba ki Odžak, Vojvodina, Ma- ar, borac.

NENADI Koste BLAGOJA, rod. 1927, Rudi i, Glamo , zem- lјoradnik, Srbin, u NOB od 15. 2. 1942, u brigadi od januara 1943. do 20. 10. 1944, lan KPJ 1945, oficir za vezu u štabu Armi- je.

NENADOVI BOGOLJUB, ro . 1923, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

NENADOVI Save NIKOLA, ro . 1924, Leuši , Gornji Mila- novac, radnik, Srbin, u NOB li brigadi od 13. 9. 1944, bo- rac.

NERADIN ALIJA, Kruševo, BiH, Musliman, borac.

NERLOVI Jovana URO, rod. 1919, Si ane, Sinj, zemljo- radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 9. 1943, borac, pогинуо 23. 9. 1943. kod Sinja.

NERLOVIC Petra URO, ro . 1899, Si ane, Sinj, radnik, Ju- gosloven, u NOB od marta 1942, u brigadi od 1943. do 1944, lan KPJ 1945, komesar etc.

NEŠI SVETOLIK, ro . 1910, Resnik, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

NESIC Vojislava SVETOZAR, Vr in, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

NEŠI VITOMIR, ro . 1919, Markovac, Veliko Orašje, zem- lјoradnik, Srbin, borac.

NEŠKOVI -DRAGI EVI Milenka DRAGOLJUB, ro . 1926, Vra evi i, Lajkovac, železni ki radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 9. 1844, borac, pогинуо aprila 1945. Novak Bapska.

NEŠKOVI Svetozara MILAN, rod. 1926, Vra evi i, Lajko- vac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 9. 1944, bo- rac. umro 1957.

NESKOVIC MIODRAG, Vra evi i, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 7. 4. 1945. Novak Bapska.

NESKOVIC Vlajka MOM ILO, rod. 1928, Vra evi i, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 9. 1944, borac.

NESKOVIC D. MLADEN, rod. 1920, Danji Lajkovac, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOE i brigadi od 15. 10. 1944, borac.

NESOVI Milosava MILENA, rod. 1924, Titovo Užice, u enica, Srpkinja, u NOB od septembra 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od marta 1943, do marta 1944, lan KPJ 1943, šef personalne službe sanitetskog odjeljenja Glavnog štaba Srbije.

NICOSIA Giusepa ORAZIO, rod. 1921, Gela Gl, Italia, Student, Italijan, u NOB i brigadi od oktobra 1943. do oktobra 1944.

NIK Janeza LUDVIG, rod. 1918, Voden, Ko evje, zemljoradnik, Slovenac, u NOB i brigadi od 6. 12. 1943, komandir odeljenja, poginuo 26. 6. 1944. Crni Vrh — Travnik.

NIKIC DUŠAN, rod. 1910, Rore, Glamo, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 1943, komesar ete, umro 1968.

NIKI Rade UROS, rod. 1923, Bare, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942, borac, poginuo 1. 3. 1943. Kobilja Glava — Gornji Vakuf.

NIKI Tode VUKICA, rod. 1926, Dobro Selo, Bois. Petrovac, radnica, Srpkinja, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do juna 1943, lan KPJ 1942, etna bolni arka.

NIKODIJEVI DRAGISA, rod. 1924, Donja Livadica, Kruševac, zemljoradnik, Srbin, borac.

NIKOLETI -MALBASI Luke DRAGICA, rod. 1924, Sipovljani, Titov Drvar, omladinka, Srpkinja, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 1943, do 1944, lan KPJ 1944, referent saniteta u divizionu.

NIKOLI Milana ALEKSANDAR, rod. 1925, Rogača, Sopot, student, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, komandir baterije, poginuo decembra 1944. Berkasovo — Sid.

NIKOLIC Mirka BORISAV, ro . 1926, Dedine, Kruševac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 21. 12. 1944, borac, poginuo 5. §. 1945. Kabel — Slavonija.

NIKOLIC Nikodije BORIVOJ, La arak, Sremska Mitrovica, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 29. 11. 1944, borac.

NIKOLIC Dobrivoja BOŽUR, ro . 1923, Novaci, Kruševac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 23. 9. 1944, u brigadi od aprila 1945, vezista.

NIKOLIC Drage BRANISLAV, ro . 1923, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

NIKOLIC Milutina BRANISLAV, Gvozdenovi i, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac.

NIKOLIC Božidara BRANKO, ro . 1920, Udrovice, Smederevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944, borac, poginuo 16. 4. 1945. Ruševa — Slavonija.

NIKOLIC CEDOMIR, ro . 1919, Cecina, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac.

NIKOLIC CEDOMIR, rod. 1923, Prošek, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac.

NIKOLIC DANILO, rod. 1920, Prošek, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac.

NIKOLIC Dušana DOBROSAV, ro . 1921, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

NIKOLIC Vukašina DOBROSAV, ro . 1926, Novaci, Kruševac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 23. 9. 1944, borac.

NIKOLIC Ljubomira DRAGOJE, ro . 1914, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo 18. 4. 1945. Pleternica.

NIKOLIC DRAGOLJUB, ro . 1907, Kulašince, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac.

NIKOLIC Zivojina DRAGOLJUB, ro . 1927, Rautovo, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

NIKOLIC Milorada DUŠAN, rod. 1926, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

NIKOLIC Velimira DUŠAN, rod. 1920, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, komandir odjeljenja.

NIKOLIC Milić URO-OR E, rođ. 1925, Gornja Tramošnja, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«.

NIKOLIC Miloša OR E, rođ. 1924, Murgaš, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

NIKOLIC Sretna ILIJA, rođ. 1911, Koraica, Mladenovac, opancar, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, komandir voda, poginuo 12. 4. 1945. Novak Bapska.

NIKOLIC Krste IVE, rođ. 1908, Šibenik, radnik, Hrvat, u brigadi od oktobra 1943, poginuo oktobra 1944. Mladenovac.

NIKOLIC KOSTADIN, Guncati, Umka, Beograd, Srbin, borac, nestao 5. 4. 1945. kod Novak Bapske.

NIKOLIC Velimira LJUBOMIR, rođ. 1912, Markovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 16. 10. 1944. Beograd.

NIKOLIC Miroslava MIJAJLO, rođ. 1925, Novaci, Kruševac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 23. 9. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac, poginuo 5. 5. 1945. Sveti Ivan Zelina — Zagreb.

NIKOLIC MILAN, rod. 1925, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 3. 12. 1944. Fruška Gora.

NIKOLIC Stanka MILAN, rod. 1914, Banjani, Bosanska Krupa, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, nestao u borbi 12. 4. 1945. Lovaš — Srem.

NIKOLIC Stevana MILEN, rod. 1925, Krvavica, Kruševac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 14. 11. 1944, u brigadi od 14. 11. 1944. do 10. 5. 1945.. borac.

NIKOLIC Milenka MILISAV, rod. 1926, Zviz ar, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944. borac, poginuo 12. 4. 1945. Novak Bapska.

NIKOLIC MILIVOJ, rod. 1925, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

NIKOLIC MILOŠ, rod. 1922, Dukat, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac.

NIKOLIC Ljubomira MILOVAN, rod. 1926, Alibunar, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 27. 8. 1944, borac, nestao u borbi na Pleternici 19. 4. 1945.

NIKOLIC Sime MILOVAN, ro . 1926, Manastir, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 11. 1944, borac, nestao u borbi na Pleternici 18. 4. 1945.

NIKOLIC MIODRAG, Markovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo 18. 10. 1944. Beograd.

NIKOLIC MIRJANA, borac ete za vezu.

NIKOLIC Sre ka MIROSLAV, ro . 1926, Zvizdar, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

NIKOLIC NIKO, ro . 1913, Kruševo, Prilep, borac, poginuo 9. 5. 1945. Šestine — Zagreb.

NIKOLIC NIKODIJE, ro . 1924, Dukat, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 4. 1. 1945. Orolik — Srem.

NIKOLIC NIKOLA, Dukat, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 21. 4. 1945. Pleternica.

NIKOLIC PETAR, ro . 1925, Bogati , zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 19. 10. 1944. Beograd.

NIKOLIC RADIVOJE, ro . 1920, Ledine, Para in, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

NIKOLIC Dragomira RADMILA, rod. 1920, Valjevo, domaćica, Srpska, u NOB i brigadi od 15. 9. 1944, borac.

NIKOLIC RADOVAN, rod. 1927, Mirjevo, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

NIKOLIC SLAVKO, Struganik, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, komandir odjeljenja, poginuo 18. 1. 1945. Sid.

NIKOLIC SPASOJE, rod. 1912, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

NIKOLIC Božidara STANKO, rod. 1920, Udovice, Smederevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 10. 1944, borac, poginuo 16. 4. 1945. Ruševina — Slavonija.

NIKOLIC Dušana STANKO, rod. 1924, Puhovac, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 17. Hl. 1944, u brigadi od 17. 11. 1944, borac.

NIKOLIC STEVAN, rod. 1921, Uljanik, Daruvar, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 2. 5. 1945. u Slavoniji.

NIKOLIC TODOR, rod. 1923, Gadžin Han, zemljoradnik, Srbin, borac.

NIKOLIC Svetislava TOMA, rod. 1924, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 10. 10. 1944, borac, umro 1977.

NIKOLIC TRIFUN, rod. 1925, Prva Kutina, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 18. 4. 1945. Pleternica.

NIKOLIC VASILIJE, Srbin, borac, poginuo 5. 12. 1944. kod Tovarnika.

NIKOLIC Vlajka VESELIN, rod. 1923, Manastir, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, borac.

NIKOLIC Vojina VLADIMIR, rođ. 1918, Trnovac, Veliko Orašje, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 12. 1944, borac, nestao 12. 4. 1945. u borbi kod Novak Bapske.

NIKOLIC Todosija VLASTIMIR, rođ. 1926, Izvor, Svrljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 26. 11. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. Novak Bapska.

NIKOLIC Nikole Vojislav, rod. 1925, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

NIKOLIC Živojina VUKADIN, rod. 1927, Leskovik, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

NIKOLI Miloša ZIVKO, ro . 1922., Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 10. 1944. od kada i u brigadi, borac.

NIKOLI Miloja ZIVOJIN, ro . 1926, Gvozdenovići, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac.

NIKOLI Vojislava ZIVOJIN, rod. 1921, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

NIKOLI Mihaila ZIVORAD, ro . 1923, Gvozdenovići, Ub, kroja, Srbin, u NOB ii brigadi od 6. 10. 1944, borac.

NIKOLI Radovana ZIVORAD, ro . 1927, Pržatovac, Mladenovac, bravari, Srbin, u -NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

iNINI Jose ANTE, ro . 1925, Šibenik, radnik, Hrvat, u NOB od 5. 1. 1942, u brigadi od oktobra 1943, lan KPJ 1944, delegat voda.

NINKOVIĆ Mije BRANKO, ro . 1927, Kopić, Bugojno, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1. 7. 1943, u brigadi od 1. 7. 1943. do 25. 10. 1943, kurir u bataljonu, poginuo 25. 10. 1943, Travnik.

NINKOVIĆ Kuzmana RADIVOJ, ro . 1914, Ratkovac, Lajkovac, berberin, Srbin, u NOB i brigadi od avgusta 1944, lan KPJ 1945, komandir odjelena.

NOE' (ime nepoznato) Venezia, Italija, Italijan, borac.

NONGERC SIVET, borac ete za vezu.

.NOVAKOVIĆ Jerka DESA, rod. 1918, Kolunić, Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od novembra 1942, lan SKOJ-a 1941, etna bolni arka, poginula avgusta 1944. ajetlina.

NOVAKOVIĆ Jerotije DRAGO, ro . 1925, Miljevci, Sanski Most, ak, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od septembra 1943, lan KPJ 1945, komandir voda.

NOVAKOVIĆ Laze DUŠAN, ro . 1909, Begluci, Bos. Grahovo, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 22. 2. 1944, od kada i u brigadi, zamjenik komandira ete.

NOVAKOVIĆ Rade URO, ro . 1900, Vedro Polje, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942.

NOVAKOVI Ilije CEDO, rod. 1922, Koluni, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo novembra 1942, Biha.

NOVAKOVI Janka JOVO, rod. 1924, Risovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od avgusta 1942.

NOVAKOVI M. JOVO, rod. 1916, Bos. Osredci, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 1943, u Centralnoj Bosni.

NOVAKOVI LUKA, borac ete za vezu.

NOVAKOVI Mile LUKA, ro. 1916, Bos. Osredci, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komandir ete, umro 1974.

NOVAKOVI Jove MI O, ro. 1920, Krnjeuša, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo 1944. Smoljana — Bos. Petrovac.

NOVAKOVI Mile MICO, ro. 1926, Praštali, Lušći Palanka, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1943, borac, poginuo 31. 12. 1944. Banja Luka.

NOVAKOVI Vladimira MILAN, ro. 1913, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, borac.

NOVAKOVI Borivoja MILIVOJE, ro. 1925, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

NOVAKOVI Save MILORAD, ro. 1921, Banja Luka, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 9. 1944, lan KPJ 1945, referent personalne službe brigade.

NOVAKOVI Gojka NIKICA, ro. 1921, Risovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, pomočnik politkomesara diviziona, poginuo 5. 5. 1945. Kabel — Slavonija.

NOVAKOVI NIKOLA, ro. 1914, Kalati, Biha, radnik, Srbin, borac.

NOVAKOVI Dušana NIKOLA, ro . 1925, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od 19. 10. 1944, borac, pогинуо 12. 4. 1945. Novak Bapska.

NOVAKOVI Stevana RADE, ro . 1918, Risovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od avgusta 1942, borac, pогинуо decembra 1944. Travnik.

NOVAKOVI RADISLAV, Babina Luka, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, pогинуо 4. 12. 1944. Fruška Gora.

NOVAKOVI Laze SAVA, ro . 1919, Donje Vrto e, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942, kувар.

NOVAKOVI STEVO, Biha , službenik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

NOVAKOVI U. SVETOMIR, rod. 1901, Tabanovi i, Mionica, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

NOVAKOVI M. SVETOZAR, Vr in, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

NOVAKOVI Ilije VELJKO, ro . 1912, Koluni , Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942, lan KPJ 1942, komandir voda, pогинуо 23. 8. 1943. Bugojno.

NOVKOVIC BOGDAN, ro . 1925, Gunjevac, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

NOVKOVIC-STANIMIROVIC MARIJA, ro . 1925, Ub, domaćica, Srpskinja, u MOB i brigadi od septembra 1944, borac.

NOVKOVIC Pere MICO, ro . 1923, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nc^iac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 23. 8. 1944, lan KPJ 1944, komandir ete.

NOVKOVIC Obrada SAVO, ro . 1911, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, intendant brigade.

NEŠIĆ Mladena DUŠAN, rod. 1921, Bogdanje, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 11. 1944, borac.

NIKOLIC Negosava ALEKSANDAR, rod. 1927, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

NIKOLIC MILORAD, rod. 1927, Ranilovići, Aranđelovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 9. 1944, borac.

NIKOLIC STEVAN, rođ. 1926, Ranilovići, Aranđelovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 4. 10. 1944, borac.

NOVAKOVIĆ ALEKSA, rođ. 1924, Blaznava, Topola, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 1. 1945, borac.

NOVAKOVIĆ Jovana ANICA, rod. 1928, Blatna, Bos. Novi, domaćica, Srpkinja, u NOB od 1942, u brigadi od marta 1943, etno bolni arka.

NEŠKOVIĆ RATOMIR, Beograd, službenik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, član kulturno-prosvetnog odbora brigade.

NIKOLIC OLGA, Valjevo, učenica, Srpkinja, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

NJ

NJEGOŠEVIC Branka DRAGOMIR, rođ. 1920, Alin Potok, Gajetina, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, umro posle rata.

NJEGOVAN Nikole STOJAN, rođ. 1923, Otiš, Lušci Palanka, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od avgusta 1943, član KPJ 1943, komandir etc.

O

OBRADOVIĆ Dmitra BOZO, rod. 1916, Risovac, Bos. Petrovac, radnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac "Partizanske Spomenice 1941", u brigadi od decembra 1944, član KPJ 1945, upravnik tehničke radionice brigade.

OBRADOVIC Bogosava DRAGOSLAV, rođ. 1923, Zvizdar, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 9. 1944, komandir odjeljenja, poginuo 12. 4. 1945. Novak Bapska.

OBRADOVI Petra DUŠAN, ro . 1920, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo juna 1943. Miljevina — Zelengora.

OBRA OVI Stevana ILIJA, ro . 1924, Palu ci, Martin Brod, Titov Drvar, radnik, Jugosloven, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943., komandir voda.

OBRADOVIC JORDAN, Popadi i, Kolubarski, Srbija, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 4. 12. 1944. Fruška Gora.

OBRADOVI JULKA, ro . 1926, Vo in, Podravska Slatina, poginula 22. 1. 1945. kod Sida.

OBRADOVI MATO, ro . 1928, Rasna, apljina, Hrvat, borac.

OBRADOVIC-TORBICA Pere MILKA, ro . 1925, Zaglavica, Titov Drvar, doma ica, Srpsinja, u NOB od 15. 5. 1942, u brigadi od avgusta 1942, lan KPJ 1944, referent saniteta bataljona.

OBRADOVI Jovana PETAR, ro . 1925, Bubanj, Donji Lapac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komesar ete, umro 1957.

OBRADOVI Milorada RADOSAV, ro . 1919, Mladenovac, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

OBRADOVI Zivojina STANOJE, ro . 1925, borac.

OBRADOVI Petra STOJAN, ro . 1926, Risovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 1942. do avgusta 1943, lan SKOJ-a 1942, poginuo 23. 8. 1943, komandir odelenja.

OBRADOVI Miiloja TIHOMIR, ro . 1925, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, zastavnik.

OBRADOVI Nikole TOMO, ro . 1924, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo 3. 11. 1942. Biha .

OBRENOVIC ZIKA, ro . 1924, Veliki Radinei, Ruma, zemljoradnik, Srbin, bolni ar.

OBU INA RADOVAN, rod. 1920, Ba evci, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 9. 1944, borac.

OGNJANOVIĆ V. BUDIMIR, rođ. 1920, Gornji Katun, Varvarin, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 17. 11. 1944, borac.

OKLOBDZIJA Janka BOGDAN, rođ. 1913, Rašinovac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, lan SKOJ-a 1942, zastavnik.

OMANOVIĆ AHMED, rod. 1923, Bihać, zemljoradnik, Musliman, u NOB od 1942, u brigadi od novembra 1942, borac.

OMERAGIĆ Mahmuta TUFKO, rođ. 1927, Donji Vakuf, učenik, Musliman, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943, lan KPJ 1944, komesar ete, poginuo 13. 4. 1945. Markušica — Vinkovci.

OMEROVIĆ Saliha HUSEJIN, rođ. 1924, Suhopolje, Doboј, zemljoradnik, Musliman, u NOB od 1944, u brigadi od 9. 2. 1945, borac.

OMEROVIĆ Fehke SALIH, rođ. 1927, Podlipci, Jajce, zemljoradnik, Musliman, u NOB i brigadi od 6. 4. 1945, borac.

OMICIĆ DANE, Ramici, Ključ, radnik, Srbin, u NOB od 1941, borac, poginuo 12. 6. 1943. Govza — Zelengora.

OPACIĆ Miloša MIHAJLO, rođ. 1923, Tuk Bobić, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 20. 8. 1943, lan SKOJ-a 1944, etni kurir, poginuo septembra 1944. na Zlatiboru.

OPAČIĆ Biće MILAN, rođ. 1919, Paluči, Martin Brod, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo septembra 1942. Ramići — Ključ.

OPSENICA Stevana SLOBODAN, rođ. 1925, Karlovac, učenik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

ORELJ Jovana DANE, rođ. 1912, Paluči, Martin Brod, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, lan KPJ 1942.. komandir voda, poginuo 22. 9. 1943. kod Sinja.

ORELJ Marka JOVO, rođ. 1908, Bjelaj, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, komandir voda.

ORLOVIC Ignaca IVAN, rod. 1922, Sv. Gjurg, Ludbreg, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 24. 4. 1945, borac.

OROSHEZI ZOLTAN, rod. 1926, Baranjsko Petrovo Selo, Donji Miholjac, zemljoradnik, Mačar, borac.

OSTOJI Milana ANA, rođ. 1924, Kruševica, Bugojno, domaćica, Srpsinja, u NOB od 1942, u brigadi od 10. 1. 1943, borac, poginula juna 1943. na Sutjesci.

OSTOJI DIMITRIJE, rođ. 1922, urevni, Zabalj, zemljoradnik, Srbin, borac.

OSTOJI Dure DUKA, rod. 1912, Ramići, Ključ, zemljoradnik, Srbin, u NOB od novembra 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir voda, poginuo 21. 2. 1943, Gornji Vakuf.

OSTOJI LJUBINKO, rođ. 1914, Arilje, Srbin, borac,

OSTOJI Ilije MIRKO, rod. 1909, Ramići, Ključ, zemljoradnik, Srbin, u NOB od novembra 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, poginuo 3. 11. 1942. Zavolje → Bihać.

OSTOJI Dragomira NIKOLA, rod. 1925, Gornje Biljane, Benkovac, radnik, Srbin, u NOB od 9. 9. 1943, u brigadi od oktobra 1943. do juna 1944, borac.

OSTOJI Milana RADOSAV, rođ. 1924, Prijedor, Srbin, borac.

OSTRI Marka PASKO, rod. 1925, Rastovac, Trogir, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od septembra 1943, komandir voda.

OVUKA Trivuna URO, rođ. 1914, Kestenovac, Donji Lapac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 7. 1. 1943. do oktobra 1944, lan KPJ 1943, komandir ete.

OZEGOVI ureva DUŠAN, rod. 1915, Bravsko, Bosna, Petrovac, žandarm, Srbin, u NOB od novembra 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komandir ete, poginuo 21. 2. 1943. Lužani — Gornji Vakuf.

OZEGOVI ILIJA, ro . 1919, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, umro u divizijskoj bolnici u Sremu po etkom 1945. od bolesti.

OZEGOVI Nikole ILIJA, ro . 1919, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od avgusta 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1944, komandir odelenja, poginuo oktobra 1944. Beograd.

OZEGOVI -BULAJI Drage JELKA, ro . 1927, Brestovac, Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od 1943, lan KPJ 1944, higijeni arka bataljona.

OŽEGOVI Jove MILE, rod. 1919, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941« u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, zamenik komandanta bataljona.

OŽEGOVI Pere VLADO, ro . 1921, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do oktobra 1944, lan KPJ 1942, pomočnik komesara etc.

OZEGOVI Stevana VLADO, ro . 1918, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir etc, poginuo 23. 8. 1943. Bugojno.

OBRADOVI DRAGOLJUB, ro . 1920, Rogača, Sopot, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

OSTOJI BRANKO, ro . 1924, Dušina, Sopot, Beograd, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 9. 12. 1944. Berak — Sremski front.

OSTOJI NIKOLA, ro . 1925, Dušina, Sopot, Beograd, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 8. 1. 1945. eletovci — Sremski front.

P

PACCHIEGA Riccardo GIUSEPPE, ro . 1911, Villa estese, Padova, Italijan, u NOB i brigadi od 1. 10. 1944. do 11. 5. 1945, komandir etc.

PAGUI QUINTO, Luca, Italijan, u NOB i brigadi od 1943. do 2. 6. 1944, borac, umro 2. 6. 1944. Mlinište.

PAHLQR MIRKO, rod. 1924, Doberdob, Gorica, radnik, Slo-venac, u NOB od 9. 9. 1943, u briigadi od januara 1944, borac, poginuo il 8. 7. 1944, kod Pljevalja.

PAISAN ELIO, Trento, Italijan, u NOB i brigadi od septem-bra 1943.

PAJEVI Milorada MIODRAG, rod. 1927, Mrkalji, Vlaseni-ca.

PAKI Živote MILOVAN, rod. 1925, Petka, Lazarevac, zem-ljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac, poginuo aprila 1945.

PAKI Bogdana MILOVAN, rod. 1921, Petka, Lazarevac, zem-ljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac, poginuo aprila 1945.

PAKI Cedomira ILIJA, rod. 1925, Petka, Lazarevac, poljo-privrednik, Srbin, u NOB od 7. 10. 1944, u brigadi od 7. 10. 1944. do juna 1945, komandir voda.

PAKLUŠ JOVAN, rod. 1924, Vajska, Odžaci.

PALALIC — GRUBOR Pane MARICA, rod. 1925, Gruborski Naslon, T. Drvar, doma ica, Srpskinja, u NOB od 27. 7. 1941, no-silac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od marta 1943. do maja 1944, etna bolni arka, lan KPJ 1944.

PALEKA PETAR, Zemunik, Šibenik, Hrvat, u NOB od 1943, poginuo 29. 11. 1943. kod Livna.

PALMIERI CIRO, Grottaglie, Taranto, Italijan, u NOB i bri-gadi od septembra 1943.

PANCIR BLAZ, Šibenik, Hrvat, u NOB od 1943, u brigadi od novembra 1943. do pogibije, poginuo 8. 1. 1945. kod Šida.

PANZACCI Giacomo ALDO, rod. 1911, Monghidoro, Bolog-na, zemljoradnik, Italijan, u NOB 10. 9. 1943, u brigadi 5. 11. 1943. do 29. 6. 1944. borac.

PANI ALEKSANDAR, rod. 1924, Dupljani, Kraljevo, zem-ljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

PANIC Rade LJUBO, rod. 1924, Žarkovina, Tesli, Srbin, u NOB i brigadi 25. 12. 1942, borac, poginuo 16. 1. 1943. na Tesli-u.

PANTANETTI FEDERICO, rod. 1910, Urbisaglia, Macerata, Ualijan, u NOB i brigadi od septembra 1943.

PANTIC Stojadina BORIVOJE, rod. 1927, Skorcija, Ražan, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 27. 11. 1944, borac, poginuo 5. 5. 1945. kod Zagreba.

PANTI Jove OR E, rod. 1912, Ravno, Kupres, zemljoradnik, Srbin, u NOB 7. 7. 1942, u brigadi od marta 1943. do juna 1943, lan KPJ 1944, komandir ete.

PANTI Vidoje MARKO, rod. 1930, Nevesinje, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 20. 3. 1943. do 20. 10. 1944, borac, lan KPJ 1944.

PANTI Zdvorada MILAN, rod. 1925, Valjevo, radnik, Srbin, u NOB i brigadi 16. 10. 1944, komandir voda, lan SKOJ-a 1944.

PANTI Božidara SLOBODAN, rod. 1920, Me ulužje, Mladevac, ak, Srbin, u NOB 12. 10. 1944. u brigadi 8. 5. 1945, lan SKOJ-a, borac.

PANTI Ilije SRETEN, ro . 1925, Sabac, Srbin, u NOB i brigadi 25. 10. 1944. do kraja rata, borac.

PANTELJ Stojana ALEKSANDAR, rod. 1925, Mali Crljeni, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 7. 10. 1944, borac, nestao 1944. kod Tovarnika.

PANTELJ Stojana DRAGOLJUB, rod. 1922, Mali Crljeni, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 7. 10. 1944., borac.

PANTELJ Raka DRAGOMIR, rod. 1921, Murgaš, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 7. 10. 1944, borac, poginuo 1944. Novak Bapska.

PANTELJ Ivka MILOVAN, ro . 1919, Pudarci, Grocka, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 12. 1944, borac.

PANTELJ Tihomira MIODRAG, ro . 1925, Mali Crljeni, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10 1944, borac.

PANTOS Vida MILE, rod. 1916, Korjenovo, Klju , zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od marta 1942, borac.

PAPAK ure MILOŠ, ro . 1914, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, komandir odelenja, poginuo 1942. kod Bos. Grahova.

PAPAK Jovana SIMO, ro . 1914, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1942.

PARAVINA Vu ena NIKOLA, ro . 1906, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1942.

PARAVINA Pavia TRIVUN, ro . 1923, Bastasi, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941.

PARENTI AGOSTINO, ro . 1922, Riva, Rovigo, Italijan, u NOB i brigadi od septembra 1943.

PAREZANOVIC SLAVKO, Smiljevo, Srbija, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac, poginuo 10. 4. 1945. Novak Bapska.

PARME-GGIANI Mario ALDO, ro . 1917, Udine, nastavnik, Italijan, u NOB 9. 9. 1943, u brigadi od 9. 9. 1943. do 27. 10. 1944, komandant bataljona.

PARRINO Francesco TEODORO, Piana degli Albanesi, Palermo, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, borac, poginuo 23. 6. 1944. kod Travnika.

PARTALIS DIMITRIJE, rod. 1915, Beograd, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

PASARIK MILAN, Ma kov Dol, Trst, Slovenac, u NOB od septembra 1943, u brigadi od novembra 1943, borac, poginuo 8. 12. 1944. kod Tovarnika.

PASALI Mihajla JEKA, ro . 1919, Doljani, Biha , domaica, Srpskinja, u NOB i brigadi od avgusta 1942, bolni arka, lan KPJ 1943.

PASI — AKSAM Vajana KOVILJKA, ro . 1925, Grabež, Biha , domaica, Srpskinja, u NOB 2. 1. 1942, u brigadi od 22. 12. 1942, borac, lan KPJ 1945.

PATRIZIO Verino PIERINO, Italijan, u NOB i brigadi od septembra 1943.

PAUK IVAN, Cavoglava, Drniš, nestao 8. 12. 1943. kod Ldvna.

PAUNKOVIC Bogdana MILOŠAV, ro . 1918, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 21. 11. 1944, borac.

PAUNOVIC Milivoja BORIVOJE, ro . 1920, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 13. 10. 1944, borac.

PAUNOVIC Dragutina MARKO, rod. 1922, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

PAUNOVIC Milovana MILORAD, ro . 1921, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 13. 10. 1944, borac.

PAUNOVIC Aleksandra LUKA, ro . 1924, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 21. 11. 1944, borac.

PAUNOVIC Alekse LJUBODRAG, ro . 1927, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 15. 12. 1944, borac, kan KPJ 1945.

PAUNOVIC LJUBOMIR, ro . 1925, Petrovo Selo, N. Gradiška, Srbin.

PAUNOVIC Krste RADOJE, ro . 1911, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 13. 10. 1944, borac,

PAUŠAK Ilije MARKO, rod. 1921, Retkovci, Vinkovci, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 1944, borac.

PAVIC BOGOSAV, Rajkovača, Mionica, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

PAVIC Tihomira ZIVORAD, rod. 1925, Rogača, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 9. 10. 1944, borac.

PAVICEVIC Obrada OR E, ro . 1906, Trepca, Ivangrad, službenik, Jugosloven, u NOB 4. 12. 1944, u brigadi od 4. 12. 1944. do 11. 5. 1945, komandir ete.

PAVICEVIC MILUTIN, rod. 1921, Bele Vode, Titovo Užice, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1943, poginuo 18. 1. 1945. kod Sida.

PAVICI Jose IKA, rod. 1923, Krmjeuša, Bos. Petrovac, domica, Hrvatica, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginula 1943. na Sutjesci.

PAVIN B. Italijan, zamenik komandanta bataljona, u NOB i brigadi od septembra 1943.

PAVINO TEODORE, Albanesi, Palermo, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, borac, poginuo 23. 6. 1944. Crni Vrh — Travnik.

PAVLICA ure BOŠKO, iro . 1923, Dragotinja, Glina, radnik, Srbin, u NOB i brigadi 10. 11. 1944, borac.

PAVLOVI Radomira ALEKSANDAR, rod. 1925, Koraica, Mladenovac, mašin-bravar, Srbin, u NOB i brigadi 12. 10. 1944, borac.

PAVLOVI Nedeljka BOGOSAV, rod. 1925, Bogovača, Lajkovac, Srbin, u NOB i brigadi 6. 9. 1944, borac, poginuo 11. 10. 1944. kod Mladenovca.

PAVLOVI Radomira DIMITRIJE, ro . 1917, Kuli, Smederevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 6. 12. 1944, borac,

PAVLOVI Tome DOBRIVOJE, rod. 1923, Koraica, Mladenovac, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, komandir mitr. voda.

PAVLOVI Vlastimira DOBROSAV, ro . 1922, Koraica, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi 12. 10. 1944, de-setar.

PAVLOVI Milivoja ORE, ro . 1920, Prva Kutina, Niš, poljoprivrednik, Srbin, u NOB i brigadi 18. 11. 1944, borac.

PAVLOVI Cedomira MIHAJLO, ro . 1920, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 21. 11. 1944, komandir odelenja

PAVLOVI Vlastimira MILOŠAV, ro . 1923, Koraica, Mladenovac, ak, Srbin, u NOB i brigadi 12. 10. 1944, borac.

PAVLOVI Voislava MILOVAN, ro . 1925, M. Crjeni, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 7. 10. 1944, borac.

PAVLOVI Cvetka MILUTIN, ro . 1921, Grabovac, Mladenovac, muzi ar, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, lan SKOJ-a 1944.

PAVLOVI NIKOLA, ro . 1921, Kostolac, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, peginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

PAVLOVI Stojadina PAVLE, rod. 1914, Cvetanovac, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 16. 9. 1944, borac.

PAVLOVI Nikole RADISAV, ro . 1921, G. Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 21. 11. 1944, komandir odeljenja.

PAVLOVI Zivomira SLAVOLJUB, ro . 1927, Velika Ivan a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 20. 10. 1944, borac, peginuo 21. 1. 1945. kod Tovarnika.

PAVLOVI M. SVETOLIK, rod. 1924, Beli Potok, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 10. 10. 1944, borac.

PAVLOVI 2IVAN, Fotog, Kikinda, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od marta 1945, borac, peginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

PAZIN Marka LJUBOMIR, ro . 1924, Livno, radnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 1943.

PECELJ R. BOZO, rod. 1924, D. Garevci, Prijedor, zemljoradnik, Srbin, u NOB od marta 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, peginuo 1943. na Drini.

PECANAC Jove ACIM, ro . 1918, Suvaja, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac. Peginuo 1942. kod Maslovara.

PECANAC Ilije BORKA, ro . 1925, Rašinovac, Bos. Petrovac, domaća, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od oktobra 1942, etna bolni arka.

PECANAC-KUBURIC Ilije BOSILJKA, ro . 1924, Drini , Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB 8. 1. 1942, u brigadi od marta 1943, lan KPJ 1943, etna bolni arka.

PECANAC Jove BRANKO, ro . 1921, Suvaja, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, lan SKOJ-a, poginuo U. 6. 1943. kod Govze — Zelengora.

PECANAC Stevana BRANKO, ro . 1924, V. O ijevo, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942, komandir voda, lan KPJ 1943.

PECANAC To ora DUŠAN, ro . 1922, Donje Vrto e, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, borac.

PECANAC ur a OR E, ro . 1921, Stari Lec, Vršac, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, borac, lan KPJ 1942, umro od tifusa maja 1943. u Sandžaku.

PECANAC Nikole URA , ro . 1922,, Suvaja, Bos. Petrovac, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac, poginuo 1944. na Fruškoj Gori.

PECANAC To ora URO, ro . 1915, Donje Vrto e, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 1. 9. 1942. do 1. 2. 1943, lan KPJ 1943, zamenik komandanta diviziona.

PECANAC Sime uro, ro . 1922, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, borac, poginuo 1943. na Paunovcu kod Klju a.

RECANAC Sime GOJKO, ro . 1924, Vrto e, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, lan KPJ 1943.

PE ANAC- URIC Ilije JOVANKA, ro . 1925, Zaglavica, T. Drvar, doma ica, Srpskinja, u NOB 7. 2. 1942, u brigadi 22. 8. 1942, etna bolni arka, lan KPJ 1943.

PECANAC Jure JOKA, Split.

PECANAC Sime JOVO, ro . 1913, Donje Vrto e, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, do marta 1944, zamenik komandira ete, lan KPJ 1943, umro 1965.

PECANAC Obrada MARICA, rod. 1925, Vrto e, T. Drvar, domica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, bolni arka, lan SKOJ-a.

PECANAC ure MICO, ro . 1920, Podovi, T. Drvar, radnik, Srbina, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942 do 17. 11. 1942, intendant, lan KPJ 1943.

PECANAC Jove MICO, rod. 1928, D. Vrto e, T. Drvar, ak, Srbina, u NOB 27. 7. 1941, lan SKOJ-a 1942, poginuo 1943. kod Travnika kao kurir brigade.

PECANAC ur a MILAN, ro . 1915, Suvaja, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbina, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943.

PECANAC Mile MILANKO, rod. 1915, Suvaja, Bos. Petrovac, radnik, Srbina, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od septembra 1942 do februara 1945, lan KPJ 1942, polit, komesar brigade.

PECANAC Nikole MILANKO, rod. 1922, Rašinovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbina, u NOB od 1941, u brigadi 22. 8. 1942 do avgusta 1944, borac, lan KPJ 1944.

PECANAC Drage MILKA, ro . 1927, Krnjeuša, Bos. Petrovac, domica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi 22. 8. 1942 do avgusta 1944, borac, lan SKOJ-a 1942.

PECANAC Steve MILORAD, ro . 1923, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbina, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, borac, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

PECANAC Stevana MIRKO, ro . 1919, V. O ijevo, T. Drvar, radnik, Srbina, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942 do septembra 1943, borac.

PECANAC Mi e NIKOLA, rod. 1919, Titov Drvar, radnik, Srbina, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir ete, lan KPJ 1944.

PECANAC Sime NIKOLA, ro . 1922, Vrto e, T. Drvar, trgovacki pomo nik, Srbina, u NOB 15. 5. 1942, u brigadi 22. 8. 1942 do juna 1943, borac, lan KPJ 1943.

PECANAC Jovana NIKOLA, ro . 1913, Vrto e, Titov Drvar, grani ar BJV, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, lan KPJ 1942, u brigadi 22. 8. 1942. do 23. 1. 1945, komandant brigade.

PECANAC Milana NIKOLA, ro . 1924, Donje Vrto e, T. Drvar, radnik, Srbin, borac.

PE ANAC Jovana NINE, ro . 1922, Donje Vrto e, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, borac.

PECANAC- URICIC Save PERO, ro . 1923, Donje Vrto e, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, borac, poginuo 24. 5. 1943. kod Fo e.

PECANAC Nikole PETAR, rod. 1923, Vrto e, Titov Drvar, radnik, Jugosloven, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do 15. 8. 1943, lan KPJ 1943, komandant bataljona inž. brigade.

PECANAC Vice SAVA, rod. 1922, Suvaja, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, borac, poginuo 1943.

PECANAC—DESNICA SMILJA, ro . 1924, Zlropoljac-Kamenica, Biha , doma ica, Srpskinja, u NOB od avgusta 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od oktobra 1942. do oktobra 1943, lan KPJ 1943, komandir voda.

PECANAC—DURICIC Save STEVO, rod. 1924, Donje Vrto e, Titov Drvar, radnik, Srbin u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. na Sutjesci.

PECANAC Sime VOJIN, ro . 1923, Vrto e, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, borac.

PEJIC Ne e BOSKO, rod. 1927, Buleti , Tesli , zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 10. 1. 1943, borac, poginuo, maja 1943. na Sutjesci.

PEJI Nikole STOJAN, rod. 1923, Vlasotince, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 23. 11. 1944, borac.

PEJOVIC MIODRAG, Zvizdar, Ub, zemljoradnik, Srbin, u brigadi od 18. 1. 1945, borac, poginuo 18. 1. 1945. kod Sida.

PEJOVIC MOM ILO, ro . 1912, Negotin, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktoba 1944, borac.

PEKI DUŠAN, rod. 1920, Gornji Miholjac, Srbin.

PEKI —ARIFAGIC Sulje SIBA, rod. 1926, Tesli , u enica kroja kog zanata, Jugoslovenka, u NOB 1. 1. 1943, u brigadi od 1. 1. 1943. do 20. 10. 1944, lan KPJ 1944, referent saniteta bataljona.

PELLICCIA ANTONIO, rod. 1922, Subiaco, Roma, Italijan, u NOB i brigadi od septembra 1943.

PENAZZI TARQUINIO, rod. 1922, Vicobelignano, Cremona, Italijan, u NOV od septembra 1943, u brigadi od oktobra 1943. do novembra 1944.

PENJEVIC Dragomira MILORAD, rod. 1922, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

PENJEVIC Dragomira RADOMIR, rod. 1918, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

PEPIC Nikole MILE, rod. 1913, Hrgar, Biha , zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 1941, u brigadi od septembra 1943, lan KPJ 1944, komandir etc.

PERAŠINOVIC Stojadina LJUBODRAG, rod. 1921, Rati , Aleksandrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 23. 11. 1944, borac.

PEREK MIHALJ, ro . 1920, Kikinda, zemljoradnik, Ma ar, u NOB od 1944, u brigadi od marta 1945, borac.

PERELUK MARIJAN, ro . 1919, Babina Greda, Vinkovci.

PERIC BORIVOJ, ro . 1926, Radeljevo, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 4. 12. 1944, borac, poginuo 4. 12. 1944. Ila ko Brdo.

PERIC Borislava BRANKO, rod. 1926, Oštrelj, Bos. Petrovac, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 17. 10. 1944, borac, lan SKOJ-a 1944.

PERIC Vase FIMA, rod. 1922, Guvna, Donji Vakuf, domaćica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943, bolni arka-

PERIC Zivana KRSTA, ro . 1923, Zvizdar, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 9. 1944, borac.

PERIC Milana MILORAD, ro . 1926, Zvizdar, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 9. 1944, borac, poginuo 18. 1. 1945. kod Sida.

PERIC Nike VESELIN, ro . 1924, Guvna, Donji Vakuf, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943, borac, poginuo juna 1944. kod s. Kukavice — Kupres.

PERISIC Periše PERKA, rod. 1918, Latkovi , Ljig, doma ica, Srpkinja, u NOB i brigadi od 1. 10. 1944, bolni arka.

PERIŠIĆ Stevana NIKOLA, rod. 1914, O igrije, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo kod Bijelog Polja 15. 5. 1943.

PERKOVIC JOVO, rod. 1929, Krupa, Benkovac, Srbin.

PERKOVIC MILAN, rod. 1920, Stankovci, Benkovac, Srbin, poginuo 4. 12. 1944. na Fruškoj Gord.

PERKUCIN JOVAN, ro . 1925, Novi Kneževac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od marta 1945, borac.

PERNOS Franca Dr. FRANJO, ro . 1911, Kranj, lekar, Slovenac, u NOB 17. 7. 1943, u brigadi od 17. 7. 1943. do 15. 8. 1943, lan KPJ 1944, — upravnik bolnice 1. prol. korpusa.

PERRI GIUSEPPE, ro . 1916, Canicatti, Arigento, Italijan. U NOB i brigadi od septembra 1943.

PESARESI Enrico NAZZAREGNO, rod. 1921, Distr. Mil. Ancona, Italijan. U NOB i brigadi od septembra 1943.

PESIC Spasoja ALEKSANDAR, rod. 1915, Skoplje, oficir BJV, Srbin, u NOB i brigadi od 29. 10. 1944, zamenik komandira ete.

PESIC Lazara STOJAN, ro . 1920, Prva Kutina, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB d brigadi od 18. 11. 1944, borac.

PESIC Bogosava ZIVOJIN, ro . 1927, S. Leskovik, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

PETEN LUIGI, rod. 1923, Vigano, S. Martino, Bergamo, Italijan. U NOB i brigadi od septembra 1943.

PETKOVIC Jovana ALEKSANDAR, ro . 1924, Beograd, šofer, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 9. 1944, borac, poginuo 17. 1. 1945. Deletovci.

PETKOVIC DRAGOMIR, ro . 1927, Petri evo, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

PETKOVIC Laze ILIJA, rod. 1924, Skakavac, Bos. Petrovac, stolarski pomo nik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 11. 1944, lan KPJ 1945, borac.

PETKOVIC Obrada LAZAR, rod. 1922, Rujnik, Hum, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac, lan KPJ 1944.

PETKOVIC Steve MILE, ro . 1929, Titov Drvar, ak, Srbin, u NOB 2. 4. 1943, u brigadi od aprila 1943. do aprila 1944, borac, lan KPJ 1945.

PETKOVIC Zivojina MILISAV, ro . 1922, Leskovica, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 1. 1945, borac.

PETKOVIC Milutiva RADOJKO, ro . 1926, Leskovica, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 11. 1944, borac.

PETKOVIC Nikole SLAVKO, ro . 1921, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1944, lan KPJ 1942, obaveštajni oficir brigade.

PETKOVIC Steve STEVAN, ro . 1916, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, referent veterine brigade.

PETKOVIC or e VOJISLAV, ro . 1924, Prva Kutina, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOE i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

PETKOVIC Obrada ZIVKO, rod. 1915, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

PETOVIC LJUBIŠA, ro . 1921., Vel. Selo, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, bolni ar.

PETRONIJEVIC Milorada ALEKSANDAR, ro . 1923, Latkovi, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 2. 10. 1944, borac.

j

PETRONIJEVIC MARKO, ro . 1923, Baluga Zabla ska, Čačak, zemljoradnik, Srbin, u NOB 15. 9. 1941, do 1. 1. 1942, u brigadi od 12. 9. 1944. do 10. 12. 1944, borac, lan SKOJ-a 1942, komandir etc.

PETRONIJEVIC Vladimira RADISA, ro . 1926, Kosjeri, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 12. 1944, borac, poginuo 20. 4. 1945. kod Pleternice.

PETROVIC Mihaila ALEKSANDAR, ro . 1923, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944, borac.

PETROVIC M. ALEKSANDAR, Obrenovac.

PETROVIC Spasoja ALEKSANDAR, ro . 1915, Beli Potok, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 1. 1945, borac.

PETROVIC Milutina BLAGOJE, ro . 1927, Prva Kutina, Niš, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, komandir odelenja.

PETROVIC To ora BORIVOJE, ro . 1927, Brzi Brod, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

PETROVIC Jovana BORKA, ro . 1926, Gnjilane, u enica, Srpkinja, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944, bolni arka.

PETROVIC-MAJSTOROVIC ur a BOSA, ro . 1928, Rajnovci, Bihać, u enica, Srpkinja, u NOB od 1941, u brigadi od januara 1943. do januara 1945, bolni arka, — med. san. bataljon.

PETROVIC Ostoje BOZO, ro . 1904, Dabar, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 1943, borac.

PETROVIC Save BOZO, ro . 1920, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. kod Livna.

PETROVIC — SEVO Pere DANICA, ro . 1923, Bukova a, Bos. Petrovac, doma ica, Jugosloven, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 1943, lan KPJ 1941, referent saniteta bataljona.

PETROVIC DRAGAN, ro . 1920, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, sekretar kulturnog odbora brigade, poginuo 8. 5. 1945. kod Zagreba.

PETROVIC Rajka DRAGAN, ro . 1926, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

PETROVIC DRAGICA, ro . 1927, Beograd, u enica, Srpskinja, u NOB i brigadi od oktobra 1944, bolni arka, poginula 8. 1. 1945. u Sremu.

PETROVIC Miloja DRAGUTIN, ro . 1923, Ivanovci, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 27. 9. 1944, borac.

PETROVIC IVAN, ro . 1919, Retkovci, Vinkovci, poginuo 12. 4. 1945. Novak Babska.

PETROVIC Radomira JORDAN, ro . 1927, Mali Crljeni, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

PETROVIC Save LAZAR, ro . 1921, Dabar, Sanski Most, radnik, Jugosloven, u NOB i brigadi od 31. 10. 1944, borac.

PETROVIC LUKA, ro . 1925, Trnovci, Županja, poginuo 5. 4. 1945. Novak Babska.

PETROVIC LJUBOMIR, ro . 1927, Triatovo, Srbija, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od januara 1945, borac.

PETROVIC MICA, zastavnik, poginuo 5. 4. 1945. kod Pleternice.

PETROVIC Milovana MIHAIRO, ro . 1925, Petka, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

PETROVIC Mladena MILAN, rod. 1922, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

PETROVIC Milentija MILAN, ro . 1923, Markovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 9. 1944, borac.

PETROVIC Sime MILAN, ro . 1926, Srb, Donji Lapac, ak, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

PETROVIC Nedeljka MILENKO, ro . 1923, Paune, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

PETROVIC Ljubomira MILETA, ro . 1924, Tubi , Kosjeri , radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 28. 11. 1944, borac.

PETROVIC MILIVOJ, ro . 1910, Golo evo, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

PETROVIC M. MILIVOJE, ro . 1914, Beli Potok, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 1. 1945, borac.

PETROVIC Veljka MILIVOJE, ro . 1919, Leskovik, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

PETROVIC MILORAD, ro en u Bosanskoj Krajini, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 1943. na Sutjesci.

PETROVIC Z. MILORAD, ro . 1919, Beli Potok, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 1. 1945, borac.

PETROVIC MILOVAN, Mionica, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo 4. 12. 1944, na Fruškoj Gori.

PETROVIC Milana MILOVAN, ro . 1919, Jasenica, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 11. 1944, borac.

PETROVIC Miloša MILOVAN, ro . 1926, M. Crljeni, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

PETROVIC Milovana MILUTIN, ro . 1910, Sopot, trgovac. Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, komandir baterije.

PETROVIC MIROSLAV, rod. 1914, Sarajevo, Srbin, poginuo 5. 4. 1945. Novak Babska.

PETROVIC MOMIR, Suvodanj, srez Posavski, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. Novak Babska.

PETROVIC Luke NEDO, rod. 1920, Oreško Brdo, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1. 6. 1942, u brigadi 22. 8. 1942. do marta 1944, lan KPJ 1944, komandir odelenja.

PETROVIC PERSA, rod. 1920, Glamo, radnica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 1. 1. 1943.

PETROVIC Mile PETAR, rod. 1909, Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komandir baterije.

PETROVIC Milana PETAR, rod. 1925, Velike Stijenjani, Bihać, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 16. 5. 1943. kod Mojkovca.

PETROVIC Mile RADE, ro . 1916, Vrto e, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, komandir odelenja, poginuo 1. 3. 1943. na Raduši kod Prozora.

PETROVIC ure RADE, ro . 1908, Oreško Brdo, Bos. Petrovac, žandar, Srbin, u NOB od 15. 2. 1944, u brigadi od 20. 10. 1944, komandir odelenja, poginuo 17. 2. 1945. kod Sida.

PETROVIC Radivoja RADOJICA, ro . 1924, Ameri, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

PETROVIC RADOMIR, ro . 1920, Ub, borac.

PETROVIC Milovana RADOVAN, ro . 1921, Petka, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

PETROVIC SAVA, ro . 1926, Leštani, Grocka, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

PETROVIC SLAVKA, D. Toplica, Lajkovac, bolni arka, poginula 9. 12. 1944. Berak kod Sida.

*

PETROVIC ur a SLAVOMIR, rod. 1920, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, bolni ar.

PETROVIC Zdravka SVETOLIK, ro . 1920, Brajići, G. Milanovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od avgusta 1944, komandir odelenja, poginuo 18. 2. 1945. kod Sida.

PETROVIC Milorada SVETOMIR, rod. 1923, Babaji, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 9. 1944, borac, poginuo juna 1945. Brežice kod Trsta.

PETROVIC Jakova TIHOMIR, rod. 1924, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 9. 1944, komandir voda.

PETROVIC-POPOV Lazara VERA, rod. 1922, Vršac, u enica, Srpskinja, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, umrla 1982.

PETROVIC Dimitrija VI EN, rod. 1923, Rožanstvo, Cajetina, opanarski radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 28. 8. 1944, borac.

PETROVIC Milutina VLADISLAV, rod. 1922, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, poljoprivrednik, Srbin, u NOB i brigadi od 24. 11. 1944, komandir voda.

PETROVIC Zivka VOJIN, rod. 1921, Subotica, Koceljevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 9. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. Novak Babska.

PETROVIC Ljubomira VOJISLAV, rod. 1920, Resnik, Beograd, službenik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, komandir odelenja.

PETROVIC Petra ZIVKO, rod. 1908, Beli Potok, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. Novak Babska.

PETROVIC Vasilija ZIVKO, rod. 1922, Pružatovac, Mladenovac, radnik-stolar, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 9. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. kod Tovarnika.

PETROVIC ZIVOJIN, rod. 1927, Mirijevo, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

PETROVIC Cedomira ZIVORAD, rod. 1922, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 9. 1944, borac.

PETROVIC Milutina ŽIVOTA, rod. 1922, Gornje Zleginje, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 23. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac, poginuo 8. 5. 1945. Zelina — Zagreb.

PETROVIC Aleksandra ZIVOTA, rod. 1922, Rogača, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, komandir voda.

PEZO Ištvana ISTVAN, rod. 1925, Bača, Petrovo Selo, berberin, Mačkar, u NOB i brigadi od 26. 12. 1944, borac.

PIACUN Tome ANTE, rod. 1922, Sušak, Hvar, ribar-zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 1. 7. 1943, u brigadi od 1. 10. 1943, lan KPJ 1944, borac.

PIERIN RAUL, rod. 1921, Monte S. Giusto,, Macerata, Italijan. U NOB i brigadi od septembra 1943.

PILI Lazara MILUTIN, rod. 1920, Kriva, Prijedor, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 4. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 5. 6. 1943. kod Popovog Mosta na Sutjesci.

PILIPOVIC Jovana BORISLAV, rođena 1922, Rajinovci, Bihać, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 2. 12. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo 9. 3. 1943. kod Gornjeg Vakufa.

PILIPOVIC-BOSNIC Pere BOSILJKA, rođena 1922, Podovi, Titov Drvar, domaćica, Šrpskinja, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od maja 1943, lan KPJ 1942, zamenik referenta saniteta brigade.

PILIPOVIC Luke BOSKO, rođena 1919, Vrtoče, Bosanski Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, borac, poginuo 1942. na Oštrici kod Bihaća.

PILIPOVIC Ilije BRANKO, rođen 1924, Vrtoče, Bosanski Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, lan KPJ od 1944, komandir voda.

PILIPOVIC Jove DAKO, rođen 1914, Veliki Cvjetnici, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 9. 6. 1943. na Zelengori.

PILIPOVIC Rade DRAGAN, rođen 1923, Veliki Cvjetnici, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, lan KPJ 1943, poginuo juna 1944. na Bradini kod Konjica.

PILIPOVIC SJERIC Mile DUŠAN, ro . 1920, Rajinovci, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do avgusta 1944, lan KPJ 1944. komesar ete, poginuo 1944. kod Kragujevca.

PILIPOVIC Vu ena DUŠAN, ro . 1918, Veliki Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 25. 5. 1944. u Titovom Drvaru.

PILIPOVIC Pere DUŠAN, ro . 1918, Veliki Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, a utant bataljona, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

PILIPOVIC Miloša DUŠKO, ro . 1923, Vrto e, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1944, zamenik intendant-a brigade.

PILIPOVIC Ilije URA , ro . 1907, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944, borac, poginuo 8. 5. 1945. Vrbovec kod Zagreba.

PILIPOVIC Petra URO, ro . 1922, Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik. Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. na Raduši kod Prozora.

PILIPOVIC OR E, Hrgar, Biha , zemljoradnik, Srbin, u brigadi od novembra 1942, borac.

PILIPOVIC Trivuna GAVRE, rod. 1906, Boboljusci, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 28. 8. 1942, borac.

PILIPOVIC Pere ILIJA, ro . 1913, Veliki Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942. do novembra 1942, lan KPJ 1943, intendant bataljona.

PILIPOVIC Janka ILIJA, ro . 1911, Veliki Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir e-te.

PILIPOVIC Davida JANKO, rod. 1917, Boboljusci, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, desetar, lan KPJ, poginuo 1943. na Majevici.

PILIPOVIC Petra KOSTA, rod. 1922., Oreško Brdo, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 19. 10. 1944, borac.

PILIPOVIC Stevana KOSTA, rod. 1918, Veliki Cvjetni, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, do septembra 1944, komandir voda.

PILIPOVIC Mihaila LAZO, rod. 1920, Veliki Cvjetni, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1943, lan KPJ 1943, borac, poginuo jula 1943. kod Sokolca.

PILIPOVIC Pilipa LUKICA, rod. 1925, Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. kod Pra e.

PILIPOVIC-REPIJA ur a MARA, ro . 1923, Koluni, Bos. Petrovac, domaćica, Srpsinja, u NOB i brigadi od 9. 11. 1942, lan KPJ 1944, zamenik referenta saniteta bataljona.

PILIPOVIC Mile MARKO, ro . 1902, Vrto e, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komandir ete, poginuo jula 1943. na pl. Devetak.

PILIPOVIC Tome MARKO, ro . 1921, Veliki Cvjetni, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi 22. 8. 1942, borac, poginuo 16. 5. 1943. kod Mojkovca.

PILIPOVIC Stevana MIHAJILO, ro . 1897, Mali Stijenjani, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u brigadi 22. 8. 1942, borac.

PILIPOVIC Davida MILAN, rod. 1923, Veliki Cvjetni, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi 22. 8. 1942, borac, poginuo juna 1944. kod Mliništa.

PILIPOVIC SJERIC Jovana MILAN, rod. 1915, Rajnovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. na Sutjesci.

PILIPOVIC Steve MILAN, rod. 1925, Hrgar, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 7. 1. 1943, u brigadi od jula 1943, do oktobra 1944, borac, lan SKOJ-a 1944.

PILIPOVIC Ilije MILAN, rod. 1922, Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, politički komesar ete, poginuo 1944. kod Pljevalja.

PILIPOVIC Sime MILE, rod. 1924., Bjelaj, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, borac.

PILIPOVIC Jovana MILE, rod. 1920, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, do novembra 1942, bolni ar — u drvarsко-petrova kom odredu, lan KPJ 1943.

PILIPOVIC-DZAMIC Ilijе MILKA, rod. 1923, Bugar, Bihać, domaćica, Srpskinja, u NOB od 7. 9. 1942, u brigadi od aprila 1943. do septembra 1944, lan KPJ 1944, referent saniteta bataljona.

PILIPOVIC Jove MILOŠ, rod. 1921, Veliki Cvjetni, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942. do marta 1943, intendant bataljona.

PILIPOVIC Biće Mirko, rod. 1918, Veliki Cvjetni, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942, do avgusta 1944, lan KPJ 1944, komandir ete.

PILIPOVIC Trive MIRKO, rod. 1922, Veliki Cvjetni, Titov Drvar, radnik, Jugosloven, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac.

PILIPOVIC ure MIRKO, rođ. 1924, Veliki Cvjetni, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi 22. 8. 1942. do 25. 3. 1944, lan KPJ 1943, komandir voda, — na školovanju u SSSR-u, komandir eskadrile.

PILIPOVIC Marka MIRKO, rođ. 1920, Cvjetni, Titov Drvar, radnik, Srbin, borac.

PILIPOVIC Mde MOMILO, rođ. 1920, Oreško Brdo, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, lan KPJ 1944, borac.

PILIPOVIC Pere NIKICA, rođ. 1922, Vrtoče, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, na elnik operativnog odseka brigade.

PILIPOVIC Jove NIKOLA, rođ. 1906, Veliki Cvjetni, Titov Drvar, radnik, Srbin, borac.

PILIPOVIC Petra NIKOLA, ro . 1919, Oreško Brdo, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadii od 15. 10. 1944, lan KPJ 1945. borac, na školovanju u SSSR-u.

PILIPOVIC Mile NIKOLA, ro . 1920, Veliki Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, pomo nik komesara bataljona, poginuo 9. 5. 1945. kod Zagreba.

PILIPOVIC Trivuna NIKOLA, ro . 1910, Boboljusci, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, borac, poginuo maja 1945. u Vrbovcu kod Zagreba.

PILIPOVIC Jove PERO, ro . 1920, Veliki Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, borac, poginuo jula 1943, Milan Polje — Vlasenica.

PILIPOVIC Miloša PERO, ro . 1905, Veliki Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942, do decembra 1942, lan KPJ 1942, zamenik komandanta brigade.

PILIPOVIC Rade PETAR, ro . 1926, Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1. 8. 1942, u brigadi 22. 8. 1942. do jula 1944, borac.

PILIPOVIC Stevana PETAR, ro . 1918, Veliki Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, intendant bataljona.

PILIPOVIC Jovana PETAR, ro . 1910, Veliki Cvjetni , Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942. do septembra 1943, lan KPJ 1943. — komandant bri- gade poginuo novembra 1943. kod Gospi a.

PILIPOVIC Ilije RADE, ro . 1922, Oreško Brdo, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 24. 5. 1943. god. Ze je Brdo — Fo a.

PILIPOVIC Ilije RADE, rod. 1920, Veliki Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi 22. 8. 1942, bo- rac, poginuo juna 1943. god. na Zelengori.

PILIPOVIC Milana RADE, rod. 1913, Veliki Cvjetni, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, borac, poginuo juna 1944. Bradina — Konjic.

PILIPOVIC — SJERIC Filipa RADE, ro. 1920, Rajinovci, Biha, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komandir voda, umro 1982.

PILIPOVIC Sime SAVO, ro. 1921, Veliki Cvjetni, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komandir odelenja, poginuo septembra 1944. kod Uba.

PILIPOVIC Bože SLAVKO, ro. 1926, Mali Stijenjani, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, lan SKOJ-a 1942, komandir voda.

PILIPOVIC Davida STANKO, rod. 1909, Boboljusci, Titov Drvar, službenik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 20. 12. 1942, lan KPJ 1942, obaveštajni oficir bataljona.

PILIPOVIC STANKO, ro. 1913, Paluci, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 3. 11. 1942. u Biha u.

PILIPOVIC Ilije STEVO, rod. 1925, Boboljusci, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. kod Konjica.

PILIPOVIC Gliše STOLE, rod. 1904, Dabar, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 1943, borac.

PILIPOVIC Bože SVETKO, ro. 1920, Male Stijenjani, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komandir voda.

PILIPOVIC Jevrosiima SVETO, ro. 1924, Doijani, Biha, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od januara do kraja 1943, borac — u 5. korpusu zam. komandira tenk. ete, lan KPJ 1944.

PILIPOVIC Marka DANE, ro. 1918, Veliki Cvjetni, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. na Sutjesci.

PILIPOVIC Marka TOMA, ro . 1913, Boboljusci, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 2. 10. 1944, lan KPJ 1944. komandir voda.

PILIPOVIC Petra TOMISLAV, ro . 1925, Oreško Brdo, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od avgusta 1944, u brigadi od 20. 10. 1944, higijeni ar bataljona, umro 1950.

PILIPOVIC Marka TOMO, ro . 1910, Boboljusci, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, borac, poginuo maja 1945. u Vrbovcu kod Zagreba.

PILIPOVIC Davida VASO, rod. 1913, Vrto e, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do novembra 1943, lan KPJ 1942, poginuo 1944. u Sloveniji kao komandant bataljona.

PILIPOVIC Jovana VID, ro . 1921, Rajnovci, Biha , radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1943, borac — zamenik intendantke komande podru ja.

PILIPOVIC Jefte VUCEN, ro . 1897, Buševi , Donji Lapac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od decembra 1942. do maja 1944, lan KPJ 1941, komandir ete, umro 1980.

PILUSO GIUSEPPE, rod. 1920, Lago, Cosenza, Italijan. U NOB i brigadi od septembra 1943.

PINI ILIO, ro . 1921, Giglio Castello, Livorno, Italijan. U NOB i brigadi od septembra 1943.

PIROZZI DOMENICO, rod. 1918, Mugnano di Napoli, Italijan. U NOB i brigadi od septembra 1943.

PIRRELLO ANTONIO, ro . 1914, Riparo, Reggio C. Italijan. U NOB i brigadi od septembra 1943.

PISTENJAK RADE, Trebinje, poginuo 17. 10. 1944. Beograd.

PLAVŠA Sime DRAGO, ro . 1920, Drini , Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do 12. 8. 1943, lan KPJ 1944, borac.

PLAVŠA — ROKVIC Mije JELA, ro . 1923, Rašinovac, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od 15. 11. 1942, lan KPJ 1945, etna bolni arka.

PLAVŠA — GAJI Sime JELKA, ro . 1926, Drini , Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od februara 1942, u brigadi od 15. 3. do 20. 8. 1943, bolni arka, — a Petrova kom odredu bolniarka.

PLAVŠA Sime STOJAN, ro . 1923, Drini , Bos. Petrovac, radnik, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 20. 8. 1944, lan KPJ 1942, komandant bataljona, umro 1980.

PLAVŠI JOVO, ro . 1915, Golubi , Knin, poginuo aprila 1945. kod Iloka.

PLE AŠ Dušana BOZO, ro . 1924, Cimeše, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir ete, poginuo 1. juna 1944. na Mliništu.

PLE AŠ Petra NIKOLA, ro . 1909, Bjelajski Vaganac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ, borac, poginuo 14. 6. 1943. kod Miljevine.

PODBERS EK Franca STANISLAV, rod. 1920, Paljevo, Nova Gorica, voza , Slovenac, u NOB od 7. 9. 1943, u brigadi od februara 1944, lan KPJ 1944, komandir voda.

PODCI Filipa OVANI, Dano, Italija, Italijan. U NOB i brigadi od septembra 1943.

PODGORNİK STANKO, Vrhovi, Nova Gorica, Slovenac, u NOB od septembra 1943, u brigadi od novembra 1943, borac, poginuo 2. 10. 1944. kod Uba.

PODKOZARAC STOJA, Ivanjska, Banja Luka, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od marta 1943, bolni arka, poginula 23. 8. 1943. na Bugojnu.

POLAK Josipa JOSIP, ro . 1923, Kupusina, Apatin, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 25. 11. 1944, borac.

POLI Svetka LJUBICA, ro . 1924, Oborci, Donji Vakuf, doma ica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943, bolni arka.

POLIMAC NIKOLA, ro . 1923, Grbovac, Glina, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, lan KPJ 1944, komesar ete, poginuo kod Novak Babska 12. 4. 1945.

POLOVINA ure BOJAN, ro . 1915, Krnjeuša, Bos. Petrovac, radnik, Jugosloven, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, obaveštajni oficir brigade.

POLOVINA Nikole DUŠAN, rod. 1921, Bjelaj, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942. do maja 1944, lan KPJ 1943, borac.

POLOVINA Ilije MILOŠ, ro . 1922, Bjelina, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 1943, na Sutjesci.

POLOVINA-BULAJIC Miloša SLAVKO, ro . 1920, Brestovac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, poginuo 4. 12. 1944. kod Iloka.

POLOVINA Ilije ŠTAKA, ro . 1924. Bjelina, Sanski Most, domaćica, Srpskinja, borac, poginula 1943. na Sutjesci.

POLUTRANKO STJEPAN, ro . 1917, Ravanj, Slavonski Brod, Hrvat.

PONJAVI Riste NIKOLA, ro . 1926, Kutanja, Donji Vakuf, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 8. 1943, borac, poginuo decembra 1943. na Borovoj Glavi kod Livna.

POPADI Dosije DRAGOJE, rod. 1910, D. Vija ani, Prnjavor, zemljoradnik, Srbin, u NOB od decembra 1942, u brigadi od decembra 1942, borac, poginuo 15. 1. 1943. kod Tesli a.

POPARA DANILO, ro . 1911, Beograd, borac.

POPARIO DMITAR, Sajkovići, Livno, poginuo 12. 4. 1943. kod ajni a.

POPI Marka ALEKSA, rod. 1910, Jasenaš, Grubišno Polje, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 11. 10. 1944, komandir odeljenja, poginuo 12. 4. 1945. Novak Babska

POPOV JAKOV, ro . 1911, Ba ka Palanka, Srbin, u NOB i brigadi od marta 1944, borac.

POPOVIC ANKA, ro . 1923, Kutolica, Kostajnica.

POPOVIC BOGDAN, ro . 1924, Veliki Bastaji, Daruvar, Srbin.

POPOVI Milorada BORISAV, ro . 1912, Valjevska Kame-nica, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 12. 1944.

POPOVIC Sime BOZO, ro . 1921, Celebi i, Fo a, zemljorad-nik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, borac.

POPOVIC Borivoja CEDOMIR, ro . 1927, Hum, Niš, u e-nik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 11. 1944, borac.

POPOVIC DRAGICA, Banjani, Ub, doma ica, Srpkinja, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginula 12. 4. 1945. Novak Babska.

POPOVIC P. DRAGOMIR, ro . 1921, Velika Vrbica, Alek-sandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 11. 1944, borac.

POPOVIC Dušana DRAGIŠA, ro . 1924, Donji Banjani, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 9. 1944, borac, po-ginuo 12. 4. 1945. kod Lovaša.

POPOVIC Jovana DUŠAN, ro . 1918, Trubar, Titov Drvar, lađnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi 22. 8. 1942, komandant bataljona, poginuo na Sremskom frontu.

POPOVIC Blagoja DUŠKO, ro . 1926, Ilijeva Gora, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB 4. 8. 1941, u brigadi od 15. 4. 1943. do 15. 9. 1944, lan KPJ 1944, komesar ete.

POPOVIC Zivojina ORE, ro . 1925, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

POPOVIC Miloša ILIJA, rod. 1921, Trubar, Titov Drvar, rad-nik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, po-ginuo 1943. kod Konjica.

POPOVIC Blaže KOVILJKA, rod. 1926, Skakavac, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 15. 1. 1943, lan KPJ 1944, bolni arka.

POPOVIC Save LAZO, rod. 1920, Trubar, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi 22. 8. 1942, borac, poginuo 1942. na Bihaću.

POPOVIC-ORLIC Mile LJUBICA, rod. 1927, Bačka Topola, u enica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 2. 8. 1944, lan SKOJ-a 1944, radio-telegrafista.

POPOVIC Svetolika LJUBIVOJE, rođ. 1926, Rogača, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, komandir voda.

POPOVIC LJUBOMIR, rođ. 1927, Cetinje, Crnogorac, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 9. 4. 1945. Novak Babška.

POPOVIC Nikole MICKO, rod. 1923, Trubar, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1. 8. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda.

POPOVIC MIHAJLO.

POPOVIC Krste MILAN, rođ. 1925, Rastuša, Teslić, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 1. 1943, lan SKOJ-a 1943, komandir voda.

POPOVIC Sime MILAN, rod. 1918, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od avgusta 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komandir voda, poginuo 24. 8. 1944. na Zlatiboru.

POPOVIC Milojka MILEN, rođ. 1920, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

POPOVIC MIODRAG, rod. 1925, Vlasenica, Srbin, poginuo 4. 12. 1944. na Fruškoj Gori.

POPOVIC Milutina MISO, Valjevo, Srbin.

POPOVIC Nego PAVLE, rođ. 1911, Zemun, radnik, Srbin, u NOB od decembra 1943, u brigadi od februara 1945, borac, umro 1984.

POPOVIC Mi ana PERO, rod. 1920, Buševi , Donji Lapac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od decembra 1942, lan KPJ 1942, borac, poginuo po etkom 1943. kod Livna.

-

POPOVIC A ima PETAR, rod. 1915, Trubar, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ, komandir voda, poginuo septembra 1944. kod Uba.

POPOVIC SAVA, rod. 1906, D. Podovi, Bosanska Gradiška, zemljoradnik, Srbin.

POPOVIC SAVO, rod. 1918, Cista Mala, Šibenik, u NOB i brigadi od novembra 1943, borac.

POPOVIC Petra SIMO, rod. 1910, Trubar, Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942.

POPOVIC VELIBOR, ro . 1910, Ca ak, Srbin, u NOB i brigadi od decembra 1944, borac.

POPOVIC Tihomira ZIVORAD, ro . 1925, Roga a, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac, poginuo novembra 1944. kod Sida.

PORIC Derve MELCA, ro . 1922, Rosulje, Gornji Vakuf, domica, Muslimanka, u NOB i brigadi od avgusta 1943, poginula 1944.

POSINKOVIC Vicka TOMA, ro . 1925, Dol, Hrvar, Hrvat, u NOB i brigadi od 1. 9. 1943, lan KPJ 1944. komandir ete.

POSTAVIC PETAR, ro . 1911, Babina Greda, Vinkovci, Hrvat.

POSA ANDRAS, ro . 1921, Vuji evo, Novi Be ej, Ma ar, u NOB od 1944, u brigadi od marta 1945, borac.

POTKONJAK Milana PETAR, ro . 1913, Ostrovica, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, poginuo 1944. kao komandir ete.

POUH FRANC, Klenik, Trst, Slovenac, u NOB i brigadi od septembra 1943, borac, poginuo 14. 4. 1944. kod Livna.

PONZNIĆ Luke JOVO, rođ. 1925, Risovac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 8. 12. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komandir voda.

PRACA Mihaila DRAGAN, rođ. 1921, Brdari, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, komandir ete, poginuo 18. 10. 1944. na Bogi'adu.

PRAŠTALO BORIS, rod. 1922, Donji Lipnik, Sanski Most, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, borac.

PRAŠTALO URO, Lušci Palanka, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1942, borac, poginuo 15. 3. 1943. na Neretvi.

PRAŠTALO ure ILIJA, rod. 1925, Praštali, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od juna 1942, u brigadi od avgusta 1943, borac.

PRAŠTALO Steve VID, rođ. 1920, Praštali, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od decembra 1941, u brigadi od avgusta 1943, komandir voda.

PREDOJEVIC Milana CVETINKA, rođ. 1928, Teslić, u enica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 1. 1. 1943, poginula juna 1943. kod Zvornika.

PREDOJEVIC Koste DRAGO, rođ. 1923, Predojevići Glavica, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od januara 1943, lan KPJ 1943, borac, poginuo 21. 4. 1944. kod Glamoča.

PREDOJEVIC Petra ILIJA, rođ. 1914, Predojevići Glavica, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od aprila 1943, komandir voda, lan KPJ 1943.

PREDOVIC ZLATKO, Babina Greda, Vinkovci, Hrvat, poginuo 12. 4. 1945. Novak Babska.

PREDRAGOVIC MARKO, Titovo Užice, poginuo 9. 12. 1944. Berak — Sid.

PRENDOVIC PETAR, rođ. 1912, Donja Vrbica, Struga, Srbin.

PRIŠI Marka GVOZDEN, ro . 1924., Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

PRIŠLIN ALOJZ, Vrap e, Zagreb, Hrvat, poginuo 12. 4. 1945. Novak Babska.

PRLJA Marka VASO, rod. 1910, Cetinje, inženjer šumarstva, Crnogorac, u NOB od 13. 7. 1941, u brigadi od aprila 1943, lan KPJ od 1943, na elnik polit, odjela brigade, poginuo 19. 7. 1943. Krnja Jela — Fo a.

FRODANOVI OR E, rod. 1911, Stara Pazova, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

PRODI Nikole OR E, rod. 1923, Vitkovci, Tešanj, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1943, borac, poginuo 1943. ina Sutjesci.

PRODI Alekse STANKO, rod. 1923, Vitkovci, Tešanj, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1943, borac, poginuo 1943. ra Sutjesci.

PROKI Jovana MILE, rod. 1918, Donji Vrbljani, Klju , zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a, borac, poginuo 18. 5. 1943. kod Bijelog Polja.

PRPA Ljupka DEJA, rod. 1924, Koluni , Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 22. 8. 1942. borac.

PRPA-MEDOVI Mi e DOSTANA, Ti evo, Titov Drvar, ro . 1924, domaćica, Srpskinja, u NOB od 5. 6. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1. 10. 1943, lan KPJ 1943, borac — Referent u Centralnoj bolnici.

PROROK ILINKA, Fojnica, poginula 22. 9. 1943. kod Sinja.

PROSI Jovana STOJAN, Bos. Doljani, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 21. 11. 1942, borac, poginuo 1943. kod Tesli a.

PROTI - ELAR Stevana DRAGICA, ro . 1926, Vodenica, Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od 1943. do 1944, lan KPJ 1945, — referent saniteta diviziona.

PRŠI Milana BUDIMIR, ro . 1920, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1943. borac.

PRŠI Marka GVOZDEN, ro . 1924., Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 21. 11. 1944, borac.

PRŠI Milena STANIMIR, ro . 1922, Gorji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. U. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

PRŠI Aleksandra STANKO, rod. 1925, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, ro . 1925, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 21. 11. 1944, borac.

PRVULOVI VLADIMIR, rod. 1929, Svilajnac, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

PUA A Jove STEVO, ro . 1923, Pu enik, Bos. Krupa, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo juna 1943. na Zelengori.

PUHA A Jandrije PETAR, Vrto e, Titov Drvar, ak, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a, borac, poginuo.

PUNKOVI Aleksandra LUKA, rod. 1925, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

PUNKOVI Bogdana MILOŠAV, ro . 1915, Gornji Stupanj, Aleksandrovac, radnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

PURETI Stanojla BOGOLJUB, ro . 1920, Svileuva, Lajkovic, opan arski radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 9. 1944, borac, poginuo januara 1945. kod Šida.

PURI Ilije LJUBICA, ro . 1920, Nova Varoš, student, Srpskinja, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, lan KPJ 1941, u brigadi od 1942. do 1943, lan polit, odjela divizije.

PUPAVAC Ilije TRIVO, ro . 1931, Lušci Palanka, Sanski Most, ak, Srbin, u NOB od 27. 5. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

PUTNIK-ZIVANOVIC Nikole MILENA, ro . 1924, Beograd,
u enica, Srpskinja, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

PUZIC Mile JOVO, ro . 1915, Bastasi, Titov Drvar, radnik,
Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandant
bataljona, poginuo oktobra 1943. kod Travnika.

PUŽI Vlade LAZO, rod. 1923, Bastasi, Titov Drvar, zemljoradnik,
Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942.

PUZIC Ilije MILAN, o . 1915, Bastasi, Titov Drvar, radnik,
Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«,
u brigadi od 22. 8. 1942. do juna 1944, lan KPJ 1942, zamenik
komandanta bataljona.

PUZIC Ilije NIKOLA, ro . 1923, Bastasi, Titov Drvar, radnik,
Srbin, u NOB i brigadi od 1942, borac, poginuo 1945. kod
Bosanskog Novog.

PUZIC Rade SAVA, r . 1919, Bastasi, Titov Drvar, radnik,
Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942.
r--

PUZIGACA Nikole DARA, ro . 1919, Sipovljani, Titov Drvar,
domaćica, Srpskinja, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi od marta
1943. do septembra 1943, bolni arka, lan SKOJ-a 1942.

PUZIGACA Milana URO, ro . 1926, Bara, Bos. Petrovac,
zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 8. 1942, u brigadi od 13. 8.
1943. do 1. 12. 1943, komandir voda.

PUZIGACA Nikole URO, ro . 1925, Sipovljani, Titov Drvar,
ak, Jugosloven, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske
Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do juna 1944, lan
KPJ od 1943, komesar auto-ete.

PUZIGACA Nikole JOVO, ro . 1918, Sipovljani, Titov Drvar,
radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac,
poginuo 1943.

PUZIGACA-DROBAC Luke MILKA, rod. 1925, Drini , Bos.
Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 10. 10. 1942, u brigadi od
9. 3. 1943, lan KPJ od 1943, šef telefonske centrale brigade.

PUZIGACA Vaje PERO, ro . 1924, Drini , Bos. Petrovac, radnik,
Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ
1944, politički komesar etc.

PAŠAJLIC DZEVAD, borac ete za vezu.

PBOVI ALO VESELIN, ro . 1923, u Beogradu, ak, Srbin, u NOB-u i brigadi od 20. 10. 1944, lan SKJ 1944, komesar ete.

PAVLOVI Dušana BOZIDAR, rod. 1920, Velika Ivan a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo 23. 1. 1945. Kozjakov Salaš — Šid.

PAVLOVI Ilije MILORAD, rod. 1920, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

PAVLOVI MILOVAN, ro . 1925, Ranilovi i, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

PECANAC-MRSA Jove DOBRILA, ro . 1925, Rašinovac, Bos. Petrovac, ak, Srpkinja, u NOB od 1942, u brigadi od maja 1944, lan SKOJ-a 1944, bolni arka.

PERIŠIC MILIC, ro . 1919, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, borac.

PERIŠIC SVETOZAR, ro . 1921, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

PEŠEVIC-MEŠOVIC Svetislava MILICA, ro . 1928, Beograd, ak, Srpkinja, u NOB od 1944, u brigadi od 23. 6. 1944, bolniarka.

PETKOVIC Milorada MILOŠAV, ro . 1926, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo na Sremskom frontu.

PETKOVIC Milorada MIODRAG, ro . 1924, uninci, Sopot, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

PETRONIJEVIC MILOJE, ro . 1920, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944. borac.

PETROVIC Nikodije DRAGOSLAV, ro . 1927, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 4. 10. 1944, borac.

PETROVIC Pante MOM ILO, ro . 1921, Me ulužje, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo 22. 1. 1945. Kozjakov salaš — Š**1*

PETROVIC RADOJE, rod. 1926, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 10. 1944, komandir voda.

PETROVIC Milivoja RADOVAN, ro . 1923, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 10. 1944, borac.

PETROVIC Vladimira RADOVAN, ro . 1924, Me ulužje, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, pогинуо 8. 12. 1944. Berak — Sremski front.

PETROVIC SRETEN, rod. 1923, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 9. 1944, borac.

PETROVIC Ljubomira TIHOMIR, ro . 1919, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 13. 10. 1944, borac, umro 1978.

PETROVIC Pavia ZIVADIN, rod. 1925, Me ulužje, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 10. 10. 1944, borac.

PETROVIC Stojadina ŽIVADIN, rod. 1923, Velika Krsna, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 10. 1944, u brigadi od 15. 1. 1945, borac.

POPOVIC Save URO, ro . 1925, Trubar, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od avgusta 1942, lan KPJ 1942, komandir voda, pогинуо 19. 4. 1945. Pleternica.

PUZIGACA Spire STEVKA, rod. 1925, Sipovljani, Titov Drvar, doma ica, Srpskinja, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, bolni arka, umrla u Valjevu posle rata.

PAJIC PREDRAG, ro . 1923, Parcane, Ralja, Sopot, zemljoradnik, Srbin, borac.

PAVLOVI ŽIVOTA, Kova evac, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, umro posle rata.

PERIC DOBROSLAV, ro . 1923, Drlupa, Sopot, Beograd, zemljoradnik, Srbin, borac.

PESIC I. DRAGUTIN, ro . 1927, Selevac, Smederevska Palanka, zemljoradnik, Srbin, borac.

PETROVIC Vladimira BUDIMIR, rod. 1922, selo Mladenovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, umro posle rata.

PETROVIC Desimira CEDOMIR, rod. 1926, selo Mladenovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, umro posle rata.

PETROVIC Uroša OR E, rod. 1924, selo Mladenovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

PETROVIC Radovana MILAN, rod. 1925, selo Mladenovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

PETROVIC Radomira MILOŠAV, selo Mladenovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, borac, umro posle rata.

PETROVIC Stanislava STANISLAV, rod. 1920, selo Mladenovac, Mladenovac, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, borac.

PETROVIC ŽIVOTA, rod. 1916, Bani ina, Smederevska Palanka, zemljoradnik, Srbin, borac.

PUROSEVIC ŽIVKO, rod. 1920, iz okoline Kosmaja, borac.

PUZIGACA Nikole MILICA, rod. 1921, Drini, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od februara 1943, lan SKOJ-a 1941, borac, poginula juna 1943. na Sutjesci.

PUZIGACA-JOVANOVIC MILJA, rod. 1922, Drini, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od januara 1943. do avgusta 1943, borac.

PELIVANOVIC Svetozara DOBRICA, ro . 1927, Para in, u enik, Srbin, u brigadi od 14. 2. 1944, lan KPJ od 13. 07. 1948.

R

RACKOVIC Spasoja RADOMIR, rod. 1924, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od 11. 10. 1944, delegat voda, poginuo 10. 4. 1945. Novak Babska.

RA I MIHAJLO, ro . 1913, Retkovci, akovo, Srbin.

RADAK Milana BOGDAN, ro . 1924, Rajinovci, Biha , radnik, Srbin, u NOB od 1941. nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942. do 9. 9. 1943, lan KPJ 1943, zamenik komandanta bataljona.

RADAK Jove DUŠAN, ro . 1922, Rajinovci, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od avgusta 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komandir odelenja.

RADAK Dure MILAN, rod. 1924, Rajinovci, Biha , radnik, Jugosloven, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942, komandir ete, lan KPJ 1944.

RADAK RADE, rod. 1922, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od avgusta 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, lan SKOJ-a 1942, poginuo 21. 2. 1943. u Lužanima kod Gornjeg Vakufa.

RADAK Milana STOJAN, ro . 1924, Rajinovci, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo 4.1. 1943. kod Tesli a.

RADAKOVIC Dane URO, ro . 1921, Vranovina, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, lan KPJ 1943, borac, poginuo 6. 6. 1943, kod Popovog Mosta.

RADAKOVIC Dane URO, rod. 1923, Vranovina, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ, borac, poginuo 13. 6. 1943. kod Govze na Zelengori.

RADAKOVIC URO, ro . 1914, Mogori , Gospi , Srbin.

RADAKOVIC Mila ILIJA, ro . 1925, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 13. 6. 1943. kod Govze na Zelengori.

RADAKOVIC Jove MILOŠ, ro . 1912, Doljani, Donji Lapac, trg. pomo nik, Srbin, borac.

RADAKOVIC RADE, Gudavac, Bos. Krupa, Srbin, borac, poginuo 21. 2. 1943. kod Gornjeg Vakufa.

RADAMIROVI Janiόija BRANISLAV, ro . 1925, Stubai, Kraljevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 1. 1945, borac.

RADANOVIC Save BOZO, ro . 1915, Vrt e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. na Prenju.

RADANOVIC CEDOMIR, Cvetanovac, Ljig, Srbin, u brigadi cd septembra 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. Novak Babska.

RADANOVIC Vida LUKA, ro . 1914, Vrto e, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, intendant bataljona.

RADANOVIC MANOJLO, Vrto e, Bos. Petrovac, Srbin, borac, poginuo 11. 4. 1943. Ustikolina — Fo a.

RADANOVIC Uroša RELJA, rod. 1915, Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942. do novembra 1943, lan KPJ 1943, intendant prištabskih jedinica korpusa.

RADANOVIC Jove STEVO, ro . 1906, Vrto e, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, referent saniteta bataljona.

RADENKOVI Radoja DUŠAN, ro . 1923, G. Ribnik, Trstek, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 11. 1944, borac.

RADI Nikole Ilija, rod. 1921, Veliki Cvijetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir ete, umro 1983,

RADIC-PUZIGACA Luke MARIJA, ro . 1921, Drini , Bos. Petrovac, domaćica, Srpkinja, u NOB i brigadi od 10. 2. 1943, lan KPJ 1945, borac.

RADI ure MIHAISO, rod. 1922, Cvijetni , Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942. do maja 1944, borac.

RADI Blagoja SIMO, rod. 1919, Urija, Donji Vakuf, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943, borac.

RODI Ilije SMILJA, ro . 1921, V. O ijevo, Titov Drvar, doma ica, Srpkinja, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942.. do juna 1943, borac, umrla 1952.

RADI Save UROS, ro . 1922, Dragni i, Glamo , radnik, Srbin, u NOB od 17. 12. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od juna 1943, lan KPJ 1944, komesar ete.

RADI Riste VASO, rod. 1898, Prijedor, Srbin, u NOB od februara 1942. u brigadi od februara 1943, borac, poginuo 1943. u Crnoj Gori.

RADI Mi e VID, Sipovljani, Titov Drvar, Srbin, borac.

RADISI ANTE, Barat, Biograd n/m, Hrvat, borac, poginuo 23. 6. 1944. Crni Vrh — Travnik.

RADISI Nikole DRAGO, ro . 1925, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo 23. 1. 1943. G. Rankovi evo — Tesli .

RADISI Petra DRAGUTIN, ro . 1911, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942. do januara 1944, lan KPJ od 1943, intendant Komande mesta.

RADIŠI Damjana JOVO, ro . 1925, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 16. 5. 1943. kod Bijelog Polja.

RADIŠI Nikole JOVO, ro . 1916, Krnjeuša, Bos. Petrovac, radnik, Jugosloven, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do januara 1944, lan KPJ 1943, komandir ete.

RADIŠI Dure MILAN, rod. 1923, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942. do aprila 1944, komandir voda.

RADIŠI Sime MILORAD, rod. 1920, Vranovina, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942. do 24. 5. 1944, lan KPJ 1942, delegat vod[^]

RADIŠI Milje PETAR, ro . 1923, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1943, borac, poginuo 23. 1. 1943. Gornje Rankovi evo, Tesli .

RADIŠI Lazara SLAVKO, ro . 1926, Krnjeuša, Bos. Petrovac, u enik, Jugosloven, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komesar etc.

RADIŠI Davida VID, ro . 1914, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo juna 1943. na Zelengori.

RADIVOJEVI M. DUŠAN, ro . 1921, Takovo, G. Milanovac, zemljoradnik. Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo 6. 1. 1945. Komletinci.

RADIVOJEVI M. MIHAJLO, ro . 1926, Beograd, berberski radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

RADIVOJEVI MIHAJLO, rod. 1926, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

RADIVOJEVI M. MILOŠ, ro . 1920, Takovo, Gornji Milanovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo 6. 1. 1945. Komletinci.

RADMANOVI TRIVUN, Gornji Biljani, Benkovac, Srbin.

RADOJ I DRAGOLJUB, ro . 1926, Županja, Vinkovci, Srbin.

RADOJEVI Velimira MILIVOJE, rod. 1925, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

RADOJEVI Rajko, ro . 1913, Vrbice, Aleksandrovac, borac.

RADOJI I Milivoja ALEKSANDAR, ro . 1927, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

RADOJI I Dragoljuba ANDREJA, ro . 1909, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 15. 10. 1944, borac.

RADOJI I Mihaila BOZIDAR, ro . 1920, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

RADOJI I Milorada DUŠAN, ro . 1922, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 13. 10. 1944, borac, poginuo 16. 4. 1945. Ruševac.

RADOJI I Radivoja LJUBOMIR, ro . 1917, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 12. 10. 1944, u brigadi od 10. 1. 1945, borac.

RADOJI I T. MILAN, rod. 1914, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

RADOJI I Alekse MILORAD, ro . 1924, Resnik, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

RADOJI I Svetolika MILORAD, ro . 1920, Leševac, Kraljevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 12. 1944, bo-

RADOJI I Zivana MILOVAN, ro . 1925, Resnik, Beograd, šofer, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

RADOJI I Aleksandra MIODRAG, ro . 1921, Kora ica, Mladenovac, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

RADOJI I Ljubisava MIODRAG, ro . 1919, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

RADOJI I Milana MIODRAG, rod. 1909, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, ranjen 4. 12. 1944. i umro od rana.

RADOJI I Svetozara MIODRAG, ro . 1926, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 1945. kod Banove Jaruge.

RADOJI I Ilije NEBOJŠA, rod. 1923, Obrež, Zemun, Srbin, u NOB i brigadi od 28. 10. 1944, borac, poginuo 5. 5. 1945, Dubrava kod Zagreba.

RADOJI I RADOMIR, ro . 1914, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brieadi od 13. 10. 1944, borac.

RADOJI I Tihomira RADOMIR, ro . 1922, Kora ica, Mladenovac, mašin bravarski, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

RADOJI I Jovana SLAVOLJUB, ro . 1926, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, umro 1978. god.

RADOJI I Miikaila ZIVKO, ro . 1923, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 1944. na Fruškoj Gori.

RADOJI I Milorada ZIVKO, rod. 1919, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, umro 1950.

RADOJI I Alekse ZIVORAD, ro . 1922, Resnik, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

RADOJKI Dragutina DRAGOVAR, ro . 1920, Kora ica, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

RADOJKOVI RADISAV, ro . 1920, Bogiša, zemljoradnik, Srbin, borac.

RADONJI Mate TOMO, rod. 1921, Dol, Hvar, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 15. 7. 1943. do 25. 10. 1944, član KPJ 1943., borac — u 23. diviziji šef šifrantskog odseka.

RADONJI Milana JANKO, ro . 1914, Bogovina, Baljevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 11. 1944, komandir odelenja.

RADOSAVLJEVI R. BOZIDAR, ro . 1920, Rajkovac, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

RADOSAVLJEVI Milovana DOBRIVOJE, rod. 1923, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo aprila 1945. na Sremskom frontu.

RADOSAVLJEVI KRSTA, rod. 1921, Vitišnjica, Beograd, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

RADOSAVLJEVI Ilije MILUTIN, ro . 1920, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

RADOSAVLJEVI Obrena RADOMIR, ro . 1920, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 3. 10. 1944, borac.

RADOSAVLJEVI Slavka SPASOJE, ro . 1924, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, umro 1955.

RADOSAVLJEVI Tihomira VOJISLAV, rod. 1919, Rajkvac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

RADOŠEVI Nikole BOGDAN, ro . 1923, Suvaja, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, borac, poginuo 8. 12. 1943. kod Livna.

RADOSEVIC Miloša BOSKO, ro . 1924, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1943, borac, poginuo marta 1943. kod Konjica.

RADOSEVIC Dušana BRANKO, ro . 1925, Suvaja, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komandir ete.

RADOSEVIC-VAJKIC Petra BRANKO, ro . 1921, Vrto e, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, borac, poginuo marta 1943. kod Jabilnice.

RADOSEVIC Steve DUŠAN, ro . 1921, Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. kod Pra e.

RADOSEVIC Spasoja HRANISLAV, ro . 1923, Lukovo, Raška, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, lan KPJ 1945, politi ki delegat voda.

RADOSEVIC Vu i a MARKO, ro . 1924, Brestovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, borac, poginuo 14. 1. 1943. kod Tesli a.

RADOSEVIC Nikole MICA, ro . 1923, Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo 14. 6. 1943. na Miljevini.

RADOSEVIC Ilijе MICO, rod. 1923, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a, borac, poginuo 1. 6. 1943. kod Šepan Polja.

RADOSEVIC Jove MICO, ro . 1923, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 8. 1942, u brigadi od 10. 7. 1943, lan KPJ 1944, komandir voda.

RADOSEVIC Vida MIHAIVO, rod. 1918, Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komandant bataljona, poginuo 1943. kod Travnika.

RADOSEVIC Save MILE, ro . 1922, Vrto e, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 2. 8. 1941, u brigadi od 13. 11. 1942. do 25. 12. 1943, lan KPJ 1944, — delegat voda.

RADOSEVIC Nikole MILOŠ, ro . 1924, Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a, borac, poginuo 14. 6. 1943. kod Miljevine.

RADOSEVIC Dane NEDO, rod. 1924, Vrto e, Bos. Petrovac, radnik, Jugosloven, u NOB od avgusta 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1944, lan KPJ 1943, komandir voda.

RADOSEVIC Pere NIKOLA, rod. 1917, Vrto e, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi do 22. 8. 1942, komandir odelenja, poginuo 1943. kod Teslica.

RADOSEVIC Vu ena NIKOLA, ro . 1911, Vrto e, Boe. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 7. 6. 1943. na Sutjesci.

RADOSEVIC Mihajla PETAR, ro . 1909, Vrto e, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 5. 1. 1943, lan KPJ 1943, borac, komandant art. iviziona.

RADOSEVIC Mile PETAR, ro . 1924, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

RADOSEVIC Stevaina RADE. Suvaja, Bos. Petrovac.

RADOSEVIC Obrada RANKO, ro . 1924, evrske, Knin, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 1943. do avgusta 1944, komandir baterije.

RADOSEVIC Nikole SAVA, ro . 1916, Vrto e, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od avgusta 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do februara 1943, lan KPJ 1944, komandir ete.

RADOSEVIC Petra SAVA, ro . 1921, Brestovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u iNOB od 9. 9. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda.

RADOSEVIC Luke STEVO, rod. 1921, Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a, borac, poginuo januara 1943. kod Teslica.

RADOSEVIC Mile TOMO, rod. 1927, Brestovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 15. 7. 1943. do 20. 10. 1944, lan KPJ 1945, komandir voda.

RADOSEVIC Rade VOJO, ro . 1922, Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od avgusta 1941, u brigadi od 22. 8. 1943, lan KPJ 1943, politi ki komesar ete, umro 18. 8. 1946.

RADOVANOVIC Ljubisava BORIVOJE, ro . 1920, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, umro 1983.

RADOVANOVIC Alekse MALISA, ro . 1925, Zupanjac, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac, poginuo 4. 12. 1944. na Sremskom Frontu.

RADOVANOVIC Spasoja SRETEN, ro . 1922, Zvizdar, UB, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 10. 1944, borac.

RADOVANOVIC Dušana VELIMIR, ro . 1927, Hum, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 11. 1944, borac.

RADOVANOVIC Radoslava VOJISLAV, rod. 1920, Miroslavci, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 9. 1944, borac, nestao u borbi januara 1945. kod Sida.

RADOVANOVIC Ljubisava ZIVKO, rod. 1923, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 6. 8. 1943, u brigadi od 13. 10. 1944, borac, umro 1978.

RADOVIC Marka MILAN, rod. 1924, Potrk, Bijelo Polje, zemljoradnik, Crnogorac, u brigadi od 1943, borac, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

RADOVIC Miodraga MILETA, ro . 1924, Rogača, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

RADOVIC O. ZIVORAD, ro . 1923, Ranilović, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944., borac, poginuo 6. 12. 1944. kod Tovarnika.

RADUJKO BRANKO, Trnini Brijeg, T. Drvar, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, Srbin, lan KPJ, umro 1962.

RADUJKO Jovana JOVANKA, ro . 1920, Trnini Brijeg, Titov Drvar, domaćica, Srpskinja, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, zamenik referenta saniteta u bataljonu.

RADUJKOVIC JOVAN, ro . 1913, Katinovac, Vrginmost, Srbin.

RADULAC Cedomira ALEKSANDAR, ro . 1925, Donje Zleginje, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 1. 1945. borac.

RADULOVIC ure DRAGO, ro . 1923, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, politički komesarete.

RADULOVIC Mile DUŠAN, rod. 1920, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, delegat voda, poginuo 1943. u Centralnoj bolnici.

RADOVANOVIC Dragutina MIKAILO, rod. 1919, Koračica, Mladenovac, kožar-urija, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 6. 4. 1945. Novak Babska.

RADOVANOVIC Stojka MILISAV, ro . 1914, Garevina, Aleksandrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

RADOVANOVIC MILISAV, rod. 1925, zemljoradnik, Srbin, borac.

RADOVANOVIC Svetomira MILIVOJ, rod. 1926, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1945, borac, poginuo 22. 1. 1945. kod Sida.

RADOVANOVIC Zivorada MILQJE, rod. 1920, Bogova a, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 9. 1944, borac.

RADOVANOVIC Dragutina MILORAD, rod. 1914, Kora i-ca, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, komandir voda.

RADOVANOVIC Miiladina MILOVAN, rod. 1928, Roga a, Sopot, radnik, kroja, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac,

RADOVANOVIC MILOVAN, Donja Toplica, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, umro od rana 3. 1. 1945. u Beogradu.

RADOVANOVIC MILUTIN, Sabac, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

RADOVANOVIC Draže MIODRAG, rod. 1924, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 1. 1945, borac.

RADOVANOVIC M. MIODRAG, rod. 1926, Beli Potok, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 1. 1945, komandir voda.

RADOVANOVIC Dragomira MOM ILO, rod. 1922, Županjac, Lazarevac, radnik-kolar, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, lan KPJ 1945, komandir voda.

RADOVANOVIC Jovana NEDELJKO, rod. 1906, Prokupi, Leskovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. Novak Babska.

RADOVANOVIC Milisava PRVISLAV, rod. 1925, Zvizzdar, Ub, rudarski radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 9. 1944, borac.

RADOVANOVIC Dragutina RADOJE, rod. 1921, Koraica, Mladenovac, kova, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 9. 1944, borac.

RADOVANOVIC Andrije RADOMIR, rod. 1927, Brzi Brod, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

RADULOVIC M. DUŠAN, rođ. 1920, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, delegat voda, poginuo marta 1943. kod Prozora.

RADULOVIC Trivuna URO, rođ. 1895, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od septembra 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo februara 1943. kod Gornjeg Vakufa.

RADULOVIC Lazara ILIJA, rođ. 1914, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Jugosloven, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od oktobra 1942, lan KPJ 1942, komandant brigade.

RADULOVIC Ilije KOJO, rođ. 1914, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komandant bataljona.

RADULOVIC Mihaila MILORAD, rođ. 1921, Vrdila, Kraljevo, trg. pomočnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 11. 1944, komandir voda.

RADULOVIC Šur a NIKOLA, rođ. 1914, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, intendant bataljona.

RADULOVIC ure PANE, rođ. 1920, Vrtoče, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. na Prenju.

RADULOVIC Manojla PETAR, rođ. 1924, Vrtoče, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 11. 4. 1943. kod Ustikoline.

RADULOVIC Mihaila PETAR, rođ. 1923, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1943, borac, poginuo 1943. na Zelengori.

RADULOVIC Rade SAVA, rod. 1922, Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 1942. do 1944, lan SKOJ-a 1942, borac.

RADULOVIC Niikole VASO, rod. 1920, Vrto e, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komesar bataljona.

RADULOVIC STOJAN, rod. 1920, Jelakci, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac, poginuo 5. 5. 1945. Dubrava kod Zagreba.

RADULOVIC Ilijе VOJIN, ro . 1910, Vrto e. Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir odelenja, poginuo 1942. kod Jajca.

RADULJ-GRAHOVAC Novaka ROSA, ro . 1928, Omarska, Prijedor, domaćica, Srpskinja, u NOB od 7. 1. 1942, u brigadi od 15. 2. 1943. do 20. 10. 1944, lan KPJ 1944, referent saniteta bataljona.

RADUNKOVIC Radosava MIRKO, ro . 1921, Vrdila, Kraljevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 9. 1944, borac.

RA ENOVIC Miloša DRAGAN, ro . 1913, M. O ijevo, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, umro 1970.

RA ENOVIC Petra DRAGAN, ro . 1913, V. O ijevo, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ 1945, borac, umro 1967.

RA ENOVIC Marka DRAGO, ro . 1920, Risovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ, borac, poginuo 26. 5. 1943. kod Celebi a — Fo a.

RA ENOVIC DRAGO, ro . 1923, Bosanski Osredci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ, borac, poginuo 15. 5. 1943. Jabu no kod Bijelog Polja.

RA ENOVIC Jovana DUŠAN, rod. 1924, Bosanski Osredci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, politički komesar ete, umro 1976.

RA ENOVIC Steve URO, rod. 1918, Bosanski Osredci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942 do 5. 1. 1943, lan KPJ 1942, opunomo enik OZNE brigade.

RA ENOVIC Stevana ILIJA, rod. 1917, Bosanski Osredci, T Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ, borac, poginuo 9. 6. 1943. kod Lu kih Koliba.

RA ENOVIC Marka JOVO, rod. 1918, Risovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a, borac, poginuo 15. 5. 1943. Jabu no kod Bijelog Polja.

RA ENOVIC KOJO, Kestenovac, Biha , Srbin, borac, poginuo 29. 9. 1943. kod Sinja.

RA ENOVIC Damjana MARKO, rod. 1913, Bosanski Osredci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

RA ENOVIC MARKO, rod. 1923, D. Petrovi i, Bos. Krupa, Srbin, borac.

RA ENOVIC ur a MIKA, rod. 1918, Malo O ijevo, T. Drvar, doma ica, Srpskinja, u NOB od 13. 5. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac.

RA ENOVIC MILAN, rod. 1923, Bosanski Osredci, T. Drvar, Srbin, borac.

RA ENOVIC Jovana MILE, rod. 1907, Bosanski Osredci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, umro 1959.

RA ENOVIC Koje LAZO, rod. 1914, Buševi , Donji Lapac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 10. 1942 , lan KPJ 1943, komandir voda, poginuo septembra 1943. kod Sijna.

RA ENOVIC PETAR, Bosanski Osredci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 12. 6. 1943. kod Govze na Zelengori.

RA ENOVIC Miloša RADE, rod. 1912, Bosanski Osredci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, politi ki komesar ete.

RA ENOVIC ur a SAVO, ro . 1920, Malo O ijevo, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo juna 1943. s. Jele kod KaMnovika.

RA ENOVIC Stevana SIMO, rod. 1921, Bosanski Osredci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, umro 1959.

RA ENOVIC SPASOJE, rod. 1907, Begluci, Bos. Petrovac, Srbin, borac.

RA ENOVIC SRETEN, Pirot, Srbin, borac, poginuo 6. 12. 1944. kod Tovarnika.

RA ENOVIC JOVANA STEVO, ro . 1905, Bosanski Osredci, T. Drvar, žandarm, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, poginuo 1943, kod Turbeta — Travnik.

RA ENOVIC Sime VLADO, rod. 1911, Bosanski Osredci, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942 do 1944, intendant brigade.

RA ENOVIC Vida VLADO, ro . 1919, Bosanski Osredci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo juna 1943. na Zelengori.

RAFAILOVI Mita CEDOMIR, ro . 1922, Murgaš, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 9. 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. Novak Babska.

RAICEVIC-MEDIC Laze DUŠANKA, rod. 1925, Velike Stjenjani, Bihać, domaćica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, lan KPJ 1944, pomočnik referenta saniteta brigade.

RAJCIC DUŠAN, ro . 1926, Grabova Lokva, Brinje, Srbin, borac.

RAJCIC MILISAV, rod. 1923, Rajići, Pleška, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

RAJIC Milorada MIJAJLO, ro . 1919, Dašnica, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 28. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

RAJIC Vase VASO, rod. 1910, Strpaci, D. Lapac, zemljoradnik, Srbin, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo juna 1943. na Sutjesici.

RAJKOVI Dobriše BORIVOJE, ro . 1926, Zeoke, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, komandir odelenja, poginuo 17. 1. 1945. eletovci.

RAJKOVI MILAN, rod. 1912, Caglin, Pakrac, Srbin, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

RAJKOVI Dragiše ZIVORAD, rod. 1922, Gvozdenovi , Ub, radnik, Srbin, u NOB d brigadi od 6. 10. 1944, borac.

RAK Šime TONKA, rod. 1921, Lozovac, Šibenik, doma ica, Hrvatica, u NOB od 29. 9. 1942, u brigadi od jula 1943, lan KPJ 1944, bolni arka.

RAKAS RADE, rod. 1925, Bdstrica, Srbin, u brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 19. 10. 1944. na Beogradu.

RAKI A IMA BRANKO, rod. 1922, Medeno Polje, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1944, lan KPJ 1943, komandir ete.

RAKI Jove CVETA, rod. 1924, Koluni , Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, etna bolni arka, poginula 1. 1. 1944. na Banja Luci.

RAKI Svetozara DRAGOSLAV, rod. 1920, Petka, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac, poginuo aprila 1945.

RAKI DOBRIVOJ, rod. 1927, Zupanjac, Lazarevac, Srbin, borac.

RAKI Miloša DORDE, rod. 1925, Bjelaj, Bosanski Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a, borac, poginuo 1943. kod Livna.

RAKI Luke URA , rod. 1909, Bjelaj, Bosanski Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942.

RAKI -KECMAN Dane JOKA, rod. 1926, Koluni , Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1943, lan KPJ 1943, bolni arka.

RAKI Milsnka MARKO, rod. 1921, Ba ko Gradište, Stari Be ej, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 25. 7. 1942, komandir odeljenja.

RAKI Blaže MILANKO, ro . 1922, Koluni , Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ, borac, poginuo septembra 1943. kod Sinja.

RAKI Miloša MILIJAN, ro . 1914, Stublenica, Ub, službenik, Srbin, u NOB od 2. 10. 1944, u brigadi od 2. 10. 1944, lan KPJ 1944, apotekar brigade.

RAKI Cedomira MILORAD, ro . 1921, Petka, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i bigadi od 7. 10. 1944, borac.

RAKI NEDELJKO, ro . 1923, Bare, Bos. Petrovac, Srbin, borac.

RAKI Miloša RADE, ro . 1922, Bjelaj, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 14. 4. 1944. kod Livna.

RAKI Sime SAVA, ro . 1914, Medeno Polje, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, menice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1943, borac.

RAKI Mihajila SAVO, rod. 1921, Koluni , Bos. Petrovac, zemljoradnik. Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, vodnik sanitetskog voda, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

RAKI Milana STOJAN, ro . 1914, Deligrad, Aleksinac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 19. 2. 1945, komandir odelenja.

RAKI Stojadina VELIMIR, ro . 1917, Grabovo, Ražanj, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, komandir voda.

RAKI Dmitra VLADE, ro . 1919, Koluni , Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komandir voda.

RAKITA Krste CVIJO, rod. 1928, Babi i, Jajce, ak, Jugosloven, u NOB od 10. 6. 1943, u brigadi od avgusta 1943, lan SKOJ-a 1943, komandir odelenja za vezu.

RAKITA Milenka URO, rod. 1916, Rabin Do, Sipovo, zemljoradnik, Srbin, u NOB od maja 1943, borac.

RAKITA Mile MIKA, Drini, Bois, Petrovac, Srpskinja, borac.

RAKITA Spire MILE, rod. 1923, Grbavica, Sipovo, radnik, Srbin, u NOB od avgusta 1941, u brigadi od 1942, lan KPJ 1943.

RAKOCIJA Nikole STEVO, rod. 1914, Kopjenica, Klju, zemljoradnik, Srbin, u NOB cd oktobra 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir etc.

RAKONJAC Milosava DUŠAN, rod. 1924, Kowin, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 24. 10. 1944, borac, poginuo 16. 4. 1945. kod Ruševa.

RAKONJAC Milisava LJUBISA, rod. 1914, Negotin, inovnik, Srbin, u NOB i brigadi od 24. 10. 1944, sekretar kulturnog odbora u bataljonu.

RAKOŠ RADE, Bistrica, Srbin, borac, umro od rana 9. 1. 1945. u Beogradu.

RALIC Zivadina MILADIN, rod. 1926, Zlatari, Brus, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, borac.

RALI VINKO, rod. 1923, Mrkljane, Biograd n/m, Hrvat, borac.

RAMIRES Nicola ETTORE, rod. 1923, Aosta, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od septembra 1943, borac, poginuo 4. 12. 1944. na Pruskoj Gori.

RAN ELOVI Ljubomira OR E, rod. 1927, Kneževac, Đeđevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, komandir odelenja.

RAN ELOVI Mihajla NENAD*, rod. 1926, Prva Kutina, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

RAN ELOVI SRETEM, rod. 1922, Pirot, mehaničar, Srbin, komandir voda, poginuo 6. 12. 1944. kod Tovarnika.

RAN ELOVI Nikole SVETOZAR, rod. 1922, Rautovo, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 19. 11. 1944, borac.

RAN ELOVI Mihaila VLADIMIR, ro . 1916, Brzi Brod, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, "borac, umro 1977.

RANISAVLJEVIC Nikole DRAGOMIR, ro . 1926, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944, borac.

RANKOVIC ALEKSANDAR, rod. 1926, D. Lajkovac, Lajkovac, Srbin, u NOB i brigadi od 31. 10. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. kod Tovarnika.

RANKOVIC Marka DRAGIC, ro . 1925, Tvrdojevac, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 10. 1944, borac, poginuo 17. 12. 1944. Vizi kod Sida.

RANKOVIC Milivoja MIODRAG, ro . 1927, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, umro 1978.

RANKOVIC Prvislava VESELIN, ro . 1922, Tvrdojevac, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOE i brigadi od 5. 10. 1944, borac.

RASULIC Obrena VLAJKO, rod. 1923, Mr i , Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 12. 1944, borac.

RAŠEVIC VLADIMIR, ro . 1925, V. Jadranac, Srbin, borac.

RASLJIC Pane BLAZO, rod. 1920, Sipovljani, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ, borac, poginuo 1943. kod Sokolca.

RASLJIC Milana BRANKA, rod. 1922, Sipovljani, T. Drvar, domaćica, Srpska, u brigadi od 22. 8. 1942, poginula 1943. na Sutjesci.

RASLJIC urana DMITAR, ro . 1913, Sipovljani, T. Drvar, radnik, Srbin, borac.

RATKOVIC LAZO, rod. 1926., Bosanska Krupa, Srbin, borac.

RATKOVIC SPASOJE, delegat voda, poginuo 10. 4. 1945. Novak Babska.

RECCIHIA ANTONIO, rod. 1922, Volturara, Foggia, Italijan, u NOB i brigadi od septembra 1943, borac.

REBI MANE, ro . 1914., Dubrave, Ogulin, Srbin, borac.

REBI MILOVAN, ro . 1921, Pešuri i, Rogatica, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, komandir voda.

RELI OBRAD, ro . 1909, Janj, Jajce, Srbin, borac, poginuo 7. 5. 1945. Vrbovec kod Zagreba.

RELJI -DELLAMEA Antona ELZA, ro . 1917, Jajce, domica, Hrvatica, u NOB od 6. 11. 1942, u brigadi od 10. 10. 1943. do 15. 2. 1944, lan KPJ 1944, bolni arka.

RELJI Mile JOVO, ro . 1916, Martin Brod, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 15. 9. 1944, lan KPJ 1942, komandant eskadrona u konji koj brigadi.

RELJI A ima MILAN, rod. 1925, Ljeskovica, Slav. Požega, kroja ki radnik, Jugosloven, u NOB i brigadi od 1943, lan SKOJ-a 1942.

RELJI Stevana MILAN, ro . 1920, Martin Brod, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do novembra 1942, lan KPJ 1945, komandir voda.

RELJI -ZIVANCEVI Dušana SMILJA, ro . 1922, Rivica, Ruma, radnica, Srpkinja, u NOB 7. 7. 1941, lan SKOJ-a 1941, u brigadi od 18. 10. 1944, etna bolni arka.

RELJI Petra PERO, ro . 1923, Dabar, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od maja do jula 1943, lan KPJ 1944, borac, — komandir voda.

REMI SALVATORE, rod. 1920, Carmiano, Lecce, Italijan, u NOB i brigadi od septembra 1943, borac.

REPAJAC SPASE, Bilangorje, Benkovac, Srbin, borac, poginuo 13. 7. 1944. kod Goražda.

REPIJA Save BOGDAN, rod. 1922, Rašinovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir ete, poginuo januara 1945. u s. Nijemci — Sremski front.

REPIJA Save DRAGO, ro . 1924, Rašinovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir voda.

REPIJA Stevana DRAGUTIN, ro . 1921, Rašinovac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od avgusta 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir mitraljeske ete, poginuo aprila 1945. u s. Nemci.

REPIJA Vasilja SRETKO, ro . 1922, Koluni , Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komesar ete.

REŠETAR STEVO, Bosanska Krupa, Srbin, borac, poginuo 5. 5. 1945. u Slavoniji.

REVERCHON G. Italijan, u NOB i brigadi od septembra 1943, delegat voda.

RICCI ANTONIO, ro . 1916, Colfelice, Fresinone, Italijan, u NOB i brigadi od septembra 1943, borac.

RIBI Mi e DUŠAN, ro . 1917, Rašinovac, Bos. Petrovac, borac.

RINALDI Michele FRANCESCO, rod. 1922, Barleta, Bari, zemljoradnik, Italijan, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

RINCI Ivana MARKO, ro . 1926, Marina, Trogir, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 1942, u brigadi od oktobra 1943, lan KPJ 1944, borac.

RISTI -ZORIC Nikole BOSILJKA, ro . 1923, Krnjeuša, Bos. Petrovac, u enica, Srpskinja, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od marta 1943. do jula 1944, lan KPJ 1943, referent saniteta bataljona, umrla 1980.

RISTIC Cedomira BOZIDAR, ro . 1914, Miloševac, Velika Plana, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 11. 11. 1944, komandir odelenja, poginuo 10. 4. 1945. Novak Babska.

RISTI Jovana BRANISLAV, rod. 1925, Radljevo, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 9. 1944, lan KPJ 1945, komandir odelenja.

RISTI Uroša DOBRILA, ro . 1924, Cipulji , Bugojno, domaćica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943, lan KPJ 1944, komesar etc.

RISTI GLIGORIJE, ro . 1921, Građanica, BiH, Srbin, borac.

RISTI Uroša NEDELJKO, ro . 1926, Cipulji , Bugojno, ak, Srtain, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943, do jula 1944, lan KPJ 1944, borac, radiotelegrafista,

RISTI RISTO, ro . 1923, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 24. 1. 1945. K. Salaš.

RISTI RISTO, Bugojno, Srbin, borac, poginuo 2. 10. 1943. kod Livna.

RIZLI IBRICA, ro . 1922, Slimena, Travnik, Musliman, borac.

RIZNI Vladimira VOJISLAV, rod. 1912, Markovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

RMANDI Radojica DUŠAN, ro . 1925, Vinicka, Prijepolje, ak, Srbin, u NOB od 14. 10. 1944, u brigadi od 5. 4. 1945, lan KPJ 1944, šef brigadne radio-stanice.

ROCA Ive JERE, rod. 1905, Vodice, Šibenik, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 18. 1. 1943, u brigadi od oktobra 1943, borac.

RODI Drage ANDA, Drini , Srpskinja, borac.

RODI Jovana AN ELKO, ro . 1919, Trubar, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 20. 10. 1944, lan KPJ 1942, komandant veza divizije, umro 1984.

RODI Filipa ANTE, rod. 1911, Dol, Hvar, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 1. 9. 1943, lan KPJ 1944, zamenik intendanta bataljona.

RODI To ora BLAZO, ro . 1915, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do oktobra 1944, lan KPJ od 1942, komandant pozadine divizije.

RODI -MILUNOVIC Sime BOSILJKA, ro . 1923., Trubar, T. Drvar, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od 15. 3. 1943, lan KPJ od 1944, higijeni arka u bataljonu.

RODI Jovana BOGDAN, ro . 1907, O ijevo, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir ete, umro 1974.

RODI Dušana BRANKO, ro . 1922, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1942. kod Glamo a.

RODI Mile BRANKO, rod. 1920, Vodenica, Bos. Petrovac, ak, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1941, borac, poginuo novembra 1942. na Biha u.

RODI Sime DAMJAN, ro . 1921, Donje Vrto e, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. do 19. 11. 1942, lan KPJ 1944, sekretar komande mjesta.

RODI Laze DANE, ro . 1921, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1. 8. 1943, lan KPJ 1942, intendant brigade.

RODI Davida DANICA, ro . 1926, Oštrelj, Bos. Petrovac, u enica, Srpskinja, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, referent saniteta bataljona.

RODI Rade DRAGAN, rod. 1922, Trubar, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komandir ete, poginuo 1944. na Sremskom- frontu.

RODI Save DRAGAN, ro . 1922, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. kod Kupresa.

RODI Stevana DRAGAN, rod. 1922, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7 1941, u brigadi 22. 8. 1942, komandir ete, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

RODI ure DRAGAN, ro . 1922, Trubar, T. Drvar, Srbin, radnik, u NOB 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 15. 4. 1944. kod Glamo a.

RODI Gojka DUSAN, rod. 1928, Bosanska Krupa, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, lan KPJ od 1945, komandir odelenja.

RODI Nikole DUSAN, ro . 1920, V. O ijevo, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1941, komandir voda, poginuo 1943.

RODI Paje DUSAN, ro . 1925, Trubar, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1. 2. 1943, u brigadi od 1. 2. 1943. do 20. 10. 1944, lan KPJ 1944, komandir voda, komandir ete u 4. div. KNOJ-a.

RODI Sime DUSAN, ro . 1925, D. Vrti e, T. Drvar, ak, Srbin, borac.

RODI To ora DUŠAN, ro . 1921, Trubar, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo novembra 1942. na Biha u.

RODI Ilije OR E, ro . 1920, Bos. Osredci, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1936, borac, poginuo juna 1943. kod Suhe — Sutjeska.

RODI Ilije URO, ro . 1920, V. Cvijetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do oktobra 1944, lan KPJ od 1943, obaveštajni oficir bataljona, umro 1983.

RODI Jovana URO, ro . 1918, Kamenica, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ od 1941, komandir zaštitnog voda štaba brigade, poginuo juna 1943. kod Pra e.

RODI Mile GOJKO, rod. 1913, V. O ijevo, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1941, komandir voda, umro 1980.

RODI Pavia GOJKO, ro . 1923, Sipovljani, Titov Drvar, ak, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 3. 1942. do septembra 1944, lan KPJ od 1943, komesar diviziona.

RODI -BAŠI Sime JELA, ro . 1924, Trubar, Titov Drvar, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, borac.

RODI Jovana JOVO, Vrto e, Titov Drvar, radnik, Srbin, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo na Ifsaru 1943.

RODI Jandrije KOSA, rod. 1926, Kamenica, Titov Drvar, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginula 1944. kod Kupresa.

RODI Laze LAZO, rod. 1920, Kamenica, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. na Klekova i.

RODI Miloša LAZO, rod. 1907, Cvijetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, poginuo januara na Banja Luci.

RODI Spase LAZO, rod. 1921, Buševi , D. Lapac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 1943, komandir voda, lan KPJ-a 1944.

RODI -IV EVI Franje MARICA, rod. 1927, Pothumlje, Kočuža, u enica, Hrvatica, u NOB od 15. 5. 1943, u brigadi od decembra 1943, lan KPJ 1945, higijeni ar brigade.

RODI Luke MARIJA, ro . 1921, Drini , Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1943, u brigadi od 1943, lan SKOJ-a od 1941, lan KPJ 1945, borac.

RODI Luke MARINKO, ro . 1921, Dol, Hvar, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 4. 9. 1943, u brigadi od 7. 11. 1943. do maja 1944, borac.

RODI Ilije MARKO, ro . 1923, Trubar, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1942. u brigadi od 22. 8. 1942. do 20. 10. 1944, lan KPJ od 1943, komandir etc.

RODI Milana MI O, ro . 1924, Trubar, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942.

RODI Dmitra MILAN, rod. 1920, Buševi , D. Lapac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 10. 1. 1943, lan KPJ 1943, borac, delegat voda, poginuo 13. 6. 1943. kod Govze — Zelengora.

RODI ure MILAN, ro . 1904, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, poginuo januara 1943. kod Teslica.

RODI Ilije MILAN, ro . 1922, Martin Brod, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, bolni ar, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

RODI Lazara MILAN, rod. 1914, Podovi, T. Drvar, žandar, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1943. do 20. 10. 1944, lan KPJ od 1942, oficir OZiNE — Na elnik OiZNE divizije.

RODI Vladimira MILAN, Vodenica, Bos. Petrovac, Srbin.

RODI Petra MILE, ro . 1922, Trubar, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od oktobra 1942, politi ki komesar ete.

RODI Stanka MILE, rod. 1908, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do februara 1944., borac.

RODI Vase MILE, ro . 1922, Titov Drvar, radnik, Srbin, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo oktobra 1944. na Beogradu.

RODI -BALABAN Marka MILIJA, rod. 1921, Teo ak, Biha , u NOB od aprila 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, delegat vođa,

RODI Damjana MILORAD, ro . 1919, Trubar, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, komandir voda.

RODI Nikole MILOŠ, ro . 1920, V. Cvijetni , T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. do 10. 11. 1942, borac.

RODI Stevana MILOŠ, ro . 1920, Trubar, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, zastavnik brigade, poginuo januara 1943. kod Tesli a.

RODI ure MIRKO, ro . 1919., Trubar, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, pomo nik komesara bataljona, umro 1982.

RODI Ilije MIRKO, ro . 1913, Bos. Osredci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942 do 7. 7. 1943, lan KPJ od 1942, komandir bolnice divizije.

RODI Ilije MIRKO, rod. 1922, Zaglavica, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a 1942, borac, poginuo 10. 10. 1942. na Krasuljama kod Klju a.

RODI Time Mom ilo, rod. 1933, Titov Drvar, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 1943, kurir.

RODI Jovana Nikola, ro . 1924, V. O ijevo, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 10. 9. 1943, borac, poginuo 27. 6. 1944. Fodorašac kod Konjica.

RODI Petra OBRAD, ro . 1924, Trubar, Titov Drvar, **zemljoradnik**, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1942. kod Tesli a.

RODI Ilije PERO, ro . 1924, Veliki Cvjetni , Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od jula 1942, u brigadi od januara 1944, zamenik polit, komesara ete, poginuo 21. 1. 1945. kod Sida.

RODI PERO, Titov Drvar, Srbin, borac, poginuo 1. 6. 1944. Mlinište.

RODI Davida PETAR, rod. 1920, O ijevo, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od novembra 1942, komandir ete.

RODI Jove PETAR, ro . 1911, Veliki Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942. — komandant brigade.

RODI Laze PETAR, Bosanski Osredci, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. na Sutjesci.

RODI Jove RAJKO, ro . 1922, Zaglavica, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 3. 1942, lan KPJ 1943, komandir ete.

RODI Ilijе RELJA, ro . 1908, Kamenica, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, borac, poginuo 1942. kod Glamo a.

RODI Marka SAVO, ro . 1918, Trubar, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komandir voda, poginuo 1943. kod Tesli a.

RODI Miloša SLAVKO, Bosanski Osredci, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. na Sutjesci.

RODI Jandrije STEVAN, ro . 1922, Kamenica, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo 22. 1. 1943. kod Teslica.

RODI Nikole STEVAN, ro . 1910, Kamenica, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ, borac, poginuo juna 1943. na Zelengori.

RODI Nikole STEVAN, ro . 1906, Kamenica, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. kod Kupresa.

RODI Jovana STEVO, rod. 1916, Trubar, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, borac, poginuo novembra 1942. na Biha u.

RODI Mi e STEVO, rod. 1914, Trubar, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komandir voda, poginuo 1942. kod Tesli a.

RODI Sime STEVO, ro . 1926, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 1943, lan KPJ 1944, politi ki komesar ete.

RODI Stevana SVETOZAR, ro . 1920, Trubar, Drvar, radnik, Srbin, borac.

RODI Miloša VLADO, Bosanski Osredci, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. na Sutjesci.

RODIC Davida VOJIN, rod. 1923, Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komandir etc.

ROGOMENTIC SRE KO, rod. 1924, Ugljan, Zadar, Hrvat, u brigadi od oktobra 1943. borac.

ROGULJ Mate JOZO, rod. 1922, Prapatnica, Trogir, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 11. 5. 1943, u brigadi od 25. 10. 1943, komandir voda.

ROGULJ ROMAN, Prapatnica, Trogir, Hrvat, u brigadi od oktobra 1943, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

ROKO Ante VINKA, rod. 1925, Solin, Split, domaćica, Hrvatica, u NOB od 9. 8. 1942, u brigadi od 15. 9. 1943, lan KPJ 1943, bolni arka.

ROKSANDIC STEVAN, rod. 1921, Majske Poljane, Glina, Srbin, borac.

ROKVIC-STUPAR Rade BOJA, rod. 1924, Vodenica, Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, referent saniteta bataljona, umrla 1983.

ROKVIC Miloša BOSKO, rod. 1913, Vrto e, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942 do oktobra 1942, lan KPJ 1942, komandir odjeljenja.

ROKVIC Mirka DRAGAN, rod. 1919, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1942, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942 do 10. 8. 1944, lan KPJ od 1941, na elnik štaba brigade, umro 1983.

ROKVIC Mihajla DRAGO, ro . 1928, Rašinovac, Bos. Petrovac, Jugosloven, u NOB od 1. 5. 1942, u brigadi od 15. 11. 1942 do 20. 1. 1944, borac.

ROKVIC Maksima DUSAN, ro . 1918, Trubar, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir etc.

ROKVIC Davida URAN, ro . 1904, Podovi, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, — ekonom brigade, umro 1976.

ROKVIC Dragije JOKA, rod. 1921, Podovi, T. Drvar, domaćica, Srpskinja, referent saniteta.

ROKVIC Pere MILAN, rod. 1919, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1943. kod Konjica.

ROKVIC-GUDELJ Mihaila MILKA, rod. 1927, Rašinovac, Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od 1942. do juna 1943, lan KPJ od 1945, bolni arka.

ROKVIC Goluba MIRKO, rod. 1922, Trubar, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, narodni heroj, lan KPJ 1943, u brigadi 22. 8. 1942. do 10. 3. 1945, komandir ete.

ROKVIC Sime NIKOLA, rod. 1917, Trubar, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, komandir voda, poginuo 1. 6. 1943. kod Šepan Polja.

ROKVIC Mihaila PERO, rod. 1921, Titov Drvar, radnik, Srbin, borac.

ROKVIC PETAR, rod. 1919, G. Vrto e, Titov Drvar, Srbin.

ROKVIC Vida STEVAN, Titov Drvar.

ROKVIC ur a STEVO, Podovi, Titov Drvar, Srbin.

ROKVIC Mirka STEVO, ro . 1923, Podovi, T. Drvar, ak, Jugosloven, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, lan KPJ 1942, u brigadi od 22. 8. do 25. 11. 1942, komesar bataljona.

ROMANELLA FIORENZO, ro . 1922, Penna, S. Giovanni, Macerata, Italijan, u NOB i brigadi od septembra 1943, borac.

ROMANO Blaža DARINKO, ro . 1922, Otok Zirje, Šibenik, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 3. 9. 1943, u brigadi od 8. 11. 1943. do 25. 3. 1945, lan KFJ 1945, — delegat voda.

ROMCEVIC Andreje SAVO, ro . 1912, Bukova a, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 28. 8. 1941, u brigadi od 1942, borac.

ROMI JOVO, Prkovci, Livno, zemljoradnik, Srbin, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo novembra 1942. Biha .

ROSA GIOVANNI, rod. 1922, Rocca, Bernarda, Catanzaro, Italijan, u NOB i brigadi od septembra 1943, borac.

ROSI DAMJAN, ro . 1920, Krivi Vir, Boljevac, zemljoradnik, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

ROSI Koste MILAN, rod. 1923, Oku ani, Nova Gradiška, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 23. 11. 1944, borac.

ROSI Zivana MILOJE, ro . 1921, Petka, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

ROSI MILUTIN, ro . 1924, Risi i, Istok, SAP Kosovo, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

ROSI Dragomira PREDRAG, ro . 1921, Petka, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, lan KPJ 1945, komandir voda.

ROSI Bogoljuba ZIVORAD, Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

ROSSI RAFAEL, Barbama, Rieti, Italijan, u NOB i brigadi od septembra 1943, borac, poginuo 23. 6. 1944. Crni Vrh — Travnik.

RUGELJ JANEZ, radnik, Slovenac, u NOB od 1943, u brigadi od aprila 1944, na radu u agitpropu brigade.

RUGGIERO CIRO, ro . 1910, Foggia, Italijan, u NOB i brigadi od septembra 1943, borac.

RUDI JOVO, ro . 1925, Rili , Kupres, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od avgusta 1943, borac.

RUDI Dor a MANOJLO, ro . 1923, Buševi , Donji Lapac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 1. 11. 1942, lan KPJ 1942, komesarete.

RUDI RADE, Glavice, Glamo , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od marta 1943, borac, poginuo 12. 10. 1944. kod Mladenovca.

RUNDAŠ Save BRANKO, rod. 1924, Sipovljani, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo oktobra 1942. kod Biha a.

RUNDAS Nikole MILAN, rod. 1921, Sipovljani, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ, borac, poginuo 1943. kod Sokolca.

RUNI Steve DRAGO, rod. 1925, Kapljuv, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 4. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942. do 14. 10. 1943, lan KPJ 1943, komandir ete.

RUNIC Nikole MILOŠ, rod. 1923, Donje Vrto e, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo juna 1944. Mlinište.

RUNI NEDO, rod. 1924, Bare, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

RUNI Vida STEVO, Donje Vrto e, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941. lan KPJ 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, zamenik komandira ete, poginuo 1. 1. 1944. Banja Luka.

RUNJAJI PETAR, rod. 1925, Otok, Knin, Srbin, borac.

RUNJI Stojana BOSKO, rod. 1917, Podovi, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, lan KPJ 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir ete.

RUPI ALOJZ, rod. 1920, Daruvar, Hrvat, borac.

RUSO Barbera SANTINO, rod. 1922, Pašerpa, Katanija, u etnik, Italijan, u NOB i brigadi od 5. 4. 1944, etni bolni ar.

RUSTEMPAŠI HASAN, Gra anica, Bugojno, Musliman, borac.

RUSTEMPASI SMAJO, rod. 1911, Gra anica, Bugojno, radnik, Musliman, u NOB i brigadi od avgusta 1943, lan KPJ 1944, zamenik komandira ete.

RUZI Zivojina BRANISLAV, rod. 1923, Rušanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

RUZIC MILOJE, ro . 1917, Skorica, Ražanj, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac, poginuo 10. 5. 1945. Kralj evec — Zagreb.

1

RUZI Dragutina MOM ILO, rod. 1923, Rušanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

RUZICL Jozef JOZO, ro . 1914, Trogir, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 5. 6. 1943, u brigadi od 1. 11. 1943, lan KPJ 1944, komandir voda.

RUZICL Radomira MILAN, rod. 1925, Gvozdenovi , Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, lan KPJ 1944, borac.

RADETI BOSKO, ro . 1929, Jablan, Banja Luka, ak, Srbin, u NOB od 2. 4. 1942, u brigadi od januara 1943, borac.

RADOJCIC Svetozara MIJAILO, ro . 1926, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

RADOJI I DOBRIVOJE, ro . 1920, Ranilovići, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOE i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

RADOJI I MILIVOJE, ro . 1912, Tulež, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 2. 11. 1944, borac.

RADOJKOVI Mikaila RADISAV, ro . 1926, Ameri , Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 6. 12. 1944. Banobski Salaš — Sid.

RADOSAVLJEVI Cedomira LJUBOMIR, rod. 1912, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. Novak Bapska.

RADOVIC Radisava BORIVOJE, rod. 1923, Venac, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 10. 1944, komandir odelenja.

RADOVIC MILOŠ, ro . 1923, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

RADANOVIC ZIVOMIR, ro . 1922, Venac, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

RAJACIC DUŠAN, ro . 1924, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac-kuvar, umro 1973.

RAKI CVETKO, rod. 1923, Beograd, student medicine, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, medicinski tehničar u sanitetu brigade.

REPIJA Mile MIKA, rod. 1927, Koluni , Bos. Petrovac, domaćica, Srpkinja, u NOB od 1942, u brigadi od marta do juna 1943, bolničarka, poginula juna 1943. na Zelengori.

RESAVAC MILUTIN, rod. 1925, Beograd, harmonikaš, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac — harmonikaš u brigadi.

RODI Vukadina DOBRISAV, rod. 1927, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

RODI Radoja MAKSIMIJA, rod. 1918, Ripanj, Beograd, domaćica, Srpkinja, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, bolničarka, umrla 1980.

RODI RADOMIR, ro . 1922, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, komandir odelenja.

RADIŠI Miladina SIMO, ro . 1911, Selište, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, telefonista, umro 1985.

RADOJA VUKAŠIN, ro . 1924, Petrovo Vrelo, Glamo , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1943, u brigadi od januara 1944, borac.

RADOMILO MILOŠ, ro . 1924, Šumnjaci, Glamo , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od septembra 1943, borac, umro 1982.

RADOSAVLJEVIĆ MOM ILO, ro . 1926, Parcane, Ralja, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

RADOŠEVIC Steve MARKO, ro . 1917, Vodenica, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do jula 1943, lan KPJ 1942, intendant divizije, umro 1977.

RADOSEVIC Steve ŽARKO, ro . 1930, Vodenica, Bos. Petrovac, ak. Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 1942. do jula 1943, borac.

RANCIC (Rajši) MILOŠ, ro . 1911, Orsište, Topola, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 4. 12. 1944. Vizici — Fruška Gora.

RANKOVIC Tihomira SRETEN, ro . 1924, selo Mladenovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

RISTI DRAGO, rod. 1925, Co-slijе, Glamo , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1943, u brigadi od marta 1943, borac, umro 1950.

RISTI DRAGOLJUB, ro . 1924, Bašin, Smederevska Palanka, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 9. 1944, komandir odeljenja, poginuo 5. 4. 1945. Novak Bapska.

RISTI RADOMIR, rod. 1924, Drlupa, Sopot, Beograd, zemljoradnik, Srbin, borac.

S

SABLJI ure BOSKO, ro . 1921, Prnjavor, T. Drvar, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo u Bugojnu 1943.

SABLJI Stevana BRANKO, rod. 1922, Kamenica, Titov Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1943, u brigadi od 22. 8. 1942., lan SKOJ-a od 1941, intendant, poginuo juna 1943. na Zelengori.

SABLJI Nikole URO, ro . 1917, Prnjavor, T. Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do oktobra 1944. god.

SABLJI Mice MILAN, rod. 1922, Prnjavor, T. Drvar, BiH. radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ, delegat voda, poginuo 19. 5. 1943. kod Cerove — Bijelo Polje.

SABLJI Cvije PERO, ro . 1918, Bravsko, Bos. Petrovac, BiH. radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od oktobra 1942, lan KPJ od 1943, komandir tenkovske ete, umro 1969.

SARO Janoša IŠTVAN, rod. 1920, Zrenjanin, SAPV, Srbija, zemljoradnik, Ma ar, u NOB i brigadi od 22. 1. 1945, borac.

SAKARDŽIJA Toše MIHAIRO, rod. 1910, Gornji Lipik, Sanski Most, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo u Bugojnu 1943.

SAKI Dušana SVETOMIR, rod. 1914, Novaci, Aleksandrovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 20. 11. 1944, u brigadi od 1. 4. 1945, borac.

SALAPURA- UMI (OSTOJE) BOSA, ro . 1927., Cimeše, Bos. Petrovac, BiH, domaćica, Jugoslovenka, u NOB od 1. 8. 1942, u brigadi od 1. 12. 1942. do aprila 1945, lan KPJ od 1944, etna bolni arka.

SALAPURA Stevana BOGDAN, ro . 1916, Cimeše, Bos. Petrovac, BdH, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir etc.

SALAPURA-SOLOMUN Trivuna DRAGICA, ro . 1923, Bravski Vaganac, Bos. Petrovac, BdH, domaćica, Srpskinja, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, referent saniteta bataljona.

SALAPURA Stevana DUŠAN, Bjelaj, Bos. Petrovac, BiH.

SALAPURA Mile URO, ro . 1923, Bjelaj, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir odeljenja, poginuo 1943. na Borovoj Glavi kod Livna.

SALAPURA To ora EURO, ro . 1923, Bjelaj, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1944. intendant brigade.

SALAPURA Jovana JOVICA, ro . 1909, Bjelaj, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, intendant bataljona, umro 1980.

SALAPURA Vajana MIRKO, rod. 1922, Bjelaj, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin.

SALAPURA Vajana RADE, ro . 1921, Bjelaj, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, god. lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo 1943. kod Sokolca.

SALAPURA Stevana SIMO, ro . 1920, Cimeše, Boe. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac, »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir etc.

SALKICA Salkin MUHAREM, ro . 1926, Travnik, Vlahovi i, BiH, zemljoradnik, Musliman, u NOB od 1942, u brigadi od 1944, lan SKOJ-a od 1943, komandir voda.

SALVALAIO GERARDO, Noale, Venezia, Italija, Italijan, u NOB od septembra 1943, u brigadi od oktobra 1943. do novembra 1943.

SAMARDŽIJA Dmitra DANILO, rod. 1912, Klanac, Sarajevo, BiH, Srbin, u NOB od oktobra 1943, u brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo aprila 1945. N. Bapska.

SAMARDŽIC Mitra DARINKA, rod. 1925, Mostar, BiH. radnica, Srpsinja, u NOB i brigadi od septembra 1944, lan KPJ od 1945, etna bolni arka.

SAMARDŽIJA Jove JOVO, ro . 1911, Humi i, Klju , BiH, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir odeljenja, poginuo 1944. na Mliništu.

SAMARDŽIC Jove MULAN, ro . 1912, Humi i, Klju , BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo kao ranjenik u CB na Sutjesci, juna 1943.

SAMARDŽIC Nedeljka MILAN, rod. 1914, Budaš, Pra a, Rogatica, BiH, Srbin, u NOB i brigadi od februara 1945, komandir odeljenja, poginuo 12. 4. 1915. N. Bapska.

SAMARDŽIJA Trivuna MILOVAN, ro . 1923, Bukova a, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Jugosloven, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1942«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1944, lan KPJ od 1942, pomo nik komesara brigade.

SAMARDŽIJA Stevana OBRAD, rod. 1910, Bukova a, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo maja 1943. kod Fo e.

SANDI Milana BOGDAN, rod. 1921, Bobovo, Pljevlja, Crna Gora, zemljoradnik, Crnogorac, u NOB i brigadi od avgusta 1944, borac, poginuo oktobra 1944. kod Mladenovca.

SANDI VOJNA, Betina Šibenik, poginula januara 1944. kod T. Drvara.

SANGALLI Giovani VITORIO, Cassano, D'Adda, Molano, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, poginuo 5. januara 1944. kod Banje Luke.

SANMARCO ROCCO, rod. 1912, Viggiano, Potenza, Italija, Italijan, u NOB od septembra 1943, a u brigadi od oktobra 1943.

SANTAMARIA STELLARIO, ro . 1915, Mesina, Italija, Italijan, u NOB od septembra 1943, a u brigadi od oktobra 1943.

SANTINI Agustina ANTE, ro . 1924, Turanj, Biograd na moru, Hrvatska, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 1943, u brigadi od septembra 1943. bolni ar.

SANTOCINI PELICCE, Sariana, Viterbo, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, borac, poginuo aprila 1944. na Smiljva - koj planini.

SANTRO Andraša FERENC, ro . 1922, Kikinda, Vojvodina, zemljoradnik, Ma ar, u NOB i brigadi od decembra 1944, borac.

SANTRAC-BJELIC Dure DRAGICA, Krnjeuša, Bos. Petrovac, BiH.

SANTRA Ilije JOVO, Risovac, Bos. Petrovac, BiH.

SANTRAC Mile JOVO, rod. 1922, Risovac, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1944. borac.

SANTRAC Nikole KOJO, rod. 1910, Krnjeuša, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943. intendant.

SANTRAC Stevana LAZO, rod. 1917, Krnjeuša, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941. god, a u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, borac, poginuo oktobra 1944. u Beogradu.

SANTRAC Todora OBRAD, rod. 1906, Risovac, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, a u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir voda, umro 1980.

SANTRA SLAVKO, Risovac, Bos. Petrovac, poginuo septembra 1944. kod T. Užica.

SANTRAC ure VID, rod. 1913, Risovac, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942. komandir voda, poginuo februara 1943. kod Gor. Vakufa.

SANTRAC Pere VID, rod. 1914, Risovac, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, a u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo na Zelenogori 1943.

SAPUROVIC IGNJAT, V. Jasenica, Bos. Krupa, BiH.

SARAJLIC-STANAREVIC Gojka ANGELINA, ro . 1925, Biha , BiH, u enik, Srbin, u NOB od 1941, a u brigadi od 1942, zamenik komesara ete.

SARAJLIC Tanasije IJRA , rod. 1923, Gornji Gorivci, Prijedor, BiH, u NOB od 1941, nosilac »partizanske spomenice 1941«, a u brigadi od februara 1943, lan KPJ od 1943, zamenik komandanta bataljona.

SARIC Petra TOMA, rod. 1913, Nemeniku e, Sopot, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac, poginuo u Beogradu 1944.

SARIC STOJAN, Privlaka, Biograd na moru, nestao 18. 1. 1945. kod Sida.

SARJANOVIC Mate MATE, ro . 1925, Jelsa, Hvar, Hrvatska, Hrvat, u NOB od avgusta 1942, a u brigadi od oktobra 1943, lan KPJ od 1944, delegat voda, umro na Hvaru.

SARUSIC DRAGAN, poginuo 7. 5. 1945.

SARVAK Ma aša JOSIP, ro . 1915, Kikinda, Vojvodina, radnik, Ma ar, u NOB i brigadi od decembra 1944, borac.

radnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od februara 1943, bo-
SADZAK PETAR, ro . 1920, Jesenica, Bos. Krupa, zemljo-
rac, poginuo 18. 10. 1944. u Beogradu.

SAUKOVIC Milije VELISAV, ro . 1927, Ljubi , Ca ak, Sr-
bija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od decembra 1944,
borac.

SAVANOVIC ure DRAGAN, rod. 1917, Bosanski Milanovac,
Sanski Most, BiH zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi
od avgusta 1943, komandir voda, umro 1962.

SAVETNIK ALOJZ, ro . 1913, Jesenice, Slovenija.

SAVIO ALEKSANDAR, Gvozdenovi i, Ub, Srbija.

SAVIO Mometa BORIVOJ, ro . 1925, Resnik, Srbija, zem-
ljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

SAVIC Petra DRAGISA, ro . 1927, Rakare, Mionica, Srbija,
zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

SAVIC Dane LAZO, ro . 1923, Vranovina, Bos. Petrovac, BiH,
zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, lan KPJ od 1943,
borac, poginuo 1944. na Mliništu.

SAVIC Vojislava LJUBOMIR, ro . 1920, Resnik, Beograd, Sr-
bija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, bo-
rac, umro 1980. u Resniku.

SAVIC Milana MIHAISO, ro . 1925, Miljevci, Sanski Most,
BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od avgusta
1943, lan KPJ od 1943, komandir odelenja.

SAVIC MILE, Bjelaj, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Sr-
bin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo
15. 5. 1943. kod Jabu ja, Bijelo Polje.

SAVIC Stanislava MILIVOJE, ro . 1927, Skorica, Ražanj, Sr-
bija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 27. 11. 1944, bo-
rac, umro 1948.

SAVIC Mihaila MIODRAG, ro . 1921, Gvozdenovi i, Ub, Sr-
bija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, lan
KPJ, borac, umro 1983. u Valjevu.

SAVIC Mile MIRKO, rod. 1924, Grbavica, Sipovo, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od avgusta 1942, u brigadi od 1943, lan KPJ od 1943, komesar ete.

SAVIC MIODRAG, vodnik voda.

SAVIC Aleksandra PAVLE, rod. 1922, Gvozdenovi i, Ub, Srbija, u NOB i brigadi od 6. oktobra 1944, borac.

SAVIC RADOVAN, rod. 1923, Beograd, Srbija, trgova ki pomocnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 10. 1944, delegat voda, poginuo aprila 1945. u Sloveniji.

SAVIC RADOSAV, Prnjavor, Sabac, Srbija, zemljoradnik. Srbin, u NOB i brigadi od 1944, delegat voda, poginuo aprila 1945. kod Pleternice.

SAVIC RUŽA, rod. 1925., domaćica, Hrvatica, u NOB i brigadi od 1943, lan KPJ od 1944, etna bolnička, poginula na sremskom frontu 1945.

SAVIC Aleksandra SLAVKO, rod. 1920, Gvozdenovi , Ub, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac, poginuo 10. 12. 1944. kod Berka.

SAVIC SLAVOLJUB, rod. 1927, Kruševac, Srbija, borac.

SAVIC Radiše STANOJE, rod. 1923, Gvozdenovi , Ub, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac.

SAVIC VLADIMIR, rod. 1926, Kraljevo, Niš, Srbija, poginuo 22. 1. 1945. kod Kozjakova Salaša, Sid.

SAVIC Boško VOJISLAV, rod. 1923, Gvozdenovi , Ub, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac, poginuo 23. 1. 1945. kod Tovarnika.

SAVIC Dušana ŽIVKO, rod. 1926, Gvozdenovi i, Ub, Srbija, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 9. 1944, delegat voda.

SAVIC Ljubomira DAROMIR, rod. 1926, Nemeniku e, Sopot, Srbija, zemljoradnik, Srbin u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo na Sremskom frontu.

SAVKIC Radisava ŽIVKO, rod. 1925, Nemeniku e, Sopot, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, umro 1963,

SAVKOVIC Savka MIODRAG, rod. 1919, Valjevo, Srbija, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 9. 1944, borac.

ŠAVOVI Gvozdena DRAGIŠA, Garevina, Aleksandrovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od 1945, lan KPJ od 1944, borac.

SAVOVI Radiše MIHAJLO, rod. 1919, Garevina, Aleksandrovac, Srbija, radnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

SAVOVI Nikole MILIVOJE, rod. 1924, Garevine, Aleksandrovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac, poginuo 5. 5. 1945, kod Dubrave, Hrvatska.

SAVOVI Vukadina MILORAD, rod. 1927, Stara Kanjiža, Senta, SAPV, u NOB i brigadi od 3. 12. 1944, borac, nestao u borbi 12. 4. 1945. Novak Bapska.

SCHIRO ERCOLE, rod. 1919, Barile, Potenza, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od septembra 1943.

SEKERES MOROKO, rod. 1921, Voji evo, N. Be ej, SAPV.

SEKI Petra MIRKO, rod. 1916, Split, Hrvatska, zlatar, Hrvat, u NOB i brigadi od 18. 8. 1944, borac.

SELENIO Ivana TRIVUN, rod. 1924, Gola Glava, Valjevo, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 9. 1944, komandir voda.

SELIC Sime BRANKO, ro . 1920, Bos. Osredci, T. Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1941, a u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943.

SELAK ALOJZ, ro . 1922, Zajki i, Crkno, Idrija, Slovenija, radnik, Slovenac, u NOB i brigadi od 1943, borac.

SELAKOVIC Jovana CEDOMIR, rod. 1914., Kremna, Srbija, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 2. 1945., borac.

SELAKOVIC Mile DRAGO, rod. 1919, Bare, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, borac.

SELAKOVIC Vase MILOJE, rod. 1926, Daruvar, Hrvatska, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

SELJAK Jovana MILKA, rod. 1923, Okruglica, Cazin, BiH, domaćica, Srpskinja, u NOB i brigadi od novembra 1942, borac, poginula 27. 7. 1943. kod Praće.

SELJAK EDVARD, rod. 1922, Idrija, Slovenija, radnik, Slovensac, u NOB od 1943, u brigadi od decembar 1943, borac, poginuo 18. 7. 1944. kod Plevajia.

SEMENI PETAR, Prnjavor, BiH, poginuo 22. 1. 1944. kod Ubovi a doline Glamoča.

SERDAR RADE, Prusac, Donji Vakuf, BiH, poginuo 18. 8. 1943. kod Turbeta.

SIBINOVIC TIHOMIRA, rod. 1922, Lelovac, Zaječar, Srbija.

SIBINOVIC Stojana ZIVORAD, Ub, Srbija.

SIC Stevana DEZE, rođ. 1926, Novi Beograd, SAPV, Srbija, Mačkar, borac, poginuo 6. 5. 1945. kod Popeča.

SILA Josipa FINC, rođ. 1908, G. Vreme, Trst, radnik, Slovensac, u NOB i brigadi od 4. 12. 1943, borac, nestao aprila 1945.

SILVASIN LASLO, rođ. 1923, Komum, Batina, Vukovar, Hrvatska.

SILJANOVIC MIROSLAV Ub, Srbija.

SIMEUNOVIC MILAN, rod. 1926, Nuštar — Košutar, azma, Hrvatska, poginuo 12. 4. 1945. kod N. Bapske.

SIMI ALEKSANDAR, Gunjevac, Ub, Srbija, borac.

SIMI Miloša DESIMIR, ro . 1920, Koraica, Mladenovac, Srbija, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo u Berku.

SIMI DIMITRIJE, rod. 1907, Stari Becej, Vojvodina.

SIMI Ljubisava DRAGOJE, ro . 1926, Rudovci, Lazarevac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

SIMI Vlastimira DRAGOLJUB, ro . 1920, Koraica, Mladenovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, komandir odelenja, umro 1974. god.

SIMI IVKO, ro . 1925, Gunjevac, Ub, Srbija, Srbin, borac.

SIMI JOVO, ro . 1914, Mujdžići, Sipovo, BiH, radnik — šofer, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1. 10. 1944, poginuo 17. 4. 1945. kod Sida.

SIMI Krste JOVAN, rod. 1914, Mujdžići, Sipovo, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska, kao borac.

SIMI MIJO, ro . 1922, Zdenci, Slavonski Brod, Hrvatska.

SIMI MILIVOJ, ro . 1925, Gunjevac, Ub, Srbija, Srbin, borac.

SIMI Božidara MILOVAN, ro . 1924, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, umro.

SIMI Kostadina MILOSLAV, ro . 1924, Gor. Stupanj, Aleksandrovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 20. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac, umro 1950.

SIMI Vlastimira MILORAD, ro . 1922, Koraica, Mladenovac, Srbija, mašinbravar, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

SIMI Kostadina NIKOLA, ro . 1920, G. Stupanj, Aleksandrovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u brigadi i NOB od 21. 11. 1944, borac, poginuo 7. 5. 1945. kod Vrbovca.

SIMI Mile PETAR, rod. 1922, Bare, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ, rukovodilac omladinski u brigadi, poginuo 13. 6. 1943. na Zelengori.

SIMI SLAVKO, rod. 1921, Gunjevac, Ub, Srbija, borac.

SIMI Živote SVETOZAR, rod. 1919, Rajkovača, Mladenovac, Srbija, muzi ar, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

SIMI Jovana ZIVORAD, rod. 1922, Beograd, Srbija, službenik, Srbin, u NOB od 38. 11. 1944, u brigadi od 21. 2. 1945, borac.

SIMONOVI Miletie DANILO, rod. 1920, student, Crnogorac, u NOB od 13. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od decembra 1942. do avgusta 1943, lan KPJ od 1940, komesar bataljona, umro 1950.

SIMONOVI MILORAD, Ven ane, zastavnik, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

SIMONOVI SVETOMIR, rod. 1921, D. Vrbova, G. Milanovac, Srbija.

SINDELI Svetomira PREDRAG, ro . 1926, Zvizdar, Ub, Srbija, zemljoradnik, Rom, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac poginuo 9. 12. 1944. Berak.

SKAKI Krste MILAN, rod. 1916, Podovi, T. Drvar, BiH, mašinbravar, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, a u brigadi od 22. 8. 1942, komesar bataljona.

SKARA I Stipe MARKO, ro . 1914, Murter, Hrvatska, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 1943, lan KPJ od 1944, zamenik intendantu bataljona.

SCIURCA GIUSEPPE, Termini, Imeresse, Palermo, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

SCIFO GIUSEPPE, rod. 1919, S. Cataldo, Caltanissetta, Italija, Italijan u NOB od septembra 1943, a u brigadi od oktobra 1943.

SKOK MARIJAN, borac.

SKOPLJAK Saliha SABAN, ro . 1927, Doboј, BiH, radnik, Musliman, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. Nova Bapska.

SKOROSAVLJEVIC Milana MIHAJLO, ro . 1916, Jakši , Slavonska Požega, Hrvatska, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 1. 1945, borac, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

SCOTON SIACOMO, ro . 1913, S. Vezzario, Vicenca, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

SKRT Andreja STANISLAV, ro . 1919, Branik, — Preserje, N. Gorica Slovenija, radnik, Slovenac, u NOB od 2. 10. 1943, u brigadi od januara 1944, lan KPJ od septembra 1944, borac, intendant brigade.

SLADOJEVIC KARMELO, Vodice, Šibenik, Hrvatska, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 9. 9. 1943, borac, poginuo 2. 10. 1944. Slobac — Valjevo.

SLATINA Ante MATE, ro . 1907, Pozorac, Trogir, Hrvatska zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 1. 3. 1942, u brigadi od 1. 9. 1942, borac, poginuo 26. 5. 1944. Titov Drvar.

SLAVIC Mate MARKO, rod. 1923, Su uraj, Hvar, Hrvatska, ribar, Hrvat, u NOB od 15. 7. 1943, u brigadi od 1. 10. 1943.

SLAVNIC NIKOLA, ro . 1919, Jabukovac, Petrinja.

SLAVUJ Mihaila NENAD, ro . 1926, Mala Rujiška, Bos. Novi, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1942, borac.

SLIJEV EVI LAZAR, ro . 1925, Gelušci, Slavonija, Hrvatska, borac.

SMAJIC Smaja MUSTAFA, rod. 1922, Vesela, Bugojno, BiH, Musliman, radnik, u NOB i brigadi od avgusta 1943.

SMILJANI -KECMAN ur a DARINKA, ro . 1925, Drini , Bos. Petrovac, BiH, domaća, Srpskinja, u NOB od jula 1941, u brigadi od 1. 11. 1942, lan SKOJ-a od 1941, borac.

SMILJANIC Zivojina OR E, rod. 1924, Ameri , Mladenovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

SMILJANI MIROSLAV, ro . 1926, Ub, Srbija, Srbin, bolni ar.

SMILJANI Mile SOKA, ro . 1923, Lipa, Biha , BiH, u enica, Srpskinja, u NOR od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 1943, lan KPJ od 1943, komesar etc.

SMILJANI Ljubomira ZIVORAD, ro . 1920, Amerio, Mladenovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

SMOL I Ilijе IVAN, ro . 1920, Retkovci, Vinkovci, Hrvatska, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 1944, borac.

SMOLJANOVI Mile MILAN, rod. 1926, Ivan Kloštar, azma, Hrvatska, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 12. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945, kod Nove Bapske.

SOKALJ LJ. TOLJA, lekar, Rus, u NOB i brigadi od oktobra 1944, referent saniteta brigade.

SOKOLOVI Ljube RAJKO, ro . 1919, Bjelaj, Bos. Petrovac, BiH, u enik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komesar etc.

SOLAREVI Antona ADAM, ro . 1926, Retkovci, Vinkovci, Hrvatska, pisar, Hrvat, u NOB od 1943, u brigadi od 1945, borac.

SOLINAS FRANCESCO, ro . 1923, Siligo, Cassari, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

SOLOMUN Stevana URO, ro . 1922, Bravski Vaganac, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo septembra 1943. kod Sinja.

SOLOMUN Mile LUKA, rod. 1922, Smoljana, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od oktobra 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, borac, poginuo 24. 5. 1943. na elebi u kod Fo e.

SOLOMUN Jovana MI O, ro . 1912, Janjila, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, komesar etc, poginuo 4. 12. 1944. na Fruškoj gori.

SOPIC Sime BRANKO, ro . 1922, Trnini a Breg, T. Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ, borac, poginuo 1943. kod Bugojna.

SOPIC Davida MARKO, ro . 1922, Trnini a Breg, T. Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od jula 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ. od 1942, borac.

SOSIC EMIL, Trst, poginuo 23. 6. 1944. Crni Vrh, kod Travnika.

SOVILJ Bože MILE, ro . 1915, Bjelaj, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir odeljenja, poginuo 1943. kod Mojkovca.

SOVILJ Rade NIKOLA, ro . 1922, Bjelaj, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ, komandir ete, poginuo 22. 1. 1945. na Sremskom frontu.

SOVILJ Tome RAJKO, ro . 1922, Krnjeuša, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo decembra 1942, kod Borje-Maslovare.

SOVILJ Paje VELJKO. rod. 1919, Vrto e, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, lan KPJ od 1942. politi ki instruktor u Divizijskom komitetu.

SPASIC ZIVORAD, ro . 1922, Umka, Cukarica, Beograd, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

SPASIC Matije ZIVADIN, ro . 1925, Bogava a, Lajkovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 9. 1944, borac.

SPASOJEVIC Svetozara BRANISLAV, rod. 1920, Jaj i i, Ljig, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 9. 1944, borac, poginuo decembra 1944. u Sremu.

SPASOJEVIC Cedomira DRAGOVAR, rod. 1926, Koraica, Mladenovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 12. 10. 1944, u brigadi od 10. 1. 1945, borac.

SPASOJEVIC DUSAN, rod. 1927, Adaševci, Sid, SAPV, borac.

SPASOJEVIC Zivojina MIHAJLO, rod. 1927, Kora ica, Mladenovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, bolni ar, umro 1977.

SPASOJEVIC Marinila NEGOVAN, rod. 1921, Kora ica, Mladenovac, Srbin, zemljoradnik, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, poginuo 1945. od Lovaša, Srem.

SPASOJEVIC Vladimira PAVLE, rod. 1924, Kora ica, Mladenovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, lan SKOJ-a 1945, borac.

SPASOJEVIC Božidara SLOBODAN rod. 1914, Kora ica, Mladenovac, Srbija, radnik — ugostiteljski, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo kod Beograda 18. 10. 1944.

SPASOJEVIC UROS, rod. 1925, Mekiš, M. Seher, BiH, Srbin, u NOB i brigadi od 1943, borac, poginuo 16. 10. 1944. u Beogradu.

SPASOJEVIC Jani ija ŽARKO, rod. 1925, Ljig, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1. 9. 1944, u brigadi od 14. 9. 1944, borac.

SPASOJEVIC Dragutina ZIVOJIN, ro . 1912, Kora ica, Mladenovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od -12. 10. 1944, borac.

SPASOJEVIC Mitra ŽIVOMIR, ro . 1925, Kora ica, Mladenovac, student, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo 25. 1. 1945. u Sremu.

SPILJAK VASO, Bos. Gradiška, BiH, poginuo 29. 9. 1943. kod Travnika.

SRE O-BANJAC Ostoje DRAGICA, ro . 1926, Rašinovac, Bos. Petrovac, BiH, doma ica, Srpskinja, u NOB od 15. 2. 1942, u brigadi od 20. 1. 1944, lan KPJ od 1944, bolni arka.

SRDEK MARI, ro . 1923, Goba, Banat, borac.

SREDOJEVIC Vukosava BRANISLAV, ro . 1924, Babaji , Ljig, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 9. 1944, borac.

SREMI STEVAN, rod. 1925, Elemir, Zrenjanin, borac.

SRETENOVIC Zivorad MILORAD, rod. 1928, eloje, Lajkovic, Srbija, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 9. 1944, borac.

SRETENOVIC MILIC, Beograd, Srbija, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, delegat voda.

SRETIC Rajka MILORAD, rod. 1921, Ripanj, Beograd, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, umro posle rata.

SRETKOVIC Mihajla MARIJAN, Valjevo, Srbija.

SRDIC Pere BOZO, ro . 1912, Bravsko, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir odeljenja, umro 1969.

SRDI Tome JANDRIJA, rod. 1907, Bastasi, T. Drvar, BiH, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, borac, poginuo 1943.

SRDI Petra LAZO, ro . 1925, Zaglavica, T. Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, komesar bataljona, umro 1968.

SRDIC Sime MILAN, rod. 1912, Bastasi, T. Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, komandir odeljenja, poginuo 1943. kod G. Vakufa — Kobilja glava.

SRDIC Luke MILE, ro . 1922, Bravski Vaganac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942., u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo marta 1943. kod Konjica.

SRDI Gavre MILKA, rod. 1926, Bastasi, T. Drvar, BiH, domaćica, Srpsinja, u NOB i brigadi od 1942, lan SOJ-a od 1942, bolni arka, poginula na Sutjesci 1943.

SRDI Nikole MILANKO, rod. 1919, Bara, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 18. 6. 1943. na pruzi Sarajevo — Višegrad.

SRDI Marka MILORAD, Bastasi, T. Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941. god. u brigadi od 22. 8. 1942., borac, poginuo 15. 5. 1943. kod Bijelog Polja.

SRDI Save MOM ILO, rod. 1925, Bastasi, T. Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, zamenik komesara etc.

SRDI Janka PAJO, rod. 1926, Revenik, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 9. 5. 1942, u brigadi od 10. 7. 1943, lan KPJ 1944, delegat voda.

SRDI Laze SAVO, rod. 1919, Zaglavica, Titov Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, umro 1964.

SRDI Petra SAVA, rod. 1922, Zaglavica, T. Drvar, BiH, domaćica, Srpkinja, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 20. 5. 1943, lan SKOJ-a od 1941, lan KPJ od 1943, bolni arka.

SRDI Spire STOJA, rod. 1921, Zaglavica, T. Drvar, BiH, domaćica, Srpkinja, u NOB i brigadi od 1942, lan SKOJ-a od 1942, bolni arka, poginula 8. 9. 1944. kod Kosjeri a.

SRDI Ilije SVETOZAR, ro . 1921, Revenik, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1945, komandir voda.

STAJKOVAC Milovana MILENTIJE, ro . 1921. god. Pleš, Aleksandrovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 26. 11. 1944, borac.

STAJKOVAC Branka ŽIVOTA, ro . 1922, Pleš, Aleksandrovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 24. 11. 1944, borac.

STALOVI Vidosava MIODRAG, ro . 1923, Pružatovac, Mladenovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

STAMENKOVI Ilije NIKOLA, rod. 1922, Kutina, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

STAMENKOVIC Dragutina RANKO, rod. 1927, Hum, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 14. 11. 1944, u brigadi od 18. 12. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

STAMENKOVIC SIMEON, rod. 1920, Gobjanac, Gadždn Han, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

STANCEVIC Nikole MILJAN, rođ. 1908, Golubi, Knin, Hrvatska, zemljoradnik, Srbin, u NOB li brigadi od 20. 10. 1944, borac, nestao aprila meseca 1945. god. u borbama na Sremskom frontu.

STAN I Dragoljuba JASENKO, Obrenovac.

STAN I Tome JOSIP, rod. 1914, Dol, Hvar, Hrvatska, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 1. 9. 1943. god. u brigadi od novembra 1943, lan KPJ od marta 1944., komesar ete, poginuo 27. aprila kod Pleternice.

STAN I Marina FRANE, rod. 1924, Starigrad, Hvar, Hrvatska, student, Hrvat, u NOB od 18. 8. 1943, u brigadi od novembra 1943, lan KPJ od marta 1944, borac, umro 1968^ u Banja Luci.

STANCIC Marinka MILISAV, rod. 1920, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 13. 10. 1944, borac, poginuo 22. 4. 1945, kod Bresnice.

STANI Stanka AN ELKO, rod. 1923, Vrdila, Kraljevo, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 12. 1944, komandir voda.

STANI Petra BUDIMIR, rod. 1921, Koraica, Mladenovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, bolni ar.

STANI CEDOMIR, rod. 1925, Čačak, Srbija, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 10. 1944, borac, nestao 20. 12. 1944.

STANI Mile NIKOLA, rod. 1915, Jelašinovac, Sanski Most, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1943, borac, poginuo 15. 6. 1944. na Crnom vrhu kod Travnika.

STANI PETAR, rod. 1928, Lipik, Sanski Most, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od januara 1943, u brigadi od avgusta 1943, borac.

STANI Veli ka SAVA, rod. 1926, Gvozdenovi i, Ub, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB d brigadi od 6. 10. 1944, borac.

STANIMIROVI Ljubomira DRAGOLJUB, rod. 1924, Mihailovac, Smederevo, Srbija, radnik Srbin, u NOB d brigadi od 19. 9. 1944, borac, umro 1982.

STANIMIROVI Milorada DUŠAN, rod. 1925, Ripanj, Beograd, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

STANISAVLJEVI Radosava TIHOMIR, rod. 1927, Izvor, Svrlijig, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 12. 1944, borac.

STANIŠI MIHAJLO, rod. 1926, Ub, Srbija, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

STANIŠI MIODRAG, rod. 1927, Lazarevac, Srbija, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 9. 1944, komandir odeljenja, poginuo 21. 12. 1944. kod Gr i a salaša — Šid.

STANIŠI Marinka MILISAV, rod. 1920, Ripanj, Beograd, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 10. 1944, borac.

STANIŠI Petra MIOMIR, rod. 1926, Dudovica, Lazarevac, Srbija, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944, borac.

STANIŠI Petra SVETOLIK, rod. 1929, Beograd, Srbija, u enik, Srbin, u NOB od 1943, u brigadi od 20. 10. 1944, lan SKOJ-a od 1943, borac.

STANKI Spasoja CEDOMIR, rod. 1920, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

STANKI Milivoja RADOMIR, rod. 1917, Koraica, Mladenovac, Srbija, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

STANKI Spasoja SVETISLAV, rod. 1915, Koraica, Mladenovac, Srbija, mašinbravar, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

STANKOV Jovana NIKOLA, rod. 1913, Dala, N. Kneževac, SAPV, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1. 12. 1944, u brigadi od 1. 2. 1945, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

STANKOVI Radoslava BOZIDAR, rod. 1926, Bogova a, Lajkovac, Srbija, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 21. 9. 1944, borac.

STANKOVI BOZIDAR, rod. 1923, G. Matejevac, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od novembra 1944, borac.

STANKOVI Sretena BRANISLAV, rod. 1927, G. Stupanj, Aleksandrovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

STANKOVI Sretena DRAGI, rod. 1924, G. Stupanj, Aleksandrovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 21. 11. 1944, u brigadi od februara 1945, borac, poginuo kod Zagreba 12. 5. 1945.

STANKOVI Miodraga DRAGOMIR, rod. 1926, Pinosava, Voždovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB, i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo, 5. 4. 1945. N. Bapska.

STANKOVI DRAGOMIR, rod. 1921,, Lazarevo, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od novembra 1944, borac.

STANKOVI Rade ILIJA, rod. 1925, Koprivnica, Gadžin Han, Srbija, radnik, Srbin, u NOB od novembra 1944, u brigadi od februara 1945, borac.

STANKOVI Vasilije JEFTO, rod. 1921, Rastuša, Tesli, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1. 1. 1943, borac, poginuo u proleće 1943. kod Prozora.

STANKOVI JOVAN, rod. 1914, Rujnik, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od februara 1945, borac.

STANKOVI LAZO, rod. 1925, Vahen, Grubišino polje, Daruvar, Hrvatska, poginuo 23. 1. 1945. kod Šida.

STANKOVI MIROSLAV, rod. 1922, Trupale, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB, od 1944, u brigadi od februara 1945, borac.

STANKOVI Stanka MIRKO, ro . 1923, Rastuša, Tesli , BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od januara 1943, borac, poginuo decembra 1943. kod Petrovog polja.

STANKOVI Vojislava MIODRAG, ro . 1928, Milavac, Ljig, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1. 6. 1944, u brigadi od 21. 10. 1944, borac.

STANKOVI NIKOLA, Kneževac, Oraški, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944. god. poginuo 12. 4. 1945. god. N. Bapska.

STANKOVI Sretena PREDRAG, ro . 1924, G. Stupanj, Alek-sandrovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac, poginuo 9. 5. 1945. kod sela Mar-kuševac, kod Zagreba.

STANKOVI Mladena RADOVAN, ro . 1913, Pivnice, Odžaci, SAP Vojvodina, radnik, Srbin, u NOB od 14. 12. 1944, u bri-gadi od 14. 2. 1945, borac.

STANKOVI or a RADOMIR, ro . 1921, Lazarevo selo, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 18. 11. 1944, u brigadi od februara 1945.

STANKOVI BRANKO, rod. 1927, Lukinje, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od novembra 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

STANKOVI TIHOMIR, ro . 1927, Vukmanovo, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od novembra 1944, borac.

STANKOVI ure VUJO, ro . 1926, Kapljuv, Bos. Pet-rovac, BiH, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 1941, nosilac > Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda.

STANKOVI Dmitra ZIVOJIN, rod. 1922, Vukmanovo, Niš, Srbin, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od februara 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

STANKOVI Dragomira ZIVKO, rod. 1920, Pinosava, Vož-dovac, Beograd, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, umro 1984.

STANKOVI Mihajla ZIVAN, ro . 1920, Pinosava, Voždovac, Beograd, Srbija, zemljoradnik, Srbija, u NOB od 13. 10. 1944, borac.

STANOJEVIC Stojana ALEKSANDAR, ro . 1922, Knežica, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 7. 11. 1944, u brigadi od februara 1945, borac.

STANOJEVIC M. LJUBOMIR, Niš.

STANOJEVIC MIHAJLO, Radljevo, Honkaš, Ub, umro 1950.

STANOJEVIC MILAN, rod. 1919, Lukovac, Grocka, Beograd, borac.

STANOJEVIC PANTO, rod. 1910, Ripanj, Beograd.

STANOJEVIC Cvetka STANOJE, ro . 1922, Ripanj, Beograd, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 17. 10. 1944, borac.

STANOJEVIC D. STANOJE, ro . 1924, Grabovo, Ražanj, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 9. 1944, borac.

STANOJEVIC Vase VASILIJE, ro . 1926, Zemun, Srbija, u enik, Srbin, u NOB ,i brigadi od 10. 10. 1944, komandir voda.

STANOJEVIC VOJISLAV, rod. 1925, Sljivovik, Svrljig, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1943, u brigadi od februara 1945, borac.

STANOJEVIC ŽIVOTA, rod. 1928, D. Majnica, Para in, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od novembra 1944, borac.

STANOJEVIC ZIVAN, rod. 1927, Begaljica, Grocka, Beograd, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 7. 10. 1944, u brigadi 7. 1. 1945, borac, poginuo 9. 5. 1945. — Šestine.

STANOJEVIC DRAGOMIR, ro . 1914, Petrovac na Mlavi, Srbija.

STANOJEVIC Miloja ZIVADIN, ro . 1925, Ripanj, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

STAR EVI DUŠAN, rod. 1902, Osijek, Hrvatska.

STARIVAN, rod. 1909, Podgorje, Slavonska Požega, Hrvatska.

STARINAC Atanasija MIODRAG, rod. 1922, G. Stupanj, Aleksandrovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

STARINAC Josija MILOŠAV, ro . 1921, G. Stupanj, Aleksandrovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac, umro 1962.

STARINAC Milutina VLASTIMIR, ro . 1924, G. Stupanj, Aleksandrovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

STARINAC Bogdana ZIVOJIN, ro . 1922, G. Stupanj, Aleksandrovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 21. 11. 1944, u brigadi od 22. 4. 1945, borac.

STARINAC Dušana ZIVOJIN, ro . 1922, G. Stupanj, Aleksandrovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

STAR EVI Dmitra DUŽAN, ro . 1926, Knin, Hrvatska, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. U. 1944, borac, poginuo 16. 4. 1945, Ruševo.

STARCEVIC Danila LJUBOMIR, ro . 1926, Pala a, Osijek, Hrvatska, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944, lan SKOJ-a od 12. 12. 1944, borac.

STAR EVI Cvetka MILOŽ, ro . 1912, Ratari, Smederevska Palanka, Srbija, službenik, Srbin, u NOB od 14. 2. 1944, u brigadi od 14. 2. 1945, borac.

STARCEVIC MITAR, ro . 1927, Kneževac, Oraški, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

STAZZONEX MICHELE, rod. 1921, Serami, Enna, Italija, u NOB od septembra, a u brigadi od oktobra 1943.

STEGNJAJIC LJUBO, ro . 1923, Kula — Atlagica, Benkovac, Hrvatska.

STEKIC LUKA, rod. 1925, Vr in, Beograd, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac, umro.

STEFANOVIC Miodraga ALEKSANDAR, ro . 1925, Bogova a, Lajkovac, Srbija, u NOB i brigadi od 6. 9. 1944, komandir voda, poginuo 15. 4. 1945. kod Pleternice.

STEFANOVIC ATANASIJE Toponica, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od februara 1945, borac, poginuo 11. 4. 1945. kod Nove Bapske.

STEFANOVIC Save BOGDAN, ro . 1921, Prijedor, BiH, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od marta 1943, borac, poginuo 1943. u Crnoj Goni.

STEFANOVIC D. DOBRIVOJE, ro . 1928, Bos. Dubica, BiH, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 10. 1944, borac, poginuo 23. 1. 1945. kod Sida.

STEFANOVIC BRANKO, Toponica, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od novembra 1944, borac, poginuo 11. 4. 1945. kod Nove Bapske.

STEFANOVIC DIMITRIJE, ro . 1923, Hum, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

STEFANOVIC Stanka LJUBISA, ro . 1912, Jainjina, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 16. 11. 1944, u brigadi od 16. 2. 1945, borac, poginuo 15. 4. 1945. kod Nove Bapske.

STEFANOVIC Save MILAN, rod. 1919, Prijedor, BiH, Srbin, u NOB od 1842, u brigadi od marta 1943, borac, poginuo 1943. u Crnoj Gori.

STEFANOVIC J. MILOŠ, ro . 1827, Jajinci, Beograd, Srbija, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 2. 11. 1944, borac, poginuo 22. 1. 1945. kod Berka.

STEFANOVIC Ja ima MIODRAG, ro . 1926, Bogova a, Lajkovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 9. 1944, borac.

STEFANOVIC Miloša MIODRAG, ro . 1916, Vr in, Beograd, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 12. 1944, borac.

STEFANOVIC Radomira MIODRAG, rod. 1922, Ven ane, Srbija, zemljoradnik, Srbija, u NOB brigadi od 8. 10. 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

STEFANOVIC PETRONIJE, ro . 1924, Meti, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od februara 1945, borac, poginuo 21. 1. 1945, Gr i ev Salaš, Šid.

STEFANOVIC RATKO, ro . 1927, Rujnik, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od februara 1945, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

STEFANOVIC STOJKA, ro . 1926, Buvar, T. Užice, Srbija, vodna bolni arka.

STEFANOVIC VLADIMIR, ro . 1926, Ruplji, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin u NOB od 1944, u brigadi od februara 1945, borac.

STEFANOVIC Atanasija ZDRAVKO, rod. 1928, Barbeš, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 12. 1944, u brigadi od 27> 2. 1945, borac, poginuo 11. 4. 1945, kod Nove Bapske.

STEPANOVIC Sretena BOZIDAR, ro . 1922, Ameri , Mladenovac, Srbija, zemljoradnik, Srbiin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

STEPANOVIC Antonija DRAGOLJUB, ro . 1921, Pružatovac, Mladenovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 9. 1944, borac.

STEPANOVIC DUSA, rod. 1927, Brza Palanka, borac, poginuo 27. 4. 1945. Lipik, Slavonija.

STEPANOVIC Radisava UR E, ro . 1927, Pružatovac, Mladenovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, borac, poginuo 3. 12. 1944. na Fruškoj Gori — Ilok.

STEPANOVIC Ljubisava JAKOV, ro . 1920, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

STEPANOVIC Spasoja MILORAD, ro . 1923., Pružatovac, Mladenovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 9. 1944, zastavnik, poginuo 5. 4. 1945. kod Nove Bapske.

STEPANOVIC MIODRAG, rod. 1921, Gadžin Hail, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbim, u NOB od 1944, u brigadi od februara 1945, borac.

STEPANOVIC Radivoja PETAR, rod. 1921, Pružatovac, Mladenovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 9. 1944, borac.

STEPANOVIC VLADIMIR, Vrbovo, Lazarevac.

STEPANOVIC Miodraga VOJISLAV, rod. 1927, Majdan, Kruševac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 23. 11. 1944, borac, poginuo 6. 5. 1945. — Poto ec.

STEVANOVIC Zivana ALEKSANDAR, rod. 1922, Pružatovac, Mladenovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, borac.

STEVANOVIC BORIVOJE, rod. 1928, Bos. Dubica, BiH, poginuo 22. 1. 1945. kod Sida.

STEVANOVIC LJ. BOZIDAR, ro . 1912, Rajkovača, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

STEVANOVIC Save BOZIDAR, ro . 1923, Rujnik, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 18. 11. 1944, u brigadi od 18. 2. 1945, komandir odeljenja.

STEVANOVIC Nikole DRAGOLJUB, ro . 1924, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 9. 1944, borac.

STEVANOVIC Milovana DRAGOLJUB, ro . 1918, Koraica, Mladenovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

STEVANOVIC Milosava DRAGOMIR, ro . 1926, Bošnjane, Varvarin, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 17. 11. 1944, u brigadi od 12. 12. 1944, borac, poginuo januara 1945. na Sremskom frontu.

STEVANOVIC MICA, ro . 1924, Zvornik, Biti, poginuo 8. 12. 1944. god. Berak, Sid.

STEVANOVIC Miloša MIODRAG, ro . 1916, Vrbin, Grocka, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 6. 12. 1944, u brigadi od februara 1945, borac.

STEVANOVIC Milana PETKO, rod. 1927., Rudnik, Niš, Srbija zemljoradnik, Srbin, u NOB od 18. 11. 1944, u brigadi od februara 1945, lan SKOJ-a od 1944, borac.

STEVANOVIC Milana STEVAN, rod. 1918, Prekaja, Titov Drvar, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1942. na Kupresu.

STEVANOVIC Aksentija TODOR, rod. 1925, Rujnik, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 18. 11. 1944, u brigadi od 18. 2. 1945, lan SKOJ-a od 1944, borac, poginuo u Pleternici 17. 4. 1945.

STEVANOVIC VOJISLAV, rod. 1912, Prijedor, BiH, poginuo 16. 4. 1945. u Slavoniji.

STEVANOVIC MATIJA, rod. 1922, T. Užice, ak, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od avgusta 1944, lan KPJ od 1944, delegat voda.

STIGNANI RUGGERU, ro . 1912, Barletta, Bari, Italija, Italijan, u NOB od septembra, a u brigadi od oktobra 1943.

STILINOVIC Stjepana VIKTOR, rod. 1916, Županja, Hrvatska, veterinar. Hrvat, u NOB i brigadi od 24. 4. 1945, borac.

STOISAVLJEVIC DUSAN, ro . 1914, Otisi , Sinj, Hrvatska, radnik, u NOB od 1942, u brigadi od novembra 1943, borac.

STOISAVLJEVIC Lazara URO, ro . 1906, Veliki Cvjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, komandir ete.

STOJISAVLJEVIC RADE, Doljani, Biha , BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od novembra 1942, borac, poginuo kod Kosjeri a 8. 9. 1944.

STOJADINOVIC DUSAN, ro . 1926, Beograd.

STOJADINOVIC RADON, Mocija, Ražanj, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od februara 1945, borac, poginuo 5. 5. 1945. — Vrbovec.

STOJANCEVIC Zivana SAVA, ro . 1914, Vr in, Grocka, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od januara 1945, borac.

STOJAKOVI Milosava BOGOSAV, ro . 1922, Puhovac, Aleksandrovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 18. 10. 1944, u brigadi od 28. 2. 1945, borac.

STOJAKOVI SIMO, rod. 1923, Ub, Srbija, borac.

STOJAKOVI Luke STOJAN, rod. 1922, Kopjenica, Klju , BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo septembra 1943. kod Livna.

STOJAKOVI Svetozara ŽIVAN, rod. 1926, Valjevo, Srbija, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 17. 9. 1944, lan SKOJ-a od 1944, borac, poginuo 15. 1. 1945. u selu Viinkova ki Banovci.

STOJANOVI Save BOSKO, rod. 1925, Smoljana, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 1943, lan KPJ od 1942, komandir odeljenja, komandira ete.

STOJANOVI BOGOLJUB, rod. 1922, Prva Kutina, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od februara 1945, borac.

STOJANOVI BOZIDAR, rod. 1920, Vukmanovo, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od februara 1945, borac.

STOJANOVI BRANISLAV, rod. 1924, Beograd, Srbija, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

STOJANOVI A. DOBRIVOJE, rod. 1910, Resnik, Beograd, Srbija, zemljoradnik, Srbim, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, lan SKOJ-a od 1945, borac.

STOJANOVI Antonija DIMITRIJE, rod. 1927, Jasika, Kruševac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 10. 1944, u brigadi od 15. 2. 1945, borac.

STOJANOVI DRAGISA, rod. 1927, Jovanovac, Pdrot, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od februara 1945, borac.

STOJANOVI JEVTO, rod. 1912, Sebet, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin,- u NOB od 1944, u brigadi od februara 1945, borac.

STOJANOVI Borisava LJUBOMIR, rod. 1922, Pružatovac, Mladenovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, borac.

STOJANOVI LJUBISAV, ro . 1922, Pinosava, Beograd, Srbija, borac.

STOJANOVI LJUBOMIR, ro . 1924, Vukmanovo, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od februara 1945.i borac.

STOJANOVI J. NOVICA, rod. 1926, Priština SAP Kosovo, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 10. 1944, komandir odeljenja, poginuo 12. 4. 1945. kod Lovaša.

STOJANOVI MIODRAG, rod. 1924, Rakovica, Beograd, Srbija, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, komandir odeljenja, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

STOJANOVI Mihaila MILAN, rod. 1925, Pružatovac, Mladenovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 9 1944, borac.

STOJANOVI Radojice MILAN, ro . 1926, Rudovci, Lazarevac, Srbija, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

STOJANOVI Vu ena MILE, ro . 1921, O igrije, Titov Drvar, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo 30. 12. 1943. kod Tesli a.

STOJANOVI Pere MILOŠ, ro . 1924, Resnik, Beograd, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

STOJANOVI Tioslava MILUTIN, ro . 1925, Kova ice, Drači , Valjevo, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944, g. komandir voda, zastavnik.

STOJANOVI Dragutina MILISAV, rod. 1924, Pružatovac, Mladenovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944, borac.

STOJANOVI MILORAD, ro . 1924, Rokovi, Vranje, Srbija.

STOJANOVI Dragoljuba MILOSAV, ro . 1925, Pružatovac, Mladenovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 9. 1944, borac, poginuo 12. 10. 1944. kod Mladenovca.

STOJANOVI Petra MILIVOJE, ro . 1923., Resnik, Beograd, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944., borac, umro 1978. u Resniku.

STOJANOVI Radovana MILIVOJE, ro . 1925, Prva Kutina, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 18. 11. 1944, u brigadi od februara 1945, borac.

STOJANOVI D. MILISAV, rod. 1927, Skorica, Ražanj, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od oktobra 1944, u brigadi od 15. 1. 1945, borac.

STOJANOVI Steve RADE, ro . 1925, Vranovina, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1945, komandir voda.

STOJANOVI Dragoljuba RADOJE, ro . 1928, Pržnatovac, Mladenovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 10. 1944, borac.

STOJANOVI Zivana SAVA, ro . 1914, Vrbin, Beograd, Srbin, zemljoradnik, Srbin, u NOB od oktobra 1944, u brigadi od januara 1945, borac.

STOJANOVI Andrije SLAVKO, ro . 1925, Valjevo, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 9. 1944, lan SKOJ-a od 1944, borac.

STOJANOVI STANOJE, ro . 1921, Koprivnica, Gadžin Han, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od februara 1945, borac.

STOJANOVI Milije SVETISLAV ro . 1926, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 13. 10. 1944, borac.

STOJANOVI Mile TANKOSAVA, rod. 1923, Drini, Bos. Petrovac, BiH, domaćica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od novembra 1942, bolni arka, umrla 1983.

STOJANOVI TRAJKO, ro . 1912, Beograd, Srbija, Srbin, u NOB od 10. 10. 1944, u brigadi od 15. 3. 1945, borac, poginuo 5. 4. 1945, kod N. Bapska.

STOJANOVI VASO, ro . 1926, Beograd.

STOJANOVI Rajiice VELJKO, rod. 1927, Bresno polje, Trstenik, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 11. 1944, borac.

STOJANOVI VITOMIR, Gorica, Valjevo, komandir voda, poginuo 10. 4. 1945. N. Bapska.

STOJANOVI Dragoljuba VOJISLAV, rod. 1925, Sljivovik, Svrlijig, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 28. 10. 1944, u brigadi od 15. 2. 1945. borac.

STOJANOVI VUJICA, rod. 1923, Pojate, Ražanj, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od novembra 1944, borac.

STOJANOVI Ljubomira VUKADIN, ro . 1927, Hum, Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 10. 12. 1944, u brigadi od 10. 2. 1945, borac.

STOJANOVI UROS, Omarska, Prijedor, BiH, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 11. 6. 1943. na Zelengori.

STOJANOVI Radoslava ZARIJA, ro . 1924, Sljivovik, Svrlijig, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 28. 10. 1944, u brigadi od 15. 2. 1945, borac.

STOJANOVI ZIVAN, ro . 1926, Resnik, Beograd, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

STOJANOVI ZIVORAD, ro . 1928, Bitolj, Makedonija, borac.

STOJANOVI Milivoje, ZIVOTIJE, ro . 1917, Bošnjane, Varvarin, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 17. 10. 1944, u brigadi od 15. 2. 1945, borac, umro 1983.

STOJ EVI MILAN, Golubi , Knin, Hrvatska.

STOJI Svetomira RATOMIR, ro . 1917, Koraica, Mladenvac, Srbija, radnik — kožar, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, komandir odeljenja.

STOJI I oke MILOŠ, ro . 1926, Vèsela, Bugojno, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 26. 8. 1943, borac, poginuo oktobra 1943, na Rostovu — Travnik.

STOJKOVIC Save BOŠKO, rod. 1925, Smoljana, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbim, u NOB od avgusta 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir odeljenja.

STOJKOVIC Petra URA , rod. 1920, Kljevci, Sanski Most, BiH, zemljoranik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 1943, komandir voda.

STOJKOVIC Trivuna NIKOLA, rod. 1923, Kljevci, Sanski Most, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 1942, lan KPJ od 1943.

STOJKOVIC Milutina SRETEN, rod. 1920, Grevci, Rasinski, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 22. 10. 1944, u brigadi od 22. 1. 1945, borac.

STOJKOVIC Božidara VLADISLAV, rod. 1927, Mozgovo. Aleksandrovac, Srbin, zemljoradnik, u NOB od 15. 10. 1944, u brigadi od 15. 1. 1945, borac.

STOŠIĆ Milana CEDOMIR, rod. 1925, Pinosava, Voždovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo u JNA na granici 1947.

STOSIC Blagoja LJUBOMIR, rod. 1925, Pinosava, Voždovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo 19. 5. 1945. Pleternica.

STOSIC Milovana LJUBISA, rod. 1912, Pinosava, Voždovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

STOŠIĆ Milovana NEGOSLAV, rod. 1918, Pinosava, Voždovac, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, komandir odeljenja.

STOŠIĆ Hranislava MILIVOJE, rod. 1927, Greja , Niš, Srbija, zemljoradnik, Srbin, a NOB od 5. 11. 1944, u brigadi od 5. 2. 1945, borac, poginuo 22. 4. 1945. — Ratkovci.

STOŠIĆ Mihajla ZIVORAD, rod. 1926, Petka, Lazarevac, Srbija, u enik, Srbin, u NOB od 2. 6. 1944, u brigadi od 15. 9. 1944, borac.

STOŠOVIC Vojina RADI , rod. 1919, Dupci, Brus, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 15. 10. 1944, u brigadi od 15. 2. 1945, borac.

STRADIOT Ivana VINKO, rod. 1924, Zastržišće, Hvar, Hrvatska, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od septembra 1943, lan KPJ od 1943, delegat voda, poginuo 19. 4. 1945, kod Pleternice.

STRICEVIC Mile DUSAN, rod. 1920, Bravsko, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od oktobra 1942, lan KPJ od 1943, delegat voda.

STRICEVIC SRBOLJUB, rod. 1927, Srbobran, SAP Vojvodina, borac.

STUPAR Stanka BOZO, Lastve, Bos. Petrovac, BiH.

STUPAR Mile BRANKO, rod. 1921, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a, borac, poginuo na Zelengori juna 1943.

STUPAR Marka DAVID, rod. 1912, Vodenica, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, intendant brigade.

STUPAR Jove DMITAR, rod. 1921, Lastve, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbac, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, borac.

STUPAR-LATKOVIĆ Vida DRAGICA, rod. 1927, Vodenica, Bos. Petrovac, BiH, domaćica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 1943, lan SKOJ-a od 1941., lan KPJ od 1944, bolni arka.

STUPAR Jove DUSAN, rod. 1919, Vodenica, Bos. Petrovac, BiH, trgovac ki pomoćnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, komandir odeljenja, poginuo 6. 12. 1942. — Šiprage.

STUPAR Laze DUSAN, rod. 1926, Suvaja, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo januara 1943. kod Teslića.

STUPAR Vase DUSAN, rod. 1923, Skakavac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin.

STUPAR Lake URO, ro . 1922, Reveniik, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, zamenik komesara ete.

STUPAR Nikole URO, ro . 1925, Jasenice, Bos. Krupa, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 7. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir voda.

STUPAR Mile URO, rod. 1920, Bjelaj, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od marta 1943, komandir ete, poginuo 1944. kod Doboja.

STUPAR Rade URO, ro . 1914, Skakavac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 3 941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir ete.

STUPAR Davida GOJKO, ro . 1904, Vodenica, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od novembra 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1944, intendant, umro 1980.

STUPAR Pane GOJKO, rod. 1903, Vodenica, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u brigadi od marta 1943, borac.

STUPAR Laze ILIJA, rod. 1922, Skakavac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, god. nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. god. vodnik voda.

STUPAR Boža ILIJA, rod. 1914, Skakavac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od jula 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir ete, poginuo 1944, u Drvaru.

STUPAR Mile JOVO, rod. 1923, Bjelaj, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo 1942, na Biha u.

STUPAR JOVO, ro . 1921, Skakavac, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, poginuo 23. 1. 1945. kod Sida.

STUPAR Steve JOVO, ro . 1924, Vodenica, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, omladinski rukovodilac.

STUPAR Sr ana JOVO, ro . 1919, Skakavac, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, poginuo 1943. na Raduša planini.

STUPAR Stevana JOVAN, rod. 1905. Skakavac, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, lan KPJ od 1942.

STUPAR Nikole LUKA, rod. 1911, Bukova a, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Jugosloven, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, komandir voda.

STUPAR Ilije NIKOLA, rod. 1925, Krnjeuša, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo decembra 1942. Kotor Varoš.

STUPAR Laze NIKOLA, rod. 1926, Skakavac, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir voda.

STUPAR Laze NIKICA, rod. 1924, Suvaja, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, borac.

STUPAR Mile NIKOLA, rod. 1925, Krnjeuša, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, zamenik komandira ete, poginuo februara 1943. kod Gornjeg Vakufa.

STUPAR Marka NIKOLA, ro . 1917, Lastve, Krnjeuša, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srnin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, zamenik komandira ete, podlegao ranama u bolnici kod Konjica 1943.

STUPAR Mice NIKOLA, ro . 1919, Skakavac, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a, borac, poginuo na Zelengori juna 1943.

STUPAR Pere NIKOLA, ro . 1910, Vodenica, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ, borac, poginuo kod Popovog Mosta na Sutjesci 5. 6. 1943.

STUPAR Rade MARA, rod. 1925, Vodenica, Boš. Petrovac, BiH, doma ica, Srpsinja, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, lan KPJ od 1942, poginula avgusta 1943. kod Bugojna.

STUPAR Mile MARKO, ro . 1919, Vodenica, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, borac.

STUPAR Mile MILAN, rod. 1917, Dabar, Samski Most, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo u Sandžaku maja 1943

STUPAR MILAN, Lipnik, Lušci Palanka, Sanski Most, BiH, poginuo 2. 1. 1944. na Banja Luci.

STUPAR Mile MIRKO, rod. 1913, Krnjeuša, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, delegat voda.

STUPAR Jovana MILE, rod. 1924, Skakavac, Bos. Petrovac, BdH, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, lan KPJ od 1944, komandir voda, poginuo 4. 11. 1944. na Fruškoj Gori kod Iloka.

STUPAR Jovana MILE, rod. 1920, Skakavac, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo na Zelengori — Govza 13. 6. 1943.

STUPAR Jove MILE, rod. 1920, Vodenica, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir baterije.

STUPAR Stojana MILENKO, rod. 1919, Krnjeuša, Bos. Petrovac, BiH, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandant bataljona.

STUPAR Dmitra PETAR, rod. 1921, Skakavac, Bos. Petrovac, BiH, radnik — moler, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od 15. 10. 1944, lan KPJ od 1945, delegat voda.

STUPAR ure PERKA, rod. 1923, Lastve, Bos. Petrovac, BiH, domaćica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od 1. 3. 1944, lan KPJ od 1943, borac.

STUPAR Dane RADE, rod. 1922, Revenik, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od septembra 1942, lan SKOJ-a od 1942, kurir, poginuo decembra 1942. — Obodnik, Ši-prage.

STUPAR Mile RADE, rod. 1903, Vodenica, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, KPJ od 1942, borac.

STUPAR-KOVACIC Gojka SAVKA, rod. 1924., Vodenica, Bos. Petrovac, BiH, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od decembra 1942, lan KPJ od 1944, zamenik referenta saniteta.

STUPAR SAVO, Skakavac, Bos. Petrovac, BiH, radnik, Srbin, u NOB od 1941. god. U brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, poginuo novembra 1943. — Dolac, Travnik.

STUPAR Gojka SAVO, rod. 1928, Vodenica, Bos. Petrovac, u enik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od januara 1943, lan KPJ od 1943, borac.

STUPAR Sime SAVO, rod. 1919, Vodenica, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, do novembra 1943, lan KPJ od 1943, lan brigadne komisije za ishranu.

STUPAR Laze STEVO, rod. 1921, Suvaja, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir odeljenja, poginuo 1944. kod Banja luke.

STUPAR Laze STEVO, rod. 1925, Skakavac, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin.

STUPAR Staniša STEVO, rod. 1921, Skakavac, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo na Zelengori 11. 6. 1943.

STUPAR-RADOŠEVI Savana SOKA, rod. 1923, Vodenica, Bos. Petrovac, BiH, doma ica, Srpskinja, u NOB od 5. 1. 1942, u brigadi od 5. 12. 1942, lan KPJ od 1943, bolni arka.

STUPAR Sime SRETKO rod. 1921, Vodenica, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a, ranjen 1943, kod Prozora i kasnije podlegao ranama u Centralnoj Bolnici u Sandžaku.

STUPAR Gojka SRETKO, rod. 1931, Vodenica, Bos. Petrovac, BiH, u enik, Srbin, u NOB od decembra 1942, u brigadi od marta 1942, borac — kurir.

STUPAR Luke VUJO, Lastve, Bos. Petrovac, BiH.

SUBASI Svetka GOJKO, rod. 1921, Donji Vakuf, BiH, radnik, Srbin, u NOB od marta 1943, u brigadi od 16. 8. 1943, borac.

SUBAŠIC Bože MITAR, ro . 1918, Resavci, D. Vakuf, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943, borac, umro kao ranjenik u Italiji.

SUBAŠIC Vida PERO, ro . 1923, Pribelja, Glamo , BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, borac, poginuo na Sutjesci.

SUBOTIC Blaže VOJO, ro . 1924, Rašinovac, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir voda, poginuo 1945, kod Ivanj grada.

SUCCU FRANCESCO, ro . 1913, Tonara, Nuoro, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

SULJAKOVIC Sinana MUJO, ro . 1922, Bojska, Gornji Vakuf, radnik, Musliman, u NOB i brigadi od marta 1943, borac, poginuo juna 1943, u Crnoj Gori.

SUPIC MILOVAN, ro . 1927, Braka, Cajni e, BiH.

SURIC Marka STOJAN, rod. 1922, Privlaka, Biograd na moru, Hrvatska, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 3. 3. 1943, u brigadi od 3. 10. 1943, delegat voda, nestao u borbi 18. 1. 1945.

SURLA Rade DAVID, 1922, Vranovina, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, zamenik komesara ete, poginuo 24. 8. 1944. na Palisadu — Zlatibor.

SURLA Stamka JOVO, ro . 1916, Vrto e, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941. god. u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1943, komandir voda, umro 1970. u Elemiru.

SURLA Petra MILADIN, ro . 1925, Vrto e, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo 12. 6. 1943. Govza na Zelengori.

SURLA Dane PETAR, Vrto e, Bos. Petrovac, BiH.

SURLA RADE, ro . 1922, Otoka, Bos. Krupa, BiH, zemljoradnik, Srbin.

SURLA STEVAN, ro . 1921, Otoka, Bos. Krupa, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1. 1. 1944. u Banja Luci.

SURLA Rade TRIVUN, rod. 1924, Krnjeuša, Bos. Petrovac, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ-a od 1942, borac, poginuo novembra 1942. kod Biha a.

SUŠA MIRKO, Kolašac, Kistanje, Hrvatska, poginuo 17. 12. 1943. Šuice — Livno.

STIPANOVI Bože STIPE, ro . 1918, Trogir, Dalmacija, radnik, Hrvat.

SVIRÖEV ZIVKO, ro . 1917, Dolova, borac, poginuo 19. 4. 1945. kod Pleternice.

SVITLICA Pere JOVO, ro . 1925, Cipuli , Bugojno, BiH, u e-nik, Srbin, u NOB i brigadi od 1943, borac.

SVINJARAC A,NKA, Koprivica, Bjelovar, Hrvatska, u enica, bolni arka, poginula 18. 10. 1944. u Beogradu.

SVRZI OR E, rod. 1925, Gornji Katun, Varvarin, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 17. 11. 1944, u brigadi od 15. 12. 1944, borac.

SAVIC Save MIODRAG, ro . 1928, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, S-rbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

SAVIC Save VELIMIR, ro . 1921, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

SIMEUNOVIC MILAN, rod. 1916, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

SIMEUNOVIC Petra MILORAD, ro . 1922, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, delegat, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

SIMI Dušana MILOŠAV, ro . 1926, Donji Ribnik, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 11. 1944, borac.

SIMONOVI Trifuna DUŠAN, ro . 1922, Donja Crndšava, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 11. 1944, borac.

SKADRIC Vladislava BRANKO, ro . 1927, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

SMILJANI Ilije TODE, rod. 1927, Medeno Polje, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 10. 2. 1942, u brigadi od oktobra 1943, lan SKOJ-a 1943, komandir voda.

SPASIC Velimira LJUBOMIR, rod. 1922, Velika Krsna, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 10. 11. 1944, u brigadi od 15. 1. 1945, borac.

SPASOJEVIC Radisava MILORAD, rod. 1921, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, podlegao ranama u MSB aprila 1945. u Lipiku — Slavonija.

SPASOJEVIC RADOMIR, ro . 1926, Ven ane, Aran elovac.. zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, borac.

STAMENKOVIC Todora DUSAN, ro . 1927, Aran elovac, ak, Srbin, u NOB od 20. 9. 1944, u brigadi od 5. 2. 1945, kurir).

STANI VOJISLAV, rod. 1925, Ranilovi i, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 10. 1944, borac.

STEFANOVIĆ Vladislava IVAN, ro . 1924, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

STEFANOVIĆ Radoje MILISAV, ro . 1923, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadu od 13. 10. 1944, borac.

STEFANOVIĆ Radoja NEGOSAV, ro . 1921, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, umro 1985.

STEJIC Svetomira RATOMIR, ro . 1917, Kora ica, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

STOJANOVIĆ Dragiše MILINKO, ro . 1927, Ranilovi i, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

STOJANOVIĆ Milije RADISAV, rod. 1923, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

STOJKOVIC Milije MILOŠ, ro . 1925, Me ulužje, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, komandir odeljenja, poginuo 12. 4. 1945. Novak Bapska.

STUPAR — KOVACEVIC BOJA, rod. 1924, Skakavac, Bois. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1944, bolni arka.

SEDMAK JOŽE, rod. 1915, Slovena ko Primorje, Slovenac, u NOB od 1943, u brigadi od januara 1944, borac.

SIMI MILAN, rod. 1906, Kova evac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, borac.

SINDELI TIHOMIR, rod. 1927, Ropo evo, Sopot, Beograd, zemljoradnik, Srbin, kurir.

SRETERNOVIC DRAGOMIR, rod. 1923, Stojnik, Sopot, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

STANKIC Milivoja DRAGOMIR, rod. 1920, selo Mladenovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944. borac, poginuo 3. 12. 1944. Vizi i — Fruška Gora.

STANKIC Dragoljuba DRAGOSLAV, rod. 1922, selo Mladenovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, komandir odeljenja, poginuo 23. 1. 1945. Gr i a Salaš — Šid.

STANKI Milana RADOVAN, rod. 1922., selo Mladenovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac,

STANKOVI Stojana LJUBOMIR, ro . 1920, Crna Trava, službenik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944.

STANOJEVIC Mijaila RADOMIR, ro . 1925, selo Mladenovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo 3. 12. 1944. Vizi i — Fruška Gora.

STOJANOVI Jovana BOZIDAR, ro . 1919, selo Mladenovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo april? 1945. na Sremskom frontu.

STOJANOVI MILORAD, ro . 1912, Staro selo, Veliko Orašje, zemljoradnik, Srbin, borac.

STOKOVIC KOSTADIN, ro en 1925, Velika Plana, borac, Srbin, poginuo 22. 1. 1945. Kozjakov Salaš — Šid.

STAN I JOVAN, rod. 1925, Beograd, ak, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

STEFANOVIC SAVO, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, kuvar.

Š

gaban ISTVAN, rod. 1920, Zrenjanin, borac.

SABI Muhe BEGO, ro . 1921, Bjelaj, Bos. Petrovac, Musliman, u NOB 1942., brigadi 22. 8. 1942, borac, poginuo 15. 1. 1943. kod Tesli a, lan SKOJ-a 1942.

SABIC Ahmeta LATIF, ro . 1918, Dubo ani, Klju , zemljoradnik, u NOB i brigadi od marta 1943, borac.

SA O Nikole KADE, Skradin, Šibenik, borac, poginuo 23. 6. 1944. Crni Vrh, Travnik.

ŠAJKI Dragutina NOVICA, ro . 1927, Stari Ba in, Eažanj, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 11. 1944, borac.

SAKIC JOVA, ro . 1922, Kara or evo, borac.

SANDI VOJNA, Betina, Šibenik, bolni arka, poginula 21. 1. 1944. Srdi i, Prekaja.

SANDI SLAVKO, Biograd, Zadar, Hrvat, borac, poginuo 25. 5. 1944. Glamo ko polje.

SANKOVI STEVO, Kraljevci, zemljoradnik, borac, nestao 31. 12. 1943. Banja Luka.

SARAC BOSKO, ro . 1928, Teo ak, Biha , borac.

SARAC Mihaila URO, ro . 1913, Bjelaj, Bos. Petrovac, radnik, Srbin.

SARAC Jove LUKA, rod. 1923, Bjelaj, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, borac, poginuo 1943. kod Han Pjeska.

SARAC ure MIHAJLO, ro . 1913, Bjelajski Vaganac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 15. 10. 1943, komandir voda.

ŠARAN MILAN, rod. 1927, Zagorice, Konjic, borac.

ŠARBAN VLADO, rod. 1925, Celovci, Sanski Most, borac.

ŠARGI Borivoja BOZIDAR, ro . 1919, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

ŠARGI Zivka MILORAD, ro . 1925, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

ŠARGI Milana RATOMIR, ro . 1917, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, SKOJ 1944, borac.

ŠARGI Spasoja VLADIMIR, rod. 1925, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

ŠARI Petra PETAR, Gorica, poginuo 1944.

ŠARI Stevana NIKOLA, ro . 1907, Novi Pavijani, Bjelovar, u itelj, Srbin, u NOB ii brigadi od 18. 8. 1943. do septembra 1944, na elnik brigade.

ŠARKI URO, ro . 1925, Nijemci, Vukovar, borac.

ŠARONJI Dragoljuba MILAN, rod. 1925, Garevina, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 18. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

ŠARONJI Dragoslava SVETOMIR, ro . 1923, Garevina, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od 15. 4. 1945, borac.

ŠAŠI Ljubisava TRIFUN, ro . 1927, Donji Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 16. 11. 1944, u brigadi od 15. 2. 1945, borac, poginuo 5. 4. 1945. N. Bapska.

ŠATAJ ANTON, S. Kanjiža, Senta, borac, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

ŠATOR JANKO, Kanjiža, borac, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

S EPANOVIC Mi'loja DARINKA, rod. 1921, Zabre, Pljevlja, domaćica, Crnogorka, u NOB od decembra 1941, u brigadi od aprila 1943, lan KPJ, referent saniteta bataljona, poginula 15. i. 1943. na Sutjesci.

Š EPANOVIC Perka KOSA, rod. 1925, Tusto, Bijelo Polje, domaćica, Crnogorka, u NOB od 1942, lan SKOJ, borac, poginula 25. 5. 1943. kod Celebi a.

SEBESTIN ANDROS, rod. 1915, B. Karlovci, Mačar, borac.

ŠEBEZ Marka OBRAD¹, rođ. 1927, Blagaj, Kupres, zemljoradnik, Sirbin, u NOB od 1942, borac, poginuo 1944. na Busovači.

ŠEGRT DMITAR, Bostovci, Bos. Grahovo, radnik, borac, poginuo 9. 12. 1944. Berak.

ŠEKI Dede HASAN, rod. 1921, Ključ, zemljoradnik, Musliman, u NOB i brigadi od marta 1945, borac.

ŠELENDI Pavia PETAR, rođ. 1927, Pančevac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 19. 9. 1944, borac.

ŠELENDI PAVLE, rod. 1926, Pančevac, zemljoradnik, Mačar, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, borac.

SELJAK EDVARD, 1drija, Slovenac, borac, poginuo 18. 7. 1944. B. Polje, Pljevlja.

ŠEPA Mije DRAGO, rod. 1920, Kolunić, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, borac, poginuo 1. 6. 1943, Šepan Polje.

SEPAROVIC — BASTEL Ivana AN ELKA, rođ. 1927, Šibenik, ak, Hrvatica, u NOB od 1942, u brigadi od 1944, bolničarka.

SERBELJIN ANTE, Šuklade, Zvornik, Hrvat, delegat voda, poginuo 20. 4. 1945. Sunkovci.

SERBESTIN ANDRAŠA ANDRAŠ, rod. 1915, Kovin, zemljoradnik, Mačar, u NOB i brigadi od 17. 12. 1944, borac.

ŠEVO Pere BOGDAN, rođ. 1921, Bukovac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, lan SKOJ, borac, poginuo 14. 6. 1943. u rejon Miljevine.

ŠEVO Obrada DOBRILA, rod. 1924, Koluni, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od marta 1943, lan KPJ od 1944, etna bolni arka.

ŠEVO Pere DRAGIJA, rod. 1902, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi od 1942, borac.

ŠEVO Stevana DRENKA, rod. 1920, Koluni, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od 10. 3. 1943, KPJ od 28. 8. 1943, delegat voda.

ŠEVO Stevana JELKA, rod. 1917, Koluni, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od marta 1943, bolni ar.

ŠEVO M. JOVO, rod. 1914, V. O ijevo, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do novembra 1944, lan KPJ od 1942., komandant bataljona.

ŠEVO Stevana KOVILJKO, rod. 1916, Bukova a, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi od 1942, lan KPJ od 1943, borac, poginuo 1943.

ŠEVO Jovana MILOVAN, rod. 1923, Bukova a, Bos. Petrovac, radnik, Srbin.

ŠEVO Jave MIRKO, rod. 1920, Trubar, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, KPJ od 1943, borac, umro 1968.

ŠEVO Jove MIRKO, rod. 1921, Bare, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komesar etc.

ŠEVO Jove MIRKO, rod. 1928, Bukova a, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1942, u brigadi od januara 1943, lan SKOJ od 1943, komandir voda.

ŠEVO Mi e MIRKO, rod. 1904, O ijevo, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, lan KPJ, komandir voda, poginuo 1943. kod Tesli a.

ŠEVO ur a NIKOLA, ro . 1923, D. Vrto e, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, poginuo 1942, Vrpolje, Sanski Most.

SEVO Laze STEVO, rod. 1911, Osredci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir ete.

SEVO Mile TODOR, rod. 1902, Bastasi, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi od 1942, borac, peginuo 1943. kod Tesli a.

SEVO Stevana VID, rod. 1918, Bastasi T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1944, komandir ete.

SEVO Jovana ZDRAVKO, rod. 1922, Osredci, T. Drvar, radnik, Srbin, u brigadi od 1942.

SIJAN Nikole BRANKO, rod. 1923, Risovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, peginuo 1944.

SIJAN Stevana ILIJA, rod. 1920, Martin Brod, radnik, Srbin, u brigadi od 1942.

SIJAN Stevana JOVO, rod. 1922, Martin Brod, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do kraja 1944, lan KPJ od 15. 1 1943., obaveštajni oficir.

ŠIKMAN Stole BOZO, rod. 1921, Prisjeka, Klju, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, noisilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir voda.

ŠIKMAN Steve MILE, ro . 1917, G. Prisjeka, Klju, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, zam. komandanta bataljona.

ŠIKMAN Sime STEVO, ro . 1920, Prisjeka, Klju, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, KPJ od 8. 10. 1944, komandir voda.

ŠILIGAJ RADE, ro . 1925, Gorica, borac.

ŠIMIC MIJO, ro . 1922, Zdenci, borac.

ŠIMUNOVI ANTE, Zabr r, Kotor Varoš, Hrvat, borac, peginuo 11. 10. 1943.

SIPKA Rade BOJAN, rod. 1922, O ijev. Luke, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ, borac, poginuo 1942. kod Kotor Varoša.

SIPKA DUSAN, Virovitica, borac, poginuo 16. 4. 1945. Ruševac.

SIPKA To ora DUSAN, rod. 1922, Suvaja, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 8. 11. 1942, lan KPJ od 20. 12. 1942, komandir etc.

SIPKA Jefte MI, LAN, ro . 1921, O ijevo, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 1942. do 1944, žam. komandira etc.

ŠIPKA Vida RATKO, ro . 1916, O ijevo, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 10. 11. 1944, lan KPJ od 1. 1. 1944, zam. komandanta bataljona.

ŠIPOS JOSIP, ro . 1925, Batina, Ma ar, borac.

ŠIVULJEV IVAN, ro . 1918, Srbobran, Ma ar, borac.

SKALI,N STJEPAN, Vrap e, zastavnik, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

ŠKARIJAN Jožeta NADOLJ, ro . 1923, Korošca, Milja , Trst, radnik, Slovenac, u NOB i brigadi od 5. 10. 1943, borac.

ŠKOBI Dragoje AN A, ro . 1921, Cipulji , Bugojno, domaćica, Srpskinja, u NOB i brigadi od augusta 1943, bolni arka, poginula 1944.

ŠKONDR1 Paje MARKO, ro . 1917, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u brigadi od 1942.

ŠKOPLJAK SABAN, ro . 1927, Dobojski, Musliman, borac, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

ŠKORIC SR EN, ro . 1913, Jako, Grubišino Polje, bolni ar.

ŠKORI GLIGORIJE, ro . 1923, Adži evo, Virovitica, komandir odeljenja, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

ŠKORIC Sime LAZO, rod. 1921., Buševi, Donji Lapac, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo u bici na Sutjesci juna 1943.

ŠKRBA MIRKO, rod. 1923, Kotorac, Sarajevo, komandir voda.

SKREBENC Antona MARICA, rod. 1921, Maslovare, Kotorvaroš, radnica, Slovenka, u NOB i brigadi od 1. 1. 1943, lan SKOJ, poginula 1944.

ŠKRLJ STANKO, rod. 1909, Dolenje, Trst, Slovenac, borac.

SKUNDRIC Milana LUKA, ro. 1923, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, lan KPJ od 1944, delegat voda, poginuo 15. 9. 1944. Valjevo.

SKUNDRIC Milana LUKA, ro. 1923, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, lan SKOJ od 1943, borac, poginuo juna 1943. na Zelengori.

SKURICA IVAN, rod. 1919, Novalja, Pag, Hrvat, borac.

SLEGAR FRANJO, rod. 1919, Kosovac — Ng, borac.

ŠLJIVAR Branka BOZO, rod. 1925, Dobro Selo, Bos. Petrovac, u enik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od avgusta 1942, do decembra 1944, komesar etc.

ŠLJIVAR Mile PERKA, rod. 1924, Dobro Selo, Bos. Petrovac, domaćica, Srpkinja, u NOB i brigadi od 1942, lan KPJ od 1945, etna bolni arka.

ŠLJIVAR Dure RADE, ro. 1929, Dobro Selo, Bos. Petrovac, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, lan SKOJ, poginuo 1944. kod Kalinovika.

ŠLJIVAR Dušana SVETOZAR, rod. 1926, Dobro Selo, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi 1942, lan KPJ od 1942, poginuo 1943. kod Teslića.

SMONJA Nikole DRAGO, ro. 1920, Vodenica, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, lan KPJ 1942, u brigadi od 1942, komandir voda, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

SOBIC Damjana DUŠAN, ro. 1922, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi 22. 8. 1942, borac.

ŠOBI Jefte STEVO, ro . 1923, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo juna 1943. Zelengora.

ŠOBOT Vasilija A IM, ro . 1921, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, lan SKOJ 1941, u brigadi 22. 8. 1942, pomo nik komesara ete.

ŠOBOT Ilije DMITAR, ro . 1910, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 8. 1944, borac.

ŠOBOT GOJKO, N. Mesto, borac, poginuo 18. 1. 1945. Sid.

ŠOBOT Stevana GOJKO, ro . 1921, Kamenica, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir voda.

ŠOBOT — GVOZDENOVİ Doste ILIJA, rod. 1921, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi 1942, borac, poginuo 13. 6. 1943. kod Miljevine.

ŠOBOT Pere ILIJA, ro . 1915, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi od 1942, lan KPJ, poru nik, umro 1980.

ŠOBOT Nikole JANDRIJA — Pe i , ro . 1916, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi 1942, borac, poginuo juna 1943. Zelengora.

ŠOBOT Jovana JOVO, ro . 1910, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 1942, lan KPJ 1942, obaveštajni oficir brigade.

ŠOBOT Steve LAKO, ro . 1905, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, zamenik komandanta bataljona, poginuo 20. 10. 1944. Beograd.

ŠOBOT ure MICO, rod. 1917, Bastasi, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, poginuo.

ŠOBOT Ilije MILAN, radnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi 1942, borac, umro 1981.

ŠOBOT Vu ena MILAN, rod. 1916, Bastasi, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi 1942, borac, poginuo 1943. Jablanica.

ŠOBOT Jove MILJA, rod. 1922, Hrgar, Biha , doma ica, Srpinka, u NOB 1941, lan SKOJ 1941, u brigadi 1942, referent saniteta bataljona.

ŠOBOT Mihaila NIKOLA, rod. 1922, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi 1942, borac, poginuo juna 1943. Sutjeska.

ŠOBOT Dmitra PERO, rod. 1927, Kamenica, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 1942, lan SKOJ od 1942, borac, poginuo 1943. kod Kupresa.

ŠOBOT Luke RISTO, rod. 1921, Humi i, Klju , radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, lan KPJ 1944, komandir voda.

ŠOBOT Milana SLAVKA, rod. 1925, Bastasi, T. Drvar, doma ica, Srpinka, bolni arka, poginula u bici na Sutjesci.

ŠOBOT — KOVACEVIC ure SMILJA, rod. 1924, Bastasi, T. Drvar, doma ica, Srpinka, u NOB i brigadi od 1942., KPJ 1944, etna bolni arka.

ŠOBOT Ilije STEVAN, rod. 1910, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB i KPJ od 1941, u brigadi od 1942, kapetan, umro 1979.

SODA Ante RADE, rod. 1922, Ga elezi, Šibenik, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 1943, borac, poginuo na Crnom Vrhу.

ŠOLAJA rod. TUČO Mile ZORA, rod. 1929, Kruševica, Bugojno, omladinka, Srpinka, u NOB i brigadi od 1943, borac.

ŠOMOŠI — KARANOVIC STOJA, rod. 1926, Boboljusci, T. Drvar, omladinka, Srpinka, u NOB i brigadi od 1942, lan KPJ 1943, borac.

ŠORLI PETAR, Tolmin, Gorica, Slovenac, u NOB i brigadi od 1943, borac, umro 27. 4. 1944. Privlaka, Livno.

ŠOŠIĆ TRIFUN, rod. 1925, Srbin, borac, poginuo 5. 4. 1945. N. Bapska.

ŠOSTAJ JANKO, Stara Kanjiža, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

SPAGOVIC Dragana SVETOMIR, rod. 1922, Vrela, Kraljevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 9. 1944, borac.

SPEHAR Ivana ANDRIJA, rod. 1915, Retkovci, Vinkovci, Hrvat, borac, poginuo 10. 4. 1945. N. Bapska.

ŠPIKIC Jove ILIJA, rod. 1923, Malo Selo Glamo , zemljoradnik, Srbin, u NOB 1942, u brigadi od juna 1943, komandir voda.

SPIRIC Nikole LJILJANA, rod. 1926, Donji Vakuf, domaica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943, bolni arka.

ŠPONJA Ilije SPIRO, rod. 1925, Hasanbegovići, Glamo , zemljoradnik, Srbin, u NOB 1942, borac, poginuo u bici na Sutjesici.

STAJNBEK Petra JOHAN, rod. 1920, Retkovci, Vinkovci, zemljoradnik, u NOB i brigadi od 2. 10. 1944, borac.

ŠTAMBUK VJEKOSLAV, rod. 1917, Brač, radnik, Hrvat, u NOB 1941, poginuo 1942. Krasulje, Ključ.

STRALJ VINKO, rod. 1910, Dolina, Trst, Slovenac, borac.

ŠTRBAC ILIJA, Kistanje, Benkovac, poginuo 5. 4. 1945. Novak Bapska.

ŠTRBAC Dane MILAN, rod. 1926, Teošak, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 1942, lan KPJ 1944, borac.

ŠTRBAC Božidara MIRKO, rod. 1926, Gložane, D. Miholjac, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB 10. 9. 1944, u brigadi 26. 12. 1944., lan KPJ od marta 1945, borac.

ŠTRBAC Boška NADA, rod. 1926, Bos. Krupa, Srpskinja, bolni arka, poginula 26. 5. 1944. Bos. Petrovac.

ŠTRBAC Nikole STEVAN, rod. 1925, Vranjska, Bos. Krupa, u enik, Srbin, u NOB 1941, lan KPJ 1942, u brigadi od avgusta 1943, komandir ete.

ŠTRBAC Stojana VID, rod. 1909, Suvaja, Bos. Krupa, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 10. 1944., borac.

SUCUR KRSTO, rod. 1904, Dragovolje e, Niikšj , komandir odeljenja.

ŠUKUNDA SIMO, rod. 1922, Gradac, Glina, Srbin, komandir voda, poginuo 19. 10. 1944. Beograd.

ŠUNKIC Jove DORDO, Bas. Krajina, radnik, Srbin, borac, poginuo u bici na Sutjesci.

SUPE Luke IVE, rod. 1925, Konjevrate, Šibenik, zemljoradnik, Hrvat, u NOB 20. 8. 1943, lan SKOJ avgusta 1942, u brigadi od oktobra do decembra 1943, (zarobljen, bio u logoru), borac.

ŠUPLJIKA RAET, rod. 1913, D. Kraljevac, Prelog, borac.

SUSA NIKOLA, rod. 1922, Komi , Benkovac, poginuo 8. 12. 1944. Berak.

SUSILOVIC Kuzmana MILOŠ, rod. 1918., Trubar, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi 22. 8. 1942, komandant bataljona.

SUTA ANDRIJA, rod. 1922, Batina, borac.

SUVIRA NEDO, rod. 1919, Zaiselje — Tr, borac.

ŠVABIC Damjana DUSAN, rod. 1923, T. Drvar, radnik, Srbin.

ŠVABIO Mile RADE, ro . 1919, Rašinovac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 1941, KPJ 1942, poginuo 1943. na Vili a Guvnu.

SVABIC Jovana STEVO, ro . 1920, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, poginuo 1943. na Zelengori, kao lan KPJ.

ŠVRAKA Stojana ZIVKO, rod. 1913, Bistrica, Bos. Gradiška, trgovac, Srbin, u NOB 1941, u brigadi 16. 10. 1944, lan KPJ decembra 1944, komandir voda.

ŠAFAR Vladimira MILUTIN, ro . 1925, Beograd, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, lan SKOJ-a 1944, telefonista.

ŠTRBAC Boška OLGA, ro . 1925, Bosanska Krupa, ak, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od 1942, bolni arka, poginula 26. 5. 1944. kod Bos. Petrovca.

ŠTEFAN I ALOJZ, ro . 1919, Ilirska Bistrica, Slovenac, u NOB od 1943, u brigadi od januara 1944, borac.

T

TABANOVI IVICA, ž Osijeka, borac, poginuo 6. 5. 1945.
Poto ec.

TABUL Š. FRANO, rod. 1922, Šibenik, borac.

TABULA Frane JAKOV, ro . 1907, Ga elezi, Šibenik, zemljoradnik, Hrvat, u brigadi od oktobra do novembra 1943.

TAOI Zivana MILAN, ro . 1924, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi oktobra 1944, do kraja rata, borac.

TACIC Borivoja VELIMIR, ro . 1919, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi oktobra 1944, borac.

TADI Mile BRANKO, rod. 1913, Sipovljani, T. Drvar, radnik, Srbin.

TADI DRAGOLJUB, rod. 1924, Kruševac, borac.

TADI Davida UKAN, rod. 1921, Rajinovci, Biha , radnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi 2. 12. 1942, borac, poginuo, 11. 4. 1943. ina Ifsar u kod ajni a.

TADI Trivuna GOJKO, ro . 1921, Prkosi, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, lan KPJ 1943, komandir ete.

TADI Nikole GAJO, ro . 1905, Sipovljani, T. Drvar, radnik, Srbin.

TADI Pere ILIJA, ro . 1923, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, lan SKOJ, borac, poginuo 15. 5. 1943. kod Cerova, zapadno od Bijelog Polja.

TADIC Jovana MICAN, rod. 1919, Sipovljani, T. Drvar, radnik, Srbin.

TADI Lazara MILAN, rod. 1923, Sanica, Klju , Srbin, u NOB 1941, borac, poginuo u kanjonu Hr avke 8. 6. 1943.

TADIC Luke MILAN, rod. 1923, Gornja Sanica, Klju , zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi 22. 8. 1942, lan SKOJ 1943, borac, poginuo 24. 5. 1943. na Ze ijem brdu, južno od Fo- e.

TADIC Milojka MILAN, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, borac.

TADIC Petra MILE, rod. 1918, Prkosi, Bos. Petrovac, radnik, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od septembra 1942. do januara 1944, KPJ septembra 1942, komandir voda.

TADI Jovana MILKA, rod. 1919, Sipovljani, TL Drvar doma ica, Srpskinja, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942, KPJ 16. 7. 1943, borac.

TADIC Nikole SIMO, rod. 1913, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice ,1941«, KPJ maja 1941, u brigadi 22. 8. 1942, komesar divizije.

TADIC Jovana SRE KO, rod. 1924, Sipovljani, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, KPJ 1942, u brigadi 22. 8. 1942, pomnik komesara ete, poginuo oktobra 1944. u Beogradu.

TADIC — NIKOLIC Trivuna STANA, rod. 1922, Sipovljani, T. Drvar, doma ica, Srpskinja, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942. do 1944, KPJ 1945, etna bolni arka.

TADIC Nikole SVETKO, rod. 1914, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942, KPJ decembra 1943, intendant bataljona.

TADI Zivadina VELIBOR, rod. 1923, Ub, Sar'ban, borac,

TADIC Mile VID, rod. 1922, Sipovljani, T. Drvar, rudar, Jugosloven, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 42. do oktobra 1944, KPJ septembra 1942, komesar diviziona.

TAHTO SEJDO, rod. 1923, Selište, Fo a, zemljoradnik — namnik, Musliman, u NOB aprila 1943, u brigadi jula 1944. do novembra 1946, SKOJ 1944.

TAJKINA BOZO, rod. 1910, N. Selo — Banat, borac.

TALIJAN Dragomira VOJISLAV, rod. 1923, Azanja, Smed. Palanka, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 20. 11. 1944, borac.

TANASIJEVI Dušana ILIJA, rod. 1925, Resnik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi oktobra 1944. do kraja rata, borac

TANASIJEVI Živote MILORAD, rod. 1920, Ripanj, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi decembra 1944. borac, poginuo 18. 4. 1945. Pleternica.

TANASIJEVI Vase NOVICA, 1913, Cajni e, radnik, Srbin, u NOB i brigadi 15. 7. 1944, borac.

TANASIJEVI Mihaila RAJKO, rod. 1926, selo Mladenovac, Mladenovac, u enik srednje škole, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

TANASIJEVI ŽARKO, ro . 1918, V. Kikinda, Srbin, borac.

TANASIJEVI Rajka ZIVAN, rod. 1927, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi oktobra 1944. do kraja rata, borac.

TANASKOVI Svetozara ALEKSANDAR, rod. 1924, M. Crvljenci, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi oktobra 1944.

TANASKOVI K. MILUTIN, ro . 1920, Paune, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi septembra 1944, borac.

TANASKOVI Radovana MIODRAG, rod. 1928, V. Ivan ft, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 10. 9. 1944., borac.

TANASKOVI Radomira RADOVAN, rod. 1920, Bogova a, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi septembra 1944, komandir voda.

TANASKOVI Krste ZDRAVKO, ro . 1914, Sredska, Prizren, radnik, Srbin, u NOB 1942, u brigadi januara 1944., komandir voda, umro 1985.

TANDI Petra FRANJO, ro . 1925, Vranjevo, N. Be ej, zemljoradnik, Ma ar, u NOB i brigadi 25. 3. 1945, borac.

TANEKOVI RADOVAN, ro . 1920, Prnjavor, Lajkovac, borac.

TANKOSI ure DRAGAN, ro . 1924, Malo O ijevo, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942, KPJ juna 1943, zamenik komandanta bataljona.

TANKOSI Jovana URO, ro . 1922, Rašinovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, nestao u borbi na Biha u — Zegar, 7. 11. 1942.

TANKOSI Miloša ILIJA, ro . 1924, O ijevo, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB i brigadi 1942. do 1944, komandir voda.

TANKOSI Samoila ILIJA, rod. 1921, Malo O ijevo, T. Drvar, radnik, Srbiin, u NOB 1941, brigadi 22. 8. 1942, SKOJ 1942, komandir odeljenja, poginuo 14. 10. 1944. kod Beograda.

TANKOSI ro . SEVO Mi e JELKA, ro . 1924, O ijevo, T. Drvar, domaćica, Jugoslovenka, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, KPJ 1943, u brigadi 22. 8. 42. do 1945, referent saniteta bataljona.

TANKOSI — SOLOMUN Jovana JOKICA, ro . 1923, Bravski Vaganac, Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942. do 10. 11. 1945, referent saniteta bataljona.

TANKOSI Gavre JOVICA, ro . 1920, O ijevo, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, brigadi 1942, komandir ete, KPJ 1942, poginuo 23. 6. 1944. na Crnom Vrhu.

TANKOSI KOŠTA, Veliko O ijevo, T. Drvar, umro 1975. u Sarajevu.

TANKOSI Mihajla MI O, rod. 1926, O ijevo, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, brigadi 22. 8. 1942, poginuo 1943. Spra a.

TANKOSI Pere MILAN, rod. 1913, Malo O ijevo, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, KPJ 1942, brigadi 22. 8. 1942, komandant art. diviziona.

TANKOSI Pere MILAN, rod. 1921, Malo O ijevo, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo u bici na Sutjesci.

TANKOSI Sime MILE, rod. 1911, O ijevo, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, brigadi 1942. do 1944, KPJ 1944, kom&Mir odeljenja.

TANKOSI Mile MIRKO, rod. 1920, Brestovac, Bos, Petrovac, zemljoradnik, Srbin, inosilac »Partizanske Spomenice 1941«, KPJ 1943. u brigadi od formiranja do 1944, intendant bataljona.

TANKOSI Ilije NIKOLA, rod. 1922, O ijevo, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, brigadi 22. 8. 1942, komandir voda, poginuo 1943. na Sutjesci.

TANKOSI Jovana NIKOLA, rod. 1912, O ijevo T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942, KPJ 1944, komandir prate eg voda.

TANKOSI Pere NIKOLA, rod. 1921, M. O ijevo, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942, KPJ 1944, komandir voda.

TANKOSI Pere SAVA, rod. 1919, O ijevo, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, brigadi 22. 8. 1942. do septembra 1942, borac.

TANKOSI Ilija STEVO. ro . 1925, Malo O ijevo, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, lan KPJ od 1943, komandir ete, poginuo 1-5. 2. 1945. kod Sida.

TANKOSI Jovana STOJAN, rod. 1914, O ijevo, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942.

TANJGA Durarla MI O, rod. 1914, Gornje Vrto e, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, KPJ 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir ete, poginuo 10. 10. 1942, na Krasuljama.

TANJGA Mihajla TOMO, rod. 1915, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, KPJ maja 1942, u brigaa od 22. 8. 1942, kom. ete.

TOPAJI Ištvana ANDRIJA, rod. 1926, Zrenjanin, Ma ar, u NOB i brigadi od 22. 12. 1944, borac.

TARTARI CESARE, rod. 1912, Piadena, Cremona, Italijan, poru nik, u NOB i brigadi od 1943.

TASOVAC Boška LUKA, rod. 1925, Trebinje, delegat voda, poginuo 9. 12. 1944. kod Berka.

TATALOVIC MILAN, rod. 1924, Drežnica, Ogulin, delegat voda.

TATALOVIC Rade MILENKO, rod. 1927, Podrav. Slatina, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 29. 9. 1944, borac.

TATIC Milutina MILADIN, rod. 1927, Garevina, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac, poginuo 5. 5. 1945. Dubrava, Vrbovac.

TATIC Bogosava MILOŠAV, ro . 1924, Garevina, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 23. 11. 1944, u brigadi od 1. 5. 1945, borac.

TATIC Bogosava PETRONIJE, ro . 1916, Garevina, Aleksandrovac, radnik, Srbin, u NOB 18. 11. 1944, u brigadi od 1. 5. 1945, komandir voda.

TATIC DRAGUTINA RADOJKO, ro . 1919, Garevina, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 22. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

TATIC Zivadina SLOBODAN, rod. 1925, Garevina, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 18. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac, poginuc 6. 5. 1945. kod Vrbovca.

TATIC ZIVA, rod. 1921, Centa, Kova ica, borac.

TAVERNELLI P. Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

TEDESCHI Anibale GUIDO, Pie imulera, Novara, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, borac, poginuo 23. 6. 1944. Crni Vrh, Travnik.

TEOFILOVIC Vladimira ALEKSANDAR, ro . 1927., Vr in, Grocka, ak, Srbin, u NOB 1944, i brigadi oktobra 1944, borac.

TEOFILOVIC Milisava BUDIMIR, ro . 1922, Vr in, Grocka, zemljoradnik, Srbin, u NOB 6. 12. 1944, brigadi od kraja aprila 1945.

TEOFILOVIC B. RADOMIR, ro . 1925, Dobrele, Arilje, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo 6.12. 1944. Tovarnik.

TEOFILOVIC Milenka VELIMIR, ro . 1914, Vr in, Grocka, zemljoradnik, Srbin, u NOB 6. 12. 1944, u brigadi 1945, borac.

TEODOSIO Mladenka ZIVKA, ro . 1927, Donji Vakuf, domica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 7. 8. 1943. do 15. 11. 1945, KPJ 12. 2. 1945, bolni arka.

TEOPALOVIC BUDIMIR, rod. 1925, Dobrela, Arilje, zemljoradnik, Srbin, borac 5. bataljona, poginuo 6. 12. 1944. Banovski sa- laš.

TERENCAK IVAN, ro . 1922, Topolovac, Sisak, Hrvat, bo- rac 2. bataljona.

TERZI Obrena APOSTOL, rod. 1920, G. Ribnik, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 11. 1944. do 8. 7. 1947, borac.

TERZIC Zivka JAKOV, rod. 1929, Velika Ivan a, Mlade- novac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 1944, borac.

TEŠIC ALEKSANDAR, ro . 1915, Skoplje, zam. komandira u 2. bataljonu.

TEŠIC Dmitra BOZO, ro . 1923, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, brigadi od avgusta 1942, zam. komandira ete, KPJ maja 1944.

TEŠI Rade DANE, ro . 1925, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 22. 8. 1942, SKOJ 1943, puško- rnitraljezac, poginuo 13. 6. 1943. kao ranjenik na Sutjesci.

TEŠIC Laze DUSAN, rod. 1924, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, brigadi 1942, lan KPJ 1944, ko- mesar ete.

TESIC Mile JOVO, ro . 1926, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1942, brigadi 1. 7. 1943, delegat voda.

TESI Vlade MIILAN, rod. 1924, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB i brigadi od 1942, lan KPJ 1944, komandir voda.

TEŠI Gvozdena SAVO, rod. 1922, Zvizdar, Ub, radnik Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

TETELUK Reze MARIJAN, rod. 1919, Babina Greda, Županja, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 14. 9. 1944, borac, nestao 20. 4. 1945. Pleternica.

TETESKI GUIDO, Piedinomera, Novara, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, borac, poginuo 23. 6. 1944. C. Vrh, Travnik. ^

TIHAK Ibre HALIL, ro . 1923, Bojska, Gornji Vakuf, radnik, Musliman, u NOB i brigadi od marta 1943, borac, poginuo 16. 5. 1943. na brdu Razvrsje kod Mojkovca.

TIMKOV-JELI I Luke SMILJA, rod. 1925, Vodenica, Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 1942, KPJ novembra 1944, bolni arka.

TIMOTIJEVI Milutina LJUBIVOJE, ro . 1923, Rogača, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi oktobra 1944, komandir odeljenja.

TIMOTIJEVI Žarka MILIVOJ, ro . 1912, Bukovica, Čakavci, zemlj. Srbin, u NOB i brigadi septembra 1944, borac 1. b, poginuo 2. 10. 1944. na Ubu.

TINTOR Sime BOJAN, ro . 1907, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi 1942, komandir voda.

TINTOR Pere BOSILJKA, ro . 1923, domaćica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 1942, borac.

TIS Ištvana ISTVAN, ro . 1926, Bačko Petrovo Selo, zemljoradnik, Mačkar, u NOB i brigadi decembra 1944. do kraja rata, borac.

TIŠMA RADE, ro . 1913, Kistanje, Benkovac, komandir odeljenja, poginuo 7. 12. 1944. Ilača.

TOBOR J. SAVO, Šibenik, borac.

TOCCACELI Augusto FRANCESCO, rod. 1921, Marsciano di Perugia, Italija, Italijan, u NOB i brigadi 1943, komandir ete.

TODATO GIACOMO, rod. 1920, Piavon, Treviso, Italijan, bataljon Mateoti.

TODOROVIC Tihomira DRAGOLJUB, rod. 1925, Rogača, Sopot, student, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, poginuo aprila 1945. kod Zagreba.

TODOROVIC DRAGOMIR, rod. 1924, Prošek, Niš, Srbin, borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

TODOROVIC Lazara DRAGOMIR, rod. 1924, Prošek, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

TODOROVIC DUSAN, rođ. 1920, Či evac, Ražanj, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

TODOROVIC Dragoljuba GVOZDEN, rođ. 1927, Burevo, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

TODOROVIC Spase IGNAT, rođ. 1921, Prva Kutina, Niš, travac, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

TODOROVIC MIHAJLO, rođ. 1923, Či evac, Ražanj, zemljoradnik, Srbin, borac.

TODOROVIC MILAN, rođ. 1922, Borovo, borac, poginuo 6. 5. 1945. Potočec.

TODOROVIC MILUTIN, rođ. 1922, Temni, borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

TODOROVIC Stojana MILUTIN, rođ. 1923, Lazarevo Selo, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944. do 1946, borac.

TODOROVIC ura PETAR, rođ. 1914, Dub, Laminai, Bosanski Grad, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 20. 4. 1945. Bresnica.

TODOROVIC Dušana VELIMIR, ro . 1921, Prva Kutina, Niš, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944. do 1946, borac.

TODOSIJEVIC Milorada CEDOMIR, ro . 1919, Mirosljaci, komandir odeljenja, poginuo 16. 4. 1945. Sremski front.

TOFFALUTI Galliano SILVANO, Trieste, Italijan, u NCB i brigadi od 1943, borac, poginuo 23. 6. 1944. Crni Vrh.

TOJAGIC Ilije JOVO, ro . 1924, Bare, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, brigadi od novembra 1942, komandir voda, (KPJ 1945).

TOLJA Mate KUZMAN, ro . 1925, Nevi ane, Biograd na moru. Hrvat, u NOB 9. 9. 1943, brigadu novembra 1943. komandir voda.

TOLJAGA Mile UKAN, Bara, Bos. Petrovac, Srbin, borac.

TOMAN Andrije FRANJO, ro . 1922, Pan evo, borac, poginuo 9. 1. 1945. Komletinci.

TOMAS Marka IVAN, ro . 1916, Seget Gornji, Trogir, zemljoradnik, Hrvat, u NOB 9. 9. 1943, u brigadi od oktobra 1943, komandir voda.

TOMASEVIC MIHAJLO, ro . 1921, Ribnik, Karlovac, borac,

TOMASEVIC VESELIN, ro . 1920, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 9. 1944, borac.

TOMAZOVIC Pane MARA, ro . 1923, Sipovljani, T. Drvar, domaćica, Srpskinja, borac, poginula na Sutjesci.

TOMAZOVIC Ilije MILAN, ro . 1922, Sipovljani, T. Drvar, radnik, Jugosloven, u NOB 1941, u brigadi 1942. do 1944, KPJ 1943, komandir etc.

TOMIC Jovana BOGDAN, iro . 1907, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, brigadi od 1942, borac.

TOMIC Bogdana BORIVOJ, ro . 1920, Varvarin — Temni, konobar, Srbin, bolni ar.

TOMIC Jandrije BOGDAN, ro . 1920, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, brigadi od 1942, lan SKOJ, komandir voda, poginuo 1945. na Sremskom frontu.

TOMI Zivojina DRAGI, ro . 1926, Gcxr. Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u brigadi od aprila 1945, borac.

TOMI Jacima DRAGISA, ro . 1924, Gor. Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u brigadi od aprila 1945, borac.

TOMI Vladislava DRAGOLJUB, ro . 1924, Latkovac, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

TOMI Milana DUSAN, ro . 1914, Bastasi, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi od .1942, poginuo 1944.

TOMI Piare JANDRIJA, ro . 1888, Bastasi, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, brigadi od 1942, poginuo 1944. u Drvaru kao komandant mesta.

TOMI Milana LJUBISA, rod. 1924, Gor. Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u brigadi od aprila 1945, borac.

TOMI LJUBO, Zarkovina, Tesli , borac, poginuo 16. 1. 1943. Tesli .

TOMI Bogosava MILAN, rod 1914, Miloševac, Orašje, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, bolninar, poginuo 21. 4. 1945. Pleternica.

TOMI Sime MILAN, rod. 1915, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi 1942, borac.

TOMI Jove MILORAD, rod. 1914, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, lan KPJ 1941, u brigadi od 1942, komandant Dataljona.

TOMI Vladimira MILORAD, ro . 1927, Cvetanovac, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. kod Novak Bapske.

TOMI Svetislava MILUTIN, ro . 1926, Marenovo, Temni , zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 23. 12. 1944, borac.

TOMI Dane MIRKO, ro . 1919, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, brigadi 1942, lan KPJ, zam. komandira e-te, poginuo 1943. kod Bugojna.

TOMI Milana MIRKO, ro . 1920, Bastasi, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi 1942, komandir odeljenja, poginuo 15. 8. 1944. Vrbica, Pljevlja.

TOMIC Milorada MIROSLAV, rod. 1923, Marenovo, Kruševac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac, poginuo 27. 4. 1945. kod Lipika.

TOMIC Rade NIKOLA, rod. 1923, Bastasi, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, borac, poginuo 1944. kod Fo e.

TOMIC Teše PERO, rod. 1915, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi 1942, komandir voda.

TOMIC Jove PETAR, rod. 1921, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941. u brigadi 1942, lan SKOJ.

TOMIC Dušana PROKOPIJE, rod. 1921, Gor. Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradn'. ioin, u NOB 24. 11. 1944, brigadi od aprila 1945. borac.

TOMIC Radoslava RADE, rod. 1925, Gor Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

TOMIC RADOMIR, rod. 1925, Nova Varoš, zemljoradnik, Srbin, borac.

TOMIC Danila RADOVAN, rod. 1927, Po ekovac, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

TOMIC TRIVUN, rod. 1920, Krni , Vladimira, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

TOMIC UROŠ, rod. 1919, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin.

TOMIC Radojice VESELIN, rod. 1920, Batalage, Koceljeva, trgovac ki pomo nik, Srbin, u NOB i brigadi oktobra 1944, poginuo 4. 12. 1944. u selu Vizi u.

TOMIC Lazara ZLATIBOR, rod. 1928, Ripainj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, lan SKOJ 1945, komandir odeljenja.

TOMŠIĆ Jožefa ANTON, rod. 1917, Hrvatski Karlovac, obuar, Slovenac, u NOB i brigadi od januara 1944. do novembra 1945, borac — obuar.

TONCI,.. u NOB 1943, intendant bataljona »Mateotti«.

TONGIANI,... Italija, Italijan, u NOB 1943,

TOPAJI Ljeteža URO, rod. 1920, Mihailovo, V. Be kerek, Ma ar, zemljoradnik, u NOB i brigadi od marta 1945, borac, poginuo 5. 5. 1945. Kabel.

TOPAJI Ištvana IŠTVAN, ro . 1919, Boha , Kikinda, zemljoradnik, Ma ar, u NOB i brigadi od decembra 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. Novak Bapska.

TOPIO Riste DRAGOLJUB, ro . 1925, Donji Vakuf, mašin bravar, Srbin, u NOB 1941, brigadi od 16. 8. 1943, KPJ septembra 1944, zamenik komandanta bataljona.

TOPIC Mile MILAN, rod, 1924, Donja Mori ka, Prijedor, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1942, brigadi od marta 1943, poginuo 15. 7. 1943. u selu Jabuka.

TOPIC Mile PERO, rod. 1920, T. Drvar, radnik, Srbin, lan KPJ, poginuo u bici na Sutjesci.

TORBARINA ANTE, delegat voda, poginuo 17. 4. 1945. Ribaja.

TORBICA Sime ALEKSANDAR, ro . 1920, D. Vrto e, T. Drvar, ak, Srbin, u NOB od 1941, poginuo na Turbetu 1943. kao zamenik komesara ete.

TORBICA Jandrije DAVID, ro . 1916, D. Vrto e, T. Drvar, podoficir B. J. V. Srbin, poginuo 1943. kod Trnova, zamenik komandira ete.

TORBICA Dušana DRAGIJA, ro . 1910, Vrto e, T. Drvar, radnik, Srbin.

TORBICA Dušana OR E, rod. 1922, Zaglavica, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin.

TORBICA Pere JOVO, ro . 1923, D. Vrto e, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, borac, poginuo 1. 3. 1943. na Raduši.

TORBICA MILAN, Bos. Novi, borac, poginuo 18. 8. 1943. Turbe. Travnik.

TORBICA Dušana MILAN, rod. 1922, D. Vrto e, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, KPJ 1943, komesar brigadne bolnice.

TORBICA — ZUJLO Milana ZORA, ro . 1925, Brekinja, Bos. Dubica, u enica, Jugoslovenka, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 1943, KPJ 1942, komesar ete.

TORBICA MIRKO, rod, Kistanje — Dalmacija, borac, 3. b. poginuo 18. 10. 1944. Beograd.

TORRINI UMBERTO, rod. 1914, Firenze, Italija, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

TOSA JOZEF, Ma ar, borac.

TOSKOVİ Dragomira ALEKSANDAR, rod. 1923, Jar ujak, Kraljevo, radnik, Srbim, u NOB i brigadi od oktobra 1944, SKOJ 1944, borac.

TOSKOVIC Velimira LJUBISAV, ro . 1923, Adrani, Kraljevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od decembra 1944. SKOJ 1944, komandir odeljenja.

TOSKOVIC Nastasa VLADISLAV, ro . 1910, V. Ivan a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

TOT Arpada BELA, ro . 1926, Novi Vrbas, Ma ar, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac, poginuo 21. 4. 1945. Pleternica.

TOT MIHAJLO, rod. 1924, Piškorevci, akovo, Ma ar, u brigadi od 16. 3. 1943, komandir voda, poginuo 5. 4. 1945. N. Bapska.

TOTIC MIROSLAV, ro . ,1924, Garevina, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1944, u brigadi 1945, kurir.

TOTIC B. PETRONIJE, ro . 1916, Garevina, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1944, u brigadi od 1945, komandir odeljenja.

TOTIC RADOJKO, ro . 1919, Garevina, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1944, brigadi marta 1945, borac.

TRAJKOVIC Živojina BORIVOJE, ro . 1923, Pinosava, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

TRAJKOVIC DUSAN, rod. 1926, Rujnik, Niš, zemljoradnik, Srbin, borac.

TRAJKOVIC RAN EL, Niš, Srbin, borac.

TRAJKOVIC SAVA, Niš, Srbin.

TRANGULOVIC Janoša ISTVAN, rod. 1921, Kikinda, zemljoradnik, Mačar, u NOB i brigadi od decembra 1944, borac.

TREBINJAC MEHMEDA MUSTAFA, rođ. 1920, Sarajevo, radnik, Musliman, u NOB i brigadi od juna 1944, KPJ 1945, komandir etc.

TREBOVAC STANKO, rođ. 1923, Rankovići, Prijedor, u NOB i brigadi od 1944, borac, poginuo 22. 1. 1945. Tovarnik.

TRENK RUDI, Bos. Dubica, komandir odeljenja, poginuo 23. 6. 1944. Crni Vrh, Travnik.

TRGI PERO, Crnojevići, Maglaj, borac, poginuo 1. 6. 1944. Lisina, Mlinište.

TRIFUNOVIC BORIVOJ, rođ. 1924, G. Potoci — Kolu, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

TRIFUNOVIC Milana DRAGO, rod. 1928, Kupres.

TRIFUNOVIC MILORAD, rođ. 1908, borac, poginuo 2. 1. 1945. na Sremskom frontu,

TRIFUNOVIC Aleksandra MILOSAV, rod. 1927, Božurevac, Trstenik, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi novembra 1944, borac.

TRIFUNOVIC Petra ZIVORAD, rođ. 1925, Metković, Sabac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

TRIKIC Mile BRANKO, rod. 1922, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, komandir voda.

TRIKIC Laze DOBRISLAV, rod. 1922, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, kandidat za KPJ, poginuo 1943. na Prenju.

TRIKIC Laze DOBRIVOJE, rođ. 1921, Kamenica, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, komandir odeljenja, poginuo na Zelenogorju 9. 06. 1943.

TRIKIC Luke DUŠAN, rod. 1920, S. Trnjak, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

TRIKIC To ora DUŠAN, rod. 1927, Ataševac, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, KPJ 1945, komandir voda.

TRIKIC Pere URO, rod. 1922, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, poginuo 1942. na Krasuljama kod Klju a.

TRIKIC Pere ILIJA, rod. 1923, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi 22. 8. 1942, komandir odeljenja, poginuo 1943. u Bugojnu.

TRIKIC — MALBAŠIC Jove MARA, rod. 1923, Sipovljani, T. Drvar, domaćica, Jugoslovenka, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od februara 1943, KPJ decembra 1943. referent za higijenu brigade.

TRIKIC Pere MILAN, rod. 1920, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, brigadi 22. 8. 1942, komesar bataljona, lan KPJ, poginuo 1943. kod Sujice.

TRIKIC Stevana MILAN, rod. 1922, Kamenica, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi od 22. 8. 42, borac, poginuo maja 1943. kod Fo e.

TRIKIC ure NIKOLA, rod. 1913, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, KPJ, 1942, delegat voda, poginuo 9. 6. 1943. kod Luka koliba na Zelengori.

TRIKIC Stevana NIKOLA, rod. 1922, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, KPJ od 1943, obaveštajni oficir brigade, umro 1982.

TRIKIC Bojana RADE, rod. 1915, Vrto e, T. Drvar, službenik, Srbin, u NOB 1941, KPJ 1942, poginuo 1943. kod G. Vakufa, komesar ete.

TRIKIC Obrada SAVO, rod. 1915, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, do juna 1943, lan KPJ- 1941, komandant brigade.

TRIKIC Stojana SRETKO, rod. 1922, T. Drvar, radnik, Jugosloven, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942, KPJ septembra 1943, na elnik štaba brigade.

TRIKI Damjana STEVO, rod. 1920, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi avgusta 1942. do januara 1944, KPJ februara 1943, komesar bataljona.

TRIKI Pere ZORA, rod. 1923, T. Drvar, omladinka, Srpkinja, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, lan SKOJ, bolni arka, poginula na Sutjesci.

TRIVOLOVI Dragoljuba MIODRAG, rod. 1908, V. Kovilja a, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 12. 1944, borac, umro u bolnici Srem. Mitrovica 1. 2. 1945.

TRIVUNOVI Krste MARKO, rod. 1923, Peulje, Bos. Grahovo, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 20. 1. 1943, KPJ 1943, u brigadi 1943, mitraljezac.

TRKULJA Laze BOGOLJUB, rod. 1923, T. Drvar, trgovac ki pomo nik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. kod Lovaša.

TRKULJA Laze SIMO, rod. 1924, T. Drvar, ak gra anske škole, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, KPJ 26. 6. 1943, brigadni šifrant.

TRNINI ure BOGDAN, iro . 1916, Trnini Brijeg, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, poginuo 1942.

TRNINI Dmitra DRAGO, rod. 1914, Bara, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, lan KPJ od 15. 2. 1944, zam. komandanta bataljona.

TRNINI Obrada DUŠKO, ro . 1914, Trnini Brijeg, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 1942, KPJ 25. 1. 1941, zam. komandanta brigade.

TRNINI — KNEŽEVI Ilije JOKA, rod. 1925, Trnini Br, T. Drvar, domaćica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 1943. do decembra 1945, etna bolni arka.

TRNINI To ora JOVO, ro . 1910, Trnini Brijeg, T. Drvar, radnik, Srbin.

TRNINI Davida LAZAR, ro . 1915, Trnini Brijeg, T. Drvar, radnik, Srbin.

TRNINI Ignatija LJUBOMIR, Trnini Brijeg, T. Drvar, borac.

TRNINI Gaje MILE, ro . 1921, Trnini Brijeg, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941., peginuo 1943. kod Sinja, lan KPJ.

TRNINI To ora MILE, ro . 1919, Bara, Bos. Petrovac, radnik, Srbin.

TRNINI Mile MIRKO, ro . 1920, Brestovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin.

TRNINI Stevana NIKOLA, ro . 1920, Trnini Brijeg, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, peginuo 1945, na S. F. kao lan KPJ i zam. komesara ete.

TRNINI Miloša OLGICA, udata Dejanovi , ro . 1927, Drini , Bos. Petrovac, zemljoradnica, Jugoslovenka, u NOB 1942, brigadi od 1. 1. 1943. do 1945, KPJ od 1. 1. 1945, zamenik referenta saniteta bataljona.

TRNINI Stevana PERO, ro . 1920, Trnini Brijeg, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, lan KPJ od 1942, u brigadi 1942, zamenik komesara brigade.

TRNINI Jovana SAVO, ro . 1922, selo Drvar, T. Drvar, radnik — tesar, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spom. 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, KPJ od ,24. 8. 1942, zamenik komesara ete.

TRNINI Mile STEVAN, ro . 1913, Kamenica, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, KPJ 1943, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir odeljenja, peginuo 21. 1. 1944. Ubovi a Dolina, Glamo .

TRNINI Nikole UROS, Kamenica, T. Drvar, borac.

TROGRAN I FRANJO, Fojnica, borac, nestao 31. 12. 1943. Banja Luka.

TROGRAN I Ilije MATO, Fojnica, borac.

TROST Janeza JOZE, ro . 1919, Orechovica, Ajdovščina, kroja , Slovenac, u NOB 22. 9. 1943, u brigadi od 5. 11. 1943, komandir pozadinske jedinice.

TRUKI Angela SAVA, rod. 1916, Loznica, Požarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 27. 11. 1944, borac, nestao 12. 4. 1945. Lovaš.

TRUTA Ilijе PETAR, ro . 1926, Rasi evo, Bugojno, zemljoradnik, Srbin, u NOB od decembra 1942, u brigadi od marta 1943. Jan SKOJ od 1945, komandir voda.

TUBI Petra DRAGAN, ro . 1912, Revenik, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, komandir voda.

TUBI Trivuna ILIJA, ro . 1914, Medeno Polje, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 1941, KPJ 1942, poginuo 1943, Devetak.

TUBI ur a SIMO, ro . 1923, Medeno Polje, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1942, Jan SKOJ, komandir prate eg voda, poginuo januara 1945.

TUBIN Pere URO, rod. 1921, Rašinovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, brigadi od avgusta 1942, borac.

TUBIN Stojana MILE, ro . 1907, Rašinovac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od avgusta 1942, komandir voda, poginuo na Medenom Polju juna 19|4.

TUBIN Dane VID, ro . 1918, Rašinovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, brigadi od 22. 8. 1942, Jan SKOJ od 1943, poginuo oktobra 1944. u Beogradu.

TUCO Sime MILE, ro . 1905, Kruševica, Bugojno, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od februara 1943, borac.

TUCO — AVI or a VIŠNJA, ro . 1926, Kruševica, Bugojno, omladinka, Srpinka, u NOB i brigadi od februara 1943, borac.

TUDOR DUJE, Malo Grablje, Hvar, borac, nestao 25. 5. 1944. G. Kori ina — Livno.

TUDOR Dinka BARTOL, ro . 1925, Malo Grablje, Hvar, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od novembra 1943, Jan SKOJ 1943, borac, poginuo 3. 1. 1944. kod Banja Luke.

TUDOROVi Ante IVO, ro . 1926, Nevi ane, Biograd na moru, Hrvat, pomorac, u NOB od 1. 3. 1942, Jan SKOJ od 1. 3. 1943, komandir voda.

TUFEGDZI Bogoljuba MOMIR, Valjevo, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

TUFEGDZI Cedomira OBRAD, ro . 1925, Miljevi i, Valjevo, mehani ar, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 9. 1944, komandir voda.

TUFEGDZI STEVAN, ro . 1914, Tabanovi , Mionica, zemljoradnik, Srbin, borac.

TUNTUDZI SMAJO, ro . 1929, Petri a, Srebrenica, borac.

TUREK . URO, ro . 1906, Klekovi , Našice, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 1943, borac, poginuo 18. 7. 44. Pljevlja.

TURK ROK, 1917, Vrbovo, Strievac, borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

TUSEO, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, oficir.

TUT JANOŠ, ro . 1923, Ba ka Topola, Ma ar, borac.

TADI BRANKO, ro . 1915, Titov Drvar, pravnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, lan kulturno-prasvetnog od bora brigade.

TERZI Petra RATKO, rod. 1928, Velika Ivan a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

TIMO ENKO VIKTOR, ro . 1925, Ruklade, Ub, u enik, Rus, u NOB i brigadi od 6. 9. 1944, borac.

TIMOTIJEVI MILAN, Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, telefonista.

TODOROVI BRANKO, borac ete za vezu.

TOMAŠEVI DRAGIŠA, ro . 1923, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, komandir voda.

TOMAŠEVI MILAN, rod. 1920, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

TOMAŠEVI ZIVORAD, rod. 1926, Ven ane, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 9. 1944, komandir odeljenja.

TOPALOV MATIJA, borac ete za vezu.

TOŠI -SPASOJEVI Cedomira ZORICA, ro . 1928, Šabac, u enica, Srpkinja, u NOB i brigadi od 21. 10. 1944, lan SKOJ-a 1944, telefoniistkinja.

TRIVI Vlade STEVAN, ro . 1925, Beograd, radnik, Srbin, u NOB od 3. 8. 1944, u brigadi od oktobra 1944, komandir odelje- nja.

TRNINI STOJA, borac,

TRNINI ZORA, ro . 1926, Jajce, ak, Srpkinja, u NOB od 1942, u brigadi od novembra 1942, lan KPJ 1944, bolni arka u sanitetu brigade.

TANASIJEVI Dragomira MILAN, ro . 1925, selo Mladenovo- vac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

TODOROVIC ZAGA, ro . 1925, Beograd, u enica, Srpkinja, u NOB i brigadi od oktobra 1944, daktilograf.

U

UCCELLI ITALO, rod. 1916, Musiara Inferiore, Parma, Itali- jan, u NOB i brigadi od 1943.

UGARKOVI Milana DURO, rod. 1925, Ge et, Biha , ak, Srbin, u NOB 1 brigadi od 20. 10. 1944, komandir ete.

UGRENOVIC To ora MICO, ro . 1922, Hašani, Bos. Krupa, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1942, komandir odeljenja, peginuo juna 1943. na Sutjesci.

UGRICA Vlade BOGDAN, ro . 1924, Bjelaj, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1942, borac

UGRICA Jovana BRANKO, ro . 1925, Bjelaj, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, lan SKOJ 1943, peginuo avgusta 1943. u Bugojnu.

UGRICA Blaže URO, ro . 1912, Bjelaj Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi 22. 8. 1942, komandir voda.

UGRICA — KOSTIC Blaže LJUBICA, ro . 1923, Bjelaj, Bos. Petrovac, domaćica, Srpkinja, u NOB ii brigadi od 1942, lan KPJ od aprila 1944, bolni arka.

UGRICA Jovana VLADO, ro . 1920, Busije, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 1941., nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1944, na elnik veze brigade.

UGRCIC Petra STEVO, ro . 1917, Jelašinovci, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od avgusta 1943. do jula 1944, komandir voda, poginuo 15. 9. 1944.

UGRINOVIC KOŠTA, rod. 1923, Galištag, Ki evo, borac.

UHAREVIC Ilije STJEPAN, ro . 1919, Budinci, Županja, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 14. 9. 1944, borac.

UKIC Mate VALENTO, ro . 1907, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 1. 6. 1943, u brigadi od oktobra 1943, borac.

ULICEVIC VLASTIMIR, ro . 1923, Prkosava, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944.

UROŠEVIC Živote DRAGAN, ro . 1926, Žeograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi cd 23. 10. 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945 N. Bapska.

UROSEVIC Zivana MILORAD, ro . 1924, M. Crljeni, Lazarevac, radnik, Sirbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, delegat, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

UROSEVIC Milutina MILOŠAV, ro . 1923, Ameri, Mladečnovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 10. 1944, borac.

UROŠEVIC M. MOM ILO, Batajnica, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 2. 1945, borac.

USAI FRANCESCO, ro . 1920, Ierzun Nuoro, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

USKOKOVIC Konstantina MILOVAN, ro . 1916, Planinica, Mionica, zemljoradnik, Srbin, borac, u NOB 1941, u brigadi 9. 9. 1944.

USKOKOVIC Nikole TIHOMIR, rod. 1919, Jaj i , Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 9. 1944, borac.

UTJEŠLNOVIO Milana JOVO, ro . 1923, Kljevci, San. Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, KPJ 1943, u brigadi od 1943, komandir voda, poginuo 21. 1. 1944. Glamo .

UZELAC ANDRIJA, ro . 1923, Rašinovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda.

UZELAC Andrije DMITAR, ro . 1911, Rašinovac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942. do juna 1943, KPJ od 1945, komand-ir voda.

UZELAC Jove ILIJA, ro . 1920, Rašinovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942.. lan KPJ, poginuo 13. 6. 1943. kod Govze.

UZELAC Marka LAZO, ro . 1911, Grabež, Biha , radnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, lan KPJ 1942, u brigadi od februara 1943, komandant bataljona.

UZIRKIC Dragutina DRAGUTIN, ro . 1926, Leskovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 12. 1944, borac.

UZAREVIC STJEPAN, ro . 1919, Županja, borac.

UGRINOVIC ur a ZIVOMIR, ro . 1926, Mramorak, Smederevska Palanka, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944., radio-telegrafista.

UNCEVI ALEKSANDAR, ro . 1925, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, telefonista, umro 1983.

V

VAGIC MILORAD, ro . 1924, Trnjaci, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

VAGI Pavia MILIVOJE, ro . 1916, Vr in, Grocka, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 19. 12. 1944.

VAGIC Dušana MILORAD, ro . 1925, Trnjaci, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 3. 10. 1944, borac.

VALCIC Jose JOSIP, rod. 1927, Ošljak, Zadar, radnik, Hrvat, u NOB i brigadi od novembra 1943. do oktobra 1944, delegat voda.

VARGA Pere ANTUN, rod. 1926, Hetin, Srp. Crnja, Mađar, u NOB i brigadi od 25. 3. 1945, borac, poginuo.

VARGA FRANJO, rod. 1925, Zmajevac, Batina, zemljoradnik, Mađar, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944, borac.

VARANJU Petra PETAR, rod. 1918, Vranjevo, N. Bečej, mesar, Mađar, u NOB i brigadi od 17. 12. 1944, borac.

VASIC Dragutina DESIMIR, rođ. 1921, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

VASIC Vladimira DOBROSAV, rođ. 1927, Venjane, Aranđelovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, borac.

VASIC Radoja DRAGOSLAV, rod. 1923, Ivanovac, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 10. 1944, komandir odeljenja.

VASIC Jezdimira JEROTIJE, rođ. 1926, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 10. 1944, borac.

VASIC Aleksandra JOVAN, rođ. 1921, Gor. Stupanj, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 24. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac, poginuo 5. 5. 1945. kod Zagreba.

VASIC Riste JOVAN, rođ. 1929, Košani, Donji Vakuf, učenik, Srbin, u NOB i brigadi od 2. 8. 1943, borac, poginuo 1944.

VASIC Luke MILE, rod. 1906, Rasavac, Donji Vakuf, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943, borac.

VASIC Miloša MILISA.V, rođ. 1927, Venjane, Aranđelovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 9. 1944, borac.

VASIC Milutina RADIVOJE, rođ. 1928, Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo 5. 12. 1944. Tovarnik.

VASIC Novice RADOMIR, rod. 1922, Ven ane, Aran elovac, Srbin, zemljoradnik, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

VASIC Nikole SAVO, ro . 1904, Vru ica, Tesli , radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1. 1. 1943, lan KPJ od 6. 5. 1944, borac.

VASIC Milutina SELIMIR, ro . 1924, Bnnjac, Loznica, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 11. 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. N. Bapska.

VASIC TIHOMIR, rod. 1924, Ven ane, Aran elovac. zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944., borac.

VASIC Novice TIHOMIR, ro . 1923, Pružatovac, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac, umro 1962.

VASIC VOJISLAV, rod. 1926, Cvetanovac, Ljig, zemljoradnik, Srbin.

VASIC Dragiše VOJKO, ro . 1930, Milavac, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 9. 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945, kod N. Bapske.

VASIC Aleksandra VUKAŠIN, rod. 1927, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 11. 1944, borac.

VASIC Tihomira ŽIVADIN, ro . 1925, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

VASILJEVIC DESIMIR, rod. 1918, Valjevo, Srbin, borac, poginuo 5. 12. 1944. Tovarnik.

VASILJEVIC Milentija DRAGOLJUB, rod. 1915, Srbin, borac, umro u bolnici 1944.

VASILJEVIC DRAGOLJUB, ro . 1924., Gruši , Sabac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944.

VASILJEVIC Radomira MILORAD, rod. 1912, Hum, Niš, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944, borac.

VASILJEVIC PETAR, rod. 1926, Zaje ar, Srbin, borac.

VASILJEVIC Tihomira RADMINO, rod. 1921, Rajkovac, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB d brigadi od 10. 10. 1944, sekretar bat. komiteta SKOJ-a.

VASILJEVIC VELIMIR, Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, poginuo 5. 12. 1944. Tovarnik.

VASILJEVIC VITOMIR, Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 5. 12. 1944. Tovarnik.

VASILJEVIC VLADIMIR, rod. 1921, Jasenovac — Salaš, Srbin, borac.

VASILJEVIC Stojana ZIVOJIN, rod. 1927, Bošnjane, Varvarin, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 12. 1944, borac.

VASOVIC BORIVOJ, rod. 1923, Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

VEBILO DRAGO, rod. 1925, N. Kapela, N. Gradiška, borac.

VEI ENOVI MIODRAG, rod. 1929, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

VEJNOVIC Sime MILOŠ, rod. 1915, Urije, Prijedor, Srbin, u NOB od 1942, poginuo 1943.

VEJNOVIC PERO, rod. 1924, Pašaik, Bos. Krupa, Srbin, komandir voda.

VEKI Mike BRANKO, rod. 1926, Male Stjenjani, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, lan SKOJ 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, podlegao ranama sa Krasulja.

VEKIC Save BRANKO, rod. 1911, Male Stjenjani, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi 22. 8. 1942, komandir odeljenja, poginuo 22. 5. 1943. na Ze ijem Brdu.

VEKI Dušana DRAGAN, rod. 1924, Boboljusci, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi 22. 8. 1942, borac, poginuo 25. 5. 1943. kod Celebi a.

VEKI Ostoje URO, rod. 1909, Mali Stjenjani, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi od 1942, zam. intendanta bataljona, umro 1975.

VEKI Dušana LAZO, rod. 1924, Mali Stjenjani, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 1941, lan KPJ od 12. 7. 1943, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1944, zam. komandira ete.

VEKI Jovana MARKO, Boboljusci, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin.

VEKI Nikole MI O, rod. 1908, Boboljusci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, poginuo 1. 3. 1943. kod Prozora.

VEKI Stojana MIHAILO, rod. 1914, Boboljusci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo marta 1943. na Raduš planini.

VEKI MILAN, rod. 1921, Muji i, Jajce, Srbin, borac.

VEKI Gojka MILAN, rod. 1919, Bjelaj, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, KPJ 1943, komandir ete, tragino izgubio život 1945. kod Trsta.

VEKI Vida MILANKO, rod. 1924, Bjelaj, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 9. 9. 1941, u brigadi 1. 2. 1943, do 10. 11. 1943, komandir baterije.

VEKI Laze MILOŠ, rod. 1922, M. Stjenjani, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, borac.

VEKI Dmitra PETAR, rod. 1919, Bjelaj, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, do 10. 2. 1943, pom. intendanta divizionala.

VEKI Ilije RADE, rod. 1921, Bjelajski Vaganac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 1941, brigadi 22. 8. 1942, komandir voda.

VEKOVI DRAGOMIR, Seoce, Andrijevica, borac, poginuo 8. 5. 1945. Sv. Ivan.

VELENDI I Ostoje MIHAILO, rod. 1927, Bajnci, Bos. Gradiška, u enik, Srbin u NOB od 1942, u brigadi od po etka 1943. do kraja 1944, komandir voda.

VELI KOVI AKSENTIJE, rod. 1926, P. Kutina, Niš, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

VELICKOVIC Dragutina ARSENTIJE, rod. 1925, Radikina Bara, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac.

VELICKOVIC CEDOMIR, rod. 1914, Salinac, Smederevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

VELICKOVIC MIODRAG, rod. 1927, Veliki Mokri Lug, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

VELIMIROVI Milivoja DRAGISA, rod. 1924, Vra evac, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 9. 1944, borac.

VELIMIROVIO Aleksandra ZIVORAD, rod. 1926, Sljivovik, Svrljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB 28. 11. 1944, u brigadi 15. 12. 1944, borac.

VELJA A URO, ro . 1913, Moštanica — Petr. borac.

VELJIC — ERAK Milana JOVANKA, rod. 1925, Glavice, Bujogno, doma ica, Srpskinja, u NOB od 15. 3. 1943, u brigadi 9. 8. 1943, KPJ od februara 1944, etna bolni arka.

VELJKOVIC OR E, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 9. 12. 1944. Berak.

VELJKOVIC Miloša RATKO, T. Drvar, Srbin.

VERZA MARIO, Vicenza, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

VESELINOVIC Trivuna LAZO, rod. 1913, Brezi ani, Priedor, radnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od februara 1943, lan SKOJ 1942.

VESELINOVIC Milovana MILOJiE, ro . 1923, T. Užice, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, nestao 18. 1. 1945. Sid.

VESELINOVIC MILUTIN, ro . 1920, Stala , Srbin, borac.

VESELINOVIC Mijaila RADOSLAV, ro . 1920, Udovice, Smederevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

VESIC Radoja DRAGOSLAV, ro . 1923, Ivanovci, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 9. 1944, komandir odeljenja.

VESI Jezdimira JEROTIJE, rod. 1926, Ivanovci, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 27. 9. 1944, borac.

VESKOVIC Radivoja VELJKO, rod. 1925, Drakoi i, Kraljevo, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 9. 1944, borac.

VESKOVIC Dragutina MLADEN, rod. 1920, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, borac.

VETTORELLO, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

VIOKOV Mate MARJAN, Hvar, Hrvat, borac.

VI ENTIJEVIC BUDIMIR, rod. 1925, Rudovci, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

VI ENTIJEVI LAZAR, Barzilovica, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, komandir odeljenja, poginuo 11. 4. 1945. N. Bapska.

VI ENTIJEVI RADOJE, rod. 1925, Varzilovica, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 10. 4. 1945. N. Bapska.

VI ENTIJEVI SVETOZAR, Zarubica, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, poginuo 9. 4. 1945. Dele evac, N. Bapska.

VI ENTIJEVI Milojka SVETOMIR, rod. 1919, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 19. 8. 1944, borac.

VIDAKOVI Ljubisava BORISAV, rod. 1925, Me ulužje, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

VIDAKOVI Pavia BORIVOJE, ro . 1927, Zupanjac, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

VIDAKOVI Cedomira MILAN, ro . 1921, Me ulužje, Mladenovac, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, lan SKOJ 1945, rukovodilac SKOJ u bataljonu.

VIDANOVIC BORIVOJE, Tupoljac, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

VIDENOVI — NIKOLIC Vladimira TIMOTIJE, ro . 1923, Prekonoga, Svrnjig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 12. 1944, borac.

VIDLJINOVIC Jove NIKOLA, ro . 1919, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 1941, u briigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 8. 3. 1943. na planini Kobili.

VIDLJINOVIC Save PERO, ro . 1914, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbim, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u KPJ 11. 8. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, komandirodeljenja.

VIDLJINOVIC Mile SIMO, ro . 1903, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1944, borac, umro 1973.

VIDMAR Leopolda IVAN, Njedvišna Gorica, Ajdovščina, Slovenac, u NOB i brigadi od 1943, borac, poginuo 18. 10. 1944. Beograd.

VIDEOVEC ure JOVO, ro . 1925, Zagorica, Konjic, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 7. 10. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od juna 1943, lan KPJ od 15. 11. 1943, komandir etc.

VIDOVIC Avgusta FRANJO, ro . 1914, Vojnovae, Hrvat, u NOB i brigadi od 27. 4. 1945, borac, poginuo 9. 5. 1945, Ses-tine.

VIDOVI Maksa JOVO, ro . 1924, Kutanja, Donji Vakuf, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943.

VIDOVIC MILOVAN, ro . 1910, Zavidovići.

VIDOVIC Spire RAJKA, ro . 1924, Donji Vakuf, domaćica, Srpkinja, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943, bolni arka.

VIDOVIC Nikole VLADO, ro . 1927, Kutanja, Donji Vakuf, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943, borac, poginuo 1943. na Borovoj Glavi, kod Livna.

VIGNJEVIC Mihaila DMITAR, ro . 1923, Vrtoče, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin.

VIGNJEVIC Stevana GOJKO, ro . 1915, Vrtoče, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 1941, KPJ 1943, u brigadi od 22. 8. 1942.. komandir etc. poginuo 2. 10. 1943. Smrani. Livno.

VIGNJEVIC MILAN, rod. 1923, D. Petrović, Bos. Krupa, zemljoradnik, Srbin, komandir voda.

VIGNJEVIC Marka NIKOLA, rod. 1909, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, lan KPJ od 1943, poginuo 28. 9. 1943. kod Sinja, kao komandir voda.

VILLA MARKO, rod. 1915, Milano, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, borac, poginuo u Sremu.

VILOTIC VOJISLAV, Dragijevica, Valjevo.

VINDIS EUGEN, rod. 1900, Zavidovići, borac, poginuo 5. 4. 1945. N. Bapska.

VISENTIN GIOVANNI, rod. 1913, Molfetta, Bari, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

VISKOVIC Ivana VICKO, rođ. 1982, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 8. 10. 1943, lan KPJ od 1944, komesar etc.

VISNJIC MILOVAN, rod. 1922, ur evac, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, komandir odeljenja, poginuo 4. 12. 1944. Vizi.

VIŠNJIC ure RADE, rođ. 1921, Gornje Dubrave, Ogulin, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, komandir odeljenja.

VITA PIER FRANCESCO, Trento, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

VITA MARIO, Trento, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

VITALI ANGELO, rod. 1924, Verdellino, Bergamo, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

VITOMIROVIC VUKASIN, rod. 1906, Sabac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

VITOROVIC Drage MILEVA, rođ. 1905, Srebrenica, u iteljica, Srpskinja, u NOB od 15. 9. 1941, lan KPJ od 1944, u brigadi od 1944, u iteljica u pionirskoj jedinici, umrla 1985.

VITOROVIC Mile NEVENKA, rođ. 1928, Priboj, ak, Srpskinja, u NOB i brigadi od oktobra 1944, radiotelegrafista.

VITOROVIC Slavka RISTO, ro . 1920, Han Pješak, Vlasenica, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, komandir voda, poginuo 5. 4. 1945. N. Bapska.

VITOS STEVAN, ro . 1926, St. Kanjiža, borac.

VJEŠTICA Jovana LAZO, ro . 1901, Lušci Palanka, Sanski Most, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 10. 1944, borac, umro.

VLACINA Ratka SIMEUN, ro . 1922, G. Garevci, Prijedor, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, poginuo juna 1943 u Zelengori.

VLADUŠIC Jovana JOVANKA. ro . 1921, Trnini Brijeg, T. Drvar, doma ica, Srpskinja, u NOB 1941, nosilac »Spomenice 1941«, u brigadi od 1942, referent saniteta bataljona.

VLADUŠIC — ADAMOVIC Jove ŠTAKA, ro . 1924, Drvar, zemljoradnica, Srpskinja, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, referent saniteta bataljona.

VLAISAVLJEVIC or a MANOJLO, ro . 1924, D. Brdo, T. Korenica, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 10. 1944, borac.

VLAJIC Mihajla ALEKSANDAR, rod. 1921, Smeder. Palanka, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 12. 1944, borac.

VLAJIC Dimitrija DRAGIŠA, ro . 1924, Smed. Palanka, zemljoradnik, Srbin, u NOB li brigadi od 12. 12. 1944, borac.

VLAJIC Staniša DRAGOLJUB, ro . 1921, Smed. Palanka, zemljoradnik, Srbin, u NOB 27. 10. 1944, brigadi od 12. 12. 1944, komandir voda.

VLAJIC Mile MICO, ro . 1921, Brestovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, brigadi 22. 8. 1942, poginuo januara 1944. kod Banja Luke.

VLAJIC MIRKO, ro . 1927, Smed. Palanka, Srbin, borac.

VLAŠIC Stipe Ante, ro . 1922, Podstrane, Split, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 4. 9. 1942, u brigadi od marta 1943, borac.

VLK Jaroslava JAROSLAV, ro . 1928, Blagaj, Bos. Novi, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 10. 1944, borac.

VODNIK Franje STEVO, ro . 1907, Tesli , zemljoradnik, Hrvat, u NOB 9. 9. 1943, u brigadi od jula 1944, komandir ete, poginuo aprila 1945. kod Sida.

VOJIO VELIMIR, rod. 1919, Paune, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, komandir vo a.

VOJINOVIC Luke ALEKSA, ro . 1910, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, komandir odeljenja.

VOJINOVIC Nikole ALEKSANDAR, rod. 1914, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, komandir odeljenja, umro 1948.

VOJINOVIC Bože DANE, ro . 1928, Brestovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1943, komandir voda

VOJINOVIC Borivoja DUSAN, ro . 1925, Pružatovac, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

VOJINOVIC Stevana MARKO, ro . 1913, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od maja 1943. do 15. 9. 1943, komesar diviziona, KPJ 24. 7. 1943.

VOJINOVIC Pavia MICO, ro . 1921, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi 22. 8. 1942, SKOJ od 1943, borac, poginuo 12. 6. 1943. kod Jele a.

VOJINOVIC Zivojina MILAN, rod. 1917, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, poginuo 27. 1. 1945. Tovarnik.

VOJINOVIC NIKOLA, ro . 1920, Divoselo, Gospic , Srbin, komandir ete, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

VOJINOVIC Aleksandra NJEGOVAN, rod. 1921, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, komandir voda.

VOJINOVIC Mile PETAR, rod. 1921, Brestovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komesar ete.

VOJINOVIC Luke RADOJE, ro . 1913, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944.

VOJINOVIC Cedomira RADOMIR, ro . 1923, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

VOJINOVIC Jovice RATKO, ro . 1913, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 12. 10. 1944, u brigadi 25. 2. 1945, borac, pогинуо 19. 4. 1945. Pleternica.

VOJINOVIC Spase VIDAN, ro . 1926, Dukat, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 27. 12. 1944, borac, pогинуо 18. 1. 1945. kod Sida.

VOJINOVIC Milovana ZNOMIR, ro . 1924, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, lan SKOJ, komandir voda.

VOJNOVIC Bože DANE, Brestovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin.

VOJNOVIC Milana DRAGOLJUB, ro . 1921, Pinosava, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

VOJNOVIC Jovana OR E, ro . 1908, Prkosi, Bos. Petrovac, žandar, podnarednik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 30. 6. 1944, intendant brigade, umro 1982.

VOJNOVIC Ilije URO, ro . 1920, Brestovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB i brigadi od 1942, komesar intendanture u brigadi, lan KPJ od 1943.

VOJNOVIC Ilije NIKOLA, ro . 1919, Rajinovci, Biha , radnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, pогинуо 2. 3. 1943. Kobilja Glava, Gornji Vakuf.

VOJNOVIC Mile PETAR, ro . 1923, Suvaja, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1841, u brigadi 22. 8. 1942, na elnik saobra ajnog otseka.

VOJVODIC Gojka MILAN, rod. 1925, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od 1943, KPJ 1944, komandir voda.

VOJVODIC Stevana NIKOLA, rod. 1910, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, brigadi od 22. 8. 1942, zamenik komandanta bataljona, poginuo 1943. na Orahovici kod Pra e.

VOJVODIC Gojka ZORA, ro . 1923, Prkosi, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 1942, KPJ 1944, bolničarka, poginula 18. 6. 1944. Vitreuša, Prozor.

VOLPE SALVATORE, Grotte, Agrigento, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

VRACAR Sime NIKOLA, ro . 1914, Ribnik, Klju , žandarm, Srbin, u brigadi od 22. 8. 1942, zam. komandanta bataljona.

VRANI MILOŠ, ro . 1912, VESELA, Bugojno, Srbin, komandir ete.

VRANJES Dmitra BOSKO, ro . 1922, Smoljana, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin.

VRANJES Petra DUSAN, ro . 1915, Krnjeuša, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partzanske Spomenice 1941«, lan KPJ od 1942, u brigadi od 2. 1. 1943. do 23. 8. 1943, komandir ete.

VRANJES Dmitra GOJKO, ro . 1920, Smoljana, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ, borac, poginuo 13. 6. 1943. na Sutjesci.

VRANJES Save MOM ILO, ro . 1923, Ratkovo, Klju , zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

VRANJES Mi e NIKOLA, ro . 1910, Vranovina, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 1941, lan KPJ od 1942, u brigadi 22. 8. 1942, komandir ete, poginuo 13. 6. 1943. kod Govze.

VRANJES T. PETAR, rod. 1924, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, komandir voda, poginuo 23. 1. 1925. Tovarnik.

VRANJES Nikice STEVO, ro . 1923, Vranovina, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi od 1942, poginuo 1942. Borje, Maslovare, lan SKOJ od 1942.

VRANJESEVI D. MILOŠ, ro . 1916, Orahovica, Dvor na Uni, art. podnarednik, Srbin.

VRBANI FILIP, ro . 1912, Miroševac, Srbin, borac.

VRBICIC Jose GRGO, ro . 1903, radnik, Hrvat, u NOB od 12. 9. 1943, u brigadi od oktobra 1943, borac.

VRCELJ Stevana MILOŠ, ro . 1902, Benkovac, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, a utant u bataljому.

VRCUN Alojza KRISTIJAN, ro . 1911, Dobravlje, Ajdovščina, radnik, Slovenac, u NOB od 22. 9. 1943, u brigadi od 5. 11. 1943, borac, umro 3. 3. 1978.

VRESCAK Mahana IVAN, ro . 1925, N. Beloj, zemljoradnik, u NOB i brigadi od 26. 3. 1945, borac.

VRUINI ura DMITAR, ro . 1915, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u IOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, KPJ 1944, komandir voda, poginuo 5. 5. 1945. Kabel.

VRUINI Tome MILAN, ro . 1921, Jelašinovci, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1942, u brigadi od 22. 8. 1943, lan KPJ od 19. 12. 1943, zam. komandira ete.

VRUINI Luke PETAR, rod. 1922, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, lan KPJ od 1942, u brigadi od avgusta 1942. do kraja 1943, komandir voda.

VRŽINA Nikole JOVO, ro . 1920, Bjelaj, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, lan KPJ od 1942, u brigadi od 1942, komandir voda.

VRŽINA Nikole SIMO, rod. 1913., Bjelaj, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od jula 1943, zamenik komandira ete.

VRŽINA Laze STEVO, ro . 1923, Bjelaj, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 21. 1. 1944. Ubovi a Dolina, lan SKOJ.

VUCELJA Lazara SLAVKO, ro . 1921, Prekaja, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, do 1943, komandir ete, poginuo 1946. u elineu od etnika.

VUCENI DUSAN, ro . 1925, Srni evo, Vladimirci zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

VUCENOVI Mile OSTOJA, ro . 1920, Lušoi Palanka, Sanski Most, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 9. 1944., lan KPJ od 15. 12. 1944, borac.

VUCENOVI Pere STOJAN, ro . 1918, Miljevci, San. Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, lan KPJ od 1942, u brigadi od avgusta 1943, komandir ete, poginuo 24. 8. 1944. na Palisadu.

VU ETIC DRAGIŠA, ro . 1923, Burovo, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, komandir odeljenja.

VU I Borisava MILOJE, ro . 1927, Skorica, Ražanj, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 27. 11. 1944, borac, poginuo 6. 5. 1945. kod Zagreba.

VU I MILJA, od Valjeva, Srpkinja, borac, poginula 24. 4. 1945. Voloderska šuma.

VUCKOVI urana DRAGO, ro . 1922, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, lan SKOJ od 1942, poginuo 1943. Prozor.

VUCKOVIC Vase UKAN, ro . 1914, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od avgusta 1942, do februara 1944, borac, umro 1980.

VUCKOVI Miloša URO, ro . 1924, Kapljuv, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, lan KPJ od 1943, borac, poginuo 23. 1. 1945. Sid.

VU KOVI Rajka GOJKO, ro . 1923, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, lan KPJ od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, umro 1943. od tifusa u Centr. bolnici.

VUCKOVI Tome GOJKO, rod. 1910, Krnjeuša, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, lan SKOJ, poginuo 1943. na Stožeru.

VUCKOVI Stevana MARKO, ro . 1917, Krnjeuša, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, komandir voda, poginuo 23. 8. 1943. Bugojno.

VUCKOVIC MILAN, ro . 1922, Poljana, Trstenik, Srbin, borac.

VUCKOVIC Bože MILOŠ, ro . 1925, G. Sanica, Klju , zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 1941, lan KPJ od 1942, u brigadi od kraja 1942. do juna 1944, komandir ete.

VUCKOVIC MLADEN, ro . 1920, Didina Bara. Vlasotince, Srbin, borac.

VUCKOVIC NIKOLA, Kljevci, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, borac, nestao 1. 1. 1944 Banja Luka.

VUCKOVIC Dure OSTOJA, ro . 1918, Dabar, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u brigadi od 1942, borac, poginuo u Sandžaku druge polovine maja 1943.

VUCKOVIC Bož. STANKO, ro . 1922, Košturnici, G. Milanovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, borac.

VUCKOVIC Vase VUJO, ro . 1924, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, do oktobra 1942, star. vodnik.

VUDRIC IVAN, ro . 1920, Prapošnik, Split, Hrvat, borac.

VUJASINOVIC Jove DUSAN, rod. 1919, Krkojevci, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, komandir voda.

VUJASANIN Milivoja RADOSLAV, ro . 1926, Jar ijak, Kraljevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 11. 12. 1944, lan SKOJ od 1944, borac.

VUJATOVIC STEVO, ro . 1927, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 21. 10. 1944, borac, poginuo 15. 1. 1945. Orolik.

VUJICIC MILOJE, ro . 1921, Lazarevac, Srbin, borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

VUJICIC Božidara MILOJE, ro . 1922, Bogovo a, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 27. 4. 1945. Lovska, kod Novske.

VUJI I MOM ILO, ro . 1927, Prnjavor, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

VUJICIC Živote MOM ILO, rod. 1927, Bogovo a, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 9. 1944, komandir vođa.

VUJICIC Petra RADE, ro . 1918, Boži i, Prijedor, radnik, Srbin, u NOB od 1941, lan KPJ od 1942, u brigadi od januara 1943. do oktobra 1944.

VUJICIC RADENKO, ro . 1922, Paštiri , Mionica, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. N. Bapska.

VUJICIC SRETNEN, Tu ina, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

VUJIC DRAGOLJUB, ro . 1912, Jasenica, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

VUJIC Dragi a JOVAN, ro . 1927, Jasenica, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 9. 1944, lan SKOJ od 1945, borac.

VUJI MILOJE, Jasenica, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 26. 4. 1945. Vododerska šuma kod Oku ana.

VUJINOVIC Janka URO, ro . 1920, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir ete, poginuo 2. 6. 1944. kod Mliništa.

VUJINOVIC Miloša NIKOLA, rod. 1920, Divoselo, Gospik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 9. 1944, delegat voda, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

VUJINOVIC Luke STEVO, ro . 1922, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, radnik, Jugosloven, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, lan KPJ od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942. do kraja 1942, umro 1980.

VUJKOVI MILAN, rod. 1912, Calie, Pakrac, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

VUJOVIC DUSAN, ro . 1925, Koano, Nikši , Crnogorac, borac.

VUJOVIC LJUBISA, Oplenac, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, komandir voda, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

VUJOVIC Igrutuna MILOVAN, ro . 1926, Mr ajevci, Kraljevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 12. 1944, borac.

VUKADINOVIC JEREMIJA, ro . 1926, Tulež, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

VUKADINOVIC Dušana JEREMIJA, ro . 1925, Venani, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 11. 1944, borac.

VUKADINOVIC Živka SLAVOLJUB, ro . 1920, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

VUKAJLOVIC Dragana JOVANKA, ro . 1921, T. Drvar, domaćica, Srpkinja, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, KPJ od 10. 9. 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, do 1944, referent saniteta voj. podru ja.

VUKASOVIC Ostoje OR E, rod. 1921, Rogolji, Nova Građiska, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

VUKASEVIC LAZAR, ro . 1916, Bavanište, Kovin, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

VUKASINOVIC Ivana ZIVORAD, ro . 1927, Majdan, Takovski, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 12. 1944, borac.

VUKELIC Laze SIMO, rod. 1920, Cimeše, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, poginuo 16. 4. 1945. Ruševa, bio lan KPJ.

VUKI Dušana DRAGAN, ro . 1929, Zdena, Sanski Most, ak, Srbin, u NOB od 1942, u brigadi od marta 1943, delegat voda, poginuo maja 1944. Mliništa.

VUKIC Pere MILAN, rod. 1916, Vel. Kikinda, Srbin, u NOB i brigadi od 24. 10. 1944, borac, poginuo 18. 5. 1945. Pleternica.

VUKI Alekse VLADIMIR, ro . 1927., Ce ina, Doljevac, radnik, Jugosloven, u NOB od 8. 11. 1944, u brigadi od 1. 12. 1944, borac.

VUKMAN Mate ANTE, ro . 1925, Okrug Donji, Trogir, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 1. 6. 1942, u brigadi od novembra 1943, lan KPJ od 1945, borac.

VUKMAN Ivana VECESLAV, ro . 1919, student medicine, Hrvat, u NOB od 1941, lan KPJ od 1943, u brigadi od decembra 1943. do januara 1945, zam. na elnika saniteta divizije.

VUKMANOVIC Nikole LJUBO, ro . 1924, Risovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od poletka do kraja 1943, komandir ete.

VUKMIRICA Bože JOVO, ro . 1923, Gorijevac, Biha , radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, do maja 1944, lan KPJ od aprila 1943, komandir ete.

VUKMIROVIC Aran a MIRKO, ro . 1921, Jelavci, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

VUKOB RAT Jevte BOŠKO, rod. 1923, Smoljana, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, borac, poginuo juna 1943. na Sutjesci.

VUKOB RAT Steve DRAGO, ro . 1924, Smoljana, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, umro od zadobijenih rana sa Biha a.

VUKOB RAT Ilije DUŠAN, ro . 1919, Bravsko, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, lan KPJ od 7. 7. 1943, u brigadi od 22. 8. 1942. do 20. 1. 1943, komesar ete.

VUKOJEVIC ure MILAN, rod. 1917, Majki Japra, San. Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo na Sutjesci.

VUKOJEVIC Stanoja VESELIN, ro . 1921, Konestin, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od aprila 1945, borac.

VUKOSAVLJEVIC Ostoje OR E, ro . 1921, Rogolji, Nova Gradiška, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, KPJ 1944, borac.

VUKOVIC MARKO, ro . 1924, Bastaški Do, T. Drvar, Srbin, borac.

VUKOVIC Vladimira MARKO, ro . 1920, Stanja Reka, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 9. 1944, borac.

VUKOVIC MILOŠ, ro . 1920, Milotina, Fo a, zemljoradnik, srbin, u NOB od 1942, lan SKOJ 1942, KPJ 1944, u brigadi od 8. 10. 1943, komandir vo a.

VUKSA Lazara URO, ro . 1924, Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ 1943, borac, poginuo juna 1943. kod Pra e.

VUKSA Pere JOVO, ro . 1917, Vrto e, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, lan KPJ od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1943, zam. komandanta brigade, poginuo 1944. u Sloveniji.

VUKSA Miloša MILAN, ro . 1903, Vrto e, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, lan KPJ od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942. do septembra 1943, komesar ete, umro 1980.

VUKSA Stole MILE, rod. 1922, Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ od 1942, borac, poginuo u nekoj isto . bosanskoj jedinici.

VULETIC DUSAN, Vladimira, zemljoradnik, Srbin, borac, u brigadi od 1944, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

VULICEVIC VLASTIMIR, ro . 1923, Prkosava, Lazarevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

VULIC LAZAR, ro . 1914, Vrbica, Livno, Srbin, borac.

VULIN Obrada MILAN, rod. Uli, Rašinovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda.

VULIN Obrada NIKOLA, ro . 1908, Rašinovac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, lan KPJ od 5. 7. 1941, u brigadi od 4. 10. 1942, komesar baterije.

VULIN Jove RADE, rod. 1910, Suvaja, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u brigadi od 22. 8. 1942.

VULINOVIC CVETKO, ro . 1925, Konjevrate, Šibenik, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 1942, lan KPJ od 1943, u brigadi od oktobra 1943, do septembra 1944, borac.

VULOVIC LJUBISA, ro . 1923, Opari i, Rekovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, komandir vođa, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

VULOVIC Borisava LJUBISA, ro . 1916, Oplani , Kragujevac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, komandir vođa, poginuo 9. 5. 1945. Sestine.

VOJINOVIC Ivana MIROSLAV, ro . 1926, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

VULJAVA FILIP, rod. 1910, Ljubini , Livno, borac.

VIDAKOVIĆ Ljubisava SRETEN, rod. 1924, Međuluka, Mladenovac, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, KPJ 1945, a utant štaba bataljona.

VASIC Milutina RADIVOJE, ro . 1927, Venac, Aranđelovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

VOJNOVIC BOJA, rod. 1924, Skakavac, Bos. Petrovac, domaćica, Srpskih, u NOB od 1942, u brigadi od 15. 11. 1942, bolničarka.

VUJANOVIC Dragoslava MIODRAG, rod. 1927, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

VUJICIC Vidoja RADOMIR, ro . 1910, Velika Ivanica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

VUKAJLOVIC Božidara MILOVAN, ro . 1927, Belosavci, Topola, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 20. 10. 1944, u brigadi od 1. 5. 1944, borac.

VASILIC Dimitrija DRAGOLJUB, ro . 1922, selo Mladenovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, komandir odelenja.

VASILI Milentija DRAGOLJUB, rod. 1908, selo Mladenovac, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

VASILIC Milutina RADOSAV, selo Mladenovac, Mladenovac, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

VIDOŠEVI ANTE, iz Dalmacije, Hrvat, u NOB 1942, u brigadi od avgusta 1943, komandir voda.

VRAKELA Pere BRANKO, rod. 1922, Rudi i, Glamo, zemljoradnik, Srbin, u NOB od februara 1942, u brigadi od marta 1943, lan KPJ od 1944, komandir ete.

Z

ZAGORAC Naste BQRO, rod. 1924, Doljan, Donji Vakuf, zemljoradnik, Jugosloven, u NOB od 1. 2. 1942, u brigadi od 1. 7. 1943, lan KPJ od 1945, delegat voda.

ZAGORAC Mirka ILIJA, ro . 1927, Doljan, Donji Vakuf, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943, borac.

ZAGORAC Mirka MILENKO, ro . 1921, Doljan, Donji Vakuf, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943, lan KPJ od 1945, borac.

ZAMPOLLO BRUNO, ro . 1920, Lillianova, Marchesana, Rovigo, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

ZANCAN MARIO, Padova, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

ZANE Dominico ERMINO, San Dona di Piave, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, poginuo 1. 6. 1944. Preodac, Bosna.

ZANELLA ADOLFO, rod. 1914, Genova, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, umro posle rata kod ku e.

ZANINOVIC Ivana IVO, rod. 1925, Velo Grablje, Hvar, radnik, Hrvat, u NOB i brigadi od septembra 1943, borac.

ZANINOVIC Jurja LJUBO, rod. 1920, Velo Grablje, Hvar, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 10. 8. 1943, u brigadi od 10. 11. 1943, borac.

ZANIRATO ANGELO, rod. 1915, Boara, Polesine, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

ZANOTTO Sante VITORIO, ro . 1920, Portogruaro, Venezia, željezni ar, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, komandir ete.

ZARAC Vu en NIKOLA, ro . 1917, Vrto e, T. Dirvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, kao ranjenik umro 1942. u bolnici Jasikovac.

ZARAC Vu ena TRIVO, ro . 1919, Vrto e, T. Dirvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942.

ZATTERA SILVIO, rod. 1923, Bregliano, Vicenza, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

ZAVISA Bože MILKAN, ro . 1918, Lastve, Bos. Petrovac, -adnik, Jugosloven, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, lan KPJ od septembra 1942, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1944, pomo , na elnika za ishranu divizije.

ZAVISA Nikole MIRKO, ro . 1925, Praštali, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od kraja 1942, u brigadi od avgusta 1943, do 15. 1. 1944, komandir voda.

ZBINJIC SVETOMIR, Oranji Do, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac, poginuo 20. 4. 1945. Pleternica.

ZDJELAR Simeuna BOŽO, ro . 1920, Tomašica, Prijedor, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, komandir odeljenja, poginuo 24. 4. 1945. Su i .

ZDRAVKOVIC MILAN, rod. 1924, Go ija, Niš, Srbin, borac,

ZDRAVKOVIC MILUTIN, ro . 1923, Vilendri, Niš, Srbin, borac.

ZDRAVKOVIC Ilije RADOMIR, ro . 1920, Boturi , Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 23. 11. 1944, borac.

ZDRAVKOVIC SVETISLAV, Novo Selo, Ravna Gora, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

ZDRAVKOVIC Milana SVETISLAV, ro . 1922, Novo Selo, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 27. 12. 1944, borac, poginuo 12. 4. 1945. Novak Babska.

ZDRAVKOVIC VLASTIMIR, ro . 1927, Cecina — Niš, Srbin, borac.

ZDRAVKOVIC Jani ija ZIVORAD, ro . 1919, Pinosava, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

ZEC — MARCETIC Svetozara LJUBICA, ro . 1921, Tukovi, Prijedor, domaćica, Srpskinja, u NOB od 1942, brigadi od februara 1943, lan KPJ od 1943, referent saniteta bataljona.

ZEC Ilije MILAN, rod, 1919, Vrtoče, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, KPJ 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, komesar bataljona.

ZEC MILAN, Volinje, Bos. Novi, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, borac, poginuo 14. 6. 1943. Miljevina.

ZEC PETAR, Suvaja, Srbin, u brigadi borac, poginuo 22. 9. 1943. Sinj.

ZEC SVETOZAR, Volinje, Bos. Novi, zemljoradnik, Srbin, u brigadi od 1942, borac, poginuo 12. 6. 1943. Miljevina — Jabuka.

ZEKANOVIC Vase SLAVKO, ro . 1921, Rasavac, Donji Vakuf, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 8. 1943, komandir voda.

ZEKIC MILE, ro . 1921, Mujdžići, Sipovo, zemljoradnik, Srbin, u NOB od aprila 1943, KPJ 1943, u brigadi od oktobra 1944, komandir odeljenja, poginuo u Srem. Karlovcima.

ZEKONJIC Nike KRESO, ro . 1907, Vodice, Šibenik, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 1943, borac, umro 1971.

ZEKOVIC MOMIR, ro . 1925, Tušinja, Srbin, borac.

ZELJKOVIC DUSAN, Selište, Srbin.

ZELJKOVI Nikole DUŠKO, ro . 1920, Palu ci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, komandir ete.

ZELJKOVI Mile URO, Sipovljani, T. Drvar, radnik, Srbin.

ZELJKOVI Rašida ESAD, ro . 1921, Klju , ak, neopredelen, u NOB i brigadi od januara 1945, borac.

ZELJKOVI ure MICO, ro . 1915, Trubar, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, obaveštajac.

ZELJKOVI ure MIHAJLO, ro . 1918, Palu ci, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, lan KPJ 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, do 1944, komandir ete.

ZELJKOVI Miloša RADE, ro . 1914, Trubar, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, KPJ od 15. 5. 1943, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir ete.

ZELJKOVI Pere VLADO, ro . 1923, Trubar, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, komandir odeljenja, poginuo 16. 6. 1944. Vitreuša, Prozor.

ZELJKOVI ZDRAVKO, Trubar, T. Drvar, Srbin.

ZIJADINOVIC BRANKO, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

ZILIOLI, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

ZLATKOVIC VUKADIN, Niš, Srbin, borac.

ZORIC Pere BOJAN, ro . 1910, Bastasi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB 1941, u brigadi od 1942, borac, poginuo 1943. kod Bugojna.

ZORIC Mile BOSKO, ro . 1917, Krnjeuša, BH Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, zamenik komandanta bataljona.

ZORIC Jove BOZO, ro . 1904, Boboljusci, T. Drvar, radnik, Srbin.

ZORIC Marka BOZO, ro . 1917, Risovac, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, lan KPJ od 1942, u brigadi od 1942, komandir ete.

ZORI Tome BRANKO, ro . 1917, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, borac, poginuo 23. 8. 1943. u Bugojnu.

ZORI Trifuna DANILO, ro . 1915, Bos. Osredci, T. Drvar, radnik, Jugosloven, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 13. 3. 1944, komandir intendanture.

ZORIC Trivuna DANKO, ro . 1919, Bos. Osredci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942.

ZORIC ure DEVA, ro . 1925, Krnjeuša, Bos. Petrovac, domaćica, Srpskinja, u NOB od 1942, lan SKOJ od 1942, u brigadi od januara 1943, bolni arka, poginula maja 1945. kod Zagreba.

ZORIC Ilije DRAGAN, ro . 1907, Podovi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942.

ZORIC Ilije DRAGAN, rod. 1926, Gari , Valjevo, zemljoradnik. Srbin, u NOB i brigadi od 12. 9. 1944, borac.

ZORIC To ora DRAGAN, ro . 1921, Vrto e, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od januara 1942, lan KPJ od 1943, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo marta 1943. na Raduši.

ZORI Miloša DUSAN, rod. 1910, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, KPJ 1943, u brigadi od avgusta 1943, komandir voda.

ZORI DUSAN, ro . 1924, Smederevska Palanka, Sabin, komandir voda, poginuo 6. 12. 1944. Fruška Gora.

ZORIC ure DUSAN, ro . 1914, Donja M. Japra, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB po etkom 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, komandirete.

ZORI Milana DUŠAN, ro . 1910, Trubar, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOE od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

ZORI M. DUŠAN, ro . 1923, Zablinje, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, poginuo 6. 12. 1943. Travnik.

ZORI Stevana DUŠAN, ro . 1914, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do decembra 1942, komandant bataljona, umro 1980.

ZORI Steve DUŠANKA, ojluk, Bos. Krupa, Srpskinja, bolni arka, poginula 14. 4. 1944. Ljubun i , Livno.

ZORI ur a UKAN, ro . 1918, Rajinovac, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir vo a umro 1980.

ZORI Laze URO, ro . 1924, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi 22. 8. 1942, poginuo 1943. na Sutjesci, lan SKOJ, borac.

ZORI M. URO, ro . 1925, Kulen Vakuf, zemljoradnik, Srbin, u NOB i ibrigadi od 20. 10. 1944, borac, poginuo 6. 12. 1944. Tovarnik.

ZORI Ilije GOJKO, rod. 1923, Boboljusci, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, borac, poginuo 1943. na Sutjesci.

ZORI ILIJA, rod. 1923, Grmuša, Bos. Krupa, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, lan SKOJ 1942, u brigadi 22. 8. 1942, borac, poginuo 11. 6. 1943. kod Govze.

ZORI Ilije ILIJA, rod. 1907, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, lan KPJ od 1942, u brigadi 22. 8. 1942, komandir voda, umro 1982.

ZORI — URI I Milana JELA, ro . 1924, Prkosi, Bos. Petrovac, omladinka, Srpskinja, u NOB od 1941, lan SKOJ 1941, u brigadi od 10. 1. 1943, referent saniteta.

ZORI Trifuna JOVAN, ro . 1919, Osredci, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir odeljenja, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

ZORI Pere LAZAR, ro . 1920, Podovi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac.

ZORI Vase LUKA, ro . 1925, Kopijenica, Klju , dete, Srbin, u NOB od 15. 11. 1941, borac.

ZORI Steve MI O, rod. 1915, Boboljusci, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir odeljenja, poginuo 10. 10. 1942, Krasulje, Klju .

ZORIC Tome MICO, rod. 1920, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB 1941, Nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 1942, komandir ete.

ZORIC Miloša MILADIN, rod. 1920, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, NARODNI HEROJ, lan SKOJ od 1942, u brigadi od avgusta 1942, komandir ete, poginuo 17. 2. 1945. kod Sida.

ZORIC Mile MILAN, rod. 1922, Veliki Stjenjani, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do 1944, borac.

ZORIC Rade MILAN, rod. 1922, Prkosi, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 10. 1944, lan SKOJ, zastavnik.

ZORIC Vu ena MILAN, rod. 1914, Bastasi, T. Drvar, radnik, u NOB od 1941, u brigadi od 1942, poručnik.

ZORIC Nikole MILE, rod. 1910, Prkosi, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1944, bolni ar.

ZORIC — GLUŠICA Pere MILEVA, rod. 1925, Podovi, T. Drvar, domaćica, Srpskinja, u NOB od 1. 2. 1942, u brigadi od 15. 12. 1942, KPJ od 3. 3. 1943, referent saniteta bataljona.

ZORIC Jove MILORAD, rod. 1919, Boboljusci, T. Drvar, radnik, Srbin, u brigadi od 1942.

ZORIC Jove MILORAD, rod. 1921, Boboljusci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, do novembra 1942, borac.

ZORIC Filipa MILJAN, rod. 1924, Gornje Selo, Pljevlja, zemljoradnik, Crnogorac, u NOB i brigadi od 10. 7. 1944, komandir odeljenja, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

ZORIC Nikole MIRKO, rod. 1920, Podovi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941., u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1944, borac.

ZORIC Petra MIRKO, rod. 1919, Podovi, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942. do oktobra 1944, lan KPJ od oktobra 1943, zamenik referenta saniteta 1. korpusa.

ZORI Nikole MIRKO, ro . 1916, D. Vrto e, T. Drvar, radnik, Srbin, u brigadi od 22. 8. 1942.

ZORI Vu ena MIRKO, rod. 1916, Boboljusci, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 13. 6. 1943. kod Govze.

ZORI Ilije NEDO, ro . 1921, Vrto e, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, poginuo.

ZORI Pere NIKOLA, ro . 1919, Boboljusci, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi 22. 8. 1942, poginuo marta 1943.

ZORI Nikole OSTOJA, ro . 1915, Krnja Jela, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir voda, poginuo 4. 1. 1945. eletovci.

ZORI Mije PERO, ro . 1923, Donji Vrbljani, Klju , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, lan SKOJ, borac, poginuo 23. 5. 1943. kod elebi a.

ZORI Nikole PEPO, rod. 1915, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta 1942, lan KPJ od 1942, komandir -voda, poginuo februara 1943. na Raduši.

ZORI Milivoja PREDRAG, ro . 1927, Vrdila, Kraljevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 21. 11. 1944, borac.

ZORI RADE, ro . 1910, Boboljusci, T. Drvar, radnik, Srbin.

ZORI Janka RADE, ro . 1924, Bjelaj, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, Sekretar SKOJ u jedinici, poginuo 1943. kod Livna.

ZORI Mi e RADE, ro . 1914, Boboljusci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, komandir transp. ete.

ZORI Stevana RADE, ro . 1914, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 24. 5. 1943. na brdu Debela Ljutina, kod Fo e.

ZORI RAJKO, ro . 1915, G. Vrto e, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, zamenik komandira ete, poginuo 31. 8. 1944., Trnovo, kod Sarajeva.

ZORI SIMO, rod. 1912, Boboljusci, T. Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo 1. 11. 1942. Biha .

ZORI Trivuna SIMO, rod 1908, Boboljusci, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, smrtno ranjen u Biha u i posle umro u bolnici 1942.

ZORI Burda SLAVKO, ro . 1914, D. Vrto e, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, lan KPJ od 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir voda, poginuo 1943. Pra a.

ZORI Sime STEVO, ro . 1917, Bojište, Sanski Most, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, lan KPJ od 1942, u brigadi od avgusta 1943. do januara 1944, komandant bataljona.

ZORI Tome STEVO, rod. 1923, Prkosi, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942. do 1944, kapetan.

ZORI Petra TODOR, ro . 1922, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, do 4. 11. 1942, intendant brigade.

ZORI Blaže VOJIN, ro . 1900, Krnjeuša, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942, bolni ar.

ZOVIKI M. SAVICA, Bosanska Krajina, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo u bici na Sutjesci 1943.

ZRILI Bogdana DRAGAN, rod. 1924, Prkosi, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1942, lan KPJ od 1945, komandir voda.

ZRILI Spire MILAN, rod. 1907, T. Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, lan KPJ, u brigadi od 22. 8. 1942. do kraja 1943, komesar vazd. puka.

ZRILI Luke RAJKO, ro . 1922, G. Vrto e, T. Drvar, ak, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan SKOJ, borac, poginuo juna 1943. Zelengora.

ZRILI Rade RAJKO, rod. 1916, D. Vrto e, T. Drvar, podoficir BJV, Srbin, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1943, zamenik komandira ete, poginuo 31. 8. 1943. kod Trnova.

ZRNCEVIC Jakova HRVOJE, ro . 1926, Šibenik, ak, Hrvat, u NOB od 10. 10. 1942, u brigadi od oktobra 1943, lan KPJ od 1945, komandir voda.

ZUBCEVI -ILI Stojimira LEPOSAVA, ro . 1926, Me ulužje, u enica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, bolni arka.

ZUCCA ANTONIO, rod. 1920, Neoneli, Cagliari, Italijan, u NOB i brigadi od 1943.

ZUCCHINI Antonio ORIADE, rod. 1912, zemljoradnik, Italijan, u NOB i brigadi od 1943, borac.

ZULIC Paška JOSIP, Biograd, Zadar, Hrvat, borac.

ZORIC Jovana URO, ro . 1921, Oraško Brdo, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ 1943, komandir voda, poginuo 23. 8. 1943. Bugojno.

ZUPANCIC FRANC, Novo Mesto — Slovenija, radnik, Slovenac, u NOB od 1943, u brigadi od aprila 1944, lan KPJ 1945, na radu u agitropu brigade.

ZANKOVIC Ante IVO, ro . 1920, Jelsa, Hvar, student, Hrvat, u NOB od 6. 9. 1943, u brigadi od februara 1944, lan KPJ 1945, apotekar u brigadnom sanitetu.

Ž

ZABRENAC Sekule MILAN, ro . 1912, Samaila, Kraljevo, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 9. 1944, borac.

ŽARAK ure MILE, ro . 1914, Rajinovac, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, komandir ete, poginuo januara 1943. Tesli .

ZEZELJ Rade RADE, ro . 1914, Srb, Donji Lapac, radnik. Srbin, u NOB i brigadi od 16. 2. 1945, borac.

ZGUR Jožefa IVAN, ro . 1924, Podraga, Gorica, Slovenac, u NOB i brigadi od 6. 12. 1943, borac, poginuo 18. 6. 1944. Vitreusa, Prozor.

ZIGIC BOZIDAR, rod. 1924, Matejevci, Niš, Srbin, borac.

ZIGI OSTOJA, rod. 1912, Pogri, Brko, Srbin, borac.

ZIKI BOGDAN, ro. 1923, Nova Luka, Niš, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac.

ZIKI Mikana BORISAV, rod. 1922, Hum, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od novembra 1944, borac, poginuo aprila 1945. kod Tovarnika.

ZIKI BORIVOJ, rod. 1923, Hum, Niš, Srbin, borac, poginuo 12. 4. 1945. N. Bapska.

ZIKI VUKADIN, ro. 1927, G. Matejevac, Niš, Srbin, borac.

ZIVA MITAR, ro. 1925, Orašac, Aranđelovac, Srbin, borac.

ZIVADINOVI Vladimira DRAGUTIN, ro. 1922, Latkovac, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 24. 11. 1944, borac.

ZIVADINOVI Sretena ZIVOJIN, ro. 1921, Latkovac, Aleksandrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 9. 1944, borac.

ZIVANOVI Milutina MIODRAG, rod. 1926, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

ZIVANOVI Milutina MILOŠAV, ro. 1914, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac, umro 1969.

ZIVANOVI MILOJE, Srbin, borac.

ZIVANOVI Velisava MIODRAG, ro. 1922, Gvozdenovi, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 10. 1944, borac.

ZIVANOVI RADISA, ro. 1910, Ropovo, Ralja, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

ZIVANOVI RADOSLAV, ro. 1924, Babina Luka, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 4. 12. 1944. na Fruškoj Gori.

ZIVANOVI RADOSLAV, rod. 1925, Repovac, Srebrenica, Srbin, borac.

ZIVANOVI Velimira ZIVOJIN, ro . 1924, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

ZIVEC Alojza OSKAR, rod. 1924, Dobravlje, Sežana, Slovenac, u NOB od 9. 9. 1943, u brigadi od marta 1944, lan SKOJ od 1944, borac.

ZIVEC Mihaela VIKTOR, ro . 1916, Bohinjska Bistrica, službenik, Slovenac, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

ZIVI Dušana DRAGOMIR, ro . 1925, Zebice, Kruševac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 18. 11. 1944, borac, poginuo 6. 5. 1945. kod azme.

ZIVI Ante MILORAD, ro . 1922, Ravni Dol, Niš, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 12. 1944, borac.

ZIVI Sretena SPASOJE, ro . 1914, Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

ZIVI Velimira ZIVOJIN, ro . 1926, Izvor, Svrljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 26. 12. 1944, borac.

ZIVKOVI Branka BORIVOJE, ro . 1924, Vlasotinci, u enik, Srbin, borac, poginuo decembra 1944. kod Otoka u Sremu.

ZIVKOVI Zivana BOSKO, ro . 1922, Rajkovača, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 12. 1944, komandir odeljenja.

ZIVKOVI GVOZDEN, ro . 1911, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

ZIVKOVI Martina ILIJA, ro . 1925, Retkovača, Vinkovci, zemljoradnik, Hrvat, u NOB i brigadi od 20. 12. 1944, borac, poginuo 5. 4. 1945. N. Bapska.

ZIVKOVI Marka IVAN, rod. 1927, Radović, Drniš, zemljoradnik, Hrvat, u NOB od 7. 9. 1943, i brigadi od oktobra 1943, borac.

ZIVKOVI MIHAJLO, ro . 1925, Tulež, Aranđelovac, zemljoradnik, Srbin, borac, u NOB i brigadi od 8. 9. 1944.

ZIVKOVI MILAN, rod. 1926, Koraica, Mladenovac, Srbin, borac, poginuo 10. 5. 1945.

ŽIVKOVIC Dragutina MILAN, rod. 1927, V. Ivan a, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

ZIVKOVI Vojka MILAN, rod. 1925, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo 16. 4. 1945. Ruševac.

ZIVKOVI Dragiše MILENA, rod. 1928, V. Ivan a, Mladenovac, Srpkinja, bolni arka, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944.

ZIVKOVI Evgenija MILISAV, rod. 1922, Garevina, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 22. 11. 1944, borac.

ZIVKOVI MILORAD, rod. 1925, Bukovac, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 22. 1. 1945. Koz. Salaš.

ZIVKOVIO MIODRAG, rod. 1921, Dukat, Niš, Srbin, borac.

ZIVKOVI MIODRAG, rod. 1924, Drača, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, borac.

ZIVKOVI Pepe MIODRAG, rod. 1927, Dukat, Niš, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 27. 12. 1944, borac, poginuo 23. 1. 1945. Grča Salaš.

ZIVKOVI Vuksana MIODRAG, rod. 1921, Garevina, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 21. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

ZIVKOVI RADIŠA, rod. 1910, Ropovo, Ralja, zemljoradnik, Srbin, borac.

ZIVKOVI Ljubisava RADIVOJE, rod. 1921, Garevina, Aleksandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 23. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

ZIVKOVI P. SLOBODAN, Lajkovac, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 16. 11. 1944. Beograd.

ZIVKOVI Trivuna SLOBODAN, rod. 1927, Zvizdar, Ub, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 2. 10. 1944, borac, umro u bolnici u Lipiku aprila 1945.

ZIVKOVIC Svetomira SPASOJE, rod. 1921, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

ZIVKOVI STANKO, ro. 1925, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

ZIVKOVI Petra STANKO, ro. 1925, Tenivac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, borac, poginuo 23. 1. 1945. Tovarnik.

ZIVKOVI Petra STANKO, ro. 1925, Gunjevac, Ub, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, borac, poginuo 24. 1. 1945. Tovarnik.

ZIVKOVI VOJA, Stubal, Poljanac, borac, poginuo 1944.

ZIVKOVI Milosava VUKOMAN, ro. 1923, Garevina, Alek-sandrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 18. 11. 1944, u brigadi od aprila 1945, borac.

ZIVKOVI ŽIVOTA, ro. 1924, Mokrica, Sinj, borac.

ZIVOJINOVIC BLAGOJE, ro. 1908, V. Kikinda, borac.

ZIVOJINOVIC Vladislava DRAGUTIN, ro. 1923, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, borac.

ZIVOJINOVIC Marka MIJAILO, ro. 1923, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, bran SKOJ, komandir voda, umro 1955.

ZIVOJINOVIC Miloša MILADIN, ro. 1914, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

ZIVOJINOVIC Borivoja MILOŠ, ro. 1922, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 16. 10. 1944, borac.

ZIVOJINOVIC Dragutina MILOVAN, ro. 1923, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 8. 1944, bran SKOJ, borac.

ZIVOJINOVIC Matije MOM ILO, rod. 1912, Koraica, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 9. 1944, borac.

ZIVOJINOVIC Milosava SLOBODAN, rod. 1924, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

ZIVOJINOVIC Stanka RATKO, rod. 1922, Koraica, Mladenovac, trgovac, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, etni starešina, zastavnik, umro 1971.

ZIVOJINOVIC Milovana SLAVOLJUB, rod. 1920, Koraica, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

ZIVOJINOVIC Stanziava VELIMIR, rod. 1920, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, poginuo 6. 12. 1944. Tovarnik.

ZIVOJINOVIC Marka VASILIJE, rod. 1922, Koraica, Mladenovac, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

ZIVOJINOVIC Velimira VLADISLAV, rod. 1910, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

ZIVOJINOVIC Milovana ZIVOJIN, rod. 1926, Koraica, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

ZIVOTIC Mihaila ALEKSANDAR, rod. 1925, Prnjavor, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 9. 1944, borac, poginuo 3. 12. 1944. s. Vizi.

ŽIVOTI Milutina RADOMIR, rod. 1925, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

ZIVOTIC Radoja ZIVKO, rod. 1922, Resnik, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac.

ZUJEVIC Milutina DRAGISA, rod. 1924, Rogača, Sopot, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

ZUJEVIC Nedeljka ZIVADIN, rod. 1923, Koraica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 12. 10. 1944, borac.

ZULJ — RODIC Nikole ŠTAKA, rod. 1925, Malo Oujevo, T. Drvar, zemljoradnica, Srpska, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942, lan KPJ od 1942, delegat voda.

ZUNI Milenka LJUBOMIR, rod. 1907, Lastvica, Arilje, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, etni bolni ar, poginuo 19. 4. 1945. Pleternica.

ZUNIC MILAN, Ogulin, komandir odeljenja, poginuo 20. 4. 1945. Pleternica.

ZIVANOVI Milije RADOMIR, ro . 1923, Ven ane, Aran e-lovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 5. 10. 1944, borac.

ZIVKOVI BOGOMIR, rod. 1919, Tulež, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, borac.

ZIVKOVI VELIMIR, ro . 1909, Tulež, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, borac.

ZIVOJINOVIC Milorada TIHOMIR, ro . 1922, Ripanj, Beograd, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, poginuo 25. 4. 1945. kod Pakraca.

ZOKI ZIVOJIN, Kora ica, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo 22. 1. 1945. Kozjakov Salaš — Sid.

ZIVKOVI DESANKA, Beograd, službenica, Srpkinja, u NOB i brigadi od oktobra 1944, lan kulturno-zabavnog odbora brigade.

ZIVKOVI -ISAKOVI EMILIJA, ro . 1925, Beograd, u enica, Srpkinja, u NOB i brigadi od oktobra 1944, daktilograf.

\ddot{p}

DOPUNA SPISKA BORACA
TRE E PROLETERSKE KRAJIŠKE BRIGADE

A

ALEKSIC Milorada RADIVOJE, ro . 1923, Du i i, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

ALIBEGOVIC Hamde ALKA, rod. 1923, Alibegovi i, Bugojno, domaica, Muslimanka, u NOB i brigadi od avgusta 1943, borac.

ALIBEGOVIC Ase CEPKA, ro . 1924, Pori e, Bugojno, domaica, Muslimanka, u NOB i brigadi od avgusta 1943, borac.

B

BO INA PETAR, ro . 1927, Mu , Sinj, radnik, Hrvat, u NOB od 1942, u brigadi od maja do avgusta 1943, borac, umro posle rata.

c

CIGANOVIC Nikole URO, ro . 1910, V. Stenjani, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do novembra 1942, borac.

CIROVIC Milica STOJADIN, ro . 1908, Planinica, Brež e, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

OSI Dragutina MIODRAG, ro . 1922, Velika Krsna, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

ORIC-MIRKOVIC Stanka SMILJA, ro . 1924, Crni Lug, Bos. Grahovo, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od avgusta 1943, bolni arka u bolnici 1. Prol. divizije.

UZI - URGUS MILKA, ro . 1928, Vodenica, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, bolni arka.

ETI UROŠ, ro . 1920, Rasavci, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942. u brigadi od septembra 1943, borac, umro, 1982.

D

DRAGI Petra TOMO, rod. 1915, Vodenica, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do oktobra 1942, borac.

DIMITRIJEVI Milana KRSTIVOJE, rod. 1926, Gradac, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, umro posle rata.

URIC-KOVACEVIC Jove MARICA, ro . 1926, Cipulji , Bugojno, doma ica, Srpskinja, u NOB i brigadi od avgusta 1943, bolni arka u 1. prol. diviziji.

H

HODZIC Rize FIKRET, rod. 1928, Banja Luka, ak, Musliman, u NOB i brigadi od 1. 1. 1944, borac, poginuo 1945. na Sremskom frontu.

G

GLISIC Radojice MILOŠAV, ro . 1920, Ameri , Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

GLIŠI Milana ZIVORAD, rod. 1925, Kora ica, Mladenovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 10. 1944, borac, umro posle rata.

J

JAKOVLJEVIC Ljubomira RADOSAV, ro . 1925, Planinica, Brež e, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

JELI I Milana OLGA, ro . 1924, Vodenica, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB 1942, u brigadi od maja 1943, lan SKOJ-a od 1942, poginula na Sutjesci.

JELI I Mile DRAGICA, rod. 1925, Vodenica, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, u brigadi od maja 1943, lan SKOJ-a 1942, poginula na Sutjesci.

JEVTI Joksimira TOMISLAV, rod. 1928, Mionica, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 9. 1944, borac, poginuo 21. januara 1945. Gr i a Salaš, Sid.

K

KLJAJI Sime MIROSLAV, rod. 1917, Bos. Osredci, Titov Drvar, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1942, borac.

KNEŽEVI Mile NIKOLA, rod. 1922, Cyjetni , Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1944, u brigadi od oktobra 1944, borac, umro 1946. godine.

KOJI Mile GOJKO, rod. 1914, Veliki Stenjani, Biha , radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do novembra 1942, borac.

KRAGL BOŽO, rod. 1928, Maribor, Slovenija, ak, Slovenc, u NOB i brigadi od avgusta 1943, borac.

KRSTI Vojina STOJADIN, ro . 1924, Du i i, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

L

LAZI Svetomira ŽIVOTA, ro . 1926, Du i i, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

LEJI Velimira EDOMIR, ro . 1923, Velika Krsna, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 1. 1945, borac.

LU I DRAGUTIN, ro . 1913, Valjevo, Srbin, desetar.

M

MARI Svetislava SIMO, rod. 1925, Sabac, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 25. 9. 1941, komandir voda.

MARINKOVI - URI DEVA, Vodenica, Bos. Petrovac, domica, doma ica, Srpskinja, u brigadi od 1943, borac.

MARINKOVIC Obrada SRE KO, rod. 1926, Rakari, Gornja Toplica, Srbija, Srbin, borac.

MARKOVIC Ilije MILADIN, rod. 1926, Ameri, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

MARKOVIC Ranka LJUBOMIR, rod. 1926, Ameri, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

MARKOVIC Vojislava ZIVOMIR, rod. 1925, Pružatovac, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 10. 1944, borac.

MALESIC-Stojanovi ZDRAVKA, rod. 1927, Drini, Bos. Petrovac, doma ica, Srpskinja, u NOB od 1942, borac.

MILOJKOVIC Živote MOM ILO, rod. 1926, Duji, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

MR A-KARANOVIC Jovana MARA, rod. 1926, Sirig, Vojvodina, doma ica, Srpskinja, u brigadi od oktobra 1944, borac.

N

NIKOLIC Dragiša STEVAN, rod. 1923, Kragujevac, Srbin, borac.

NOVAKOVI Dragoljuba DUŠAN, rod. 1927, Ameri, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

O

OZEGOVI Petra DRAGO, rod. 1923, Kapljuv, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od 22. 8. 1942. do novembra 1942, borac, poginuo 1. 1. 1944. Banja Luka.

OBRADOVI Milovana BORIVOJE, rod. 1920, Granice, Mladenovac, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

OBRADOVI Milovana DOBRIVOJE, rod. 1922, Granice, Mladenovac, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

PANI BOŽIDAR, Zabrdica, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 4. 12. 1944. Popovac—Ilok.

PANTELJ Dragomira RADOVAN, rod. 1927, Mionica, Srbija, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 9. 1944, lan KPJ 1944, borac.

PANTELJ Radenka ZIVORAD, rod. 1924, Duži, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

PAVIC RODOLJUB, Robaje, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, borac, poginuo 16. 4. 1945, Kruševac — Slavonija.

PAVLOVIĆ RANKO, rod. 1922, Markova Crkva, Lajkovac, Srbin, borac, poginuo 10. 12. 1944, Berak — Srem.

PAVLOVIĆ STRAHINJA, rod. 1926, Dragijevica, Osečina, Srbija, Srbin, borac.

PERIC MIHAJLO, rod. 1925, Kolubarski srez, Srbin, borac.

PETRIC VLASTIMIR, rod. 1923, Jasenica, Valjevo, Srbin, borac, umro posle rata.

PETROVIC LJUBIŠA, rod. 1927, Ljubina, Račevski, Srbin, borac.

POCKAJ JOZE, rod. 1926, Barka, Sežana, Slovenija, radnik, Slovenac, borac.

PANTELJ MIRA, rođena u okolina Lazarevca, Srpskinja, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

PRALJAK Anelka MARKO, rođena 1924, Vesela Bugojno, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od avgusta 1943, borac.

PETROVIC Pante MILAN, rod. 1926, Melenje, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

PERIŠIĆ Tihomira RADOMIR, rođena 1923, Melenje, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac, poginuo na Sremskom frontu.

PREDIC PETAR, rođena 1924, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

PETROVIC Radovana MIODRAG, rod. 1923, Gradac, Valjevo, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, lan. SKOJ-a 1944, komandir voda.

R

RADOJI I LJUBINKO, Resnik, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 10. 1944, borac.

RADOJI I RADIVOJ, ro . 1922, PopuCke, Valjevo, Srbin, borac.

RADOVIC MIJAT, ro . 1922, Berkovac, Ljig, Srbija, Srbin, borac.

RADOVIC PAVLE, ro . 1911, Valjevo, Srbin, borac.

RASULIC Vlastimira VLAJKO, ro . 1924, Mr i i, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 9. 9. 1944, borac.

RVOVI Miluna MILOŠ, ro . 1925, Valjevo, ak, Jugosloven, u NOB i brigadi od 15. 9. 1944, lan SKOJ-a 1943, borac.

RVOVI STEVO, ro . 1925, Valjevo, Srbin, borac.

RAJKOV STEVAN, ro . 1923, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, borac.

RAJKOV VLADIMIR, ro . 1925, Beograd, ak, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1944, borac.

RAKI Milutina BOGOLJUB, Dupljaj, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 20. 11. 1944, boraci.

S

SAVI DESIMIR, Valjevo, Srbin, borac.

SAVIC MILAN, ro . 1925, Golubac, Valjevo, ak, Srbin, delegat voda.

SPASOJEVIC ZIVAN, ro . 1926, Valjevo, Srbin, borac.

SRE KOVI DRAGO, ro . 1908, Osla i , Ose ina, Srbija, Srbin, borac.

SRE KOVI Miloša GVOZDEN, ro . 1921, Kalimani , Gor-nji Milanovac, zemljoradnik, Srbin, borac.

SRE KOVI Mihaila MARJAN, ro . 1922, Mr i i, Valjevo, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, desetar.

STANI MIHAISO, ro . 1922, Vreoci, Lazarevac, Srbin, borac.

STANISAVLJEVI OR E, ro . 1924, Dragijevica, Ose ina, Srbija, Srbin, borac.

STANKOVI ZIVORAD, ro . 1922, Babina Luka, Valjevo, Srbin, desetar.

STANOJEVIC MOMIR, ro . 1927, Pepeljevac, Lajkovac, Sr-bin, borac.

STAR EVI DRAGOLJUB, ro . 1922, Suvodol, Ose ina, Srbija, Srbin, borac.

SLAVICA TONKA iz Dalmacije.

STEFANOVIC MIODRAG, ro . 1922, Petka, Lazarevac, Sr-bin, borac, poginuo 18. 4. 1945, Pleternica.

STOJAKOVI VLAJKO, ro . 1922, Lukavac, Valjevo, Sr-bin, borac.

STOJANOVI SRETEN, ro . 1922, Cvetinja, Ose ina, Sr-bija, Srbin, borac.

STEPANOVIC Janka NIKOLA, ro . 1923, Me ulužje, Mlade-novac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

STUPAR Mile SAVO, ro . 1921, Vedro Polje, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od avgusta do de-
<"mbra 1942, borac, umro 1984.

STRI EVIC JOVO, ro . 1926, Bravsko, Bos. Petrovac, rad-nik, Srbin, u NOB od 1942, borac.

STOŠI Mihajla DRAGIŠA, ro . 1921, Pinosava, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 10. 1944, borac.

T

TOMIC Milosava VLADAN, rod. 1922, Tubici, Kosjeri , zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 3. 9. 1944, komandir odeljenja.

TRIFUNOVIC Blagoje TODOR, rod. 1920, Taor, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

TOPIC DRAGO, Donji Vakuf, BiH, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od avgusta 1943, borac, poginuo 11. 10. 1943, Zenica.

V

VUKOVIC Nike OBREN, rod. 1924, Cipulji , Bugojno, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od avgusta 1943, borac.

VASILJEVIC Ilijе NIKO, rod. 1920, Usorci, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, u brigadi od septembra 1943, lan KPJ 1942, kurir.

VALDI ANGELO, Italijan, borac bataljona «Matteotti».

Ž

ZUJOVIC Bogoljuba ZIVADIN, rod. 1923, Rajkovač, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

ZUJOVIC Danila MILIJA, rod. 1920, Rajkovač, Mladenovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, borac.

ZUJOVIC Milorada STANISLAV, rod. 1926, Koraica, Mladenovac, u enik, Srbin, u NOB i brigadi od 11. 10. 1944, lan KPJ od 1945, komandir voda.

ZERAVCIC Zivka BOZIDAR, rod. 1923, Gradac, Valjevo, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, desetar.

P R I L O G
SPISKU BORACA TRE E PROLETERSKE KRAJIŠKE **BRIGADE**
— Podaci prikupljeni u toku štampanja knjige —

ANI I Pavia PETAR, ro . 1922, Knjaževac, Srbin, službenik, u NOB i brigadi od oktobra 1944, član kulturno-prosvetne ekipe brigade.

BAKI Obrena MILOŠ, rod. 1928, Šljivovica, ajetina, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od avgusta 1944, borac.

BENIGAR DRAGO, Ilirska Bistrica, Slovenac, u NOB i brigadi od 1943, borac.

BJELI MARIJA, rod. 1929, ak, Srpkinja, borac.

BOBI Steve MILE, ro . u Trubaru, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

BRANKOVI Branislava ZORA, ro . 1922, Babaji , Ljig doma ica, Srpkinja, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginula 1945. na Sremskom frontu.

BRZI Jadre PETAR, ro . 1926, Tkom, otok Pašman, zemljoradnik, Hrvat, delegat voda.

BURSA Nikole DRAGA, ro . 1919, Bos. Petrovac, doma ica, Srpkinja, borac.

BURSA Rade DUŠAN, ro . 1909, Li ka Kaldrma, radnik, Srbin, borac.

ITI Maksima MILIVOJE, ro . 1924, Ljubanje, Titovo Užice, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

CEKADA Antona FRANJO, ro . 1914, Rupa, Opatija, Hrvat, borac.

CEKADA Mihe IVAN, ro . 1909, Dolenje, Ilirska Bistrica, Slovenac, borac.

DABIC M. LJUBIVOJE, ro . 1926, Vra evi , Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

DAMJANAC Milana OBRAD, ro . 1922, Slivlje, Nevesinje, zemljoradnik, Srbin, borac.

DROBAC Laze ZIVKO, ro . 1921, Risovac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, borac.

ERIC Raška BOZIDAR, ro . 1923, Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

OR EVI Kirila DRAGIŠA, ro . 1930, Trstenik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, kurir u bataljonu.

UR EVI Dušana ALEKSANDAR, ro . 1927, Ose ina, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

UR EVI Ilije URO, ro . 1925, Bos. Milanovac, Sanski Most, zemljoradnik, Srbin, borac.

GEC JOZC, Slovenac, borac.
t

GLAMOCLIJA Marka NIKOLA, ro . 1927, Cetrnja, Vojni , zemljoradnik, Srbin, borac.

HRVATIN ANTON, Slovenac, borac.

ILI Jovana ZIVORAD, ro . 1896, Beloti , Ma va, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac, umro 1970.

IVOSEVIC Mile RADE, ro . 1925, Drežnice, Ogulin, zemljoradnik, Srbin, borac.

JANKOVI Krste ALEKSANDAR, ro . 1909, Drenovac, Kragujevac, fotograf, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, fotograf u brigadi i diviziji.

JANOTI Mitra URO, ro . 1927, Treštenovci, Slav. Požega, zemljoradnik, Srbin, borac.

JELI ure ŽIVOTA, ro . 1920, Gornji Lajkovac, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

JELI I Mile VESELJKO, ro . 1927, Bravsko, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, borac.

JOVANOVI Andrije VOJIMIR, ro . 1920, Ratkovac, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

JOVANOVI A IM, ro . 1926, Lajkovac, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

KARAKAM EVI Gligora VASILIJE, ro . 1922, Valandovo, Makedonac, u NOB i brigadi od 1944, borac.

KECMAN Pere JOVO, ro . 1923, Titov Drvar, radnik, Srbin, borac.

KO EVAR VIKTOR, ro . 1917, Wagna, Austrija, Slovenac, borac.

KOJI Milentija RADIVOJE, ro . 1980, Staro Selo, Velika Planina, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac, poginuo aprila 1945. na Pleternici.

KR MAR Laze SIMO, rod. 1914, Krnjeuša, Bosanski Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941. u brigadi od 22. 8. 1942, komandir ete, lan KPJ januara 1942, poginuo avgusta 1942. na Krasuljama kod Klju a.

KREŠEVIC STANISLAV, ro . u Topolcu, Ilirska Bistrica, Slovenac, u NOB i brigadi od 1943, borac.

KRPETA DRAGO, ro . 1910, Pakoštane, Dalmacija, Hrvat, u NOB i brigadi od 1942, komandir voda.

KUPRESANIN-SKUNDRI Luke JELENA, ro . 1926, Vodenica, Bos. Petrovac, domaća, Srpsinja, u NOB od 1942, u brigadi od 1943, lan KPJ 1944, etna bolni arka.

KUVA I ur a SLAVKO, ro . 1927, Bukovača, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 15. 10. 1943, borac.

LALOVI Boška MILISAV, ro . 1929, Zekavice, Pljevlja, zemljoradnik, u NOB i brigadi od 1944, borac.

LALOVIC Bogosava VUKASiN, rod. 1920, Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

LICINA Pere uro, rod. 1926, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«.

LUKI Vojimira MILENKO, ro . 1927, Bogova a, Lajkovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

LUSTICA DRAGO, borac.

MARINKOVIC Pavia MIHAILO, ro . 1923, Jaj i , Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, umro 1967. godine.

MASLOVARI Ilije VESELIN, ro . 1929, Nikši , Crnogorac, kurir u eti.

MIJAILOVIC Milette MOM ILO, rod. 1926, Du i i, Mionica, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

MILICEVI Rade MILINKO, ro . 1919, Dobro dol, Titovo Užice, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 30. septembra 1944, borac.

MILINOVIC Jakova RADOVAN, ro . 1928, Mionica, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

MILOSEVIC Momira DOBRIVOJE, ro . 1926, Pridvorica, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

MILOSEVIC M. CEDOMIR, ro . 1922, Pridvorica, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 1945. na Sremskom frontu.

MILOVANOVI -MORACA Sime JOVANKA, ro . 1920, Zaglavica, Titov Drvar, doma ica, Srpskinja, u NOB od 15. 8. 1942, u brigadi od avgusta 1944. do januara 1945, telefonista.

MILOVANOVIC-JEVREMOVI Milana MAGDALENA, ro . 1925, Kaleni , Ub, doma ica, Srpskinja, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

«

NAUMOVIC Dimitrija TODOČ, rod. 1922, Beograd, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

NEŠIĆ Previslava MILOMIR, rod. 1924, Stepanje, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, umro posle rata.

NIKOLIC Spasoja AKSENTIJE, rod. 1927, Struganik, Mionica, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, umro posle rata.

NIKOLIC Miloša RADOVAN, Struganik, Mionica, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

NIKOLIC Duke ZIVORAD, rod. 1923, Struganik, Mionica, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

NOVACIĆ ure IVAN, rod. 1928, Osijek, zemljoradnik, Hrvat, borac.

NOVAKOVIĆ Stevana VLADO, rod. 1910, Krnjeuša, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, kan KPJ 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo avgusta 1942. na Vrpolju, Sanski Most.

NOVIC BRUNO, Slovenac, borac.

OBRADOVIĆ VUKOMAN, Kosjeri, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

OLUJIĆ Andrije PETAR, rod. 1920, Bilišani, Obrovac, zemljoradnik, Srbin, borac.

OMAN Franca IGNAC, rod. 1911, Ruper e, Maribor, Slovenac, borac.

PAŠAJLJIC Pere VLADO, rod. 1915, Bistrica, zemljoradnik, Srbin, borac.

PAUNOVIC Marka STANKO, rod. 1925, Struganik, Mionica, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

PAVICIĆ STEVO, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi 1944, borac.

PAVICIĆ STIPE, rod. 1925, Poljica, Hvar, Hrvat, u NOB i brigadi od jula 1943, borac.

PETRIC Svetislava MILINKO, rod. 1926, Donji Banjani, Ljig, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 12. 10. 1944. na prilazu Beogradu.

PETROVIC Tihomira JEREMIJA, rod. 1911, Klanica, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 9. 1944, komandir odelenja.

PETROVIC Zivana LJUBOMIC, Mala Ivan a, Smederevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

PETROVIC Milana MIODRAG, rod. 1923, Mionica, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 1944. na Sremskom frontu.

PETROVIC Dragiše MIRKO, rod. 1928, Ca ak, Srbin, borac.

PETROVIC Nikole RADISA, rod. 1926, Pridvorica, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, umro posle rata.

PETROVIC Save RANKO, rod. 1930, Struganik, Mionica, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 1945. na Sremskom frontu.

PJEVOVIC Milorada LUKA, rod. 1929, Sirogojno, Titovo Užice, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od avgusta 1944, borac, umro posle rata.

POPOVIC JOVO, Benkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 6. 11. 1943, lan KPJ 1944, delegat voda.

POPOVIC Rade MILORAD, rod. 1925, Trubar, Titov Drvar, radnik, Srbin, u NOB od 1942, kurir u bataljonu.

PRODANOVIC Save DANICA, ro . 1900, Dubnica, Vlasenica, domaćica, Srpskinja, bolni arka, umrla 1984. godine.

RADAK Stanka MICO, Rajnovac, Biha , zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, nosilac »Partizanske Spomenice 1941«, u brigadi od 22. 8. 1942.

RADENKOVIC MILENKO, rod. 1927, Vra evi , Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

RADOJKOVIC Stevana VELIZAR, rod. 1924, Ravanje, Srbija, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

RADOMIROVI Rajka TANASKO, ro . 1914, Vrdila, Kraljevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 1944, borac.

RADOVIC Miloša MIJAT, Srbin, u NOB i brigadi od 2. 10. 1944, borac.

RAN ELOVI MILORAD, Ranilovići, Aran elovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

RODI Radovana ZIVOJIN, ro . 1925, Ripanj, Beograd, službenik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 10. 1944, borac, ranjavan.

ROMAN NOVAK, Ralja, Sopot, Beograd, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

RUMENI Bože DUŠAN, ro . 1927, Ratari, Smederevska Palanka, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 7. 10. 1944, borac.

SAVIC Velimira RADENKO, rod. 1924, Latković, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

SEMEN I -BJELI DRAGICA, ro . 1927, Lipa, Bihać, domaćica, Srpskinja, u NOB i brigadi od 1942, bolni arka.

STANAR Vasilije NEDELJKO, ro . 1924, Paklenica, Novska, zemljoradnik, Srbin, borac.

STANIVUKOV Branka STOJAN, ro . 1918, ur evo, Zabalj, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 10. 10. 1944, rukovodilac dramske sekcije u propagandnom odseku brigade.

STANOJEVIC MILORAD, Valjevo, Srbin, u NOB i brigadi od 14. 9. 1944, borac.

STANOJEVIC Živote PREDRAG, rod. 1920, Pridvorica, Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

STEFANOVIC Cvetka STANKO, ro . 1922, Kostajnik, Krupanj, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od 8. 8. 1944, borac.

STOJAKOVIĆ Ostoje NIKOLA, ro . 1919, Ribnik, Ključ, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, lan KPJ, komesarete, umro 1978. godine.

SUKLAN STANKO, Slovenac, borac

SAV ERNEST, Izola, Slovenija, Slovenac, borac.

SIJANOVI Trivuna BRANKO, ro . 1915, Risovac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od 13. 8. 1944, borac.

SIRCA MILAN, Slovenac, borac.

SKRLJ ANTON, Rakitnik, Postojna, Slovenac, borac.

STEMBERGER ANTON, Ilirska Bistrica, Slovenac, borac.

ŠTRBAC To ora GOJKO, Kistanje, zemljoradnik, Srbin, borac.

STURM MILAN, rod. 1916, radnik, Slovenac, u NOB i brigadi od 1943, borac, umro 1985.

TOSANOVIC Nastasa VLADISLAV, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, umro posle rata.

UDOVIC IVAN, Kutežovo, Ilirska Bistrica, Slovenac, u NOB 1943, borac.

UGRESIC Laze JELKA, rod. 1926, Titov Drvar, borac.

USKOKOVIC Ljubomira RADOSAV, rod. 1925, Planinica, Brežje, Mionica, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, umro posle rata.

VEJIN Andrije RUŽA, ro . 1924, Zrmanja, Gra ac, domaćica, Srpkinja, borac.

VOJINOVIC Mile DAVID, rod. 1923, Vodenica, Bos. Petrovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB od 27. 7. 1941, lan SKOJ-a 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, borac, poginuo avgusta 1942. na Krasuljama kod Klju a.

VOJINOVIC Mile NIKOLA, rod. 1919, Brestovac, Bos. Petrovac, radnik, Srbin, u NOB 27. 7. 1941, lan KPJ 1942, u brigadi od 22. 8. 1942, desetar, poginuo avgusta 1942. Krasulje kod Klju a.

VUJNOVI Petra SAVO, ro . 1909, Široka Kula, Gosp , borac.

VUKOVIC Mijata MILKA, 1922, Jabu no, Bijelo Polje, domaćica, Srpkinja, borac, poginula 1945. na Sremskom frontu.

VUKOVI Jevrema SVETISLAV, rod. 1920, Stanina Reka, Valjevo, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac, poginuo 1944. godine.

ZARIC Miloja DRAGUTIN, rod. 1926, Gori , Valjevo, radnik, Srbin, u NOB i brigadi od septembra 1944, borac.

ZORANOVI Stevana LAZAR, rod. 1913, Kusa e, Sokolac, zemljoradnik, Srbin, komandir voda, umro 1963.

ZUJOVIC V. CEDOMIR, rod. 1908, Vra evi , Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac, poginuo 1945. na Sremskom frontu.

ZUJOVIC M. LJUBISAV, ro . 1919, Vra evi , Lajkovac, zemljoradnik, Srbin, u NOB i brigadi od oktobra 1944, borac.

ZUPIC IVAN, Split, Hrvat, borac.

S A D R Ž A J

	Strana
PREDGOVOR	5
Nikola Karanović i Vlado Bajić : BORBENI PUT 1942—1945.	7
Nikola Pešanac: ŠTA JE PREDHODIL©	33
Svetko Grbić : SKOJ — MLADOST BRIGADE	38
Sretko Mirković : BRIGADA MLADIH	47
Pero Materić : SA NARODOM PODGRIMECA	54
Pero Knežević : ORUŽJE POD OGNJIŠTEM	58
Sretko Mirković : U ZASTITI BRIGADISTA	61
oko Cubrilo: U STROJU PRED DRUGOM TITOM	67
Pero Materić : BRANKO MALBASIC — CILE	70
Sretko Mirković : LEP© NAS ISPRATIŠE	74
Stana Latinović -Dilas : PRATIM BRATA I TRE U BRIGADU	79
Svetko Grbić : DRAGIM GOSTIMA CICVARA ZA RUAK	83
Ilija Radulović : OSVETISMO ZDRAVKA CELARA	86
Milorad Radišić : OPIJENI OD ORAHA	91
Milan Radak: PROBOJ IZ OKRUŽENJA	93
Petar Manojlović : HUMANOST PARTIZANSKIH RUKOVODILACA	ge

Svetko Grbi : PARTIZANSKA OBUKA	— — — — —	98
Rade Kovačević i Dušan Štrbac : BITKA NA NERETVI	— — — — —	103
Milan Mrda: BITKA ZA RANJENIKE	— — — — —	no
Boško Mrda: NI KORAKA NAZAD	— — — — —	114
Rade Kovačević : BRANKO JE PAO NA POSLEDNjem JURIŠU	— — — — — — — — — — — —	us
Blagoje Nenadić : SE ANJE NA URU VUJINOVIĆA	— — — — —	121
uro Bajić : NAJTEŽI ISPIT JEDNOG INTENDANTA	— — — — —	125
Ilija Medić : FAŠISTI SU BEZALI	— — — — —	148
Ilija Radulović : SVETO ULIBRK	— — — — —	151
Dušan Dukić : DODIG I DRUGOVI	— — — — —	157
Milan Pužić : OBRU SMRTI	— — — — — — —	i ₆₂
Vladimir Kukolj : SPASILI SMO JOVU HAJDERA	— — — — —	165
Boško Mrda: NEZABORAVNI LIKOVI SA SUTJESKE	— — — — —	167
Dušan Marić : HLEB U PROVALIJU	— — — — —	172
Nikola Grubor: SA RANJENICIMA I BOLESNICIMA U KANJONU SUTJESKE	— — — — — — — — — — — —	174
Mira Mitrović -Karanović : MAJKA U KOLONI	— — — — —	178
Ilija Radulović : CIC SALIJA	— — — — — — —	183
Svetko Grbić : SUSRET SA VOJVODOM ANIMA	— — — — —	189
Sretko Mirković : KURIRI BRIGADE	— — — — —	192
Milorad Radišić : NAŠ BOLNI AR VOJIN ZORIĆ	— — — — —	199
Svetko Grbić : U VATRU — ZA SPAS RANJENOG DRUGA	— — — — —	201
Svetko Grbić : RANJENIK	— — — — — — — — — — — —	206
Ljubiša Čeđa : KONFERENCIJA BRIGADE	— — — — — — — — — — — —	211
Mirko Mirković : PRVA PARTIJSKA	— — — — — — — — — — — —	211
Slavko Ivica : KRAJIŠNICI U VRBASKOJ DOLINI	— — — — —	216
Milanko Pešanac : BESMRTNA MLADOST	— — — — —	221

Boško Mrda: BUGOJNO JE SLOBODNO — — — —	230
Ljubišaurgus: PRVA PARTIJSKA KONFERENCIJA PRVE PROLETERSKE DIVIZIJE — — — — —	235
Branko Kuburi : KOMANDIR DRUGE CETE — MILE BULAJI — — — — — — — — — — — —	245
Sretko Mirkovi : NAIVNE »DIPLOMATE« — — — —	251
Milorad Radiši : SECANJE NA ZDRAVKA JEVICA — —	257
Vojin Navalushi : ANEGDOTA ZIVI I DANAS U SELU BUCOVACA — — — — — — — — — — — —	260
uro Vojnovi : PALI SU KOMANDIR I KOMESAR — —	263
Milorad Radiši : USPESNO OBAVLJEN ZADATAK — —	267
Ilija Radulovi : BORBA NA HAN BILI — — — —	269
Boro Culibrk: IŠLI SMO U PILOTE — — — — —	273
Aldo Parmeggiani: MATTEOTTI — — — — — —	276
Zakletva boraca bataljona »Matteotti« — — — — —	277
Pero Kneževi : SA BATALJONOM »MATTEOTTI« — —	278
Tone Sturm: SA PARTIZANIMA ITALIJANIMA — —	282
Dragutin Bego: PISMO DRUGOVIMA IZ VI BATALJONA »MATTEOTTI« — — — — — — — — — —	284
Umberto Corrdini: POVERENJE U PARTIZANE — —	286
Aligriero Magini: DOLAZAK U NOVJ — — — —	287
Milorad Radiši : BORBA NA BOROVOJ GLAVI — —	290
Adolfo Zanela: HIMNA BATALJONA »MATTEOTTI« —	298
Milan Relji : NOVE CIZME I SVEZA RANA — — —	299
uro Karanovi : PAKAO PRED BOLNICOM — — — —	302
Xojin Navalushi: SMRT HRABRE OMLADINKE STANE —	308
Ovidio Gardini: TAKO SMO PEVALI — — — — —	314

Ilija Kerkez: DVA BRATA STRADAJU U ISTOJ BORBI —	316
Vojin Navalović : MARKO I JOVAN SE NISU VRATILI IZ DRVARA — — — — — — — — —	318
Ovidio Gardini: NE EMO TE ZABORAVITI DRUŽE ŠOŠI	324
Carlo Cutilo: NAŠ DRUG GRASSELLI — — — — —	326
Aldo Parmeggiani: ŠUME BOSNE — — — — —	329
Mi o Novković : HOD PO MUKAMA DO AVIONA I ITALIJE	331
Vojin Navalović : U PARTIZANSKOJ ŠKOLI NAŠE BRI- GADE — — — — — — — — —	336
Stevan Bleibtreu : UO SAM POZIV — DRUŽE, DRUŽE! —	341
Mi o Novković : LIJE ENJE RANJENIKA U SICILIJI —	343
Dušan Dukić : SRBIJA NIJE DALEKO — — — — —	346
Ilija Radulović : BORBA U REONU KOSJERI A — —	354
Pero Knežević : VII BATALJON — INZINJERIJSKI — —	359
Gojko Grbić : SE ANJE NA AN U JOKI — — — —	362
Milorad Daničić : DOLINOM KOLUBARE — — — —	364
Jefto Latinović : NEOBIAJAN SUSRET SA TREĆOM KRA- JIŠKOM — — — — — — — — —	367
Milisav Mijatović : POSTAO SAM BORAC — — — —	375
Jakov Terzić : U TREĆOJ KRAJIŠKOJ — — — — —	378
Milenko Berbatović : ZADATAK JE IZVRŠEN — — —	382
Milan Vidaković : OSLOBOĐENJE SELA ME ULUŽJE — i i r	384
Aldo Parmeggiani: SUSRET BATALJONA »MATTEOTTI« SA CRVENOM ARMIJOM — — — — — — —	387
Milan Vidaković : U KOLONI BRIGADE SA IKA ŽIVO- TOM ILI — — — — — — — — —	389
f RamirešT Ettore: DOLAZI CRVENA ARMIJA — — —	393
Dragan Dimec: DO EKASMO OSLOBODIOCE BEOGRADA	394

Milan Vidakovi : SMOTRA NA BANJICI	— — — — —	399
Ilija Radulovi : LAKO SOBOT	— — — — —	402
Francesco Toccaceli: TAKO SMO SE BORILI	— — —	409
Ljubiša Rakonjac: OD BEOGRADA DO SUSEKA	— —	413
Dragan Dimec: POLAZAK NA SREMSKI FRONT	— —	416
<u>(An elko Rodi :)</u> SECANJE NA RUŽU DALMATINKU	—	419
<u>IRamires Ettore:)</u> MAMA	— — — — —	422
Dragan Dimec: U PROBOJU SREMSKOG FRONTA	— —	423
Ljubiša Rakonjac: OVAKO JE PO ELO	— — — —	428
Mirko Štrbac: SA TRE OM KRAJIŠKOM NA SREMSKOM FRONTU	— — — — — — — — — — —	431
Ljubiša Rakonjac: U SREMU ME U PRIJATELJIMA	—	437
Milan Radiši : TEŠKO JE BILO NA SREMSKOM FRONTU		444
Ljubiša Rakonjac: DRAGAN RODI , KOMESAR PRVOG BATALJONA	— — — — — — — — — — —	446
Dragan Dimec: PAKAO NA BOSUTU	— — — — —	448
Milan Radak: OPROŠTAJ OD MRTVOG KOMANDIRA	—	451
Ljubiša Rakonjac: ZABELEŠKE SA SREMSKOG FRONTA		454
Milan Vidakovi : TUŽNO SE ANJE	— — — — —	463
Milorad Dani i : SREMSKI FRONT JE PROBIJEN	— —	466
Ljubiša Rakonjac: IZ RADA KULTURNOG ODBORA PRVOG BATĀLJONA	— — — — — — — — — — —	470
Branko Kuburi : SE ANJE NA BORBE PRATE EG BATALJONA U SREMU	— — — — — — — — — — —	472
Ljubiša Rakonjac: SPOMENIK U BERKU	— — — — —	476
Braco Galin: BIO JE TO KOMESAR	— — — — —	479
Dušan Rmandi : KAD MAJKE PLA U	— — — — —	484
Dragan Dimec: PLETERNICA U TUŽNOM SE ANJU	—	488
Ilija Kerkez: DIJALOG PORED SPOMENIKA	— — —	493

Ilija Radulovi : ITALIJAN IZ BOS. PETROVCA	— —	496
Ljubišaurgus i Sretko Mirkovi : NEGOVANJE BORBE-		
NIH TRADICIJA BRIGADE	- - - - -	500
KAZIVANJA DRUGARICA	— — — — —	506
SPISAK boraca III proleterske krajiške brigade koji su se borili u njenom sastavu u toku rata	— — — — —	579